عمدة التواریخ

دفتر سوم - حصہ اول

روزنامچہ مہاراجہ رنجیت سنگہ ہژبر پنجاب

بابت سمت ۱۸۸۸ بکرمی مطابق ۱۸۳۱ء

مصنفہ

لالہ سوہن لعل صاحب ذات سوری وکیل دربار مہاراجگان پنجاب

حسب فرمایش

عقیدت پیوند لالہ موکچند ولد لالہ سوہن لعل و نیاز آسا لالہ بہگوان داس ولد لالہ راجحی ابن لالہ سوہن لعل صاحب عرف سوری

۱۸۸۵ء

قیمت تمام کتاب کیواسطے معہ محصول ڈاک .... صہ

قیمت دفتر سوم حصہ اول کے واسطے .... چہ

منشی گوبند سہائے تاجر کتب لاہور نے اپنی مطبع گنیش پرکاش مین چھاپی

تعداد جلد ۵۰۰

دفعہ اول

فہرست ردیف وار اسمائے عمدۃ التواریخ دفتر سوم ابتدائی حصہ اول لغایت حصہ چہارم مصنفہ لالہ سوہن لعل سوری از ابتدائی ماہ ماگھ سمت ۱۸۸۷ لغایت ماہ بھادون سمت ۱۸۹۵ بکرمی +

ح

خ

نام	نمبر صفحہ	نام	نمبر صفحہ	نام	نمبر صفحہ
ڈھیان سنگھ راجہ	۴-۱۱-۱۷-۱۹-		۲۱-۲۲-۳۷-۴۳-۴۴-۴۸-۴۹-		۳۲۵-۳۳۶-۳۳۸-۳۴۵-۳۸۴-۴۳-
	۲۴-۳۲-۳۷-۳۸-۳۹-		۴۵۰-۵۴-۵۵-۵۶-۵۸-۴۶۳		۳۷۱-۳۹۶-۴۰۳-۴۲۲-۴۵۰۰-
	۴۰-۴۱-۴۲-۴۴-۴۶-۵۹-		۶۶۰-۶۸-۷۰۴-۷۱-۷۳-۷۴-		۴۵۹-۴۹۰-۴۹۵-۵۹۷-۵۹۸-۶۰۱-
	۶۱-۶۲-۸۲-۸۳-۸۴-۸۶-		۷۶-۷۷-۸۰۴-۸۱-۸۲-۸۶-	دیو دیال لالہ	۱۷۵-۲۱۰-۳۰۷-۳۷۱-
	۸۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۴-		۴۹۸-۵۰۴-۵۰۵-۵۰۸-۵۰۹-۵۱۰-		۴۳۲-۴۷۳-۴۸۹-
	۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۱-۱۰۸-۱۱۳-		۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-	دفتریان	۲۹۷-۳۳۲-۳۵۱-
	۱۴-۱۲۱-۲۲-۲۴-۲۵-۲۷-		۱۸-۱۹-۵۲۲-۲۷-۵۳۰-	دیوی سنگھ منشی	۴۸۶-
	۲۹-۱۳۱-۳۶-۱۴۴-۱۵۱-۵۲-		۳۲-۳۷-۵۳۹-۵۴۰-۴۳-	درویش محمد خان	۳۵-۱۲۵-۱۳۲-۱۳۸-
	۵۵-۵۹-۱۶۲-۱۷۱-۱۸۱-۱۸۲-		۴۴-۴۷-۴۸-۵۰۰-۵۱-		۱۶۲-۱۹۳-۳۳۰-
	۱۹۰-۱۹۲-۲۰۴-۷-۲۱۰-۱۱-		۵۳-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۶۱-	رنبو طوائف	۴۰-۲۲۲-
	۱۳-۱۶-۲۲۰-۲۲-۲۵-۲۶-		۷۶-۵۷۱-۷۸-۵۸۰-۸۳-	داروغہ نامورہ	۵۶-
	۲۹-۳۲۲-۳۵-۳۸-۳۹-		۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۵۹۰	پشاور	
	۴۳-۴۷-۴۹-۲۵۲-۵۵-		۵۹۱-۹۴-۵۹۵-۹۶-۹۸-	دیوان سنگھ رامگڑیہ	۷۶-۲۰۳-
	۶۸-۶۹-۲۷۱-۷۵-۷۷-		۶۰۳-۶۰۵-۶-	دوبند کاداس فقیر	۱۱۵-
	۷۹-۲۸۱-۸۳-۸۴-۲۹۶-	دینا ناتھ دیوان	۷-۱۵-۴۱-۴۴-۴-	دتو کیرل	۱۳۰-
	۳۰۷-۳۱۰-۳۱۳-۱۵-۱۶-		۹۱-۲۱۱-۱۷-۲۶۴	دل سنگھ ستاجبر	۱۳۹-
	۲۲۶-۲۹-۳۰-۳۱-۳۳-		۳۱۰-۳۲۷-۳۳۴-۳۶-۳۴۶-	لبث جالندہر	
	۳۵-۳۷-۳۸-۴۱-۴۳-۴۴-		۳۷۱-۴۴۵-۴۴۷-۴۵۹-۴۷۲-	دل سنگھ تھانہ دار	۱۴۵-
	۳۵۳-۵۴-۵۶-۳۶۲-۶۶-		۴۹۰-۴۹۵-۵۰۳-۵۱۴-۵۱۵-	جالندہر	
	۳۷۳-۷۴-۳۸۲-۸۳-۸۴		۱۶-۱۷-۱۸-۵۳۱-۵۴۷-۵۹۵	داسی مائی	۱۵۱-
	۸۹-۳۹۶-۹۷-۹۹-۴۰۰-		۶۰۰	دینی کنیزک	۵۹۶-
	۴۰۱-۲-۳-۶-۷-۹-	دینا سنگھ ملوئی	۸-۱۲-۴۵-۱۱۸-	دیوا سنگھ	۲۱۳-
	۴۱۸-۴۲۲-۴۲۳-۲۱-۴۳۰		۱۷۱-۲۲۲-۲۲۳-۲۷۷-۳۱۵-	دان چند	۴۵۲-

نام — نمبر صفحہ

نام	نمبر صفحہ	نام	نمبر صفحہ	نام	نمبر صفحہ

تمت تمام شد - بقلم عاصی

نرائنداس ساکن سیالکوٹ

۱۸۸۸ء

فہرست ردیف وار دیہات عمدۃ التواریخ دفتر سوم حصہ اول تا چہارم

نام	نمبر صفحہ	نام	نمبر صفحہ	نام	نمبر صفحہ
لاہور	۱۸-۲۰-۲۴-۲۸-	رر	۳۵۰-۳۶۰-۳۶۲-۳۷۲	رر	۲۹۸-۳۰۰-۳۰۲-۳۰۶-
	۳۰-۳۱-۳۴-۴۲-		۳۶۸-۳۸۴-۳۸۶-۳۸۹		۳۰۸-۳۱۸-۳۲۱-۳۲۳-
	۴۹-۵۲-۵۳-۵۵-		۳۹۵-۳۹۶-۴۰۰-۴۰۴		۳۳۸-۳۴۱-۳۵۰-۳۵۲
	۵۷-۶۱-۶۳-۶۴-۶۶		۴۰۹-۴۱۰-۴۱۳-۴۲۱-		۴۱۰-۴۱۲-۴۱۴-۴۲۵-
	۷۸-۸۶-۹۴-۹۵-۱۰۸		۴۲۵-۴۴۴-۴۴۸-۴۵۵		۴۲۶-۴۳۷-۴۴۲-۴۴۴-
	۱۱۱-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸-۱۲۲		۴۶۲-۴۶۳-۴۶۵-۴۶۶-		۴۵۶-۴۶۱-۴۶۳-۴۶۵-
	۱۲۳-۱۲۷-۱۳۱-۱۳۶-		۴۷۰-۴۷۵-۴۷۹-۴۸۹		۴۶۷-۴۶۸-۴۷۶-۴۷۹-
	۱۳۷-۱۳۹-۱۴۰-۱۴۲		۴۹۸-۵۰۳-۵۲۰-۵۲۱		۴۸۰-۴۸۲-خاتمہ ۴۸۶-
	۱۴۳-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۹-		۵۳۳-۵۳۵-۵۳۷-۵۳۸		۴۸۸-۴۹۰-۴۹۲-۴۹۴-
	۱۵۱-۱۵۳-۱۵۴-۱۵۸-		۵۴۰-۵۶۱-۵۶۵-۵۶۷-		۵۵۴-۵۵۹-۵۶۹-۵۷۲-
	۱۵۹-۱۶۵-۱۶۷-۱۶۹-۱۷۱		۵۸۰-۵۸۳-۵۸۵-		۵۷۷-۵۸۳-۵۸۹-۵۹۳-
	۱۷۴-۱۷۶-۱۷۹-۱۸۰-		۵۹۱-۵۹۷-۶۰۰-		۵۹۶-۵۹۷-۵۹۸-۶۰۰-
	۱۸۵-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-	لودھیانہ	۸-۱۱-۱۲-۱۴-۱۵-		۶۰۵-۶۰۷-۶۰۸-
	۱۹۷-۱۹۸-۲۰۰-۲۰۸-		۲۱-۲۳-۴۷-۴۸-		
	۲۱۶-۲۲۰-۲۲۸-۲۳۲		۵۰-۵۳-۵۴-۵۷-۶۳-		**م**
	۲۳۴-۲۳۵-۲۵۰-۲۵۱		۶۸-۷۱-۷۲-۸۰-۱۰۰-	لدھیانوی	۳-۲۳۵-۴۵۹-
	۲۵۷-۲۵۸-۲۵۹-۲۶۶		۱۰۵-۱۳۲-۱۴۴-۱۴۵-	مدوٹلکی	۵-
	۲۶۷-۲۷۳-۲۷۴-۲۷۷		۱۴۸-۱۵۰-۱۵۱-۱۵۵-	موچیان	۴۳۷-
	۲۷۹-۲۸۰-۲۸۴-۲۸۷		۱۶۹-۱۸۱-۱۸۵-۱۸۷-	ملتان	۷-۸-۱۱-۱۵-۲۱-۳۲-
	۲۸۹-۲۹۸-۳۰۹-۳۱۰		۱۹۴-۱۹۶-۲۰۳-۲۰۵		۳۶-۴۲-۴۶-۴۹-۵۳ ۵۵
	۳۱۷-۳۲۵-۳۳۰-		۲۰۹-۲۱۶-۲۲۰-۲۲۲-		۷۶-۹۹-۱۱۳-۱۱۶-۱۳۰-۱۳۲
	۳۳۷-۳۴۳-۳۴۴-		۲۲۳-۲۲۵-۲۳۵-۲۳۹		۱۳۸-۱۳۹-۱۴۶-۱۶۶-۱۷۳-
	۳۴۵-۳۴۶-۳۴۸-		۲۵۶-۲۶۶-۲۹۳-۲۹۴-		۱۸۲-۲۶۴-۲۶۵-۲۶۶-۲۷۰-

[illegible] ۵۱۲-۵۱۰-۴۲۴-۲۳۴-۵۱۰-۵۴۶-۵۹۶-

دفتر سوم

حصہ اول

ماہ ماگھ سمت ۱۸۸۷

رسیدن اخبار آمدن بارنس صاحب و ماموری دیوان اجودھیا پرشاد و عطاے یک زنجیر فیل برائے سواری صاحب معزالیہ و ارشاد بہ ناظم ملتان جہت استقبال وغیرہ و ترخیص سردار مجیٹھیہ جہت تحصیلی ملک تنکہ و احضار فقیر شاہدین از دوابہ و انتخاص سرکار بطرف شکار و صدور پروانجات بنام صاحبزادہ بلند اقبال و سردار نہنج سنگھ بجہت گرفتن اسپان از پشاور

صد شکر و سپاس آن واہب مواہب افزون از قرطاس قیاس کہ دفتر دوم از کتاب مستطاب عمدة التواریخ زیب ابدی پذیرفت بفضل ذو الجلال شروع دفتر سوم از مکمن بطون بمنصہ شہود گردید
عرائض اخبار نویسان نواحی ملتان بنظر مبارک در آمد کہ بارنس صاحب وکیل صاحبان عالیشان بسواد بہاول پور وارد گردید۔ بنا بران ارشاد واجب الانقیاد بہ دیوان اجودھیا پرشاد جلوۂ ایراد یافت کہ بجناح استعجال از لاہور روانہ شدہ بطے منازل و قطع مراحل پرداختہ ملاقات بصاحب معزالیہ بہ آئین بہین و طرز دلگزین ساختہ باستحکام بنیان وداد و تشیید اساس اتحاد سرکارین عالیتین باید پرداخت۔ درباب رسانیدن ضیافت و شربات وغیرہ اسباب مطلوبہ صاحب معظم الیہ دقیقہ از دقائق حزم و احتیاط فروگذاشت نباید ساخت و رضانامہ مشار الیہ درباب دادن اسباب ضروریہ مقدم باید انگاشت۔ و یک زنجیر فیل بنا بر سواری صاحب معزالیہ عطا شدہ کہ بہ تعظیم موفورہ و تکریم نامحصورہ موصی الیہ را سوار کنانیدہ ہمراہ خود باید آورد۔ و پروانہ واجب الاعزاز بنام دیوان ساون مل ملتان زیب ترقیم پذیرفتہ کہ بہ تقدیم مراتب استقبال و ادائے لوازم ضیافت و مہمانداری حتی الامکان باید پرداخت۔ و رضانامہ صاحب مذکور بکمال فراست و ہوشیاری و دانائی و خبرداری درباب رسانیدن مایحتاج او حاصل نمودہ در سرکار والا ارسال باید داشت کہ از ظہور این معنی راحت

خاطر مبارک سرکار والا خواہد گردید - سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ را امر جلیل القدر صادر شدہ کہ بہ تحصیل مبالغ از ملک نکہ باید پرداخت و تمام باشندگان این ملک را در رفاہیت و آسودگی و مہد امان نگاہ باید داشت کہ ہر کسے از زمینداران آباد در خانمان بودہ باشد + **فقیر شاہدین** مع زمینداران **ملک دوابہ** بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سرکار دولتمدار بہرہ یاب شدہ تمام احوال آن ملک بشرح و بسط حالی رائے بیضا ضیائے گردانید سرکار والا اقتدار بنا بر سیر و شکار بہ آن روئے آب متوجہ شدند و بنام تمام سرکردگان حکم عنایت شیم گردید کہ مع افواج موجودہ در **لاہور** اقامت باید داشت - موافق صدور امر عالی مشرف ملازمت سراسر افاضت باید شد - پروانہ فیض شمامہ بنام درة التاج خلافت و شہریاری صاحبزادہ **کھڑک سنگھ** زیب ترقیم پذیرفت کہ مع افواج ظفر امواج عبور از دریائے **اٹک** ساختہ نظم و نسق آن سواد فرحت بنیاد باید ساخت - و ہم بہ سردار تیج سنگھ ارشاد واجب الانقیاد شرف صدور بخشیدہ کہ اسپان صبا رفتار قوی ہیکل خوش ترکیب از ناظمان پشاور بمعرض ایصال آوردہ در حضور سراسر نور عرض باید ساخت +

صدور پروانجات بنام فقیر جہت احضار در شکار بنا بر اظہار مضمون مراسلہ صاحبان عالی شان و تشریف آوری لاٹ صاحب و تجویز ماموری کدام معتبر بہ آن طرف و ارشاد بنام کارداران جہت تیاری اسباب ہولی +

پروانہ فیض نشانہ بنام **فقیر عزیز الدین** شرف صدور پذیرفت کہ درین وقت مراسلات یکجہتی آیات صاحبان شرف ورود مباہجت آمود آوردہ اند و بسرعت سریعہ مشرف بجناب کیوان مآب گردیدہ و مضامین موالفت آگین مراسلات بہ مسامع جاہ و جلال باید آورد چنانچہ فقیر مومی الیہ فی الحال بہ تلثیم عتبہ فلک رتبہ سعادت جاودانی حاصل ساخت و بہ توضیح تمام و تشریح ما لاکلام مضمون مراسلات اتحاد سمات گذارش نمود - از مراسلہ **کپتان ویڈ صاحب** چنان واضح شد کہ درین ہنگام میمنت فرجام **نواب مستطاب معلی القاب نواب گورنر صاحب** عنقریب تشریف فرمائے این سواد فرحت بنیاد مے شوند ماموری معتبر شائستہ کہ محلے بہ زیور کیاست و فراست و لیاقت بودہ باشد بنا بر استفسار بویدات خیر مقدم در آئین ہمین دوستی و اتحاد النسب واولے است - سرکار والا از سماعت مضمون مراسلات تجویز ماموری معتبر بطرف **لاٹ صاحب** فرمودند و پروانجات بنام کارداران **لاہور** وغیرہ مرقوم شدند کہ ایام ہولی عنقریب رسیدہ در عرصہ زودی و شتابی اسباب مطلوبہ ہولی تیار و مرتب باید کنانید - اندرین باب تاکید مزید و قدغن بلیغ است +

تشریف آوری سرکار در باغ وال وا از انجا در ہیمنان والہ و جنگل شاہ کاکو - و پروانجات بنام دیوان کرپا رام و بنام گلاب سنگھ کرنیل جہت تیاری روانگی

مشرف و بنام جماعه دارجی و راجه سنگت سنگھ جهت احضار پانزدهم ماگھ و بهره یابی آنها در سرکار والا سمت ۱۸۸۸ +

حضور لامع النور اول در بابک وال ومن بعد در بهمنان واله و جنگل شاه کا کو رونق بخش گردیده بصید و شکار متوجه شدند و پروانجات فیض سمات بنام دیوان کرپارام و گلاب سنگھ کرنیل و جماعه دارجی و راجه سنگت سنگھ شرف صدور پذیرفتند که سرکار دولتمدار بعد از سیر و شکار عنقریب تشریف فرمای دار السلطنت لاهور می‌شود شما یعنی دیوان مذکور مطمئن الخاطر من کل الوجوه بوده باشند که در عرصه معدود شاهد مراد همدوش خواهد گردید۔ و بنام گلاب سنگھ ارشاد عالی شرف نفاذ پذیرفته که تجویز روانگی ایشان مع دو صد و شصت و پنج نفر سپاهی کمپنی مامور و مقرر شده اند به تهیه روانگی سفر و تیاری اسباب مطلوبه باید پرداخت۔ و آنچنان جوانان شائسته و خوش قامت و هیئت از پلاٹن انتخاب سازند که باعث حیرت بینندگان گردد۔ و بنام راجه سنگت سنگھ و جماعه دارجی ارشاد عالی شده که بزودی زود و بسرعت سریعه در سرکار والا حاضر باید شد که صلاح بعضے امورات سلطنت و خلافت به ایشان نمودن است چنانچه راجه معزالیه و جماعه دارجی فی الحال به تهیه روانگی شکار پرداخته بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل ساختند +

صدور پروانجات بنام سرداران سندهانوالیه و سوبها سنگھ کلسیه درباب احضار و تشریف فرمای سرکار دولتمدار در مهادیوی و ماموری بهمان سنگھ اردلی بطرف کشمیر و مقرری اجاره کانگڑه به سردار دلیسا سنگھ مجیٹھیه و تشریف آوری لاٹ صاحب در شاه جهان آباد عزم کوهستان سپاٹو و شمله +

پروانه واجب التعظیم و لازم التکریم بنام سردار وساوا سنگھ و لهنا سنگھ سندهانوالیه و سردار سوبها سنگھ کلسیه شرف ترقیم پذیرفت که سرکار دولتمدار چند روز در سیر و شکار اوقات بفرحت و انبساط بسر می‌برد لهذا ارشاد واجب الانقیاد شرف صدور پذیرفته که از لاهور طے منازل و قطع مراحل ساخته شرف بجناب کیوان مآب باید گردید۔ و دائره دولت و اقبال در مکان میمنت نشان مهادیوی الخیم سرادقات و مضرب خیام جاه و جلال ساخته۔ چنانچه سرداران صدر حسب الارشاد از لاهور روانه شده بسرعت سریعه بسعد حضور سراسر نور گردیدند۔ بهمان سنگھ اردلی بطرف خطه کشمیر جهت تحصیلی مبالغ عز ترخیص یافته و ارشاد عالی صادر گشته که مبالغ محاصل آنجا از ناظم کشمیر بمعرض وصول آورده در سرکار دولتمدار ارسال دارد۔ و هم بندوبست محال داغ شال بمنصه ظهور آورد و تمام حوالات آن سواد به توضیح فراوان

و تشریح بے پایان عرض رسان شود - اجارہ علاقہ کانگڑہ بقدر مبلغ شصت و پنج ہزار روپیہ در سال تمام مع تعلقہ تیجاپور
وغیرہ بہ سردار دیسا سنگھ مجیٹھیہ حوالہ شدہ و ارشاد عالی بہ تاکید مزید صادر گردیدہ کہ زمینداران شکستہ آنجا را در مہد
امن و امان نگاہ داشتہ زر معاملہ بہ شیرین زبانی تحصیل باید ساخت - سابق ازین مبلغ سیزدہ ہزار روپیہ معرفت سردار
مذکور داخل توشہ خانہ مبارک شدہ بود الحال طلبگاری مبلغ دوازدہ ہزار روپیہ دیگر از سرکار عالی مدار جلوہ ظہور پذیرفتہ ✤ عرضی اخبار
نویس شاہ جہان آباد در حضور لامع النور گذارش شدہ کہ نواب مستطاب گورنر صاحب تشریف
فرمای شاہ جہان آباد شدہ عزیمت فیض طویت کوہ سپاٹو و شملہ مرکوز خاطر لطف ماثر میدارند - و سرکار
ذوالاقتدار از سماعت مضمون ہذا تجویز روانگی معتبران بآن طرف مع تحایف نفیسہ بجلوہ اعلان آوردند ✤
رونق بخش شدن سرکار در شہر قصور و رسیدن عرضی خلیفہ نورالدین و صدور پروانجات
بنام گلاب سنگھ کرنیل و آمدن راجہ دھیان سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ در لاہور و
ورود مراسلہ بنام بھائی صاحبان و ارشاد بہ جماعہ دار جی جہت اخذ مبالغ از وکیلان بہاولپور ✤
سرکار دولتمدار بعد از سیر و شکار مہادلوی در شہر قصور نزول اجلال بفیروزی و اقبال آوردند - و عرضی خلیفہ نورالدین
مشعر تیاری گلزار در ناحیہ لاہور بنظر مبارک گذشت - و پروانہ بنام گلاب سنگھ کرنیل زیب ترقیم عنایت ترسیم
پذیرفتہ کہ عنقریب ماموری شما مع معتبران بطرف لاٹ صاحب شعشعہ صدور رقمے بخشد باید کہ تتوڑی ہاے
بناتی بنابر سپاہیان پلاٹن ہمراہی خود بزودی زود تیار باید کنانید و آنچہ دیگر اسباب مطلوبہ براے سپاہیان بودہ باشد
مرتب و مہیا باید ساخت کہ ہنگام روانگی بنابر عدم موجود بودن اسباب توقف و تعطل نشود - راجہ کلان مع راجہ
سوچیت سنگھ حسب الارشاد در لاہور ورود فرحت آمود فرمودہ اند - و مراسلہ سرکار والا اقتدار بنام بھائی
رام سنگھ و بھای گوبند رام جی وصول بہجت شمول آوردہ کہ عنقریب دایرہ دولت و اقبال در لاہور
رونق بخش مے شود نیلم عمدہ و خاصہ جہت تناول سرکار والا تبار باید کنانید کہ ہنگام تشریف آوری لاہور استعمال
بکمال فرحت و انبساط نمودہ خواہد شد - و ارشاد ورحسب الالتماس بہ جماعہ دار خوشحال سنگھ شرف صدور پذیرفتہ
کہ وکیلان نواب رکن الدولہ نصرت جنگ بہاول خان را تاکید مزید ساختہ و مبالغ اقساط گرفتہ
در سرکار دولتمدار باید رسانید در صورت توقف افواج ظفر امواج بآن طرف مامور شدہ بہ تخریب ممالک متصرفہ خواہد
پرداخت - چنانچہ جماعہ دار معزالیہ وکیلان مذکور را طلبیدہ تاکید مزید در باب اداے مبالغ بر زبان آورد و کلاے
مسطور ظاہر ساختند کہ عنقریب مندوبات از بہاولپور مے آیند درین باب ہیچ تغافل نیست و نخواہد بود -
نواب معزالیہ مال گذار و عقیدت شعار است - در ایام ماضیہ گاہے تفاوتے و تخالفے نساختند و در مستقبل ہم تساہل
نخواہد ساخت ماموری افواج بآن طرف نشود ✤

رسیدن هنڈویات از جهنگ و آمدن اسپان از سنگهر و تشریف فرمای سرکار در رسیّد واله و گذارش عرضی میان الهی بخش مشعر مداخلت تهانجات در قلاع متصرفه مو کل و ارشاد بنا بر معاودت از آنجا و آمدن پروانه بنام هیرا سنگهه ❊

بتاریخ بیست و چهارم ماه ماگهه سرکار والا دربار فرحت آثار بکمال زیب و زینت بیاراستند - هنڈویات مبلغ یک لک روپیه از جهنگ در حضور سراسر نور رسیدند و در جواب آن قلمی شد که هنڈویات مرسله بنظر مبارک گذشتند باید که مبلغ یک لک روپیه دیگر بزودی زود در سرکار فلک اقتدار ارسال باید داشت که برائے تقسیم افواج مطلوب و در کار میباشد - و اسپان خاصه از نواب سنگهر واله بنظر عنایت اثر در آمدند - مبالغ جلوانه و انعام از حضور لامع النور رحمت و عطا شده - من بعد سرکار دولتمدار در رسیّد واله لوائے اقبال انتمائے برافراشتند و عریضه میان الهی بخش بنظر فیض اثر گذشت که تهانجات سرکار اشرف در مدکی و غیره قلاع متصرفه سردار جوند سنگهه مو کل داخل شده - زمینداران در باب اشتعال نوایر جدال و قتال بکمال اشتعال مشغول - در جواب آن ارشاد عالی صادر شده که بعد از مداخلت تهانجات مراجعت ساخته لشرف ملازمت کیمیا خاصیت باید پرداخت - و پروانه بنام راجه هیرا سنگهه شرف ورود آورده که عنقریب دایره دولت و اقبال در لاهور تشریف شریف مے آرد - و سرکار عالی شکار شیر فرموده است و بتاریخ بیست و هشتم ماه ماگهه مراجعت از رسیّد واله جلوه نمایش پذیرفته و بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور در سواد ننکانه مولد واقف اسرار سماک و سمک گورو نانک جی ورود سعادت آمود گردیده و از زیارت فیض اشاعت آن مکان میمنت عنوان مفاخرت کونین و مباهات نشاتین حصول ساختند ❊

صدور پروانه بنام سردار دیسا سنگهه مجیٹهیه و ایضاً بنام خلیفه نور الدین و گذارش شدن عریضه لاله کشن چند و تشریف آوری سرکار والا مدار در لاهور و احضار سردار جوند سنگهه مو کل و شرفیابی وکیلان کیتهل واله و عرض بنا بر اخلاص راجه سنگت سنگهه ❊

پروانه فیض شمامه بنام سردار دیسا سنگهه مجیٹهیه ترقیم عنایت ترسیم پذیرفت که آنچه هزاری بدن سنگهه ناظم صوبه ملتان در امرتسر جی نزد شما محبوس است مبلغ یک لک روپیه از مشار الیه بمعرض تحصیل آورده در حضور لامع النور ارسال دارند که باعث انشراح مزاج وهاج سرکار والا اقتدار خواهد شد - پروانه عنایت نشانه بنام خلیفه نور الدین زیب صدور عنایت گنجور یافت که عنقریب دایره دولت و اقبال در دار السلطنت لاهور رونق بخش مے گردد و موسم ایام هولی قریب رسید شایان مراتب جبلی و عبودیت اندیشی آن است که تمام اسباب مطلوبه ایام مذکور تیار و مرتب باید کنانید تنخواه مبالغ بابت صرف اسباب صدر از حضور ساطع النور

صادر است عریضه لاله کشن چند گذارش شد که نواب مستطاب بر ساحل گنگا جی ورود فرحت آمود آورده عزیمت بهجت طویت کوه سمله و سپاتو مرکوز خاطر عاطر میدارند - و وکیلان کینتهل واله بنابر شرف ملازمت کیمیا خاصیت وارد لودهیانه و عنقریب بشرف احراز قدوم فیض لزوم سعادت دوجهانی حاصل خواهند ساخت - سرکار والا از سماعت مضمون عرضی بنا بر تیاری تحایف نواب صاحب تاکید مزید فرمودند و از کوٹ طاهر خان انضمام رایات عالیات فرموده در شهر قصور تشریف شریف ارزانی ساختند - صدقات و خیرات روز مبارک سنکرانت ماه پهاگن بجلوه اعلان آورده در دار السلطنت لاهور نزول اجلال فرمودند - سردار جوند سنگه موکل شرف درحضور لامع النور گردیده بکمال عجز و الحاح درباب برخاست کنانیدن تهانجات سرکاری از تعلاع متصرفه خود و مداخلت تهانه جدید عرض نمود از آنجا که مشار الیه مفرح دل سرکار والا بسبب استهزا و مزاج میباشد نتیجه التماس او را بجناے اجابت رنگین فرموده ارشاد بنام الهی بخش زیب اندراج ساختند که تهانجات خود را از قلاع متصرفه اش برخاست باید کنانیده بوجهی من الوجوه مزاحمت و تعرض بمشار الیه نباید ساخت - وکیلان کینتهل واله بشرف ملازمت سراسر افاضت سعادت دوجهانی حاصل نمودند و تحایف نفیسه مفوضه خود مع مراسله بنظر مبارک گذرانیدند - سرکار والا مضمون مراسله از فقیر باتدبیر سماعت فرمودند - خلاصه مضمونش این بود که عنقریب شادی ازدواج بهای کینتهلیه روبکار است یکے از صاحب زاده هاے والا نبابر سیر انام شادی مامور شود که باعث مفاخرت کونین مایان درین باب متصور است و آنچه وکیلان بزبانی ظاهر سازند بدرجه اجابت متلقی شود - چنانچه وکیلان مذکور معرفت بهای صاحبان بهای رام سنگه و بهای گوبندرام جی در سرکار جهان مدار عرض ساختند که فیما بین راجه سنگت سنگه و کینتهل واله رشته برادری مضبوط و مربوط و راجه مذکور الحال بهره یاب در سرکار عالی میباشد و شامل بودن راجه مسطور بر شادی از جمله ضروریات و متحتمات است رخصت راجه مذکور از حضور ساطع النور شعشه ظهور بخشد - سرکار دولتمدار در جواب آن از زبان مبارک ارشاد فرمودند که معتبر شایسته بر شادی از طرف سرکار والا اقتدار مامور گردیده بباد و شامل شادی شده

وجه قبول خواهد رسانید و هم رخصت راجه مذکور از پیشگاه جاه و جلال جلوه اعلان خواهد پذیرفت +

بهره یابی قطب الدین خان و ارتخاص وکیلان آنندپور و کینتهل واله و حواله شدن تحایف و ارشاد شدن بنابر روانگی راجه سنگت سنگه جی و ارشاد به صمد جو جهت تیاری هدایاے و تحایف لاٹ صاحب وغیره صاحبان +

قطب الدین خان قصوریه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته چند راس اسپان بنظر مبارک گذرانید - وجه انعام اسپان از سرکار دولتمدار مرحمت شد - رخصت وکیلان سوڈهی صاحبان آنندپور

از سرکار دولتمدار جلوه اعلان پذیرفت - تحایف نفیسه دو دوشاله و ایبان و کمخواب و گلبدن وغیره مع یک راس اسپ وغیره به وکیلان کیتهل واله عطا گردید و از زبان درافشان فرمودند که معتبر شایسته همراه شما مامور شود وجه تنخواه رسانیده خواهد آمد - معتبران جیند واله حسب الارشاد مشرف شدند از زبان مبارک ارشاد والا گردید که وکیلان کیتهل واله بنابر رخصت راجه مذکور و شامل شدن بر شادی عرض میدارند راجه مسطور در حضور ساطع النور حاضر گردد و کوبر رخصت بدست آورده بروانگی آن سواد پردازد - معتبران عرض کردند که راجه معزالیه عرض ساخته که سرکار دولتمدار بدستور سابقه در ڈیره مایان تشریف آورده و تحایف نفیسه گرفته برود باز رخصت راجه مذبور از سرکار والا اقتدار شعشه ظهور بخشد سرکار عالی در جواب آن فرمودند که عنقریب در ڈیره راجه مسطور تشریف فرمای خواهد شد - و به محمد جیو کشمیری حکم عالی صادر شده که تحایف غریبه از قسم دوشاله هاے و جامه وار وغیره از قسم پشمینه یکتاره بنابر نواب موصوف تیار و مرتب کنانیده مشارالیه دست بسته عرض ساخت که در عرصه اندک تحایف عالم دوستی مهیا کنانیده در حضور سراسر برکت و سرور حاضر میسازم ÷

عطاے مواجب درو وجه نواب ملتان و شاه ایوب و ارشاد بنام ونتوره صاحب جهت طلب تقسیم سپاه و روانگی ملتان و احضار وکیل نواب معین الدوله معرفت جماعه دار و احضار گنڈا سنگه بتتری مع مبالغ از راجه گلاب سنگه و ایضاً وکیل شاهزاده کامران و گذرانیدن یک راس اسپ سردار دهنا سنگه ملوئی و رسیدن خبر ولادت پسر در خانه کنور شیر سنگه و عطاے کڑه طلائی و هتی و عرضی سردار لهنا سنگه مجیتهیه و در جواب آن ÷

نواب سرافراز خان ملتان واله و ایوب شاه بنابر عسرت اخراجات خودها در سرکار دولتمدار گذارش کردند ارشاد عالی به دینا ناته صادر گشت که برآورد مواجب اوشان درست ساخته در سرکار عرض باید ساخت - چنانچه مشارالیه حساب طلب مشارالیهم در حضور اشرف حالی ساخت - چون از عنفوان ایام سلطنت ابد بنیاد دعوغریب پرداخت این چنین شرفاء مرکوز خاطر عاطر میباشد فی الحال تنخواه مواجب مرحمت گشت - ارشاد واجب الانقیاد به ونتوره صاحب شعشه ظهور بخشید که طلب تقسیم پلاٹن متعینه خود بجلوه اعلان آورده من بعد بروانگی ملتان باید پرداخت - و هنگام رسیدن ملتان عرضی انکسار در حضور اعلی ارسال داشته موافق حکم ثانی جواب و سوال اخذ هنڈویات از نواب بهاول پور بآن طرف ملک کچهی جنوبی و شمالی در پیش باید کرد - وکیل نواب معین الدوله فیروز جنگ منکیره واله معرفت جماعه دار جی التشرف ملازمت پرداخت ارشاد عالی صادر شد که آنچه مبلغ بیست هزار روپیه وجه نذرانه

بر نواب موصوف مقرر است بلا توقف و اہمال باید رسانید وکیل مذکور گذارش ساخت که ادائے نذرانه از نواب معظم الیه مشکل و محال است معافی نذرانه از پیشگاه جاه و جلال لمع ظهور پذیرد - بعد از قیل و قال بسیار بمعرفت **جماعه دار جی** مبلغ ده ہزار روپیه معاف گردید و مبلغ پانزده ہزار روپیه مقرر گشت - **گنڈا سنگھ بشتری** حسب الحکم سرکار عالی جہت تحصیلی مبالغ از **راجه گلاب سنگھ** مامور شده بود مشار الیه ہنڈویات وغیره اسباب از راجه معز الیه گرفته شرف یاب حضور اعلے گشت و ہنڈویات وغیره اسباب بنظر فیض اثر گذرانید - **وکیل شاہزاده کامران** مع دو راس اسپان ولایتی مشرف بملازمت کیمیا خاصیت گردید و اسپان مطبوع طبع مشکل پسند سرکار والا اقتدار گردیدند - وجه جلوانه ضیافت به وکیل مذکور عطا شد - و سرکار والا از روئے عنایات بادشاہانه مستفسر احوال شاہزاده مذکور گشتند - **سردار دهنا سنگھ ملوئی** یک راس اسپ خاصه بنظر مبارک اثر گذرانیده مورد الطاف متواتره و مهبط نوازشات متکاثره شد - درین وقت از روئے اخبار بمسامع مجامع رسید که **فرزند** در خانه **کنور شیر سنگھ** متولد گردید سرکار دولتمدار کڑه طلای و مہتی به پسر کنور معز الیه مرحمت فرمودند - عرضی **سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه** در سرکار والا اقتدار گذارش یافت که تحصیلی مبالغ از زمینداران **سید واله** وغیره جلوه نمائش پذیرفته و ہنڈویات مبالغ در سرکار دولتمدار ارسال داشته بیشتر ازین ہر چه ارشاد آید بنیاد در رونق اعلان پذیرد موافق آن عمل ساخته آید - درجواب آن ارشاد عالی صادر شده که از **سید واله** انہاض ساخته وقطع مسافت نموده و در **ملتان** وارد گردیده و ملاقات فرحت آیات ہمراه **بارنس صاحب** موافق آئین مولفه سرکارین دولتین باید نمود و سخنان دلاویز از دیاد مراسم اتحاد و تشیید مراتب وداد بمنصه بروز آورده یک حلقه کمان و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه نقد وجه نذر بصاحب مذکور باید داد - و وجه مرسات روزمره بصلاح **دیوان اجودهیا پرشاد** در ہر منزل حواله باید ساخت - و ارشاد به پلٹن **شام سوٹھ و گورکھه** جلوهٔ نفاذ پذیرفته که ہمراه سردار مسطور شامل در کوچ و مقام باید شد +

تشریف آوری سرکار والا از مثمن برج در باغ حضوری و احضار پسر جوند سنگھ موکل مع یک راس اسپ و عرضی اخبار نویس لودهیانه مشعر آمدن جاکمن صاحب و احضار کاہن سنگھ و ارشاد به مصر بیلی رام جہت تیاری اسباب ہولی و پروانه بنام سردار ہری سنگھ نلوه و ماموری اوی تابیله جہت تحصیلی مبالغ از تعلقه ہلووال و ہنگامه و فساد فیمابین سندہان والیه +

سرکار دولتمدار در ساعت سعید که مختار تقویم شناسان کواکب آسمانی بود از مثمن برج رونق بخش در باغ حضوری

شدند۔ بیلا سنگھ پسر سردار جوند سنگھ موکل بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختہ یک راس اسپ لایق سواری خاص بنظر مبارک گذرانید ✤ عرضی اخبار نویس لودھیانہ بنظر عنایت اثر گذشت کہ جاکمن صاحب از ولایت وارد لودھیانہ و عزم سیر ممالک کوہستان کشمیر وغیرہ ممالک محروسہ مرکوز خاطر میدارد سرکار والا اقتدار تجویز ماموری معتبر شایستہ بنابر استقبال صاحب معز الیہ و رسانیدن وجہ ضیافت در ہر منازل بجلوہ اعلان آوردند کاہن سنگھ نکئی یک راس اسپ خاصہ در سرکار والا نذر گذرانیدہ مورد انواع الطاف خسروانہ و مہبط اصناف اعطاف بادشاہانہ گردید۔ ارشاد عالی بہ مصر بیلی رام صادر شدہ کہ تمام اسباب ایام ہولی از قسم پچکاری ہائے طلاء و نقرہ وغیرہ تیار و مرتب کنانیدہ در حضور لامع النور باید گذرانید کہ ایام ہولی قریب رسیدہ۔ پروانہ بنام سردار ہری سنگھ نلوہ قلمی شدہ کہ روانگی شما بعہدہ وکالت لاٹ صاحب از حضور اشرف اعلیٰ مقرر گردیدہ لازم کہ تمام اسباب سفری مہیا و مرتب کنانیدہ بجلدی جلد در حضور اشرف مستعد شود ✤ اوی تابیلہ صاحب بنابر تحصیلی مبالغ از علاقہ ہلووال حسب الامر روانہ شدہ و ارشاد عالی صادر شدہ کہ بشرط آبادی رعایا و رفاہیت برآیا تحصیلی زر معاملہ آنجا باید پرداخت و غور و پرداخت ضعفا و غربا مطمح نظر فراست اثر داشتہ تمام احوال آنجا عرض رسان شود۔ فیمابین برادران یعنی سردار عطر سنگھ و سردار و ساوا سنگھ نایرہ جنگ و فساد مشتعل و ہر دو طرف در اشتعال نوایر جدال مشتغل۔ صاحبزادہ کھڑک سنگھ را مع دو صد سوار بنابر معاونت سردار و ساوا سنگھ سندھاں والیہ مامور ساختہ و در موضع چاچو والی تمام افواج سرداران

سیزدہم ماہ پھاگن سمت ۱۸۹۷ شمر دو کنگاش خلاصی دیوان کرپا رام ہمراہ سرکردگان و باز خلاصی آتش و عطاے خلعت و جشن روز ہولی و عرضی وکلاے بہاولپور و صدقات روز خسوف و ارشاد بنام سردار عطر سنگھ و ارشاد بنام دیوان اجودھیا پرشاد و فقیر شاہدین و عرضی کنور شیر سنگھ و انتخاب اشیاے نفیس۔ و

عجیب بتاریخ نوزدہم ماہ پھاگن بنابر لاٹ صاحب ✤

بتاریخ سیزدہم ماہ پھاگن تمام سرکردگان عالی شان دربار فرحت آثار آراستند و کنگاش خلاصی دیوان کرپارام فرمودند ہمہ ہا بعرض پرداختند کہ دیوان مذکور خیرخواہ سرکار از دل و جان و در منہج عقیدت و مسلک فدویت ثابت قدم و راسخ دم و گاہے مرتکب تقصیرات نشدہ و از آبا و اجداد ربقہ اطاعت و انقیاد بتوسل حضور اعلیٰ در رقبہ جان میدارد خلاصی او از محبس ناکامی واجب و لازم است۔ سرکار والا اقتدار این معنے را پسند فرمودہ ارشاد بنام مصر بیلی رام فرمودند کہ وقت سہ پہری چند جوڑی کڑہ ہائے طلا و دو قبضہ شمشیر و خلعت ہفت پارچہ مع جیغہ و

وکلغی و سرپیچ و کنٹھه مروارید در باغ سردار جوالا سنگھ حاضر باید ساخت - چنانچه وقت ۳ گهڑی سرکار والا تشریف فرمای باغ مذکور شدند و تمامی سرداران و دیوان مذکور مستعد شدند و یک راس اسپ و مبلغ یک صد و پنج روپیه نقد و چند بکتی طلای نذر گذرانیده و دست بسته ایستاده ماندند و بنابر عفو زلات و جرائم سابقه ملتجی و مستدعی شد - سرکار والا از کمال مهربانی از کرسی ایستاده و بغل گیری فرموده آفرین صد آفرین بر نمک حلالی اش ساختند و یک راس اسپ بنقره و هشت پارچه و جیغه و کلغی و سرپیچ و کنٹھه مروارید عطا نمودند و چند جوڑه چادرهای پشمینه و کڑه های طلای به متوسلانش مرحمت شدند و خلاصی اش جلوه نمایش پذیرفت + **دیوان موتی رام** توبهوے ادای مبلغ ۹ لک روپیه ترقیم نموده بحضور اشرف گذرانید لیکن در سبیل ادای آن حیران و پریشان و سرگردان است - بتاریخ پانزدهم و شانزدهم و هفتدهم ماه مذکور جشن روز هولی بکمال زیب و زینت جلوه ظهور پذیرفت و تمامی وکیلان و سرکردگان و **دیوان کرپا رام** بهره یاب حضور اعلے شدند و الته بازی با فرحت و نشاط گشت و انعام به هر کسی از خورد و کلان بابت روز هولی عطا فرمودند - وقت ۳ گهڑی در میدان پریٹ راست و چپ لین پلاٹن ایستاده کنانیده مشاهده الته بازی نمودند - رخصت **وکیل بهائی اودے سنگھ کیتهلیه** از قوه ببطون بمنصه شهود رسید - تنخواه مبلغ دو هزار و یک صد روپیه تنابر تنبول شادی اش بر سانهه وال عطا شد + **نواب رکن الدوله بهاول خان** که ازبابت فرستادن هنڈویات متوقف شد لهذا پلاٹن و افواج بآن طرف مامور شد که در ملک متصرفه نواب مسطور قیام باستحکام تمام ساخته به تلفی مزروعات باید پرداخت و اگر نواب موصوف بسرعت مبالغ بفرستید پس مراجعت بجلوه ظهور باید آورد - وکیلان نواب مذکور از استماع اخبار ماموری افواج مضطرب و بیقرار شده و بشرف ملازمت پرداخته گذارش کردند که ملک متصرفه نواب مسطور بسیار ویران و خراب است - و درین وقت نواب مسطور بقلم آورده که هنڈویات مبلغ یک لک روپیه ارسال داشته امروز یا فردا هنڈویات در سرکار والا رسانیده می آید - پروانه عالی درباب واپسی افواج قلمی شود - از آنجا که از ابتسام صبح اقبال عرض و معروض وکلای بحلیه قبول محلے می شود فی الحال پروانه فیض نشانه درباب معاودت افواج زیب صدور پذیرفت - سرکار والا اقتدار روز خسوف ظروف های طلای و پوشاک های پشمینه و دوشاله ها و مبالغ نقد و ماده گاوان وغیره تلادان سنکلپ فرموده به برهمنان و مستحقان حواله فرمودند و دامن آمال غربا و ضعفا از عطای نقد و اموال مالامال ساختند - مراسله عالی بنام **سردار عطر سنگھ سندهانوالیه** که در حدود **نواب ڈیره اسمعیل خان** فرو کش است قلمی گردید که درین وقت معرفت **جماعه دار خوشحال سنگھ** مبلغ سیزده هزار روپیه نقد و پنجاه مهار شتران و دو راس اسپ بر نواب مسطور مقرر و معین شده - و **غلام علی داروغه** جهت اخذ نذرانه وغیره از پیشگاه جاه و جلال مامور شده اگر نواب مسطور نذرانه وغیره حواله داروغه مذکور نماید بسیار انسب و اولے در صورت دیگر بلا توقف افواج

در ملک متصرفہ اش فرستادہ وتلفی مزروعات ساختہ تحصیلی نذرانہ بجلوہ اعلان آوردہ معاودت بعقب باید نمود۔ پروانہ فیض شمامہ بنام دیوان اجودھیا پرشاد زیب ترقیم یافتہ کہ ہرگاہ بارنس صاحب از ملتان روانہ شود وطے منازل سازد بمبلغ پانصد روپیہ وجہ ضیافت در ہر منزل از طرف سرکار والا رسانیدہ باید داد و درباب رسانیدن اسباب ضروری مطلوبہ صاحبان دقیقہ از دقایق خبرداری وہوشیاری فروگذاشت نباید کرد ٭ عرضی شیر سنگھ بنظر مبارک گذشت کہ زمینداران ناحیۂ مظفر آباد درباب اشتعال نوایر فساد مشغول۔ درجواب آن ارشاد شدہ کہ متصل مظفر آباد قیام باستقلال تمام داشتہ ہمگی احوالات آن ملک عرض رسان باید شد۔ قالین ہاے پشمینہ و دوشالہ وجامہ وار ہاے ودوشالہ ہاے کارچوبی وگلبدن وتفنگ ہاے وزین ہاے اسپان وغیرہ اسباب نفیس نبابر تحفہ لاٹ صاحب انتخاب فرمودند ٭

رسیدن ہنڈویات از بہاولپور واحوال ماموری وکیلان جانب لاٹ صاحب وتشریف بردن در ڈیرہ راجہ سنگت سنگھ وعرضی لالہ کشن چند ورخصت راجہ صدر واخبار کشمیر وماموری اسپان بہ اطراف ٭

ہنڈویات مبلغ یک لک روپیہ از نواب بہاولپور بمعرفت وکیلان درسرکار دولتمدار واصل شدند وعنایات متوافرہ ونوازشات متکاثرہ براحوال وکلاے مبذول ومصروف گردید۔ سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند کہ سردار ہری سنگھ نلوہ وفقیر عزیز الدین وگلاب سنگھ کرنیل ودیوان موتی رام مع دوصد وشصت وپنج نفر سپاہی مزین باساز طلای ولباس ہاے عمدہ وافراش خاصہ وچہار چوب داران وپنج راس اسپان عمدہ واعلے بازین ہاے زردوزی وساز ہاے میناکاری مامور کردہ آید۔ ارشاد بہ فقیر معزالیہ جلوہ نفاذ یافت کہ بہ قطع مراحل وطے منازل پرداختہ ودر لودھیانہ رسیدہ تمام تحالیف بہ کپتان صاحب مشاہدہ ومعاینہ نماید۔ وبصلاح صواب دید صاحب مذکور تمام احوال عرض رسان شود۔ کنٹھہ مروارید وبازوبند وپونچیان مرصع وجوڑی کڑہ طلای ودوشالہ وپوشاک ونقد ودوزنجیر فیل باہودہ طلای ونقرہ مع بیچوبہ وقنات بناتی مع فراشان ومشعلچی بہ فقیر موصوف عطا شد۔ وبہ گلاب سنگھ کرنیل بیچوبہ وغیرہ با اسباب صدر مرحمت گشتہ ارشاد شدہ کہ از مصلحت ومشورت صواب دید فقیر جی تجاوز وتخالفی بوجہی من الوجوہ بجلوہ اعلان نیارد۔ بتاریخ نوزدہم ماہ پھاگن راجہ سنگت سنگھ حسب الارشاد فرش فروش عمدہ گسترانیدہ۔ باز سرکار عالی در ڈیرہ اش تشریف فرماے شدند۔ راجہ مذکور پوشاک وبیت ویک پارچہ از قسم دوشالہ ہاے واسپان وگلبدن وکمخواب وتھان ہاے پوربی مع رقم جواہرات از قسم جوڑی کڑہ طلای وسرپیچ وکنٹھہ مروارید ویک راس اسپ بازین زردوزی ویک زنجیر فیل باہودہ نقرہ درخدمت سرکار اعلے گذرانید۔ باز راجہ مذکور پارچہ ہاے نفیسہ در وجہ راجہ ہیرا سنگھ وراجہ کلان وراجہ سوچیت سنگھ وجماعہ داجی و

سردار جوالا سنگھ و سردار سا وا سنگھ و سردار پیج سنگھ و بھای صاحبان ترن تارن ہر دو جہان
و سردار جوند سنگھ موکل والا و لارڈ صاحب و ونتورہ صاحب و سردار دھنا سنگھ ملوئی - و
دیوان موتی رام و مصر بیلی رام و سردار لہنا سنگھ و فقیر موصوف و فتح سنگھ مان و چھچو
سنگھ و شامداس و رامدیال و سردبا رام و غیرہ حوالہ ساخت - سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند
کہ عنقریب شادی فرحت آبادی کنور جی بکمال فرحت و انبساط رونق ظہور خواہد یافت شما از راہ قرابت قدیمی بر
شادی آمدہ شامل شوند کہ باعث خوشنودی طبع مبارک سرکار والا درین باب خواہد گشت راجہ مذکور عرض ساخت کہ
ہرگاہ شادی کنور جی بفضل سری اکال پورکھ جی روبکار خواہد گردید و سرکار والا بندہ را از راہ نوازشات بے پایان
یاد خواہد فرمود بسر و چشم قطع منازل ساختہ بسرعت سرلحہ خواہم آمد - من بعد سرکار دولتمدار انعام لایق در وجہ خدمتگاران
و چابک سوار اسپ و فیل بان و دیوان سنگھ وکیل و ڈیوڈھی والہ و اردلیان راجہ مذکور عطا ساختہ داخل
قلعہ مبارک شدند ✦ عرضی لالہ کشن چند در سرکار والا گذارش شد کہ لاٹ صاحب و اردکر نال و بہ
زمینداران آنجا طلبیدہ ارشاد فرمودہ کہ تیاری چہاونی گورہ ہاے در ینجا در پیش شمایان مبالغ نقد از سرکار کمپنی
بہادر گرفتہ خانہ ہاے بنا بر سکونت خود ہاے در جاے دیگر تیار نمائید کہ خانہ ہاے ہذا مسمار نمودہ مے آیند زمینداران
حسب الحکم مبالغ در دامن وصول آوردہ بہ تیاری خانہ ہاے جدید پرداختند و چہاونی گورہ ہاے در آنجا مرتب شد -
دیگر نوشتہ بود کہ جوڑہ ہاے پشمینہ و رومال و سرپیچ ہاے بخدمت کپتان صاحب رسانیدہ شد کپتان
صاحب بسیار خورسند در عالم اتحاد شدند و از زبان فرحت نشان فرمودہ کہ در عرصہ اندک لاٹ صاحب
در منو ماجرہ تشریف مے آرد در آئین ہمین یکرنگی ماموری معتبران باین طرف از پیشگاہ جاہ و جلال شعشعہ
ظہور بخشد - در جواب آن ارشاد عالی صادر شدہ کہ عنقریب بسرعت و شتابی وکیلان در لودھیانہ مے آیند باحراز
ملاقات فرحت آیات کپتان صاحب مسرور و مبتہج مے شوند - وقت ۳ پہری راجہ سنگت سنگھ
بشرف ملازمت پرداخت و پوشاک و بیست و یک پارچہ مع رقم جواہر و ۳ راس اسپان با ساز طلای و زرین
زر دوزی و یک زنجیر فیل با ہودہ نقرہ براجہ مذکور و دو روجہ ہژدہ کسان ہمراہی راجہ مذکور خلعت ہفت ہفت پارچہ
و پنج پنج پارچگی عطا ساختند - زبانی بھای رام سنگھ جی در سرکار والا گذارش شد کہ خطہ کشمیر ویران مطلق گردید
و کوٹھی ہاے مغلان کہ در کشمیر بودند بعضے کسان رخت ادبار بطرف ہندوستان بردند و برخے
بر روانگی تیار و مستعد اند - بمیان صمد جو ارشاد عالی گردید کہ تسلی نامجات بزبانی سرکار والا بطرف کوٹھی داران
نوشتہ بفرستند کہ توجہات سرکار والا بیشتر از پیشتر بر احوال شما مصروف است از طرف سرکار والا بوجہی من الوجوہ
مطمئن الخاطر باید بود - و آنچہ مغلان کوٹھی والہ باطراف فرار شدہ اند آنہا را طلبیدہ آباد سازند - پروانہ بتاکید

مزید بنام ناظم کشمیر درباب غور و پرداخت ساکنان قلمی شده و توجهات متوافره براحوال شما مبذول است - به داروغه های اسپان ارشاد واجب الانقیاد صادر شده که مع اسپان بطرف کلانور و بٹاله و دینا نگر باید رفت - تنخواهات بابت نذرانه بنام جاگیرداران سوڑیان و ہلووال و کریال و کلانور و دینا نگر وغیره قلمی شدند +

احوال روانگی وکیلان جانب مشرق و روانگی راجه سنگت سنگھ و احضار فتح الدین خان قصوریه و اخبار هنگامه احمد شاه و عرضی فقیر شاهدین متضمن احوال جاکمن صاحب در اثنای راه و باز در لاهور +

تحایف نفیسه از قسم دوشاله و فرغل پشمینه و تهان کمخواب و گلبدن بنابر مری صاحب حواله فقیر گردیدند - و خلعت فاخره از قسم دوشاله و گلبدن و نیم مع تنخواه مبالغ بر ساهنه وال و دوابه بفقیر معز الیه عطا شد - و پوشاک عمده درجه دیوان موتی رام مع ... رقم جواهر از قسم مالای مروارید و بازوبند و پوہنچیان مرحمت شد - و وکیلان بتاریخ بیست و دوم ماه پھاگن روانه امرتسر جی شدند - راجه سنگت سنگھ در باغ سردار جوالا سنگھ یک راس اسپ گذرانیده ظاهر کرد که حالا ساعت سعید روانگی بطرف امرتسر جی میباشد بعد از شرفیابی ملازمت کیمیا خاصیت روانه می شوم و باز گذارش ساخت که سردار روسا وا سنگھ مرد کلان و متصف باوصاف حسنه و بزیور فراست و کیاست محلی و صاف درون مثل آئینه در ظاهر و باطن - و سردار لهنا سنگھ مرد فیلسوف و متحلی بحلیه این زمانه زیب نشانه است و در هرگونه امورات روبکاری حفاظت عزت و آبروی سردار کلان مطمح نظر عنایت اثر باید داشت که لایق خدمت است و نمک حلال از دل و جان از صمیم القلبی است سرکار دولتمدار بسبب پاس خاطر سردار لهنا سنگھ متوجه بجواب نشدند باز راجه معز الیه گذارش ساخت که یک پروانه بنام فقیر معز الیه عطا شود که به تقدیم خدمات و نیکو بندگیات راجه مذکور از دل و جان پردازد و در انصرام هرکدام کار و بار مرجوعه مصدر نیکو خدمت شود بنابر پاس خاطرش پروانه بنام فقیر مسطور زیب اندراج پذیرفت که درباب انصرام و سرانجام هرکدام کار و بار که براجه معز الیه مبین شود از راه حسن خدمتی سرانجام کنانیده بدهد - من بعد راجه مذکور روانه امرتسر جی گردید + فتح خان قصوریه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بهره اندوز گردید و چهار راس اسپان صبا رفتار لایق سواری خاصه بنظر مبارک گذرانید و مورد اصناف اصناف راحت و نشاط گردید مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه جلوانه اسپان عطا شد باز سرکار والا فرمودند که آنچه شما با قطب الدین خان برادر کلان خود که مصدر فساد شده خوب نکرده تصفیه و تسویه فیمابین اخری واحسن است باز استفسار بابت ملک - قطب الدین خان فرمودند عرض کرد که مبلغ بیست هزار روپیه را محال این روی آب و مبلغ شصت هزار روپیه از آنروی آب میباشد + عرضی از کشمیر بنظر مبارک گذارش شد که خلیفه احمد شاه مع

زبردست خان در مظفر آباد وارد شد و چند دیہات علاقہ کشمیر و مظفر آباد بہ تلفی و غارت آوردہ - لہذا پروانہ بنام صاحبزادہ کھرک سنگھ زیب ترقیم فیض نسیم یافتند کہ در حسن ابدال و سرای کالہ قیام باستقلال تمام باید داشت و افواج خود را بطرف مظفر آباد روانہ باید ساخت - عرضی فقیر شاہدین متضمن روانگی جاکمن صاحب از لودھیانہ بنا بر دریافت ملاقات فرحت آیات سرکار والا گذارش شد - و تنخواہ مبلغ ہفت ہزار روپیہ بنام کارداران سالانہ وال جہت اخراجات صاحب مذکور عطا شد - و من بعد رضی فقیر مشعر سیدنش در جنید یا بہ الشرف مطالع ساطع در آرد - مبلغ پانصد روپیہ جہت ضیافت و شیرینی وغیرہ اسباب بایحتاج اودر امرتسر بمرجی عطا شد - و بمعرفت خلیفہ نورالدین بنام سرکار وڈیگین ارشاد عالی مواد گردید کہ در موضع ونی کی شرسات و شیر و جغرات و بزغالہ و مسکہ و خروس و کاہ و بہوس و ہیزم وغیرہ بمعرفت فقیر شاہدین بہ آمدان صاحب معزالیہ رسانیدہ باید داد - باز صاحب مسطور حسب الامر در باغ و نتورہ صاحب قیام فرحت ارتسام آورد - ضیافت و شیرینی و شرسات و میوہ جات وغیرہ اسباب بدست خلیفہ نورالدین مرحمت شد - و فقیر شاہدین بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بہرہ اندوز شدہ تمام احوالات صاحب مذکور بیان طراز گشت +

غرہ ماہ چیت سمت ۱۸۸۸ صدقات و خیرات و ملاقات جاکمن صاحب و روانگی دیوان متوتی رام و ماموری و نتورہ صاحب جانب ملتان و صدقات روز اماوس و باز ملاقات صاحب مذکور و مشاہدہ کنانیدن قواعد پلٹن +

ہزاران سپاس خارج از قسطاس قیاس کہ شروع سال نو با بہجت و نشاط بکمال فرحت و انبساط شعشعہ ظہور پذیرفت - سرکار والا بہ قلاوزی بخت بیدار و رہبری طالع خجستہ آثار فیل و اسپ و پوشاک ہای وغیرہ اسباب از قسم ظروف طلائی و نقرہ وغیرہ بہ برہمنان و اکالیہ ہای غرہ ماہ چیت سمت ۱۸۸۸ حوالہ ساختند - و وقت سہ پہری فرش فروش مکلف حسب الامر فراشان فراست نشان گسترانیدند و انتصاب بیچوبہ ہای و شامیانہ ہای کنانیدند - و لطائفہ (یعنے کنچنیان) شہر لاہور رقاصہ تمام شہر ارشاد عالی صادر شد کہ پوشاک ہای مردانہ پوشیدہ و شمشیر و کمان در دست گرفتہ و بہ دیگر سلاح ہای مزین شدہ بکمال چستی و چالاکی بجلوہ عالم فریب و عشوہ و ناز با فر و زیب بسواری فیلان و اسپان وغیرہ بر ڈیوڑہی سرکار والا پیش از رسیدن جاکمن صاحب حاضر شوند - بعد سرکار والا اقتدار بسواری اشہب صبا رفتار باد کردار در باغ فرحت آثار رونق بخش روزگار شدند و معتبر فراست آثار جہت احضار صاحب معزالیہ مامور شدہ ہمراہ خود آوردہ در سرکار دولتمدار مستعد کنانیدند - صاحب مذکور اولاً از معاینہ فیہ جادو آئین تسخیر گین مقرون الاف الانشراح و اصناف اصناف ارتیاح گردید - سرکار والا از راہ علو ہمتی و سمو ہمتی متوجہ بتواضع و تکریم شدہ تا لب فرش باستقبال پرداختہ و دست صاحب مذکور از دست

مبارک گرفته خیر مقدم و مرحبا فرموده برکرسی نشانیدند و استفسار خیریت ہائے بشیرین زبانی و عذب البیانی ساختند- صاحب مسطور از راه فراست شامله و درست کامله موضح مراسم تشید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد گشتند - مراسلات صاحبان شاه جهان آباد و مری صاحب و لودهیانه بنظر مبارک گذرانیدند سرکار والا اقتدار از استماع مضمون مراسلات که مبنی بر تاسیس اساس یکجهتی و یکرنگی بودند بدرجه بنهایت منفرح و منشرح گردیدند- من بعد ذکر و اذکار اطراف و اکناف از قوة بطون بمنصه شهود رسیدند و صاحب مسطور از راه عقل دور اندیش و خرد خیریت کیش جواب دهی بر یکے مقدمه ساخته و گوہر رخصت بدست آورده و مرهون عالم یگانگی گردیده در ڈیره خود وارد شد و توجهات بیغایات و عنایات لاانتهایات سرکار عالی آثار که بر احوالش مصروف و مبذول گشته بنابران ممنون منت جهان دوستی شده بر زبان آورد که سرکار والا در تقدیم امورات وداد عدیم النظیر و بلا تمثیل که احدے از احاد افراد انسان در هیچ ملکے از ممالک ربع مسکون بدیده فراست دیده خود ندیده ام بے شایبه تکلف و بیعایله تصلف از منوحدان زمانه اند مطابق مضمون این شعر- شعر- لا یدرک

الواصف المطری خصائصه + ولا یعلم تحریر الزمان شمائله +

بتاریخ دوم ماه صدر مراسله از لودهیانه مشعر استرداد مال و اسباب آغا حسین که از مدت در لودهیانه است از قطاع الطریقان قصبه جنڈیاله ورود راحت آمود آورد- فرمودند که عنقریب پروانجات بنام کارداران آنجا زیب ترسیل یافته اند و در عرصه چند روز استرداد امتعه او بمنصه شهود میرسد باز فرمودند که صاحب مسطور قابلیت آثار فراست شعار است + دیوان موتی رام حسب الامر جانب دوابه مامور گشت و ارشاد واجب الانقیاد بهنگام روانگی صادر شده که موافق نوشته کپتان ویڈ صاحب بروانگی آنروے آب ستلج باید پرداخت + امر واجب الاتباع به دینا ناتهه جلوه نفاذ یافته که در ڈیره صاحبان فرانسیس رفته تمام اسباب سفری از قسم شتران و اسپان و سرب و باروت و گوله ہائے چهول داری باید رسانید- و بطرف بهاول پور روانه گردیده و بخطے منازل و قطع مراحل پرداخته در ناحیه ملتان فروکش باید شد- اگر نواب رکن الدوله در ادائے مبالغ مقرره پرداز دبسیار انسب و احرائے درصورت دیگر تعرف در ملک کچهی جنوبی و شمالی بجلوه شهود آورده عرض رسان شود + روز ماه مسطور چند راس اسپان و زنجیر فیل و ماده گاوان و پوشاک ہائے و مبالغ نقد وغیره اسباب حواله برهمنان و مستحقان فرمودند- من بعد مبالغ بطریق ارداس و بهینٹ بطرف گوردواره خصوص سری امرت سرجی و ڈیره گورونانک جی و باولی گوئندوال و کهنڈورجی و تهم صاحب و ترن تارن جی وغیره زیب ترسیل پذیرفته- بتاریخ سوم ماه مذکور حسب الطلب جاگمن صاحب به معانقه جسمانی پرداختند و اولاً کلمات فرحت آیات از دیاد مراسم مواحدت و اتحاد بمنصه اعلان در آمدند باز قواعد پلٹن و سواران گهوڑ چڑه بصاحب مذکور معاینه و مشاهده کنانیدند صاحب مذکور از دید و اد دید قواعد سراسر فوائد منشرح القلب و منفرح الصدر گردیده بر زبان آورد که افواج ظفر امواج از شایستگی قد و قامت و اشکال و

لباس وسلاح مستغنی روزگار است ودرفن قواعد عدیم النظیر وبلا تمثیل +

احوال جاکمن صاحب وعرضی فقیرو صاحبزاده بلند اقبال کنور شیر سنگھ ورخصت ونتوره صاحب وورود مراسل لاٹ صاحب ملکی ورخصت جاکمن صاحب واحضار سردار هری سنگھ نلوه +

جاکمن صاحب زبده دانایان ولیاقت واستعداد فن طبابت درسرکار دولتمدار بیان نمود از آنجا که سرکار عالی وقاچون محک ومعیار شناسائے قابلیت اند همراه بهای صاحبان قبیل وقال فرحت اشتمال ساخته که مشار الیه دانا وهوشیار وخبردار در فن طبابت است همراه او مباحثه وتذاکر ومکالمه سازند بهای صاحبان بر زبان آوردند که اگرچه مشار الیه در فن طبابت انگریزی واقف است لیکن از قوانین وبراهین علم یونانی وهندی خیلے خبردار نیست ودرمیان ذکر واذکار معلوم میشود که از مباحثه دل نهاد نیست چراکه مشار الیه صرف سیاح وسیار ودر مباحثه ومناظره مدت متمادی صرف میشود که اولاً اصول هر علمے از علوم سنجیده وفهمیده اظهار کرده مے آید ومن بعد عجوبه‌ آن از روے کتب آن فن بطرز تحقیق وتدقیق بیان نموده آید که پسندیده اهل روزگار گردد ودر صورت عدم دل نهادی مباحثه خار در دیده اتحاد مے خلد - سرکار والا فرمودند که اولاً کدام مریض را ادویه او خوراینده نفع وفواید آن معلوم کرده شود بهای صاحبان این معنے پسند فرمودند عرضی فقیر جی بنظر مبارک گذشت که بندوبست قلعه اٹک قرار واقعی ساخته وطلب مواجب سپاه لغایت آخر ماه پهاگن حواله کرده فارغ خطی از هر یک نویسانیده وتخته هاے دروازه بکمال حصانت ومتانت درست کنانیدم عنقریب در صحراے کاله سیر سم افواج خود را بنا برداب ودهشت بطرف مظفر آباد مامور ساخته - بتاریخ پنجم ماه چیت درجواب آن مرقوم قلم عنایت رقم شده که اگر بفضل سری اکال درماه چیت اگر کار خلیفه سرانجام پذیرد پس شما مستعد بجناب کیوان مآب شده روز بیساکهی از اشنان سری دربار صاحب ودرشن دیدار دربار صاحب جی سعادت جاودانی ومفاخرت بافرحت وشادمانی حاصل سازند + عرضی شیر سنگھ بنظر مبارک درآمد که خلیفه بدکیش تدبیر مورچال بر قلعه مظفر آباد درپیش ساخته درجواب آن ارشاد شده که افواج صاحبزاده بلند اقبال بآنطرف روانه ونیز افواج از خطه کشمیر حسب الارشاد مے آید اگر کار خلیفه بدنهاد درماه چیت صورت سرانجام پذیرد بهتر پس شما از اشنان ودرشن دیدار دربار جی آمده مستعد شوند - بتاریخ هفتم ماه صدر مبلغ چهارده هزار روپیه به ونتوره صاحب بابت شاهزاده آباد عطا شد وخلعت هفت پارچه مع دوشاله وفرغل وتهان کمخواب عطا گردیده وارشاد عالی سواد صادر شده که مبلغ حسب الحکم از نواب بهاول پور ودیوان ساون مل تحصیل نموده قلعه بکمال متانت وحصانت متصل ڈیره غازی خان تیار باید ساخت + مراسله لاٹ صاحب ملکی بورود راحت آمود آورده که بارنس صاحب

را ازین چنین مسافت بعیده صاحبان عالی شان بسبب سماعت دُرر غُرر اخلاق رضیه و لآلی متلالی شمایل سنیه
که گوشواره گوش خلایق و علاوه بران از وفور اسباب دنیاوی و کثرت کارخانجات ملکی در افواج ظفر امواج و متوجه بودن در باب
تقدیم امور اتحاد سرکار والا اقتدار بنابر دریافت معانقه جسمانی مع تحایف عالم اتحاد روانه فرموده اند۔ شنیده شد که صاحب
مسطور در ملک سنده متوقف است و ناظمان آن ملک سد راه صلاح لازم الاقتراح در طریق تشید مراسم اتحاد و
تاسیس اساس وداد سرکارین عالیتین است که مومی الیه را بحفاظت تمام و حراست مالاکلام از آن ملک طلبیده آید که خوشنودی
خاطر دوستان اتحاد نشان درین باب متصور بل متیقن است۔ سرکار والا از وکیلان آنجا مستفسر احوال ها شدند و کلاے بر
زبان آوردند که تا حال کسے از آن طرف نیامده۔ سرکار والا مشورت این معنے همراه بهای صاحبان و جماعه دار جی و
راجه جی و و منتوره صاحب و الارڈ صاحب فرمودند که از مضمون مراسله لاٹ صاحب بنابر رسیدن نش
در ملک سنده و مانع آمدن ناظمان آنجا واضح۔ وکلاے آن ملک بطور دیگر مبیّن اند + رخصت جاکمن صاحب از
پیشگاه جاه و جلال جلوه ظهور یافت و مبلغ پنجهزار روپیه مع خلعت فاخره و رقم جواهر عطا شده نامبرده مستدعی شد که معتبر سرکار والا بنابر
سلامت رسانی اش از لاهور تا پنڈ دادن خان و کشمیر همراه شود۔ از انجا که از عهد بسے شگفتگی ریاض اتحاد سرکارین عالیتین از ابیاری
افضال سری اکال کل عرض و گذارش صاحبان از رنگ و بوے پذیرائی سرکار والا اقتدار تر و تازه و شاداب است
لهذا روانگی شیخ بدر بخش همراه صاحب مذکور مقرر گردید و خلعت فاخره مع مبالغ نقد به شیخ مسطور مرحمت شد۔ و تنخواهات
بنابر ضیافت و اسباب شترسات او بنام راجه گلاب سنگه در پنڈ دادن خان و بنام ناظم کشمیر زیب ارقام پذیرفته
و صاحب مذکور سیر شهر و قلعه لاهور نموده و نقشه قلعه و مثمن برج و مقبره جهانگیر و شاله باغ درست ساخته
روانه شده + بتاریخ پنجم ماه صدر سردار هری سنگه نلوه مع مبلغ پنجهزار روپیه نانک شاهی و اسپان تازی نژاد و قوی هیکل
بشرف ملازمت پرداخت و مهبط الواع انواع نوازشات و الاف الاف عنایات گردیده۔ بنابر روانگی بطرف مشرق
الکلام فیض ارتسام فرمودند۔ مشارالیه عرض ساخت که در مضمار عبودیت و فیفاے عقیدت ثابت دم و راسخ قدم ازدل وجان
میباشم در باب تقدیم هر خدمتے که ارشاد فیض مواد شعشعه ظهور خواهد یافت در امضاے و انجاح آن بالراس والعین خواهم شتافت
که سعادت کونین و مباهات نشاتین در ضمن آن متیقن است۔ مبلغ ضیافت و شیرینی و میوه جات بسردار مذکور عطا و مرحمت گشت +
رخصت سردار هری سنگه نلوه و عزم سرکار بنابر شکار به آن روے آب و باز مراجعت
و ارشاد بنابر تیاری اسباب روز بیساکهی و اهل دفتر جانب امرتسر جی و احضار
سردار جوالا سنگه مع نذر نوروز و پروانه بنام فقیر عزیز الدین و مراسله بنام نواب بهاولپور +
خلعت به سردار هری سنگه نلوه یازده پارچه از قسم دوشاله و کمخواب وغیره و کنٹهه مروارید و سرپیچ و بازوبند و کڑه هاے مرصع
و طلای و یکراس اسپ با زین طلای و دو زنجیر فیل با هودج طلای و نقره و بیچوبه دقنات زنگار زنگ مع چوب هاے نقره و

یک صد سوار مسلح و ملبس بلباس عمده عطا شده و هنگام روانگی ارشاد والا صادر شده که سوای مصلحت و صلاح صوابدید **دیوان موتی رام** و **فقیر** بانده بیر هیچ کار نباید کرد و شمار امرداد جنگی دانسته مامور کرده خبردار و هوشیار باید بود سردار معز الیه بتاریخ نهم ماه صدر روانه بطرف **مشرق** شده - بتاریخ دهم ماه مذکور سرکار دولتمدار صبحی عبور از دریای راوی بنابر شکار فرمودند و بتاریخ یازدهم ماه صدر شکار دو سه خوک از قوة بطون بمنصه شهود رسید و بتاریخ دوازدهم ماه مذکور متصل **موضع منڈی واله** و بتاریخ چهاردهم ماه صدر در بیله **مهادلوی** شکار یک شیر کلان و دو ماده شیر از دست مبارک فرمودند و بعد فراغت از صید و شکار مراجعت فرموده در **کوٹ پنڈی داس** مخیم سرادقات اقبال و مضرب خیام جاه و جلال گردید - و ارشاد واجب الانقیاد بنام **جسا مصر توشه خانه واله** صادر شده که مبلغ بیست و پنجهزار روپیه را اسباب از قسم پوشاک های وچبر کهٹ های نقره و ظروف های طلای و نقره وغیره بنابر سنکلپ روز مبارک بیساکهی تیار باید کنانید - ارشاد والا بنام متصدیان دفتر معلے وغیره عمله و فعله متوسلان سرکاری جلوه نفاذ پذیرفته که عنقریب دایره دولت و اقبال در **سری امرت سرجی** ورود راحت آمود ساخته بدرشن دیدار **سری هرمندرجی** اعزاز ابدی و افتخار سرمدی حاصل بسازد پس شایان آنست که از **دار السلطنت لاهور** کوچ ساخته در **سری امرت سرجی** بجناب والا بهره یاب شوند - **سردار جوالا سنگه بهرانیه** یازده مگتی طلای نذر روز نوروز جهان افروز بحضور اشرف اعلے گذرانید - از زبان مبارک فرمودند که احدی از سرداران در رکاب فیروزی مآب بهره یاب نیست باعث استعداد شما چه قسم تقصور کرده شود مشار الیه دست بسته عرض ساخت که سرکار والا از راه عنایات متوافره و نوازشات متکاثره به **جماعه دارجی** فرموده بودند که فلان روز و شب در شرب شراب مشغول و در سرکار دولتمدار شرف احضار نمیدارد از ظهور این معنے از نحوست ایام و هبوط کوکب طالع او متصور است **قلعه هری پور** وغیره مکانات از مشار الیه بحیطه تصرف آورده شود بنا علیه مشرف و مستعد بنابر صفح زلات و عفو خطایات شده ✣ پروانه فیض شمامه بنام **فقیر رضا** زیب اندراج فیض امتباج یافته که بهضت اعلام فلک فرسای بآنروی آب راوی بنابر صید و شکار بجلوه اعلان رسیده و بتائید اقبال لایزال شکار شیر مع دو بچه از قوة بطون بمنصه شهود آمده - این خبر راحت اثر را بخدمت **کپتان صاحب** که دوست صمیمی از دل و جان اند به تقریر شایسته و طرز بایسته ظاهر سازند ✣ مراسله اتحاد سلسله بنام **نواب بهاول پور** زیب تبلیغ پذیرفته که درین وقت **ونتوره صاحب** از پیشگاه جاه و جلال بطرف **ڈیره غازی خان** عز ترخیص یافته مبالغ باقی و اسپان و شتران و تفنگ های و تهان های کهیس و گلبدن موافق عهد و پیمان حواله مشار الیه باید ساخت در صورت توقف و اهمال مومی الیه در ملک مفوضه الشان تصرف خواهد نمود و هم به تلغی ملک و تاخت و تاراج آن خواهد پرداخت ✣

افتادن راجه کلان از اسپ و عرضی لاله کشن چند و احضار جماعه دارجی و ارشاد

بنابر ماموری افواج ظفر امواج جهت داب وصولت خلیفه بدنهاد و بنام راجه هیراسنگهه و سردار پنج سنگهه وسته مراسلات بنام بهای صاحبان جهته درشن و دیدار و عزم ذات مبارک اوشان ❖

ازانجاکه توغل واشتیاق **راجه کلان** در صید و شکار زیاده از حد میباشد و علاوه بران در دوانیدن اسپ هنگام شکار لیاقت تمام میدارد لسبب انقلاب اوضاع روزگار پای اسپ لغزش خورد راجه مسطور شل تاثیر کواکب سعد بر زمین رسیدند و قدرے خون از شفقت اجرای پذیرفت. لیکن از تائید اقبال لایزال این مصدر امانی و امال هیچ ضربے در بدن راجه نرسید و جسم از آفات امان لبلامت ماند. سرکار والا از استماع این معنے اولاً متاسف و ثانیاً از سلامتی و خیرت منفرح و منشرح شده مبالغ بطریق سروارنه فرستادند. و دیگر متوسلان هم سروارنه رسانیده دارند. عرضی لاله کشن چند بنظر مبارک گذشت که فقیر معظم الیه را **کپتان صاحب** بکمال تعظیم و تکریم در کوٹھی طلبیدند و استقبال بکمال فرحت و مسرت ساخته و دست بدست گرفته بر کرسی نشانیدند و اولاً قیل و قال تشید بنیان اتحاد و استحکام اساس وداد فیما بین سرکارین عالیتین و استفسار اعتدال مزاج وهاج سرکار شفقت ابتهاج بمنصه شهود رسید باز **کپتان صاحب** فرمودند که خبر بخیته رسیده که **ناظمان سندهه** سد راه **بارنس صاحب** اند صاحب با فهم و فراست در آن ملک متوقف و معطل است. سرکار والا که در ضمن مراسله اتحاد سلسله بنابر استفسار اخبار فرحت آثار صاحب برگزیده روزگار از وکلاے آن دیار و انکار آنها از مجتبیش قلمی فرموده محلے بزیور راستی نیست باز از فقیر موی الیه مستفسر شدند که تهانجات سرکاری آن روے آب **سندهه** در چند قلاع قیام میدارند فقیر مذکور بابت بودن تهانجات سرکار آن روے آب **سندهه** در **کراتک** وغیره قلاع اظهار ساخت. **کپتان صاحب** در طریق تشید بنیان یکجهتی مبین شده که اگر در **کوٹ مٹهن** و **ڈیره غازی خان** وغیره ملک **کچهی** جنوبی و شمالی بنابر داب وصولت سندهیان تهانجات قیام باستحکام تمام دارند بسیار انسب و احرای است که باعث منافع بسیار خواهد شد. سرکار والا و نتمدار در جواب این معنے فرمودند که **منتوره صاحب** بنابر انتساق و انتظام امورات مرخص است بندوبست آن ملک قرار واقعی خواهد ساخت. بتاریخ هفتدهم ماه مذکور سرکار والا رونق بخش در **کالاخطای** شدند. **جمعدار خوشحال سنگهه** از **امرت سر** بهره یاب گردیده گذارش ساختند که موجودات سواران در **امرت سر** جی دیده و پوشاک و تفنگ خاصه مع ساز کمر و زین نقره و اسپ مع ساز از هر یک مشاهده ساخته همراه **سردار هری سنگهه نلوه** روانه کنانیده آمده. از زبان مبارک ارشاد فرمودند که خلیفه بدنهاد باشتعال لوایر جدال مشتغل است اسباب سفری مرتب و تیار باید کنانید که شمارا مع افواج اردلی بنابر داب وصولت آن بدکیش ماموره کرده شود. باز پروانه عنایت نشانه بنام **الارڈ صاحب** مع پنج هزار سوار لاسیه جهت فرود

بودن در گذر گہڑی لب دریاے چناب و بنام گلاب سنگھ تعینہ سواران گھوڑچڑہ بنا بر قیام بر گذر گکڑ گل لب دریاے راوی و باسم چار یاری وارد لیان و ایضاً بر معبر صدر عز صدور عنایت گنجور بخشیده ـ بنام راجہ ہیرا سنگھ ارشاد عالی شرف صدور یافت که سرکار والا بعد فراغت سیر و شکار در لاہور نزول فیروزی شمول سے آرد تا صدور پروانہ ثانی متوقف باید بود ـ و بنام سردار تیج سنگھ حکم فیض شبیم شعشہ صدور بخشید که بکمال حفاظت و حراست در موتی مندر نشستہ تعداد مبالغ خزانہ عامرہ مع گگتی ہاے ازہرافان لاہور باید کنانید ـ و مبلغ ۱۰ روپیہ بوجہ یومیہ ہر روز بصرافان حوالہ ساختہ و دقیقہ از دقایق خبرداری و ہوشیاری فرو گذاشت نسازند ـ سہ قطعہ مراسلات فرحت آیات بنام بھائی صاحبان ورود راحت آمود آوردند که سرکار والا را اشتیاق ملاقات مسرت آیات بدرجہ اقصے بیبا شد از درشن و دیدار انشراح آثار مسرور القلب فرمائید ـ بعد از رسیدن مراسلہ سومی که وفور سرا سر بہجت و سرور سرکار والا در باب معانقہ و مکالمہ جسمانی منکشف راے صفا اقتضاے بھائی صاحبان گردید لہذا از مشاہدہ رسوخ ارادت و وثوق عقیدت آن برگزیدہ طوایف انسانی بھائی صاحبان از لاہور روانہ شدہ بتاریخ ہشتم ماہ مذکور در بیلہ کالا خطای باخراز ملاقات سرکار مراجعت از شکار و تشریف آوری در شالہ باغ و باز روانگی جانب امرت سر جی و بہرہ یابی در ہر مندر جی و پروانہ بنام ونتورہ صاحب و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ واحضار وکیلان منڈی والہ و اکوڑہ والہ و عرضی اخبار نویس شرق ✣

بھائی صاحبان بملاقات فرحت آیات احتظاظے کافی و التذاذے وافی حصول ساختند ـ و سرکار والا از شکار مراجعت فرمودہ بتاریخ بیست و دوم ماہ در شاہ بلاول و بتاریخ بیست و سوم داخل شالہ باغ شدند ـ و بتاریخ بیست و چہارم ماہ مذکور که از رشحات سحاب مکرمت و افضال از عنایت ایزد متعال مزرع امانی و امال خلایق سر سبز و شاداب گردید لہذا سرکار والا اقتدار در استماع سماع و سرود ارباب طوایف و شرب و شراب مشغول شدہ انعامات متوافرہ عطا فرمودند ـ و بتاریخ بیست و پنجم ماہ صدر انتعاص رایات عالیات از شالہ باغ فرمودہ وارد محل و بتاریخ بیست و ششم ماہ مذکور رونق بخش رام باغ گردیدند و شلق توپخانہ بکمال شان وصولت از قلعہ گوبند گڑھ بجلوہ اعلان رسید ـ و روز دوم در دربار مشرف بودہ و از جبین سای آن مکان مستغفی الجبہ شدہ نذر و نیاز گذرانیدند ـ بنام ونتورہ صاحب و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ ارشاد عالی صادر شدہ که بقطع مراحل بزودی زود در ڈیرہ غازی خان قیام باستقلال تمام باید ساخت و ہنگام رسیدن شمایان در ڈیرہ مسطور اگر نواب بھاول پور معتبران خود را مع مبالغ تمام و کمال و تحفہ و تحایف موافق آئین مستقرہ روانہ سازد پس النسب و اولے ـ در صورت دیگر از راہ دانای و ہوشیاری و فراست و خبرداری تحصیلی معاملہ ربیع در آن ملک در پیش ساختہ منادی امن و امان باید کنانید ـ که رعایاے آن ملک بیدل نشود علاوہ

واقعات ۱۸۹۱ +

بران نظر بر آبادی ملک داشته غور و پرداخت عزبا و ضعفا مد نظر باید داشت که رعایا در خانمان خود آباد شده آواره دشت ادبار نگردد - **وکیل راجه منڈی واله** مع یک راس اسپ و دو شاله و چند نافه های مشک اشرف ملازمت کیمیا خاصیت مشرف گردید مبلغ دو صد روپیه وجه ضیافت وغیره عطا گشت - **وکیل نجف خان اکوڑه واله** مع پنج راس اسپ و شش راس قاطر و چهار قلاوه سگ مشرف بجناب کیوان مآب گشت بمبلغ یک صد روپیه جلوانه اسپان مع وجه ضیافت مرحمت گردید - عرضی اخبارنویس **لودهیانه** بنظر مبارک گذشت که **کپتان صاحب** از خبر راحت اثر مقدم فرحت توام **سردار هری سنگه** مسرور الصدر گردیده بنا بر استقبال آمدند و دست بدست گرفته بر کرسی نشانیدند - اولاً مستفسر فرحات اعتدال و سویت طبیعت عنایت طویت سرکار والا اقتدار شدند من بعد ذکر فتح **کشمیر و ملتان و پشاور** وغیره اطراف شعشعه ظهور بخشید باز سردار مسطور در ڈیره خود آمده سکونت ورزید مبلغ پانصد روپیه نقد وجه ضیافت و موازی پانزده من شیرینی وغیره اسباب **کپتان صاحب** رسانیده دادند +

مشرف شدن روز بیساکهی در امرتسر جی و ارشاد به بهای صاحبان جهت تصفیه سرداران سندهان والیه و عرضی ونتوره صاحب و مراسله نواب بهاول پور و پروانه بنام کنور شیر سنگه و عرضی راجه گلاب سنگه سمت ۱۸۸۹ +

روز سنکرانت ماه بیساکه سرکار والا اقتدار در دربار **صاحب جی** بهره یاب شده ارداس فرحت اساس کنانیدند و باز بر دو گهه **جهنجنی صاحب** مستعد گردیده صدقات و خیرات بقدر مبلغ پنجاه هزار روپیه فرمودند - وقت دوپهر باز در **رام باغ** تشریف فرما شدند ارشاد به **بهای صاحبان** جلوه اعلان یافته که **سرداران سندهان والیه** با یکدگر باشتغال نوایر جدال مشتغل جنگ و مقابله هر روز فیما بین مستحسن نیست سلوک و صفای جانبین باید کنانید و مبلغ هفتاد هزار روپیه وجه نذرانه از سرداران گرفته در وجه سرکار دولتمدار رسانیده باید داد که سوای ذات مبارک **بهای صاحبان** انتساق و انتظام مقدمه هذا از هیچ سردارے از سرداران بمنصه اعلان نمے آید که سرداران صدر نظر بر قرابت سرکار والا اقتدار داشته احدے از احاد را در نظر خود نمے آرند - عرضی **ونتوره صاحب** گذارش شد که بتاریخ بیست و پنجم ماه چیت داخل **ملتان** شده و عزم عبور دریاے ترمون در پیش است - مراسله **نواب بهاول پور** معرفت جماعه دار **خوشحال سنگه** ورود انشراح آمود آورده که سابق ازین هنڈویات مبلغ پنجاه هزار روپیه معرفت جماعه دار معز الیه داخل توشه خانه و هنڈویات مبلغ یک لک روپیه حال زیب تبلیغ یافته اند معرفت جماعه دار جی بنظر مبارک خواهد گذشت با فواج متعینه قدغن بلیغ صادر شود که هرگز هرگز به تلفی زراعت و تاخت و تاراج آن ملک نپردازند در صورت تلفی زراعت و پائمالی کشتکار توقف در اداے اقساط مقرری بجلوه نمایش خواهد رسید در جواب آن

ترقیم یافتہ کہ مبالغ باقی وحال بہ ونتورہ صاحب رسانیدہ باید داد و بنابر عدم ویرانی ملک متصرفہ شمایان بہ ونتورہ صاحب
تاکید مزید قلمی شدہ ازین معنے مطمئن القلب باید بود۔ پروانہ بنام کنور شیر سنگھ زیب تسطیر عنایت تصویر یافتہ کہ افواج
مہان سنگھ تھانہ دار ہزارہ و فتح سنگھ مان در مظفر آباد گذاشتہ خود مع سرداران عالی شان سردار
شام سنگھ اٹاری والہ و عطر سنگھ کالیوالہ و جے سنگھ اٹاری والہ مع افواج جگت سنگھ
پسر سردار فتح سنگھ مان و سادھو سنگھ و رن سنگھ و گورمکھ سنگھ چاہل و گورمکھ
سنگھ لمہ مع افواج و سواران از مظفر آباد کوچیدہ در بارہ مولہ آمدہ بہ بندوبست خطۂ کشمیر جنت نظیر
پردازد و مبلغ چہاردہ ہزار و ہفت صد روپیہ موافق تنخواہ از کشمیر طلبیدہ حسب الارقام در وجہ سرداران صدر حوالہ ساختہ
رسید ہر یک در جناب کیوان مآب ارسال دارد و توجہات بیغایات سرکار والا شامل حال خود دانند۔ عرضی راجہ
گلاب سنگھ بنظر مبارک گذشت کہ جا کمن صاحب را حسب الارشاد واجب الانقیاد وجہ ضیافت و لوازمات
مطلوبہ رسانیدہ دادند و کان نمک مشاہدہ کنانیدہ الحال صاحب مذکور بروانگی کشمیر پرداختہ و کارخانہ خرید و
فروخت نمک موقوف است در جواب آن ارقام فیض ارتسام یافتہ کہ نمک را باحتیاط تمام نگاہدارند موافق حکم
ثانی فروخت سازند +

ارشاد بہ جماعہ دار جہت تحصیلی مبالغ از کوہستان و اخبار مشرق و پروانہ بنام ونتورہ صاحب و ماموری فراش خانہ بطرف پٹیالہ و ماموری معتبر مع خلعت جانب پشاور و بہرہ یابی در دربار جی +

بتاریخ ہشتم ماہ بیساکھ ارشاد فیض بنیاد بجماعہ دار خوشحال سنگھ رونق ظہور یافتہ کہ راجگان کوہستان در ادائے نذرانہ
توقف و لیت و لعل را شعار خود ساختہ اسباب مطلوبہ سفری تیار کنانیدہ بنابر تحصیلی مبالغ نذرانہ از راجگان منڈی
و سوکیت و کلو و چنبہ از امرت سر جی بتاریخ دوازدہم ماہ مذکور روانہ باید شد و سردار و ساوا سنگھ
را ایضاً قدغن تبلیغ گشتہ کہ ہمراہ جماعہ دار شامل شدہ بہ تنسیق و تنظیم حسن خدمات و نیکو بندگیات باید پرداخت۔
عرضی اخبار نویس مشرق بنظر مبارک گذشتہ کہ راجہ کرم سنگھ پٹیالہ والہ در پنجور ملاقات راحت آیات لاٹ صاحب
ساختہ تحفہ و تحائف گذرانیدہ رخصت شدہ۔ و راجہ جسونت سنگھ نابھہ والہ و راجہ جیند والہ و
راجہ کیتھلیہ در منی ماجرہ تحائف نفیسہ رسانیدہ مرخص گردیدہ۔ و کپتان صاحب و مری صاحب
و سردار ہری سنگھ و فقیر عزیز الدین و دیوان موتی رام و گلاب سنگھ را مع تمام مال
و اسباب در نالہ گڑھ اقامت پذیر کنانیدہ بنابر بندوبست استقبال و ملاقات راحت آیات بہ پیشتر روانہ شدہ
اند و من بعد موافق مرضی لاٹ صاحب از نالہ گڑھ کوچیدہ و از سمت پپالو ٹھ ہمراہ قدرے آدمان ہمراہی و کیلان

جانب سمله روانه گردیدند - و گلاب سنگهه کرنیل مع تحایف و سواران موافق مرضی صاحبان ذیشان
در بهاول پور متوقف شد و دیگر وکیلان راجگان و سرداران آنروے آب ستلج که همراه کپتان صاحب آمده
بودند موافق مرضی صاحبان عالی شان حسب الارشاد کپتان صاحب از ناله گهر معاودت ساخته
وارد لودهیانه شدند و صاحبان بسبب صعوبت مسالک جبال بر قله کوه مع کپتان صاحب بنا بر استقبال
آمده نشستند و معتبران سرکار والا از آن راه دشوار گذار عسر العبور بسلامت و خیریت گذرانیده در سپالو رسانیده دادند و بتواضع
و تکریم و باستقبال بآئین شایسته جلوه نمایش یافت و من بعد اسپان و تحفه و سواران و سپاهیان وغیره اسباب شایسته حسب
المرضی لاٹ صاحب کوچیده آمد و صاحبان بمحافظت تمام از طریق معتضله جبلی گذرانیده و استقبال
به آئین شایسته فرمودند و تجویز ملاقات بهجت آیات بتاریخ سیزدهم ماه بیساکه مقرر شده بنام ونتوره صاحب
ارشاد عالی صادر گردیده که مبالغ سال تمام از نواب بهاول پور تحصیل باید ساخت و مبلغ یک لک روپیه از
عبد الصمد خان گرفته تقسیم در سپاه باید نمود - و اسد خان را از سنگهه طلبیده و تصرف او در دایره دین پناه
کنانیده قبولیت اجاره مبلغ یک لک روپیه ازو نویسانیده باید گرفت - و از معروضه دیوان ساون مل واضح
شده که دیوان مذکور اجاره چهچهی ڈیره غازی خان بقدر مبلغ چهارده لک روپیه در سرکار دولتمدار ادا می سازد
لهذا قلمی گردیده که شما از راه دانائی و فراست جبلی تشخیص معامله آن ملک بجلوه اعلان آورده در سرکار والا اطلاع باید
داد که حسب التشخیص آن فراست و قابلیت شعار تفویض آن ملک به دیوان مذکور خواهد شد - ارشاد به پلاٹن کورٹ
صاحب گردیده که از امرت سر جی کوچیده در چونده ڈیره باید ساخت و در عرصه چهار روز در کانهووان
ڈیره باید ساخت - و ملا نامی فراش مع خیام فیروزی احتشام بطرف کانهووان مامور شده که خیام مسرت
ارتسام را در آنجا منتصب باید ساخت - و اشرف فراش بنا بر انتصاب خیام میمنت انجام در وٹاله
مامور شده و ارشاد والا گردیده که بر تالاب شمشیر خان خیام باید نمود - قاضی بدر الدین و امیرا
داروغه مع خلعت سیزده پارچه و رقم جواهر بطرف سلطان محمد خان مامور شدند و در ضمن مراسله
مرقوم گردیده که پنج راس اسپان صبا رفتار لایق سواری خاص از طرف خود و بیست و پنج راس اسپ نذرانه -
اکوڑه بدست معتبر خود در سرکار والا ارسال باید داشت - بنام مهر دل خان قلمی شده که حلقه کمان و ترکش
زیب تبلیغ پذیرفته یک راس اسپ پسندیده و مرغوب بدست معتبر خود در سرکار والا بغرض پسند هرگاه اسپ مذکور مطبوع
طبع مبارک خواهد شد جاگیر بابت گذران عطا خواهد گشت - بتاریخ دوازدهم ماه صدر بوقت ۳ گهڑی در دربار جی
مشرف شده مبلغ دو صد روپیه ادا کنانیده باز داخل رام باغ شدند +

توقف راجه هیرا سنگهه بنا بر کشلمندی طبیعت در لاهور و ماموری معتبران

جہت احضارش و عرضی صاحب زادہ بلند اقبال و عطاے ہودہ نقرہ به سردار تیج سنگھ و بہرہ یابی معتبر راجہ بھڈور والہ و ارتخاص او و عرضی وکلاے باموره مشرق و احضار اکبر شاہ پسر زمان شاہ +

راجہ ہیراسنگھ کہ بسبب انحراف طبع از مرکز اعتدال در لاہور متوقف بود بنابران اکثر مرتبہ معتبران سرکار والا اقتدار و راجہ کلاں جہت احضارش در سرکار دولتمدار مامور شدند درین وقت راجہ مذکور بتاریخ پانزدہم بیساکھ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت در سری امرت سر جی سعادت جاودانی حاصل ساخت۔ سرکار والا از مجیت او بنہایت منشرح الصدر و منفرح القلب گردیدہ مبلغ یالفدروپیہ وجہ ضیافت عطا فرمودند۔ عرضی صاحب زادہ اقبال مشعر روانگی از عثمان کھاٹر و ورود بہجت فرمود در چھیلو جہنگی بنظر مبارک گذشت در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ بعد از نسق و نظام آن ملک مشرف بجناب کیوان مآب باید بود۔ درین وقت ہودج نقرہ از راہ عنایات عظمی و تفقدات کبری در وجہ سردار تیج سنگھ عطا شدہ و تنخواہ بنام بھمان سنگھ ناظم کشمیر زیب ترقیم یافتہ۔ شیر سنگھ معتبر بہڈور والہ مع یک راس اسپ بحضور لامع النور بہرہ یاب گردیدہ و در خلوت اشہب زبان را در میدان قبیل و قال جولان داد کہ راجہ مذکور را تمناے انسلاک گوہر دختر در رشتہ ازدواج کنور نونہال سنگھ جی مطمح نظر میباشد سرکار والا در جواب ارشاد فرمودند کہ نخچہ التماس الیشان بحناے اجابت رنگین خواہد شد و تحالیف از قسم دوشالہ ہاے و تھان کمخواب و گلبدن وغیرہ براجہ مذکور و خلعت مع مبالغ نقدیہ وکیل مذکور حوالہ گردیدہ و عز ترخیص یافتہ روانہ گشت۔ دو عریضہ انکسار فقیر معظم الیہ مشعر تشریف آوری لاٹ صاحب روز دوم مع چند صاحبان دیگر در ڈیرہ وکلاے اجلاے و ذکر اذکار تشید بنیان وداد و تاسیس اساس اتحاد و خوشنودی مزاج وہاج صاحبان از مشاہدہ تحالیف عالم یکجہتی گذارش جناب کیوان مآب گردیدہ و باعث خوشنودی طبع سرکار اشرف گشتہ و دو مرتبہ شلق بکمال آب و تاب جلوہ نمایش پذیرفتہ و بہ اخبار نویسان صاحبان ارشاد واجب الانقیاد شرف نفاذ یافتہ کہ سرکار دولتمدار دو مرتبہ از اصغاے مضمون بہجت مشحون عرائض وکلاے شلق توپخانہ کنایندہ بطرز شایستہ و آئین بایستہ در اخبار قلمی باید ساخت۔ اکبر شاہ پسر زمان شاہ مع یک راس اسپ بہ ملاقات فرحت آیات سرکار منشرح و منفرح گشت۔ و مراسلہ کپتان صاحب مشعر الفاظ روابط وداد و کیفیت روانگی شاہزادہ مذکور رسانید سرکار از اصغاے فحواے ابتہاج انتماے مراسلہ خورسند و بہتیج شدند و مبلغ یالفدومیت و نیجروپیہ وجہ ضیافت و مبلغ یک صد روپیہ جلوانہ اسپ حوالہ کردند +

ارتخاص سردار جوالا سنگھ بہرانیہ جانب کوہستان و عرضی و منتورہ صاحب و رخصت راجگان نواحی کشمیر و عرضی وکلاے مشرق و ارشاد بہ افواج

جہت تیاری لباس بسنتی و وردی عمدہ

سردار جوالا سنگھ بہرانیہ بنا بر تحصیلی مبالغ کوہستان کانگڑہ و رہلو وغیرہ از سرکار والا عز ترخیص یافتہ و مبلغ ہفت ہزار روپیہ را خلعت رخصتانہ عطا شدہ و ارشاد واجب الانقیاد زیب صدور یافتہ کہ معاملہ کوہستان بسرعت تحصیل ساختہ آبادی رعایا مد نظر ابد داشت۔ عرضی ونتورہ صاحب بنظر مبارک گذشت کہ تصرف در ڈیرہ غازی خان جلوہ نمائش یافتہ و امام شاہ مع یک صد سوار و چند نفر پیادہ بنا بر تھانہ داری آنجا متعین کردہ و منادی امن و امان در تمام شہر کنانیدہ و رعایای آن ملک را بنا بر دلاسای و تسلی ساختہ و تھانجات قدیمی از قلاع متصرفہ خارج کنانیدہ تھانجات جدید از طرف سرکار والا در آن ملک داخل نمودہ و تحصیلی معاملہ ربیع در پیش کردہ۔ بتاریخ بیست و چہارم ماہ بیساکھ در جواب آن صادر شد کہ کارداران جدید در آن ملک مقرر نمودہ تحصیل معاملہ ربیع سازند و قلعہ جات بکمال متانت و حصانت در ڈیرہ غازیخان و دائرہ دین پناہ و کوٹ مٹھن مرتب و تیار باید کنانید۔ سرکار والا بنا بر انطفای نائرہ جدال و قتال خلیفہ بد بنیاد ہمراہ دیوان کرپا رام مصلحت و کنکاش بجلوہ ظہور آوردند و دیوان مذکور کہ واقف تمام احوال آن ملک است بر زبان آورد کہ راجگان کھکہ و بنبہ و کتائی وغیرہ را کہ ہمراہ غلام در سرکار دولتمدار مشرف شدہ بودند رخصت فرمایند کہ خود بخود انتساق و انتظام آن ملک خواہند ساخت و خلیفہ بدکیش از آن ملک فرار شدہ متواری دشت ادبار خواہد گشت سرکار والا از راہ نوازشات متواترہ گذارش دیوان مذکور پذیرا فرمودہ خلاع از قسم دوشالہ و کمخواب و مبالغ نقد بہ راجگان و وکیلان اوشان عطا فرمودند۔ و پروانجات بنام ناظم جہت واگذاری جاگیرات راجگان بدستور سابقہ زیب ترقیم پذیرفتہ۔ عرضی اخبار نویس وکلای بنظر مبارک گذشت کہ بتاریخ سیزدہم ماہ بیساکھ ہنگام دوپہر حسب الحکم لاٹ صاحب کپتان صاحب و مری صاحب در ڈیرہ وکیلان آمدہ و ہمراہ خود در کوٹھی بردند و از آن طرف بفاصلہ ہفت قدم بنسن صاحب برای استقبال آمدہ و دست بدست گرفتہ تا دروازہ کوٹھی رسانیدند بعد ہر دو نواب صاحبان جنگی و ملکی متصل دروازہ آمدہ و بغل گیری ساختہ و دست بدست گرفتہ بر کرسی نشانیدند و تواضع و تعظیم و احترام و تکریم ساختہ سخنان تشید محبت و یکرنگی نمودہ مستفسر نویدات صحاح مزاج سرکار والا شدند و فقیر معز الیہ آداب بجا آوردہ مبلغ ۳ ہزار و یک صد روپیہ سروارنہ ساختند و حوالہ خدمتگاران لاٹ صاحبان نمودہ تحائف از قسم پشمینہ و جواہرات و پنجراس اسپان بموجب صلاح کپتان صاحب پیشکش دادند در آن وقت ملکہ صاحب لوک و پنجاہ بیوی جلوہ اعلان میداشت و باسازو نوا رقص و سرود میساختند کہ پیکر شنوندگان مثل صورت تصویر جدار دم بخود می شد درین ضمن کمپنی گورہ کھہ

سلامی بآئین شایسته گردانید و حسب الصلاح کپتان صاحب دو راس اسپ مع تحایف معتبران سرکار والا در کوٹھی لاٹ جنگی گذاشته آمدند و صاحبان عالی شان مبلغ دو هزار و پانصد روپیه سروارنه معتبران سرکار والا نمودند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه و شصت و پنج خوان شیرینی وغیره لوازمات روزینه مقرر شد۔ و بتاریخ بیست و هفتم ماه بیساکه سردار و دیوان و فقیر با تدبیر و گلاب سنگه و چیت سنگه و کشن چند حسب الطلب لاٹ صاحب بملاقات مسرور شدند و در خلوت ذکر تشید بنیان یکرنگی سرکار والا که از تمامی سرداران هند مقدم و بالاتر است جلوه انکشاف یافت باز مشاهده قواعد بآئین شایسته فرمودند مبلغ یکهزار روپیه لاٹ صاحب به سپاهیان داده و مبلغ یکهزار روپیه بسواران گهوڑ چڑه بعد از معاینه قواعد تفنگ عطا ساخته۔ والیضاً سردار مسطور حواله سپاهیان صاحبان نموده و هنگام شب جشن و محفل مسرت منزل و رقص بیوی هاے مشاهده کنانیده که باعث انفراح خواطر شنوندگان گردیده و روز دوم بتاریخ بیست و هشتم ماه مذکور آرایش فرش عمده کنانیده و وکلاے سرکار والا را طلبیده خلعت با سیزده پارچه و کلغی و کنٹهه مروارید و انگشتری بسردار مسطور و سیزده پارچه به فقیر موصوف و دیوان و نه پارچه به لاله کشن چند و پنج پوشاک و پنج پنج پارچه به افسران افواج و به فراشان و چوبداران و چهار پارچه و مبلغ یکهزار روپیه به سپاهیان کمپنی از طرف لاٹ صاحب ملکی حواله شد و بعد ازین لاٹ صاحب جنگی بکمال تعظیم و تکریم رخصت ساخت یک بندوق و شمشیر بسردار و یک یک زنجیری طلای به دیوان و فقیر و کشن چند و یک شمشیر به گلاب سنگه والیضاً به چیت سنگه حواله کرده مبین سخنان دلاویز استحکام مبانی وفاق گشت و کپتان صاحب مع چند صاحب دیگر همراه وکیلان سرکار مقرر و معین شد و صاحبان عالی شان در تقدیم مراسم محبت و دوستی بوجه احسن متوجه شدند و دقیقه از دقایق عالم ظاهری فروگذاشت نساخته هنگام رخصت از کوٹهی خود هاے بیرون آمدند و اشتیاق خود ها بدرجه اقصے و نهایت در باب دریافت معانقه جسمانی سرکار دولتمدار حالی ساختند و تعظیم و تکریم وکلاے سرکار اشرف را زیاده از تمامی سرداران عالی شان هند بجلوه ظهور آوردند که تفصیل آن در کتاب مستطاب کلان مرقوم است و شمه از آن درینجا بقلم فصاحت رقم آورده شد۔ سرکار والا از استماع مضمون عرایض بدرجه نهایت مسرور و مبتهج شده شلق توپ خانه کنانیدند۔ و سابق ازین ارشاد بنام افواج ظفر امواج بنابر تیاری پوشاک هاے لسنتی از قسم کمخواب وغیره و زین هاے کلابتونی و ساز هاے طلای و نقره جلوه نمایش یافته بود حالا بتجدید تاکید مزید جهت تیاری اسباب هذا بجلوه اعلان رسیده که بسرعت سریع ملبس بلباس خاصه گردیده در دینانگر شرف بجناب کیوان مآب شوند +

ماموری سردار لهنا سنگه سندهان والیه بطرف کوهستان ٹیره و منڈی و عرضی سردار عطر سنگه سندهان والیه و ماموری سردار جگت سنگه اٹاری والیه

مع فقیر شاہ دین بنابر استقبال کپتان صاحب و تجویز ضیافت در منازل تا ادینہ نگر و ارشاد بنام صاحبزادہ بنابر احضار در امرت سر جی و مشاہدہ موجودات کمپوے معلے ❊

سردار لهنا سنگھ سندھان والیہ از پیشگاہ جاہ و جلال عزّ تخصیص یافتہ و آئین یک ہزار و سہ صد سوار در کمان او گردید و جاگیر بقدر مبلغ دو لک و بیست و دو ہزار روپیہ سال تمام در وجہ اخراجات سپاہ عطا شدہ و سردار وساوا سنگھ از ظہور این معنے شمشیر و سپر در ڈیرہ گذاشتہ و ملالے در دست گرفتہ در سرکار دولتمدار بہرہ یاب گشت سرکار والا از مشاہدہ این معنے اولاً متضحک فرمودہ ثانیاً بر زبان مبارک آوردند کہ من کلّ الوجوہ مطمئن الخاطر باید بود توجہات والا بیشتر از پیشتر بر احوال شما مصروف و مبذول است و بہمہ راجگان منڈی و سوکیت و کلو ارشاد عالی شرف نفاذ یافتہ کہ مبالغ سال تمام نارسیدن ٹیرہ بسردار موصوف حوالہ باید ساخت در صورت توقف در ادای مبالغ ویرانی ملک بجلوہ ظہور خواہد آمد و بسردار مذکور ارشاد شدہ کہ اولاً بہ تحصیلی مبالغ از کوہستان ٹیرہ باید پرداخت اگر در ٹیرہ وکیلان راجہ منڈی وغیرہ بہ ادائے مبالغ پردازند بسیار انسب و احسن است و در صورت توقف بہ تلفی مزروعات آن ملک بپردازد۔ عرضی سردار عطر سنگھ سندھان والیہ بنظر مبارک گذشت کہ مبلغ سیزدہ ہزار روپیہ نقد و پنجاہ و یک نہار شتر و چہار راس اسپان از نواب ڈیرہ اسمٰعیل خان بمعرض تحصیل آمدہ در جواب آن ارشاد گردید کہ باقی تحصیلی آن ملک بہ ونتورہ صاحب سپرد ساختہ در سرکار دولتمدار مشرف شود۔ سردار جگت سنگھ اٹاری والہ مع فقیر شاہدین بسواری فیل ہودہ نقرہ مع بیست و پنج سواران مع جماعہ دار جی بنابر استقبال کپتان صاحب روانہ فلور گردیدہ۔ و مبلغ یک ہزار روپیہ بسردار مسطور مع خلعت ہفت پارچہ و جیغہ و کلغی و بازو بند و کنٹھہ طلای و مبلغ پانصد روپیہ بہ فقیر مسطور وجہ اخراجات عطا شدہ و تجویز منازل بر اینوجہ مقرر و معین گردیدہ کہ منزل اول در فلور و مبلغ یکہزار و یک صد روپیہ مع مٹرسات و بز غالہ ہا و شیر و مسکہ و جغرات و شیرینی و کاہ و ہیزم ہا و چارپای۔ منزل دوم بھگوارہ علاقہ سردار فتح سنگھ اہلووالیہ مبلغ پانصد روپیہ مع اسباب صدر۔ منزل سوم بنام سوڈھیان کرتار پور نقد و جنس۔ منزل چہارم در ٹانڈہ علاقہ سردار اہلووالیہ ایضاً نقد و اسباب۔ منزل پنجم موکیریان علاقہ کنور شیر سنگھ ایضاً نقد و مٹرسات۔ منزل ششم در طالب پور ایضاً اسباب وغیرہ۔ باز در ادینہ نگر سرکار دولتمدار تمام اسباب مطلوبہ خواہد رسانید۔ بنام صاحبزادہ بلند اقبال ارشاد عالی مواد شعشعہ ظہور بخشید کہ در امرت سر جی مشرف و مستعد شدہ بدرشن دیدار سرکار والا اقتدار و اشنان سری امرت سر و جبین سائی ہر مندر جی سعادت سرمدی و مفاخرت ابدی حاصل باید ساخت سرکار والا اقتدار صبحی از رام باغ سوار شدہ در گمٹالہ تشریف شریف بردند و مشاہدہ

موجودات کمپوے معلے فرموده به سردار فتح سنگه ارشاد فرمودند که هر روز قواعد پلٹن به آئین شایسته مشاهده باید ساخت بار شلق سلامی بکمال داب وصولت جلوه نمایش پذیرفت و سرکار والا مراجعت فرموده داخل رام باغ شدند +

انتهاض کمپوے معلے جانب فتح گڈھ و احضار سردار فتح سنگه اہلووالیه مع صاحبزاده و عرضی صاحبزاده کھڑک سنگه و رسیدن وکیل بھاول پور و ورود مراسلات جبان +

کمپوے معلے حسب الارشاد بتاریخ بیست و هشتم ماه بیساکه روانه فتح گڈھ گردیده و ارشاد فیض بنیاد صادر شده که بکوچ متواتره در ادینه نگر رسیده در مکان مرغوب ڈیره باید ساخت و قواعد هر روز معاینه باید نمود سردار فتح سنگه اہلووالیه مع صاحبزاده بلند اقبال نونہال سنگه وارد سری امرتسر جی گردید - ارشاد به سردار و ساوا سنگه جلوه اعلان پذیرفت که در ڈیره سردار معز الیه رفته همراه خود در سرکار والا اقتدار باید آورد چنانچه سردار مسطور چند خوانچه نبات گذرانید و ذکر اطراف و جوانب بعرصه اعلان رسید سرکار والا از روے عنایات عظمی و التفقدات کبری یک راس اسپ به صاحب زاده معز الیه عطا فرموده و مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه سروارنه ساخته بخدمتگارانش مرحمت ساختند و سردار معظم الیه یک راس اسپ باسم شاخ نبات در سرکار دولتمدار گذرانید حضور اشرف از مشاهده رفتار و قد و قامت اسپ مذکور بسیار در بسیار مسرور القدر و منفرح القلب شده مبلغ یک صد روپیه جلوانه اسپ و مبلغ پنجاه روپیه را خلعت بداروغه اسپ عطا فرمودند و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه حواله ساخته بر زبان مبارک آوردند که سردار با وقار بسیار فربه شده است سردار معز الیه بر زبان آورد که سر انجامی مبالغ اجاره ملک از کارداران مشکل است هر روز طلب و تقاضا در پیش از راه عنایات متواتره در ملک تصرف فرمایند فرمودند که حساب کارداران در دفتر معلے کنانیده مے آید - چنانچه بعد از حساب مبلغ یک لک و نود هزار روپیه ذمه کارداران مسطور بر آمد سرکار دولتمدار مبلغ پانزده هزار روپیه بابت خرچ کارداران و مبلغ پانزده هزار روپیه را جواهرات به صاحب زاده نونہال سنگه عطا فرمودند و بابت ادائے مبلغ یک لک و شصت هزار روپیه ارشاد عالی جلوه نفاذ یافت سردار موصوف بر زبان آورد که ادائے مبالغ بجلدی مشکل است که ملک از مدتے ویران و مبالغ کثیر در سفر خرچ کرده آمده ام سرکار والا فرمودند که موافق مرضی خود بسهولیت به ادائے مبالغ باید پرداخت - عریضه صاحب زاده بلند اقبال منظر مبارک گذشت که زمینداران دیوا و ٹاله سر بشورش و فساد برداشته بر جاگیرات متفرقه دست برد ساختند لهذا در اثناے راه مراجعت کرده بطرف دیوا و ٹاله رفته و چند کسان زمینداران مقتول و مجروح و محبوس ساخته دیهات مسکونه آنها را آتش دهانیده - سرکار والا اقتدار از شنیدن این خبر خورسند نشدند که بے حکم سرکار والا اسواران معدوده روانگی آن سر زمین پسندیده اولی الابصار نیست بناءً علیه قلمی شد که بزود در دار السلطنت لاهور رسیده بحراست و حفاظت آن مکان سرگرم باید شد - چمن لعل وکیل نواب بھاول پور مع

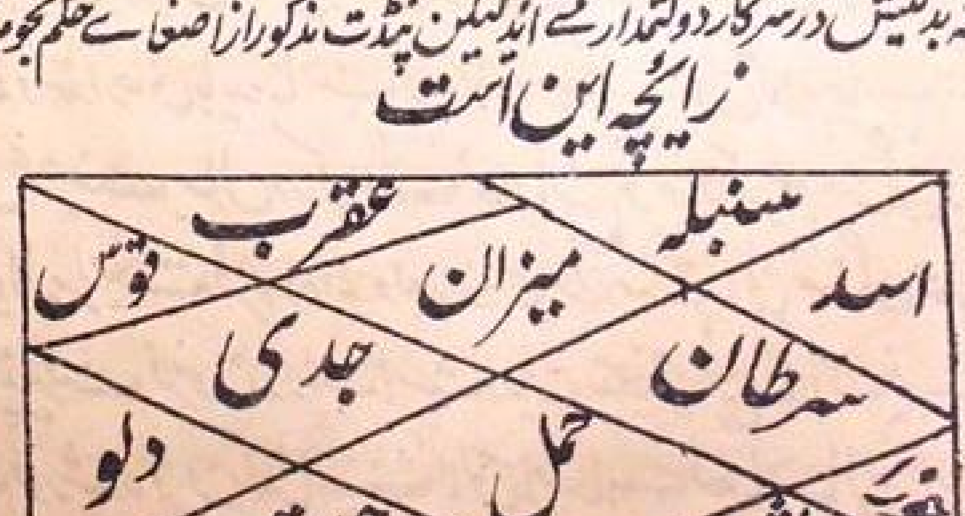
هنڈوی بمبلغ پنجاه هزار روپیه و ۵۰ راس اسپ و ۲۵ ضرب تفنگ و شمشیر و یک صندوقچی و دو تهان کمخاب و گلبدن و پنج قلاوه سگان شکاری بحضور لامع النور بهره یاب گردید سرکار والا اقتدار به وکیل مذکور ارشاد واجب الانقیاد فرمودند که نزد ونتوره صاحب رفته به ادای مبالغ سابق وحال باید پرداخت و مبلغ یک صد روپیه به وکیل مذکور مرحمت و عطا شده - مراسله لاٹ صاحبان بنظر مبارک گذشت اولاً بشوق دریافت معانقه جسمانی سرکار دولتمدار ثانیاً الفاظ روابط و اتحاد سرکارین عالیتین و ازدیاد ضوابط و وداد یوماً فیوماً - ثالثاً کپتان صاحب در انتساق امورات صاحبان عالی شان مختار و موافق اظهار معتبران خالصه جی روانه شده هرگاه حاضر شود بمقتضای دوستی و یکرنگی سرکارین عالیتین بجلدی رخصت فرمایند +

استفسار کپتان ویڈ صاحب از وکلاے اجلاے بنا بر تصنیف کتاب مستطاب تاریخ راقم و ترقیم کردن فقیر صاحب جی در سرکار والا و شرف یابی راقم در سرکار دولتمدار و استفسار علم نجوم و پرسش خلیفه بدکیش و اظهار راقم درباب انتقال خلیفه و رسیدن خبر فتح عنقریب در سرکار والا اقتدار و عطاے خلعت و انعام

کپتان ویڈ صاحب از فقیر صاحب جامع الکمالات صوری و معنوی مستفسر شدند که باصغاے در آمده که لاله سوہن لعل سوری کتاب تاریخ سرکار والا تصنیف ساخته فقیر صاحب از راه اتحاد قدیمی بر زبان آوردند که لاله مذکور محلے بحلیه فراست و کیاست است و مردے قابل شعار - کتاب تاریخ باٰئین شائسته و به عبارت دل لبسته تیار ساخته - کپتان صاحب فرمودند که هنگام شرف یابی سرکار والا مطالع کتاب تاریخ کرده شود که اشتیاق بسیار صاحبان در مطالع احوال بهجت اشتمال سرکار والا مهیا باشد و فقیر صاحب جی از احوال بذا در سرکار دولتمدار معروض داشتند سرکار والا بتاریخ بیست و نهم ماه بیساکھ سمت ۱۸۸۸ بکرماجیت راقم تاریخ را طلبیده بر زبان فیض نشان و لسان عنایت توامان آوردند که احوال کتاب مستطاب در سرکار دولتمدار حالی باید ساخت که سرکار والا مرتبه اول کدام جاے جنگ و هنگامه ساخته است بنده ظاهر کرد که در اول عمر هفت سال در کوٹ مهاراج ڈیره کرم سنگه دولو تاخت و تاراج ساخته فتح و فیروزی در گوجرانواله مراجعت فرموده اند و بعد ازان مقدمه ناگهانی سنگه صاحب والا قدر سرگباشی جلوه اعلان پذیرفت فرمودند درست است درین معنے هیچ تفاوت نیست بناے تاریخ احوال بهجت اشتمال خوب طور شده و این کتاب لایق اصغاے صاحبان است باید که پارچات عمده پوشیده و کرڑه هاے طلای در دست انداخته و کتاب گرفته در ادینه نگر بخدمت کپتان صاحب

حاضر شوند باز ازراه عنایات تنخواه مبلغ هفت صد روپیه بنام **فقیر امام الدین** در معامله **ملک ماهیچه** وخلعت دو شال و پارچات عمده بنام **صمد جو** عطا شد تنخواه مبلغ هفت صد روپیه از عدم التفات دلی فقیر مسطور بدامن تحصیل نیامد درین ضمن سرکار والا از **پنڈت مدسودن** مستفسر شدند که خلیفه بدکیش را **کنور شیر سنگھ** محاصره سخت کرده است احکام بذا ظاهر نمایند پنڈت مذکور ظاهر کرد که درین وقت در زایچه طالع **برج سنبله و برج ذوجسدین** است که هم فتح سرکار و خلیفه شکست هر دو بفهم میدر آید سرکار والا که محک امتحان علم هر یک بودند که فتح یک کس و شکست یک کس مے شود و فتح و شکست هر دو متصور و متحقق نیست پنڈت مذکور بیان کرد که در علم مایان که سنبله برج ذوجسدین است همین دریافت میشود - سرکار دولتمدار به **بھای صاحب رام سنگھ جی** جامع علوم صوری و معنوی مهبط انوار ایزد متعال مورد افضال ذو الجلال وحید الزمان یکتاے دوران فرمودند که کسے را منصف بذا سازند که در گفتگوے سرکار والا و پنڈت صاحب منصفی سازد که کدام تحقیق و درست است بھای صاحب جی فرمودند که مردمان عالم **لاهور** میگویند که **لاله سوہن لعل سوری** در علم نجوم استعداد ے تمام میدارد لیکن مارا اطلاع این معنے نیست از زبان عالمان علم در **لاهور** شنیده ایم سرکار والا فرمودند که خوب شد که **گنگا جی** در خانه پیدا شده است و بنده درگاه ارشاد عالی موافرمودند که لاله مذکور از چند سال در سرکار ذهاب و ایاب میسازد و گاهے باظهار این معنے نپرداخته است الحال انصاف بذا نماید - بنده درگاه ظاهر ساخت که از طالع **سنبله پنڈت صاحب** که **برج ذوجسدین** است فتح و شکست هر دو طرف معلوم میشود و گفتگوے سرکار والا درست است که فتح و شکست یک کس مے گردد سرکار والا اقتدار که روشن ضمیر و صفا قلوب اند بر زبان مبارک آوردند که از گفتگوے شما معلوم میشود که نزد علم نجوم شما برج دیگر است بنده التماس ساخت که درست است در علم یونانی طالع وقت بذا **برج میزان** از دلائل و شواهد **برج هفتم** و کواکب دیگر معلوم میشود که خلیفه بدکیش رخت ارتحال بعالم جاودانی لبسته و جبر راحت اثر انتقال او عنقریب در سرکار دولتمدار مے آید فرمودند که این معنے درست است لیکن این چنین شخص تا این وقت در سرکار دولتمدار بهره یاب نشده که حکم باین طور گفته باشد بنده التماس ساخت که از روے علم نجوم عرض کرده ام در عرصه دو روز خبر فتح بر خلیفه بدکیش در سرکار دولتمدار مے آید لیکن پنڈت مذکور از اصغاے حکم نجوم راقم هذا چین بر جبین گردید

زایچه این است



عطا شدن اسباب صدقات روز سنکرانت ماہ جیٹھ بہ راجہ ہیرا سنگھ و واجارہ اکال گڑھ و جنڈیوٹ بہ ویساکھا سنگھ و عرضی شیر سنگھ و بہرہ یابی روز سنکرانت ماہ جیٹھ در ہر مندرجی و احضار سردار عطر سنگھ سندھانوالیہ و ترخیص صاحبزادہ نہال سنگھ و نہضت رایات عالیات از امرتسرجی و رونق بخش شدن در بٹالہ و رسیدن خبر فتح خلیفہ بدکیش و تشریف فرمای در ادینہ نگر و عطاے خلاع و زیورات جواہر بہ بھای صاحبان و سرگردگان عالی شان و رسیدن اخبار و رسیدن کپتان صاحب در ہر منازل +

بتاریخ سی ام ماہ بیساکھ یک چھتری قیمتی مبلغ یک صد روپیہ و ٹنکہ ہاے سرخ و ہفت راس مادہ گاوان و روغن زرد و دو راس گاومیشان و تصاویر طلای و نقرہ و شانزدہ پوشاک و یک راس اسپ بازین زردوزی و مبلغ یک ہزار روپیہ نقد بجہت سنکلپ سنکرانت ماہ جیٹھ بہ راجہ ہیرا سنگھ عطا شد۔ ویساکھا سنگھ نامی ساکن جنڈیوٹ بشرف ملازمت پرداخت۔ اجارہ اکال گڑھ بمقابلہ مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ و اجارہ جنڈیوٹ بمقابلہ مبلغ پنجاہ و پنجہزار روپیہ بمشار الیہ عطا شد۔ عرضی شیر سنگھ بنظر مبارک گذشت کہ خلیفہ بدکیش بفاصلہ قریب مع افواج خود قیام پذیر و در اشتعال نوائر جدال و قتال مشغول در جواب آن ارشاد صادر شدہ کہ درین وقت نجومیان در سرکار عالی اقتدار اظہار ساختہ اند کہ عنقریب خلیفہ بدکیش رخت ادبار ازین جہان فانی بعالم جاودانی مے برد خاطر جمع دارند۔ روز سنکرانت ماہ جیٹھ سرکار والا اقتدار بسواری فیل کوہ تمثیل از کول سر در دربار جی و در بنگہ خود اجلاس مسرت اساس فرمودند و از آنجا بسواری کشتی بر پوڑی دوکھ بھنجنی رسیدہ اشنان ساختند و پوشاک ہاے وغیرہ اسباب سنکلپ فرمودند و مبلغ پنجہزار و پانصد روپیہ* مع یک راس اسپ بہ برہمنان دادہ در ہر مندرجی ارداس مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ کنانیدند تا دو گھڑی باستماع گرنتھ صاحب مغرز شدند و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ در اکال بنگہ و مبلغ پانصد روپیہ در جھنڈا بنگہ و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ در بنگہ خود ارداس کنانیدہ وقت دوپہر در کول سر تشریف آوردند۔ سردار عطر سنگھ سندھانوالیہ مع شتران و اسپان و مبالغ تحصیلی ڈیرہ اسمعیل خان در سرکار دولتمدار بہرہ اندوز شدہ تمام احوال آن ملک بیان طراز گردید۔ مبلغ پانصد روپیہ بطریق ضیافت عطا شد و خلعت خاصہ مع دوشالہ و کمخواب و رقم جواہر مع یک راس اسپ بہ سردار نہال سنگھ اہلوالیہ مرحمت گردید و ارشاد والا صادر گشت کہ خالصہ فتح سنگھ در سرکار والا اقامت

پذیر گردیده و شما در کپور تهله رفته به عیش و نشاط مشغول باشند. بتاریخ دوم ماه جیٹھ نهضت رایات عالیات از
امرتسر جی هنگام یک و نیم پهر روز بر آمده بجلوه اعلان رسید و در عرصه قریب در موضع چونڈه رونق بخش گردیده
بنام جمیع سرداران و عمله و فعله سرکاری و وکیلان امر عالی صادر شده که در ادینه نگر رسیده در حضور لامع النور بهره یاب
شوند. و بتاریخ سوم ماه صدر اولاً بسواری اسپ ثانیاً بسواری فیل در بٹاله رونق بخش شده زر پاشی بر خلق الله
فرموده و سیر بازار ساخته بر لب تالاب شمشیر خان در بارا ندری نو احداث خود مخیم سرادقات
اقبال ساختند و شلق توپخانه لفنون و سطوت تمام بمنصه اعلان رسید. وقت ۳ پهری چوهدریان و بیوپاریان
بٹاله بهره یاب شده نذرات گذرانیدند و طوایفان رقاصه یعنے کنچنیان مکلف به لباس سرخ و سبز و زرد شده
از حصول انعام مسرور و مبتهج گردیدند. از آنجا که بسبب اقامت اصطبل خاص در ناحیه بٹاله ویرانی و تلفی مزروعات
وغیره شده بود لهذا به داروغه های اصطبل حکم فیض شیم گردید که در گورداس پوره زیر درختان اصطبل خاص
را قیام پذیر بائید کنانید. باز پرند صبا رفتار از طرف کنور شیر سنگه مع عریضه فتح خلیفه بدکیش حاضر شده تمام
کیفیت آن ملک حرف بحرف از و مستفسر شده خلعت خاصه آدم عطا فرموده پروانه مشعر احسنت و آفرین و
عطاے ملک ٹیره بنام کنور مذکور قلمی ساختند و شلق توپخانه کنانیده و پروانجات بنام کارداران لاهور
ملتان و کشمیر و اٹک مشعر فتح بر خلیفه و ساختن شلق و چراغان زیب ترقیم پذیر رفته. بتاریخ چهارم ماه
صدر تمام سرداران در باغ بٹاله بهره یاب شدند. به جمیع سرکردگان از زبان مبارک فرمودند که کنور شیر سنگه
به تقدیم خدمات شایسته سعادت اندوز شده که از دیگرے انصرام آن متعذر و محال است تمام سرکردگان راجه صاحب
و بهائی صاحبان خصوص جماعه دار صاحب به تعریف کنور مذکور پرداختند. بتاریخ پنجم ماه صدر ازا
کوٹ سنتوکهرا ے و گورداس پوره در مانان واله شب باش شده بتاریخ ششم ماه مذکور
داخل قصبه ادینه نگر شدند و شلق توپخانه گردید. چوهدریان و کهتریان وغیره ساکنان آنجا نذرات گذرانیدند. بتاریخ
هفتم ماه مذکور مشاهده افواج سواران گهوڑ چڑه و چاریاری وار دلیان بعرصه ظهور رسید. راجه جوده بیر سنگه
نبات شادی در سرکار عالی گذرانید مبلغ یکهزار و یک صد روپیه وجه تنبول عطا گشت. درین وقت سرکار دولت مدار
بتاریخ ششم ماه صدر دو مالاے مروارید قیمتی یک هزار و دو صد روپیه به بهائی رام سنگه و بهائی گوبند رام
جی و یک جوڑی بازو بند و یک سرپیچ به سردار عطر سنگه سندهانوالیه و مالاے مروارید و بازو بند و
سرپیچ به سردار دلیسا سنگه مع سرپیچ و کنٹهه مروارید به سردار فتح سنگه مان و مالاے مروارید و بازو بند
و سرپیچ وغیره به جماعه دار جی و یک کنٹهه مروارید در وجه سرکار برولوی که سرکار والا خود پوشیده بودند و
دو رقم جواهر از مالاے مروارید و کنٹهه مروارید و سرپیچ وغیره به راجه هیرا سنگه دادند به راجه کلان کنٹهه مروارید

بمصر رام کشن عطا شده و ارشاد عالی گردیده که هرگاه **کپتان صاحب** در سرکار دولتمدار حاضر شود مع لباس
عمده و زیورات هزا پوشیده بهره یاب شوند که **کپتان صاحب** از مشاهده آن خوشنود و منفرح از دل و جان گردند۔
از عریضهٔ فقیر باتدبیر کیفیت رسیدن **کپتان صاحب** اولاً در سرای **فلور** و ضیافت مبالغ نقد مع وجه سرسات
و لوازمات مطلوبه و من بعد در **کپورتهله تا طالب پور پنڈوری** در سرکار والا اقتدار واضح و عیان گردید و باعث
خوشنودی مزاج مبارک حضور اشرف اعلیٰ گشت +

تشریف آوری کپتان صاحب در طالب پور و ماموری سرکردگان عالی شان جهت استقبال و آمدن کپتان صاحب در ادینه نگر و بهره یابی در حضور اشرف اعلیٰ +

از عریضهٔ فقیر معز الیه واضح رای جهان کشای گردید که **کپتان صاحب مع ڈاکٹر صاحب** بتاریخ هشتم
ماه جیٹھ بفاصله شش کروه از **ادینه نگر در طالب پور** فرود آمده سرکار والا آثار مبلغ ضیافت معمولی و شرینی
و فواکه از **ادینه نگر** زیب تبلیغ فرمودند و دیگر اسباب لوازمات در آنجا سابق ازین مهیا شده بودند در ڈیره رسانیدند
باز کپتان صاحب حسب مضمون مراسلهٔ **گورنر صاحب** + مسرور و شادکام و تمام مقدمات ارتباط روابط یکجهتی و الفاظ ضوابط
یکرنگی بیان طراز گردیدند که بسبب سفر کوهستان دشوار گذار فرستادن تحایف دو ضرب توپ منجنیق بر وقت دیگر مانند بعد انقضای
موسم برسات تحایف زیب تبلیغ خواهند یافت۔ حالا تهور پناه **کپتان ویڈ صاحب** برای استفسار خبر مزاج
وهاج سرکار خالصه جی و اظهار مدارج دوستی و اتحاد روانه کرده شد تا تاسیس اساس مؤالفت و ترصیص مبانی مخالصت
بیشتر از بیشتر خواهد پرداخت۔ حضور اشرف اعلیٰ از استماع مضمون واجب مشحون مراسلهٔ دوستی سلسله مقرون سرور
موفور مسرور نا محصور شده و دست **کپتان صاحب** گرفته اندرون باران دری نزول راحت شمول آوردند و تمام
کچهری سرکردگان حسب الارشاد برخاست گردید و در خلوت سخنان تشیید و استحکام روابط یگانگی بجلوه اعلان رسیدند۔
کپتان صاحب استفسار احوال **بارنس صاحب** از حضور اعلیٰ ساختند سرکار عنایت آثار بر
زبان آوردند که وکیلان **سندهه** در حضور ساطع النور گذارش کرده اند که **بارنس صاحب** در ناحیه حیدر آباد
ورود مسرت آمود آورده و ناظمان آنجا بپاس خاطر ازدیاد روابط دوستی و اتحاد سرکارین عالیتین به تقدیم مراسم مهمانداری
درباب رسانیدن ضیافت و لوازمات مطلوبه بآئین شایان پرداخته اند و صاحب مذکور از آنجا بالخیریت و العافیت
به قطع مراحل و طی منازل عنقریب در **ڈیره غازی خان** میرسد۔ **کپتان صاحب** از اصغای فرحت
انتمای هذا منفرح و منشرح گردیدند و باز حسب الارشاد سرکار گردون وقار در محل اقامت رسید مبلغ یالفصد روپیه در وجه
خدمتگاران **صاحبان عالی شان** و یک صد روپیه جلوانه اسپ و مبلغ دو صد روپیه آدم **کپتان صاحب**
و مبلغ دو صد روپیه آدم **ڈاکٹر صاحب** که طبابچه های آورده بود عطا و مرحمت شد۔ پروانه بنام **مصر بیلی رام**

قلمی شد که مبلغ پانصد روپیه یومیه کپتان صاحب و مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه بڈاکٹر صاحب هر روز رسانیده بدهند وقت شام مبالغ مسطوره بڈیره صاحبان رسانیدند که اسباب ضروریه مصر سطور بڈیره صاحبان رسانیدند و کپتان صاحب مبالغ واپس نموده برزبان فرحت نشان آوردند که آنچه مبالغ وجه ضیافت شایان عالم یگانگی بود در روز اول گرفته ایم در ازدیاد مراتب وداد و مراسم اتحاد بی تکلیفی تکلیف هر روزه در باب ضیافت نقدی در آئین بهین دوستی مناسب نیست و سرکار والا ۳ راس اسپ بازین زردوزی یکے برای سردار هری سنگهه و دوم بنابر دیوان موتی رام و یک راس اسپ بجهت کپتان صاحب در ڈیره صاحبان عالی شان فرستادند

احضار الارڈ صاحب و عریضه صاحبزاده بلند اقبال و مشاهده کنانیدن جشن محفل به کپتان صاحب و عطاے مبالغ به نواب ملتان و وکلاے حیدرآباد و شاهزاده هاے ولایت

بتاریخ یازدهم ماه جیٹهه سرکار عنایت آثار بسواری اسپ بطرف مشرق متوجه شدند و قواعد تفنگ از سواران مشاهده فرمودند نشانه سردار جوالا سنگهه بهڑانیه و پسر امر سنگهه مجیٹهیه برهدف رسید و دو کمپنی بآئین شایان خوب قواعد ساختند الارڈ صاحب پنج عدد تهنگی طلای نذر گذرانیدند ارشاد عالی مواد عز ایراد یافت که در مکان پر مانند برلب آب در جاے وسیع و فراخ ڈیره خود باید ساخت و هر روز قواعد افواج متعینه خود بمشاهده باید آورد—عریضه صاحبزاده بلند اقبال مشعر مراجعت از کوهستان دیوا و ٹاله و ورود در راحت آمود در دار السلطنت لاهور گذارش شد در جواب آن امر جلیل القدر صادر شده که کپتان صاحب بملاقات راحت آیات مبتهج و منشرح شده و عنقریب بترخیص کپتان صاحب از سرکار والا روبکار است بعد از ترخیص او سرکار والا در دار السلطنت لاهور رونق بخش می شوند شما بحفاظت و حراست لاهور سرگرم و مستعد باشند—وقت سه پهری فرش و فروش خاصه بکمال زیبائش و آرائش زینت پذیر و طوائف پوشاک هاے رنگارنگ از قسم زری و کلابتون بصورت عجیبه و هیئات غریبه بلباس الوان مختلفه مردانه و اوضاع متنوعه سپاهیانه شمشیر و کمان و تفنگ و نیزه درست بعضے موے هاے بسته و گشاده و پیچیده مزین بزیورات طلای و محلی در قوم جواهرات طرّه هاے بر ستیز به حسن عشوه انگیز و جمال دلاویز به کرشمه عالم فریب و به غنج دل زیب بشرف احضار پرداختند جماعه دار خوشحال سنگهه و سردار جوالا سنگهه بهڑانیه برای احضار کپتان صاحب بسواری کشتی هاے در ڈیره صاحبان عالی شان رفتند و کپتان صاحب وغیره صاحبان در سرکار عالی اقتدار مشرف شدند تمامی سرداران عالی شان حسب الارشاد بڈیره خود رفتند و کپتان صاحب و ڈاکٹر صاحب و راجه سوچیت سنگهه و جماعه دار موصوف نشسته ماندند طایفه رقاصه از سرود و نغمه خود هاے صاحبان عالی شان را خوشنود و مبتهج ساختند

وآنچنان مجلس جشن بکمال انبساط ونشاط رونق ابدی یافت که تعریفش از دائرهٔ بیان خارج است از مشاهدهٔ رقص طایفه
رقاصه گوی زهره بر فلک سوم متحیر شده رقص بیساخت شنوندگان مثل پیکر تصویر سر دم بخود شدند و بینندگان از
مشاهدهٔ آن لعب بسکوت آشنا ساختند من بعد محفل راحت منزل شرب شراب بکمال آب و تاب نشئه ظهور
بخشید و احتظاظ وافی والتذاذ کافی در قلوب صاحبان راه یاب شده چهار پنج گهڑی شب گذشته بزم عیش و
نشاط جلوه افروز ماند و **صاحبان عالی شان** باقصے خوشنود و منفرح شده بر زبان راحت نشان آوردند
که **لاٹ صاحبان** تماشاے رقص و سرود بیوی ہاے بہ سرداران مشاهده کنانیده بودند و سرکار والا باز تماشاے
بیوی ہاے رقص و سرود طوایفان یعنے کنچنیان بمعاینهٔ صاحبان آورده مواد عیش و طرب را افزودند سرکار بلند
اقتدار تعریف و توصیف **لاٹ صاحبان و کپتان صاحب** بر زبان راحت نشان آوردند که
صاحبان عالی شان در تقدیم امورات اتحاد و تاسیس اساس وداد بلا تمثیل در روزگار جهان ناپایدار یکتا بے
و مثل کوه در استقامت سخن و ثبات عهد و پیمان خود قایم و مستقل اند **کپتان صاحب** ظاهر کرد که خانه
دوستی و اتحاد سرکارین عالیین واحد است و تعریف و توصیف **صاحبان عالی شان** محض تمناے سرکار
والا آثار است درین معنے بوجہے من الوجوه تفاوت و تخالف نیست باز **کپتان صاحب** باظهار پرداخت که
آنچه **لاٹ صاحبان** تحایف و ارمغان عالم دوستی و اتحاد براے سرکار گردون وقار تجویز شده بعد از انقضاے
موسم برشگال در حضور لامع النور خواهد رسید بنیان موالفت و اساس موافقت بیشتر از بیشتر موسس و موثق
خواهد شد که اتحاد دوستی **مهاراجه بهادر** زیاده از تمامی سرداران هند **صاحبان عالی شان** را مرکوز
خاطر راحت ماثر و مکنون دل مسرت منزل است مبلغ یک هزار و یک صد روپیه به طوایف رقاصه مرحمت و عطا
شد و صاحبان بطرف ڈیره خود مرخص شدند - بتاریخ دوازدهم ماه مذکور سرکار والا آثار مشاهدهٔ قواعد **کورٹ
صاحب** بعرصه اعلان آوردند از معاینهٔ قواعد مسرور و منشرح شده مبلغ دو صد روپیه وجه انعام عطا فرمودند -
عرضی **دیوان ولیسا کهـا سنگهه** متضمن ارتحال **خلیفه بدکیش** و انداختن دو شاله بر لاش او و تکفین
و تدفین آن رهگراے عالم جاودانی بنظر مبارک گذشت در جواب آن ارشاد صادر شده که سرکار دولتمدار از تقدیم
حسن خدمات و نیکو بندگیات **کنور شیر سنگهه** در باب اصغاے این چنین فتح شایان منشرح الصدر و منفرح
القلب میباشند توجهات بیغایات حضور اشرف را شامل حال عبودیت اشتمال دانسته شرف یاب جناب کیوان
ماب باید شد - سرکار دولتمدار مبلغ هفت هزار روپیه در وجه **نواب سرافراز خان** و مبلغ پنجاه روپیه به **محمد
عارف وکیل** و مبلغ شش هزار روپیه به **شاه ایوب** وغیره شاهزادگان و مبلغ سه صد روپیه به
عالی جاه سکندر خان و مبلغ پنجاه روپیه به **مولے داد خان** و مبلغ یک هزار روپیه در وجه **وکیل محمد خان**

والا آسانند و کیلان سِندھ عطا و مرحمت شدند وقت شام به جماعه دار خوشحال سنگھ و راجه سوچیت سنگھ و گلاب سنگھ ارشاد عنایت مواد صادر شد که افواج اردلیان متعینه خود و چار یاری و گھوڑ چڑھه از پوشاک و لباس خاصه و اسپ و زین طلای بلفقره و ساز آراسته و پیراسته بکمال چستی و چالاکی بنا بر مشاهده علے الصباح پیشتر از طلوع آفتاب عالمتاب بر ڈیوڑھی مبارک حاضر بائید گردانید۔ و بتمام وکیلان اطراف و اکناف امر جلیل القدر لمعه صدور بخشیده که علے الصباح بر ڈیوڑھی معلے آمده حاضر شوند۔ و بتمام افواج ظفر امواج حکم عنایت شیم عز صدور یافت که مبلغ یک روپیه وجه نذر به کپتان صاحب رسانیده بدهند +

مشاهده کنانیدن موجودات افواج ظفر امواج به کپتان صاحب و خوشنودی صاحبان از مشاهده افواج و احوال ملاقات کپتان صاحب و سردار فتح سنگھ

بتاریخ چهاردهم ماه جیٹھ حضور اشرف اعلے در میدان متصل باران دری آن روے آب شاه نهر جلوس میمنت مانوس ساختند و فراشان فرش عمده بکمال لطافت و زیبائش و آرایش داد ند تمام وکیلان اطراف و جوانب حسب الارشاد بشرف احضار سعادت جاودانی حصول ساختند من بعد سرکار دولتمدار فقیر رضا و جماعه دار را بنا بر احضار کپتان صاحب مامور فرمودند صاحبان فی الحال بدریافت ملاقات رحمت سمات پرداختند سرکار والا به تعظیم و تکریم بسیار بر کرسی نشانیدند و سخنان هنگامه ملتان و کشمیر و آمدن جرنیل لونی اخترلونی وغیره جلوه اعلان بخشیدند و درین ضمن حاضری افواج ملاحظه کنانیدند کپتان صاحب بر زبان آوردند که افواج اتحاد امتزاج بسیار آراسته و پیراسته است باز حضور لامع النور بر زبان تلطف نشان آوردند که درمیان افواج سرکار والا یک قوم لوند بیهوده گوی و هرزه دراست اگر صلاح موجودات آنها بوده باشد مشاهده کنانیده شود کپتان صاحب بر زبان فراست نشان آوردند سرکار والا درین معنے مختار بر کلیات و جزویات میباشد باز افواج اکالیه ها حاضر گردید جیمل سنگھ و دیگر نهنگان بسواری فیلان وغیره بآئین ترا شخابان باواز بلند سخنان لاطائل بابت تصرف کلکته و هندوستان وغیره بیان طراز شدند سرکار والا فرمودند که قوم لوند بسیار اند لیکن اندکے از آنها درین وقت حاضری میدارند باز ذکر اذکار فتح خلیفه بدکیش شعشه ظهور بخشید۔ کپتان صاحب و هم وکلاے اطراف مبین شدند که در شجاعت و بهادری کنور شیر سنگھ چه تفاوت است۔ عرضی ونتوره صاحب بنظر مبارک گذشت که بارلنس صاحب بتاریخ بست و پنجم ماه بھاکھ وارد خیر پور قریب شکار پور گردیده و باز از وکیلان سِندھ مستفسر احوال صاحب مسطور شدند آنها مبین شدند که ناظمان حیدر آباد بپاس خاطر اتحاد سرکارین عالیتین بتقدیم ضیافت وغیره لوازمات مطلوبه بوجه احسن پرداخته اند و صاحب بافراست راه در حیدر آباد گذاشته آمده ایم۔ و باز ونتوره صاحب مرقوم ساخت که در قلعه نوشهره متصل ڈیره غازی خان افواج

نواب بہاول پور تیام باستحکام میداشت وافواج ظفر امواج سرکار والا بآن طرف مامور گردید تھانہ داران مستعد بمقابلہ ومجادلہ شدند واکثرے بکار آمدند وبعضے زخم کاری برداشتند۔ از اصغاے این خبر صاحب مذکور مع سردار لھنا سنگھ مجیٹھیہ ومیان الٰہی بخش مع چند ہزار سواران طرف مامور گردید۔ تھانہ داران از استماع خبر رسیدن افواج سرکار دولتمدار دست وپاے تدبیر گسیختہ آوارہ دشت ادبار شدند وتھانہ سرکار عنایت آثار در قلعہ مذکور داخل گردید۔ بتاریخ صدر پروانجات عالیات بنام سواران گھورچڑہ واردلیان وچاریاری زیب صدور یافتند کہ وقت ۳ پہری از ادینہ نگر بنفنت ساختہ بطرف گھروٹہ رفتہ ڈیرہ سازند وموافق ایماے ثانی بطرف شاہ پور ڈیرہ نمایند۔ وارشاد فیض بنیاد بہ میتیج سنگھ جلوہ نفاذ یافت کہ فرد اکمپوے معلے را بلباس بسنتی آراستہ کنانیدہ موجودات بہ صاحبان عالی شان مشاہدہ نمایند وباز بہ جمیع سرکردگان حکم فیض شمیم عز صدور بخشید کہ پوشاک ہاے بسنتی پوشیدہ وازر توم جواہرات مزین شدہ موجودات بدہند۔ بتاریخ پانزدہم ماہ مذکور صبحی کپتان صاحب بسواری فیل متوجہ سیر شدند ازراہ ڈیرہ سردار فتح سنگھ اہلووالیہ تشریف تشریف آوردند وجرامیی را بنابر شوق ملاقات مسرت آیات فرستادند سردار معزالیہ ازراہ بیساماتی ظاہر نمود کہ ملاقات بہجت سمات در کپورتھلہ بہ آئین وطرز بایستہ خواہد کرد کپتان صاحب برزبان اتحاد نشان آوردند کہ ملاقات در ادینہ نگر مناسب است سردار معظم الیہ برزبان فراست نشان آورد کہ بے اطلاع سرکار دولتمدار ملاقات راحت سمات دوستان انسب واحسن نیست۔ کپتان صاحب متبین شد کہ در سرکار دولتمدار عرض ساختہ ایماے بگیرند۔ معرفت بھائی رام سنگھ جی عرض ہذا در سرکار لطف آثار گردید حضور اشرف فرمودند کہ در طریق انیق تشید اساس اتحاد سرکارین عالیتین ملاقات بہجت آیات در ادینہ نگر اولے واحرے است باز کپتان صاحب ازراہ فراست ودانائی ظاہر ساختند کہ اولاً سردار معزالیہ در ڈیرہ صاحبان قدوم انشراح لزوم سازد باز صاحبان در ڈیرہ سردار معظم الیہ تشریف خواہند آورد۔ وقت ۳ پہری سردار موصوف در ڈیرہ کپتان صاحب آمدہ کپتان صاحب وڈاکٹر صاحب براے استقبال آمدہ ودست بدست گرفتہ بتواضع وتکریم بر کرسی نشانیدند باز صاحبان از زبان فراست نشان فرمودند کہ باغ کپورتھلہ بہ ترکیب شایستہ وطرز بایستہ تیار ومرتب شدہ ولائق سیر وشکار صاحبان است درین اثناے جماعہ دار وراجہ دھیان سنگھ وفقیر عزیز الدین وچیت سنگھ کمیدان ولالہ کشن چند مع یک مصور ومرقع تصاویر بسواری کشتی ہاے حسب الارشاد نزد کپتان صاحب آمدند وتا یک گھڑی سخنان تاسیس اساس اتحاد واشتیاق ملاقات انشراح آیات راجہ گلاب سنگھ فرمودند کہ راجہ مسطور بسیار ہوشیار وخبردار است باز سرکردگان رخصت شدند۔ باز کپتان صاحب ہمراہ سردار باوفا ذکر اذکار اتحاد آثار ساختند کہ از خانہ فرحت کاشانہ سردار والا تبار خالصہ کھڑک سنگھ

جی فرزند ارجمند **خالصه مهان سنگهه جی** متولد شد و از ذات مبارک اوشان **مهاراجه بهادر** ولادت میمنت اساعت یافت و از حضور لامع النور صاحب زاده بلند اقبال **کنور کهرک سنگهه جی** و از ذات شریف صاحب زاده **کنور نونهال سنگهه جی** متولد شدند حاصل کلام فرحت ارتسام این است که یکے یکے فرزند از ذوات عالیات ولادت میمنت اساعت ساختند که ظلمت زدائے شب دیجور ظلم و جفاے رعایا تمام ممالک شده اند و از روز روشن فیض رسانی تمام جهان روشنی فراوان حصول نموده است **سردار** با توقار که در فراست و دانائی بلا تمثیل روزگار است بر زبان فصاحت عنوان آورد که نیّر اعظم نور بخش صفحه جهان یکے است که تمام عالم را از نیر توفیض خویش منور و روشن ساخته ولیکن در دولت خانه سرکار تلطف آثار بفضل **سری اکال پورکهه جی** دیگر شاهزادها هم مے باشند **کپتان صاحب** که صاحب آئین و وقار و واقف سرائر مو الفت و مخالفت بر زبان آورد که مالک تخت سلطنت و وارث اورنگ خلافت یکے است و دیگران مطیع و منقاد هستند من بعد **کپتان صاحب** یک صندوقچه تفنگ دونالی به سردار موصوف حواله ساخت که ارمغان عالم دوستی برائے آن صاحب آورده ام و سردار معزالیه ترخیص یافته در ڈیره رسید - و **کپتان صاحب** هنگام ترخیص فرمودند که پس فردا **صاحبان** برائے دریافت ملاقات انشراح آیات در ڈیره ایشان تشریف خواهند آورد +

مشاهده کنانیدن سرکار والا قواعد گهرنال و توپ خانه به کپتان صاحب و ارشاد بنا بر تیاری بنگله هاے بر رخ مشرق و ماموری سرکردگان نزد کپتان صاحب و معاینه کنانیدن سرکار والا محفل و لوازمات ضروریه اکل و شرب +

بتاریخ شانزدهم ماه جیٹهه صبحی **فقیر رضا و راجه کلان** حسب الارشاد **کپتان صاحب و مری صاحب** را در سرکار دولتمدار بهره یاب گردانیدند سرکار والا آثار به اتفاق **صاحبان سمو المکان** و سرداران عالی شان بطرف مشرق متوجه شدند حسب الارشاد تمام توپخانه و گهرنال هاے مع پلٹن در میدان فروکش نمودند بمجرد رونق بخشی سرکار گردون وقار سلامی با آئین مرغوب و طرز خوب بجلوه اعلان آوردند و من بعد موافق آئین **صاحبان عالی شان** قواعد توپ بکمال چستی و چالاکی بعرصه شهود رسید و آنچنان هنر و فن خودهاے در سر دادن اضراب بسرعت و شتابی بمنصه نمائش آمد که پیکر تصویر بینندگان و شنوندگان مثل هیأت جدار متحیر و دم بخود گردید **کپتان صاحب** از مشاهده قواعد اضراب بر زبان اتحاد نشان آوردند که این قواعد توپ مثل قواعد اضراب **صاحبان عالی شان** است و درین معنے یکسر موے تفاوتے و تخالفے نیست در آئین توپ اندازی متوسلان حضور اشرف گوے سبقت از تمامی سپاهیان ممالک ربوده اند خاطر اتحاد مآثر **صاحبان عالی شان** از مشاهده قواعد

مقرون سرور موفور و ہیور نا محصور شدہ قریب یکپاس روز برآمدہ مراجعت فرمودند و سرکار تلطف آثار رونق بخش باغ
و کپتان صاحب حسب الارخیص در ڈیرہ خود وارد شدند و سرکار دولتمدار بنام کارداران ادینہ نگر امر واجب الاتباع
ساختند کہ بنگلہ ہائے خاصہ بر رخ مشرق برائے کپتان صاحب و مری صاحب و راجہ کلان و
راجہ ہیرا سنگھ بجلدی و شتابی مرتب و تیار باید کنانید و بوجہی من الوجوہ تغافل و توقف بجادہ ظہور نیارند۔
بنابران بتجعیہ رتنا پری جہت بجا آوری خدمت ہذا مامور شدہ و مبالغ بیست و پنج روپیہ بہ بھیہ مذکور عطا و
مرحمت گردید وقت سہ پہری یک جماعہ وار مع چند سپاہیان معرفت فقیر شاہدین بشرف ملازمت کیمیا
خاصیت معزز گردید استفسار احوال ہنگامہ بھرت پور و آئین پلاٹن صاحبان فرمودند مشار الیہ کہ در
جنگ بھرت پور شامل بود تمام احوال ہنگامہ آنجا واضح ساخت از راہ توجہات عظمی و عطیات کبری یکجوڑہ
چادران پشمینہ و دو دو شالہ و دو دوپٹہ بنارسی در وجہ صوبہ دار و دو نفر سپاہیان عطا و مرحمت فرمودند۔ بتاریخ شانزدہم
ماہ مذکور چند نفر سنگھان حاضر شدند و عرض ساختند کہ کورٹ صاحب بموجب باطلہ مبالغ در ماہہ سنگھان
حوالہ نمیسازد ارشاد واجب الانقیاد از زبان فیض ترجمان فرمودند کہ باطلہ حاضر سازند سنگھان باطلہ بنظر مبارک
گذرانیدند سرکار والا امر جلیل القدر فرمود کہ این دستخط کدام کس است عرض در پیشگاہ جاہ و جلال کردند کہ دستخط
امیر چند برادرزادہ دیوان کرپارام است سرکار والا اقتدار از زبان مبارک فرمودند کہ سرکار اشرف
اعلی بابت ترقیم باطلہ ہذا ارشاد نشدہ بود باز مشار الیہ بہرہ یاب شد فرمودند کہ در باب ارقام باطلہ حکم کدام کس دادہ بود
عرض در سرکار تلطف آثار ساخت کہ حضور اعلی ارشاد تلطف مواد فرمودہ بودند مورد قہر و غضب پادشاہی شد و
امر جلیل القدر بجہت قطع بینی و گوش او صادر شد۔ راجہ کلان بشفاعت جرایم و تقصیرات او متوجہ شدند آنچنان
زجر و تعذیب و تنبیہ و تادیب شد کہ از ضرب زالیضان عرصہ فنا خون از بدنش جاری شد و محبوس کردند۔ وقت
سہ پہری سردار فتح سنگھ اہلووالیہ معرفت بھای صاحبان در سرکار والا استفسار ساخت کہ در باب
دادن تحایف و ارمغان عالم اتحاد ہنگام ملاقات بہ کپتان صاحب ہر چہ ایمائے شود موافق آن عمل نمودہ
آید سرکار والا اقتدار بر زبان مبارک آوردند کہ ہر چند در آئین موثق دوستی و اتحاد بودہ باشد حوالہ سازند ہر چیز و اشیاء
کہ بسبب سفر موجود نبودہ باشد از سرکار والا اقتدار باید گرفت۔ درین ضمن کپتان صاحب تیاری ذہاب خود
در ڈیرہ سردار معز الیہ بنابر حصول ملاقات در پیش ساختند کہ فی الفور درین اثنائے سردار جوالا سنگھ بھڑانیہ
و فقیر رضا و لالہ کشن چند بنابر احضار کپتان صاحب در سرکار والا وارد شدند کپتان صاحب
منشی نجات اللہ بنابر معافی احراز ملاقات مسرت آیات نزد سردار فتح سنگھ بہادر ساختند کہ امروز از حصول
مواصلت جسمانی معاف باید داشت فردا معانقہ دوستان بکمال فرحت و مسرت بجلوہ اعلان خواہد رسید۔

من بعد صاحبان در سرکار دولتمدار بهره یاب شدند بهای صاحبان وجماعه دار و راجه کلان و
سردار جوالاسنگه و دیسا سنگه مجیٹھیه و دیوان موتی رام باتفاق همدیگر به کپتان صاحب
سخنان از دیاد مراسم یکجهتی و یکرنگی بجلوه نمایش آوردند و راجه کلان رقع تصاویر حسب الارشاد به کپتان
صاحب مشاهده کنانیدند در عین مشاهده رقع تصاویر فقیر رضا مبیّن شد که از نقاشان بهزاد آثار و مصوّران
مانی نگار صنعتی شایسته ساخته تصویر دوستی و اتحاد بقلم جادو رقم برنگارد که تصویر یکجهتی و یکرنگی بچشم خود دیده شود ـ
کپتان صاحب که جامع فنون فراست و دانا ے است اولاً تأمل و تفکر ساخته ثانیاً بر زبان آوردند که
گر تصویر دوستی و یگانگی سرکار تلطف آثار میباشند هر کسے را که تمنا ے دلی و آرزو ے قلبی در مشاهده تصویر موا لفت
و مخالصت بوده باشد صورت مبارک وجسم اقدس سرکار عالی وقار معاینه سازد که این تصویر ائتلاف و وداد و در
تمام ممالک ربع مسکون عدیم النظیر بلا تمثیل که از صورت گران چین و ماچین ترقیم تصویر دلپذیر محبت تاثیر بدا متعذر
و محال آن وقوع است تمام سرگردگان از استماع این تصویر شایسته منفرح و منشرح گردیده از احوال مسرّت
اشتمال صدر در حضور لامع النور معروض داشتند و سرکار مرحمت آثار از استماع این لطیفه فرحت منیفه خورسند
و شادکام گردیده بر طبع رسای کپتان صاحب آفرین ها ے و احسنت فرمودند باز حضور اعلی به کپتان
صاحب رقص و سرود دهنّو و نبو کنچنی وغیره طوائف معاینه و مشاهده کنانیدند و سرکار والا از دست
مبارک شراب و بید مشک در پیاله انداخته به کپتان صاحب نوشانیدند و کپتان صاحب
مورد الاف الاف انبساط و اصناف اصناف نشاط شدند باز الارڈ صاحب و کورٹ صاحب
حاضر وقت گردیدند کپتان صاحب و صاحبان صدر مع دیگر گوره ها ے بشرب شراب با یکدیگر و اکل
اطعمه لذیذ ها ے مشغول شدند هنگام یک پهر شب گذشته کپتان صاحب در ڈیره خود تشریف آوردند
صدور مراسله لاٹ صاحبان و ماموری چونی لعل بجهت اخبار نویسی بار تنس
صاحب و کیفیت توسلی ہالن صاحب و تشریف بردن کپتان صاحب
در ڈیره سردار فتح سنگه اہلو والیه ؁
مراسله لاٹ صاحبان معرفت کپتان صاحب بنظر مبارک گذشت که صاحبان عالی شان
را از استماع الطاف متوافره و تقدیم مراسم یکجهتی و اتحاد سرکار والا بر احوال کپتان صاحب بدرجه
افزون است احراز ملاقات جسمانی در مخیله خیال تخیل شده هر آئینه ظهور این معانقه جسمانی موقوف
بر وقت و منحصر بر ازمنه که باسرع الان حرق حجاب مباعدت شود و دیده هجر دیده از ملاقات دوستان منور و روشن
شود ـ دیگر کپتان صاحب از چند روز بدریافت مواصلت سرکار والا اقتدار مسرور و معزز اند رخصت

آنہا از پیشگاه جاه و جلال بجلوه اعلان رسد که درینجا کاروبار ملکی وغیره تعلق به **کپتان صاحب** میباشند سرکار
گردون وقار تجویز رخصت از او دینه نگر مرکوز ضمیر فیض منیر فرمودند و جهت تیاری تحایف وارمغان عالم اتحاد به **مصر**
بیلی رام ارشاد تلطف سواد جلوه اعلان پذیرفته **کپتان صاحب** معرفت **فقیر رضا** در سرکار بدولتمدار
حالی ساختند که مدت مدید منقضی شده که حقیقت خیر خیریت **بارلس صاحب** به **صاحبان عالی**
شان دریافت نشده معتبر سرکار والا بنابر ارقام اخبار ڈیره صاحب بافراست مامور شود از آنجا که پاس خاطر
کپتان صاحب از همه عزیزتر است لهذا **چونی لعل** بنابر اخبار نویسی صاحب معزالیه گوهر رخصت بدست
آورده و مبلغ پانصد روپیه نقد وجه اخراجات و مبلغ یک صدروپیه را پوشاک به مشارالیه عطا شده - **ہالن**
صاحب که از چندروز شرفیاب جناب فلک قباب میباشند موافق تجویز مشیران سرکاری بمبلغ یک هزار
و یک صدروپیه در ماهه مشارالیه مقرر گردید و به اقسام **حضرت عیسی** موافق دین و آئین صاحبان کاغذ
عهدنامه از مومی الیه نویسانیدند که تا مدت العمر در نوکری سرکار گردون وقار بوده بتقدیم خدمات و نیکو بندگیات
خواهم پرداخت و حسب الامر سرکار معلے حاضر بوده انحراف و اجتناب از امر عالیه بوجهی من الوجوه نخواهم کرد -
اگر ملک از راه عنایات خواهند بخشید آباد سازم و اگر درباب اشتغال جنگ و جدال ارشاد فرمایند حسب الامر
بهر قومے که مقابل شود مجادل شوم و هرچه ارشاد سرکار والا زبانی راجه کلان و خورد و جماعه دار
شغشه ظهور پذیرد موافق آن کاربند و سرگرم خواهم گشت و متابعت و فرمان برداری از دل و جان بجلوه اعلان
خواهم آورد مشارالیه مهر خود را بر این کاغذ ثبت کرده حواله **لاله دینا ناتھ** ساخت و لاله مسطور در حضور
اشرف گذرانید - بتاریخ هفتدهم ماه جیٹھ وقت ۳ پهری **کپتان صاحب** به **سردار فتح سنگھ**
اہلووالیه پیغام راحت ارتسام فرمودند که تکلیف پوشاک و رقوم وغیره هرگز هرگز نباید ساخت که این
رسم ظاهری درین سال موقوف است لیکن بپاس خاطر شما یک راس اسپ با قبضه شمشیر خواهم
گرفت - درین اثنائے **کپتان صاحب مع فقیر جی** متصل ڈیره سردار با وقار تشریف شریف
آوردند **دیوان شیر علی** و **لاله سوداگر مل** برائے استقبال **کپتان صاحب** روانه شدند و من
بعد سردار معزالیه تا لب فرش باستقبال پرداخت و به تعظیم و تواضع دست **کپتان صاحب** گرفته
بر کرسی نشانیدند و استفسار خبر خیریت از طرفین جلوه نمایش پذیرفت باز احوالات آمدن **ہول کرو**
جرنل لونی اختر و لیک صاحب که مبدائے دوستی و اتحاد و تشریف فرمای آنروئے آب ستلج
ستہ مرتبه و فتح **قلعه نرائن گڑھ** و **جگر الوان** و جاگیرات قدیمی و جدیدی و کیفیت تصرف کردن **سردار**
جسا سنگھ و صید و شکار آن ضلع و تعریف و توصیف عمارات دل پسند **باغ کپور تھله** و تعریف

مهاراجه صاحب در تشید اساس وداد و استحکام بنیان اتحاد و احوال ملک پشاور و عدم نسق و نظام آن ملک و موجب بودن هنگامه و فساد هر روزه و عدم تجویز چهاونی فرمودند و سردار مسطور که از راه فراست و دانای جو آدهی هر مقدمه به آیین شایان داده لهذا کپتان صاحب مسرور و بدرجه نامحصور گردیدند هنگام ترخیص یک راس اسپ سمند مع زین زردوزی به کپتان صاحب حواله ساخت و کپتان صاحب در ڈیره خود آمدند ٭

ماموری توپ خانه جانب لاهور و احضار لاله کشن چند مع صندوقچه هاے از طرف کپتان صاحب و ارشاد بنام ونتوره صاحب و اظهار کردن سردار عطر سنگهه احوال نزاع برادران ٭

بتاریخ هژدهم ماه جیٹهه ارشاد واجب الانقیاد بنام سلطان محمود و شیو پرشاد و مظهر علی - و جواهر مل جلوه صدور پذیرفت که مع توپ خانه و گهریال از دینه نگر کوچیده بسهولیت و آسانی قطع منازل ساخته در کلانور ڈیره باید ساخت و موافق صدور حکم ثانی بطرف لاهور کوچیده در چهاونی هاے فرو کش شوند و در اثناے راه تکلیف و تصدیع بر عایا در باب تلفی زراعت و کشتکار نباید رسانید اندرین باب قدغن بلیغ است وقت سه پهری لاله کشن چند ست صندوقچه اسباب عجیب ولایتی از طرف کپتان صاحب بنظر مبارک گذرانید سرکار والا از مشاهده اسباب غریب و عجیب ولایتی خورسند و منفرح شده مبلغ دو صد روپیه در وجه آدمان صندوقچه بردار عطا و مرحمت فرمودند - پروانه واجب التعظیم بنام ونتوره صاحب زیب صدور یافته که از راجن پور کوچیده در ڈیره غازی خان قیام باستحکام تمام ساخته تحصیلی معامله ربیع باید نمود - و از روے اخبار کیفیت ورود بارنس صاحب در روهڑی واضح راے اشرف گردیده در جواب آن امر شده که اگر بارنس صاحب در آن حدود مسعود تشریف بیارد بفاصله پنجاه کروه از حدود متصرفه سرکار والا دیوان اجودهیا پرشاد بنا بر استقبال روانه شود و بعد از ان صاحب مذکور برسم استقبال پردازد و باز سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه - به اتفاق دیوان ساون مل پیشوای گردیده در ملتان بیارد و بنا بر تقدیم خدمات شایسته در باب رسانیدن ضرسات و لوازمات ضروریه باحتیاط تمام پردازد که باعث رضامندی صاحب معز الیه شود و دقیقه از دقایق حزم و دانای در باب رسانیدن مایحتاج صاحبان فروگذاشت نسازد - سردار عطر سنگهه سندهان والیه در سرکار والا اقتدار گذارش ساخت که بنده حسب الامر جهت تحصیلی ملک سنگهر و نواب ڈیره اسمعیل خان مامور گشت و عقب نیازمند که اشتعال نوایر جدال و قتال فیمابین وساوا سنگهه و لهنا سنگهه رونق ظهور یافت و سرکار والا بنا بر رفاقت لهنا سنگهه متوجه شدند نهایت تاسف رو داد که خاطر داری و رویت و اقتدار برادران واحد است

سرکار دولتمدار بر زبان آوردند که هنگام اشتداد معرکه کارزار اگر احدے از برادران بکار مے آمد نامناسب بود لهذا رفاقت همراه لهنا سنگهه جلوه نمایش یافته سردار معزالیه باز مستدعی شد که ما را هم ارشاد صادر شود که ما را دو بار از روزگار لهنا سنگهه بیاریم و مستعد بجنگ و جدال شویم سرکار تلطف آثار از راه لطایف ظرایف طبع مبارک خود ارشاد فرمودند که حالا سردار مسطور جهت تحصیلی ملک کوهستان شیره وغیره از سرکار والا عز ترخیص یافته و حسب الامر به تقدیم خدمات شایسته مشغول و مصروف است در ماه اسوج مشرف بجناب کیوان مآب خواهد شد در آن وقت شما را و او را اختیار کلی و جزوی است۔ در آن وقت سرکار والا اقتدار به اتفاق بهای صاحبان و راجه کلان و فقیر باتدبیر در باب نسق و نظام صاحبان معلے مخلے بالطبع بودند و سردار مسطور بار بار عرض مے ساخت و مورد عتاب سرکار شد که حالا وقت عرض نیست خاموش شو چار سردار مذکور ملتجی شد که هرگاه کپتان صاحب عز ترخیص پذیر فتند در آن وقت عرض احوال خود خواهم ساخت فرمودند بسیار صلاح خوب و انسب است باز سرکار والا آثار فرمودند که امروز اشنان کمیس مبارک است هرکس از مصاحبان و سرکردگان و متوسلان در ڈیره خود بر وقت سه پهری حسب الطلب حاضر شود +

مشاهده نمودن سرکار والا قواعد پلاٹن به کپتان صاحب و تشریف آوری صاحبان در ڈیره راجه کلان و احضار و تحمیل راجه جیندواله و ترخیص سردار اهلو والیه و تصفیه حساب سابقه و توجه سرکار بنا بر شکار شیر و احوال تشریف آوری کپتان صاحب در ڈیره جماعه دار خوشحال سنگهه +

بتاریخ نوزدهم ماه جیٹهه صبحی فقیر باتدبیر و راجه کلان جهت احضار کپتان صاحب مامور شدند۔ و کپتان صاحب بسواری فیل بدریافت ملاقات بهجت سمات معزز شدند و سرکار دولت مدار به اتفاق صاحبان به آن روے آب شاه نهر متوجه شد و قواعد پلاٹن امیر سنگهه مان کرین و صف بسته ایستاده بود به کپتان صاحب مشاهده کنانیدند سپاهیان مسطور به آئین صاحبان عالی شان در باب ساختن قواعد دقیقه از دقایق هنر و فن خود فروگذاشت نساختند کپتان صاحب از مشاهده قواعد مسرور الصدر و منشرح القلب گردید باز شلق توپ خانه بکمال سطوت و صولت جلوه ظهور پذیرفت هنگام مراجعت بنا بر معاینه کپتان صاحب سرکار تلطف آثار نشانه از چهتری درست کنانیده بنا بر قواعد آن امر جلیل القدر صادر فرمودند راجه سوچیت سنگهه و میان لابهه سنگهه خوب وجه تیر برهدف رسانیدند و راجه کلان گولهٔ تفنگ سر نمود خوب برهدف رسید و باعث انفراح مزاج کپتان صاحب گشت و سرکار والا سخنان جنگ و جدل گذشته همراه کپتان صاحب فرمودند۔ بعد از

یک پاس روز برآمده مراجعت جلوهٔ اعلان پذیرفت سرکار والا در باغ ادینه نگر تشریف آوردند۔
و صاحبان در ڈیره خودها وارد شدند۔ وقت سه پهری تجویز ملاقات کپتان صاحب براجه کلان بعز
شهود رسید فقیر رضا و میان لابه سنگه جهت آوردن کپتان صاحب در ڈیره راجه کلان
نزد صاحبان عالی شان مامور شدند باز راجه سوچیت سنگه و میان کیسری سنگه
روانه گردیده کپتان صاحب را همراه خود در ڈیره راجه کلان آوردند راجه مذکور استقبال ساخته بر
کرسی نشانیدند تا دو گهڑی سخنان تشید اتحاد و هنگامه وجدال کرده ماندند هنگام رخصت یک راس اسپ
مع زین زردوزی و زین پوش مخملی و یک ضرب بندوق مع کمربند نقره به کپتان صاحب و یک راس اسپ
به ڈاکٹر صاحب و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه حوال ساختند و راجه کلان از دست خود عطر بر پوشاک کپتان
صاحب مالیده معطر مشام گردانیده رخصت ساختند۔ بتاریخ بیستم ماه مذکور کدام سنگه اکالیه شمشیر بر آدم
قاضی حسن وکیل شجاع الملک زده بود لهذا حسب الارشاد تمام اکالیه هاے از لشکر فیروزی اثر
خارج شدند و به سردار تیج سنگه تاکید مزید گردید که اکالیه هاے را روانه آن روے آب گردانند۔ دیوان
سنگه معتبر راجه سنگت سنگه جیند واله مع بیست و یک پارچه پوشاک و یک راس اسپ با زین
زردوزی و ساز طلای بشرف ملازمت پرداخت و مراسلهٔ اتحاد سلسله مشعر حاضر باشی و متابعت و فرمان برداری
و عبودیت شعاری و ماموری معتبران در سرکار دولتمدار گذرانید حضور لامع النور از مشاهده اسپ بسیار خورسند
و منفرح شدند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه ضیافت و مبلغ یک صد روپیه به ننهاخان و مبلغ یک صد روپیه
جلوانه اسپ عطا شد۔ رخصت سردار فتح سنگه اهلوواليه از سرکار والا جلوه ظهور پذیرفت و یک راس
اسپ و دو جیغه مرصع و کنٹهه مروارید و یک کلغی براے صاحبزاده نهال سنگه و یک کلغی به امیر سنگه
مرحمت فرمودند۔ بنابر تصفیه حساب سردار معزالیه جلوه شهود پذیرفت از روے حساب بزبانی دینا ناتهه
مبلغ هشتاد و دو هزار روپیه بذمه سردار معزالیه گردید و سردار معظم الیه مهر خود بر کاغذ سفید ثبت کرده بود و بعد از
قیل و قال بسیار مبلغ هشتاد هزار روپیه بر کاغذ ارقام کنانیدند۔ باز کپتان صاحب بسردار معزالیه پیغام
مسرت ارتسام فرستادند که سواے دریافت ملاقات بهجت آیات دوستان هرگز بطرف کپورتهله روانه نباید شد
سردار موصوف بدست آدم خود جواب باصواب رسانید که هنگام روانگی صبحی ملاقات فرحت سمات بآئین بهین و طرز
دل گزین بجلوه نمایش خواهد رسید بناءً علیه صبحی سردار موصوف باجراز مواصلت موفور المسرت کپتان
صاحب مبتهج گردیده روانه کپورتهله شد۔ بتاریخ بیست و یکم ماه صدر سرکار والا اقتدار براے شکار شیر
متوجه گردیدند کاهن سنگه مجیٹهیه مقابل شیر شده و شمشیر خون ریز از نیام کشیده زخم کاری بر شیر رسانید و

یک تفنگ خوب بر نشانه زد و یک موضع در عوض انعام این خدمت مرحمت گشت و پروانه شعر عطای موضع بنام راجه گلاب سنگھ زیب ترقیم پذیرفت۔ وقت سه پہری کپتان صاحب به اتفاق فقیر رضا در ڈیره جماعه دار خوشحال سنگھ تشریف شریف بردند سردار تیج سنگھ بنابر استقبال آمده بکمال تعظیم و تواضع کپتان صاحب را در ڈیره خود برد۔ من بعد جماعه دار معزالیه پیشتر آمده به تکریم و تعظیم تمام دست کپتان صاحب گرفته بر کرسی نشانیدند تا دو گھڑی ذکر اذکار اطراف و تشئید استحکام اتحاد سرکارین عالیین شعشه ظہور پذیرفت۔ من بعد دو راس اسپ و یک تفنگ و یک کمر بند و دو کلغی و ظروف گول بلورین مرصع و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه نقد وجه رخصتانه حواله ساخت و کپتان صاحب در ڈیره خود

ماموری سردار دھنا سنگھ ملوئی بطرف ٹیره و عطائے انعام فتح خلیفه بدکیش در وجه معتبران کنور شیر سنگھ و ماموری سردار ہری سنگھ بنابر استقبال کنور مذکور و عطائے ضیافت و مشاہده کنانیدن به کپتان صاحب قواعد رجمن و بارہ پلاٹن ؛

سردار دھنا سنگھ ملوئی حسب الارشاد عالی مع بھلا سنگھ پسر جوند سنگھ موکل و عملا سنگھ لبتری مع افواج ظفر امواج خودہا بنابر تحصیلی ملک ٹیره وغیره مامور گشت و ارشاد واجب الانقیاد عز صدور یافت که ہنگام رسیدن در ضلع بہیره عرض در حضور لامع النور ساخته بعد از صدور حکم ثانی روانه پیشتر باید شد۔ درین وقت سرکار والا اقتدار از راه عنایات عظمی و نوازشات کبری مبلغ پنجہزار روپیه در وجه دیوان ویساکھا سنگھ۔ و مبلغ دو ہزار روپیه در وجه وارث خان۔ و تنخواه مبلغ پنجاه ہزار روپیه بنام ناظم کشمیر در وجه انعام خلیفه بدکیش به کنور شیر سنگھ عنایت فرمودند و امر جلیل القدر عز صدور یافته که وارث خان مذکور در کشمیر جنت نظیر رفته به تحصیلی مبالغ تنخواہات پردازد و ہم ناظم کشمیر را در باب جلد رسانی ماہواره در سرکار والا اقتدار تقید عن بلیغ نمایان سازد۔ بتاریخ بیست و چہارم ماه صدر ارشاد والا به سردار ہری سنگھ جلوه ظہور پذیرفت که صبحی بسواری فیل مع دو رساله رجمن استقبال کنور شیر سنگھ روانه باید شد۔ مبلغ دو صد و پنجاه روپیه بطریق سرواره از حضور اشرف اعلے بسردار مسطور عطا و مرحمت گردید چنانچه صبحی سردار مذکور بنابر استقبال روانه گشت و کنور مسطور را ہمراه خود در سرکار والا آورده حاضر ساخت سرے سواری در سیر گاه با حراز ملازمت کیمیا خاصیت حضور لامع النور معزز و مباہی گردانید۔ کنور مذکور پنجاه و یک ٹنکی طلای و یک راس اسپ عطر سنگھ بنظر مبارک گذرانید۔ تمام چگونگی فتح و فیروزی و ظفر و بہروزی و بکار آمدن خلیفه بد نہاد از طلوع نیر

اقبال وسطوع کوکب اجلال حضور اشرف مبین شد سرکار اشرف اعلے برزبان فیض ترجمان آوردند کہ بمقابلہ این چنین خدمات شایستہ ونیکو بندگیات بالیقین صوبہ داری کشمیر بشما عطا خواہد شد مبلغ یک ہزار و یکصد روپیہ بہ کنور نندکور و مبلغ دو صد روپیہ بہ عطر سنگھ و مبلغ یک صد و بیست و پنجروپیہ بہ گورمکھ سنگھ چاہل وجہ ضیافت مع ظروف شیرینی و دیگر لوازمات مرحمت گشت۔ بتاریخ بیست و چہارم ماہ مذکور فقیر رضا و راجہ کلان جہت احضار کپتان صاحب مامور شدند۔ وکپتان صاحب ہمراہ مامورین با حراز مواصلت موفور الافادت سرکار والا پرداختند و بہ اتفاق سرکار والا متوجہ سیر گردیدند سرکار والا اقتدار قواعد رجمن و پلاٹن وتماشاے باڑ بطور وآئین صاحبان عالی شان بہ کپتان صاحب مشاہدہ کنانیدند وصاحبان عالی شان از ملاحظہ قواعد و باڑ احتظاظ کافی و التذاذ وافی حصول ساختند باز سرکار والا احوال فتح ملتان وکشمیر بہ کپتان صاحب بیان طراز شدند و از کپتان صاحب مستفسر احوال بھرت پور شدند کپتان صاحب اشہب لسان را در میدان قیل و قال جولان دادہ ظاہر ساختند کہ بہادران عرصہ وغا و سوارزان فضاے ہیجا و شیران بیشہ کارزار و دلاوران بادیہ پیکار ۳ مرتبہ بر قلعہ بھرت پور حملہ دلاورانہ وآویزش بہادرانہ نمودند کارگر نیامد آخر الامر در حملہ چہارم قلعہ مذکور از جسارت افواج صاحبان عالی شان فتح گردید باز کپتان صاحب از راہ استحکام روابط اتحاد واضح نمود کہ مہاراجہ بہادر ملک مبلغ کروڑ روپیہ شید ارد و تنسیق ونظم قرار واقعی نیست حضور اعلے تفصیل ملک ہر یک از سرداران عالی شان ظاہر ساختند۔ باز کپتان صاحب بڈیرہ خود حسب الاترجیض وارد شد و سرکار والا اقتدار در باغ تشریف شریف آوردند +

عطاے شدن پشمینہ بہ سرداران واحضار سردار شام سنگھ اٹاری والہ وغیرہ سرکردگان ومقرری نذرانہ بر رود چند وصدور مراسلہ لاٹ صاحب وتشریف بردن کپتان صاحب در ڈیرہ سردار ہری سنگھ وعرض کردن کپتان صاحب معرفت فقیر رضا در سرکار دولتمدار جہت رخصت وشرف یابی راقم ہذا درخدمت کپتان صاحب حسب الارشاد سرکار والا وتشریف آوری کپتان صاحب در ڈیرہ سردار دلیا سنگھ مجیٹھیہ ودیوان موتی رام +

درین وقت سرکار دولتمدار از راہ عنایات متوافرہ ونوازشات متکاثرہ مبلغ پنجہزار روپیہ را پشمینہ بہ راجہ کلان دادند بہ جماعہ دار شش ہزار روپیہ لیعنی بہ الارڈ صاحب فرانسیس عطا و مرحمت فرمودند وارشاد عالی مواد شعشعہ صدور یافتہ کہ کوٹرتی ہاے بناتی بنابر افواج پلاٹن متعینہ خود ہاے تیار و مرتب باید کنانید و مبلغ بیست وپنجہزار روپیہ را

پشمینه دروجه میان صمد جو کشمیری بنابر برداشت دوکان ومبلغ ۸ هزار روپیه را لپشمینه بنابر تیاری کورتی ها
حواله شده وامر واجب الاتباع زیب صدور یافته که کورتی هاے خاصه وعمده درعرصه سرعت وشتابی ترتیب باید کنانید
بتاریخ بیست وپنجم ماه مذکور سردار شام سنگه اٹاری واله مع جے سنگه وپرتاب سنگه باتفاق کنور
شیر سنگه بشرف ملازمت مستسعد گردیده پانزده تکی طلائی و ۸ عدد تفنگ وقرابین وطبانچه و ۳ عدد نشان - و
یک زنجیر فیل سواری خلیفه بدنهاد گذرانید - نشان هاے دروجه سنگهان رجبن وزنجیر فیل به امر سنگه عطا شد -
مبلغ پانزده هزار روپیه بر برودر چند بابت ملک کوهستان نذرانه مقرر گردید ودو شاله وکمخواب ودستار وگلبدن
وجه خلعت مرحمت گشت وحسب الارشاد ترخیص بطرف کوهستان روانه گردید - مراسله لاٹ صاحب بمطالع
بهجت ساطع درآمد که کپتان صاحب از چند یوم مشرف بجناب خالصه جی میباشد رخصت صاحب با
فراست ازپیشگاه جاه وجلال جلوه ظهور پذیرد لهذا سرکار والاقتدار تیاری رخصت صاحبان عالی شان
بجلوه اعلان آوردند بتاریخ بیست وششم ماه مذکور کپتان صاحب درڈیره سردار هری سنگه تشریف شریف
ارزانی فرمودند سردار مذکور برسم استقبال پرداخته بتواضع وتعظیم کپتان صاحب ها را بر کرسی نشانید ومستفسر
لوازمات مزاج وهاج شده دوراس اسپان مع مبالغ نقد وجه رخصت حواله ساخت هنگام شام کپتان صاحب
فقیر رضا انصاری را درحضور لامع النور فرستادند که مدت بسیار رو بانقضاے آورده که اتفاق رسیدن دوستان
یکجهتی نشان درحضور سراسر بهجت وسرور جلوه ظهور پذیرفته - بتاریخ بیست وهفتم ماه صدور ترخیص ازپیشگاه جاه و
جلال لمعه ظهور بخشد که کاروبار ملکی وفوجی در لودهیانه تعلق به نیازمند میباشد سرکار تلطف آثار به فقیر معزالیه
فهمانیدند که خاطر یکجهتی ماثر احدای دوستان یکرنگ مکنون خاطر دوستی مظاهر نیست چندے از دریافت ملاقات
فرحت آیات گلستان خاطر یکرنگی ماثر را از آبیاری سحاب گفتگوے مکالمه یکدگر سرسبز وشاداب دارند کپتان
صاحب باربار مستدعی رخصت گردید وفقیر رضا دو ۳ مراتب ذهاب وایاب ساخت آخرالامر مقرر شد که
بتاریخ بیست وهفتم ماه مذکور رخصت کرده خواهند شد - فقیر معزالیه کاشف این احوال نزد کپتان صاحب
گشت صاحب بافراست موضح شد که حالا توقف یک روزه هم ممتنع الوقوع است بتاریخ بیست وهفتم ماه صدور
رخصت حاصل گردد سرکار والا فرمودند که مستحسن ومناسب است - بتاریخ بیست ونهم ماه جیٹھ سمت ۱۸۹۸ کپتان سمت ۱۸۹۸
صاحب معرفت چیت سنگه کمیدان درسرکار والاقتدار عرض ساختند که صاحبان عالی
شان را اشتیاق مطالعه کتاب تاریخ سرکار والا بدرجه اقصے میباشد مصنف تاریخ نزد صاحبان
حاضر شده به ملاحظه کتاب تاریخ پردازد - وحسب الاظهار صاحبان احوال میمنت اشتمال سرکار والا
بیان نماید - سرکار تلطف آثار اقدم را حضور ساطع النور بهره یاب کنانیده ارشاد فیض مواد فرمودند

کہ مع چیت سنگھ بدریافت ملاقات فرحت آیات کپتان صاحب باید پرداخت و کتاب تاریخ را بمطالعہ کپتان صاحب باید آورد۔ چنانچہ راقم بہ اتفاق او باحراز ملازمت کپتان صاحب بہرہ اندوز گردید کپتان صاحب بشگفتہ پیشانی وشیرین زبانی استفسار خیریت و عافیت فرمودہ برزبان مبارک آوردند کہ صاحبان عالی شان از اصغاے فرحت انتماے خبر قابلیت و استعداد ایشان و تصنیف کتاب تاریخ سرکار والا رغبتے تمام و شفقتے مالا کلام در آئینۂ ضمیر صفا تسطیر پرتو انداز است۔ اولاً احوال تشریف آوری ٹیکاف صاحب بیان نمائند راقم ہذا از احوال صاحب بلا تکلف در خدمت کپتان صاحب حالی و مبرہن ساخت۔ از آنجا کہ احوال صاحب موصوف بعبارت شایستہ وطرز بایستہ کہ مبنی بر تاسیس اساس اتحاد سرکارین عالیین بودہ باشد رقمزدۂ کلک فراست سلک شدہ بود۔ بنائً علیہ کپتان صاحب بدرجہ زیادہ منشرح الصدر گشتہ از زبان فیض ترجمان فرمودند کہ آنچہ صاحبان عالی شان تعریف تصنیف کتاب تاریخ شنیدہ بودند زیادہ از آن بدریافت رسیدہ کہ مصنف این تاریخ محلے بحلیہ فراست کاملہ مہیا شدہ واین کتاب مستطاب لایق مطالع صاحبان عالی شان است اگر شما در لودھیانہ رسیدہ محلے بالطبع شدہ از اول تا آخر کتاب تاریخ در سماعت صاحبان عالی شان بیارند باعث خوشی خاطر صاحبان خواہد شد وہم انعام وافر از طرف صاحبان عطا خواہد گردید بندہ در جواب آن بعرض پرداخت کہ اگرچہ صاحبان محک کنوز فطرت و معیار گنجور خبرت اند لیکن راقم ربقۂ توسل حضور اشرف در رقبہ جان میدارد وحسب الارشاد بنا بر سماعت کتاب تاریخ در خدمت گرامی حاضر خواہد شد وسواے اجازت بندگان حضور انور چہ قدرت و مجال کہ قدم از دایرہ اطاعت و انقیاد بیرون کردہ آید موافق ارشاد فیض مواد حضور دولت در رکاب ورایاب سعادت دارین خود متصور است کپتان صاحب فرمودند کہ در سرکار والا اقتدار عرض کردہ شما را ہمراہ خود خواہیم برد کپتان صاحب جہتہ ماموری راقم ہمراہ خود در سرکار گردون وقار گذارش کنانیدند سرکار والا آثار در جواب آن فرمودند کہ عنقریب بعد چندے از پیشگاہ جاہ و جلال رخصت بطرف لودھیانہ خواہد گردید حالا در پردہ توقف و تعطل باید داشت۔ بتاریخ بیست و ششم وقت سہ پہری کپتان صاحب بہ اتفاق فقیر رضا در ڈیرہ دیسا سنگھ مجیٹھیہ تشریف آوردند و سردار مذکور تعظیم و تکریم ساختہ بر کرسی نشانیدند و اسپان و مبالغ دادہ رخصت ساخت باز کپتان صاحب در ڈیرہ دیوان موتی رام تشریف آوردند و دیوان مذکور اسپان و مبالغ وجہ رخصتانہ حوالہ کپتان صاحب گردانید +

ترخیص کپتان صاحب از سرکار والا اقتدار و منزل اول در موکیریان و عطا شدن قبضہ ہاے شمشیر و رقم جواہرات بہ سرکردگان عالی شان +

بتاریخ بیست وهفتم ماه جیٹھ **کپتان صاحب** به ڈیره خود تاکید ساخت که صبحی از ادینه نگر کوچیده در موکیان اقامت سازند من بعد فقیر رضا صاحب الامر **کپتان صاحب** را بهره یاب در سرکار دولتمدار ساخت وشلق سلامی جلوه نمایش پذیرفت و سرکار به تعظیم وتکریم دست **کپتان صاحب** از دست مبارک گرفته برکرسی نشانیدند وسخنان از دیاد مراتب اتحاد وتشید اساس وداد فرمودند وبالمشافه سرکار والا **کنور شیر سنگه** بدریافت ملاقات **کپتان صاحب** مسرور ومبتهج گردید سرکار والا به **کپتان صاحب** فرمودند که یک دو ماه در سرکار والا اقتدار استقامت بائد داشت که از دریافت ملاقات فرحت آیات دوستان احتظاظے کافی والتذاذے وافی حاصل خواهد شد وهم سیر **بلده لاهور** وحدایق مسرت انایق ومکانات میمنت آیات کنانیده شود **کپتان صاحب** به اظهار پرداخت که حالا موسم برسات دست به گریبان آورده لهذا اقامت متعذر ومحال است - باز مراسله دوستی سلسله هر دو **لاٹ صاحبان جنگی وملکی** حواله **کپتان صاحب** شدند وسرکار عنایت آثار مراتب اتحاد از زبان مبارک بیان طراز شدند **کپتان صاحب** به انکشاف پرداخت که حتی الامکان در تاسیس اساس یکجهتی دریغ نخواهم ساخت باز **کپتان صاحب** در سرکار لطف آثار معروض داشت که هرگاه **بارنس صاحب** در **ملتان** وارد شود معرفت **لاله کشن چند** بتاریخ بیست ونهم ماه صدر اطلاع به **صاحبان** بایدداد وهنگام رسیدن صاحب مسطور از قرب وجوار **لاهور** مراسله دوستی سلسله بنام **لاٹ صاحب** زیب ارقام راحت ارتسام خواهند فرمود که **بارنس صاحب** از کیفیت دربار **خالصه جی** مطلع وواقف نیست **کپتان صاحب** را به این طرف مامور فرمایند که ملاقات راحت آیات صاحب مسطور بکمال تعظیم وتکریم خواهد کنانید سرکار والا فرمود لبسیار صلاح انسب واحسن است باز در وجه رخصتانه **کپتان صاحب** بیست ودو تهان وپنج رقم جواهر وشمشیر مع قبضه مرصع وساز طلای وپیش قبض مع دسته سنگ یشم ویک راس اسپ مع زین طلای حواله شد - ویک انگشتری الماس سرکار والا در انگشت **کپتان صاحب** از دست مبارک انداختند - ومبلغ پانصد روپیه نقد به سواران عطا شد - ورخصتانه **مری صاحب** یازده پارچه و ۳ رقم جواهر مع قبضه کونت وساز طلای واسپ مع زین زردوزی ومبلغ دوصد وپنجاه روپیه نقد مرحمت گردید - دیگر خلعت هاے در وجه لواحقان **منشی نجات الله** هفت پارچه - **رامدیال وسهر مل** هفت هفت پارچه - **وکیل شجاع الملک** هفت پارچه - **جماعه دار پلاٹن** پنج پارچه - **هر جسں راے** هفت پارچه - **صوبه دار** پنج پارچه - **جماعه دار چپراسی** هاے پنج پارچه - **اخبار نویس لودهیانه** ۳ پارچه - داروغه ۳ پارچه - **خلعت هاے وکیلان** سرکار اشرف وغیره - **لاله کشن چند** هفت پارچه ۳ رقم - **رامدیال** پنج پارچه - **راے سنگه** ایضاً - **جیت سنگه کمیدان** هفت پارچه - در وجه **وکیلان سرداران**

کہ ہمراہ کپتان صاحب آمدہ بودند بقدر بیست و دو خلعت ہاے حوالہ گردیدند۔ سردار فتح سنگھ مان و
فقیر شاہدین و چیت سنگھ کمیدان ہمراہی کپتان صاحب مامور شدند کہ منزل بمنزل
ضیافت و لوازمات مطلوبہ دادہ تا سراے فلور بخیریت رسانیدہ مراجعت کردہ بیایند۔ منزل اول بتاریخ
سی ام ماہ صدر در موکیریان۔ کپتان صاحب مبلغ پانصد روپیہ۔ ڈاکٹر صاحب مبلغ یک صد
و بیست و پنج روپیہ۔ منزل دوم اور مر ٹانڈہ ایضاً۔ منزل سوم کرتارپور ایضاً۔ منزل چہارم پھگوارہ۔ منزل
پنجم سراے فلور براے ضیافت مبالغ و لوازمات ضروریہ ٹانڈہ و پھگواڑہ ارشاد بنام سردار فتح سنگھ
شرف اصدار یافت و بنام شیر سنگھ بابت منزل موکیریان و بابت کرتارپور بنام سوڈھی صاحب
لوازمات مطلوبہ خواہد داد و مبالغ نقد فقیر شاہدین خواہد رسانید۔ بتاریخ سی و دوم کپتان صاحب داخل
لودھیانہ شدند و سردار فتح سنگھ مان از لودھیانہ رخصت انصراف یافت و یک راس اسپ در وجہ
رخصتانہ سردار مسطور حوالہ ساختند۔ و مراسلہ بنام نامی سرکار تلطف آثار حضور اشرف اعلی زیب تبلیغ پذیرفت کہ بخوشی
تمام در لودھیانہ وارد راحت آمود شدہ ایم و معتبران سرکاری در دادن ضیافت و لوازمات مطلوبہ دقیقہ از دقایق
حزم و احتیاط فروگذاشت نساختہ اند و ہم سردار مسطور را زبانی پیغام انشراح ارتسام دادند کہ این پیغام ابتہاج انجام
بخدمت شریف مہاراجہ بہادر گذارش سازند کہ آنکہ گلشن اشجار است از اجراے آب تر و تازہ مینماید و آنچہ
باغ رعیت است از حق رسانی و عدالت سرسبز میگردد و آنچہ حدیقہ محبت و دوستی بہ آب یگانگی و یکجہتی و یادگیری دوستان
شگفتہ و شاداب میشود۔ سردار مذکور گذارش این پیغام ابتہاج ارتسام در سرکار والا اقتدار ساخت بندگان تلطف
نشان بر فراست و دانای کپتان صاحب مسرور و منشرح شدند و کپتان صاحب ڈاک سواری
تا سمیلہ نشانیدہ از لودھیانہ در عرصہ چہار روز در آنجا رسیدند۔ درین وقت سرکار تلطف آثار از روے موہبات
عظمی و عطیات کبری یک قبضہ شمشیر بہ شام سنگھ اٹاری والہ و ہم بہ جے سنگھ و پرتاب سنگھ
و عطر سنگھ عطا فرمودند و خلعت خاصہ مع سرپیچ و کنٹھہ مروارید و بازوبند و کڑہ طلای مرصع و یک قبضہ شمشیر
بہ شیر سنگھ مرحمت شد و ارشاد عالی صادر گردید کہ افواج خود را رخصت بطرف خانہ ہاے باید ساخت۔
دیوان ولیساکھا سنگھ یکراس اسپ گذرانید اسپ مذکور مطبوع طبع ہمایون آمد۔ مبلغ ۳ صد روپیہ
بہ داروغہ عطا شد۔ سرپیچ قیمتی مبلغ یک ہزار و پانصد روپیہ بہ کنور شیر سنگھ و مالاے مروارید و مبلغ
ہشت صد روپیہ و جوڑی بازوبند قیمتی مبلغ ہشت صد روپیہ بہ راجہ ہیرا سنگھ مرحمت گردید +

انتہاض سرکار والا بطرف کوہستان سجان پور و من بعد سیر اطراف بسوہلی و مراجعت

از آنجا بطرف امرتسر جی و رسیدن عرضی و منتوره صاحب و دیوان ساون مل
و پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال و ارشاد به سرکردگان جهت عزیمت لاهور
و ارشاد به دیوان کاهن سنگه جهت نسبت کنور جی و عرضی سردار لهنا سنگه سندهانوالیه
سرکار تلطف آثار بعد از ترخیص کپتان صاحب انتهاض رایات عالیات بطرف سبحان پور بجلوه
نمایش آوردند و بتاریخ دوم ماه هاڑ در سبحان پور خیم سرادقات اقبال و مضرب خیام جاه و جلال گردید۔ و من بعد
لب این روی آب راوی از راه شاه پور گلگشت و تفرج قرب و جوار بسولی فرموده مراجعت بطرف
امرتسر جی بعرصه اعلان آوردند۔ عرضی و منتوره صاحب بنظر مبارک گذشت که از یدرقه اقبال لایزال
سرکار تلطف آثار تعاسیجات بکمال استقامت و استحکام در عمرکوٹ و کوٹ مٹهن و نوشهره
وغیره قلاع متصرفه نواب رکن الدوله داخل کنانیده و بارنس صاحب از احمد پور کوچیده وارد
اوچ مبارک شده و نواب رکن الدوله بجهت دریافت ملاقات مسرت آیات صاحب معز الیه
در اوچ تشریف آورده و احراز ملاقات ابتهاج آیات صاحب مذکور بکمال خوشی خاطر بعرصه اعلان آمده
مبلغ پنج هزار روپیه وجه ضیافت بصاحب معز الیه داده بتاسیس اساس وداد پرداخت و این نیازمند حسب الارشاد
واجب الانقیاد سردار لهنا سنگه مع دیوان ساون مل و دیوان اجودهیا پرشاد بجهت
استقبال صاحب بافراست مامور ساخته۔ باز عرضی دیوان ساون مل بجناب عالی تاب گذارش شد که
بارنس صاحب در کوٹ شجاع آباد ورود مسرت آمود آورده و سردار مجیٹهیه حسب الامر
یک حلقه کمان پیشکش ساخته مبلغ دو صد و پنجاه روپیه سروارنه صاحب مذکور ساخته مستفسر نویدات صحاح
مزاج صاحب معز الیه گردید۔ من بعد صاحب معظم الیه استفسار اعتدال مزاج وهاج سرکار عالی اقتدار ساخته
بتبیین سخنان نشنید وداد و وفاق شد حضور اشرف بمجرد اصغای انشراح انتمای مضمون ابتهاج مشحون عریضه
انکسار پروانه فیض شمامه بنام خلیفه نور الدین صادر فرمودند که حویلی سردار فتح سنگه اهلووالیه بجهت
رهایش صاحب مذکور مصفا باید کنانید و لوازمات مطلوبه صاحبان خرید کرده نگاهدارند۔ پروانه تلطف نشانه بنام
صاحبزاده بلند اقبال زیب صدور پذیرفت که مبلغ پنج هزار روپیه از امام شاه متاجر لاهور بمعرض وصول
آورده اسباب ضروریه و لوازمات مطلوبه صاحبان عالی شان معرفت خلیفه نور الدین خرید کنانیده
نگاهدارند که عنقریب صاحب بافراست بقطع مراحل پرداخته در لاهور تشریف می آرد۔ بتاریخ سوم ماه هاڑ
تمام سرکردگان عالی شان را حکم تلطف شمیم جلوه صدور پذیرفت که بجناح استعجال از کتهو به انتهاض ساخته
به طی منازل سریعه در خدمت صاحبزاده بلند اقبال مشرف باید شد و سرکار گردون وقار هم در امرتسر بهره یاب شده

از درشن دیدار دربار صاحب سعادت جاودانی حاصل ساختہ در لاہور نزول فیروزی شمول مے آرد درین وقت سرکار تلطف آثار دیوان کاہن سنگھ را در خلوت طلبیدہ ارشاد فیض بنیاد ساختند کہ گوہر نسبت دختر گوردت سنگھ کلووالی والہ برادر مسمات سداکور در رشتہ ازدواج کنور جی منسلک باید کنانید و کنور شیر سنگھ را درین معنے باخود متفق اللفظ والمعنے باید ساخت۔ سرکار والا اقتدار در سری امرتسر جی رونق بخش شدند و شلق توپ خانہ بکمال رونق و سطوت جلوہ اعلان پذیرفت۔ من بعد بدرشن دیدار ہر مندر جی سعادت کونین و مفاخرت دارین حاصل ساختہ اداس فرحت اساس کنانیدند۔ بتاریخ یازدہم ماہ ہاڑ عرضی سردار سندہان والیہ بنظر مبارک گذشت کہ برائے تحصیلی مبالغ نذرانہ کوہستان از پیشگاہ جاہ و جلال رخصت شدہ وارد ناحیہ تخیرہ شدہ و راجگان منڈی و سوکیت و کلو و کیلان خود را جہت ادائے مبالغ نذرانہ مقرری فرستادہ اند و عنقریب بعد از تحصیلی مبالغ مشرف بجناب کیوان مآب مے شود۔ و درین وقت سنگھان مثل مہر سنگھ خلف حکم سنگھ چمنی بنابر طلب مواجب مشتعل باشتعال نوائر دنگہ و فساد شدند و من بعد رخت ادبار بطرف سرکار والا اقتدار آوردہ اند اگر در جناب فلک انتساب شرف یاب شوند سزاوار زجر و تادیب و مہبط توبیخ و تادیب گردانیدکہ عبرت دیگران شود۔ چنانچہ سواران صدر در امرتسر جی مشرف بحضور لامع النور شدہ تمام کیفیت دنگہ و شورش بیان طراز شدند فی الحال آتش غضب و قہر سلطانی مشتعل شد و شمشیر و صلاح سپاہیان کشیدہ ضرب شلاق کنانیدہ محبوس ساختند۔ درین وقت از روئے نوازش و الطاف فراوان جاگیر مبلغ بیست ہزار روپیہ چلایار در وجہ پسر سردار ہری سنگھ از حضور اشرف عطا گردید۔ و تاکید اکید بر تو صدور یافت کہ در تقدیم خدمات و نیکو بندگیات حاضر باید بود ✣

ماموری اصطبل و فراش خانہ و دفتر خانہ جانب لاہور و پروانہ بنام خلیفہ نور الدین و رسیدن نذرانہ چھچھہ معرفت سردار ہری سنگھ و خیرات فرمودن در امرتسر جی و رخصت سردار مذکور و ورود مراسلہ دوستی سلسلہ کپتان صاحب در سرکار والا و ماموری سردار عطر سنگھ بنابر استقبال و تجویز ضیافت و منازل جابجا ✣

درین ہنگام اصطبل خاص و فراش خانہ و دفتر معلے بطرف لاہور رخصت شدہ ارشاد والا بہ داروغہ ہا صادر شدہ کہ در محل خود اقامت ساختہ عرضی احوال خود در خدمت صاحبزادہ بلند اقبال باید ساخت و دایرہ دولت و اقبال سرکار نوازشات آثار عنقریب در دار السلطنت لاہور رونق بخش مے شود و بنام خلیفہ نور الدین پروانہ فیض شمامہ زیب تبلیغ یافتہ کہ تصفیہ باغات نواحی لاہور باید کنانید کہ عنقریب

حضور لامع النور در ساعت سعید رونق بخش **لاہور** میشود و ہم اسباب مطلوبہ **صاحبان عالی شان**
فراہم و مجتمع باید ساخت و در خدمت صاحبزادہ بلند اقبال مستسعد شدہ نویسان اخبار روبکار باید شد چند راس
اسپان و بیست و پنج مُہار شتر و مبالغ نقد از ملک **چھچھ** معرفت **سردار ہری سنگھ** داخل گردیدند ارشاد
واجب الانقیاد بسردار مذکور جلوہ نمایش پذیرفتہ کہ نسق و نظام آن ملک قرار واقعی ساختہ رعایا را در مہد امن و
امان نگاہ باید داشت معاملہ سال بسال از روے واجبی تحصیل باید نمود و غور و پرداخت غربا و ضعفا مطمح نظر
فراست اثر دارند بسبب حرارت آفتاب و اشتداد تموز گرما کہ طبع سرکار عالی اقتدار چند روز از مرکز اعتدال منحرف شدہ
لہذا ایک راس اسپ مشکی و چند ہزار روپیہ نقد خیرات و سنکلپ فرمودہ بہ محتاجین و مساکین و اکالیہ ہاے حوالہ ساختند
و ہم تقسیم مبالغ جابجاے در و ہرم سالہاے و غیرہ مکانات بعرصہ اعلان رسید۔ سردار ہری سنگھ ملتجی و مستدعی
رخصت بطرف **گوجرانوالہ** گردید از زبان مبارک ارشاد فرمودند کہ عنقریب **کپتان صاحب از لودھیانہ**
و بارلس صاحب از راہ ملتان در حضور اشرف بہرہ اندوز میشوند حالا وقت رخصت نیست بار دیگر
سردار مذکور اصرار و استبداد خود در باب ترخیص بیان ساخت از آنجا کہ پاس خاطر سردار موصوف از تمامی سرداران
عزیز تر است لہذا رخصت پنج یوم از پیشگاہ جاہ و جلال حاصل شد۔ مراسلہ اتحاد سلسلہ **کپتان صاحب**
بنام نامی سرکار گردون وقار ورود مسرت آمود آوردہ کہ تمام مقدمات استحکام بنیان اتحاد و تشید اساس وداد سرکارین
عالیتین در خدمت **نواب صاحب** عرض ساختہ و نواب معزالیہ بیشتر از پیشتر شایق ملاقات انشراح
آیات گردید کہ بفضلہ تعالے خرق غشاوہ مباعدت صوری گردد و دیدۂ ہجران دیدہ از لقاے الفراح انتماے دوستان
یکرنگ نورے تازہ و روشنی بے اندازہ حاصل سازد و این مخلص حسب الارشاد **نواب صاحب** گوہر
رخصت باین طرف بدست آوردہ عنقریب مشرف بجناب کیوان مآب میشود۔ بتاریخ بیست و پنجم ماہ حال
از **لودھیانہ** نہضت ساختہ منزل بمنزل از حصول ملاقات دوستان سرورے تازہ و مسرتے بے اندازہ حاصل
کردہ مے آید و سرکار تلطف آثار از استماع مضمون مراسلہ دوستی مشحون مسرور الحال و منشرح البال گردیدہ
بر زبان آوردند کہ جواب مراسلہ بآئین شایستہ مرقوم باید ساخت اولاً شوق ملاقات دوستان صفا نشان و
آنچہ از اظہار تشیید روابط اتحاد سرکارین عالیتین در خدمت **لاٹ صاحب** متبین شدہ اند سرکار
والا اقتدار را بر آن مخلص صمیم چندین توقعات در آئینہ ضمیر منیر پرتو انداز و منطبع اند کہ آن مخلص را از دوستان
صمیم و محبان قدیم تصور کردہ مے آید و از خبر روانگی آن مخلص بدین صوب صواب انشراح فراوان و ارتیاح
بے پایان در طبع مبارک حاصل شدہ کہ شمہ از آن در قالب تحاریر و تقاریر نمے گنجد بفضلہ خانہ دوستی سرکارین
عالیتین آباد باشد۔ و درین وقت **سردار عطر سنگھ کالیانوالیہ** بنابر استقبال مامور شدہ یکصد

سوار رساله همراه او مامور شده - هوده نقره از مصر بیلی رام وجوبه و سایبان از ڈیره رمضان فراش عطا گردیده و مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیه بنا بر سروارنه و یک حلقه کمان و یک ترکش بنا بر نذر حواله گشته - سردار مذکور را ارشاد واجب الانقیاد شعشعه صدور یافته که در جالندهر رفته اقامت سازند هرگاه کپتان صاحب از آن طرف بیاید استقبال به تعظیم و تکریم بسیار ساخته همراه خود بیارند - و پروانجات نقد آیات جابجاے جهت بجاآوری لوازمات مطلوبه و اسباب ضروریه شرف صدور فیض گنجور یافته بتاریخ بیست و پنجم از لودهیانه نهضت ساخته روز اول در قصبه تلون جهت تقدیم اسباب ضیافت بنام سردار سندهان والیه امر عالی شعشعه ظهور بخشید - روز دوم در سراے دکهنی از طرف سرکار والا - منزل سوم در کپور تهله ضیافت ذمه سردار فتح سنگه اهلو والیه - منزل چهارم در ویرووال کارداران سرکار والا - منزل پنجم در جنڈیاله بنام کارداران سرکار دولتمدار - منزل ششم در سری امرت سر جی سرکار دولتمدار - منزل هفتم در قولی کی - منزل هشتم در شاله باغ اسباب ضیافت حسب الارشاد جابجاے تیار و مرتب شده و بنام کارداران هر مکان ارشاد عالی سواد پرتو صدور بخشیده که در هر منزل اسباب ضیافت فراهم و مجتمع نگردید کاردار آنجا مورد غضب و عتاب پادشاهی خواهد شد ✤

پروانه بنام فقیر شاهدین و احضار شیر سنگه معتبر راجه رام سرن و رسیدن عرضی لاله آسانند و ماموری کارداران جالندهر و ماموری جیت سنگه کمیدان و رسیدن مراسله بارنس صاحب و عرضی سردار مجیٹهیه و ماموری معتبران بنا بر استقبال بارنس صاحب و ارشاد بنا بر دادن ضیافت به صاحب مذکور و تیاری بنگله جابجاے و ارشاد بنام اوی تابیله جهت جلد رسانی مبالغ تحصیلی و پروانه بنام سردار هری سنگه و رسیدن عرضی دار وغه پشاور مع مراسله سردار سلطان محمد خان ✤

پروانه فیض شمامه بنام فقیر شاهدین زیب اندراج لطف انتساج یافته که کپتان صاحب عنقریب در سرکار دولتمدار بهره یاب میشود باید که شما هم همراه کپتان صاحب در سرکار دولتمدار مستعد شوند اندرین باب تاکید مزید است - شیر سنگه معتبر راجه رام سرن بهنڈوریه مع تحالف خاصه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت مستسعد شده بود درین هنگام خلعت خاصه زده پارچه براے راجه مذکور و مبالغ نقد مع خلعت به معتبر مذکور عطا شده ارشاد واجب الانقیاد جهت روانگی از سرکار دولت مدار شعشعه ظهور بخشید - عرضی لاله آسانند وکیل میر رستم خان بنظر مبارک گذشت که بارنس صاحب در خیرپور ورود راحت آمود ساخته بود میر مذکور نظر بر انضباط روابط اتحاد سرکار والا اقتدار و صاحبان عالی شان

به تقدیم لوازمات ضروریه به آئین بهین و طرز دل گزین پرداخته صاحب مذکور از آنجا روانه شده آمده و عنقریب در **ملتان** میرسد در جواب آن حکم فیض شمیم صادر شده که بر میر مذکور همین توقع است دیگر الطاف والا بر احوال شما مصروف و مبذول اند خاطر جمع دارند - **کارداران جالندهر مع گورمکه سنگه لمه** که بنابر تصفیه حساب شرفیاب شده بودند از روے حساب دفتر معلے انفصال حساب کارداران جلوه اعلان یافت و باز بحصول خلاع معزز شده مع **گورمکه سنگه لمه** بطرف **جالندهر** روانه گردیده - **چیت سنگه کمیدان** را ارشاد شده که در **انندپور** رفته **سوڈهی صاحبان** را بکمال تعظیم و احترام در **لاهور** بیاید آورد - مراسله **بارنس صاحب** بنظر مبارک گذشت که آنچه از راه تشیید مراتب اتحاد معتبران سرکار والا اقتدار جهت استقبال این مخلص روانه شده بودند باحراز ملاقات فرحت آیات پرداخته به تقدیم ضیافت و لوازمات مطلوبه بخوب وجه پرداخته اند که **کمپنی بهادر** و صاحب مذکور مرهون منت تازه و ممنون احسان بے اندازه **خالصه جی** در عالم دوستی و اتحاد شده - باز جواب آن زیب صدور یافته که حضور لامع النور را انتظار ملاقات راحت آیات صاحب بافراست زیاده از حد در آئینه ضمیر الطاف تصویر پرتو انداز است عنقریب بفضله خرق عشاوه مباعدت صوری مے شود - باز عریضه **سردار لهنا سنگه مجیٹهیه** و **دیوان اجودهیا پرشاد** وغیره بنظر لطف اثر گذشته که بتاریخ نوزدهم ماه هاڑ صاحب مذکور رسته کرده از **تلمبه** به این طرف وارد شده و منزل بمنزل طے مسافت ساخته شرف بجناب کیوان مآب مے گردد و ضیافت و لوازمات ضروریه صاحب معزالیه در هر منزل بکمال احتیاط و کوشش حواله ساخته مے آید و صاحب معظم الیه از ظهور الطاف بے اکناف سرکار دولتمدار خیلے شکرگذار و رطب اللسان است در جواب آن ارشاد فیض بنیاد شده که روز مره وجه ضیافت در هر منزل الی صاحب مذکور رسانیده باشند و رضانامه صاحب معزالیه در باب رسانیدن اسباب مطلوبه مدنظر عبودیت اثر باید داشت و بنابر تیاری بنگله هاے جهت اقامت و رهایش صاحب مذکور در مواضعات **خطپور و مانگه** وغیره ارشاد بلطف مواد صادر شده - و **سردار تیج سنگه** را امر عالی شرف صدور یافته که آنچه خرچ بر بنگله هاے جلوه اعلان پذیرد در حساب سرکار دولتمدار حواله سازد و معتبره سرکار گردون وقار جهت تقدیم آن خدمت مامور شده و **خلیفه نورالدین** و **سردار شام سنگه اٹاری واله** از حضور اشرف بنابر استقبال مامور است و مبلغ یک هزار و پانصد روپیه در وجه ضیافت و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه جهت سرواره و مبلغ پانصد روپیه به خلیفه مذکور حواله شده و بیست و پنج سوار جرار و **سوداگر کُرسی واله** و فراشان مع بیچوبه و سایبان وغیره همراه خلیفه و سردار مذکور مامور گردیدند - و مبلغ دو صد روپیه جهت اخراجات سواران و مبلغ شصت روپیه در وجه سوداگر و مبلغ یک صد روپیه جهت فراشان عطا و مرحمت گردیده است - پروانه بنام **اوی تابیله صاحب** زیب صدور و عنایت گنجور یافته که سرداران عالی شان یکے **راجه گلاب سنگه** دوم **سردار جوالا سنگه** بهرانیه سوم **سردار لهنا سنگه**

سند ہان والیہ چہارم مسٹر ونتورہ صاحب تحصیلی مبالغ معاملات مفوضہ بجلوہ اعلان آوردہ اند و آن صاحب با فراست دانای کہ این چنین توقف و تعطیل در تحصیلی مبالغ بجلوہ اعلان آوردہ است بسیار تعجب گردید شایان ہوشیاری و خبرداری آنست کہ مبلغ دو لک و شصت ہزار روپیہ بسرعت سریعہ وصول ساختہ بجلدی جلد در سرکار عالی ارسال دارد لہذا فرائش از طرف سرکار والا مور گردیدہ - پروانجات تفقد آیات بنام سردار ہری سنگھ زیب صدور یافتند کہ مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ بنابر تحصیلی ملک ٹانک و بنون در سرکار والا ارسال باید داشت و گوردت سنگھ مع فوج شایستہ بطرف خیرآباد روانہ نماید کہ ذخیرہ در قلعہ اٹک وغیرہ قلاع انداختہ در حراست و حفاظت سرگرم شود - عرضی داروغہ ماموره پشاور مع مراسلہ سردار سلطان محمد خان بنظر مبارک گذشت داروغہ مذکور معروض داشتہ بود کہ سردار مذکور در دادن اسپان خاصہ لیت و لعل بعرصہ اعلان مے آرد و در ظاہری مطیع و منقاد می باشد - و از مراسلہ مذکور کمال متابعت و فرمان برداری و حاضر باشی و مال گذاری و عقیدت شعاری مرقوم شدہ و من بعد سردار مذکور بجہت عطاے ملک خٹک ملتجی و مستدعی در ضمن مراسلہ گردیدہ کہ عوض آن اسپان و مع اسپان نذرانہ پشاور بجناب فیض مآب ارسال خواہم داشت در جواب آن امر عالی پرتو ظہور بخشیدہ کہ مبلغ پانزدہ لک روپیہ را ملک پشاور در تصرف شما است و این قدر توقف و تساہل کہ در فرستادن اسپان نذرانہ پشاور بمنصہ ظہور میرسد باعث تعجب است و خلیفہ بدکیش کہ ہر وقت مبدع خلل و فساد و شورش و عناد در آن ملک مے شد بفضل گورو اکال جی رخت ادبار بعالم جاودانی بردہ باعث الاف فرحت و انبساط است الیشان ہم شکرانہ این معنے بجناب واہب العطیات اداے سازند و در ارسال نذرانہ معمولی پشاور مستعد شوند ہرگز توقف و تقاعد بعرصہ اعلان نیارند - و بابت عطاے ملک خٹک کہ معروض میدارد لازم کہ اولاً اسپان نذرانہ پشاور باسرع الان در جناب کیوان مآب ارسال دارند باز ملک خٹک بشما مرحمت و عطا خواہد شد +

انتہاض رایات عالیات از امرتسر جی بطرف لاہور و آمدن کپتان صاحب در جالندھر و ملاقات سردار عطر سنگھ کالیان والہ و من بعد در کپور تھلہ و ملاقات راحت آیات با سردار فتح سنگھ و رسانیدن سردار مذکور ضیافت و لوازمات مطلوبہ و ماموری سردار دیسا سنگھ مجیٹھیہ و فقیر بتدبیر بنابر استقبال تا جنڈیالہ و آوردن کپتان صاحب در امرتسر جی و باز از راہ پل در شالہ باغ +

بتاریخ بیست و ہفتم ماہ مذکور سرکار ملطف آثار درشن دیدار فیض آثار در دربار گردون وقار بجلوہ آشکار آوردہ وار داہن

فرحت اساس در سر مندرج کنانیده و اجازت از آن مکان عنایت نشان گرفته نهضت رایات عالیات بطرف لاهور ساختند و **کپتان صاحب** از **سراے فلور** عابر شده در **جالندهر** ورود مسرت آمود آوردند **سردار عطر سنگھ کالیان واله** که براے استقبال **کپتان صاحب** حسب الامر عالی در **جالندهر** اقامت میداشت بادراک مواصلت موفور المسرت پرداخت و یک حلقه کمان بنظر مبارک گذرانید و مبلغ یک صد و بیست و پنجروپیه سردارنه ساخت و مراسله اتحاد سلسله سرکار والا رسانیده مستفسر نویدات صحاح مزاج گردید **کپتان صاحب** هم بکمال شیرین زبانی و عذب البیانی استفسار مژدات صحت مزاج وهاج فرمودند و من بعد روانه **کپور تهله** شدند۔ **سردار اهلوواليه** معتبران خود را بنابر استقبال **کپتان صاحب** روانه ساخت و به تعظیم و تکریم بسیار شتافته بدریافت ملاقات مسرت آیات **کپتان صاحب** مبتهج الصدر و منشرح القلب شده مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت مع ظروف شیرینی وغیره لوازمات اکل و شرب و مبلغ یک صد و بیست و پنجروپیه مع ظروف شیرینی و لوازمات ضروریه **بڈاکٹر صاحب** حواله ساخت **کپتان صاحب** استفسار خیریت مزاج سردار مذکور مع فرزندانش بجلوه اعلان آوردند و سخنان ازدیاد مراتب اتحاد و وداد فرموده از صید و شکار آن روے آب ستلج **ملان واله** مستفسر شدند سردار مذکور مبتین شد که در آن ملک شکار بسیار است و این مخلص چند مرتبه بنابر سیر و شکار به آن طرف رفته است۔ باز **کپتان صاحب** ظاهر کرد که اشتیاق **صاحبان عالی شان** بنابر صید و شکار آن ملک بدرجه افزون مے باشد که به اتفاق یکدیگر صید و شکار آن ملک ساخته از راه **جگراؤان** در **لودهیانه** رسیده آید و باز رخصت سردار با وقار از آنجا بجلوه اعلان رسید سردار مذکور که بحلیه فراست محلے است بر زبان آورد که سواے اجازت سرکار دولتمدار ظهور این معنے ناممکن و محال الوقوع است باز **کپتان صاحب** یک راس اسپ مادی به سردار معظم الیه و یک ضرب بندوق دونالی به صاحبزاده **نهال سنگھ** و یک عدد پارچه انگریزی به **امیر سنگھ** حواله ساخته سردار معزالیه را رخصت ساختند۔ باز وقت ۳ پهری **کپتان صاحب** در باغ مسرت ایاغ سردار معزالیه تشریف بردند و از مشاهده عمارات شائسته و آراستگی و آرایش محفل و زیبایش فرش فروش و روشنی چراغان میمنت نشان خورسند و منفرح شدند و سردار موصوف رقص و سرود طوائف به **کپتان صاحب** مشاهده کنانید و بار دیگر ذکر و اذکار ازدیاد مراتب یکجهتی و اتحاد سیر و شکار آن روے آب ستلج بجلوه اعلان رسید باز سردار معزالیه خلعت هفتده پارچه مع ۳ رقم جواهر و یک راس اسپ و شمشیر و پیش قبض به **کپتان صاحب** و یازده پارچه مع یک راس اسپ و دو رقم جواهر به **ڈاکٹر صاحب** حواله ساخت۔ **کپتان صاحب** بر زبان

مراسم تشید اتحاد و یکجهتی و مراتب استحکام وداد دوستی کارین عالیین مرکوز خواطر یکرنگی مآثر صاحبان شدند ذکر آن بکدام
زبان بیان نموده شود از آنجا که این دوست یکرنگ را آنجنان ممنون عالم احسان نموده اند که در هر جا و مکانے که خواهم
بود مثل بلبل بر شاخسار یگانگی ثناخوان آن مشفق در انضباط روابط موالفت و ارتباط ضوابط مخالصت خواهم بود
و در روز افزونی مراتب موالفت و تزائید مراسم مرافقت سرکارین عالیین ساعی خواهم شد حسب الایمای آن مشفق
کپتان وڈ صاحب را باز روانه خدمت نموده شد که ملاقات مسرت آیات **اسکندر بارنس صاحب**
با حسن وجه کنانیده خواهد داد و هم زبانی گذارش مراسم ائتلاف و اختصاص و اداے مراتب وفاق و اخلاص خواهد
کرد سرکار والا از استماع مضمون مراسله خوشنود و منفرح شده همراه **کپتان صاحب** سخنان ازدیاد دوستی
و اتحاد سرکارین عالیین نمودند باز برخاست شد و **کپتان صاحب** حسب الایمای بڈیره خود رفت +

فرستادن سرکار والا سرداران جهت احضار کپتان صاحب و حاضر شدن کپتان صاحب و باز آمدن وقت سه پهری و ملاقات اسکندر بارنس صاحب همراه سرکار والا و گذرانیدن اسپ مادی هاے وغیره و ذکر از کار دوستی و

بتاریخ پنجم ماه ساون سرداران عالی شان براے طلب **کپتان صاحب** مامور شدند **کپتان صاحب** بر زبان آوردند که امروز در طبع این خیراندیش کسل و ماندگی است از شرف یابی سرکار دولتمدار معاف دارند سرداران مراجعت کرده از احوال هذا در حضور لامع النور مبیّن شدند سرکار به توپخانه امر جلیل القدر فرمودند که چند آواز نای ساخته به ڈیره هاے خود بروید فرداشلق کنانیده خواهد شد. بس بعد سرکار والا داخل قلعه مبارک شدند و از عدم بهره یابی **کپتان صاحب** باعث شکر رنجی مزاج وهاج حضور معلے شد۔ بوقت دوپهر **کپتان صاحب لاله کشن چند** را مامور کردند که وقت سه پهری **بارنس صاحب و جان لگی** حاضر خواهد شد سرکار والا از استماع این معنے تیاری جشن و محفل فرحت منزل کنانیدند و طوائف رقاصه به پوشاک و لباس و زیورات مزین و محلے شده حاضر حضور دولت ظهور شدند و فرش فروش بکمال زیب و زینت آرایش و زیبائش یافت و سرکردگان عالی شان جواهرات پوشیده بهره یاب گردیدند۔ باز **صاحبان عالی شان** باحراز ملاقات بهجت آیات بهره اندوز شدند حضور اشرف اعلے به کمال تعظیم و اکرام و تواضع و احترام استقبال فرموده صاحبان را بر کرسی نشانیدند و مستفسر لوئیدات مزاج دوستی امتزاج شدند **کپتان صاحب** هم استفسار شر ذات صحاح مزاج وهاج سرکار والا فرمود تا چند گهڑی سخنان ازدیاد مراتب اتحاد و وفاق و آئین انگریزی و هنگامه و جنگ کرده ماندند و وقت شام

مراجعت بڈیرہ کردند۔ دو راس اسپ و دو ترکش و دو حلقہ کمان و دو ضرب بندوق لاہوری در وجہ صاحبان عالی شان عطا و مرحمت فرمودند و ارشاد والا عز صدور یافت کہ صبحی از حصول ملاقات یکدیگر مسرور رو مبتہج سازند کہ شلق توپخانہ مشاہدہ کنانیدہ خواہد شد۔ وقت شام وجہ ضیافت بارنس صاحب مع ظروف شیرینی و لوازمات مطلوبہ و میوہ جات بدست خلیفہ نور الدین فرستادند۔ بتاریخ ہفتم ماہ ساون روز چہار شنبہ در عین بارش باران سرکار والا اقتدار صبحی در شاہ بلاول تشریف شریف آوردند در تمام گھوڑ چڑہ ہای خاص ارشاد عالی جلوہ ایرا د یافت کہ مکلف بہ لباس خاصہ بسنتی از قسم کمخواب وغیرہ بیرون و اندرون قلعہ مبارک دوراہ (یعنے ہر دو طرف) صف بستہ ایستادہ شوند و ہم توپخانہ لیس و تیار شدہ منتظر ارشاد و حسب الالقیاد باشند و شلق بہ کمال داب و صولت سازند۔ پلٹن ہا بیرون دروازہ مسجد جنوب رویہ بصفوف شایستہ ایستادہ شوند چنانچہ افواج ظفر امواج سواران و پلاٹن حسب الارشاد بہ صفوف شایستہ ایستادہ گردیدند باز سرکار از باغ شاہ بلاول مراجعت با فرحت و راحت ساختہ در باغ بیرون قلعہ رونق بخش و باز در باران دری حضوری باغ تشریف آوردند و گھوڑ چڑہ ہا در گذرانیدن نذرات سعادت جاودانی حاصل ساختند و ہم وکلاے اطراف بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بہرہ اندوز شدند۔ درین ضمن فقیر شاہدین بشرف ملازمت حضور معلے مشرف شدہ خبر فرحت اثر بہجت کپتان صاحب در باغ زیر قلعہ مبارک بحضور اشرف رسانید جماعہ دار خوشحال سنگھ بنا بر استقبال فرحت اشتمال کپتان صاحب مرخص شد ہر گاہ بیرون روشنای دروازہ آمدند راجہ کلان بحیثیت تواضع و تکریم عز دستوری یافت و ہر گاہ متصل چبوترہ باران دری ڈیرہ شد سرکار گردون وقار بہ کمال تواضع و اکرام و تعظیم و احترام استقبال فرمودہ بر کرسی نشانیدند سرکار دولتمدار از زبان مبارک ارشاد فرمودند کہ این روز فیروز بارش باران اسباب خوش نما است کپتان ویڈ صاحب بر زبان فراست بیان آوردند امروز روز نیک و مبارک است چرا کہ وکیل بادشاہ لندن در حضور والا رسیدہ است زیادہ خوشی و فرحت چہ خواہد بود سرکار والا اقتدار فرمودند کہ این باران دری حضوری باغ تعمیر کنانیدۂ حضور والا است و سابق ازین از ابتداے دروازہ دہلی تا شالہ باغ تمام آباد و معمور بود باغات و حدایق دل کشا، رشک افزاے خلد برین بودند کپتان ویڈ صاحب گفتند کہ بار دیگر از یمن اقبال عدو مال سرکار والا امکانات عمدہ تیار و مرتب خواہند شد بار دیگر سرکار تلطف آثار فرمودند کہ ونتورہ صاحب در ناحیہ ڈیرہ غازی خان قیام پذیر است و نواب بہاول پور ظاہر مے سازد کہ انجام معاملہ ہمراہ ونتورہ صاحب بجلوہ اعلان نمے آرم و وکیلان خود در لاہور فرستادہ تصفیہ معاملہ ہمراہ سرکار گردون وقار خواہم ساخت لہذا فیما بین شعلہ نزاع و عناد مشتعل شد۔

کدام معتبر شایسته که بحلیه مراتب محلی بوده باشد بآن طرف مامور نموده شود که فیما بین سلوک و صفای کماینبغی
و تحصیل مبالغ از نواب بهاول پوریه پرداخته در سرکار والا بهره یاب شود - و مشوره صاحب
در سرکار دولتمدار می نویسد که اگر بهاول پور این روی آب ستلج می بود به تقدیم خدمات شایسته می
پرداختم حالا چه تدبیر و صلاح سازم که سد سکندری درمیان واقع است - باز خبر آمدن بارنس صاحب
در سرکار والا واضح شد و الا شلق سلامی کمپنی از ڈیوڑهی مبارک جلوه اعلان پذیرفت سرکار والا راجه کلان را
بنابر استقبال صاحب معزالیه حضی الباب قلعه مامور فرمودند هرگاه متصل باران دری صاحبان
عالیشان وارد شدند سرکار والا از کرسی برخاسته به استقبال متوجه شدند - و صاحبان کلاه را از سر داشته
تعظیم و سلام ساختند سرکار والا دست صاحبان از دست مبارک خود گرفته بتواضع و احترام بر کرسی نشانیدند
و استفسار خبر خیریت بادشاه لندن به آئین دلگزین فرمودند - باز صاحبان مستفسر نویدات عافیات
مزاج وهاج از طرف بادشاه لندن گردیدند - و مراسله دوستی سلسله بادشاه بنظر مبارک سرکار والا
گذرانیدند به فقیر بنابر حالی کردن مضمون دوستی مشحون ارشاد عالی صادر گشت فقیر رضا مضمون اتحاد
مقرون بکمال شیرین زبانی و لطافت لسانی موضح ساخت اولاً ازدیاد مراتب اتحاد و استحکام مراسم وداد توثیق
مبانی عهد و پیمان مستقره و ترصیص مبانی عهود مستحکمه سرکارین عالیین و هرگاه لفظ عهد و پیمان بر زبان فقیر
باتدبیر در آمد همان وقت آواز شلق توپخانه بگوش شنوندگان در آمد سرکار والا اقتدار فرمودند که این شگون
بسیار نیک و مبارک است باز رسیدن تحالیف بیچوبه و قنات و سائبان فرستاده سرکار والا اقتدار صاحبان
عالیشان در عوض آن چهار راس اسپ مادی زیب تبلیغ فرمودند و غیره سخنان استحکام بنای دوستی
و اتحاد سرکار والا و صاحبان عالیشان و سمو المکان در ضمن مراسله مرقوم بودند که این مراتب
دوستی و اتحاد و مراسم یکجهتی و وداد یوماً فیوماً بل آناً فآناً روز مزید و روز افزون خواهد گردید - بعد ازان صاحب
بهادر به انکشاف پرداخت که این اسپان نژاد انگلستان است و این بگهی از طرف وزیر پادشاه زیب
ترسیل یافته سرکار والا از صاحب مجمع فراست احوال حیدرآباد استفسار ساختند - صاحب معزالیه
به اظهار پرداخت که احوال ناظمان حیدرآباد فراموش کردن مستحسن و خوب است میر مراد علی
خان منحرف از جاده صدق و سداد اتحاد بود باز بر مسلک وداد راسخ قدم گشت میر رستم خان بدرجه
نهایت ارتباط روابط وداد و الفاظ ضوابط اتحاد بجلوه نمایش آورده برضامندی صاحبان پرداخته -
لاله آسانند که روبرو نشسته بود صاحب مذکور بکمال شیرین زبانی استفسار خبر خیریت میر صاحب و لاله
مسطور ساخت باز صاحب بهادر بر زبان آورد که میر صاحبان حیدرآباد ظاهر ساختند که سه لک آدم جنگی

موجود میدارم صاحب مجمع فراست ظاہر کرد کہ صاحبان عالی شان راچہ پرواہ شما است بنا بر انضباط
شیرازہ وفاق سرکار والا اقتدار آمدہ ام شمایان در کدام فن و ہنر دستگاہ قرار واقعی میدارند ناظمان حیدرآباد
بیان کردند کہ در فن شمشیر بازی استعداد ے تمام میدارم صاحب با فراست ظاہر ساخت کہ امروز روز بازار
توپ خانہ است و با شمشیر ہیچ سروکار نیست بار سرکار والا استفسار شدند کہ آنچہ کشتی ہاے از حیدرآباد
ہمراہ آوردہ بودند از مکان کدام واپس فرستادہ اند صاحب مذکور واضح ساخت کہ ہنگام رسیدن نواحی بھکر
میر رستم خان کشتی ہاے حوالہ نمود لہذا کشتی ہاے حیدرآباد بعقب فرستادم و کشتی ہاے میر
رستم خان تا اوچ ہمراہ بودند من بعد کشتی ہاے نواب بھاولپور در طریق اینق یکجہتی
و وداد حوالہ نمود۔ درین اثنا صاحبزادہ بلند اقبال خالصہ کھڑک سنگھ در سرکار دولتمدار مع سرکردگان
خود ملبس بلباس بسنتی و مزین بزیور جواہرات بہرہ یاب گردید تمام سرکردگان در بجا آوری تواضع و تکریم پرداختند
و کپتان صاحب و بارنس صاحب بتواضع و تعظیم مستعد شدند سرکار والا ارشاد فرمودند
کہ ہمراہ کپتان صاحب تعانق و بغل گیری باید ساخت صاحبزادہ موصوف حسب الحکم بہ معانقہ
جسمانی متوجہ گشت و کپتان صاحب بہ کمال شیرین زبانی بہ استفسار رویدادات طبایع سعادت
جاودانی حاصل ساخت من بعد سرکار والا اقتدار از زبان مبارک فرمودند کہ ہنگامیکہ آن روے آب جہلم
وزیر فتح خان بدریافت مواصلت سراسر افادت بہرہ یاب گردید مستدعی و ملتجی گشت کہ براے رفاقت
وزیر مسطور جہت انصرام مہم کشمیر سرکردہ شایستہ کہ در عین مقابلہ و تک و دو واپس نشود تعیین فرمایند
بنا بران سرکار والا دیوان محکم چند و سردار دل سنگھ را بہ آن طرف مامور فرمودند۔ دیوان مذکور
مبلغ پنج لک روپیہ از زیورات جواہر از وزیر غلام محمد گرفتہ در حضور انور رسانید۔ بار دیگر ذکر از کار بحر محیط
و دریاے سندھ و کوٹ مٹھن بجلوہ شہود رسید۔ و بارنس صاحب جواب دہی ہر
یک مقدمہ کما ینبغی بعرصہ اعلان آورد۔ بار دیگر حضور ساطع النور از قاضی وکیل شجاع الملک
استفسار خیریت و عافیت شجاع الملک فرمودند کہ شاہ معز الیہ از شدت حرارت آفتاب بسبب
موسم تموز کدام تہ خانہ بنا بر رہایش تیار کنانیدہ باشد قاضی مذکور بجواب پرداخت کہ شاہ موصوف یک
تہ خانہ وسیع و فراخ در لودھیانہ مرتب کنانیدہ است باز سرکار والا از زبان مبارک فرمودند کہ حالا از ابتداے
دروازہ دہلی تا شالہ باغ باغات فرحت آیات تعمیر راحت تاثیر یافتہ اند کپتان صاحب
بجواب پرداخت بہر قسم کہ سرکار والا اقتدار در تعمیر مسرت تصویر حدایق بہجت انایق متوجہ اند و سرکردگان
عالی شان ہم موافق مرضی سرکار والا در عمارت باغات مے پردازند و زمین بیرون لاہور لایق تعمیر ریاض

وسیراب وشاداب است باز سرکار والا فرمودند که **دوست محمد خان** مے نویسد بہر قسم که صاحبزاده بلند اقبال را فرزند تصور سیفرمائید مارا ہم بطور فرزند خیال نمائید این سخن دروغ است چراکہ ہر قدر که اسباب نزد صاحبزاده موصوف مہیا شد از دولت سرکار والا اقتدار است واحوال **دوست محمد خان** برخلاف این معنے است **مصرع** چه نسبت خاک را با عالم پاک + بار دیگر سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که در عہد سلاطین سابقہ دریاے راوی زیر دیوار قلعه بشدّت تمام روان گردید ایرے در ضمن عرضی خود معروض داشت که دریاے راوی بنا بر پابوسی قلعه بہره یاب میشود شاید که دیوار قلعه به تعظیم او برخیزد لہذا بادشاه کوٹھی ہاے بکمال متانت وحصانت تیار کنانید - بار دیگر سرکار والا فرمودند که ہنگامیکه **جسونت راے ہولکر** در امرتسر جی وصاحبان **عالی شان** برلب دریاے بیاه آمده بودند و **ہولکر** مذکور مستدعی تشید روابط اتحاد با خالصه جی گردید و من بعد **صاحبان عالی شان** به توثیق مبانی وداد پرداختند در آن وقت سرکار والا بنا بر استرشاد فیض بنیاد ہند چٹھی ہاے در خدمت **گرنتھ صاحب جی** انداخت چٹھی استحکام روابط یکجہتی با **صاحبان عالی شان** وعدم رفاقت وامداد با **ہولکر** مذکور برآمد لہذا ز سرکار والا اقتدار شیرازه یکجہتی ووداد با **صاحبان عالی شان** منضبط ومد نظر ساخته بود بار دیگر سرکار والا استفسار احوال **میر صاحبان حیدر آباد از بارنس صاحب** شدند صاحب معزالیه ظاہر کردند که **میر صاحبان** بیان ساختند که در عالم سالفه احدے از **صاحبان عالی شان** ازین راه نیامده **بارنس صاحب** بیان نمود که در عالمگیرنامه مرقوم است که در عہد عالمگیر بادشاه چند کشتی ہاے تجاران از دریاے شور وبحر سنده در لاہور رسیده اند اگر در عہد سابقه اتفاق رسیدن کشتی ہاے ازین راه بجلوه ظہور رسیده است الحال چه موانع است **کپتان صاحب** آشکار کرد که این معنے درست است ودر **کتاب عالمگیری** مرقوم وقلمی است باز **میر صاحبان** به اظہار پرداختند که ناظمان این ملک ۳۰ لک آدم موجود میدارند صاحب بہادر در جواب متظہر شد که مارا حکم **بادشاه لندن** پرتو ظہور یافته است که با ۳۰ لک آدم مقابله ومجادله باید ساخت که در میدان کارزار مستعد ہستیم ناظمان آنجا از استماع این سخنان بارتباط روابط اتحاد وانضباط ضوابط وداد پرداختند من بعد صاحب مذکور رخصت شده وسرکار دولتمدار آرام فرمودند ومبالغ پانصد روپیه در وجه آدمان اسپ مادیه ہاے وگبھی ہاے عطا فرمودند +

تشریف آوری صاحبان ومشاہده کنانیدن توپ خانه واحوال شجاع الملک وتصفیه حساب راجه گلاب سنگه وپروانه بنام سردار رجوالا سنگه ومشاہده کنانیدن قلعه وغیره مکانات

بتاریخ سیزدهم ماه ساون رونق بخش بار اندرون حضوری باغ شدند جماعه دار خوشحال سنگهه و فقیر عزیز الدین بنابر احضار صاحبان مامور شده همراه خود آوردند و سرکار والا صاحبان را بمعاینه توپ خانه و شلق سلامی بجلوه اعلان آوردند - صاحبان فراست نشان از مشاهده توپ خانه منشرح و منفرح شدند که این قدر توپ خانه یکجا در کسے مکان موجود نیست سرکار والا از کمال سعی و کوشش فراہم و مجتمع کرده باشند - باز عرضی اخبار نویس ولایت مشعر آمدن نوشته شجاع الملک بنام ہر یک سردار ولایتی در باب مقرر شدن یک صاحب لوگ ہمراه شاه مذکور بنابر واگذاری ولایت و عنقریب بے سود خود در ولایت و مرقوم گردیدن به سرداران ولایتی از طرف شاه مذکور که ہر که بنده پادشاهی است بجاے خود تیار شود که ہنگام رسیدن شاه در ولایت بشرف احضار پردازد در سرکار والا گذارش شد کپتان صاحب از اصغاے این معنے بر قاضی و وکیل شاه مذکور نہایت عتاب و خطاب ساختند که بندوبست این مقدمه در کدام وقت بجلوه اعلان رسیده که برخلاف مرقوم شده کدام دانا می و فراست ساخته اند قاضی در جواب عرض ساخت این خبر محض دروغ و کذب است باز صاحبان به ڈیره خود رفتند - راجه گلاب سنگهه که مع کارداران منڈی نمک شرف احضار میداشت تصفیه حساب مشار الیه از روے کاغذ دفتر جلوه نمایش یافت و مبلغ ہشت لک روپیه بنابر تحصیلی آن ملک داخل توشه خانه مبارک شد و راجه مذکور بنابر غور و پرداخت چوہدری فضل داد در سرکار والا عرض ساخت که مشخصه رہتاس بطریق اجاره به مشار الیه عطا شود در جواب آن فرمودند که ضامنی کہتری ساکن پنڈ دادن خان در سرکار والا بدہد درین صورت راجه مذکور اجاره رہتاس تا سه سال کامل از سرکار گرفته حواله چوہدری مذکور نماید راجه مذکور خاموش گردید - پروانه بنام سردار جوالا سنگهه زیب اندراج یافته که ہنگام مراجعت از کوہستان نورپور در حاجی پور وارد شده و مبالغ از تعلقه کاردار آنجا به معرض تحصیل آورده شرف یاب درحضور معلی باید گردید - بتاریخ چهاردهم ماه مذکور کپتان صاحب ہنگام دو پہر و دو گهڑی روز برآمده در سرکار دولتمدار بہره یاب شدند و اشتیاق دلی در مشاہده مثمن برج وغیره مکانات قلعه بیان طراز شدند لہذا به راجه سوچیت سنگهه و وزیر کیسری سنگهه ارشاد والا صادر شد که ہمراه کپتان صاحب شده سیر مثمن برج و تخت گاه و خواب گاه وغیره کنانیده بدہند چنانچه کپتان صاحب از مشاہده قلعه مبارک مسرور و محظوظ گردیدند +

عطا شدن چند پوشاک زنانه به کپتان صاحب و نه گرفتن آنہا و

طلبیدن سرکار عالی صاحبان و عدم احضار او شان و آمدن جان لکی و احضار صاحبان بتاریخ بیستم ماه ساون و استفسار خبر صحت وغیره و قیل و قال نواب صاحب و اظهار کردن سرکار والا احوال سابقه عرضی تمامی وکیلان بنا بر مشاهده قلعه و ارشاد شدن و عطاے مبالغ به وکیلان و گفتگوے شجاع الملک ❊

بتاریخ شانزدهم ماه ساون سرکار والا از روے عنایات خسروانه چند پوشاک زنانه براے قبایل کپتان صاحب مع یک قبضه کروچ بدست فقیر شاه دین فرستادند کپتان صاحب از مشاهده پوشاک هاے زنانه سر در گریبان تامل و تفکر فرو برده بر زبان آوردکه مهاراجه بهادر بجاے پدر بزرگوار و گرفتن پوشاک هاے زنانه باعث بے حجابی است که نواب صاحب از شنیدن این خبر چه خواهد فرمود باعث کمال انفعال است بتاریخ نوزدهم ماه مذکور در سواری یک پلٹن براے باڑ صف بسته بجهت مشاهده کپتان صاحب و بارنس صاحب ایستاده کنانیدند و راجه سوچیت سنگه و فقیر عزیز الدین نزد کپتان صاحب مامور شد کپتان صاحب بر زبان آورد که امروز حرارت آفتاب در اشتداد است فردا خواهم آمد و سردار لهنا سنگه مجیٹھیه براے احضار بارنس صاحب و جان لکی که رفته بود هم واپس همراه جان لکی شرف یاب گشت که بارنس صاحب را بسبب گرما چند اسهال آمده اند و جان لکی را در حضور لامع النور فرستاده اند سرکار والا جان لکی را مشاهده قواعد باڑ کنانیده رخصت ساختند. مبلغ یالفصد روپیه در وجه قاضی وکیل شجاع الملک عطا شد. بتاریخ بیستم ماه صدر صاحبان عالی شان شرف یاب شدند سرکار والا اقتدار تعظیم و تکریم ساخته بر کرسی نشانیدند. صاحبزاده کهڑک سنگه و دیگر سرداران علیحده نشستند سرکار والا از بارنس صاحب استفسار فرمودند که چند اسهال شده بود عرض کرد که بسبب گرمی آفتاب در طبع حرکت شده بود سرکار والا باز استفسار از شرب شراب فرمودند عرض کرد که اگر یک روز در شرب وقفه سازم فی الحال بمیرم زندگانی صاحبان از شرب شراب است امروز به اتفاق کپتان صاحب خواهم نوشید کپتان صاحب ظاهر کرد که چٹھی انگریزی نواب صاحب از کلکته آمده بود که صاحبان تیاری پل آهنی زنجیری دار براے عبور دریاے در پیش ساخته اند که هنگام عبور در از سازند و باز یکجا گردانند فرمودند بسیار خوب است باز سرکار والا فرمودند که ادویه سوزناک مرسله شما به شخصے خورانیده است بسیار فائده حاصل شده. باز حضور انور احوال طلبیدن میر تهارا ملک ڈیره غازی خان از سرکار والا و ادای مبالغ

سال بسال و ایضاً خواہش و تمنائے ناظمان حیدر آباد و شکارپور درباب ہذا ہر کس کہ مرضئے صاحبان شود دادہ آید صاحبان بیان طراز شدند کہ ہر کس کہ مبالغ زیادہ بدہد بہ او تفویض سازند باز ذکر اذکار محکم چند و نمک حلالی او و احوال ہنگامہ کشمیر و کلو و ملتان بجلوہ اعلان آوردند باز کپتان صاحب استفسار ساختند کہ دیوان موتی رام چہ قسم معاملہ فہم میباشد سرکار والا فرمودند کہ مثل دیوان محکم چند نیست لیکن از دیگران بہتر است باز کپتان صاحب پرسیدند کہ کرپا رام لایق کار است فرمودند کہ دیوان کلی و جزوی است باز فقیر جی از روے اخبار کیفیت آرزوے آدمان ایران والہ برائے نسبت دختر بخانہ ناظمان حیدر آباد عرض کردند۔ باز شلوق سلامی رخصت صاحبان جلوہ اعلان پذیرفت و صاحبان بہ ڈیرہ خود و سرکار والا در قلعہ تشریف آوردند۔ تمامی وکیلان ہمراہی کپتان صاحب بنا بر مشاہدہ قلعہ لاہور در خدمت کپتان صاحب عرض ساختند و کپتان صاحب بہ لالہ کشن چند درباب عرض ہذا فرمودند و مشار الیہ در سرکار والا عرض ساختہ تمامی وکیلان را سیر قلعہ مبارک کنانیدند۔ باز یک صد روپیہ بہ وکیلان اطراف ہمراہی کپتان صاحب عطا شد و راجہ پٹیالہ والہ۔ و نابھہ والہ۔ و کیتھل والہ۔ و جیند والہ۔ و اہلو والہ۔ وغیرہ فقیر عزیز الدین و لالہ کشن چند موافق مصلحت و گنگاش کپتان صاحب درباب تصرف کنانیدن شاہ در کابل و قندہار و نشستن تھانہ سرکاری در پشاور و عدم عرض بہ ٹاک و ملتان و منکیرہ و ڈیرہ جات در سرکار والا اقتدار عرض ساختند سرکار دولت مدار استفسار مصلحت و گنگاش این معنے از کپتان صاحب بجلوہ آشکار آوردند کپتان صاحب بہ اظہار گرائید کہ روبکاری مقدمہ ہذا در سملہ بخدمت گورنر صاحب شدہ بود نواب صاحب بہ اظہار پرداختند کہ آنروے آب ستلج مہاراجہ بہادر مالک و مختار است اہل کاران کمپنی را ہیچ غرضے و مطلبے بوجہی من الوجوہ و سببے من الاسباب نیست کہ در بنیان اتحاد و داد تفاوتے افتد اگر مہاراجہ بہادر بموجب مرضی خود سرانجام ہذا فرمایند مختار اند و در خانہ کمپنی بہادر شاہ معز الیہ بطور مہمان اقامت میدارد و بسبب خاندان بزرگ خدمت او از کمپنی بہادر جلوہ اعلان مے پذیرد ہرگاہ نواب صاحب جواب این مقدمہ دادہ باشد درین مقدمہ صلاح ہمراہ این جانب مناسب نیست ذات عالی سرکار والا مختار کلیات و جزویات اند ہرچہ مرضی مبارک باشد مختار اند +

دربیان احوال ملاقات صاحبان عالی شان +

بتاریخ بیست و پنجم ماہ ساون تمامی وکیلان ہمراہی کپتان صاحب بشرف احضار مشرف شدند و

مورد عنایات متوافره گردیدند. بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور **بارنس صاحب** یک قبضه شمشیر بیش قیمتی برای سرکار والا ارسال داشتند. سرکار والا دو ضرب بندوق توڑه دار مع ساز نقره و طلای برای **اسکندر بارنس صاحب** و **جان لکی** بدست **سردار لهنا سنگه مجیٹهیه** ارسال داشتند. بتاریخ بیست و هشتم ماه صدر **کپتان صاحب** و **ڈاکٹر مری صاحب** و **بارنس صاحب** و **جان لکی صاحب** برای دریافت ملاقات راحت آیات سرکار والا حسب الطلب در **کوٹهه پریٹ واله** بهره یاب شدند. حضور والا بموجب آئین مقرری استقبال و تعظیم ساخته **صاحبان عالی شان** را بر کرسی نشانیدند و استفسار احوال بارش باران فرمودند. صاحبان عرض کردند که بسبب عدم بارش باران گرمی بسیار شده، مے گویند که در کوهستان بارش شده. باز سرکار والا استفسار ساختند که آنچه اسپان برای **نواب گورنر صاحب** از سرکار والا مرسل شده بودند گاهے بر آن سوار مے شوند یا نه. **کپتان صاحب** به انکشاف پرداخت که **نواب صاحب** را شوق سواری اسپان بدرجه کمال است و سڑک از **شمله** تیار مے گردد. باز سرکار والا فرمودند که آنکه اسپ **بارنس صاحب** آورده است داروغه سرکاری آراسته و پیراسته حاضر سازد و بر آن سوار شود. هنگام سواری در رفتار بسیار ناقص معلوم شد. سرکار والا استفسار فرمودند که این اسپ چرا خوش رفتار نمے رود. **بارنس صاحب** ظاهر ساخت که بسبب بستن همراه اسپ مادی هاے قدم نمے دهد و هم موسم گرما است. هنگام علیحده ساختن از اسپ مادی هاے آنچنان خوش رفتار خواهد گردید که بیانش محال است و در موسم سرما بسیار رفتار باد کردار خواهد کرد. باز سرکار والا استفسار ساختند که صاحبان از ولایت درین ملک بموجب پروانگی **کمپنی بهادر** بطور خود مے آیند. **کپتان صاحب** ظاهر کردند که بموجب پروانگی اتفاق آمدن صاحبان میشود و برای افزونی عهده در **هندوستان** آمده نوکری میسازند. در صورت عدم پروانگی بسیار صاحبان وارد این ملک نمے شدند. باز سرکار والا فرمودند که آب و هوای **شمله** بمزاج **نواب صاحب** و دیگر صاحبان موافق است یا نه. **کپتان صاحب** ظاهر ساختند که آب و هوای آنجا موافق **نواب صاحب** است که هر روز بارش باران میشود. سرکار والا فرمودند که کوهستان خانه بارش است و در ظهور بارش سردی در هوا میشود و هوای سرد موافق مزاج صاحبان است. باز **کپتان صاحب** ذکر صید و شکار شیران و خوکان بر زبان آوردند. سرکار والا فرمودند که در **علاقه شیخوپوره** شکار شیران و خوکان بسیار است. باز **کپتان صاحب** فرمودند که در آن روی آب ستلج در **علاقه** سردار اهلووالیه خوب صید و شکار است و اشتیاق ملاقات **صاحبان عالی شان** به آرزوی آب همراه سردار اهلووالیه از ابتدای **گذرهری کی و ملانواله و جگرانواله و لودهیانه** بنابر ترخیص

سردار آنجا زیاده از حد میباشد لیکن سردار مسطور اجازت ہذا از سرکار دولتمدار میخواہد فرمودند از طرف سرکار والا اجازت شکار به سردار مسطور جلوه اعلان پذیرفته در موسم زمستان ماه ماگھ و پھاگن شکار باید ساخت باز سرمجالست گردید کپتان صاحب فرمودند که امروز وقت دوپہر است در حویلی سردار اہلو والیه آرام کرده خواہد شد سرکار والا فی الفور جماعه دار شامداس را بنابر آرایش فرش فروش و انتصاب شامیانه بطرف حویلی مامور فرمودند کپتان صاحب داخل حویلی گردید و بارنس صاحب در ڈیره خود وارد شد - وقت سه پہری فقیر رضا حسب الارشاد برائے شمرد و صلاح بعضے مقدمات نزد کپتان صاحب آمده تا چہار گھڑی علیحده نشسته گفتگوے کرده ماندند ہرگاه دو گھڑی روز باقی مانده کپتان صاحب از حویلی بسواری فیل متوجه شالا باغ شدند و از مشاہده حویلی خورسند گشتند +

ظاہر کردن لاله کشن چند بابت مقدمه شجاع الملک موافق اظہار کپتان صاحب در سرکار والا و تجویز عہد و پیمان و عرض کردن کپتان صاحب و باز احضار

راقم بنابر اصغاے کتاب تاریخ +

بتاریخ سی و یکم ماه ساون لاله کشن چند مع قاضی وکیل شجاع الملک در حضور انور شرفیاب بوده عرض ساخت که ملک شکارپور و منکیره و ملتان و پشاور و کچھی و ڈیره جات بسرکار والا مبارک باشد و سرکار والا بخشش ہاے از ہر قسم بجلوه ظہور آورده اند لیکن تا حال تاج بخشی نفرموده اگر تاج بخشی بجلوه اعلان آرند در عالم تکوین و ایجاد نام نیکوی خواہد ماند از راه الطاف خسروانه شاه را بر تخت کابل باید نشانید و گاہے ہمراه ملک متصرفه سرکار والا از طرف شاه نسلاً بعد نسلاً غرضے و مزاحمتے نخواہد شد سرکار والا خوشنود شده فرمودند که ہمین طور بجلوه اعلان خواہد آمد لیکن چند شرائط که زیب ارقام مے پذیرند از شاه قبول کنانیده و عہد نامه نویسانیده حاضر سازند باز رفاقت شاه معز الیه لمعه ظہور خواہد بخشید تفصیل دفعات ہذا نزد کپتان صاحب فرستادند کپتان صاحب از راه فراست جبلی ملاحظه کاغذ نساخته بیان نمودند که نواب صاحب فرموده بودند که در مقدمات آنروے آب ستلج غرضے و مطلبے نیست مہاراجه صاحب بہادر مالک و مختار اند این خیر اندیش را چه یارا و قوت است که درین مقدمه صلاح داده آید اول آنکه نسلاً بعد نسلاً ہمراه ملک پشاور و شکارپور و منکیره و کچھی و ملتان و ڈیره جات مزاحمت نخواہد شد مہاراجه بہادر مالک ملک مذکوره است مارا ہیچ واسطه نیست و نخواہد شد - دوم آنکه آنچه افواج مہاراجه بہادر بطور امداد ہمراه خواہد شد خرچ افواج لنصف از سرکار

نصف از خود خواهم داد۔ سوم آنکه وجه نذرانهٔ **ملک کابل** یک صد و یک راس اسپ عمده لایق
سواری خاص سال بسال در خدمت **مهاراجه بهادر** رسانیده خواهم داد۔ **چهارم آنکه** میوه ڈالی
وغیره لوازمات و تحایف سال بسال رسانیده خواهد شد۔ **پنجم آنکه** یک فرزند خود را مع پانصد سوار جرار
کرار در نوکری **مهاراجه بهادر** حاضر خواهم ساخت۔ **ششم آنکه** نقصان ماده گاوان و نر گاوان گاهے
در **ملک کابل** وغیره نخواهم ساخت و هر کسے که خواهد نمود او را سزائے داده خواهد شد۔ **هفتم آنکه** آنچه
کهتریان و برهمنان **ساکن کابل** اند از خود خوشنود داشته خواهد شد و احدے را تکلیف نخواهد رسید۔
هشتم آنکه اسپ **شاهزاده کامران واله** وجه نذرانه در خدمت **مهاراجه صاحب** خواهم داد۔ **نهم آنکه**
آنچه ترکومات جواهرات سرکار والا سے طلبند بلا عذر و توقف خواهم رسانید۔ **دهم آنکه** وزیریان که در **ملک کابل** اند در وجه
گذران آنها **مهاراجه بهادر** خواهند کرد جاگیر علیحده داده خواهد شد۔ **یازدهم آنکه** دوستان سرکاری را
دوست خود و دشمنان سرکار والا را دشمن خود خواهم دانست۔ **دوازدهم آنکه** گاهے از مرضی سرکار والا بیرون نخواهم شد این
شروط را نوشته حواله **قاضی** فرمودند که بموجب آن نویسانیده حاضر سازند که افواج مامور کرده سرانجام هذا نموده خواهد شد **کپتان
صاحب** در سرکار دولتمدار عرض ساختند که این مخلص را اشتیاق دلی اصغاے **کتاب تاریخ** میباشد به **راقم هذا**
ارشاد شود که حاضر شده در خواندن **کتاب تاریخ** پردازد چنانچه فی الحال **راقم هذا** را طلبیده ارشاد واجب الانقیاد فرمودند
که در خدمت **کپتان صاحب** حاضر بوده باشد و انعام لایق عطا گردید۔ تجویز رخصت **کپتان صاحب** از سرکار
دولتمدار مع **بارنس صاحب** و تجویز ضیافت منزل بمنزل از سرکار والا اقتدار و تجویز خلاع از تمامی **صاحبان عالی
شان** و ضیافت جابجاے فرمودند و **فقیر رضا** در خدمت **کپتان صاحب** آمده انکشاف هذا ساختت۔
کپتان صاحب فرمودند که این خیر اندیش این وقت خلعت نخواهد گرفت که سابقه گرفته ام و آنچه خلاع براے وکیلان
آنروے آب ستلج تجویز فرموده اند هم موقوف باید داشت اگر ضرور عطا فرمودن است بهر کسے که سابقه عطا نشده الحال مرحمت
فرمایند۔ روز سنکرانت ماه بهادون که بساعت بخش رخصت در پرده تعطیل ماند بتاریخ دوم **فقیر رضا** نزد **کپتان صاحب**
و **سردار لهنا سنگهه** براے **بارنس صاحب** آمده همراه خود در سرکار والا بهره یاب کنانیدند سرکار والا به تعظیم و
تکریم بر کرسی نشانیدند۔ باز **مصر بیلی رام** پارچات و رقوم رخصتانهٔ **بارنس صاحب** حاضر ساخت پارچه از
قسم کمخواب و دوشاله و جامه وار و گلبدن وغیره چهارده عدد۔ رقم جواهر بالاے مروارید و بازوبند و جیغه و کلغی و انگشتری
هفت عدد۔ و یک راس اسپ با زین طلای و کریچ مرصع باساز طلای در وجه **جان لکی صاحب**۔ پارچات
شش عدد۔ و رقم جواهر چهار۔ و یک راس اسپ مع زین و کریچ باساز طلای **کپتان صاحب**۔ و یک راس
اسپ مع زین طلای **ڈاکٹر صاحب**۔ و یک راس اسپ با زین نقره خلعت هاے لواحقان **منشی**

اول ہفت پارچه و جوڑی کڑه طلائی و چوغه پشمینه - منشی دیگر ہفت پارچه - ڈاکٹر کالا ہفت پارچه -
تواحقان مبلغ دو ہزار و یک صد روپیه - وکیلان راجگان - وکیل راجه کیتهل واله و راجه نابهه واله
و راجه پٹیاله واله و راجه فرید کوٹیه و بهاول پوریه ہفت ہفت پارچه فی نفر - قاضی وکیل شجاع
الملک مبلغ دو صد روپیه - در وجه لاله کشن چند بعد رخصت کپتان صاحب دو شاله و یک راس
اسپ موضع از علاقه سانهه وال عطا فرمودند باز سخنان تشید اساس اتحاد ہمراه صاحبان عالی شان
فرمودند باز سرکار والا استفسار ساختند که در ممالک محروسه صاحبان چند گورنر میباشند کپتان صاحب
بیان طراز شد که یک گورنر صاحب در سمله - و دوم در کلکته و سوم در بمبئی میباشد - باز صاحبان
رخصت شده به ڈیره خود رفتند و سرکار والا ہنگام ارتخاص به صاحبان عالی نشان بغل گیر شده عطر
بدست خود بر پارچات ملبوسه صاحبان عالی شان مالیده رخصت فرمودند - و سه مراسلات یکی
بنام گورنر صاحب - و دوم بنام لاٹ صاحب - و سوم به اسم مٹکاف صاحب
زیب ترقیم یافتند اولاً شوق ملاقات راحت آیات و تشید اساس اتحاد سرکارین عالیتین و دیگر احوال محوله
لسانی کپتان صاحب - و کپتان صاحب مراسله بر سر نهاده عز ترخیص یافت و تجویز منازل
این طور مقرر شد که کپتان صاحب در ڈاک نشسته بسرعت سریعه داخل لودهیانه شود و بارنس
صاحب روز اول در پل و روز دوم در امرت سر و روز سوم در جنڈیاله و روز چهارم در کپور تهله
و روز پنجم در جالندهر و روز ششم در پهگواره و روز ہفتم در سرای فلور و روز ہشتم در لودهیانه
تجویز منازل و رسانیدن لوازمات مطلوبه مع مبالغ نقد بجلوه نمایش رسیده پروانه بنام سردار دلیسا سنگهه
زیب ترقیم پذیرفته که خود ہمراه شده در شن دیدار سری ہرمندر صاحب جی به بارنس صاحب باید
کنانید که احدی از اکالیه ہای مصدر رنگ و فساد نشود - و تا موضع سلطان ونڈ ہمراه شده به محافظت
تمام در جنڈیاله رسانیده بدہد ضیافت در وجه بارنس صاحب در امرت سر جی مبلغ دو ہزار و
پانصد روپیه - و در کپور تهله الفنا نصف از سرکار مجرای خواہد شد - بنام جالندهر مبلغ یک ہزار و دو صد
و پنجاه روپیه - بنام کاردار فلور الفنا کپتان صاحب ضیافت اثنای راه موقوف داشتند و
سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه بجهت سلامت رسانی مامور شد +

عرض کردن کپتان صاحب بنابر ماموری راقم ہذا الطرف لودهیانه بتاریخ
۳۱ - ماه ساون سمت ۱۸۹۸ و رخصت از سرکار دولتمدار و عطای خلعت مع
اسپ و مبالغ وغیره و ترخیص سکندر خان وکیل صدقات و خیرات بسنکرانت ماه

ہنگام روانگی بصوب لودھیانہ کپتان صاحب بہ مصنف تاریخ ہذا جہت روانگی لودھیانہ تاکید مزید فرمودند راقم ہذا برزبان آورد کہ بندہ دلہ بردار خوان الای متواتر فرہ سرکار والاقتدار وسوائے ارشاد واجب الانقیاد روانگی متعذر ومحال کہ کپتان صاحب بنابر روانگی بندہ بطرف لودھیانہ در سرکار والا معروض داشتند از آنجا کہ پاس خاطر کپتان صاحب در سرکار والا زیادہ از حد میباشد لہذا یک راس اسپ سواری خاص و مبالغ سہ صد روپیہ نقد و یک ہیچوبہ و مبلغ یک صد روپیہ در ماہہ بر موضع ساہنہ وال عطا شد و روانگی بندہ لمعہ ظہور بخشید۔ رخصت سکندر خان وکیل از سرکار دولتمدار جلوہ اعلان پذیرفت وخلعت ہفت پارچہ مع دوشالہ و کمخواب ومبلغ پانصد روپیہ نقد و تنخواہ مبلغ یک ہزار روپیہ و زیورات و پوشاک۔ یازدہ پارچہ مع فیل بہ نواب ڈیرہ اسمعیل خان رحمت گردید و تاکید مزید جلوہ نمایش پذیرفت کہ از متابعت و فرمان برداری و مال گذاری و عقیدت شعاری دقیقہ از دقایق ہوشیاری و خبرداری فروگذاشت نباید ساخت روز سنکرانت ماہ بھادون سرکار بلطف آثار پوشاک ہائے و مادہ گاوان واسپان و فیل و مبالغ نقد خیرات و سنکلپ فرمودہ بہ مستحقان و محتاجان حوالہ فرمودند و در میزان راحت نشان اجلاس فرمودہ موازنہ بہجت نشانہ بجلوہ نمایش آوردند و مبالغ بہ سادہان آن روئے آب وغیرہ عطا شد +

عرضی سردار دیسا سنگھ مجیٹھیہ مشعر رسیدن صاحبان در امرت سر جی و عرضی لالہ کشن چند متضمن گفتگوئے ڈاکٹر صاحب +

عرضی سردار دیسا سنگھ بنظر مبارک گذشت کہ ہر گاہ بارنس صاحب بفاصلہ قریب از امرت سر جی وارد گردید سردار مذکور بکمال تعظیم و تکریم مراسم استقبال راحت اشتمال بمنصہ نمایش آوردہ مستفسر بودبات صحاح مزاج شدہ ہمراہ خویش بہ درشن دیدار دربار صاحب جی مشرف و مستسعد گردانید و مردمان عوام الناس از خبر محبئیت صاحبان عالی شان در ہر مندر جی جم غفیر و فئہ کثیر مجتمع و فراہم شدند و آنچنان انبوہ خلایق جلوہ ظہور پذیرفت کہ سوائے اناث و ذکور بر لب بام و غرفہ ہائے و دریچہ ہائے و ابواب و شارع عام بنظر نمے آمد۔ وہم اکالیہ ہائے تمام و کمال مجتمع و فراہم شدہ بودند بمجرد رسیدن صاحبان شور و غوغا زیادہ از حد بمنصہ ظہور آوردند و آواز دستک بشدت بسیار ساختند آئین العوام کالانعام برخو دہائے بجا آوردند۔ صاحبان استفسار ہا از سردار مذکور ساختند مشار الیہ ظاہر کرد کہ این علامت فرحت و انبساط درین ملک میباشد درین مدعا خیر مقدم صاحبان است باز صاحبان در ڈیرہ خود ہا رفتند مراسم ضیافت و مہمانداری موافق ارشاد لازم الانقیاد بعرصہ شہود رسیدہ است سرکار دولتمدار از اصغائے مضمون انشراح مشحون عرضی انکسار منبسط و مسرور و منشرح گردیدند۔ عرضی لالہ کشن چند وکیل بنظر مبارک گذشت کہ ڈاکٹر صاحب بیان نمودہ

انکہ چٹھی نواب مستطاب بنام این خیر اندیش زیب صدور رفت گنجور یافتہ بود از مضمون فرحت مشحون دریافت شدہ کہ از طرف نواب موصوف بنام جرنیل تکلی فوج انگریزی امر جلیل القدر صادر شدہ کہ در پلٹن گورہ ہائے قواعد بہ آئین خوب و طرز اسلوب آموخت کنانیدہ آراستہ و پیراستہ سازند و شش ضرب توپ لیس و تیار نمائید۔ و دو صد گولہ انداز گورہ ہائے از جوان شایستہ تیار گردانید بفضل مفضال حقیقی بتاریخ یازدہم ماہ کاتک ملاقات بہجت آیات مہاراجہ بہادر در روپڑ رونق ظہور خواہد بخشید و قواعد و شلق بطور شایستہ و آئین برجستہ مشاہدہ کنانیدہ خواہد شد و دو ضرب توپ مع اسباب انگریزی مع دو عرابہ مہیا و مرتب بودہ باشند کہ ہنگام خجستہ ارتسام ملاقات ارتباح آیات دادہ خواہد شد سرکار والا اقتدار از اصغائے ابتہاج انتمائے مضمون عریضہ انکسار خورسند و مبتہج شدند۔

کیفیت تشریف بردن صاحبان عالی شان در کپور تھلہ و ضیافت و مہمانداری از طرف سردار فتح سنگھ اہلووالیہ

ہرگاہ صاحبان عالیشان متصل کپور تھلہ بر لب رود بیئن وارد شدند و ارادہ عبور در پیش ساختند فیل بسبب قعر آب عزیق و صاحبان بہ حکمت عملی بر ساحل مراد رسیدند اولاً سردار امیر سنگھ و لالہ سوداگر مل و من بعد سردار صاحب سردار نہال سنگھ و دیوان شیر علی برسم استقبال آمدہ ڈیرہ در کمرہ کنانیدند و مبلغ دو ہزار و پانصد روپیہ و یکصد ظروف شیرینی و سبز غالہ ہائے و بیضہ ہائے و کاہ و ہیزم وغیرہ لوازمات مطلوبہ حوالہ ساختند۔ روز دوم سردار معزالیہ در ڈیرہ صاحبان رفتہ سخنان تشید اساس اتحاد مبین شد و مبلغ یکہزار و ہفت صد روپیہ و ظروف شیرینی وغیرہ لوازمات ضروریہ رسانیدہ داد۔ و روز سوم صاحبان عالیشان سیر مکانات و باغ بمنصہ نمایش آوردند و وقت شام بنا بر مشاہدہ محفل در ڈیرہ سردار معزالیہ وارد شدند سردار مذکور رقص و سرود و نغمہ بہ آئین بہین ملاحظہ و مشاہدہ کنانیدند و روشنائی چراغان روشنی بخش دیدہ بینندگان گردانید و سخنان دلاویز بہجت انگیز اتحاد آمیز منکشف و مبرہن ساخت و وجہ رخصتانہ صاحبان حوالہ نمود بارنس صاحب یکراس اسپ با زین نقرہ و کرچ با ساز طلای و ہفت پوشاک و کنٹھہ مروارید و جیغہ و کلغی و انگشتری۔ در وجہ جان لکی صاحب پوشاک و رقم کنٹھہ مروارید و کلغی و انگشتری و کرچ مع ساز طلای و یک راس اسپ مع زین نقرہ۔ در وجہ ڈاکٹر صاحب خلعت و زیورات و کرچ و یک راس اسپ۔ در وجہ قاضی وکیل شجاع الملک مبلغ دو صد روپیہ۔ و وکیلان و منشیان اطراف و ملازمان صاحبان را موافق قدر و رتبہ ہر یک حوالہ نمود و ہم بسردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ و لالہ کشن چند وجہ رخصتانہ دادہ خورسند گردانید۔ صاحبان و سردار معزالیہ از حسن سلوک سردار معزالیہ منشرح و مبتہج گردیدند۔

صدقات و خیرات ماہ اسوج و انتہاض بطرف امرتسر جی بروانگی اصطبل

بطرف بٹالہ وارشاد تیاری جسر برگذر ستلج در روپڑو ماموری چیت سنگھ کمیدان واحضار سردار جوالا سنگھ بعد تحصیل کوہستان و پروانہ بنام وساوا سنگھ

سرکار دولتمدار روز سنکرانت ماہ بھادوں بدستور سابقہ پوشاک ہاے واسپان وفیل وغیرہ خیرات وسنکلپ فرمودہ بہ مستحقان وغریبان عطا ساختند باز در میزان بہجت نشان نشستہ موازنہ ساختند و روز سہ شنبہ بتاریخ نہم ماہ مذکور از لاہور انتہاض رایات عالیات فلک فرسا فرمودہ وارد **شالہ باغ** و مبیت در باغ مذکور بصد عیش ونشاط جلوہ ظہور بخشید و بتاریخ دہم و یازدہم ماہ مذکور در اثناے راہ بہ اقتضاے ابتہاج انتماے آوردہ بتاریخ دوازدہم ماہ صد رونق افزاے **رام باغ** گردیدند شلق توپ خانہ بکمال فرحت وانبساط بجلوہ شہود رسید بتاریخ سیزدہم ماہ مذکور در منگ خود جلوس میمنت مانوس فرمودند بعد شرف یاب در **مندر جی** شدہ مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ ارداس نیاز اساس ساختند و **اشلوک ہاے سری گرنتھ صاحب جی** اصغا نمودہ مباہات دارین ومفاخرت کونین حاصل ساختند۔ و باز در اکال منگہ وغیرہ مکانات ارداس کنانیدہ داخل **رام باغ** شدند و دربار بفرحت وبہجت آراستند داروغہ ہاے اسپان سرکاری معروض داشتند کہ از عدم بارش باران در نواحی **امرتسر جی** کاہ موجود نیست واسپان را از عدم موجود بودن کاہ نہایت لاغری دست بہم میدہد در جواب آن ارشاد صادر شد کہ تمام اصطبل خاص در بٹالہ رفتہ قیام پذیر شود کہ در آنجا کاہ وافر وبسیار است درین وقت کہ ملاقات سرکارین عالیتین برگذر روپڑ مصمم بالجزم شد لہذا حسب المرضی **صاحبان عالی شان** تیاری جسر برگذر روپڑ بمنصہ شہود رسید و **چیت سنگھ کمیدان** جہت بجا آوری این خدمت ماموری شد وارشاد صادر گشت کہ در عرصہ اندک جسر بکمال متانت وحصانت برگذر صدر تیار و مرتب بایدکنانید **سردار جوالا سنگھ** بعد از تحصیلی ملک کوہستان مع **کارداران نورپور** وغیرہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بہرہ یاب گردید و تمام کیفیت تحصیلی ملک بشرح وبسط حالی و آشکار ساخت سرکار دولتمدار بر احوال مشار الیہ منشرح ومنفرح شدند و تاکید مزید ساختند کہ در ماہ کاتک ملاقات سرکارین عالیتین آنروے آب ستلج بمہ **گذر روپڑ** لمعہ ظہور خواہد بخشید تمام افواج خود از لباس وسلاح واسپان وغیرہ آراستہ وپیراستہ ساختہ ہمراہ رکاب فیروزی انتساب حاضر باید کرد۔ پروانہ فیض شمامہ بنام **سردار وساوا سنگھ** زیب اندراج لطف امتزاج یافتہ کہ نسق ونظام کوہستان بزودی زود بجلوہ ظہور آوردہ وتحصیلی سابق از آن ملک ساختہ بکوچ متواترہ در **ہوشیارپور** بشرف ملازمت سراسر افاضت مشرف باید شد بعد از آراستگی وزیبایش افواج در الیمہ واسلح مشاہدہ موجودات خود روبروے **لاٹ صاحب** باید پرداخت **باوا لچھمن سنگھ تھانہ دار اٹک** مستعد بحضور لامع النور گردید سرکار والا اقتدار استفسار آن ملک از باوا مذکور فرمود یک دوشالہ بہ باوا مذکور خلعت

ہفت پارچہ مع یک ہزار و یک صد روپیہ حوالہ امیر سنگھ جان فرمودند +

ارشاد بنام سرداران جہت نذرات روز دسہرہ و ارشاد بنام ونتورہ صاحب و تاکید بنام سردار تیج سنگھ و عطا شدن اسپان بہ افواج و احضار شیر سنگھ و ارشاد بنام اوی تابیلہ صاحب و پروانہ بنام دیوان سنگھ رامگڑیہ و ارشاد بہ صمد جو و صدور مراسلات صاحبان عالی شان و ترخیص راجہ گلاب سنگھ و احضار دیوان موتی رام و عطاے ملک بطریق اجارہ بہ کارداران و خلعت دروجہ راے گوبند جس +

درین وقت پروانجات تفقد آیات بنام ہمگی سرداران عالی شان زیب ترقیم فیض ترسیم پذیرفتند کہ بفضل سری اکال روز دسہرہ مبارک عنقریب رسیدہ لازم کہ تمام سرداران موافق معمول قدیمی خود یک یک راس اسپ مع زین طلای و دُہنگی ہاے طلای وجہ نذر روز دسہرہ مبارک در سرکار عالی اقتدار حاضر سازند درین باب قدغن بلیغ است و ہرکس کہ توقف و تساہل درین معنے بکار خواہد آورد مورد عتاب و خطاب خواہد گشت - عرضی ونتورہ صاحب بنظر مبارک گذشت کہ اسد خان سنگھ والہ رلقہ اطاعت و انقیاد سرکار عالی اقتدار در رقبہ جان عبودیت نشان انداختہ حاضر شدہ و بندوبست ڈیرہ غازی خان بہ آئین بہین شعشنہ ظہور پذیرفتہ در جواب آن ارشاد صادر شدہ کہ سنگھ والہ بہرہ یاب در حضور انور شدہ مورد الطاف خسروانہ خواہد گردید و تا حال کہ مبالغ از نواب بہاول پور بحیطہ ایصال نہ در آمدہ باعث تعجب و استغراب است - ارشاد واجب الانقیاد بہ سردار تیج سنگھ صادر گردیدہ کہ روز مرہ قواعد کمپوے معلے مشاہدہ باید ساخت و تمام اسباب مطلوبہ کمپوے معلے تیار و مرتب باید گردانید و شلق توپ خانہ بعد از چند روز معاینہ باید کنانید کہ عنقریب در روبرو قواعد پلاٹن و توپ خانہ بہ لاٹ صاحب مشاہدہ کنانیدہ خواہد شد و سرب و باروت و دیگر اسباب مطلوبہ توپ خانہ و پلاٹن بہ سردار مذکور عطا گردیدہ است بہ تمام افواج گہوڑچڑہ و سواران چار یاری و اردلیان ارشاد صادر شدہ کہ لباس عمدہ تیار باید کنانید و اسپان صبا رفتار خوش قامت در افواج صدر تقسیم شدہ کہ نزد ہر کسے کہ اسپ موجود نباشد حوالہ باید ساخت و مبالغ ستہ لک روپیہ براے طلب از سرکار دولتمدار عطا گردید کہ مرفع الحال گذران مایحتاج بجلوہ ظہور آرند - کنور شیر سنگھ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت دو جہانی حاصل ساختہ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ بنظر مبارک گذرانید مبلغ پانصد روپیہ وجہ ضیافت عطا شد و ارشاد واجب الانقیاد زیب صدور پذیرفتہ کہ عنقریب روانگی شما بطرف خطہ کشمیر شعشہ ظہورے بخشد نسق و نظام آنجا

بکمال فراست ودانائی باید ساخت - پروانہ عنایت نشانہ بنام **اوی تابیلہ صاحب** ترقیم پذیرفتہ کہ تھانجات بکمال استقلال در مواضعات متصرفہ **کلال والہ** وغیرہ باید نشانید وہر کس کہ مع پروانہ تلطف نشانہ سرکار عالی نزد شما برسد یک راس اسپ ومبالغ موافق ارشاد عالی بعرض تحصیل آوردہ مداخلت وباید کنانید واخراج تھانہ خود از قوت لطون بمنصہ اعلان باید آورد - بنام **دیوان سنگھ راملگھڑیہ** پروانہ عالی قلمی شدہ کہ **منگل سنگھ** پسر شما بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت دارین حاصل ساختہ عوض روزینہ **کشمیر تعلقہ کاریان** بمقابلہ بمبلغ شصت وپنج ہزار روپیہ سال تمام در مواجب نوج عطا مے شود بندوبست **کادیان** قرار واقعی باید ساخت ومع افواج در **باران مولہ** قیام باستقلال تمام ساختہ در تقدیم خدمات ونیکو بندگیات سعادت اندوز باید بود - **بمیان صمد جو** جہت تیاری ہفتدہ ہزار کوڑتی تقدغن بلیغ گردید کہ عنقریب **لاٹ صاحب** در روپڑ تشریف مے آرند کوڑتی ہا بزودی زود تیار باید کنانید مراسلات **صاحبان عالی شان** مشعر باسیس اساس اتحاد وبہرہ یابی بخدمت **نواب صاحب** در شملہ واظہار تمام مراتب توجہات بیغایات سرکار عالی از عطاے خلاع وتقدیم لوازمات ضیافت وغیرہ بمطالع فیض ساطع در آمد در جواب آن قلمی شدہ کہ در طریق اینق انضباط شیرازہ یکجہتی ووداد ظہور این چنین لوازمات خدمت دوستان ہیچ بدیع وتعدیب خانہ دوستان واحد است + راجہ **گلاب سنگھ** بنابر تیاری وردی افواج خود بطرف **جموں** مرخص شدہ وتاکید مزید ہنگام روانگی پرتو ظہور بخشیدہ کہ بزودی زود افواج خود را آراستہ وپیراستہ ساختہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت باید پرداخت - ارشاد عالی بہ **دیوان موتی رام** صادر شد کہ توجہات بیغایات حضور والا بر احوال شما مصروف ومبذول است عوض **ملک دوآبہ** کدام ملک دیگر بشما تفویض مے شود مطمئن الخاطر باید بود اجارہ **ملک ڈنگہ** بمقابلہ بمبلغ سی ودو ہزار روپیہ اجارہ **رہتاس** حوالہ راجہ آنجا گردیدہ وتاکید شدہ کہ بشرط آبادی ملک ورعایا بہ تحصیلی معاملہ باید پرداخت - **وگورمکھ سنگھ لمہ** بسبب موقوفی اجارہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت مستسعد شدہ بنابر قوت لایموت عرض در پیشگاہ جاہ وجلال ساخت در جواب آن ارشاد صادر شدہ کہ عوض جاگیر **علاقہ رہتاس** جاگیر بجہت گذران در **جالندھر** عطا ومرحمت مے شود خاطر جمع دارد - خلعت ہفت پارچہ وجیغہ وکلغی وکنٹھہ مروارید ومالاے مروارید در وجہ **رائے گوبند جس** عطا شدہ وبجہت روانگی **شاہ جہان آباد** ارشاد عالی صادر شدہ وتحایف نفیسہ در طریق اینق تشیید اتحاد بہ **صاحبان عالی شان** بدست رائے مسطور زیب تبلیغ پذیرفتہ اند درین وقت پردہ نشین سرادقات عصمت وعفت **مائی صاحبہ نکئین** دو راس اسپ بقد وقامت مرغوب وبہ شکل خوش اسلوب در سرکار دولتمدار حاضر گردانید سرکار والا از مشاہدہ اسپان بہایت خورسند ومنشرح شدند مبلغ دو ہزار روپیہ وجہ اسپان

عطا و مرحمت شد و ارشاد صادر گشت که چند روز در امرت سر جی اقامت داشته بدرشن دیدار هرمندر صاحب جی و اشنان سری امرت سر جی سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل باید ساخت +

عطاے پوشاک ہاے در وجه سنگهان اپچل نگریه سنکرانت ماه اسوج و تشریف آوری در هرمندر جی و احضار الارڈ صاحب و خلیفه نور الدین و عرضی صاحبزاده مشعر شگون کنور جی و عطا شدن مبالغ و ارشاد بنا بر تیاری شگوفه در لاهور و تشریف بردن صاحبزاده بلند اقبال مع سرداران در قلعه بهنگیان و گذرانیدن مبالغ +

درین وقت سرکار دولتمدار از راه عنایات عظمی و نوازشات کبری پوشاک ہاے از قسم دوشاله و کمخواب و کڑه ہاے طلای و نقره در وجه سنگهان اپچل نگریه عطا و مرحمت فرمودند۔ روز سنکرانت ماه اسوج سرکار والا اقتدار اولاً بسواری خاصه از رام باغ در هرمندر جی تشریف شریف آوردند و بارش باران که از افضال سری اکال مترشح گردید لهذا اشنان در امرت سر جی نساخته و سنکلپ و صدقات در حیز تعویق انداخته در عین بارش باران مراجعت ساخته داخل رام باغ شدند و سرکردگان بڈیره ہاے خود رخصت شدند بتاریخ سوم تمام اسباب صدقات و خیرات به اکالیه ہاے و مستحقان عطا فرمودند + الارڈ صاحب و خلیفه نور الدین از لاهور در امرت سر رسیده بشرف ملازمت کیمیا خاصیت معزز شدند سرکار دولتمدار ارشاد فرمودند که افواج خود را از تمام اسباب ضروریه لیس و تیار باید کنانید که عنقریب ہنگام ملاقات لاٹ صاحب موجودات مشاهده کنانیده خواهد شد۔ معتبر راجه پٹیاله واله به احراز ملاقات الطاف آیات بهره اندوز گردیده تحائف نفیسه عالم اتحاد از طرف راجه مذکور بنظر مبارک گذرانید مبلغ ۳ صد روپیه عطا فرمودند سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که مبالغ بسیار در خطه کشمیر بطریق باقیات مے بر آید لهذا مرضی سرکار والا آن است که در میر پور چومک رونق بخش شده شیر سنگه را به نظامت خطه کشمیر مامور کرده شود که در کشمیر قرار واقعی بندوبست خواهد ساخت۔ عرضی صاحبزاده بلند اقبال بنظر مبارک گذشت که بتاریخ پنجم ماه اسوج شگون نسبت کنور جی از خانه گوردت سنگه خواهد آمد بنا بر آرایش محفل نشاط و انبساط و احضار تمام سرکردگان امر عالی صادر شود سرکار والا مبلغ پنج ہزار روپیه از طرف خود عطا و مرحمت فرمود و ارشاد عالی صادر شد که همین قدر مبالغ صاحبزاده و پرده نشین سرادقات عفت حواله سازند مبلغ یک صد روپیه بنا بر تیاری پوشاک بسنتی به جماعه دار شامداس و مبلغ یک ہزار روپیه در وجه بهتیه ہاے بنا بر تیاری لباس ابریشمی عطا شده مبلغ ہفت صد روپیه بنا بر تیاری شگوفه و گلدزر و حدائق ناجیه

لاهور بیاغیانان عطا گردیده و ارشاد لازم الانقیاد صادر شده که بدستور سال گذشته شگوفه از هر قسم تیار و مرتب باید کنانیند که انعام متوافره از سرکار عالی عطا خواهد شد۔ بتاریخ چهارم ماه صدر صاحبزاده بلند اقبال زر افشانی در تمام شهر ساخته مع پرده نشین عصمت والده صاحبه در قلعه بهنگیان رونق بخش شدند و نیز به تمام سرکردگان و اهل کاران و دفتریان و منشیان و وکیلان جهت احضار در خدمت کنور صاحب جی و گذرانیدن نذر و نیاز ارشاد عالی مواد صادر گشته بتاریخ پنجم ماه مذکور تمامی سرکردگان عالی شان در قلعه بهنگیان بخدمت کنور جی مشرف گردیده و نذر و نیاز گذرانیده مورد الاف الطاف و مهبط اصناف اعطاف شدند۔ معتبران کنور جی پنجاه و یک خوانچه نبات و میوه بنابر شگون در خدمت سرکار دولتمدار ارسال داشتند مبلغ چهار صد و بیست و پنج روپیه بطریق انعام عطا شد و حسب الارشاد سرکار والا پنج جفت دوشاله و پنج اشرفی و مبلغ یالفصد روپیه نقد به وکیلان حواله کرده رخصت ساختند + عرضی سردار فتح سنگهه اهلوواليه مشعر مبارکباد نسبت و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه نذر بنظر مبارک گذشت جواب آن بالوف تهنیت و مبارکبادی زیب اندراج پذیرفته۔ بنام صمد جو کشمیری چهارده هزار کوٹی بناتی به سردار تیج سنگهه امر جلیل القدر صادر گردیده + صدور مراسلهٔ کپتان وِیڈ صاحب و ماموری فقیر عزیز الدین رضا انصاری جهته استقبال و قلمی شدن پروانجات از جنڈیاله تا سرائے پهلور بنابر ضیافت صاحبان عالی شان و عطا شدن بیچو به ها ے و خیام به صاحبزاده بلند اقبال و دیگر سرداران عالی شان و مبالغ نقد به سرداران جهت تیاری وردی و تیاری خیمه کلان بناتی و احضار دیوان کرپا رام و حکمت شدن سردار پرتاب سنگهه اٹاریواله + مراسله کپتان صاحب بنظر مبارک گذشت که فیمابین سرکارین عالیین شیرازه یکجهتی و اتحاد بیشتر از بیشتر منضبط و مرتبط گردیده و افزونی مدارج دوستی و یکجهتی یوماً فیوماً بعرصه شهود میرسد درین وقت ارشاد واجب الانقیاد نواب صاحب بنام این مخلص زیب صدور یافته که روانگی این مخلص بجانب استقبال سرکار دولتمدار تا امرتسر جی جلوه نمایش یافته کدام معتبر بنابر استقبال مامور فرمایند که باعث مزید توقعات در عالم دوستی و اتحاد خواهد گردید سرکار دولتمدار از اصغاے فرحت انتماے مضمون مراسله اتحاد سلسله خورسند و منفرح شده فقیر عزیز الدین را مع رساله سواران مامور جهت استقبال فرمودند و تاکید مزید صادر گردیده که در اثناے راه حفاظت و حراست قرار واقعی بعرصه اعلان بایدآورد و هم اسباب مطلوبه و لوازمات ضروریه رسانیده باید داد و از ابتداے جنڈیاله تا سراے پهلور بنام اهل کاران پروانجات تفقد سمات زیب صدور یافتند که ضیافت و مدارات موافق ایجاد و معمول سابقه در وجه کپتان صاحب و ڈاکٹر صاحب

ولالہ کشن چند حوالہ سازند موافق رسید صاحبان عالی شان وقت حساب مجرای خواہد شد
ومراسلہ بنام سردار فتح سنگھ اہلو والیہ جہت بجاآوری خدمات صاحبان عالی شان و
رسانیدن لوازمات ضروریہ واسباب مطلوبہ موافق معمول مستمرہ تاکید مزید صادر شدہ کہ حتی المکان در
تقدیم خدمات صاحبان عالی شان دقیقہ از دقایق حزم واحتیاط وہوشیاری وخبرداری فرو
گذاشت نباید ساخت۔ درین وقت بیچوبہ بناتی مع قنات وغلام گردش بصاحبزادہ بلند اقبال
شیر سنگھ وایضاً بیچوبہ بناتی بہ سردار جوالا سنگھ و گل بہار (یعنی چہولداری) و سردار تیج سنگھ و سردار
جوند سنگھ موکل و سلطان محمود وغیرہ عطا و مرحمت شدہ کہ ہنگام ملاقات لاٹ صاحب
ڈیرہ در روپڑ بکمال آرایش وزیبایش منتصب وبرپا بایدکنانید ومبالغ نقد بنابر تیاری وردی کمپوے
معلے ورجمن وغیرہ افواج حوالہ صمد جو ومبلغ بیست ہزار روپیہ براے کمپوے معلے ومبلغ یک لکھ روپیہ
بہ صاحبان عالی شان فرانسیس وغیرہ سرکردگان مرحمت شدہ وتاکید مزید صادر گشتہ کہ وردی
خوب قسم اول تیار بایدکنانید واز سبب خریداری بنات سابقہ نرخ دو ونیم روپیہ الحال چہار روپیہ
فی درعہ گردیدہ خیمہ کلان بناتی ڈیوڑھی والہ بکمال لطافت وخورمی تیار شدہ وتجویز انتصاب آن
روز دسہرہ مبارک لمعہ ظہور بخشیدہ۔ دیوان کرپا رام از ملک دوابہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت
سعزز گردیدہ وتمام احوال آن ملک بیان طراز گشتہ ارشاد والا صادر گشت کہ عنقریب کدام ملک سیر
حاصل بشما تفویض مے شود خاطر جمع باید داشت سردار پرتاب سنگھ اٹاری والہ ازین جہان
فانی بعالم جاودانی انتقال ساختہ۔ از آنجاکہ سرکردہ کلان بود باعث افسوس مزاج سرکار ملطف امتزاج گشت +
ماموری خدمتگاران جہت تیاری سرسات وشیرینی در ملک دوابہ و
احوال عبور ساختن صاحبان عالی شان از دریاے ستلج وقطع مراحل
معدودہ ورسیدن در کپور تھلہ وضیافت لوازمات ضروریہ از سردار فتح سنگھ
اہلو والیہ ورسیدن در خند پالہ وآمدن سرداران جہت استقبال از طرف
سرکار دولتمدار بہ اتفاق یکدیگر درباران دری کول سر وحوالہ شدن ضیافت
وغیرہ لوازمات وباز ملاقات وقت سہ پہری ہمراہ سرکار دولت مدار و
گفتگوے تشید اساس اتحاد وداد ورسانیدن مراسلہ نواب گورنر صاحب +
خدمتگاران سرکار والا جہت تیاری سرسات وشیرینی بطرف ملک دوابہ مامور شدند وارشاد بنام
دیوان شیر علی وکارداران جالندھر وغیرہ ممالک محروسہ بتاکید مزید صادر گردیدہ کہ بزودی زود

لوازمات مطلوبه و شیرینی تیار و مرتب باید کنانید که هنگام رونق بخش شدن دایره دولت دران حدود تمام چیز و اشیا رصدر
مطلوب و درکار خواهد بود - بتاریخ بیست و پنجم ماه اسوج کپتان صاحب از لودهیانه بعد از عبور دریای ستلج
در سرای فلور سکونت ورزید و بیٔن صاحب ازطرف نواب صاحب شامل کپتان صاحب
شد کاردانان سرکار دولتمدار درباب دادن ضیافت و مبالغ نقد رضانامه صاحبان حاصل ساختند بتاریخ بیست
و ششم ماه مذکور در پهگواڑه و بتاریخ بیست و هفتم ماه صدر در جالندهر و بتاریخ بیست و هشتم متصل کپورتهله
برگاه وارد شدند سردار نهال سنگه و دیوان شیر علی به تقدیم مراسم استقبال پرداخته ڈیره در کمره
کنانیدند بعد سردار فتح سنگه بنابر دریافت ملاقات فرحت آیات صاحبان پرداخته بکمال شیرین زبانی
لفظ خیر مقدم و مرحبا ظاهر کرده موسس اساس وداد گردید وقت سه پهری صاحبان عالی شان
درباغ مسرت ایاغ تشریف برده ازتماشای محفل وچراغان ورقص و سرود اهل طوایف مسرور و منبسط گردیدند
و مبلغ یک هزار و دوصد روپیه وجه ضیافت مع لوازم ضروریه حواله ساخت بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور صاحبان
متصل جنڈیاله وارد شدند راجه گلاب سنگه و سردار جوالا سنگه بهرانیه حسب الامر سرکار والا
اقتدار به تقدیم استقبال پرداخته مبلغ دوصد و پنجاه روپیه سروارنه کپتان صاحب ساخته بالاتفاق
یکدیگر در باران دری کول سر ڈیره صاحبان کنانیده اطلاع آمدن صاحبان درسرکار فیض آثار رسانید -
وقت سه پهری پانصد عدد تنکه طلای و یک صد و بیست و پنج ظروف شیرینی به کپتان صاحب و
مبلغ پانصد روپیه و بیست و پنج ظروف شیرینی به ڈاکٹر صاحب و همین قدر مبالغ و ظروف شیرینی به
جاکمن صاحب و بیٔن صاحب و میوه ڈالی و میوه جات عطا فرمودند صاحبان عالی
شان از تقدیم لوازم ضیافت و مهمانداری حضور لامع النور بدرجه نهایت انحظاظے وافی و التذاذی کافی
حاصل ساختند - بتاریخ سی ام ماه صدر معانقه جسمانی صاحبان عالی شان مقرر گردید و دربار اندری
رام باغ فرش فروش رنگ بستی از قسم کمخواب و ساٹن و اطلس زیبایش و آرایش پذیرفت سن
بعد راجه سوچیت سنگه حسب الامر جهت احضار صاحبان مامور شد و یک کمپنی مع توپ بنابر
شلوق بیرون ڈیوڑهی ایستاده کنانیدند هرگاه صاحبان عالی شان بیرون ڈیوڑهی وارد گشتند
اول شلوق سلامی کمپنی بجلوه اعلان رسید و هرگاه برلب فرش تشریف آوردند سرکار جهان مدار از کرسی
برخاسته و استقبال به تعظیم و تکریم ساخته دست بدست گرفته و بغل گیری فرموده برکرسی نشانیدند و مستفسر
نویدات صحاح مزاج نواب صاحب به آئین بهین و طرز دلگزین شدند کپتان صاحب
هم بشگفته پیشانی و شیرین زبانی استفسار مثردات عالیات سرکار اشرف ازطرف نواب صاحب

ساختۂ مراسلۂ **نواب صاحب** حاضر گردید و موصوف مضمون فرحت مشحون بطرز شائستہ و ترکیب بائستہ
گذارش نمود که تشیید اساس یکجہتی و وداد یوماً فیوماً روز مزید و گلشن محبت و یگانگی از آبیاری سحاب رسل
و رسائل شاداب و سیراب و اشتیاق دیدن دیدار بدرجۂ اقصے که از توضیح و تشریح آن زبان قلم لال +
که در گلوے خامہ بریزند آب خضر + طومار اشتیاق بپایان نمے رسد + بفضلہٖ عنقریب خرق
غشاوه مباعدت صوری مے شود و دیده ہجر کشیده از دیدار دوستان منور و روشن مے شود باز سرکار
والا اشہب لسان فرحت نشان در عرصۂ تعریف و توصیف اسپ مادی ہاے جولان دادند که
بسیار صبا رفتار خوش شکل و قامت لایق بادشاہان والا تبار و سلاطین بختیار اند باز استفسار کیفیت
ہنگامہ **دولت رام و گورکھ** از **کپتان صاحب** فرمودند **کپتان صاحب** حرف بحرف
به آئین شایان بیان طراز شده و دو راس اسپ مع زین مخملی و پنج قلّاوه سگان شکاری بنظر مبارک
گذرانید باز برخاست دربار جلوۂ نمایش یافت و **کپتان صاحب** حسب الامر به ڈیره خود رفتند
و سرکار تلطف آثار تعاقب **کپتان صاحب** به ملاحظۂ رفتار اسپان متوجه شده منفرح الصدر
**تشریف بردن سرکار دولتمدار در ہرمندر جی و ارشاد بنام سرگردگان درباب
احضار مع نذر و نیاز روز دسہره و مشاہده کنانیدن موجودات روز دوم جشن
روز دسہره و احضار کپتان صاحب و ارشاد بنام شیر سنگھ جہت
تیاری ضیافت در چونڈه +**

رسیدن القاب گرانمایه +

روز سنکرانت ماه مبارک کاتک سرکار دولتمدار در **ہرمندر جی** مشرف شده بدرشن دیدار **سری
گرنتھ صاحب** مفاخرت سرمدی و مباہات ابدی حاصل ساختند و از اصغاے مشرت
رنمتاے اشلوک ہاے سعادت جاودانی حصول کرده ارداس فرحت اساس کنانیده در **رام باغ**
تشریف بردند به تمامی سرگردگان عالی شان امر جلیل القدر زیب صدور یافته که فردا روز مبارک
دسہره رونق ظہور خواہد یافت تمام افواج خود را آراستہ و پیراستہ کرده به موجودات سرکار عالی اقتدار
بایدآورد و اسپان مزین با زین ہاے طلای و مُکّیش ہاے وجہ نذر و نیاز روز مسطور بنظر مبارک باید
گذرانید - بتاریخ دوم ماه کاتک سرکار والا بعد از پرستش اسپ و شمشیر از **رام باغ** سوار شده
رونق افزاے **کوٹھہ** مبارک گردیدند و به تمامی سرداران قدغن بلیغ جلوۂ صدور یافت که روبروے
کپتان صاحب مع اسپان و زین ہاے طلای وجہ نذرانہ دسہره حاضر شوند و مبالغ در تہیلی ہاے
انداختہ بیارند - وقت سہ پہری **راجہ سوچیت سنگھ** حسب الارشاد **کپتان صاحب** را

ہمراہ خود آوردہ بہرہ یاب در سرکار والا ساخت سرکار تلطف آثار بدستور سابقہ بہ تعظیم و احترام و تواضع و اکرام کپتان
صاحب وغیرہ صاحبان را بر کرسی نشانیدہ مستفسر نوبیات صحاح مزاج شدند باز سرکردگان مع وجہ نذر و نیاز
حاضر گردیدند اولاً سردار فتح سنگھ اہلووالیہ دو راس اسپ یکے بازین طلائی دوم نقرہ۔ باز راجہ جی یک
راس اسپ بازین طلای و مبلغ دہ ہزار روپیہ۔ جماعہ دار مبلغ ہشت ہزار روپیہ مع یک راس اسپ
وزین۔ سردار ہری سنگھ مبلغ پنج ہزار روپیہ مع اسپ وغیرہ۔ سردار دیسا سنگھ مجیٹھیہ
سردار عطر سنگھ سندہانوالیہ و سردار جوالا سنگھ بھرانیہ ایضاً مبالغ و اسپ۔ باز
تمام سرکردگان اسم بہ اسم نذرات گذرانیدند۔ کمپوئے معلے و توپ خانہ و افواج سواری بمقابلہ نیم کروہ از کوٹھ
دسہرہ والہ لین بستہ ایستادہ بود ارشاد بہ تغگ شیو چرن بنابر شلق جلوہ اعلان پذیرفت و شلق
توپ خانہ بکمال داب و صولت رونق ظہور یافت کہ کپتان صاحب از معاینہ شلق مسرور و منبسط
شدند باز تمامی سرکردگان رخصت بہ ڈیرہ شدند۔ و صاحبزادہ کھڑک سنگھ و راجہ ہیرا سنگھ و سردار
نہال سنگھ اہلووالیہ و شیر سنگھ بر کرسی ہاے نشستہ ماندند و سرکار والا اقتدار مع کپتان صاحب
بمشاہدہ کمپوے معلے و افواج سواری متوجہ شدند۔ صاحبان عالی شان تعریف و توصیف افواج
سرکاری زیادہ از حد ساختند کہ جوانان شایستہ و خوش قامت مزین بالبسہ پسندیدہ می باشند۔ وقت شام
صاحبان عالی شان رخصت بہ ڈیرہ شدند و سرکار والا آثار در کوٹھہ سبیت فرمودند۔ ارشاد
واجب الانقیاد بہ خالصہ شیر سنگھ شرف صدور یافت کہ فردا لفضل سری اکال انتہاض رایات
عالیات از امرت سرجی بطرف دوابہ شعشعہ ظہور خواہد یافت لازم کہ در چونڈہ اسباب ضیافت
و مہمان داری صاحبان عالی شان و سرکار عالی تیار و مرتب سازند و از راہ خبرداری و ہوشیاری
تمام اشیاے مطلوبہ صاحبان فراہم و مجتمع نمایند کہ بروقت ضرورت بصرف آوردہ شود تا رسیدن ڈیرہ
دولت و اقبال بعد از ملاقات نواب صاحب در امرت سرجی قیام با استقلال تمام ساختہ
بحراست و حفاظت باید پرداخت و غور و پرداخت رعایا مد نظر باید داشت +

انتہاض رایات عالیات از امرت سرجی و ماموری جماعہ دار جی بطرف
روپڑ مع بیٹن صاحب و ارشاد بنام صاحب زادہ بلند اقبال و سرکردگان
عالی شان جہت احضار در رکاب فیروزی انتساب و رخصت جانسن
صاحب بطرف گلو و منڈی و عطاے خلعت و پروانہ بنام راجہ منڈی
و تشریف فرمائی در کاہنہ گڑھ و ماموری راجہ دھیان سنگھ بنا بر کنانیدن

ڈیره سرکار والا اقتدار و ارشاد به جماعه دار جی جهت درستی لین پلاٹن و رجتبن و آمدن صاحبان عالی شان برائے استقبال سرکار والا مدار و باز آمدن کپتان صاحب وغیره صاحبان در سرکار دولتمدار +

بتاریخ سوم ماه کاتک تا انتهاض رایات عالیات از امرتسر جی در میدان صاف و هموار برائے قواعد پلاٹن بفاصله دو کروه از ڈیره سرداران شعشه ظهور بخشید- و روز اول مع کپتان صاحب در منی وال مخیم خیام گردید و بتاریخ صدر جماعه دار خوشحال سنگھ بطرف سپاٹو مامور شد- سواران مزین بلباس خاصه و افراش عمده مع فیلان هودج طلای مع فراش خانه و چوبداران همراه جماعه دار معزالیه روانه گردیدند- و بین صاحب مع خلعت هفت پارچه و مبلغ پانصد روپیه همراه جماعه دار مشار الیه عز تخصیص یافت که موافق مرضی لاٹ صاحب تجویز ڈیره سرکار والا بجلوه اعلان آورده در قصبه روپڑ مشرف بجناب کیوان مآب بوده و بصاحب زاده بلند اقبال و سرداران عالی شان قدغن بلیغ گشت که منازل کلان کلان طے ساخته شامل رکاب فیروزی انتساب باید بود- بتاریخ چهارم ماه مذکور از منی وال در سری هرگوبند پوره و بتاریخ پنجم ماه صدر در اومر و بتاریخ ششم ماه مذکور در هریانه و بتاریخ هفتم ماه الیه در هوشیارپور مضرب سرادقات فیروزی شد کپتان صاحب در سرکار دولتمدار انکشاف نمود که جاکمن صاحب سیاح و سیار است و عزم کوهستان نواحی کلو وغیره مد نظر همت اثر میدارد رخصت او از پیشگاه جاه و جلال لمعه ظهور بخشد و هم مراسله بنام راجگان آنجا جهت سلامت رسانی صاحب مذکور مع تعظیم و تکریم و رسانیدن مایحتاج زیب ترقیم فرحت ترسیم پذیرد که باعث خوشی دوستان درین باب منظور است بنابران خلعت هفت پارچه و مبلغ پانصد روپیه نقد وجه رخصتانه عطا شد و پروانه بنام راجه منڈی واله و راجه کلو واله قلمی شده که از راه تشید اتحاد سرکارین عالیین بلا تعرض و مزاحمت صاحب مذکور را سیر ملک خود ها کنانیده و تعظیم و تکریم صاحب مذکور بمنصه اعلان آورده لوازمات مطلوبه ضروریه صاحب رسانیده باید داد- و به محافظت و حراست عبور از دریائے ستلج باید کنانید- بتاریخ هشتم ماه صدر در موضع ماہل پور و بتاریخ نهم ماه مذکور در گڑھ شنکر و بتاریخ دهم ماه صدر در کاٹھه گڑھ رونق بخش شدند تارا سنگھ کاٹھه گڑھیه یک زنجیر فیل بنظر اشرف گذرانید و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد مع رسد دانه وجه ضیافت رسانیده افتخار کونین حاصل ساخت وقت شام منادی در تمام لشکر فیروزی اثر جلوه اعلان پذیرفت که احدے از سوار و پیاده پیشتر از سرکار والا کوچ نسازد و به راجه دهیان سنگھ امر عالی

زیب صدور پذیرفت که هنگام چهار گھڑی شب باقی مانده برای ایستاده کنانیدن خیام ظفر احتشام و تجویز
ڈیره در میدان وسیع روانه باید شد چنانچه راجه موصوف حسب الامر بروزنگی پیشتر پرداخت - چهار گھڑی
روز برآمده از کانهه گڑھ بنهضت اعلام فلک فرسا فرمودند و صاحبزاده بلند اقبال را مع زنبورک خانه
حکم فیض شمیم متعاقب فرمودند و به جماعه دار معزالیه امر واجب الاتباع زیب صدور یافت که به آئین پسندیده
دو طرفه تسویه صفوف پلٹن و رجمن و افواج سواری چار پایی وغیره باید کنانید - هرگاه بفاصله سه کروه از
روڑ نزول اجلال آوردند از تناول پرشاد (یعنی طعام) پرشاد شدند - من بعد سردار فتح سنگھ اہلو والیه
مع صاحبزاده نهال سنگھ و جماعه دار معزالیه بهره یاب گردیده از آراستگی لین عرض ساختند -
سرکار والا اقتدار بسواری فیلان در میان افواج سیر کنان قطع مسافت فرمودند در اثنای راه یک
صاحب لوگ از طرف نواب صاحب مع الارڈ صاحب ملاقی شده از طرف
نواب معزالیه مستفسر نویدات صحاح مزاج مبارک گشت باز کپتان صاحب و ڈاکٹر صاحب
و بیٹن صاحب و فقیر عزیز الدین رضا الغفاری و لاله کشن چند بسواری فیلان مستعد
شده از طرف نواب استفسار مژدات عافیات طبع بندگان عالی ساختند هرگاه سرکار دولتمدار
متصل خیام فیروزی احتشام رونق بخش شدند شلق سلامی توپ خانه لمعه ظهور بخشید کپتان صاحب
ظاهر ساختند که جرنیل صاحب بهادر برادر لاٹ صاحب جنگی و دیگر مصاحبان نواب
صاحب استفسار مزاج دوستی امتزاج سرکار گردون وقار کرده اند حسب الامر کپتان صاحب
تجویز خلعت برای صاحبان لمعه بروز یافت +

ماموری صاحبزاده بلند اقبال مع سرداران بنابر استفسار مزاج لاٹ صاحب در آن طرف و آمدن صاحبان در سرکار دولت مدار و قیل و قال فرحت اشتمال سرکار دولتمدار همراه صاحبان +

سرکار دولت مدار به فال فیروزی بخت بیدار صاحبزاده بلند اقبال را مع راجه گلاب سنگھ و سردار
هری سنگھ و راجه سنگت سنگھ و سردار عطر سنگھ سندهانوالیه و شام سنگھ
اٹاری والیه مع چهار راس اسپان و هفت عدد پوشاک و دو حلقه کمان و مبلغ یازده هزار روپیه نقد
و تهیلی کمخواب نزد لاٹ صاحب فرستادند و از زبان نورفشان نشان به صاحبزاده موصوف
ترجمان فرمودند که از طرف سرکار والا استفسار فرحت آثار صحاح مزاج لاٹ صاحب باید ساخت
و به آئین شایسته مراتب تشید اساس اتحاد سرکارین عالیتین ظاهر باید نمود چنانچه صاحبزاده لطف آماده اسباب

صدر بہ **لاٹ صاحب** وغیرہ صاحبان رسانیدہ مستفسر نویدات طبائع **صاحبان عالی شان** گردیدند بعد از طرف **لاٹ صاحب** اسپان و پوشاک ہائے و صندوقچہ مع مبالغ یازدہ ہزار روپیہ بدست **جرنیل رنجی صاحب** وغیرہ صاحبان بطرف سرکار فیض مدار روانہ شدند حضور لامع النور بمجرد اصغائے میمنت انتمائے خبر محبت صاحبان **سردار فتح سنگھ اہلوالیہ مع سردار نہال سنگھ و عطر سنگھ کالیان والیہ** را برائے استقبال صاحبان مامور فرمودند صاحبان تعظیم و تکریم سردار موصوف بجا آوردہ کلاہ از سر برداشتند ہرگاہ برلب فرش رسیدند سرکار والا استقبال فرمودہ بہ تعظیم و تکریم بر کرسی نشانیدند و شلق سلامی بمنصہ اعلان رسید یک طرف پنج کس صاحبان و طرف دوم سرکار والا و **راجہ ہیرا سنگھ و سردار نہال سنگھ** بر کرسی ہائے نشستند و صاحبان استفسار بہجت آثار خیریت سرکار تلطف آثار از زبان **لاٹ صاحب** فرمودند مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ در یازدہ تھیلی کمخواب انداختہ سر وارنہ ساختند و اسباب صدر بنظر مبارک گذرانیدند و بجہت بجا آوری ادب آداب **سرکار مہاراجہ بہادر** کلاہ از سر برداشتند **مہاراجہ بہادر** ارشاد فیض مواد نمود کہ کلاہ بر سر باید نہاد لیکن صاحبان خاموش ماندند درین وقت سردار مسطور عرض ساخت کہ برداشتن کلاہ از سر جہت **تقدیم** ادب آداب سرکار تلطف آثار رسم ملک صاحبان است باز سرکار تلطف آثار از صاحبان مستفسر شدند کہ آنچہ پلاٹن سرکار دولتمدار مشاہدہ کردہ اند در قواعد پلاٹن انگریزی و سرکار عالی چہ **تفاوت** است بالمقابل و برابر اند صاحبان عرض کردند کہ قدر **قلیل تفاوت** میباشد دیگر از ہمہ وجوہ برابر اند باز پرسیدند کہ **لاٹ صاحب** کدام جا تشریف میدارند **جرنیل برادر لاٹ صاحب** ظاہر ساخت کہ اشتیاق ملاقات مسرت آیات سرکار بدرجہ اقصے میداشتند لیکن بسبب انصرام کار ضروریہ بسمت **کلکتہ** روانہ شدہ اند و این خیر اندیش حاضر حضور والا است باز سرکار والا استفسار فرمودند کہ **صاحبان عالی شان** در عقل و دانائی برابر و متساوی میباشند یا کم و زیادہ صاحبان عرض ساختند کہ **صاحبان عالی شان** تمامی یکسان و برابر اند لیکن عطائے عہدہ موافق **عقل** و فراست میباشد سرکار تلطف آثار فرمودند درست و راست است چرا کہ پنج انگشت دست ہم برابر نیست باز سرکار عالی اقتدار پرسیدند کہ از نشان و تیاری پلاٹن در چند مدت بجلوہ اعلان مے رسد صاحبان التماس ساختند کہ در شش ماہ خوب وجہ آراستگی پلاٹن مے شود باز سرکار والا استفسار فرمودند کہ درین وقت **لاٹ صاحب** بکدام کار و بار مشغول میباشد صاحبان گذارش ساختند کہ در نوشت و ترقیم اوقات بسر مے برند باز فرمودند کہ در عرصہ شش روز دائرہ دولت و اقبال از **امرت سر جی** در روپڑ تشریف آوردہ۔ صاحبان عرض ساختند کہ در درازی منزل نقصان

آدمان و شتران و فیلان و اسپان مے شود صاحبان زیادہ آنچنان گروہ منزل نہ مے سازند و ہنگام ضرورت قطع مسافت طولانی بجلوہ اعلان میدارند سرکار والا اقتدار فرمودند کہ فوج سرکار والا ہیبت گروہ منزل مے سازد و ہم سرکار والا را از ابتدائے ریعان شباب سلطنت عادت منزل کلان است باز سرکار والا آثار استفسار ساختند کہ شما نشانہ توپ بر ہدف میرسانند صاحبان عرض نمودند کہ این کار سپاہیان و گولہ اندازان است باز فرمودند کہ سرکار والا بفضل سری اکال نشانہ توپ سرکردہ بر ہدف میرسانند و سرکار والا را بسیار شوق ملاقات صاحبان عالی شان بود صد شکر کہ از دیدار دید دوستان سرورے وافی و ہبورے کامی حاصل شدہ باز صاحبان التماس ساختند کہ اگر کسے صاحب لوگ برائے مشاہدہ ڈیرہ سرکار دولتمدار بیاید تعرض و مزاحمت نشود فرمودند در طریق اینق تشید اتحاد بلاشک بیاید باز صاحبان عرض نمودند کہ در تمام لشکر فیروزی اثر امر عالی صادر شود کہ احدے از احاد ہمراہ صاحبان سخن دیگر نسازد بہ بھیہ شامداس ارشاد شد کہ در تمام لشکر فیروزی اثر احکام عالیہ برساند کہ احدے از آدمان لشکری ہمراہ صاحبان سخن بطور دیگر بجلوہ اعلان نیارد و اگر کدام صاحب لوگ بنابر ملاقات بہجت آیات سرکار والا بہ ڈیوڑہی حاضر شود حسب العرض بہرہ یاب بملاقات بہجت آیات گردانند باز سرکار والا سخنان شراب نوشی بجلوہ اعلان آوردند و درمیان ذکر اذکار فرمودند کہ شراب لاہور بسیار عمدہ و خاصہ است صاحبان را ہنگام محفل نوشانیدہ خواہد شد باز سرکار والا اقتدار از زبان مبارک فرمودند کہ یک پلٹن زنانہ ہمراہ رکاب ظفر تاب میباشد تواعد آن شان نواب صاحب را ملاحظہ کنانیدہ خواہد شد صاحبان عرض کردند خوب قواعد میسازند سرکار والا فرمودند کہ ہر کس از سپاہی تیر و کمان از دست و شمشیر بر کمر بستہ قواعد مینماید باز صاحبان گذارش کردند کہ در خانہ نواب لکھنو والہ پلٹن زنانہ قواعد شایستہ میساخت وقت دوپہر صاحبان رخصت شدند وجہ رخصتانہ از سرکار دولتمدار حوالہ شد۔ در وجہ جرنیل پارچہ ہفتدہ رقم ہفت عدد۔ بین صاحب پارچہ نہ عدد رقم ۳۔ بارلس صاحب پارچہ یازدہ زیور پنج رنجی صاحب پارچہ شش عدد۔ ہرن سپ صاحب پارچہ و زیور ایضاً صاحبان از حسن توجہات سرکار دولتمدار خوشنود و منفرح شدند +

تشریف بردن آن روے آب جہت دریافت ملاقات راحت آیات لاٹ صاحب +

بتاریخ یازدہم ماہ کاتک وقت شب لاٹ صاحب تمامی عملہ و فعلہ و شتر خانہ و فیل خانہ و انبوہ مردمان کہ متصل ڈیرہ فرود بودند شبا شب کوچ کنانیدہ داد کہ فردا صبحی ملاقات بہجت آیات دوستان صمیمی شعشہ ظہور خواہد بخشید انبوہ و ازدہام خلایق خوب نیست و صبحی حسب الامر سرکار والا اقتدار پلاٹن ہائے ورجمنٹ از جانب سرکار دولتمدار تا پل لین بستہ ایسادہ بود صبحی مصاحبان لاٹ صاحب برائے استقبال سرکار والا

از طرف لاٹ صاحب آمدند سرکار والا اقتدار برائے دریافت مواصلت موفور المسرت لاٹ صاحب
همراه صاحبان از راه پل مع سرداران عالی شان و رساله و رجمن الارڈ صاحب لبنتی پوش تشریف شریف
بازوئے آب بردند و از آن طرف از ابتدائے خیمه نواب صاحب تا نیم کروه دو راسته یعنی از هر دو طرف
افواج صاحبان عالی شان ایستاده بود اولاً سواران رجمن این ملک باز پلٹن پوربیه باز گوره هائے
باز رجمن گوره هائے باز توپ خانه و متصل خیمه نواب صاحب پلٹن تلنگه۔ هرگاه سرکار والا نزدیک
افواج تشریف شریف آوردند رجمن و پلٹن شلق کردند و نواب صاحب مع مصاحبان خود بنا بر استقبال
سرکار والا اقتدار تا پائل تشریف فرمائے شد بفاصله قریب از سرکار عالی اقتدار رسیدند کلاه از سر برداشته تعظیم و تکریم ساختند
و در سواری ملاقات فرحت آیات دوستان لمعه ظهور بخشید سرکار والا تبار از فیل خود برخاسته بر فیل نواب صاحب
رونق بخش شدند گویا قران سعدین در برج حوت گردید و بایکدیگر سخنان دلاویز مسرت انگیز اتحاد آمیز فرموده
در خیام میمنت اختشام رسیدند و از فیل فرود شده در خیمه کلان رونق افروز شدند در آنجا لیڈی صاحبه
بیگم و دیگر لال بیوی هائے بر کرسی هائے نشسته بودند همگی و تمامی تعظیم و تواضع سرکار گردون وقار بجا آورده مستفسر
نویدات صحاح مزاج حضور اشرف شدند و سخنان از دیاد مراتب اتحاد و تشیید روابط وداد ساختند باز بیگم
صاحبه داخل خیمه گردید و لال بیوی هائے در خیام خود ها وارد شدند و سرکار جهان مدار در خیمه لاٹ صاحب
پرتو نزول فیروزی شمول افکندند لاٹ صاحب تواضع و تکریم به آئین شاهان بجلوه نمایش آورده سرکار
والا را بر کرسی نشانیدند و هم به دیگر سرداران کرسی هائے حواله ساختند تفصیل کرسی هائے سرکار والا اقتدار
کنور کهڑک سنگھ و سردار فتح سنگھ اهلووالیه و راجه هیرا سنگھ و راجه دهیان سنگھ
و سردار هری سنگھ و راجه سوچیت سنگھ و راجه گلاب سنگھ و بهائی رام سنگھ
و بهائی گوبند رام و راجه سنگت سنگھ و راجه لاڈوه واله و جماعه دار خوشحال سنگھ
و سردار جوالا سنگھ و سردار وساوا سنگھ تعاقب کرسی سرکار والا ایستاده شدند۔ و زیر
کیسری سنگھ روبروئے سرکار والا اقتدار ایستاده بود از طرف لاٹ صاحب جرنیل
و کرنیل و کپتان اسکندر صاحب بقدر هشت کس صاحب لوگ بر کرسی
هائے نشستند و کلاه از سر برداشته پیش کرسی هائے نهادند و دیگر سرداران حسب الارشاد در خیمه علیحده
اجلاس ساختند و بقدر پنجاه نفر صاحبان نزد سرداران کلاه از سر برداشته ایستاده و نشسته بودند ــــ
نواب صاحب و سرکار والا اقتدار باهم سخنان استحکام مبانی اتحاد و تاسیس اساس
وداد میفرمودند چونکه سرکار والا را از زبان انگریزی و لاٹ صاحب را از زبان هندی دستگاهی کلی نبود

سرکار والا آثار به فقیر حی نهایند و فقیر موصوف درخدمت **کپتان صاحب** ظاهر میساخت و کپتان موصوف که شمع
شبستان آشنائی و گل گلستان یکتائی است تمام مراتب توثیق مبانی اتحاد و ترصیص وساس وداد به آئین شایسته
وطرز بایسته درخدمت **لاٹ صاحب** عرض ساخته شیرازه بندگیات ستطاب یکجهتی و یکرنگی بیشتر از پیشتر
مے شد و سرکار والا استفسار مقدمات پلاٹن و شوق سواری اسپان و شرب شراب که از **لاٹ صاحب**
سیفرمودند **کپتان صاحب پرن سپ صاحب** تفهیم آن در زبان انگریزی به **لاٹ صاحب**
ساخته جوابدهی هر مقدمه بطور شایسته میساخت باز سرکار والا یک هزار و یک صد تنگی طلای سروارنه **نواب
صاحب** فرمودند و نواب موصوف همین قدر سروارنه سرکار والا بجلوه نمایش آورد۔ سرکار والا اسم هر یک
سرداران بر زبان مبارک آورده شناسای هریک به **لاٹ صاحب** کنانیدند و سخنان موالفت
نشان موافقت و مخالصت به فصاحت تمام و بلاغت ما لاکلام بر زبان اتحاد نشان آوردند و هم تعریف
و توصیف **کپتان ویڈ صاحب** در انضباط روابط مواحدات و اخلاص و تشیید مراسم ایتلاف و
اختصاص و تهذیب الاخلاقی و یگانه آفاقی و محلے بودن بحلیه شمایل سنیه و خصایل رضیه سجایاے مرضیه
از زبان مبارک فرمودند۔ باز حسب المرضی **لاٹ صاحب** مغنیان خوش روے و نوازندگان عنبر موے
مع چیند لال بیوی هاے در خیام دیگر محفل راحت و انبساط و بزم مسرت و نشاط بیار استند۔ باز کشتی
هاے خلعت سرکار گردون وقار از طرف **نواب صاحب** حاضر شدند پارچات پنجاه و یک۔ زیور
سه عدد۔ دو راس اسپ با زین طلای و یک زنجیر فیل مع جل مخملی سرخ کارچوبی **نواب صاحب**
بخدمت سرکار عالم مدار گذرانیده دوست سرکار والا گرفته در خیمه هاے که در آنجا سازندگان جادو آثار مے
نواختند تشریف ارزانی فرمودو بر کرسی هاے نشسته به تماشاے نوازندگان و رقاصان پرداختند۔ از طرف
سرکار والا مبلغ یک هزار روپیه عطا شد و مغنیان چابک دست نغمه بانشراح تازه و سرور بارتیاح بے اندازه آشکار
ساختند که بیک تشیر دل پذیر بر پیکر شنوندگان مانند هیئت تصویر جدار لب بسکوت آشنا ساخت ابواب فرحت
و کامرانی و اسباب انفراح و شادمانی مفتوح و آماده ساختند۔ غبار کدورت و ملال و زنگ کلفت و نکال از آئینه قلوب
عالم و عالمیان به مصقلهٔ سرور موفور و میور نامحصور زدوده گشت قران مشتری و زهره در برج حوت جلوه نمایش پذیرفت در
گلستان ابتهاج نشان و بوستان انفراح عنوان اثمار مسرت و ارتیاح بازهار فرحت و انشراح و اثمار خورمی آثار سرسبز و
شگفته شدند حدایق قلوب عالم و عالمیان از رشحات سحاب افضال ایزد متعال و اقطار امطار نوال ذوالجلال سرسبز و شاداب
شدند **نظم** نور دو کوکب شده در قران + انجمن انجم فلک بر کران + برج شرف کرد دو کوکب یکی + سلک و
نسب کرد دو گوهر یکے + گشت به برجے دو قمر جاے گیر + گشت مزین به دو پیکر سریر + با **نواب صاحب**

برسم متابعت سرکار والا بیرون برآمد و سرکار والا اقتدار اسپان خود را طلبیده به لاٹ صاحب مشاهده رفتار وغیره کنانیدند و یک راس اسپ خوش قامت برفتار رهوار به لاٹ صاحب حواله ساخته مراجعت فرمودند. بموجب آئین سابقه از پلاٹن و رجمن و توپ خانه شلق سلامی جلوه ظهور پذیرفت وسرکار فیض مدار در کشتی بنگله واله جلوس میمنت مانوس فرموده عبور از دریای ستلج بمنصه اعلان آوردند٭

فرستادن لاٹ صاحب خلاع بنابر صاحب زاده بلند اقبال و تاکید کردن سرکار والا به راجه کلان وغیره سرکردگان بنابر تیاری اسباب ملاقات لاٹ صاحب بهادر٭

بتاریخ یازدهم ماه کاتک وقت سه پهری از طرف نواب صاحب هنگام تشریف بردن صاحبزاده بلند اقبال تجویز پوشاک وغیره شده بود لهذا معتبر لاٹ صاحب در سرکار دولتمدار آمده التماس ساخت که معتبر سرکار عالی آثار بهره یاب گردد که خلاع حواله کرده شود. در وجه شاهزاده کهرک سنگه پارچات هفتده. زیور هفت عدد. راجه سنگت سنگه و سردار هری سنگه و راجه گلاب سنگه و سردار عطر سنگه سندهانوالیه و جمعه دار و راجه دهیان سنگه و راجه هیرا سنگه و راجه سوچیت سنگه و سردار جوالا سنگه فی خلعت هفت پارچه و سه رقم کنٹهه مروارید و جیغه و کلغی. وقت سه پهری سرکار والا براجه کلان فرمودند که فردا تشریف آوری لاٹ صاحب در ڈیره سرکار والا از قوة بطون بمنصه شهود خواهد رسید آراستگی ڈیره از خیام کار چوبی و مخملی و کمخوابی باید کنانید و آرایش و زیبایش فرش فروش بکمال لطافت بمنصه ظهور باید آورد و از ابتدای خیمه مبارک سرکار والا تا پل آبپاشی در اثنای راه رونق اعلان باید داد و به مصر بیلی رام ارشاد به تدغن بلیغ لمعه نمایش یافت که تحایف نفیسه و اسباب عجیبه هفتاد و یک پارچه برای لاٹ صاحب در بقچه های پشمینه نگاه دارند و بنام سرداران عالی شان امر نافذ صادر شده که پوشاک های کمخواب پوشیده و مزین بزیورات مرصع شده حاضر حضور باشند و پلاٹن ها و رجمن های و افواج سواری ملبس بلباس کمخواب بترکیب خوش و طرز دلکش از ابتدای ڈیوڑهی تا پل ایستاده شوند و هنگام تشریف آوری لاٹ صاحب شلق سلامی بعرصه شهود آرند و آنچه گهوڑچڑه های کلان اند اندرون قنات در صحن گرداگرد دین بسته ایستاده شوند و متصل خیمه سرکار تلطف آثار سرداران خورد و افسران افواج ظفر امواج وردی و پوشاک کمخواب بارقم جواهر پوشیده ایستاده شوند و سرداران در بیچوبه دیگر موافق رتبه و قدر خویش در ایستادن و نشستن سعادت دارین حاصل سازند و سایبان های

کمخواب وکارچوبی وساٹن وزربفت وتاس منقبب شوند وآنچنان آراستگی وزیبایش محفل جلوه اعلان پذیرد که باعث خوشی خاطر بنیدگان شود که در تمام ملک کیفیت ہذا مشہور ومعروف شود وآنکه بیگم سمرو بدون ایمائے نواب صاحب برائے دریافت ملاقات مسرت آیات سرکار والا آمده بود بموجب حکم نواب صاحب بہ تعاقب بفاصلہ دوازده کروه از ڈیره نواب صاحب فروکش شد موافق صلاح وکنکاش سرکار والا اقتدار باحراز ملاقات خواہد پرداخت +

ناموری صاحب زاده بلند اقبال مع مصاحبان برائے استقبال نواب صاحب وتشریف آوری ہمراه صاحب زاده در ڈیره سرکار گردون وقار ودادن تحایف عالم اتحاد سرکار والا بہ لاٹ صاحب وگفتگوے تشید اتحاد +

موافق حکم سرکار دیروزه آرایش فروش وانتصاب خیام راجہ کلان آنچنان بمنصہ نمایش آورد که باعث حیرت بنیدگان شد۔ من بعد شاہزاده کھڑک سنگھ وسردار ہری سنگھ وراجہ گلاب سنگھ جہت تشریف آوری لاٹ صاحب برسم استقبال ماموز گشتند۔ ہنگام رونق افروزی شاہزاده در ڈیره صاحبان شلق سلامی شعشعہ ظہور بخشید ونواب صاحب از راه تشید اساس یکجہتی واستحکام مبانی یک مغز دو پوستی ہمراه شاہزاده وسرداران از ڈیره خود سوار شدند۔ ہنگام سواری شلق سلامی لمعہ بروز پذیرفت ویک رجبن گوره ہائے در رکاب مسرت مآب آورده برلب پل رونق بخش شدند سرکار والا بمجرد خبر تجیبت صاحبان بر پل مع سرداران عالی شان برسم استقبال متوجہ گردیدند وبکمال تعظیم واحترام ملاقات صاحبان ساختند بہ اتفاق خود در خیام راحت ارتسام آورده خیر مقدم ومرحبا گویان بر کرسی ہائے نشانیدند۔ ہنگام رسیدن لاٹ صاحب بر پل وثانیاً در خیمہ مبارک سرکار گردون وقار شلق سلامی کردند وصاحبان عالی شان از ظہور این معنے خورسند ومنفرح شدند تفصیل کرسی ہائے سرکار والا حضور لامع النور این است شاہزاده کھڑک سنگھ وراجہ ہیرا سنگھ وسردار فتح سنگھ مع سردار نہال سنگھ وراجہ سنگت سنگھ وراجہ لاڈوه والہ وبھائی رام سنگھ وبھائی گوبند رام وبھائی سادہو سنگھ وسردار جوالا سنگھ وسردار ہری سنگھ وسردار عطر سنگھ سندہان والیہ بر کرسی ہائے نشستند وراجہ دھیان سنگھ وجماعہ دار خوشحال سنگھ وراجہ سوچیت سنگھ متصل کرسی حضور والا ایستاده ماندند واز طرف ثانی نواب گورنر صاحب۔ نواب صاحب جرنیل وآدم صاحب جرنیل و رنجی صاحب وبرن سدپ صاحب وبارنس صاحب وکنکوی صاحب

وسکندر صاحب واسکندر بارلنس صاحب وکپتان وڈ صاحب وڈاکٹر
مری صاحب وکانر صاحب وجان لکی صاحب وکپتان بین صاحب
ودیگر صاحبان بقدر شصت کس ودو کس خدمتگار نواب صاحب قسطاس در دست تعاقب کرسی
نواب صاحب ایستاده ماندند ومجلس عیش ونشاط وبزم فرحت وانبساط به آئین بهین وطرز دل گزین
آراسته وپیراسته شد۔ سازنوازان روبروے وهم تعاقب خیمه بنواختن مشغول شدند به تفریح قلوب شنوندگان
پرداختند۔ نواب صاحب به پرن سپ صاحب حکم مسرت شیم دادند که دست هر یک
صاحب لوگ گرفته بالمشافه سرکار والا اقتدار اسم وعهده هر یک بیان سازند مشار الیه موافق احکام عالیه
نواب صاحب نام عهده هر یک به تشریح تمام ظاهر ساخت۔ باز ارشاد به جماعه دار معز الیه وراجه
کلان شرف نفاذ یافت که اولاً دیوانان ودفتریان ووکیلان کلان کلان روبروے نواب صاحب
حاضر کنانیده نذرات بگذرانید۔ جماعه دار موصوف اولاً دیوان شیر علی ودیوان کرپارام ودیوان
دینا ناتهه ودیوان بهوانیداس ولاله کرم چند ولاله نانک چند وغیره دفتریان
را حاضر نمود هر یک پنج پنج تنکی وجه نذرات در سرکار والا اقتدار ونواب صاحب گذرانیدند۔ و
سرکار والا اسم وعهده هر یک بیان طراز شدند۔ باز منشیان حضوری در گذرانیدن نذر سرکار ولاٹ صاحب
سعادت جاودانی حاصل ساختند۔ باز سرداران سندهان والیه واٹاری والیه وکالیانوالیه
وجلهه والیه حاضر شدند۔ سرکار والا اسم وعهده هر یک اظهار ساخته فرمودند که هر سه سرداران سندهان والیه
از اقرباے سرکار دولتمدار اند۔ بعد ازان سرداران خورد وگهوڑچڑه وجاگیرداران وافسران کمپوے معلے مع جرنیل
تیج سنگهه وکرنیل گلاب سنگهه پوهونڈیه وامیر سنگهه وسلطان محمود نذرات رسانیده
به تفریح خاطر حضور اشرف پرداختند۔ باز وکیلان راجه نابهه واله وراجه کنتیهل واله وسنه مل و
کنهیا لعل وکیلان سردار اہلو والیه مبلغ دو دو صد روپیه نذر سرکار والا ولاٹ صاحب
گذرانید۔ باز افسران افواج بهره یاب بوده نذرات گذرانیدند۔ سرکار والا اسم وعهده هر یک به توضیح آوردند۔
باز حکم برخاست دربار در بارگردید وهر یک سردار موافق ارشاد بذیره خود رفت وسرکار والا ونواب گورنر
صاحب در سخنان تشید اساس اتحاد وآئین افواج سواری وپلاٹن مشغول شدند۔ منشی صاحب
گفت که ملاحظه پلٹن زنانه هم کرده شود۔ سرکار والا اقتدار که تنگی طوائفان را ملبس به لباس خاصه کنانیده در یک
خیمه نشانیده بودند روبروے طلبیدند در آن وقت بهائی صاحبان بهائی رام سنگهه و
گوبند رام ودیگر سرداران بموجب ارشاد سرکار والا برخاسته اندرون خیمه کلان نشستند وطوائفان بزین

به البسه و زیورات باعشوه و غنج دل فریب حاضر شدند سرکار والا فرمودند که این کمیدان و صوبه دار و جماعه دار و چوبدار نیز باز ارشاد شد که نغمه و سرود عشوه و ناز آمیز عشرت انگیز شروع سازند طوایف اسم طمچه **موتیان واله بنا** به کمال لطافت و نرمی سرائیدند مبلغ یک هزار روپیه از طرف **نواب صاحب** وجه انعام عطا شد **نواب صاحب** باز سرکار والا را فرمودند که فردا قواعد فوج انگریزی اولاً مشاهده نمایند لیکن **مردم گوره** هاے تا دو گهڑی روز بر آمده بسبب **موسم سرما** و برودت قواعد مهیا سازند باز بباعث گرمی هوا قواعد کردن نمے توانند وقت سه پهری معاینه قواعد مقرر شد باز اسباب خلعت **نواب صاحب** از طرف سرکار والا حواله گردید - پارچات چهل و سه عدد - رقوم جواهر هفت عدد - گاتره کلابتونی - شمشیر ولایتی دو با ساز مرصع - **تفنگ** هاے مع ساز طلای - سپر دو - ترکش زردوزی - حلقه کمان - لحاف پشمینه - تولای پشمینه - رضای پشمینه - پیچ بند کلابتونی - ظروف بلورین سه عدد - آب خوره طلای - پیاله یعنی (قدح) سنگ یشم براے نوشیدن شراب - دو راس اسپ - یکراس اسپ نیله بازین طلای - یکراس اسپ کمیت بازین نقره - و یک زنجیر فیل مع هودج نقره - سرکار والا کنٹهه مروارید از دست مبارک خود در گلوے **نواب صاحب** انداختند و رقوم جواهر و دو شال هاے یک تاره بدست **نواب صاحب** داده ملاحظه کنانیدند و ارشاد به **مصر بیلی رام** گردید که تمام اسباب را تعداد و شمار کرده حواله معتمدان **نواب صاحب** باید ساخت و خلاع براے مصاحبان وقت سه پهری در ڈیره فرستاده خواهد شد - باز سرکار والا دست **نواب صاحب** گرفته در خیمه تشریف بردند - ملاحظه خیمه و بیچوبه کارچوبی کنانیدند هنگام بر آمدن **نواب صاحب** از خیمه اسپان سواری خاص که مع زین هاے مرصع آراسته و پیراسته بودند سرکار والا به **نواب صاحب** ملاحظه کنانیدند - یک پاس و چهار گهڑی روز بر آمده رخصت صاحبان جلوه اعلان پذیرفت و لسواری فیلان در ڈیره جات خود وارد شدند و سرداران هم رخصت گردیدند و سرکار والا آرام فرمودند +

ارشاد سرکار بنا بر ایستادگی بنگله نقره در میدان پریڈ و فرستادن پارچات و رقوم در ڈیره لاٹ صاحب و تشریف فرمای بر لب آب و آمدن طوائف از ڈیره نواب صاحب و عطاے انعام +

وقت سه پهری سرکار تلطف آثار از اصغاے **گرنٹهه صاحب** سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل ساختند به **راجه کلان** ارشاد عالی مواد صادر شد که بنگله نقره از بالاے کوه برداشت کنانیده در میدان وسیع و هموار پریڈ پلاٹن ایستاده گردانند که به اتفاق **نواب صاحب** ملاحظه قواعد پلاٹن و رجمن و شلق توپ خانه کرده خواهند شد - باز حسب الطلب **فقیر رضا و لاله کشن چند** بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت

سعادت سرمدی حاصل ساخت وچند تھان دوشالہ وکمخواب وجامہ وار ورومال ودستار گلبدن ودوپٹہ ہا ے و کھیس ہاے ملتانی وتھان ہاے سفید ورقوم جواہر کنٹھہ مروارید وطرہ مروارید وجیغہ وترگش زردوزی ودو حلقہ کمان وشمشیر وکرچ مع ساز طلای شامل خلاع ہاے فرمودند کہ بخدمت **نواب صاحب** رسانیدہ بدسند وسرکار تلطف آثار در بیچوبہ برلب دریاے ستلج رونق افزاے شدہ بہ سیر دریاے متوجہ گردیدند۔ درین اثناے طوائف ہندوستانی از لشکر **نواب صاحب** براے شرف واحراز ملازمت وارد شدند۔ سرکار عالی وقار طوائف را از راہ عنایات بیغایات بالمشافہ طلبیدہ مبلغ دوصد روپیہ انعام عطا فرمودند باز سرکار والا بسواری اسپ بملاحظہ میدان قواعد پلاٹن بجلوہ اعلان آوردند وڈیرہ ہاے افواج ظفر امواج کہ درانجا فرود بودند بنابر کوچ کنانیدن ڈیرہ جات ارشاد عالی سواد فرمودہ وقت شام مراجعت بافرحت ومسرت بمنصہ اعلان آوردند ✣

تشریف بردن سرکار والا بنابر ملاحظہ میدان پریٹ ومشاہدہ قواعد جنگی الارڈ صاحب وقت سہ پہری وتشریف فرمودن بہ آن روے آب جہت ملاحظہ قواعد پلاٹن صاحبان عالی شان ✣

بتاریخ چہاردہم ماہ کاتک صبحی حضور لامع النور بسواری اسپ بنابر ملاحظہ میدان قواعد پلاٹن تشریف بردند وارشاد عالی سواد بہ بیلداران جہت تصفیہ میدان وتسویہ زمین عز صدور یافت وبہ راجہ جی امر واجب الاتباع صادر شد کہ در مکان خوب وجاے مرغوب انتصاب بنگلہ نقرہ باید کنانید۔ باز بہ تناول پرشاد یعنے (طعام) پرشاد شدند۔ باز الارڈ صاحب حاضر گردیدہ گذارش ساخت کہ سواران رجمن لیس وتیار ولین وصف بستہ ایستادہ اند بملاحظہ قواعد فرمائند۔ درین اثناے یک اکالیہ از نکبت ایام ونحوست طالع خود شمشیر از نیام برآوردہ بطرف حضور انور آمد دیگر اردلیان ومردمان سرکاری مجتمع وفراہم شدہ واکالیہ را در پنجہ تعرض ومزاحمت آوردہ روبروے حضور انور آوردند۔ موافق ارشاد عالی بہ تعذیب بسیار وتادیب بے شمار زدوکشت گنانیدہ در پلٹن محبوس ساختند۔ من بعد بسواری فیلان بمشاہدہ قواعد جنگی الارڈ صاحب متوجہ شدہ رونق بخش خیام نصرت احتشام گردیدند۔ باز برخاست دربار گوہر بار رونق ظہور بخشید وسرداران بطرف ڈیرہ جات خود ہاے رفتند۔ وقت سہ پہری کپتان ویڈ صاحب از طرف **لاٹ صاحب** آمدہ گذارش ساخت کہ براے مشاہدہ قواعد پلاٹن آنروے آب تشریف باید برد لیکن انبوہ بسیار بہ آنروے آب عابر نشود و بقدر یک صد آدم عبور نمایند لہذا این مخلص پیشتر آمدہ عرض ساختہ است ومصاحبان **لاٹ صاحب** براے استقبال سرکار تلطف آثار مے آیند آن وقت حضور فیض گنجور متوجہ بسواری شوند واین مخلص در ڈیرہ خود رفتہ فی الحال مراجعت میسازد۔ باز سردار فتح سنگھ اہلووالیہ وجماعہ دار خوشحال سنگھ وراجہ کلان حاضر شدند سرکار والا آثار

براجہ کلان فرمودند کہ بر پل رفتہ باید نشست و موافق تفصیل ذیل سرداران را از پل عبور کنانیدہ باید داد و دیگر
احدے را عبور شدن ندہند - پنج زنجیر فیل و پنج راس اسپان سرکاری - ہر چہار راجہ صاحبان و جماعہ دارو
راجہ ہیراسنگھ و سردار فتح سنگھ مع سردار نہال سنگھ و سرداران سندہان والیہ و جوند
سنگھ موکل و سردار دیسا سنگھ مع پسران فقیر عزیز الدین و سر دیارام - دیگر ہمراہ کپتان
صاحب ہر کس کہ بیاید مزاحم و متعرض نشوند - اردلیان ہر دو ڈیرہ بیست و پنج نفر فتح سنگھ سرہالی والہ
و جمعیت سنگھ و مصر بیلی رام مع مبالغ راجہ سنگت سنگھ و راجہ لاڈوہ والہ و الارڈ
صاحب و کورٹ صاحب و شاہزادہ کھڑک سنگھ مع منگل سنگھ و فتح سنگھ
مان تفصیل ہذا بہ منشی کاہن چند نویسانیدہ ارشاد فرمودند کہ بر پل ایستادہ شود و ملاحظہ بہمین
کاغذ نمودہ عبور ہر یک سردار بمنصہ اعلان آرد - چہتری بردار ہمراہ کسے سردار نرود - راجہ جی حسب الارشاد
بر پل تشریف آوردہ موافق آئین صدر عبور ہر یک سردار بعرصہ نمایش آوردند - درین اثنائے یک طوائف بعمر
پانزدہ سالہ از ڈیرہ صاحبان عالی شان بحضور سراسر نور بہرہ یاب شد و طوائف ہمراہی او عرض
ساخت کہ این دختر فرنگی است - حضور والا از راہ عنایات او را بالمشافہ نشانیدہ و ملاحظہ چہرہ و صورت
و چشمان او فرمودہ و دست مبارک بر رخسارہ او نہادہ از سردار فتح سنگھ مستفسر شدند کہ تحقیق دختر
فرنگی معلوم نمے شود باز استفسار فرمودند کہ از تخم کدام فرنگی ہستی - طوائف عرض ساخت کہ دختر نچ
صاحب فرنگی میباشم سرکار والا فرمودند کہ این معنے درست و راست است سابقہ شنیدہ شد کہ مادرش
درینجا اقامت میدارد عرض شد کہ بیرون نشستہ است حسب الحکم حاضر کردند - فرمودند کہ مع دختر خود تا لاہور
ہمراہ دائرہ دولت و اقبال باید رفت از آنجا رخصت کردہ خواہد شد - مبلغ یک صد روپیہ وجہ خرچ عطا شد
و مبلغ بیست و پنج روپیہ بہ طوائف ہمراہی او عطا فرمودہ حکم روانگی لاہور فرمودند - بہ گلاب ٹینان والہ
ارشاد شد کہ بہ محافظت تمام ڈیرہ اش در فراش خانہ باید کنانید و یک خیمہ علیحدہ بنا بر رہائش از فراش خانہ
باید داد - باز یک مصور ہندوستانی مرسلہ نواب صاحب برائے نقشہ تصویر سرکار والا بہرہ یاب
گردید و چند قطعہ تصاویر لال بیوی ہائے حاضر ساخت - باز مصوران سرکاری حسب الارشاد مستعد شدند
سرکار عالی یک تصویر اسپ نیلہ و یک تصویر عمر خورد راجہ سوچیت سنگھ حوالہ مصور نمودند کہ از
طرف نواب صاحب رسانیدہ باید داد - باز سرکار والا فرمودند کہ نواب صاحب گفتہ بود کہ
تصویر شبیہ خود اے الان براحدے حوالہ نساختہ ایم از انجا کہ ہمراہ سرکار دولتمدار استحکام روابط محبت و داد
دلی گردیدہ بنائے علیہ تصویر خود بدست مصور فرستادہ خواہد شد کہ باعث یادگیری دوستان خواہد بود کہ اگر

ہر کسے از صاحبان عالی شان در علاقہ سرکار دولتمدار بے آئینی بجلوہ ظہور آرد از ملاحظہ کردن تصویر نواب
صاحب از کردار ناہنجار خود نادم و پشیمان شود فرمودند کہ آن تصویر فرستادہ اند یا نہ مصور مذکور التماس ساخت
کہ نواب صاحب فرمودہ اند کہ تصویر خود بسہولیت تیار کنانیدہ و از طلاء و جواہرات مرصع نمودہ زیب
ترسیل خواہد یافت حالا بجلدی تیار کردہ شود فرمودند کہ درست و راست است باز سرکار والا فرمودند کہ عہد نامہ
سرکارین عالیین سابقہ بتوثیق و استحکام تمام نوشتہ شدہ الحال نواب صاحب از طرف خود یاد
گیری نامہ در باب حصول ملاقات سرکارین عالیین و تاسیس اساس اتحاد تیار کنانیدہ آید کہ باعث
یادگار تا بانقراض زمان خواہد ماند۔ باز سرکار تلطف آثار فرمودند کہ کپتان صاحب گفتہ بود کہ مصور نوکر
بادشاہی نیست برضامندی خود در لشکر نواب صاحب اقامت میدارد۔ مصور مذکور عرض ساخت
کہ درست است باز سرکار والا فرمودند کہ ہمراہ رکاب فیروزی مآب تا لاہور باید رفت عرض ساخت کہ
از مدت مدید آرزوی شرفیابی سرکار والا اقتدار در دل نیاز منزل میداشتم در باب روانگی لاہور ہر قسم کہ
ارشاد عالی صادر شود باعث سعادت متصور است۔ باز مصور مسطور تختہ کاغذ بر آوردہ نقشہ تصویر سرکار
گردون وقار مرقوم ساخت کہ درین اثنائے دیوان شیر علی شرف بارگاہ جہان پناہ گردیدہ بجماعہ دار
موصوف عرض ساخت کہ اگر تصویر سرکار والا نشست بندوق بر شکار بستہ تیار سازد بسیار انسب و احسن است
جماعہ دار معزالیہ بمصور مسطور از کیفیت ہذا مطلع ساخت مصور مسطور منظور ساخت و تصویر دو چشمی بقلم
جادو رقم نگارش کرد۔ مبلغ یک صد روپیہ بمصور عطا و مرحمت شد۔ باز سرکار والا ارشاد عالی مواد بہ لوٹنی
ماشکی فرمودند کہ دو راس اسپان سردار معزالیہ و یک زنجیر فیل سواری دیوان شیر علی و گنہیا لعل
وکیل عبور از پل باید کنانید کہ تماشائے قواعد دیدہ خواہد آمد و سردار موصوف مع صاحب زادہ از راہ کشتی
ہمراہ سرکار عبور سازند۔ ہرگاہ شش گہڑی روز باقی ماند پرن سپ صاحب و بین صاحب
مصاحبان لاٹ صاحب برائے استقبال سرکار والا اقتدار حاضر شدند و در پریٹ تیاری
قواعد پلاٹن و رجمن و توپخانہ در میدان وسیع و فراخ و ہموار جلوہ اعلان پذیرفت۔ سرکار والا آثار فی الحال
ہمراہ صاحبان صدر بسواری کشتی بنگلہ وار عابر شدند و بسواری اسپان در ڈیرہ لاٹ صاحب تشریف
فرما شدند۔ تمامی سرداران و سرکردگان چہار زرہ و خود آہنی پوشیدہ و سلاح ہائے آراستہ کردہ بسواری
اسپان ہمراہ رکاب فیروزی انتساب حاضر بودند ہرگاہ سرکار والا متصل میدان پریٹ پرتو ورود
مسرت آمود انداخت نواب صاحب برائے استقبال سرکار تلطف آثار تشریف آوردہ
سرکار گردون وقار را ہمراہ خود در میدان بردہ اولاً ملاحظہ رجمن ہائے و پلاٹن ہائے و توپخانہ کہ صف بستہ

ایستاده بود کنانیدند و ثانیاً گرداگرد افواج طواف ساخته در میدان ایستاده شدند و گرد میدان پریٹ پہره ہاے استاده نمودند که ہیچ کس از سوار و پیاده در میدان پریٹ وارد نشود- باز **نواب صاحب** به دو پلاٹن یکے از گوره ہاے و دوم از مردم پوربیه و شانزده ضرب توپ بنابر قواعد امر عالی فرمودند و یک رجمن و ہشت رساله و ہشت صد سوار رجمن **سکندر صاحب** از مردم ہندوستانی زره پوش و ہم چند سواران سنگهان و در ہر رساله یک دہونسه سپاہیان پلاٹن و سواران رجمن بطور شائسته قواعد ملاحظه کنانیدند- باز **نواب صاحب** از زبان مبارک فرمودند که بہر طوریکه محاربه مے شود بار شلق جاری شود- حسب الحکم **نواب صاحب** قواعد بر این طرز بجلوه اعلان رسید که درمیان ہر دو پلاٹن ہشت ہشت ضرب توپ و متعاقب آن ہر دو رجمن و منجمله ہر دو پلاٹن یک کمپنی بر آمده بیشتر روان شود و نصف آنہا تفنگ ہاے تیار نموده و بیشتر شده سر نمودند و نصف سپاہیان در تعاقب تفنگ ہاے تیار نمودند ہرگاه سپاہیان بیشتر تفنگ ہاے سر کرده تعقب شدند آنچه سپاہیان نصفی پس ایستاده بودند بیشتر گردیده تفنگ ہاے سر نمودند باز از ہر دو طرف توپ ہاے سر نمودند چند قدم این طور سپاہیان کمپنی که بیشتر بودند تفنگ ہاے سر کرده و جنگ نموده واپس شده شامل پلٹن شدند- باز یک مراتب ہر دو پلٹن تفنگ ہاے بطور بہر بار سر نمودند ہمین طور چہار مراتب با چہار طرز بار شلق ملاحظه کنانیدند درین عرصه شام پرده ظلمانیت بر انگیخت ارشاد به مصر رام کشن زیب صدور یافت که مبلغ پانزده ہزار روپیه وجه انعام به پلاٹن و گوله انداز حواله باید ساخت **کپتان صاحب** عرض ساخت که این قدر مبلغ حواله ساختن مقرون صلاح نیست موافق آئین مقرری حواله نمائیند- آخر الامر موافق مرضی **کپتان صاحب** مبلغ یازده ہزار روپیه وجه انعام حواله معتبران **نواب صاحب** فرموده مراجعت ساختند- **نواب صاحب** برسم متابعت چند قدم ہمراه سرکار گردون وقار آمده باز واپس شده بطرف ڈیره خود رفت و **کپتان صاحب** مع یک **صاحب لوگ** تالب دریاے ہمراه آمده باز واپس گردیدند و سرکار والا آثار بر پل تشریف فرما شدند- تمامی سرداران را عبور کنانیده خود بدولت و اقبال داخل خیام فرحت ارتسام شدند و ملاحظه کنانیدن قواعد پلاٹن ہاے سرکار والا اقتدار به **نواب صاحب** فردا روز شنبه تاریخ پانزدہم ماه کاتک **تشریف آوری لاٹ صاحب مع چند صاحبان عالی شان در ڈیره سرکار گردون وقار و ملاحظه قواعد پلاٹن و رجمن و توپ خانه** ❊

تاریخ پانزدہم ماه کاتک صبحی **نواب لاٹ صاحب** و **جرنیل آدم صاحب** و **جرنیل رنجی صاحب** و **بیٹن صاحب** و **برن سپ صاحب** مع صاحبان دیگر براے

دریافت ملاقات بهجت آیات مع سرداران و مصاحبان تشریف آوردند و سرکار لطف آثار مع سرداران و مصاحبان
از خیام فیروزی احتشام بسواری اسپان سوار شده همراه **صاحبان عالی شان** در میدان پریڈ تشریف
فرما شدند و **جماعه دار خوشحال سنگه** حسب الحکم پلاٹن هاے و رجمن هاے و زنبورخانه و فوج سرداران و
گهوڑچڑه هاے را لین دو رویه ایستاده کرده بود - درمیان لین صاحبان وارد گردیدند اولاً گرداگرد ڈیره دوره فرموده و
همگی افواج را مشاهده ساخته رونق افزاے بنگله نقره شدند از آنجا که حسب الحکم فراشان فرش بکمال زیبائش و آرائش
گسترده و کرسی هاے برابر نهاده بودند **نواب صاحب** مع دیگر سرداران و مصاحبان بر کرسی هاے نشستند
و دیگر سرداران اندرون بنگله آمدند و قواعد پلاٹن شروع گردید - چهار پلاٹن و ده ضرب توپ براے قواعد حاضر شدند
راجه کلان و جماعه دار معز الیه و **راجه سوچیت سنگه** بسواری اسپان بالمشافه سرکار والا ایستاده بودند و
هرچه ارشاد واجب الانقیاد شعشعه ظهور مے بخشید موافق آن قواعد مے کنانیدند - باز سرکار والا دست **نواب صاحب**
گرفته بر بالاخانه بنگله نقره تشریف بردند و چند مصاحبان نواب همراه رفتند - به **راجه کلان و جماعه دار** فرمودند که
باڑ شلق بطور جنگ قلعه بسته بجلوه ظهور آرند سپاهیان پلاٹن موافق تلقین افسران تماشاے باڑ بطور جنگ و شلق
آنچنان بمنصه اعلان آوردند که **لاٹ صاحب** و دیگر صاحبان احسنت و آفرین ساخته مسرور و محظوظ شدند
سه مرتبه بهمبار لمعه ظهور بخشید - درین عرصه یک پاس و پنج گهڑی روز برآمده تابش آفتاب زیاده از حد گردید بسبب اشتداد
حرارت آفتاب **نواب صاحب** اراده رفتن ڈیره خود ساخت - سرکار والا اقتدار فرمودند که ملاحظه قواعد رجمن و
فوج گهوڑچڑها باید ساخت **نواب صاحب** فرمود که حالا طاقت نشستن نیست - سرکار والا پاس خاطر **نواب
صاحب** عزیز داشته رخصت ساختند که وقت سه پهر و دو گهڑی روز باقی مانده باز تشریف ارزانی فرمایند
که مشاهده محفل و چراغان کنانیده خواهد شد **نواب صاحب** انگشت قبول بر دیده نهاده بطرف ڈیره
مراجعت ساخت - باز **راجه جی و جماعه دار جی** عرض ساختند که فوج و رجمن و گهوڑچڑها و فوج سرداران و
زنبورک خانه و توپ خانه براے موجودات حاضر اند هرچه ارشاد صادر شود موافق آن بعمل آرند در جواب آن امر عالی
زیب صدور یافت که تمامی افواج سواری پیش بنگله شده حاضری داده بڈیره خود بروند - باز **راجه اجیت سنگه
لاڈوه واله و راجه سنگت سنگه و سردار فتح سنگه اهلوالیه و بهائی رام سنگه و بهائی
گوبند رام** حسب الامر رخصت بطرف ڈیره شدند - باز حاضری افواج بمنصه ظهور رسید اولاً حاضری رجمن
الارڈ صاحب باز حاضری ڈیره **جماعه دار جی** باز گهوڑچڑه هاے باز موجودات ڈیره **چاریاری راجه
سوچیت سنگه** و باز **صاحبزاده بلند اقبال** و باز **راجه گلاب سنگه** در عین حاضری افواج
چهین صاحب و اسکندر صاحب بطریق سیر از آن راه مے رفتند سرکار گردون وقار صاحبان را

طلبیده ملاحظ فوج کنانیدند بسیار از بسیار پسند و مطبوع نموده و رخصت شده به ڈیره خود هاے رفتند۔ باز چهار صاحبان دیگر بطریق تفرج از آن راه گذشتند حضور والا صاحبان عالی شان را بالمشافه طلبیده، استفسار سخنان تشید اتحاد فرموده رخصت ساختند۔ مبلغ پنجاه روپیه در وجه خدمتگاران صاحبان عالی شان عطا فرمودند۔ باز وقت دوپهر برخاست شد۔ سرکار والا اقتدار همراه راجه کلان و جماعه دار معز الیه سخنان الطاف نشان فرمودند که فوج سواری به نواب صاحب ضرور بالضرور ملاحظ کنانیدن بود جوند سنگه موکل عرض نمود که صاحبان عالی شان قواعد پلٹن و توپ خانه دیده متحیر و متفکر شدند و طاقت ملاحظ فوج سواری نماند ازین سبب برخاسته رفتند۔ باز سرکار والا بسواری فیلان رونق بخش خیام فرحت ارتسام شده آرام فرمودند +

ارشاد شدن به راجه کلان جهت تیاری محفل و آرایش فرش فروش و انتصاب خیام و شامیانه هاے و بنچوبه هاے و تشریف آوری نواب صاحب مع چند صاحبان دیگر و مشاهده محفل و رقص و سرود طوائف و عطا فرمودن سرکار والا تحایف نفیسه و رقوم جواهرات به بیگم لاٹ صاحب و بار خفتن صاحبان ع

سرکار تلطف آثار به راجه کلان فرمودند که آرایش و زیبائش فرش فروش به آئین بهین بجلوه اعلان آورد و تیاری اسباب روشنی و آتش بازی خوب وجه باید کنانید۔ اولاً خیمه کلان و عالی ایستاده کنانیده درمیان آن بنچوبه مخملی کارچوبی و قنات هاے مخملی کارچوبی منتصب باید کنانید و درمیان آن چپرکهٹ طلای و پیش آن سه عدد موڑهه کلان طلای باید نهاد و اندرون خیمه مسند هاے زربافته و کمخوابی مع فتیل سوز هاے طلاء و نقره و زیر چوب هاے موڑهه خورد و طلای و پیش خیمه فرش از تاش و کمخواب و زرکش و زربفت و پنج سائبان پشمینه و اطلس و کمخواب برپا کنانید و یک سائبان مرصع کار و ظروف طلاء و نقره و آنچنان محفل جلوس مزین و مرتب شود که بینندگان از مشاهده آن متحیر شوند۔ باز وقت سه پهری فقیر عزیز الدین و لاله کشن چند براے احضار لاٹ صاحب مامور شدند و آئین مقرر شد که بیست و پنج کس صاحبان و سه لال بیوی هاے همراه نواب بیایند و ازین طرف سرداران کلان کلان در محفل حاضر شوند هر گاه دو گهڑی روز باقی ماند نواب صاحب را بسواری فیل در کشتی بنگلا عبور کنانیده آوردند۔ وقت شام صاحبان دیگر و بیگم لیڈی صاحبه و دیگر لال بیوی هاے بالوی پیش بهره یاب شدند۔ اولاً سرکار عالی دست نواب صاحب گرفته سیر خیمه و فرش فروش کنانیدند۔ باز روشنی چراغان و شمع هاے مع فتیل سوز هاے طلاء و نقره و آتش بازی شروع شد تا حضور نواب صاحب و بیگم صاحبه و دیگر لال بیوی هاے و صاحبان بر کرسی هاے نشستند از طرف سرکار دولت مدار حضور والا شاهزاده کهڑک سنگه و راجه هیرا سنگه و سردار اهلو والیه و راجه لاڈوه والیه

وراجہ سنگت سنگھ وراجہ گلاب سنگھ وسردار وسیاواسنگھ وسردار دلیاسنگھ
ودیوان موتی رام وسردار جوالاسنگھ وسردار شام سنگھ اٹاری والہ وسردار عطر سنگھ
وراجہ دھیان سنگھ باز ارشاد عالی مواد صادر شد کہ طوائف پوشاک ہاے عمدہ پوشیدہ حاضر شوند ورقص سازند
وشراب نوشی جاری شد۔ ارشاد عالی مواد بہ نوٹلی سنقہ بنابر نوشانیدن شراب بہ صاحبان عالی شان
واکل ونقل زیب صدور پذیرفت ومصر بیلی رام حسب الامر مقیش التہ والہ حاضر ساخت وطوائف در
سرود وسماع مشغول شدند وسرکار والا اقتدار مقیش برروے لاٹ صاحب ودیگر صاحبان
عالی شان افشاندند۔ بعد ازان برروئے طوائف انداختند وصاحبان عالی شان نیز مقیش
برروے سرکار والا آثار ودیگر سرداران عالی شان انداختہ خوش وقت شدند وباز برروئے دیگر صاحبان
عالی شان ولال بیوی ہاے افشاندند۔ باز وکیلان لتی والہ وہم راقم تاریخ ہذا بشرف ملازمت
سعادت دوجہانی حاصل ساختند۔ باز بوقت چہار گھڑی شب گذشتہ برخاست محفل فرحت منزل جلوہ
نمائش یافت وہمگی سرداران رخصت بہ ڈیرہ جات شدند۔ حضور ساطع النور ولاٹ صاحب وجماعہ دار
وراجہ کلان وچند صاحبان ولال بیوی ہاے بمشاہدہ رقص وسرود وشرب شراب مشغول ماندند باز سرکار
والا آثار براے بیگم نواب صاحب پوشاک ورقوم جواہر دادند ویک کنٹھہ مروارید در گلو انداختند وہم
بہ نواب صاحب حوالہ ساختند۔ دروجہ بیگم لیڈی صاحبہ پارچات بیست وشش عدد از قسم
دوشالہ وکمخواب وگلبدن ورومال وجامہ وار وچولی وغیرہ پارچات وزیورات زنانہ۔ آرسی وکنٹھہ مروارید و
جگنی ہاے مرصع وپونچی وقشقہ ووالیان مروارید۔ ودیگر دروجہ دختر نواب صاحب دروجہ دیگر
لال بیوی ہاے یک یک دوشالہ۔ بہ نواب صاحب پیش قبض وجیغہ ولونگی ہاے پشمینہ طلائی
وبرچھی ہاے وپنج کرچ۔ باز نواب صاحب وسرکار دولتمدار سخنان درخلوت کردہ ماندند۔ سردار
جوند سنگھ ذکر اشنان گنگاجی میساخت کہ نصف راہ طے کردہ شد ونصف راہ باقی است اگر
اشنان گنگاجی بجلوہ اعلان آید بسیار بہتر است نواب صاحب گفت کہ در تشدید اساس اتحاد
سرکارین عالیین چہ مضائقہ است سرکار والا خاموش شدند۔ ہنگام انداختن مقیش لاٹ صاحب
برروے خیران پرن سپ صاحب کہ الطاف مہاراجہ بہادر نواب صاحب را از سر نو
جوان کردہ بسیار خندہ فرمودند۔ ہرگاہ دربار برخاست شد لاٹ صاحب بہ سرکار والا اقتدار گفت
کہ فردا در ڈیرہ صاحبان محفل آرای خواہد گردید مہاراجہ بہادر تشریف بیارند۔ سرکار والا فرمودند
بسیار مناسب است۔ ہنگام شش گھڑی شب گذشتہ صاحبان رخصت شدند +

طلبیدن بھائی صاحبان را و بیان فرمودن احوال شب و باز آمدن صاحبان درخدمت سرکار عالی و عطا فرمودن خلاع و باز آمدن خلاع از طرف نواب صاحب درو جه جماعه دارجی و سردار تیج سنگھ ✢

بتاریخ شانزدہم صبحی سرکار والا اقتدار بھائی صاحبان بھائی رام سنگھ و بھائی گوبند رام جی را طلبیده احوال شب بیان فرمودند که محفل دوستی منزل بکمال فرحت و انبساط بجلوه ظهور رسیده باعث خوشی خواطر دوستان گردیده - باز سرکار والا فرمودند که هرگاه بیگم لیڈی صاحبه بسواری کشتی عبور از دریائے ستلج ساخت نواب صاحب برائے استقبال بیگم صاحبه رفته و دست گرفته بر کرسی نشانیده - ائتلاف دلی و موالفت قلبی نواب صاحب و بیگم صاحبه مبیباشد - درآن وقت سرکار والا را بیوی موران بیاد آمد که همین قسم محبت و اتحاد سرکار والا حضور اشرف اعلیٰ همراه بیوی موران جلوه ظهور میداشت که یک دم به جدائی و مفارقت دل نهاد نمی شدیم و هر وقت خبرگیری مے ساختیم که در کدام کار و بار مشغول است باز دربار آراستند - تمام مصاحبان و سرداران حاضر شدند بهنگام یک پاس روز بماند کرنیل مهته فیل مختار کار چھاؤنی لودھیانه و کپتان بین صاحب و یک صاحب لوک دیگر در سرکار لطف آثار بهره یاب شدند - سرکار لطف آثار در وجه کرنیل صاحب پارچات دوازده و ۳ سه رقم جواهر و یک راس اسپ مع زین نقره - در وجه صاحب دیگر ایضاً - عطا فرمودند وقت سه پهری دو خلعت برائے جماعه دارجی و سردار تیج سنگھ مرسله نواب صاحب بدست لاله کشن چند آمدند در وجه جماعه دارجی پارچات دوازده رقم جواهرات کنٹھه مروارید و جیغه و کلغی - در وجه سردار تیج سنگھ ایضاً - بعد ازان چونی لعل خزانچی کرنیل صاحب یک صندوقچه شراب انگریزی برائے سرکار والا اقتدار حاضر ساخت یک دوشاله و مبلغ پنجاه روپیه نقد عطا شد - باز هیچ زنجیر فیلان سوداگران منظر مبارک گذشته سرکار والا دو زنجیر فیل ماده خرید فرموده مبلغ دو هزار و پانصد روپیه قیمت حواله فرمودند - باز فقیر عزیز الدین رضا الضاری و لاله کشن چند از طرف نواب صاحب در سرکار والا گذارش کردند که از سبب روز یکشنبه یوم تعطیل آخر ماه انگریزی محفل آرائی موقوف ماند روز دوشنبه اول ماه نومبر محفل آرائی صاحبان عالی شان مقرر شده ✢

تشریف بردن سرکار والا به آنروے آب بنابر مشاهده قواعد توپ و باز سرداران قواعد به لاٹ صاحب مشاهده کنانیدن و دادن دو ضرب توپ نواب صاحب در سرکار والا و بهره یابی سردار روپڑیه در سرکار والا اقتدار ✢

بتاریخ هفتدهم ماه کاتک بوقت دو گهڑی شب باقی مانده **فقیر رضا و لاله کشن چند** را ارشاد عالی عز صدور یافت
که بخدمت **نواب صاحب** رفته اطلاع باید رسانید که برای ملاحظه قواعد توپ انگریزی سرکار والا تشریف می
آرد مامورین صدر بخدمت **لاٹ صاحب** انکشاف هذا نمودند **نواب صاحب** همان وقت
مصاحبان خود را برای استقبال سرکار والا مامور ساخت و سرکار والا آثار پیش از طلوع آفتاب مع **راجه**
جی و جماعه دار جی بسواری کشتی عبور از دریای فرموده به آنروی آب متوجه شده داخل میدان پریڈ
گردیدند **نواب صاحب** برای استقبال سرکار والا تشریف آورده باهم متفق اللفظ والمعنی شده قواعد
توپ ملاحظه کردند - باز تمامی سرداران و مصاحبان در سرکار دولتمدار بهره یاب شدند و حسب الحکم **نواب**
صاحب یک قنات بطریق هدف نهاده بر آن گوله های و چهره های سر کردند همان طور قواعد شروع گردید -
گوله اندازان گوره توپ اسپی را قواعد نموده گوله بر نشانه رسانیدند و هم چهره های و گوله ال زده بر قسم اسباب جنگ
ملاحظه کنانیدند - سرکار والا از مشاهده قواعد بسیار منشرح و منفرح شدند - باز سرکار والا یک چهتری بطریق هدف ایستاده
کنانیدند و **راجه دهیان سنگه** ضرب توپ شست بسته گوله بر نشانه زد و دیگر سرداران همین طور گوله های
زدند - باز قواعد نیزه های بجلوه ظهور رسید که میخ چوبی را بر زمین نهاده به نیزه های از زمین بطریق قواعد بر داشتند
باز قواعد تفنگ های بمنصه شهود آمد - باز **راجه کلان و جماعه دار و سردار هری سنگه** قواعد
برچهی کردند و باز نشانه گروه برنجی داشته قواعد شمشیر ساختند و سرکار والا از قلاوزی بخت بیدار خود به قواعد
شمشیر های متوجه شدند و دو مراتب اسپ را دوانیده شمشیر بر نشانه گروه زدند **نواب صاحب** و دیگر مصاحبان
قواعد تفنگ های و شمشیر ملاحظه ساخته بسیار منفرح و منشرح شدند - یک پاس و چهار گهڑی روز بانقضا ے
رسید که **نواب صاحب** موصوف دو ضرب توپ ساخت انگریزی مع اسپان و پیٹی های و غیره لوازمات
طلبانیده پیشکش حضور سراسر نور فرمودند و سرکار والا مراجعت در خیام فیروزی اختشام فرمودند و **سردار**
تیج سنگه و کرنیل سلطان محمود هر دو ضرب توپ و غیره اسباب را همراه خود آورده روبروے
حضور سراسر نور نمودند سرکار والا اضراب توپ و غیره اسباب را بچشم خود بخوب وجه ملاحظه و مشاهده فرمودند آنچه
کمیدان توپخانه همراه توپ های آمده بود از و تمام سخنان استفسار فرمودند - توپ های انگریزی دو شامل
هر دو ضرب پیٹی های انگریزی و دو دو صندوق اسپان همراه هر دو ضرب فی ضرب شش راس اسپ جمله دوازده
راس اسپان زیر سواری کمیدان دو راس اسپ و دو هزار و پانصد گوله آهنی و چهره و گوله ال و دیگر اسباب همراه
آوردند هر دو ضرب توپ تحویل **سلطان محمود** شد و بنا بر غور و پرداخت اسپان تاکید مزید بجلوه شهود
رسید - وقت دوپهر **سردار بهوپ سنگه روپڑیه** حسب الامر **لاٹ صاحب** برای بهره یابی

سرکار والا حاضر شد۔ یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانیدند تا دو گھڑی ہمراہ فدوی گرادکار فرموده وجہ خلعت ہفت پارچہ
وغیره رقم جواہر عطا ساختہ رخصت فرمودند +

ارشاد شدن بہ سرداران جہت پوشیدن لباس بسنتی مع زیورات طلائی واحضار سردار فتح سنگھ اہلووالیہ وگفتگوے بنابر تشریف بردن سرکار والا اقتدار در کپورتھلہ و آمدن صاحبان عالی شان بنابر استقبال سرکار والا وتشریف بردن سرکار والا اقتدار از آن روے آب بنابر مشاہده محفل ودادن یادگیری نامہ دوستان ودادن نواب صاحب تحائف بہ سرکار والا اقتدار ومراجعت سرکار درخیام فیروزی احتشام +

وقت سہ پہری بہ تمام سرداران عالی شان امر عالی صادر گشت کہ پوشاک ہاے عمده کمخواب بسنتی مع زیورات
مرصع پوشیده حاضر شوند کہ براے تماشاے محفل ولال بیوی ہاے حضور والا تشریف شریف ارزانی بہ آنروے
آب مے فرمائید۔ تمامی سرکردگان فی الحال ملبس بہ لباس خاصہ بہره یاب شدند۔ باز سردار فتح سنگھ
اہلووالیہ مع خالصہ نہال سنگھ ودیوان شیر علی حاضر شد۔ دیوان مسطور عرض کرد کہ بعد از مدت
مدید تشریف آوری سرکار والا در ملک دوابہ جلوه اعلان بخشیده از راه الطاف ومہربانی در کپورتھلہ رونق
بخش شده سہ چہار روز تشریف شریف باید داشت۔ سرکار والا اول فرمودند کہ بروقت دیگر تشریف فرماے خواہیم
بود چون سردار مسطور اصرار واستبداد بابت تشریف آوری ساخت فرمودند کہ ہرچہ خواہش وتمناے بھائی
معز الیہ خواہد شد سرکار والا را منظور وقبول است۔ باز دیوان مسطور عرض رخصت بنابر تیاری اسباب ضروریہ
بمنصہ اعلان آورد ارشاد والا صادر شد کہ در پھگواڑه رفتہ تیاری لوازمات ضروریہ باید ساخت وبھائی
صاحب را ڈیره کاہنہ گہر رخصت کرده خواہد شد۔ باز کپتان ویڈ صاحب وڈاکٹر مری
صاحب در سرکار والا حاضر شده سخنان تشیید اتحاد ساختند۔ باز وقت شام صاحبان لاٹ صاحب
براے استقبال سرکار تشریف شریف آوردند وسرکار والا مع سرداران کلان کلان در ڈیره نواب صاحب
رونق بخش شدند ونواب صاحب تیاری محفل وروشنی وآتش بازی بوجہ احسن کرده بود ہنگام
تشریف فرمائی سرکار درخیام فرحت ارتسام نواب صاحب شلق توپخانہ بکمال فرحت وانبساط کردند
نواب صاحب مع بیگم لیڈی صاحبہ ونہ کس لال بیوی ہاے وچند کس صاحبان بر کرسی
نشستند وازین طرف حضور والا وراجہ ہیرا سنگھ وسردار فتح سنگھ مع صاحبزاده نہال
سنگھ وراجہ سنگت سنگھ وراجہ اجیت سنگھ لادوه والہ وبھائی رام سنگھ جی

بر کرسی ہاے نشستند دیگر تمام سرداران ایستادہ ماندند بعد از شرب شراب شروع شد و بیگم لیڈی صاحبہ سرکار والا را شراب از دست مبارک خود نوشانید و ہم نقل شیرینی بدست خود خورانید کپتان و یڈ صاحب بر زبان آوردند کہ این شراب بیگم صاحبہ بدست مبارک خود براے سرکار والا تیار کنانیدہ بود - باز یادگیری نامہ نواب صاحب حاضر ساختند فقیر جی مطالعہ ساختہ گذارش نمود کہ دوستی سرکارین عالیین مستحکم و روز مزید و بیشتر از بیشتر مستوثق درین باب گاہے تفاوت نخواہد شد و آنچہ عہدنامہ سابقہ نوشتہ شدہ از سر نو یادگیری آنہا نوشتہ شدہ کہ در تشیید اساس اتحاد سرکارین عالیین یکسر موے تفاوت نیست و نخواہد شد و از طرفین بموجب عہدنامہ سابقہ قایمی و مستحکمی خواہد ماند دیگر عبارات رنگارنگ نوشتہ بودند نواب صاحب معزالیہ بدست مبارک خود در وقت خجستہ رخت حوالہ سرکار دولتمدار ساختند و سرکار عالی اقتدار گرفتہ بر سر نہادند - باز بہ استماع سرود انگریزی مشغول شدند - وقت شش گھڑی شب گذشتہ برخاست گردید نواب صاحب چہار تھان ڈھاکہ و یک پارچہ انگریزی پیشکش سرکار والا ساختند و ہم نقشہ پل کہ در میان سملہ و سپاٹو تیار شدہ ملاحظہ کنانیدند - باز نواب صاحب برسم متابعت سرکار والا تشریف آوردہ سرکار والا اقتدار را بر خاصہ سوار کنانیدہ داخل خیمہ خود شدند و سرکار تلطف آثار رونق بخش ڈیرہ خود گردیدند ٭

مراجعت فرمودن سرکار والا از روپڑ بطرف کاہنہ گڑھ و معاودت نواب صاحب از روپڑ بطرف پٹیالہ و روز دیوالی در شہر نو فرمودن و روز اماوس صدقات و سنکلپ وغیرہ ٭

بتاریخ ہژدہم ماہ کاتک صبحی از گذر روپڑ بہ نہضت رایات عالیات سرکار دولتمدار بطرف امرت سر جی جلوہ اعلان یافت و متصل کاہنہ گڑھ نزول فیروزی شمول آوردند و کپتان صاحب و ڈاکٹر صاحب و یک صاحب لوگ دیگر از طرف لاٹ صاحب ہمراہ سرکار والا آمدند و نواب صاحب ہم بتاریخ صدر از گذر روپڑ انتہاض بسمت پٹیالہ فرمودہ و سردار فتح سنگھ حسب الامر در قصبہ کاہنہ گڑھ بسمت کپورتھلہ بنابر تہیئہ و تیاری اسباب ضیافت سرکار والا اقتدار روانہ شد و در آن روز بارش باران زیادہ از حد بارید - بتاریخ نوزدہم ماہ مذکور در عین بارش باران از کاہنہ گڑھ کہ جنت اعلام فلک فرسا فرمودہ رونق بخش شہر نو شدہ متصل قلعہ مخیم سرادقات اقبال فرمودند و صاحبان عالی شان در باراں دری باغ والا اقامت پذیر شدند و دیگر تمام ڈیرہ جات افواج ظفر امواج بسبب ظہور بارش باران بعضے در اثناے راہ و بعضے در کاہنہ گڑھ اقامت پذیر شدند - بتاریخ بیستم ماہ کاتک دایرہ دولت و اقبال

بسبب روز مبارک دیپ مالا در شہر نو بمیت فرمودہ نسق و نظام ملک دیوان موتی رام ہمراہ
کارداران شان معرفت شیخ غلام محی الدین فرمودند و ہم آئین تعلقات فتح گی وغیرہ علاقہ مشخصہ سردار
معزالیہ بہ زمینداران تعلقہ تخفیف دادہ مقرر فرمودند۔ مبلغ ۳ لک و دوازدہ ہزار روپیہ را ملک دیوان
موتی رام و مبلغ یک لک و نہ ہزار روپیہ را آئین تعلقات فتح گی وغیرہ مع اودر مر ٹانڈہ و سوبہ
مقرر گردید و از زمینداران قبولیت ہاے نویسانیدند و کارداران شہر نو را ارشاد عالی صادر شد کہ یک لک
چراغ و سہ من تیل یعنے (روغن سیاہ) و فتیلہ ہاے پنبہ و شیرینی حاضر سازند۔ وقت شام روشنی چراغان بکمال
لطافت و فرحت جلوہ نمایش پذیرفت و تمام ڈیرہ جات را ارشاد عالی مواد ایراد یافت کہ در گوناچور
علاقہ کاہن سنگھ و بیدی فرود باید شد۔ بتاریخ بیست و یکم ماہ کاتک کہ روز اماوس و دیوالی گرو نہتہ
صاحب شنیدند از داس نیاز اساس ساختند و سنکلپ یک زنجیر فیل و دو راس اسپ و دہ راس مادگاؤ
و چند راس گاومیشان و گوسفندان و سہجا و پوشاک ہاے وغیرہ فرمودند۔ وقت ۳ پہری از آنجا
نہضت فرمودہ رونق افزاے گوناچور شدند۔ وقت شام در آنجا دیپ مالا بکمال رونق و زیبایش جلوہ
آرایش یافت و آتش بازی از ہر قسم جلوہ ظہور پذیرفت۔ بوقت چہار گھڑی شب گذشتہ بہر دو پلٹن ارشاد
والا گردید کہ جاے زراعت ہاے پہرہ بنشانند کہ احدے از افواج اردوے معلے بہ تلفی زراعت نپردازد و یک
پلٹن در پھگوارہ رفتہ بحراست و حفاظت کشتکار و زراعت بپردازد و احدے را دست انداز شدن
در زراعت نہند و تمام سرداران جہت فرود شدن در موضع کوتم جاگیر کاکران ارشاد والا صادر شد چہ
تشریف آوری سرکار دولتمدار در پھگواڑہ و ترخیص کپتان صاحب وغیرہ صاحبان ذیشان
بتاریخ بیست و دوم ماہ کاتک ہنگام صبحی از گوناچور انتہاض رایات جہان کشاے فرمودہ ہنگام یک و نیم
پاس روز برآمدہ رونق بخش قصبہ پھگواڑہ شدند و بر تالاب اچھرو مل بانیہ مخیم سرادقات اقبال
گردید۔ چون دیوان شیر علی بنابر بندوبست اسباب ضیافت در کپور تھلہ رفتہ بود لہذا دیوان جواہر
سنگھ و لالہ سوداگر مل و لالہ کنہیا لعل وکیل پیش از تشریف آوری دایرہ دولت و اقبال تمام
اسباب ضیافت و لوازمات مطلوبہ صاحبان عالیشان رسانیدہ دادند و وقت دربار در حضور
سراسر نور حاضر گردیدہ عرض کردند کہ تمامی لوازمات ضروریہ بہ صاحبان عالیشان دادہ ایم فرمودند کہ بسیار
انسب و احسن کردہ اند۔ وقت ۳ پہری حضور سراسر نور بسواری اسپ براے سیر پھگواڑہ متوجہ شدہ از راہ
دروازہ دہلی داخل شہر گردیدہ و زرافشانی ساختہ و در بازار استفسار دکاکین پھلو شاہ شدند و بالاسود
عرض ساخت کہ غریب نواز دکاکین مشار الیہ بیشتر میباشند حکم شد کہ ہمراہ رکاب حاضر باشد۔ اسم ہر یک دوکان

کلان کلان ازو استفسار فرمودند - هرگاه متصل حویلی پهلو شاه رسیدند مشار الیه عرض ساخت که این
حویلی پهلو شاه ورام دیال است واین دکاکین اوشان هستند فرمودند که کسے از انها درین جا
مے باشد مشار الیه التماس نمود که شخصے موجود نیست - باز فرمودند که اہل کاران بهای جی رعیت را آباد میدارند
عرض شد که همه رعیت رضا مند است - باز از راه دروازه هادی آباد رونق بخش باغ پهلو شاه شدند وسیر انوری
فرموده داخل خیام فیروزی احتشام گردیدند - سردار عطر سنگه سندهان والیه مبلغ یک هزار و یک صد روپیه
بابت ضیافت علاقه خود حاضر ساخت - باز گنهیا لعل وکیل سردار اہلووالیه مبلغ یک هزار و یک صد
روپیه نقد و پنجاه و یک ظروف شیرینی و دو ڈلی میوه و انار و نیشکر و زیور وغیره آورده حاضر ساخت و در ڈیره کپتان
صاحب مبلغ پانصد روپیه بجهت ضیافت وسی و یک ظروف شیرینی فرستادند - صاحب موصوف مبالغ واپس
نمود و ظروف ہائے نگاهداشت - باز در ڈیره راجه صاحبان مبالغ ضیافت رسانیده دادند - مبلغ دو صد و
پنجاه روپیه در وجه ضیافت راجه هیرا سنگه حسب الامر سرکار والا رسانیده دادند - بتاریخ بیست و سوم ماه صدر
ڈیره را حکم عالی صادر شد که در قصبه جالندهر فروکش باشند و ڈیره چار یاری متصل دوکوته اقامت
پذیر شود - بتاریخ صدر بوقت چهار گهڑی روز گذشته فقیر عزیز الدین را نزد کپتان صاحب بنابر
ترخیص مامور فرمودند - کپتان صاحب و ڈاکٹر مرتی صاحب و کپتان بیٹن
صاحب و یک صاحب لوک و وکیلان همراهی حاضر شدند سرکار والا به استقبال و تعظیم
صاحبان عالی شان را بر کرسی ہائے نشانیده مستفسر خیریت و عافیت شدند - باز دست
کپتان صاحب گرفته و اندرون بیچوبه تشریف بردند سخنان تشیید اساس اتحاد و استحکام مبانی
وداد فرمودند - دران وقت فقیر رضا حاضر حضور انور بود باز از بیچوبه بیرون تشریف آورده در وجه کپتان
صاحب یک راس اسپ مع زین طلای و قبضه شمشیر ولایتی مع ساز مرصع - در وجه کپتان بیٹن
صاحب خلعت هفت پارچه و یک راس اسپ - ڈاکٹر مری صاحب یک راس اسپ
و قبضه شمشیر ساز طلای - و یک صاحب لوک خلعت شش پارچه وکیل کوٹله واله شش پارچه
وکیل راجه پٹیاله ایضاً و وکیل زمان شاه ایضاً حواله فرموده رخصت ساختند -
سردار دیسا سنگه را امر عالی صادر شد که همراه کپتان صاحب تا سرائے پهلور
باید رفت - کپتان صاحب در عرصه یک روز داخل لودهیانه شدند و سرکار والا بسواری خاصه
از پهگواڑه کوچیده متصل جهنگی توجه فرموده بوقت چهار گهڑی روز بر آمده داخل قصبه جالندهر
گردیدند و متصل تالاب بخیم سرادقات فیروزی فرمودند - همان روز دیوان شبیر علی از کپورتهله

جہت تشریف آوری سرکار والا اقتدار بہرہ یاب گردید۔ ہنگام شام ارشاد بہ پلٹن جلوہ صدور پذیرفت کہ نصف پلٹن جہت حفظ و حراست زراعت کپور تھلہ و نصف بطرف کرتار پورہ بنا بر حفاظت کشتکار مامور شود۔ بتاریخ بیست و چہارم ماہ مذکور در جالندھر جمعیت شد۔ ہنگام دربار ڈیوان صدر التماس ساخت کہ اولاً بسمت کپور تھلہ تشریف فرما باید شد کہ سردار اہلووالیہ آرزومند و منتظر قدوم میمنت لزوم میباشد فرمودند کہ از راہ کرتار پورہ دائرہ دولت و اقبال در کپور تھلہ مشرف خواہد شد شما بسمت کپور تھلہ رفتہ بہ تہیہ اسباب ضیافت و لوازمات مطلوبہ بپردازند و کنہیا لعل ہمراہ رکاب حاضر باشد۔ باز ہمراہ کارداران درستی آئین جالندھر کردہ مانند۔ باز مصر بیلی رام را ارشاد گردید کہ کاغذ عہدنامہ کہ نواب صاحب حالا نوشتہ دادہ اند حاضر سازند فقیر جی مضمون آن را بہ آئین بہین و طرز دلگزین گذارش ساخت کہ نہایت مضمون اتحاد مشحون عمارہ نوشتہ شدہ کہ بموجب عہدنامہ سابقہ نسلاً بعد نسلاً دوستی سرکارین عالیین متحکم و مستقر خواہد ماند و از صاحبان انگریز ہر کسے کہ خواہاں بود بہ خاندان مہاراجہ بہادر بموجب عہدنامہ قدیم و جدید دوستی مواد خواہد داشت گاہے درین خلش نخواہد شد۔ سرکار عالی اقتدار از اصغائے مضمون ہذا منشرح و منفرح شدند و کاغذ حوالہ مصر بیلی رام گردید ٭

تشریف بردن در جالندھر و زرافشانی فرمودن و باز در کرتار پورہ و کپور تھلہ وضیافت و مہمان داری از طرف سردار اہلووالیہ ٭

وقت سہ پہری سرکار دولتمدار بنا بر سیر و مشاہدہ شہر جالندھر رونق بخش شدہ و زرافشانی فرمودہ اندرون قلعہ رونق بخش گردیدند و بر بالائے خانہ مثمن برج تشریف شریف بردہ از دوربین مشاہدہ شہر و باغات فرمودند۔ باز از آنجا سوار شدہ در خیام فیروزی اختشام داخل گشتند۔ وقت صبحی رخصت لالہ کشن چند لمعہ ظہور بخشید و خلعت ہفت پارچہ و سہ رقم جواہر عطا شد۔ بتاریخ بیست و پنجم ماہ مذکور وقت سہ پہری از جالندھر انتہاض رایات فلک فرسا فرمودہ رونق بخش کرتار پورہ و نیم کروہ سوڈہی سادھو سنگھ برائے استقبال تشریف آوردہ ڈیرہ سرکار والا در باران دری باغ حوالہ کنانیدند وقت شام مبلغ دو ہزار و یک صد روپیہ نقد و پنجاہ و یک ظروف شیرینی در ڈیرہ سرکار وجہ ضیافت فرستادند۔ سرکار والا اقتدار مبالغ واپس کردہ تقسیم شیرینی کنانیدند۔ باز سوڈہی صاحب در ڈیرہ سرداران مبالغہائے فرستادند لیکن احدے باخذ مبالغ نپرداخت۔ بتاریخ بیست و ششم ماہ صدر صبحی سردار نہال سنگھ و سوداگر مل برائے استقبال سرکار والا حاضر شدند سرکار تلطف آثار سردار معز الیہ را برگدیلہ نشانیدہ سخنان خوش طبعی و عیش و عشرت کردند فرمودند کہ تاحال شرب شراب نمودہ اند یا نہ عرض ساخت کہ از فضل ستگورو جی تاحال سلامت ماندہ ام۔ فرمودند کہ درین عمر سرکار والا آنچنان عیش و عشرت کردہ است کہ بیانش در بیان نمے آید ہمین عمر شباب عیش و عشرت کردن است در ڈیرہ کپور تھلہ

روبروے سرکار والا شمار شراب نوشانیده خواهد شد - باز استفسار فرمودند که در کپورتهله کدام طوایف عمده خوب صورت است سردار معزالیه خاموش ماند - باز سرکار والا فرمودند که حالا بهای صاحب این کار ترک کرده اند ازین سبب کدام طوایف در آنجا اقامت نه میدارد باز فرمودند که در کپورتهله رفته عیش و نشاط کرده خواهد شد آنچه طوایف سرکار والا اند همه آراسته و پیراسته شده حاضر خواهند گردید و هم طوایف کپورتهله بهره اندوز خواهند شد خوب تماشاے رونق ظهور خواهد پذیرفت باز فرمودند که طوایف سرکاری حاضر شده برخوردار نهال سنگهه را سرود و رقص ملاحظه کنانند - طوایف حضور حاضر شده مشغول به نغمه و رقص گردیدند - باز فرمودند که براے ڈیره سرکار والا کدام مکان شایان تجویز ساخته اند عرض کرد که کمره بسیار عمده و لایق ڈیره سرکار والا است و هم باغ باران دری مکان شایسته است هر جا که ارشاد شود انتصاب شامیانه و بیچوبه هاے کنانیده آید فرمودند که فراشان سرکاری در کمره به انتصاب بیچوبه هاے پردازند و روز دوم جشن به فرحت و انبساط بسیار در باغ خواهد شد - باز سردار مشارالیه عرض کرد که سنگهه صاحب در اثناے راه براے استقبال سرکار والا ایستاده اند فرمودند که وقت ۳ پهری انتهاض رایات عالیات بمنصه اعلان خواهد رسید حالا بهای صاحب در کپورتهله رفته آرام سازند وقت ۳ پهری تشریف بیارند سردار مذکور سوار به عقب فرستاده اطلاع هذا بخدمت سردار معزالیه ساخت - باز سرکار والا تناول پرشاد (یعنے طعام) فرمودند و هم سردار مسطور را خورانیدند - باز آدم معتبر در خدمت سوڈهی صاحب فرستادند که سرکار والا بجهت درشن دیدار تشریف شریف وقت ۳ پهری خواهند آورد - باز سخنان معامله دوابه فرمودند باز طوایف کرتارپوره حاضر شده سرود و رقص ملاحظه کنانیدند مبلغ یک صد روپیه وجه انعام عطا فرمودند - وقت ۳ پهری سرکار والا آثار براے درشن سوڈهی صاحب متوجه شده اولاً از درشن چاه شکر گنج سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل کرده مبلغ یک صد روپیه ارداس مسرت اساس کنانیده و آب چاه طلبیده و نوشیده عذب البیان و رطب اللسان شدند و از دروازه شهر داخل شده زر افشانی فرمودند هنگام دخول قلعه شلق سلامی توپخانه گردید سرکار والا مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد و پوشاک پشمینه مع دوشاله بهیٹ سوڈهی جی نمودند - باز تمامی سرداران عالی شان نذرهاے بخدمت سوڈهی صاحب جی دادند و سردار نهال سنگهه مبلغ یک صد روپیه ارداس کنانید سوڈهی صاحب خلعت در وجه سرکار والا و دیگر سرداران حواله ساختند براے سرکار والا پارچات یازده عدد شمشیر و یک حلقه کمان مع ترکش و کٹار و اسپ مع زین زردوزی - براجه هیراسنگهه و راجه گلاب سنگهه و بهای صاحبان و راجه سنگت سنگهه هفت هفت پارچه جماعه دار جی ایضاً راجه سوچیت سنگهه

بھای گورمکھ سنگھ و سردار وساوا سنگھ و سردار نہال سنگھ و ۳ خلعت دیگر
در وجه راجه لاڈوه واله و فقیر عزیز الدین و منشیان حواله ساختند و تعریف اسپ که سرکار والا
داده بودند سوڈہی صاحب بدرجه زیاده ساختند که این اسپ از کهن آمده است ملتانی باد فروش
کیست تعریف سرکار والا بر زبان آورد مبلغ پنجاه روپیه به او عطا شد- باز در خدمت تہم صاحب مبلغ
پالصد روپیه نذر گذرانیدند و دیگر سرداران هم نذر کردند باز از خدمت سوڈہی صاحب عز ترخیص یافته
روانه کپور تھله شدند- در اثنای راه بنا بر ملاحظه رفتار اسپ به چابک سوار ارشاد صادر شد هنگام رفتار
ناکاره بنظر در آمد از تہلیه اسپ استفسار فرمودند که این اسپ از کدام جا آمده بود عرض ساخت که این بچه
اسپ مادی سرکار سوڈہی صاحب است سرکار والا فرمودند که سوڈہی صاحب جی
بسیار خلاف گوی اند جماعه دار معز الیه عرض ساخت غریب نوازا سوڈہی صاحب از قدیم الایام
دروغ گوی اند- باز سردار فتح سنگھ حاضر حضور متصل و یئن آمده گردید و مسند گسترانیده جلوس
فرحت مانوس فرمودند سردار معز الیه پرشاد پتاسه بنظر مبارک گذرانیده مبلغ پالصد روپیه سروارنه ساخت
بقدر یک گهڑی سخنان فرحت نشان فرموده باز متوجه کپور تھله شدند هنگام تشریف آوری سرکار والا
بر لب آب دلوی شلق توپخانه گردید مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه انعام عطا فرمودند سرکار والا اقتدار
دست سردار معز الیه گرفته سیر باغ فرمودند از ملاحظه عراق بندی باغ بسیار خوش شدند و از زبان مبارک ارشاد
واجب الانقیاد دادند که یک باغبان منجمله باغبانان خود همراه سرکار والا کرده دهند که در لاهور رفته همین
قسم آراستگی و زیبایش حدایق سرکار والا بعرصه ظهور آرد انعام لایق حواله خواهد گردید- باز در بنگله چوبی دربار
آراستند- ارشاد عالی به لاله کنهیا لعل وکیل شرف نفاذ یافت که از توشه خانه مبارک مبلغ
پالصد روپیه سروارنه نہال سنگھ و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه انعام باغبان و مبلغ یک
صد روپیه بنا بر خود موافق تنخواه گرفته روبروی سرکار والا حواله سازد- باز حسب الارشاد سرکار والا آثار
سردار معز الیه رخصت شده در حویلی خود آمده مبلغ پنج هزار و یک صد روپیه و یازده تهیلی کمخواب و
یک صد ظروف شیرینی و ڈالی میوه جات بدست لاله کنهیا لعل در سرکار عنایت آثار فرستادند
مبالغ داخل توشه خانه گردید شیرینی تقسیم گردید- باز در وجه هر کس از سرداران ضیافت از طرف سردار
معز الیه حواله گشت راجه هیرا سنگھ و راجه سنگت سنگھ مبلغ دو صد و پنجاه روپیه- راجه
گلاب و راجه سوچیت سنگھ و بھای رام سنگھ و جماعه دار جی مبلغ دو دو صد روپیه
و راجه لاڈوه واله ایضاً و شاهزاده کهڑک سنگھ مبلغ یک هزار و یک صد روپیه و

جوند سنگه موکل مبلغ پنجاه و یک روپیه گورمکه سنگه الضاً امیر سنگه جلهه والیه مبلغ سی و یکروپیه میان لابهه سنگه مبلغ بیست و یکروپیه وزیر کیسری سنگه مبلغ بیست و یک روپیه دیگر در وجه تمامی متوسلان ضیافت هاے از طرف سردار معزالیه حواله شد چنانچه تفصیل آن در کتاب کلان مرقوم است۔ بتاریخ بیست و هفتم ماه صدر ڈیره سرکار عالی اقتدار بطرف گگری وال روانه شد و سردار معزالیه براے ملاقات سرکار فیض مدار تشریف آورد لاله گنهیا لعل وکیل عرض ساخت که چند دست باز بر کوهستان از قدیم عطا مے شوند حکم شد که تفصیل عرض نماید که موافق آن لاله سردها رام پروانجات نوشته حواله سازد۔ مشارالیه عرض ساخت که میان رودر چند و جودهبیر سنگه و منڈی و کلو و سوکیت و هری پور و جسوان و نور پور و تبوبلی و جسمر وٹه و چینه و یک یک راجه جی کشمیر و راجوری لاله مسطور پروانجات حسب الامر نوشته حواله سردار جی ساخت باز سرکار والا تنخواه مبلغ یازده هزار روپیه به سردار جی بر کشمیر عطا فرمودند که فرمایشات باید طلبید باز سردار معظم الیه عرض ساخت که آرایش و زیبایش محفل در باغ بجلوه اعلان رسیده کدام وقت تشریف خواهند فرمود سرکار والا آثار بر زبان مبارک آوردند که وقت سه پهری سرکار والا در باغ مذکور رونق بخش خواهد شد۔ باز فرمودند که فقیر رضا را بعضے مراتب فهمانیده مامور کرده مے شود جواب هر یک معروض دارد سردار مسطور از سرکار گردون وقار عز ترخیص یافته در دیوان خانه مراجعت ساخت و فقیر معزالیه حسب الارشاد حاضر شده تمام مراتب عرض نمود سردار معزالیه به آئین بهین جواب دهی هر یک مقدمه بمنصهٔ اعلان آورد فقیر جی عرض ساخت که آنچه اسپان براے نذر سرکار والا تیار نموده اند ملاحظه کنانیده دهند و آنچه تجویز خلاع سرداران پیش کش حضور والا نموده است نویسانیده دهد و هم بطوریکه آرایش محفل و روشنی بجلوه اعلان آورده اند و هم ملاحظه کنانیده دهند و هم تفصیل آن نوشته بدهند که در حضور لامع النور گذارش کرده آید دیوان شیر علی تمام مراتب بر فرد نوشته حواله فقیر جی ساخت و لاله گنهیا لعل همراه شد که در باغ رفته ملاحظه آراستگی محفل به فقیر معزالیه کنانیده دهد فقیر معظم الیه تمام کیفیت آرایش محفل در باغ بر کاغذ نوشته در سرکار والا حاضر ساخت۔ لاله سردها رام گذارش نمود سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که یازده خلعت دادن مناسب است اگر مرضی بهای صاحب همین است چند خلاع از فرد هذا موقوف سازند باز فرمودند که بجاے فیل ماده فیل کلان بدهند۔ دیگر هنگام تشریف فرمای در باغ سرکار والا زر افشانی خواهند کرد بهای صاحب زر افشانی نسازند و طرفه چرا خرچ کردن است و ضیافت روز اول گرفته همچنان مناسب نیست۔ وقت یک و نیم پاس روز بر آمده سردار معزالیه مبلغ

پنج هزار و یک صدروپیه نقد و ظروف شیرینی و ڈالی میوه جات بموجب آئین روز اول بدست لاله گنهیا لعل در سرکار دولت مدار فرستاد سرکار والا اقتدار به وکیل مذکور ارشاد دادند که مع ضیافت در باغ باید رفت که شامل محفل ضرور کردن است و هر روز گرفتن ضیافت مناسب نیست بپاس خاطر بهای صاحب قدری گرفته خواهد شد۔ باز سردار معزالیه مع صاحبزاده **نهال سنگه** بشرف ملاقات فرحت آیات پرداخت و مبین احوال جنگ **قصور** گردیده بالنسواری فیل زرافشانی فرموده و رونق بخش باغ شده داخل بارادری گردیدند و از طرف سردار معزالیه **دیوان شیر علی** زرافشانی نمایان ساخت **سردار امیر سنگه** حسب الامر حاضر شده مبلغ یک هزار و یک صدروپیه و یک راس اسپ مع زین طلای پیشکش حضور والا ساخت سرکار تلطف آثار مبلغ یک هزار و یک صد روپیه سروارنه اش فرمودند باز طوایف سرکاری در **کپورتهله** حاضر شده سرود و رقص ساختند۔ آنچنان محفل مسرت منزل آراسته و پیراسته شد که رشک خلد برین گردید و در همه شهر روشنی چراغان آنچنان بجلوه ظهور رسید که باعث خوشی بینندگان شد و آتش بازی آتش زن خرمن مغموماں گشت سرکار والا بسیار در بسیار منفرح و منشرح شدند و شراب نوشی در پیش آمد۔ حضور اشرف را سردار معزالیه از دست مبارک خود شراب نوشانیدند و سردار معزالیه پارچات پیشکشی حضور ساطع النور ساخت سرکار والا اقتدار پوشاک سی و یک عدد۔ کڑه طلای - بازوبند الماس - جیغه کلغی - مالاے مروارید - دو راس اسپ مع زین طلای - قبضه شمشیر مع ساز طلای مرصعی - بندوق مع ساز طلای و یک زنجیر فیل ماده مع هودج نقره - سرکار والا یک یک چیز مشاهده فرموده حواله **مصر رام کشن** فرمودند - باز خلعت **راجه هیرا سنگه** پارچات یازده عدد - جیغه - کنٹهه مروارید - بازوبند - یکراس اسپ - سرکار والا حواله آدمان راجه مسطور فرمودند - باز سرکار والا به سردار جی مشغول در عیش و عشرت شدند - باز فرمودند که حالا غبار کدورت و ملال از دل سرکار دولتمدار محو شده و آنچه ایام نحوست بود باقتضاے رسیده مهربانی و شفقت روز مزید خواهد شد سردار جی دست بسته عرض کرد که از دل و جان سیوک صادق ام - باز فرمودند که از ملاحظه شائستگی عمارات و سیر مکانات دل سرکار والا بسیار خوش شده است سردار معزالیه عرض کرد که امروز از میمن قدم مبارک تصفیه مکانات شده و طالع یاوری ساخته که سرکار والا پرتو ورود اقبال آمود درین حدود مسعود افگنده - باز اندرون بارادری تشریف بردند - روشنی فانوس هاے و جهاڑ بلورین آنچنان جلوه نمایش پذیرفت که لسان گوه طور توان نامید سرکار والا آثار از مشاهده آن بسیار مسرور شدند باز رقص و سرود و شراب نوشی را بازار گرم گردید - سرکار تلطف آثار بار بار همین مے فرمودند که حالا بالکل صفای گردیده است خاطر جمع

بایدداشت لیکن نوشت نیم و دہرم کنانیدہ خواہد شد کہ نیکی و بدی بایان ہمراہ سرکار والا است یا نہ - سرکار والا
رخصت از سردار معزالیہ شدہ در خیام راحت ارتسام تشریف شریف آوردند و بکوچ متواترہ نزول اجلال در
امرتسر جی شعشہ ظہور یافت و شلق بکمال آب و تاب گردید - مبلغ پانصد روپیہ بہ گولہ اندازان درجہ
انعام مرحمت شد ٭

روز سنکرانت ماہ مگھر خیرات و صدقات و تشریف آوری در دربار صاحب و روانگی شیر سنگھ بطرف کشمیر و رونق بخش شدن سرکار والااقتدار در لاہور و ماموری دیوان ولیسا کھا سنگھ بطرف کشمیر و عطا شدن درماہہ به شاہ ایوب و نواب ملتان و ماموری چیت سنگھ گمیدان و قطب الدین جہت تحصیلی آن روے آب ستلج و رخصت وکیلان میر تھارا و تجویز ماموری صاحبزادہ کھڑک سنگھ بطرف ملتان و عطا شدن ملک به شام سنگھ اٹاری والہ ٭

روز سنکرانت ماہ مگھر سرکار تلطف آثار بدرشن دیدار دربار ہرمندر جی سعادت دارین حاصل ساختند
مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ در دربار صاحب ارداس کنانیدند و بقدر یک گھڑی در آنجا نشستہ از
اصغاے چند شلوک سری گرنتھ صاحب مفاخرت ابدی حاصل ساختہ باز در اکال بنگہ و
جھنڈہ بنگہ و گھڑیالی بنگہ الضاً ارداس کنانیدہ داخل رام باغ شدند - خالصہ شیر سنگھ بہ
شرف احضار دربار فلک اقتدار مشرف و مستسعد گردید - سرکار عالی آثار مشارالیہ را بہ عطاے خلعت
نظامت کشمیر معزز و مباہی ساختہ خلاع آفتاب شعاع حوالہ فرمودند و تاکید اکید لمعہ ظہور بخشیدہ کہ حفاظت و
حراست آن مکان قرار واقعی باید ساخت و نسق و نظام معاملہ بذمہ خود باید انگاشت و بھما سنگھ را در تقدیم
خدمات تاکید بلیغ باید نمود اگر مشارالیہ در مسلک تسلیم و فرمان برداری و عقیدت شعاری و اطاعت و فرمان برداری
و تحصیلی ملک و مال گذاری ثابت قدم و راسخ دم بودہ باشد لبہا النسب و احسن در صورت دیگر تمام احوال او در سرکار
دولتمدار معروض باید داشت کہ مشارالیہ را در لاہور طلبیدہ خواہد شد - بعد از مرور چند ایام سرکار عالی از امرتسر
انتہاض رایات عالیات فرمودہ از راہ گذر ککڑ گل بتاریخ بیست و دوم ماہ مگھر روز دوشنبہ وقت یک گھڑی روز
باقی ماندہ تشریف شریف در لاہور ارزانی فرمودند و چراغان و شلق بہ رونق تمام جلوہ اعلان یافت - شاہ
ایوب و نواب سرافراز خان نذرات تشریف آوری گذرانیدند - مبلغ دہ ہزار روپیہ درماہہ شاہ ایوب
و مبلغ دہ ہزار روپیہ درماہہ نواب سرافراز خان عطا فرمودند - دیوان ولیسا کھا سنگھ بتاریخ بیست و سوم

ماہ صد بہرہ یاب شدہ مبلغ بیست و پنج ہزار روپیہ نذر گذرانید- سرکار دولتمدار مشار الیہ را مورد الطاف بیغایات فرمودہ
یک دوشالہ عطا فرمودند و ارشاد عالی صادر شدہ کہ ملک سابقہ **زیرہ** در خرچ پلٹن نو وردی و تفنگ وغیرہ کارخانجات
بکار آوردہ در آراستگی پلٹن مساعی جمیلہ بر روی کار باید آورد و تنخواہ مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ بہ دیوان مذکور از پیشگاہ جاہ و جلال
مرحمت شدہ و یک راس اسپ با زین زردوزی و مبلغ یک ہزار و پنجاہ روپیہ در وجہ **خالصہ شیر سنگھ** حوالہ دیوان
مذکور گردیدہ و مبلغ دہ ہزار روپیہ درماہہ خالصہ معز الیہ و مبلغ یک ہزار روپیہ دیوان مشار الیہ و مبلغ سہ صد روپیہ
درماہہ **میان وارث خان** از حضور لامع النور برای تحصیلی مبالغ ملک آنروی آب **ستلج و دھنی و ماڑی**
و چوہڑ چک وغیرہ مامور شدہ و تاکید مزید گشتہ کہ بشرط آبادی ملک بہ تحصیلی مبالغ باید پرداخت- درین وقت رخصت
وکیلان **میر تھارا** از پیشگاہ جاہ و جلال بمنصہ اعلان رسیدہ و تحایف از قسم دوشالہ و کمخواب و گلبدن و ساٹن
و تھان ہای سفید و ترکش و حلقہ کمان و سپر ہای و تفنگ خاصہ و باز و چرغ و یک زنجیر فیل مع ہودہ نقرہ
برای میر مذکور در وجہ وکیل مذکور پوشاک ہفت پارچہ و جوڑی کڑہ طلای و تنخواہ مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ
و دیگر خلاع در وجہ آدمانش و خدمتگاران میر مسطور از سرکار والا اقتدار کہ مانند بحر محیط فیض رسان تمام خلایق است
عطا و مرحمت شد- سرکار دولتمدار ہمراہ مصاحبان و مشیران صلاح و مشورہ ساختند کہ صاحبزادہ بلند اقبال را
بنابر تحصیلی ملک جنوب رویہ مامور کردہ شود لہذا کاغذ تحصیلی بہ این طور مرقوم کنانید- از **دیوان ساون مل**
مبلغ سہ لک روپیہ- از **ونتورہ صاحب** بنابر ملک **کچھی وڈیرہ غازی خان** مبلغ دہ لک روپیہ
و یک زنجیر فیل از راہ عنایات مع ہودج نقرہ بہ صاحب مذکور عطا شدہ از کارداران تعلقہ **دائرہ دین پناہ و**
ہرند و داجل مبلغ پنجاہ ہزار روپیہ و پنج راس اسپان و پنجاہ نہار شتران و نقد یک لک و بیست و پنج ہزار روپیہ **اسد خان**
یک لک و دہ ہزار روپیہ و یکصد و بیست و پنج نہار شتران و پنج راس اسپان **نواب ڈیرہ اسمعیل خان**
مبلغ یک لک روپیہ و یکصد و پنجاہ نہار شتران و پنج راس اسپان- در وجہ کنور موصوف مبلغ چہل ہزار روپیہ تفصیل
از **شاہ بلور** مبلغ بیست ہزار روپیہ- از **سنگھر** مبلغ سہ ہزار روپیہ- از **ہرند و داجل** مبلغ دو ہزار روپیہ- از
ٹانک مبلغ سہ ہزار روپیہ- از **ڈیرہ اسمعیل خان** مبلغ دہ ہزار روپیہ- از **دیوان ساون مل** مبلغ
پنج ہزار روپیہ- از **کالہ باغ** مبلغ یک ہزار روپیہ- کاغذ تحصیلی حوالہ صاحبزادہ معز الیہ فرمودند- **تعلقہ چوٹالہ**
بہ اجارہ مبلغ ہشت ہزار روپیہ و **کھیم کرن** بہ اجارہ مبلغ پنج ہزار روپیہ برای سرب و باروت تفویض **سردار**
شام سنگھ اٹاری والہ فرمودہ تاکید اکید و تدغن بلیغ نمایان ساختند کہ مبلغ نقد در سرکار
دولت مدار سال بسال رسانیدہ باشد +

صدقات و خیرات روز سنگرانت ماہ پوہ و ماموری صاحبزادہ بلند اقبال

بطرف جنوب رویہ و عطاے خلعت و مرحمت شدن علاقہ در نوکری به دیوان کرپارام و تعلقہ کنجاہ بہ دیوان موتی رام و تشریف بردن سرکار والا در حویلی راجہ سنگت سنگھ ✤

روز مبارک سنکرانت ماہ پوہ موافق معمول قدیم سرکار والا سنکلپ فرمودند۔ صاحبزادہ بلند اقبال بشرف احضار معزز گردید یک راس اسپ بازین طلای و شمشیر و دوشالہ بصاحبزادہ معزالیہ مرحمت فرمودہ بنا بر تحصیلی مبالغ ملک **بہاولپور و ملتان** وغیرہ مامور فرمودند و گنڈا سنگھ بستری مامور شدہ کہ صاحبزادہ معظم الیہ را چند منزل پیشتر روانہ کنانیدہ مشرف در حضور انور شود۔ دو ضرب توپ **لاٹ صاحب والی** داخل قلعہ مبارک شدند۔ درین وقت جاگیرات در نوکری ہفت صد سوار مع برادران و برادرزادہ ہاے و بیست و پنج زنبورک و دو ضرب توپ درو جہ **دیوان کرپارام** عطا و مرحمت فرمودند و **دیوان موتی رام** را تعلقہ کنجاہ مکرمت ساختہ و ارشاد عالی صادر شدہ کہ حسب الامر سرکار والا بہ تقدیم خدمات شایستہ باید پرداخت۔ تفصیل جاگیرات۔

حویلی و قبولہ ــ **لکاسد** ــ **معروف** ــ **پاک پٹن** ــ **جتیھہ پور** ــ **مانڈی آنندپور** ــ **جاگیر بلوچان** ــ **دائرہ دین پناہ** ــ **ٹھوٹھاوالہ** ــ **ہرندو واجل** ــ **چوٹالہ** ــ **جاگیر امیر سنگھ تھانہ دار آنندپور در دوابہ** ــ **پرمانند** ــ **مبلغ** ــ **لک** ــ **روپیہ جمع جاگیرات شد**۔ بتاریخ ہفتم ماہ صدر وقت سہ پہری سرکار والا اقتدار در **حویلی سردار فتح سنگھ اہلوالیہ** نزد **راجہ سنگت سنگھ** تشریف شریف بردند راجہ مذکور بیست و یک پارچہ و یک زنجیر فیل مع ہودہ گنگاجمنی و سہ رقم جواہر و یک راس اسپ بازین طلای پیشکش در حضور سراسر نور ساختند و خلعت نہ پارچہ درو جہ **راجہ سوچیت سنگھ و جماعہ دار جی و سردار وساوا سنگھ و سردار عطر سنگھ و سردار لہنا سنگھ و الارڈ صاحب و بھائی رام سنگھ و بھائی گوبند رام جی و راجہ ہیرا سنگھ و اودہم سنگھ و جوند سنگھ موکل و دیوان موتی رام و سردار جوالا سنگھ بھڑانیہ و سردار بہج سنگھ** و صاحبزادہ بلند اقبال پارچہ ــ و رقم دو۔ درو جہ **راجہ کلان** پارچہ ــ و رقم دو۔ **مصر بیلی رام** ہفت پارچہ۔ **فقیر عزیز الدین و بھائی گورمکھ سنگھ** ایضاً درو جہ **رتن سنگھ گڈوئی و وزیر کیسری سنگھ** و **شاماداس و کاہن سنگھ گڈوئی و سردہارام و فتح سنگھ مان** پنج پنج پارچہ۔ دیگر در کتاب **کلان** مذکور است ✤

عطاے خلعت ماموری پشاور درو جہ سردار ہری سنگھ نلوہ و مراسلہ کپتان صاحب

وماموری دیوان کیرپارام همراه رکاب صاحبزاده وماموری سردار عطر سنگهه سندهانوالیه جهت تحصیلی مبالغ ٹاک وسنگهر ونبون وغیره ورخصت راجه کلان بطرف جمون ورخصت وکیل راجه نابهه واله وعریضه مسمات سداکور وغیره درباب یومیه خالصه گوردت سنگهه وعطا شدن یومیه +

درین وقت سرکار والا خلاع فاخره مع یک راس اسپ وکیچ به سردار هری سنگهه نلوه عطا فرمودند وارشاد عالی شد که بجناح استعجال از دریاے راوی عبور ساخته وبه طے منازل سریعه پرداخته اولاً به نسق ونظام ملک راول پنڈی باید پرداخت وباز فرمودند که از دریاے اٹک عابر شده بندوبست پشاور بعرصه شهود باید آورد - مراسله کپتان صاحب مشعر تشیید اساس اتحاد مع هردو کتاب انگریزی بنظر مبارک گذشت درجواب آن مشعر توثیق مبانی یگانگی زیب ترقیم یافت دیوان کرپارام را خلاع فاخره از قسم دوشاله وقبضه شمشیر ویک راس اسپ خاصه عطا شده ودوضرب توپ لو تیار از پیشگاه جاه وجلال مرحمت گردید وارشاد عالی زیب صدور یافته که همراه رکاب صاحبزاده بلند اقبال شامل شده به بندوبست سرامرے از امور دربار باید پرداخت وتحصیلی مبالغ ملک از راه حفاظت وخبرداری بعرصه شهود باید آورد وآبادی رعایا مدنظر داشته تلفی زراعت وغیره نباید ساخت - به سردار عطر سنگهه سندهانوالیه دوشاله ویک راس اسپ عطا شده وبنابر تحصیلی مبالغ ملک سنگهر ونبون وٹاک وکاله باغ وغیره مامور شده وبنام سواران پنڈی واله پروانه فیض نشانه صادر شده که همراه سردار مذکور روانه گشته بتقدیم حسن خدمات پردازند - بتاریخ شانزدهم ماه پوه راجه کلان گوهر تخصیص جمون بدست آورده روانه گردید بعد از چند یوم باز مشرف بجناب کیوان مآب خواهد شد - فتح سنگهه وکیل راجه جسونت سنگهه نابهه واله از پیشگاه جاه وجلال رخصت شده وپوشاک شانزده پارچه از قسم دوشاله وکمخواب وگلبدن وغیره ویک راس اسپ بازین طلای بنابر راجه مذکور وهفت پارچه ومبلغ سه صد روپیه به وکیل مذکور ومبلغ یک صد روپیه دروجه راے هزارا سنگهه عطا ومرحمت گردیده - عریضه مسمات سداکور مع عریضه خالصه شیر سنگهه بنظر مبارک گذشت که خالصه گوردت سنگهه کلووالی واله از قوت لایموت حیران وپریشان است گذران مشار الیه از پیشگاه جاه وجلال رونق ظهور پذیرد بموجب پاس خاطر مسمات موصوفه تنخواه مبلغ یازده روپیه یومیه اش بنام ناظم کشمیر عطا شده +

مقرر شدن سردار امیر سنگهه سندهانوالیه بر عدالت لاهور وتشریف بردن سرکار بنابر درشن چوباره چهجو بهگت واحضار وکیلان راجه لاڈوه واله و

ماموری سردار لهنا سنگه سندهان والیه بر شادی پسر راجه اجیت سنگه لاڈوه واله بطرف لاڈوه و رخصت وکیلان و ماموری سرداران اٹاری واله و رخصت صاحبزاده کهڑک سنگه و پروانه بنام ونتوره صاحب جهت بهره یابی در خدمت صاحبزاده بلند اقبال

درین وقت سردار امیر سنگه سندهان والیه بر عدالت لاهور از پیشگاه دولت و اقبال مامور شده و ارشاد عالی صادر گردیده که عوز و پرداخت رعایا مد نظر داشته مقدمات از روے راستی و دیهم عدالت فیصل باید ساخت و فیض رسانی عزبا مد نظر باید داشت. بتاریخ هژدهم ماه پوه سرکار فیض مدار در چوباره فارغ از دکانچه آرزوے بهگت چهجو بهره یاب شده مبلغ یک صد روپیه ارداس کنانیدند و مبلغ سه صد روپیه و یک فرغل پشمینه به دوارکا داس فقیر حواله ساختند و یک یک و دو دو روپیه فی نفر ساهدان و فقیران داده چند گهڑی در آنجا جلوس میمنت مانوس فرمودند. دیوان موتی رام در چوباره موصوف بشرف ملازمت پرداخت. باز از آنجا مراجعت فرموده از راه دروازه شاه عالمی داخل قلعه مبارک شدند. مانان سنگه و رتن چند وکیلان راجه اجیت سنگه لاڈوه واله مع مراسله نیاز سلسله و خوانچه هاے مصری و بادام وغیره مکلف و مرصع به ورق طلا، بابت شادی پسر راجه مذکور در سرکار دولتمدار حاضر شدند از مضمون مراسله دریافت شد که درین وقت شادی پسر این نیازمند بفضل سری اکال پورکهه جی عنقریب است و بکار مسرت آثار معتبر شایسته سرکار والا اقتدار مع رسوم مقرری مامور شود که باعث مزید اعزاز و افتخار متصور است سرکار گردون وقار تجویز ماموری سردار لهنا سنگه سندهانوالیه مرکوز خاطر تلطف مظاهر فرموده مراسله بنام راجه معزالیه زیب ترقیم کنانیدند که مانان سنگه و رتن چند معتبران بهره یاب حضور انور شدند لهذا اول جل دیدار نزل عمده سردار لهنا سنگه سندهانوالیه به آن طرف مع وجه تنبول مبلغ دو هزار و یک صد روپیه و مبلغ پانصد روپیه بابت انداختن در برات مسرت آیات و مبلغ پانصد روپیه جهت لاگیان محض است بفضله مشاغل شادی بهجت آبادی خواهد شد و یک هوده نقره مرددوزی مع فیل از توشه خانه مصر بیلی رام بسردار مذکور حواله شد و در حلقه کمان حواله فرموده ارشاد و اجب الانقیاد زیب صدور یافته که اگر بحسب اتفاق حسنه ملاقات مسرت آیات کپتان صاحب یا کدام صاحب لوک شعشعه ظهور بخشد مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه سروارنه ساخته حلقه هاے کمان باید داد و سخنان تشید اساس اتحاد باید نمود و خلعت پنج پارچه و مبلغ سه صد روپیه نقد به مانان سنگه و پنج پارچه و مبلغ دو صد روپیه به رتن چند و پوشاک مع دوشاله به لاگیان عطا و

رخصت فرمودند و پروانہ تلطف نشانہ بنام لالہ کشن چند وکیل زیب تسطیر انشراح تاثیر پذیرفتہ کہ
درین وقت خجستہ زخت اوجل دیدار سردار لہنا سنگھ مع جمعیت و پنج سواران و وجہ تنبول
بطرف راجہ لاڈوہ والہ روانہ شدہ عبورش از دریاے ستلج موافق عہد مستوثقہ سرکارین عالیین کنانیدہ
باید داد۔ درین ہنگام فرحت آغاز بہجت انجام سردار شام سنگھ اٹاری والہ و چڑت سنگھ
پسر سردار پرتاب سنگھ و لکھمیر سنگھ را ارشاد واجب الانقیاد زیب صدور یافتہ کہ در رکاب
فیروزی مآب صاحبزادہ بلند اقبال حاضر شدہ بہ تقدیم حسن خدمات باید پرداخت ✤

عرضی لالہ کشن چند متضمن تشریف آوری کپتان صاحب در سرکار والا
اقتدار و ماموری نہال سنگھ کمیدان و ارشاد بنا بر ضیافت جابجاے و
ہم بہ خلیفہ نور الدین در لاہور و پروانجات بنام کارداران آن روے آب
جہت تیاری بنگلہ ہاے جابجاے و تقسیم پوشاک و مبالغ انعام روز
لوہڑی و چند ذکر اذکار سرکار دولتمدار ✤

عرضی لالہ کشن چند بنظر مبارک گذشت کہ کپتان صاحب حسب الامر نواب صاحب
بنا بر شرف یابی سرکار دولتمدار مستعد و تیار است و در ظاہری ذکر اذکار سیر و شکار بر زبان فرحت نشان
مے آرند کدام معہود طریق انیق استحکام روابط اتحاد و وداد مامور شود کہ باعث الاف الاف خوشی مزاج کپتان
صاحب خواہد بود سرکار والا بتاریخ بست و سوم ماہ پوہ کمیدان نہال سنگھ را براے استقبال
کپتان صاحب مع چند سواران مامور فرمودند و ارشاد واجب الانقیاد گردید کہ از ابتداے سرحد
قلور با لشکر فیروزی اثر ضیافت جابجاے بہ کپتان صاحب حوالہ باید کنانید و خلیفہ نور الدین
را بنا بر تیاری ضیافت در لاہور ارشاد عالی مواد صادر شدہ کہ تمام اسباب مایحتاج صاحبان عالی شان
تیار باید کنانید و پروانہ عالی بنام دل سنگھ منیں و ہم بنام کارداران پھلور و بہوچر جہت تیاری اجناس
آرد خشکہ وغیرہ اسباب ارشاد عالی زیب صدور یافتہ کہ عنقریب دائرہ دولت و اقبال بنا بر سیر و شکار در حدود
شرقپور و شہزادہ آباد وغیرہ مکانات صید و شکار تدعن بلیغ صادر گردیدہ کہ بنگلہ ہاے جابجاے وسیع و
فراخ تیار و مرتب باید کنانید آنچہ بر بنگلہ ہاے خرچ شود در وقت حساب مجراے و محسوب خواہد شد۔ سرکار والا
اقتدار از راہ عنایات متوافرہ روز لوہڑی مبارک جشن بادشاہانہ بیاراستند و تمام طوائف سرکاری و شہر ملبس
بلباس بسنتی حاضر شدند پوشاک ہاے مع کنٹھہ مروارید ہم در وجہ راجہ ہیرا سنگھ و جواہر سنگھ و
اودہم سنگھ و کیسری سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ و جماعہ دارجی و چڑت سنگھ

وکرم سنگھ پسران پرتاب سنگھ عطا فرمودند - سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند کہ سنگھ صاحب سرگباشی ہمراہ فقیرے کامل بر اسپ سوار بودند اتفاقاً دستار فقیر بر زمین افتاد عوام الناس عکس این مقدمہ قیاس کردند و فال نیک در تفہیم سنگھ صاحب آمد موافق اظہار فقیر بر چٹھہ ہاے حملہ آوردند فی الفور گرہ کتہ رفتند و تمام ملک او بہ تصرف سرکار در آمد باز فرمودند کہ در لاہور ہنگام محاربہ بھہین تمام خالصہ ہمراہ سرکار مستعد شدند و سرکار والا را وقت نیم شب عزم بہرہ اندوزی جناب فیض مآب بھای صاحب صیرفی کنوز مقاصد صوری و معنوی خازن گنجینہ مطالب ظاہری و باطنی کشاف دقایق اعجاز ریاضت ارتسام بھای وستی رام جی مصمم گردید لیکن بسبب نصف اللیل مکنون ضمیر شد کہ درین وقت ذات ملکی آیات بر بستر استراحت خواہند بود و مسدودی ابواب خواہد گردید باز در آئینہ دل سرکار والا مطلع شد کہ اگر بھای صاحب جی سرکار والا را از خلعت بسنتی سرافراز خواہند فرمود باعث حصول فتح بر دشمنان متصور است - ہرگاہ سرکار والا بر تاب فیض مآب دہرم سالہ وارد شد معاینہ نمود کہ آن واقف اسرار کونین منتظر قدوم مسرت لزوم سرکار والا بر تاب عنایت آیات تشریف میدارند و چند کوزہ ہاے نبات مع خلعت بسنتی نزد ذات عالی صفات موجود میباشد سرکار والا بہ قدم بوسی بھای صاحب جی مستعد شد از راہ موہبات عظمی بہ خلعت بسنتی سرافراز و ممتاز فرمودند - باز بھای موہر سنگھ بابت مقدمہ سنگھان بھسین عرض ساخت فرمودند کہ تمامی سنگھان مانند ابر سیاہ منتشر و متفرق و پراگندہ خواہند شد و در ملتان و کشمیر و پشاور وغیرہ تسلط و تصرف سرکار والا خواہد شد - حالا سرکار والا فرمودہ بھای صاحب جی یاد مے آید کہ این چنین فقیر کامل وارستہ از علایق دنیاے ناپایدار و پیوستہ بیاد ایزد غفار در ہیچ مکانے بنظر نمے آید و سرکار والا را تمام سلطنت و پادشاہی و کارخانجات و افواج و ملک و خزاین وغیرہ از یمن ادعیہ بھای صاحب جی میباشد و سیرابی این حدیقہ ہمیشہ بہار سلطنت و شادابی این گلشن نزہت آثار خلافت محض از آبیاری عنایات بیغایات بھای صاحب جی متصور و متضمن است بناءً علیہ سرکار والا را از تمامی خاندان شرفا و فقرا سنگھان سوڈہیان و عوایدہ وغیرہ بپاس ادب آداب و تقدیم لوازم عقیدت و صداقت و رسوخ اعتقاد جناب بھای صاحبان زیادہ از حد مطمح نظر عبودیت اثر میباشد +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماہ ماگھ و عزم شکار و ترخیص راجہ سنگت سنگھ و اجتماع اکالیہ ہاے بر گذر ہری کے و ماموری سردار ہیچ سنگھ بنابر حفاظت بارنس صاحب و آمدن مراسلہ صاحب متضمن عبور از دریاے و خوشنودی طبع مبارک وارشاد بنابر مسدودی معبر راوی

و احوال تشریف آوری بارنس صاحب در لاہور و ملاقات بارنس صاحب در باغ سردار جوالا سنگھ

روز سنکرانت ماہ ماگھ یک زنجیر فیل و اسپان و پوشاک ہاے و مادہ گاوان و گاومیشان وغیرہ اسباب سنکلپ فرمودند۔ درین وقت در سرکار والا عرض شد کہ اقوام اکالیہ ہاے جم غفیر بر گذر دریاے ہری کے فراہم و مجتمع شدہ اند و آمد آمد صاحبان ازین راہ درپیش است لہذا سردار تیج سنگھ مع رجبن سواران و چند کمپنی بر آن طرف روانہ گردید۔ کہ صاحبان عالی شان را بہ حفاظت و حراست تمام بہ سلامت ازآن راہ بیارد۔ عزیمت شکار منقوش صفحۂ خاطر مبارک حضور انور میباشد لہذا چھٹی اجازت عزم شکار در خدمت گر منتھہ صاحب جی انداختند۔ چھٹی عزیمت بتاریخ پنجم ماہ ماگھ برآمدہ است۔ بتاریخ سوم ماہ ماگھ راجہ سنگت سنگھ شرفیاب گردید۔ پوشاک نفیسہ مع یک زنجیر فیل و یک راس اسپ و رقومات جواہر عطا شدہ و عنقریب از لاہور روانہ می شود سردار تیج سنگھ در اثناے راہ ملاقات با بارنس صاحب ساختہ و بہ محافظت تمام از اکالیہ ہاے در بھرانہ علاقہ سردار جوالا سنگھ فرود کنانیدہ۔ مراسلۂ اتحاد سلسلہ بارنس صاحب بنظر مبارک گذشت کہ از راہ تشیید اتحاد سرکارین عالیین سردار تیج سنگھ صاحب لوک را بہ محافظت تمام از دریاے عبور کنانیدہ بسلامت و خیریت تمام در بھرانہ وارد کنانیدہ آنچہ الطاف و اعطاف سرکار دولتمدار شامل حال اتحاد اشتمال صاحبان عالی شان است بفحواے بیت شیخ سعدی شیرازی مطابق این است ٭ بزرگان مسافر بجان پرورند ٭ کہ نام نکوشان بعالم برند ٭ حضور ساطع النور از اصغاے مضمون ہذا منشرح و منفرح شدند و از زبان مبارک فرمودند کہ انتہاض رایات عالیات از لاہور فرمودہ بہ اتفاق کپتان صاحب و بارنس صاحب سیر و شکار ساختہ باز بروز مبارک لبسنت نزول فیروزی شمول در لاہور جلوہ نمایش پذیرد۔ پروانجات بتاکید تمام بنام گذربانان دریاے راوی زیب ترقیم یافتند کہ احدے از افواج سرکار والا اقتدار از دریاے عبور نسازد۔ بتاریخ پنجم ماہ ماگھ سرکار والا اقتدار در باغ سردار جوالا سنگھ رونق بخش شدند۔ و بنابر آرائش باغ و تیاری شگوفہ و گلزار ارشاد عالی صادر شدہ۔ بتاریخ ششم ماہ مذکور بارنس صاحب وارد انارکلی گردید۔ خلیفہ نور الدین و دیوان اجودھیا پرشاد حسب الارشاد نذرات دادہ مستفسر خیر مقدم و اعتدال مزاج او شدند۔ وقت شام مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ وجہ ضیافت مع چند سبوح شیرینی بہ بارنس صاحب و مبلغ پانصد روپیہ در وجہ صاحب لوک ہمراہی اش از سرکار والا مرحمت گردیدہ و بتاریخ ہفتم ماہ ماگھ وقت ۳ پہری فرش فروش از قسم ساٹن لبسنتی وغیرہ در باغ مذکور زیب افزاے شدہ و جماعہ دار خوشحال سنگھ و سردار دھنا سنگھ ملوئی بجہت استقبال و احضار صاحبان

عالی شان مامور شدند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه جهت سروارنه **صاحبان** از سرکار عطا گردید و سرکردگان بعد از تقدیم استقبال و دادن سروارنه **صاحبان** را همراه خود در باغ مسرت ایاغ آوردند۔ هنگام رسیدن بر ڈیوڑهی شلق سلامی کمپنی جلوه نمایش یافت۔ باز **راجه سوچیت سنگه** حسب الارشاد بنا بر استقبال مامور گردید۔ باز سرکار دولتمدار هم چند قدم پیشتر متوجه شده و دست **صاحب لوگ** از دست مبارک گرفته بر کرسی نشانیدند **صاحبان عالی شان** مستفسر نویدات عالیات مزاج وهاج سرکار تلطف آثار شده و دو طبانچه و یک دوربین و پنج شیشه شراب و چند پیاله بلورین انگریزی بنظر مبارک گذرانیدند سرکار فیض مدار هم استفسار نویدات **صاحبان** فرموده مبلغ پانصد روپیه در وجه حاملان تحائف مرحمت و عطا فرمودند۔ باز سرکار والا از سیر و مشاهدهٔ **دار الخلافه دهلی** وغیره ملک **هندوستان از بارنس صاحب** استفسار فرمودند عرض نمود که بخوب ترین آئین و طرز دلگزین گلگشت و تفرج دار الخلافه وغیره ساخته آمده ام۔ باز سرکار دولتمدار پرسیدند که الحال عزم مصمم به کدام طرف جلوه اعلان خواهد یافت عرض ساخت که اولاً در ملک **پشاور و کابل** وغیره رفته و تبدیلی لباس ساخته در **سمرقند** خواهم رفت بعد از دریافت احوال آن ملک عزم ولایت خود خواهیم ساخت۔ باز چند گهڑی ذکر اذکار حرف و حکایات تاسیس اساس اتحاد سرکارین عالیین **و نواب ملکی بهادر و پادشاه لندن** شعشعه ظهور بخشید۔ باز سرکار والا از زبان مبارک ارشاد فیض مواد فرمودند که بتاریخ هشتم ماه مذکور دائره دولت و اقبال بنا بر سیر و شکار متوجه آن روی آب راوی مے شود شما همراه رکاب فیروزی مآب شامل باشند صاحب مسطور ظاهر ساخت که عنقریب **کپتان صاحب** در سرکار دولتمدار بهره یاب مے شوند به اتفاق یکدگر ملحق رکاب ظفر اسباب خواهم بود +

رسیدن عرضی مهان سنگه کمیدان و آمدن کپتان صاحب در کپورتهله و ضیافت و تواضع و تکریم از سردار فتح سنگه اهلوواليه و سیر و شکار کنانیدن و ارشاد سرکار بنام سردار دیسا سنگه جهت استقبال وغیره و رسیدن عرضی صاحب زاده بلند اقبال و ارشاد به سردار جوالا سنگه بهرانیه ایضاً برای استقبال کپتان صاحب و حکمت شدن تارا سنگه کانه گهڑیه و ماموری معتبران بنا بر مداخلت تهانه در آنجا و ارشاد بنام رتن سنگه تیاری شراب و انتخاص از شاه بلاول و رونق بخش شدن در لکهو ڈهرود و از دهم در موضع راهنان و ارشاد بنام دیوان کرپا رام جهت احضار در رکاب صاحبزاده +

عرضی مہان سنگھ کمیدان بنظر مبارک گذشت کہ بتاریخ پنجم ماہ ماگھ کپتان صاحب در
کپور تھلہ وارد شدہ و سردار فتح سنگھ اہلووالیہ از طرف خود سردار نہال سنگھ را مع دیوان
شیر علی بنابر استقبال روانہ ساخت و بہ تعظیم و تکریم بسیار ڈیرہ در کمرہ کنانیدہ مبلغ وجہ ضیافت مع
دیگر لوازمات مطلوبہ رسانیدہ بہ تاسیس اساس بجاآوری خدمات موافق آئین سرکارین عالیین پرداخت و باز
سردار معظم الیہ بہ اتفاق کپتان صاحب روانہ سلطان پور گردید امید قوی است کہ یکدو روز
کپتان صاحب در آن حدود بملاحظ سیر و شکار خواہد پرداخت و بتاریخ نہم ماہ صدر از دریاے بیاہ عبور
فرمودہ از راہ پٹی و ترن تارن خواہد آمد مہ کاروالا اقتدار از استماع مضمون مسرت مشحون عرضی انکسار
خوشنود شدہ پروانہ فیض نشانہ بنام سردار دلیسا سنگھ مجیٹھیہ قلمی فرمودند کہ عنقریب کپتان
صاحب در ضلع مانجھہ وارد مے شوند لہذا ارشاد شدہ کہ در ترن تارن رسیدہ مبلغ یالفصد روپیہ وجہ
ضیافت بہ کپتان صاحب مع ظروف شیرینی و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ بہ ڈاکٹر صاحب
رسانیدہ دہند و سخنان شیرین توثیق مبانی اتحاد ظاہر نمائند و حفاظت و حراست از مردمان اکالیہ ہاے خوب طور
کنانیدہ در سرکار والا بیارند - عرضی صاحب زادہ مشعر رسیدن در رام چوترہ و بہرہ یابی دیوان ساون مل
مع یک راس اسپ و بازترخیص او بعطاے خلعت سرافرازی بطرف ملتان بنابر بند و بست اقطاع
بنظر مبارک گذشت از آنجا کہ توجہ موجہ سرکار دولتمدار براحوال کپتان صاحب روز مزید است لہذا
بنام سردار جوالا سنگھ ارشاد عالی صادر شدہ کہ بجہت استقبال کپتان صاحب روانہ گردیدہ
در اثناے راہ ضیافت و مہمان داری بخوب وجہ بعرصہ نمایش آوردہ ہمراہ کپتان صاحب بہرہ یاب
در سرکار والا شود - تارا سنگھ کاہنہ گڑھیہ کہ مردے معتبر و صاحب داعیہ بود ازین جہان درگذشت
بنابران معتبران سرکار والا بجہت مداخلت تھانجات جدید در قلاع متصرفہ اش ماسور شدند و عرضی ماسورین بنظر مبارک
در آمد کہ تھانہ داران مشتغل بہ اشتعال نوایر جدال و قتال میباشند لہذا تجویز ماموری افواج جدید بہ آن طرف
روبکار است - ارشاد بنام رتن سنگھ گڈونی صادر شدہ کہ عنقریب صاحبان عالی شان
در سرکار والا بہرہ یاب مے شوند شراب خالص بزودی زود براے صاحبان تیار باید کنانید اندرین باب
تاکید مزید است - بتاریخ یازدہم ماہ صدر سرکار دولتمدار از شاہ بلاول انتہاض رایات فلک فرساء
فرمودہ رونق بخش باولی متصل موضع لکھوڈ شدند و بتاریخ دوازدہم ماہ مذکور لب دریاے در
موضع رانیان و بتاریخ سیزدہم ماہ صدر بر گذر گگڑ گل مخیم سرادقات جاہ و جلال فرمودند - پروانہ بنام
دیوان کرپا رام کہ حسب الاترخیص در گنجاہ فرود است قلمی پذیرفت کہ بزودی زود در رکاب ظفر انتساب
دہیم

صاحبزاده بلند اقبال بهره یاب شده به تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات باید پرداخت ✣
عرضی مهیان سنگه کمیدان وغیره مشعر رسیدن کپتان صاحب در بهبین و ماموری سرکردگان بنابر استقبال و ضیافت و باز رسیدن کپتان صاحب بر گذر لکڑ گل و حواله شدن ضیافت وغیره از طرف سرکار والا و باز ملاقات همراه سرکار دولتمدار و آمدن راجه کلان از جمون ✣
عرضی مهیان سنگه کمیدان بنظر مبارک گذشت که بتاریخ سیزدهم ماه ماگهه کپتان صاحب وارد بهبین و اهل کاران راجه کلان ضیافت و لوازمات مطلوبه بآئین بهبین در مقام ڈیره صاحبان عالی شان معرفت لاله کشن چند رسانیده اند و باز سردار دلیا سنگه و سردار جوالا سنگه و کمیدان مذکور در حضور ساطع النور بهره یاب شده تمام احوال تشریف آوری صاحبان گذارش ساختند مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت کپتان صاحب و مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیه به ڈاکٹر صاحب بابت ضیافت بهبین از حضور انور عطا گشت و جماعه دار خوشحال سنگه و اود هم سنگه و وزیر کیسری سنگه بنابر استقبال کپتان صاحب بطرف بهبین مامور شدند۔ بتاریخ چهاردهم ماه صدر کپتان صاحب همراه سرکردگان وقت سه پهری وارد لکڑ گل گردیدند۔ سرکار تلطف آثار پانصد تهنکی طلای وجه ضیافت کپتان صاحب و مبلغ پانصد روپیه در وجه ڈاکٹر صاحب مع ظروف شیرینی وغیره بدست مصر رام کشن زیب ترسیل فرمودند و مبلغ پانصد روپیه به بارنس صاحب و مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیه به ڈاکٹر صاحب زیب تبلیغ پذیرفت کپتان صاحب مبلغ یکصد روپیه بمصر مذکور مرحمت فرمودند۔ روز دوم بتاریخ پانزدهم ماه صدر راجه کلان و جماعه دار جی جهت بهره یابی صاحبان عالی شان از سرکار والا مامور شده و سرکار والا مستعد کنانیدند سرکار والا به تعظیم و تکریم و تواضع موفور فرموده کپتان صاحب را بر کرسی نشانیدند۔ کپتان صاحب اولاً استفسار اعتدال مزاج وهاج حضور اشرف اعلے ساخته باز کپتان صاحب مبلغ یکهزار و یکصد روپیه سروارن و یک دوربین ساخت کلکته و یک راس اسپ با زین زردوزی و ظروف بلورین مع چند شیشه هائے شراب ڈاکٹر صاحب بطریق نذر در سرکار تلطف آثار گذرانیدند۔ مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در وجه آدمان کپتان صاحب و مبلغ یکصد روپیه در وجه معتبران ڈاکٹر صاحب از طرف سرکار فیض مدار عطا شد۔ باز ذکر اذکار ملک هندوستان وغیره اطراف رونق ظهور بخشید۔

باز سرکار والا استفسار ساختند که قلعه شاه جهان آباد یا کدام مکان عمده لایق رہائش سلاطین والا تبار در ہندوستان میباشد کپتان صاحب اشہب خوشخرام زبان را در میدان اظہار جولان داده که مکان فرحت نشان مثمن برج مکان خوب و پسندیده لایق سلاطین است که مانند آن مکان در ہندوستان ہم موجود نیست۔ باز ذکر اذکار اہل ولایت بنصه اعلان رسید کپتان صاحب ظاہر ساخت که مردمان اہل ولایت جاہل و آبله میباشند لیکن از آوازه توپ لرزه بر اندام آنہا مے افتند سرکار والا فرمودند که درست است باز سرکار والا فرمودند که بتاریخ شانزدہم ماه مذکور به اتفاق سرکار والا به آنروے آب راوی عبور ساخته و سیر و شکار بعرصه اعلان آورده دو سه یوم پیش از بسنت رونق بخش در لاہور شده آید۔ باز کپتان صاحب مراسله اتحاد سلسله مٹکاف صاحب بنظر مبارک گذرانید۔ او لائشید مراتب اتحاد و وداد سرکارین عالیتین و باز اشتیاق ملاقات مسرت آیات سرکار گردون وقار۔ از اصغاے مضمون مراسله خورسند شده فرمودند که بسیار مرد نیک و دوست قدیمی حضور اشرف اند۔ به فقیر رضا ارشاد شد که در جواب مراسله مشعر تاسیس اساس اتحاد قلمی ساخته حواله کپتان صاحب سازند۔ به اہل کاران سرکاری تاکید مزید زیب صدور یافته که روز مره موافق معمول مستمره ضیافت به کپتان صاحب و بارنس صاحب و ہر دو ڈاکٹر صاحب باید رسانید در صورت توقف عتاب و خفگی شعشعه ظہور خواہد بخشید راجه کلان از جموں بشرف ملازمت کیمیا خاصیت معزز شده۔ یک راس اسپ با زین زر دوزی و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیه نقد بنظر مبارک گذرانید۔ سرکار والا استفسر نویدات خیریت مزاج شده مبلغ یا لفصد روپیه وجه ضیافت عطا فرمودند +

عبور از دریاے راوی و احضار صاحبان عالی شان در موضع آدہیان و روز دوم سیر و شکار و عطاے ملک کاہنه گڑھ به جماعه دار و جاگیر در وجه پسر کاہنه گڑھیه و ارشاد به خلیفه نور الدین جہت تصفیه کنانیدن باغ و نتوره صاحب بنا بر اقامت کپتان صاحب و آمدن کپتان صاحب در مقبره جہانگیر شاه و باز در باغ و نتوره صاحب و تشریف آوری سرکار والا در لاہور و شلق توپخانه و احضار راجه ہیرا سنگھ +

بتاریخ شانزدہم ماه ماگھ سرکار گردون وقار از دریاے راوی عبور فرموده در موضع آدہیان تشریف شریف ارزانی فرمودند وقت سه پہری کپتان صاحب و ڈاکٹر صاحب بسواری فیلان به آنروے آب رفته بدریافت ملاقات مسرت آیات سرکار گردون وقار مسرور و منشرح شدند تا چند گھڑی سخنان ملتان و کشمیر وغیره رونق ظہور پذیرفتند۔ باز صاحبان در ڈیره خود وارد شدند۔ روز دوم بتاریخ ہفتدہم ماه صدر

بنابر سیر و شکار متوجہ گردیدند و ہمراہ رکاب سرکار عنایت آثار در دوانیدن اسپان پرداختند - در عین دوانیدن اسپ
کپتان صاحب و مری صاحب از اسپ بر زمین افتادند لیکن ہیچ آسیبے و ضربے نرسید و بسلامت
ماندند و بتاریخ ہژدہم ماہ مذکور دربار فرحت آثار بیار استند و **کپتان صاحب** را بر کرسی نشانیدہ سخنان دلاویز و
محبت آمیز فرحت انگیز تشیدِ اساس اتحاد بیان فرمودند **کپتان صاحب** بر زبان آوردند کہ **صاحبان** را شوق
مشاہدہ شکار زیادہ از حد در آئینہ ضمیر مطبع و پرتو انداز بود صد شکر کہ از مشاہدہ شکار کمال انشراح و ارتیاح قلوب **صاحبان**
راہ یاب شد - **سردار دیسا سنگھ مجیٹھیہ مع پسر تھانہ دار کانگڑہ** بشرف ملازمت پرداختہ بنابر
سفارش پسرش گذارش ساختہ لہذا جاگیر مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ بنابر قوت و گذران پسرش از پیشگاہ جاہ و جلال
عطا و مرحمت شدہ و باقی ملک متصرفہ او حوالہ **جماعہ دار خوشحال سنگھ** گردیدہ - پروانہ بنام **خلیفہ نور الدین**
زیب اندراج یافتہ کہ **باغ ونتورہ صاحب** بنابر رہائش **کپتان صاحب** مصفا باید کنانید کہ عنقریب
کپتان صاحب درباغ مذکور ڈیرہ خواہند ساخت و تمام اسباب و لوازمات مطلوبہ **صاحبان عالی شان**
درباغ مذکور رسانیدہ باید داد و بتاریخ نوزدہم ماہ صدر سرکار والا اقتدار رونق بخش در سرائے **فضل آباد** شدند و بہ
تمامی سرکردگان عالی شان جہت روانگی بطرف **لاہور** ارشاد عالی مواد صادر شدہ و **لالہ کشن چند** را ارشاد عالی مواد
صادر گشتہ کہ مع **صاحبان عالی شان درباغ ونتورہ صاحب** رفتہ اقامت سازند و **کپتان
صاحب** اولا در **مقبرہ جہانگیر بادشاہ** بہرہ یاب شدہ و از مشاہدہ عمارات شائستہ خورسند و منشرح
گردیدہ و باز درباغ **ونتورہ صاحب** تشریف ارزانی فرمودند سرکار والا اقتدار وقت سہ پہری بتاریخ صدر
رونق بخش در قلعہ مبارک شدند و شلک بکمال صولت و سطوت جلوہ نمایش پذیرفت **راجہ ہیرا سنگھ** بشرف ملازمت
کیمیا خاصیت پرداخت سرکار عالی وقار تمام احوال شکار و **صاحبان عالی شان** و دیگر کوائف براجہ مذکور بیان
ملاقات کپتان صاحب و سرکار والا در **قلعہ لاہور** و ذکر اذکار در خلوت و باز رفتن
صاحبان در محل اقامت خود ہا و عطا شدن مبالغ در وجہ **خلیفہ نور الدین**
جہت تیاری اسباب ایام ہولی و مراسلہ **راجہ بیکانیریہ** و ماموری **سردار
جوالا سنگھ بھرانیہ** بطرف **کانگڑہ** و عیش و نشاط روز **بسنت** در **مقبرہ مادھو
لال حسین** و احضار تمام سرکردگان و وکیلان اطراف و شاہزادگان ولایت
و **صاحبان عالی شان** و عطا شدن دوشالہ و دستار و تھان کمخواب وغیرہ
بنابر **دیو لوک شدن** یعنے (**فوتیدگی**) والدہ **سردار تیج سنگھ** بہ **سردار** مسطور +
بتاریخ بیست و یکم ماہ ماگھ **فقیر رضا انصاری** جہت احضار **کپتان صاحب** از سرکار والا مامور گردیدہ

بنام جمیع سرداران و سرگردگان امر عالی صادر شد که امروز روز برخاست یعنی (تعطیل) است احدے از سرداران وغیرہ حاضر نشود۔
هرگاه کپتان صاحب داخل قلعه مبارک گردید راجه کلان بنابر استقبال مامور شد و هنگام رسیدن کپتان صاحب
برلب فرش سرکار گردون وقار بنابر استقبال متوجه شده و دست کپتان صاحب از دست خود گرفته وبر کرسی نشانیده
مستفسر نویدات طبع شدند۔ تا دو سه گهڑی سخنان اطرافی ولایت و دکهن و سندھ وغیرہ بالمشافه راجه کلان و
جماعه دار و فقیر والا کشن چند جلوه اعلان پذیرفتند۔ باز کپتان صاحب دو قطعه مراسلات جنگی و ملکی و
مراسله پادشاه لندن بنظر مبارک اثر سرکار والا در آورده عرض ساختند که دو سه سخن در خلوت ظاهر کردن است
بنائ علیه برخاست دربار گردید و حضور والا و کپتان صاحب و فقیر رضا علیحده نشستند کپتان صاحب
ظاهر ساخت که روز بیساکهی بنابر تحویل مشتری در کنبه اجتماع عوام و ازدحام انام در شهر دوار بدرجه کثیر و خطیر جلوه اعلان خواهد
بخشید اگر سرکار والا در طریق تشید اتحاد سرکارین عالیین بنابر اشنان تشریف ارزانی فرماید در باب ضیافت و رسانیدن
لوازمات مطلوبه از طرف صاحبان عالی شان هیچ قصور و فتور راه یاب نخواهد شد۔ دیگر شاه شجاع الملک از
سالها سال در خانه صاحبان عالی شان بنابر استقامت و اعانت خود نشسته است اگر به حسب مدد و رفاقت
سرکارین عالیین در ولایت متصرف شود باعث نیکنامی سرکارین عالیین در تمام ملک متصور و متیقن است۔ دیگر
ناظمان سندھ ملک نگرهاے در تصرف خود هاے میدارند و مبالغ نذرانه در سرکار دولتمدار ولایت حواله میسازند
اگر ناظمان سندھ را داب و دهشت داده به تحصیل مبالغ نذرانه پرداخته آید لبسیار صلاح النسب و احسن است درین جواب
و سوال وقت نصف النهار رونق ظهور یافت۔ سرکار والا بر زبان مبارک آوردند که سرکار والا اندرون تشریف برده تبدیلی
لباس فرموده بیرون تشریف مے آرد صاحبان عالی شان درینجا متوقف باشند که وقت سه پهری مشاهدہ
قواعد پلٹن در باغ سردار جوالا سنگھ کنانیده خواهد شد۔ سرکار دولتمدار بعد از فراغت بیرون تشریف فرماے شده باتفاق
کپتان صاحب بسواری فیل در باغ سردار جوالا سنگھ تشریف فرماے شدند کپتان صاحب بنابر
ترخیص خود بطرف ڈیره عرض ساخت سرکار والا صاحبان را رخصت فرموده خود به نفس نفیس به مشاهده قواعد پلٹن
پرداختند۔ ارشاد به خلیفه نور الدین زیب صدور یافته که ایام مسرت آغاز راحت انجام هولی نزدیک رسیده است
مبلغ ده هزار و پانصد روپیه از سرکار والا گرفته تیاری اسباب جشن روز هولی بجلوه اعلان باید آورد که صاحبان عالی شان
را جشن هولی مشاهده کنانیده خواهد شد۔ مراسله راجه بیکانیریه بنظر مبارک گذشت که زمینداران و راهزنان علاقه
پاک پٹن و حویلی و ستگهره وغیره مجتمع و فراهم شده در حدود ملک متصرفه راجه مسطور قدم نهاده شده مال و مواشی غصب
آورده اند۔ سرکار والا اقتدار بعد از استماع مضمون مراسله پروانه بنام دیوان کرپا رام زیب ارقام کنانیدند که از زمینداران
مذکور مال و مواشی راجه بیکانیریه استرداد کنانیده باید داد۔ درین باب ذمه شما است و در جواب مراسله بنام راجه مذکور زیب

انیج جمادی الثانیه دیگر که پروانه بنام دیوان کرپارام جهت استرداد کنانیدن مال و مواشی حدود الیشان از زمینداران علاقه سرکار والا به تاکید مزید صادر شده حسب الامر عالی به استرداد آن خواهد پرداخت - پروانه فیض نشانه بنام سردار جوالاسنگه قلمی شده که مخفی طور از بهرانه کوچیده مع دیوان بهوانیداس در کانگره رسیده از راه حکمت عملی تهانه سابقه خارج کنانیده و تهانه جدید فوج خود را در آنجا مداخلت ساخته در حضور والا عرضی انکسار مرقوم سازد حسب الارشاد در تقدیم خدمات ماموره پردازد - بتاریخ بیست و ششم ماه صدر فراشان فرش فروش عمده در روضه صدر گسترانیده بانتصاب بیچوبه‌های و شامیانه پرداختند - هنگام سه پهری سرکار والا از قلعه سوار شده بیرون دروازه دهلی بسواری فیلان انتظار تشریف آوری کپتان صاحب فرموده باز باتفاق کپتان صاحب به مشاهده تین دورویه یعنی (دوطرفه) افواج ظفر امواج که از ابتدای دروازه تا مزار صدر از سعی جرنیل سردار تیج سنگه آراسته و پیراسته شده بودند متوجه گردیده باز داخل بیچوبه شدند و بعد از ساعت گرنتهه صاحب دربار آراسته بر گدیله جلوس میمنت مانوس فرمودند - بطرف دست راست کپتان صاحب و متصل آن الارڈ صاحب و بارنس صاحب و ڈاکٹر صاحب و بطرف چپ راجه هیراسنگه و نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان و شاه ایوب وغیره شاهزادگان و وکیلان سندهو راجه کلان و جماعه دار مع دیگر سرکردگان زیر شامیانه آمده نشستند - سرکار گردون وقار از لاله آسانند وکیل احوال کوٹ مٹهن و عمرکوٹ استفسار فرمودند - درویش محمد ظاهر کرد که کوٹ مٹهن مشاهده کرده ام باز سرکار والا پرسیدند که از حدود متصرفه سرکار والا شکارپور چه قدر مسافت میدارد عرض شد که یکصد کروه مسافت میدارد باز فرمودند که در اثنای راه کدام حاکم است وکیلان عرض کردند که اقوام بلوچ مزاری وغیره میباشند باز استفسار احوال بنادر کراچی و لکهپت وغیره که در تصرف ناظمان سندهه میباشد از وکیلان شدند - باز وکیلان عرض رخصت خود در سرکار عالی اقتدار ساختند ارشاد گردید که بعد از انقضای ایام هولی رخصت الیشان جلوه ظهور خواهد یافت - باز سرکار والا بمشاهده افواج کمپوی معلی پرداخته به طوائف رقاصه که بصورت مردان در سرود و رقص ید طولی نمایان ساختند - مبلغ پانصد روپیه وجه انعام عطا شد - سکندر خان وکیل شاه نواز خان مع چند راس اسپان و تحائف حاضر حضور گردید سرکار والا درباب عطای ملک سنگهر بطریق اجاره به نواب مذکور از سرافراز خان استفسار ساختند نواب مذکور عرض ساخت که نواب شاه نواز خان موافق ارشاد والا درباب گرفتن ملک سنگهر حاضر است لیکن سنگهر واله به نواب مذکور جنگ و جدل خواهد ساخت سرکار دولتمدار از زبان خود فرمودند که سرکار والا افواج ظفر امواج مامور ساخته کمک و امداد نواب خواهد فرمود نواب معزالیه عرض ساخت که غریب نواز از تائید و

معاونت سرکار والا درست ورانست است بازسرکار والا از مقبره سوار شده در قلعه رونق بخش گردیده وصاحبان رخصت بطرف ڈیره جات گردیدند۔ والده سردار تیج سنگھ که جان بجان آفرین تفویض ساخت سرکار دولتمدار دوشاله وتهان کمخواب ودستار وغیره پارچات بدست سردار جوالا سنگھ در ڈیره سردار مذکور فرستادند وروز دوم که سردار مذکور مشرف به ملاقات الطاف آیات شد سخنان معذرت از زبان مبارک فرمودند

عطاے فرمودن انعام وخلعت روز بسنت به تمامی سرداران وغیره ومشاهده کنانیدن به کپتان صاحب محفل وجشن در قلعه مبارک

مبلغ پانصد وبیست وپنج روپیه مع پوشاک خاصه بنا بر انعام روز بسنت به راجه هیرا سنگھ عطا ومرحمت فرمودند۔ کھیس هاے بسنتی قیمتی مبلغ یک صد روپیه۔ به رتن سنگھ وکاهن سنگھ وغیره خدمتگاران وپوشاک خاصه هفت پارچه درجه نواب سرافراز خان وذوالفقار خان عنایت ساختند۔ بتاریخ بیست وهفتم ماه ماگھ به خلیفه نور الدین ارشاد عالی مواد صادر شد که وقت شب محفل مسرت منزل در مثمن برج خواهد شد تمامی اسباب محفل تیار ومرتب نمایند خلیفه مسطور فانوس هاے عمده تیار کنانیده ودر آن شمع کافوری نهاده بر چهار طرف آویزان کنانید ودر ودیوار اندرون وبیرون مثمن برج را از پارچات نفیسه مزین ساخت ولانگریان یعنی (مطبخیان) اسباب ماکولات از قسم شیرینی ونمکین وغیره بکمال لطافت تیار نمودند۔ گڈوئی هاے حسب الامر شیشه هاے بید مشک وگلاب وشراب حاضر نمودند وفراشان قنات هاے زنگار رنگ استاده ساختند ودر میدان مثمن برج بیچوبه هاے وشامیانه هاے به چوب طلای ونقرئی منتصب وبرپا نمودند۔ شش کرسی طلای مع پنج موڑه کلان طلای وچهار موڑه ویک طلای وچپرکھٹ طلای وظروف هاے طلای در نظر بینندگان آوردند ودر تمام دره هاے مثمن برج فرش فروش از قسم زربفت وزری گسترانیدند ودر دریچه هاے پرده هاے از قسم پارچات عجیب وغریب درست گردانیدند ودیگر اسباب عیش ونشاط مسرت انبساط از هر قسم مهیا ومرتب کنانیدند۔ وقت سه پهری بتاریخ بیست وهفتم ماه صدر دو باغ سردار جوالا سنگھ صاحبان عالی شان حسب الطلب تشریف آوردند وپیش از آمدن صاحبان سرکار والا در باغ رونق بخش بود بکمال استقبال واعزاز صاحبان را بر کرسی نشانیدند وسخنان موالفت نشان تشید اساس اتحاد بیان نمودند۔ باز داخل قلعه مبارک شدند وسرود ونغمه طایفه رقاصه سماعت کنانیدند۔ به مصقله فرحت زنگ کدورت از قلوب مغمومان زدودند وچراغان بهجت نشان روشنی بخش دیده بینندگان گشت۔ سرکار عنایت آثار بر زبان مبارک آوردند که این طور محفل مسرت منزل در ملک هندوستان مے شود یا نه۔ صاحبان عرض کردند که جشن بطور سرکار والا دیچ جاے نمے شود باز صاحبان عالی شان

طایفه رقاصه در شرب شراب و تناول اغذیه اطعمه مشغول شدند و در بحر مستی شراب مستغرق شدند. یک پاس شب رو بانقضاے آورد مبلغ پانصد روپیه بطایفه رقاصه عطا گشت و صاحبان رخصت بڈیره شدند براجه کلان ارشاد عالی جلوه نفاذ یافت که صاحبان عالی شان را بحفاظت و حراست در ڈیره رسانیده باید داد باز سرکار والا آرام فرمودند

عطا فرمودن یک راس اسپ مع زین طلای به کپتان صاحب و ترخیص بارلس صاحب به آنروے آب راوی و صدقات روز سنکرانت ماه پھاگن و توجه سرکار والا بطرف شکار و ارشاد به کپتان صاحب جهت آمدن همراه رکاب و نزول اجلال در موضع ٹھکریاله وغیره و عرضی صاحب زاده کهڑک سنگه و صدور پروانه در جواب آمدن اخبار ولایت و ارشاد بنام سردار هری سنگه جهت عبور از دریاے اٹک +

درین وقت سرکار والا اقتدار از راه عنایات متوافره و نوازشات متکاثره یک راس اسپ عمده سواری خاص مع زین طلای بدست فقیر عزیز الدین رضا انصاری و لاله کشن چند نزد کپتان صاحب فرستادند و کپتان صاحب از مشاهده اسپ خورسند و منفرح شدند. بارلس صاحب فرنگی مع صاحب لوگ همراه خود از سرکار والا گوهر رخصت بدست آورده عابر آنروے آب راوی گردید و خلعت پارچات عمده و مبلغ نقد به صاحب مذکور عطا شده و لاله چونی لعل همراه صاحب معزالیه مامور شده و پروانجات جابجاے جهت ضیافت صاحب مسطور منزل بمنزل حواله لاله مذکور شده و ارشاد والا گردیده که ضیافت خوب طور به صاحب مذکور از کارداران سرکار حواله باید کنانید و اخبار روزمره بعرض رسان باید بود. روز مبارک سنکرانت ماه پھاگن سرکار والا موافق معمول سابقه پوشاک ها و یک زنجیر فیل و یک راس اسپ و چند راس ماده گاوان وغیره خیرات فرمودند و بتاریخ دوم ماه صدر انتهاض رایات عالیات از لاهور بعزم صید و شکار آنروے آب جلوه نمایش یافت. لب دریاے متصل موضع ٹھکریاله بخیم سرادقات فیروزی گردید. به فقیر عزیز الدین و لاله کشن چند ارشاد عالی صادر گشت که مع کپتان صاحب در سرکار حاضر باید شد. فراشان سرکار والا را جهت انتصاب بیچوبه و شامیانه بنابر اقامت کپتان صاحب ارشاد واجب الانقیاد صادر شده و کپتان صاحب داخل بیچوبه گردید و مصر رام کشن وجه ضیافت و لوازمات مایحتاج ضروریه در ڈیره کپتان صاحب رسانیده داد. وقت شب بارش باران بفضل الهی مترشح گردید مزرع امانی و آمال خلایق را سرسبز و شاداب گردانید و روے زمین از نبات سبزه زمردین سرسبزی تازه پذیرفت. بتاریخ سوم ماه مذکور الصدر در موضع بابوسابو نزول اجلال راحت اشتمال فرموده شکار خوکان برروے کار آوردند و تفحص شکار

شیر بسیار گردید لیکن عشر عشیر آن بدست نیامد ناچار مراجعت در خیام فیروزی اختشام جلوه اعلان پذیرفت - عرضی صاحب زاده بلند اقبال متضمن رسیدن در حدود **سنگهر** و بند و بست نذرانه و اسپان و شتران و باز فرار **اسد خان سنگهر وال** در دشت ناکامی گذارش شد - بجواب آن ارشاد عالی صادر شده که عوض **پلاٹن** های سابقه پلاٹن نجیبان مامور شده پلاٹن سابقه را در سرکار دولتمدار باید فرستاد و **شام سنگهه مع پسر پرتاب سنگهه و دیوان کرپارام** بطرف شما مامور شده و هم بنام **دیوان ساون مل** پروانه بتاکید تمام زیب تبلیغ پذیرفته که بقدر یک صد آدم بنا بر حفاظت و حراست **ملتان** نگاه داشته باقی تمام افواج خود را در رکاب شاهزاده بلند اقبال حاضر باید ساخت و **اسد خان** که خاک مذلت و ناکامی بر سر خود ریخته فرار شده رفته او را اشتمال عنایات پادشاهی ساخته حاضر نمائید که **سنگهر** به او عطا خواهد شد - از روے اخبار **پشاور** معلوم شده که **دوست محمد خان** اراده رسیدن خود در پشاور مرکوز خاطر میدارد و باز اراده پیشتر مرتسم ضمیرش میباشد لهذا پروانه عالی بنام **سردار هری سنگهه** تلمی شده که بکوچ متواتره در **قلعه اٹک** رسیده طلب تقسیم به سپاهیان حواله باید ساخت و باز مع افواج موجوده خود آنروے آب اٹک فرود شده قیام به استقلال تمام باید نمود +

تشریف فرمای سرکار در بیله مهادیوی و سخنان صید و شکار همراه کپتان صاحب و باز نزول اجلال در شهزاده آباد و شهر قصور و مراجعت از شکار و تشریف فرمای در لاهور و مشاهده ساختن کپتان صاحب مسجد پادشاهی و عرض کردن زمینداران شهر قصور بابت تلفی ملک و عتاب و خفگی به راجه کلان و ذکر اذکار کپتان صاحب و ارشاد به لاله کنهیا لعل وکیل سردار اهلو والیه +

سرکار والا بتاریخ پنجم ماه پهاگن در **بیله مهادیوی** تشریف فرماے شده مشغول در صید و شکار گردیدند لیکن شکار شیر بدست نیامد هر چند پیش جستند کمتر یافتند - جواهر سنگهه متعینه رکهه بیله مورد عنایت گشته مشارالیه عرض ساخت که سابقه شیران درین **بیله** بسیار سکونت میداشتند حالا از چند روز در **شهزاده آباد** رفته اند سرکار والا خاموش شدند باز سرکار والا سخنان **لاٹ گورنر صاحب** و دیگر **صاحبان عالی شان** همراه **کپتان صاحب** ساختند باز از زبان مبارک فرمودند که **بارنس صاحب** مع هفت آدم همراهی خود از لاهور روانه شده و از دریاے راوی عبور ساخته روانه **گوجرانواله** گردیده و هنگام رسیدن لب دریاے اٹک تغیر و تبدل لباس کرده به آنروے آب به آن طرف ولایت خود خواهد رفت - بتاریخ هفتم ماه صدر سرکار والا اقتدار تشریف فرماے در **شهزاده آباد** شدند و بعد از چند روز در **شهر قصور** رونق بخش گردیدند - زمینداران آنجا مبلغ پانصد روپیه و یک راس اسپ بطریق نذر منظر مبارک گذرانیدند - بقدر شش روز سرکار والا به اتفاق **کپتان صاحب**

به سیر و شکار مشغول ماندند - باز بتاریخ چهاردهم ماه مذکور رونق بخش در قلعه مبارک شدند و حسب الامر شلق توپ خانه
بکمال صولت و سطوت جلوه اعلان پذیرفت - بتاریخ پانزدهم ماه صدر **کپتان صاحب** حاضر حضور والا
شدند و بالمشافه سرکار و سرکردگان عالی شان سخنان اتحاد نشان بر زبان آورده به تاسیس اساس اتحاد
پرداخت و باز در خلوت به اظهار مطالب مافی الضمیر خود گرا ائیده رخصت شد و هنگام نصف النهار در **مسجد
پادشاهی** آمده و از عقل رسا و فکر خبرت آما نقشه **مسجد پادشاهی** درست ساخته باز در ڈیره خود وارد شد
بتاریخ شانزدهم ماه مذکور **وارث و نظام وغیره نیجان شر قپور** از سبب تلفی و پائمالی ملک خود از
دست افواج سرداران عالی شان در سرکار والا اقتدار عرض ساختند لهذا عتاب و خفگی به **راجه کلان**
گردید که حکم سرکار والا بشرطے صادر بود که احدے تلفی زراعت نسازد و تلفی چه قسم بجلوه نمایش رسیده **راجه
جی** عرض ساخت که غریب نواز اسرداران عالی شان در بجا آوری احکام این نیازمند نمے پردازند - من بعد
کپتان صاحب بسبب ویرانی و تلفی ملک در سرکار والا عرض ساخت که سرکار والا اقتدار را پرداخت
احوال رعایا مد نظر نیست که این طور ملک تلف و ویران مے شود اگر **صاحب لوگ** بطرف ملک دشمن
خود برود این طور تلفی و خرابی نمے سازد - باز ذکر از کار محصول **منڈی نمک** بجلوه ظهور رسید **کپتان
صاحب** بر زبان آورد که آئین **صاحبان عالی شان** است که در یک مکان **منڈی نمک** محصول
از بیوپاری گرفته چھٹی روانگی مید هند در تمام ملک محفوظ کسے مزاحم احوال بیوپاری نمے شود سرکار تلطف آثار
هم همین آئین نمک جاری فرمایند - باز سرکار تلطف آثار به **لاله کنهیا لعل وکیل** ارشاد فرمودند که آنچه
امیر سنگھ فلوریه مقید و محبوس نزد شما بباشد او را در ینجا بجلدی حاضر ساخته باز وے او حواله **کپتان صاحب** سازند +
**احضار کپتان صاحب در باغ سردار جوالا سنگھ و ذکر از کار تشریف فرمای در
هردوار و عطا شدن خلاع در وجه زمینداران جن و رفتن زمینداران نزد کپتان
صاحب و عرضی کپتان صاحب بنابر ماموری کدام معتبر بصوب آنند پور جهته
حفاظت ایام هولی و گذارش شدن عرضی صاحب زاده بلند اقبال و صدور
پروانه و آمدن کپتان صاحب بوقت سه پهری در سرکار والا و ذکر از کار +**
بتاریخ شانزدهم ماه پھاگن **وزیر کیسری سنگھ و فقیر عزیز الدین** جهت احضار **کپتان صاحب**
ماموری شدند و **کپتان صاحب** بالاتفاق شرفیاب گردیدند **کپتان صاحب** ظاهر ساخت که در
عرصه قریب روز سنکرانت ماه بیساکھ اجتماع عالم کثیر و اژدهام عوام خطیر بر هردوار بجلوه آشکار خواهد آمد اگر
سرکار والا اقتدار بر هردوار تشریف فرمای شده بملاحظه انبوه عوام ربع مسکون پردازند از طرف **صاحبان**

عالی شان انواع انواع ضیافت و مهمان داری و تقدیم خدمت و جان سپاری و حاضر بودن در رکاب فیروزی آیات و
بجا آوری احکام عالی در باب رسانیدن هر شئے من الاشیاء و جنس من الاجناس از قوة بطون بمنصهٔ شهود خواهد
رسید سرکار والا فرمودند که حسب الاتجویز ارکین سلطنت قاهره عزیمت آن صوب بجلوه انکشاف خواهد رسید۔
بتاریخ هفتم ماه مذکور احمد خان وغیره زمینداران کهرل و دتو وغیره به عطاے خلعت دوشاله سرافراز و
ممتاز شده رخصت بطرف اوطان گردیدند۔ کپتان صاحب معرفت فقیر صاحب در سرکار دولتمدار
عرض ساخت که اشتیاق صاحبان در باب دید و ادید زمینداران بدرجه اقصے میباشد زمینداران را به اتفاق
فقیر صاحب بفرستند لهذا زمینداران به اتفاق فقیر مسطور و لاله کشن چند نزد کپتان صاحب حاضر
گردیدند و کپتان صاحب به استفسار بعضے مطالب از آنها پرداخته بالمشافه مصنف تاریخ هذا نام
اظهار زمینداران بر کاغذ خود نوشتند و به فقیر معز الیه فرمودند که ایام هولی نزدیک رسیده کدام سرکرده شایسته
بطرف آنند پور مامور شود که فیما بین اکالیه هاے وغیره دنگه و فساد نشود بنابران کشن سنگه جلهه والیه مع پنجاه نفر سواران
به آن طرف مامور شده و ارشاد واجب الانقیاد صادر گشته که هر کسے از اکالیه هاے وغیره مستعد بر فساد و شورش شود سزاے
لایق باید داد فقیر صاحب در سرکار والا اقتدار بهره یاب گردیدند۔ سرکار والا از راه فراست شامله از فقیر تا تدبیر
مستفسر شدند که کپتان صاحب چه ذکر اذکار با زمینداران کهرل وغیره ساخته بود فقیر رضا گذارش
نمود که اولاً کپتان صاحب از زمینداران بابت غذا استفسار فرمودند زمینداران بر زبان آوردند که شیر نوش
کرده مے آید و غله قدرے قلیل میخوریم۔ باز کپتان صاحب پرسیدند که یک یک زمیندار چند چند راس گاو میشان
میدارد آنها عرض ساختند که یک یک صد و دو دو صد بلکه زیاده از آن میدارد۔ باز کپتان صاحب پرسیدند
که اگر گاو میش بجاے برود چه طور معلوم مے سازند زمینداران عرض ساختند که از سراغ و پالهنگ معلوم مینمائیم
باز کپتان صاحب جی فرمودند که بوقت نصف اللیل چه طور مے روند زمینداران بالتماس گرائیدند که از طلوع
کواکب نشان طریق و راه استخراج مے سازیم۔ باز کپتان صاحب فرمودند که در میان بیچه قسم هنگام
شب بدریافت مسافت راه مے پردازند آنها در جواب گذارش کردند که از نشان اشجار به تفحص راه پرداخته مے آید
سرکار والا اقتدار بر فقیر معز الیه مسرور و منفرح شدند۔ عرضی صاحبزاده بلند اقبال شعر مامور شدن و منتوره صاحب
و سردار عطر سنگه سندهان والیه وغیره براے محبوس شدن اسد خان و فرار شدن او و غارت گردیدن
تمام مال و اسباب او و عطاے سنگهه به و منتوره صاحب و نگاهداشتن سردار شام سنگهه در آنجا
و فرستادن گنگا سنگهه نزد بهاول پوریه و آمدن چمن لعل از آن طرف و روانگی خود بنابر تحصیلی
مبالغ ڈیره اسمٰعیل خان گذارش گردید۔ من بعد در جواب آن ارشاد شده که بعد از گرفتن نذرانه از ڈیره صدر

مشرف بجناب فیض مآب باید شد - بتاریخ نوزدہم ماہ مذکور وقت ۳ پہری میہان سنگھ کمیدان و وزیر کیسری سنگھ برائے احضار کپتان صاحب مامور شدند و کپتان صاحب بہ اتفاق آنہا مستسعد شد و تا غروب آفتاب جہانتاب حرف و حکایات و سیر گلگشت حدایق لاہور شگوفہ و گلزار و عیش و نشاط ایام ہولی بجلوہ انکشاف رسید باعث سرور موفور مزاج وہاج سرکار والا اقتدار گردید و کپتان صاحب بطرف ڈیرہ روانہ شدند و سرکار گردون وقار بیست در باغ پورانہ زیر قلعہ مبارک بجلوہ نمایش آوردند +

عرضی صاحب زادہ بلند اقبال مشعر قبولیت دادن و منتورہ صاحب بابت سنگھر و عطائے خلعت و بہرہ یابی سکندر خان در سرکار والا و مقرری نذرانہ وارشاد بنام صاحب زادہ جہت تحصیلی مبالغ و احضار وکیل میر محراب خان و تشریف آوری کپتان صاحب در سرکار والا و مراسلہ بارنس صاحب مع عرضی لالہ چونی لعل و صدور جواب +

بتاریخ بیست و دوم ماہ پھاگن عرضی صاحبزادہ بنظر مبارک گذشت کہ و منتورہ صاحب قبولیت اجارہ سنگھر سال لبسالہ بمبلغ یک لک و پنجاہ ہزار روپیہ مع دو راس اسپان و پنجی قطار شتران و دو راس نرگاوان نوشتہ دادہ است و یک زنجیر فیل مع پوشاک بہ مشار الیہ عطا نمودہ در جواب آن ارشاد عالی صادر شدہ کہ بہ تحصیلی نذرانہ از نواب ڈیرہ اسمعیل خان و حاکم ٹانک وغیرہ باید پرداخت - بتاریخ بیست و سوم ماہ صدر در باغ بادامی عالی جاہ سکندر خان بقچہ پارچات گذرانید و عاجزی و فرمان برداری و مالگذاری و عقیدت شعاری نواب در باب ادائے مبالغ نذرانہ عرض ساخت - ارشاد والا صادر گردید کہ بھائی صاحبان و جماعہ دار و راجہ کلان علیحدہ نشستہ بہ انفصال نذرانہ پردازند - نذرانہ سرکار مبلغ چہل ہزار روپیہ و پنج راس اسپان و شتران و یک صد و بیست و پنج نفر صاحبزادہ و پنجہزار روپیہ سردار عطر سنگھ و راجہ کلان و جماعہ دار یک ہزار روپیہ و بھائی صاحبان و راجہ ہیرا سنگھ پانصد پانصد روپیہ بنام صاحبزادہ بلند اقبال ارشاد واجب الانقیاد زیب صدور عنایت گنجور یافتہ کہ مبالغ بہ انداز صدر از نواب ڈیرہ اسمعیل خان تحصیل ساختہ و مراجعت بجلوہ ظہور آوردہ حاضر حضور والا باید شد - خدا داد خان و قادر بخش وغیرہ معتبران میر محراب خان ہرونی مع پنج راس اسپان و قبضہ شمشیر بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت دو جہانی حاصل ساختند - استفسار آن ملک فرمودہ مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ وجہ جلوانہ اسپان مع وجہ ضیافت عطا فرمودند - بتاریخ بیست و چہارم ماہ صدر ارشاد بہ میہان سنگھ کمیدان و لالہ کشن چند جلوہ

اعلان پذیرفت که وقت سه پهری کپتان صاحب را در شاه بلاول بایدآورد و کپتان صاحب بالاتفاق
ماموربن حاضر حضور فیض گنجور شدند. اولاً استفسار خیریت مزاج کپتان صاحب فرمودند. بازاحوال فرحت اشتمال
لاٹ صاحبان مستفسر گردیدند تا غروب آفتاب عالم تاب گفتگوے عدالت صاحبان عالی شان و
بند و بست ملک شعشه ظهور بخشید و کپتان صاحب رخصت به ڈیره خود شد. مراسله اتحاد سلسله بارنس صاحب
مع عرضی لاله چونی لعل مشعر ورود راحت آمود در پنڈدادرخان و استقبال ساختن راجه گلاب سنگهه
به تعظیم و تکریم و تواضع فخیم و دادن مبلغ هفت صد روپیه وجه ضیافت مع دیگر لوازمات ضروریه و روز دوم سیر کنانیدن کهاها
اے نمک و عزم مجزم صاحب مذکور بطرف پنڈدادرخان و رهتاس بنظر مبارک گذشت در جواب آن پروانه زیب
تبلیغ پذیرفته که اخبار مسرت آثار خویش از هر منزل نویسان بایدبود و پروانه بنام لاله مذکور قلمی شد که در هر منزل وجه ضیافت
و لوازمات مطلوبه بصاحب مسطور رسانیده بایدداد و هم پروانه بنام سردار هری سنگهه قلمی شده که هرگاه بارنس
صاحب در قلعه اٹک وارد شود ضیافت و مهمان داری خوب وجه بایدداد و بتواضع و تکریم استقبال ساخته
مشاهده قلعه اٹک بایدکنانیند ✣

بهره یابی لاله کشن چند مع مراسله لاٹ صاحب بنابر ترخیص کپتان صاحب و
ارشاد به مصر بیلی رام جهت تیاری اسباب رخصت صاحبان عالی شان
و تشریف بردن بنابر شکار آن روے آب راوی روز سنکرانت ماه مبارک
چیت سمت ۱۸۸۹ و ۱۸۳۲ عیسوی صدقات و خیرات و تشریف آوری درباغ
چهوٹارام و ترخیص کپتان صاحب از سرکار والا و روانگی بطرف لودهیانه ✣

بتاریخ بیست و هفتم ماه پهاگن لاله کشن چند در سرکار والا بهره یاب گردیده مراسله لاٹ صاحب در حضور والا گذارش
ساخت و بجای صاحبان مضمون آن را حالی راے مبارک گردانیدند که آنچه حاکم لودهیانه از راه تشیید اساس
اتحاد سرکارین عالیین در سرکار والا اقتدار انکشاف ساخته و آنچه در طریق انیق تاسیس مبانی وداد جواب باصواب از طرف
مهاراجه بهادر صادر شده واضح راے مسرت اقتضاے گردیده چون فیمابین سرکارین عالیین خانه واحد و بیشتر از
پیشتر روابط اتحاد مستحکم و مستوثق و گلشن همیشه بهار ائتلاف از آبیاری سحاب عنایات بیغایات سری اکال پورکهه جی
سرسبز و شاداب است کپتان صاحب را از سرکار فرحت آثار رخصت فرمائیند که کاروبار علاقه لودهیانه
به کپتان صاحب مفوض و سپرد میباشد و در اقامت آنجا ابتری کاروبار آنجا متصور و متیقن است لهذا ارشاد
والا بنام مصر بیلی رام شرف صدور یافت که تحایف و پوشاک کپتان صاحب و ڈاکٹر صاحب وغیره
فراهم و مجتمع باید ساخت و تجویز جواب مضمون مراسله اتحاد سلسله مشعر توثیق و استحکام یکرنگی جلوه نمایش پذیرفته ۔

UMDAT-UT-TAWARIKH

VOLUME III, PART I,

Containing the diary of Maharaja Runjit Singh, for Sumvat 1888, *Vikramaditya* (*A.D.* 1831).

IN PERSIAN.

BY LALA SOHAN LAL, SURI, VAKIL AT THE COURT OF THE MAHARAJAS OF THE PUNJAB;

PUBLISHED.

By Lalas Mul Chand and Harbhagwan Das,—Suri, Gumti Bazar, Lahore.

TO BE EDITED IN ENGLISH.

By Captain R. C. Temple, &c., &c., &c.

PRICE PER COPY INCLUDING POSTAGE IN INDIA.

For complete work of 2,000 pages	Rs.	15	0	0
„ Volume No. III Part I	„	1	8	0

500 *Copies.* *1st Edition.*

Printed and published at the Himalayan Press,—Lahore,—dated 31st March 1888.

عمدة التواریخ

دفتر سوم - حصہ دوم

روزنامچہ مہاراجہ رنجیت سنگہ شیر پنجاب

بابت سمت ۹۲ تا ۱۸۸۹ بکرمی مطابق سنہ ۳۵ تا ۱۸۳۹ء

مصنفہ

لالہ سوہن لعل صاحب ذات سوری وکیل دربار مہاراجگان پنجاب.

حسب فرمائش

عقیدت پیوند لالہ موتیچند ولد لالہ سوہن لعل و بنیاد اساس لالہ ہرگوپال داس ولد لالہ راجی داس ابن لالہ سوہن لعل صاحب عرف سوری

سنہ ۱۸۸۹ء

قیمت تمام کتاب کے واسطے مع محصول ڈاک . . . . . . عہ

قیمت دفتر سوم حصہ دوم کے واسطے . . . . . . عا

منشی گوبند سہائی تاجر کتب لاہور نے اپنی مطبع گنیش پرکاش مین چھاپی

بتاریخ بیست وهشتم ماه صدر سرکار والااقتدار مشاهده پارچات خلعت کپتان صاحب وغیره بمنصه اعلان آوردند
وبتاریخ بیست ونهم ماه مذکور آنروے آب راوی نخیم سرادقات فیروزی گردید وبتاریخ سی ام ماه صدر در موضع دهاکی متوجه در
سمت ۱۸۸۹ شکار خوک گردیده از دست مبارک تفنگ زدند وشکار خوک بجلوه ظهور آوردند - روز مبارک سنکرانت ماه چیت سمت ۱۸۸۹ بکرمی
مطابق ۱۸۳۲ مطابق ۱۸۳۲ع بدستور سابق صدقات وخیرات یک زنجیر فیل ویک راس اسپ وپوشاک هاے ومبالغ نقد و
ماده گاوان وگاومیشان وتولادان موافق معمول از قوة بفعل بمنصه ظهور آوردند ومبلغ واجناس به اکالیه هاے وبه برهمنان
وغیره عطا فرمودند وبوقت چهار گهڑی روز باقی مانده داخل باغ چهوٹارام گردیدند وشلق حسب الامر عالی بصولت وسطوت
تمام رونق سرور بخشید - تمامی سرداران بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت ابدی حاصل ساختند - بتاریخ دوم ماه مذکور
وقت سه پهری کپتان صاحب حسب الامر حاضر گردید - خلعت بیست ویک پارچه وپنج رقم جواهر وقبضه شمشیر
درجه کپتان صاحب درجه ڈاکٹر صاحب خلعت هفت پارچه وسه رقم جواهر وقبضه شمشیر
وکڑه طلای مع پوشاک هفت پارچه به لاله کشن چند عطا ومرحمت گشت وسرکار والااقتدار اسپان بازین طلای به
کپتان صاحب وڈاکٹر صاحب عنایت میفرمودند لیکن صاحبان عالی شان نگرفتند و
کپتان صاحب بعد از ترخیص از سرکار والا در موضع سبیل مخیم سرادقات مرحمت ساختند وبنا بر ضیافت نقدی
ولوازمات ضروریه صاحبان عالی شان بنام کارداران سری امرت سر جی وجنڈیاله و
ویرووال وجالندهر وفلور پروانجات عالیات زیب صدور یافتند وبابت ضیافت کپور تهله وپهگواڑه
بدستور سابقه ارشاد واجب الانقیاد بنام سردار اهلو والیه جلوه تبلیغ پذیرفته +
صدور پروانجات بنام سرکردگان عالی شان واحضار وکیل راجه پٹیاله وبهره یابی
زمینداران گجرات وصدور مراسله بنام راجه جیند واله وتیاری جشن ونشاط روز
هولی وانتصاب خیام در شاه بلاول ورونق بخش شدن در آنجا وباز تشریف
فرمای در باغ وسرود ورقص وهولی وعطاے انعام وارشاد بنام دیوان کرپارام
وسردار شام سنگه اٹاری واله وترقیم مراسلات بنام صدر کلکته وشاه جهان آباد +
عرضی سردار جوالا سنگه از قلعه کانگڑه شعر ادخال سپاه خود در قلعه کانگڑه وطلب تقسیم افواج وبرطرفی
سپاهیان شرارت پیشه بنظر مبارک اثر گذشت - درجواب آن ارشاد عالی صادر شده که شرارت پیشگان را در
سرکار والا بفرلیند - بنام راجه گلاب سنگه ارشاد واجب الانقیاد زیب صدور پذیرفته که تحصیلی معامله
چند نیوٹ وزمینداران کهرل باوجود آبادی رعایا بمنصه ظهور آرد - به تمام ڈیره چار یاری واردلیان ام
جلیل القدر زیب صدور پذیرفته که از گهڑی کلر عابر شده در سواد ڈنگه قیام فرحت ارتسام باید ساخت -

شیر سنگه وکیل راجه پٹیاله مع یک راس اسپ باساز طلای و بقچه پارچات بشرف ملازمت کیمیا خاصیت معزز و بهره یاب گردید- وجه ضیافت وغیره عطا شد- سرکار والا از راه عنایات بیغایات استفسار اعتدال مزاج راجه پٹیاله فرمودند- دل سنگه وغیره زمینداران گجرات مع یک راس اسپ بهره یاب شده و نالش بسبب تعدی هالن صاحب در سرکار والا اقتدار ساختند- پروانه عتاب آمود بنام کاردار صادر شد- مراسله یکجهتی سلسله بنام راجه جیند واله شرف صدور یافته که در ینوقت خجسته رخت یک راس اسپ بازین و ساز طلای از راه عنایات بیغایات زیب تبلیغ پذیرفته کدام اسپ لایق سواری خاص در سرکار والا اقتدار ارسال باید داشت از آنجاکه از هنگام ابتسام بهار فیروزی عیش و نشاط روز هولی از ابتدای ریعان شباب مرغوب طبع مبارک است لهذا به مصر بیلی رام ارشاد والا اصدار شد که مبلغ پانصد روپیه وجه اخراجات روز مبارک هولی به راجه هیرا سنگه هر روز حواله باید ساخت، تاکید به فراشان جهت انتصاب خیام فرحت انجام در باغ شاه بلاول و زیبایش فرش و فروش جلوه صدور بخشید- طوایف رقاصه ملبس به لباس شایان حاضر و بهره یاب شدند لیکن الته بازی شروع نکردند- من بعد در باغ چهوٹارام رونق بخش شدند- تمامی سرداران بشرف ملازمت پرداختند و دربار فرحت آثار آراستند- چند ساعت در الته بازی و گلاب و زعفران افشانی و استماع سرود و رقص طوایف مذکور توجه موجه مصروف و مبذول فرمودند- مبلغ یک هزار روپیه وجه انعام به طوایف عطا شد- از ابتدای تاریخ پنجم ماه مبارک چیت لغایت هفتم ماه مسطور سه روز طوالیفات در عیش و عشرت روز هولی و مشاهده جنگ و جدل صفوف سنگهان کمپوی معلی از الته بازی و استماع نغمه و سماع سرود بمنصه اعلان آوردند و بتاریخ هفتم ماه مذکور تمامی وکیلان وغیره و نوابان عظام و سرکردگان فخام را طلبیده دربار عام آراسته فرمودند- هر یک را از مشاهده جشن و انبساط روز هولی مبارک مورد اصناف اصناف نوازشات فرمودند و انعامات و خلاعات عطا فرمودند- پروانه بنام دیوان کرپارام زیب صدور پذیرفته که منازل سریع طی ساخته و نزد و منتوره صاحب رفته به صلاح و مشورت او به بند و بست آن طرف پردازد- بنام سردار شام سنگه اٹاری واله ارشاد واجب الانقیاد صادر شده که به تدبیر و کنگاش دیوان مذکور و صاحب با فراست به تنسیق و تنظیم آن ملک سعی فراوان بجلوه ظهور آرد و بشرط مال گذاری و عقیدت شعاری و فرمان برداری نذرانه سابق و حال از سنگه واله گرفته تفویض سنگه به او کرده شود- مراسلات اتحاد سمات بنام صاحبان عالی شان شاهجهان آباد و صدر کلکته مشعر روانگی کپتان صاحب قبل از ایام هولی و تاسیس اساس اتحاد سرکارین عالیتین یوماً فیوماً در تزاید و ترقی بیشتر از بیشتر صورت ترقیم فرحت ترسیم پذیرفتند +

عرض کردن بهای رام سنگه جی بابت اشنان سری گنگاجی زبانی سردار

تیج سنگھ و باز عرض راجه جی و بھائی صاحب بنابر اشنان سری گنگاجی و
عطاے شدن مبالغ در وجه شاه ایوب و نواب سرافراز خان و اتباع سرکار
بطرف سیر و شکار و باز تشریف آوری در لاهور و گرفتن نذرات روز نوروز
بهروز از تمامی سرکردگان و وکیلان وغیره و روانگی راجه کلان و شدند صاحب
جی بطرف سری گنگاجی و عرضی سردار هری سنگھ نلوه و صدر چهارپایه عالی
و رخصت دیوان موتی رام بطرف سری گنگاجی و دیگر ذکر از کار سرکار والااقتدار
مع مراسله بارنس صاحب و بھائی گوبند رام جی وغیره و نزاع و مخالفت
سرکردگان سندهان والیه و نالش و فریاد کردن سواران لوڈهی رجبن
به سردار وساوا سنگھ +

بھائی رام سنگھ زبانی سردار تیج سنگھ در سرکار والا عرض ساخت که سردار مذکور برای اشنان سری گنگاجی استجازت از سرکار والا اقتدار می سازد ارشاد والا صادر شد که موافق آئین سرکارین عالیین آنروی آب ستلج رفته به اشنان سری گنگاجی سعادت جاودانی حاصل سازد و هنگام مراجعت یک زنجیر فیل ماده خرید کرده بیارد- باز راجه کلان استدعای ترخیص خود برای اشنان سری گنگاجی در سرکار والا اقتدار ساخت امر جلیل القدر صادر گردید که بتاریخ یازدهم ماه چیت به روانگی آن سمت سرفراز ند باز بھائی رام سنگھ بنابر اشنان سری گنگاجی در سرکار والا آثار اظهار نمودند سرکار تلطف آثار بشگفته پیشانی و خنده دهانی فرمودند که او لاعرض سرداران می سازند و من بعد رخصت میشوند این معنی مستحسن نیست مبلغ ده هزار روپیه کشمیری و نانک شاهی در وجه مواجب به نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان و ایضاً مبالغ به شاه ایوب وغیره شاهزادگان عطا و مرحمت شده- بتاریخ هشتم ماه چیت عزم شکار پیش نهاد خاطر مبارک گردید- بعد از انقضای نصف النهار بسواری خاصه بطرف موضع نیاز بیگ اهتزاز رایات عالیات ساختند و پروانجات بنام سرکردگان عالی شان زیب ترقیم یافتند که احدی همراه رکاب فیروزی تاب حاضر نشود و از ابتدای هشتم ماه لغایت دوازدهم ماه مذکور سرکار تلطف آثار بسیر و شکار توجه بلیغ مصروف فرمود و من بعد مراجعت ساختند- بتاریخ سیزدهم رونق بخش باغ بیرون قلعه مبارک شدند- تمامی سرکردگان عالی شان و نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان و تمام وکیلان و دیوانان و افسران افواج و کمپوی معلی در باب گذرانیدن نذر روز نوروز فیروز جهان افروز که تحویل آفتاب عالم تاب به اول نقطه برج حمل که مبدای اعتدال ربیع است سعادت دارین حاصل ساختند- باز سرکار عنایت آثار از وکیلان سندهه استفسار فرمودند

کہ جن صاحب فرنگی بنابر انصرام کدام کاروبار در حیدر آباد آمدہ است درویش محمد عرض نمود کہ صاحبان عالی شان ایشان را اجرای طریق ذہاب و ایاب کشتی در بحر سندھ مطمح خاطر میباشد۔ باز از عالی جاہ سکندر خان مستفسر احوال صاحبزادہ بلند اقبال شدند مشار الیہ ظاہر نمود کہ بعد از تحصیلی نذرانہ از نواب ڈیرہ اسمٰعیل خان بتعدی نمان در ملک ٹانک قیام فرحت ارتسام میدارند و تحصیلی نذرانہ از آن ملک در پیش است مبلغ دہ ہزار روپیہ بابت اخراجات سری گنگاجی براجہ کلان عطا شدہ و بتاریخ چہاردہم ماہ چیت از لاہور روانہ آن صوب صواب شدہ۔ مبلغ پنج ہزار و یک صد روپیہ در وجہ اخراجات بھای رام سنگھ حوالہ گشت و بنابر اشنان سری گنگاجی ترخیص فرمودند۔ عریضہ سردار ہری سنگھ و مراسلہ بارنس صاحب بنظر مبارک گذشت کہ استقبال صاحب بکمال تعظیم و تکریم ساختہ و ضیافت مبالغ و لوازمات مطلوبہ در ڈیرہ بارنس صاحب رسانیدہ دادہ و صاحب مذکور بنا بر مشاہدہ قلعہ اٹک آمدہ بود لیکن محافظان مانع آمدند باز بہ اتفاق خود صاحب مذکور قلعہ و در آب مشاہدہ کنانیدہ۔ باز صاحب مذکور بر لب آب رسیدہ بہ اظہار سخنان تشید اساس اتحاد پرداخت و ظاہر نمود کہ اگر ہمین وقت دشمن وارد شود چہ تدبیر نمودہ شود۔ سردار فی الفور بمجرد اصغای این معنے بر فیل سوار شدہ پایاب بہ آن روی آب عبور نمود۔ صاحب لوگ این روی آب کلاہ از سر برداشتہ بر زمین نہاد۔ باز سردار بسواری کشتی این روی آب آمدہ بدریافت ملاقات صاحب لوگ پرداخت و از دست خود کلاہ از زمین گرفتہ بر سر صاحب لوگ نہاد بر تہوّر و مردانگی سردار مسطور احسنت و آفرین فرمودند و از مراسلہ صاحب لوگ ہم ہمین مضمون واضح شدہ در جواب آن پروانہ عالی صادر گشتہ کہ ڈیرہ افواج چاریاری و چیتر سنگھ و جگت سنگھ اٹاری والہ و عطر سنگھ کالہ والیہ و ڈیرہ اردلیان بکوچ متواترہ نزد شمامیر سند بہ اتفاق یکدیگر عبور از دریای اٹک بجلوہ ظہور آوردہ بندوبست نذرانہ و اسپان از ناظمان پشاور قرار واقعی بمنصہ اعلان باید آورد۔ دیوان موتی رام از گنجاہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت معزز شدہ عرض اشنان سری گنگاجی ساخت فرمودند کہ عنقریب رخصت حاصل میشود در ہردوار رفتہ از اشنان سری گنگاجی مباہات کونین حاصل نماید۔ مبلغ ۳ ہزار روپیہ وجہ اخراجات مرحمت گردیدہ سرکار والا اقتدار بقلاوزی بخت بیدار وقت نصف اللیل چہار پنج سخنان بر کاغذ نویسانیدند و صبحی بہ بھای صاحبان و فقیر عزیز الدین وغیرہ مصاحبان مشاہدہ کنانیدند۔ عقل تجویز قسمت ملک سیاست افواج آراستہ دولت روز افزون فضل سری اکال پورکھ جی اولاً بھای صاحبان بمجرد مشاہدہ کاغذ ظاہر نمودند کہ فضل و قسمت از ہمہ مقدم است بھای گورمکھ سنگھ بیان کرد کہ ہرچہ قسمت است مے شود بھای گوبند رام فرمود سوای فضل او ہیچ نمے شود سرکار والا فرمودند کہ سخن بھای جی از ہمہ بالا و مقدم است بر فہمیدن ہای معظم الیہ آفرین ہای فرمودند کہ ہمین سخن مرکوز و مکنون لوح ضمیر سرکار والا است۔ فیما بین سردار و سا و انگھ

و سردار لھنا سنگھ سندہانوالیہ شعلۂ نفاق و فساد مشتعل و زمینداران از حد و دیگر برخاسته در طرف ثانی آمده نشسته اند و ہر چند سرکار والا در ظاہری الضایح و اندرز میفرمایند اثرے بے ستارزو در باطنی توجہ موجہ احوال سردار لھنا سنگھ میفرمایند سواران بوڑھی رجمن بروساوا سنگھ بجہت طلب تقبیم نالش و فریاد بجلوہ اعلان آوردند و سواران لاسیہ بضرب چوب آنہارا مانع شدند و سواران مشتغل باشتعال نوایر جدال و قتال گردیدند لہذا ارشاد والا بہ متصدیان صادر شدہ کہ چہار ماہہ سواران حوالہ ساختہ رخصت بطرف اماکن باید ساخت +

عزیمت رایات عالیات بطرف امرت سرجی بنابر اشنان روز بیساکھی و پروانجات بتاکید تمام بہ سردار لھنا سنگھ مجیٹھیہ و فقیر امام الدین جہت تصفیہ رام باغ و تیاری اسباب گوبندگڑھ و ساختن شلق ہنگام تشریف آوری سرکار دولتمدار و از آنجا انتہاض سرکار از لاہور رونق بخش شدن در امرتسر جی و بہرہ یابی در ہرمندر جی +

عزیمت فیض طویت سرکار دولتمدار بنابر اشنان میمنت نشان روز مبارک بیساکھی کہ اجتماع خلایق بسیار و فراہم انام بے شمار در سری امرت سرجی مے شود مصمم بالجزم گردید لہذا پروانجات الطاف سمات بتاکید اکید جہت تصفیہ رام باغ و آراستگی عمارات آن و تیاری گوبندگڑھ و ساختن شلق ہنگام تشریف فرمای سرکار دولتمدار بنام سردار لھنا سنگھ مجیٹھیہ و فقیر امام الدین زیب صدور فیض گنجور پذیرفتہ و من بعد سرکار والا اقتدار بہ نہضت اعلام فلک فرسا از لاہور فرمودہ در باغ شالہ باغ ورود مسرت آمود ساختہ بکوچ متواترہ رونق بخش ناحیہ قلعہ گوبندگڑھ گردیدند۔ تھانہ داران قلعہ حسب الامر شلق بکمال آب و تاب ساختہ مورد آفرین و احسنت شدند۔ انعام معقول در وجہ آنہا عطا و مرحمت گشت۔ من بعد ظل ظلیل ابدی التمثیل در باران دری رام باغ محلے و مبسوط گردید۔ سردار مجیٹھیہ و تھانہ داران قلعہ گوبندگڑھ و مستاجران سری امرتسر جی نذرات گذرانیدہ معزز و مفتخر بین الاقران و المثال شدند۔ روز دوم حضور والا بوثوق اعتقاد و رسوخ سداد بہ تلثیم عتبہ فلک رتبہ ہرمندر جی صاحب مباہات کونین و مفاخرت نشاتین حاصل ساختہ ارداس مطابق معمول در ہرمندر جی و اکال ٹنگہ و گڑیالی ٹنگہ و نشان ٹنگہ و دو کھہ بھنجنی صاحب جی گذرانیدہ و از آن مکان میمنت نشان معاودت با فرحت نمودہ تشریف فرمائے در رام باغ شدند +

بہرہ یابی سرکار دولتمدار در ہر مندر جی بروز مبارک بیساکھی و رخصت وکیلان
حیدر آباد و بردن سردار فتح سنگھ اہلو والیہ در سرکار عالی و احضار تھانہ داران
و زمینداران جالندھر و ماموری فتح خان پسر میان الٰہی بخش بطرف لاہور
و عرضی سردار لہنا سنگھ سندھان والیہ و پروانہ بنام مستر سوالیر و ننتورہ
صاحب و عطائے خلعت و یک زنجیر فیل با ہودہ نقرہ و عرضی اخبار نویس
ڈیرہ غازی خان و پروانہ بنام صاحبزادہ بلند اقبال کھڑک سنگھ و رفتن
سردار وساوا سنگھ نزد سردار فتح سنگھ اہلو والیہ و ماموری دیوی سہائے
صافہ والہ نزد وکیلان سندھ ✣

سرکار دولتمدار از در ساعت سعید روز مبارک بیساکھی از رام باغ در ہر مندر جی تشریف آورده
و اولاً قیام مسرت ارتسام در بنگہ خود فرموده از دیدار عنایت آثار خویش دیدہ بینندگان را روشنی و منور
ساختہ باز در ہر مندر جی بہرہ یاب شدہ از سماعت شلوک ہائے گرنتھ صاحب سعادت
دارین حاصل نمودہ و ارداس نیاز اساس کنانیدہ باز طواف یعنے (پرکرما) کردہ و در ہر یک مکان ارداس
دادہ و از آنجا مراجعت با سعادت بجلوہ نمایش آوردہ در رام باغ داخل شدند و چندراس اسپان و یک
زنجیر فیل و پوشاک ہائے و تولا دان و نقدیات بہ مستحقان و برہمنان بطریق سنکلپ دادند۔ وکیلان
حیدر آباد و خیر پور و درویش محمد خان و لالہ آسانند بشرف ملازمت معزز و مفتخر شدند و
از بابت رخصت خود بسبب مرورمدت و فور معروض ساختند۔ لہذا یک زنجیر فیل مع ہودہ نقرہ و تحائف
نفیسہ از قسم دو شالہ ہائے و جامہ وار و تھان گلبدن و کمخواب و سپر و ترکش زردوزی و خلعت ہفت ہفت
پارچہ مع جوڑی ہائے کڑہ طلائی و مبلغ یک ہزار روپیہ نقد در وجہ وکلائے مرحمت فرمودند و لالہ
موہن لعل بطریق وکالت مامور شدہ و لالہ مذکور کہ بنا بر عسرت اخراجات خود توقف و تعطل وکلائے
در میان ملتان وغیرہ گذارش نمود لہذا مبلغ دو صد روپیہ علاوہ از تنخواہ معمولی سابقہ عنایت ساختند۔
زبانی لالہ کنہیا لعل وکیل گذارش شد کہ سردار والا اقتدار سردار فتح سنگھ اہلو والیہ بفاصلہ
قریب از امرت سر جی وارد شدہ لہذا سرکردگان عالی شان بنا بر استقبال سردار موصوف مامور گردیدہ
بکمال تواضع و تعظیم در قلعہ قدیمی سردار معز الیہ بہ اتفاق یکدیگر آوردہ حسب الارشاد در سرکار دولتمدار بہرہ
یاب شدہ سنین محبت اوگشتند۔ وجہ ضیافت و شیرینی و فواکہ وغیرہ در ڈیرہ سردار موصوف فرستادند و
بعد از چندروز کہ سردار والا وقار حسب الطلب بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت بکمال شیرین زبانی

و تواضع و تعظیم بلفظ خیر مقدم و مرحبا بر زبان مبارک آورده بر کرسی نشانیدند و استفسار نویدات صحایح مزاج سردار معظم الیه فرموده سخنان گذشته مع تشریف بردن سرکار دولتمدار در فتح آباد و دستار بدلی و باز به اتفاق یکدیگر هنگامه قصور و آمدن روی آب ستلج وغیره منبضه اعلان آورده رخصت ساختند۔
دل سنگھ مستاجر بست جالندھر مع زمینداران آنجا حاضر شده یک راس اسپ گذرانید و زمینداران کیفیت تلفی و خرابی ملک خود بسبب تحصیلی گورمکھ سنگھ معروض ساختند۔ لهذا سپرد زمینداران به مصر بیلی رام جلوه نمایش پذیرفته که تمام احوال زمینداران قرار واقعی تحقیق و راستی عرض باید ساخت که موافق آن پرداخت احوال زمینداران شعشه ظهور خواهد یافت۔ از آنجا که سرکار دولتمدار را هر وقت شوق عمارات دلپسند به تجدید مرکوز خاطر عاطر است لهذا تجویز تعمیر راحت تاثیر باران دری کول سر پیش نهاد خاطر مبارک گردید و فتح خان پسر میان الٰهی بخش بنابر آوردن سنگ از لاهور مامور گردید۔ مبلغ پنجاه روپیه در وجه مشار الیه و مبلغ ده روپیه در وجه منشی او و مبلغ بیست روپیه بابت خرچ کرایه عرابه‌های عطا گشت۔ عرضی سردار لهنا سنگھ سندهان والیه گذارش شد که حسب الارشاد از امرت سر جی کوچیده به منازل متواتره در گھروٹه وارد شده در باب روانگی پیشتر یا اقامت هر چه امر جلیل القدر صادر شود موافق آن عمل نموده آید۔ در جواب آن پروانه عنایت لمعانه صادر شده که تا رسیدن پروانه ثانی در گھروٹه قیام به استقامت تمام باید داشت۔ پروانه بنام مسٹر سوالیر و ونتوره صاحب عز صدور یافته که درین وقت از راه عنایات متواتره خلعت دو شاله و کمخواب و دستار و رومال و هفت پارچه و پنج رقم زیورات مرصعی از قسم کڑه‌های و کنٹھه و بازوبند و طره مروارید و جیغه مع یک زنجیر فیل باهوده نقره بدست شیخ بساون معتمدی مصر بیلی رام به شما عطا شده۔ مبلغ پانصد روپیه بابت اخراجات و مبلغ یک صد و پنجاه روپیه در وجه معتبر مصر مسطور در معامله سرکار والا بدهند و هر قدر که نمک حلالی و جان فشانی و خیرخواهی خواهد ساخت بیشتر از بیشتر مهبط نوازشات خسروانه خواهد شد۔ عرضی اخبارنویس ڈیره غازی خان مشعر رسیدن دیوان کرپا رام در ڈیره غازی خان و آخر از ملاقات راحت آیات و ونتوره صاحب و استقبال ساختن صاحب مذکور بقدر یک صد قدم و دست بدست گرفته بر کرسی نشانیدن و شلق سلامی و سخنان اتحاد نشان با یکدیگر و هنگام رخصت یک راس اسپ خاصه دادن گذارش شد۔ سرکار والا بر حکمت و راستکاری صاحبان خوشنود شدند۔ پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال زیب تسطیر یافته که سواران شایسته از اسپان و سلاح و لباس نزد ناظمان پشاور فرستاده پانزده راس اسپان چالاک

لایق سواری خاص بابت نذرانه ورود خود در قلعه اٹک از ناظمان گرفته و طلب تقسیم افواج در قلعه اٹک ساخته حاضر حضور والا شوند و هنگام احضار آن سعادت آثار عوض تعلقه ڈنگه محل موریان یا کدام مکان دیگر حسب الاتجویز اهل کاران شما عنایت خواهد شد- درین وقت سردار وساوا سنگه سندهان والیه نزد سردار فتح سنگه آمده مبانی اتحاد و وداد فیمابین مستحکم ساخته در دفع نزاع و فساد سابقه از صفایح قلوب یکدیگر جلوه نمایش پذیرفته- وکیلان حیدر آباد و خیرپور که در باب روانگی خودهاے تعطل و توقف ساختند لهذا دیوی سهاے عماقه والا مامور گشت که بطریق سزاولی بعقب وکلاے گردیده از امرتسر جی روانه کنانیده بیاید داد- لاله موهن لعل عرض ساخت غریب نواز او کیلان بنابر اسعاف و امضای امورات خرید و شرا چندے متوقف در لاهور خواهند بود ارشاد شد که از امرتسر روانه شوند درین جاے اقامت ندارند÷

مشرف شدن سرکار دولت مدار روز سنکرانت ماه جیٹھ سمت ۱۸۸۹ در هرمندر جی و عطاے گردیدن خلعت در وجه راجه هاے منڈی و کلو و سوکیت بدست وکیلان معرفت سردار لهنا سنگه مجیٹھیه و عرضی دیوان کرپارام و پروانه در جواب و ماموری سربلند خان بترتیب بطرف ڈیره غازی خان و گذرانیدن پرشاد سری گنگا جی بهای صاحب بهای رام سنگه جی و گورمکه سنگه در سرکار والا و اخبار خطه کشمیر÷

سمت ۱۸۸۹ سرکار والا اقتدار روز مبارک سنکرانت ماه جیٹھ سمت ۱۸۸۹ در امرتسر هرمندر جی تشریف آورده اولاً در بنگه خود جلوس میمنت مانوس فرموده باز بسواری کشتی در هرمندر جی مشرف شده وارداس مسرت اساس کنانیده و چند اشلوک گرنتھ صاحب جی شنیده درخواست هم مالشوره نموده باز در رام باغ نزول فیض شمول آوردند- بتاریخ دهم ماه جیٹھ وکیلان و راجگان منڈی و سوکیت و کلو معرفت سردار لهنا سنگه مجیٹھیه بهره یاب شده عرض ساختند که معامله سالتمام در سرکار والا ادا ساخته ایم حالا امیدوار رخصت و عطاے خلعت در وجه موکلان خودهاے از سرکار رحمت آثار میباشیم و هم سردار باوقار در باب ترخیص وکلاے گذارش نمود از آنجا که پاس خاطر سرداران مذکور مرکوز خاطر عاطر از ابتداے اهتزاز بهارستان سلطنت میباشد لهذا در وجه راجه ظالم سین منڈی والا دوشاله پشمینه قیمتی مبلغ دو صد روپیه و دستار مبلغ یازده روپیه و کمخواب مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه و مبلغ پنجاه روپیه گلبدن و مبلغ بیست و پنج روپیه ثانی الحال جوڑی کڑه طلای در وجه دهاری و تخیل

دو شاله و دستار و گلبدن و ساٹن و تهان هاے پشمینه و نقد مبلغ دو صد روپیه - راجه اجیت سنگهه کلو واله
دو شاله و گلبدن و تهان کمخواب و دستار و ململ و کرٹه طلای - درو جه وکیل ایضاً - درو جه راجه بکرم سین
دو شاله و گلبدن و تهان کمخواب و دستار و کرٹه هاے طلای - درو جه وکیل ایضاً عطا شده - عرضی دیوان
کرپا رام گذارش شد که حسب الارشاد بطرف سنگهر روانه شده عنقریب بند و بست آنجا قرار واقعی ساخته
عرض رسان خواهم شد - سرکار والا بر دیوان مذکور خوشنود گردیده تقصیرش معاف فرموده پروانه قلمی نمودند که
توجهات بیغایات سرکار والا بر احوال شما مصروف است عنقریب خلعت و فیل و شمشیر عطا میگردد و مبلغ
ده هزار روپیه را پشمینه به دیوان موتی رام عطا شده که در کاشی جی و گیا جی بصرف مستحقان باید آورد -
سربلند خان مع سواران همراهی خود حسب الارشاد و منوره صاحب مامور شده و تاکید مزید
جلوه نمایش یافته که در متابعت وغیره سردار صاحب مسطور پرداخته در هر باب رضامندی او مطمح نظر
بایدداشت و مبلغ پانصد روپیه از توشه خانه مبارک و تنخواه مبلغ پانصد روپیه بنام کارداران آنجا به مشار الیه
عطا شده - بهای رام سنگهه پرشاد سری گنگا جی مع چند پارچات و یک زنجیر فیل در
سرکار والا اقتدار رسانیدند و باز بهای گورمکهه سنگهه پرشاد مع فیل ماده گذرانیدند و فیل ماده براجه
هیرا سنگهه مرحمت شد - اخبار کشمیر گذارش شد که کنور شیر سنگهه مع دیوان و بیساکها سنگهه
در نسق و نظام کشمیر ساعی و سرگرم و ادای تنخواهات سرکاری در پیش میدارد تا ماهواره عنقریب زیب ترسیل
می پذیرد - سرکار والا آثار فرمودند که کنور مذکور در عمر شباب کشمیر جنت نظیر لایق عیش و عشرت اوست +
تشریف بردن سرکار والا مدار در قلعه اہلو والیه بنا بر مبارکباد تولد فرزند ارجمند
در خانه سردار نہال سنگهه جی و دادن سردار مذکور خلاع به جمیع مصاحبان
و سرگردگان و تمام عمله و فعله سرکار و مشاهده کنانیدن جشن و نشاط و سرود
طوایف رقاصه +

درین وقت مسرت رخت در سرکار دولت مدار واضح و لایح شد که در خانه فرحت نشانه سردار نہال سنگهه
اہلو والیه فرزند ارشد ارجمند ولادت باسعادت یافته لهذا السبب لحاظ توثیق وداد قدیمی در قلعه اہلو والیه
تشریف ارزانی فرمودند - سردار مذکور باستقبال و تواضع و تکریم بسیار پرداخته و فرش فروش عجیبه و لطیفه
گسترانیده و خیام راحت ارتسام و شامیانه هاے مکلف منتصب کنانیده بکمال نشاط دلی سرکار عالی آثار را
بر کرسی نشانیدند و ابواب فرحت و کامرانی بر روے روزگار مفتوح گشت و زمزمه ابتهاج و شادمانی و طنطنه
انفراح و کامرانی در تمام اطراف بلند آوازه شد - عروس زمانه بر کرسی ارتیاح جاد و آنه اجلاس میمنت اساس ساخت -

پری پیکران عشوه آگین به یک نشیر بے نظیر قلوب مغمومان کالحجر را مثل موم نمودند طنبور بگوشمالی گوش محزونان پرداخت چنگ بیدرنگ اسباب انشراح مهیا ساخت - سارنگی لبا رنگ انبساط را آماده کرد - رباب ابواب بهجت را مفتوح کرد - حضور لامع النور بکمال بشاشت و شگفته پیشانی به ادائے تهنیت و مبارکبادی متوجه شده از زبان مبارک فرمودند که بفضل سری اکال فرزند ارجمند در ظل ظلیل جد و پدر پرورش نامه بعمر طبعی فائز بود باز سردار معزالیه چند پارچات نفیسه در قوم جواهر و اسپان لایق سواری خاص بنظر حضور لامع النور آورده معزز و مفتخر گردید و هم تمامی مصاحبان عالی شان و سرکردگان سمو المکان و منشیان عظام و دیوانان فخام و وکیلان فراست نشان و فرامان بلاغت عنوان و خدمتگاران بطریق رتبه و مرتبه و لیاقت و استعداد خودها ے خلاع فاخره حواله ساخت که تفصیل آن در کتاب کلان موجود است باز سرکار دولت مدار جاگیر در وجه سردار معزالیه بابت تهنیت و مبارک بادی هذا در صوبه کشمیر جنت نظیر حواله فرمودند - باز خنیا گران با غنج و دلال و ماه رخساران پری تمثال بر سر متا نمایان ابری پای کوبی نموده کوس الم نیوش مغمومان سرمدی را گوشمالی دادند و از نغمه و سرود طوایف رقاصه هیئت شنوندگان مثل تصویر دیوار ساکت و خاموش گردید و آنچنان جشن بهروز رونق افروز شد گویا قران سعدین در برج حوت جلوه نمایش یافت **فرد** بیت شرف کرد دو کوکب بهم ✤ در برج حوت بفرح اتم ✤ گشت بدل هاے همه فرحتے ✤ شد به قلوب همه بهجتے ✤ سرکار والا اقتدار از ادا ے مبارک باد از قلعه صدر سوار شده باز در رام باغ

رسیدن عرضی خلیفه نور الدین مشعر آمدن زلف صاحب در لاهور و اراده شرف یابی و ترقیم در جواب متضمن آمدن صاحب لوگ در سرکار والا و دادن ضیافت و غیره اسباب مایحتاج او در لاهور و رسیدن عرضی سردار هری سنگه مشعر هنگامه در نواحی پنجتار و آمدن عرضی صاحبزاده بلند اقبال و عرضی و منتوره صاحب و ماموری مصر امیر چند جهت تحصیلی ملک دوابه و ماموری کاردار بطرف ماچھ وٹهی و عرضی الارڈ صاحب بابت رسوم کشمیر و شرف یابی لاله کنهیا لعل وکیل اهلو والیه مع اسپان و ارشاد بنام سردار معزالیه و عطاے شدن خلعت و یک راس اسپ به سردار معزالیه مع وکیل و روانگی بصوب کپور تهله و عرضی مهیان سنگه کمیدان از دوابه ✤

عرضی خلیفه نور الدین بنظر مبارک گذشت که زلف صاحب فرنگی بداعیه شرف یابی سرکار والا اقتدار در قرب و جوار لاهور ورود راحت آمود آورده در باب رسانیدن وجه ضیافت و استقبال هرچه ارشاد والا صادر شود موافق آن عمل نموده آید در جواب آن پروانه زیب ترقیم عنایت ترسیم یافته که مع

امیر سنگھ سندھان والیه آن روی آب راوی در شاهدره رفته استقبال صاحب مسطور به کمال تواضع و تکریم باید ساخت و در باغ ومنتوره صاحب ڈیره معزالیه کنانیده وجه ضیافت و شیرینی موافق معمول مستمره رسانیده باید داد و سهم حفظ و حراست روزانه و شبانه صاحب معزالیه مدنظر باید داشت ذمه شما است عرضی سردار هری سنگھ مشعر اجتماع زمینداران بداعیه اشتعال نوایر جدال و قتال در ناحیه پنجتار و روانگی خود بتاریخ دوم ماه هاڑ بآن طرف و مستعد شدن زمینداران در میدان محاربه و مقابله و بکار آمدن مفسدان و فرار باقی ماندگان و زخمی شدن چندکسان در حضور اشرف اعلے گذارش شد و در جواب آن ارشاد عالی صادر شده که بر تهوّر و مردانگی شما احسنت و آفرین باد درین وقت خلعت خاصه به ادای این چنین جان فشانی رحمت شده بیشتر از بیشتر در امضای امورات سلطنت و جهانبانی باید پرداخت که شیوه نمک حلالان این چنین است۔ دیگر اسپان صبا رفتار لایق سواری از عالی جاه سلطان محمد خان گرفته در خان پور بحضور والا بهره یاب شوند و مبلغ یک صد روپیه به نراین سنگھ وکیل سردار مسطور عنایت شده۔ عرضی صاحبزاده بلند اقبال مشعر ورود مسرت آمود در قصبه وزیر آباد بحضور ساطع النور گذارش شد۔ در جواب آن پروانه عالی نشانه صادر شد که بفضل سری اکال پورکھ جی بالخیریت و العافیت در دار السلطنت لاهور مداخلت باخیر و سعادت باید ساخت و ارشاد به خلیفه نور الدین صادر شده که مع امیر سنگھ سندھان والیه به استقبال صاحبزاده بلند اقبال سعادت دارین حاصل باید نمود و هنگام میمنت ارتسام ورود شلق توپ خانه بکمال آب و تاب باید کنانید و ضیافت چند خوانچه های شیرینی و فواکه بنظر او شان باید آورد۔ عرضی ومنتوره صاحب مشعر نسق و نظام ڈیره غازی خان و تحصیلی معامله فصل ربیع و تیاری قسط روانگی کلان در سرکار والا گذارش شد۔ در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد صادر شد که بر فراست و دانائی شمایان آفرین باد هر قدر که در ترسیل قسط کلان شتابی خواهد ساخت مورد الاف الاف احسنت خواهد شد۔ مصر امیر چند برادر زاده جسا مصر برای تحصیلی مبالغ جالندهر و راهون وغیره همراه رامدیال پشاوری مامور شده و مبلغ هفت صد روپیه بنامبرده عطا گردیده و تاکید مزید صادر گشته که باوجود آبادی و رضامندی زمینداران به تحصیل مبالغ باید پرداخت و الهی بخش همراه راج روپ کاردار بطرف قصبه پٹی و ماجهه جهت تحصیلی معامله مامور و قدغن بلیغ جهت آبادی و رضانامه زمینداران بمشار الیه صادر گردیده۔ الارڈ صاحب در سرکار والا گذارش ساخته که آنچه سرکار والا از راه عنایات متوافره رسوم بنده های برخطه کشمیر عطا فرموده بودند۔ پروانه جدید در باب عطای رسوم بنام کنور شیر سنگھ عطا شود ارشاد عالی صادر شده که سابق ازین وجه رسوم حسب المرضی سرکار والا اقتدار

به ایشان مرحمت گردیده والحال از پیشگاه جاه وجلال پروانه رسوم قلمی خواهد شد بار بار عرض نباید ساخت ـ بتاریخ بستم
ماه هاڑ لاله گنهیا لعل وکیل سردار والا اقتدار سردار اهلووالیه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سر دا خت
واسپان خاصه مرسله سردار معزالیه بنظر فیض اثر گذرانید واسپان مطبوع طبع مشکل پسند نیامدند وارشاد شد که
وقت سه پهری فقیر عزیزالدین در ڈیره سردار معزالیه آمده به ادا ے ارشادات عالیات سرکار والا خواهد
پرداخت ـ چنانچه فقیر مذکور در خدمت سردار معزالیه آمده از ارشادات سرکار والا مطلع گردانید وهم تحایف نفیسه
ویک راس اسپ بازین زردوزی وجه زخصتانه از طرف سرکار دولتمدار رسانیده داد ویک موضع برائے سیر و
شکار سردار ذوالاقتدار بمقابله مبلغ یا لصدروپیه مع جاگیر مبلغ شش هزار روپیه چنانچه مبلغ یک هزار روپیه را
موضع رسول پور و مبلغ پنج هزار روپیه را جاگیر ناحیه پهگواڑه که سابقاً در تصرف کشن سنگه جلیه والیه بود
مع تنخواه مبلغ دوصد روپیه به وکیل مذکور از طرف سرکار والا عطا گردید و پروانجات بنام زمینداران قلمی شدند
که حسب الارشاد مبالغ مقرری نزد سردار معزالیه رسانیده بدهند ـ سردار مذکور همان روز وقت سه پهری روانه
کپورتهله گردیده ـ عرضی مهیان سنگه کمیدان مشعر تر خیص از حضور والا ورسیدن در تعلقه لوئیان
ڈیهری و فروختن کارداران راجه جی موازی پنج پنج من غله خام گندم فی روپیه ورفتن بیساکهی مل
در قلعه دکهنی و ماموری سواران بنابر آوردنش و موجود بودن کبوتران وغیره جانوران لایق سرکار در قلعه و
نرخ غله الحال چار من خام گذارش شد ـ در جواب آن ارشاد شده که کبوتران را بحفاظت وحراست تمام از
آب ودانه در سرکار والا رسانیده باید داد و کارداران سابقه را محبوس ساخته به تحصیلی معامله سال حال باید پرداخت
وتمام جاگیرات دهرم ارته وغیره ضبط باید نمود وعرضی این معنے در سرکار والا باید ساخت من بعد حسب الارشاد
سرکار والا هر کسے که پروانه جاگیر عطا خواهد شد تصرف در جاگیرش خود کنانیده خواهد داد ✤
ماموری شاهنواز خان بطرف ڈیره اسمعیل خان وشرف یابی معتبر لاله
کشن چند از لودهیانه وبهره یابی زلف صاحب در سرکار والا حاضر گردیدن
الارڈ صاحب ومشاهده کنانیدن کاغذ حواله ساخته صاحب لوگ واحضار مصنف تاریخ
درین وقت شاهنواز خان داروغه برائے آوردن اسپان خاصه لایق سواری خاص بطرف
ڈیره اسمعیل خان وڈاک مامور شده و مبلغ پانصد روپیه مع خلعت خاصه به داروغه مذکور
عطا گردیده وهم تحایف نفیسه به ناظم ڈیره مذکور روسنگه از طرف سرکار والا زیب ترسیل پذیرفته ـ
عرضی لاله کشن چند وکیل از لودهیانه بنظر مبارک گذشت که درین وقت نقشه گنجی بدست معتبر
روانه جناب فیض مآب ساخته معتبر مذکور بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته نقشه مرسله بنده

بنظر مبارک اثر خواهد گذرانید۔ چنانچه معتبر مذکور مع نقشه بحضور لامع النور بهره یاب گردیده نقشه بنظر فیض اثر گذرانید۔ مبلغ پنجاه روپیه وجه انعام بمشار الیه عطا شد۔ **دل سنگھ تھانه دار جالندھر** مع رضا نامه ساکنان آنجا و مبلغ چهل هزار روپیه نقد مشرف بحضور دولت ظهور گردید از راه عنایات متوافره باز تدبیر ماموری او بطرف **جالندھر** از قوة بطون بمنصه شهود رسیده و مشار الیه مع خلعت خاصه خود و غیره کارداران و چوهدریان آنجا بطرف **جالندھر** مامور شده و تاکید مزید صادر گردیده که بشرط رضامندی و آبادی رعایا و برایا که ودائع بدائع حضرت صمدیت اند به تحصیلی معامله باید پرداخت۔ **زلف صاحب** هرگاه متصل **امرت سر جی** وارد گردید معتبران سرکار گردون وقار به تواضع و تعظیم تمام استقبال ساخته ڈیره مشار الیه در مکان مرغوب کنانیدند و اطلاع مجیئت او در سرکار گردون وقار ساختند۔ از آنجا که مسافر پروری و ضعیف نوازی و استحکام روابط اتحاد از اهتزاز گلستان سلطنت مرکوز خاطر مبارک میباشد لهذا مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت مع ظروف شیرینی و میوه جات از طرف حضور انور اشرف عطا گشت و روز دوم حسب الارشاد بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت اولاً به استفسار نویدات طبائع سرکار والا مستسعد گردیده ثانیاً به ذکر اذکار استحکام بنیان وداد سرکارین عالیتین زبان فصاحت ترجمان را جولان داد۔ تمام چهوتره و فاتحه را به کمال داب و آئین خوانده تفسیر آن را بطور فصیح مستفسر گردید۔ سرکار والا اقتدار ارشاد فرمودند که در **قران شریف** حرام و حلال کدام چیز را نوشته اند از هیبت و سطوت پادشاهی و پرتو ظل الهی از جواب سرکار والا کیفما اتفق خاموش گشت و کاغذ مشعر نزول فیروزی شمول حضرت **روح الله عیسی ابن مریم** از فلک چهارم متصل **مکه معظمه** مقید بقلاده انقیاد شدن تمامی خلائق روی زمین و اجرای احکام او امر و نواهی و امضای و اسعاف حکومت و سلطنت و پادشاهی او در ربع مسکون و مطیع و منقاد شدن سلاطین و الاتبار و خواقین بختیار بنظر شریف در آورده ظاهر ساخت که حسب الامر **مصاحبان عالی شان** بمشاهده آن مکان پرداخته و نقل آنجا را درست کرده آورده ام۔ سرکار والا اقتدار از فراست و رساکاری و سیاحت و قابلیت شعاری خیلی موصوف شدند باز **مصاحبان والا رڈ صاحب** حسب الامر مشرف گردیدند۔ سرکار والا کاغذ مرقومه الصدر مشاهده کنانیدند۔ **فقیر رضا** حسب الارشاد تمام مضمون کاغذ به آئین بهین ادای ساخت۔ تمام **مشیران و الارڈ صاحب** بیان نمودند که نزول احدی از احاد با وجود این چنین پیکر عنصری و قالب اخشیجی از آسمان متعذر الوقوع است۔ باز حسب الارشاد **راقم کتاب هذا** شرفیاب گردید۔ سرکار والا فرمودند که از معروضه **لاله کشن چند** دریافت شده که **کپتان صاحب** شما را یاد میفرمایند حسب الارشاد ثانی روانه **لودهیانه** باید شد که سرکار والا اقتدار را در طریق انیق اتحاد مواد پاسخاطر کپتان صاحب

از جمله امورات سلطنت متحتم و واجب است بنده التماس کرد که حسب الامر سرکار دولتمدار بالراس والعین حاضرم باز سرکار از زبان مبارک فرمودند که کدام روز بارش باران و توجه سرکار والا اقتدار بطرف دارالسلطنت لاهور جلوه نمایش خواهد یافت راقم هذا عرض نمود که حالا طالع سرطان است و از دلایل و شواهد علم نجوم معلوم می‌شود که بتاریخ دهم ماه هاڑ بارش بکمال شدت خواهد بارید که تمام نشیب و فراز آب بنظر خواهد آمد و بعد ازان انقباض دایره دولت و اقبال جانب بلده بمنصه ظهور خواهد رسید فرمودند درست است چنانچه بتاریخ مذکور بارش بسیار بارید و بعد ازان بتاریخ یازدهم ماه مذکور انقباض بطرف لاهور شعشه بروز یافت ❊

تشریف آوردن سرکار دولتمدار در لاهور و ملاقات ساختن با شاهزاده عالم و عالمیان و بندوبست مالی و ملکی ❊

سرکار والا اقتدار در ساعت سعید در لاهور نزول فیروزی شمول آوردند و شلق توپ خانه بکمال تجمل و شان و رونق اعلان یافت - صاحبزاده بلند اقبال مع دو راس اسپان وغیره اسباب بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت سرکار دولتمدار از مشاهده لقای مسرت انتمای شاهزاده احتظاظ متوافره والتذاذ متکاثره حاصل فرموده استفسار اعتدال مزاج سعادت امتزاج فرمودند باز سرکار والا دربار فرحت آثار آراستند تمام سرکردگان و مصاحبان حاضر شدند نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان و شاهزادگان ولایت نذرات تشریف آوری سرکار والا اقتدار گذرانیده مسرور و موفور گشتند - عرضی سلطان محمود بنظر مبارک گذشت که حسب الارشاد واجب الانقیاد بندوبست ڈنگه قرار واقعی ساخته است در باب حاضر شدن در رکاب فیروزی مآب یا اقامت اینجا هرچه ارشاد واجب الانقیاد صادر شود مطابق آن عمل نموده آید در جواب آن پروانه عالی زیب صدور یافته که در نسق و نظام آنجا باید پرداخت و حسب الارشاد ثانی بهره یاب در حضور اشرف باید شد - عرضی وکیلان حیدرآباد و خیرپور مشعر رسیدن بکوچ متواتره در ملتان گذارش گردید در جواب آن ارشاد عالی صادر گردیده که منازل سریعه طی ساخته در منزل مقصود فائز باید شد - ماهواره از کشمیر مع مبالغ و نقد داخل گشته - پروانه در جواب عرضی کنور شیر سنگه زیب صدور یافته که هر قدر که در تمشیت امورات جهانبانی و نسق و نظام مقدمات حکمرانی مساعی موفوره خواهند ساخت باعث مزید عنایات خاقانی و نوازشات سلطانی خواهند شد - هندویات مرسله دیوان ساون مل ناظم ملتان در حضور والا فائز شدند سرکار والا بر رساکاری و فدویت شعاری مشارالیه خوشنود و منفرح گشتند - مراسلات صاحبان عالی شان مشعر تشیید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد زیب وصول فرحت شمول آوردند و در جواب متضمن انضباط ضوابط یکتایی مرقوم کلک محبت سلک گردیده و کپتان کلاد مارٹین و ویڈ صاحب که به حلیه فراست و کیاست محلی است در ضمن مراسله قلمی ساخته که دل محبت منزل مشتاق تر صد لقای

عنایت انتهای بیمیا باشد بفضل سری اکال جی سبب برانگیز ذکر خرق غشاوه مباعدت ظاهری رونق ظهور پذیرد ❊

عزیمت سرکار دولت مدار بطرف امرت سر جی و شرف یابی در هر مندر جی و ماموری اسپان بطرف بٹاله و عرضی سلطان محمود و حساب سری امرت سر جی و پروانه بنام راجه رحیم الله خان و پروانه بنام دیوان کرپارام و عطا شدن یک موضع به گلو خان و ماموری امام بخش فراش بطرف کشمیر ❊

سرکار دولتمدار از لاهور نهضت رایات عالیات بطرف سری امرت سر جی فرمودند در روز دوم در هر مندر جی مشرف گردیده ارداس نیاز اساس کنانیدند - داروغه هاے اصطبل خاص گذارش نمودند که نقدان کاه در ناحیه سری امرت سر جی بدرجه نهایت میباشد اگر ارشاد عنایت مواد صادر شود اسپان را در قصبه بٹاله که کاه موفور و هواے سرد بسبب وفور اشجار است نگاه داشته آید سرکار دولتمدار ارشاد واجب الانقیاد صادر فرمودند که در مکان پسندیده در حدایق زیر اشجار تنغزک اسپان خاص را نگاه باید داشت عرضی سلطان محمود گذارش شد که بندوبست قصبه ڈنگه قرار واقعی شده و تحصیلی معامله جلوه نمایش پذیرفته ارشاد والا اصادر گردید که فضل داد چوہدری ڈنگه را مع دو راس اسپان همراه گرفته در سرکار والا اقتدار حاضر باید شد - سایر حساب سری امرت سر ساعت فرمودند جمع نزد رام چند کاردار مبلغ یک لک و یک هزار روپیه وصول مبلغ هشتاد و شش هزار روپیه باقی مبلغ پانزده هزار روپیه - به جماعه دار جی امر جلیل القدر صادر شد که بتحصیلی مبالغ بقایاے از کاردار سری امرت سر جی باید پرداخت - پروانه بنام راجه رحیم الله خان صادر شده که مبلغ دو هزار روپیه را زین طلای بابت رسوم نذر روز مبارک دسهره گرفته بهره یاب در حضور لامع النور باید گردید - عرضی دیوان کرپارام مشعر تنسیق و تنظیم سنگهر گذارش شد در جواب آن پروانه عالی زیب صدور یافته که اگر بندوبست آنجا قرار واقعی گردیده است پس شما در حضور لامع النور بهره یاب شوند و توجهات بیغایات بر احوال شما مصروف و مبذول است - درین وقت یک موضع سیر حاصل به گلو خان از راه نوازشات تنکاتره عطا گردیده - امام بخش فراش براے آوردن فرمالیشات روز مبارک دسهره بطرف کشمیر جنت نظیر مامور شده و پروانه بنام کنور شیر سنگه زیب صدور تلطف گنجور یافته که مبلغ دو لک روپیه نقد و فرمالیشات و تکلی طلای بقدر دو هزار و یک صد از پنڈتان و کارداران شال داغ گرفته در سرکار دولت مدار حاضر شود - پسر سردار عطر سنگه ترکہان والیه موجوات چپل سواران مشاهده کنانیند - ارشاد واجب الانقیاد صادر گشت که آنروے آب ستلج مکبوح ستوانتره رفته از راه تیقظ و هوشیاری و دانای و جبرداری دزدان علاقه زیره را محبوس ساخته در حضور اشرف حاضر باید شد و مبلغ دو صد روپیه

در وجه اخراجات حواله شده - شام لعل مع اسباب ضبطی خانه پسران شیو دیال منشی حاضر گردید بسبب خاطرداری بھای صاحبان مورد زجر و تادیب فرمودند که اولاً تقصیر خود را از خدمت بھای صاحبان معاف کنانیده باز در سرکار والا حاضر باید گردید +

تشریف بردن در دربار صاحب روز سنکرانت ماه اسوج و رفتن بھای رام سنگه جی به اتفاق سرکردگان عالی شان و عرضی سردار هری سنگه و ارشاد شدن به سردار فتح سنگه اهلوواليه و مقرری نذرانه به پسران شیو دیال منشی و پروانه بنام دیوان ساون مل و بنام ونتوره صاحب و رخصت شدن وکیل راجه نابهه وال و تیاری محفل صاحبزاده بلند اقبال و عطاے شدن مبالغ مواجب به نواب ملتان و شاهزادگان ولایت +

سرکار دولتمدار روز سنکرانت ماه اسوج بسواری خاصه در دربار جهان مدار سری امرتسر جی بهره یاب شدند و چند گهڑی در بنگه خود اجلاس مسرت اساس فرموده من بعد در هرمندر جی مشرف گردیده وارداس نیاز اساس کنانیده در رام باغ تشریف آوردند - بھای رام سنگه به هزار الحاج والحاح سرکردگان عالی شان نزد سرکار والا اقتدار رفتند هر چند سرکار والا اقتدار در امضاے رسوخ عقیدت سخنان لطایف نشان بر زبان آوردند لیکن بھای صاحب جی متوجه بجواب نشدند - عرضی سردار هری سنگه مشعر بند و بست چهچه هزاره و مراجعت از آنجا و رسیدن در گوجرانواله عنقریب گذارش شد - در جواب آن ارشاد عالی مواد گردیده که چند روز در مسکن خود آرام ساخته مع تحایف نفیسه و اسپان صبا رفتار شرف یاب باید شد - بنام سردار فتح سنگه اهلوواليه مراسلهٔ دوستی سلسله مرقوم کلک عبودیت سلک گشته عنقریب از راه تاسیس اساس اتحاد سرکارین عالیین کپتان وید صاحب از لودهیانه روانه مے شوند که بخیریت و عافیت در کپور تهله تشریف بیارد بمقتضاے تشیید مبانی موالفت و ترصیص مراقفت مراسم ضیافت و مهمان داری به آئین همین حواله باید نمود - موافق آئین سابقه محفل فرحت منزل مشاهده کنانیده به انشراح خواطر فرحت ماثر دوستان یکجهتی نشان باید پرداخت هرگاه از کپور تهله روانه حضور لامع النور شوند شما از راه تقدیم خدمات روزانه و شبانه در طریق اینق استحکام روابط یکجهتی همراه کپتان صاحب گردیده و در هر منزل و مقام به امضاے امورات مایحتاج و اسعاف اسباب ضروریه ساعی و سرگرم شده رضامندی صاحبان در هر امرے از امور واجب محتم ساخته به اتفاق او شان شرفیاب در سرکار والا اقتدار شوند که در انصرام این کار فرحت آثار خوشنودی خواطر سرکار والا متصور و متضمن است

بمبلغ یک لک روپیہ بہ پسران منشی شیودیال مقرر گردیدہ و معرفت گل بیگم استغفاے جرائم جلوہ نمایش یافتہ و از گرفتاری و حبس رالیفنان عرصہ و غاخلاصی بیچارگان رونق شہود بخشیدہ۔ پروانہ بنام دیوان ساون مل قلمی شدہ کہ فرمایشات روز مبارک دسہرہ بجلدی جلد رسانیدہ باید داد۔ بنام و منتورہ صاحب ارشاد فیض مواد قلمی گردیدہ کہ آنچہ سابق ازین درباب تیاری فرمایشات بنام ایشان امر عالی صادر است موافق آن بجلدی و شتابی فرمایشات ارسال در جناب والا باید داشت و کارداران تعلقات و دیہات خود را طلبیدہ مفاصاے حساب ملک باید کنانید و کاغذ آمد و خرچ در جناب والا باید فرستاد۔ فتح سنگھ وکیل راجہ جسونت سنگھ نابھہ والہ مرخص شد و مراسلہ درباب ترخیص وکیل مع تحالیف دو شالہ و کمخواب و یازدہ پارچہ و ۳ سہ رقم جواہر و یک راس اسپ براے راجہ مسطور و خلعت و نقد براے وکیل نظیر مسرت تاثیر پذیرفتہ۔ ارشاد واجب الانقیاد بہ صاحبزادہ بلند اقبال گردیدہ کہ اشتیاق مزاج وہاج سرکار والا درباب جشن فرحت گلشن و مشاہدہ محافل ابتہاج مشاکل بدرجہ بہایت مے باشد شما محفل مسرت منزل سرکار والا معاینہ کنانند و مبلغ دہ ہزار روپیہ را پشمینہ بہ صاحبزادہ موصوف عنایت گردیدہ و براے آوردن خیام انفراح ارتسام و شامیانہ ہاے تکلف و بیچوبہ ہاے کمخوابی آدمان صاحبزادہ معزالیہ بطرف لاہور روانہ شدہ اند کہ تمام اسباب محفل را جلد تر در امرت سرجی بیارند۔ بتاریخ دوازدہم ماہ اسوج بمبلغ دہ ہزار روپیہ نقد و مبلغ ہفت ہزار روپیہ را پشمینہ بہ شاہ ایوب وغیرہ شاہزادگان و مبلغ پنج ہزار روپیہ را پشمینہ و مبلغ ہفت ہزار روپیہ نقد بہ نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان در حساب مواجب عطا شدہ +

تیاری شادی سرکار والا اقتدار بہ گل بیگم و احضار شدن سرکردگان مع تنبول و احضار راجہ سوچیت سنگھ و شرف یابی رام لعل و مشاہدہ موجودات ڈیرہ اردلیان و مزین فرمودن دست مبارک از حنا و شرف یابی در دربار صاحب جی و در منگہ بھائی صاحبان بھائی گوبند رام جی +

سرکار والا را اشتیاق تمام و رغبت مالاکلام درباب شادی فرمودن بہ گل بیگم در دل فیض منزل مستولے گردید لہذا تمامی سرداران عالی شان درباب گذرانیدن وجہ تنبول سعادت دوجہانی حاصل ساختند۔ راجہ سوچیت سنگھ شرف یاب شدہ پنج اشرفی بطریق نذر گذرانید و مبلغ ہفت صد روپیہ وجہ ضیافت عطا گردید۔ از احضار راجہ مسطور درین چنین وقت سرور مسرور شدند۔ رام لعل برادر جماعہ دار جی مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ نذر گذرانید۔ موجودات ڈیرہ جماعہ دار

معزالیہ ڈیرہ اردلیان جلوہ نمایش یافتہ سرکار دولتمدار موافق طرز و آئین دل گزین فیہ عالیہ عیاشان دست مبارک را از لون حنا ملون فرمودہ مثال ید بیضا مجلے و مجلے بودند و تمام اسباب عیش و نشاط مہیا و مرتب کنانیدند و بعد ازان سرور موفور در بہبود و سرور صرف اوقات ساختند و صبحی بنا بر شرف یابی دربار صاحب جی سوار شدہ در ہرمندر جی ارداس مسرت اساس نمودہ بہ سماعت چند اشلوک ہائے گرنتھ صاحب سعادت دوجہانی حاصل نمودند و بنا بر پاس مراتب ظاہری دستانہ را بردست مبارک پوشانیدند و من بعد در بنگہ بھائی صاحبان مستعد بہ استعداد بھائی گوبند رام جی گردیدہ بصفح و عفو خطیات و زلات ماضیہ پرداختند و مبلغ یالصد و بیست و پنج روپیہ بطریق نذر گزرانیدند بھائی صاحبان پارچات دو شالہ و کمخواب و گلبدن وغیرہ در طریق خلعت و تبرک ساید سنگت حوالہ ساختند و سرکار والا بعد از درشن ہرمندر جی و دیدار بھائی صاحبان در رام باغ تشریف شریف آوردند۔ مبلغ بیست ہزار روپیہ بابت طلب مواجب رجمن عطا شدہ و تنخواہ مبالغ صدر بنام مصر بیلی رام جلوہ نمایش یافت ✣

احضار سکندر خان وکیل نواب ڈیرہ اسمعیل خان و الارڈ صاحب و کورٹ صاحب و پروانہ بنام راجہ گلاب سنگھ و دیوان کرپا رام و عطا شدن قصبہ سوہیان بہ مائی داسی وقت سہ پہری و تیاری شادی سرکار والا ✣

بتاریخ چہاردہم ماہ اسوج سکندر خان وکیل نواب ڈیرہ اسمعیل خان حاضر شد سرکار والا اقتدار استفسار از اقامت نواب فرمودند۔ عرض کرد کہ در ڈیرہ اسمعیل خان سکونت میدارند و بعد از انقضائے روز دسہرہ مبارک مع اسد خان حاکم سنگھڑ مشرف در سرکار دولتمدار خواہد شد در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد صادر شد کہ نہضت رایات عالیات بعد از روز دسہرہ بہ آنروئے آب چناب و جہلم درپیش است نواب مسطور در قصبہ بھیرہ و خوشاب مع اسپان و شتران و مبالغ نذرانہ حاضر گردد۔ باز عرض شد کہ آنچہ مبلغ چہاردہ ہزار روپیہ در وجہ سردار امیر سنگھ سندھانوالیہ بقایا بر آمدہ بود و مبلغ دہ ہزار روپیہ منجملہ آن واصل شدہ و بابت معافی باقی امیدوار فضل و کرم است ارشاد شد کہ مبلغ دہ ہزار روپیہ داخل در توشہ خانہ مبارک سازند و مبلغ چہار ہزار روپیہ باقی از راہ عنایات متوافرہ معاف شدہ و مبلغ سہ صد روپیہ در وجہ ضیافت عطا گردید۔ باز الارڈ صاحب و کورٹ صاحب مشرف گردیدند۔ از زبان مبارک فرمودند کہ پادشاہ روس کدام جائے مے باشد۔ گذارش ساختند کہ در ہرات رسیدہ عمل و دخل نفر و واقعی ساختہ است۔ در جواب آن ارشاد فرمودند کہ اخبار متحقق از لودھیانہ

آمده که تاحال در ہرات فایز نشده در جواب آن صاحبان گذارش نمودند که در لودھیانه اخبار نیامده باشد
پروانه بنام راجه گلاب سنگھ و دیوان کرپارام وغیره سرکردگان جلوه نفاذ یافته که روز مبارک دسہره
مع اسپان و نذرات مشرف باید شد۔ قصبه سوہیان در وجه گذران مایحتاج مای داسی از سرکار والا اقتدار
عطا گشته و عمل و دخل او قرار واقعی در آن مکان بمنصه ظہور رسیده وقت سه پہری سرکار والا آثار لباس زعفرانی
پوشیده از زیورات و جواہرات آراسته و پیراسته شده فراشان را حکم فیض شیم فرمودند که فرش خاصه در بنگله نقره
گسترانند و خیام و قنات و شامیانه ہاے برپا سازند و تمامی کنچنی ہاے یعنے (طوایف رقاصه) امرتسر و
لاہور در بنگله نقره حاضر شوند و تمام اسباب جلوس میمنت مانوس مہیا و فراہم نمایند و شراب و نقل وغیره در آنجا
آماده دارند و اندرون و بیرون بنگله بفاصله قریب دف نوازان و مطربان در باب نواختن سازہاے سرگرم
گردیدند و بھنگیہ ہاے سرکاری حسب الامر لباس ہاے عمده پوشیده حاضر باشند و آتش بازی و دیگر اسباب تماشا
مہیا دارند و گل فروشان گل ہاے رنگارنگ در سبدہا بیارند و راجه کلان را امر عالی صادر شد که احدے از سرکردگان
عالی شان و خدمتگاران وغیره در بنگله حاضر نشود۔ باز گل بیگم لباس بسنتی پوشیده و در دست و پاے حنا کرده
و از سر تا پاے بزیورات طلای مرصع آراسته و پیراسته شده درون بنگله وارد گشت۔ باز سرکار والا ورود مسرت
آمود آوردند از ابتداے شش گھڑی روز باقی مانده تا شام طوایف (کنچیان) بتسویه صفوف پرداخته این طرف و آن طرف
در لطایف و ظرایف ہزل و خرافات مشغول شدند و بعضے متوسلان سرکاری مبالغ از سرکار والا تصدق و نثار فرمودند
و دفعه بدفعه سرود و رقص جلوه نمایش یافت۔ مبلغ ہفت ہزار روپیه در وجه انعام عطا گردید و راجه کلان حسب الامر
به اخراج طایفه رقاصه پرداخت۔ باز سرکار لطف آثار بر کرسی جلوس میمنت مانوس فرمودند و بر کرسی دوم گل بیگم
اجلاس فرحت اساس ساخت۔ اساس عقد مروارید و گل ہاے مبارک بر سر سرکار والا بستند و در بینی گل بیگم حلقه
بینی طلای مرواریدی انداخته و از ہر طرف آوازه مبارک بادی فرحت بخش قلوب مستمعان گردید و آتش بازی شروع گشت
و سرکار والا اقتدار در شرب شراب مشغول شدند و ہنگام یک پہر شب گذشته داخل رام باغ شدند و اسم
گل بہار گل بیگم شعشعه صدور بخشید۔ مبلغ ہفت ہزار روپیه رالشمینه براے تیاری باغات ناحیه امرتسر
جی عطا شد۔ لعدازان ارشاد والا بنام ہرکس از سرداران عالی شان جلوه نفاذ پذیرفت که سرکار والا اقتدار به سیر
و شکار قصبه سوہیان و مجیٹھیه وغیره ناحیه امرتسر مشغول و مشغوف است سواے راجه
صاحب کسے ہمراه رکاب فیروزی مآب نباشد۔ باز ارشاد گردید که سه صد تنکی در دربار صاحب جی
و اکال بنگه و شہید بنگه و جھنڈه بنگه بطریق تنخواه فرستاده شود۔ پنج دیگچه تنکی ہاے طلای بمقابله مبلغ پنجاه
ہزار روپیه بدست خدمتگار سردار امیر سنگھ سندہان والیه داخل بجناب والا شدند +

ماموری معتبر بطرف کشمیر و عطا شدن پوشاک ہاے روز دسہرہ بہ تمام سرکردگان
و متوسلان و رخصت شدن حکیم محفوظ علی خان و تشریف فرمای در گمتالہ و سلامی
توپ خانہ و ارشاد اسمی صاحبزادہ بلند اقبال بنابر تیاری جشن و محفل و تشریف
آوری سرکار والا اقتدار در آنجا و حوالہ شدن خلاع از طرف صاحبزادہ بنام سرداران عالی شان
بتاریخ پانزدہم ماہ اسوج پروانہ عالی بنام کنور شیر سنگھ طرح صدور فیض گنجور یافتہ کہ درین وقت ساون سنگھ
اردلی مامور شدہ مبلغ دو لک روپیہ راہنڈویات و فرمایشات بدست اردلی مذکور بجلدی جلد ارسال جناب فیض
مآب باید داشت۔ مبلغ پانصد روپیہ وجہ اخراجات بہ اردلی عطا شد پوشاک ہاے خاصہ درو جہ سرداران عالی شان
و کمیدانان پلاٹن و منشیان و دفتریان و فراشان و خدمتگاران و جوبداران و تمام عملہ و فعلہ سرکاری بابت روز مبارک
دسہرہ عطا و مرحمت شدند۔ حکیم محفوظ علی خان ساکن شاہ جہان آباد کہ از چندے شرف
احضار میداشت درین وقت رخصت مشارالیہ شعشعہ صدور بخشید وجہ رخصتانہ و پوشاک از قسم دو شالہ و کمخواب
بہ حکیم مذکور عطا گردید۔ بتاریخ شانزدہم ماہ مذکور حضور لامع النور بسمت گمتالہ تشریف شریف ارزانی فرمودند و شلق
سلامی توپ خانہ منظہر علی و میوہ سنگھ وغیرہ در آنجا مشاہدہ فرمودہ انعام متوافرہ بخشیدند۔ بنام صاحب زادہ
بلند اقبال ارشاد واجب الانقیاد لمعہ ظہور پذیرفتہ کہ تیاری جشن و محفل فرحت منزل باید کنانید کہ سرکار والا اقتدار در آنجا
ورود بہجت آمود مے آرد۔ بتاریخ نوزدہم ماہ مسطور درو جہ ایوب شاہ وغیرہ شاہزادگان و نواب سرافراز خان و
ذوالفقار خان و سکندر خان و نجف خان اکوڑہ وال خلاع مرحمت گردیدند۔ پروانجات آئین تحصیلی
تکلی ہاے و اسپان بازین طلای بہ اطراف قلمی شدند۔ دو راس اسپان مع زین طلای مرسلہ و منتورہ صاحب
در سرکار لطف آثار داخل گردیدند۔ روز فیروز محفل فرحت منزل در ڈیرہ صاحبزادہ بلند اقبال سرکار گردون وقار تشریف
فرما شدند و بہ اتفاق یکدیگر بر کرسی اجلاس بہجت اساس ساختند و تماشش گھڑی جلوس میمنت مانوس جلوہ اعلان
یافت۔ مغنیان ماہ رخسار از نغمہ فرحت آثار ابواب عیش و نشاط بر روے روزگار اولے الابصار مفتوح ساختند صاحبزادہ
عنایت آمادہ دو راس اسپ بازین طلای و جہل و یک پارچہ نذر سرکار گذرانید و ہم خلاع بہ راجہ کلان و درو جہ
راجہ ہیرا سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ و جماعہ دار خوشحال سنگھ و سردار دیسا سنگھ
سندہان والیہ وغیرہ ہٰذہ پارچہ بہ سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ و گوجر سنگھ ہفت پارچہ و سردار
جوند سنگھ موکل وغیرہ سرکردگان و متوسلان مرحمت فرمودند و سرکار والا آثار بہ انفراح تمام و انشراح مالا کلام
از ڈیرہ صاحبزادہ بلند اقبال مراجعت با فرحت فرمودہ در رام باغ ورود میمنت آمود آوردند۔ جرنیل
سلطان محمود یک راس اسپ مادی گذرانید و سرکار والا آثار بران سوار شدہ مبتہج و منفرح گردیدند و خلعت

فاخره ازراه نوازشات متوافره بمشار الیه عنایت ساختند +

جشن روز مبارک دسهره و نهضت رایات عالیات از امرت سر جی و عبور از دریاے چناب و تشریف فرمای برلب دریاے جهلم و ماموری جماعه دار خوشحال سنگهه بطرف لاهور و روشنی چراغان روز دیوالی و ماموری ڈیره سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه و الارڈ صاحب بطرف رهتاس و ماموری کمیوے معلے بطرف پنڈ دادر خان و انثنا ض رایات عالیات بطرف رهتاس و باز بطرف دو میلی روز پنجشنبه و ماموری دیوان ساون مل بطرف ملتان و بادشاه لی و ماموری سردار هری سنگهه مع خلعت خاصه و رونق بخشی در قصبه چکووال و باز تشریف آوردن در کهون و کلر کهار +

بتاریخ بیست و یکم ماه اسوج روز مبارک دسهره تمام سرکردگان عالی شان و سرداران سمو المکان درباب گذرانیدن نذر و نیاز معمول منتقره سعادت دوجهانی حاصل ساختند۔ وقت سه پهری در کوٹهه محفل مسرت منزل آراسته گردید و شلق توپ خانه بکمال شان جلوه اعلان یافت۔ بتاریخ بیست و دوم ماه صدر در **سیاری ونڈ** و بتاریخ بیست و سوم در **بٹاله** رونق بخش گردیدند۔ **کارداران** صاحبزاده شیر سنگهه درباب گذرانیدن وجه ضیافت الالاف سعادت حصول نمودند۔ بتاریخ بیست و چهارم ماه مذکور در **بولاقی چک** و بتاریخ بیست و پنجم ماه مسطور عبور از دریاے راوی فرموده در **دهروال** و بتاریخ بیست و ششم در تهیه **کنجکوری** و بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور در **سیال کوٹ** ورود میمنت آمود شعشعه صدور بخشید۔ یک روز بتاریخ بیست و هشتم ماه صدر شمال رویه شهر زیر درختان نغزک خیم سرادقات اقبال شد۔ بتاریخ بیست و نهم ماه صدر از آنجا نهضت اعلام فلک فرسا بطرف **چپراڑ** و بتاریخ سی ام ماه مذکور عبور از دریاے چناب ساختند و روز اول سنکرانت ماه کاتک لب دریاے چناب صدقات و خیرات به مستحقان و محتاجان حواله فرموده بتاریخ دوم ماه کاتک در **مناور** و بتاریخ سوم ماه مذکور در **هیر پور** و بتاریخ چهارم ماه مسطور در **کوٹله** و بتاریخ پنجم ماه صدر در **جگت** و بتاریخ ششم ماه مذکور لب دریاے **جهلم** و بتاریخ هفتم ماه مذکور عبور از دریاے جهلم فرموده آنسوے آب قیام ظفر ارتسام آوردند۔ **جماعه دار خوشحال سنگهه** بنا بر انصرام شادی مسرت آبادی بطرف **لاهور** ماموز گردید۔ تهانه دار **جهلم** یک راس اسپ و مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت گذرانید۔ بتاریخ دهم ماه کاتک روز مبارک دیوالی چراغان و جشن نشان بکمال خوبی و زیبای لمعه اعلان

پذیرفت - ڈیره سردار لهنا سنگهه مجیتهیه والارڈ صاحب بطرف رهتاس مامور گشت - در وجه میهان سنگهه کمیدان اردلیان جوڑی کڑه طلائی و مبلغ سه صد روپیه و پوشاک خاصه عطا گردید - کمپوے پلاٹن معلے بطرف پنڈ دادر خان روانه شد و مبلغ یک هزار روپیه را موضع کوٹ خواجه در وجه سردار تیج سنگهه عطا شد - روز دوم وقت شام بدستور سابقه چراغان بهجت عنوان بمنصه نمائش رسید - روز مبارک اماوس پوشاک هاے و مبالغ و اسپان و یک زنجیر فیل سنکلپ فرمودند و دو دست باز به سردار جوند سنگهه موکل عنایت ساختند - بنام راجه گلاب سنگهه پروانه عالی قلمی شد که درین وقت اصطبل خاص بطرف میانی مامور گردیده در مکان عمده میانی اصطبل را فرود باید کنانید و مبلغ یک صد و پنجاه روپیه یومیه اخراجات اسپان و داروغه هاے حواله باید ساخت و خبرگیری اسپان بر ذمه خود واجب و متحتم باید دانست - دیوان کرپا رام حسب الحکم از کنجاه بشرف ملازمت پرداخت - بتاریخ چهاردهم ماه کاتک از لب دریاے جهلم الگفت فرموده در موضع ملوٹ رونق بخش شدند - بتاریخ پانزدهم ماه مذکور در رهتاس نزول فیروزی شمول ساخته از ورش چوسه صاحب جی معزز و مفتخر بوده مبلغ یک صد روپیه وجه نذر گذرانیدند روز شنبه بتاریخ هفتدهم ماه مذکور دائره دولت و اقبال در دومیلی رونق بخش گردید - بتاریخ هژدهم ماه مذکور صبحی به ملاقات فیض سرور کثیر و هیور خطیر حاصل فرمودند و کمپوے معلے والارڈ صاحب بسبب صعوبت طرق و جبال دره گهوڑ گله پیشتر روانه دهمن شدند - روز پنجشنبه بتاریخ نوزدهم ماه صدر دائره دولت و اقبال در دهمن قیام نصرت ارتسام آورده دو روز تاریخ بیستم و بیست و یکم ماه مذکور در آنجا جمعیت دائره دولت بجلوه اعلان رسید و دهمن قلعه ایست مرتفع در ملک دهنی که از نشیب آن میدان وسیع به تصفیه تمام و تسویه مالا کلام بمشاهده در آمده لایق و موجودات افواج سواران است سرکار والا اقتدار حاضری افواج ظفر امواج در آنجا معاینه فرموده منفرح الصدر و منشرح القلب شدند - بهای صاحبان ترن تارن دو جهان بهای رام سنگهه جی و بهای گوبند رام جی در سرکار دولت مدار به اظهار آوردند که دیوان ساون مل مردے قابلیت شعار و دانا ے آثار و عدالت و ثار و آباد کننده دیار است و از روزیکه اتفاق شرف یابی او در سرکار والا اقتدار گردیده تمام بندوبست ملک در تحصیل معامله خریف در حیز تعویق میباشد اگر ماموری او از حضور لامع النور جلوه اعلان پذیرد نسق و نظام آن ملک قرار واقعی بمنصه ظهور خواهد آورد و بسرعت و شتابی تحصیلی مبالغ معامله سرکاری بعرصه شهود خواهد رسید در صورت توقف و تعطل او در سرکار دولتمدار انتساق و انتظام مقدمات دیانت قرار واقعی نخواهد ماند -

روز یکشنبه بتاریخ بیست و دوم ماه مذکور در مکان بادشاهانی نزول فیروزی شمول از قوه بتفضل رسید بتاریخ بیست و سوم و بیست و چهارم و بیست و پنجم سه روز در آنجا بمشاهده افواج سردار هری سنگه وغیره سرکردگان عالی شان ذخایر انبساط حاصل فرمودند- بتاریخ بیست و ششم ماه صدر انتقاض رایات عالیات بطرف چکووال رونق اعلان بخشید- وقت سه پهری سردار هری سنگه مع خلعت یک زنجیر فیل و یک راس اسپ باساز طلائی جهت تحصیلی معامله آن روی آب اٹک و ناظمان پشاور مامور گشت- سرکار والا آثار هنگام چهار گهڑی شب گذشته در چکووال رونق بخش شدند- یک بیچو به سرکار تلطف آثار پیشتر آمده منتصب شده بود و اسباب احدے از سرکردگان همراه نیامد لهذا راجه صاحب کلان بیرون بیچو به سرکار تلطف آثار و سرکردگان اندرون شهر در دهرم ساله بیت ساختند و صبحی در خیام خودهاے آمده اقامت نمودند- بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور روز جمعه سرکار گردون وقار از راه فیض بخشی و غریب نوازی اندرون شهر چکووال رونق بخش گردیده زر افشانی بر غربا و ضعفا و محتاجین و مساکین بمنصه ظهور آوردند- عرضی لاله کشن چند وکیل از لودهیانه بنظر مبارک گذشت که کپتان ویڈ صاحب بعزم شرف یابی سرکار تلطف آثار مع مقدمات مفوضه صاحبان عالی شان از لودهیانه روانه شده عنقریب به طے منازل و قطع مراحل پرداخته در حضور اقدس فایض میگردد و پیغامات محوله گذارش خواهد کرد- سرکار دولت مدار از راه تشیید اساس اتحاد دولتین عالیین و آئین مستقره مستحکمه سرکارین عالیین پروانجات بنابر تقدیم اسباب ضیافت و مایحتاج ضروریه و مرسانات و کاه و هیزم وغیره لوازمات و بحفظ و حراست و خبرداری ڈیره اش در هر منزلے از منازل ملک محروسه سرکار گردون وقار بتاکید و تدغن بلیغ قلمی فرمودند و ارشاد واجب الانقیاد به کمیدان معلے و تمام افواج ظفر امواج سرداران عالی شان جلوه نفاذ یافت که از راه و طریق وسیع و صفاف مصون از نشیب و فراز این ملک مسلک جلال پور در میانی حاضر در حضور والا شوند- دو روز بتاریخ بیست و هفتم و بیست و هشتم در چکووال متوقف شدند- بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور انتقاض امور فلک فرسائے بطرف دراپیان و کهون و کلر گهار علاقه مصر بیلی رام جی جلوه نمایش یافت +

صدقات و خیرات فرمودن روز سنکرانت ماه مگهر و رونق بخش شدن در دراپیان متوطن مصر بیلی رام و رسیدن عرضی خلیفه نور الدین در باب روئیداد کپتان ویڈ صاحب و باز عرضی کارداران مشعر آمدن صاحب معز الیه

برلب دریاے چناب و جہلم و بتاریخ نہم ماہ مگھر عزم سرکار والا اقتدار بطرف کٹاس و بتاریخ یازدہم ماہ مگھر ملاقات کپتان صاحب با سرکار ذوالاقتدار و انقباض از کٹاس مع کپتان صاحب بطرف پنڈدادن خان و تشریف فرمای درانجا و مشاهده کنانیدن جشن و محفل به کپتان صاحب و رسیدن عرضی سردار ہری سنگھ +

روز مبارک سنکرانت ماہ مگھر سرکار گردون وقار صدقات و خیرات فرمودند و اسپان و مادگاوان موافق معمول تیلی به محتاجان و برہمنان حواله ساختند و بتاریخ دوم ماہ مذکور در دریابیان موطن مصر بیلی رام رونق بخش شدند۔ مصر مذکور مبلغ نقد در وجه ضیافت و اسپان وغیره رسانیده مباهات ابدی و مفاخرت سرمدی حاصل ساخت۔ عرضی خلیفه نورالدین مشعر رسیدن کپتان صاحب درامرت سرجی و رسیدن وجه ضیافت وغیره از سرکار دولت مدار و عزم کپتان صاحب از راه ننکر گل به آنروے آب راوی بنظر مبارک گذشت در جواب آن ارشاد والا صادر شد که اگر کپتان صاحب تشریف شریف درزانی در لاہور فرمایند پس از راه تاسیس اساس اتحاد سرکارین عالیتین در رسانیدن ضیافت وغیره لوازمات اکل و شرب موافق آئین سابقه به عمل باید آورد ذمه شما است۔ بتاریخ پنجم و ششم ماہ مذکور عرضی کارداران دریاے چناب و جہلم مشعر عبور کپتان صاحب از دریاے چناب و جہلم بنظر فیض اثر درآمد لہذا سرکار دولتمدار اوّلا فقیر عزیزالدین را بنابر استقبال بعزم ملاقات بہجت آیات دوستان با صفا و یگانگی و یکجہتی بیرایا مامور ساخته متوجه بطرف کٹاس شدند۔ بتاریخ دہم ماہ صدر نزول فیروزی شمول در کٹاس بمنصه اعلان رسید۔ بتاریخ یازدہم ماہ مگھر کپتان صاحب بنابر دریافت ملاقات بہجت آیات سرکار دولتمدار از آن طرف ورود فرحت آمود فرمودند۔ به فقیر عزیزالدین بنابر استقبال و احضار فرحت آثار امر عالی صادر شده۔ ہرگاه کپتان صاحب بر ڈیوڑھی تشریف شریف آوردند اوّلا شلق سلامی گردید۔ ہرگاه برلب فرش رسیدند سرکار گردون وقار به تواضع و تعظیم بکمال اعزاز و تکریم متوجه شده دست کپتان صاحب بدست مبارک خود گرفته بر کرسی نشانیدند و استفسار خیریت نواب صاحب و کپتان صاحب بمنصه نمایش آوردند۔ کپتان صاحب بکمال شیرین زبانی استفسار اعتدال مزاج وہاج سرکار تلطف آثار از طرف نواب صاحب و خود بعرصه اعلان آوردند و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیه تصدق از فرق مبارک گردانیده و سرکار دولتمدار به ہمین آئین بسر وارنه متوجه شدند۔ باز کپتان صاحب مراسلهٔ اتحاد سلسله نواب لاٹ صاحب مشعر ماموری کپتان صاحب به تفویض بعضے مدارج اتحاد معارج بنظر فیض اثر گذرانیده فقیر با تدبیر مضمون مراسله یکجہتی مشحون آن را به آئین شایان گذارش ساخت سرکار فیض مدار از زبان عنایت

نشان فرمودند که از دریافت ملاقات مسرت آیات دوستان صمیم و محبان قدیم آنچنان احتظاظے وافی و التذاذی کافی حاصل شده که شمه از آن در قالب تحریر نمے آید۔ **کپتان صاحب** بیان طراز شدند که تمامی **صاحبان عالی شان** از تشید اساس اتحاد سرکارین عالیین و اسعاف هر امرے از امور که دوستان یکدل بمعاینه تکلف و بے شایبۀ تضعیف مرقوم مے نمایند و سرکار والا در انجاح و تمشیت آن متوجه مے شوند در عالم دوستی ممنون و مرهون اند بفضل آن مفضل حقیقی این گلشن همیشه بهار اتحاد از رشحات سحاب استقرار و استحکام مراتب عهود و مواثیق موافق آرزوے و تمناے این نیازمند ضمیم سرسبز و شاداب باد۔ مبلغ چهار هزار روپیه وجه ضیافت **کپتان صاحب** مع دیگر لوازمات مطلوبه اکل و شرب و شیرینی و فواکه از سرکار دولت مدار عطا شد۔ باز **فقیر عزیز الدین** نزد **کپتان صاحب** آمده ارشاد والا رسانید که انتهاض رایات عالیات از **کتاس** بطرف **پنڈ دادن خان** رو بکار و در اثناے راه بسبب جبال و احجار عسر العبور و شوار گذار لهذا اصلاح لازم الافتراح آن است که پیشتر از انتهاض دایره دولت و اقبال **کپتان صاحب** بطرف **پنڈ دادن خان** روانه شوند و پروانجات بنام کاردران آنجا جهت **تقدیم** لوازمات مطلوبه و مرغوبه با یحتاج تمام و کمال **کپتان صاحب** بتاکید مزید قلمی شدند روز شنبه بتاریخ دوازدهم ماه صدر **کپتان صاحب** در **پنڈ دادن خان** تشریف آوردند و سرکار دولت مدار بتاریخ صدر از **کتاس** در چوهه **فقیر سیدن شاه** نزول فیروزی شمول آورده مبلغ یک صد روپیه به مجاوران آن مکان داده باز از راه جبال در **قلعه دلور** تشریف فرماے شده بمشاهده قلعه مذکور پرداخته در اثناے راه **اتر مینی یعنے (تالاب)** متوقف شدند۔ روز یکشنبه بتاریخ سیزدهم ماه مذکور متصل **پنڈ دادن خان** رونق بخش گردیدند۔ شلک توپ خانه بکمال تجمل و شان رونق ظهور بخشید۔ بتاریخ چهاردهم ماه مذکور اولاً صبحی به سیر گلگشت اطراف متوجه گشته باز در قلعه قدیمی بنا کرده بندگان **سنگھ صاحب سرگباشتی** ورود فرحت آمود آوردند و بندوبست جمع و خرج کان نمک وغیره محاصلات آن ملک از قوه بطون بمنصه ظهور آورده هنگام یک پاس روز باقی مانده اندرون شهر رونق افروز بوده زر افشانی بر ساکنان شهر فرمودند و هنگام شام که صبح نورانی ملاقات دوستان صمیم بود **کپتان صاحب** را طلبیده محفل فرحت منزل و چراغان مسرت نشان و سرود و سماع و رقص طوایف مشاهده کنانیده شارب اشربه شفقی شدند۔ بتاریخ هفتدهم ماه مذکور عرضی **سردار هری سنگھ** بنظر مبارک گذشت که از یمن اقبال عدو مال سرکار والا اقتدار و تائید افضال سرمدی الکمال تصرف در ملک **نوخان پور** وغیره جلوه نمایش پذیرفته و عمل و دخل قرار واقعی در قلاع و امکنه آن ملک بعرصه شهود رسیده۔ سرکار والا آثار از استماع این خبر بهجت اثر

شاق توپخانه کنانیدند- مبلغ پانصد روپیه در وجه انعام حامل عریضه انکسار را عطا فرمودند +

انتهاض رایات عالیات از پنڈ دادرخان و عبور از دریاے جهلم و رونق بخش شدن در میانی و ملاقات همراه نواب منکیره واله و وقت شه پهری در هریا و باز در رام نگر و لاهور +

سرکار دولت مدار در ساعت سعید که مختار تقویم شناسان جداول آسمانی و برگزیده مهندسان عالم راز آشکار و نهانی بود بروز جمعه بتاریخ هژدهم ماه بهادون نهضت با فرحت و مسرت از **پنڈ دادرخان** فرموده و عبور از دریاے جهلم بجلوه اعلان آورده بفرحی و فیروزی و نصرت و بهروزی در **قصبه میانی** رونق بخش شدند- کارداران در باب رسانیدن وجه ضیافت وغیره مفاخرت جاودانی حاصل ساختند- بتاریخ نوزدهم ماه مذکور دربار مسرت آثار بکمال تجمل و شان آراسته و پیراسته گردید و شامیانه هاے کلان کمخوابی و زربفتی منتصب شدند- سرکار گردون وقار اولاً **کپتان صاحب** را طلبیده بکمال تعظیم و تکریم بر کرسی نشانیدند- باز **نواب معین الدوله منکیره واله** بشرف ملازمت پرداخت و پنج راس اسپان صبا رفتار و خوش شکل مرغوب القامت مع بیست و یک پارچه از قسم گلبدن و لونگی وغیره و شمشیر و تفنگ و بیست و یک تهیلی طلای بنظر مبارک گذرانید- سرکار دولتمدار از راه عنایات متوافره استفسار اعتدال مزاج **نواب صاحب** مسطور فرموده و دست **نواب صاحب** معزالیه از دست مبارک گرفته اسپان طویله خاص مشاهده کنانیدند- **نواب صاحب** مذکور گذارش ساخت که این چنین اسپان ممتنع الوجود است و سرکار دولتمدار پادشاه ممالک محروسه اند موجود بودن این چنین اسپان در طویله خاص شایسته تر است- سرکار فیض مدار از راه موهبت عظمی و عطیه کبری خلعت خاصه به **نواب صاحب** معزالیه و **پسرش** عنایت فرمودند- وقت شه پهری از آنجا انتهاض اعلام نصرت ارتسام بطرف **لاهور** جلوه اعلان پذیرفت و روز یکشنبه بتاریخ بیستم ماه مذکور باوجود وفور بارش باران و کثرت خلاب در **هریا** و بتاریخ بیست و یکم ماه صدر این روے آب در **رام نگر** و بتاریخ بیست و دوم و بیست و سوم ماه مسطور بسبب انتساق امورات مالی و ملکی و انتظام مقدمات جهانبانی توقف در **رام نگر** بجلوه نمایش رسید و جمعیت دایره دولت و اقبال پرتو حصول آمالی و آمال بر مفارق ساکنان آن سرزمین انداخت- اکثر کسان از حصول انعام دامن آرزوے مملو و مالامال ساختند- بتاریخ بیست و چهارم ماه بهادون از **رام نگر** کوچیده بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور در عین بارش باران به اتفاق **گل بیگم** وارد باغ مسرت ایاغ **چهوٹا رام** گردیدند +

رونق بخش شدن در شهر لاهور و زر افشانی فرمودن و ارشاد بنام راجه جی

جهت شرف یابی و مراسله بنام نواب شاه نواز خان منکیره واله و ارشاد بنام ونتوره صاحب درباب احوال کپتان صاحب و احضار معتبر شاهزاده کامران و شرف یابی قاضی معتبر شجاع الملک و احضار سردار نهال سنگه اهلو والیه و پروانه بنام سردار هری سنگه نلوه ❊

بتاریخ بیست و هفتم ماه پهاگن وقت سه پهری سرکار دولتمدار بسواری فیل به اتفاق بیگم صاحبه از راه مستی دروازه رونق بخش لاهور گردیده وزر افشانی بر تمام ساکنان محتاجان و غریبان فرموده از راه موتی بازار و ٹکسال و ٹهارو پاپڑمنڈی و حویلی صاحب زاده بلند اقبال و سید محطه درباغ حضوری باوقف نوازان فرو فیروزی نزول بهروزی شمول آوردند و شلق بکمال آب و تاب جلوه نمایش یافت۔ ڈیره کپتان صاحب حسب الامر عالی درباغ ونتوره صاحب بجلوه اعلان رسید و وجه ضیافت و لوازمات باختلاج سرکار والا اقتدار درباغ فرستادند پروانه بنام راجه کلان زیب تسطیر یافته که بزودی زود از جموں کوچیده شرف یاب درجناب والا باید شد۔ مراسله بنام نواب شاه نواز خان منکیره واله طرز ترسیل یافته که اسد خان سنگهر واله را در جناب کیوان مآب حاضر باید ساخت۔ ارشاد والا بنام ونتوره صاحب شرف صدور یافته که درین وقت به فتح و فیروزی و نصرت و بهروزی سرکار والا اقتدار رونق بخش در دار السلطنت لاهور گردیده۔ سردار شام سنگه اٹاری واله را در جناب والا باید فرستاد و قسط ماهواره بسرعت و شتابی ارسال دارند۔ درین باب تاکید مزید است۔ کپتان صاحب در سرکار دولتمدار عرض ساخت که خلاصه تمنای صاحبان عالی شان درباب اجرای طریق دریای سنده درمیان کشتی ها بدرجه اقصی میباشد که درین ضمن عمل و دخل صاحبان در ملک سنده قرار واقعی خواهد شد و هم نسق و نظام ولایت کما ینبغی بجلوه اعلان خواهد رسید بنابران کپتان صاحب دران ملک رفته به تحقیق طریق ذهاب و ایاب کشتی هاے خواهند پرداخت۔ هم دریافت معابر و گذر دریاے سنده کما حقه بجلوه نمایش خواهد آورد کدام معتبر سرکار والا اسمراد این مخلص معین و مقرر شود۔ از روی اخبار دریافت شده که عنقریب میکنش صاحب بر گذر هری کے می آید کدام سردار عالی مقدار جهت استقبال مامور فرمایند۔ سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که فقیر شاه دین از طرف سرکار والا مامور خواهد گردید و سردار جوالا سنگه بهڑانیه بنابر استقبال صاحب مذکور روانه می شود و پروانجات عالیات بنام کارداران علاقه میلسیان وغیره حدحدود ات صادر

شده که مبلغ هفت صد و پنجاه روپیه به **کپتان صاحب** و **ڈاکٹر صاحب** وجه ضیافت از سرکار
والا احوال باید ساخت در حساب سرکار مجرا ے خواهد شد و هم لوازمات مطلوبه **صاحبان عالی شان**
رسانیده باید داد- موافق رسید معتبران سرکار والا وقت حساب محسوب کنانیده خواهد شد- **معتبر شاهزاده**
کامران مع دو راس اسپ خاصه و یک تفنگ و قبضه شمشیر و پیش قبض مع دسته نقره حاضر گردید
استفسار خیریت شاهزاده مسطور فرمودند- دو عدد پوشاک در وجه سائیسان اسپ هاے و یک دوشاله
و مبلغ دو صد روپیه در وجه وکیل امداد شد- **قاضی محمد حسن معتبر شجاع الملک** مع مراسله
شاه معزالیه شرف یاب شده مراسله بنظر مبارک گذرانید از آنجا که مضمون دوستی مشحون آن مشعر تاسیس
اساس اتحاد بود باعث خورسندی مزاج اش گردید تا چندگهڑی سخنان ولایت آشکار فرمودند- **سردار**
نهال سنگهه اہلوالیه بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت معزز گردید یکدست باز از راه عنایات بتبع اوده
عطا گشت سردار مذکور به آئین دل گزین گذارش ساخت که بندگان **سنگهه صاحب** منتظر لقاے
مسرت انتماے بالاف اشتیاق میباشند در جواب آن ارشاد شد که پروانه مسرت نشانه درباب احضار در رکاب
فیروزی مآب عنقریب صادر میشود- پروانه بنام **سردار هری سنگهه نلوه** زیب تبلیغ یافته که نسق و نظام
ملک خان پور قرار واقعی ساخته و از دریاے عبور نموده و در **الیسف زئی** رفته به تحصیلی آن
ملک مساعی موفوره و کوشش نامحصوره بجلوه شهود باید آورد و اسپان وغیره موافق آئین سال لسال تحصیل
باید ساخت توقف و تعطل در تحصیلی نذرانه نباید ساخت و توجهات عنایات بر احوال شما مصروف است ÷

خیرات و صدقات روز سنکرانت ماه پوه و تجویز خلعت وغیره اسباب
و رخصتانه کپتان صاحب و ماموری خدمتگاران جا بجاے و عرضی کپتان
صاحب درباب شوق کتاب مستطاب تصنیف سرکار والا و پروانه بنام
راجه گلاب سنگهه و بنام و نتوره صاحب و احضار وکیل راجه لاڈوه واله و
ارتخاص راجه بسوہلی واله و عطاے شدن خلعت در وجه آدمان راجه
سوچیت سنگهه و انعام بابت شکار و وقت ۳ پہری تشریف آوری
کپتان صاحب در سرکار والا ÷

بتاریخ اول ماه پوه در باران دری **باغ حضوری** در میزان مسرت نشان اجلاس فرموده مبلغ هفت
هزار روپیه نقد وغیره اسباب و ماده گاوان و پوشاک هاے سنکلپ فرمودند و باز ساعت فیض انبساعت
سری گرنتهه صاحب نموده در بار فرحت آثار آراستند- به **مصر بیلی رام** ارشاد والا مواد صادر شده

کہ تحایف نفیسہ و پارچات عجیبہ برائے ترخیص کپتان صاحب تیار باید کنانیدو ترخیص کپتان
صاحب بتاریخ چہارم یا پنجم ماہ مذکور روبکار است و خدمتگاران جابجائے بطرف جنوب رویہ
جہت تقدیم خدمات و ضیافت و بہم رسانیدن اسباب مایحتاج صاحبان عالی شان مامور
شدند و ارشاد فیض بنیاد صادر گشت کہ در ہر منزل از منازل اسباب اکل و شرب صاحبان عالی
شان رسانیدہ باید داد و ہر شے از اشیا کہ صاحبان عالی شان طلب فرمایند اگر در منزل مذکور
اسباب مطلوبہ بہم رسد بہتر در صورت دیگر سواران جلد رفتار فرستادہ اسباب ضروریات صاحبان
طلبانیدہ باید داد و رضانامہ ہر منزلے از منازل از کپتان صاحب گرفتہ در سرکار والا
ارسال باید داشت کپتان صاحب معرفت لالہ کشن چند وکیل در سرکار دولت مدار
ظاہر ساخت کہ از سماعت کتاب مستطاب تاریخ سرکار والا تصنیفہ لالہ سوہن لعل
دل دوستی منزل منشرح و منفرح شدہ کتاب تاریخ حوالہ شود کہ باعث رضامندی و خوشنودی
مزاج صاحبان عالی شان درین باب متصور است سرکار والا فرمودند کہ مصنف
کتاب را در باب حوالہ ساختن آن تاکید مزید صادر شدہ عنقریب کتاب مستطاب
تاریخ نزد آن مخلص صمیم خواہد رسید۔ من بعد مصنف تاریخ ہذا را طلبیدہ ارشاد فرمودند کہ بعینہ
کتاب تاریخ در سرکار والا حاضر باید ساخت۔ بنام راجہ گلاب سنگھ پروانہ بتاکید مزید قلمی
شدہ کہ تحصیلی مبالغ فصل خریف از کارداران پنڈ دادن خان و قصبہ میانی و جالپ
و کان نمک ساختہ مع گیان سنگھ کاردار منڈی نمک در جناب فیض مآب حاضر
باید شد۔ بنام ونتورہ صاحب ارشاد والا قلمی گردیدہ کہ تمام احوال بندوبست ملک ڈیرہ
و تحصیلی معاملہ فصل ربیع و فصل خریف و بقایا در سرکار والا عرض باید ساخت۔ مانان سنگھ
وکیل راجہ لاڈوہ والہ مع تحایف نفیسہ و یک راس اسپ بشرف ملازمت پرداخت تا چند
گھڑی استفسار احوال آن ملک و نویدات اعتدال راجہ آنجا فرمودند۔ وجہ ضیافت و جلوانہ اسپ
و تحایف عطا شد۔ راجہ بسوہلی والہ کہ از چندے در سرکار دولتمدار شرف یاب بود درین وقت
خلعت خاصہ مع دو شالہ و کمخواب عطا گردیدہ و رخصت او بطرف بسوہلی شعشعہ ظہور بخشید۔ درین
وقت راجہ سوچیت سنگھ شکار شیر نمودہ در سرکار والا حاضر ساخت و پوشاک و مبلغ
دو صد روپیہ در وجہ آدمان راجہ مذکور عطا فرمودند۔ بتاریخ سوم ماہ مذکور وقت سہ پہری کپتان
صاحب حسب الطلب سرکار ملطف آثار در باغ زیر قلعہ مبارک تشریف آوردند و تا چند گھڑی

سخنان اطراف واکناف لمحه بروز بخشید- سواران گهوڑ چڑها ملبس به لباس فاخره وسلاح عجیبه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند- کپتان صاحب از مشاهده سواران مسلح ومکمل وملبس به لباس خاصه نهایت خوشنود ومنشرح شدند- سرکار گردون وقار همراه بهای صاحبان وراجه کلان و فقیر صاحب ولاله کشن چند درخلوت سخنان فرمودند که خلاصه قیل وقال صاحبان عالی شان این است که راه ذهاب ایاب کشتی هاے از بمبئی بندر در بحر سندهه جاری شود واز دریاے سندهه کشتی هاے در دریاے ستلج بیایند راه آمد رفت بیوپاریان اجرا پذیرد +

حوال شدن تعلقه گجرات وغیره به دیوان شیو دیال وارشاد بنام فقیر شاه دین جهت احضار درخدمت کپتان صاحب ورخصت سردار بهال سنگهه اہلووالیه وتشریف بردن در دهرم ساله بهای صاحبان و ترخیص وکیلان راجه لاڈوه واله ورخصت کپتان صاحب واحضار وکیل از پشاور ورسیدن هنڈویات از دیوان ساون مل وعطاے شدن خطاب دیوانی واحضار سکندر خان مع اسد خان وماموری او نزد ونتوره صاحب +

درین وقت اجاره تعلقه گجرات ومیرپور چومک وکڑیالواله بمقابله مبلغ دو لک وده هزار روپیه حوال لاله شیو دیال پسر دیوان موتی رام گردیده ومبلغ بیست ویک هزار روپیه بابت طلب او مرحمت شده وارشاد عالی جلوه نفاذ یافته که بشرط آبادی ملک ورضامندی زمینداران به تحصیلی ملک باید پرداخت ارشاد به فقیر شاه دین گردیده که روز وشب درحسن خدمات کپتان صاحب حاضر باید شد وسواران لاسیه همراه فقیر معز الیه مامور شدند که دربجا آوری خدمات کپتان صاحب سعادت اندوز باشند بنحوے دربجا آوری احکام توقف ودرنگ نسازند موافق مصلحت وکنگاش کپتان صاحب و بهای صاحبان خلعت خاصه مع جیغه وسرپیچ وکنٹهه مروارید وجه رخصتانه بسردار بهال سنگهه اہلووالیه عطا ومرحمت گردیده وحسب الارشاد بطرف کپورتهله مامور شده- بتاریخ هفتم ماه پوه روز مبارک سالیانه بهای صاحب ریاضت وعبادت ارتسام لامثل له فی الانام بهای وستی رام جی سرکار والا وقت سه پهری در دهرم ساله بهائی صاحبان تشریف برده بدریافت ملاقات بهای گوبند سنگهه مسرور ومنشرح شده مبلغ یک هزار روپیه گذرانیدند ومبلغ پانصد روپیه وجه ارداس حواله بهای صاحبان فرمودند- ۹ عدد پارچات از قسم دوشاله وکمخواب ازطرف بهای صاحبان

عطا و مرحمت شد و بعد از درشن و دیدار از راه بازار فقیر صاحب اندرون قلعه مبارک تشریف آوردند۔
درین وقت مانان سنگهه و رتن چند وکیلان راجه لاڈوه واله زیب ترخیص یافتند و
خلعت سیزده پارچه از قسم دوشاله و کمخواب و گلبدن و یک راس اسپ بازین زردوزی جهت راجه
معزالیه۔ و هفت پارچه مع کڑه طلای به مانان سنگهه و پنج پارچه به رتن چند از پیشگاه جاه و جلال
عطا گشت و مراسله بنام راجه معزالیه مشعر ماموری وکیل شایسته مع دو راس اسپان بروز مبارک بیساکهی
در سرکار والا مرقوم قلم مسرت رقم گردید۔ بتاریخ سیزدهم ماه پوه کپتان صاحب حسب الارشاد بشرف
ملازمت پرداختند خلعت بیست و یک پارچه مع پنج رقم جواهر و یک راس اسپ بازین طلای در وجه
کپتان صاحب و یازده پارچه و رقم جواهر مع یک راس اسپ در وجه ڈاکٹر صاحب
و مبلغ دو هزار روپیه در وجه کمپنی حواله گشت و حاجی سوداگر که حسب سفارش کپتان صاحب
مشرف شده بود یک دوشاله و چوغه امداد ساختند و کپتان صاحب بتاریخ ماه صدر روانه
هری کے شدند و در وجه فقیر شاه دین مبلغ یک هزار و یک صد روپیه و در وجه لاله چونی لعل
مبلغ پانصد روپیه مع نجف خان رساله دار۔ سواران مبلغ دو هزار و یک صد روپیه مرحمت
فرمودند و کپتان صاحب جهت سفارش شاه شجاع الملک چند مرتبه گذارش کردند
که به انداز مبلغ یک لک و بیست و پنج هزار روپیه بابت قیمت قطعه الماس به شاه مذکور حواله شود که
درین روزهای شاه مذکور جهت انصرام کار و بار سلطنت بطرف قندهار روانه مے شود و مبالغ برای
اخراجات او در کار اند۔ سرکار والا در جواب آن فرمودند که حسب التجویز این معنے رانمیده خواهد شد۔
خلعت خاصه و جوڑی کڑه طلای به لاله کشن چند عنایات فرمودند۔ امیر بخش مع شش راس
اسپان از پشاور بهره یاب گردید و اسپان مطبوع طبع شکل پسند آمدند۔ هنڈویات مرسله دیوان ساونمل
در سرکار والا داخل شدند و مورد احسنت فرمودند۔ پروانه بنام دیوان مشارالیه قلمی شده که درین وقت از راه
عنایات متکاثره خطاب دیوانی بشما عنایت شده بیشتر از پیشتر در تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات
سعادت اندوز باید بود۔ سکندر خان وکیل نواب شاه نواز خان بشرف ملازمت پرداخت
خلعت خاصه بطریق رخصتانه در وجه اسد خان مرحمت گشته و ارشاد عالی شرف نفاذ یافته که به اتفاق
فقیر شاه دین نزد و نتوره صاحب رفته اجاره سنگهه باید گرفت۔ در صورت دیگر جاگیر مبلغ
سیزده هزار روپیه سال تمام در وجه قوت لایموت از طرف والا گیرد۔
احضار میکنٹن صاحب و عرضی صاحبزاده شیر سنگهه از کشمیر و عرضی چونی لعل

ورخصت الارڈ صاحب و ماموری مصر روپ لعل بطرف دوابہ و احضار معتبر شاہزادہ خجستہ بخت از دہلی و ترخیص ڈاکٹر مارٹمن صاحب +

بتاریخ ہژدہم ماہ پوہ وقت شام سیکش صاحب بعد از ملاقات کپتان صاحب وارد انار کلی گردید سرکار والا اقتدار بہ مجرد اطلاع این خبر ضیافت وغیرہ لوازمات مطلوبہ بدست خلیفہ نورالدین فرستادند وصبحی بتاریخ نوزدہم ماہ مذکور خلیفہ مسطور مع لابھ سنگھ حسب الارشاد صاحب مسطور را حاضر ساخت سرکار گردون وقار بتواضع و تکریم تمام بر کرسی نشانیدہ استفسار اعتدال مزاج صاحبان عالی شان فرمودند مشار الیہ مراسلات صدر و دہلی و کپتان صاحب نظر مبارک گذرانید۔ از آنجا کہ مضمون راحت مشحون مشعر تاسیس اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد بود باعث ابتہاج و انشراح طبع سرکار والا گردید پانزدہ تھیلی ردو صند وقچہ ظروف بلورین وغیرہ و طباچہ و شراب گذرانید تا دو سہ گھڑی گفتگوے اطراف و اکناف شگفتہ ظہور بخشید۔ باز مشار الیہ حسب الارشاد در چھاونی آمدہ اقامت ورزید۔ عرضی کنور شیر سنگھ نظر مبارک گذشت کہ ماہوارہ بقدر مبلغ دو لک روپیہ بدست سبحان علی در سرکار تلطف آثار ارسال داشتہ۔ درجواب آن ارشاد والا اصدار شدہ کہ ہنڈویات بخنۂ از صرافان معتبر کنانیدہ بفرستند۔ عرضی چونی لعل مشعر روانگی کپتان صاحب از فیروزپور بطرف بھاول پور گذارش شد۔ درجواب آن پروانہ عالی بہ تاکید مزید مرقوم شدہ کہ اخبار پختہ روزمرہ عرض رسان باید کرد۔ رخصت الارڈ صاحب از حضور انور لمعہ صدور بخشید و طلب مواجب و رسوم او بموجب آئین صاحبان عالی شان حوالہ شدہ و مبلغ سی ہزار روپیہ رالشمینہ و مبلغ پنج ہزار روپیہ نقد از سرکار دولت مدار مع خلعت فاخرہ حوالہ شدہ۔ مصر روپ لعل مع خلعت فاخرہ جہت تحصیلی مبلغ پنج لک و بیست و دو ہزار روپیہ از کارداران و جاگیرداران دوابہ ماموری گشتہ و ارشاد عالی مواد صادر شدہ کہ بشرط آبادی ملک مبلغ تحصیل باید ساخت سلطان سنگھ معتبر شاہزادہ خجستہ بخت از شاہجہان آباد مع یک زنجیر فیل بشرف ملازمت پرداخت۔ مبلغ ہفت صد روپیہ وجہ انعام عطا گردیدہ۔ ڈاکٹر مارٹمن صاحب کہ از چندے شرف احضار میداشت از حضور لامع النور رخصت شدہ و مبلغ ۳ ہزار و ہفت صد روپیہ در وجہ طلب تا اخیر پوہ از سرکار دولت مدار عطا و مرحمت گردیدہ +

خیرات و صدقات روز ماگھی و رخصت خداداد خان و مراسلہ بارنس صاحب و ارشاد بنام صاحبزادہ بلند اقبال جہت اقامت در لاہور و ماموری سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ بطرف کوہستان و رخصت شاہزادہ

خجسته بخت و عزم سرکار بطرف شکار و حاضر شدن سردار عطر سنگهه و وساوا سنگهه در شاه بلاول و عطاے موضع مانگه به راقم تاریخ و رخصت وکیل راجه پٹیاله واله و عطاے مواجب در وجه ایوب شاه و نواب ملتان و حلمست شدن حکیم حاکم راے

روز مبارک سنکرانت ماه ماگهه مبلغ هفت هزار روپیه را پشمینه در وجه اکالیه هاے مرحمت فرمودند۔ خلعت هفت پارچه در وجه خداداد خان داجل واله عطا شده۔ مراسله بارلنس صاحب مشعر روانگی از ولایت و رسیدن از هرات در مشهد و اراده پیشتر گذارش شد۔ در جواب آن مشعر تاسیس اساس اتحاد مرقوم گردیده۔ ارشاد بنام صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگهه قلمی شده که سرکار والا اقتدار عنقریب بجهت سیر و شکار تشریف ارزانی میفرمایند شما در لاهور متوقف باشند و امیر بخش را همراه رکاب فیروزی ماب مامور سازند که در شکرپور حاضر شده یک راس اسپ و مبلغ یک هزار روپیه نقد وجه ضیافت حواله نمایند۔ سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه به عطاے خلعت خاصه و کڑه طلای و سرپیچ و کنٹهه مرصع بجهت تحصیلی ملک کوهستان مامور شده و دو شاله قیمتی مبلغ پانصد روپیه در وجه مهمان سنگهه والضاً در وجه چوهدری گاهی خان عطا گردیده و خلعت خاصه در وجه وکیل راجه بلاس پوره مرحمت گشته و ارشاد والا صادر شده که مبلغ یک لک و بیست و پنج هزار روپیه بابت ملک منڈی و سوکیت تحصیل باید ساخت۔ خلعت یازده پارچه از قسم پشمینه در وجه شاهزاده خجسته بخت شاه جهان آباد واله مع مبلغ یک هزار روپیه نقد عطا گردیده و رخصت نامبرده از سرکار والا اقتدار بمنصه اعلان رسیده و دو خلعت خاصه در وجه آدمانش هم مرحمت گشته و سردار والا اقتدار بتاریخ هشتم ماه صدر بعزم شکار متوجه شاه بلاول شدند۔ در اثناے راه سردار عطر سنگهه و وساوا سنگهه یک زنجیر فیل مع چند پوشاک هاے و پنج راس اسپان خاصه بطریق نذر گذرانیدند۔ درین وقت سرکار دولتمدار بابت انعام کتاب مستطاب تاریخ موضع مانگه علاقه منی واله به مصنف تاریخ عطا فرمودند و کتاب تاریخ بطرف کپتان صاحب زیب ترسیل یافته۔ رخصت شیر سنگهه معتبر راجه پٹیاله واله از سرکار والا اقتدار شعشعه ظهور یافته و خلعت هفت پارچه مع کڑه طلای عطا گشته و مراسله اتحاد سلسله بنام راجه مسطور مشعر ماموری پنڈت راهد کشن مع پانزده عدد پارچات پشمینه و یک راس اسپ با زین طلای بابت عذرخواهی والده راجه مذکور زیب ترقیم پذیرفته و مبلغ دو صد روپیه را پوشاک و مبلغ ۳ صد روپیه را تنخواه بنام کارداران جالندهر

به پنڈت مذکور از حضور لامع النور عطا شده و مبلغ سیزده هزار نقد و مبلغ پنج هزار روپیه از پشمینه در وجه نواب سرافراز خان و شاه ایوب وغیره شاهزادگان ولایت از سرکار تلطف آثار مرحمت گردیده بتاریخ نهم ماه ماگه حکمت و فطانت اقتضای لاله حاکم رای داعی اجل را لبیک گفته رهگرای منزل بقا شده۔ ازانجا که مردی نیک آثار و قابلیت شعار بود باعث افسوس مزاج سرکار والا گردید +

مراجعت سرکار دولتمدار از شکار و پروانه بنام کنور شیر سنگه و رخصت معتبر سلطان محمد خان و رخصت معتبران کیتهل واله و عزم شکار و ارشاد بنام دیوان ساون مل و عرضی فقیر شاه دین +

بتاریخ بیست و هفتم ماه ماگه سرکار والا اقتدار از شکار مراجعت با فر و نصرت فرموده در باغ زیر قلعه مبارک تشریف شریف آوردند۔ الارڈ صاحب مع مفرید صاحب فرنگی حاضر گردید۔ موافق سفارش صاحب معزالیه پروانه بنام کنور شیر سنگه زیب ترقیم یافته که درین وقت مفرید صاحب فرنگی بسمت خطه کشمیر از طرف حضور والا مامور شده باید که بمجرد ورود پروانه حضور والا مشارالیه را بر محال شالداغ مقرر و معین نمائید و یک دوشاله عمده قیمتی مبلغ یالفصد روپیه به صاحب مذکور عطا شده و هم معرفت الارڈ صاحب مبلغ یک هزار روپیه ماه بماه بر کشمیر تنخواه گردیده و ارشاد والا اصدار شده که محال شالداغ را از نسبت سابقه آباد باید ساخت و تمام احوالات کشمیر بشرح وارد سرکار گردون وقار عرض باید نمود۔ رخصت حافظ نامی معتبر سلطان محمد خان بجلوه اعلان رسید و خلعت نه پارچه از قسم دوشاله و کمخواب و گلبدن و دو رقم جواهر و هفت پارچه به خان مسطور مع جوڑی کڑه طلائی در وجه معتبر عطا گردید و بهائی امیر بخش معتبر صاحبزاده بلند اقبال و امیر داروغه برای آوردن اسپان آئین قدیم همراه معتبر مرخص شده۔ بتاریخ دوم ماه پهاگن رام سنگه و چندی داس معتبران بهائی اودے سنگه کیتهل واله بشرف ملازمت پرداختند۔ حسب التجای وکلای رخصت بمنصه اعلان رسید و خلعت هفت پارچه و مبلغ دوصد روپیه نقد وجه رخصتانه بهر یک عطا شده و مراسله اتحاد سلسله مشعر تشیید اساس اتحاد و ارسال پوشاک یازده پارچه مع یک راس اسپ با زین زردوزی و اورتک کلابتونی حواله وکیلان گردیده۔ بتاریخ سوم ماه پهاگن سرکار دولتمدار بطرف شکار تشریف فرمای شده و پروانه بنام دیوان ساون مل شرف صدور یافته که هرگاه کپتان صاحب رونق افروز نواحی ملتان شوند پس شمایان از راه تشیید اساس اتحاد سرکارین عالیتین استقبال ساخته به تواضع و تکریم بسیار دیره باید کنانید و مبلغ نقد وجه ضیافت وغیره لوازمات مطلوبه صاحبان عالی شان حسب الارشاد

باید رسانید و خود در خدمت **کپتان صاحب** حاضر بوده بتمشیت احکام دوستان یکرنگ مستعد باید شد۔ عرضی **فقیر شاه دین** گذارش شد که ملاقات بهجت آیات **کپتان صاحب** همراه **نواب بهاول پور** جلوه نمایش یافته اولاً **غلام قادر** وغیره معتبران بطریق استقبال آمده و در دیوان خانه متصل **شهر بهاول پور** بغل گیری بایک دیگر ساخته بر مسند نشسته و شلق سلامی توپ گردید و مبلغ پانصد روپیه **نواب** سردارانه ساخته و مبلغ دو صد روپیه **کپتان صاحب** بمنصه اعلان آورده و تا چند گهڑی سخنان ازدیاد مراتب دوستی و اتحاد کرده ماندند۔ **کپتان صاحب** به کمال شیرین زبانی و رطب اللسانی بر زبان مبارک آورده که آنکه سخنان موالفت نشان تشید بنیان ائتلاف اند **فقیر شاه دین** ظاهر خواهد نمود لیکن خلاصه **صاحبان عالی شان** چنان است که در هر جا که ورود مسرت آمود مے سازیم ارتباط روابط اتحاد مے نمائیم **نواب** معزالیه بر زبان آورد که رعایاے **زمینداران ڈوگر ڈلو** شرارت پیشه و راهزن در ملک **صاحبان** و سرکار دولتمدار **خالصه جی** راهزنی و دزدی مے سازند و مایان منفعل از راه اوامر و نواهی بیرون اند حالا تدارک آن فتنه فاسده کرده مے شود سرکار والا بر زبان مبارک آوردند سردارے که سوار بناشد و هر وقت در عیش و نشاط مشغول بود چه تدارک خواهد ساخت۔ باز **کپتان صاحب** از **نواب** مسطور استفسار ساخت که آنکه وکیلان **میر تهارا** مع **وکیل سرکار والا** در ملک شما غارت شده چه سبب است در جواب آن **نواب** مسطور بیان ساخت که این معنے را دریافته عرض کرده خواهد شد۔ یک مراسله بنام **بارنس صاحب** زیب تسطیر یافته بخدمت صاحب معزالیه رسانیده و جواب را طلبانیده باید داد۔ **کپتان صاحب** در جواب آن اظهار نمود که حالا رسانیدن مراسله و طلبانیدن جواب متعذر الوقوع است که **بارنس صاحب** از **ملک ایران** واپس شده بطرف **لاهور** مے رود و هنگام رسیدن صاحب مذکور در **لاهور** مراسله فرستاده خواهد شد۔ باز **نواب** معزالیه پنجاه و یک تهان از قسم دوشاله هاے و گلبدن و رومال و جامه وار و کهیس هاے و لونگی و دو راس اسپان یکے بازین طلای و دوم بازین نقره و یک دست باز و قبضه شمشیر و پیش قبض به **کپتان صاحب** حواله ساخته از تمامی کارداران و متوسلان خود نذر به **کپتان صاحب** دهانیده۔ باز **کپتان صاحب** گفته مراسله **لاٹ صاحب** حواله کرده خواهد شد و هم سخنان تشید اساس اتحاد دولتین مبین خواهم گشت حالا بڈیره بر دند باز به لقاے مسرت انتماے محظوظ و مسرور خواهم گردید۔ روز دوم **یعقوب خان** به ڈیره **کپتان صاحب** آمده حاضر گردید **میکشن صاحب** از طرف **کپتان صاحب** همراه خان مسطور جهت احضار **نواب** مامور گشت و خان معزالیه مع **نور بصران** آمده ملاقی شد و **کپتان صاحب** تا لب فرش

خوشحال سنگھ و بھائی گورمکھ سنگھ مع شیخ غلام محی الدین بطرف کشمیر جلوه نمایش پذیرفت معزالیهما حسب الارشاد عالی کوچیده در عرصه بیست روز داخل کشمیر جنت نظیر شدند بمجرد رسیدن آنجا نایره قهر و غضب مشتعل ساخته دست ظلم و تعدی بر جمیع کارداران و باشندگان کشمیر دراز ساختند - و کارداران کنور شیر سنگھ را قید کردند از قرار تفصیل وصول نذرانه از کارداران آنجا کنانیدند - پنڈت سوہج بھان مبلغ یک لک و نود هزار روپیه - منشی تلوک چند پنڈت مبلغ هفتاد و پنج هزار روپیه - همت پنڈت فوطه دار مبلغ بیست و پنج هزار روپیه - پنڈت کول بھان مبلغ سی و پنج هزار روپیه - شنکر پنڈت کوتر و مبلغ پانزده هزار روپیه - شیخ جلال الدین مقیم داغ شال مبلغ هفتاد و پنج هزار روپیه - جماعه مقیمان و وا فروشان مبلغ پنجاه هزار روپیه - چند بت سررشته دار داغ شال مبلغ بیست و پنج هزار روپیه از قانونگویان پرگنات مبلغ پنجاه و شش هزار روپیه - از کارداران متفرقه مبلغ نود و پنج هزار روپیه - از کارداران کنور شیر سنگھ مبلغ هشتاد و پنج هزار روپیه - آنچه که اسباب نفیسه در توشه خانه کنور شیر سنگھ از قسم ظروف هاے نقره و طلا و بلور و رقم هاے جواهر و پشمینه و خیمه هاے فرمایشی که چوب هاے از طلا و نقره بود بقدر مبلغ هفت لک روپیه در قابوے خود کرده - از ورود جماعه دار و بھائی گورمکھ سنگھ و افواج متواتره سرکار قحطے عظیم در کشمیر که باشندگان آنجاے از خانمان آواره شده باطراف گریخته رفتند در اثناے راه اطراف فوج فوج جان به حق تسلیم کرده قریب بماه جماعه دار وغیره در کشمیر استقامت داشتند - از قسم اسپان قابل و عمده نمونه نگذاشته از هرکس بزور گرفتند - مردمان کشمیر بقدر هزارها درامرت سرجی آمدند بلکه تا دهلی و کلکته و بنارس رسیدند - سرکار دولتمدار از استماع بندوبست کشمیر از آنجا کوچیده مراجعت بطرف مناور در پیش ساختند +

تشریف آوری در مناور بتاریخ بیست و نهم ماه جیٹھ سمت ۱۸۹۰ و حواله فرمودن صاحبزاده بلند اقبال وجه ضیافت در سرکار والا وغیره سرداران و باز نزول اجلال میمنت اشتمال در حمید پور بر لب دریاے و احوال سابقه دیوان محکم چند بیان فرمودن و پروانه بنام دیوان موتی رام و ارشاد عالی به دیوان اجودھیا پرشاد و عرضی از کشمیر و رخصت معتبر راجه لاڈوه واله +

سرکار دولتمدار بتاریخ بیست و نهم ماه جیٹھ سمت ۱۸۹۰ نزول فیروزی شمول در مناور آوردند و شلق توپخانه به کمال شادمانی و تجمل جلوه نمایش پذیرفت - صاحبزاده بلند اقبال از تشریف آوری سرکار سرور الصدر سمت ۱۸۹۰

ومنشرح القلب بوده یک راس اسپ با زین طلای ومبلغ یک هزار و یک صد روپیه در سرکار دولتمدار وجه
ضیافت ونذرانه گذرانید ومبلغ دو صد وپنجاه روپیه در وجه راجه جی کلان ومبلغ یک صد روپیه به
وزیر کیسری سنگهه ومبلغ یک صد وبیست وپنج روپیه نذرانه گرنتهه صاحب جی ومبلغ شش صد
روپیه در سرکارات عالیات ومبلغ یکصد وبیست وپنج روپیه به سردار دهنا سنگهه ملوی ومبلغ
پنجاه ویک روپیه به فقیر رضا داده والیضاً الیضاً هر دو رتن چند وفراشان وخدمتگاران وغیره
ملازمان درجه بدرجه حواله فرمودند - بتاریخ سی ام ماه صدر دایره دولت اقبال در حمید پور لب
درجهنگی ورود مسرت آمود فرمودند - وقت سه پهری تعریف دیوان محکم چند فرمودند که وقتے
در ماهه روهیله هاے بقدر مبلغ ده یا نزده هزار روپیه شده بودند سرکار والا به دیوان مذکور بیان فرمودند
که الحال مبالغ در خزانه موجود نیست ومواجب به روهیله هاے دادن است چه تدبیر وصلاح کرده شود
دیوان مذکور گذارش ساخت که مبلغ پانصد روپیه بطریق خرچ عنایت فرمایند در عرصه عنقریب از
ملک محروسه بیباقی فوج روهیله هاے کرده شرف یاب مے شویم - دیوان مذکور همین طور بیباقی
فوج ساخته شرف یاب گردید - مبلغ شصت هزار روپیه نقد بطریق نذر در حضور انور گذرانید - امروز
فراست وخیر اندیشی وبهادری دیوان مذکور یاد مے آید - پروانه بنام دیوان موتی رام صادر شد
که در سرکار دولتمدار واضح شده که حکیم در کاشی جی سکونت مے دارد دو نسخه ادویه هاے هاضم نزد او
موجود است حکیم مذکور را در جناب فیض مآب باید فرستاد - ارشاد فیض بنیاد بنام دیوان
اجودهیا پرشاد شرف ایراد یافته که الارڈ صاحب وکورٹ صاحب مع پلاٹن
وسواران ورجمن بتاریخ دوم ماه ساون در لاهور وارد شوند - عرضی از کشمیر در سرکار دولتمدار
گذارش شده که به صلاح وتدبیر کنور شیر سنگهه وجماعه دار خوشحال سنگهه وشیخ غلام
محی الدین بر محال داغ شال مقرر ومعین شده وبر پنڈت سورج بهان مبلغ
یک لک وپنجاه هزار روپیه وجه نذرانه مقرر شده وسزاولان در باب وصولی مبالغ در عقب پنڈت
مذکور گردیده اند - رخصت وکیلان راجه لاڈوه واله از حضور اشرف گردیده ویک زنجیر فیل
مع هوده وپارچات دسته رقسم جواهر بنابر راجه معزالیه ودوشاله ومبلغ پانصد روپیه به معتبران حواله شده
ومراسله مشعر از تخاص وکیلان مع اسباب صدر مرقوم قلم مسرت رقم بنام راجه مسطور گردید +

بتاریخ دهم ماه هاڑ تشریف فرمای سرکار والا اقتدار در قصبه وزیرآباد ومن بعد
در قصبه گوجرانواله واحوال هواے غبارناک وبتاریخ سیزدهم ماه صدر

رونق بخشی در ترگڑھ و پروانہ بنام سردار لھنا سنگھ مجیٹھیہ و تشریف فرمائی در قلعہ و احضار خلیفہ نور الدین و ونتورہ صاحب و گنڈا سنگھ لبتری و پروانہ بنام دیوان کرپارام و احضار راجہ ہیرا سنگھ و پروانہ بنام راجہ سوچیت سنگھ و اوی تابیلہ صاحب و عرضی تاراچند و پروانہ بنام فقیر امام الدین و سردار مجیٹھیہ و احضار وکیل ڈیرہ اسمعیل خان و ماموری سردار تیج سنگھ بہ آن روے آب و شرف یابی ونتورہ صاحب مع فقیر عزیز الدین رضا انصاری مع اسباب آوردہ ڈیرہ غازی خان ٭

بتاریخ دہم ماہ ہاڑ صبحی سرکار والا اقتدار بہ سواری کشتی از اکھنور نہضت فرمودہ وقت ۳ پہری رونق بخش قصبہ وزیر آباد شدند و اوی تابیلہ صاحب کاردار آنجا شلق توپ خانہ بکمال آب و تاب کنانیدہ مع مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ نقد وجہ ضیافت و شیرینی وغیرہ لوازمات شرف یاب گردید۔ سرکار والا از معاینہ نقشہ شہر کہ بکمال لطافت و نزاکت تیار شدہ بود بنہایت خوشنودی فرمودند۔ صاحبزادہ بلند اقبال مسرور بہ ملاقات فرحت آیات گردید۔ ارشاد درباب روانگی لاہور شرف ایراد یافت۔ بتاریخ یازدہم ماہ مذکور از وزیر آباد تشریف فرماے گوجرانوالہ شدند۔ در اثناے راہ وقت ۳ چہار گھڑی روز باقی ماندہ آن چنان غبار و ظلمت نمایان شد کہ از شب دیجور ہزاران فوقیت داشت کہ قلم در اظہارش قاصر است۔ بتاریخ دوازدہم ماہ مذکور تشریف فرماے کھوڑی گردیدند و پروانہ بنام خلیفہ نور الدین جہت تصفیہ باران دری حضوری باغ و آویختن پردہ ہاے برابواب و ایضاً در بالاے دری باغ ترگڑھ احضار آن روے آب در ترگڑھ مع لوازمات ماکول مشروبات شرف صدور یافت۔ روز دوم بتاریخ سیزدہم ماہ مذکور تشریف فرماے در ترگڑھ خلیفہ نور الدین مع شیرینی و فواکہ وغیرہ شرف یاب گردید۔ پروانہ بنام سردار مجیٹھیہ شرف صدور یافتہ کہ قبایل کاہن سنگھ و ولیکھا سنگھ و ہیرا سنگھ از ساکنان ڈیرہ بابا نانک جی گرفتہ بہ محافظت و حراست در امرتسر جی نگاہ باید داشت۔ من بعد حسب الارشاد بہ عمل باید آورد۔ وقت ۳ پہری در باران دری حضوری باغ تشریف آوردند۔ خلیفہ نور الدین مع نذر و نقد و شیرینی و فواکہ شرف یاب گردید۔ و ونتورہ صاحب بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت و اسپ بازین طلای و تنگی ہاے سرخ در سرکار والا اقتدار گذرانید سرکار والا آثار استفسار احوال ڈیرہ غازی خان فرمودند۔ گنڈا سنگھ لبتری و گیان سنگھ

مع اسدخان بشرف احضار معزز شدند- بنا بر نگاه داشتن اسدخان در مسجد پادشاهی
ارشاد والا صادر شده- پروانه بنام دیوان کرپارام شرف صدور یافت که از کنجاه قطع مراحل ساخته
شرف درجناب والا باید گردید- راجه هیرا سنگهه مشرف گردید سرکار والا اعدار استفسار احوال ملک
کوهستان وسیر وشکار و آب وهوای آن ملک فرمودند- مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه ضیافت
وشیرنی وفواکه وگل سوتیا عطا گشت- پروانه بنام راجه سوچیت سنگهه جهت احضار در لاهور مع
اوتی تابیله صاحب از وزیرآباد صادر شده- عرضی تاراچند مشعر ورود در قصور و کشیدن
چند نفر دزدان را بردار و من بعد حسب الامر در پاک پٹن گذارش شده در جواب آن پروانه صادر گردیده
که تقسیم افواج همرکابی از تفصیلی خود باید ساخت- پروانه بنام فقیر امام الدین و سردار لهنا سنگهه
مجیتهیه صادر شده که تصفیه رام باغ قرار واقعی باید ساخت و آب وریگ در سردخانه های انداخته
تمام حیاض لبلب باید کنانید و آب شاه نهر در شاله باغ رسانیده باید داد- مولاداد خان
معتبر نواب ڈیره اسمعیل خان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت دو جهانی حاصل
ساخت و دو راس اسپان مرسله نواب مطبوع طبع مشکل پسند آمدند- کیفیت آبادی ملتان
وشجاع آباد و احوال شجاع الملک استفسار فرمودند- سردار تیج سنگهه که مع شش
پلٹن و یازده ضرب توپ و زنبورک جهت مسماری قلعه نو احداث شام سنگهه اٹاری واله متصل
پسرور در علاقه سرکار کلال واله مامور شده بود در ین وقت پروانه بنامش صادر شده که مبلغ شانزده هزار
روپیه بابت نذرانه از شام سنگهه اٹاری واله گرفته و مسماری برج کنانیده دهند و شرف
دربارگاه فلک اشتباه باید شد- فقیر عزیز الدین رضا انصاری نزد و منتوره صاحب
رفته ارشاد والا رسانید که آنچه واجب الادای سرکار والا اقتدار نزد شما می باشد از روی قسم
حضرت مسیح الزمان عیسی علیه السلام قرار تحقیق و راستی در سرکار ذوالاقتدار رسانیده
باید داد- مشارالیه بعرض پرداخت که تمام و کمال بنظر فیض اثر گذرانیده می آید- فقیر معزالیه به اتفاق
صاحب موصوف حاضر حضور والا شد و سیزده راس اسپان- دو راس اسپ بازین طلای و دو راس
اسپ باساز انگریزی وغیره و چهارده قلاوه سگان و یک ضرب توپ و هشت زنبورک و هشتاد هزار
گول توپ و دو عدد قالین و بقچه پارچات از قسم گلبدن و لونگی وغیره و بیست و شش کیسه تنکی های
طلای و مبلغ یک لک و بیست و پنج هزار روپیه نقد در سرکار دولت مدار رسانیده سرخروی حاصل
ساخت و اجناس و مبالغ تحویل توشه خانه مصر بیلی رام شدند- توپ و زنبورک در ڈیره

میان الٰهی بخش سپرد گردیدند - مبلغ پانصد روپیه در وجه حاملان اسباب وغیره عطا شد +
عرضی جماعه دار خوشحال سنگه بابت معافی تقصیر شام سنگه اٹاری واله و احضار
وکیلان حیدر آباد و خیرپور و شرف یابی معتبران ٹانک و ٹبون و عرض بهای
صاحبان زبانی لاله سوهن لعل سوری مصنف تاریخ هذا بابت بارش باران
و رسیدن هنڈویات مرسله دیوان ساون مل از ملتان و خیرات و صدقات
روز خسوف به محتاجان حواله فرمودن و شرف یابی دیوان ویساکها سنگه و عطا شدن
مبالغ به نواب ملتان و وکیل شاهزاده کامران و عرضی جماعه دار مذکور از کشمیر
و احضار شدن سردار تیج سنگه و مراسله بنام کپتان صاحب و احوال ویساکها
سنگه و مقرری نذرانه و شرف یابی سردار عطر سنگه کالیان والیه از ٹانک
دهنی در سرکار فیض مدار و ماموری اردلیان حضوری بطرف دیوان ساون مل
ناظم ملتان +
عرضی جماعه دار خوشحال سنگه مشعر معافی تقصیر سردار شام سنگه اٹاری واله بنظر مبارک گذشت
و باز سردار مذکور بشرف ملازمت پرداخت یک راس اسپ بازین طلای و جیغه و یک ٹنکی طلای بنظر
مبارک گذرانید و عفو تقصیرش جلوه نمایش یافته - درویش محمد خان و لاله آسانند وکیلان سنده
بشرف احضار مباهات ابدی اندوختند شش راس اسپان مرسله ناظمان حیدر آباد و یک راس اسپ
مرسله مراد علی خان و یک راس اسپ میر نور محمد خان و یک راس اسپ نصیر خان و چهار قلاوه
سگان و تبنه هاے شمشیر و پارچات بدستور سابقه و چهار راس اسپان مرسله میر رستم خان و قبضه
شمشیر و تفنگ و پارچات بدستور سابقه بنظر مبارک گذشته و مبالغ در وجه ضیافت وکیلان و جلوانه
اسپان معرفت لاله سوهن لعل سوری عطا شدند - معتبران ٹانک و ٹبون مع دو راس اسپان
و مبلغ ده هزار روپیه نقد شرف یاب شدند ارشاد والا در باب اداے باقی مبالغ شرف ایراد یافت - درین
وقت عرضی کدام نجومی از هندوستان آمده بود سرکار والا فرمودند که گفته نجومیان درست نمے شود سرکار والا
درین روزهاے تمام نجومیان را طلبیده از بارش باران استفسار فرمودند اظهار احدے قرین به راستی
نیامد بهای صاحبان زبانی لاله سوهن لعل سوری مصنف تاریخ هذا گذارش نمودند
که بتاریخ نوزدهم ماه هاڑ بارش باران خوب وجه خواهد شد بفضل سری اکال پورکه جی بتاریخ ماه مذکور بارش
بکمال شدت بارید سرکار والا فرمودند که لاله مسطور قابل و عالم و مرد غریب است گفته اش اکثر مرتبه

در سرکار والا بیقین رسیده است سوای لاله مذکور کسی تیر برهدف مراد نمیرساند۔ هنڈویات رساله دیوان ساون مل بمعرفت لاله دیوی دیال بنظر مبارک گذشته و دیوان مسطور بابت گرفتن اجاره ڈیره غازی خان وکچهی و داجل و سنگهر هنگام فیصله حساب دوساله و نتوره صاحب بقلم نیاز رقم آورده بود در جوابش ارشاد والا صادر شده که بعد از چند روز جواب باصواب شرف ترقیم می پذیرد۔ بتاریخ بیست ویکم ماه مذکور روز خسوف خیرات و صدقات و یک زنجیر فیل و گاومیشان و ماده گاوان و مبالغ نقد حواله مستحقان و محتاجان فرمودند۔ دیوان ویساکها سنگه بحضور ساطع النور مشرف گردید و درباب ادای مبلغ پنج لک روپیه تاکید مزید صادر شده مشار الیه التماس ساخت که تمام زیورات وجنس خانگی فروخته مبالغ نذرانه ادای خواهم ساخت۔ بعد از چند روز مبلغ دو لک و یازده هزار روپیه ضرب خطه کشمیر بضامنی الارڈ صاحب بر دیوان مسطور مقرر شده و خلاصی از محبوسی حاصل ساخته۔ سردار عطر سنگه کالیان والیه بتاریخ بیست ونهم ماه هاڑ مع اسپان و قاطران و شتران ملک گهیبی مشرف گردید و اسپان در وجه سردار تیج سنگه و میان الهی بخش بابت گهڑیال هاے عطا شده۔ درین وقت شیر سنگه اردلی بطرف دیوان ساون مل مامور شده که و نتوره صاحب آئین قبولیت مبلغ دوازده لک روپیه نوشته داده اگر شمارا ازین رقم زیاده معلوم بوده باشد از قرار تحقیق دریافته عرض سازند اگر شمارا اجاره منظور است قبولیت نوشته ارسال حضور والا دارند۔ تفصیل کچهی و سنب پور مبلغ چهار لک روپیه و کچهی و ڈیره غازی خان مبلغ سه لک روپیه کچهی دیگر مبلغ سه لک روپیه۔ کوٹ مٹهن مبلغ پنجاه هزار روپیه۔ هرندو داجل مبلغ شصت هزار روپیه۔ سنگهر مبلغ یک لک روپیه و نتوره صاحب قبولیت نوشته در سرکار والا داده +

عزیمت سرکار والا مدار در سری امرت سر جی و شرف یابی در دربار صاحب جی و عطاے پشمینه در وجه نبیره راجه سنسار چند و احضار وکیل شاهزاده کامران و شرف یابی وکیل کپتان صاحب درباب مقدمه سلیمان آدم او شان و شرف یابی سردار لهنا سنگه سندهان والیه و رسیدن پسر زمان شاه در باغ صمد جو و عطاے ضیافت و پروانه بنام الارڈ صاحب و ارشاد بنام صمد جو جهت احضار شاهزاده و ملان شکور و احضار راجه گلاب سنگه و گذارش آئین ملک کوهستان +

سرکار دولتمدار بتاریخ دوم ماه ساون از لاهور انتهاض رایات عالیات فرموده رونق بخش شاله باغ شدند و بتاریخ چهارم ماه مذکور تشریف فرمای رام باغ گردیده بتاریخ پنجم ماه صدر صبحی در دربار صاحب جی بهره یاب گردیدند و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در دربار صاحب جی و مبلغ ۳ صد و بیست و پنج روپیه در اکال بنگه و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در جهنڈا بنگه و ایضاً در شهید بنگه و مبلغ دو صد روپیه در دوکهه تهنجنی جی و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه در وجه متصدیان و ایضاً بهائی جیا سنگه گرنتهی و ایضاً گرنتهه صاحب جی اُرداس فرخت اساس کنانیده داخل رام باغ شدند. حساب قلعه گوبند گڑهه گذارش شد. بتاریخ یازدهم ماه مذکور مبلغ هفت هزار روپیه را پشمینه در وجه نبیره راجه سنسار چند از راه عنایات متواتره و نوازشات متکاثره عطا و مرحمت فرمودند۔ وکیل شاه زاده کامران معرفت فقیر عزیز الدین بشرف ملازمت پرداخت و اسپان مرسله شاهزاده مذکور بنظر فیض اثر گذرانید۔ تا چند گهڑی استفسار احوال آن ملک فرمودند۔ وکیل کپتان صاحب حاضر گردیده در باب سلاتوسالی سلیمان نامی معتبر کپتان صاحب و عدم مزاحمت محصول از لاهور تا دریای اتک بر زبان آورد بپاس خاطر کپتان صاحب پروانه بنام کارداران از لاهور تا اتک قلمی شده که صندوقچه های کپتان صاحب همراهی سلیمان به محافظت و حراست تمام در اتک رسانیده باید داد و در اثنای راه احدی مزاحمت بابت محصول بجلوه ظهور نیارد۔ سردار لهنا سنگه سندهان والیه مع چند تهکی طلای مشرف گردید و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت مع چند خوان شیرینی عطا گردیده۔ بتاریخ پانزدهم ماه مذکور حیدر شاه پسر زمان شاه مع ملان شکور در باغ صمد جو آمده اقامت ورزید و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت شاهزاده و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه به ملان شکور عطا و مرحمت شده و مبلغ یک صد روپیه بابت تیاری بنگله در باغ بنابر اقامت شاهزاده و ملان شکور به صمد جو حواله گردید۔ پروانه بنام الارڈ صاحب به تاکید مزید و قدغن بلیغ صادر شده که مبالغ از دیوان ولیسا سنگه گرفته داخل سرکار والا مدار باید ساخت۔ درین معنی تفاوت و توقف نباید نمود۔ شاهزاده حیدر شاه و ملان شکور حسب الارشاد معرفت میان صمد جو بشرف ملازمت کیمیا خاصیت مستسعد شدند۔ و دو راس اسپان گذرانیدند۔ سرکار والا تبار از روی الطاف استفسار نویدات مزاج شاه مذکور فرمودند۔ راجه گلاب سنگه مع بیست و یک راس اسپان و یک صد شهار شتران و سی راس قاطر و دو عدد قبضه شمشیر های و برچهی های و لونگی های پنڈدادن خان و چهولداری های و مبلغ چهار لک روپیه نقد بشرف ملازمت بهره یاب

مشارالیہ گرفتند و از طرف خود نوشتہ دادند و مصر روپ لعل بطرف دوابہ بست جالندھر
بنابر تحصیلی آن ملک مامور شدہ و ارشاد فیض بنیاد صادر شدہ کہ بشرط آبادی ملک بہ تحصیلی مبالغ باید
پرداخت۔ پروانہ عنایت نشانہ بنام لالہ کشن چند زیب ارقام عنایت ارتسام یافتہ کہ درین وقت
ملان شکور از سرکار دولتمدار بعد از استقرار عہد و پیمان روانہ لودھیانہ گردید و حسن خان
والف شاہ مع ہنڈویات بطرف شکارپور خواہند رفت۔ بخدمت کپتان صاحب
ظاہر باید نمود۔ دو شالہائے رنگارنگ بہ افسران ڈیرہ ڈیرہ گھوڑ چڑھا و چار یاری وغیرہ و کمیوے معلے
از راہ موہبت کبری و عطیہ عظمی مرحمت فرمودند سردار عطر سنگھ کالیان والیہ بنابر اخراج ہنینا
سنگھ ہننگ کہ سر بشورش و فساد در ملک مانجہ و منی برداشتہ بود مامور گشت نامبردہ خبر
ماموری افواج شنیدہ روانہ آن روے آب گردید۔ خبر عبور نمودنش کہ در سرکار دولتمدار واضح گردید
از زبان مبارک در باب تشید اساس اتحاد فرمودند کہ اکالیہا مبدائے فساد در ملک محفوظہ صاحبان فتنہ
و شورش خواہند کرد و شکایت صاحبان عالی شان خواہد آمد لہذا ہمان وقت دیوان تاراچند
مع ہفت صد سوار و دو ضرب توپ بنابر محبوسی او مامور شدہ کہ گرفتار ساختہ حاضر سازد۔ عرضی
اخبارنویس کلکتہ گذارش شد کہ بحسب رضائے او تعالے جل شانہ آتش در قلعہ کلکتہ مشتعل
شد ہر چند آب انداختند و از تاب او بیتاب شدند فایدہ مرتب نگردید و ناچار بعد از پے تاپے و بے
آبے اضراب زدہ دیوار قلعہ مسمار ساختند۔ عرضی جمعدار خوشحال سنگھ گذارش شد
کہ او کشمیر جنت نظیر مع مبالغ و اسباب نیارہم در عرصہ عنقریب شرف یاب جناب کیمیا مآب
مے شویم۔ سرکار والا از استماع مضمون عرضی بر زبان مبارک آوردند کہ جمعدار از راہ فراست و دانای مبالغ
خواہد آمد درست و راست لیکن کشمیر ویران شدہ است ✣

پروانہ بنام لالہ کشن چند و عرضی دیوان تاراچند مشعر احضار و پروانہ بنام سردار
ہری سنگھ و پروانہ بنام سلطان محمد و قیل و قال زبانی سرکار دولت مدار
و پروانہ بنام کنور شیر سنگھ و پروانہ بنام راجہ بسوہلی و حوالہ شدن خلعت
در وجہ سرداران سندہان والیہ بدست کنور صاحب جی و رخصت
وکیلان کوہستان و ارتخاص سردار فتح سنگھ اہلووالیہ و رسیدن ہرجس رائے
از لودھیانہ و پروانہ بنام رائے گوبند جس و بنام چونی لعل جہت تحصیلی
آیین دسہرہ و احضار سرداران سندہان والیہ و عطاے شدن ضیافت

وعرضی دیوان ساون مل وصدور جواب وعطاے شدن خلاع معرفت ونتورہ
صاحب بہ اربابان ڈیرہ غازی خان وآمدن جماعہ دار خوشحال سنگہ در امرتسرجی ہم
پروانہ بنام لالہ کشن چند زیب صدور یافتہ کہ مبلغ پنج ہزار روپیہ منجملہ مبلغ دہ ہزار روپیہ سوڈہیان ملہ والہ در وجہ
رجمن خاص متعینہ آنندپور ولودھیانہ حوالہ سازند درین باب تاکید مزید است۔ بتاریخ نہم ماہ بھادون
عرضی دیوان تاراچند مشعر ملاقات ننا سنگہ در موضع ہوجی لب دریاے گذارش شد وحسب
الارشاد عالی ہنگ مذکور در امرتسر بہرہ یاب گردید ومبلغ یک صد وبیست وپنج روپیہ عطا گشت
پروانہ بنام سرداری سنگہ زیب صدور عنایت گنجور یافتہ کہ جسر دریاے اٹک بہ کمال متانت وحصانت
تیار باید کنانید کہ انتہاض دایرہ دولت واقبال بعد انقضاے روز مبارک دسہرہ بطرف پشاور مصمم
بالجزم است۔ پروانہ بنام سلطان محمد قلمی شدہ کہ اسپان توپ خانہ آراستہ وپیراستہ وفربہ باید ساخت
وآنچہ اسباب توپ خانہ مطلوب باشد تیار سازند کہ سفر پشاور در پیش است۔ سرکار دولتمدار از زبان مبارک
فرمودند کہ سرکار والا اقتدار از کپتان صاحب استفسار کردہ بود کہ اگر کسے از سرداران عالی شان
ملک محروسہ سرکار ویران سازد یا خورد وبرد نماید سزاے او در آئین صاحبان عالی شان چیست
کپتان صاحب بر زبان اتحاد نشان آوردند کہ ڈیرہ او ضبط کردہ آید۔ حال جماعہ دار جی خطہ
کشمیر خورد وبرد کردہ آمدہ وملک ویران ساختہ چہ تدبیر این معنے ساختہ آید وپروانہ بنام سرداران عالی شان
وسندہان والیہ قلمی شدہ کہ کپتان صاحب نوشتہ اند کہ باوجود حکم سیاست سرکار والا اقتدار
ہنگامہ وفساد فیمابین سرداران عالی شان بسبب بے اتفاقی در پیش ونایرہ عناد وفساد مشتعل لازم کہ
آیندہ از عناد وفساد دست کوتاہ باید ساخت یکے نقصان افواج۔ دوم ویرانی ملک۔ سوم خرچ بیفایدہ
وہر کسے کہ از سرداران عالی شان در کشمیر رفتہ بند وبست باوجود آبادی رعایا نماید ورضا نامہ رعایا وبرایا
کہ ودایع بدایع حضرت صمدیت اند در سرکار والا اقتدار رساند ملک دیگر بہ او عطا خواہد شد ومورد الطاف
متوافرہ ومظہر اعطاف متکاثرہ خواہد گردید۔ پروانہ بنام کنور شیر سنگہ زیب ترقیم یافتہ آفرین صد
آفرین کہ باوجود این چنین فراست ودانای نگاہے احوالات ویرانی کشمیر در سرکار والا اقتدار عرض
نساختہ اند آئین خردمندان این است کہ از شما بجلوہ اعلان رسیدہ۔ پروانہ بنام راجہ لبو ہلی
قلمی شدہ کہ یک راس اسپ بازین طلای نذر بابت روز مبارک دسہرہ گرفتہ حاضر باید شد درین باب
قدغن بلیغ است بتاریخ یازدہم ماہ مذکور در وجہ سرداران سندہان والیہ خلعت ونقد بدست نورحدقہ
سلطنت کنور نونہال سنگہ بطرف راجہ سانسی زیب تبلیغ یافتہ۔ وکیلان کوہستان

گردید ازراه عنایات مستفسر سویت طبع او گردیدند و مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت عطا گشته سرکار والا
استفسار آئین ملک کوهستان از دفتریان فرمودند - گذارش شد که آئین منڈی مبلغ یک لک و یازده
هزار روپیه - کلو مبلغ پنجاه و شش هزار روپیه - سوکیت مبلغ بیست و پنج هزار روپیه فرمودند که حسب الا
صلاح اضافه آئین کرده شود +

ارشاد سرکار دولتمدار بنام سردار فتح سنگھ اہلووالیه واحضار شاهزاده دهلی وعطا شدن خرچ در وجه اسد خان و حکمت شدن سردار امیر سنگھ سندھانوالیه وعطا شدن مبالغ در وجه مصر روپ لعل جهت شادی وعرضی سردار فتح سنگھ اہلووالیه و پروانه در جواب آن و بتاریخ سی و یکم ماه ساون تشریف فرمای در دربار جی و من بعد انتهاض رایات عالیات بطرف ترن تارن و ملاقات فرمودن همراه سردار فتح سنگھ و تشریف آوری در امرتسر جی +

ارشاد فیض مواد بنام سردار فتح سنگھ اہلووالیه زیب ایراد یافته که بر اماوس ماه بهادون در ترن تارن
مسرور به ملاقات خویش گردانند - شاهزاده قادر بخش پسر مرزا جوان بخت شاه جهان
آبادیه مع یک راس اسپ بازین زردوزی و چند پارچات و پنج اشرفی مسرور به ملاقات گردید - تا چند
گھڑی استفسار احوال آن ملک فرمودند - مبلغ یک هزار و یک صد روپیه عطا گردید - سردار عطر سنگھ
سندھانوالیه در سرکار گذارش ساخت که عالی جاه اسد خان از قوت لایموت محتاج است
وجه گذران او از سرکار دولتمدار عطا گردد - تنخواه مبلغ یک هزار روپیه بنام مصر بیلی رام جهت مدد معاش
او عطا گردیده - بتاریخ بیست و هشتم ماه ساون سردار امیر سنگھ سندھانوالیه جان بجان آفرین
سپرده بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور در موضع راجه سانسی در آتش احراق نمودند - سردار
عطر سنگھ و سردار وساوا سنگھ و سردار لهنا سنگھ ازین چنین واقع جان گداز
بنهایت مکدر و ملول گردیدند - مصر روپ لعل نبات شادی دختر خود در سرکار والا اقتدار گذرانیده بود مبلغ
پنج هزار روپیه در وجه اخراجات شادی عطا شده - عرضی سردار فتح سنگھ اہلووالیه گذارش شد که
بالخیریت در فتح آباد وارد گردیده - پروانه بتاکید مزید صادر گشته که در ترن تارن مسرور به ملاقات فرحت
آیات باید شد - بتاریخ سی و یکم ماه مذکور سرکار والا اقتدار از رام باغ سوار شده در دربار صاحب
جی مشرف گردیدند و بعد از حصول درشن آن مکان فیض نشان عزم بطرف ترن تارن بجلوه

نمایش آوردند۔ مصر بیلی رام مع پوشاک ہے وغیرہ اسباب روانہ ترن تارن شدہ و روز مبارک سنکرانت
ماہ بھادون کہ اماوس ماہ بھادون بود خیرات و صدقات در ترن تارن بمنصہ اعلان آوردند۔ سردار
فتح سنگھ اہلووالیہ مع یک راس اسپ مسرور بہ ملاقات فرحت آیات گردید و استفسار نویدات اعتدال
مزاج فرحت امتزاج سردار باوقار فرمودند۔ باز روانہ امرتسر جی شدہ در رام باغ نزول فیروزی شمول آوردند
شرف یابی سرکار دولتمدار در دربار صاحب جی و عرضی علی محمد خان خود کہ در
جواب آن و آمدن سردار فتح سنگھ اہلووالیہ در سرکار والا و رفتن بھائی رام سنگھ
در راجہ سانہسی و پروانہ بنام صاحبزادہ بلند اقبال در مقدمہ خواص خان و رخصت
ملان شکور و ماموری مصر روپ لعل بطرف دوابہ و پروانہ بنام لالہ کشن چند و عطا
شدن دو شالہ ہاے بہ افسران و ماموری سردار عطر سنگھ کالیان والیہ درباب
اخراج نیناسنگھ اکالیہ و رفتن آن روے آب ستلج و باز روانگی دیوان تاراچند
بنابر محبوسی او و عرضی اخبار نویس کلکتہ و عرضی جماعہ دار خوشحال سنگھ از
کشمیر در سمت ۱۸۹۱

بتاریخ دوم ماہ بھادون سرکار دولتمدار در دربار صاحب جی مشرف شدہ از راہ فرحت اساس جابجاے
کنایندہ خیرات و صدقات حوالہ مستحقان فرمودہ داخل رام باغ شدند۔ عرضی علی محمد خان خود کہ
مشعر اخبار شکارپور و التجاے پروانہ جدید بنابر یومیہ بنظر عالی گذشت لہذا ازراہ عنایات پروانہ بنام
دیوان ساون مل درباب اجراے یومیہ اش بدستور سابقہ قلمی شدہ۔ بتاریخ چہارم ماہ صدر سردار
فتح سنگھ اہلووالیہ مع لالہ گنہیا لعل وکیل و دو راس اسپان بازین زردوزی بہ احراز ملاقات
مسرت آیات پرداخت تا چند گہڑی سخنان ایام سابقہ کردہ ماندند۔ امروز بھائی صاحب
بھائی رام سنگھ بنابر تعزیت سردار امیر سنگھ در راجہ سانہسی تشریف بردند و بھائی
گوبند رام در سرکار دولتمدار رفتہ بہ عقدہ کشاے امورات خلایق پرداختند۔ پروانہ بنام صاحبزادہ
بلند اقبال مشعر احضار خواص خان در سرکار والا مدار و روانگی پشاور قلمی شد و بتاریخ ششم
ماہ مذکور معرفت صاحبزادہ بلند اقبال خلعت فاخرہ و مبلغ سہ صد روپیہ بہ او عنایت شد۔ درین وقت
ملان شکور مع استقرار عہود و مواثیق مستقرہ حسب الارقام کپتان صاحب از سرکار دولت مدار
مرخص گردید خلعت یازدہ پارچہ در وجہ ملان شکور مع مبلغ یک ہزار روپیہ۔ و ہفت پارچہ مع دو شالہ
بہ گل محمد و ایضاً بہ حسن خان و الف شاہ عنایت شدہ و سرکار دولتمدار کاغذ عہد نامہ از

از سرکار والا اقتدار عز ترخیص یافتند - درو جه دهاری وکیل راجه منڈی هفت پارچه - درو جه راجه جی یازده پارچه مع تفنگ - درو جه لعلو سوکیت واله پنج پارچه - درو جه راجه آنجا هفت پارچه ویک ضرب تفنگ - درو جه وکیل کلو پنج پارچه - درو جه راجه هفت پارچه ویک ضرب تفنگ از راه عنایات تازه حواله شده سردار فتح سنگه اهلووالیه مع یک راس اسپ و تحایف رخصت و به کوچ متواتره روانه کپورتهله گردیده - هرجس راے خزانچی کپتان صاحب بشرف ملازمت پرداخت استفسار اعتدال مزاج اتحاد امتزاج صاحبان عالی شان فرموده مبلغ ضیافت عطا شدند و بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه پروانه به تاکید تمام زیب ترقیم یافت که آنچه مقدمه دادستد هرجس راے در امرت سرجی تے باشد بموجب سند ناطق از روے تحقیق و قرار واقعی اثبات کرده بدهاند و رضانامه هرجس راے در سرکار والا باید فرستاد و پروانه بنام راے گوبند جس قلمی شد که موافق صلاح صواب دید کپتان صاحب از لودهیانه روانه شده و قطع منازل ساخته شرف یاب جناب والا باید گردید - پروانه بنام معتبر لاله چونی لعل قلمی گردید که موافق آئین مستمره هرکاره هاے را فرستاده موافق آئین به تحصیلی نذر و نیاز روز دسهره مبارک باید پرداخت و کاغذ موافق تفصیل در کتاب کلان مسطور است -

سرداران سندهان والیه با چهار راس اسپان دو راس اسپ با زین طلای و دو راس اسپ با زین زردوزی و پارچات بشرف ملازمت پرداختند - مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در وجه سرداران بطریق ضیافت عطا و مرحمت گردیده - عرضی دیوان ساون مل شعر رسیدن کپتان صاحب و میکشن صاحب در احمد پور و استرشاد در باب دادن ضیافت بنظر مبارک گذشت که هرگاه صاحبان در ڈیره غازی خان یا غوث گڑهه تشریف بیارند مبلغ پانصد روپیه کپتان صاحب و مبلغ دو صد روپیه میکشن صاحب را ضیافت و شیرینی حواله سازند - حسب العرض و منتوره صاحب درو جه اربابان ڈیره غازی خان همراهی صاحب مسطور خلاع آفتاب شعاع عطا شدند - کوڑے خان یک دوشاله - جلال خان یک دوشاله - بهم خان یک دوشاله - سید خان یک دوپٹه - محمد خان یک دوپٹه - درو جه گوسوامی صاحب یک دوشاله - پروانه در باب واگذاری جاگیر مبلغ یک هزار و پانصد روپیه زیب ترقیم یافته - بتاریخ بیست و چهارم ماه مذکور جماعه دار خوشحال سنگه بیرون دروازه امرت سرجی فرود آمد مبلغ پانصد روپیه درو جه ضیافت عطا شد و بهای صاحب بهای رام سنگه نزد

جماعه دار تشریف برده از ارشادات عالیات مطلع گردانید - روز دوم بتاریخ پنجم ماه مذکور جماعه دار بشرف ملازمت کیمیا خاصیت مشرف گردید و مبلغ سه لک روپیه نقد و مبلغ پنج لک روپیه را پشمینه در سرکار والا اقتدار رسانید و باعث انشراح مزاج وهاج گشت +

عطا شدن مبلغ در وجه ملان شکور و سطور پروانجات بنام راجگان کوهستان و اهل کاران راجه گلاب سنگهه و رخصت راجه صدر بطرف جمون و پروانه بنام دیوان ساون مل +

مبلغ پانصد روپیه در وجه اخراجات به ملان شکور عطا شده و یک پوشاک مع مبلغ پانصد روپیه در وجه الف شاه و یک پرتنک و تنخواه مبلغ سه صد روپیه بر ملتان در وجه حسن خان مرحمت گردیده و یازده تنکی طلائی جهته نذر شاه شجاع الملک حواله کاهن سنگهه خدمتگار فرمودند و ملان مسطور در سرکار والا اقتدار جهت طلبگاری بابت مدد و استعانت شجاع الملک گذارش ساخت - سرکار والا مدار از زبان مبارک فرمودند که هرگاه نوشته کپتان صاحب خواهد آورد افواج ظفر امواج حواله خواهد شد - بار دیگر ملان مسطور درخواست پروانه عالی بنام دیوان ساون مل جهت رفاقت و اعانت در سرکار والا اقتدار ساخت - در جواب آن فرمودند که بدون نوشته کپتان صاحب ترقیم پروانه اصلاً شعشعه ظهور نمی بخشد هر طوریکه کپتان صاحب در طریق انیق اتحاد سرکارین عالیین بقلم اتحاد رقم خواهد آورد موافق آن شعشعه ظهور خواهد پذیرفت - پروانجات تفقد آیات بنام کارداران راجه گلاب سنگهه ولاله دلباغ رائے مختار کار راجه کلان و کاربردازان سردار هری سنگهه و شیر باز خان پونچهه واله و رحیم خان راجوری واله و نامدار خان گهکهر وغیره زیب صدور یافته که درین وقت سرکار والا از راه نوازشات متوافره محصول غله یا موره کشمیر معاف فرموده هر قدر که غله وغیره اجناس بیوپاریان روانه کشمیر شود محصول آن معاف و واگذار است درین باب نوعے تخلف ننمایند که ضرور شرط است - بتاریخ بیست و هشتم ماه بهادون تخفیف راجه گلاب سنگهه بطرف جمون شرف ایراد یافته و خلعت خاصه از راه عنایات متکاثره عطا و مرحمت شده - پروانه بنام دیوان ساون مل زیب صدور یافته که آنچه اخبار نویس شماحسب الارشاد سرکار عالی در لشکر شجاع الملک قیام میدارد او را تاکید مزید باید ساخت که تا قندهار همراه لشکر رفته در اخبار نویسی سعادت اندوز باشد - بنام میان صمد جو ارشاد واجب الانقیاد صادر گردید که آنکه هر حسب رائے خزانچی کپتان صاحب مقدمه داد و ستد همراه ساهوکاران امرت سر جی میدارد از روے راستی و تحقیق موافق بهی هاے سند ناطق صرافانه فیصل زند

دریاب حق تلفی احدے از احاد نپردازند*

محبوسی کارداران کشمیر و شرف یابی رائے گوبند جس و حاضر شدن اسباب مرسله سردار سندهانوالیه در امرت سر و ارشاد به راجه سوچیت سنگهه جهت ماموری پشاور و عطاے شدن مبالغ در وجه راجه هیرا سنگهه روز سایر و پروانه بنام لاله کشن چند و آمدن بابا سادهو سنگهه کرتارپوریه و استفسار از بهای صاحبان بابت احوال کشمیر و گورمکهه سنگهه و احضار وکیل راجه سنگت سنگهه و پروانه بنام سردار لهنا سنگهه مجیتهیه و شرفیابی وکیل کلو و رخصت وکیل راجه پتیاله واله*

چند بهان و وارث خان و دیوی سهائے شال داغ واله و رائے چند وغیره کارداران کشمیر محبوس شدند و طلبگاری نذرانه معرفت الارڈ صاحب از کارداران کشمیر گردیده - رائے گوبند جس بتاریخ دوم ماه اسوج در امرت سر جی شرف یاب شده و در حضور اشرف بهره یاب گردیده تمام احوالات آن طرف گذارش ساخت و مبلغ ضیافت در وجه رائے مذکور عطا گردیده - اسباب نذر سردار امیر سنگهه سندهانوالیه بنظر دربار صاحب گذشت و هفت راس اسپان و یک چهپر کهٹ نقره در اٹکل ٹهنگه وغیره مقامات جوڑی هاے کڑه طلای و دو شاله هاے وغیره اسباب گذرانیدند - به راجه سوچیت سنگهه ارشاد عالی صادر شده که بعد از انقضاے روز دسهره روانگی شما بطرف پشاور مصمم بالجزم است تمام اسباب مهیا و مرتب باید کنانید و آنچه اسباب از سرکار والا مطلوب و درکار است گذارش سازند که عطا کرده شود - روز سایر راجه هیرا سنگهه ارشاد بنام کارداران امرتسر جی وغیره متوسلان سرکاری جلوه ایراد یافته که نذر و نیاز روز مذکور بخدمت راجه مسطور باید گذرانید چنانچه هریک درباب رسانیدن نذر و نیاز پرداختند - بعد از ان شلق توپ خانه جلوه اعلان پذیرفت و مبلغ یکصد روپیه و پنجاه و یک انگکی طلای از طرف سرکار عالی عطا و مرحمت شده و پروانه بنام لاله کشن چند زیب تسطیر فیض تاثیر یافته که هرکس از سرداران در کشمیر رفته ملک را خراب و تلف ساخته این معنے را بخدمت کپتان صاحب ظاهر باید ساخت که در زمان مستقبل هرکسے را از سرداران که صلاح لازم الافلاح کپتان صاحب بوده باشد بطرف کشمیر روانه کرده شود - بتاریخ ششم ماه صدر بابا سادهو سنگهه سوڈهی کرتارپوریه متصل سری امرت سر جی رسیده اقامت ورزید حسب الامر صاحبزاده بلند اقبال نبابر استقبال مامور شد و بابا مذکور به اتفاق صاحبزاده موصوف وارد امرت سر جی گردیده - ارشاد فیض بنیاد بنام

مصر بیلی رام جلوه نمایش یافته که مبلغ یالفند روپیه نقد و شیرینی وغیره مغزیات بخدمت سوڈهی معزالیه رسانیده باید داد - بهای صاحبان بهای رام سنگه جی و گوبند رام جی به احراز ملاقات بهجت آیات پرداختند سرکار والا فرمودند که زبانی رتن چند منشی گذارش شده که مبلغ شصت و سه هزار روپیه وغیره اسباب بهای گورمکه سنگه از کشمیر آورده است و رتن سنگه گڈوی عرض نمود که بهای مذکور به اندازه مبلغ پنجاه هزار روپیه نقد و دو شاله هاے و چبر کهٹ هاے طلای و نقره و مبلغ پنج هزار روپیه راجا گیر کنور شیر سنگه آورده است آنچه به ایشان معلوم بوده باشد بیان فرمایند - بهای صاحبان از روے اخلاق حمیده جبلی بیان فرمودند که ما سخن واصلات اصغا نخواهیم ساخت و اصلاًتی کسے نیسیم او داند و کار او هر که خواهد کرد کرده خود خواهد یافت هر کسے که غذاے ثقل خواهد خورد درد شکم به او لاحق خواهد شد - دیوان سنگه معتبر راجه سنگت سنگه مع دو راس اسپان وغیره تحالیف بشرف ملازمت پرداخت ازراه عنایات مستفسر احوال نویدات راجه معزالیه شدند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت و همین قدر جلوانه اسپان عطا گردیده - بتاریخ نهم ماه مذکور پروانه واجب الاتعظیم بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه قلمی شد که از روے خیرخواهی و خیراندیشی و نمک حلالی کمر بسته معامله منڈی و سوکیت و کلو تحصیل باید ساخت که بیشتر از پیشتر الطاف سرکار والا شامل حال شما خواهد شد - شیر سنگه وکیل راجه پٹیاله واله مع خلعت هفت پارچه و مبلغ سه صد روپیه تنخواه بر سانه وال مرخص شد و مراسله اتحاد سلسله بنام راجه معزالیه مشعر ارسال یازده پارچه و یک راس اسپ زیب تسطیر زینت تاثیر پذیرفت +

پروانه بنام دیوان ساون مل و شرف یابی راے گوبند جس و رخصت شاهزاده دلی و عرضی لاله کشن چند و پروانه بنام چیت سنگه کمیدان و ماموری گلاب سنگه و گنهیا لعل جهت فیصله خرخشه سردار فتح سنگه و سوڈهی صاحبان و عطا شدن خلعت در وجه راجه کلو و ارشاد به صاحبزاده بلند اقبال و ونتوره صاحب و کورٹ صاحب و گشلمندی سرکار والا اقتدار و نشاندن پر لوگ هاے در کانگره و جوالامکهی و در امرتسر جی وغیره و حکایات قیل و قال سرکار والا با لارڈ صاحب +

پروانه بنام دیوان ساون مل قلمی شده که درین وقت قصبه اکال گڑهه بمقابل اجاره بمبلغ سی هزار روپیه بشما حواله شده از آنجا که وطن شما است از روے آبادی معامله تحصیل باید ساخت و کشتی هاے غله ازراه دریا در لاهور و رام نگر و پنڈ دادن خان رسانیده باید داد و آنچه موازی بیست و یک هزار ماني

تحصیلی و ونتوره صاحب در ڈیره غازی خان مے باشند فروخت کنانیده منڈویات در سرکار
والا ارسال باید داشت و شصت نفر سواران در چند نیوٹ نگاهداشته مبلغ چهار صد روپیه ماه بماه
حواله کرده باشند۔ راے گوبند جس مع یک راس اسپ و چند پارچات بشرف ملازمت بردخت
و مراسله شاه جهان آباد و لودهیانه مشعر تاسیس اساس اتحاد رسانید و ظروف هاے چینی وغیره
تحائف فرستاده صاحبان عالی شان بنظر مبارک گذرانید و سرکار والا احوال هندوستان
و صاحبان استفسار فرمودند۔ مبلغ بیست و پنج روپیه جلوانه اسپ و مبلغ سی روپیه بابت حامل پارچات
و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در وجه ضیافت راے مذکور عنایت فرمودند۔ شاهزاده دہلی که از چند ماه در
سرکار والا مدار قیام پذیر بود رخصت گردید۔ هفت پارچه از قسم دوشاله و کمخواب وغیره و مبلغ پانصد روپیه
نقد عطا ساختند۔ عرضی لاله کشن چند گذارش شد که گرانی غله در لودهیانه گردیده۔ لهذا کپتان
صاحب وکلاے اطراف را طلبیده تاکید مزید در باب رسانیدن غله در لودهیانه نموده اند و منادی در تمام
شهر کنانیده که موازی یک و نیم من غله فی روپیه در لودهیانه فروخت سازند۔ پروانه بنام چیت سنگه کمیدان
صادر شده که آنچه مقدمات ملک محفوظه سرکار والا آن روے آب ستلج بوده باشد بمعرفت کپتان ویڈ
صاحب فیصل ساخته در سرکار والا گذارش باید نمود و گلاب سنگه کمیدان و کنهیا لعل جهت
مقدمه خرخشه حد حدود سردار فتح سنگه اهلوالیه و سوڈهی صاحب مامور شده و ارشاد عالی
صادر گردیده که روز مبارک دسهره سردار مسطور و سوڈهی مذکور در حضور سراسر نور بهره یاب شوند که بالمشافه
سرکار والا فیصله حد و حدود جلوه نمایش خواهد یافت۔ رخصت وکیل راجه کلو بمنصه شهود رسید۔ خلعت
هفت پارچه و مبلغ دو صد روپیه به وکیل۔ و یازده پارچه مع دو رقم جواهر بابت راجه مسطور عطا گردیده۔ بتاریخ
هشتم ماه مذکور ارشاد واجب الانقیاد به صاحبزاده کهڑک سنگه جی بمنصه ظهور رسیده که بطرف پشاور
روانه باید شد و ونتوره صاحب و کورٹ صاحب مع پلٹن برگذر گهڑی کله مع چاریاری
بعد از مرور روز دسهره قیام پذیر شوند و طبیعت فیض طینت سرکار والا اقتدار که از مرکز اعتدال منحرف
گردید لهذا برهمنان بطرف سری کانگڑه و جوالا مکهی و پرمنڈل و لاهور و امرتسر جی
جهت پروگ و پاٹهه مامور و مقرر و معین شدند۔ سرکار دولت مدار از الارڈ صاحب استفسار فرمودند
که اگر در خانه صاحبان عالی شان کسے از سرداران مریض شود صاحبان که بزیور دانای دور دست آراسته
می باشند چه تدبیرے سازند۔ الارڈ صاحب التماس ساخت که کدام کس داناے زمان را مقرر و مشخص
مے سازند و از دست او ادویات مے خورانند و حکماے عصر را بر آن شخص مے گذارند و در جاے محفوظ

نگاہداشتہ لحظہ از خبرگیری غافل نمی باشند سرکار والا فرمودند کہ درست است۔ الحال سردار جوالاسنگھ بمرض خفقان مبتلا شدہ ازین مرض خلاصی او ممکن الوقوع نیست +

پروانجات بنام راجگان کوہستان و حوالہ شدن مبالغ برائے تیاری دسہرہ و اخبار شکارپور و آمدن مراسلہ کپتان صاحب و ارشاد بہ مصر بیلی رام و احضار رستہ توشہ خانہ +

پروانجات بنام راجہ لونجہ والہ و راجہ راجوری والہ و راجگان کلو و منڈی وغیرہ سرداران عالی شان و نگاردزاران ممالک محروسہ زیب تسطیر یافتند کہ وکیلان خود را مع تنگی ہاے و مبالغ نقد و اسپان بازین طلای موافق معمول آئین سابقہ روز مبارک دسہرہ شرف یاب جناب والا سازند اندرین باب تاکید بلیغ است۔ بنابر تیاری روز مبارک دسہرہ مبلغ پانصد روپیہ معرفت بھیمہ گورد تا بہ ساکنان امرت سرجی و مبلغ پانصد روپیہ بہ فقیر امام الدین حوالہ شدہ۔ اخبار شکارپور زبانی بھای صاحبان گذارش شدہ کہ شاہ شجاع الملک قرب و جوار شکارپور قیام پذیر است و ہمراہ ناظمان حیدر آباد صلح و صفای جلوہ نمائش یافتہ و سرکار والا بہ بھای صاحبان فرمودند کہ الحال ادویہ تیار سازند کہ طبع سرکار عالی در مرکز اعتدال آید و انتعاض رایات عالیات بعد از انقضاے روز مبارک دسہرہ شعشعہ ظہور بخشد۔ مراسلہ کپتان صاحب مشعر اشتیاق ملاقات بہجت آیات و استفسار اعتدال مزاج وہاج گذارش شد و در جواب آن مشعر از دیاد مراتب اتحاد و ہبوب اہویہ صحت و اعتدال در گلشن طبع مبارک تلمی گردید و ارشاد واجب الانقیاد بنام مصر بیلی رام شرف ایراد یافتہ کہ تحایف نفیسہ و ارمغان عجیبہ عالم اتحاد براے لاٹ صاحب مہیا و مرتب نمایند کہ عنقریب ترخیص راے گوبند جس روبکار است لہذا مصر مذکور در تیاری تحایف شب و روز مشغول است۔ بتاریخ بیست و ہشتم ماہ اسوج توپ خانہ منظہر علی و شیو پرشاد و میو اسنگھ در امرتسر جی حاضر شدہ شلق سلامی ساخت و مبلغ پانصد روپیہ وجہ انعام مرحمت و عطا شدہ +

روز سنکرانت ماہ کاتک ارشاد بہ کورٹ صاحب و عطاے شدن خلاع روز دسہرہ و ماموری میر حسن معتبر فریدلن صاحب و عریضہ نیاز کورٹ صاحب و ترقیم جواب آن و ماموری راجہ سوچیت سنگھ بنا بر استقبال نبیرہ راجہ سنسار چند و آمدن سردار فتح سنگھ اہلو والیہ و تشریف آوری در کوٹھہ روز مبارک دسہرہ و احضار تمام سرداران و احضار سردار

جوالا سنگھ بھڑانیہ و عطاے شدن مواجب در وجہ سواران چاریاری و مرحمت شدن خلعت در وجہ درگاہ سنگھ و عطاے یک زنجیر فیل بہ وکیل شاہزادہ کامران و شرف یابی وکیل راجہ بلاس پوریہ و احضار راجہ گلاب سنگھ جی در سرکار والا

روز سنکرانت مبارک ماہ کاتک مبالغ نقد و پوشاک ہاے و فیلان و اسپان در رام باغ سنکلپ فرمودند و بنام **کورٹ صاحب** ارشاد والا صادر گردیدہ کہ درین وقت مبلغ شصت و پنج ہزار روپیہ جہت تقسیم فوج مرسلہ است و در ڈیرہ **بابا نانک جی** فرود آمدہ تقسیم باید ساخت و عمل و دخل در **لونار** بجلوہ آشکار آوردہ گذارش سازند۔ درین وقت سرکار عالی بہ دفتریان عظام و دیوانان فہام و سرکردگان عالی شان اسم بہ اسم خلاع آفتاب شعاع روز مبارک دسہرہ مرحمت فرمودند۔ **میر حسن معتبر فریدن صاحب** کہ مع مراسلہ اتحاد سلسلہ صاحب معزالیہ شرف یاب شدہ بود درین وقت خلعت ہفت پارچہ و مبلغ دو صد روپیہ نقد وجہ رخصتانہ بہ معتبر مذکور حوالہ شدہ و مراسلہ بنام صاحب موصوف مشعر ترخیص وکیل و ازدیاد مراتب وداد زیب تسطیر یافتہ۔ بتاریخ چہارم ماہ صدر عرضی **کورٹ صاحب** گذارش شد کہ سپاہیان **تھانہ دار لونار** مردم پلاٹن را اندرون رفتن نمی دہند درین باب ہرچہ ارشاد شود موافق آن عمل نمودہ آید۔ در جواب آن پروانہ زیب صدور یافتہ کہ سپاہیان پلاٹن بر دروازہ شہر و قلعہ نشانیدہ و آنچہ اسباب اندرون قلعہ میباشد بیرون آمدن نخواہند داد ذمہ شما است۔ **راجہ سوچیت سنگھ** جہت استقبال **نبیرہ راجہ سنسار چند** بطرف **لودھیانہ** مامور شدہ و در خلوت ارشاد واجب الانقیاد صادر گردیدہ کہ مقدمہ آن روے آب ستلج است در ہر باب ملاحظہ آئین **صاحبان** و سرکار والا باید ساخت۔ بتاریخ نہم ماہ مذکور **سردار فتح سنگھ اہلو والیہ** مع **سردار نہال سنگھ** بدریافت مواصلت سراسر افادت پرداختند۔ چند راس اسپان گذرانیدہ باعث انفراح خاطر مبارک گشت۔ روز مبارک دسہرہ بتاریخ دہم ماہ مذکور سرکار والا اقتدار در کوٹھہ تشریف تشریف آوردند و تمامی سرکردگان عالی شان و مصاحبان سمو المکان در باب گذرانیدن نذرات روز دسہرہ مبارک سعادت جاودانی حاصل ساختند و مبلغ دہ ہزار روپیہ در وجہ سنگھان **انچل نگر جی** عطاے شدہ و بنام کمپوے معلے وغیرہ افسران پلاٹن تاکید مزید گردیدہ کہ ابتداے تاریخ نہم ماہ مذکور تا تاریخ یازدہم در **گمٹالہ** فرود باشند و بعد ازان حسب الارشاد بہ عمل آرند و بتاریخ دوازدہم ماہ مذکور سی و شش راس اسپان نذر روز دسہرہ مبارک مشاہدہ فرمودند و خورسند شدند۔ شلق روز مبارک دسہرہ بہ کمال آب و تاب بسیار شعشہ ظہور بخشید

و باعث خوشنودی خلایق گشت - سردار جوالا سنگه بهڑانیه مع یک راس اسپ خاصه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت و مبلغ هشتاد و پنجهزار روپیه نقد از توشه خانه مبارک جهت تقسیم طلب به افواج چاریاری مرحمت شده سرکار والا اقتدار از راه نوازشات متوافره یک دوشاله قیمتی یک هزار و پانصد روپیه درجه درگاه سنگه پدر روزیر کیسری سنگه عطا و مرحمت فرموده بطرف منڈی نمک و پنڈ دادن خان مامور ساختند - سابق ازین وکیل شاهزاده کامران مع تحایف نفیسه عز ترخیص یافته بود - بتاریخ شانزدهم ماه حال یک زنجیر فیل مع هوده نقره بنا بر شاهزاده معز الیه از سرکار دولت مدار حواله شده - یک راس اسپ مع یک دست باز و مبالغ نقد بابت روز مبارک دسهره مرسله راجه بلاس پوریه معرفت سردار لهنا سنگه مجیٹهیه بنظر مبارک گذشت و مبلغ بیست و پنج روپیه وجه جلوانه عطا گشت و راجه گلاب سنگه بشرف ملازمت پرداخته تمام احوال کوهستان گذارش ساخت و وجه ضیافت عطا و مرحمت گردید - مشاهده موجودات رجمن و عطا شدن پشمینه به صاحبزاده بلند اقبال مع عمله و فعله و مراسله بنام کپتان صاحب و بنام راجه رندهیر چند و پروانه بنام فقیر شاه الدین و لاله کشن چند و استفسار کردن وکیل راجه جیند واله و صدور پروانه بنام ونتوره صاحب و بنام مصر روپ لعل و ارشاد بنام سردار تیج سنگه و امر به فراشان جهته انتصاب خیام در دربار صاحب جی روز مبارک دیوالی و تشریف آوری سرکار والا در هرمندر جی روز مبارک دیوالی ✤

سرکار والا اقتدار از رام باغ سوار شده حاضری تمام افواج سواری و رجمن الارڈ صاحب مشاهده و معاینه فرمودند بتاریخ هفدهم ماه کاتک پشمینه مبلغ بیست هزار روپیه درجه صاحبزاده بلند اقبال مع عمله و فعله عطا و مرحمت گردید مراسله اتحاد سلسله بنام کپتان صاحب زیب تبلیغ یافته که درین وقت راجه سوچیت سنگه مع کمپنی سپاهیان و دو زنجیر فیل جهت استقبال راجه رندهیر چند مامور شده موافق استحکام اساس اتحاد سرکارین عالیین راجه مذکور را همراه راجه مسطور کنانیده باید داد که موافق تشید بنیان اتحاد در انجاح حوایج اوشان تفاوتے و تخالفے بوجهی من الوجوه نخواهد شد و مراسله بنام راجه مذکور تحلی شد که موافق انضباط ضوابط وداد سرکارین عالیین همراه راجه سوچیت سنگه شرف یاب سرکار والا باید گردید که حسب التجویز مستقره و مقرره کپتان صاحب بوجه احسن وجه گذران به شما عطا خواهد شد و پروانه فیض نشانه بنام فقیر شاه دین و لاله کشن چند مشعر ماموری راجه سوچیت سنگه و صدور مراسلات مودت آیات بنام کپتان صاحب و راجه رندهیر چند زیب ترقیم یافته که دیوان سنگه معتبر راجه جیند واله

درسرکار والا گذارش ساخت که درباب دادن ضیافت به راجه سوچیت سنگهه از کارداران لودهیانه بهرقسم که ارشاد صادر شود موافق آن عمل ساخته شود - ارشاد والا عز صدور یافت که مبلغ پانصد روپیه نقد و مبلغ بیست و پنج روپیه راشیرینی کارداران لودهیانه بطریق ضیافت حواله راجه مسطور سازند - پروانه بنام ونتوره صاحب عز صدور یافت که درین وقت سردار جوالاسنگهه از نکبت ایام خویش در پهره گرفتار است تمام ملک او ضبط ساخته درسرکار والا گذارش سازند - درین وقت از روے اخبار درسرکار گردون وقار واضح شد که خساره در ملک دوابه و لونور محل وغیره مے باشد و رعایا حیران و پریشان است از انجا که از بدو ابتسام صبح خلافت عوز و پرداخت رعایا مرکوز خاطر عاطر است لهذا بنام روپ لعل پروانه بتاکید مزید قلمی شد که آنچه خساره لونور محل وغیره مکانات مے باشد از روے تحقیق و قرار واقعی معلوم کرده حواله سازند در حساب سرکار بجراے و محسوب خواهد گشت - ارشاد والا به سردار تیج سنگهه جلوه ایراد یافته که در تمام پلاتن کمپوے معلے احکام عالی باید رسانید که روز مبارک دیوالی احدے از سپاهیان پلاتن شراب نوشی نه نمایند و یک یک کمپنی طنبور نواخته و اشنان ساخته در ڈیره خود بیایند و در اثناے راه و دربار صاحب تعرض احدے از احاد نشوند - بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور یک شامیانه مع چوب هاے نقره بجهت ارداس دربار صاحب فرستادند که اندرون هرمندرجی برپا سازند - باز به فراشان امر والا گردید که شامیانه و بیچوبه هاے سرکار والا زیر بنگه مبارک منتصب سازند - من بعد بیچوبه و شامیانه در باغ بیگم صاحبه حسب الامر برپا کردند و حضور اشرف هنگام دو گهڑی شب گذشته بسواری خاصه شیشه واله داخل باغ بیگم صاحبه شدند و روز دوم هنگام دو گهڑی روز برآمده در دربار صاحب جی شرف شده تمام اسباب سنکلپ فرمودند و ارداس نیاز اساس در هرمندرجی کنانیده در بنگه خود جلوس میمنت مانوس فرمودند و انعام روز مبارک دیوالی به صاحبزاده بلند اقبال و کنور صاحب و راجه هیراسنگهه وغیره سرداران عالی شان و متوسلان عطا گردید ⁂

سال گره سرکار والا اقتدار و نذرات گذرانیدن تمام سرکردگان و مقرری نذرانه بر سرداران سندهان والیه و ترقیم پروانه بنام کورٹ صاحب و عطا شدن یک راس اسپ به سوڈهی ساد هو سنگهه کرتارپوریه و انتقاص از امرت سرجی و تشریف آوری در باغ راجه کلان و احضار راجه رند هیر چند و عرضی کاهن سنگهه و الف شاه و ماموری توشه خانه

جانب لاهور روانگی الارڈ صاحب جانب ولایت وارشاد به صاحبزاده جهت روانگی لاهور واحضار وکیلان کاله باغ ❖

بتاریخ دوم ماه مگهر روز مبارک سال گره تولادان وغیره اسباب سنکلپ فرمودند- راجه صاحب کلان وجماعه دار خوشحال سنگهه وسرداران اٹاری واله وجوند سنگهه موکل و وزیر سنگهه رنگهڑ ننگلیه یازده یازده وهفت هفت وپنج پنج تهکی رساینده مورد عنایات گیتی ستانی شدند- مبلغ هفتاد وپنج هزار روپیه بابت نذرانه سرداران سندهان والیه مشخص شده وپروانه بنام کورٹ صاحب زیب تسطیر یافته که آنچه اسباب سرداران نزد شما است تمام وکمال حواله باید ساخت واز حدود ومتصرفه اوشان کوچیده پیشتر رفته اقامت باید نمود- یک راس اسپ بازین زردوزی و هیکل طلای در وجه سوڈهی ساد هو سنگهه کرتارپوریه حواله فرمودند- بتاریخ هفتم ماه مذکور سرکار والا از کول سر انتعاش رایات عالیات فرموده مع سرکار انت وارد باغ راجه صاحب شدند ومن بعد چند یوم بسیر وشکار ناحیه امرت سر جی متوجه بوده بتاریخ هشتم ماه مذکور برچاه بولاقا سنگهه بیرون لاهوری دروازه نزول اجلال آوردند- راجه رندهیر چند مع بیست ویک تهکی طلای ویک راس اسپ بشرف ملازمت پرداخت ازراه مهربانی مستفسر احوال شدند واز زبان مبارک فرمودند که بالکل خاطر جمع باید داشت که الطاف والا بر احوال شما مصروف ومبذول است- عرضی کاهن سنگهه والف شاه ماموره شکارپور مشعر شرف یابی بخدمت شجاع الملک ورسانیدن مبالغ و آوردن اسپان وغیره تحائف بنظر مبارک گذشت درجواب آن ارشاد عالی صادر شده که مع اسپان بزودی زود آمده حاضر باید شد- توشه خانه مصر بیلی رام ومصر جیسا حسب الارشاد بطرف لاهور روانه شده- عرض رخصت الارڈ صاحب اکثر مرتبه زبانی راجه کلان وجماعه دار وفقیر عزیز الدین درسرکار عالی گردید لهذا رخصت شعشه صدور بخشیده وبیباقی مواجب لغایت بیستم ماه مگهر از سرکار دولتمدار گردید تنخواهات بنام کارداران دوآبه قلمی شده- بتاریخ بیست وهفتم ماه مذکور ارشاد به صاحبزاده کهڑک سنگهه جهت روانگی لاهور لمع ظهور بخشیده- وکیلان کاله باغ مع دو راس اسپان ومبالغ نقد بشرف ملازمت مستسعد شدند- مبلغ یک صد روپیه وجه ضیافت ومبلغ پنجاه روپیه چلوانه اسپان تشریف آوری سرکار متصل کوٹهه ومراسله کپتان صاحب وخرخشه سرداران سندهان والیه وسردار هری سنگهه وشرف یابی در دربار صاحب روز سنکرانت ماه پوه وپروانه بنام سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه وارتخاص

وکیلان بھای کیتھل واله و حاضر شدن سردار عطر سنگھ کالیان واليه مع ضیافت و رخصت سردار تیج سنگھ و ترخیص راجه کلان جانب جموں و خلاع درو جه کارداران اوی تابیله صاحب و پروانه بنام خلیفه نور الدین ✢

بتاریخ بیست و هشتم ماه مگھر سرکار دولت مدار متصل کوٹھه دسهره واله تشریف فرمای شدند و بھای صاحبان به ملاحظه نبض پرداخته گذارش ساختند که آرام در طبع مبارک پیدا شد لیکن هوای سرد زمستانی مخالف است از رام باغ خواه در کوٹھه یا در لاهور رونق بخش شده آید - مراسله کپتان صاحب مشعر تشیید اساس اتحاد و سفارش نبیره راجه سنسار چند بنظر مبارک گذشت در جواب آن قلمی شده که حسب المرضی دوستان صمیم جاگیر وجه گذران عطا خواهد شد - آنکه فیمابین سرداران سندهان واليه و سردار هری سنگھ خرخشه حدود مییاشد - درین وقت سرداران سندهان واليه در سرکار والا اقتدار گذارش ساختند که سرکار عالی در ملک متصرفه سرداران عمل و دخل سازد درصورتیکه از سرداران گرفته به سردار هری سنگھ عطا خواهد شد ما یان از نوکری دست بردار خواهیم شد سرکار تلطف آثار اطمینان سرداران بوجه احسن فرمودند و بنام سردار مذکور ارشاد عالی صادر شده که در ملک سرداران سندهان واليه تهانه جات سرکاری خواهند نشست شما نایره عناد و فساد به آب وداد منطفی سازند - روز سنکرانت ماه پوه سرکار والا در دربار صاحب مشرف شده دو صد و پنجاه تنکی طلای وجه اردا س بنیاد اساس کنانیده و من بعد در اکال بنگه و جهنڈا بنگه و شهید بنگه و دوکھ بهنجنی و بابا اٹل رحه نذر داده هنگام یک پاس و سه گهڑی روز بر آمده داخل رام باغ شدند و شلق توپ خانه به آب و تاب بسیار جلوه نمایش یافت - پروانه عالی بنام سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه شرف تسطیر یافته که درین وقت راجه رنبیر چند نبیره راجه سنسار چند روانه لاهور شده ڈیره مشار الیه در چهاونی خود بیرون شهر لاهور به حراست تمام کنانیده خواهند داد - دیگر در هر باب خبرگیری او شان مد نظر باید داشت ذمه شما است - بتاریخ پنجم ماه مذکور یک راس اسپ و بیست و یک پارچه درو جه بھای اودے سنگھ کیتھل واله و خلعت هفت پارچه مع جوڑی کڑه طلای به وکیل از سرکار دولتمدار عطا گشته و مراسله بنام بھای مذکور مشعر رخصت وکیل مع یک راس اسپ و پارچات زیب ترقیم پذیرفته و سرکار عالی که در نواحی کاله رونق بخش شدند سردار عطر سنگھ یک راس اسپ و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه نقد مع شیرینی وجه ضیافت بنظر مبارک گذرانید و مورد الطاف بیغایات خسروانی گردید و سردار تیج سنگھ به مقام رام تیرتھ

بطرف لاهور رخصت گردید و ارشاد واجب الانقیاد عز ایراد یافت که ڈیره کمپوے معلے در میدان میانمیر
بایدکنانید و در باب گرفتن قواعد روزمره سعی موفور به ظهور باید آورد - بتاریخ نهم ماه مذکور راجه کلان حسب الامر
جلیل القدر روانه جمون بدستور ایام سابقه گردیده و حکم فیض شمیم صادر شده که پیشتر از ایام لوهڑی در لاهور
آمده حاضر شوند - اوی تابیله صاحب بشرف ملازمت پرداختند و هفتاد دوپٹه بنارسی به کار دارانش
از راه عنایات عطا فرمودند و بدستور سابقه بر تعلقات مفوضهٔ خودهاے مامور و معین شدند و پروانه بنام
خلیفه نور الدین زیب صدور یافته که بتاریخ هفتدهم ماه پوه سرکار دولتمدار در دار السلطنت لاهور
رونق بخش مے شوند و شلق توپ خانه و روشنی چراغان به کمال رونق و شان باید کنانید - چنانچه به فرخی و
فیروزی سرکار عالی وقار بتاریخ صدر وقت شام که صبح نورانی اقبال توان گفت تشریف شریف در لاهور آوردند ✣

احضار شاهزادگان ولایت و نواب ملتان و عطا شدن مبالغ جهت تقسیم در وجه خلیفه نور الدین و آمدن شاهزاده دهلی و فرستادن دو شاله‌هاے و خلاصی بهوپ دیو و خلعت در وجه راجه گلاب سنگه بدست بهای ماهون سنگه و عرضی سردار هری سنگه ✣

بتاریخ سیزدهم ماه پوه سرکار گردون وقار در مثمن برج دربار فرحت آثار فرمودند نواب سرافراز
خان و ذو الفقار خان و شاهزادگان ولایت مع نبات مبارک بادی تشریف آوری حاضر شدند
مبلغ پنجاه روپیه در وجه آدمان و حاملان نبات عطا فرمودند - مبالغ در وجه تقسیم فقرا و مسافران و میانمیر
و حضرت گنج بخش و سید اسحاق و میران شاه و نابینایان و مستحقان حواله خلیفه
نور الدین گردید که جابجاے به محتاجان و مساکین رسانیده باید داد - بتاریخ بیست و چهارم ماه صدر
شاهزاده دهلی داخل لاهور گردیده حسب الامر خلیفه نور الدین استقبال به تواضع و تکریم ساخته
اندرون ڈیره کنانیدند - مبلغ یک هزار روپیه وجه ضیافت عطا گردیده و دو شاله‌هاے بیش قیمتی در وجه
سادهو سنگه و بابا رامداس و بابا الیشر داس و مرقد میان میر و مزار حضرت
گنج بخش و غیره مکانات بزرگان دار السلطنت لاهور و ڈیره گورارجن صاحب جی
و پادشاهی سوم و چهارم و ڈیره بهای صاحب بهای و سنتی رام جی حواله ساختند
بهوپ دیو که از مدت مدید اسیر پنجه تقدیر بود بتاریخ بیست و هشتم ماه صدر بازوے مشار الیه
تفویض صاحبزاده بلند اقبال گردیده دو شاله و خلعت خلاصی رحمت فرمودند خلعت یازده پارچه مع
مع جوڑی کڑه طلای و سرپیچ و کنٹهه و یک راس اسپ در وجه راجه گلاب سنگه بدست بهای

ماہون سنگھ زیب تبلیغ یافت و مبلغ یک صد روپیہ وجہ خرچ بھای مذکور عطا شد و تنخواہ بنام اوی تابیلہ صاحب صادر شدہ - عرضی سردار ہری سنگھ مشعر قبولیت اجارہ تعلقہ گھار بمقابلہ مبلغ ہشتاد ہزار روپیہ و پنج راس اسپ و بیست و یک مُہار شتر و قلادہ سگان شکاری و بابت گھیبی مبلغ شصت ہزار روپیہ مع شتران و قاطران و اسپان علیحدہ علیحدہ بنظر مبارک گذشت در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ عنقریب خلعت بطرف شما زیب ترسیل مے پذیرد +

آمدن ماہوارہ از کشمیر و ارشاد بنام کنور شیر سنگھ و عطاے مواجب در وجہ وکیلان سندھ و شرف یابی در خدمت ساہد لب دریاے والہ و ارشاد بہ مصر بیلی رام جہت تیاری موہر نو و ایضاً اسمی دیوان تارا چند و مراسلہ کپتان صاحب و عطاے مواجب در وجہ شاہزادگان و نواب ملتان و پروانہ بنام سردار ہری سنگھ و آمدن ملان شکور و فرستادن سرکار والا اقتدار کتاب تصنیف راقم ہذا در خدمت کپتان صاحب +

درین وقت ماہوارہ نقد و پشمینہ مرسلہ کنور شیر سنگھ از کشمیر بنظر مبارک گذشت - مبلغ دو دو روپیہ فی نفر آدمان کہ ہمراہ ماہوارہ آمدہ بودند عطاے شدہ و پروانہ بنام کنور معز الیہ صادر شدہ کہ ماہوارہ داخل توشہ خانہ مبارک گردیدہ خاطر جمع دارند و مبلغ پانصد و پنجاہ روپیہ در وجہ مواجب درویش محمد خان و لالہ آسانند وکیلان سندھ عطا فرمودند - بتاریخ سوم ماہ ماگھ در خدمت ساہد لب دریاے والہ کہ از چند سال بریاضت و عبادت اشتغال میداشت تشریف بردند - ساہد مذکور چند دوشالہ زنگار رنگ و موہر مبارک طلبیدہ - از آنجا کہ پاس خاطر ساہدان از روز ابتداز بہارستان سلطنت مرکوز خاطر مبارک است لہذا خانہ درویش را از عطاے دوشالہ ہاے زنگار رنگ مالامال فرمودند و ہم موہر مبارک حوالہ ساختند - از سبب گردش روزگار احوال فقیر مذکور بنوع دیگر گردید و پروانہ سرکاری را کہ بنا بر موہر متوسلان نزدش بردند طلبگار رسوم گشت - لہذا بہ مصر بیلی رام بنا بر تیاری موہر نو ارشاد فیض بنیاد صادر شدہ و پروانہ اسمی دیوان تارا چند مشعر روانگی ڈاک و بنون شرف صدور بخشیدہ کہ بقطع مراحل پرداختہ بتحصیل مبالغ نذرانہ باید پرداخت و مراسلہ کپتان صاحب مشعر استفسار مزاج وہاج سرکار گردون اقتدار گذارش شدہ در جواب آن مشعر صحت و اعتدال مزاج وہاج زیب ترقیم یافتہ - مبلغ ہفت ہزار روپیہ وجہ مواجب نواب سرفراز خان و ذو الفقار خان و مبلغ پنج ہزار روپیہ بہ شاہ ایوب عطا و مرحمت گشت - بتاریخ ہفتدہم ماہ مذکور پروانہ فیض نشانہ بنام سردار ہری سنگھ

زیب ترقیم یافته که مع افواج خود و ونتوره صاحب و رام لعل برادر جماعه دار جی متصل اکوڑه
قیام به استقلال تمام باید داشت و پنجاه و پنج راس اسپان موجب آئین مستمره مثل اسپان آورده بهائی
امیر بخش از ناظم پشاور گرفته ارسال جناب والا دارند و قبولیت تعلقه گهار بمقابله مبلغ نود هزار روپیه
و تعلقه پنڈی گهیبی بمبلغ پنجاه هزار روپیه و تعلقه چهچه بمبلغ شصت هزار روپیه مع اسپان و قاطران
و شتران بشرط منظوری خود نوشته بفرستند- مبلغ سه صد روپیه در وجه ضیافت و شیرینی ملان شکور
عطا شده و ڈیره مشارالیه در جای معقول بمنصه شهود رسیده- پروانه بنام کنور شیر سنگه زیب ارقام
فرحت ارتسام یافته که از راه دانائی به کمال کوشش و سعی کشمیر جنت نظیر را آباد باید ساخت و غور و پرداخت
رعایا مد نظر باید داشت و ماهواره به جلدی ارسال دارند- بتاریخ بیستم ماه مذکور مراسله کپتان صاحب
در مقدمه اشتیاق مطالعه کتاب مستطاب تاریخ راقم بذا بمطالع ساطع در آمد و بنده حسب
الارشاد کتاب مذکور بنظر مبارک گذرانیده روانه بطرف لودهیانه گشت و مراسله بنام کپتان
صاحب در باب روانگی کتاب تاریخ مرقوم کلک اتحاد سلک گردید +

ارشاد به سردار تیج سنگه جهت تیاری وردی برنگ بسنتی و آمدن ڈاکٹر صاحب
و عطای ضیافت روز بسنت در باغ زیر قلعه مبارک فرمودن و پروانجات
بنام ممالک محروسه و فرستادن مبالغ در گوردواره هاے و عطا فرمودن
ڈالی به راجه هیرا سنگه +

ارشاد به سردار تیج سنگه شرف صدور یافته که تمامی افسران پلاٹن و عهده داران پلاٹن و کمیدانان و
جماعه داران را بنابر تیاری وردی برنگ بسنتی روز مبارک بسنت تاکید مزید باید ساخت که روز مبارک
بسنت نزدیک رسیده- بتاریخ بیست و دوم ماه ماگه ڈاکٹر صاحب به ملاقات مسرت آیات پرداخته
مراسله کپتان صاحب رسانید و استفسار نویدات مزاج و هاج از طرف کپتان صاحب ساخت
و مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت مع شیرینی و دیگر لوازمات مطلوبه از قسم فواکه و شیشه هاے
گلاب و بید مشک حواله شده و سرکار عالی از ڈاکٹر صاحب بنابر اکل و شرب مستفسر شده بودند نامبرده
بر زبان آورد که غذا ما اللحم و دال و برنج به سرکار روا لادر کار است لهذا به فقیر رضا ارشاد والا گردید که به صلاح
و تدبیر ڈاکٹر صاحب به تیاری غذا باید پرداخت- بتاریخ بیست و چهارم ماه مذکور روز بسنت در باغ
چهوٹا رام جشن فرحت و نشاط بپا راستند- تمامی سرکردگان عالی شان ملبس به لباس بسنتی شده
نذرات گذرانیدند- من بعد دفتریان عظام و کمیدانان و افسران پلاٹن در باب گذرانیدن نذرات

سعادت جاودانی حاصل ساختند - خلاع فاخره موافق رتبه وقدر هر یک عطا ومرحمت گردیده - پروانجات عالیات بنام صاحبزاده بلند اقبال وکنور شیر سنگه وکنور نونهال سنگه وراجه گلاب سنگه وسردار لهنا سنگه مجیتهیه واودی تابیابه صاحب ومصر روپ لعل وسردار فتح سنگه اهلووالیه زیب صدور یافتند که آنچه پیرغلالان نزد شمایان بوده باشند خلاص سازند وپیرلوگ بجهت دیهه اروگ وسوکهه وآنند طبع سرکار والا بایدنشانیند - در حساب سرکار مجرای خواهد شد درین وقت سرکار عالی مبالغ بطریق ارداس در گوردواره های ارسال داشتند - سری دربار صاحب امرتسر جی مبلغ یک هزار و پانصد روپیه - اکال بنگه مبلغ پانصد روپیه - شهید بنگه ایضاً - ترن تارن ایضاً - دمدمه صاحب مبلغ ۲ صد روپیه - فتح گڑهه ایضاً - مکتسر ایضاً - ڈیره صاحب مبلغ یک هزار روپیه - کهڈور صاحب جی مبلغ پانصد روپیه - کرتارپور مبلغ یک هزار روپیه - تهم صاحب مبلغ پانصد روپیه - باولی گوئندوال ایضاً - آنندپور جی مبلغ یک هزار و پانصد روپیه - دیگر تفصیل در کتاب کلان مندرج است وسرکار دولت مدار مبلغ پانصد روپیه راڈالی میوه جات در وجه راجه هیرا سنگه عطا ومرحمت فرمودند +

خیرات فرمودن سرکار والا تصویر زحل ورخصت الارڈ صاحب وپروانه بنام دیوان کرپارام والیضاً بنام ونتوره صاحب والیضاً بنام سردار هری سنگه واحضار ملان شکور وغیره معتبران شاه شجاع الملک وارشاد به سردار لهنا سنگه مجیتهیه وپروانه بنام کنور شیر سنگه وعرضی اخبار نویس فیروزپور مشعر آمدن میکنشن صاحب وحواله شدن باولی به بهای نهال سنگه کرتارپوریه وعرضی دیوان ساون مل وآمدن اخبار شاه جهان آباد ورسیدن اسپان از ڈیره اسمعیل خان ومأموری کنور نونهال سنگه جی بصوب پشاور

طبع سرکار والا که از مرکز اعتدال منحرف شده روز بروز مرض مستولی گشت وضعف بر بدن مبارک نمودار گردید لهذا وقت ۳ پهری به راقم هذا فرمودند که علم شما به کدام کار خواهد آمد که طبع سرکار والا بر این درجه است از روی علم بیان نمائید - بنده گذارش ساخت که پوجای زحل برای حضور انور در کار است - فرمودند که از راه رسوخ نیاز گذارش نمائید - راقم هذا از جوتشی لسوبلی واله

خوب وجه تحقیق پوجاے نموده و بر کاغذ نوشته عرض ساخت و جوتشی مذکور را حاضر نموده معرفت بهای صاحب بهای گوبند رام جی تیاری پوجاے زحل بجلوه شهود رسید و نسیم عنبر شمیم صحت و اعتدال از مهب افضال سری اکال بر بدن مبارک وزید و همان روز از قلعه رونق بخش در باغ گردیدند - الارڈ صاحب که از چندروز بنا بر ترخیص خود عرض در پیشگاه جاه و جلال میساخت بتاریخ سیزدهم ماه پهاگن رخصت بجلوه شهود رسید و مراد علی شاه براے رسانیدن صاحب معزالیه تا لودهیانه مامور شده - پروانه بنام دیوان کرپارام عز ارقام یافته که پانده شاه فقیر را از گجرات همراه گرفته حاضر جناب والا شوند اندرین باب تاکید مزید و تدغن بلیغ است - پروانه بنام ونتوره صاحب و سردار هری سنگه زیب ترقیم یافته که عنقریب کنور نونهال سنگه بطرف پشاور مامور مے شود پیش از رسیدن کنور معزالیه اسپان وغیره از ناظمان پشاور گرفته در سرکار گردون اقتدار ارسال باید داشت - بتاریخ بیستم ماه صدر ملان حسن و صمد جو و الف شاه بر ڈیوڑهی مبارک حاضر شدند راجه راجگان و فقیر رضا و لاله سرده‌ا رام نزد وکیلان آمده قیل و قال قیمت جواهر و مبلغ سی و پنج هزار روپیه تقایا بمنصه اعلان آوردند و باز فقیر و لاله مذکور مع وکیلان شجاع الملک در درم ساله بهای صاحبان رفته انفصال مقدمه هذا بجلوه ظهور آوردند - پروانه بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه صادر شده که گوجر سنگه را بنا بر استقبال ڈاکٹر صاحب روانه سازند و هنگام رسیدن در امرتسر جی پیشتر از ورود ڈاکٹر صاحب بر پل آمده حاضر شود - پروانه بنام کنور شیر سنگه زیب ترقیم یافته که درین وقت چهنکو خدمتگار راجه هیرا سنگه مامور شده مبلغ پنجاه هزار روپیه از شیخ غلام محی الدین بابت شال داغ گرفته ارسال جناب والا دارند و مبلغ پنجاه هزار روپیه در معامله شالی بابت راجه سوچیت سنگه حواله خدمتگار مذکور بائد نمود و عنقریب کمیدان میهان سنگه بطرف کشمیر مامور مے شود قلعه جات ناحیه کشمیر به او حواله ساخته و رسیدش گرفته حاضر در سرکار والا اقتدار باید شد - عرضی اخبارنویس فیروزپور شعر آمدن میکشن صاحب و لاله چونی لعل در فیروزپور گذارش گردید لهذا لوگه پر سرام مع چهار پهره سپاهیان براے محافظت و حراست ڈیره صاحب معزالیه مامور شده - آنکه باولی لو در بازار ظروف فروشان تیارشده بود دکان والا حواله بهای نهال سنگه کرتارپوریه فرمودند - عرضی دیوان ساون مل شعر ارسال هنڈوی مبلغ شصت هزار روپیه بابت سروازنه سرکار والا و روانه کردن کارداران خود در پنڈی بهٹیان و حافظ آباد گذارش شده - در جواب آن ارشاد والا صادر شده که معامله از روے راستی و درستی بشرط

آبادی خلایق تحصیل باید ساخت - اخبار شاه جهان آباد مشعر تشریف آوری صاحبان عالی شان جدید از صدر کلکته در شاه جهان آباد و پانی پت و میرٹھ و مقصود آباد گذارش شده - در جواب آن ارشاد والا صادر شده که اخبار شرح وار و مفصل عرض باید ساخت - بتاریخ بیست و چهارم ماه صدر چهار راس اسپان مرسله نواب ڈیره اسمعیل خان بنظر مبارک گذشتند - مبلغ یک صد روپیه جلوانه اسپان عطا گردید و کنور نونهال سنگه مع خلعت خاصه و رقوم جواهرات و یک راس اسپ با زین طلای و یک زنجیر فیل با هوده طلای وغیره اسباب لایقه بطرف پشاور مامور شد - ارشاد عالی صادر شد که به صلاح سردار هری سنگه و ونتوره صاحب به بندوبست و کاروبار آنجا باید پرداخت ✝

احضار ملان شکور و گفتگوے مقدمات مرجوعه و ارشاد به میهان سنگه کمیدان بنابر روانگی کشمیر و ماموری سردار فتح سنگه مان بنابر استقبال ڈاکٹر صاحب و عرضی سردار هری سنگه و احضار فقیر شاه الدین و رسانیدن مراسله کپتان صاحب و مراسله بنام سردار سلطان محمد خان و پروانه بنام سردار هری سنگه و بنام ونتوره صاحب و ماموری منشی رامداس جهت اخبار نویسی ڈیره کنور نونهال سنگه ✝

ملان شکور وغیره بشرف ملازمت پرداختند - سرکار والا به بهایی صاحبان و بهایی گورمکه سنگه ارشاد والا فرمودند که در خلوت استفسار قیمت الماس از مشار الیه باید ساخت - ملان مذکور مبلغ هفتاد هزار روپیه قیمت الماس بیان نمود - ارشاد به مصر بیلی رام بنابر تحقیق کردن قیمت الماس از جواهریان لاهور صادر گردید - مصر مسطور که مردے نمک حلال و خیر خواه صمیمی بود تمام جواهریان را طلبیده مستفسر قیمت الماس گشت - جواهریان مبلغ سی هزار روپیه قیمت الماس بیان کردند و عرض این معنی در سرکار دولتمدار کردند - در جواب آن ارشاد فیض بنیاد فرمودند که واپس فرستاده شود - باز از زبان گوهر فشان فرمودند که از روے اخبار معلوم شده که ناظمان سنده مبلغ چهار لک روپیه به شاه حواله ساخته و روانگی بطرف قندهار بجلوه آشکار رسیده - لفظی عهد نامه سنده رسانیده باید داد - ملان مذکور ظاهر کرد که قریب مبلغ دوازده لک روپیه از مدت یک سال به خرچ در آمده سرکار گردون اقتدار حالا معاف فرمایند - از حضور انور ارشاد به عمل آمده که قیل و قال مجرای خرچ هنگام استقرار عهد نامه نشده بود - من بعد مراسله بنام شاه عز الیه و کپتان صاحب بابت مقدمه مذکور طرز ترسیل یافته و مراسله

بنام وفا بیگم مشعر اظہار قیمت الماس بزبانی ملان شکور بمبلغ شصت ہزار روپیہ و از جواہریان لاہور بمبلغ سی ہزار روپیہ زیب تسطیر یافتہ۔ میان صمد جو التماس ساخت کہ کاہن سنگھ و الف شاہ رابع یک زنجیر فیل و تحایف در خدمت شجاع الملک فرستادہ آید کہ عوض تحایف اسپان صبا رفتار لایق سواری سرکار عالی خواہند آورد و ہم فیصلہ قیمت الماس وغیرہ مقدمات ملکی بجلوہ انکشاف خواہد رسید۔ ارشاد سرکار دولتمدار بہ میہان سنگھ کمیدان گردید کہ پلاٹن خود را در باولی روانہ باید کنانید و خود بنا بر عرض و معروض بر ڈیوڑھی مبارک حاضر شود۔ پروانہ بنام کنور شیر سنگھ زیب ترقیم یافتہ کہ اگر مرضی الشان بہ سیر و شکار کشمیر جنت نظیر بودہ باشد تاہم مبلغ شش لک روپیہ بغایت آخر ماہ جیٹھ در سرکار رسانیدہ بدہند کہ عنقریب خلعت خاصہ مع فیل عطا و مرحمت خواہد شد۔ بتاریخ بیست و چہارم ماہ پھاگن سردار فتح سنگھ مان بنا بر استقبال ڈاکٹر صاحب مامور گردید و حسب الامر عالی ڈیرہ در باغ ونتورہ صاحب کنانیدہ و مبلغ پانصد روپیہ و یک صد و بیست و پنج ظروف شیرینی و فواکہ و شیشہ ہاے گلاب و بید مشک و آنار و میوہ و شیشہ ہاے شراب حوالہ شدہ و روز دوم ڈاکٹر صاحب بہ احراز ملاقات مسرت آیات سرکار عالی پرداختہ مستفسر احوال مزاج وہاج زبانی کپتان صاحب بہ آئین بہین گردیدہ باز در ڈیرہ خود وارد شد۔ عرضی سردار ہری سنگھ مشعر روانگی از الیسف زئیان بطرف پنجتار و عبور کردن ونتورہ صاحب از نالہ لوڈہا بطرف پنجتار گذارش شد ارشاد والا صادر گردید کہ جواہر سنگھ پسر خود را از قلعہ کیلاس کھنڈ بر آوردہ و سپاہیان دیگر جرار و شایستہ عوض آن در قلعہ داخل سازند و از ملک الیسف زئی و خٹک وارد شوند و کنور نونہال سنگھ بطرف پشاور مامور است بہ صلاح او بہ تنسیق و تنظیم مقدمات ملک پردازند۔ بتاریخ بیست و ہشتم ماہ مذکور فقیر شاہ الدین مع مراسلہ کپتان صاحب مشعر استفسار خیر خیریت مزاج فیض امتزاج بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت۔ سرکار والا اقتدار مستفسر لویدات مزاج کپتان صاحب شدند۔ مراسلہ بنام سلطان محمد خان آنکہ ایشان در باب ارسال اسپان صبا رفتار در سرکار دولتمدار توقف و تقاعد ساختہ بود لہذا پروانہ بنام سردار ہری سنگھ وغیرہ سرداران عالی شان بنا بر تاخت و تاراج ضلع پشاور مامور شدہ اگر ہم حالا اسپان آئین والا مثل اسپ کہار حوالہ سردار مذکور نمایند بسیار احسن است و پروانہ بنام سردار ہری سنگھ مشعر اقامت در جہانگیرہ و بنام ونتورہ صاحب در چمکنی زیب تسطیر یافت و منشی رام داس بنا بر ترقیم اخبار ڈیرہ کنور نونہال سنگھ بطرف پشاور روانہ شدہ +

ترقیم آئین کشمیر و عرضی دیوان تاراچند و در جواب آن و ماموری فقیر عزیز الدین در خدمت ڈاکٹر صاحب و ترخیص سلطان محمد خان و عرضی کنور نونهال سنگه جی مشعر رسیدن آن روے آب چناب و عرضی کنور شیر سنگه از کشمیر و رسیدن سردار نهال سنگه اهلووالیه و ماموری سردار فتح سنگه مان جهت استقبال ٹیک سنگه معتبر راجه پٹیاله واله و ارشاد به فقیر عزیز الدین و ارشاد به جان هوم و فرستادن اسپان در ڈیره سردار نهال سنگه و پروانه بنام سردار هری سنگه و احضار وکیل او ✣

نقل آئین کشمیر که سرکار دولت مدار به میهان سنگه کمیدان از راه عنایات بیکران نوشته داده‌اند این است مواجب کمیدان مبلغ سی هزار روپیه - پلاٹن مبلغ شش هزار روپیه - افسران مبلغ دو هزار روپیه منشی مصر بیلی رام مبلغ ده روپیه یومیه - جسا مصر مبلغ هفت روپیه - اتهر مل مبلغ هفت روپیه منشی مستری خانه مبلغ هفت روپیه - عرضی دیوان تاراچند مشعر تحصیلی مبلغ دوازده هزار روپیه از ڈیره اسمعیل خان گذارش شد - در جواب آن بابت گرفتن بقایاے مبالغ و شتران و اسپان و انداختن تهانه در قلعه ٹانک و طلب تقسیم دو ماهه و تحصیلی مبالغ از آن روے آب اٹک و ماموری سواران رجمن مرقوم گردید - ارشاد به فقیر عزیز الدین گردید که بخدمت ڈاکٹر صاحب رفته نسخه تیل موافق تجویز صاحبان براے سرکار عالی نوشته بیاورد که موافق آن روغن تیار کنانیده شود - و مبلغ پانصد روپیه به ڈاکٹر صاحب رسانیده باید داد - فقیر موصوف در خدمت ڈاکٹر صاحب رفته و باز در حضور اشرف مشرف شده گذارش نمود که ڈاکٹر صاحب مبالغ مذکور واپس داده و بر زبان فراست نشان آوردند که خانه کمپنی بهادر و مهاراجه صاحب واحد و بوجهی تفاوت و تخالف نیست و شیرازه اتحاد بیخایله تکلف و بے شائبه تصلف منضبط و مستحکم و محتاج بر رسمیات عرفیه نیست و نخواهد بود و تیل فرمایشی سرکار والا عنقریب تیار ساخته بنظر مبارک گذرانیده آید و چٹهی کپتان صاحب مشعر استفسار مزاج وهاج زیب ورود یافته بود در جواب آن مشعر هبوب نسیم عنبر شمیم صحت و اعتدال در گلستان طبع مبارک سرکار والا اقتدار مرقوم نموده ام - سرکار عالی از اصغاے این سخن بر زبان مبارک آوردند که در فراست و دانای صاحبان عالی شان عدیم النظیر بلا تمثیل اند که زبان قلم در بیان آن قاصر است بفضل سری اکال پورکه جی بیشتر از بیشتر گلشن اتحاد به آبیاری افضال شکور دیال سیراب باد که خانه دوستان صمیم واحد است بفضله

وکرمہٗ درین وقت خلعت خاصہ حوالہ سلطان محمد خان گردیدہ و رخصت او بجلوہ نمایش رسیدہ
پروانجات بنام کنور نونہال سنگھ و ونتورہ صاحب و سردار ہری سنگھ جہت
ماموری پسر سلطان محمد خان مع کمپنی صاحبزادہ کھڑک سنگھ و حفاظت کردن
ہنگام رسیدنش آن روے آب اٹک و گرفتن پنجاہ و پنج راس اسپان و پنج باز موافق آئین از
سلطان محمد خان و حوالہ ساختن بازو ے پسرش ہنگام گرفتن بازو ے پسر دیگر و عدم اعتبار
کردن بر قول و اقوال افغانان مرقوم گردیدند۔ مبلغ پانصد روپیہ بہ کمپنی عطا گردیدہ و ارشاد والا صادر شد
کہ بازو ے پسر عالی جاہ مذکور حوالہ سردار ہری سنگھ ساختہ و رسید گرفتہ حاضر باید گردید۔ عرضی
کنور نونہال سنگھ مشعر رسیدن در سرا ے خواص پور گذارش شد۔ در جواب آن ارشاد
عالی صادر گردید کہ بہ کوچ متواترہ آن روے آب اٹک استقرار باید ساخت۔ عرضی کنور شیر سنگھ
مشعر ارسال مبلغ یازدہ ہزار روپیہ نقد و یک صد تھکی طلای بابت سرواری و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ
بابت شیخ غلام محی الدین گذارش شد۔ سردار نہال سنگھ اہلو والیہ مع یک راس اسپ
بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت و سرکار عالی استفسار خیریت فرمودند۔ مبلغ پانصد روپیہ
وجہ ضیافت حوالہ کردند۔ درین وقت از روے اخبار عالی را ے بیضا ضیا ے گردیدہ کہ ٹیک سنگھ
معتبر راجہ پٹیالہ والہ بارادہ شرف احضار وارد ناحیہ لاہور شدہ لہذا ارشاد والا بہ سردار
فتح سنگھ مان جہت استقبال معتبر مسطور بجلوہ ظہور رسیدہ کہ بہ آئین بہین ڈیرہ کنانیدہ و اطلاع
در سرکار والا ساختہ و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ وجہ ضیافت رسانیدہ دہند۔ ارشاد بہ فقیر مذکور گردیدہ
کہ ہر روز در خدمت ڈاکٹر صاحب حاضر شدہ بنا بر تیاری روغن تاکید اکید باید ساخت۔
ارشاد والا بہ جان ہوم جلوہ نمایش یافتہ کہ بہ تہیہ اسباب سفری باید پرداخت کہ ماموری شما
بطرف آن روے آب درپیش است۔ سرکار والا چند راس اسپان در ڈیرہ سردار نہال سنگھ
اہلو والیہ فرستادند کہ ہر کدام اسپ کہ مطبوع طبع شما بودہ باشد گذارش سازند کہ عطا کردہ شود۔ پروانہ
بنام سردار ہری سنگھ زیب ترقیم یافتہ کہ ہر گاہ کنورجی در پشاور رونق افروز شود روزمرہ
حقیقت ماندہ بودہ او در سرکار والا گذارش سازند و وکیل شما در حضور انور حاضر است +

شروع ماہ چیت سمت ۱۸۹۱ رخصت میہان سنگھ کمیدان و عرضی
لالہ کشن چند و نذرانت روز مبارک نوروز فیروز و روانگی بنوع حسب الارشاد
مرتبہ دوم در خدمت کپتان صاحب و پروانہ بنام سردار ہری سنگھ +

بتاریخ دوم ماه چیت سمت ۱۸۹۱ به فقیر عزیز الدین ارشاد والا صادر گشت که عرق مقوی معده و اعضاے رئیسه باصلاح و تدبیر بهائی صاحبان در عرصه سه روز تیار کنانیده بجناب والا حاضر سازند جیهان سنگهه کمیدان را بهنگام ترخیص اندرز و نصائح بابت آبادی ملک و خور و پرداخت رعایا فرمودند و ایضاً ارشاد والا شد که دو شاله هاے بیش قیمتی لائق ملبوس خاص ارسال جناب والا سازند و بهنگام رخصت یک راس اسپ با زین نقره عطا فرمودند - عرضی لاله کشن چند وکیل گذارش شد که کپتان صاحب از استماع مژده صحت سرکار والا بدرجه نهایت خوشنود و منفرح شده اند و مبلغ پنجهزار روپیه نثار سر والا نه عنقریب مے فرستند - جواب آن علمی شده که خانه سرکار والا و کپتان صاحب واحد و احتیاج بر تکلیفات رسمیه و تصنعات عرفیه که خلاصه اقلام مترسمان روزگار است نیست و نخواهد بود شما فهمانیده دهند - بتاریخ یازدهم ماه مذکور به فرخی و فیروزی و میمنت و بهروزی تحویل آفتاب عالمتاب به اول نقطه برج حمل که مبداے اعتدال ربیع است واقع شد و سرکار گردون اقتدار در باغ سردار جوالا سنگهه رونق بخش شدند - تمام سرکردگان عالی شان و دفتریان و منشیان و وکیلان اطراف و اکناف در باب گذرانیدن نذرات سعادت دو جهان حاصل ساختند - ڈاکٹر صاحب در سرکار والا زبانی فقیر شاه الدین گذارش ساخت که کپتان صاحب از مطالعه کتاب تاریخ سرکار عالی نهایت منشرح الاوقات و اکثر مے مصنف تاریخ را یاد مے فرمایند - در طریق انیق اتحاد ماموری او رونق ظهور پذیرد لهذا بتاریخ دوازدهم ماه چیت روانگی بنده بخدمت کپتان صاحب شگفته ظهور بخشید +

عرضی نجف خان وارشاد در جواب آن و عیش و نشاط روز هولی و ارشاد بنام سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه مشعر تیاری عمارات در ادینه نگر و احضار وکیل شجاع الملک و پروانه بنام سردار هری سنگهه در باب قبولیت اجاره کهار و احضار معتبران راجه پٹیاله و ارشاد به ڈاکٹر صاحب - بابت رخصت از امرتسر جی +

عرضی نجف خان مشعر حاضر باشی و فرمان برداری نزد سردار هری سنگهه و رسانیدن یک راس اسپ عمده و دو دست باز گذارش شد - در جواب آن ارشاد گردید که موافق آئین گذشته در ایام سابقه نزد سردار مسطور حاضر بوده به تقدیم خدمات شایسته باید پرداخت - بتاریخ چهاردهم ماه چیت روز مبارک هولی تمام سرکردگان عالی شان و ڈاکٹر صاحب و معتبران شاه شجاع الملک و نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان و دیگر وکیلان و منشیان حاضر شدند و آن چنان تماشاے

البتہ بازی و رنگ افشانی و مقیش پاشی بجلوہ نمایش رسید کہ صفحۂ زمین و آسمان گلگون بہ معاینہ و مشاہدہ مے آمد۔
پروانہ بنام سردار لھنا سنگھ مجیٹھیہ صادر شدہ کہ باران دری وسیع و فراخ بر ڈیوڑھی مشرق رویہ باغ
ادینہ نگر جائیکہ سرکار والا حین ملاقات کپتان وڈ صاحب مشاہدہ موجودات افواج فرمودہ
بودند و دیگر باران دری متصل آن کہ درختان نغزک در چہار طرف آن بودہ باشد و نہر چہار طرف روان و جاری
باشد تیار و مرتب باید کنانید و آب شاہ نہر بسیار جاری و روان سازند و نقاش جہت نقش و نگار و تصاویر شہرت
آثار روانہ شدہ و مبلغ یک روپیہ یومیہ در حساب سرکار بہ او بدہند تاکید است۔ ملان شکور و صمد جو
در سرکار والا حاضر شدند۔ فقیر عزیز الدین ارشاد والا رسانید کہ عرضی لالہ کشن چند مع مراسلہ اتحاد
سلسلہ کپتان صاحب و نوشتۂ وفا بیگم آمدہ کہ مبلغ سی و پنج ہزار روپیہ۔ باقی مبلغ یک لک
و بیست و پنج ہزار روپیہ در وجہ ملان شکور بدہند و آنچہ جواہرات بیباشد در سرکار والا بطریق امانت نگہدارند
موافق ارقام شاہ معزالیہ قیمت حوالہ خواہد شد یا واپس خواہند داد و شاہ تاحال بیرون شکارپور
فرود و قسم اقسام ناظمان سندھ در باب عزیمت قندہار بعد ستوثق جلوہ اعلان مے پذیرد و
ملان شکور عرض نمود کہ موافق نوشتہ کپتان صاحب و وفا بیگم حاضرم مبالغ دادہ رخصت
فرمائیند۔ سرکار والا از زبان مبارک فرمودند کہ رخصت کردہ مے آید۔ پروانہ بنام سردار ہری سنگھ
قلمی شدہ کہ اگر شمار اجارہ کہھار منظور است پس قبولیت نوشتہ در حضور اشرف ارسال دارند۔ سال اول
مبلغ ہشتاد و پنج ہزار روپیہ۔ سال دوم مبلغ نود ہزار روپیہ و شتران بیست و پنج دیہار و قاطران پانزدہ
راس و اسپان دو راس و یابو پنج راس۔ بتاریخ ہژدہم ماہ صدر معتبران راجہ پٹیالہ والہ و سردار
ٹیک سنگھ و شیر سنگھ مع یک راس اسپ و بیست و یک پارچہ و مبلغ چہار صد روپیہ
بابت سروارنہ گرفتہ حاضر شدند و پوشاک برائے صاحبزادہ کھڑک سنگھ و کنور شیر سنگھ و
کنور نونہال سنگھ رسانیدند و مبلغ پانصد روپیہ وجہ ضیافت عطا گردید۔ سرکار والا اقتدار
مستفسر نویدات عافیات راجہ پٹیالہ شدند و ارشاد بہ فقیر شاہ الدین جلوہ ایراد یافت کہ در
ڈیرہ ڈاکٹر صاحب رفتہ ارشاد والا باید رسانید کہ فردا ڈیرہ سرکار والا در باغ نواب
سرافراز خان ملتان والہ جلوہ نمایش خواہد یافت بعد از ان در شالہ باغ و انب و ہیورہ
والہ و باز در امرت سرجی شرف یاب خواہد شد شمار ا رخصت در امرت سرجی بوجہ احسن
کردہ خواہد شد و چند روز ہمراہ سرکار باید بود و بنابر تیاری تحالیف بہ مصر بیلی رام ارشاد والا
صادر شدہ +

تشریف آوری سرکار والا مدار در اب دهوره واله و پروانه بنام اوی تابیله صاحب جهت ضبطی جاگیرات ناحیه جبروڑه در پرده تعویق انداختن و اشنان روز بیساکهی و ماموری صاحبزاده کهڑک سنگه مع سرکردگان بطرف امرت سرجی و تقسیم طلب ڈیره کورٹ صاحب و ونتوره صاحب و تنخواهات سرواره و عرض بهای صاحبان و پروانه بنام دیوان ساون مل مع

بتاریخ بیست و سوم ماه چیت تشریف فرمای در شاله باغ و باز در مکان اب دهوره واله رونق بخش شدند - پروانه بنام اوی تابیله صاحب شرف صدور یافت که آنچه جاگیرات سرکردگان عالی شان وغیره متصل جبروڑه بوده باشد ضبط باید ساخت - عرضی مشار الیه گذارش شد که سرکردگان بالمشافه سرکار والا حاضر و شرف یاب هر کس که ارشاد والا صادر شود موافق آن پروانه بنام نیازمند اسم به اسم عز صدور یابد - بهای صاحبان در سرکار والا اقتدار گذارش ساختند که بسبب بارش باران برودت هوا زیاده از حد و ضعف قوی شامل و اجتناب از هوا مار و واجب اگر اشنان روز بیساکهی در پنجا جلوه شهود رسید بسیار احسن و انسب است سرکار دولتمدار بر سخن خیرخواهی بهای صاحبان مسرور شدند و صاحبزاده کهڑک سنگه و جماعه دار خوشحال سنگه و نشان های و مبالغ نقد و اسباب وغیره نذرات موافق دستور سابقه بطرف امرت سر مامور شدند - تنخواه مبلغ یک لک روپیه جهت تقسیم پلٹن ڈیره ونتوره صاحب و کورٹ صاحب بدست بهای سورجن سنگه زیب ترسیل یافته و پروانه بنام دیوان اجودهیا پرشاد قلمی گردیده که طلب تقسیم ساخته در سرکار گردون اقتدار گذارش باید نمود که چه قدر فاضله و یا باقی است - تنخواه مبلغ ۳ هزار روپیه بابت سرواره بنام سردار منگل سنگه و مبلغ ده هزار روپیه اسمی چیت سنگه و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه از کارداران گجرات وغیره اطراف قلمی شدند - بهای رام سنگه حسب الارقام راجه سنگت سنگه جیند واله - القاب دیوان سنگه گذارش ساختند فرمودند که از نسل و اولاد کدام سردار می باشد که القاب عطا ساخته شود - ناچار حسب الخاطر راجه معز الیه داده می آید - پروانه بنام دیوان ساون مل قلمی گردیده که درین قیتن و میکش صاحب مع لاله چونی لعل با چند سفاین کشتی از لودهیانه تا کوٹ مٹهن روانه گردید در طریق اینق و آئین بین اتحاد هرچه محصول خواهند داد بگیرند و اگر ظاهر نمایند که کپتان صاحب فهمیده خواهند داد هم مزاحم نشوند که خانه صاحبان عالی شان و سرکار والا واحد است و

بوجهی من الوجوه تفاوت نیست اندرین باب تاکید مزید است +

عرضی کنور جی در سرکار و صدقات روز بیساکهی و کیفیت ارشاد سرکار والا به هرکشن پسر پنڈت مدهسودن بنابر گرفتن پاهل و مستعد شدن او و پریشانی و حیرانی پذرش و نصایح و اندرز راجه جی و ورود مراسله کپتان صاحب و آئین تعلقه روڑس بنام اوی تابیله صاحب و انحراف طبع ونتوره صاحب و ماموری راجه سوچیت سنگهه و ارشاد به مصر بیلی رام جهت تیاری تحایف برای ڈاکٹر صاحب و رسیدن یک راس اسپ سروارنه از لاله کشن چند +

عرضی کنور جی مشعر رسیدن امیر بخش مع هژده راس اسپ در ڈیره آن روی اٹک چنانچه دو راس اسپ از آن صبا رفتار لایق سواری خاص گذارش شد - در جواب آن ارشاد والا زیب تبلیغ یافت که در چمکنی به استقلال تمام اقامت باید داشت - اگر ناظمان پشاور پنجاه و پنج راس اسپان آئین وال حواله سازند تاهم بهتر در صورت دیگر توقف در پشاور باید ساخت - روز مبارک بیساکهی سنکرانت سه راس اسپان و یک زنجیر فیل و هشت جوڑی کڑه طلای و هشت عدد گاگر طلای و ماده گاوان و گاومیشان وغیره اسباب سنکلپ فرمودند و حواله محتاجین و مساکین ساختند - پنڈت هرکشن خلف پنڈت مدهسودن حاضر شده - سرکار والا فرمودند که اول شما را پاهل داده می شود و باز کمان افسری بر کدام فوج عطا خواهد شد - من بعد یک کلغی مروارید و مبلغ دو صد روپیه عطا گشت و مشار الیه مستعد برگرفتن پاهل شد و پدرش ازین واقع ناگزیر چشم پر آب ساخت و راجه کلان مشار الیه را نصایح و اندرز بسیار نمود لیکن پذیرا نگردد - مراسله کپتان صاحب مشعر آبادی کنانیدن مصر روپ لعل در دوابه بست جالندهر گذارش شد و سرکار عالی از استماع این معنی بسیار منفرج و منشرح گردیدند و پروانه آئین تعلقه روڑس بنام اوی تابیله صاحب زیب صدور یافته - روڑس مبلغ سی هزار روپیه و چوکی سیال کوٹ مبلغ نه هزار روپیه - کڑیالوالا مبلغ دوازده هزار روپیه - رسوم دفتر مبلغ پانصد روپیه و زین و اسپ مبلغ یک هزار و پانصد روپیه - طبیعت ونتوره صاحب که از مرکز اعتدال منحرف گردید سرکار والا از استماع این معنی ڈاکٹر صاحب را بنابر علاج فرستادند - باز راجه سوچیت سنگهه جهت استفسار خبر کسلمندی مامور کردند و در سرکار والا آمده گذارش ساخت که مرض فالج لاحق و بلغم در اعضای مستولی شده و سوای تنقیه هیچ علاجی نیست - ارشاد به مصر بیلی رام گردید که تحایف نفیسه و کنٹهه مروارید و سرپیچ وغیره و یک راس اسپ با زین نقره جهت رخصت ڈاکٹر صاحب تیار باید کنانید که عنقریب

رخصت کرده شود - مبلغ دو صد روپیه و یک راس اسپ مرسله لاله کشن چند معرفت بهای صاحبان از نظر مبارک گذشت - تنخواه مبلغ هشت صد روپیه بابت اسپ و مبلغ بیست و یک روپیه وجه انعام آدم بنام ساهنه وال قلمی گردیده که در حساب سرکار والا مجرای و محسوب خواهد شد +

عرض فقیر جی درباب واگذاری جاگیر جسروٹه و رخصت ڈاکٹر صاحب و تنخواهات ضیافت و احضار رای گوبند جس و ارشاد بنام اوی تابیله صاحب و احضار الارڈ صاحب و عرض بنابر رخصت ونتوره صاحب بطرف لودهیانه و ارشاد به الارڈ صاحب جهت وصولی مبالغ از بیساکها سنگه و رخصت رای گوبند جس و عرضی دیوان کرپا رام و رخصت ونتوره صاحب بطرف لودهیانه +

فقیر عزیز الدین در جناب والا گذارش ساخته که جاگیر نواحی جسروٹه مسدود و فقرای روز و شب در ادعیه ارتفاع اعلام جاه و جلال و ارتقای لوای دولت و اقبال لیل و نهار اشتغال مواظبت می ورزند و گذاره قوت لایموت فقیر حقیر برین جاگیر متصور است از آنجا که غریب نوازی و بنده پروری شیمه قویمه گیتی ستانی است پروانه واگذاری جاگیر عطا گردید - بتاریخ هشتم ماه بیساکه ڈاکٹر صاحب بشرف ملازمت پرداخت - سرکار والا اقتدار استفسار صحاح مزاج وهاج کپتان صاحب فرمودند - باز مستفسر شدند که ازینجا رخصت شده کدام طرف خواهند رفت گذارش ساخت که اولاً در لودهیانه و باز به صلاح کپتان صاحب روانه ولایت خواهم شد - فرمودند مراجعت در چند مدت خواهند ساخت ظاهر نمود که بعد انقضای سه سال معاودت نموده خواهد شد - باز سرکار گردون اقتدار خلعت یازده پارچه و کنٹهه مروارید و سرپیچ و یک راس اسپ با ساز نقره و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد به ڈاکٹر صاحب و خلعت پنج پارچه و مبلغ دو صد روپیه نقد به شجاعت علی حواله فرمودند و بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه تنخواه مبلغ یک صد و سی و پنج روپیه بابت ضیافت و استقبال کردن ڈاکٹر صاحب و ملاقات به کمال تعظیم و تکریم قلمی شده - مراسله بنام سردار فتح سنگه اهلو والیه جهت ضیافت و ملاقات اتحاد آیات شرف تبلیغ پذیرفته و تنخواه مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه بنام کارداران جنڈیاله و ویرو وال مبلغ یک صد و چهل و پنج روپیه - در پهگواڑه مبلغ یک صد و پنجاه روپیه - در جالندهر مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه - بنام کاردار فلور مرقوم شدند - رای گوبند جس مع هفت اشرفی نذر و مبلغ پانصد روپیه سروارنه بشرف ملازمت پرداخت

مبلغ ضیافت عطا و مرحمت گردید و ارشاد والا صادر شد که شمار اعنقریب بطرف **کلکته** فرستاده مے آید - پروانه بنام **اوی تابیله صاحب** زیب صدور یافته که وزیر کدار ادر سرکار والا گذارش ساخته که **تعلقه جسروته** بمبلغ دولک روپیه سال تمام و **گهنتو** به بمبلغ پنجاه و یک هزار روپیه در دو سال آباد ساخته اضافه بمبلغ بیست و یک هزار روپیه خواهم داد این معنے را تحقیق نموده عرض سازند - **الارڈ صاحب** مع پنج تنکی طلای مشرف گردیده گذارش کرد که طبیعت **ونتوره صاحب** از مرکز اعتدال منحرف است بقدر دو ماه رخصت او بطرف **لودهیانه** شعشه ظهور بخشد که خانه **صاحبان عالی شان و کمپنی بهادر** واحد است نزد **کپتان صاحب** رفته به معالجه خود پردازند - ارشاد به **الارڈ صاحب** گردیده که مبلغ یک لک روپیه از **بیساکها سنگه دیوان** تحصیل ساخته در سرکار دولتمدار رسانیده بایدداد - صاحب سطور بر زبان آورد که کدام خدمت به دیوان مذکور عطا شود - از زبان مبارک فرمودند که بعد از ادا ے مبالغ خدمت مرحمت کرده خواهد شد - رخصت **رای گوبند جس** از سرکار والا اقتدار گردید و خلعت یازده پارچه و کنٹھه مروارید و سرپیچ و جوڑی کڑه طلای و مبلغ پانصد روپیه نقد مرحمت شده - عرضی **دیوان کرپارام** بدست را ے سطور گذارش شد که دیوان مذکور از قوت لا یموت محتاج و پریشان است ارشاد والا صادر شد که فرد اخرچ عطا خواهد شد و **لاله شیودیال** برادر **دیوان** مذکور در سرکار والا مشرف شود که کدام عهده به او عطا خواهد گردید - بتاریخ چهاردهم ماه مذکور رخصت **ونتوره صاحب** بطرف **لودهیانه** لمعه اعلان یافت و مبلغ پنج هزار روپیه جهت اخراجات عطا شد و مراسله بنام **کپتان صاحب** مشعر روانگی **ونتوره صاحب** بنابر معالجه طبیعت و سعی نمودن **کپتان صاحب** در مداوا و معالجه موافق آئین اتحاد سرکارین عالیین قلمی و مرسل شده +

توجه سرکار بر پنڈت هرکشن و عرضی کنورجی و ارشاد تیاری قلعه نو احداث در پشاور و عطا ے شدن مبالغ به شاه ایوب و پسر زمان شاه و هنگامه فساد فیمابین کارداران راجه جی و دیوان ساون مل و رخصت ملان شکور و عرضی دیوان تاراچند و تصرف کردن کورٹ صاحب در بالاحصار و مراسله کپتان صاحب و ماموری صاحبزاده به آن روے آب و آمدن اسپان مرسله کنور صاحب از پشاور و عطا ے جاگیر به کنورجی و رسیدن اخبار اجتماع تکیه آن روے آب و ماموری افواج و شرف یابی وکیلان راجه لاڈوه واله و تجویز ماموری سرداران بطرف آن روے آب اٹک و عرضی نواب شاه نواز خان +

پنڈت ہرکشن پسر پنڈت مدہسودن حاضر شد سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که پسر
پنڈت مسطور مردے قابل شجاع است او را پایل داده کمان افسر بر کدام فوج کرده شود که از خاندان شرفاء
میباشد لہذا مبلغ یک صد روپیه و پوشاک عطا گردید و ارشاد فرمودند که ہر روز دو وقت در سرکار عالی حاضر بوده
باشد راجه کلان بسبب رفاہیت پنڈت مسطور به پہره ہاے ڈیوڑہی از ذہاب و ایاب او مانع شدند۔
بتاریخ ہفتدہم ماه بیساکھ عرضی کنور جی مشعر مداخلت در پشاور و ممانعت فرمودن به سنگھان در باب
غارت و تاراج شہر و خود تا چند گڑہی در دروازه استقامت ساختن گذارش شد و در جواب آن ارشاد
عالی صادر شده که قلعه سنگین و متین به استحکامی فراوان در پشاور تیار و مرتب باید کنانید۔ پانصد نفر
بیل دار بنا بر تیاری قلعه نو احداث مامور شده۔ مبلغ پانصد روپیه در وجه اخراجات شاہزاده زمان شاه
و موازی دو صد مانی غله گندم و ہفت صد روپیه نقد به شاه ایوب وغیره شاہزادگان عطا و مرحمت
گردید و ہنگامه فیمابین زمینداران قادر آباد علاقه دیوان ساون مل و مواضعات ناحیه پنڈی
بھٹیان تعلقه راجه گلاب سنگھ روبکار گردید و چند کس زخمی شدند و برخے بکار آمدند سرکار
والا بزبان مبارک فرمودند که ہنگامه فیمابین دیوان و راجه خوب نیست۔ ارشاد بنام دیوان مذکور صادر شد
که موضع خرخشه واله حواله راجه گلاب سنگھ باید ساخت آمدنی موضع در حساب سرکار به شما مجراے
خواہد شد۔ بتاریخ ہژدہم ماه مذکور رخصت ملان شکور از سرکار جاه و جلال شعشه صدور بخشید و تنخواه مبلغ
سی ہزار روپیه در وجه قیمت الماس بنام لاله کشن چند و مصر روپ لعل و چیت سنگھ
کمیدان سه تنخواه مبلغ ده ده ہزار روپیه قلمی شدند و مبلغ پانصد روپیه مع خلعت خاصه به ملان
شکور و مبلغ سه صد روپیه مع خلعت به مرزا حسن و مبلغ دو صد روپیه مع خلعت درشاله الف
شاه مرحمت شد و عرضی دیوان تارا چند مشعر یورش و زیرش کردن بر کدام گڑہی علاقه بنون و بکار
آمدن جے سنگھ اٹاری واله وغیره و زخمی گردیدن دیگرکسان و عدم افتتاح قلعه و منحصر داشتن سزاے
اعمال بدکیشان بروز دیگر بابت حمله کردن از ہر چہار طرف گذارش شد۔ در جواب آن ارشاد والا صادر شد
که کار به تعجیل و شتاب زدگی خوب نیست آینده کار به تدبیر و آہستگی باید ساخت و حمله از چہار طرف نباید
کرد یک طرف مستحسن و انسب است باز سرکار والا به راجه جی فرمودند که دیوان تارا چند ناتجربه
کار است و سردار شام سنگھ اٹاری واله در میدان حرب مستعد و سرگرم شده کار بہادران ہمین است
عرضی کورٹ صاحب مشعر تصرف کردن در بالا حصار پشاور و محافظت گشتن و کار حسب
الایماے کنور جی گذارش شد و در جواب آن ارشاد والا صادر شده که محافظت قرار واقعی باید داشت

و در اطاعت و فرمان برداری کنور جی باید بود - مراسلہ کپتان صاحب در باب سفارش نمرہ
راجہ سنسار چند بہ مطالع اتحاد ساطع در آمد و در جواب آن زیب ارقام پذیرفت کہ عنقریب جاگیر معقول
بہ اوشان دادہ مے آید - صاحبزادہ کھڑک سنگھ را ارشاد عالی صادر شدہ کہ از لاہور کوچیدہ در
گڑھی کلہ قیام بہ استقلال تمام باید داشت و افواج مثل راگھڑیان و جموں والان و سواران
راجہ سوچیت سنگھ و افواج سواران سردار عطر سنگھ سندھان والیہ و دیوان
کرپا رام و گھوڑ چڑہا سردار تیج سنگھ مع کمیدانے معلے و جواہر مل توپ خانہ و گھڑیال و توپخانہ
کلان در رکاب صاحبزادہ مسطور تعین و مقرر شدہ اند - ارشاد فیض بنیاد در باب تابع و منقاد امر صاحبزادہ
بلند اقبال باید بود - معتبر کنور معزالیہ مع شش راس اسپان دل پسند و بزرگ ساوہ و کمیت بنظر مبارک
گذشت و سرکار والا اقتدار از مشاہدہ رفتار اسپان بسیار خورم و خورسند شدند و جاگیر مبلغ شصت ہزار روپیہ بہ
کنور موصوف عطا و مرحمت گشت - عرضی اخبار نویس مشعر فراہمی و اجتماع افغانان بدنہاد بداعیہ شورش
و فساد آن روے آب اٹک بنظر مبارک گذشت لہذا وزیر کیسری سنگھ مع توپ خانہ و پلٹن
بہ آن روے آب عابر گردید - وکیلان راجہ لاڈوہ والہ حاضر شدند - و یک زنجیر فیل و تحایف بنظر
مبارک گذرانید - سرکار والا فرمودند کہ جماعہ دار خوشحال سنگھ و راجہ گلاب سنگھ بطرف
پشاور روانہ شود و تصرف نواب منکیرہ والہ در ٹانک و بنوں و آن روے آب اٹک
کنانیدہ عمل و دخل خود در علاقہ انیروے آب ڈیرہ اسمعیل خان بجلوہ ظہور آرد - عرضی نواب شاہ
نواز خان مشعر ماموری افواج نزد دیوان تارا چند و بنا بر روانگی خود بنظر مبارک گذشت فرمودند
کہ بسیار احسن و انسب گردید +

ماموری صاحبزادہ کشمیرا سنگھ بطرف اٹک و عرضی سردار تیج سنگھ و
پروانہ بنام راجہ سوچیت سنگھ و بنام دیوان تارا چند و مراسلہ بنام شاہزادہ
کامران و ارشاد بہ بھائی گورمکھ سنگھ جہتہ تیاری زین ہاے زردوزی +

درین وقت صاحب زادہ کشمیرا سنگھ مع دو صد نفر سوار روانہ اٹک گردیدہ و ارشاد والا
صادر شد کہ آن روے آب اٹک برلب دریاے قیام بہ استقلال تمام باید داشت و ہر کس کہ از
پشاور مراجعت سازد چٹھی سردار ہری سنگھ مشاہدہ کردہ عبور کنانیدہ بدہند و سواے چٹھی
احدے را عابر شدن ندہند و محافظت و حراست قرار واقعی بجلوہ ظہور آرد و مبلغ پنج ہزار روپیہ را پشمینہ
جہت مدد اخراجات بہ صاحب زادہ موصوف عطا شدہ - عرضی سردار تیج سنگھ مشعر رسیدن

خود در سرا ے پکه گذارش شد- در جواب آن ارشاد والا صادر گشته که اولاً در حسن ابدال فروکش باید گردید و بعد ازان بالاتفاق صاحبزاده کهڑک سنگه مع پلاٹن ها ے وگهڑیال برلب دریا ے اٹک اقامت باید داشت- پروانه ملطف نشانه بنام راجه سوچیت سنگه عز صدور یافته که از روز روانگی پشاور بغایت حال بهیچ احوال خود بقلم نیاز رقم نیاورده باید که برخلاف ماضی در مستقبل تمام احوال پشاور عرض رسان باید شد و بموجب صلاح و مرضی سردار هری سنگه بندوبست ملک پشاور سازد و در متابعت و اطاعت او و امر و نهی کنور صاحب سعادت اندوز شود- بنام دیوان تاراچند ارشاد والا صادر شده که در پشاور رفته بخدمت کنورجی مشرف باید شد و شما تا حال در آنجا سعادت اندوز نشده باید که الحال بزودی و شتابی در پشاور روارد شود و حسب الامر کنور نونهال سنگه و سردار هری سنگه به تقدیم خدمات سعادت اندوز شود- مراسله بنام شاهزاده کامران قلمی شده که سرکار والا را شوق سواری اسپان خاصه زیاده از حد منقوش صفحه ضمیر منیر مے باشد اسپان صبا رفتار لایق سواری خاص ارسال دارند که باعث مزید توقعات در عالم اتحاد خواهد شد- مبلغ شانزده هزار روپیه جهت تیاری زین ها ے زردوزی به بهای گورمکه سنگه حواله شده ارشاد والا شعشه صدور بخشید که زین ها ے عمده قسم اول تیار باید کنانیند و آنچه زیاده از عطایات سرکار عالی بر زین ها ے خرچ خواهد شد از سرکار والا عنایت خواهد گشت- ارشاد والا به افواج سواران گهوڑچڑها صادر گردید که بکوچ متواتره در پشاور رفته به تقدیم خدمات ونیکو بندگیات کنور نونهال سنگه باید پرداخت- حسب الامر کنورجی و سردار هری سنگه در سعی فقلت و حراست پشاور سرگرم باید شد در متابعت و حاضر باشی و فرمان برداری سرگرم باید گردید و کاه و هیزم و غله از شهر خرید باید ساخت و مرتکب تصدیع و تکلیف رعایا و برایا بوجهی من الوجوه نباید شد اندرین باب تاکید مزید است +

ذکر اذکار الارڈ صاحب بتاریخ نوزدهم ماه هاڑ و رخصت الارڈ صاحب و ماموری دیوی دیال بطرف ملتان و آمدن اسپان از پشاور و مراسله بنام راجه سنگت سنگه و در جواب آن و ارشاد بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه جهت تصفیه رام باغ و اجرا ے شاه نهر در رام باغ و بنام دیوان ساون مل و انتهاض بطرف امرتسرجی +

بتاریخ نوزدهم ماه هاڑ صاحب سنگه رساله دار حاضر شده سرکار دولتمدار استفسار احوال الارڈ صاحب گردیدند مشار الیه گذارش ساخت که مومی الیه در تهیه اسباب سفری سرگرم است و

سواران رجمن بنابر روانگی افسر حیران و پریشان که مشارالیه به آئین بهین خبرگیری افواج بے ساخت الحال دیگر کمان افسر مثل صاحب مذکور متعذر و مشکل است فرمودند که مشارالیه ضعیف و پیر مرد است تقدیم خدمات رجمن از مشارالیه نه مے شود لہذا رخصت گردیده رساله دار گذارش ساخت که فی الواقع صاحب مسطور پیر مرد است لیکن از جوانان این ملک فوقیت میدارد و ہر روز در گرفتن قواعد مشغول است و لمحه لحظه از عهده خود غافل و زائل نیست و قسمیکه رجمن شائسته تیار ساخته و قواعد آموخت کنانیده از دیگرے انصرام این عهده محال است فرمودند که حالا رخصت شده بطرف ولایت خود میرود ہرگاه بحسب اتفاق قسمت شرف یاب حضور والا خواهد شد نوکر نگاہداشته آید باز حسب الطلب مشارالیه حاضر گردید و به راجه کلان و بھائی صاحبان ارشاد والا صادر شد که رضانامه از الارڈ صاحب باید نویسانید که ہرچه کار سرکار والا از روے عنایت حواله سازند منظور و قبول است و اگر چیزے عطا نسازند تاہم مالک اند۔ ہنگام رخصت صاحب معزالیه از روے شرافت و خیرطلبی و خیراندیشی چشمان پر از آب کرده گفت که بشرط زندگی و حیات تا عرصه دو سال حاضر خواهم گردید سرکار والا فرمودند که عمر سفر کوتاه است و امید قوی است که باز اتفاق رسیدن شما شگفته ظهور خواهد بخشید۔ نائره شورش و فساد که فیمابین کارداران راجه گلاب سنگھ و دیوان ساون مل مشتعل شد لہذا دیوی دیال بنابر انطفاے شعل نزاع و عناد یکدیگر نزد دیوان مسطور مامور شده و ارشاد والا صادر شد که اگر دیوان مذکور چند روز گذران و قناعت بخیریت و نشاط نمودن باشد دست از ہنگامه کوتاه سازد و اجاره تعلقه اکال گڑھ بمقابله مبلغ بیست و ہشت ہزار روپیه عطا است در آنجا عمل و دخل ساخته گذارش سازد۔ مبلغ دو صد روپیه وجه خرچ به برادرزاده اش مرحمت گردید۔ یازده راس اسپان از پشاور بنظر مبارک در آمدند از انجا که بسبب طے مسافت بعیده لاغر شده بودند سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که واپس فرستاده شوند لیکن باعث آزردگی کنور جی منصور است۔ مراسله راجه سنگت سنگھ بمطالعه فیض ساطع در آمده که ہرگاه سردار گوجر سنگھ و راے گوبند جس درین حدود بیایند چه قدر وجه ضیافت داده شود۔ در جواب آن مرقوم گردیده که فیمابین خانه واحد است محتاج بر رسمیات عرفیه نیست موافق معمول قدیم ضیافت حواله باید ساخت۔ پروانه مرحمت شمامه بنام سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه زیب صدور یافته که عنقریب سرکار والا شرف یاب سری امرت سرجی مے شوند و تصفیه رام باغ و کول سر بوجه اتم باید کنانید و شاه نهر در حیاض ہاے جاری باشد که ترویج خاطر مبارک از ان منصور است۔ بتاریخ بست و یکم ماه ساون پروانه عالی بنام دیوان ساون مل صادر

شده که درین وقت ازراه عنایات تعلقات هذا الشما حواله شده ازروے خیرخواهی ونمک حلالی آباد باید کنانیدت **پاک پٹن** مبلغ پانزده هزار روپیه - **معروف** مبلغ سی وپنج هزار روپیه - **اٹاری دندان واله** مبلغ بیست هزار روپیه - **چهته پور** مبلغ نوزده هزار روپیه - وآنچه سپاهیان پلٹن **گورکهاے وشیخ وساون** نزد شما است روانه درحضور اشرف اعلے بایدکرد وعوض آن پلٹن نوکاهدارند وخرچ پلٹن درهمین ملک بشما مجراے است - بتاریخ بیست وچهارم ماه مذکور ازشاله **باغ** انقباض درایات نلک فرسا فرموده روز اول در **دوگاپچه** وبتاریخ بیست وهفتم در **شیخوپوره** وبتاریخ بیست وهشتم ماه مذکور در **حمیدپور سردار لهناسنگه مجیٹهیه** مع مبلغ پالصدروپیه وشیرینی شرف یاب گردید من بعد داخل **رام باغ** شدند وشلق یازده یازده کار توپ شعشه ظهور بخشید +

عطاے ضیافت تشریف فرمای در امرتسرجی به صاحب زاده وغیره وشرف یابی سرکار دولتمدار در دربار صاحب جی وصدقات روز سنکرانت ماه بهادون وعرضی نیاز دیوان موتی رام از کاشی جی وشرف یابی راے گوبند جس وتفویض معامله کلو ومنڈی به راجه هیراسنگه ومشاهده سواران بنابر رو انگی شرق رویه وموعظه واندرز به سردار گوجر سنگه +

سرکار دولتمدار ازراه عنایات متواتره مبلغ پالصدوبیست وپنج روپیه بابت ضیافت **امرتسرجی** حواله صاحب زاده موصوف فرمودند وهم وجه ضیافت **راجه راجگان وبهای صاحبان وفقیر عزیزالدین ودینا ناته ومنشیان** مرحمت شده بتاریخ سی ام ماه ساون در **دربار صاحب جی** مشرف شده یک صدوبیست وپنج تنکی طلاهی ارداس کنانیده یک عدد هار مرواریدی براے گرنته **صاحب جی** نذر ساختند وازربان مبارک درعین جبین ساهی گذارش کردند که من در **دربار صاحب جی** که درشن دیدار بخشیده ومن بعد در **اکال بنگه وجهنڈه بنگه** وغیره بدستور سابق ارداس نیاز اساس کنانیده رونق بخش **رام باغ** شدند - مبلغ پالصدوبیست وپنج روپیه وجه ضیافت تشریف آوری امرتسر در وجه صاحبزاده **کهڑک سنگه ومنگل سنگه وچیت سنگه** عطا فرمودند وهم مبالغ به **راجه کلان وجماعه دار وجوند سنگه موکل ودینا ناته** وغیره مرحمت شده - اول ماه مبارک بهادون از **رام باغ** در **کول سر** تشریف شریف بردند وصدقات وخیرات ساختند - عرضی **دیوان موتی رام** مع یک صندوق اسباب سفیدی وعطر کیوڑه ومربای آمله وغیره ازمقام **کاشی جی** از نظر مبارک گذشت ارشاد والاصادر شد که وجه اخراجات ضروریه بدیوان مسطور فرستاده شود - راے

گوبند جس مشرف در حضور ساطع النور شده وجه نذر گذرانید - ارشاد والا زیب ایراد یافته که عنقریب شما را همراه **سردار گوجر سنگه** روانه کرده مے شود - بتاریخ ششم ماه مذکور تحصیلی معامله **منڈی و کلو و سوکیت** تفویض به راجه هیرا سنگه گردیده از رہ عنایات عظمی و موهبات کبری مبلغ ده هزار روپیه وجه رسوم راجه معزالیه مقرر و معین فرمودند - سواران مسلح باسلاح خاصه و پوشاک عمده بنابر ماموری **کلکته** حاضر شدند سرکار والا فرمودند که نشانه تفنگ از هر یک معلوم کرده شود که تیر بر هدف کدام مے رساند و خطا ذمه احدے من الاحاد دیگر در بنا علیه هنگام موجودات اکثرے از سنگهان تیر بر هدف رسانیدند سرکار گردون اقتدار از راه نصایح و اندرز به سردار مذکور فرمودند که در **کلکته** هرگز هرگز شراب نوشی نباید ساخت و دشنام به کسے نباید داد و از صحبت طایفه فاسقه اجتناب و احتراز باید داشت همراه **صاحبان عالی شان** سوائے از قیل و قال انضباط شیرازه اتحاد سخنے نباید گفت - بتاریخ نهم ماه صد مبلغ پانزده هزار روپیه در وجه اخراجات ضروریه **نواب سرافراز خان** حواله شده +

رخصت رائے گوبند جس و احوال بابا صاحب سنگه ویدی و حواله شدن تحائف نفیسه به وکیلان شرق رویه و ارشاد به کنور شیر سنگه و شرف یابی سرکار ذوالاقتدار در استهان دیوتی جی و آمدن بابا بشن سنگه در امرتسر جی و ارشاد بنام کورٹ صاحب و تیاری اسباب سفری و شرف یابی راجه بیسه وال و احضار شاهزاده دہلی و ارشادات بنابر نذر و نیاز روز مبارک دسهره به اطراف و اکناف +

بتاریخ نهم ماه بهادوں رائے گوبند جس حسب الارشاد بشرف ملازمت پرداخت یک دوشاله بیش قیمتی و جوڑی کڑه هائے مرصعی عطا شده و قدغن بلیغ صادر گردیده که به صلاح صواب دید خویش به رفاقت سردار گوجر سنگه در هر کار و بار باید پرداخت که شمایان از قدیم الایام خیرخواه با صفائے باشید و وکیلان **بابا صاحب سنگه ویدی** حاضر شدند سرکار والا فرمودند که اگر **بابا صاحب سنگه** بدرخن دیدار خود سرکار عالی را معزز و منشرح فرمایند عین الطاف و کرم است - باز فرمودند که پسر کلان را **بابا صاحب سنگه جی** بر مسند پیری و امیری نه نشانیده که والده اش زنده نبود و والده پسر خوردش حیات بود که بر مسند جلوس کنانیده اند - بفضل سری اکال پورکھ جی فیمابین برادران شعله نزاع و فساد مشتعل نشود که خوشی سرکار والا اقتدار است - تجویز تحائف نفیسه برائے **لاٹ صاحب** گردیده برای **بادشاه ولایت** لندن یک صد پارچه از قسم دوشاله و کمخواب و اطلس و گلبدن و کهیس هائے ملتانی و لونگی هائے زرین

وغیرہ اسباب برائے **لاٹ گورنر صاحب** پنجاہ و یک پارچہ مع تفنگ و کرچ و اسپ خاصہ۔ برائے **میٹکاف صاحب** سی و یک پارچہ۔ برائے **کلارک صاحب** کرچ و تفنگ **کپتان و یڈ صاحب** بیست و یک پارچہ و ہفت رقم جواہر۔ در وجہ بیگم **لاٹ صاحب** حلقہ گوش۔ آرسی یعنی (آئینہ دست)۔ چونپہ کلی۔ کرن پھول۔ کنٹھہ۔ انگشتری۔ سرکار والا از زبان مبارک فرمودند کہ اسباب صدر را در بقچہ ہاے لگا داشتہ حوالہ وکیلان سازند۔ ارشاد فیض بنیاد بنام **کنور شیر سنگھ** جلوہ ایراد یافت کہ در **جونڈہ** قیام مسرت و فرحت تمام داشتہ عرض در جناب والا باید داشت کہ مع تنبول بطرف **راجا شاہنشہی** فرستادہ آید۔ **دیوان سنگھ نامی** در سرکار دولتمدار عرض رسان گردید کہ غلام مکان میمنت نشان **سری دیوی جی** در **چوک پاسیان** تیار و مرتب کنانیدہ اگر سرکار دولتمدار در آنجا رونق بخش شدہ بدرشن **دیوی جی** معزز شوند بسیار الطاف و اعطاف در حق این غلام خواہد گردید فرمودند کہ فردا در آنجا رفتہ خواہد شد۔ چنانچہ روز دوم سرکار والا مدار بہ سواری اسپ کھادادائل خط دمدمہ ہاے **گوبند گڑھ** فرمودہ و شلق سلامی توپ خانہ گرفتہ از راہ **دروازہ لوہگڑھ** بدرشن دیوی جی مشرف شدند۔ **دیوان سنگھ** مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیہ سروارنہ ساخت و بیست و یک پارچہ و جوڑی کڑہ طلای مع شش رقم جواہر بنظر سرکار والا اقتدار آوردہ باز پانزدہ پارچہ بہ صاحب زادہ بلند اقبال و یازدہ پارچہ بہ **راجہ ہیرا سنگھ و راجہ کلان** ہفت پارچہ۔ ایضاً بہ **جمعدار و سردار جیٹھیہ و سردار جوند سنگھ** وغیرہ منشیان و دفتریان حوالہ ساخت بار سرکار عالی از راہ **بازار گوروجی** در **دربار صاحب** مستسعد شدند و مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ در **دربار صاحب** و مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیہ در **اکال بنگہ** و ہمین قدر در **جھنڈہ بنگہ و شہید بنگہ و دوکھ بھنجنی و گھڑیالی بنگہ** ارداس کنانیدہ داخل **رام باغ شدند**۔ بتاریخ شانزدہم ماہ مذکور **بابا بشن سنگھ** وارد **سری امرت سرجی** گردید مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ وجہ ضیافت از سرکار عالی حوالہ گشت۔ بہ وکیلان بابا مسطور ارشاد شدہ کہ **راجہ کلان بہادر** نسق و نظام **رنجیت گڑھ** بہ آئین بہین خواہد ساخت و آنچہ مبلغ ہاے و اضراب **توپ** موجود میباشد در سرکار دولتمدار رسانیدہ بدہند۔ بتاریخ ہفتدہم بابا معزالیہ مسرور بہ ملاقات فرحت آیات شدہ پرشاد و دوشالہ رسانید سرکار والا مبلغ یک ہزار روپیہ بطریق نذر حوالہ ساختند۔ و جبین سائی فرمودہ رخصت فرمودند۔ بنام **کورٹ صاحب** پروانہ واجب التعظیم صادر گشتہ کہ آنچہ اسباب مطلوبہ پلاٹن بودہ باشد عرض باید ساخت کہ تیار کنانیدہ حوالہ کردہ شود کہ بعد از روز دسہرہ انہاض رایات عالیات در پیش است۔ **راجہ سیبہ والہ** بشرف ملازمت کیمیا خاصیت

پرداخته و مبلغ چهار صد روپیه سروارنه ساخت و چند راس اسپان بنظر فیض اثر گذرانید و مبلغ یالفند روپیه وجه ضیافت مرحمت گشت - شاهزاده دهلی به احراز ملازمت پرداخت دو قبضه طمانچه وغیره تحایف شرق روپیه بنظر اقدس اعلے گذرانید و حضور اشرف مستفسر احوال آن ملک شدند و مبلغ یالفند روپیه و دوشاله حواله گردید - پروانجات تفقد آیات بنام راجه بسوهلی و راجه جیند واله و منڈی و کلو و سوکیت و بنام فتح الدین قصوریه و خزان سنگه کاردار منکیره و دیوان ساونمل و رودرچند و امولک رام و کاردار جسوان و کوٹله و دهرم کوٹ و کارداران نورپور و راجه راجوری واله زیب صدور فیض گنجور یافتند که مع نذرات روز مبارک دسهره موافق معمول قدیم شرف یاب جناب فیض مآب بایدشد +

پروانه بنام کنور شیر سنگه و کنور کهڑک سنگه و شرف یابی گنهیا لعل وکیل سردار اهلو والیه و شرف یابی سردار وساوا سنگه سندهان والیه و مراسله کپتان صاحب و در جواب آن و ارشاد برائے عطائے پوشاک روز دسهره و عرضی کنور نونهال سنگه و پروانه در جواب آن و ارشاد به تمامی عمله جهت گذرانیدن نذرات در خدمت راجه هیرا سنگه +

پروانه فیض نشانه بنام صاحب زاده کنور شیر سنگه زیب صدور یافته که درین وقت ارشاد عالی صادر شده که مع تنکی هائے طلائی و اسپ و زین موافق معمول مستمره نذر روز مبارک دسهره شرف یاب جناب والا باید گردید و پروانه بنام صاحب زاده کنور کهڑک سنگه صادر گردیده که مبلغ یک لک و نود و پنج هزار روپیه در طلب فوج سول راجبیان و پلٹن حواله باید ساخت و آنکه تعلقات در وجه اخراجات سواران و پلٹن از سرکار عالی به شما عطا است و آنچه ملک منجملهٔ آن سرکار روا گرفته باشد مبالغ آن از سرکار دولتمدار باید گرفت و آنچه کارداران شما گرفته باشند و یا متصدیان خورد و برد ساخته باشند از روئے تحقیق و قرار واقعی بدهانند اندرین باب تاکید مزید و قدغن بلیغ است - بتاریخ بیست و چهارم ماه بهادون لاله گنهیا لعل وکیل سردار نهال سنگه اهلو والیه مع منشی نور محمد شرف یاب جناب عالی گردید سرکار گردون اقتدار فرمودند که آنچه مبلغ بیست هزار روپیه امانتی شیخ غلام محی الدین نزد شما است در سرکار عالی رسانیده باید داد مشار الیه بعرض رسانید که یک خریطه امانتی شیخ نزد غلام موجود نیست - ارشاد والا به مصر بیلی رام گردید که منشی مذکور دستخطی خود در سرکار نوشته بدهد که بعد از اثبات مبالغ دو چندان خواهم داد منشی مذکور عرض نمود که سه چندان ادا خواهم کرد و بعد از ارقام کاغذ مرخص گشت یک جوڑه دوشاله عطا شد - سردار وساوا سنگه سندهان واله

ومبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه نذر و مبلغ پانصد روپیه سروارنه گذرانید. استفسار احوال مسرت اشتمال شادی فرمودند و خوشنود و منفرج شدند. مراسلهٔ کپتان صاحب مشعر ملاقات سردار گوجر سنگهه و مشاهده تحایف نفیسه و سواران کمپنی و ارتمام این معنی که سواران بعضی شایسته و لایق و برخی قابل سفر بعیده کماکمنه نیستند سرکار والا بیست و پنج نفر سوار دیگر و یک کمپنی که قواعد خوب آموخته و جوانان بلند قامت و خوش شکل باشند انتخاب ساخته بفرستید لهذا سواران شایسته از ذیره گهوڑچڑا ها ے صاحب زاده وغیره منتخب فرموده و حاضری و قواعد معاینه ساخته بآن طرف فرستادند ارشاد فیض مواد صادر شده که پوشاک ها ے روز دسهره مبارک در وجه صاحبزاده کنور کهڑک سنگهه و صاحبزاده شیر سنگهه و کنور نونهال سنگهه و سرداران عالی شان و دفتریان و افسران افواج سواری و پلاٹن و کمیدانان موافق معمول قدیمی رسانیده شوند که روز مبارک دسهره عنقریب رسیده. عرضی کنور نونهال سنگهه در باب طلب شتران جهت زنبورک خانه و توپ خانه گذارش شد. در جواب آن پروانه صادر شده که چهل و پنج مهار شتران از بهای دل سنگهه و بهائی ماهون سنگهه کارپردازان راول پنڈی و کهاٹر در حساب سرکار والا باید گرفت و موافق رسید آن نوحدیقه سلطنت محسوب و مجرا ے خواهد شد. پروانجات تعلقات بنام تمامی عمله و فسله سرکار والا پرتو صدور بخشید که نذرات روز مبارک سنکرانت ماه اسوج در خدمت راجه هیرا سنگهه باید گذرانید که باعث خوشی سرکار والا است +

شرف بابی سرکار گردون وقار در دربار صاحب جی روز سنکرانت ماه اسوج و تشریف آوری در باغ سردار تیج سنگهه و آمدن وکیل جیند واله و اخبار پشاور و آمدن پسر یار محمد خان در امرتسر جی و پروانه بنام کنور شیر سنگهه و ماموری منشی کرم چند مع خلاع روز دسهره بطرف پشاور و مراسله کپتان صاحب و ارشاد به دیوان کرپارام و عرضی کنور نونهال سنگهه و در جواب آن و عرضی سردار عطر سنگهه و مراسله بنام سردار فتح سنگهه اهلووالیه و پروانه بنام راجه گلاب سنگهه و منظری بکمان راجه هیرا سنگهه بر راجگان کلو و منڈی وغیره +

بتاریخ سنکرانت ماه اسوج سرکار دولتمدار بسواری اسپ کهار از رام باغ در دربار صاحب جی مشرف شده ارداس نیاز اساس صحت و تندرستی مزاج وهاج در دربار صاحب جی و اکال بنگه وغیره مکانات بدستور سابق کنانیده و تولادان وغیره صدقات و یک زنجیر فیل و اسپان دگاه یشان ساخته در رام باغ تشریف شریف آوردند. بتاریخ دوم از راه نوازشات بیکران در باغ سردار

فتح سنگھ تشریف فرما شدند و از معاینه باغ مسرت ابلاغ مسرور و محظوظ گردیده بر زبان مبارک آوردند که این
باغ موافق آئین دل گزین صاحبان عالی شان است بطرز شائستہ تیار شده - سردار مذکور دو راس
اسپ خاصه گذرانید مبلغ پنجاه روپیه جلوانه اسپان عطا شده - وکیل راجه سنگت سنگھ مع یک راس
اسپ بشرف ملازمت پرداخت از روئے عنایات مستفسر احوال راجه مذکور شدند - مبلغ یک صد و بیست
و پنج روپیه وجه ضیافت حواله گشته - از روئے اخبار پشاور حالی شد که مراسله دوست محمد خان
بنام کنور نونہال سنگھ در ورود راخت آمود آورده که اگر از راه نوازشات سو فور پشاور عطا شود بسیار
احسن و اجر ست که در متابعت و فرمان برداری و مال گذاری و عقیدت شعاری حاضر بوده اسپان صبا رفتار
وغیره اسباب و تحائف ولایت در دار الخلافه لاهور رسانیده خواهیم داد در صورت دیگر تمام غازیان نبرد آزما
هنگامه آرا از کوہستان کهاٹ و فریدی و انیف زئی وغیره ممالک خراسان و بنون
و ٹانک فراهم و مجمع ساخته در پشاور ریز تسبیم بنا بر اطلاع سرکار عالی بقلم آورده لهذا کنور موصوف
و سردار هری سنگھ و راجه سوچیت سنگھ در صلاح و مشورت این معنے مشغول و سرگرم میباشند
بتاریخ چهارم ماه مذکور سلطان خان معتبر راجه سوچیت سنگھ مع پسر یار محمد خان متصل
گوبند گڑھ فروکش بوده عرضی مجیبت خویش در سرکار گردون اقتدار رسانید مبلغ یک هزار و یک صد
روپیه وجه ضیافت عطا گشت - پروانه بنام کنور شیر سنگھ زیب صدور یافته که مع دو هزار سوار جرار
و سی زنبورک و دو ضرب توپ و اسپ با زین طلای نذر روز مبارک دسهره اول نورانه شرف یاب
جناب فیض مآب باید شد - بتاریخ چهارم ماه صدر منشی کرم چند مع خلاع فاخره کنور جی و تمام سرداران
عالی شان بطرف پشاور مامور شده - کنور جی بیست و پنج پارچه - راجه سوچیت سنگھ یازده پارچه
سردار هری سنگھ ایضاً - رام لعل ده پارچه - شام سنگھ نه پارچه - فتح سنگھ مان
هفت پارچه - دیوان حاکم رائے ایضاً - رتن سنگھ پنج پارچه - بچتر سنگھ
هفت پارچه - وزیر کیسری سنگھ چهار پارچه - عطر سنگھ سندهانوالیه ده پارچه -
سردار لهنا سنگھ ایضاً - سردار جوالا سنگھ نه پارچه - ارشاد والا صادر شده که این خلاع
در خدمت کنور جی باید رسانید و همه از دست مبارک خود تفریق و عنایت خواهند ساخت - مراسله
کپتان صاحب مشعر روانگی سردار گوجر سنگھ از لودهیانه به پیشتر گذارش شد و در جواب
آن مشعر تاسیس اساس اتحاد سرکارین عالیین قلمی شده - ارشاد والا به دیوان کرپا رام شرف
ظهور بخشیده که بطرف کشمیر روانه باید شد یا موافق صلاح راجه کلان و بهائی صاحبان و

فقیر عزیز الدین و مصر بیلی رام ملک بطریق امانی در دوابه بگیرد و توجهات بے غایات در حق
شما مصروف و مبذول است بالکل خاطر جمع دارند۔ عرضی کنور جی معزالیه مشعر مقرری اجاره ملک
هشت نگر به مقابله مبلغ یک لک و بیست و پنجهزار روپیه به سلامت رائے حواله ساختن
عهده عدالت به اننت رام و فرستادن مزدوران بنا بر تیاری قلعه بطرف گهات گذارش شد
در جواب آن پروانه والا زیب ترقیم یافته که هرگاه حضور انور رونق بخش رهتاس مے شود فقیر
عزیز الدین و دیوان دینا ناتهه برائے فهمیدن حساب و کتاب بعضے مقدمات نزد شما مامور
خواهند شد باید که ڈالی نو خرید کرده ارسال جناب والا دارند و در ذخیره انداختن قلعه سمیر گڑهه ساعی
و سرگرم شوند و ڈیره از جاے سابقه برداشته در مکانیکه آب و هواے عمده باشد فرو کش باید گردید و خلاع
آفتاب شعاع زیب ترسیل یافته از دست خود به هر کس باید داد۔ عرضی سردار عطر سنگهه مشعر
عزم دوست محمد خان بطرف پشاور گذارش شد۔ در جواب آن ارشاد عالی صادر شده
که هرگاه دوست محمد خان خاک ادبار بر سر ریخته بدان حدود بیاید شما به اتفاق یکدیگر قیام به استحکام
داشته سرگرم در عرصه کارزار شوند و شتابی و جلدی ننمایند و کار به تدبیر و تدریج نمایند۔ مراسله اتحاد
سلسله بنام سردار ذوالوقار سردار فتح سنگهه اهلووالیه قلمی شده که روز اول نورانه در امرتسر
جی آمده از درشن دیدار خود مسرور و مبتهج باید ساخت که اشتیاق ملاقات خارج از دائره تحریر و تقریر
است۔ ارشاد والا بنام راجه گلاب سنگهه شرف صدور یافته که مع اسپان با زین طلائی و
ُتنگی هاے و مبالغ نقد موافق معمول قدیم بروز دسهره مبارک شرف یاب جناب عالی باید شد۔ بنام
راجه اجیت سنگهه کلو واله و سوکیت و منڈی ارشاد والا قلمی شده که کمان افسری
سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه موقوف گردیده و راجه هیرا سنگهه کمان افسر شما گردیده معرفت
او مبالغ نذرانه در سرکار دولتمدار رسانیده باشند و یک اسپ خاصه موافق عرض راجه مذکور براجه
کلو عنایت شده و تنخواه مبلغ دو هزار روپیه در وجه راجه هیرا سنگهه بابت هوده فیل بنام شما
گردیده ادائے سازند در وقت حساب محسوب و مجرائے است ✤

هنگامه در سراے دکهنی و خلعت براے پسر یار محمد خان و مراسله
بچتان صاحب و خلعت در وجه راجگان کوهستان و شرف یابی در
خدمت بابا کاهن سنگهه و ملاقات با بابا بشن سنگهه و تشریف آوری در
دهرم ساله بهائی صاحبان و عرضی کنور نونهال سنگهه و در جواب آن

و آمدن شاہزادہ دہلی و عرضی دیوان کرپارام و عیش و نشاط روز مبارک دسہرہ و انتہاض رایات عالیات از امرت سر جی ؀

وکیل بابا بشن سنگھ بشرف ملازمت پرداختہ گذارش ساخت کہ در سرائے دکھنی ہنگامہ شدہ اکثرے از طرف بابا ہانکور و چندے از طرف بابا کاہن سنگھ بکار آمدند فرمودند جنگ فیما بین برادران خوب نیست من بعد فرمودند کہ بفضل سری اکال پورکھ جی شعلہ عناد مشتعل نشود - سرکار دولتمدار خلعت یازدہ پارچہ از قسم دو شالہ و کمخواب و مبلغ پانصد روپیہ در وجہ حسن خان پسر یار محمد خان عطا و مرحمت فرمودند - و مراسلہ بنام خان مسطور مشعر عطاے خلعت بہ پرسش و توجہات بے غایات بر احوال اوشان زیب ترقیم یافتہ مراسلہ کپتان صاحب مشعر مور چال کردن بابا بشن سنگھ در سرائے دکھنی و اشتعال نائرہ عناد و فساد مابین برادران بمطالع الطاف ساطع در آمد فرمودند کہ انطفاے نائرہ نزاع و فساد کنانیدہ میشود - لیکن بنا بر بودن خاندان عالی شان گوروہاے لحاظ ہر دو طرف منقوش صفحہ ضمیر منیر آفتاب نظیر میباشد طلاع آفتاب شعاع روز مبارک دسہرہ بہ راجگان کوہستان بدست وکیلان زیب ترسیل یافتہ موافق تفصیل ذیل - راجہ منڈی یازدہ پارچہ - سوکیت ایضاً - کلو ایضاً - و دو شالہ فی نفر وکیلان از راہ عنایات مرحمت شدہ - بتاریخ یازدہم ماہ اسوج خبر رسیدن بابا کاہن سنگھ در امرت سر جی واضح راے اشرف گردید لہذا صبحی در خدمت بابا موصوف مشرف بودہ عذر خواہی بابا صاحب سنگھ فرمودند کہ این جہان فانی است و سواے ذات مبارک سری اکال پورکھ جی کسے باقی و پایدار نیست باز ذکر واذکار ہنگامہ سرائے دکھنی بمنصہ ظہور رسید بابا مذکور بجواب گرائید کہ اگر یک آدم معتبر کار والا نزد پسر خورد بابا موصوف میرفت البتہ شعلہ نزاع و فساد منطفی میگردید و تصرف در قلعہ سرائے دکھنی بجلوہ نمایش مے آمد و کار بہ مور چال نمے کشید فرمودند کہ اگر در فیما بین صفای شود بسیار احسن و انسب است - بتاریخ ہفتدہم ماہ مذکور اولاً موجودات پلٹن متعینہ مصر سوکھ راج مشاہدہ فرمودند - ثانیاً از راہ دروازہ لاہوری در دہرم سالہ ریاضت و عبادت ارتسام بھای وستی رام جی مشرف شدہ مبلغ پانصد روپیہ در خدمت بھای صاحبان و مبلغ دو صد روپیہ ارداس بھای گورمان سنگھ گذرانیدند و در ذکر ساہد سنگت مشغول شدند - باز بھای صاحبان پوشاک ہفت پارچہ و بیست و یک کوزہ نبات حوالہ ساختند و سرکار والا در رام باغ رونق بخش شدند - عرضی کنور جی مشعر طلبیدن دو صد سپاہیان از ڈیرہ سردار عطر سنگھ سندہانوالیہ براے تھانہ داری کھانت والاچی سیتری واستدعاے جاگیر در وجہ خرچ پلاٹن بنظر مبارک گذشت - در جواب آن

شعر ماموری سپاهیان در عرصه اندک بنابر تهانه داری گهات و الاچی و نیتری و ارقام جاگیرات ناحیه پشاور و در سرکار و من بعد عطا ے در وجه اخراجات پلاٹن و عنقریب تشریف آوری در رهتاس و عرض ساختن کاغذ آمدنی ملک پشاور و از عمل احمد شاه و تیمور شاه علیحده علیحده و عطای ساختن خلاع ماموره سابقه از دست خود به سرکردگان و گرفتن نذرات تبکی طلای معه اسپان و زین طلای و ارسال داشتن آن در حضور اشرف زیب ترقیم یافته - بتاریخ بیست و یکم ماه صدر شاهزاده اکبر مع ۳ قبضه شمشیر و دو قبضه طمانچه به احراز مواصلت سراسر افادت پرداخت - بمبلغ یک هزار روپیه وجه ضیافت عطا گردید - سرکار والا اقتدار مستفسر احوال آن ملک شدند - عرضی دیوان کرپارام مشعر درشن و دیدار سری جوالا مکهی بنظر مبارک گذشت سرکار اشرف از راه بنده نوازی جواهر سنگه بستری را نزد دیوان مسطور بنابر اطمینان و تسلی خاطرش فرستادند و از زبان مبارک فرمودند که سرکار عالی از راه عنایات متواتره دیوان موتی رام را بحضور انور مے طلبد و دیوان کرپارام خود تیار مے شود باعث تعجب بسیار است - روز دسهره مبارک بتاریخ بیست و هشتم ماه مذکور در کوٹهه تشریف فرما ے شدند و دربار فرحت آثار به کمال صولت و شان بیار استند - اولاً تمام سرکردگان عالی شان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته تبکی ها ے طلای و اسپان مع زین طلای بنظر مبارک گذرانیدند و باز تمامی عمله و فعله درباب گذرانیدن نذرات سعادت دو جهانی حاصل ساختند و باز فتح لنکا از دست راجه رام چندجی مشاهده فرموده شلق توپ خانه بکمال آب و تاب کنانیدند - من بعد موجودات افواج سواری و پلاٹن معاینه فرموده مسرور الصدر و مبتهج القلب گردیدند - روز دوم انخفاض رایات عالیات از امرت سرجی بطرف بٹاله جلوه نمایش یافت ✣

تشریف فرمای سرکار دولتمدار در بٹاله و گرفتن ضیافت و نقد و من بعد در کلانور و ڈیره بابا نانک جی و عرضی لاله کشن چند از لودهیانه و ملاقات سردار ذوالوقار آهلووالیه و باز رونق بخشی در سیال کوٹ ✣

روز سنکرانت ماه کاتک سرکار دولت مدار رونق بخش بٹاله شدند و صدقات و خیرات بدستور سابقه فرمودند و سردار جوالا سنگه بشرف ملازمت پرداخته تونگی ها ے و تهان ها ے سوسی و مبالغ نقد گذرانید - ارشاد والا صادر شد که کنور پرتاب سنگه مع نذر و نیاز آمده شرف یاب حضور شود - باز سرکار عالی اندرون شهر تشریف فرما ے شدند و زر افشانی بر غربا و ضعفا فرموده در باران دری نزول اجلال فرمودند و شلق توپ خانه گردید - کنور پرتاب سنگه مع دو راس اسپان و یک زنجیر فیل و مبلغ یک هزار و یکصد روپیه

وپنجاه و یک تنکی طلای بشرف ملازمت پرداختند از راه عنایات متوافره تنکی های عنایت ساختند من بعد ضیافت به راجه کلان وغیره سرداران عالی شان از طرف کارداران کنور شیر سنگه حواله گشت بتاریخ دوم ماه صدر کنور پرتاب سنگه حسب الارشاد والاشرف احضار بکرمت آثار سعادت اندوز گردید جیغه مرصع و بازوبند و کنٹھه مروارید وطره مروارید عطا و مرحمت فرمودند - بتاریخ سوم ماه مذکور در کلانور نزول اجلال گردید - لعل سنگه کاردار آنجا مع مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه نقد و شیرینی شرف یاب گشت - تنخواهات اسمی کارداران آن روے آب راوی بقدر مبلغ پانزده هزار روپیه تفویض مصر سوکهراج گردید و دو راس اسپان بازین طلای و یازده راس گاؤ مرسله دیوان ساون مل بنظر مبارک گذشتند - مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در وجه آدمان دیوان مذکور عطا شد - بتاریخ پنجم ماه مذکور در ڈیره بابا نانک جی متسعد شده وجبین سای نموده مبلغ یک هزار و یک صد روپیه ارداس کنانیدند و بابا بشن سنگه را دو شاله و دستار داده بجائے پدر بزرگوار نشانیدند - از روے اخبار لودهیانه واضح شد که راجه سنگت سنگه به داعیه ملاقات فرخنت آیات سرکار آن روے آب ستلج وارد شده لهذا سردار وساوا سنگه مع دیوان سنگه وکیل راجه مشارالیه جهت استقبال مامور شده - عرضی لاله کشن چند مشعر اظهار کردن حقیقت کشلمندی افواج حضور انور در بلده پشاور و گهات واطمینان خاطر مبارک کنور صاحب جی باوجود این چنین هواے مخالف درخدمت کپتان صاحب وانشراح دوستان صمیم و مشفقان قدیم از استماع این معنے گذارش شد - سرکار والا فرمودند که کپتان صاحب از دل و جان مهربان مخلصان اند بوجهی تفاوت و تباعد ندارند - بتاریخ هشتم ماه مذکور در قلعه سوبها سنگه نزول فیروزی شمول فرمودند سردار ذوالوقار فتح سنگه اهلووالیه بشرف ملازمت سراسر راحت پرداخت - چند گهڑی ذکر و اذکار ایام سابقه بایکدیگر فرمودند - بتاریخ دهم ماه صدر تشریف فرمائے بڑیانه و بتاریخ یازدهم ماه مذکور نزول ظفر موصول در سیالکوٹ بمنصه اعلان رسید +

پروانه بنام لاله کشن چند مشعر احضار و بهره یابی صاحبزاده کشمیرا سنگه و پشاورا سنگه و شرف یابی در بیر بابا نانک صاحب جی و امتناع از ارسال کوٹ و رونق بخشی در رنجیت گڑه و چیراڑو و پروانه بنام کنور جی و عرضی وکلائے مامور شرق رویه و تشریف فرمائی در تهیه روز دیوالی و ماموری مصر مولراج جهت آوردن راجه لاڈوه واله و ارشاد ضیافت در امرتسر جی و ارشاد بنام سردار ذوالوقار فتح سنگه اهلووالیه جهت عبور آن روئے آب و

بازعبور پایاب از دریاے چناب و رونق بخشی در بجوات و نذر و
ضیافت از جماعہ دار خوشحال سنگھ و پروانہ بنام لالہ کشن چند و باز در مناور و
آمدن مراسلہ کپتان صاحب و عرضی سردار ولسا وا سنگھ و در جواب
آن و ارشاد بہ صاحبزادہ بلند اقبال جہت ضیافت سرگردگان و ملازمان سرکاری +
پروانہ واجب التعظیم بنام لالہ کشن چند زیب صدور یافتہ کہ بمجرد اصدار حکم اشرف و اعلی از خدمت
کپتان صاحب رخصت شدہ شرف بجناب کیوان تاب بازگشت منمقام سیال کوٹ
بتاریخ یازدہم ماہ کاتک صاحبزادہ پشاورا سنگھ و کشمیرا سنگھ یک راس اسپ و مبلغ
یک ہزار و یک صد روپیہ نقد بنظر فیض اثر گذرانیدہ مورد الطاف بے غایات گردیدند۔ تنخواہ مبلغ
ہشت صد و بیست و پنج روپیہ بنام مواضعات نواحی سیال کوٹ در وجہ لنگر یعنے (باورچیخانہ)
زیب ارقام پذیرفتہ۔ بتاریخ دوازدہم ماہ مذکور در بیر بابا نانک صاحب جی مبلغ پانصد روپیہ
ارداس فرحت اساس صحت و تندرستی گذرانیدہ و بہنگام چہار گھڑی روز باقی ماندہ انتصاب رایات
عالیات فرمودہ بہ بلندی تھیہ رونق بخش شدند۔ بتاریخ سیزدہم ماہ صدر متصل رنجیت گڈھ
بخیم سر اوقات اقبال فرمودہ نزد تھانہ دار ارشاد والا جہت احضار صادر فرمودند مشار الیہ عرض کرد کہ مطیع و
منقاد سرکار دولتمدار ام۔ داعیہ جنگ پیش نہاد خاطر نیست۔ باز بسواری خاصہ تشریف فرماے چپراڑ
شدند و امر عالی بہ رجمن و پلاٹن دھوکل سنگھ جہت فرود بودن در آنجا عز صدور یافت۔ پروانہ
بنام کنور نونہال سنگھ شرف صدور یافتہ کہ احوال آمدنی فصل ربیع و فصل خریف پشاور
از قرار تحقیق و راستی مع کیفیت بدلی یعنے (تبدیلی) افواج تفصیل وار در سرکار دولتمدار معروض باید
داشت۔ عرضی سردار گوجر سنگھ و راے گوبند جس مشعر ملاقات بہجت آیات با فریڈن
صاحب وکیل و قال ازدیاد مراتب اتحاد سرکارین عالیین و نشانہ ہاے تفنگ بالمشافہ صاحبان
عالیشان از سکھان مشاہدہ فرمودن بہ شگفتہ پیشانی و خوشنودی و بعد از آن بسواری کشتی روانگی
بہ پیشتر گذارش شد در جواب آن زیب ارقام پذیرفتہ کہ بہ قطع مراحل در کلکتہ فائز شدہ تمام احوال آنجا
شرح وار عرض رسان باید بود۔ بتاریخ پانزدہم ماہ مذکور از چپراڑ نہضت رایات عالیات فلک فرسا
بودہ لب دریاے چناب در مکان تبتہ نزول فیروزی شمول آوردہ بہ سیر و شکار توجہ موجہ
مصروف فرمودند۔ بتاریخ ہفتدہم ماہ صدر مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ بہ راجہ ہیرا سنگھ
بابت روز مبارک دیوالی عطا گردید و بہنگام شب چراغان بکمال تجمل و شان رونق بخش عرصہ زمین و

زبان گشت - طوایف رقاصه مشغول به سرود و سماع شدند و انعام معقول مرحمت ساختند - مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در وجه
بابا شروَن ناتھ حواله نمودند - مصر مول راج برائے آوردن راجه لاڈوه وال مامور شد که بسهولیت عبور
دریاے ستلج و بیاه وغیره کنانیده در سرکار دولتمدار بیارد - مبلغ یک صد روپیه و پوشاک پشمینه به مصر مذکور حواله
گردیده - وجه ضیافت راجه مذکور بنام کارداران امرت سر جی پروانه والا صادر شده - سردار فتح سنگھ
اہلووالیه را فرمودند که سرکار والا پایاب عبور خواهد ساخت شمایان بر کشتی هاے عابر گردیده آن روے آب
وارد شوند - صبحی روز اماوس صدقات و خیرات بدستور سابقه فرمودند و از دریاے چناب پایاب از گذر کلووال
عبور فرموده در بجوات - سوچیته یعنی (دست و پا و روے) اشسته کردند - جماعه دار خوشحال سنگھ
مبلغ یک هزار روپیه وجه ضیافت بجوات بنظر مبارک گذرانید - ملک بجوات سیر حاصل است
و در اثناے راه نهرهاے روان و زمین لایق کشتکار و سرسبز است - پروانه بنام لاله کشن چند زیب صدور یافت
که راجه سنگت سنگھ محض نادان و خورد سال است نظر برارتباط و روابط سرکار والا باید داشت که
آن مشفق صمیم از دل و جان میباشد - بتاریخ نوزدهم ماه مذکور نزول فیروزی شمول در منادر شعشه ظهور
بخشید - مراسله کپتان صاحب مشعر جرات و دلیری راجه سنگت سنگھ خلاف آئین صاحبان
عالی شان بنظر مبارک گذشت - سرکار والا شنیده خاموش شدند و لب بجواب آشنا نساختند -
عرضی سردار وساوا سنگھ درباب مانع شدن کپتان صاحب براجه سنگت سنگھ از شرفیابی
سرکار والا گذارش شد فرمودند که راجه مذکور جسارت ساخته که بے اطلاع روانه شده آمده بود - ارشاد بصاحب خراج و
بلند اقبال صادر شده که موافق تفصیل ذیل ضیافت در ڈیره هر یک رسانیده باید داد - سرکار عالی
مبلغ یک هزار و یک صد روپیه - راجه کلان بهادر مبلغ دو صد روپیه - جماعه دار خوشحال سنگھ
ایضاً - میان اودهم سنگھ مبلغ یک صد روپیه - جوند سنگھ موکل ایضاً - سردار
دهنا سنگھ ملوئی ایضاً - گرنتھ صاحب مبلغ دو صد و پنجاه روپیه - رتن سنگھ
مبلغ بیست روپیه - گلو مبلغ بیست و پنج روپیه - کاهن سنگھ مبلغ ده روپیه - وزیر کیسری سنگھ
ایضاً - پروانه بنام سردار وساوا سنگھ قلمی شده که تا اینما بین کپتان صاحب و راجه سنگت
سنگھ رفع عناد نگردد و صفای نشود شما در تلون اقامت دارند - مراسله بنام راجه سنگت سنگھ
زیب صدور یافته که عرضی سردار وساوا سنگھ گذارش شده باید که از تلون در لودهیانه رفته و ملاقات
فرحت آیات کپتان صاحب کرده موافق اظهار کپتان صاحب عابر شده در سرکار والا
شرف یاب شوند و مراسله بنام کپتان صاحب قلمی فرمودند که راجه سنگت سنگھ حسب الارقام آن

تلون مراجعت کردہ در لودھیانہ رسیدہ بہ ملاقات آن مشفق صمیم نے پردازد و از راہ آئین مستمرہ و عہد مستوثقہ باز روانہ این روے آب باید فرمود کہ در سرکار دولتمدار آمدہ شرف یاب شود +

عرضی کنور نونہال سنگھ و احضار اوی تابیلہ صاحب و ملاقات ساختن سردار ذوالفقار سردار فتح سنگھ اہلووالیہ و انتہاض رایات عالیات از مناور و ذکر اذکار سردار عطر سنگھ سندہان والیہ و ارشاد بہ سردار تیج سنگھ و پلاٹن کورٹ صاحب و ڈیرہ کردن در دولتانگر و ملاقات سردار دھنا سنگھ ملوئی و عرضی کنور شیر سنگھ و مراسلہ بنام دوست محمد خان و مراسلہ بنام کپتان صاحب و فریدن صاحب در باب مبارکباد مقدمہ جودہ پور و رونق بخش شدن در ڈنگہ و باز در کھاروآنروے آب جہلم +

عرضی کنور جی شعر نظم و نسق بلدہ پشاور و عزم کابل و شکارپور حسب الارشاد و حوالہ ساختن الاچی تیری بطریق اجارہ بہ جلال خان بہٹی گذارش شد در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ در عزم بیشتر جرات و جسارت مقرون صلاح و صواب دید نیست و آئین اجارہ بدین طرز مقرر سازند نقد مبلغ بیست و یک ہزار روپیہ ـ شتران سی و یک قطار ـ اسپان دو راس ـ قلادہ سگ دو ـ درصورت دیگر خرچ یک صد سوار بہ مشارالیہ عطا سے نمایند اگر آب و ہواے پشاور بہ طبع آن نور البصر موافق است بسیار احسن والنسب درصورت دیگر برلب دریاے لنڈہ قیام بہ استحکام تمام دارند ـ بتاریخ بستم ماہ کاتک اوی تابیلہ صاحب مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ نقد و یک صد و بیست و پنج ٹنکی طلای بنظر مبارک گذرانید ـ استفسار احوال ملک علاقہ مشارالیہ فرمودند ـ سردار ذوالفقار سردار فتح سنگھ اہلووالیہ مع یک راس اسپ بہ احراز ملاقات سراسر عطایات پرداخت سخنان ایام سابقہ ہمراہ سردار معزالیہ فرمودہ منشرح الصدر و منفرح القلب شدند ـ بتاریخ بیست و دوم ماہ صدر از مناور سوار شدہ ذکر بہ سردار عطر سنگھ سندہان والیہ فرمودند کہ سرکار والا ارشاد ساخت کہ بسبب ہواے مخالف ڈیرہ بعقب باید ساخت مشارالیہ دو کروہ بیشتر ڈیرہ کردہ ـ بتاریخ بیست و سوم ماہ مذکور انتہاض رایات عالیات بطرف دولتانگر شعشعہ ظہور بخشید ـ بنام سردار تیج سنگھ و کورٹ صاحب امر جلیل القدر صادر شدہ کہ مع افواج متعینہ خودہا سے در ڈنگہ قیام فرحت ارتسام باید داشت ـ حسب الارشاد فیروزی سواد شامل رکاب بہروزی انتساب باید گردید بتاریخ بیست و چہارم ماہ صدر مقام دولتانگر سردار دھنا سنگھ ملوی کہ حسب الامر عالی

جهت درشن ترکٹا دیوی جی ماسور شده بود بشرف ملازمت پرداخت - تمام احوال مسالک مشکل و طوارق
متعضلهٔ کوهستان مستفسر شدند - کنور شیر سنگه بابت موجودات ڈیره افواج خود گذارش ساخت ارشاد
والا صادر گردید که هرگاه دایره دولت و اقبال در رهتاس مخیم سرادقات اقبال مے شود موجودات شما
در آنجا گرفته خواهد شد - مراسله بنام دوست محمد خان قلمی شده که توجهات بے غایات بر احوال شما
مبذول است و وجه گذران شما بشرط شرف یابی و نمک حلالی و خیر خواهی عطا مے خواهد گردید لازم که معتبر
خود را مع اسپان ولایتی خوش قد و زیبا قامت و صبا رفتار ارسال جناب فیض مآب باید داشت از روئے
اخبار شرف رویه حالی رائے بیضا ضیائے گردید که راجه جوده پوره مبلغ سه لک روپیه سال بسال و
نوکری یک هزار و پانصد بندوق از روئے عهد و پیمان مستوثقه در خدمت صاحبان عالی شان
مقرر ساخته بود از روئے نکبت ایام خویش منحرف از جادهٔ مستقیم عهود گردیده خاک ادبار بر روزگار خود ریخت
لهذا افواج ظفر امواج صاحبان بآن طرف مامور گشتند و راجه مذکور از خواب غفلت و ذهولت بیدار
شده مبلغ شصت لک روپیه سابقه و مبلغ بیست و پنج لک روپیه بابت خرچ افواج نوشته داده - و
صاحبان عالی شان به فتح و فیروزی و ظفر و بهروزی از آن طرف مراجعت باخیر و سعادت کرده
در ملک متصرفه خودها نزول فیروزی شمول آوردند - سرکار گردون اقتدار که در تشئید اساس اتحاد و استحکام
بنیان وداد عدیم النظیر بلا تمثیل اند بنا علیه مراسلات اتحاد آیات بنام کپتان صاحب و فریدن
صاحب مشعر تهنیت و مبارک باد قلمی و مرسول فرمودند - بتاریخ بیست و پنجم ماه مذکور از دولتانگر
انتقاض رایات عالیات فرموده رونق بخش در سرائے خواص پوره و ڈیره در کچه ساخته.
بتاریخ بیست و ششم ماه صدر تشریف فرمائے ڈنگه شدند و وقت سه پهری بمشاهده قواعد پلاٹن متوجه
گردیدند - و قالو نگویان و زمینداران ڈنگه مع نذرات سعادت دو جهانی حاصل ساختند - عرضی
سردار گوجر سنگه مع رائے گوبند حسب مشعر ورود در اکبر آباد و اراده کانشی جی
گذارش شد - بتاریخ بیست و هشتم ماه روان در موضع کهوڑی و بتاریخ بیست و نهم ماه صدر
در گهار تشریف فرمائے بوده و آن سکان را ویران دیده عتاب و خطاب ساختند و زمینداران
داد و فریاد کردند لهذا گهار را در تصرف آوردند و بتاریخ سی ام عابر از دریائے جهلم گردیدند +

**تشریف فرمائی در رهتاس و مشاهده موجودات کنور شیر سنگه و پروانه
بنام کنور نونهال سنگه و ماموری کنور شیر سنگه بطرف پشاور و روا ارشاد بنام
مصر روپ لعل و شرف یابی لاله کشن چند و ذکر ادکار راجه سنگت سنگه**

وعطاے فرمودن اسپان به صاحبزاده وسردار اهلوالیه وغیره وعرضی از امرت سر جی مشعر احوال دیوان کرپارام وعرضی کشمیر جنت نظیر

روز سنکرانت ماه مگهر لب دریاے جهلم صدقات وخیرات فرموده وازآنجا انتهاض رایات عالیات ساخته ومتوجه موضع کاله بوده رونق بخش رهتاس شدند- بتاریخ دوم ماه مذکور روز سالگره مبارک مبالغ نقد به مستحقان وغیره حواله ساخته به مشاهده موجودات کنور شیر سنگه متوجه گشتند وجماعه دار خوشحال سنگه به کمال چستی وچالاکی اسپان طویل القامت وجوانان شایسته را پیشتر از همه کنانیده وصف بصف ایستاده گردانیده به انفراح خاطر حضور مبارک پرداختند وکنور معزالیه جهت انتساق وانتظام ملک این روے وآن روے آب اٹک مامور شده وسواران کاکران درخدمت کنور معزالیه مقرر و معین گردیدند وارشاد والا صادر شد که افواج خود را به آن روے آب اٹک روانه ساخته وخود در حضرو قیام فرحت ارتسام داشته وحساب سه ساله از کارداران چهچه فهمیده مبالغ در لاهور باید فرستاد- ومبلغ یک هزار ویکصد روپیه بنابر تیاری بیچوبه به کنور معظم الیه عطا ومرحمت گشته- پروانه عالی بنام کنور نونهال سنگه قلمی شده که درین وقت سوکها سنگه اردلی مع دو راس اسپ نذر سهره مبارک یکے بازین طلای ودوم بازین نقره بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته- حال ارشاد آنکه دو زین طلای قیمتی مبلغ پنج هزار روپیه از زرگران پشاور تیار کنانیده ارسال جناب عالی دارند- پروانه فیض نشانه بنام مصر روپ لعل شرف صدور یافته که تعلقه تارا سنگه کانهه گهڑیه ضبط ساخته و آمدنی سال گذشته از روے تحقیق معلوم ساخته گذارش درجناب والا باید ساخت- بتاریخ هشتم ماه مذکور لاله کشن چند وکیل از لودهیانه بشرف ملازمت پرداخته سرکار والا احوال کلفت اشتمال راجه سنگت سنگه سماعت فرموده متاسف شدند- بتاریخ دهم ماه مذکور ارشاد والا به صاحبزاده کهڑک سنگه گردید که ڈیره خود در دو میلی مع گلاب سنگه وامیر سنگه مان باید ساخت- یک راس اسپ به صاحبزاده معزالیه عطا فرمودند- بتاریخ یازدهم ماه مذکور یک راس اسپ بازین خاصه در وجه سردار فتح سنگه اهلوالیه وجماعه دار خوشحال سنگه وراجه کلان بهادر عطا گردیده- از روے اخبار سری امرت سر جی واضح شد که دیوان کرپارام لباس فقیری پوشیده اراده سری گنگا جی وکانشی جی میدارد- فقیر امام الدین وچوهدری گاهی خان مانع آمدند که سواے اجازت وارشاد سرکار والا روانگی ازین جا متعذر ومحال است چنانچه میعاد هشت یوم فیمابین مقرر و معین شده- عرضی میهان سنگه کمیدان بدست اردلی از کشمیر آمده که پشم شال از تبت بطرف

جمون مے رود کشمیر ویران مطلق مے شود بسبب عدم توجہ سرکار والاکار خراب و ابتر است۔ بھای رام سنگھ بباعث لحاظ راجہ کلان عرضی در سرکار گذارش نساختند۔ بحسب اتفاق اردلی در ہنگام سواری مشرف بپاے بوسی شدہ موضح تمام احوال گشت۔ بوقت دربار عتاب و خطاب بر راجہ کلان فرمودند کہ ذمہ متصدیان سرکاری در باب گذارش عرضی ہا ہیچ نیست اگر از بھای رام سنگھ جی عرضی بابت راجہ کلان گذارش نشد پس دیگرے چہ خواہد کرد۔ ارشاد والا بنام کرنیل میہان سنگھ گردیدہ کہ ملافراش و سوکھ لعل جہت دریافت احوال کشمیر مامور شدند شما بہ آبادی کشمیر ساعی باشند راجہ کلان را درین باب تاکید مزید و قدغن بلیغ شعشعہ ظہور بخشید +

رخصت لالہ کشن چند وکیل و شرف یابی وکیل راجہ لاڈوہ والہ و انتہاض رایات از رہتاس بطرف دومیلی و انتقال راجہ بسوہلی و رونق بخشی در دومیلی و تفویض تعلقات بہ مصر جیسا و شرف یابی مصنف تاریخ ہذا و من بعد سردار ذوالوقار سردار اہلووالیہ و انتہاض از دومیلی و عبور از دریاے جہلم و تشریف فرمای در رام نگر و پروانہ بنام کنور نونہال سنگھ +

رخصت لالہ کشن چند وکیل از سرکار دولتمدار بمنصہ ظہور رسیدہ خلعت فاخرہ از قسم دوشالہ و کمخواب وغیرہ عطا شدہ حسب العرض لالہ مذکور دو دیہہ از تعلقہ بارکی بقدر مبلغ دو صد روپیہ سال تمام بہ منشی عنایت اللہ متوسل کپتان صاحب بہ بحالی گشتند۔ دل سنگھ معتبر راجہ لاڈوہ والہ بشرف ملازمت پرداخت و ارشاد بنام فقیر امام الدین و چوہدری گاہی خان عز صدور یافت کہ ہرگاہ راجہ اجیت سنگھ لاڈوہ والہ در ناحیہ سری امرت سر جی وارد شود استقبال بکمال تواضع و تکریم کنانیدہ و ڈیرہ در جاے معقول گردانیدہ وجہ ضیافت وغیرہ اسباب ما یحتاج رسانیدہ باید داد۔ بتاریخ ہفتدہم ماہ مگھر نہضت رایات عالیات از رہتاس ساختہ بر لب آب روان گھان رونق بخش شدند۔ از اخبار امرت سر جی واضح راے جہان کشاے گشت کہ راجہ بسوہلی والہ بمرض سرسام این جہان فانی را پدرود ساختہ بنا بران بنام اہل کاران راجہ مذکور رقمی شدہ کہ عنقریب سرکار دولتمدار تشریف شریف مے آرد لازم کہ تا ورود میمنت آمود دایرہ دولت و اقبال در امرت سر جی اقامت باید داشت و توجہات بے غایات بر احوال شما مصروف و مبذول است۔ بتاریخ ہژدہم ماہ مذکور در دومیلی نزول رایات عالیات بمنصہ اعلان رسید۔ درین وقت تعلقات بہ تفصیل ذیل۔ حوالہ مصر جیسا توشہ خانہ والہ فرمودند۔

رهتاس مبلغ یک لک وبیست هزار روپیه - نیر مبلغ چهل هزار روپیه - میرپور چوہک مبلغ پانزده هزار روپیه - کاله مبلغ بیست وپنج هزار روپیه - گهار مبلغ بیست هزار روپیه - ارشاد والاصادر شد که ازروے آبادی رعایا به تحصیلی معامله باید پرداخت - منمقام دومیلی مصنف تاریخ هذا بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - سرکار عالی ازروے نوازشات استفسار فرمودند که احوال سال فیروزی اشتمال حال عرض باید ساخت بنده درگاه بعرض رسانید که سال حال بسیار مبارک و خجسته است صحت وتندرستی در مزاج وهاج من کل الوجوه خواهد گردید وتقویت در اعضاے رئیسه رونق ظهور خواهد بخشید وسواری براسپ خواهند فرمود وهم طبع مبارک برسفر راغب خواهد شد وهمگی مآرب صوری ومعنوی وتمامی مطالب ظاهری وباطنی حاصل خواهد شد واز هر طرف اخبارات خوشی و خورمی در سرکار عالی خواهند رسید - درین ضمن سردار ذوالوقار سردار اهلووالیه به احراز ملازمت کیمیا خاصیت مسرور ومنشرح شد سرکار دولتمدار برزبان مبارک آوردند که مصنف این نسخه کتاب مستطاب تاریخ مردے عزیب ومتشنے روزگار است وازروے نجوم هرچه به قسطاس قیاس اقتران ساخته عرض مے سازد عروس مدعا بر کرسی مراد مے نشیند - سردار صاحب که محک نقود خبرت ومعیار گنجینه فطرت اند بسبب رابطه سابقه درباب ثنا خوانی مصنف تاریخ هذا نهایت رطب اللسانی وعذب البیانی فرمودند بفضل سری اکال پورکهه جی تا انقراض زمان مع فرزندان عالی شان سلامت باکرامت باشند - بتاریخ بیست ویکم وقت ۳ پهری از دومیلی کوچیده در پدهری خیم سرادقات اقبال فرموده بتاریخ بیست ودوم ماه صدر قطع مسافت شاقه معتضله کوهستان ساخته متصل قلعه برج واله بلندی جبال مضرب خیام جاه وجلال وبتاریخ بیست وسوم ماه مذکور برلب آب جهلم گذر جلال پور دائره دولت واقبال فروکش شد وبتاریخ بیست وچهارم ماه صدر بعد از عبور دریاے در گوروماتنگٹ رسیده بدرشن ڈیره بهای بوجی مشرف گردیده ارداس نیاز اساس کنانیدند - بهای وزیر سنگهه به تقدیم مراسم پرشاد پرداخت بتاریخ بیست وپنجم ماه روان در بٹاله - ارشاد بنام سردار تیج سنگهه صادر شد که بموجب طلب کنور نونهال سنگهه وسردار هری سنگهه وراجه سوچیت سنگهه بهنگام عزم دوست محمد خان روانه از رهتاس باید شد وسرب وباروت وغیره اسباب جنگی مطلوبه عرصه کارزار از رهتاس همراه گرفته باید برد - لهذا لاله چونی لعل مامور شده - بتاریخ بیست وششم ماه مذکور برلب آب چناب وبتاریخ بیست وهفتم ماه مسطور در رام نگر داخل گردیدند - بتاریخ بیست وهشتم ماه مسطور جواهر سنگهه

بستری مع یک راس اسپ و مبلغ یک ہزار روپیہ نقد وجہ ضیافت گذرانیدہ سعادت دوجہانی اندوختند
پروانہ بنام کنور جی صادر شدہ کہ قبولیت پشاور بقدر مبلغ دوازدہ لک روپیہ بہ تفصیل ذیل نوشتہ ارسال
جناب والا دارند - افواج پیادہ مبلغ چہار ہزار روپیہ - سواران مبلغ یک ہزار و پانصد روپیہ - خرچ
بیلہ خود مبلغ ہفت لک و پنجاہ ہزار روپیہ - فرمایشات مبلغ یک لک و بیست و پنج ہزار روپیہ -
برائے سرکار دولتمدار مبلغ یک لک و بیست و پنج ہزار روپیہ - در ملک خطک والیفزئی
مبلغ دو ہزار روپیہ - پیادہ مبلغ یک لک و پنجاہ ہزار روپیہ - ذخیرہ قلعہ و خلعت زمینداران
و اخراجات مبلغ پنجاہ ہزار روپیہ +

پروانجات بنام افواج رخصتی و معتبران بنون و ٹاک و انتعاض رایات
از رام نگر و رونق بخشی در لاہور و شرف یابی مصنف تاریخ ہذا و بہرہ یابی
سردار وساوا سنگھ و ماموری جہت استقبال راجہ لاڈوہ والہ و رخصت
سردار فتح سنگھ اہلووالیہ و پروانہ بنام کنور نونہال سنگھ و بنام راجہ کلان و
درشن ڈیرہ بھائی وستی رام جی و ضیافت راجہ لاڈوہ والہ و عطای خلعت
بہ مصر سوکھ راج و ملاقات راجہ لاڈوہ والہ و پروانہ بنام سردار تیج سنگھ و پروانہ
بنام کنور شیر سنگھ و بنام صاحب زادہ کنور کھڑک سنگھ و عطاے شدن
پوشاک ہاے روز لوہڑی +

پروانجات تفقدآیات بنام مصر سوکھ راج مشعر قیام برلب دریاے اٹک و حفظ و حراست آن نواحی
و پسر سردار ہری سنگھ و رام سنگھ بلی متضمن استقامت متصل حضرو و نگاہبانی رعایا
عز صدور یافتند - معتبرین در بنون بہ عطاے خلعت خاصہ عز ترخیص یافتند - و شیخ بدر بخش
بنابر تحصیلی مبلغ بیست و پنج ہزار روپیہ مامور شدہ - بتاریخ دوم ماہ پوہ از رام نگر انتعاض رایات عالیات
فرمودہ تشریف فرماے اکال گڑھ - و دیوان دیویدتا و دلباغ راے وغیرہ
کارداران آن نواحی درباب رسانیدن ضیافت وغیرہ اسباب ضروریہ سعادت دوجہانی حاصل
ساختند - بتاریخ سوم ماہ مذکور متصل مٹھو و بتاریخ چہارم ماہ مسطور ناحیہ رتالی و بتاریخ پنجم ماہ صدر
در کوٹ پنڈی داس و بتاریخ ششم ماہ رواں رونق بخش دار السلطنت لاہور شدند -
پروانہ بنام دیوان کرپارام قلمی شدہ کہ بعد از درشن دیدار سری جوالا مکھی جی شرف یاب

جناب فیض مآب بایڈ گردید تنخواہ مبلغ پنج ہزار روپیہ بنام کاردار پالم در وجہ مدد معاش شما عطا گردید مبالغ
از کاردار گرفتہ بصرف ضروریات بایڈ آورد۔ پروانہ بنام جواہر سنگھ بستری قلمی شدہ کہ دیوان
مذکور مورد عنایات بے غایات سرکار والا است در ہر گونہ امورات حاضر نزد دیوان مذکور بایڈ بود بکمال
تسلی و دلاسا روانہ سرکار والا اقتدار بایڈ کنانیدہ مصنف تاریخ ہذا بشرف ملازمت پرداخت
سرکار دولت آثار استفسار فرمودند کہ عالی جاہ دوست محمد خان کجا است غلام از روے
قوانین علم تنجیم عرض نمود کہ در کابل رخت استقامت میدارد فرمودند کہ در پشاور کے خواہد
آمد التماس نمود کہ در ماہ چیت ضرور و بالضرور خواہد آمد و اتفاق تشریف فرمای حضور اشرف و اعلے
درآن نواحی بجلوہ ظہور خواہد رسید۔ مبلغ یک صد روپیہ وجہ انعام عطا فرمودہ ارشاد واجب الانقیاد
فرمودند کہ سخن راست و درست است۔ سردار وساوا سنگھ بحضور الوزہیرہ یاب شدہ مبلغ
دو صد و پنجاہ روپیہ بطریق سروارنہ عطا گشت و مبلغ پانصد روپیہ در وجہ ضیافت حسب الارشاد
جہت استقبال راجہ اجیت سنگھ لاڈوہ والہ عزتخصیص یافتہ و پروانجات عالی
جابجا سے جہت ضیافت و مہمان داری و حراست و خبرداری راجہ معزالیہ بنام کارداران
فلور و جالندھر و ویرووال وغیرہ زیب تسطیر بفیض تاثیر یافتند۔ سردار فتح سنگھ
اہلو والیہ در سرکار دولتمدار ظاہر ساخت کہ اگرچہ دل دوستی منزل از دیدار فرحت آثار سیر نمے شود
لیکن بند و بست امورات بر رفتن کپور تھلہ متعلق است سرکار دولتمدار یک راس اسپ خاصہ
و پارچات نفیسہ و رقوم جواہر بسردار ذوالاقتدار رحمت فرمودند۔ مبلغ پنج ہزار روپیہ بابت
زیور در وجہ نبیرہ سردار معزالیہ حوالہ ساختند بکمال پاس خاطر سردار معزالیہ متوجہ شدند۔ پروانہ بنام
کنور نونہال سنگھ قلمی شدہ کہ درین وقت سلیمان معتبر کپتان صاحب
مع اسباب مرسلہ صاحبان عالی شان روانہ شدہ بطریق سلامت رسی رسانیدہ بایڈ داد
کہ فیما بین سرکارین عالیین شیرازہ اتحاد منضبط و مرتبط است۔ بنام راجہ کلان پروانہ فیض
نشانہ صادر شدہ کہ تعلقات ہذا تفویض شدہ از راہ دیانت داری و آبادی رعایا بہ تحصیلی مبالغ بایڈ
پرداخت۔ چیپراڑ مبلغ چہل و یک ہزار و پانصد روپیہ۔ چنڈی مبلغ چہار ہزار روپیہ۔
اودہووالی مبلغ ہفت ہزار روپیہ۔ چوکی نوشہرہ مبلغ ہفت ہزار روپیہ۔ مواضعات
نوشہرہ مبلغ یازدہ ہزار روپیہ۔ مواضعات روڑس مبلغ یک ہزار و پانصد روپیہ۔
تعلقہ لکھن پور مبلغ ہفت ہزار روپیہ۔ گھار مبلغ ہفت ہزار روپیہ۔ بتاریخ چہار دہم ماہ مذکور

روز مبارک سالیانه بھای وسنتی رام جی سرکار دولتمدار در ڈیره مبارک شرف یاب شده
جبین سای ساختند وهم بخدمت بھای گوبان سنگھ مستسعد شده بمبلغ پانصد روپیه وجه بر داس
راحت اساس دادند بھای صاحبان بھای رام سنگھ و بھای گوبند رام جی
خلعت خاصه به سرکار والا داده رخصت فرمودند - مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نانک شاهی -
ضیافت راجه لاڈوه واله مع یک صد سبوح شیرینی وڈالی میوه جات از سرکار والا اقتدار حواله شده
وحویلی سردار فتح سنگھ اہلو والیه جهت رہایش راجه معزالیه مقرر گردیده ازراه عنایات متوافره
خلعت خاصه مع دو شاله وکمخواب دروجه مصر سوکھ راج عطا گردید - بتاریخ شانزدهم ماه صدر راجه
اجیت سنگھ لاڈوه واله بشرف ملازمت پرداخته بمبلغ یک هزار و یک صد روپیه بطریق سروارنه
و پانصد ٹنکی طلای وجه نذر و یک راس اسپ خاصه و یک زنجیر فیل کوه تمثیل وبیست و یک عدد
پارچات نفیسه وغریبه وجوڑی کڑه طلای وسرپیچ وبازوبند وکنٹھه وکلغی بنظر فیض اثر گذرانیده استفسار
نویدات صحاح امزجه فرمودند - من بعد ذکر اذکار تشید اساس اتحاد سرکارین عالیتین سرکار والا خالصه
جی وصاحبان عالی شان رونق ظهور بخشید - من بعد راجه معزالیه رخصت گردیده در ڈیره
خود وارد گشت - پروانه بنام سردار فتح سنگھ اہلو والیه قلمی شده که آدمان پخته در کابل فرستاده
خبر عزیمت دوست محمد خان تحقیق ساخته در سرکار والا عرض باید ساخت تا صدور امر جلیل القدر
در آنجا متوقف باید بود - بتاریخ بیست وچهارم ماه مذکور پروانه عالی بنام کنور شیر سنگھ صادر گردیده که
درین وقت ضلع چھچھ تفویض به بھای ماہون سنگھ گردیده عمل ودخل مشارالیه در آن
ملک کنانیده باید داد و بهرگونه عوز وپرداخت مشارالیه مدنظر باید داشت - سرکار دولتمدار بتاریخ بیست
وہفتم ماه مذکور راجه لاڈوه واله را طلبیده جشن عیش و نشاط مشاهده کنانیدند وسرود ورقص طوایف
لمعه ظهور بخشید - پروانه بنام خالصه کھڑک سنگھ زیب صدور یافته که از رام نگر کوچیده در
شیخوپوره باید رسید وعرضی انکسار در سرکار والا باید فرستاد - درین وقت پوشاک ہے بوڑی
به راجه ہیرا سنگھ وراجه سوچیت سنگھ وجماعه دار خوشحال سنگھ وسردار
وساوا اتر سنگھ وراجه اجیت سنگھ لاڈوه واله مع ہر دو صاحب زاده ہاے
اوورتن سنگھ گڈوئی وکاہن سنگھ گڈوئی وتمام عمله وفعله عطا ومرحمت شدند مبلغ
پنج هزار روپیه دروجه شاه ایوب ونواب سرافراز خان وذوالفقار خان ومبلغ
پانصد روپیه به کشمیرا سنگھ وپشاورا سنگھ عطا فرمودند

رخصت وکیلان حیدر آباد و خیرات و صدقات روز ماگھی و پروانہ بنام صاحب زادہ کھڑک سنگھ و نذرات روز مبارک ماگھی و مراسلات صاحبان عالی شان و مقرری نذرانہ بر متعلقان راجہ جیند والہ و مشاہدہ کنانیدن تحفل بہ راجہ لاڈوہ والہ و ضیافت راجہ کلان و ملاقات صاحب زادہ کھڑک سنگھ و توجہ سرکار والا اقتدار در شکار +

رخصت وکیلان حیدر آباد و خیر پور بمنصہ شہود رسید و تحایف و فیلان مع دو ہودج وغیرہ و پارچات نفیسہ و رخصتانہ وکیلان بدستور سابق حوالہ شدہ - بتاریخ اول ماہ مبارک ماگھ فیل و اسپ و پوشاک ہائے موافق معمول و مبلغ بیست و یک ہزار روپیہ نقد خیرات فرمودند - پروانہ بنام صاحب زادہ بلند اقبال زیب صدور یافتہ کہ از شیخوپورہ کوچیدہ شرف یاب جناب کیوان تاب باید شد و از دیدار خیریت آثار خویش مسرور و شاد کام باید ساخت - نذرات روز ماگھی سرداران عالی شان بنظر عنایت اثر گذرانیدند - راجہ ہیرا سنگھ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ - جماعہ دار خوشحال سنگھ مبلغ یک صد و بیست و یک روپیہ - سردار وساوا سنگھ مبلغ یک صد روپیہ - سردار لہنا سنگھ مبلغ یک صد روپیہ - دیگر سرداران عالی شان الفناً درباب گذرانیدن نذرات سعادت دوجہانی حاصل ساختند - مراسلات صاحبان عالی شان مشعر استحکام اساس اتحاد سرکارین عالیین بمطالع اتحاد ساطع در آمدند - باز اخبار خیریت آثار مشعر ورود راحت آمود سردار گوجر سنگھ در کلکتہ گذارش شد - راجہ سنگت سنگھ جیند والہ کہ جہان فانی را پدرود ساختہ رہگرا ئے عالم باقی گردید ملک معوضہ این روئے و آن روئے آب تعلقہ مشار الیہ در حیز ضبطی در آمد - درین وقت مبلغ یک لک روپیہ و سہ راس اسپان بر متعلقان راجہ مشار الیہ مقرر و واگذاری ملک بمنصہ شہود رسید - بتاریخ سوم ماہ مذکور تحفل فرحت منزل بنا بر مشاہدہ کنانیدن راجہ اجیت سنگھ لاڈوہ والہ مرتب گردیدہ طایفہ رقاصہ با حسن و جمال دل فریب و با غنج و دلال با فروزیب لباس رنگارنگ پوشیدہ بہ آہنگ مداودی پرداختند و صفت ہائے لبنہ بالیستادند - سرکار والا اقتدار بر کرسی جلوس میمنت مانوس ساخت - و راجہ ہیرا سنگھ و راجہ معزالیہ مع ہر دو صاحب زادہ ہائے خود بر کرسی نشستند - مبلغ پانصد روپیہ آدمان سرکاری از سر راجہ معزالیہ نثار ساختند و حوالہ آدمان راجہ معزالیہ نمودند - و بہ تمامی مصاحبان ہمراہی راجہ معزالیہ دوشالہ و چوغہ ہائے مرحمت فرمودند

شراب عشرت تاب وکباب بافروتاب حاضر شد وساقی پیالہ ہاے گوناگون بلب از شراب ساختہ حاضر کرد۔ **دہنون وبنون طوالیف** بہ نغمہ داودی قلوب مے خوران ابدی ومغموماں سرمدی را سوم ساختند۔ یک راس اسپ براجہ معزالیہ از سرکار والا عطا گردید والخام لبقدر مبلغ دو صد روپیہ بہ طوالیف مرحمت شد۔ بتاریخ پنجم ماہ مذکور **راجہ گلاب** از جموں حاضر حضور والاگشت۔ مبلغ پانصد روپیہ وجہ ضیافت ومبلغ بیست وپنجروپیہ راشیرینی وموازی یک صد انار ویازدہ عدد ڈبی ہاے انگور از سرکار والا حوالہ **راجہ جی** گردید۔ بتاریخ ہشتم ماہ صدر صاحب زادہ **کھڑک سنگھ** مع یک راس اسپ ومبلغ یک ہزار ویک صد روپیہ سروارنہ معزز ومفتخر شد وضیافت در وجہ صاحبزادہ معزالیہ مبلغ پانصد وبیست وپنجروپیہ حوالہ گردیدہ۔ مبلغ دو صد روپیہ در وجہ **سردار منگل سنگھ** عطا فرمودند۔ بتاریخ سیزدہم ماہ مسطور انتہاض رایات عالیات بنابر عزیمت شکار بمنصہ اعلان رسید۔

بتاریخ چہاردہم ماہ صدر متصل **باولی برج** تفحص شکار بسیار نمودند لیکن کم بہم رسید +

مراجعت از شکار وتشریف بردن سرکار دولتمدار در روضہ مادہو لعل حسین وعرایض وکیلان مامورہ شرق رویہ وپروانہ بنام دیوان ساون مل وکیفیت پسران بابا صاحب سنگھ وارشاد بہ منصر بیلی رام جہت تصرف در سرای دکھنی وآمدن پادری صاحب مع شجاعت علی وپروانہ بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ ومقرری نذرانہ بر راجہ لسبوہلی +

سرکار دولتمدار از زبان مبارک منتقام آن روے آب راوی فرمودند کہ لبسبب سردی ہوا ریزش وبلغم مستولی شدہ حالا مراجعت از شکار ساختہ در لاہور نزول فیروزی شمول ساختہ تماشاے لبسنت مشاہدہ کردہ آید وباز در ماہ پھاگن شکار کردہ شود لہذا مراجعت باسعادت وفرحت از شکار فرمودہ داخل **دار السلطنت لاہور** بتاریخ بستم ماہ ماگھ رونق بخش گردیدند۔ بتاریخ بیست ویکم ماہ مذکور وقت سہ پہری ملبس بلباس لبسنتی شدہ از قلعہ مبارک سوار شدند از ابتداے **دروازہ دہلی** لغایت روضہ مادہو **لعل حسین** کہ دو رویہ یعنے (دو طرفہ) افواج پیادگان وسواران ایستادہ بودند موجودات ہر یک مشاہدہ فرمودہ در بیچوبہ متصل **مرقد عالی** قیام فرحت ارتسام فرمودند۔ تمامی سرداران درباب گذرانیدن نذرات روز مبارک لبسنت سعادت دو جہانی حاصل ساختند **راجہ اجیت سنگھ لاڈوہ والہ** مبلغ پانصد روپیہ در طریق سروارنہ مع یک راس اسپ گذرانید والیضاً **نواب ملتان** یکراس اسپ مع سروارنہ رسانیدہ داد۔ باز بمشاہدہ تماشاے

اہل طوائف مشغول شدند۔ وکیل روپڑ والہ بشرف ملازمت پرداخت۔ در ضمن مکاتبہ واضح رائے
جہان کشا ے گردید کہ راجہ آنجا مستدعی نسبت با کنور صاحب مے باشد فرمودند شا (یعنی
یعنی طوائف) در خانہ مے دارد ناطہ با کپنی والا مناسب سلاطین والا تبار نیست۔ عرائض وکیلان مامور
شرق رویہ مشعر ملاقات فرحت آیات نواب گورنر صاحب بہادر بکمال تواضع و تکریم
و استقبال و تعظیم بہ آئین دل گزین و طرز خوشترین و ضیافت و مہمانداری و باز عزم گنگا ساگر
گذارش شد سرکار والا فرمودند کہ صاحبان در تاسیس اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد
وحید الدہر و یگانہ آفاق اند بہ فقیر عزیز الدین ارشاد والا صادر شدہ کہ جواب ہر یک عرضی ممتاز
و مراسلات فرحت آیات بہ آئین ہمین نوشتہ التماس باید ساخت۔ پروانہ بنام دیوان ساون مل
قلمی شدہ کہ آئین تعلقہ جھنگ سیال از قرار تحقیق و راستی عرض باید داشت کہ بہ شما حوالہ کردہ
شود و مصر روپ لعل ہنڈویات ملک دوابہ فرستادہ باید کہ شما بزودی زود ہنڈویات
بفرستید۔ فیمابین پسران بابا صاحب سنگھ بیدی شعلہ نزاع و عناد مشتعل میباشد
ہر دو در سرکار دولتمدار حاضر و جواب و سوال مختلفہ مے سازند۔ سرکار دولتمدار فرمودند کہ بابا بشن
سنگھ مبلغ یک لک و پنج ہزار روپیہ وجہ نذرانہ در سرکار والا ادا مے ساختہ تصرف خود در سرائے
دکھنی بجلوہ ظہور آرد۔ در صورت دیگر وکیلان بابا کاہن سنگھ مبلغ یک لک و پنجاہ ہزار
روپیہ در سرکار دولتمدار حوالہ مے سازند و مستدعی تصرف در سرائے دکھنی میباشند۔ باز
بموجب رعب و سطوت سلاطین بہ مصر بیلی رام ارشاد والا صادر شد کہ تصرف خود در سرائے
دکھنی باید ساخت۔ تاریخ بیست و ششم ماہ مذکور پادری صاحب مع شہامت علی
منشی کپتان صاحب بہ احراز مواصلت کیمیا خاصیت سرکار والا اقتدار پرداخت
سرکار تفقد آثار استفسار صحاح مزاج شریفہ کپتان صاحب فرمودند۔ باز از زبان
مبارک ارشاد گردید کہ عزم سرکار بنابر سیر و شکار در پیش اگر مرضی درباب مشاہدہ شکار بودہ باشد
ہمراہ رکاب فیروزی آب باید رفت اگر ارادہ اقامت لاہور منقوش صفحہ ضمیر منیر است بہ تفرج
و معاینہ قلعہ و مثمن برج و شالہ باغ و مقبرہ جہانگیر شاہ باید پرداخت۔ بمبلغ
یا لفند روپیہ وجہ ضیافت و رعنای و تولای و جیبر کیٹ و ڈالی میوہ جات بدست خلیفہ
نور الدین زیب ترسیل پذیرفت۔ پروانہ بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ زیب صدور
یافتہ کہ تعلقہ حاجی پور و داتار پور بمقابلہ حاجی پور مبلغ شصت ہزار روپیہ۔ داتار پور

مبلغ بیست هزار روپیه حواله کدام معتبر باید نمود ـ مبالغ آمدنی آنجا تقبیل ساخته در سرکار عالی وقار باید رسانید راجه لسوہلی واله بشرف ملازمت پرداخت سرکار والا اقتدار بر صغیر سن و یتیمی او ترحم و تعطف فرموده ملک لسوہلی بدستور سابق واگذار و معاف فرمودند ـ خلعت خاصه براجه معزالیه و دیگر اہل کاران‌ش عطا گردید و مبلغ سی ہزار روپیه وجه نذرانه مقرر و معین شد ✣

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه پھاگن و پروانه بنام مصر سوکھ راج و پروانه بنام کنور شیر سنگھ و پروانه بنام صاحبزاده کھڑک سنگھ و عرضی سردار ہری سنگھ و پروانه بنام کنور نونہال سنگھ و احضار راجه اجیت سنگھ لاڈوه واله و عرضی وکیل ناظم کشمیر و ارشاد به کمیوے معلے و توجه سرکار بنا بر شکار شیر و آمدن پادری صاحب در رکاب فیروزی انتساب و احضار گرمتی از شاه جہان آباد و احضار وکیل پٹیاله و ماموری چیت سنگھ بطرف آنندپور و مراسله بنام کپتان صاحب و وقت سه پہری باز توجه سرکار و پروانه بنام صاحبزاده و دیگر سرداران در باب انتہاض و عیش و نشاط روز ہولی ✣

روز سنکرانت ماه پھاگن صدقات و خیرات و اسباب و نقد موافق معمول قدیمی بمنصه شہود آوردند ـ پروانه بنام مصر سوکھ راج زیب صدور یافته که درین وقت جواہر سنگھ پسر سردار ہری سنگھ مع دو ضرب توپ و افواج سواران مامور شده به اتفاق یکدیگر در بندوبست امورات روبکار ساعی باید گردید ـ پروانه بنام کنور شیر سنگھ قلمی شده که ہر قدر افواج سواری و پیاده به جواہر سنگھ بنا بر نسق و نظام مقدمات روبکار مطلوب و در کار بوده باشد حواله باید ساخت ہرگونه خبرگیری مشارالیه منقوش و مرکوز باطن باید داشت ـ پروانه فیض نشانه بنام صاحبزاده کھڑک سنگھ شرف صدور یافته که مع چہار پلاٹن و افواج و توپ خانه از لاہور نہضت ساخته و از دریاے راوی عابر شده در باران دری تر گہڑھ قیام به فرحت و مسرت تمام باید ساخت ـ سرکار دولتمدار از زبان مبارک بتاریخ ہشتم ماه پھاگن در موضع اٹاری فرمودند که بدلی افواج ماموره پشاور کرده شود ـ کنور نونہال سنگھ در سرکار والا مدار طلبیده آمد و اوی تابیله صاحب در پشاور برود ـ عرضی سردار ہری سنگھ بنظر مبارک گذشت که عالی جاه سلطان محمد خان در ناحیه ملک پشاور شعله نزاع و عناد مشتعل ساخته و قدرے سپاہیان زخمی و بکار آمده ـ دیگر مصر سوکھ راج چند

مواضعات در ملک گجهار بحیطهٔ تصرف آورده پروانه بنامش صادر شود - در جواب آن ارشاد والا صادر گردید که مواضعات داخل سرکار والا اقتدار شده عوض آن گڑهی خورد سادهو سنگه واقع کنده گڑهه بشما عطا و مرحمت شده - پروانه بنام کنور نونهال سنگه زیب تبلیغ یافته که باطمینان خاطر سرکردگان عالی شان وافسران افواج ظفر امواج باید پرداخت که عنقریب مبلغ دو لک روپیه بنابر تقسیم مے رسد و برائے تبدیلی یازده پلاٹن و توپ خانه عنقریب در پشاور مے آید هرگز تبدیلی را در خواطر خودها ے راه نباید داد که هر یک را افزا خور رتبه جاگیر و خلعت عطا خواهد گشت - راجه اجیت سنگه در عین شکار به ملاقات فرحت آیات پرداخت سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که ایام هولی قریب رسیده بعد از آن رخصت شما بمنصهٔ ظهور خواهد رسید - وکیل ناظم کشمیر گذارش ساخت که فرمایش کپتان صاحب از کشمیر تیار و مرتب شده در لاهور آمده فرمودند که هرگز مزاحم و متعرض نباید شد و بطریق سلامت رسی و حفاظت در لودهیانه باید رسانید که فیما بین سرکارین عالیین روابط اتحاد بے غایت تکلیف و بصنع مرتبط و منضبط است و بوجهی تخالف و تفاوت نیست کپتان صاحب از دل و جان مهربان صمیم و مشفق قدیم اند و سرکار والا اقتدار را لحاظ کپتان صاحب از تمامی صاحبان عالی شان زیاده مرکوز ضمیر منیر مے باشد - ارشاد والا به خلیفه نور الدین زیب صدور یافته که ایام هولی قریب رسیده البته وغیره اسباب هولی تیار و مرتب باید کنانید - ارشاد واجب الانقیاد به افسران کمیو ے معلے صادر شده که مع پلاٹن و توپ خانه جان هوم و سردار نار سنگه اٹاری واله و مثل دیوان چند و سرداری مل وغیره افواج مع مبلغ دو لک روپیه نقد از لاهور نهضت ساخته در کهوڑی فرود باشند من بعد روانه پیشتر شوند - بتاریخ نوزدهم ماه مذکور از شهزاده آباد برائے شکار شیر متوجه شدند و ارشاد والا صادر گشت که از سواران رکابی کسے تفنگ گرفته شامل نشود هر چند به تفحص شیر پرداختند لیکن سراغ آن معلوم نشد لهذا بمکان مهان دیوی جی مخیم سرادقات اقبال و مضرب خیام جاه و جلال گشت - بتاریخ بیستم ماه صدر وقت سه پهری برائے شکار در بیله مهان دیوی جی مع راجه کلان و راجه هیرا سنگه و راجه اجیت سنگه لاڈوه واله به سواری فیلان متوجه گردیدند فی الحال شیر غرّان روبروے فیل سرکار والا نمودار شد - دران وقت راجه اجیت سنگه لاڈوه واله تفنگ انگریزی سرداد که شیر مذکور شش قدم بعقب گریخته رفت باز سردار وساوا سنگه و دیگر سرداران بغرض

نیزه و شمشیر کارش به انجام رسانیدند و لاش شیر بر فیل بر داشته آوردند - باز به سماعت سرود طوایف رقاصه مشغول شدند قریب شام در نوشیدن شراب پرداختند تمام سرداران عالی شان بتوصیف جرات و جسارت راجه لاڈوه واله ثنا خوان گشتند - پادری صاحب و شهامت علی منشی کپتان صاحب در صید و شکار بحصول ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند سرکار والا به استفسار نوید ات صحاح مزاج نواب لاٹ صاحب بهادر و کپتان صاحب متوجه شدند - مبلغ دو صد و پنجاه روپیه به پادری صاحب و مبلغ یک صد روپیه به شهامت علی عطا گردید - بهای جیون سنگه گرنتهی از شاه جهان آباد به احراز ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت سرکار والا استفسار فرمودند که حاکم دهلی با سنگهان و رعایا چه قسم سلوک مے سازد مشار الیه التماس ساخت که صاحبان عالی شان بسیار از بسیار غور رعایا مے سازند و خبر گیری هر یک مد نظر میدارند - شیر سنگه وکیل راجه پٹیاله واله بشرف ملازمت پرداخت و بنابر رخصت خود بجناب والا عرض رسان شد - فرمودند که بعد از انقضاے ایام هولی رخصت شما بمنصه اعلان خواهد رسید - دران وقت بهای رام سنگه ظاهر نمود که والده راجه پٹیاله واله حکمت شده سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که هر کسے را همین شاهراه در پیش است هر که در قالب وجود آمده فنا شدن او واجب و لازم است - سردار وساوا سنگه عرض نمود که کدام معتبر بنابر معذرت به آن طرف مامور شود در جواب فرمودند که تجویز کرده فرستاده مے آید - ارشاد واجب الانقیاد به چیت سنگه کمیدان زیب صدور یافته که ایام هولی نزدیک رسیده بجلدی جلد در آنند پور رفته حفاظت و حراست باید نمود که احدے ترکیب هنگامه و فساد نشود و فیما بین جنگ و جدل نگردد و مراسله اتحاد سلسله بنام کپتان صاحب مشعر ماموری چیت سنگه کمیدان بنابر انطفاے نایره فتنه و فساد ساکنان آنند پور بر ایام هولی قلمی شده - بتاریخ بیست و دوم ماه صدر وقت سه پهری چند ساعت روز باقی مانده بسواری اسپ مع پادری صاحب و شهامت علی منشی کپتان صاحب نیم گروه پیشتر متوجه گردیده شکار دو خوک ساختند و داخل بیچو به گردیدند بتاریخ بیست و ششم ماه مذکور پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال کهڑک سنگه مشعر قیام در گذر گهڑی لب دریاے چناب صادر شده و سردار تیج سنگه و مصر سوکه راج را در باب اقامت این روے آب دریاے اٹک ارشاد والا صادر گردید - بتاریخ بیست و نهم و سی ام ماه مذکور عیش و نشاط ایام هولی رو بکار گشت از اله و رنگ زعفرانی صفحه زمین و آسمان شفقی و ارغوانی نمودار شد

انعام روز مبارک هولی به تمامی سرکردگان عالی شان و تمام توسلان و خدمتگاران۔ فراشان و چوبداران حرمت گردید
عطا شدن انعام هولی و ارشاد به راجه گلاب سنگھ و کورٹ صاحب و پروانه
بنام کنور شیر سنگھ و پروانه بنام سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه و پروانه بنام اوی تابیله
صاحب و پروانه بنام لاله کشن چند و اختصاص رایات به آن روے آب راوی
و رداس بنام بھای صاحبان و تشریف فرمای در امین آباد و پروانه بنام
دیوان مولی رام و زرافشانی فرمودن در گوجرانواله و رونق بخشی در وزیر آباد و
نذرات روز نوروز فیروز و عبور از دریاے چناب و من بعد در گجرات و
و رونق افروزی در رهتاس +

مبلغ پانصد روپیه روز مبارک هولی و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در وجه راجه اجیت سنگھ لاڈوه
واله بابت روز هولی عطا و حواله ساختند۔ موازی پنج من الته براجه مذکور۔ و موازی ده من الته به لاڈوه
واله زیب ترسیل پذیرفت۔ پروانه فیض نشانه بنام راجه گلاب سنگھ و کورٹ صاحب
طرز تبلیغ پذیرفته که مع افواج خودها متصل دو میلیان به استحکام تمام باید داشت۔ پروانه
تلطف لمعانه بنام کنور شیر سنگھ قلمی شده که این روے آب اٹک اقامت داشته بحفاظت
و حراست این روے آب و آن روے آب مساعی موفور بجلوه ظهور باید آورد۔ پروانه بنام سردار
لهنا سنگھ مجیٹھیه مرقوم گردیده که سردار گوجر سنگھ بسبب ایام طفولیت کار ناشایسته بمنصه
اعلان آورده که اسم نامی سرکار والا افتدار خیال نساخته خفت خاندان خویش بعرصه شهود آشکارا
کرده۔ ارشاد واجب الانقیاد به اوی تابیله صاحب زیب صدور یافته که دایره دولت و
اقبال در وزیر آباد رونق بخش مے شود تمام مکانات مثمن برج و قلعه بخوب وجه مصفا
و پاکیزه باید کنانید و هم به ملاحان دریاے چناب قدغن بلیغ ساخته که تمام کشتی ها بر گذر گڑھی
گله فراهم باید گردانید۔ پروانه بنام لاله کشن چند زیب ترقیم پذیرفته که مدت دو سال منقضی شده
که کنور نونهال سنگھ در پشاور قیام پذیرد و سرداران عالی شان در باب تبدیلی افواج خود
گذارش مے سازند مرضی سرکار والا این است که در رهتاس نزول اجلال فرموده راجه
گلاب سنگھ و سردار تیج سنگھ و سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه را بطرف پشاور
مامور کرده شود و این معنے را نزد کپتان صاحب در طریق انیق استحکام روابط اتحاد بیان باید ساخت

۴ مع افواج به تقدیم خدمات سعادت اندوز و سرداران عالی شان

بتاریخ پنجم وششم پهاگن در **بیله مرالان** توجه موجه درشکار مصروف گردید و وقت سه پهری متصل **مُغل**
شاه دولا نزول فیروزی شمول فرمودند- ارداس فرحت اساس بنام **بهای صاحبان**
زیب صدور یافته که سرکار والا را اشتیاق ملاقات راحت آیات بدرجه اتم است از لقاے مسرّت انتماے
خویش مسرور و محظوظ باید گردانید — **وکیلان راجه نابهه واله و راجه پٹیاله واله و راجه**
جیند واله را همراه رکاب افاضت مآب باید آورد- بتاریخ هشتم ماه مذکور در **قصبه امین آباد**
تشریف ارزانی فرموده از درشن دیدار **روڑی بابا نانک صاحب جی** سعادت کونین
و مفاخرت دارین حاصل ساخته ارداس نیاز اساس کنانیدند و درخواست همه ماثوره و ادعیه نامحصوره
ساختند- پروانه بنام **دیوان موتی رام** قلمی شده که **دیوان کرپارام** سواے امر جلیل القدر
عبور آن روے آب تبلیغ کرده خوب لساخته خیریت او واند- وقت سه پهری در **گوجرانواله** تشریف
برده زر افشانی بر ساکنان شهر فرمودند- بتاریخ نهم ماه مذکور صبحی از **گوجرانواله** انتهاض رایات فلک فرسا
نموده متصل **کوٹ عنایت خان** دربار دُربار آراسته وقت سه پهری داخل **قصبه وزیرآباد**
گردیده زر افشانی بر تمام باشندگان شهر ساختند و شلق توپ خانه بکمال صولت و سطوت جلوه نمایش
پذیرفت - **اوی تابیله صاحب** یک راس اسپ و مبلغ یالفعد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت
رسانیده - از مشاهده طرز مرغوب و عمارت خوش اسلوب باران دری خوشنود و منفرح شدند که مکانی
دل کش و جاے خوش تیار کنانیده بر فکر رسای **صاحبان عالی شان** احسنت هاے فرمودند-
بتاریخ دهم ماه صدر روز نوروز فیروز سنه یکهزار و هشت صد و نود و دو بکرماجیتی تمام سرکردگان دربار ۱۸۹۱
گذرانیدن نذرات سعادت دوجهانی حاصل نمودند- **راجه کلان بهادر** یک صد مُہرکی طلای - و
جماعه دار خوشحال سنگهه بیست و یک مُہرکی طلای- دیگر سرداران عالی شان موافق رتبه خودهاے
نذرات گذرانیدند- بتاریخ یازدهم ماه روان عبور از دریاے چناب فرموده در **قصبه گجرات** تخیم
خیام جاه و جلال فرموده دربار آراستند- **راجه کلان و جماعه دار جی** التماس ساختند که غلامان
نمک پرورده سرکار والا اقتدار رود منهج قویم عقیدت و مسلک مستقیم عبودیت راسخ دم و ثابت قدم
ایم عرض غلامان نیاز نشان این است که سرکار والا در **گجرات** تشریف فرمایند و فدویان
در **پشاور** رفته به تقدیم خدمات شایسته و بندگیات بایسته سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل
ساخته مفتخر و ممتاز بین الاقران و الامثال مے شویم سرکار والا لب بجواب آشنا نساختند ضیافت
تشریف آوری **گجرات** براجه **هیرا سنگهه** و راجه **لاڈوه واله** وغیره عطا گردید-

بتاریخ دوازدهم ماه مذکور در شهر گجرات رونق بخش شده زرافشانی فرمودند۔ پنچان کنجاه مع وابستگان دیوان مولی رام بهره یاب شده نذرات گذرانیدند۔ عرضی لاله کشن چند مشعر سیدن شجاع الملک در لودهیانه گذارش شد۔ وقت سه پهری در موضع گل ورود فیض آمود گردید بتاریخ چهاردهم ماه مسطور چهار گروه پیشتر از سرائے خواص پور حاضری سواران دیوان بیساکها سنگه مشاهده فرمودند۔ بتاریخ پانزدهم ماه صدر در سرائے اورنگ آباد اخبار هنگامه وفاد افغانان سباع نشان وبکار آمدن خالو کهڑک سنگه جلیه والیه گذارش شد فرمودند که مشار الیه بسیار بهادر ودلاور بود۔ بتاریخ شانزدهم ماه صدر برلب دریائے جهلم مضرب خیام فیروزی احتشام شد۔ بتاریخ هفدهم ماه روان در اثنائے راه وبتاریخ هژدهم ماه مذکور در رهتاس تشریف آورده وبار دیگر متوجه شدن بر نشانه خانقاه وپروانه بنام کنور شیر سنگه وپروانه بنام کنور نونهال سنگه وپروانه بنام کورٹ صاحب وذکر از کار زبانی سرکار والا ومأموری فقیر عزیز الدین جهت احضار راجه گلاب سنگه وروانگی بطرف پشاور مع سردار لهنا سنگه مجیٹهیه وارشاد به وکیل سردار اهلو والیه وعرضی راجه کلان بهادر وجماعه دار وعطا شدن خلعت به راجه معز الیه ودیوان بیساکها سنگه وبهره یابی سلیمان معتبر کپتان صاحب وشرفیابی معتبران کنور شیر سنگه واستفسار فرمودن سرکار والا واحوال دیوان کرپا رام وتشریف آوری در دیره راجه لاڈوه واله وپروانه بنام سردار تیج سنگه ✤

سرکار والا ارشاد فیض بنیاد به جماعه داران توپخانه فرمودند که خانقاه بیرون قلعه رهتاس را نشانه داشته مسمار باید ساخت چند روز همین طور توجه موجه مصروف شد۔ پروانه عالی بنام کنور شیر سنگه زیب تبلیغ یافته که مع افواج ظفر امواج عبور از دریائے اٹک ساخته در اکوڑه قیام به استقلال تمام باید داشت وهرگونه حفظ وحراست آن سواد مد نظر باید ساخت۔ پروانه بنام کنور نونهال سنگه زیب ترقیم پذیرفته که مرضی مبارک سرکار والا این است که در پشاور آمده مشاهده عرصه کارزار وجرات مبارزان فضائے پیکار کرده شود۔ راجه کلان وجماعه دار جی وغیره سرداران عرض مے سازند که سرکار والا اقتدار در راول پنڈی رونق بخش باشند ونیازمندان در پشاور رفته به تقدیم خدمات ونیکو بندگیات سعادت اندوز مے باشیم۔ پروانه بنام کورٹ صاحب

زیب تسطیر مسرت تاثیر یافته که بمجرد صدور امر جلیل القدر از قرارگاه کوچیده برلب دریاے اٹک قیام به
استقلال تمام باید ساخت سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که آئین صاحبان عالی شان
بسیار خوب و احسن است که اگر مخالف در عین اشتند اد نائره پیکار اشرفی هاے به اندازد و سپاهیان
عرصه کارزار نگاه نه مے سازند- افواج خالصه را اگر غله بنظر آید صف جنگ را گذاشته به آن طرف
مے روند و کار جنگ را خراب مے سازند- سرکار والا اقتدار این معنے را از کپتان صاحب
استفسار فرموده بود کپتان صاحب در جواب آن بیان طراز شدند که طلب ماهیانه با فواج
حواله ساخته آید دیگر هیچ احتیاج نیست- بتاریخ بیستم ماه پهاگن فقیر عزیز الدین جهت احضار
راجه گلاب سنگهه مامور شد و راجه مذکور بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت سرکار
دولتمدار راجه مسطور را بطرف پشاور مامور فرمودند پلاٹن و رجمن متعلقه راجه مذکور از دو میلیان
کوچیده در بکرالہ فروکش شد- باز پروانه بنام کنور نونهال سنگهه مشعر ماموری راجه گلاب سنگهه
و سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه وغیره افواج قلمی گردیده که در چهاونی نو احداث ڈیره راجه
مذکور باید کنانیده به صلاح صوابدید راجه معز الیه نسق و نظام امورات روبکار باید پرداخت-
لاله کنهیا لعل وکیل سردار اهلووالیه بشرف ملازمت پرداخت- مراسله بنام خالصه
معز الیه مشعر ورود و فرحت آمود در امرت سر جی و قیام به استقلال تمام در آنجا بنابر حراست
و نگاهبانی و روانگی سردار مجیٹهیه بطرف پشاور زیب تبلیغ یافته باز سرکار والا از زبان
مبارک فرمودند که سردار ذوالوقار لایق قیام سری امرت سر جی مے باشد- بتاریخ
بیست و پنجم ماه مذکور راجه کلان جهت تبدیلی راجه سوچیت سنگهه و رفتن خود در آنجا
بنابر امضاے حسن خدمات و نیکو بندگیات و جماعه دار خوشحال سنگهه قایم مقام رام لعل
برادر خود عرض ساخت و از زبان مبارک فرمودند که سرداران کلان کلان در پشاور قیام فرحت
ارتسام میدارند و بند و بست دزدی هم نمے شود- خلعت خاصه به راجه گلاب سنگهه
و هم خلعت و جوڑی کڑه طلای و دوشاله به دیوان بساکها سنگهه و دیگر افسران را چادران
پشمینه عطا و روانه پشاور گردیدند- سلیمان معتبر کپتان صاحب مع ادویات
فرمایشی سرکار والا مع برنج و میوه وغیره بهره یاب گردید- از راه مهربانی استفسار احوالات آن ملک
فرمودند- بتاریخ بیست و هفتم ماه صدر معتبران کنور شیر سنگهه یعنے منشی چندر بهان
و سبحان علی بشرف ملازمت کیمیا خاصیت سعادت دوجهانی حاصل ساختند سرکار والا

آثار احوال عبور دیوان کرپارام از دریای ستلج و رسیدن در نواحی نابهه و پٹیاله وغیره و مستدعی شدن راجگان بنابر اقامت دیوان مذکور و عدم پذیرای دیوان نظر بر اسم نامی حضور اشرف تبیان فرمودند - تاریخ بیست و هشتم چیت سرکار تلطف آثار در ڈیره راجه اجیت سنگهه لاڈوه واله تشریف فرمودند راجه معز الیه تحایف بیست و یک پارچه خاصه و یک زنجیر فیل با هوده و یک راس اسپ با سامان طلای و پنج رقم جواهر نذر سرکار والا ساخت و هم پارچات موافق رتبه هر یک حواله نمود - پروانه بنام سردار تیج سنگهه قلمی شده که احدی را از احاد سوای چیٹهی کنور جی و راجه گلاب سنگهه و سردار عطر سنگهه سندهانواليه و راجه سوچیت سنگهه به این طرف عبور کردن نباید داد ذمه شما است +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه بیساکهه و احضار صاحب زاده کهڑک سنگهه و عطای شدن خلعت های به افسران و داروغه توپ خانه و رخصت راجه لاڈوه واله و مرحمت شدن اسپان به کنور جی وغیره و رخصت معتبران کنور شیر سنگهه و اخبار کلکته و اخبار پشاور و عریضه کنور نونهال سنگهه و ذکر اذکار زبانی سرکار والا اقتدار و ماموری بیچو به طرف بکڑاله +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه مبارک بیساکهه بجلوه ظهور آوردند - صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگهه مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه بطریق نذر گذرانید - خلاع آفتاب شعاع فاخره در وجه سرداران عالی شان - سلطان محمود و الهی بخش توپخانه واله وغیره کمیدان های عطای و مرحمت شده - یک زنجیر فیل به سردار تیج سنگهه حواله گردید - بتاریخ سوم ماه مذکور خلعت فاخره مع یک راس اسپ و یک زنجیر فیل به راجه اجیت سنگهه وجه رخصتانه حواله گشته - در وجه هر دو صاحبزاده های راجه معز الیه خلعت یازده یازده پارچه مع دو دو رقم جواهر و یک یک راس اسپ از راه الطاف داده مرخص فرمودند - دو راس اسپان مع زین طلای و زردوزی بدست امیر بخش داروغه نزد کنور جی بطرف پشاور مع یک راس اسپ بر راجه سوچیت سنگهه زیب تبلیغ یافته - بتاریخ پنجم ماه صدر معتبران کنور شیر سنگهه مرخص شدند - مبلغ دو صد روپیه و یک چوغه کشمیری به منشی چند بهان

و مبلغ یک صد روپیہ و یک چوغہ در وجہ **سبحان علی** عطا گردید۔ تنخواہ مبلغ دہ ہزار روپیہ بابت اخراجات بہ کنور موصوف حوالہ معتبران ساختہ اند۔ اخبار **کلکتہ** گذارش شد کہ **صاحبان عالی شان** تواضع و تکریم وکیلان ماموره سرکار والا بدرجہ نہایت فرمودند مبلغ پنج ہزار روپیہ در وجہ صرف ضروریات دادہ اند۔ تحایف برای سرکار تیار و مرتب اند عنقریب رخصت معتبران روبکار است۔ مراسلہ **لاٹ صاحب** مشعر تشید اساس یگانگی و روانگی از **کلکتہ** بطرف **ولایت** بمطالع مسرت ساطع در آمد و **مٹیکاف صاحب** در **کلکتہ** قایم مقام **نواب لاٹ صاحب** مے باشد۔ اخبار **پشاور** متضمن آمدن **دوست محمد خان** در **عیدگاه** متصل **جلال آباد** و ارادہ پیشتر گذارش شد۔ ارشاد بہ **راجہ گلاب سنگھ** عز صدور یافت کہ مع تمام افواج مجتمع و فراہم شدہ ڈیرہ باید ساخت و ہرگونہ حفظ و حراست باید داشت و عرضی **کنور جی** مشعر تلمی نمودن تنخواہات فرمایشی بنام **دیوان ساون مل** وادا ے ذ ساختن دیوان مذکور گذارش شد۔ در جواب آن پروانجات بنام تمام کارداران علاقہ این روئے آب و آن روے آب در باب حوالہ نمودن تنخواہات فرمایشی **کنور جی** زیب صدور یافتند کہ در صورت ادای تنخواہات در حساب محسوب خواہد شد۔ سرکار اشرف فرمودند کہ در روز قواعد توپ خانہ **صاحبان عالی شان** معاینہ شدہ بود یک ڈاکٹر ہمراہ توپخانہ قواعد والا حاضر بود ہر کسے کہ از سپاہیان زخمی و مجروح مے شد فی الفور علاج مے ساخت۔ **اوی تابیلہ صاحب** گذارش نمود کہ صاحبا آئین **صاحبان عالی شان** ہمین است کہ یک ڈاکٹر ہمراہ اضراب مقرر و معین مے سازند کہ بروقت ضروری حاضر مے باشد و خبرگیری ہر یک مے نماید سرکار دولت مدار فرمودند کہ مثل **صاحبان عالی شان** احدے بہ فراست و دانای و پاس اتحاد و آشنای از بطن مادر نزائیدہ و عقول خانہ دانایان روزگار از معاینہ و مشاہدہ عجایب اختراع و غرایب ابداع **صاحبان عالی شان** حیران و سرگردان **بموجب بیت** ✤ عقل درین وہم چہ خواہد ورا ✤ فکر درین کم کہ چہ داند ترا ✤ بتاریخ شانزدہم اخبار **پشاور** متضمن انتہاض **عالی جاہ دوست محمد خان** یازدہ کروه از **جلال آباد** گذارش یافت لہذا **ہیچو** بہ خاص بطرف **بکڑالہ** ماموں گشت و عزم سرکار والا بطرف **پشاور** روبکار است ✤

مشاہدہ موجودات زنبورک خانہ صاحبزادہ کھڑک سنگھ و انتہاض از رهتاس

وپروانه بنام خلیفه نور الدین وتشریف فرمای در بکڑاله وباز در پشند ورو آمدن مراسله سلطان محمد خان وعریضه ہالن صاحب ونزول اجلال در بڑکی واحضار وکیل اہلووالیه ورسانیدن مراسله سردار اہلووالیه ودرجواب آن ورونق بخش شدن در راول پنڈی وبہره یابی کاردار راول پنڈی و گذرانیدن نذرونیاز وشرف یابی معتبر نواب منکیره واله وانتہاض از راول پنڈی ورونق بخشی در پنجه صاحب جی ومأموری سردار وساوا سنگھ وجوند سنگھ موکل واوی تا بنیله صاحب بطرف پشاور وقیام برلب دریاے ہرو- وباز در سراے متصل اٹک ووقت سه پہری برلب دریاے معبر پل وصبحی ان روے آب +

بتاریخ نہم ماه بیساکھ بسواری اسپ متوجه گردیده مشاہده زنبورک خانه متعینه صاحبزاده بلند اقبال فرمودند وصبحی بتاریخ دہم ماه مذکور از رہتاس نہضت رایات عالیات فرمودند- بنام خلیفه نور الدین پروانه عالی زیب تسطیر یافته که مبلغ پنج لک روپیه از موتی مندر برآورده در رکاب فیروزی انتساب رسانیده باید داد- ووقت دوپہری در حرارت آفتاب داخل بکڑاله وصبحی از آنجا سوار شده در اثناے راه از زبان مبارک فرمودند که در پشاور رفته صف کارزار مشاہده کرده آید باز قریب دوپہر در پشن دور رونق بخش گردیدند- مراسله سلطان محمد خان مشعر اطاعت وفرمان برداری ومقابله با افواج سرکاری ہمراه دوست محمد خان ساختن وبعد از حسن خدمات توقع پشاور وواداے نذرانه واسپان سال بسال گذارش شد- درجواب آن قلمی گردیده که تشریف آوری سرکار والا فقط از محض از طلوع کوکب اقبال شما گردیده به خاطر جمع تمام مع اسپان حاضر باید شد- عریضه ہالن صاحب بنظر مبارک رسیده که سلطان محمد خان نوشت جات بنام غازیان فرستاده از ڈیره دوست محمد خان متفرق کنانیده وسردار سلطان محمد خان بر زبان آورده که ہنگام شرف یابی ہر قدر که سرکار والا خواہند داد خواہم گرفت واگر از راه عنایات عظمی ونوازشات کبری تعلقه پشاور خواہند بخشید نذرانه واسپان سال بسال خواہم رسانید واگر مثل سرکردگان عالی شان موجودات سپاه خواہند گرفت تاہم در نوکری جانفشانی خواہم ساخت- بتاریخ دوازدہم ماه مذکور متصل موضع بڑکی ورود میمنت آمود جلوه نمایش یافت- لاله گنہیا لعل وکیل سردار فتح سنگھ اہلووالیه بہره یاب شده مراسله اتحاد سلسله سردار معز الیه مشعر روانگی از کپور تھله

وقیام در امرتسر گذرانیده در جواب آن شهر حفاظت وحراست امرتسر قلمی شده - بتاریخ سیزدهم ماه مذکور متصل برج دیوواله پروانه بنام کنور شیر سنگه شهر انتهاض از رام گنی وقیام در نهکال زیب ترقیم یافت - بتاریخ چهاردهم ماه صدر در سراے رواتان وبتاریخ پانزدهم ماه مسطور در راول پنڈی رونق بخش شدند وشلق سلامی توپ خانه معاینه ساختند - بهای دل سنگه بهره یاب شده هفت راس اسپان وبمبلغ یالفصد وبیست وپنجروپیه نقد ویک صد سبوح شیرینی بنظر مبارک گذرانید - منشی فضل علی معتبر نواب منکیره واله چهار راس اسپان بنظر مبارک گذرانیده - ازراه عنایات بے کران مستفسر اعتدال مزاج وهاج نواب صاحب شدند وبمبلغ یک صد روپیه وجه اخراجات به منشی مذکور وبمبلغ یک صد روپیه جلوانه اسپان عطا شده - بتاریخ هفتدهم ماه مذکور هنگام چهار گهڑی روز باقی مانده در عین بارش باران متوجه چهیلو جهنگی وبتاریخ هژدهم ماه صدر در سراے کاله وبتاریخ نوزدهم ماه مذکور در پنجه صاحب بدرشن دیدار پنجه مبارک سرافراز شده جبین سای فرمودند - جماعه دار وسردار وساوا سنگه وجوند سنگه موکل واوی تابیله صاحب مامور بطرف پشاور شدند وامر عالی صادر شد که بعد از مرور عرصه دو روز در پشاور رسیده در بند وبست صلح وجنگ بائد پرداخت مرتبه اول دلیری وجسارت نباید نمود هرگاه مخالف بر ڈیره بیاید شلق سازند - باز افواج سواری مقابله نمائید باز تماشاے صف پیکار پلاٹن دیده آید - بتاریخ بیستم ماه مذکور بر لب آب نهر هرو که بسیار تیز وجلد روان است قیام ظفر ارتسام آوردند - بتاریخ بیست ویکم ماه صدر در سراے متصل اٹک تشریف فرماے ووقت سه پهری بر لب آب معبر پل رونق بخش گردیده صبحی از راه پل در خیرآباد تشریف آوردند +

رونق بخش شدن در اکوڑه ومن بعد در نوشهره وباز در رام گنی وگذارش شدن عرائض راجه گلاب سنگه واشتعال نوایر جدال وقتال ورونق افروزی در پشاور وبهره یابی کنور نونهال سنگه وسردار سلطان محمد خان وقیام ظفر ارتسام در موضع نکی لب آب باره وعرضی سلطان محمد خان وعرضی قلعه دار هشت نگر +

بتاریخ بیست وسوم ماه بیساکه در اکوڑه مخیم خیام فیروزی گردید - نجف خان خٹک بشرف ملازمت پرداخت خلعت فاخره مع یک راس اسپ به مشار الیه عطا شد - بتاریخ بیست وچهارم ماه

در نوشهره پروانهٔ مکرمت نشانه بنام کنور نونهال سنگه و سردار تیج سنگه شرف نفاذ یافته که شلق سلامی سواے امر جلیل القدر بناید ساخت و پروانه بنام سردار هری سنگه متضمن واگذاری گوجرانواله و پروانجات عمل و دخل مرحمت فرمودند- هنگام سواری چهار طرف افواج پلاٹن و افواج سواری و تمام ڈیره جات سرکار والا مرکز وار اندرون دایره بوده باشد شلق اضراب قلعه جهانگیرا معاینه فرمودند- جاگیر مبلغ ده هزار روپیه در وجه گذران به نجف خان مرحمت گردید و به افسران افواج متعینه نوشهره یک یک دوپٹه بطریق خلعت حوالہ ساختند و ارشاد والا صادر گشت که خوشحال سنگه نهنگ در نوشهره و رساله جیون چرت سنگه و کرم سنگه اٹاری واله در اکوڑه قیام به استقلال تمام داشته حفاظت اثناے راه نموده باشند- بتاریخ بست و پنجم ماه صدر منمقام رام کنی عرضی راجه گلاب سنگه گذارش شد که عالی جاه سلطان محمد خان صبحی بشرف ملازمت خواهد پرداخت- فقیر عزیز الدین بطرف راجه سطور مامور شد که سلطان محمد خان را تلقین بوجه احسن نماید که هنگام شرف یابی حضور والا ذکر از کار پشاور بعرصه اظهار نیارد و محمد حسن خان پسر یار محمد خان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته نذر و نیاز گذرانید- بتاریخ صدر قریب سه چهار هزار سوار بارک زئی و غازیان بمقابله افواج سرکار والا و پلٹن مصر سوکهه راج پرداختند- ازین طرف کنور جی مع جمعدار خوشحال سنگه شامل گردیدند- از ابتداے دوپهر تا دو گهڑی شب گذشته هنگامه کارزار گرم ماند- طرف ثانی گاهے پس و گاهے پیش مے شدند چونکه از سرکار والا اقتدار در باب اشتغال نوایر جدال و قتال قدغن بلیغ بود لهذا سرداران از میدان نبرد پهلوتهی ساخته مراجعت نمودند- بتاریخ بست و ششم ماه مذکور از رام کنی انتباص رایات عالیات فرمودند متصل باغ وزیر خان در سواد پشاور نزول اجلال گردید قریب یک و نیم پهر روز بر آمده کنور نونهال سنگه مع تمامی سرداران عالی شان بسواری فیلان سرے سواری بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بهره یاب شده پانصد و بست و پنج ٹنکی طلای و چهار راس اسپان با ساز طلا و نقره و مبلغ پانصد روپیه نقد بطریق سردارنه و مبلغ چهار هزار و پانصد روپیه بطریق ضیافت گذرانید- سرکار تلطف آثار بغل گیری فرموده برزانوے مبارک نشانیده سخنان محبت و اختلاط و استفسار نویدات صحاح طبایع فرمودند باز به سرداران عالی شان مخاطب شده فرمودند که مرضی دوست محمد خان چه قسم میباشد سرکردگان عالی شان گذارش ساختند که مشار الیه مستدعی و ملتجی عطاے پشاور میباشد در جواب آن برزبان مبارک آوردند که درین باب صلاح سرداران عالی شان چه قسم است سرکردگان التماس ساختند که حالا اشتغال نوایر جدال و

قتال مناسب است و اجازت سرکار والا در کار و مطلوب است فرمودند احسن و انسب است درین اثنای سردار سلطان محمد خان پنج راس اسپان و دو قبضه شمشیر بنظر مبارک گذرانید۔ نزدیک مسند نشانیده سخنان محبت و اختلاط بر زبان مبارک آوردند که بطرف دوست محمد خان قلمی سازد که همراه سرکار والا صلح و راستی باید ساخت از اشتعال نوایر جدال و قتال باعث سلامتی جان و مال شما نیست و نخواهد شد۔ خان مسطور گذارش نمود که بنده مطیع و منقاد و فرمان بردار سرکار دولتمدار است جاگیر در وجه گذران عطا شود که به تقدیم خدمات و نیکو بندگیات سعادت اندوز خواهم ماند۔ سرکار والا اقتدار به اطمینان و تسلی خاطرش متوجه شدند که بوجهی من الوجوه از عطای جاگیر و غور و پرداخت ایشان تفاوتی نخواهد شد۔ باز سرداران عالی شان عرض ساختند که مصر سوکھ راج بر لب دریای باڑه پیکار شایسته و کارزار بایسته ساخته فرمودند که مردی شجاع و بهادر است جاگیر مبلغ ده هزار روپیه در وجه معیشت او عطا شد۔ دیگر کنور جی التماس ساختند که زمینداران و اربابان ناحیه پشاور مصدر فساد همراه دوست محمد خان متفق و ملحق اند فرمودند که این قوم مصدر شورش و فساد اند۔ کورٹ صاحب گذارش نمود که هشت پلٹن و دو هزار سوار جرار و بیست و پنج ضرب توپ عطا شوند در جنگ و محاربه دوست محمد خان کافی ام و هنگام شب در ڈیره اش شبخون نے سازم سرکار والا فرمودند که نشیب و فراز بسبب مسالک کوهستان بسیار است تجویز شبخون متعذر الوقوع هنگام مقابله جوهر خدمت نمودار خواهد شد به گلاب سنگھ سرکرده گھوڑ چڑھا ارشاد والا صادر شد که یک هزار سوار مسلح و مکمل مامور سازد که در چوکی و پهره مستعد و سرگرم باشد۔ بتاریخ بیست و هفتم ماه صدر صبحی با معدودی بسواری اسپ از باغ وزیر خان سوار شده بطرف ڈیره دوست محمد خان متوجه شدند لشکر مخالف به دوربین دیده مراجعت ساخته در موضع ککی بر لب آب دریای باڑه قیام ظفر ارتسام فرمودند۔ ارشاد والا به کمیدانان پلاٹن و سردار تیج سنگھ وغیره صادر گشت که از مقر خودها کوچیده به مفاصله دو کروه از ڈیره دوست محمد خان فرود کش شوند اگر شاره مقابل شود مجادله باید ساخت۔ سردار سلطان محمد خان گذارش نمود که دوست محمد خان را بوجهی من الوجوه اشتعال نوایر پیکار همراه سرکار دولتمدار مرکوز خاطر نیست لیکن غازیان که خاصیت دواب و حیوانات مے دارند نظر بر عالم اسباب نداشته در میدان محاربه مے آیند سرکار والا فرمودند که الحال افواج خالصه هم شل غازیان شده است شما به دوست محمد خان بنویسند که اگر مرضی بر جنگ و پیکار است در میدان بیاید در صورت دیگر پسر خود را مع نذرانه حاضر سازد۔ عرضی تھانه داران هشت نگر متضمن مستعد شدن ملکیه در میدان محاربه گذارش شد در جواب آن قلمی گردیده که افواج ظفر امواج مامور شده محاربه بقرار واقعی باید ساخت +

اخبار لشکر دوست محمد خان متضمن صلاح دادن کول صاحب فرنگی بتاریخ

بیست و هشتم و بیست و نهم ماه بیساکه و تشریف بردن بنا بر آراستگی صفوف جنگ و پیکار و ماموری فقیر عزیز الدین و عرضی فقیر با تدبیر و احوال فرار شدن دوست محمد خان و شلق اضراب و ماموری افواج بنا بر اسیر کرده آوردن دوست محمد خان +

اخبار ڈیره دوست محمد خان بنظر مبارک گذشت که افواج غازیان متفرق و منتشر به اطراف و اکناف گردیده اند و مشار الیه از هیبت قاهره و سطوت باهره سرکار دولتمدار متخوف و متوهم است کول صاحب فرنگی و دیگر مصاحبانش که خیر خواهان دل و خیر طلب صمیمی اند بر زبان آورده ندکه اگر سلامتی جان و مال خود مرکوز ضمیر است پس هرگز هرگز بیشتر نباید رفت و به اشتعال نوایر جدال و قتال نباید پرداخت قیام به استحکام تمام در ڈیره خود باید نمود هرگاه افواج ظفر امواج سرکار دولتمدار حمله مردانه و جرات بهادرانه بر روے کار آورد در آن وقت مشتغل در اشتعال نایره عناد باید گردید چراکه افواج سرکار بسیار از بسیار و مثل دریاے محیط از هر طرف احاطه کرده است و افواج بارک زئی قدرے قلیل و کارخانجات جنگی و اسباب حربی نهایت کم پس فتح و ظفر متعذر الوقوع است و در صورت خلاف این معنے شکست و هزیمت ممکن الوقوع ـ بتاریخ بیست و هشتم ماه بیساکه صبحی سرکار والا سوار شده به فاصله دو کروه از ڈیره اش تشریف بردند و به مصر سوکهه راج و کورٹ صاحب ارشاد و الا اصدار شد که در موضع هذا قیام به استقلال تمام باید نمود ـ باز سرکار والا مراجعت فرمودند در هنگام معاودت دو هزار سوار دوست محمد خان مغاک کوه را در میان نهاده ایستاده ند لیکن از مقابله منزوی زاویه خمول گردیدند ـ بتاریخ بیست و نهم ماه صدر مع سلطان محمد خان صف کارزار لین افواج بقدر پنج کروه مشاهده و معاینه فرمودند سلطان محمد خان متوهم و متعجب شد ـ باز داخل خیام فیروزی اختشام و ملک کهاٹ وغیره در جاگیر سردار سلطان محمد خان بموجب صلاح و مشورہ دهیان سنگهه جی و راجه گلاب سنگهه و سردار هری سنگهه عطا شد ـ بتاریخ سی ام ماه مذکور ارشاد والا به راجه گلاب سنگهه و سردار هری سنگهه و مصر سوکهه راج و سردار عطر سنگهه سندهانوالیه و جمعدار جی و راجه کلان و کورٹ صاحب و اوی تابیله صاحب و سردار تیج سنگهه و دهونکل سنگهه و هردو الهی بخش توپخانه واله و سردار جوالا سنگهه و سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه ارشاد واجب الانقیاد عز صدور یافت که از ڈیره هذا انتهاض الویه جهان کشاے فرموده برابر ڈیره دوست محمد خان قیام فیروزی اختشام باید نمود چنانچه حسب الحکم ڈیره افواج مقابل

دوست محمد خان فروکش شد و سرکار والا راجعت فرموده داخل خیام ظفر انجام شدند - سردار هری سنگهه التماس ساخت اگر آب نهر باره که بطرف دوست محمد خان مے رود مسدود کرده شود بسیار احسن والنسب است فرمودند که وزدا بر لب دریاے شتافته مسدود کرده شود - هنگام نصف النهار که آفتاب عالمتاب در بیت الشرف اعلے بود راجه گلاب سنگهه مع افواج ظفر امواج از ڈیره سوار گردید و ازآن طرف غازیان براے مقابله نمودار شدند و جماعه وار و سردار هری سنگهه تا شام در شلق پرداختند - سرکار والا مدار از استماع شلق درباب جنگ و جدل ممانعت ساخت و هنگام شام فقیر عزیز الدین مع سردار سلطان محمد خان بنابر احضار دوست محمد خان مامور گردید - بتاریخ سی و یکم ماه بیساکهه بتاریخ دوازدهم ماه محرم بسواری اسپ به مشاهده ڈیره افواج پلاٹن متوجه شدند و ازآن طرف دوست محمد خان مستعد شده ایستاده ماند که درین اثناے سواران الاسپیه فرستاده فقیر عزیز الدین اسپان دوانیده التماس ساختند که دوست محمد خان در متابعت و انقیاد حاضر است حضور والا جلدی و شتابی در محاربه و مقابله نفرمایند و منتظر بهره یابی غلام فدویت ارتسام باشند - باز شخصی جماعه دار توپ خانه اسپ دوانیده ازآن طرف حاضر گشت جوڑی کڑه طلای به او عطا فرموده در ڈیره سردار هری سنگهه مقرر فرمودند و احوال توپخانه استفسار فرمودند بیان طراز شد که پنج ضرب توپ شاه شجاع الملک والی کابل و باقی اضراب ناتیار اند - باز داخل بیچوبه شده فرمودند که کنور نونهال سنگهه خوب بندوبست پشاور ساخته که تمام رعایاے شکرگذار است - خلعت در وجه تهانه داران سمیر گڑهه از راه عنایات بخشیدند - عرضی فقیر باتدبیر بنظر مبارک گذشت که هرگاه فقیر باتدبیر متوقع عنایات قادر قدر قریب ڈیره دوست محمد خان رسید سردار مسطور برسم استقبال بیرون از خیمه آمده به کمال تواضع و تکریم استفسار نویدات اعتدال سرکار دولتمدار ساخته سخنان اطاعت و انقیاد ظاهر نمود که از مدت دوازده سال ربقه اطاعت و بندگی سرکار والا اقتدار در رقبه جان نیاز نشان میدارم و پشاور و کابل را عطاء کرده حضور لامع النور میدانم فدوی بنابر انطفاے نائره نزاع و عناد شجاع الملک روانه گشت عقب غلام حضور اشرف مداخلت در پشاور فرمودند داغ در دل لیکن در مسلک عقیدت و منهج فدویت راسخ دم و ثابت قدم بود بهیچ من الوجوه منحرف از جاده رسوخ عقیدت شعاری و طریق و ثوق خدمتگذاری نیست و نخواهد بود لبهر و چشم مشرف و مستعد جناب کیوان آب مے شوم وقت سه پهری دیگر عرضی بنظر مبارک گذشت که جبار خان مع شیر محمد و سلطان محمد

از مقر خود کوچیده اند کدام سرکرده بنابر استقبال مامور فرمایند سرکار والامدار از راه الهام غیبی فرمودند
که فردا فهمیده خواهد شد و کیفیت **دوست محمد خان** چنین بعرصه آشکار رسید که اولاً
به **فقیر** بے **نظیر** سخنان اطاعت و انقیاد برزبان آورد ثانیاً توهمات چند در چند در قلب آن
قلاب پیشه پدیدار شد و ابخره مفسده بسبب محاذات قلب در دماغ رسیده حواس باطنی را مختل
و منتشر ساخته بالمشافه فقیر به برادران خود گفت که هرگز هرگز بهره یاب در سرکار دولتمدار نباید شد
و به فقیرجی هم سخنان منافی آئین اتحاد بیان نمود - **سلطان محمد خان** ظاهر نمود که ربقهٔ اطاعت
سرکار والا از دل و جان در گردن انداخته ام بهر طور به تلثیم عتبه فیض رتبه سعادت جاودانی حاصل
خواهم ساخت بازخان مسطور **فقیر موصوف** را از آنجا گرفته در ڈیره خود آورد و **غازیان** سواد
بجور را متفرق و پراگنده کنانید در اثنائے این معنے نائره درشت گوئی فیمابین افروخته شد که
تمامی بالاتفاق متفق اللفظ والمعنی در بهره یابی حضور اشرف گردیدند مشار الیه در میدان عناد
و فساد روے برتافت و هنگام چهار گهڑی شب گذشته **دوست محمد خان** توپخانه وغیره
اسباب خود را روانه **درهٔ خیبر** ساخت و فقیر را بحفاظت تمام در بهره نشانیده و هنگام نصف
اللیل خاک ادبار بر سر ریخته بطرف **درهٔ خیبر** ارتحال نمود - **عالی جاه سلطان محمد خان**
فقیر معزالیه را بہ تغیر لباس همراه خود گرفته بر **درهٔ خیبر** ایستاد تا زمانیکه **دوست محمد خان** به
آن طرف رفت ادبار برد و داخل **درهٔ خیبر** گردید **سلطان محمد خان** مع **فقیر** معظم الیه
عزم شرف یابی سرکار دولت مدار ساخت که درین اثنائے کدام افغان متصل ڈیره سردار
عطر سنگه سندهانوالیه نمودار شده افواج سرکار گردون اقتدار از مشاهده مردم بیگانه تفنگ
هائے سردادند مشار الیه گفت که خبر فتح آورده ام سردار مذکور او را همراه گرفته فی الفور بهره یاب
شد و خبر فرار **دوست محمد خان** رسانید سرکار دولتمدار از استماع این خبر شلق پنج پنج کارتوس
فی توپ کنانیده همان ساعت **بهائی رام سنگه جی** بعد از مرور نصف اللیل در حضور
انور حاضر شدند و در میان لشکر فیروزی اثر غلغلهٔ چند در چند گردید هرکسے اسپ سواری را زین
نهاده پا بر رکاب شد و از حقیقت واقع مطلع نشد که چه قسم از قوت بطون بمنصهٔ شهود رسیده
بعد از استماع اخبار فرار **دوست محمد خان** سرکار والا سوچیته یعنے دست و پا و روئے شوئی
فرمودند و برزبان فیض نشان آوردند که مبالغ لک هائے صرف و خرچ شده و اضراب توپ هائے
بدست نیامد و شکار از دست رفت در عالم ظاهری افسوس فرمودند - همان وقت **راجه کلان**

مع افواج گھورچڑہا وسردار عطر سنگھ وسردار ہری سنگھ وراجہ گلاب سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ وجماعہ دار خوشحال سنگھ بہ تعاقب او روانہ شدند مشار الیہ پیشتر از رسیدن افواج ظفر امتزاج در غار خیبر داخل گشت وافواج سرکار عالی بسبب نا واقفیت طرق از راہ دیگر روانہ شدند و باز در مقر او رفتہ مشاہدہ ساختنند کہ چیزے در آنجا موجود نیست بنابران مراجعت کردہ بہرہ یاب حضور گشتند +

بہرہ یابی فقیر عزیز الدین در سرکار دولت مدار و عرض ساختن بنا بر آمدن سردار سلطان محمد خان و مراجعت سرکار بطرف لاہور و تشریف آوری در باغ دل پسند و مشاہدہ قلعہ سمیر گڑھ و ارشاد بنا بر ویرانی باغ و سماری دیوار آن بسبب قرب و جوار قلعہ و بہرہ یابی سلطان محمد خان و تشریف بردن بنا بر تعزیت در ڈیرہ راجہ ہیرا سنگھ و ارشاد بہ کنور شیر سنگھ وغیرہ سرداران در باب اقامت پشاور و کنور نونہال سنگھ در رکاب حضور انور بطرف لاہور و عطاے خلعت اربابان پشاور و کیفیت سردار سلطان محمد خان +

روز شنبہ سنکرانت ماہ جیٹھ فقیر عزیز الدین در سرکار دولتمدار بہرہ یاب شدہ تمام احوال فرار شدن دوست خان بیان ساختند وہم کیفیت آمدن سلطان محمد خان بہمراہی خود در موضع ملای چہار کروہ از مقر دولت واقبال و ماموری کدام معتبر بنا بر استقبال او بیان ساختند از آنجا کہ سرکار دولت مدار در خواب استراحت نمودند و فرمودند صبحی فہمیدہ خواہد شد و در یوم صدر آنچنان غضب سلطانی در دل فیض منزل مستولے شد کہ بہ کسے از سرداران عالی شان متوجہ نگردیدند۔ و بار بارے فرمودند کہ افسوس شکار از دست برفت و کیلان صعوبت مسالک از ذہاب و ایاب لشکر دوست محمد خان بیان مے نمودند والحال چنان تسویہ طرق و تصفیہ راہ معلوم شدہ اگر لشکر فیروزی اثر از ہر طرف احاطہ میساختند رفتن او متعذر بود ظہور این خدمات محض از افترا و دروغ گوئی وکیلان بدریافت آمدہ۔ بتاریخ دوم ماہ مذکور از زبان مبارک فرمودند کہ انتقاص رایات عالیات بطرف لاہور نمودہ آید در پنج شش روز بند و بست پشاور کردہ شود وقت سہ پہری ہیچو بہ خاص بطرف غزب رویہ روانہ شدہ۔ بتاریخ سوم ماہ مذکور از موضع گگے زئی سوار شدہ در باغ دل پسند نزول اجلال آوردند و من بعد بہ سیر پشاور متوجہ شدہ زر افشانی بر ساکنان شہر فرمودند و باز در

باغ شاهی واز آنجا در باران دری رونق بخش شدند وارشاد واجب الانقیاد فرمودند که احدے اندرون باغ اقامت نسازد - بتاریخ پنجم ماه صدر در سمیر گڑھ نزول اجلال فرموده از مشاهده عمارات قلعه مسرور ومنشرح گردیده بنا بر مسماری دیوار باغ شاهی وقطع اشجاران بسبب قرب مسافت امر عالی فرموده در باران دری تشریف آوردند - هرگاه سردار سلطان محمد خان قریب ڈیره سرکار والا وارد شد راجه گلاب سنگھ وجماعه دار خوشحال سنگھ وونتوره صاحب بنا بر استقبال او رفته بهره یاب به ملازمت کیمیا خاصیت کنانیدند سرکار عالی به اطمینان خاطرش متوجه شدند که سرکار گردون اقتدار بر احوال شما متوجه است بوجهی در غور وپرداخت تفاوتے نخواهد شد ازین معنے من کل الوجوه مطمئن خاطر باید بود که پاس هرگونه امورات شما مد نظر سرکار والا است - از آنجا که سرکار والا در بنده پردازی وغلام نوازی وگرم گستری ودلداری ودلدهی فدویان بے مثل وعدیم النظیر اند از اصغاے خبر کلفت اثر واقع جانگزا والده راجه هیرا سنگھ بنهایت مکدر وملول شده بنا بر تعزیت نزد راجه معز الیه تشریف بردند که هر کس که در قالب وجود آمده خالی شدن او واجب ولازم است این دار دنیاے دنے خالی گذاشتنی است وسواے ذات مبارک سری اکال پورکھ جی احدے پایدار نیست ونخواهد بود بهر طریق راه اصطبار وشکیبای اختیار باید ساخت باز ارشاد واجب الانقیاد فرمودند که عنقریب انتهاض رایات عالیات بطرف لاهور در پیش است همراه رکاب ظفر انتساب باید بود - ارشاد فیض بنیاد به کنور شیر سنگھ شعشه ظهور بخشیده که شما بمحافظت تمام در پشاور قیام پذیر بوده کمان افسری بر کورٹ صاحب وونتوره صاحب ومهان سنگھ مناوریه ورام کول جلوه نمایش یافته وهم راجه گلاب سنگھ شامل در سرکار وبار خواهد ماند وامر واجب الاتباع به کنور نونهال سنگھ شرف صدور یافته که بیرون از بلده پشاور ڈیره باید ساخت که همرکاب ظفر انتساب بطرف لاهور رفتنی است - باز فقیر عزیز الدین حسب الارشاد نزد کنور صاحب رفته تمام اخراجات پلاٹن وافواج سواری وخرچ بیلداران کنور جی تفصیل وار بر کاغذ نویسانیده آورده ودر سرکار والا بهره یاب شده التماس ساخت در جواب آن امر جلیل القدر زیب صدور یافته که جاگیر مبلغ پنج لک روپیه از سرکار در وجه اخراجات عطا ومرحمت خواهد شد - بتاریخ ششم ماه صدر هشت فرد دوشاله در وجه هشت کس شکارپوریان ارباب پشاور وهفت دوپٹه حواله کهتریان ساکنان پشاور واز راه عنایات متوافره فرمودند سرکردگان عالی شان که بنا بر استقبال

سلطان محمد خان امورشده بودند مع مشار الیه بہره یاب شدند۔ حکم فیض شیم صادر گشت که متصل خیمه راجه کلان ڈیره بائید نمود۔ مبلغ یانصد روپیه وجه ضیافت عطا گشت۔ باز راجه گلاب سنگه و بهای رام سنگه و فقیر عزیز الدین نزد خان مسطور رفته اظهار کردند که کهاٹ و هشت نگر در وجه گذران شما عطا نمی شود متومی الیه گذارش ساختند که آنگ گذران بنج بوده باشد مرحمت فرمایند۔ باز خان مذکور عرض نمود که اگر الحال قریب ده دوازده هزار سوار و پیاده همراه بنده متعین شوند قصبه جلال آباد تسخیر کرده میدهم در صورت دیگر در سال آینده بسیار زور طلب خواهد شد و به تدبیر کثیر بدست خواهد آمد بعد افتتاح قصبه جلال آباد اخذ کابل و دستگیر کردن دوست محمد خان آسان و سهل الوقوع است۔ باز عهد نامه به اقرار مشار الیه نویسانیده گرفتند۔ بدین مضمون۔ منکه بنده سلطان محمد خان بارک زئی ام۔ درین وقت سرکار والامدار راجه صاحب بهادر از راه الطاف شاهانه و تفقدات خسروانه جاگیر مبلغ سه لک روپیه به این بنده عطا و مرحمت فرمودند۔ یازده راس اسپان و قبضه شمشیر سال بسال بابت نذرانه خواهم گذرانید و همرکاب ظفر انتساب در لاهور خواهم رفت و تا دسهره مبارک حاضر خواهم بود۔ باز یکے از برادران خود در حضور اشرف نگاهداشته حسب المرضی سرکار والا طرف جاگیر خواهم آمد و هنگام کدام رزو بکار چهار ضرب توپ و پانزده ضرب زنبورک شامل در رکاب ظفر انتساب خواهم نمود و هم نذرانه تسخیر قصبه جلال آباد نوشته داده و هم قلمی نمود که بدون مرضی سرکار طریقه رسل و رسایل به احدے من الاحاد نخواهم ساخت اگر بنوع دیگر از مخلص صادر شود سرکار عالی آثار در ویرانی آن اختیار کلی دارد و بنده ملزم خواهد بود +

بهره یابی اخبار نویس صاحبان عالی شان و عطاے خلعت در وجه سردار سلطان محمد خان و مراسله کپتان صاحب و مرحمت شدن خلاع در وجه قضات و سادات و علماے و ملاحظه موجودات سردار کالیان والیه و عطاے جاگیر در وجه محمد حسن و آمدن کنور شیر سنگه در ڈیره بهای رام سنگه جی و مقرری افواج در پشاور و تشریف فرمائی در قلعه سمیر گڑه و تشریف فرمائی در ڈیره راجه هیرا سنگه و عطاے دستار و دوشاله و اخوال و منتوره صاحب بلند بخت +

اخبار نویس صاحبان عالی شان بشرف ملازمت پرداخت مشار الیه بنابر اتمام مراسله

بنام سرکار والا در باب سفارش خود بخدمت کپتان صاحب نوشته بود در جواب عریضه اش قلمی ساختند
که فیما بین سرکارین عالیین رابطه دوستی و اتحاد مستحکم و مستوثق است و مثل آفتاب عالم تاب روشنی
بخش دیده جهان و جهانیان است و روز بروز تزاید مراتب یکجهتی و یکرنگی بفضله متحقق و سرکار دولتمدار
فیاض عالم و عالمیان احتیاج تحریر فرحت تاثیر سفارش نیست - مشارالیه همان نوشته کپتان صاحب
بمطالع فیض ساطع رسانید - سرکار عالی یک جوڑه دوشاله عطا فرموده معافی جاگیرش فرمودند - خلعت یازده
پارچه و دو رقم جواهر و قبضه شمشیر و یک راس اسپ مع ساز طلای و یک زنجیر فیل مع هودج نقره درجه
سلطان محمد خان عطا فرموده حکم فیض شیم دادند که همرکاب فیروزی مآب باید شد - مراسله
کپتان صاحب بنظر الطاف اثر گذشت که درین وقت مرچ لعل در باب خرید پانصد
قطار شتران مطلوبه صاحبان عالی شان مامور شده که از ملک محروسه سرکار والا خریده خواهد
آورد سرکار والا پروانجات بنام کارداران خود صادر فرموده حواله ماموره صاحبان عالی شان خواهند
فرمود - سرکار گردون اقتدار که در پاس اتحاد و وداد صاحبان عالی شان عدیم النظیر بلا تمثیل بودند
فی الحال پروانجات بنام راجه گلاب سنگه و ناظم ملتان وغیره ممالک مرقوم کنانیده حواله
معتبر صاحبان ساختند که در هر جائے که معتبران شتران خرید سازند شما مزاحم و متعرض اوشان نشوند بلکه
برفاقت و استمداد هر گونه امورات معتبران از دل و جان بپردازند که صاحبان و سرکار دولتمدار واحد و
یکے است - قضات و سادات و علمائے و فقرائے پشاور را طلبیده خلاع فاخره از قسم
دوشاله و دوپٹه هائے بنارسی عطا و مرحمت فرمودند - بدستور سابقه واگذاری لومیه و جاگیر هر یک قرب
مبلغ بیست هزار روپیه سال تمام بمنصه اعلان آوردند - هر بهیج و لال جی تهانه داران هشت نگر
کرته هائے طلای امداد فرموده ارشاد واجب الانقیاد فرمودند که در پشاور به استقلال تمام قیام
باید داشت و به مسماری قلعه هشت نگر باید پرداخت که خلل بر روزه ملکیه رفع شود - بتاریخ هشتم
ماه مذکور ملاحظه موجودات سردار عطر سنگه کالیان والیه فرمودند و حسن محمد را جاگیر
الاچی تیری بمقابله مبلغ بیست و پنج هزار روپیه عطا و مرحمت فرمودند - کنور شیر سنگه
در خدمت بهائی رام سنگه آمده جبین سائی ساخت و حکایات اطراف و اکناف
بر زبان آورد - معلوم شد که از اقامت پشاور پهلو تهی مے سازد - کنور مسطور و راجه
گلاب سنگه و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و اوی تابیله صاحب و
کورٹ صاحب و امیر چند داروغه توپ خانه بنا بر نسق و نظام پشاور

مقرر و معین شدند و کمان افسری به کنور معز الیه و معامله باقی و حال به راجه مسطور و حفاظت و حراست شهر پشاور و باغات به سردار مشارالیه و مقدمه جنگ به هر دو صاحبان تفویض گردیده - به اندازه بیست هزار تفنگ و سی و پنج ضرب توپ چنانچه هفت پلٹن صاحبان فرانسیسان و دو پلٹن دهوکل سنگه و دور چین سواران دیک هزار و پانصد سوار راجه مسطور و یکهزار و دو صد سوار و پیاده کنور موصوف و یک هزار و پانصد سوار سردار لچهمنا سنگه مجیٹهیه وغیره مثل داران دیوان بیساکها سنگه و دیوان چند ولال جی و هر یک راے و یک صد و بیست و پنج پارچات بنابر عطاے اربابان پشاور حواله راجه مسطور فرمودند - بتاریخ دهم ماه جیٹه صبحی در قلعه سمیر گهره تشریف برده ارشاد والا فرمودند که آنچه سرب و باروت و گولها ے زیاده از پیٹی ها ے بوده باشد در کوٹهها ے اندرون قلعه به حفاظت تمام بطریق ذخیره نگاهدارند - وقت سه پهری بجهت دستار بندی در ڈیره راجه هیرا سنگه تشریف بردند و شاله و دستار و اسپ باساز طلای از دست کنور نونهال سنگه براجه مذکور دهانیدند - و دیگر سرداران عالی شان دو شاله ها ے حواله ساختند و باز سرکار دولتمدار به اتفاق کنورجی و راجه هیرا سنگه بسواری خاصه متوجه گردیده درباران دری رونق افزاے شدند - و نتوره صاحب بابت طلب مواجب خود در سرکار عالی عرض کرد که مبلغ دو لک روپیه طلبگار دارم فرمودند که شما سکهین یعنے (مریض) شده بود - مبلغ بیست و پنج هزار روپیه بابت بقایا ے مواجب باید گرفت مشار الیه التماس ساخت که بنا بر ملازمی نیامده محض از راه حق نمک خوری بسبب جنگ و هنگامه آمده ام هرگز هرگز در پشاور توقف نخواهم ساخت از سبب جواب دهی او درباره اقامت پشاور خاطر الطاف ماثر مکدر و ملول گردیده +

انتهاض رایات عالیات از پشاور و عبور از جسر دریاے اٹک و نزول اجلال در نیچه صاحب و باز در مقام جانی سنگ و صدقات کسوف آفتاب و رسیدن خبر فالج راجه گلاب سنگه و ماموری راجه کلان و فقیر امام الدین بطرف پشاور و رونق افروزی در راول پنڈی و ارشاد اقامت توپ خانه در راول پنڈی و باز به کوچ متواتره عبور از دریاے جهلم و تشریف آوری در قصبه وزیر آباد +

وقت سه پهری بتاریخ یازدهم ماه جیٹه تمامی سرداران عالی شان متعینه پشاور بهره یاب شده مستعد عرض و معروض خودها ے بودند که سرکار دولتمدار از کچهری برخاسته و برخاصه

سوار شده از زبان مبارک فرمودند که سرکار دولتمدار سیر فرموده و باز تشریف آورده عرض و معروض شمایان سماعت مے فرمایند۔ من بعد وارد رام کنی شدند مصاحبان التماس ساختند که تا چهار روز درینجا تشریف شریف داشته بندوبست امورات **پشاور** فرمایند سرکار فیض مدار از زبان مبارک فرمودند که سرداران متعینه پشاور قابل و کاردان اند حاجت بندوبست هیچ نیست خود بخود نظم و نسق به آئین بهین خواهند ساخت۔ بتاریخ دوازدهم ماه جیٹھ حکم فیض شیم به افواج متعینه **پشاور تحت جماعه دار خوشحال سنگھ و راجه سوچیت سنگھ** وغیره سرداران سواری افواج صادر شده که به کوچ مکرر از پشاور روانه شده به سهولیت از جسر دریاے اٹک عبور سازند و بتاریخ سیزدهم ماه مذکور روز یک شنبه از **نوشهره** انتقاض فرموده وارد **اٹک** و بتاریخ چهاردهم ماه صدر بر لب دریاے **هرو** و بتاریخ پانزدهم ماه مسطور در **پنجه صاحب** و بتاریخ شانزدهم ماه روان در **جانی سنگ** نزول فیروزی شمول آوردند بتاریخ پانزدهم ماه مذکور در عین انتقاض رایات عالیات خبر کلفت اثر از **پشاور** رسید که **راجه گلاب سنگھ** بتاریخ دوازدهم ماه جیٹھ بعارضه فالج گرفتار شده لهذا **راجه کلان و فقیر امام الدین** با پانصد سوار جرار بطرف **پشاور** روانه گردیده۔ باز بتاریخ هفدهم در **راول پنڈی** تشریف آوردند ارشاد والا بنام **سلطان محمود داروغه توپ خانه** صادر شد که تا آمدن **راجه کلان در راول پنڈی** توقف باید شد۔ بتاریخ هژدهم ماه صدر در **سراے رواتان** و بتاریخ نوزدهم ماه مذکور در **سراے پکه** و بتاریخ بیستم ماه مذبور در **بکڑاله** و بتاریخ بیست و یکم ماه صدر در **رهتاس** و بتاریخ بیست و دوم ماه مسطور عبور از دریاے جهلم و بتاریخ بیست و سوم ماه روان در **سراے کهاریان** و بتاریخ بیست و چهارم ماه مذکور در **گجرات** و بتاریخ بیست و پنجم ماه صدر در **وزیرآباد** رونق شدند

تشریف فرمای در وزیرآباد و عرضی جهنڈا سنگھ بابت گهوڑچڑها و عرضی لاله کشن چند مشعر روانگی وین صاحب بنا بر سیر کشمیر و ارشاد ضیافت جابجاے و پروانه بنام ناظم کشمیر و عطاے خلاع فاخره به کارداران وزیرآباد و انتقاض در گوجرانواله و احضار سردار هری سنگھ مع ضیافت و بهره یابی در باغ سرکار کلان و خیرات کسوف آفتاب و شرف یابی در روڑی باباصاحب جی و من بعد رونق بخشی در لاهور

بتاریخ بیست و هشتم ماه جیتهه در وزیر آباد ملاحظهٔ قواعد پلٹن کاہن سنگھ مان فرمودند- چهار صد بخته
شکرری بنابر شربت پلٹن عطا شده- جهنڈا سنگھ گذارش ساخت که بعضے گهوڑ چڑها در مهم پشاور
حاضر نشده اند ارشاد والا صادر گشت که اسم هر یک بر کاغذ نوشته حاضر سازد که تنخواه مبلغ پانصد روپیه
بنام غیر حاضران قلمی کرده آید- عرضی لاله کشن چند از لودهیانه گذارش شد که وین صاحب
از لودهیانه برائے سیر کشمیر جنت نظیر مرخص شده پروانه بنام کارداران جسروٹه و
رام نگر علاقه راجه سوچیت سنگھ و کارداران نورپور و جموں صادر شود که در هر جا که
صاحب مسطور شب باش گردد مبلغ یک صد روپیه وجه ضیافت وغیره لوازمات ما یحتاج صاحب مسطور
حواله باید ساخت دیگر هرگونه حفاظت و حراست صاحب مشار الیه قرار واقعی ساخته به سلامتی
مال و اسباب از حدود خویش در کشمیر جنت نظیر رسانیده باید داد و پروانه بنام ناظم کشمیر
زیب صدور یافته که هرگاه صاحب لوگ در کشمیر وارد شود استقبال بکمال تواضع و تکریم باید ساخت
وڈیره اش در کدام مکان معقول باید کنانید و مبالغ پانصد روپیه وجه ضیافت و ظروف هائے شیرینی
و پانزده پارچه در طریق پوشاک و یکصد شاخ بزغاله و هفت پارچه در وجه موهن لعل همراهی
او حواله باید ساخت- دیگر در طریق ایتق تشید اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد صاحبان
عالی شان و سرکار دولتمدار هرگونه عزو پرداخت صاحب مذکور مد نظر داشته رضامندی
او باعث خوشنودی مزاج وهاج سرکار والا تصور باید نمود- هشتاد نفر کارداران علاقه وزیرآباد
معرفت عنایت الله حاضر شدند و خلعت دوپٹه هائے حواله هر یک گردیده ارشاد والا صادر شد
که معامله از روئے خیرخواهی بشرط آبادی رعایا تحصیل باید ساخت و برا حدے من الاحاد ظلم
و تعدی در تحصیلی معامله نباید نمود- بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور از وزیرآباد انتهاض رایات عالیات
فرموده متصل دهونکل تشریف فرمائے شدند و بتاریخ سی ام ماه صدر داخل گوجرانواله
وقت سه پهری سردار هری سنگھ بشرف ملازمت پرداخت و یک راس اسپ با زین
و ساز طلای و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه ضیافت حضور لامع النور و یک راس اسپ
و مبلغ پانصد روپیه به کنور نونهال سنگھ وجه ضیافت گذرانیده سعادت دوجهانی
حاصل ساخت و هم ضیافت در وجه سرداران عالی شان موافق مرتبه و استعداد هر یک رسانیده
داد- باز سرکار والا در باغ سماد سنگھ صاحب سر گیاشی کلان بهره یاب شده نذرات
گذرانیده جبین سای ساختند و خیرات و صدقات روز خسوف آفتاب عالم تاب در گوجرانواله فرموده

صبحی ازآنجا سوار شده در روڑی بابا نانک جی بهره یاب شده مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه اړداس کنانیدند۔ بتاریخ سی و دوم ماه مذکور در باولی توجه فرموده وقت ۳ پهری بسواری خاصه در باولی خلیفه نور الدین تشریف آورده۔ روز سنکرانت ماه هاڑ داخل قلعه لاهور و شلق توپ خانه بکمال آب و تاب جلوه نمایش یافته +

رسیدن خزانه مرسله مصر روپ لعل و تشریف آوری سردار فتح سنگه اهلو والیه مع سردار نهال سنگه و رخصت وکیل راجه پٹیاله و ارتخاص سردار اهلو والیه و شرف یابی وکیل راجه لاڈوه واله و جیند واله و پروانه بنام سردار مجیٹهیه و آمدن پرده نشین سرادقات عصمت والده صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگه و عرضی اوی تابیله صاحب و عرضی رائے گوبند جس و رخصت قاضی حسن معتبر شجاع الملک +

مبلغ ۳ لک روپیه مرسله مصر روپ لعل بنظر مبارک گذشت تحویل مصر بیلی رام گردید۔ ارشاد والا اصدار شد که معامله لقایا تحصیل ساخته در سرکار دولتمدار ارسال باید داشت و بجاے خود بتهیه روانگی سه کار والا باید پرداخت که هنگام ورود میمنت آمود سری امرت سر جی شمار طلبیده خواهد شد۔ بتاریخ چهارم ماه هاڑ سردار فتح سنگه اهلو والیه مع سردار نهال سنگه به احراز مواصلت سراسر افادت پرداخت ذکر واذکار پشاور فرمودند و مبلغ یالفصد و بیست و پنج روپیه مع شیرینی وجه ضیافت در ڈیره سردار مذکور فرستادند۔ شیر سنگه وکیل راجه پٹیاله مرخص گردیده بیست و یک پارچه و یک راس اسپ بازین زردوزی و جوڑی کڑه طلای براے راجه مذکور و خلعت و نقد به وکیل حواله گشت۔ بتاریخ نهم ماه هاڑ سردار فتح سنگه اهلو والیه مع خلعت خاصه و یک راس اسپ مع زین طلای و خلعت و یک راس اسپ به سردار نهال سنگه زیب ترخیص یافته۔ دل سنگه معتبر راجه لاڈوه واله مع یک راس اسپ برنگ کگ وغیره تحایف نفیسه و دلیل سنگه معتبر راجه جیند واله مع یک راس اسپ برنگ سبزه گلدار و پارچات بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند۔ مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت به وکیل لاڈوه واله والیضاً به وکیل جیند واله از سرکار دولتمدار مرحمت شده۔ پروانه بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه زیب صدور یافته که گوجر سنگه بسبب نکبت ایام بنابر ملاقات مسمات فرنگن اراده

رجع القهقری به عقب در پیش نموده میگوید که هرگز هرگز در پنجاب نخواهم رفت و نزد صاحبان خواهم ماند لهذا سرکار والا نهایت افسوس ساخته که یکے فقیر با تدبیر نزد دوست محمد خان به عهده وکالت رفته و او انکار ساخته آمده و دیگر گوجر سنگهه این چنین کار ناشایسته کرده هرگاه معتبران سرکار والا این چنین کار ناشایسته ساخته پس از دیگران چه امید و توقع داشته آید - پرده نشین سرادقات عصمت والده صاحبزاده بلند اقبال بنابر مبارک باد تشریف آوری سرکار دولتمدار در لاهور از پشاور در حویلی خود ورود فرحت آمود ساخته - مبلغ پانصد روپیه بنابر ضیافت عطا شد - عرضی اوچی تا بیل صاحب گذارش شد که کنور شیر سنگهه از عسرت اخراجات خویش متفکر است در جواب آن پروانه صادر شده که قصبه بٹاله و بکیریان وغیره تعلقات در وجه اخراجات او از سرکار والا عطا و مرحمت اند با وجود عطاے ملک که گذران کنور مسطور بعرصه شهود نیاید باعث تعجب است - عرضی راے گوبند جس مشعر کار ناشایسته گوجر سنگهه گذارش شد که بهزار اصرار و استمداد مشار الیه را در کالنشی آورده است لیکن اراده عقب میدارد و اشنان گنگا جی نساخته و سخنان بطور دیگر ظاهر مے سازد دیوان موتی رام بر زبان آورد که مشار الیه را لبواری محبوس ساخته در لاهور رسانیده آید که در باب رفتن او نسبت کلکته باعث بدنامی سرکار والا است فرمودند که راے گوبند جس فربه است نیک و بد را نمے فهمد و دیوان موتی رام مردے سفید ریش داناے روزگار و خیر خواه سرکار دولتمدار است عرضی بعینه نزد سردار مجیٹهیه زیب ترسیل پذیرفت - قاضی محمد حسن وکیل شجاع الملک که از چندے شرف یاب شده بود درین وقت رخصت وکیل مذکور بمنصه اعلان رسید و بیست و یک پارچه براے شاه معز الیه و هفت پارچه و مبلغ سه صد روپیه تنخواه بر ساهنه وال در وجه قاضی عطا فرموده رخصت ساختند و مراسله بنام شاه مذکور مشعر تشیید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد زیب ترقیم پذیرفته و حواله قاضی مذکور گردید ✝

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه ساون و عطاے شدن راس اسپ و قبضه شمشیر به کنور نونهال سنگهه جی و ارشاد به ونتوره صاحب و اخبار کشمیر و ماموری فقیر تاج الدین جهت تحصیلی مبالغ جسروٹه و انتقاض امانات بطرف سری امرت جی و سرگباش شدن بهای کاهن سنگهه و ارشاد بنام صاحبزاده بلند اقبال بنابر دادن دستار ماتم پرسی به بهای ندهان سنگهه و همراه آوردن بهای صاحبان در امرت سر جی و بهره یابی در امرت سر جی

و عرضی سردار ہری سنگھ و در جواب آن و آمدن سردار نہال سنگھ و رخصت معتبر لاڈوہ واله و آمدن معتبر راجه نیپال واله و ترقیم مراسله بنام کپتان صاحب

روز سنکرانت ماه ساون سرکار دولتمدار صدقات و خیرات فیل و اسپان و ماده گاوان و پوشاک ہا مے فرموده در وجه مستحقان و برہمنان عطا فرمودند - بتاریخ دوم ماه مذکور یک راس اسپ مع یک قبضه شمشیر به کنور نونہال سنگھ مرحمت فرمودند و از زبان مبارک ارشاد دادند که ملک پائم در وجه اخراجات کنور جی حواله فرموده مے شود - و منتوره صاحب را سرکار والا اتمام احوال گوجر سنگھ بالمشافه فہمایندند که مراسله بطرف صاحبان عالی شان تلمی نموده شود که مشار الیه را محبوس ساخته در سرکار دولتمدار بفرستند - صاحب مذکور التماس ساخت که آئین صاحبان عالی شان چنین است که اگر مشار الیه بشرف یابی حضور والا رضامند خواہد بود در سرکار عالی خواہند فرستاد و محبوس کرده فرستادن از آئین صاحبان خارج است ہرگز نخواہند فرستاد - اخبار کشمیر گذارش شد که ناظم کشمیر سنت سنگھ پسر خود را مع مبلغ یک لک روپیه و پوشاک ہاے عزیمه بنابر شادی در قلعه خود فرستاده است ارشاد والا انجام پیرش صادر شد که شادی خود موقوف دارد و مبالغ در سرکار والا بفرستد در صورت دیگر باعث خوبی نخواہد شد - آئین تعلقه جسروٹه به مقابله مبلغ یک لک و سی ہزار روپیه مقرر شده و راجه سوچیت سنگھ بر ملک جسروٹه مقرر و معین گردید و فقیر تاج الدین بنابر تحصیلی مبالغ روانه گشته - بتاریخ سیزدہم ماه صدر سرکار والا از لاہور سوار شده در باغ شاله باغ تشریف آوردند و صبحی از باغ در دولتکده و شب باش در محل - پروانه بنام صاحبزاده کنور کھڑک سنگھ زیب صدور یافت که از سبب گردش و انقلاب روزگار بھائی کاہن سنگھ ازین جہان فانی بعالم جاودانی انتقال ساخته باید که شما دستار و دو شاله ماتم پرسی روز سیزدہم به بھائی ندہان سنگھ حواله ساخته و بھائی رام سنگھ و بھائی گوبند رام جی را ہمراه خود در امرت سر جی آورده شرف یاب حضور انور شوند - بتاریخ شانزدہم ماه مذکور حضور انور و اعلی داخل رام باغ و شلق توپخانه بکمال رونق جلوه نمایش یافته ضیافت تشریف فرمای سری امرت سر جی حواله ہر یک از سرداران و متوسلان خاص گردیده - پنچان سری امرت سر جی ولد ہا سنگھ و رام چند و چوہدری گاہی خان مع یک راس اسپ بشرف ملازمت پرداختند و

نذرات گذرانیدند- بتاریخ هژدهم ماه مذکور در دربار صاحب جی بهره یاب شدند و جبین سای ساخته مبلغ
یک هزار و یک صد روپیه در سرمندر جی مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه به اکال بنگه و ایضاً در
شهید بنگه و گهڑیالی بنگه و بابا اٹل صاحب و دوکهه بهنجنی صاحب ارداس
کنانیدند متصل دروازه درشنی کدام بر همنے خشت بر بازوے مبارک انداخته فراری گردید ارشاد
والا صادر گردید که خشت انداز را حاضر حضور والا سازند که سزاے داده آید تا بار دیگر مرتکب این چنین امر نگردد
عرضی سردار هری سنگه مع مهان سنگه تهانه دار گذارش شد که آنکه پائینده خان
برج نو احداث کرده بود در تصرف سرکار والا آمده و مشار الیه خاک ادبار بر سر انداخته گریخته رفته چندکس از
طرف ثانی زخمی و بکار آمده شلق پنج پنج کارتوس فی توپ رونق ظهور یافت- مبلغ یک صد و بیست و
پنج روپیه انعام به لاله سردها رام عطا شد و پروانه بنام سردار هری سنگه زیب ترقیم یافت که عرضی
شما بابت فتح برج و فرار شدن پائینده خان بدکیش گذارش شد درین وقت سرکار دولتمدار
به درشن دیدار سری دربار صاحب جی سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل ساخته حسن
خدمات شما در دربار صاحب جی از قسم طلاکاری و پیش کش کردن پالکی وغیره به ملاحظه سرکار
والا درآمده حفظ آبروے و پاس ریش سفید شما مد نظر سرکار والا اقتدار است درینوقت ارشاد والا
صادر شد که پلاٹن نو تیار باید کنانید و آنچه افسرهاے افواج شما در رام کول عدول حکمی کنور
شیر سنگه ساخته و باز رام سنگه ——— مرتکب این معنے شده باعث خوبی و بهبودی افسران
نگردیده باید که کدام افسر دیگر که محلے بزیور فراست بوده باشد در رام کول بفرستند که در تقدیم خدمات و
تمشیت نیکو بندگیات سعادت اندوز باشد و در اوامر و نواهی کنور معز الیه تخلف و انحراف نورزند
بتاریخ بیستم ماه مذکور سردار نهال سنگه اهلو والیه در امرتسر جی بشرف ملازمت کیمیا
خاصیت سعادت اندوز گردید- مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت حواله گشت و مکان
نور محل از سرکار والا تفویض سردار مشار الیه گردید و بابت نذرانه نوشته داد- فصل خریف مبلغ
هفتاد و هفت هزار روپیه نذرانه و مبلغ چهل هزار روپیه اجاره کلال ماجره مبلغ بیست و پنج هزار روپیه
و توجهات بیغایات سرکار والا اقتدار بر سردار مسطور زیاده از حد و گاهے و گاهے در خلوت
و جلوت مورد عنایات بیغایات مے فرمایند- سردار دل سنگه معتبر راجه لاڈوه واله
عز ترخیص یافته و یک راس اسپ خاصه و پارچات نفیسه براے راجه معز الیه و هفت پارچه مع مبالغ
نقد در وجه وکیل مسطور عطا گشته و مراسله بنام راجه مسطور مشعر ترخیص وکیل زیب تسطیر یافته- معتبر

راجه نیپال واله مع دو زنجیر فیل و دو طبانچه و قرابین و پارچات نفیسه در بنگله کول سر سعادت اندوز گردید. مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در وجه ضیافت مرحمت گشت. مراسله اسمی کپتان صاحب زیب تبلیغ یافته که درین هنگام دیوی سنگه معتبر راجه نیپال واله مع اسباب صدر در سرکار دولتمدار آمده در طریق اینق تشیید اتحاد اگر مناسب بوده باشد اسباب صدر نگاهداشته آید در صورت دیگر واپس کرده شود. کپتان صاحب در جواب آن بقلم محبت رقم آورده که دوستی و اتحاد صاحبان عالی شان و سرکار خالصه جی بغایت بلا تکلف و بی شایبه تصلف متحقق و مستوثق است محتاج برهمین رسمیات عرفیه که قلامه اقلام مترسمان روزگار است نیست و نخواهد بود سرکار دولتمدار در پاس اتحاد وحید الدهر و یگانه آفاق اند ٭

ضبطی اسباب سردار جوالا سنگه بهڑانیه از هری پوره و اخراج تهانه و مداخلت جواهر سنگه بستری و ارشاد بنا بر فرش سنگ مرمر در بارجی و تیاری زیورات بنا بر شادی کنور جی و عرضی ناظم کشمیر و سلوک و صفائی فیمابین راجه و دیوان ساون مل و سخنان شادی کنور نونهال سنگه ٭

قلعه هری پور در کوهستان عدیم النظیر در متانت و حصانت بیما شد درین وقت تهانه داری قلعه قلعه مذکور از سردار جوالا سنگه بهڑانیه موقوف گردید و جواهر سنگه بستری مداخلت در قلعه مذکور ساخته حسب الارشاد به ضبطی مال و اسباب سردار مذکور پرداخته هژده راس اسپان و دوازده راس قاطران وغیره اسباب در سرکار دولت مدار فرستاد سرکار والا ارشاد فرمودند که مبلغ یک لک روپیه وجه سال تمام به سردار جوالا سنگه بهڑانیه و مبلغ یک لک روپیه در وجه افواج او داده شود و در باقی ملک تصرف سرکار والا جلوه نمایش پذیرد ارشاد والا صادر شده که فرش سنگ مرمر بکمال زیبای در دربارجی و پرکرما یعنی (طواف) تیار کنانیده شود لهذا ارشاد والا صادر شده که بهای گورمکه سنگه آدمان معتبر در نواحی جی پور فرستاده و سنگ مرمر از انجا طلبیده بکمال آرایش و زیبایش به تیاری فرش پردازد. بتاریخ بیست و نهم ماه ساون دیوان حاکم رای حاضر شده بنا بر تیاری زیورات شادی کنور جی ارشاد والا صادر شده. تکٹ مبلغ دو هزار و پانصد روپیه. چوک مبلغ یک هزار و چهار صد روپیه. مالای خورد و کلان مبلغ یک هزار و پانصد روپیه. دیگر زیورات مرصع مبلغ دو هزار روپیه. دیوان مذکور معرفت خود تیار کنانیده در سرکار والا حاضر سازد. عرضی ناظم کشمیر مشعر رسیدن وین صاحب در کشمیر

و استقبال بتواضع و تکریم و دادن ضیافت وغیره حسب الارشاد ملاحظه و مشاهده ملک گذارش شد
در جواب آن ارشاد عالی صادر شد که در باب رضامندی و انجاح حوایج ضروریه صاحب لوگ هر قدر
که مساعی جمیله و کوشش جزیله بروی کار خواهد آورد و در طریق انیق توثیق مبانی اتحاد و باعث
خوشنودی مزاج وهاج خواهد شد - شعله عناد و فساد فیمابین راجه گلاب سنگه و دیوان
ساون مل که مشتعل و افروخته گردیده لهذا سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که سلوک و
صفای فیمابین کنانیده شود بسیار احسن و انسب است - بنابران جماعه دار خوشحال سنگه
و بهای رام سنگه و بهای گوبند رام و جوند سنگه موکل و فقیر عزیز الدین
و رتن سنگه گڈوی و مصر بیلی رام نوشتجات بایکدیگر کنانیدند که کارداران هردو
طرف بر حدودات خویش قایم و مستقل باشند و مال مواشی از هردو طرف واپس کرده بگیرند
و عهد و پیمان مستوثق از روی قسم و اقسام سازند که بار دیگر احدی مرتکب بدی و فساد نگردد در صورت
دیگر تقصیروار سرکار والا خواهند شد - سرکار عالی به سرداران عالی شان فرمودند که شادی کنورجی نموده
شود و صاحبان عالی شان و راجگان آن روی آب ستلج وغیره مجتمع شوند و فراهم
آیند آن چنان شادی فرحت آبادی شعشعه ظهور بخشد که باعث یادگار عالم بوده باشد +

شرف یابی سرکار فیض آثار روز سنکرانت ماه بهادون در دربار صاحب جی
و عطا شدن زیورات به فرزند بابا سادهو سنگه سوڈهی و درشن
مهنت پٹیاله و رخصت وکیل راجه نابهه واله و خلل لقوه و النداد لسان
معاندان و ارشاد بنابر صدقات و خیرات و خلاصی پیر عمالان و عطا
شدن پالم به کنورجی و شلق توپ خانه بنابر صحت و سواری سرکار
دولتمدار و ارشاد بنام دیوان ساون مل جهت خلاصی اسد خان بعد
از گرفتن ضامنی از نواب بهاول پور و آمدن سردار فتح سنگه اهلوواليه
و آمدن کنور پرتاپ سنگه معرفت بهای رام سنگه جی +

روز سنکرانت ماه بهادون سرکار دولتمدار در دربار صاحب جی مشرف شده جبین سای نموده
مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه ارداس کنانیدند و باز در رنگ محل به دستور سابقه ارداس نیاز اساس
کنانیده داخل رام باغ شدند - فرزندی که در خانه سادهو سنگه سوڈهی کرتارپوریه ولادت یافته بود

لہذا سرکار ذوالاقتدار دو جوڑی کڑہ طلای و ہنسی یعنے (طوق) و ترا گی یعنے (کمر بند) طلای و کلاہ زر لعفت با جھالر
تُھنگی ہای طلای در کرتار پور فرستادند - بتاریخ دوم ماہ مذکور بہ درشن فیض شمت پٹیالہ والہ شرف اندوز
گردیدہ مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ ارداس کنانیدہ وارد رام باغ گردیدند - رخصت فتح سنگھ وکیل
راجہ نابھہ والہ مع یک راس اسپ و پارچات نفیسہ جلوہ اعلان پذیرفتہ - بتاریخ سوم ماہ صدر
بسبب ہوای سرد خلل لقوہ و انسداد لسان سعاندان سرکار دولتمدار گشت لہذا بھای صاحبان
و فقیر عزیز الدین در رام باغ ڈیرہ ساختہ بہ مداوا و معالجہ پرداختند و برہمنان در رام باغ
وغیرہ بنابر پرلوگ مقرر شدند و چھترہای طلای در مکان فیض نشان سری جوالا مکھی و
کانگڑہ جی زیب تبلیغ پذیرفتہ - چند راس اسپان و چند زنجیر فیلان و مادہ گاوان و مبالغ نقد
خیرات و صدقات فرمودہ در دربار صاحب جی وغیرہ بُنگہ ہای و ترن تارن
و فقیران و برہمنان و مساجد لاہور و ڈیرہ گورو نانک جی و باولی گوئیند وال و
کھڈور و تھم صاحب و سفیدی خانقاہ دہو نکل صاحب وغیرہ گوردوارہ
ہای زیب تبلیغ پذیرفتہ - بنابر خلاصی یرغمالان بہ چوہدری گاہی خان و عنایت
اللہ خان وکیل اوی تابہلہ صاحب و راجہ سوچیت سنگھ وغیرہ
سرداران عالی شان امر عالی صادر شدہ - علاقہ پالم در وجہ جاگیر کنور نونہال سنگھ
عطا و مرحمت فرمودہ - سرکار گردون اقتدار کہ از تائید اقبال سری اکال قدری افاقت
رو دادہ و اکل طعام فرمودند لہذا اشلق توپخانہ در امرتسر جی بمنصہ اعلان رسیدہ
غنچہ خاطر رعایا کہ از سبب ہبوب اہویہ انسداد لسان سعاندان منقبض بود انبساط تازہ و ابتہام
بے اندازہ پذیرفت - بتاریخ نہم ماہ مذکور بہ سواری خاصہ شیشہ والا تا کوٹھہ دسہرہ والا تشریف
تشریف بردند - باز داخل رام باغ و سابق ازین ہیچو بہ سرکار عالی اندرون بارہ دری
رام باغ منتصب و برپا کنانیدہ بنابر شلق توپ خانہ امر عالی فرمودند - ارشاد بنام
دیوان ساون مل زیب ترقیم یافتہ کہ مبلغ بیست و پنج ہزار روپیہ از اسد خان سنگھر
والہ گرفتہ بہ ضامنی نواب بھاول پور خلاص باید نمود - سردار فتح سنگھ اہلو والیہ
مع سردار نہال سنگھ بنابر استفسار خیریت مزاج وہاج در امرتسر جی آمدہ
بہ احراز ملاقات فرحت آیات پرداختند - مبلغ یک ہزار روپیہ بطریق سردار نو رسایندہ مستفسر
نویدات مزاج الطاف امتزاج گردید - کنور پرتاب سنگھ معرفت بھای رام سنگھ بشرف خدمت

[illegible]

کیمیا خاصیت پرداخت۔ **ونتورہ صاحب** التماس ساخت کہ کنور نو کور خوب تیر اندازی مے کنند و تیر بر ہدف مے رساند فرمودند کہ بسیار خوب و مستحسن شدہ۔ سرکار دولتمدار فرمودند کہ **کنور نونہال سنگھ** بنابر تحصیلی مبالغ **ملتان** و فہمیدن حساب و کتاب و داب وصولت شکارپور و بندوبست **ڈیرہ غازی خان** وغیرہ اطراف آن ملک مامور کردہ شود **بھائی صاحبان** و سرداران عالی شان فرمودند کہ آنچہ مرضی مبارک سرکار والا خواہد بود انسب واحرے است۔ عرضی **ناظم کشمیر** گذارش شدہ کہ فرمالیشات قریب مبلغ دو لک روپیہ تیار کنانیدہ فرستادہ است عنقریب مع مبالغ ماہوار بنظر مبارک خواہد گذشت ✝

عطائے تنخواہات انعام درو جہ صاحب زادہ بلند اقبال و کنور جی بر کشمیر و کاغذ تحصیلی مبالغ ملتان وغیرہ عطائے دروجہ سلطان محمد خان و ونتورہ صاحب و سماعت کتاب خالق باری از کنور پرتاب سنگھ وارشاد بہ کنور جی بنابر حفظ آبروئے دیوان ساون مل و عرضی لالہ کشن چند وکیل ✝

دریں وقت سرکار دولتمدار از راہ عنایات عظمی و موہبات کبری تنخواہات بنام **ناظم کشمیر** دروجہ صاحبزادہ بلند اقبال مبلغ بست و پنج ہزار روپیہ۔ **کنور نونہال سنگھ** مبلغ بست و یک ہزار روپیہ۔ دروجہ پردہ نشین سرادقات عصمت والدہ صاحبزادہ بلند اقبال مبلغ بست و یک ہزار روپیہ۔ **چیت سنگھ** مبلغ دو ہزار روپیہ۔ عطا فرمودند و کاغذ تحصیلی از **دیوان دینا ناتھ** نویسانیدہ حوالہ مشیران **کنور نونہال سنگھ** فرمودند کہ کنور معزالیہ در ممالک محروسہ سرکار عالی اقتدار رفتہ بہ تحصیلی مبالغ پردازد۔ **دیوان ساون مل** مبلغ ہفت لک روپیہ۔ **نواب ڈیرہ اسمٰعیل خان** مبلغ یک لک روپیہ۔ **خزان سنگھ** مبلغ یک لک و پنجاہ ہزار روپیہ۔ **ٹانک والہ** مبلغ پنجاہ ہزار روپیہ۔ واز **بنون و کالہ باغ** مبلغ پنجاہ ہزار روپیہ۔ از جاگیرداران مبلغ پنجاہ ہزار روپیہ۔ دروجہ **کنور نونہال سنگھ** مبلغ سی و چہار ہزار روپیہ۔ **بنابر تیاری زیورات** مبلغ بست و پنج ہزار روپیہ۔ جملہ مبلغ یازدہ لک روپیہ۔ دروجہ **سردار سلطان محمد خان** جہت صرف ضروریات مبلغ شش صد و شصت و پنج روپیہ۔ دروجہ **ونتورہ صاحب** مبلغ دو ہزار روپیہ **بنام توشہ خانہ** عطا فرمودند۔ بتاریخ یازدہم ماہ بھادون **کنور پرتاب سنگھ** بشرف ملازمت پرداخت استفسار از خواندن علم فارسی فرمودند۔ التماس ساخت کہ **کتاب خالق باری**

مے خوانم سرکار والا سماعت فرمودند ہر گاه **بیت** اسم الله خدا کا ناؤ + بخواند سرکار والا تبسم وضحک فرموده رخصت ساختند- بتاریخ شانزدہم ماه مذکور سردار **فتح سنگھ مان** و **دیوان حاکم رائے** مع **کنور جی** بشرف ملازمت پرداختند سرکار عالی بزبان مبارک ارشاد واجب الانقیاد فرمودند که **دیوان ساون مل کاردار کلان** مردے دیانت دار و خدمت گذار و فدویت شعار است ہرگونہ حفظ آبروے و پاس خاطر دیوان مذکور در ہر امرے از امور واجب بایدء الست و موافق مرضی او بتحصیل مبالغ بسہولیت و تدریج باید پرداخت و مبلغ دو ہزار و پانصد روپیہ به سردار مسطور و ایضاً به دیوان مذکور عطا فرمودند- عرضی **لاله کشن چند وکیل لودھیانه** مشعر تصرف کردن **صاحبان عالی شان** در ملک راجه **سنگت سنگھ جیند** واله گذارش شد از زبان مبارک فرمودند که حسب الامشورت **کپتان صاحب** مراسله درباب واگذاری جاگیرش بنام **ناظم شاه جہان آباد** زیب ترقیم خواہد یافت +

روانگی کنور جی و احضار سردار فتح سنگھ اہلو والیه و عرضی ونتوره صاحب بنابر جاگیر و عرضی لاله کشن چند وکیل مشعر آمدن ڈاکٹر صاحب و ماموری سرکردگان بنابر استقبال و آمدن ڈاکٹر صاحب و عطائے ضیافت و ملاقات و عرضی کنور نونہال سنگھ و رفتن صاحبزاده بلند اقبال در راجا سانسی بنابر دادن دستار و حکم ست شدن والده سندھان والیه +

بتاریخ ہفتدہم ماه بہادون **کنور نونہال سنگھ** مع افواج شایسته و سردار **عطر سنگھ کالیان والیه** و اضراب متعینه **میوا سنگھ** مع خلعت خاصه و یک زنجیر فیل بطرف **ملتان** رخصت گردید- سردار **فتح سنگھ اہلو والیه** بہره یاب به مواصلت سراسر افادت گردید و لو بنوے اداے تمسک مداخلت **نور محل** در توشه خانه مصر **بیلی رام** رسانید و پروانه بنام **مصر روپ لعل** به تاکید مزید زیب ارقام پذیرفته که عمل و دخل سردار معز الیه در **نور محل** کنانیده باید داد- **فقیر عزیز الدین** زبانی **ونتوره صاحب** در سرکار گردون اقتدار ظاہر ساخت که مشار الیه امیدوار عطاے جاگیر بنابر گذران خویش در علاقه آن روے آب ستلج مے باشد سرکار عالم مدار در جواب فرمودند که تمام و کمال عطاے جاگیر آن روے آب ستلج مقرون صلاح صواب دید نیست نصفی جاگیر این روے آب و نصفی جاگیر

آن روے آب عطا و مرحمت خواہد گشت - عرضی لالہ کشن چند وکیل مشعر روانگی میگیر یگر صاحب ڈاکٹر بابر استفسار مزاج وہاج حضور اشرف از لودھیانہ گذارش شد - بتاریخ بیست و دوم ماہ مذکور ارشاد بہ پسر تارا سنگھ کاہنہ گھڑیہ بجہت استقبال صاحب معزالیہ زیب صدور یافتہ وبتاریخ بیست و پنجم ماہ صدر ڈاکٹر صاحب مع فقیر عزیز الدین بشرف ملازمت پرداخت دو عدد طباپخہ و پیالہ ہاے بلورین و یک طبلہ ادویات بنظر مبارک گذرانیدہ بہ استفسار لویدات مزاج تفقد امتزاج پرداخت - سرکار والا استفسار از شرب آب فرمودند ڈاکٹر صاحب التماس نمود کہ آب دریائے و بارش و ملک ماہجہ اضم و مقوی براے حضور انور درکار و مطلوب است روز دوم بہ ملاحظہ نبض و قارورہ پرداختہ بیان ساخت کہ بفضل سری اکال پورکھ جی طبیعت فیض طویت قرین صحت و اعتدال است لیکن تقویت درکار است - مبلغ یالفعد و بیست و پنج روپیہ و ظروف شیرینی و ڈالی میوہ جات در وجہ ضیافت بڈاکٹر صاحب حوالہ شدہ - عرضی کنور نونہال سنگھ مشعر روانگی از لاہور بطرف ملتان گذارش شد در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ بہ طے منازل و قطع مراحل پرداختہ و بہ تحصیلی مبالغ ضیافت در اثناے راہ مستعد شدہ و در ملتان وارد گشتہ عرض باید ساخت - والدہ سردار عطر سنگھ سندھان والیہ کہ جان بجان آفرین تفویض ساخت لہذا بتاریخ بیست و نہم ماہ مذکور صاحبزادہ بلند اقبال حسب الارشاد در راجا سانہسی رفتہ دوشالہ و دستار و یک راس اسپ دادہ در سرکار والا حاضر گردید +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماہ مبارک اسوج و پروانہ جات بنام افواج و پلٹن و اضراب مشعر آمدن از لاہور در امرتسر جی و عرضی لالہ کشن چند وکیل و فرستادن مبالغ در گورودوارہ ہاے و ارشاد بہ چوہدری گاہی خان جہت مسماری باغ اٹاری والہ و پروانہ بنام کنور شیر سنگھ و کنور نونہال سنگھ و عرضی ڈاکٹر صاحب بابت واگذاری ملک جیند والہ و عطاے اسباب و شلق روز دسہرہ بہ سردار تیج سنگھ و بہرہ یابی در سری امرتسر جی و نذرات روز دسہرہ و رخصت کنور پرتاب سنگھ و بہرہ یابی راجہ گلاب سنگھ و رخصت ڈاکٹر صاحب و احضار سرداران مع اسپان نذر روز دسہرہ +

روز شنبہ سنکرانت ماہ مبارک اسوج اسپان و مادہ گاوان و تصاویر طلائی و پوشاک ہاے وغیرہ
اسباب بہ مستحقان و محتاجان حوالہ فرمودند۔ پروانجات عالیات بنام جواہر مل داروغہ
توپخانہ و امیر سنگھ کرنیل و گلاب سنگھ کرنیل و مصر سوکھ راج و توپخانہ
سلطان محمود و پلاٹن مفوضہ سردار تیج سنگھ زیب صدور یافتند کہ روز اول نوراتہ
مبارک از لاہور کوچیدہ وارد ٹیل و روز دوم در امرت سر جی آمدہ بہرہ یاب درسرکار دولتمدار
شوند و فراشان جہت آوردن بنگلہ نقرہ و فراش خانہ بطرف لاہور مامور شدند کہ تمام اسباب
مطلوبہ بروز دسہرہ مبارک گرفتہ در امرت سر جی بیایند۔ عرضی لالہ کشن چند بنظر مبارک
گذشت کہ کپتان صاحب از زبان مبارک فرمودند کہ دیوان ساون مل مردے
دیانت دار و آباد کار ولایت و فدویت شعار است تمام ملک متصرفہ آباد و رعایا شکر گذار است
مثل دیوان مذکور در سرکار دولتمدار دیگرے کسے نیست و نخواہد بود سرکار والا ہر گونہ حفظ آبروے او مد نظر
مبارک دارند لہذا پروانہ بتاکید مزید بنام کنور نونہال سنگھ زیب ترقیم یافتہ کہ درین وقت
کپتان صاحب توصیف و تعریف دیوان ساون مل درباب آبادی ملک و شکر
گذاری رعایا قلمی ساختہ اند آن نور البصر موافق مرضی دیوان مسطور بہ تحصیل مبالغ پردازند و ہر گونہ
پاس حفظ ننگ و ناموس او مطمح نظر دارند۔ درین وقت سرکار دولتمدار مبلغ پنج ہزار روپیہ بنا بر
فرش ترن تارن و مبلغ دو ہزار روپیہ براے سادہان نواحی لاہور و مبلغ بیست و پنج ہزار روپیہ
بنا بر تیاری بنگلہ نقرہ سری اچلا نگر و مبلغ یازدہ ہزار روپیہ بجہت تیاری فرش پرکرمان دربار
صاحب جی حوالہ بھائی گورمکھ سنگھ فرمودہ اند تاکید مزید زیب صدور یافتہ کہ فرش
بہ کمال زیبائش و آرائش تیار باید کنانید کہ حیرت بخش دیدہ بینندگان بودہ باشد۔ بتاریخ ششم
ماہ مذکور پروانہ بنام چوہدری گاہی خان طرز تبلیغ یافتہ کہ آنکہ باغ سردار شام سنگھ
اٹاری والہ متصل باغ گورو صاحب مے باشد دیوار باغ مسطور مسمار ساختہ شامل
باغ گورو صاحب باید نمود۔ مبلغ دو ہزار و پانصد روپیہ بنا بر تیاری باران دری در باغ
مذکور و بنا بر پاٹھ بیست و پنج گرنتھ صاحبان حوالہ شدہ و ارشاد فیض بنیاد بجہت مرتب
نمودن باران دری بہ بھائی گورمکھ سنگھ صادر گردیدہ۔ پروانہ بنام کنور شیر سنگھ
وغیرہ سرداران ماموریہ پشاور ترقیم یافتہ کہ عنقریب سردار تیج سنگھ و مصر سوکھ راج
وغیرہ افواج ظفر امواج بعد از روز دسہرہ مبارک بطرف پشاور مامور مے شوند ہنگام رسیدن افواج در...

پشاور آن نور البصر بخاطر جمع تمام از آنجا انتباض ساخته و مشرف در جناب کیوان مآب شده
از ملاقات خویش مسرور الصدر سازند - پروانه بنام **کنور نونهال سنگه** مرقوم گشته که درین وقت
از روے اخبار دریافت شده که اہل کاران آن نواحیه خلاف ملک محروسه سرکار در اثناے راه
تلف و ویران و بے چراغ مے سازند ظہور این معنے از خبرداری و ہوشیاری ایشان بعید است
باید که اہل کاران خود را ازین حرکات ناشائسته مانع شوند که در تلفی و ویرانی ملک سرکار والا بوجهی
من الوجوه نپردازند - سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که افسر کلان در ڈیره گھوڑ چڑها دانا و
ہوشیار و خبردار و آئین دان مانند **راجه کلان** در کار و مطلوب است **او ہی تابیله صاحب**
کاردار کلان است لیکن جان زمینداران در باب تخفیفی مبالغ مے برآرد - **و دیوان**
ساون مل مردے دیانت دار است و نالش و فریاد احدے من الاحاد از زمینداران بر دیوان
مسطور نمے آید و مبالغ سرکار والا ماه بماه مے فرسید و از سبب ظلم و تعدے کارداران **مصر**
روپ لعل رعایا و زمینداران متفرق و منتشر شده آن روے آب ستلج مے روند - بتاریخ نہم
ماه مذکور **ڈاکٹر صاحب** در سرکار دولتمدار التماس ساخته که بطرف **صاحبان عالی**
شان بنابر واگذاری ملک **راجه جیندواله** قلمی ساخته ام عنقریب مراسله عدم مزاحمت
ملک او در سرکار گردون اقتدار حاضر مے سازم فرمودند که بر انضباط روابط اتحاد **صاحبان**
عالی شان و سرکار دولت مدار ہمین توقع و امید است - بتاریخ یازدہم ماه صدر براے تیاری
شلق روز دسہره یک صد و بیست و پنج من باروت پخته و یک ہزار و پانصد درعه پارچه و
پانزده گڈی کاغذ حواله **سردار تیج سنگه** فرمودند که در توپ خانه تقسیم کرده باید داد
بتاریخ ہفتدہم ماه صدر روز چہارشنبه ہنگام یک پہر روز بر آمده **در دربار صاحب** مشرف
شدند و چہتر طلاے مرصع و پانصد تنکی طلای براے طلا کاری و مسند و رومال وغیره اسباب **گرنتهه**
صاحب بنظر مبارک گذرانیده مبلغ دو ہزار و پانصد روپیه ارداس **در دربار صاحب**
و اکال بنگه کنانیده داخل **کول سر** گردیدند و شلق توپ خانه بکمال خوبی جلوه نمایش یافته
وقت سه پہری از **رام باغ** سوار شده در بنگله نقره متصل **کول سر** جلوس میمنت مانوس
فرمودند - تمامی سرداران عالی شان و عمله و فعله حاضر گردیدند - **راجه کلان و جماعه دار**
خوشحال سنگه یک راس اسپ با ساز طلاے و تنکی ہاے طلاے نذرات دادند به **راجه**
کلان ارشاد شعشعه ظهور یافت که در بنگله نقره نشسته نذرات از تمامی متوسلان بگیرند و شلق

به آواز بلند جلوه بروز پذیرفت - سردار سلطان محمد خان و نواب سرافراز خان و شاهزادگان ولایت اسپان مع زین هاے و تُبکی هاے گذرانیدند - معتبران کنورجی مبالغ ضمانتی شیخ غلام محی الدین و جماعه دار جی و مبالغ اجاره موضع میر الی واله و سردار اهلو واله و مبالغ قسط نور محل و مصر بیلی رام و مبالغ بابت نمک دوابه مرسله مصر روپ لعل گذرانیدند - بتاریخ هژدهم ماه مذکور بسواری خاصه داخل نوشهره وارد لیکن بطرف تعلقه سومیان جهت دریافت آب و هواے آن ملک مامور شده عرض ساختند که ملک مسطور مصفا و پاکیزه مے باشد - کنور پرتاب سنگه از پیشگاه جاه و جلال مرخص دو شاله و تهان کمخواب و زیورات رقم جواهر پنج عدد و تنخواه بر کشمیر مبلغ پنج هزار روپیه به کنور مسطور مرحمت شد بتاریخ نوزدهم ماه صدر راجه گلاب سنگه مشرف بجناب کیوان تاب شده اسپان با ساز طلای و نقره و یک صد مهار شتران و قاطران و لونگی هاے پنڈ دادرخان و برچهی هاے و مبلغ شش لک و پنج هزار روپیه نقد و تو بنوے مبلغ چهار لک روپیه در سرکار دولتمدار گذرانیدند - مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت براجه مسطور عطا و مرحمت گردید - رخصت ڈاکٹر صاحب از حضور لامع النور جلوه نمایش پذیرفته و خلعت خاصه و یازده پارچه و مبلغ یک هزار و پانصد روپیه و یک راس اسپ با زین نقره از سرکار دولتمدار وجه رخصتانه حواله شده - بتاریخ بستم ماه مذکور سرکار والا تشریف فرماے نوشهره شدند - سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و مهان سنگه مناوریه و الیشر سنگه ماڑهی واله یک یک راس اسپ گذرانیدند - راجه کلان در سرکار دولتمدار التماس ساخت که سرکار عالی روز دیوالی تولادان طلا فرمایند فرمودند که به مصر بیلی رام تاکید مزید سازند که طلا روز مبارک دیوالی حاضر سازد که در میزان فرخنت نشان اجلاس فرموده به مستحقان و محتاجان داده شود +

احضار کاهن سنگه ملازم ناظم کشمیر و ارشاد بنامش و عرضی کنورجی و بهره یابی سردار سلطان محمد خان و ارشاد بنام سردار تیج سنگه و بهره یابی وکیل راجه نابهه واله و پروانه بنام کنور شیر سنگه وغیره ماموره پشاور و عطاے نشدن مبالغ به مامورین پشاور و عرض راجه کلان بنا بر حاضری سردار جوالا سنگه بڑاریه و پروانه کنور شیر سنگه و احضار وکیل راجه نیپال واله و سخنان زبانی سرکار والا و بهره یابی

سردار هری سنگه و خفگی بر گلاب سنگه و امیر سنگه کرنیل بسبب عدم متابعت سردار تیج سنگه ✣

کاهن سنگه ملازم میهان سنگه ناظم کشمیر مبلغ یک لک روپیه و دو بدرے پشمینه آورده سنت سنگه پسر خود در سرکار دولتمدار حاضر ساخت ارشاد والا بنام ناظم کشمیر زیب صدور یافته که مبلغ بیست و شش لک روپیه بابت اجاره در سرکار عالی مدار ادائے باید ساخت عرضی کنور جی شعر رسیدن در ملتان گذارش شد پروانه فیض نشانه صادر شده که مبلغ ده لک روپیه از دیوان ساون مل بسہولیت موافق مرضی دیوان مسطور گرفته روانه منگیره باید شد و هرگونه حفظ آبروے ناظم ملتان مدنظر باید داشت و مبلغ پنج لک روپیه منجمله تحصیلی در سرکار دولتمدار ارسال باید داشت - سردار سلطان محمد خان به احراز سعادت صلت کیمیا خاصیت پرداخت سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که مبلغ هفت لک روپیه بابت اجاره ملک پشاور باید داد و ضامنی صرافان شکارپوریه نوشته حاضر باید نمود فقیر عزیز الدین زبانی سردار مسطور گذارش نمود که سردار مذکور مستدعی ماموری معتبر مثل راجه گلاب سنگه و راجه سوچیت سنگه همراهی خویش بنابر تحقیق مشخصه آنجا مے باشد - در جواب آن فرمودند که در عرصه اندک ماموری معتبر شعشه ظهور خواهد بخشید - ارشاد والا بنام سردار تیج سنگه لمعه ظهور یافته که مع ۵ پلٹن و چهارده توپ خانه - چنانچه چهار پلٹن مع سردار مذکور و دو پلٹن امیر سنگه و ۳ پلٹن گلاب سنگه کرنیل و سلطان محمود و الهی بخش و میوا سنگه و شیو پرشاد به روانگی پشاور باید پرداخت - فتح سنگه نامی وکیل راجه نابهه واله مع پارچات نفیسه و یک راس اسپ بشرف ملازمت پرداخت - مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت عطا گشت - پروانه بنام کنور شیر سنگه و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و اوی تابیله صاحب زیب صدور یافته که مبلغ پنج لک روپیه آمدنی پشاور و مبلغ یک لک و سی هزار روپیه بابت سایر و مبلغ دو لک روپیه بابت الیف زئی و خٹک و مبلغ بیست و پنج هزار روپیه بابت الاچی تیری از قرار واقعی و راستی میباشد آن نور البصر همراه سرداران مشورت و صلاح ساخته کیفیت آبادی ملک و ذخیره قلعه سمیر گڑھ و اخراجات سمیر گڑھ و سرب و باروت از روے دیانت و امانت برنگارند که منجمله عمارت چه خرچ گردیده و چه قدر باقی مانده - به سردار عطر سنگه کالیان والیه

دو شاله و کرته هاے طلائی عطا فرموده بنا بر تهانه داری سمیر گڑھ مامور فرمودند و مبلغ پنج هزار
روپیه در وجه سردار تیج سنگھ و مبلغ یک هزار و دو صد روپیه به امیر سنگھ و همین قدر به
گلاب سنگھ کرنیل و مبلغ پانصد روپیه به غبار چیان و مبلغ سه صد روپیه به
متصدیان عطا و مرحمت فرموده روانه پشاور فرمودند - بتاریخ بیست و ششم ماه مذکور
راجه کلان در سرکار دولتمدار التماس ساخت که حاضری و موجودات سردار جوالا سنگھ بهڑانیه باید گرفت
و وجه گذران به سردار مسطور عطا گردد - سرکار ذو الاقتدار از زبان مبارک فرمودند که قلعه هری پور
در تصرف سرکار در آمده و در نوکری چهار صد سوار مُلک مبلغ چهار لک روپیه حواله مے شود و هم در
وجه گذران او جاگیر معقول عطا مے گردد لیکن از مبلغ پنج لک روپیه پنج پلٹن تیار مے شوند - معامله
چهار صد سوار یا پنج پلٹن متعذر و مشکل است - راجه کلان التماس ساخت غریب نوازمن
چهار صد سوار شایسته مسلح و مکمل پنج پلٹن را شکست فاحش میدهند تمام ملک محروسه سرکار
والا از حسن خدمات سواران بتصرف آمده پلاٹن از کدام معرکه خدمات شایسته کرده اند - پروانه
تلطف نشانه بنام کنور شیر سنگھ زیب صدور یافته که سردار تیج سنگھ مع پلاٹن و
سی ضرب توپ جواهر مل هشت ضرب توپ میان الهی بخش خورد و سیزده ضرب
توپ گلاب سنگھ چهار عدد امیر سنگھ پنج عدد مامور شده هرگاه سردار مع افواج اسپ در
پشاور وارد شود من بعد کورٹ صاحب را مع پلاٹن و سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه
را مع افواج جموالان و رام گڑیه هاے در سرکار دولتمدار باید فرستاد و توپ خانه
میان الهی بخش و امیر چند موافق صدور امر ثانی کوچیده بیایند آن نور البصر تا دو ماه
در پشاور اقامت دارند و سواران را بشرط ضرورت رخصت اوطان نمایند - و اوی تابیله
صاحب تحصیل فصل خریف ساخته و تشخیص معامله موضع بموضع و دیهه به دیهه نموده تفویض
زمینداران سازد - پلاٹن گورکهه در آنجا اقامت ورزند و تهانه رام کوٹ از سمیر گڑھ
بر آورده سردار عطر سنگھ کالیان والیه را مع هفت صد سواران به محافظت تمام بطریق
تهانه داری در سمیر گڑھ نگاه دارند و هر قدر اسباب حرب و باروت که به سردار
تیج سنگھ مطلوب و درکار باشد حواله سازند و رسیدش گرفته ارسال در سرکار والا سازند
تیاری جسر پیش از رسیدن افواج ظفر امواج بر دریاے اٹک باید کنانید و مبلغ پانصد روپیه از
معامله چهچه در وجه اخراجات جسر باید گرفت - وکیل راجه نیپال والا بشرف ملازمت

پرداخت سرکار والا استفسار فرمودند کہ چہ قدر افواج ہمراہ راجہ مسطور میباشد مشار الیہ التماس ساخت کہ چہل پلاٹن نزد راجہ مذکور موجود میباشند بار دیگر سرکار عالی فرمودند کہ چہ قدر سپاہیان در پلاٹن مقرر دارند مشار الیہ التماس نمود کہ یک ہزار و پانصد تا ششصد در ہر پلٹن سپاہی متعین اند بار دیگر ارشاد ساختند کہ روز دسہرہ باڑ و قواعد پلٹن چہ قسم بمنصہ نمایش رسیدہ بود ملتمس نمود کہ بطور شایستہ باڑ و قواعد ملاحظہ ساختہ ام لیکن روز دسہرہ در آن ملک نمے شود در نیپال رفتہ تمام احوال افواج ظفر امواج و روز دسہرہ مبارک و شلق اضراب عرض خواہم ساخت سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند کہ افواج سواران ہنگام بودن پشاور بسبب بے اتفاقی یکدیگر از آب بے تاب بودند سرکار تلطف آثار بمجرد رونق بخشی پشاور برلب دریا سے آب باڑہ مخیم سرادقات اقبال ساخت و آب در تمام ڈیرہ ہا سے جاری گشت و باوجود موجود بودن این چنین افواج کثیر دزدی در پشاور بمنصہ ظہور میرسید و الحال فوج آئین وال در پشاور رخت استقامت میدارند دزدی بالکل نمے شود۔ آئین فوج سواری خوب یا پلاٹن مرغوب اند۔ جماعہ دار خوشحال سنگھ التماس نمود کہ در جنگ وزیر فتح خان و کشمیر و ملتان افواج سواری بتقدیم خدمات شایستہ سعادت اندوز شدہ اند یکے طرف بسواران طرف ثانی پلاٹن ساختہ خدمت تفویض فرمایند کہ عیار ہر یک بر محک امتحان گرفتہ آید و خدمت فوج سواری و پلاٹن دیدہ شود۔ راجہ گلاب سنگھ التماس ساخت کہ این سخن راست است لیکن سرکار والا از حسن خدمات سواران و پلاٹن نیکو واقف و مطلع اند احتیاج عرض و معروض ما و شما ہیچ نیست۔ سردار عطر سنگھ گذارش نمود کہ از ابتدائے پیدایش خلقت جہان و راجگان عالی شان افواج سواری و پیادہ نگاہ مے داشتند لیکن از خرچ یک سوار ہفت آدم پیادہ نوکری مے سازند۔ در مکان روٹیز جبین و پلاٹن یک یک طرف قواعد مے نمود از یکے قواعد متعذر و مشکل است و جوند سنگھ موکل کہ در ضحک و استہزاد ہزل و مزاح یگانہ روزگار است بر زبان آورد کہ ہنگام موقوفی سواران دزدی نرگاوان پیشہ خالصہ جی مے شود سرکار والا فرمودند کہ فردا روبروے سردار ہری سنگھ و بھائی صاحبان مشورت این معنے کردہ شود۔ بتاریخ بست و ہشتم ماہ صدر امیر سنگھ و گلاب سنگھ حاضر شدند و از متابعت و انقیاد سردار تیج سنگھ منحرف و معترض شدند سرکار والا عتاب و خطاب زیادہ از حد بمشار الیہا فرمودند و مراسلہ بنام کپتان صاحب زیب ترقیم یافت کہ ہر قسم صلاح آن مشفق از دل و جان موافق آئین صاحبان عالی شان بودہ باشد سزا سے تقصیر این معنے ہر دو دادہ آید

ارشاد فیض بنیاد در باب روانگی سردار مع چهار پلٹن وسی ضرب توپ شرف صدور یافته +

صدقات وخیرات روز سنکرانت ماه کاتک وعرض جماعه دار خوشحال سنگهه بنابر روانگی سردار تیج سنگهه بطرف پشاور وپروانه بنام کنور شیر سنگهه وعرض جواهر سنگهه لبتری بنابر آب وهوای لاهور وامرت سرجی و کسل مزاج راجه هیرا سنگهه وبهره یابی سردار نهال سنگهه اهلووالیه ومراجعت بسبب روز مبارک دیوالی ومنظوری ساختن گلاب سنگهه وامیر سنگهه کرنیل متابعت سردار تیج سنگهه ومأموری طرف پشاور وتشریف فرمائی در کوٹهه سید محمود +

روز مبارک سنکرانت ماه کاتک سرکار دولت مدار از نوشهره سوار شده تا سومیان تشریف شریف ارزانی فرمودند وباز معاودت ساخته داخل خیام فیروزی احتشام شده ماده گاوان واسپان وپوشاک ومبالغ سنکلپ وخیرات نمودند۔ جماعه دار خوشحال سنگهه التماس ساخت که سردار تیج سنگهه مع چهار پلاٹن وسی ضرب توپ حسب الارشاد عالی روانه پشاور شده۔ حسب العرض جماعه دار معزالیه پروانه بنام کنور شیر سنگهه زیب صدور یافته که هنگامیکه سردار مسطور در پشاور وارد شود بعد از سه روز در باران دری اجلاس ستر اساس ساخته پلاٹن کورٹ صاحب والهی بخش داروغه توپ خانه وپلاٹن ونتوره صاحب همراهی دیوان اجودهیا پرشاد وسردار لهنا سنگهه مجیٹهیه مع افواج رام گهڑیه وجمعوالان را بشرط عدم آمد آمد دوست محمد خان روانه حضور لامع النور باید ساخت ومنجمله یک هزار ویک صد سواران کنور معزالیه پنج صد سوار رخصت بطرف ساکن باید نمود وآن نور چشم تارونق بخش صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگهه با نور حدقه خلافت کنور نونهال سنگهه در پشاور قیام مسرت ارتسام دارد واوی تا بیله صاحب در تحصیلی خریف وربیع مساعی جزیله نمایان سازد۔ جواهر سنگهه لبتری مع یک راس اسپ ومبالغ تحصیلی کوهستان بشرف ملازمت پرداخت۔ احوال هری پور و کوهستان وآبادی ملک استفسار فرمودند وباز از آب وهوای لاهور مستفسر شدند مشار الیه التماس نمود که هرگاه مردمان لاهوری وافواج سرکار دولتمدار از لاهور روانه شده در پل فایر میشوند در انگرای امرت سرجی میگردند۔ در آتش افشان ونار سوزان می افتند هنگام روانگی از امرتسر جی

بطرف لاهور از حرارت هوا محفوظ و مصئون بے باشند انتهاض رایات عالیات بطرف لاهور فرمودند بعد از انقضاے روز مبارک دیوالی توجه مبارک بطرف لاهور متحقق است طبیعت فرحت طویت راجه هیرا سنگه از مرکز اعتدال منحرف گردید لهذا بهای رام سنگه و بهای گوبند رام و فقیر عزیز الدین و راجه سوچیت سنگه و حکیم لوج حسب الارشاد نزد راجه مسطور آمده به معالجه و مداواے پرداختند - سردار نهال سنگه اهلوواليه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته و مبلغ پانصد روپیه سروارنه نموده بنابر تیاری کوٹهه برتهه یعنی (کراوه) متصل سید محمود ارشاد والازیب صدور یافته - بتاریخ پنجم ماه مذکور خیام ظفر القیام کلان کلان متصل کوٹهه دسهره واله منتصب گردیدند و بتاریخ ششم ماه صدر سرکار دولتمدار داخل کوٹهه و شلق توپ خانه و زنبورک خانه و امزاب قلعه گوبندگڑهه شعشه ظهور پذیرفت و بتاریخ هفتم ماه مذکور روز مبارک دیوالی بسواری خاصه در تنگه سرکار گردون اقتدار تشریف تشریف آورده بسواری کشتی در دربار صاحب جی مشرف شده جبین سای ساختند و پانصد و یازده تنکی طلای در دربار صاحب ارداس نیاز اساس در اکال بنگه وغیره مکانات بدستور سابقه کنانیده و داخل کوٹهه شده شلق توپ خانه کنانیدند و وقت شام چراغان بکمال زیب و شان بمنصه اعلان آورده رونق بخش دیده نظارگیان شدند و روز دوم اماوس یک راس اسپ و یک زنجیر فیل و ماده گاوان وگاومیشان وجاموس و زرگاو و پوشاک هاے سنکلپ فرموده حوال محتاجین ساختند - ارشاد فیض بنیاد به افواج چاریاری و اردلیان وگهورچڑها زیب صدور یافته که از امرت سر جی انتهاض ساخته در رام تیرتهه ڈیره باید ساخت - گلاب سنگه و امیر سنگه کرنیل در سرکار دولتمدار بهره یاب گردیده مستدعی عفو تقصیر عدم متابعت سردار تیج سنگه شدند و روانه پشاور و ارشاد فیض بنیاد زیب صدور یافته که در اثناے راه هرگز هرگز به تلفی زراعت نباید پرداخت - بتاریخ نهم ماه مذکور سرکار عالی از کوٹهه نهضت بافرحت و مسرت فرموده بر کرلوه سید محمود نزول فیروزی شمول فرمودند +

مراسله بنام نواب شاه نواز خان و ماموری اصطبل بطرف لاهور از راه قصور و اجراے تنخواهات لنگر و عرضی کنور شیر سنگه وغیره و پروانه بنام کنور نونهال سنگه و بنام خزان سنگه منکیره واله و صدور مراسله - کپتان صاحب و ارشاد عالیه به مصنف تاریخ هذا جهت ترجمه کتاب

انگریزی مرسله کپتان صاحب و بهره یابی سرکار دولتمدار در ترن تارن وارشاد واجب الانقیاد به افواج بنابر اقامت در میدان میان میر جی وتشریف فرمای در سوکهه جاگیر رتن سنگهه عدالتی و مسماری برج وضبطی خانه او وسفارش عطر سنگهه سندهان والیه واختیار تصرف صاحبان در فیروزپور وتشریف آوری درپٹی و بهره یابی سردار شام سنگهه اٹاری واله +

مراسله بنام نواب شاه نوازخان زیب تسطیر پذیرفته که مبالغ نذرانه سال تمام و یازده راس اسپان و یک صد و بیست و پنج مهارشتران و پانزده قلاوه سگان نزد کنور نونهال سنگهه رسانیده باید داد در صورت توقف ڈیره سرکار دولت مدار به تخریب و تلفی ملک متصرفه ایشان خواهد پرداخت - اصطبل خاص از امرت سر جی براه قصور مامور شده و مبلغ پنج هزار روپیه درباب طلب عمله و فعله اصطبل در وجه تنخواه لنگر عطا شده - بنام قصور مبلغ یک هزار روپیه ایشر سنگهه ماڑی واله مبلغ پانصد روپیه - بنام کلو والی مبلغ دو صد و پنجاه روپیه - متعینه ترن تارن مبلغ پانصد روپیه - کارداران راجه کلان مبلغ پانصد روپیه - جاگیر سردار چهتر سنگهه کالیان والیه مبلغ دو صد و پنجاه روپیه - بر ہالی مبلغ پانصد روپیه تحصیل باید ساخت و در اثنای راه به تلفی مزروعات نباید پرداخت - عرضی کنور شیر سنگهه و کورٹ صاحب واوی تابیله صاحب مشرف شد و در جواب آن پروانه سرکار عالی اقتدار زبانی بهای رام سنگهه گذارش شد که مبلغ هفت لک و دو هزار و هشت صد و نود و چهار روپیه آمدنی پشاور و سایرات و قصاب خانه وغیره سایر مبلغ یک لک و شصت و یک هزار روپیه ٹکسال مبلغ ده هزار روپیه - جاگیرات مبلغ هشتاد و یک هزار روپیه - سرکار گردون اقتدار فرمودند که ٹکسال و قصاب خانه و جاگیرات علیحده باید داشت باقی مبلغ چهار لک و پنجاه و هشت هزار روپیه به ضامنی راجه کلان حواله سلطان محمد خان کرده شود - پروانه بنام کنور نونهال سنگهه زیب تبلیغ پذیرفته که ضامنی اسد خان سنگهه واله از نواب بهاول پور و ڈیره اسمعیل خان گرفته و مبلغ بیست و پنج هزار روپیه بابت نذرانه تحصیل ساخته بازخلاص باید ساخت و سنڈویات تحصیلی دیوان ساون مل روانه پیشگاه جاه و جلال باید ساخت تاکیدنامه بنام خزان سنگهه کاردار منکیره واله شرف صدور یافته که فیصله و خرخشه حدودات

سرداران سندهان والیه و سردار هری سنگه از قرار تحقیق و راستی موافق منصفی منصفان بمعرفت
کنور معزالیه باید کنانید و مبلغ یک لک روپیه بابت علاقه ارسال دارند - مراسل کپتان صاحب مشعر
تشید اساس اتحاد و واشتر شتران بدست برج لعل نامی گذارش شد - سرکار دولتمدار استفسار احوال
کپتان صاحب و بارنس صاحب و خریداری اشتران گردیدند - مبلغ یک صد روپیه
در وجه مشارالیه عطا گردید - کپتان صاحب کتاب انگریزی درباب احوال آئین فوج پلاٹن
و سواری در سرکار عالی ارسال داشتند سرکار والا از زبان مبارک به بهای رام سنگه و
فقیر عزیزالدین فرمودند که ترجمه کتاب هذا معرفت ونتوره صاحب کنانیده در سرکار دولتمدار
تمام احوال ظاهر سازند - ونتوره صاحب برزبان آورد که در ملک پنجاب احدی قابل و لایق
ترجمه کتاب هذا نیست که لیاقت و قابلیت ترجمه کتاب هذا السانی صاحبان داشته باشد سرکار
دولت مدار به فقیر جی و بهای صاحبان فرمودند که هر کس که قابل ترجمه کتاب بوده باشد حاضر
سازند - بهای صاحب برزبان آوردند که در زعم مایان لایق ترجمه این کتاب سوای ذات
مبارک فقیر جی هیچ کسی نیست و فقیر جی در تمشیت امورات سرکار عالی شب و روز مستغرق
و مشغول اند و فرصت یک ساعت ندارند چه قسم کنانیده شود - سرکار دولتمدار فرمودند که قابل ترجمه
این کتاب تفحص می سازیم بعد از تفکر و تامل بسیار برزبان مبارک آوردند که مصنف کتاب
هذا لایق ترجمه این کتاب تاریخ هست یا نیست از ونتوره صاحب استفسار باید ساخت
ونتوره صاحب که مردی فهمیده کار و قابل و علم شناس است به مجرد اصغای اسم لاله سوهن لعل
سوری مصنف کتاب تاریخ هذا برزبان آورد که فلانی لایق ترجمه کتاب میباشد و کپتان صاحب
و دیگر صاحبان عالی شان از مطالع کتاب تاریخ تصنیفه او منشرح و منفرح میباشند و لب
بتوصیف و تعریف می کشائیند که مردی قابل و عالم علوم است - فی الحال مصنف کتاب
تاریخ هذا حاضر شد و کتاب هذا از سرکار حواله شد و حسب الامر سرکار فلک اقتدار نزد ونتوره
صاحب و فاکس صاحب رفته بنابر ترجمه کتاب هذا گذارش ساخت ونتوره صاحب
فرمودند که اولا بنابر وجه قوت لایموت فاکس صاحب عرض نموده می شود و بعد از ان بمعرفت
صاحب مذکور ترجمه کتاب هذا بمنصه ظهور خواهد رسید - سرکار دولتمدار بتاریخ هفتدهم ماه مذکور از
دو والی انتناص رایات عالیات فرموده بتاریخ بیست و دوم ماه صدر روز پوران ماشی کاتک که
مشهور به تبرکی است در ترن تارن بهره یاب شده وارد اس فرحت اساس کنانیدند

مراجعت فرمودند و بتاریخ بیست و سوم ماه مذکور وارد ولی پور و بتاریخ بیست و چهارم ماه صدر در موضع مانوچاہل
جاگیر سردار دهنا سنگه ملوئی نزول فیروزی شمول آوردند- سردار مذکور یک راس اسپ و مبلغ
پانصد روپیه بابت ضیافت گذرانیدند- بتاریخ بیست و پنجم ماه مسطور در موضع شمیخ شور و غوغاے اکالیه ہاے
بمنصه اعلان رسیده- داروغه ہاے پلاٹن ر بنابر انهدام اساس ہستی آنہا ارشاد والا صادر شد اکالیه ہاے
از معاینه افواج سرکاری پهلو تهی ساختند رو بفرار نهادند- ارشاد واجب الانقیاد به افواج اردلیان و
چاریاری وغیره لمع ظهور یافته که بمجرد صدور ارشاد والا در رسیدن میان میر ڈیره باید ساخت- بتاریخ بیست
و ششم و بیست و هفتم ماه صدر در سوکه مکان معموره گهر جاکهیه تشریف شریف آورده بنابر سماری
برج نو احداث حکم فیض شیم فرمودند و طلبگاری مبلغ بیست و پنج ہزار روپیه از مشار الیه بجلوه
نمایش رسید و پہره سرکاری بر ابواب حویلی او تعین شده و آنچه اسباب نقدی و زیور و پارچات و غیره
که براے شادی دختر خود فراهم کرده بود به ضبطی رسیدند و بتاریخ بیست و هشتم ماه مذکور مقام فتح خوجه
ارشاد به رتن چند ریش واله عز اصدار یافته که یک حلقه بینی مع چادر پوشش حواله مسمات
او ساخته از خانه خارج باید ساخت و مسدودی اماکن او نموده و قفل ہاے بر ابواب زده کلید در سرکار
دولت مدار حاضر باید نمود- ہر چند سردار عطر سنگه سندهان واليه و جماعه دار خوشحال سنگه
مستدعی سفارش او شدند لیکن بدرجه اجابت نرسید و ارشاد والا صادر شد که سواے امر عالی به احداث قلعه نو
چرا پرداخته است و از روے اخبار فیروزپور کیفیت ارتحال و مرمت آنجا و تصرف صاحبان عالی شان
گذارش شد- راجه کلان التماس ساخت که علاقه صاحبان بفاصله بیست و پنج کروه از لاهور
شده است ظهور این معنے مستحسن نیست فرمودند که فیما بین تشید اساس اتحاد آنچنان جلوه استحکام
پذیرفته است که قرب و بعد درجه مساوات دارد و صاحبان عالی شان بابت تصرف فیروزپور
و شکارپور چیزے به سرکار دولتمدار حواله مے سازند و قدرے افواج بنابر چهاونی در فیروزپور نگاه خواهند
داشت- بتاریخ سی ام ماه مذکور در موضع ٹپی باگا سنگه کمیدان اردلیان مع یک راس اسپ و
شام سنگه اٹاری واله مع مبلغ یک ہزار روپیه و یک راس اسپ و دل سنگه کاردار مہی
مع یک راس اسپ بشرف ملازمت پرداختند- وقت سه پهری بهای نهال سنگه حاضر شد
سرکار دولتمدار استفسار فرمودند که بابت محبت سرکار تلطف آثار درین سواد ساکنان این ملک چه قسم
ظاهر مے سازند- بهای مشار الیه التماس نمود که در تمام نواحی مشهور آفاق است که سرکار عالی محض بنابر
مقدمه فیروزپور تشریف آورده اند و از زبان مبارک ارشاد واجب الانقیاد ساختند که سرکار والا را با

فیروزپور ہا ہیچ غرضی و مطلبی نیست بنابر سیر این ملک اتفاق ورود فرحت آمود جلوه نمایش یافته و آنچنان انضباط روابط اتحاد فیمابین سرکارین عالیین شده که حاجت فیروزپور در دل خالصه جی نیست و خانه دوستان واحد است گویا فیروزپور علاقه سرکار والا مدار است وقتیکه پہری بنابر سیر قصبه پٹی توجه سوجه مصروف فرموده مبالغ ذر تمام شهر انداختند و بنابر آراستگی دکاکین و آبادی ملک به دل سنگھ حکم فیض شمیم دادند - باز بنابر دیدار فقیر متوجه شدند لیکن فقیر مسطور تاب اختر اقبال نیاورده به انسداد ابواب پرداخت لہذا مراجعت بعقب صورت بست +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه مبارک مگھر و ارشاد به سردار ہری سنگھ جہت گرفتاری اکالیہ ہاے و تفریق اسباب ضبطی رتن سنگھ و عرضی لاله کشن چند و احضار سردار جوالا سنگھ بھڑانیه و پسر شاه ایوب بابت مقدمه دختر شاهزاده اشرف و تشریف فرمائی در چھینه و مقدمه و نتوره صاحب و مصر بیلی رام و رونق بخشی در ہڈیاره و باز در روڑی و ٹھیر و کانھه و اظهار به بھائی صاحبان جہت سلوک و صفائی و نتوره صاحب و مصر بیلی رام و ورود در باکریان و عرضی راے گوبند جس و باز رونق افروزی سرکار والا در کوٹ لکھپت راے و گذرانیدن جماعه دارجی ضیافت و اسپان و باز آمدن در سراے گوله و من بعد در میدان زین خان و بیرون باغ دروازه و باز در باغ چھوٹا رام و لاہور و شلق توپخانه +

روز سنکرانت ماه مبارک مگھر یک زنجیر فیل و اسپان و ماده گاوان و سه ہزار تنکی سعید سنکلپ و صدقات فرموده در وجه اکالیه ہاے عطا ساخته - بتاریخ دوم ماه مذکور ارشاد واجب الانقیاد به سردار ہری سنگھ جلوه نمایش یافت که مع دو پلٹن و رجمین روانه شده به گرفتاری اکالیه ہاے باید پرداخت که آنزوے آب ستلج عبور ساخته مرتکب بدی و فساد نشوند - از زبان مبارک فرمودند که اسباب ضبطی رتن سنگھ گھرجاکھیه از قسم شیرینی و تر و خشک در پلٹن تفریق کرده شود - بتاریخ سوم ماه مذکور عرضی لاله کشن چند شعر روانگی دو عدد صندوق مرسله کپتان صاحب بطرف کشمیر و سلامت رسانی آنہا گذارش شد لہذا پروانه بنام ناظم کشمیر زیب صدور یافت که ہرگز مزاحم و متعرض اسباب مرسله کپتان صاحب نباید شد و ضیافت به صاحبان موافق آئین سرکار والا باید داد و ہرگونه حفاظت و حراست مد نظر دارند

بتاریخ چهارم ماه مذکور در سور سنگه نزول اجلال فرمودند۔ سردار جوالا سنگه بهڑانیه حاضر شد و ارشاد والا
شرف صدور یافت که یک صد سوار نگاه باید داشت۔ پسر شاه ایوب مع یک راس اسپ حاضر
شده التماس نمود که دختر شاهزاده اشرف السلطان محمد خان در عقد نکاح آورده و این
معنی خفت و ننگ و ناموس مایان شده که دختر شاهزادگان را وزراے در عقد نکاح آورده اند فرمودند
که عدالت در لاهور خواهد شد باز فرمودند که بطرف کپتان صاحب بنا بر عدالت هذا نوشته آید
بتاریخ پنجم ماه مسطور در موضع چهینبه و ننتوره صاحب التماس ساخت که مصر روپ لعل
مبلغ یک لک روپیه از جاگیرداران بمعرض تحصیل آورده۔ بتاریخ ششم ماه صدر از موضع چهینبه در
هڈیاره و بتاریخ هفتم ماه مذکور از آنجا در گرباٹهه و بتاریخ هشتم ماه صدر در روڑی بابا نانک
جی ارداس کنانیده وارد تیهڑه و از آنجا بتاریخ نهم ماه مذکور در کانهه تشریف آوردند۔ به بهای
صاحبان فرمودند که تصفیه و سلوک فیمابین مصر بیلی رام و ونتوره صاحب کنانیده آید
بهای صاحبان در جواب ظاهر ساختند که صلح و صفای النسب و احسن است لیکن اختیار
سرکار والا است۔ بتاریخ دهم ماه مذکور در موضع باکیریان عرضی راے گوبند جس
گذارش شد که گوجر سنگه فی برهمن مبلغ پنج پنج روپیه و یک آثار شیرینی داده و راے مذکور مبلغ
دو دو روپیه فی برهمن حواله ساخته و باحراز ملاقات فرحت آیات کرنیل آنجا پرداخته۔ روز دوم
کرنیل در ڈیره وکیلان آمده بمشاهده قواعد پلاٹن و سواران پرداخته بسیار مسرور و منفرح شده مبن
بعد وکیلان در سیراگ راج آمده اند۔ بتاریخ یازدهم ماه مذکور در کوٹ لکهپت راے جماعه دار
خوشحال سنگه هفت راس اسپان گذرانیده و مبلغ یالفصد روپیه وجه ضیافت رسانیدند و منجمله
اسپان یک راس اسپ گرفته باقی اسپان واپس حواله نمودند و وقت سه پهری در سراے
گوله والی و بتاریخ دوازدهم ماه مذکور بیرون موچی دروازه در میدان زین خان خیمه
سرادقات اقبال گردید و وقت سه پهری بیرون بهاٹی دروازه تشریف آوردند۔ صاحبزاده
بلند اقبال وغیره سرداران و خلیفه نور الدین مع شیرینی و ڈالی میوه جات حاضر گردید۔ بتاریخ
سیزدهم ماه صدر در باغ چهوٹا رام نزول فیروزی شمول گردید۔ تمامی سرداران و جماعه داران
و راجه جی و ونتوره صاحب اسپان گذرانیدند۔ سرکار والا بطریق ضحک و استهزا فرمودند
که سرداران به نوکری سرکار بطرفے میباشند و خدمتگاران در خانه هاے ایشان کار نمو عد گر میسازند
لهذا اولاد سرکردگان شایسته و لایق نمی شوند و اولاد خدمتگاران خوب و لایق اند که هر وقت در خانه

بیاشند و اعتبار مردم بیگانه و اجنبی نمے سازند و از مداخلت درخانه خودها مانع مے شوند۔ بتاریخ چہار دہم صدر بوقت سه چہار گھڑی روز برآمده داخل قلعه مبارک شدند و شلق بکمال صولت و شان بجلوه اعلان آمده +

پروانه بنام ونتوره صاحب مشعر ترجمه کتاب تاریخ مرسله کپتان صاحب از مصنف کتاب ہذا و نویسانیدن ٹوبنوے نذرانه از رتن سنگھ و عرضی کنور نونہال سنگھ و مراسله بنام نواب ڈیره اسمعیل خان واله و شرف یابی در خدمت سوڈہی صاحب کرتارپوریه و ارشاد بنابر تیاری دیوار شاه بلاول و عرضی سردار ہیج سنگھ مشعر رسیدن در پشاور و احضار زندہیر چند نبیره راجه سنسار چند و نویسانیدن عہدنامه از سلطان محمد خان و موجودات سردار سندہان والیه و عرضی لاله کشن چند وکیل و ارسال یکراس اسپ نزد کپتان صاحب +

پروانه تلطف نشانه بنام ونتوره صاحب زیب تسطیر یافته که مصنف کتاب تاریخ ہذا برائے ترجمه کتاب انگریزی مرسله کپتان صاحب نزد شما مامور شده ترجمه کتاب از مشارالیه باید کنانید۔ ونتوره صاحب در ترجمه کتاب لیت و لعل ساختن لہذا سرکار دولتمدار خاموش بوده جواب دہی نساختند۔ بتاریخ ہفتدہم ماه مذکور تمامی سرداران نزد رتن سنگھ آمده ٹوبنوے مبلغ یازده ہزار و پانصد روپیه نویسانیده در سرکار والا حاضر ساختند۔ ارشاد والا صادر گردید که موازی پانصد بیگھه زمین ہمراه فتح خوجه باید داشت باقی در وجه زمینداران بدہند و شادی دختر خود سازند و وه شاله به مشارالیه حواله شده۔ عرضی کنور نونہال سنگھ مشعر رسیدن در منکیره گذارش شد۔ ارشاد والا صادر شده که مبالغ نذرانه مع اسپان و شتران و قلاوه سگان موافق آئین سال تمام از نواب منکیره باید گرفت و ہرگونه حفظ و مراتب ادب و آداب و تواضع و تکریم نواب مذکور مد نظر باید داشت و مراسله بنام نواب مسطور زیب ترقیم یافته که ہرگاه کنور مذکور آنسوے آب تشریف بیارند شما مع اسپان وغیره آمده حاضر باشند و بدریافت ملاقات فرحت آیات پردازند۔ سوڈہی صاحب کرتارپوریه متصل لاہور آمده معرفت بھای رام سنگھ در سرکار دولتمدار بابت محبت خویش اظہار ساختند از آنجاکه سرکار گردون اقتدار در پاس ادب و آداب سوڈہی صاحبان و سادہ سنگت عدیم النظیر بلا تمثیل اند لہذا بتاریخ ہفتدہم ماه مذکور در ڈیره مشارالیه تشریف شریف برده و جبین سای ساخته مبلغ یک ہزار روپیه ارداس کنانیدند۔ سوڈہی

مسطور یک زنجیر فیل و یک راس اسپ مع خلعت خاصه در وجه سرکار عالی و ته پارچه به راجه کلان والیضاً
به راجه هیرا سنگه حواله ساخته رخصت نمود - ارشاد والا به خلیفه نور الدین پرتو صدور بخشید که تیاری
دیوار شاه بلاول بکمال متانت و حصانت باید کنانید که باعث خوشی و سرور خاطر مبارک گردد -
بتاریخ نوزدهم ماه مذکور عرضی سردار تیج سنگه مشعر رسیدن در پشاور و ملازمت کیمیا خاصیت
کنور شیر سنگه بهادر گذارش شد فرمودند که سردار مسطور خوب دانا میباشد امید قوی است که بندوبست
پشاور قرار واقعی خواهد ساخت - راجه رندهیر چند نبیره راجه سنسار چند یک راس
اسپ گذرانیده و مبلغ پانصد روپیه سروارنه ساخته بهره یاب گردید - سرکار والا مستفسر نویدات
طبیع او شدند و مبلغ پانصد روپیه بطریق ضیافت عطا گردید و بهای صاحبان و فقیر جی
عهدنامه از سلطان محمد خان نویسانیدند که در اطاعت و فرمان برداری و انقیاد و خدمت
گذاری سرکار گردون اقتدار بجان و دل خواهیم پرداخت و در بجا آوری احکام عالی سعادت جاودانی
حاصل ساخته بنحوی تجاوز و تخلف بعرصه شهود نخواهیم آورد و اسپان و قاطران نذرانه سال تمام
خواهیم رسانید - بتاریخ بیست و دوم ماه مذکور وقت شش گهری بمعاینه موجودات سرداران
سندهانوالیه توجه موجبه مصروف فرمودند و دو ضرب توپ و پانصد سواران بملاحظه و مشاهده
درآمده فرمودند که سرداران ملک بسیاری خورند و افواج قدری قلیل نگاه میدارند - عرضی لاله
کشن چند مشعر ملاقات مصر روپ لعل همراه کپتان صاحب گذارش شد
در جواب آن فرمودند که در طریق اینق انضباط روابط اتحاد بسیار احسن و انسب گردیده و یک راس
اسپ با زین زردوزی بدست سادهودار وغیره بخدمت کپتان صاحب صورت
تبلیغ یافته - بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور از پیشگاه جاه و جلال ارشاد والا بنیاد صادر شد که احدی از
سرداران عالی شان وغیره بخانه‌های خود نروند و در خدمت حضور انور بر ڈیوڑهی حاضر باشند
رتن چند بخدمت بهای صاحبان آمده التماس ساخت که سرکار دولتمدار فرموده اند که
جاگیرات هزارهای روپیه از سرکار والای خورند و از معالجه و مداوای حضور ساطع النور غافل و ذاهل اند
کدام نسخه رافع مرض بلغم و ثقل اللسان و وجع القعد تفحص از کتاب قانون یا مجربات بهای
صاحبان کلان ساخته ظاهر سازند در صورت دیگر روبروی شما حکیمان سرکاری را غریق لجه
راوی نموده خواهد شد - بتاریخ سی ام ماه صدر میر بخش جماعه دار جهت سلامت رسانی صاحبان
ماموره کشمیر و حواله کنانیدن ضیافت وغیره اسباب مطلوبه بهای صاحبان از ناظم کشمیر

مامور شده و ارشاد واجب الانقیاد صادر گردیده که روز و شب در حفظ و حراست و چوکی و پهره صاحبان سعادت اندوز باید بود و رضانامه صاحبان در سرکار دولتمدار حاضر باید ساخت +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه پوه و پروانجات بنام کارداران آن روے آب ستلج جهت ضیافت وغیره اسباب مطلوبه کپتان صاحب و پهره پالی سرکار دریا ولی صاحب و ذکر از کار رسایندان ساکن نورپور و نونیسایندن تمسک از سکندر خان و رخصت او و عرضی لاله کشن چند و ذکر از کار بهای گوبند رام جی بسرکار دولتمدار و عطاے عدالت به ونتوره صاحب و رخصت راجه گلاب سنگه بطرف جمون و عرضی کنور جی فرستادن نزد لاله کشن چند بنابر اظهار کپتان صاحب و ارشاد به شاه ایوب و احضار وکیل راجه لادوه واله و احضار سردار هری سنگه و حاضری سردار لهنا سنگه سندهانوالیه و فرستادن مبالغ بطرف پشاور و ارشاد داغ اسپان و مراسله کپتان صاحب بنابر رخصت ونتوره صاحب و ارشاد براے رخصت و رخصت نبیره راجه سنسار چند و رخصت سردار لهنا سنگه مجیتهیه +

روز سنکرانت ماه مبارک پوه اسباب تولادان و یک راس اسپ و یک زنجیر فیل وغیره اسباب و پوشاک و ماده گاوان و مبالغ نقد روپیه برهمنان پرلوگ واالب دریاے راوی حواله فرمودند - حساب سکندر خان وکیل نواب ڈیره اسمعیل خان بقدر مبالغ هشتاد و پنج هزار روپیه گذارش شد - فرمودند که منجمله مبالغ پنجاه و یک هزار روپیه حواله کنور نونهال سنگه باید ساخت مبلغ یازده هزار روپیه نذرانه کنور معز الیه اداے سازند - پروانجات بنام کارداران آن روے آب ستلج کوٹ کپوره وزیره و دهرم کوٹ و دودهی وغیره زیب تسطیر پذیرفتند که درین وقت کپتان صاحب بنابر احراز ملاقات فرحت آیات سرکار دولتمدار این روے آب ستلج تشریف مے آرند لهذا قلمی شده که مبالغ پانصد روپیه نقد بطریق ضیافت و یومیه و شیرینی وغیره اسباب مطلوبه صاحبان عالی شان از قسم اکل و شرب معرفت لاله کشن چند در ڈیره کپتان صاحب رسانیده بدهند و روزانه و شبانه حفاظت و حراست ڈیره کپتان صاحب قرار واقعی ساخته و رضانامه کپتان صاحب بنابر حسن خدمات شایسته

گرفته در سرکار عالی ارسال دارند که استرضای مزاج دوستی امتزاج **کپتان صاحب** از تمامی اموراتِ مقدم و منحتم است - بتاریخ دوم ماه پوه سرکار دولتمدار در **باولی نواحداث** تشریف برده و جبین سای ساخته ارداس نیاز اساس کنانیدند و به تمام سرداران عالی شان و گهوڑ چڑها و افسران پلاٹن در باب گذرانیدن نذر و نیاز در **باولی صاحب** ارشاد واجب الانقیاد صادر شده - بتاریخ سوم ماه مذکور نزد **سادهان ساکن نورپور** بهره یاب گشتند و از راه خلوص اعتقاد و وثوق وداد مستفسر قیل و قال عرفان گردیدند که زمین مثال ماده گاو و گوساله رعایا و مالک پادشاه اگر زمین آباد پس شیر بسیار می باشد و گوساله هم می نوشد و هم نفع مالک است اگر ملک غیر آباد و ویران پس لبن قلیل و گوساله را لگد می زنند و مالک را هیچ فایده نیست شنیده خوشنود شدند - از **سکندر خان وکیل نواب ڈیره اسمعیل خان** ٹوبنوی مبلغ هشتاد هزار روپیه نویسانیدند و ارشاد والا صادر گشت که مبلغ پنجاه و یک هزار روپیه به **کنور نونهال سنگه** و مبلغ بیست و پنج هزار روپیه در فصل ربیع رسانیده باید داد - خلعت هفت پارچه مع جوڑی کڑه طلای و مبلغ پانصد روپیه نقد مرحمت فرموده رخصت ساختند - عرضی **لاله کشن چند** بنظر مبارک گذشت که مقدمه **فیروزپور** بخدمت **کپتان صاحب** ظاهر ساخته بود **کپتان صاحب** فرمودند که فیما بین سرکارین عالیتین روابط اتحاد مستحکم و مستوثق است و استرضای **مهاراجه بهادر** واجب و منحتم است عنقریب جواب باصواب از صدر میرسد - بتاریخ ششم ماه صدر در خلوت به **بهای گوبند رام جی** فرمودند که سادهو سنت و فقرا از حلیه علم عاری اند و واقف اسرار کونین و عالم اخبار دارین نمی باشند که تمامی حقایق کائنات و کوائف موجودات بر آئینه ضمائر ایشان روشن و پرتو انداز میباشد و معبد و مسجد طوایف عالم و عالمیان اند مصباح ایشان تا روز قیامت مشکل کشای تمامی مخلوقات حلال عواقد کلیات و جزویات میباشند و عالمان علوم عقلی و نقلی و کشافان کنوز علمی و عملی از درجه دریافت عرفان محروم مطلق اند سبب این معنی بیان فرمایند **بهای گوبند رام جی** که مردی قابل شناس است بر زبان آورد که بر گاه علامه اهم و هم یعنی (من و ما) دور کرده شود و آن وقت دریافت حاصل می شود عالمان علم که خود را عاقل و دانا میدانند اهم و هم تمام عالم در آنها می افتند که عدیم النظیر بلا تمثیل در تمام مخلوقات میباشیم و کسی را در نظر نمی آرند لهذا از دریافت محروم میباشند - شنیده بسیار خورم و منشرح الصدر شدند باز از زبان مبارک فرمودند که اکثر می در هنگام سواری نالش بر **راجه کلان و جماعه دار**

می سازند سرکار دولتمدار می فرمایند که فریاد اوشان در خدمت سری اکال پورکھ باید ساخت قسمیکه شاه
جهان پادشاه می گفتند که نالش **مهابت خان** پیش خدا است - باز تمام قصه
نظامت **مهابت خان در کابل** و معزولی بسبب عناد و فساد **بیگم** و رسیدن در
هند نزد پادشاه و باز بنا بر شورش داعیه پادشاه بطرف ولایت و جبر بر روی دریای چناب
و روانگی تمام ڈیره پادشاه آن روی آب سوای فوج همراهی **مهابت خان** و آمدنش بر
ڈهوڈهی خاص و زد و کشت کردن به **دربانان** و تصرف جبر و طلبیدن پادشاه و اورا روبروی
و اظهار نمودن براین معنی که بنده تقصیروار و گنهگار را بموجب عناد **بیگم صاحبه** نخواهند کشت -
عهدنامه بر پشت **مصحف مجید** نوشته باید داد و نوشته دادن پادشاه و من بعد اراده ولایت
و استغاثه ساکنان ولایت بر **مهابت خان** و اظهار کردن پادشاه که فریاد پیش خدا است
همین احوال سرکار دولت مدار میباشند - **مسٹر سوالیمر و ونتوره صاحب** را دو شاله
عدالت تفویض فرموده منادی در **دار السلطنت لاهور** کنانیدند - **راجه گلاب سنگھ**
و راجه دهیان سنگھ حسب الارشاد عالی بطرف **جموں** مرخص شدند و خلاع فاخره از
پیشگاه جاه و جلال عطا گشته - **عرضی کنور نونهال سنگھ** مشعر بند و بست **ملتان** و **خران سنگھ**
کاردار منکیره و حالا تدارک **اقوام مزاری** و من بعد اراده **بنون** وغیره گذارش شد ارشاد
والا صادر گشت که نقل عرضی هذا بخدمت **کپتان صاحب** زیب تبلیغ پذیرد - آنچه جاگیرات در
علاقه عدالت بودند از راه نوازشات متوافره به **ونتوره صاحب** عطا فرموده اند - **خلیفه**
نور الدین به اطمینان خاطر **شاه ایوب** پرداخت که سرکار والا عدالت شما خواهند ساخت -
اندرون شهر در حویلی خود سکونت باید داشت سرکار عالی بر احوال شما متوجه زیاده از حد میباشند -
جماعه دار دل سنگھ معتبر **راجه لاڈوه واله** بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - دو راس
اسپان و دو زنجیر فیل نر و ماده و بیست و یک پارچات نفیسه بنظر مبارک گذرانید - سرکار والا استفسار
احوال نویدات راجه شدند و مبلغ دوصد و پنجاه روپیه در وجه ضیافت و ایضاً در وجه خدمتگاران
و سپاهیان اسپان و فیلان عطا گردید - بتاریخ دهم ماه پوه **سردار هری سنگھ مع پسران**
و پنج زنجیر فیلان و سواران و زنبورک خانه مکمل و مسلح از لباس شائسته و افراش بایسته بشرف
ملازمت پرداخت سرکار دولتمدار از مشاهده اسپان و جوانان وغیره منفرج و منشرح زیاده از حد گردیدند -
سردار لهنا سنگھ سندهانوالیه مع دوصد و سی سواران و دو ضرب توپ و بیست و پنج زنبورک

حاضری خود مشاهده کنانیدند۔ ارشاد واجب الانقیاد به مصر جلی رام جلوه اعلان پذیرفته که مبلغ چهار لک
و چهل و هشت هزار روپیه مع سپاهیان بطرف پشاور رسانید فرستاد۔ بتاریخ یازدهم ماه مذکور در داغ اسپان
توجه موجه مصروف فرمودند و مبلغ یازده روپیه سال تمام مقرر شد۔ مبلغ هفت روپیه در فصل ربیع و مبلغ
چهار روپیه در فصل خریف۔ حاضری سردار عطر سنگه کالیان والیه هفت صد سواران و زنبورک
وارشاد به داغ دو صد و بیست و پنج نفر سواران کرم سنگه و چرت سنگه اٹاری واله
شعشعه ظهور بخشیده۔ مبلغ یازده هزار روپیه در وجه نواب ملتان و مبلغ ده هزار روپیه به شاه ایوب
سواجب عطا شده۔ بتاریخ یازدهم ماه صدر فقیر عزیز الدین رضا مراسله اتحاد سلسله کپتان
صاحب گذارش ساخت که بتاریخ سیزدهم ماه پوه روز بڈا عرف صاحبان عالی شان
روز نور روز مبارک میباشد و تمامی صاحبان در جشن مجتمع و فراهم اند۔ برائے رخصت ونتوره
صاحب ارشاد صادر شده که آمده شامل شوند۔ فی الفور پروانه بنام ونتوره صاحب
شرف صدور یافته که روانه فیروزپور بزودی زود گردد۔ رخصت نبیره راجه سنسار چند
جلوه نمایش یافته و یک راس اسپ بازین زردوزی و یک دوشاله خاصه و رومال و کمخواب و
دو تهان سفید و گلبدن خاصه و کنٹهه مرصع و سرپیچ خاصه۔ ایضاً خلاع به همراهیان آنها عطا و
مرحمت فرمودند و چهار زوج دوشالهاے خاصه و دو تفنگ عمده و دو عدد سازکمر و یک راس قاطر به
سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و یک یک دوشاله برائے راجه منڈی و سوکیت و یک راس
اسپ بازین طلای برائے راجه منڈی عطا و مرحمت فرمودند۔ ارشاد واجب الانقیاد فرمودند
که سردار معز الیه به تحصیل مبالغ آن طرف پردازد و غور و پرداخت رعایا مد نظر دارد و در آبادی ملک
مساعی لبسیار بعرصه شهود آرد +
عرضی اخبار نویس و شرف یابی سرداران سندهان والیه وارشاد به مصر
سوکهراج و ورود فرحت آمود مراسله کپتان صاحب بدست چیت
سنگه کمیدان و فراگرد جاگهیه و رخصت افواج و عطاے جاگیر به ونتوره
صاحب و شرف یابی پسر سلطان محمد خان و عرضی لاله کشن چند و
و پروانه بنام اوی صاحب وارشاد بنام کنور شیر سنگه و ذکر از کار سرکار
والا و عرضی اخبار نویس مشعر آمدن صاحبان در وزیر آباد و خفگی صاحبزاده
بلند اقبال و عرضی کنور جی وارشاد به خلیفه نور الدین جهت ضیافت

میکش صاحب بنام فقیر شاه الدین +
بتاریخ شانزدهم ماه پوه سردار عطر سنگه و سردار وساوا سنگه و شمشیر سنگه مع سواران و زنبورک خانه بسواری فیلان در میدان تخت گاه آمده شلق ساختند - هنگامیکه سرکار والا از سماعت گرنتهه صاحب جی فراغتے یافتند استفسار از شلق ساختند - لابهه سنگه عرض ساخت که سرداران سندهانوالیه بنابر موجودات حاضر اند - بسواری خاصه متوجه بنابر مشاهده موجودات شدند - سردار عطر سنگه مبلغ پانصد روپیه و سردار وساوا سنگه مبلغ دو صد و پنجاه روپیه بقایای مبلغ بیست و پنج روپیه نذر گذرانیدند و سرکار والا مدار از آراستگی افواج بسیار خوشنود شدند و بر زبان مبارک آوردند که افواج لایق بند و بست ٹاک و ٹوان میباشد - فرمودند که داغ بر اسپان کنانیده دهند و بنام بهگت رام و امر یک رائے جهت اسم نویسی ارشاد والا گردیده - کمیدان چیت سنگه مع مراسله اتحاد سلسله کپتان صاحب و یک راس اسپ از طرف خود شرف حضور فیض گنجور گردید - سرکار والا استفسار خیریت مزاج کپتان صاحب فرمودند - بتاریخ هژدهم ماه مذکور سردار رتن سنگه گهرجاکهیه خاک بر سر انداخته روانه آن روے آب گردید - سرکار عالی فرمودند که سابق ازین دیوان موتی رام و دیوان کرپا رام رفته بودند و الحال مشار الیه رفته است + نظم
عزیزے که از درگهش سر بتافت + بهر در که شد هیچ عزت نیافت + ڈیره سرداران سندهانوالیه و ڈیره اردلیان متعینه جماعه دار جی و ڈیره گهوڑچڑه هاے خاص وغیره افواج سواری و پیاده به اوطان رخصت شدند - جاگیرات مبلغ بیست و یک هزار روپیه قرب و جوار لاهور که سابق در تصرف سردار گهرجاکهیه بودند - درینوقت حضور انور از راه عنایات متوافره به ونتوره صاحب عطا و مرحمت فرمودند - پسر سردار سلطان محمد خان مع دو راس اسپ و بیست و یک تهیلی طلای اشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - مبلغ یک صد و پنجاه روپیه جلوانه اسپان و مبلغ پانصد روپیه بطریق ضیافت عطا فرمودند - عرضی لاله کشن چند گذارش گردید که میکش صاحب براے گره کشای مقدمه فیروز پور در سرکار دولتمدار مے آید ارشاد والا به چیت سنگه کمیدان جهت استقبال و حوالگی کنانیدن وجه ضیافت و حفاظت و حراست اثناے راه جلوه نمایش یافته ایضاً در ضمن آن گذارش گردید که سردار گهرجاکهیه به ملاقات کپتان صاحب پرداخته و کپتان صاحب استفسار در باب حیثیت آن ملک فرموده بودند ظاهر کرد که بجبب آب خورده آمده ام کدام معتبر براے احضارش بیاید که همراهی معتبر سردار گهرجاکهیه حاضر شود و پروانه بنام

اوی تابیله صاحب صادر شده که آنچه جاگیرات گهوڑچڑه هاے وغیره علاقه پشاور ابتداے
سمت ۱۸۹۳ در ضبط ساخته و آمدنی آنها در سرکار والا گذارش سازند که چه قدر جمع شده است - پروانه بنام
کنور شیر سنگه زیب ترقیم پذیرفته که اسپ کوه نور از پسران یار محمد خان گرفته در سرکار دولتمدار
رسانیده باید داد که حضور انور را اشتیاق بسیار در معاینه اسپ صبا رفتار است - از زبان مبارک
فرمودند که کنور مسطور در پشاور مع سی هزار افواج سواران و پیاده در باران دری اجلاس میدارند
و سرکار والا روزمره سوار شده بندوبست الیف زئی مے نمود - به صاحب زاده مذکور چنان شایسته
بود که مع افواج از پشاور سوار شده به نسق و نظام الیف زئی مے پرداخت - باز فرمودند
که طبع اوشان کشکند است - باز فرمودند که سرکار عالی از چند روز داخل لاهور است حالا طبیعت
در اقامت راغب نیست - به سردار لهنا سنگه مجیٹهیه فرمودند که شما در پشاور چه قسم
در حویلی هاے سکونت میساختند - سردار مسطور عرض ساخت که هر وقت سوار شده سیر مے
ساختم - باز فرمودند که سرکار والا مدار این قدر مدت در یک مکان رهایش نه میدارد - باز فرمودند
که خبر ورود وزیر فتح خان در راول پنڈی بحضور اشرف واضح شد و سرکار والا مدار
از لاهور نهضت ساخته هم روزه در ڈنگه ورود میمنت آمود ساخت - اولاً عرضی اخبار
نویسان اٹک مشعر عبور کردن صاحبان عالی شان بنابر سیر ملک و من بعد
خبر محبت صاحبان در وزیرآباد گذارش شد به مصر بیلی رام ارشاد والا صادر گردیده
که صاحبان عالی شان را بسواری فیل بتواضع و تکریم در سرکار والا باید آورد و هر گونه ضیافت و
مهمان داری و هوشیاری در اثناے راه ذمه شما است - نهال سنگه گرمنتی گذارش نمود - که
سپاهیان ماموره صاحبزاده بطرف وزیرآباد بنابر تحصیلی در اثناے راه به تلفی موضع اینجانب پرداختند
پروانه اسمی چیت سنگه بنابر اداے مبلغ یک صد روپیه به بجای مذکور جبر ممانه این معنے صادر
شد - روز دوم صاحب زاده معزالیه در جوش و خروش آمده فرمودند که سابقه سرداران و مصاحبان
نزاع مے ساختند و حالا خدمتگاران و گرنتهیان تنخواهات بر پایان مے کنانند سرکار والا آثار
محض براے قسمت و مقسوم سرداران میباشند براے فرزندان هیچ نیست - باز نهال سنگه
حاضر گردید صاحب زاده بار دیگر در عتاب و خطاب آمدند سرکار عالی فرمودند که سپاهیان موضع
ویران ساخته است خفگی لنازند - صاحبزاده ظاهر نمود که آدم سرکار بنابر تحقیقات این مقدمه
برود و تقصیرانه این معنے بقدر ده هزار روپیه نوشته میدهم سرکار والا فرمودند که پاس خاطر شما عزیز است

تنخواه مذکور واپس دہند آینده برکسے عرض شما نخواہد گرد و سرکار والا نخواہد فہمید۔ عرضی کنور نونہال سنگھ بدست شیر سنگھ و رام سنگھ اردلیان مع ہنڈویات مبلغ یک لک روپیه تحصیلی منکیره و یچ قبضه شمشیر بنظر مبارک گذشت فرمودند که قبضه شمشیر کجا است گذارش گردید که صاحبزاده نزد خود نگاہداشته است۔ بتاریخ بیست و پنجم ماه مذکور زبانی ونتوره صاحب خبر ورود راحت آمود میکلشن صاحب در گنبذ انار کلی عالی را سے عالی سرکار دولتمدار گردید فی الحال به خلیفه نور الدین امر عالی صادر شد که مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت مع ڈالی میوه و شکر و شیرینی به صاحب مسطور حواله باید ساخت و ہم استفسار خیریت کپتان صاحب و مشار الیه به آئین بہین و طرز دل گزین موافق تشید ارتباط صاحبان و سرکار خالصه جی باید نمود و ہم فرش و فروش و چہپر کہٹ مع لحاف و رضای خاصه به صاحب مذکور بدست خلیفه مسطور حواله شده و ارشاد واجب الانقیاد بنام فقیر شاه الدین جہت ماموری تحصیلی ملک اوی تابیله صاحب عز صدور یافته و بیٹی ہا ے جہت باربرداری مبالغ و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در وجه اخراجات حواله شده +

شرف یابی میکلشن صاحب در سرکار دولتمدار و تیاری دار و قواعد بنا بر ملاحظه صاحب معزالیه و رخصت سردار شام سنگھ اٹاری واله و آمدن اخبار ڈیره کنور جی و پروانه بنام ناظم کشمیر و مراسله راجه اجیت سنگھ لاڈوه واله و عطا ے شدن خلاع آفتاب شعاع به سردار سلطان محمد خان و آمدن مجاوران حضرت سخی سرور سلطان و ذکر اذکار سرکار عالی +

بتاریخ بیست و ہشتم ماه پوه صبحی وزیر کیسری سنگھ و خلیفه نور الدین در انار کلی جہت احضار میکلشن صاحب مامور شدند و باز سرکار عالی آراستگی فرش و فروش خاصه کنانیده۔ بہای صاحبان و دیگر مصاحبان را طلبیدند۔ باز صاحب مذکور الصدر بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته مبلغ پانصد روپیه سردارانه ساخت و مراسله کپتان صاحب گذرانید و لاله کشن چند یازده تنکی طلای بنظر فیض منظر آورد۔ سرکار دولتمدار بکمال تواضع و تکریم بر کرسی نشانیده مستفسر نویدات کپتان صاحب و احوال بارنس صاحب و احوال میٹکاف صاحب شدند صاحب مذکور بیان نمود که مزاج کپتان صاحب قرین صحت و اعتدال است و بارنس صاحب از بمبئی بنا بر نسق و انتظام مقدمات ناظمان حیدرآباد دریزه آمده است۔ میٹکاف صاحب

در کلکته اقامت میدارد لیکن بحسب تجویز صدر عزیمت سیر این طرف مے سازد و گورنر صاحب نووارد عنقریب در این ملک مے آید. باز سرکار دولتمدار احوال صاحبان نووارد استفسار فرمودند مشار الیه التماس ساخت که دو روز در سرکار دولتمدار خواهند ماند و باز بسرعت سریعه اراده ذهاب ولایت میدارند بسیار مکانات راسیر کرده آمده اند. باز پرسیدند که شما در جیسلمیر بنابر کدام کار رفته بودند ظاهر ساخت که برائے فیصل حدودات جیسلمیر و بھاول پور رفته بودم باز از بند و بست کشتی ہائے پرسیدند التماس نمود که سوداگران بسبب مخاطره مسلک کشتی ہائے نئے آوردند لهذا صاحبان دو کشتی پر از اسباب از راه بندر بمبئی آورده اند باز سرکار والا استفسار ساختند که برائے ضیافت صاحبان نووارد بطرف کپتان صاحب نوشته بودند چه قسم جواب باصواب آمده است صاحب مذکور گذارش کرد که کپتان صاحب نقلم آورده که صاحبان نووارد دیار ملک و سیاه اقالیم و دیار اند. آنچه سابق ازین در وجه جاکمن صاحب ضیافت حواله ساخته اند ہمان طور به صاحبان نووارد بدهند باز فرمودند که در یک روز چه قسم از فیروزپور در لاهور رسیده اند بیان نمود که در اثنائے راه بسبیل ڈاک بسواری شتر ساهنی و اسپ مادی و فیل رسیده ام و لاله کشن چند در دو روز د باز سرکار والا از مواجب گورنر صاحب پرسیدند. مشار الیه اظهار کرد که بقدر مبلغ پنجاه هزار یا چهل هزار روپیه یا مبلغ بیست و پنج هزار روپیه دیگر گورنر صاحب بعد از سیر ملک در خانه خود میرود و نصف مبالغ از سرکار کمپنی حواله مے شود. باز سرکار والا فرمودند که سرکار عالی افواج سواری و پیاده را مواجب عطا فرموده رخصت بطرف خانه ہائے داده باز که حاضر خواهند شد مواجب عطا و مرحمت خواهد گردید و باز رخصت صاحب مسطور بجلوه نمایش پذیرفته. ارشاد والا بنام مصر بیلی رام صادر گردید که مبلغ دو صد روپیه وجه ضیافت به لاله کشن چند باید داد و مبلغ یک صد روپیه یومیه صاحب مسطور مع ڈالی میوه جات بدست خلیفه نور الدین در گنبد انارکلی رسانیده باید داد. ارشاد به لاله مذکور شده که آنچه عرض و معروض میکشن صاحب بوده باشد بر کاغذ نوشته در سرکار دولت مدار عرض باید کرد که جواب باصواب آن از سرکار گردون اقتدار زیب صدور خواهد یافت. موازی بیست و پنج من باروت برائے بار در وجه مصر سوکھه راج بنا بر ملاحظه میکشن صاحب عطا فرمودند و سلطان محمود را ارشاد والا صادر شده که تمام اضراب را در میدان پریٹ ایستاده باید نمود که شلق ملاحظه کرده شود و مبلغ بیست و پنج هزار روپیه بنا بر وردی پلٹن مصر سوکھه راج مرحمت گردیده. سردار شام سنگھ اٹاری واله مرخص شد و یک زوج دوشاله و کڑه طلا

جهت رخصتانه حواله گردیده و مشارالیه بنابر واگذاری تعلقه ہیمپڑیال جاگیر سردار جگت سنگھ اٹاریواله گذارش ساخت در جواب آن فرمودند که تعلقه مذکور در ملک وزیرآباد ملحق شده عوض آن جاگیر از منکیره و ملک بلوچان عطا خواهد گردید - اخبار ڈیره کنور جی مشعر شرف یابی دیوان ساون مل و آمدن صاحبان غالی شان در ملک سندھ و تیاری کوٹھی هاے جدید و شور و فساد زمینداران فراری در ناحیه کوٹ مٹھن گذارش شد در جواب آن ارشاد والا صادر گشته که تدارک بدکیشان قرار واقعی باید ساخت - پروانه بنام ناظم کشمیر زیب تبلیغ یافته که درین وقت از راه عنایات بیغایات جاگیر مبلغ یازده هزار روپیه سال تمام بلاکثور در وجه برخوردار راجه جیت سنگھ لاڈوه واله عطا شده عمل و دخل راجه معزالیه در جاگیر کنانیده باید داد - باز مراسله راجه مسطور مشعر خیریت و عافیت گذارش شد در جواب آن مشتمل بر تشید اساس اتحاد زیب صدور یافته - پروانه بنام مصر روپ لعل جهت فیصل حدود ذات راجه لاڈوه واله طرز ترقیم یافته - سردار سلطان محمد خان بشرف ملازمت پرداخت ارشاد والا به مصر بیلی رام صادر گردیده که خلعت یازده پارچه مع ترکش و حلقه کمان و تفنگ و چپرکهٹ و لحاف و رضائی در ڈیره سردار مسطور رسانیده باید داد و هم مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه انعام لوهڑی حواله باید نمود - مجاوران مزار حضرت سخی سرور سلطان مع یک راس اسپ و پنج پارچه بشرف ملازمت پرداختند - مبلغ یک صد روپیه جلوانه اسپ عطا گشته و خلعت پنج پارچه مع دوشاله و کمخواب و مبالغ نقد در وجه مجاوران داده رخصت فرمودند - باز سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که سردار لھنا سنگھ سندهانوالیه ظاهر ساخت که برادران کلان جاگیرات لکهه هاے در تصرف میدارند و بنده از خرچ لاچار است امیدوارم که جاگیرات عطا شود - باز فرمودند که از صاحبان نووارد قواعد ملاحظه کرده شود و هم صاحبان را سرکار مشاهده کنانیده آید +

ملاقات میکشن صاحب و تقسیم پوشاک هاے روز لوهڑی و ماموری معتبران جهت استقبال صاحبان نووارد و احضار راجه سوچیت سنگھ و ونتوره صاحب و صدقات و خیرات روز ماگهی و احضار صاحبان نووارد و فیل و قال زبانی صاحبان و بهره یابی جواهر سنگھ بستری و مشاهده کنانیدن قواعد به صاحبان و رخصت میکشن صاحب و مشاهده

اسباب رخصت صاحبان نووارد و پروانه بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه بنابر استقبال صاحبان عالی شان به کمال تعظیم و دادن ضیافت وڈیره درباران دری کول سر

بتاریخ بست و نهم ماه پوه روز مبارک لوہڑی حسب الارشاد عالی میکشن صاحب بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت۔ سخنان آبادی ملتان وغیره فرمودم۔ باز فرمودند که اگر ونتوره صاحب بطرف ملتان مامور شود بندوبست خوب خواهد کرد و ملک آباد خواهد نمود صاحب مشار الیه التماس ساخت که دیوان ساون مل خوب آباد کار و خیر خواه سرکار والا اقتدار است و در بندوبست ملک مستثنی روزگار است هنگام روانگی ونتوره صاحب شیرازه کاروبار ریاست ابتر و خراب خواهد شد۔ باز خلوت همراه صاحب مشار الیه لمعه ظهور بخشید۔ مراسله اتحاد سلسله بنام کپتان صاحب مشعر ملاقات میکشن صاحب و گفتگوے تشید اساس اتحاد زیب ترقیم یافته۔ از راه عنایات بے غایات پوشاک هاے روز مبارک لوہڑی در وجه سرداران عالی شان و یازده پارچه به میکشن صاحب والفیاً به ونتوره صاحب و لاله کشن چند عطا و مرحمت فرمودند۔ چونی لعل ہرکاره باتشی بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته کیفیت ورود صاحبان در ترگړه گذارش ساخت بنابران خلیفه نور الدین و چیت سنگه بنابر استقبال مامور گردیدند که بتواضع و تکریم ڈیره صاحبان در انارکلی باید کنانیند و ڈالی میوه جات وغیره لوازمات مطلوبه صاحبان مع وجه ضیافت رسانیده باید داد۔ راجه سوچیت سنگه و ونتوره صاحب بشرف ملازمت پرداختند سرکار والا فرمودند که میکشن صاحب ظاهر ساخته که ملک متصرفه دیوان ساون مل خوب آباد و در انتساق و انتظام امورات ریاست دیوان مسطور عدیم النظیر بلا تمثیل اند۔ و ونتوره صاحب گذارش ساخت که بقدر مبلغ بست لک روپیه بقایاے نزد دیوان مذکورے باشد چرا ملک آباد نباشد۔ روز مبارک سنکرانت ماه مبارک ماگه مبلغ هفت هزار روپیه نقد و پوشاک و یک راس اسپ و یک زنجیر فیل و ماده گاوان خیرات و صدقات فرمودند۔ مبلغ ۳ هزار روپیه در وجه هنگان حواله فرمودند۔ بتاریخ دوم ماه صدر خلیفه نور الدین و چیت سنگه کمیدان بنا بر احضار ہیرلن ہوکل و وین صاحب مامور شدند و صاحبان به اتفاق میکشن صاحب در سرکار عالی بهره یاب شدند۔ سرکار تلطف آثار به تعظیم و تکریم بر کرسی های نشانیده

استفسار خیریت نامه فرمودند و مبلغ پانصد روپیه سروارنه نمودند - سرکار والا مستفسر گردیدند که
شما نوکر کمپنی بهادر هستید یا نه - صاحبان بر زبان آوردند که نوکر پادشاه خود میباشیم سرکار والا
مدار اسم پادشاه استفسار ساختند گذارش نمودند که جرمنی میگویند باز سرکار پرسیدند که در خدمت
پادشاه بر کدام عهده متقرر بودند اظهار کردند که در رجبین سواران کرنیل بودیم - باز سرکار دولت مدار از
مواجب اوشان مستفسر شدند التماس ساختند که مبلغ دو هزار روپیه میباشد - باز حضور انور فرمودند
که کمپنی برای آموختن قواعد سوار شما مے شود قواعد ملاحظه باید کنانید - صاحبان بیان ساختند
که بجلدی جلد اراده ولایت خود مد نظر است و توقف چند روزه مرکوز ضمیر نیست و در آموختن قواعد
مدتی میباید که لایق و سزاوار قواعد شوند - باز سرکار والا فرمودند که این قدر پتھوہاے جانوران کشته
چرا آورده اند گذارش کردند که در ولایت خود بنظر پادشاه خواهیم گذرانید که این جانوران فلان فلان
ولایت است - باز سرکار والا پرسیدند که فیمابین پادشاه و کمپنی بهادر چه قسم رابطه اتحاد
مربوط است بر زبان آوردند که یک مرتبه نائره فساد و عناد فیمابین مشتعل شده بود حالا از مدت سال
بایکدیگر مصالحه و راستی شده است - باز سرکار والا ارشاد دادند که از اظهار مردمان واضح گردید که شمایان هنگام
شب تفنگ بر سینه گذاشته خواب میسازند وجه این معنے بیان نمائید - صاحبان گذارش کردند
که بسیار شکار دوست ایم اگر بوقت شب کدام جانور بنظر مے آید همان وقت برخاسته تفنگ میزنیم
باز استفسار از احوال ناظم کشمیر ساختند - صاحبان عرض کردند که ناظم کشمیر ملک خوب
معمور آباد کرده است سرکار والا فرمودند که مردمان ظاهر مے نمایند که معامله سرکار والا اندر خورد و برد ساخته
است صاحبان عرض ساختند که در طریق خورد و برد معامله آبادی متعذر الوقوع است باز فرمودند
که اگر ناظم سابقه معزول گردد و دیگرے را منصوب نموده شود چه قسم آبادی خواهد کرد صاحبان
التماس نمودند که از ناظم دیگر به این سرعت و شتاب آبادی متعذر و مشکل است - مبلغ یک هزار و
یک صد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت عطا فرموده رخصت ساختند - جواهر سنگه بستری
بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت اجاره ملک هری پور بمقابله مبلغ یک لک و
پانزده هزار روپیه حواله مشار الیه گردیده و دو شاله عطا فرمودند - بتاریخ سوم ماه مذکور ارشاد فیض مواد
به سلطان محمود توپخانه واله و پلاتن مصر سوکهه راج شعشعه ظهور بخشید که پلاتن
آراسته و پیراسته در میدان پریت حاضر گردیده به ملاحظه قواعد پردازد و ارشاد به سواران لاسید
صادر شده که به گرد نواحی پریت استاده شوند که احدے از مردمان شهری بنابر مشاهده تماشا در پریت

وارد نشود و یک یک سوار همراه سرداران حاضر شود - پروانه بنام لاله کشن چند نقلی شده که هرگاه بعد از دو پهر
آواز توپ بمنصهٔ اعلان برسد صاحبان بے توقف و درنگ حاضر شوند - وقت سه پهری سرکار والا مع
صاحبان عالی شان بمشاهده واڑ پلاٹن و شلق توپ خانه متوجه شدند - واڑ و شلق بطور شایسته رونق
ظهور بخشیده - باز مصر بیلی رام زیور جواهرات در ظروف طلای انداخته بنظر فیض منظر آورد - داروغهٔ اسپان
مکلف سه زین جواهرات و طلای بمشاهده در آورده - بعد صاحبان بطرف ڈیره رخصت شدند - بتاریخ
پنجم ماه مذکور میکنش صاحب مع لاله کشن چند و چونی لعل و کمیدان چیت سنگه بشرف
ملازمت پرداخت - خلعت یازده پارچه و یک راس اسپ با زین نقره و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه
نقد به صاحب مسطور و خلعت ایضاً و مبلغ پانصد روپیه مع یک راس اسپ به لاله کشن چند وجه
رخصتانه عطا گردیده و ارشاد فیض بنیاد به خلیفه نور الدین جلوه نمایش یافته که مبلغ یک صد و بیست
و پنج روپیه بابت یومیه و ڈالی میوه جات بر روز بخدمت صاحبان نو وارد رسانیده باید داد -
بتاریخ ششم ماه صدر بشاهده خلعت بیست و هشت پارچه مع دو رقم جواهرات و یک یک راس اسپ
رخصتانه صاحبان فرمودند و تجویز رخصت ساختند و پروانه بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه شرف
صدور بخشیده که معتبران بطریق استقبال صاحبان عالی شان روانه ساخته بکمال تعظیم و
تکریم ڈیره صاحبان در باران دری کول سر بائذ کنانید و مبلغ پانصد روپیه و پانزده ظروف شیرینی
در وجه بیرن هوگل صاحب - مبلغ سه صد روپیه و دو ظروف شیرینی به وین صاحب
داده به درشن دربار صاحب جی شرف یاب کنانند و خلاع فاخره از دربار صاحب جی
به صاحبان بدهانند - و حفاظت و حراست قرار واقعی سازند که احدے از نهنگان یا باشندگان
شهر مرتکب شور و غوغا نشود و سردار مذکور به شیرین زبانی سخنان از دیاد مراتب اتحاد بیان نماید و رضا نامه
صاحبان در سرکار والا ارسال دارد - باز پروانجات اسمی کارداران ویرووال تا لودهیانه
درباب ضیافت بیرن هوگل صاحب مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه و مبلغ یک صد و
یک روپیه وین صاحب زیب ترقیم پذیرفتند - پروانه بنام کنور جی زیب تبلیغ یافته
که هنڈویات مبلغ یک لک روپیه تحصیلی منکیره داخل توشه خانه مبارک شده لازم که مبلغ
دو لک روپیه از ناظم ملتان تحصیل ساخته برگذر کندیان قیام به استقلال تمام باید ساخت
و مبلغ پنجاه و یک هزار روپیه از نواب ڈیره اسمعیل خان بمعرض تحصیل باید آورد -
خلعت پانزده پارچه در وجه کنور شیر سنگه بابت روز مبارک ماگهی مرحمت شده و

وکیل اوشان را ارشاد والاصادر شده که یک راس اسپ لایق سواری خاص از پشاور طلبیده حاضر باید ساخت +

عطاے تنخواه مبالغ بابت تیاری بنگله هاے در اثناے راه لودهیانه و فیروزپور و بهره یابی معتبران کاله باغ و تشریف بردن سرکار دولتمدار روز بسنت در مزار مادهولال حسین و عطاے مبالغ مواجب به نواب سرافرازخان و احضار صاحبان و مشاهده موجودات سواران و فیل و قال عالم اتحاد و رفتن صاحبان در خدمت صاحب زاده بلند اقبال و رخصت اوشان از سرکار دولتمدار و آمدن ڈاکٹر صاحب از پشاور و احضار شام سنگه نهنگ و گفتگوے بهادری کنور شیر سنگه و پروانه بنام سردار هری سنگه و عرضی او و بهره یابی وکیل راجه نابهه واله و آمدن راجه کلان از جموں و احضار بهای گورمکه سنگه مع نبات شادی و رخصت بطرف امرتسر جی +

لاله کشن چند گذارش ساخت که کپتان صاحب در لودهیانه گفته بودند که صاحبان عالی شان از لودهیانه روانه فیروزپور میباشند و در اثناے راه رهایش در خیام مرغوب طبع نیست اگر مهاراجه بهادر بنگله هاے در اثناے راه تیار کنانیده بدهند باعث سرور خاطر صاحبان مے باشد حسب العرض لاله مذکور تنخواه مبلغ دو صد و پنجاه روپیه بنابر تیاری بنگله هاے در اثناے راه ذهاب و ایاب لودهیانه تا فیروزپور بنام کاردار دهرم کوٹ و ایضاً بنام کارداران ذیره و ایضاً کوٹ کپوره حواله لاله مذکور گردیده - معتبران کاله باغ مع سه راس اسپان و یازده مهار شتران بهره یاب شدند سرکار والا استفسار آمدنی آن ملک فرمودند - گذارش ساختند که مبلغ بیست هزار آمدنی آن ملک مے باشد - بتاریخ دوازدهم ماه ماگه لین دو رویه افواج پیاده و سواری مکلف به لباس عمده و افراش خاصه بیرون دروازه دهلی تا مزار مادهولال حسین استاده کنانیده وقت سه پهری سرداران عالی شان از قلعه سوار شده و بلاحظه صفوف افواج ساخته تشریف فرماے مزار مسطور شدند - صاحبزاده کهڑک سنگه و راجه هیرا سنگه بر کرسی نشستند - بیرن هوگل صاحب و وین صاحب به اتفاق خلیفه نورالدین شرف خدمت شدند - سردار سلطان محمد خان و نواب ملتان نذرات گذرانیدند و طوایف رقاصه در سرود و رقص مشغول شدند سرکار والا اقتدار استفسار از صاحبان فرمودند که یک طرف افواج کثیر و طرف ثانی سپاه قلیل مقابله بایکدیگر چه قسم سازند صاحبان التماس

ساختند آنکه افواج قلیل بوده باشد تجمع وفراهم گردیده مقابل شوند - باز انعام در وجه طوایف رقاصه عطار گشت و تمامی سرداران و صاحبان عالی شان رخصت شدند - مبلغ سه هزار روپیه در وجه نواب سرافراز خان و مبلغ سه هزار روپیه به شاه ایوب عطا و مرحمت گشته - بتاریخ سیزدهم ماه مذکور وقت سه پهری صاحبان عالی شان در شاه بلاول بهره یاب شدند سرکار دولتمدار سواران زره پوش همراهی راجه سوچیت سنگهه را مشاهده کنانیدند و گروه بطریق نشانه نهاده تفنگ هاے خوب طور بر هدف رسانیدند آنکه گروه بطریق نشانه داشته بودند صاحبان نزد خود داشتند که بملاحظه پادشاه خواهیم آورد - باز صاحبان از تعداد سواران مستفسر شدند - سرکار والا راجه صدر فهمانیدند که بقدر پنج هزار سوار و پیاده میباشند - باز سرکار عالی از صاحبان استفسار نمودند که پادشاه فرانسیس کلان از پادشاه انگریز بهادر میباشد یا هر دو درجه مساوات میدارند - صاحبان التماس نمودند که ملک انگریزان روز بروز در زیادتی و افزایش است - باز صاحبان عرض کردند که سواران زره پوش بچه کارے آیند - راجه سوچیت سنگهه اظهار نمود که زخم شمشیر بر زره پوش نمیرسد - باز راجه مسطور یک سپاهی را سه چهار مرتبه زخم شمشیر کاری رسانید و زخم بر بدنش معلوم نشد صاحبان بسیار خوشنود گردیدند - باز سرکار والا پرسیدند که افواج سواری خوب است یا فوج پیاده مستحسن است - بیران هوکل صاحب التماس نمود که در افواج سواری ملازم میباشم فوج سواری بسیار خوب است - وین صاحب اظهار ساخت که در فوج پلاٹن نوکری مے سازم افواج پیاده احسن است و در وقت کار بر دو بکار آیند - باز صاحبان گذارش ساختند که اشتیاق ملاقات صاحبزاده بلند اقبال بدرجه بسیار میباشد لهذا ارشاد عالی به صاحبزاده بلند اقبال شرف صدور بخشید که صاحبان را بکمال تعظیم و تکریم بر کرسی هاے نشانیده سخنان تشید اساس اتحاد بیان نمایند - یازده پارچه راپوشاک و مبلغ پانصد روپیه نقد به بیرن هوکل صاحب و هفت پارچه و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه به وین صاحب حواله ساخته رخصت باید نمود - صاحبزاده موصوف حسب الارشاد عالی بکمال تواضع و تکریم صاحبان را تحایف نفیسه حواله ساخته رخصت فرمودند - سرکار دولتمدار پارچات و سه رقم جواهر و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه و یک راس اسپ با زین و ساز طلای و کرچ و تفنگ به بیرن هوکل صاحب و هفت پارچه و دو رقم جواهر و یک راس اسپ با زین نقره و مبلغ هفت صد روپیه و کرچ و تفنگ به وین صاحب وجه رخصتانه حواله ساخته رخصت فرمودند - باز اندرسین صاحب و اگنه

از پشاور حاضر الخدمت شده یک پیش قبض بطریق نذر گذرانید۔ سرکار دولتمدار مستفسر احوال اوی تابیله صاحب شدند۔ التماس ساخت که اوی تابیله صاحب خوب بندوبست پشاور ساخته است۔ باز نقشه قلعه الیف زئی مرسلا اوی تابیله صاحب مشاهده فرمودند۔ باز ڈاکٹر گذارش نمود که هرگاه تمام ملک الیف زئی تبصرف سرکار فیض مدار خواهد آمد مبلغ پنج لک روپیه داخل سرکار والامدار خواهد شد۔ باز از آمدنی پشاور پرسیدند۔ عرض ساخت که بقدر مبلغ ده لک روپیه سال تمام آمدنی پشاور میباشد۔ باز گذارش نمود که قطاع الطریقان در الیف زئی تمام مال و اسباب غصیده گرفتند یک ساعت نزد بنده باقی مے باشد۔ سرکار والا استفسار فرمودند که ساعت را چه قسم گذاشته رفتند۔ ڈاکٹر گذارش نمود که بهزار عاجزی و الحاح گرفته ام عزم کاشتغار در پیش بود لیکن از عسرت اخراجات باز مراجعت ساخته در سرکار دولتمدار بهره یاب شده ام۔ حضور انور فرمودند که چند سال در نوکری منقضی نمود۔ گذارش ساخت که از مدت سه سال در نوکری مے باشم باز استفسار از شادی مشارالیه فرمودند۔ عرض کرد که تاحال شادی نکرده ام شادی محض پابندی فرنگیه اندازی است باز استفسار از ادویه مقوی فرمودند۔ التماس نمود که ادویه مقوی در جوانی درکار است۔ باز ڈاکٹر مشاهده انگشتان و دست و پاے سرکار دولتمدار ساخته عرض نمود که ٹیس در مزاج مبارک مستولی و غالب است۔ شام سنگھ نهنگ از پشاور بشرف ملازمت پرداخت و مستفسر احوال کنور شیر سنگھ گردیدند۔ مشارالیه التماس ساخت که روز و شب در نسق و نظام پشاور مشغول اند و تفنگ زنی خوب آموخته اند فرمودند که اگر کنور بندکور خوب نباشد دیگر کدام کس خوب خواهد بود فرمودند که نشانه تفنگ بر هدف باید رسانید گذارش نمود که پیر و ضعیف میباشم در شمشیر زنی ید طولی نمایان مے سازم۔ مبلغ یکصد روپیه عطا شد۔ پروانه بنام سردار هری سنگھ قلمی شد که بوقت ملاقات کپتان صاحب در شمله گفته بودند که کنور شیر سنگھ فتح خلیفه کرده است و ایشان گفته بود که گرگ در شکارگاه نگاهداشته بودیم حالا شکار برباد شده کپتان صاحب فرمودند که خلیفه بسیار خلل انداز بود بسیار خوب و احسن شد حالا مثل خلیفه بدکیش تدارک فساد پائنده خان نابکار باید ساخت۔ در جواب عرضی بنظر مبارک در آمد که از حسن به اتفاق سری کرشن جی در هر جا مظفر و منصور مے شد۔ یک مرتبه بدون موجود ذات مبارک سری کرشن جی راه زنان مال و اسباب او غصیده گرفتند۔ اگر عنایات سرکار شامل حال است تاهم فتح پائنده خان بدکیش چه چیز است۔ راجه کلان از جموں حاضر گردیده مبلغ یک هزار و یکصد روپیه

سردار نساخت - مبلغ پانصد روپیہ مع شیرینی عطا فرموده تمام کیفیت آمدن صاحبان عالی شان
وگفتگوے اوشان بہ تشریح و توضیح بیان فرمودند - بھای گورمکھ سنگھ از امرت سرجی مع
نبات شادی دختر بشرف ملازمت پرداخت - مبلغ دو ہزار و پانصد روپیہ بہ او و مبلغ یک صد و سی و یک روپیہ
بہ حاملان نبات تنبول عطا شده - ارشاد والا صادر گردیده کہ مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ در دربار
صاحب جی وغیره ارداس فرحت اساس باید کنانید و القاب باران دری کول سردار نوشتہ ہای مسدود
خطاب فرزند خاص براجہ ہیرا سنگھ و دہانیدن نذرات و رخصت ڈاکٹر و گفتگوے
بنا بر تیاری تیج دار الضرب لاہور و احضار صاحب نووارد و تشریف
فرمای در موضع ملک پور و باز در کہری و ذکر اذکار صاحبان عالی شان و
شرف یابی در ڈیره صاحب جی و عرضی سردار ہری سنگھ مع نقشہ سماید
و باران دری قصبہ گوجران والہ و پروانہ بنام مصر روپ لعل جہت
ضیافت صاحبان عالی شان

درین وقت تاریخ بیست و سوم ماه ماگھ از راه عنایات بیغایات خطاب فرزند خاص الخاص بہ
راجہ ہیرا سنگھ عطا و مرحمت گشتہ حسب الارشاد جمیع اہل کاران و متوسلان و ملازمان و سررشتہ
داران و تھانہ داران و جماعہ داران و دفتریان و وکیلان و منشیان و تمام عملہ و فعلہ نذرات گذرانیدند
و پروانجات جاے بجاے در باب رسانیدن نذرات زیب ترقیم یافتہ - بنام کارداران امرتسر
جی پنج ٹنکی طلای سایر لاہور و دو ٹنکی طلای دیوان ساون مل و پاک پٹن و
چنیوٹ و پنڈی بھیان و لوچ کی و رنگ پور و اودہو والی پنجاه و
یک ٹنکی و اسپان پنج راس - ملتان و ڈیره غازی خان و جھنگ و کمالیہ و
جن و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ یازده ٹنکی و دو راس اسپ - حاجی پور و دآتار پور
و کانگڑه و فقیر عزیز الدین بابت قصبہ وزیر آباد یازده ٹنکی و یک راس اسپ - دیگر تفصیل
بسیار است باعث طوالت کلام فصاحت ارتسام میباشد - بتاریخ بیست و چہارم ماه مذکور ڈاکٹر
صاحب و اندرسین صاحب بشرف ملازمت کیمیا درجت پرداختہ احوال کشمیر بیان
نمودند کہ آمدنی کشمیر جنت نظیر مبلغ بیست و چہار لک روپیہ سال تمام منجملہ آمدنی مبلغ ہژده
لک روپیہ شالی و سہ و نیم لک روپیہ شال داغ و مبلغ سہ و نیم لک روپیہ آمدنی کشتی
ہاے میباشد - فرمودند کہ بر کاغذ فقیر عزیز الدین نویسانیده بدہند - بار خلعت ہفت پارچہ و چہار رقم

جواہر و مبلغ ہفت صد روپیہ و دیگر اسپ وجہ رخصتانہ بہ ڈاکٹر صاحب حوالہ فرمودہ رخصت ساختند
بالمشافہ ڈاکٹر صاحب عرض مسند دی ٹکسال و تیاری شیخ نو بجلوہ ظہور رسید ڈاکٹر صاحب
التماس ساختند کہ ضرب یک طرف و طرف دوم تصویر دلپذیر سرکار والا اقتدار و بابا نانک جی و
سرکار والا دست بستہ پیش گورو صاحب نشستہ باشند۔ فرمودند کہ بسیار خوب و احسن و مبارک است۔
جوار صاحب بشرف ملازمت سراسر افادت پرداخت استفسار فرمودند کہ کدام کار خوب و احسن
میدانند عرض نمود کہ کار سرب و باروت و تیاری گولہ ہائے خوب میدانم۔ ارشاد فرمودند کہ در توپ خانہ مفوضہ
گلو بماند یومیہ مقرر خواہد گردید۔ بتاریخ بیست و ہفتم ماہ ماگھ در ملک پور دربار دربار آراستند و چند
دراج شکار ساختہ باز معاودت در میچوبہ فرمودند۔ وقت سہ پہری در موضع گہری نزول فیروزی شمول آوردند
مبلغ پانصد روپیہ در باب تیاری شکست و ریخت مکان میان میر صاحب حوالہ فرمودند و بہ
خلیفہ نور الدین جہت درستی آن عمارت ارشاد صادر گردیدہ۔ باز سخنان استحکام مبانی اتحاد
و تشیید اساس وداد فرمودند کہ صاحبان عالی شان ہمراہی سردار گوجر سنگھ را نوشتہ آمدہ کہ
تا لودھیانہ بہ طے مراحل و قطع منازل پرداختہ اجازت سازند و موافق حکم ثانی در باب روانگی پیشتر
بعمل آرند و کپتان صاحب از طرف صدر نوشتہ بود کہ اگر ایماے مسرت آماے بمنصۂ اعلان
رسد تا ہمراہ گوجر سنگھ در سرکار مہاراجہ صاحب بہادر بہرہ یاب شدہ بتوثیق مبانی یکجہتی
پردازم۔ از طرف صدر بنام کپتان صاحب زیب ترقیم یافتہ کہ تا حال صاحبان ہمراہیے
گوجر سنگھ را در باب ذہاب پیشتر ارشاد فیض بنیاد صادر نیست ایشان چہ قسم روانہ مے شوند۔
فقیر عزیز الدین را فرمودند کہ بطرف لالہ کشن چند باید نوشت کہ ہرگاہ گوجر سنگھ از
لودھیانہ روانہ شود کپتان صاحب ضرور بالضرور ہمراہ آمدہ از حصول لقاے مسرت انتمای
خویش مسرور الصدر فرمایند کہ اشتیاق ملاقات کپتان صاحب زیادہ از حد میباشد۔ تاریخ
بیست و نہم ماہ مسطور در ڈیرہ صاحب سوڈھیان ساکن بھائی دروازہ لاہور
شرف یاب شدند و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ نقد و پوشاک و رومال ارداس نیاز اساس کنانیدند و
چندے مبالغ بہ فقیران و ساہدان حوالہ ساختند و یک زوج دوشالہ بہ مہنت نذر دادہ مراجعت
در میچوبہ فرمودند۔ براے انتصاب میچوبہ در کہریان ارشاد والا زیب صدور یافت۔ عرضی
سردار ہری سنگھ مع نقشہ سماہد بندگان عالی سنگھ صاحب سرگباشی و پردہ نشین
سرادقات عصمت والدہ ماجدہ کلان سرکار دولتمدار بدست عطر سنگھ گذارش شد۔ از ملاحظہ نقشہ

مقرون ابتهاج موفور و انشراح نامحصور گردیده مبلغ دوازده هزار روپیه جهت تیاری آن عطا و مرحمت ساختند و پروانه فیض نشانه بنام مصر روپ لعل زیب تبلیغ پذیرفته کپتان صاحب مع بلین صاحب و میکشن صاحب همراهی سردار گوجر سنگهه و رای گوبند جس در سرکار دولتمدار می آیند - مبلغ دو هزار و یک صد روپیه نقد و پنجاه و یک ظروف شیرینی وجه ضیافت فلور و ایضاً در جالندهر و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد و سی و یک ظروف شیرینی در جنڈیاله رسانیده باید داد و سردار فتح سنگهه اهلووالیه مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد و پنجاه و یک ظروف شیرینی در کپور تهله و سردار لهنا سنگهه مجیتهیه مبلغ دو هزار روپیه و یک صد و یک ظروف شیرینی سری امرت سرجی حواله سازد و بنابر تیاری لوازمات مطلوبه صاحبان عالی شان در لاهور به خلیفه نور الدین ارشاد فیض بنیاد شعشه ظهور بخشید ✣

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه مبارک پهاگن و تشریف آوری در تال راجه و آمدن ساهد ڈیره گوروهررای صاحب جی و روانگی صندوقچه بطرف لودهیانه و بهره یابی بهای گومان سنگهه جی در سرکار عالیمدار و عرضی وکلای مشرق و رونق بخشی در باغ انب دهوره واله و باغ سردار جوالا سنگهه بهڑانیه و باز در لاهور و رونق افزائی در گنبد انارکلی و بهره یابی سردار سلطان محمد خان مع بنات شادی و رخصت وکیل راجه لاڈوه واله و عرضی کارن صاحب بابت مجادله فیما بین ونتوره صاحب و فاکس صاحب و احضار هر دو در سرکار دولتمدار و ارشاد والا بنام مصر روپ لعل جهت ضیافت و شلک سلامی و تیاری شکست و ریخت قلعه فلور ✣

در موضع کهری روز سنکرانت ماه مبارک پهاگن یک زنجیر فیل و دو راس اسپان و ماده گاوان و بیست و پنج پوشاک و مبلغ پنج هزار روپیه نقد سنکلپ و خیرات فرمودند - بتاریخ دوم ماه مذکور متصل تال راجه نزول اجلال گردید - بیتے ساهد از ڈیره گوروهررای صاحب جی حاضر شده تحایف از قسم دوپٹه و دستار و یک نافه مشک بنظر مبارک گذرانید - مبلغ دو صد روپیه و یک زوج دوشاله عطا گردید - یک عدد صندوقچه مرسله ناظم کشمیر معرفت

وکیل کپتان صاحب بنظر مبارک گذشت - ارشاد والا صادر شد که به حفاظت و حراست
تمام در لودهیانه رسانیده باید داد - وقت سه پهری در مکان گورو سر بدرشن و دیدار
بهای گومان سنگهه شرف یاب شده مبلغ یک هزار و یک صد روپیه ارداس فرحت اساس
کنانیدند - عرضی سردار گوجر سنگهه و رای گوبند جس بنظر مبارک گذشت که ماه ماگهه در
شاه جهان آباد منقضی شده و ماه پهاگن در لودهیانه روی بانقضا سی خواهد آورد و
در ماه چیت مشرف ملازمت کیمیا خاصیت خواهیم شد - بتاریخ ششم ماه پهاگن بارش باران
رحمت الهی در موضع دهوری نزول فرموده باعث انفراح مزاج وهاج گردید - بتاریخ هفتم ماه
مذکور در باغ انب دهوره واله رونق بخش شده مبالغ بطریق نذر در روجه مزار مادهو لال
حسین فرستادند - باز در باغ شاله باغ ورود میمنت آمود فرموده مبلغ یک صد روپیه
بطریق انعام حواله باغبانان ساخته وقت سه پهری در باغ سردار جوالا سنگهه بهڑانیه تشریف
شریف آوردند - بتاریخ نهم ماه صدر در قلعه مبارک رونق بخش شدند - کورٹ صاحب فرنگی
بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته هشت راس اسپان و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه
سروانه و بیست و یک تهیلی طلای بنظر مبارک گذرانید - سرکار والا استفسار آبادی ملک پشاور
و آمدنی آنجا فرمودند - التماس ساخت که ملک پشاور مع باغات آباد و در فصل خریف مبلغ
چهار لک روپیه پیدا وار شده و اوی تابیله صاحب خوب نسق و نظام پشاور ساخته
وقت سه پهری تشریف در انارکلی برده به مشاهده موجودات پلاٹن های ورجمن های و
اضراب متعینه میان الهی بخش متوجه شدند - سردار سلطان محمد خان نبات
شادی بحضور لامع النور گذرانید - مبلغ پنج هزار روپیه وجه تنبول عطا فرمودند - رخصت سردار
دل سنگهه وکیل راجه اجیت سنگهه لاڈوه واله شرف ظهور بخشیده هفت پارچه
پوشاک و خلعت و جوڑی کڑه طلای و مبلغ دو صد روپیه نقد و یازده پارچه نفیسه و عجیبه مع یک راس
اسپ خاصه برای راجه مسطور حواله ساختند و مراسله بنام راجه معزالیه مشعر روانگی وکیل مع تحالیف
و یک راس اسپ زیب تبلیغ یافته - بتاریخ دوازدهم ماه مذکور کارن صاحب التماس ساخت
که فیمابین ونتوره صاحب و فاکس صاحب در انارکلی مجادله و مخاصمه گردیده
استفسار این معنی از ونتوره صاحب فرمودند و ونتوره صاحب گذارش نمود که به
اتفاق طعام میخوردیم و موافق معمول صاحبان یک پیش قبض در دست بود بحسب تقدیر پیش قبض

بر انگشت فاکس صاحب زخم کاری رسانید و خون جاری شد و مشارالیه فریاد و واویلا کرده بیاز مندیان نمود که الحال در زخم کارد احوال بنوع دیگر شده چه طور بیاگری خواهند ساخت - در جواب ظاهر نمودند که بایکدیگر محاربه طبانچه ها بیسازیم - من بعد فاکس صاحب حاضر گردیده احوال هذا گذارش ساخت فرمودند که تمام احوال بطرف کپتان صاحب نوشته آید - پروانه بنام مصر روپ لعل زیب ترقیم یافت که تیاری ضیافت صاحبان عالی شان و شلق پانزده پانزده کارتوس باید کنانید - لاله جوتی لعل بنابر شکست و ریخت قلعه فلور مامور شده که پیشتر از تشریف آوری صاحبان مرمت شکست و ریخت قلعه باید کنانید و ڈیره صاحبان عالی شان در باغ فلور باید کنانید و حسب المرضی صاحبان قلعه را مشاهده باید کنانید و افواج در رفاه آنچنان شایسته و مسلح و کمل و ملبس بلباس خاصه بوده باشد که صاحبان از ملاحظه آن خوشنود شوند ٭

عطاے خلاع در وجه آدمان راجه نیپال واله و پروانه بنام کنور شیر سنگه و اوی تابیله صاحب و عطاے خلعت در وجه سردار سلطان محمد خان و آمدن اخبار لودهیانه و بهره یابی پادری صاحب و عرضی کنور شیر سنگه مشعر فتح و فیروزی بر سعادت خان و رخصت وکیل راجه نابهه واله و ماموری فقیر شاه الدین مع تنبول و عیش و نشاط روز هولی و عطاے انعام و ماموری صاحبزاده بلند اقبال بطرف رام نگر و آمدن اسپان مرسله کنور جی در سرکار دولتمدار و تجویز ماموری خلعت فاخره و بهره یابی دا ماد جماعه دار جی و ذکر اذکار سرکار والا مدار و عرضی اوی تابیله صاحب و پروانه بنام هردت سنگه پسر سردار جوالا سنگه سرگباشتی ٭

معتبران راجه نیپال واله که براے خرید پشمینه در امرتسر جی آمده بودند حسب الارشاد حاضر شدند - در وجه معتبر کلان دو شاله و در وجه دو نفر دیگر چادر پشمینه و در وجه آدمان دیگر یک یک دو پٹه عطا فرمودند - پروانه بنام سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و هاڑا سنگه متاجر امرتسر جی در باب عدم مزاحمت محصول زیب تبلیغ پذیرفته - پروانه بنام کنور شیر سنگه طرز ترقیم یافت که آن نور الابصار در باران دری قیام به استحکام تمام سازد و اوی تابیله صاحب و سردار تیج سنگه در باغ علی مردان خان سکونت دارند و گلاب سنگه و امیر سنگه برلب آب باڑه فرود باشند و در حفظ و حراست ملک پشاور مساعی موفوره بکار برند - متصل دره خیبر در مقر و مخیم دوست محمد خان قلعه سنگین و متین تیار و مرتب باید کنانید - بتاریخ هفتدهم ماه پهاگن

سردار سلطان محمد خان حسب الطلب حاضر الخدمت شده از راه عنایات کبری و موہبات عظمی
خلعت یازده پارچه و کنٹھه مروارید و بازوبند و جیغه و کڑه طلای مرصع و قبضه شمشیر و یک راس اسپ و زین
زردوزی و یک زنجیر فیل با هودج نقره به سردار مسطور و یک دوشاله و جوڑی پوهچیان مرصع در وجه پسر
کلانش و یک یک دوشاله در وجه دیگر فرزندانش عطا فرموده رخصت ساختند - اخبار لودهیانه گذارش
شد که در مکان بیدووال پسر راجه لاڈوه واله در خدمت کپتان صاحب حاضر شد کپتان
صاحب استفسار فرموده که حد و حدود والیشان تا کدام جاسے میباشد سوار شده بلاحظه کنانیند - باز واضح گردید
که سیکشن صاحب براے نسق و انتظام بهاول پور روانه میشود و بارلس صاحب کوٹهی
در ملک سندهه انداخته و ناظمان حیدر آباد ربقه اطاعت و انقیاد صاحبان در گردن جان
انداخته و اشتهار نامه از طرف صاحبان درین ملک آمده که نواب بهاول پور کشتی هاے مع
مال و اسباب روانه ساخته بسلامت از حد و حدود در فیروزپور رسانیده بدهند - پادری صاحب
معرفت ونتوره صاحب شرف یاب گردید استفسار خیریت فرمودند - باز مستفسر شدند که عزم کدام
مکان مرکوز خاطر میباشد گذارش ساخت که بطرف ولایت بنابر ملاقات وابستگان میروم یک دوشاله و
مبلغ دوصد روپیه نقد و یک راس اسپ وجه رخصتانه عطا ساخته رخصت فرمودند - بتاریخ نوزدهم ماه مذکور
از اخبار پشاور واضح شد که کنور شیر سنگهه بسبب شور و فساد زمینداران بتاریخ دوازدهم ماه مذکور روانه دوابه
گردیده که زمینداران شکست فاحشه یافته روے بگریز نهادند و سعادت خان خاک شقاوت بر
سر انداخته آواره طریق ادبار گشته و کنور مسطور بتاریخ سیزدهم ماه مسطور بعد از فتح و ظفر رونق بخش پشاور
گردیده - سرکار دولتمدار از اصغاے خبر میمنت اثر فتح و فیروزی خورسند و منفرح شده شلک توپخانه
کنانیدند و راے هزارا سنگهه وکیل راجه نابهه واله حسب الطلب مشرف گردید خلعت
هفت پارچه و مبلغ یکصد روپیه نقد وجه رخصتانه حواله فرمودند و یک راس اسپ در وجه راجه
نابهه واله عطا ساختند و فقیر شاه الدین مع یازده هزار روپیه وجه تنبول از سرکار دولتمدار عز
ترخیص یافته و مبلغ یکصد روپیه در وجه اخراجات مرحمت شده - بتاریخ بیست و چهارم ماه صدر
در عیش و نشاط روز هولی توجه سوجه مصروف فرمودند خلاع فاخره روز هولی مبارک مع مبالغ نقد تامی
متوسلان و هم مبالغ در وجه سپاهیان پلاٹن مرحمت ساختند - بتاریخ بیست و پنجم ماه مذکور صاحبزاده
بلند اقبال حسب الارشاد عالی بطرف رام نگر مامور شده و مبلغ هفت هزار روپیه در وجه اخراجات
مرحمت فرمودند و بنابر فراهمی کشتی هاے بر گذر گهڑی متصل رام نگر ارشاد والا جلوه نفاذ یافته

دو راس اسپان مرسلۂ **کنور نونہال سنگھ** بدست **پنڈت ہرکشن** پسر **پنڈت مدہسودن** بنظر مبارک گذشت و مبلغ یالفصد روپیه نقد در وجه انعام عطا گشتت سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که پوشاک یازده پارچه و یک زنجیر فیل برای **کنورجی** و هفت پارچه در وجه **دیوان حاکم رای** و ایضاً در وجه **سردار فتح سنگھ مان** بدست معتبری فرستاده شود - **دادا جماعه دارجی** یک زنجیر فیل و چند پارچات نفیسه بنظر مبارک سرکار والا مدار گذرانید استفسار فرمودند که جاگیر دہرم ارتہ به کدام کس داده بود التماس ساخت که **سندهیه بهادر** داده بودند باز مستفسر شدند که حالا در تصرف میباشد گذارش نمود که قدری خلش و مزاحمت میباشد و مواضعات نواحی بحیطه ضبطی درآمده اند - مراسله بنام **کپتان صاحب** زیب ترقیم پذیرفته که در آئین دلگزین **صاحبان عالی شان** که با دہرم ارته هیچ مزاحمتی نیست واگذارکنانیده باید داد - سرکار عالی از زبان مبارک فرمودند که **مسمات کولان** کنیزک را برای نالش بر **ونتوره صاحب** طلبیده بودیم او ظاهر کرد که بر **ونتوره صاحب** راضی ام که در عقد نکاح بیارد - ارشاد والا به **ونتوره صاحب** گردید که اولاً بایکدیگر همیش و نشاط ساختن و در عقد نکاح راضی شدن و بنابر رسیدن اخبار در ولایت انحراف نمودن تبسبب خفت ننگ و ناموس و نماندن آبروی و شرم قرین مصلحت نیست عقل و عشق و آبروی ۳ چیز برگزیده تر دانایان میباشد و هنگام غلبه عشق عقل و آبروی نمی ماند و سرکار والا در ابتدای ریعان شباب عیش و نشاط بدرجه بسیار فرموده اند و از طرز و آئین طوایف نیکو واقف و مطلع اند در میان ۲ چیز چند عشق غالب است - عرضی **اوی تابیله صاحب** گذارش شد که بسبب کسل مزاج لایق تقدیم خدمات سرکار والا اقتدار نمانده و بسبب لاچاری عرض رسان شده که شیرازه کاروبار **پشاور** ابتر و خراب است فرمودند که **سردار تیج سنگھ** را در بندوبست بمعامله **پشاور** مختار کرده می آید **بهائی صاحبان و جماعه دارجی** گذارش ساختند که مشار الیه مردی سپاهی است در بندوبست معامله دخلی ندارد - بنام **ہردت سنگھ** پسر **سردار جوالا سنگھ بهڑانیه** ارشاد والا زیب صدور یافته که از ارتحال سردار مذکور خاطر مبارک مقرون تاسف بسیار گردیده باید که شما مع دو راس اسپ بعد از فراغت کریا و کرم در سرکار دولتمدار بهره یاب شده و توجه والا زیاده از سابق بر احوال شما مصروف خواهد شد +

الحمد تمام شد دفتر سوم حصه دوم بقلم ملا نرائنداس ۱۸۸۸ع

ابھو اندکی در ربا

UMDAT-UT-TAWARIKH

VOLUME III, PART II,

Containing the diary of Maharaja Runjit Singh, from Samvat 1889—1892, *Vikramaditya (A.D. 1832—1835).*

IN PERSIAN.

BY LALA SOHAN LAL, SURI, VAKIL AT THE COURT OF THE MAHARAJAS OF THE PUNJAB;

PUBLISHED IN 1888 A.D.

By Lalas Mul Chand and Harbhagwan Das,—Suri, Gumti Bazar, Lahore.

TO BE EDITED IN ENGLISH.

By Captain R. C. Temple, &c., &c., &c.

PRICE PER COPY INCLUDING POSTAGE IN INDIA.

For complete work of 2,000 pages	Rs.	15	0	0
„ Volume No. III Part II	„	2	0	0

500 Copies. 1st Edition.

عمدة التواریخ

دفتر سوم - حصہ سوم

روزنامچہ مہاراجہ رنجیت سنگہ شیر پنجاب

بابت سمت ۱۸۹۳ بکرمی مطابق سنہ ۱۸۳۶ع

مصنفہ

لالہ سوہن لعل صاحب ذات سوری وکیل دربار مہاراجگان پنجاب.

حسب فرمائش

عقیدت پیوند لالہ مولچند و لالہ سوہن لعل و بنیاد اساس لالہ ہر بھگوان داس ولد لالہ رامجی داس ابن لالہ سوہن لعل صاحب عرف سوری

سنہ ۱۸۸۸ع

قیمت تمام کتاب کے واسطے معہ محصول ڈاک - - - - - - عہ

قیمت دفتر سوم حصہ سوم کے واسطے - - - - - - عم

منشی گوبند سہائے تاجر کتب لاہور نے اپنی مطبع گنیش پرکاش مین چھاپی

صدقات وخیرات روز سنکرانت ماه چیت سمت ۱۸۹۳ و انهتاص رایات عالیات سرکار دولتمدار به آن روی آب راوی وبهره یابی پسر سردار سلطان محمد خان وتشریف آوری گوروساد هوسنگه وباز در مقام موضع جهیرو آمدن ضیافت از مای صاحبه نکین جی ودرشن دیدار ننکانه صاحب جی ورونق بخشی سرکار درشاه کاکو واحضار سردار میهان سنگه مناوریه وتشریف آوری در موضع سیکهوان وبهره یابی وزیر زوراور سنگه وعرضی سردار گوجر سنگه وغیره از لودهیانه وگرفتن نذرات روز لوروزو نزول اجلال درقصبه پنڈی بهتیان واحضار وکیل راجه کیتهل واله ومأموری راجه سوچیت سنگه مع سرداران سندهان والیه بنابر بند وبست علاقه ٹانک وبنون وآمدن شاهزادگان دهلی ورخصت آنها وشرف یابی پسر سردار جوالاسنگه بهڑانیه وپروانه بنام کنورجی ومراجعت از قصبه پنڈی بهتیان وبهره یابی معتبر جبار خان وعرضی لاله کشن چند ورسیدن هنڈویات از دیوان ساون مل ناظم ملتان وپروانه بنام لاله کشن چند وعرضی اوی تابیله صاحب وورود در شهر قپور وذکر اذکار سابقه وعرضی لاله چونی لعل و

عرض بهای رام سنگه بابت کنورجی +

سمت ۱۸۹۳ روز سنکرانت ماه مبارک چیت سمت ۱۸۹۳ صدقات وخیرات بدستور سابقه فرموده روز دوم نهضت رایات عالیات به آن روی آب راوی فرمودند - بتاریخ سوم ماه مذکور پسر سردار سلطان محمد خان بشرف ملازمت پرداخت - ارشاد والا صادر شد که پدر شما وعده ارسال اسپ کوه نور وغیره چند راس اسپان وتحایف نفیسه مع رضا نامه تقدیم حسن خدمات از کنور نونهال سنگه وغیره در سرکار عالی ساخته بود تا حال عرضی او مشعر مقصات هذا گذارش نشده بتاکید مزید بنگارند که اسپ صدر مع دیگر اسپان وتحایف ورضا نامه ارسال حضور لامع النور نمایند وآنکه پیر محمد خان در کابل یک راس اسپ برای نذر سرکار والا آورده وتا حال نزد دوست محمد خان می باشد او را روانه حضور انور سازد - مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت عطا فرموده بنابر اقامت در حویلی سبحان رای ارشاد والا صادر فرمودند - باز همراه گوروساد هوسنگه ذکر اذکار شادی راجه

نابهه واله و اجتماع خلایق و فرح واڑه و سیر شاه جهان آباد فرمودند. گور و مستور تمام احوال
شادی من و عن گذارش نمود. باز من مقام شاه کا کو میهان سنگه مناوریه مع
یک راس اسپ و مبلغ پانصد روپیه نقد شرف خدمت عالی گردید. استفسار احوالات ملک مفوضه
او فرمودند و یک دوشاله عطا ساختند. بتاریخ چهارم ماه مذکور در بر ناله جاگیر شیو سنگه کمیدان
دربار فرمود و وقت سه پهری در موضع سیکهوان و بتاریخ پنجم ماه صدر در موضع ملیان و بتاریخ
ششم ماه مذکور در قصبه جنڈیاله شیر خان و زیر زور آور سنگه تبت واله مع چند
اسپ گونٹ و چهل هزار جو حاضر گردید. سرکار والا فرمودند که بر تسخیر این ملک لک ها روپیه صرف
می شد. بذر راجه کلان بی جنگ و جدل در تصرف آورده اند. باز گذارش وزیر مشار الیه ساخت
که ملک تبت پانصد کروه مسافت میدارد. حدودش مختلط به حد چین است و در آن ملک تصرف
پادشاه چین جلوه نمایش دارد. اگر ارشاد واجب الانقیاد صادر شود بنا بر تصرف ملک چین نایره
نزاع و فساد با پادشاه چین افروخته شود. سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که پادشاه
چین دوازده لک سپاهی جنگی موجود میدارد تصرف در آن ملک چگونه خواهد شد. ظاهر ساخت که از اقبال
عدو مال سرکار والا متصرف خواهم شد. بتاریخ هفتم ماه چیت در مکان موضع جهبر پرده نشین سرادقات
عصمت مائی صاحبه نکئین مبلغ پنج هزار روپیه نقد وجه ضیافت گذرانید. بنام ناظم کشمیر
تنخواه مبلغ پنج هزار روپیه در وجه عطایات قلمی شده. بتاریخ هشتم ماه مذکور سرکار دولتمدار به درشن دیدار
سری ننکانه صاحب جی مشرف شده مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ارداس و سه
پوشاک نذر گذرانیدند. عرضی رای گوبند جس مشعر رسیدن در لودهیانه گذارش شد.
همراه بهای صاحبان تجویز فرمودند که تنخواه مبلغ یک هزار و پانصد روپیه و خلعت یازده پارچه
مع رقم جواهر برای بنس صاحب و پنج پارچه به همراهیانش بدست لاله چونی لعل
فرستاده شود. بتاریخ دهم ماه چیت روز نوروز بهروز در مقام موضع مدران تحویل آفتاب عالم
تاب در برج حمل راجه کلان و جماعه دار و راجه هیرا سنگه تنکی های طلای بنظر
مبارک گذرانیدند و شب باشی در موضع دو بلهٹه فرمودند و بتاریخ یازدهم ماه مذکور رونق بخش قصبه
پنڈی بهٹیان شده شلق توپخانه کنانیدند و استفسار از زمینداران ساختند. هر کس شکر گذار
بنظر سرکار والا در آمد که درم راج میباشد و رعایا آباد است. کاہن چند وکیل بهای
اودی سنگه کیتهلیه تحایف نفیسه مع یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانید. استفسار

خیریت بهای مسطور فرمودند - ارشاد والا به راجه **سوچیت سنگهه** زیب صدور یافته که مع افواج چاریاری
و توپخانه **امیر چند** و سه پلٹن راجگان عبور از دریاے چناب باید ساخت و نسق و نظام **ملک**
ٹاک و ٹون بجلوه نمائش باید آورد و هم ارشاد واجب الانقیاد به **سرداران سندهان والیه** در باب
روانگی آن طرف شعشعه ظهور بخشیده - **حاجی عزیز الدین و امام الدین شاه زادگان دهلی**
مع یک راس اسپ بازین خاصه و تفنگ **اصفهانی** و شمشیر **رومی** به ملاقات مسرت آیات پرداختند
سرکار والا در باب استفسار احوال مسالک و معابر **ملک مکه** و راه جهاز و خشکی متوجه شدند و بعد از چند یوم مبلغ
یک هزار و یک صد روپیه نقد و یازده پارچه مع کنٹهه مروارید و جوڑی کڑه طلای و یک راس اسپ وجه
رخصتانه داده رخصت فرمودند - **هر دت سنگهه** پسر **سردار جوالا سنگهه بهڑانیه** دو راس اسپان
و مبلغ دو هزار و یک صد روپیه وجه نذرانه گذرانید - سرکار دولتمدار احوال سابقه هنگامه **مت سنگهه**
فرمودند که توجهات بیغایات بر احوال شما مصروف و مبذول است خاطر جمع دارند - پروانه بنام **کنور جی**
زیب صدور یافته که عرصه ده یوم منقضی شده که سرکار لطف آثار در مقام میمنت التیام **پنڈی بهٹیان**
نزول فیروزی شمول ساختند - افواج ظفر امواج جهت بند و بست **ملک ٹاک و ٹون** مامور
ساخته که موافق مصلحت و صلاح شما در تقدیم خدمات سعادت ابدی حاصل خواهند ساخت - بتاریخ
هفتدهم ماه مذکور مراجعت بافرحت و سعادت از **پنڈی بهٹیان** فرموده وقت سه پهری بر تهه
غرب رویه بر رخ **ننکانه صاحب جی** بخیم سرادقات فیروزی فرمودند - عرضی **معتبر جبار خان**
بابت واگذاری جاگیر مبلغ سه هزار روپیه در **علاقه پشاور** گذارش شد - در جواب آن ارشاد والا
صادر شده که مع دو راس اسپان از **پشاور** آمده شرف یاب شود همان وقت جاگیر واگذار خواهد شد
مبلغ دو صد روپیه را پوشاک وجه رخصتانه عطا شد - عرضی **لاله کشن چند** مشعر اظهار رسیدن
وزیر زورآور سنگهه از **تبت** مع وجه نذرانه و خوشنودی مزاج اوشان گذارش شد -
فرمودند که خانه **صاحبان عالی شان** و سرکار دولتمدار واحد است و بوجهی من الوجوه تفاوت
نیست - معتبران **دیوان ساون مل ناظم ملتان** هنڈویات و چند تهان لونگی ها ے
معرفت **لاله دیوی دیال و لاله رام چند** بنظر مبارک گذرانیدند ارشاد والا صادر شده که
در بند و بست خود سرگرم و ساعی باید گردید و هنڈویات تالی بسرعت سریعه ارسال جناب کیوان
تاب باید ساخت و فرمایشات بروز دسهره مبارک و روز بسنت بروقت و هنگام باید فرستاد -
دیگر توجهات بیغایات سرکار والا بر احوال شما مصروف است من کل الوجوه تسلی دارند - مبلغ دوازده

لک روپیه بابت معامله فصل ربیع بفرلسند و بعضے سرداران عالی شان بطور دیگر عرض ساختند لیکن سرکار والا نظر بر نیکنامی و آبادی ملک فرموده خلعت هفت پارچه مع چهار رقم جواهر و یک زنجیر فیل لشاعطا و مرحمت فرموده شد - پروانه بنام **لاله کشن چند** زیب ترقیم یافته که **اوی تابیله صاحب** بنابر کسلمندی مزاج خود از **پشاور** برخاسته آمده و صلاح لازم الافتراح درباب ماموری **ونتوره صاحب** درپیش است از **کپتان صاحب** استفسار ساخته گذارش سازند - باز از سرداران مستفسر شدند که درمیان **اوی تابیله صاحب** و **ونتوره صاحب** چه تفاوت است سرداران عرض ساختند که **ونتوره صاحب** مرد جنگی و بهادر است و **اوی تابیله صاحب** بهندوبست معامله و ملک خوب میدانند - عرضی **اوی تابیله صاحب** گذارش شد که یک سپاهی غریب الوطن در ملک **پنجاب** آمده بتقدیم حسن خدمات پرداخته و نسق و نظام **پشاور** قرار واقعی ساخته که تمام احوال هذا بر آئینه ضمیر منیر پرتو انداز است و سرداران عالی شان ملک لک هائے روپیه در تصرف دارند و در امضائے نیکو بندگیات قاصر اند - فرمودند که اگر از سرداران عالی شان بندوبست **پشاور** نگراید محض خفت سرداران متحقق است - بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور در **شرق پور** مضرب خیام فیروزی اختشام گردید - از زبان مبارک فرمودند که در ایام سابقه **نکیان و اهلو والیه** در **شرق پور** جلوه نمایش میداشت اکثر مشیران در سرکار دولتمدار گذارش میساختند سرکار والا فرمودند که بر این قدر قلیل ملک اشتعال نوایر جدال و قتال همراه **اهلو والیه** مستحسن نیست - باز قصبه **پهگواره** در عوض **شرق پور** بسردار **اهلو والیه** داده تصرف در **شرق پور** ساخته شد - عرضی **لاله چونی لعل** گذارش شد که مع تحایف رخصتانه **نبسن صاحب** در **لودهیانه** رفته بملاقات فرحت آیات **کپتان صاحب** پرداخته **کپتان صاحب** یک راس اسپ و شمشیر و زین از بازار خرید کرده داده فرمودند که **کپتان صاحب** درپاس روابط اتحاد و وداد سرکارین عالیتین وحید الدهر مے باشد و از دل و جان خیرخواه باصفا است - **بهائی** رام **سنگه جی** گذارش ساخت که معتبر **کنور جی** بر ڈیوڈهی حاضر است فرمودند که تا حال این روئے آب فروکش میباشند و از عبور دریائے اٹک مخوف اند اگر در دل **کنور جی** شجاعت و بهادری مے بود آن روئے آب عبور ساخته عرضی افواج مے نمودند - **جماعه دار جی** گذارش ساخت که همراه **کنور جی** فوج قدرے قلیل است - پروانه بنام **جگت سنگه و نار سنگه** و افواج مفوضه **راجه سوچیت سنگه** زیب ترقیم یافته که آن روئے آب قیام باستحکام تمام بلده ساخت +

صدقات وخیرات روز مبارک بیساکهی وعرضی کنورجی وسرداران ماموره
ٹانک وبنون وعرضی الارڈ صاحب ورخصت راجه هیراسنگه بطرف
لاهور وآمدن وکیلان مشرق درلاهور وعطاے ضیافت ورونق بخشی
سرکار دولتمدار درشکار وبهره یابی درمکان بهدرکال جی ومشاهده اسپان
آورده وکلاے سندهه وتشریف آوری درلاهور وشرف یابی وکیلان
مشرق درسرکار بلطف آثار وگذرانیدن تحایف مرسله صاحبان
وعطاے فرمودن تحایف کلکته واله بسرکردگان واحضار وکلاے
سندهه وآمدن وکیل راجه بیکانیریه وتیار ساختن هالن صاحب
طلسم کشادگی زبان وطلبیدن بمبلغ یک لک روپیه ازسرکار والا
وعتاب وخطاب برمشارالیه واخراجش وترقیم مراسله بنام کپتان صاحب +

روز سنکرانت مبارک ماه بیساکه هشت عدد گاگر طلای بمقابله مبلغ ده هزار روپیه ومبلغ پنج هزار روپیه نقد
سنکلپ وخیرات فرمودند۔ ملک کوهستان لسوملی بمقابله مبلغ یک لک وباز ده هزار روپیه
دروجه اخراجات مهله به راجه هیراسنگه عطا شده۔ عرضی کنورجی مع راجه سوچیت سنگه
وسردار عطرسنگه سندهانواله مشعر عبور از دریاے اٹک وعزیمت ٹانک وبنون
وفرار شدن مسمی دلاسا بدکیش گذارش شد۔ فرمودند که هرگاه افواج بنابر سرزنش ولایت
وزمینداران ماموره می شود مشارالیها در کوه عسر العبور دشوارگذار رخت اقامت می برند هنگام
مراجعت افواج باز مرتکب شورش وفساد می شوند۔ عرضی الارڈ صاحب مشعر روانگی از
ولایت مع وکیل پادشاه آنجا وتحایف عالم اتحاد گذارش گردید۔ فرمودند که اگر نوشته کپتان
صاحب متضمن هذا ورود راحت آمود می سازد درست وراست وقرین صدق میباشد
بتاریخ هفتم ماه مذکور راجه هیراسنگه حسب الارشاد بطرف لاهور مرخص گردیده۔ پروانه بنام
خلیفه نورالدین زیب صدور یافته که مبلغ پانصد روپیه وشیرینی بخدمت راجه مسطور رسانیده
باید داد۔ هنگام رسیدن لاهور شلق پنج پنج کارتوس باید کنانید۔ لاله چونی لعل بهره یاب
درسرکار دولتمدار شده کیفیت رسیدن وکیلان درلاهور التماس ساخت۔ ارشاد والا به خلیفه
نورالدین زیب صدور یافته که ڈیره گوجر سنگه درباغ ومنتوره صاحب و
راے گوبند جس در چهاونی میهان سنگه باید کنانید ومبلغ پانصد روپیه وجه

ضیافت گوجر سنگھ و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه به راے گوبند جس و همین قدر به گلاب سنگھ
کرنیل رسانیده باید داد - بتاریخ نهم ماه مذکور سرکار دولتمدار بنابر شکار توجه موجه مصروف فرمودند -
مودر بهدر کال جی مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه ارداس نیاز اساس کنانیدند - متصل آن
مکان فیض نشان ڈیره وکیلان سندھ قیام پذیر بود سرکار والا به مشاهده اسپان پرداخته مبلغ
شصتی روپیه وجه انعام به داروغه هاے اسپان حواله ساختند - بتاریخ دهم ماه مسطور رونق بخش در دار السلطنت
لاهور شده ارشاد واجب الانقیاد صادر فرمودند که ڈیره وکیلان سندھ در حویلی لاله سجان راے
باید کنانید - بتاریخ دوازدهم ماه مذکور مصر بیلی رام و دیوان اجودهیا پرشاد و دینا ناتھ
و خلیفه نور الدین و لاله رتن چند و چیت سنگھ کمیدان بنابر استقبال سردار
گوجر سنگھ و راے گوبند جس روانه شدند و در سرکار دولتمدار حاضر ساختند - سردار
گوجر سنگھ یک زنجیر فیل و مبلغ پانصد روپیه نقد و بیست و یک تهیلی طلای و یک طمانچه و
یک صندوقچه اسباب انگریزی و پارچات نفیسه وراے مسطور دست برجرن یعنی (پاے
مبارک نهاده و جبین سای ساخته مبلغ پانصد روپیه نقد و هفت عدد اشرفی و تفنگ و تهان
هاے مخمل و اطلس و ململ بنظر مبارک گذرانیدند و از طرف نواب گورنر صاحب بهادر
یک صندوقچه کره ارضی و سماوی و دیگر صندوقچه هاے اسباب انگریزی عجیبه و غریبه از قسم تصاویر
و نقشه قلعه بات و ملک هندوستان و تهان هاے ململ و ڈهاکه و پارچات تکلدار و غیره
اشیاے عجایب بنظر مبارک در آمدند - سرکار دولتمدار نه پارچه و دو طمانچه به راجه هیرا سنگھ
و هفت پارچه و دو طمانچه در وجه جماعه دار جی و هفت پارچه در ڈیره راجه کلان مع یک
تفنگ عطا ساختند - یک تفنگ مع چهتری یعنی (سایه دار) زر بفتی نزد کنور جی زیب
تبلیغ پذیرفته و ارشاد والا به سردار مجیٹھیه صدور گردیده که کرته هاے قیمتی مبلغ دو دو صد روپیه
در وجه بیست و دو نفر سواران رساله کلکته تیار کنانیده به جلدی ارسال باید داشت که حواله سواران
کرده شود - بتاریخ سیزدهم ماه مذکور وکیلان حیدر آباد چهار راس اسپان و دو قبضه شمشیر
و یک قبضه پیش قبض و بیست و یک عدد پارچات و دو راس اسپان رساله نصیر خان
و چهار قلاده سگان شکاری - و لاله آسانند وکیل چهار راس اسپان و بیست و یک پارچات
و تفنگ و پیش قبض بنظر مبارک گذرانیدند - سرکار عالی مبلغ پانصد روپیه جلوانه اسپان و دو پوشاک
در وجه خدمتگاران اسپان و مبلغ هفت صد روپیه وجه ضیافت عطا فرمودند - باز سرکار والا مدار

استفسار خیریت ناظمان حیدرآباد فرمودند و من بعد ملاحظهٔ رفتار اسپان فرموده خوشنود و منفرح گردیدند
و سمی جیرت سنگھ نقاش نقشهٔ قلعهٔ کلکته و قلعهٔ سیراگ راج و تصاویر صاحبان بحضور
اشرف گذرانید - وکیل راجه بیکانیریه به احراز ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته و نبات بیکانیری و
افیون و دو راس اسپان گذرانید - سرکار عالی استفسار خیریت مزاج راجه مسطور فرموده مبلغ یک صد روپیه
جلوانهٔ اسپان و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه به وکیل مذکور وجه ضیافت عطا فرموده رخصت بطرف ڈیره اش
ساختند - ہالن صاحب فرنگی طلسم کشادگی زبان تیار ساخته فقیر صاحب را مشاهده کنانید
فقیر مسطور که مردے قابل و عالم است از مشاهدهٔ زنجیر طلای جانور غوک و طلسم زندگی جانور متعجب گردید
کیفیت هذا در سرکار دولتمدار گذارش ساخت سرکار عالی اقتدار فرمودند که ہالن صاحب را
امیدوار عنایات بیغایات باید ساخت که هنگام استرداد صحت تزاید عوز و پرداخت شما قرار واقعی خواهد
شد و انعام معقول عطا خواهد گردید - مشار الیه بیان نمود که مبلغ یک لک روپیه اولاً حاضر باید نمود بعد از آن
معالجه مے سازم - وقت سه پهری دیوی سهائے صافه واله بنابر احضارش مامور گردید
ہالن صاحب برخلاف آئین صاحبان سخنان لاطایل و بیهوده بر زبان آورد - صافه واله اتمام
احوال یاوه گوی او عرض رسان گردید - دریاے غضب پادشاهی متلاطم و متموج شد و را برهنه پاے نموده
بدر ساختند - و کیفیت هذا الطرف کپتان صاحب زیب تسطیر یافته +

رخصت وکیل راجه لاڈوه واله و رخصت وکیلان راجه بیکانیریه و عطای
قصبهٔ بھڑانه به هردت سنگھ پسر سردار جوالا سنگھ بھڑانیه و بهره یابی اوی تا بیلی
صاحب در سرکار مهاراجه بهادر و اخبار ڈیره سردار هری سنگھ نلوه
و اخبار کلکته و عطاے خلعت در وجه راے گوبند جس و ماموری سردار اسم
نزدش و مراسلهٔ کپتان صاحب در باب سفارش راے گوبند جس و
مراسلهٔ دیگر سفارش دیوان ساون مل +

سردار دل سنگھ معتبر راجه اجیت سنگھ لاڈوه واله بشرف ملازمت کیمیا خاصیت
پرداخت - هفت پارچه و مبلغ سه صد روپیه نقد و جوڑی کڑه طلای در وجه رخصتانهٔ مشار الیه و یازده پارچه
مع یک راس اسپ براے راجه مسطور حوالهٔ وکیل مذکور گردید و مراسله مشعر رخصت وکیل مع تحایف
نفیسه و یک راس اسپ زیب تبلیغ یافته - وکیلان راجه بیکانیریه از سرکار دولتمدار رخصت
گردیدند - بیست و یک پارچه براے راجه مسطور و هفت پارچه و مبلغ دو صد روپیه وجه رخصتانهٔ وکیلان

از حضور انور مرحمت شده - درین وقت سرکار دولتمدار از راه عنایات بیغایات قصبه بهڑانه با هردت سنگهه پسر سردار جوالا سنگهه عطا و مرحمت فرمودند و مبلغ پنج هزار روپیه بابت واگذاری آنجا بر مشار الیه مقرر و معین و مشخص فرمودند - **اوی تابیله صاحب** در حضور فیض گنجور بهره یاب شده دو راس اسپان و بیست و یک ٹنکی طلای نذر گذرانید و تمام احوال **ملک پشاور** و بند و بست آنجا گذارش ساخت فرمودند که صاحب مسطور در بند و بست ملک دانای روزگار و تمام رعایای شکر گذار و ملک آباد است - صاحب معز الیه عرض ساخت که از یمن اقبال عدو مال سرکار دولتمدار انصرام تمامی کار و بار مے شود و جوهر حسن خدمات نیازمندان بعرصه نمایش میرسد - اخبار ڈیره **سردار هری سنگهه نلوه** متضمن رسیدن مورچال متصل قلعه و تفنگ زنی با یکدیگر و پابوس شدن محصوران از مدد و معاونت **پاینده خان بدکیش** و قرار بر فرار دادن هنگام ظلمت لیل و اهتزاز نسیم عنبر شمیم فتح و فیروزی گذارش شد - فرمودند که هنگام رسیدن خبر دوم شلق کنانیده خواهد شد - اخبار **کلکته** مشعر تماشاے ساختن کدام **صاحب لوگ** و رفتن به طرف آسمان مع برج و غایب شدن از نظر بینندگان و باز نزول بطرف زمین روے پوشیده و پارچات به آب تر شده و گرفتن مبلغ یک روپیه فی خانه و باز افسوس این معنے که آنچه مبلغ صرف نموده بودم اگر نصفی یا چهارم بدست مے آمد تاهم مستحسن و انسب بود حالا بطرف سرکار دولتمدار رفته آید گذارش شد - فرمودند که **صاحب لوگ** ظاهر مے سازد که سرکار دولتمدار در **مثمن برج** تشریف فرماے باشند و من از راه بالاے مے آیم از فراست و دانای **صاحبان** هیچ بعید و بدیع نیست و نخواهد بود - بتاریخ بیست و ششم ماه مذکور بازوبند مرصع و کنٹهه مروارید و کره طلای قیمتی بمبلغ سته صد روپیه یک موضع به حاصل مبلغ یک هزار و دو صد روپیه سال تمام و مبلغ یک هزار و یکصد روپیه نقد به **راے گوبند جس** مع یک راس اسپ با زین طلای عطا و مرحمت فرمودند - **لاله سردها رام** در خدمت راے مسطور رفته مستفسر احوال **سردار گوجر سنگهه** گردید - راے مذکور التماس ساخت که از سرکار دولتمدار مخفی و محتجب نیست - دیگر سرکار والا استفسار فرمودند که دوستی و اتحاد را چه طور دیده آمد - عرض ساخت که مثل آفتاب عالم تاب نسلاً بعد نسلاً رونق بخش عالم و عالمیان است و بوجهی مباینت و تباعد و تخالف نیست و نخواهد بود - مراسله **کپتان صاحب** بنظر مبارک گذشت که **راے گوبند جس** بتقدیم خدمات شایسته پرداخته است جاگیر بمبلغ سه هزار روپیه در وجه مدد معاش او عطا شود -

فرمودند کہ سابق ازین جاگیر مبلغ یک ہزار و دو صد روپیہ مرحمت شدہ و ہنگام رخصت جاگیر دیگر حسب الارقام **کپتان صاحب** مرحمت خواہد گشت۔ بتاریخ بیست و ہشتم مراسلہ **کپتان صاحب** درباب سفارش **دیوان ساون مل** ناموری افواج نزد او برای نسق و انتظام **شکارپور** وغیرہ حدود وا گذارش شد راجہ **کلان وجماعہ دار** التماس ساختند کہ **دیوان ساون مل** بار بار سفارش نامہ **کپتان صاحب** در سرکار دولتمدار ارسال میدارد برای او مناسب و خوب نیست مشارالیہ را لازم است کہ از **راجہ کلان یا جماعہ دار** یا کدام سرکردہ دیگر سفارش بکناند کہ برای او ثمرہ نیک حاصل شود۔ سرکار عالی فرمودند کہ سفارش **راجہ وجماعہ دار** و کدام سردار دیگر سوای رشوت ہرگز نمی شود و نوشتہ **کپتان صاحب** محض از راہ خیرخواہی و تشدید مبانی اتحاد و دوستی است۔ دو راس اسپ محلی بساز طلای فرستادہ دیوان مسطور بنظر مبارک گذشتند و از مشاہدہ رفتار اسپان بسیار منفرح و منشرح گردیدہ تعریف دیوان مسطور درباب فرستادن ہندوستانیات و آبادی ملک و شکرگذاری رعایا از زبان مبارک فرمودند +

روز سنکرانت ماہ جیٹھ صدقات وخیرات ساختن و احوال برہمن جغرات خور و شرف یابی پسر یار محمد خان و عرضی کنور جی مع اسپان و اخبار ڈیرہ سردار ہری سنگھ نلوہ و بہرہ یابی وکیل راجہ لاڈوہ والہ و ارشاد فیض بنیاد بنابر اراس کنانیدن در سری امرت سر جی و ترقیم پروانجات بنام کنور جی و مامورین ٹانک و بنون و عرضی لالہ کشن چند و عرضی سرداران سندہان والیہ و ذکر اذکار بنام فقیر امام الدین و عرضی لالہ کشن چند و ارشاد بنام کنور صاحب وغیرہ سرکردگان و عرض بھای رام سنگھ و پروانہ بنام کنور جی و عرضی سردار تیج سنگھ و عطای خلعت بہ سردار اجیت سنگھ و عرضی الارڈ صاحب و شرف یابی صاحبزادہ بلند اقبال خالصہ کھڑک سنگھ و عرضی لالہ کشن چند متضمن آمدن انتون صاحب فرنگی +

روز مبارک سنکرانت ماہ جیٹھ سرکار دولتمدار صدقات وخیرات بدستور سابقہ فرمودند برہمن **جغرات خور** لو وارد او لاچند چیٹھی نوشتہ نزد خود نگاہداشت باز برہمنے کہ می آمد سر انگشت پای او را آب شستہ آب آنرا بسرکار والا جاہ و جلال می نوشانیدند و بہ آن برہمن

می گفت که سرکارے که حسنه از پاٹھ و پوجا و برت و بمرن سری بھگوان و سیر تیرتھ ہاے و معابد کرده ام ثمره اعمال آن را در سرکار دولتمدار داده ام که دیهه اروگ یعنی (با صحت) سرکار والا جلوه نمایش پذیرد - عرضی لاله کشن چند بنظر مبارک گذشت که آنچه برائے مقدمه شکارپور سرکار عالی بطرف کپتان صاحب نوشته بودند کپتان صاحب بر زبان فراست نشان آورده اند که سرکار والا بلاشک و بے تحاشا در شکارپور تصرف سازند لیکن این تجویز احسن و مناسب است که نزد دیوان ساون مل افواج موجود نیست و شورش و فساد اقوام مزاری وغیره درین ملک در پیش است اولاً برائے انطفائے نوائر عناد افواج ظفر امواج مامور سازند من بعد آهسته آهسته افواج دیگر متعاقب مامور شود - هنگام اجتماع افواج درین ملک شکارپور فی الفور بدست خواهد آمد - فرمودند که این تجویز خوب است افواج نزد دیوان ساون مل فرستاده شود - پسر سردار یار محمد خان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته دو راس اسپ به نظر مبارک گذرانید - سرکار والا استفسار احوال آبادی ملک پشاور فرمودند - مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت و مبلغ یک صد روپیه جلوانه اسپان عطا گردیده - عرضی کنور جی مشعر تفحص وتجسس مسمی دلاسا تا بیست کروه و بدست نیامدنش مع چهار راس اسپان بدست منگل سین گذارش شد فرمودند که افواج سرداران عالی شان و کنور مامور بنا بر تفحص گردیدند و مشارالیه به فاصله دو کروه فرو کش بود که بدست نیاوردند متوقع استغراب است - اخبار ڈیره سردار هری سنگھ نلوه مشعر ورود در کوهستان و گریختن پاینده خان آن روئے آب اٹک و تیاری دو قلعه درین ملک گذارش گردید فرمودند که بقدر هشت هزار سوار و پیاده نزد سردار مذکور موجود است و تا حال بندوبست پاینده خان هم نشود از شجاعت و بهادری سرداران تعجب مے آید - رتن چند وکیل راجه لاڈوه واله مع مراسله اتحاد سلسله مشعر روانگی معتبر کلان برشادی گذارش شد فرمودند که کپتان صاحب هم تشریف خواهند آورد یا نه مشارالیه التماس ساخت که صاحب شادی شاگرد کپتان صاحب است و کپتان صاحب ضرور بالضرور شامل شادی فرحت آبادی خواهند شد - ارشاد واجب الانقیاد به سردار وساوا سنگھ زیب تبلیغ پذیرفت که تهیه اسباب روانگی خود برشادی راجه لاڈوه واله باید ساخت که مع وجه تنبول رخصت نموده شود - ارشاد والا اصدار شده که تمامی عمله و فعله سرکار دولتمدار ارداس نیاز اساس در هرمندر جی بگذرانند - سرکار دولتمدار مبلغ پنج هزار و یک صد روپیه - صاحبزاده کھڑک سنگھ

و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه کنور نونهال سنگه و ایضاً کنور شیر سنگه و ایضاً بای صاحب نکین و ایضاً راجه هیرا سنگه و ایضاً جماعه دار و سردار تیج سنگه و ایضاً راجه کلان و ایضاً راجه سوچیت سنگه و راجه گلاب سنگه مبلغ هفت صد و پنجاه روپیه و سردار دهنا سنگه ملوئی مبلغ پانصد روپیه و ایضاً کشمیرا سنگه و بهای رام سنگه و بهای گوبند رام و بهای گورمکه سنگه مبلغ دو صد و پنجاه روپیه و دیگر سرکردگان موافق قدر و مرتبه خود ارداس نمایند- پروانه فیض نشانه بنام کنور معز الیه وغیره سرکردگان ماموره زیب صدور یافته که ماه جیٹه روے بانقضا ے آورده و تا حال تحصیلی مبالغ ملک بنون بمنصه ظهور نرسیده و دریاے اٹک لسبب آمد آمد موسم برشگال در طغیانی مے شود لهذا ارشاد والا صادر شده که بسرعت سریعه تحصیلی معامله ساخته مع ملکان آنجا شرف یاب حضور پر نور شوند و مبالغ نذرانه از نواب ڈیره اسمعیل خان تحصیل ساخته در ڈیره غازی خان قیام به استقلال تمام دارند و دیوان حاکم راے و سردار فتح سنگه مان را از خورد و برد معامله بالغ شوند- عرضی لاله کشن چند بنظر مبارک گذشت کپتان صاحب درباب تیاری طلسم هالن صاحب فرمودند که مشار الیه دانا و خردمند است و طلسم تیار ساخته او درست و راست است کپتان صاحب دیگر بسیار تعریف کرده ماندند فرمودند که کپتان صاحب مشفق از دل و جان مے باشد- عرضی مامورین ٹانک و بنون مشعر اشتغال نوایر جدال و قتال و گریختن زمینداران و عقب شتافتن کنور جی و راجه سوچیت سنگه وغیره گذارش شد- فرمودند که سرداران افواج پیشتر روانه میسازند و خود عقب میباشند باعث تعجب است که اشتیاق مقابله و مجادله در دل سرکردگان نمانده است باز فرمودند که هنگامه چرا شده بود بهای رام سنگه عرض نمود که مسلمانان بداعیه شورش و فساد مجتمع و فراهم شده بودند سرداران فهمیدند که تنبیه و تادیب شرارت پیشگان ضرور نموده آید- باز مستفسر شدند که سرداران چرا افواج به پیشتر روانه ساخته خود بتعاقب ماندند- بهای مسطور عرض نمود که سرداران افواج را پیشتر روانه ساخته خود متعاقب ماندند چراکه در دل طرف ثانی رعب و سطوت افتد که سرداران مع افواج متعاقب مے آیند- باز فرمودند که اگر سردار در میان فوج حاضر نمیباشد سپاهیان هنگامه را خوب طورے نمیسازند سرکار والا پیشتر از افواج جرات مردانه و جسارت دلیرانه ساخته و سبقت دستی نموده ملک در تصرف آورده حالا سرکردگان بتعاقب مے مانند و افواج سرکار دولتمدار بسیار دلیری و دلاوری نموده بسرعت سریعه مقابله و مجادله کرده اند- راجه کلان عرض نمود که چهار گهڑی روز باقی مانده بود که در آن وقت

مقابلہ نمے شد مراجعت و معاودت متعذر الوقوع بود - باز فرمودند کہ آئین صاحبان عالی شان خوب و
مستحسن است کہ ہنگام ہنگامہ افسران بتعاقب افواج قیام میدارند و افواج پیشتر روانہ میگردد - آئین خالصہ
جی برخلاف این معنے است کہ افواج پیشتر مے رود و سرکردگان بتعاقب میباشند جماعہ دار
عرض ساخت کہ آئین صاحبان عالی شان احسن و اخرے است کہ اگر سپاہی از افواج در
معرکہ جنگ و جدل بکار آید چہ نے شود در صورتیکہ افسر کلان جان بجان آفرین تفویض نماید در آن
وقت ہنگامہ مشکل و محال نے گردد و شکست فاحشہ مے شود - باز فرمودند کہ ہنگامہ فیمابین چہ قسم
برپا شدہ بود بھای رام سنگھ گذارش نمود کہ زمینداران آنجا مقدمہ خلاف مذہب در گڑھی
ہونس خان ساختہ و بسرکردگان عالی شان ازین معنے اطلاع رسیدہ لہذا تمام محصوران
مقتول و مذبوح ساختند و خرمن ہستی اوشان را بہ آتش عدم سوختند - سرکار دولتمدار فرمودند کہ حضور
انور اکثرے دفعہ تعریف افواج پیادہ مے فرمودند حالا معلوم شدہ کہ بہ افواج سواری آفرین صد
آفرین باد - پروانہ بنام فقیر امام الدین زیب ترقیم یافتہ کہ ہالن صاحب فرنگی در آنجا مقیم
است و طلسم برائے کشادگی زبان تیار ساختہ الیشان عوز و پرداخت مشار الیہ قرار واقعی سازند
و از طرف سرکار والا بہ اطمینان خاطرش پردازند کہ توجہ موجب براحوال شما مصروف خواہد شد مطمین
خاطر باید بود - عرضی لالہ کشن چند گذارش شد کہ کپتان صاحب را اشتیاق خریداری
اسپان تازی مرکوز خاطر مے باشد در باب تفحص و تلاش متوجہ اند لہذا پروانجات تفقد آیات بنام
صاحبزادہ بلند اقبال و کنور نونہال سنگھ و کنور شیر سنگھ و راجہ کلان و راجہ
گلاب سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ و راجہ ہیرا سنگھ و سرداران سندھانوالیہ
و سردار فتح سنگھ مان و لہنہ سنگھ و سرکردگان اٹاری والہ و سردار شام سنگھ
وغیرہ و دیوان ساون مل ناظم ملتان وغیرہ کارداران شرف صدور یافتند کہ یک
یک راس اسپ در طریق انیق استحکام اساس اتحاد و تشید بنیان وداد بخدمت کپتان صاحب
رسانیدہ مدہند کہ باعث خوشی مزاج وہاج سرکار والا است - فرمودند کہ کدام سرکردہ شایستہ و
کامل در عقل و دانای نزد کنور جی موجود نیست - بھای رام سنگھ گذارش نمود کہ بندوبست
ڈیرہ کنور جی ضرور باید فرمود مثل سردار ہری سنگھ نلوہ و سردار عطر سنگھ سندھانوالیہ
و راجہ گلاب سنگھ نزد اوشان درکار است کہ بندوبست ڈیرہ کنور جی و نسق و نظام ہمہ
امورات ڈیرہ خواہد شد - جماعہ دار خوشحال سنگھ التماس نمود کہ ہنگام تشریف فرمای کنور جی

در پشاور بموجب صلاح و مشورت سردار هری سنگه نلوه سرانجام تمام کار و بار بخوبی میشود نیک نامی و رعیت پروری کنور جی در ملک پشاور مشهور و معروف بود رعایا آباد و شکر گذار - الحال هیچ اخبار ذیره کنور جی در سرکار دولت مدار نمی آید لهذا پروانه ملطف اشانه بنام کنور جی وغیره سرکردگان عالی شان زیب تبلیغ پذیرفته که موسم برشکال دست بگریبان انداخته و آب دریای در طغیانی است لازم که از دریای اٹک عابر شده شرف یاب در جناب کیوان مآب باید شد -

عرضی سردار تیج سنگه بنظر فیض مآثر در آمده که مبلغ هفتاد و پنج هزار روپیه اضافه در اجاره سال تمام پشاور جلوه اعلان پذیرفته - در جواب آن ارشاد والا صادر شده که ایشان دانای و هوشیار و خبردار اند ملک پشاور را مثل کارداران و اجاره داران ویران و تلف نسازند و رعیت نوازی و غریب پروری مد نظر باید داشت و موافق آئین اوی تابیله صاحب تحصیلی معامله باید ساخت و اگر میدانید که در عدم تحصیل نقصان اضافه سرکار والا است و ویرانی ملک نمی شود پس از راه دیانتداری تحصیلی اضافه باید نمود - درین وقت از راه عنایات عظمی و توجهات کبری خلعت خاص مع جوری کڑه طلای و یک کنٹهه و مالای مروارید برای سردار اجیت سنگه زیب ترسیل پذیرفته -

عرضی الارڈ صاحب مشعر ملاقات پادشاه و ذکر اذکار شجاعت و سخاوت و مردانگی و فرزانگی سرکار والا و آرایش و زیبایش افواج مسلح و مکمل و آبادی ملک و خوشنودی رعایا از آنجا که غلام پیر و ضعیف و آب و هوای وطن موافق و طعام در خانه موجود و مهربانی و الطاف پادشاه روز افزون و رفاقت صاحبان شامل حال و آرام هر روزه لاحق اوقات لیکن عنایات سرکار والا اقتدار رهو و منی نیست و چندین صاحبان از استماع صیت بخشش و فیض رسانی سرکار دولتمدار بنا بر شرف یابی تیار و مستعد اند لیکن بدین امر جلیل القدر احدی را همراه نمی آرد و پروانه مصدوره مثل تعویذ و طوق در گردن انداخته ام - روزی پادشاه مستفسر ازین معنی گردید ظاهر کردم که پروانه سرکار عالی است پادشاه و مصاحبانش بمشاهده پروانه پرداخته بر زبان آوردند که مُهر چرا خورد میباشد بنده عرض ساخت که چشم از تمامی اعضای خورد است و تمام جهان را مشاهده می سازد بلکه جهان از و بملاحظه می آید - سرکار دولت مدار از استماع مضمون عرضی بهایت خورسند و منشرح شدند - بتاریخ بیست و هشتم ماه جیٹهه صاحب زاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگه حسب الارشاد به ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته مبلغ دو صد روپیه سروار نموده ساخته و دو راس اسپ و بیست و یک ٹنگی طلای نذر گذرانید - سرکار دولت مدار استفسار خبر خیریت فرموده بر زبان مبارک آوردند که از مدت سه ماه در لاهور آمده اند در حویلی اقامت با فرحت و

مسرت باید ساخت۔ گذارش ساخت که در اقامت حویلی غرضے و مطلبے نیست و شرف یابی سرکار والا مقدم و واجب است۔ عرضی لاله کشن چند مشعر آمدن انتون صاحب فرنگی مع سه صد نفر سپاهی بداعیه نوکری در لودهیانه و استدعاے پروانگی عبور گذارش گردید۔ در جواب آن ارشاد عالی مواد صادر گردیده که به صلاح و تدبیر کپتان صاحب پروانه عبور حواله باید ساخت ✤

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه مبارک هاڑ و عرضی لاله کشن چند و عطاے شدن یک زنجیر فیل مع هودج طلای به صاحب زاده بلند اقبال و ماموری جیت سنگه کمیدان بنا بر استقبال انتون صاحب فرنگی و ملاقات او و آمدن سلیمان معتبر کپتان صاحب و ذکر اذکار سرکار والا و آمدن نواب سرافراز خان و شرف یابی دیوان چند زبهان وکیل کنور شیر سنگه و مقدمه خون زمینداران سندهان والیه و جماعه دار خوشحال سنگه و استفسار از اوی تابیله صاحب بنا بر اضافه پشاور و شرف یابی وکیل راجه نیپال واله و آمدن اخبار پشاور و ماموری سردار منگل سنگه بطرف ملتان و مراسله کپتان صاحب و عرضی سردار فتح سنگه مان و عطاے جاگیر در کشمیر به صاحبزاده بلند اقبال و پروانه بنام کنور جی ✤

روز سنکرانت ماه مبارک هاڑ سرکار دولت مدار مبلغ هفت هزار روپیه نقد و ارشاک هاے و یک زنجیر فیل و ماده گاوان و غیره سنکلپ و خیرات ساخته سرکار والا فرمودند که از آن جمله مبلغ چهار هزار روپیه به اکالیه ها داده شود۔ برهمن جعفرات خور ظاهر کرد که این مبالغ تعلق به برهمنان میدارد و اکالیه از اقوام مختلفه اند لایق و مستحق این مبالغ نمے باشند۔ عرضی لاله کشن چند گذارش شد که در طریق اینق تشید اتحاد مناسب آنست که تا ماه اسوج کنور جی به اتفاق سردار عطر سنگه سندهانوالیه و راجه سوچیت سنگه در آن ملک قیام به استحکام تمام داشته بند و بست شکارپور بوجه احسن بجلوه ظهور آرند۔ بتاریخ چهارم ماه مذکور سرکار والا از راه عطیات کبری و موهبات عظمی یک زنجیر فیل مع هودج طلای به صاحبزاده بلند اقبال بدست میان گلو فراش زیب تبلیغ یافته۔ صاحب زاده موصوف مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه در وجه انعام به فراش مذکور عطا فرمودند۔ جیت سنگه کمیدان بنا بر استقبال انتون صاحب فرنگی مامور شده ارشاد گردیده که در باغ

ونتوره صاحب ڈیره مشار الیه کنانیده اطلاع بایدداد - هنگام رسیدنش در باغ مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت مع چند ظروف شیرینی بدست فقیر عزیزالدین زیب ترسیل یافته و فقیر معزالیه وجه ضیافت رسانیده حسب الارشاد والا حالی ساخت که انتون صاحب مسطور یک پلٹن نو تیار ساخته بمشاهده قواعد پرداخته - مشار الیه عرض نمود که در پلٹن سرکاری حاضر بوده نسق و نظام قرار واقعی خواهم ساخت - بتاریخ هفتم ماه مذبور مشار الیه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته یازده عدد ٹکی طلای و دو طپانچه و یک راس اسپ و تصویر بیگم نذر گذرانیده التماس ساخت که کمیدان رحبین و حوالدار و متصدی و حکیم بر ڈیوڑهی حاضر اند - فرمودند که حاضر شوند - تمامی مبلغ دو دو روپیه نذر گذرانیدند استفسار فرمودند که ملک و اخراجات بیگم چه قدر بود گذارش شد که پیداوار ملک مبلغ سیزده لک روپیه و اخراجات مبلغ بیست لک روپیه در هر سال بقدر مبلغ هفت لک روپیه از آمدنی کم میباشد باز استفسار فرمودند که رابطه اتحاد و یکرنگی صاحبان عالی شان و سرکار خالصه جی چه طور مشاهده ساختند - گذارش کرد که مثل آفتاب عالمتاب روشنی افزای دیده عالم و عالمیان است باز پرسیدند که با حرا از ملاقات کپتان صاحب پرداخته عرض نمود که کپتان صاحب بسیار دانای دوران است ملاقات نموده ام کپتان صاحب گفته بودند که بطرف مهاراجه بهادر برو بیداو شان مسافر پرور اند بنده را زیاده از حد اشتیاق تلثیم قدوم میمنت لزوم بود اگر به این تقریب اتفاق ملازمت نمیگردید تاهم بعهده وکالت حاضر میشدم - باز مستفسر شدند که از کدام علم خوب واقف اند - عرض ساخت که در فن قواعد پلاٹن و آبادی ملک ویران و تیاری باغ نو احداث بطرز پسندیده و آئین دل گزیده دستگاهی کلی دارم - فرمودند که دو پلٹن بشما حواله خواهند شد و باغ بطرز مرغوب تیار باید کنانید - مبلغ یک هزار نقد و یک دو شاله به انتون صاحب فرنگی رخصت فرمودند - سلیمان معتبر کپتان صاحب مع مراسله سفارش محمد شاه نامی کشمیر واله حاضر گشت - سرکار والا استفسار احوال کپتان صاحب فرمودند - مبلغ یک صد روپیه عطا گردید - باز شاه مسطور بشرف ملازمت پرداخت - پروانه واگذاری جاگیرات بنام ناظم کشمیر حسب الاسفارش کپتان صاحب زیب ترقیم یافته و مبلغ سه صد روپیه وجه اخراجات او عطا فرمودند - سرکار دولتمدار از زبان مبارک پرسیدند که از کپتان صاحب استفسار شده بود که اگر تقصیرے بوده باشد سزاے آن بیان فرمایند کپتان صاحب گفت که سزاے لایق پادشاهان والا تبار و سلاطین بختیار آن است که تقصیر او معاف فرمایند

و به ذیل عفو پوشند - باز فرمودند که بر بادشاهی دشمنان غلبه آوردند و او قرار بر فرار داد هنگام فرار دستار از سرش
بر زمین افتاد و افواج طرف ثانی بنا بر غارت و تاراج ڈیره اش مشغول شد - باز بادشاه مع افواج خود بر لشکر
طرف ثانی که غافلانه بتاراخت می پرداختند مثل باد و برق افتاد و خرمن هستی اکثری به آتش فنا سوخته شد -
همین قسم سلاطین جرات و جسارت می سازند - بتاریخ هشتم ماه هاڑ در وقت سواری نواب سرافراز خان
بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت عرض نمودند که بعد از مدت دیدار داده اید عرض نمود که بباعث کسلمندی
طبع بهره یاب نشده ام ارشاد فرمودند که عنقریب ما هوا از کشمیر می آید وجه اخراجات لشما عطا می شود
سرکار والا بر احوال شما متوجه است - دیوان چند ربھان معتبر کنور شیر سنگھ مع یک راس
اسپ بشرف ملازمت کثیر الموهبت پرداخت - سرکار والا استفسار احوال آبادی پشاور و تحصیلی
فصل ربیع فرمودند التماس نمود که بجهت شادی دختر آمده ام مبلغ پانصد روپیه در وجه منبول عطا گشت - فیما بین
زمینداران جماعه دار خوشحال سنگھ و سردار وساوا سنگھ مجادله و مقابله گردیده چند کس از
طرفین زخمی شدند - سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که اگر جماعه دار اولاً اطلاع این معنی در سرکار می
داد هرگز خون در این ملک نمی گردید - جماعه دار گذارش نمود که چندین کار همین طور می سازیم و در سرکار
والا گاهی گذارش نمی کنیم - فرمودند که برای همین در آب غرق می شوند جماعه دار دست بسته تقصیر خود
معاف کنانید آتش قهر سلطانی به آب عجز و نیاز جماعه دار جی انطفای پذیرفت - سرکار دولت مدار از
اودی تابیله صاحب استفسار فرمودند که سردار تیج سنگھ مبلغ ده هزار روپیه در سایر و مبلغ
هفتاد هزار روپیه در ملک پشاور اضافه کرده است - مومی الیه گذارش ساخت که رقم مبلغ ده هزار
روپیه بابت شراب خانه و قمار خانه از سایر موقوف نموده بودیم شاید همان رقم را باز جمع کرده باشد و
مبلغ هفتاد هزار روپیه معامله ملک پشاور در ذهاب و ایاب سردار دوست محمد خان ویران
و تلف بود الحال که آمد و رفت سردار مسطور در حیز تعویق افتاده همان مبالغ را مجرای از زمینداران گرفته
باشد - سرکار عالی تمام حقایق هذا را بطرف سردار مذکور ترقیم فرمودند سردار مذکور در جواب آن عرض
رسان گردید که صاحب با فراست درست بیان نموده درین معنی هیچ تفاوتی و تباعدی نیست
وکیل راجه نیپال والا حسب الطلب مشرف خدمت گردید دو زنجیر فیل با هودج و جل کمخواب
و یک راس اسپ و مالای و مشک و چند تھان چین و ماچین وغیره بنظر مبارک گذرانیده
سرکار بلطف آثار مستفسر خیریت راجه مذکور شدند - باز فرمودند که اتفاق رفتن شما در نیپال شده
بود بیان نمود که بسبب رسیدن تخالیف از کالنشی جی مراجعت ساخته ام - مبلغ دو صد و پنجاه روپیه

در وجه ضیافت و مبلغ دو صد روپیه بابت انعام دو زنجیر فیل و یک راس اسپ عطا شد - عرضی اخبار
نویس پشاور گذارش شد که در شب قدر اقوام مسلمین و افغان مجتمع و فراهم شده به اشتغال نوایر جدال
و قتال پرداختند و افواج سرکار دولتمدار به آن طرف رفته مستعد بجنگ و پیکار شدند اکثرے از طرف
ثانی بکار آمدند و بقیه السیف گریخته رفتند - سرکار عالی از شنیدن این خبر شلق توپ خانه کنانیدند -
بتاریخ شانزدهم ماه مذکور ارشاد والا به سردار منگل سنگه شعشه ظهور بخشیده که مع پانصد سوار جرار و
سی و یک زنبورک و یک ضرب توپ بطرف ملتان روانه شده به تحصیلی مبالغ باید پرداخت
پروانه فیض نشانه بنام دیوان ساون مل ناظم ملتان زیب ترقیم یافته که درین وقت
سردار منگل سنگه بطرف ملتان مامور شده مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت مع ظروف
شیرینی به سردار موصوف حواله باید ساخت و موازی دو صد مانی یعنی (فی مانی ۲۰ پنجه ۱۲ آثار من بوزن انگریزی)
در وجه سواران بنابر اخراجات باید داد - و هنڈویات بجلدی ارسال جناب والا باید نمود - مراسله
کپتان صاحب بمطالعه فرحت ساطع در آمد که حکیمی حبوب قبض کشا که از استعمال مرض بلغم
لاحق بدن نمی شود تیار ساخته - در سال اول مبلغ دو لک و پنجاه هزار روپیه وجه فروخت آن مشار الیه
وصول شده - باز حبوب مرتبه او در کلکته و بنارس و دهلی و لودهیانه بفروخت در آمدند
عرضی لاله کشن چند گذارش شد که کپتان صاحب حبوب هائے استعمال فرموده اند
سرکار والا او لائے را استعمال کنانیده باز خود تناول فرمایند - عرضی سردار فتح سنگه مشعر ورود
در ڈیره اسمعیل خان و تصرف در آن ملک و مقرری جاگیر مبلغ یک لک روپیه به نواب ناظم
آنجا و گرفتن سی و شش ضرب توپ و چهار غباره و زنبورک وغیره اسباب جنگی از آنجا به نظر
مبارک گذشت - رتن چند راکڈه طلای و مبلغ پانصد روپیه نقد مرحمت گردید و شلق توپخانه
رونق ظهور یافت - درین وقت سرکار والا از راه تفقدات متواتره و عنایات متکاثره جاگیر مبلغ
پنجاه هزار روپیه در کشمیر به صاحبزاده بلند اقبال عطا فرمودند و پروانه بنام ناظم آنجا در باب عمل و
دخل کنانیدن آدمان صاحبزاده موصوف در جاگیر زیب ترقیم یافته - پروانه بنام کنور نونهال سنگه
قلمی شده که قبولیت مبلغ چهار لک روپیه بابت ڈیره اسمعیل خان و مبلغ پنجاه هزار روپیه
بابت معامله ٹانک و بنون و اسپان و شتران و اسپ مادی در سرکار دولتمدار ارسال دارند
و آنچه اضراب توپ و زنبورک هائے وغیره اسباب از ڈیره بر آمده است مفصل عرض باید داشت
و تمام احوال محاصل ڈیره و مورتهه و کولاچی و بهارپور و بابرات و درابن و عیسی خیل

و وزیری و وکاله باعث منشرح خاطر در سرکار والا ارقام سازند و آنچنان ساعی شوند که کسے از معامله خورد و برد نسازد ذمه شما است +

آمدن مراسله مین صاحب بنابر اشتیاق ملاقات و آمدن شاه زاده کریم بخت برادر زاده دهلی واله و رخصت صاحبزاده بلند اقبال بطرف ملتان و احضار مصنف تاریخ هذا حسب الامر سرکار والا مدار و آمدن قاضی حسن وکیل شجاع الملک و پروانه بنام کنور جی و عرضی سردار لهنا سنگه سندهانواليه و ارشاد بنابر نذرات روز دسهره و رخصت وکیل راجه پتیاله +

درین وقت آدم مین صاحب باحراز ملازمت سراسر سعادت پرداخته مراسله صاحب مسطور مشعر اشتیاق راحت آیات بنظر فیض اثر گذرانید - مراسله مشعر استحکام روابط مبانی اتحاد و طلبید نش حسب الصلوح کپتان صاحب زیب ترقیم پذیرفته و مراسله کپتان صاحب در باب صلاح لازم الافتراح محبت اور قم زده کلک اتحاد سلک شده - شاه زاده کریم بخت برادر زاده شاه زاده دهلی واله بدریافت مواصلت سراسر افادت پرداخت و دو راس اسپان خوش قامت برنگ کمیت و قبضه شمشیر و تفنگ و کرچ بنظر راحت اثر گذرانید - سرکار والا به تعظیم و تواضع برکرسی نشانیده مستفسر خیریت و احوال ملک هندوستان و نسق و نظم صاحبان عالی شان و آبادی ملک گردیدند - مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت و مبلغ یک صد روپیه بابت جلوانه اسپ و انعام به آدمانش حواله گردید - بتاریخ بیست و ششم ماه مذکور صاحبزاده بلند اقبال بطرف دار الامان ملتان مامور شده مبلغ سی هزار روپیه بطریق تفریق در آن ملک تنخواه شده - پروانه فیض نشانه بنام دیوان ساون مل قلمی گردید که به تعظیم و تکریم تمام استقبال صاحبزاده بلند اقبال باید ساخت و مبلغ پنج هزار روپیه بطریق ضیافت مع شیرینی و یک راس اسپ با زین طلای به صاحبزاده موصوف و مبلغ دو هزار روپیه نقد و شیرینی در وجه سردار منگل سنگه و جیت سنگه حواله باید نمود و هر گونه در اطاعت و فرمان برداری و خدمت گذاری و فدویت شعاری دقیقه از دقایق حزم و احتیاط فروگذاشت نباید ساخت و قدغن بلیغ بتاکید مزید به کنور صاحب گردید که از ابتداے موضع نیاز بیگ تا دار الامان ملتان در اثناے راه به تلفی زراعت بوجهی من الوجوه نباید پرداخت بلکه محافظت و حراست ملک قرار واقعی باید نمود - مبادا که در ویرانی ملک گله گذاری و شکایت کپتان صاحب گردد که تا علاقه دیوان ساون مل را

مثل شرق پور خراب و تلطف ساختند و ماموری شماحسب الصلاح کپتان صاحب محض بنا بر نسق و نظام ملک شکارپور شعشه ظهور بخشیده - لاله سوہن لعل سوری مصنف کتاب مستطاب تواریخ ہذا حسب الامر حاضر الخدمت شده - فرمودند که استرخاے لسان سرکار عالی از تاثیر کدام کوکب گردیده است بنده کتاب جامع بہتی مطالع کنانیده که موافق زائچه ولادت باسعادت سرکار والا اقتدار تاثیر کوکب مطابق آمد تفصیل آن بطریق ایجاز آنکه کسے را که درخانهٔ نجم عطارد باشد اوراعرض استرخاے لسان لاحق مے شود سرکار والا شنیده بسیار خوشنود و منشرح شدند - باز بھائی صاحبان بمطالع کتاب پرداختند طلب به احسنت کشادند - باز سرکار والا فرمودند که ہرچه پوجاے این کوکب بوده باشد عرض باید نمود گذارش شد که از پوجاے عطارد تمامی برہمنان و پنڈتان خوب طور واقف اند و آنچه در زعم راقم ہذا میباشد حسب الارشاد ثانی گذارش خواہد گردید - مبلغ یکصد روپیه وجه انعام به راقم ہذا اعطا گشت - قاضی حسن وکیل شجاع الملک بدریافت ملاقات تلطف آیات پرداخت سرکار دولتمدار استفسار مزاج شاه معزالیه فرمودند - وکیل مذکور گذارش نمود که شاه معزالیه استفسار ساخته که از ادویه کدام حکیم سرکار عالی را صحت کلی حاصل شده و اعاده قوت زائله گردید سرکار دولتمدار فرمودند که بفضل ستری اکال پورکھ جی سرکار عالی را احتیاج حکیم نیست و نخواہد بود که فضل آن مفضال حقیقی بر لحظه و ہردم در کار و مطلوب است لیکن در عالم ظاہری از ادویات مجربه بھائی صاحبان ترن تارن دو جہان سرکار والا را شفاے کلی از دار الشفاے آن حکیم حاذق عطا شده است - باز سرکار دولتمدار فرمودند که شاه معزالیه فتح قندہار کرده بود لیکن بمقتضاے اراده او سبحانهٔ تعالے جل شانهٔ سرانجام نشده و مبالغ بسیار خرج شده حالا مرضی سرکار والا به صلاح کپتان صاحب درباب عمل و دخل کنانیدن شاه در آن ملک تحقق و ثابت است که شاه معظم الیه را به افواج صاحبان عالی شان و سرکار خالصه جی برمسند سلطنت و خلافت آن ملک نشانیده آید - قاضی مسطور گذارش ساخت که شاه معزالیه در لودھیانه اقامت پذیر بود اوصاف و اخلاق حمیده سرکار والا اقتدار ورد زبان میدارد که مثل مہاراجه بہادر در کرم گستری و سخاوت و شجاعت و افواج و ملک و بندوبست وغیره اوصاف سلاطین و اخلاق خواقین محلے بزیور حسن اخلاق خلیق متواضع احدے در تمام ملک نیست اگر سرکار عالی شاه مذکور را از راه کرم بخشی تاج بخشی برسلطنت آن ملک قایم و مستقل سازند یادگار تمام عمر و نام نیک سرکار دولتمدار در تمام اقالیم معروف و مشہور بیشتر از بیشتر خواہد شد - باز فرمودند که سردار سلطان محمد خان گذارش مے نماید که شاه معزالیه را بر تخت کابل متمکن و مستقر فرمایند بنده در عہده وزارت خواہد ماند - قاضی مذکور عرض کرد که اوراچه قدرت و مجال درباب وزارت میباشد

از اقبال عدو مال سرکار والا سر انجام تمام کار و بار بوجه احسن خواهد شد - فقیر عزیز الدین گذارش ساخت
غریب نواز من شمشیر کار خود و کارد کار خود مے سازد - پروانه بنام کنورجی زیب ترقیم یافته که این قدر ملک
موافق تفصیل ذیل در تصرف شما بباشد در این ملک چه قدر افواج سواری و پیاده و مبالغ نقد در سرکار والا
حواله مے سازند مفصل گذارش سازند - جاگیرات سابقه - پالم مبلغ یک لک و بیست و پنج هزار روپیه -
گهیبی مبلغ شصت و یک هزار روپیه - بولاقی چک مبلغ بیست هزار روپیه - مواضعات ماجه
مبلغ دو هزار روپیه - گهوسن مبلغ بیست و یک هزار روپیه - عطایات قصور مبلغ پنجاه و یک هزار روپیه
و هرم عدالت مبلغ بیست و یک هزار روپیه - ڈیره اسمعیل خان مبلغ یک لک و پنجاه
هزار روپیه - سایرات مبلغ یک لک و سیزده هزار روپیه - عیسی خیل مبلغ چهل و یک هزار روپیه
دفعه مبلغ نود و دو هزار روپیه - بدین تفصیل - درابن مبلغ پانزده هزار روپیه - جودان مبلغ
ده هزار روپیه - سورت مبلغ بیست و پنج هزار روپیه - کولاچی مبلغ شانزده هزار روپیه - پنیاله
مبلغ یازده هزار روپیه - برلی و لونده مبلغ پانزده هزار روپیه - دفعه مبلغ ۳ لک و هشتاد هزار
روپیه - ٹانک مبلغ یک لک و پنجاه هزار روپیه - بنوں مبلغ شصت و یک هزار روپیه -
کاله باغ مبلغ چهل و یک هزار روپیه - سوری مبلغ بیست و یک هزار روپیه - ایضاً مبلغ
بیست و یک هزار روپیه - در پروانه فیض نشانه مرقوم شده که پاس خاطر و رضامندی سردار عطر سنگه
سندهان والیه و راجه سوچیت سنگه وغیره سرکردگان شل سرکار والا نگاه باید داشت و
چهل سواران رجمن به آن طرف مامور شده اند آنچه باقیات آن ملک بوده باشد حواله سواران ساخته
مع قلاوه سگان در سرکار والا باید فرستاد - عرضی سردار لهنا سنگه سندهان والیه بابت
فتح و فیروزی قصبه جبندال و محبوس فساد پیشگان و تحصیلی آن ملک به اتفاق کرم سنگه و
چیتر سنگه کالیان والیه گذارش شد - حضور والا از سماعت عرضی منشرح و منفرح گردیده یکدو شاله
و مبلغ یک صد روپیه به نیهگا راج نامی وکیل سردار مسطور عطا و مرحمت شده - درین وقت
پروانجات تفقد آیات بنام صاحبزاده بلند اقبال کهڑک سنگه و کنورجی و دیوان ساون مل
در باب ارسال دو راس اسپان باساز طلای و پانصد و بیست و پنج تنکی طلای نذر روز مبارک دسهره
و بنام راجه گلاب سنگه ۳ راس اسپان و تنکی هاے طلای بقدر مندرجه صدر زیب ترقیم پذیرفتند
که پیشتر از روز مبارک دسهره در سرکار والا رسانیده دهند - رخصت وکیل راجه نیپال والیه
شگفته ظهور بخشیده - یازده پارچه از قسم دوشاله هاے نفیسه وغیره و دو راس اسپان به راجه مسطور و نه پارچه

ومبلغ پانصد روپیه نقد وجوڑی کڑہ طلای به وکیل مذکور وجه رخصتانه حواله شده +
صدقات وخیرات روز سنکرانت ماه مبارک ساون ومشاهده طلسم مرسله
هالن صاحب وعطاے جاگیر به کنٹلین صاحب وآمدن یکے صاحب
لوگ نووارد وذکراذکار سرکار دولتمدار وآمدن اخبار ملتان واحضار زمینداران
موضع کهیم کرن ومراسله کپتان صاحب وعرضی دیوان ساون مل ناظم ملتان
وارشاد به قاضی حسن وتحمیل شجاع الملک وعطاے جاگیر در وجه راجه
رحیم الله خان راجوری واله وسماعت سایر جونگیات واحضار راقم
تاریخ هذا در حضور مهاراجه بهادر ورخصت انتون صاحب فرنگی وعرضی
کنور جی بابت ڈیره وعرضی لاله کشن چند وذکراذکار کپتان صاحب +
روز سنکرانت ماه مبارک ساون سرکار دولتمدار رسی ویک پوشاک ومبلغ هفت هزار روپیه نقد
وغیره اسباب مع اسپان ویک زنجیر فیل وماده گاوان در قلعه لاهور سنکلپ فرموده به برهمنان
دادند۔ آنکه طلسم هالن صاحب درسرکار والا ارسال داشته بود ملاحظه فرمودند وبر سر انگشت
چسپانیدند۔ باز فرمودند که قدرے تفاوت شده طلسم مرسله او بسیار احسن وانسب است۔ درین
وقت از راه وفور عنایات موضع هوی وال بمقابله مبلغ یک هزار ودو صد روپیه در وجه
هوی کار کنٹلین صاحب وموضع ترے وندٹ به محاصل مبلغ یک هزار وشش صد
روپیه حواله کنٹلین صاحب فرمودند۔ بتاریخ چهارم ماه مذکور کدام صاحب لوگ
نووارد لاهور گردیده ظاهر ساخت که از راه بالا نزد راجه گلاب سنگه آمده متوسل شده بودم
راجه معز الیه چهار مواضعات ویران داده قبولیت اجاره آن از بنده نویسانیده۔ کاغذ تشخیص را
پاره کرده آمده ام۔ بعد از عرصه چهار ماه مبلغ چهار صد روپیه اضافه در مواضعات گردیده۔ راجه مسطور
نیاز مند را مرخص ساخت که آئین مبلغ یازده لک روپیه خراب نشود۔ مبلغ دو صد روپیه عطا فرموده
ارشاد فرمودند که قصبه شرق پور را آباد باید ساخت۔ باز سرکار گردون اقتدار از زبان مبارک
فرمودند که مبلغ هفت لک روپیه را ملک پشاور است واز آنجا چیزے بحیطه ایصال نه در آمده
وبابا لچهمن سنگه مبلغ سیزده هزار روپیه از ملک ماهچه وصول کرده آورده۔ باز فرمودند که
شهر پناه ترن تارن مع چهارده دروازه کلان که آمد ورفت مع هودج بسهولیت وآسانی
باشد تیار کنانیده شود۔ سردار دهنا سنگه ملوئی فربه وشکم کلان دارد ومردے شجاع و

بهادر است که هنگام جنگ قدم بعقب نمی کشد - باز فرمودند که سپاهیان گورکهیه را ارشاد والا صادر
شده که در پلټن گلاب سنگهه بهرتی کرده شود سپاهیان گذارش کردند که در پلټن گورکهیه هاے نوکری خواهیم
ساخت - ارشاد والا به راجه گلاب سنگهه گردیده که سپاهیان را بدر سازند که عدول حکم سرکار عالی ساخته
اند - از روے اخبار کیفیت فراهمی زمینداران شرارت پیشه در نواحی کوټ مهټن واضح راے اشرف
شده از راجه کلان استفسار فرمودند که درباب روانگی سردار منگل سنگهه همراه دیوان ساون مل
بطرف کوټ مهټن چه قسم صلاح لازم الافراح میباشد - راجه کلان گذارش ساخت که ماموری سردار
همراه دیوان ساون مل احسن وانسب است لهذا پروانه عالی بنام دیوان مسطور قلمی گردیده که مع سردار
مذکور در کوټ مهټن رسیده به نسق ونظام امورات متعلقه آنجا باید پرداخت - باز فرمودند که زمینداران
هنگام مقابله قرار برفرار خواهند داد که مقابله زمینداران بالشکر سرکاری متعذر ومشکل است - زمینداران موضع
کهیم کرن بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته نالش واستغاثه از دست کارداران سردار
شام سنگهه اټاری واله در سرکار گردون وقار ساختند که بازوے بایان حواله سردار لهنا سنگهه
مجیټهیه گردد وکمان افسری سردار اټاری واله موقوف شود - دیگر تعدادی یک صد دوکان از
قصور وپنجاه دوکان از موضع کهیم کرن بسبب ظلم وتعدی ویران شده در فیروزپور آباد گردیده بتعمیر
وترمیم دکاکین پرداخته اند وازروزیکه آوازه رونق بخشی سرکار دولت مدار درین ملک سامع افروز
خلائق شده است ازهمان روز احدے از زمینداران به آن روے آب روانه نمے شود وهرکسے به
امید رونق بخشی سرکار عالی وحصول منافع دنیاوی درخانمان توقف است ازآنجاکه از ابتداے
تباشیر صبح اقبال غور وپرداخت زمینداران مطمح نظر مبارک میباشد لهذا کمان افسری سردار
اټاری واله موقوف فرموده تفویض زمینداران به سردار مجیټهیه گردید - ارشاد والا بتاکید
مزید صادر شده که بشرط آبادی ملک ورضامندی رعایا به تحصیلی معامله باید پرداخت وهرگونه غور و
پرداخت زمینداران مدنظر باید داشت - مراسله کپتان صاحب مشعر غصبیدن مال و
مواشی آن روے آب ستلج درعلاقه پاک پټن گذارش شد لهذا پروانه بنام رتن چند کاردار
پاک پټن زیب ترقیم پذیرفته که جهت جواب دهی هذا خود را درجناب والا حاضر باید ساخت و
آنچه مال ومواشی آنروے آب ستلج درعلاقه شما بوده باشد واپس کنانیده حواله آدمان کپتان
صاحب باید کرد وتاکیدنامه مشعر هذا بنام دیوان ساون مل زیب صدور یافته - سرکار
والا به زبان مبارک فرمودند که صاحبان عالی شان درعقل وفراست وغور وپرداخت

رعایا کمال متوجه اندکه برامید او شان رعایاے سرکاری از خانمان خود جلاوطن گردیده در ملک بیگانه نه آباد مے شوند- افسوس صد افسوس بر دانای آدمان سرکار دولت مدار است که از دست جور و جفاے آن سفاکان مردمان فرار شده در ملک بیگانه به تعمیر دکاکین مے پردازند- عرضی دیوان سلون مل شعر روانگی خود بنابر بندوبست مردمان فراری ہاے بطرف کوٹ مهٹهن گذارش شد- پروانه بنام صاحب زاده بلند اقبال زیب تبلیغ پذیرفته که در حضوری باغ قیام بفرحت و مسرت تمام باید داشت و سردار منگل سنگه و جیت سنگه را مع افواج شایسته همراه دیوان مذکور مامور باید ساخت- ارشاد والا به قاضی حسن وکیل شجاع الملک گردیده که سرکار دولتمدار حسب الصلاح و تجویز کپتان صاحب بر احوال شاه معزالیه متوجه میباشد در عرصه اندک افواج مسلمین همراه شاه موصوف معین و مامور خواهد شد- تصرف در کابل و قندهار کنانیده مے آید قاضی مسطور گذارش نمود که شاه معظم الیه را بر سرکار عالی توقعات چند در چند میباشد و نسق و نظام امورات سلطنت محض از توجه سرکار مدنظر فرحت اثر میدارد- راجه رحیم الله خان راجوری واله را عوض قصبه نارووال جاگیر مبلغ دوازده هزار روپیه در خطه کشمیر جنت نظیر مرحمت گشته و پروانه بنام ناظم آنجا بنابر عمل و دخل کنانیدن راجه مذکور در جاگیر زیب ارقام یافته سرکار عالی اقتدار بتاریخ سیزدهم ماه مذکور به دیوان دینا ناته ارشاد والا فرمودند که کاغذ تفصیل چونگیات در سرکار گردون اقتدار گذارش باید نمود مشار الیه حسب الارشاد التماس نمود که مبلغ دو لک و پنجاه هزار روپیه بالتفصیل این است- سیّد واله مبلغ یازده هزار روپیه- کوٹ کمالیه مبلغ پنج هزار روپیه- پاک پٹن مبلغ چهار هزار روپیه- چونیان مبلغ چهارده هزار روپیه- سهڑار پنج سنگه مبلغ پانزده هزار روپیه- کوٹ کپوره مبلغ هفده هزار روپیه- هری کے مبلغ هفت هزار روپیه- کاله مبلغ سه هزار روپیه- سرهالی مبلغ یک هزار روپیه- ترن تارن مبلغ یک هزار روپیه- چوکیات مبلغ بیست هزار روپیه- ککری وال مبلغ سی و چهار هزار و پانصد روپیه- کاهنووان مبلغ سی هزار و یک صد و پنجاه روپیه- جالندهر مبلغ هژده هزار روپیه- راهون مبلغ بیست و پنج هزار روپیه- حاجی پور مبلغ دو هزار روپیه- جسوان مبلغ ده هزار روپیه- ڈنگه مبلغ چهار هزار روپیه- شام چوراسی مبلغ یک هزار روپیه- هریانه مبلغ چهار هزار روپیه- پٹهان کوٹ و سجان پور مبلغ دو هزار روپیه- نور پور مبلغ یک هزار روپیه- جسروٹه مبلغ یک هزار و پانصد روپیه- ڈنگه مبلغ نه هزار و

پانصد روپیه - کانگڑه جی مبلغ دو هزار و پانصد روپیه - کوٹله مبلغ پانصد روپیه - گهر شنکر
مبلغ دو هزار و پانصد روپیه - قصور مبلغ ہٰ هزار روپیه - محفل موریان مبلغ سه هزار روپیه -
نیاز بیگ و اچهره مبلغ شانزده هزار روپیه - بتاریخ شانزدهم ماه مذکور راقم هذا در سرکار
عالی حاضر شده سرکار دولتمدار فرمودند که برهمنان التماس ساختند که در ماه بهادون سرکار دولتمدار
پر لوگ جا بجاے مقرر فرمایند که روز بروز صحت کلی حاصل خواهد شد و ماه مذکور بر سرکار والا خوب
نیست شما از راه علم خود بیان نمایند که سرکار والا از بر اظهار شما اعتماد و اعتبار کلی است بنده التماس
ساخت که ماه بهادون بر ذات مبارک بسیار خجسته و مبارک و همایون است و نشانیدن پر لوگ
هاے باعث مزید منافع است که الصدقة ترد البلا و تزید فی العمر - باز فرمودند که شما وکیل سرکار
دولت مدار و علم نجوم را چرا خوانده اند - بنده التماس ساخت که بسبب شوق دلی در خواندن علم
صرف اوقات شایسته نموده شد فرمودند که این معنی درست نیست خواندن شما محض براے
سرکار والا است که غرض برهمنان براے غرض شکم میدارند و شما را سواے راست گوی و خیر
خواهی سرکار دولتمدار هیچ مرکوز ضمیر نیست - باز فرمودند که کدام سنگه از گجرات کلان وارد و
در علم رمل خبردار و هوشیار است و میگوید که ضمیر خوب طور عرض خواهم ساخت اگر مرضی شما باشد
او را طلبیده آید - بنده عرض ساخت که خوب لو از آمده حاضر شود و ضمیر سرکار گردون اقتدار عرض نماید
فی الفور رمال حاضر شد و سرکار دولتمدار از کرسی برخاسته بطرفے متوجه شده و چیزے در دست
مبارک نهاده تشریف آوردند رمال قرعه انداخته بیان نمود که رنگ چیز مخفی نیلگون میباشد
بنده گذارش کرد که رنگ سپید است و مایل به کبودی است باز رمال عرض کرد که قیمت کلان و
بسیار میدارد - سرکار والا تبسم فرمودند باز بنده گذارش نمود که قیمت او هیچ نیست لیکن بسبب
آمدنش در دست مبارک بلا قیمت است - باز رمال بعرض رسانید که چیز مخفی شکسته میباشد - بنده گذارش ساخت
که چیز پنهانی شکستنی نیست مگر از جاے خود شکسته شده است - سرکار والا فرمودند که چه چیز است رمال
مذکور خاموش شده متامل و متفکر گردید - راقم هذا عرض رسان گردید که پر کبوتر است فی الفور دست
مبارک کشاده به معاینه پرداختند و لب به احسنت کشادند - مبلغ پنجاه روپیه و یک پوشاک به رمال و
مبلغ یک صد روپیه به راقم هذا اعطا شده - انتون صاحب فرنگی بشرف ملازمت کیمیا خاصیت
پرداخت خلعت ہٰ پارچه و کنٹهه مروارید و جیغه و کلغی و بازو بند و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد وجه رخصتانه
حواله شده - عرضی کنور جی شعر قبولیت ڈیره اسمعیل خان مبلغ چهار لک روپیه گذارش شد - سردار

وساواسنگه عرض نمود که آمدنی ڈیره بقدر مبلغ شش لک وپنجاه هزار روپیه میباشد. سردار دهنا سنگه ملوئی گذارش نمود که غریب نواز اسابق ازین آمدنی آنجا بقدر بذا شنیده مبلغ چهار لک روپیه درست وراست است عرضی لاله کشن چند بنظر مبارک گذشت که کپتان صاحب وتمام صاحبان عالی شان درکوه سمله به عیش ونشاط مشغول وبارش هرروز مے بارد وهوا ے سرد موافق مزاج صاحبان عالی شان میباشد اگر کسے از وکیلان وغیره عرض ومعروض مے سازد لب بجواب نمے کشایند که براے سماعت احوال درین ملک نیامده ایم محض براے سیر این ملک اتفاق ورود فرحت آمود گردید سرکار دولتمدار فرمودند که کپتان صاحب ازراه پاک پٹن آمده بود. تمام ملک بے چراغ وویران بنظر آمد. کپتان صاحب کیفیت غیرآبادی ملک از ساکنان آنجا استفسار نموده. زمینداران گذارش ساختند که بسبب خلش ومزاحمت کارداران ملک تلف وخراب است. کپتان صاحب فرمودند که این معنے درست نیست وآنچه در فهمید صاحبان عالی شان آمده تحقیق وراست است که گاہے اتفاق ورود میمنت آمود سرکار دولتمدار درین ملک بجلوه شهود نرسیده لهذا ملک ویران وغیرآباد است +

پروانه بنام لاله کشن چند واحضار جوالا سنگه معتبر کنور شیر سنگه ورخصت او وارشاد بنابر احضار کنور پرتاب سنگه وشرف یابی وکیلان آنروے آب ستلج ووکیلان سندهه وعرضی لاله کشن چند واحضار شاه زاده دهلی وپروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال وعرضی راجه گلاب سنگه وپروانه درجواب وترقیم مراسلات بنام راجگان آن روے آب ستلج +

پروانه بنام لاله کشن چند طلبی شده که از کپتان صاحب بابت معافی محصول خطه کشمیر استفسار ساخته نقلم باید آورد که هرقدر کپتان صاحب از معافی درطریق ایق تشید اتحاد ظاهر سازد نقلم آرند که موافق آن پروانه بنام ناظم کشمیر درباب معافی محصول زیب ترقیم پذیرد. جوالا سنگه معتبر کنور شیر سنگه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته چند تهان لونگی ساخت بٹاله بنظر مبارک گذرایند استفسار احوال خیرخیریت کنور مسطور وکنور پرتاب سنگه فرمودند. مشارالیه گذارش نمود که شاه زاده صاحب از قوت لایموت محتاج وسرگردان است. مبلغ ده هزار روپیه در وجه عطایات اخراجات مرحمت شده ومن بعد یک دوشاله وجه رخصتانه بمعتبر مسطور ازسرکار روالا حواله گردیده وامر عالی زیب صدور یافته که کنور پرتاب سنگه بروز مبارک دسهره شرف یاب شود زیورات وجاگیر وجه گذران

مرحمت خواهد گشت - بتاریخ بیست و یکم ماه ساون وکیلان آن روے آب ستلج بشرف ملازمت سراسر
افادت مستفید و بهره یاب شدند - رائے هزارا سنگهه وکیل راجه نابهه واله دو راس اسپ
و یک زنجیر فیل و بیست و یک پارچات نفیسه براے سرکار دولتمدار و یازده پارچه براے صاحبزاده
بلند اقبال خالصه کهرک سنگهه و دوازده پارچه براے کنور نونهال سنگهه و ایضاً
براے بهای رام سنگهه و ایضاً براے راجه کلان و ایضاً بجهت راجه هیرا سنگهه و نه پارچه
جماعه دار. شیر سنگهه وکیل راجه پٹیاله واله دو راس اسپان و بیست و یک پارچات نذرانه
سرکار والا - یازده پارچه در وجه صاحبزاده بلند اقبال - و ایضاً به کنور نونهال سنگهه - و معتبر راجه
جیند واله یک راس اسپ نذر حضور دولت ظهور مع یازده پارچه - ایضاً به صاحبزاده بلند اقبال و کنور
نونهال سنگهه - و معتبر راجه کیتهل واله یک راس اسپ و ۳ پوشاک سرکار والا اقتدار و
صاحبزاده بلند اقبال و کنور جی بشرف ملازمت پرداخته نذرات مرقومه الصدر گذرانیدند و مراسلات
راجگان آن روے آب ستلج مشعر روانگی وکیلان مع تحائف در حضور والا رسانیدند - سرکار عالی استفسار
نویدات اعتدال مزاج راجگان فرموده و مبلغ یک هزار روپیه وجه ضیافت در وجه هر چهار کس معتبران حواله
فرمودند - وکیلان سندهه - درویش محمد خان و لاله آسانند به احراز ملازمت سراسر افاضت
معزز شدند - سرکار دولتمدار استفسار احوال بارنس صاحب و پانیجر صاحب فرمودند که در کدام
مکان تشریف میدارند - وکیلان گذارش ساختند که بارنس صاحب در کچه بهج و پانیجر صاحب
در بمبی بندر رخت استقامت میدارند و همراه صاحبان عالی شان و ناظمان سندهه
بنائے عهد و پیمان مستوثق مے شود - مبلغ هفت صد روپیه وجه در ماهه عطا شد - عرضی لاله کشن چند مع
نمونه بنات زنگار رنگ مرسله کپتان صاحب بنظر مبارک گذشته و در ضمن عرضی مرقوم بود که
کپتان صاحب از زبان مبارک فرموده اند که کدام سر کرده دانا و فهمیده کار و هوشیار و خبردار و بے
طمع دنیاوی این روے آب ستلج آمده به تصفیه و فیصله مقدمات مرجوعه سرکارین عالیین پردازد - معتبر سابقه
دیوی بخش لایق این کار نیست مثل سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه معتبر کلان مطلوب و در کار است
شاهزاده دیلی باحراز مواصلت سراسر افاضت پرداخته یک قبضه شمشیر و طمانچه و یک راس اسپ
و پیشکش بنظر مبارک گذرانید - استفسار احوال آن ملک فرمودند - مبلغ یک هزار روپیه وجه ضیافت و مبلغ
یک صد روپیه وجه جلوانه اسپ وغیره عطا و مرحمت شد - پروانه فیض نشانه بنام صاحبزاده بلند اقبال
زیب صدور یافته که سردار منگل سنگهه و چیت سنگهه و بهیه رام سنگهه را مع افواج شائل

دیوان ساون مل باید ساخت و خود به استحکام تمام قیام در کوٹ متھن باید نمود- عرضی راجه گلاب سنگھ بنظر مبارک گذشت که دریاے جہلم بسبب وفور بارش باران روبه طغیانی نهاد و سیلاب در پنڈ دادرخان رسید نمک بقدر مبلغ شش لک روپیه مستغرق شده- فرمودند که ناظم کشمیر آب در جہلم فرستاده بود و نمک بطرف علاقه دیوان ساون مل رفته نصفی نصفی ناظم کشمیر و ملتان اداے سازند- باز گذارش شد که منجمله مبلغ شش لک روپیه مبلغ دو لک روپیه نمک بابت بیوپاریان میباشد فرمودند که کیفیت هذا الطرف کپتان صاحب نوشته مے آید هرچه در طریق انیق رعیت پروری و آبادی ملک نقلم نعبت رقم خواهند آورد موافق آن حواله بیوپاریان خواهد شد- پروانه مشعر کیفیت هذا بنام لاله کشن چند زیب ترقیم یافته که از کپتان صاحب استفسار ساخته مرقوم نماید- معرفت راجه کلان وکیلان آن روے آب ستلج بابت جواب مراسلات گذارش ساختند لهذا جواب مراسلات مشعر رسیدن وکیلان مع تحایف نفیسه عالم اتحاد و ازدیاد مراتب وداد زیب

اخبار فتح و فیروزی دیوان ساون مل و احوال دهار اگر ساهد کانگڑه واله و مراسله سردار سلطان محمد خان و رخصت قاضی حسن وکیل شاه شجاع الملک و پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال و عرضی دیوان ساون مل و اخبار پشاور و شرف یابی دیوان حاکم راے و لوسیانیدن قبولیت ڈیره اسمعیل خان وغیره و آمدن فقیر عزیز الدین نزد دیوان حاکم راے و ترقیم پروانه بنام دیوان ساون مل و احضار سردار هری سنگھ نلوه و عطا شدن خلعت در وجه کنور جی و رخصت دیوان حاکم راے و عرضی لاله کشن چند بنا بر تقسیم شیرینی و ارشاد فیض مواد سرکار به دیوان حاکم راے و آمدن اخبار پشاور مشعر فتح و فیروزی و تشریف بردن بطرف ترن تارن و باز مراجعت از آنجا بطرف

جنڈیاله و شرف یابی در امرت سرجی ❋

بتاریخ دوم ماه بھادون عرضی دیوان ساون مل مشعر فتح و فیروزی و فرار شدن اقوام بدکیشان مزاری و بلوچان وغیره و تصرف در روجھان گذارش شد- سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که سردار منگل سنگھ و جیت سنگھ تاحال در آنجا نرسیده و دیوان مذکور قلم زن و شمشیر زن است موسد آفرین و احسنت فرمودند و دیوان مذکور خلش و تکلیف رعایا از دست

افواج سرکاری قلمی ساختہ بود لہذا پروانہ عالی بنام صاحبزادہ بلند اقبال زیب ترقیم پذیرفتہ کہ
تصدیعہ و مزاحمت بہ رعایا خوب و مستحسن نیست آیندہ بر وجہ خبرگیری و غور و پرداخت رعایا مد نظر
باید داشت در صورت دیگر ہرچہ تلفی زراعت وغیرہ از ملک متصرفہ دیوان مذکور خواہد شد بر کارداران
شما تنخواہات خواہند شد - بتاریخ صدر در باغ دیوان کرپارام بدرشن و دیدار دربار اگر ساہد ساکن
مکان کانگڑہ جی مشرف شدند - مشار الیہ عتاب و خطاب ساختہ کہ سرکار دولتمدار از احوال ملک
غافل و ذاہل اند - جواہر سنگھ بستری در ملک کوہستان بشرب شراب مشغول بودہ کار بد مے سازد
و مصر روپ لعل ملک دوابہ را ویران ساختہ است و مادہ گاوان و نرگاوان ساکن لاہور
گرسنہ مے مانند کسے آہہا را در دہان کاہ انداختن نمے دہد - لہذا الندا و لسان معاندان سرکار
دولتمدار شدہ است سرکار والا این گفتگوے ساہد مذکور شنیدہ خاموش شدند کہ فقیر سخن راست
درست و صادق ظاہر مے سازد - مراسلہ سردار سلطان محمد خان بدست پسرش گذارش
حضور فیض گنجور شد کہ در نسق و نظام الیف زئی ساعی و سرگرم و پلاٹن سرکار والا تا حال درین
ملک بماندہ اگر بفضل الٰہی بندوبست معاملہ وغیرہ رونق شمود بخشید النسب و اولی است در صورت
دیگر بہ اشتغال نوایر جدال و قتال خواہم پرداخت بہ یمن اقبال عدو مال و بتوجہ اہالی و رمال سرکار
مظفر و منصور خواہم شد - قاضی حسن وکیل شاہ شجاع الملک عز تلخیص یافتہ خلعت
ہفت پارچہ و مبلغ سہ صد روپیہ نقد وجہ رخصتانہ عطا شدہ و مراسلہ بنام شاہ موصوف مشعر تشید
اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد قلمی گردیدہ و زبانی ارشاد واجب الانقیاد صادر گردید کہ اگر
بفضل سری اکال پورکھ ارادہ تشریف آوری شاہ مسطور بہ این طرف بودہ باشد پس قاضی
مسطور مراجعت ساختہ حاضر شود کہ کدام سرکردہ شایستہ بنا بر استقبال و تقدیم مراسم ضیافت
وغیرہ عز ماموری خواہد یافت - پروانہ واجب التعظیم بنام صاحبزادہ بلند اقبال قلمی شدہ کہ
موافق صلاح و مشورہ دیوان ساون مل سردار منگل سنگھ و جیت سنگھ
در تقدیم خدمات و نیکو بندگیات سعادت اندوز شوند - از صلاح صواب دید کہ باعث خیر خواہی و
فدویت شعاری است نوعے تخلف و انحراف نسازند - صاحبزادہ بلند اقبال در کوٹ ہاٹن
قیام بہ استقلال تمام داشتہ در حفاظت و حراست ملک و خبرگیری رعایا سرگرم و ساعی شوند - دیوان
مسطور در عرضی گذارش ساختہ کہ از بدرقہ عنایات و توجہات بیغایات سرکار دولت مدار تصرف
در روجہان شعشعہ ظہور کشیدہ و بدکیشان فرار بر قرار دادہ منزوی زاویۂ نکبت و خمول گردیدند -

تعاقب آنها بسبب قلت افواج در آئین بهین ریاست مناسب نبود لهذا عمل و دخل قرار واقعی
در رو جهان کرده شد و یک مسجد کلان و حویلی وسیع و فراخ اندرون شهر بنا شد و تمام ملک
سیر حاصل و رعایا آباد است - سرکار والا اقتدار از ونتوره صاحب استفسار ساختند که
مسجد آنجا مثل مسجد وزیر خان خواهد بود ونتوره صاحب گذارش کرد که این مسجد بادشاهان
و سلاطین است و آن مسجد زمینداران و دهقانان است جاے دیگر چه مناسبت است -
اخبار پشاور مشعر هنگامه و فساد زمینداران شرارت پیشه در ملک دوابه و روانگی کنور شیر سنگه
و سردار تیج سنگه بنابر تنبیه و تادیب مفسدان و تدارک بدکیشان گذارش شد - سرکار والا
از سماعت اخبار خوشنود شده از زبان مبارک فرمودند که در آئین ریاست بسیار خوب و بجا شد - دیوان
حاکم راے مع چند تنگی طلاے و یک راس اسپ بشرف ملازمت سراسر افادت پرداخت
استفسار خیر خیریت و اعتدال مزاج کنور جی و آبادی ملک و امن و امان و مسافت کابل و ٹانک
فرمودند و معرفت بھای صاحبان و راجه کلان در باب نوشتن قبولیت ملک مفوضه کنور جی
ارشاد والا صادر شد - دیوان مذکور که مردے رساکار و دانا است اولاً لیت و لعل ساختند و ثانیاً از غلبه
آتش قهر سلطانی مخوف شده قبولیت نوشته داده از ابتداے سمت ۱۸۹۳ فصل خریف مبلغ هفت لک
و شصت هزار روپیه سال تمام ملک ٹانک - مبلغ یک لک و پنجاه هزار روپیه - خرچ مبلغ سی هزار روپیه
ڈیره اسمعیل خان - مبلغ یک لک و پنجاه هزار روپیه - خرچ مبلغ بیست هزار روپیه گهیبی - مبلغ
شصت و یک هزار روپیه در ماهیچه - مبلغ یک هزار و پانصد روپیه پلم بهار - مبلغ یک لک و پنج هزار
روپیه داخل سرکار والا اقتدار - مبلغ یک لک و بیست و پنج هزار روپیه و شتران یکصد - جمله هفت لک
و شصت و دو هزار و پانصد روپیه سال تمام و دیگر رسومات سرداران عالی شان و راجه هیرا سنگه
در نوکری سرکار والا اقتدار تعدادی شش لک و سی و هفت هزار - سه پلاٹن - سه لک سواران - دو لک
و سی هزار اضراب توپ هشت اخراجات شاگرد پیشه مبلغ نود و شش هزار و شش صد روپیه اخراجات
ڈیره مبلغ سی و شش هزار روپیه سرکار دولتمدار فقیر عزیز الدین را نزد دیوان مسطور فرستادند که بابت نذرانه سرکار
والا مدار و رسوم سرداران عالی شان و راجه هیرا سنگه ملک علیحده کرده باید داد - دیوان مذکور گذارش نمود که
مبلغ نقد در سرکار والا خواهم داد و براے رسوم سرداران موافق ارشاد عالی متعالی حاضرم - پروانه بنام
دیوان ساون مل قلمی شده که فرمایشات روز دسهره مبارک و دو راس اسپان مع مبلغ پنج هزار روپیه
و زین طلاے و ساز طلاے بابت نذر پیشتر از روز مبارک دسهره در جناب والا مآب رسانیده باید داد -

سردار ہری سنگھ نلوه مع یک راس اسپ و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیه نقد سروارنه و بیست
و پنج تنکی طلای بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - استفسار احوال ملک مفوضه او فرمودند و مبلغ
پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت عطا شده - درین وقت سرکار عالی مدار از راه عنایات متواتره
و تفقدات متکاثره خلعت یازده پارچه مع جیغه مرصع و مالاے مروارید و کلغی و بازوبند و شمشیر و یک راس
اسپ بازین طلای و یک زنجیر فیل با ہودج طلای به کنور جی عطا فرمودند - خلعت ہفت پارچه و کڑه طلای
به دیوان مسطور و مبلغ دو صد روپیه نقد به امیر بخش حواله شده - دیوان مذکور باز بطرف کنور جی رخصت
شده و عطا نامه ملک ڈیره اسمعیل خان به کنور جی حواله گردیده - عرضی لاله کشن چند بنظر مبارک
گذشت که در باب غرق شدن نمک در دریاے جہلم بابت بیوپاریان و سرکار دولتمدار از کپتان صاحب
استفسار فرموده بود کپتان صاحب در جواب آن نوشتند که وصولیت مبالغ نمک به بیوپاریان محض از
راه عنایات سرکار گردون اقتدار است احتیاج صلاح و گنجایش نیست - درین وقت امر جلیل القدر سرکار
به دیوان حاکم راے گردیده که تقسیم شیرینی شادی کنور جی حسب الارشاد باید کرد - سرکار والا اقتدار از
دیوان دینا ناتھ برکاغذ نویسانیده حواله ساختند - تفصیل سری اکال بونگه جی - کپتان صاحب سی
و یک من - راجه پٹیاله واله و راجه لاڈوه واله ایضاً - راجه نابھه واله بیست و یک من - راجه
کتیھل واله ایضاً - دیگر تفصیل در دفتر معلی موجود است - بتاریخ بیست و دوم ماه مذکور اخبار فرار شدن
سعادت خان بدکیش بسبب ورود کنور شیر سنگھ و سردار تیج سنگھ گذارش شده و باعث ابتہاج
مزاج وہاج بندگان عالی گردید - سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که بتاریخ بیست و دوم ماه صدر در باغ
و منتوره صاحب - و بتاریخ بیست و سوم در ٹیره - و بتاریخ بیست و چہارم در جہبال - و بتاریخ بیست
و پنجم در ترن تارن - و بتاریخ بیست و ششم ماه مذکور در شن و دیدار روز اماوس ماه بھادون نموده شود چنانچه
حسب الارشاد انتہاض رایات عالیات بطرف ترن تارن لمعه ظہور بخشید و بکوچ متواتره مندرجه الصدر بہره
یاب در ترن تارن شدند و بتاریخ بیست و ششم ماه مذکور الذکر مبلغ یک ہزار و یک صد روپیه ارداس کنانیدند
و لاله فتح چند معتبر بھای صاحب بشرف ملازمت پرداخت استفسار احوال عمارت ترن تارن
و بنگله اندرون دربار صاحب جی فرمودند - بتاریخ بیست و ہفتم ماه مسطور متوجه سیر و شکار بسمت موضع
مرادپوره گردیدند - و مبلغ پنج ہزار روپیه بنابر تیاری شہر پناه ترن تارن جی و تیاری چہار دروازه کلان به
بابو لچھمن سنگھ حواله گشته و بتاریخ بیست و ہشتم ماه مذکور روز اماوس ماه بھادون بسواری خاصه پرکرما کلان
نموده ارداس مبلغ پانصد روپیه کنانیده و درباران دری نزول اجلال آورده یک زنجیر فیل و یک راس اسپ و

ماده گاوان و پوشاک ہاے و مبالغ نقد سنکلپ فرمودند و مراجعت با فر و سعادت ساختہ قیام در دوکھ
نواران فرمودند و مبلغ یک ہزار و یک روپیہ بنا بر تیاری فرش پرکرمان کلان بہ لالہ فتح چند خطا گردید
و بتاریخ بیست و نہم ماه مذکور متصل جنڈیالہ تمامی سرداران عالی شان حاضر شدند - لالہ جواہر مل کاردار
جنڈیالہ مع چند ظروف شیرینی و نقد مع پنچان آنجا بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند - بتاریخ سیوم
ماه صدر بسواری خاصه پرکرمان یعنی (طواف) جنڈیالہ فرموده متوجہ سری امرتسر جی شدند - در
موضع مانان والہ اثناے راه پسر سردار فتح سنگھ مان یک راس اسپ و مبلغ یکصد روپیہ
نذر گذرانید - باز سرکار والا اقتدار رونق بخش سری امرتسر جی شدند +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه مبارک اسوج و شرف یابی سرکار والا
در دربار صاحب جی و ارشاد بنا بر طلبیدن اسباب از لاہور و احضار سردار
عطر سنگھ سندہان والیہ و عرضی دیوان حاکم راے و آئین تقسیم شیرینی و ارشاد
والا و بہره یابی راجه سوچیت سنگھ و ارشاد تقسیم ملک دیوان ساون مل و
ارشاد جہت تعداد پلاٹن و آمدن راے گوبند جلبس و صفائی فیمابین راجه
سوچیت سنگھ و راجه کلان و ارشاد معافی محصول سردار اٹاری والہ و احضار
معتبر کمیتان صاحب و ارشاد واجب الالتفات بنام سردار تیج سنگھ و عطاے
کمان انشہری سایر امرتسر جی و لاہور براجه کلان و رخصت و منتوره صاحب بطرف لاہور +

روز سنکرانت ماه مبارک اسوج بدستور سابقه مبالغ و پوشاک و یک راس اسپ و یک زنجیر فیل
خیرات و سنکلپ فرمودند - بتاریخ دوم ماه مذکور بسواری اسپ در دربار صاحب تشریف آورده جبین
سائی فرمودند و مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ ارداس نیاز اساس کنانیده بانذ اخل باران دری گردیدند -
ارشاد والا صادر شده که فراش خانہ مع خیام فیروزی احتشام و قنات ظفر آیات و بنگلہ نقره از لاہور در
امرتسر جی طلبیده آید - بتاریخ صدر سردار عطر سنگھ سندہان والیہ مع یک راس اسپ به
شرف ملازمت فیض درجت پرداخت - استفسار احوال آن ملک فرمودند - دیوان حاکم راے
گذارش ساخت که فرد تقسیم شیرینی در وجه سرکردگان عالی شان و افواج سواری و پیاده درست کنانیده
ارشاد فرمایند فرمودند که بسیار صلاح احسن است - حضور والا پانزده من - ایضاً صاحب زاده
کھڑک سنگھ و کنور شیر سنگھ و راجه ہیرا سنگھ - راجه کلان یازده من - ایضاً راجه
گلاب سنگھ و راجه سوچیت سنگھ و جماعه دار خوشحال سنگھ - سرداران سندہانوالیہ

ہشت من - ایضاً رام کشن - سردار تیج سنگھ نُه من - ایضاً مصر بیلی رام و فقیر عزیز الدین
و دیوان دینا ناتھ و سردار دهنا سنگھ ملوئی و اوی تابیله صاحب یازده من -
ایضاً و نتوره صاحب - دفتریان سی و هفت من - ایضاً متصدیان گلاب سنگھ
کرنیل هشت من - ایضاً مصر سکھراج و راجه پٹیاله واله بیست و پنج من - ایضاً راجه
جیند واله ایضاً راجه نابھه واله - ایضاً راجه کیتھل واله ایضاً راجه لاڈوه واله - روپڑ یازده
من - کپتان صاحب سی یک من - سردار آہلو والیه سی و یک من - لاله کشن چند و تیل
یازده من - رائے گوبند جس پانزده من - فی پیاده پلٹن یک آثار - حواله دار خورد یک و نیم
آثار - حواله دار کلان دو و نیم آثار - سارجن ۳ آثار - جماعه دار چهار آثار - میجر پنج آثار -
صوبه دار هفت آثار - کمیدان بیست و یک آثار - کرنیل چهار من - سردار تیج سنگھ
پنجاه و پنج من - دیگر تفصیل بسیار است درین مختصر نمی گنجد - باعث طویل کلام است - راجه سوچیت سنگھ
بیست و پنج تنکی طلای و مبلغ پانصد روپیه نقد بشرف ملازمت پرداخت - استفسار نویدات صحاح مزاج راحت
امتزاج کنور جی فرمودند - سرکار والا در خلوت جلوس میمنت مانوس فرموده به دیوان دینا ناتھ
ارشاد واجب الانقیاد فرمودند که آنچه ملک متصرفه سرکار والا در بطریق اجاره به دیوان ساون مل عطا
میباشد تفصیل آن در سرکار عالی گذارش باید ساخت - نامبرده عرض نمود که دار الامان ملتان مبلغ
چهار لک و هفتاد و دو هزار روپیه - جهنگ سیالان مبلغ دو لک و پنجاه هزار روپیه - کمالیه مبلغ پنجاه و
شش هزار روپیه - چند نیوٹ مبلغ پنجاه و شش هزار روپیه - سیدواله و فرید آباد مبلغ چهل و
شش هزار روپیه - جن کهرلان مبلغ چهل و یک هزار روپیه - گڑھ مهاراجه مبلغ بیست هزار روپیه -
ڈیره غازی خان مبلغ ده لک روپیه - قصبه اکال گڑھ مبلغ بیست و هفت هزار روپیه - قصبه
حافظ آباد مبلغ بیست و پنج هزار روپیه - رتن گڑھ و سردار پور مبلغ سی و شش هزار روپیه -
امام شاه مبلغ سی هزار روپیه - جمله مبلغ بیست و سه لک روپیه - باز از دیوان مسطور استفسار فرمودند
که آنچه پلٹن در سرکار گردون اقتدار میباشد تفصیل آن گذارش سازند - دیوان مذکور حسب الارشاد گذارش
ساخت - سردار تیج سنگھ چهار پلٹن - گلاب سنگھ و امیر سنگھ پنج بجیبان دو مصر سکھراج
چهار - اوی تابیله صاحب و کورٹ صاحب و نتوره صاحب هفت - سردار
هری سنگھ دو - راجگان بمع برادران سه - جماعه دار خوشحال سنگھ یک - دیوان ساون مل
یک - ناظم کشمیر سه - سرداران سندهان والیه یک - سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه یک

کنور جی سته - گلاب سنگه کرنیل لو یک - دهو کل سنگه دو - سردار فتح سنگه
اهلووالیه یک - صاحبزاده بلند اقبال یک - رائے گوبند جس مع یک راس
اسپ و نقد به احراز ملازمت سراسر سعادت معزز گردید - استفسار نویدات صحاح مزاج وهاج مبارک
کپتان صاحب فرمودند - باز از آب وهوائے قصبه بٹاله مستفسر شدند - رائے مذکور
گذارش نمود که آب وهوائے بٹاله قریب به اعتدال است ودرآنجا خلق الله در آرام کلی است
واز عارضه بدنی در مهد امن وآمان بفضل ایزد منان قیام میدارند - سرکار دولتمدار از زبان
مبارک فرمودند که روز دسهره مبارک در قصبه بٹاله ساخته درشن سری دیوی جی نموده آید -
فیمابین راجه سوچیت سنگه و راجه کلان بهادر که شعله نزاع وعناد مشتعل بود لهذا
حسب الارشاد فیض الفنیاد سرکار عالی بهائی صاحبان و فقیر عزیز الدین از طرف سرکار
دولتمدار نزد راجه کلان رفته فهمانیدند - باز به اتفاق راجه سوچیت سنگه در باران دری
راجه کلان آمده تصفیه ومصالحه بایکدیگر روبروئے راجه گلاب سنگه وغیره کنانیدند و اطلاع
این معنے درجناب کیوان مآب گذارش نمودند - سرکار عالی مدار از زبان دُرافشان فرمودند که
صلح فیمابین سرداران بسیار احسن و انسب است - پروانه عالی متعالی بنام کارداران ملک متصرفه
زیب صدور یافته که آنچه محصول سردار شام سنگه اٹاری واله بنابر شادی کنور جی بیاید
احدے مزاحم نشود اندرین باب تاکید مزید است - سلیمان مغنبر کپتان صاحب در بارگاه
سلطانی حاضر شده کیفیت دزدی این روئے آب به آن روئے آب در ملک محفوظه صاحبان
عالیشان گذارش ساخت - پروانه بنام کارداران دوابه درباب استرداد مال واسباب
مسروقه وارسال رضانامه صاحبان عالیشان زیب ترقیم یافته - پروانه واجب التعظیم بنام
سردار تیج سنگه زیب صدور یافته که مع کنور شیر سنگه بر گذر ناکمان قیام به استحکام
تمام داشته ونسق ونظام الیسف زئی قرار واقعی باید ساخت و تحصیلی آن ملک قرار
واقعی ساخته گذارش سازند - درین ویلا در سرکار عالی اقتدار گذارش شد که مستاجران لاهور و
امرتسر معامله آمدنی سرکار والا خورد و برد مے سازند لهذا کمان افسری سایرات لاهور و
امرتسر براجه کلان بهادر مرحمت شده که خبرداری وهوشیاری بکار برده از احوال سایرات
مطلع وواقف گردیده تمام محاصل آنجا را ماه بماه درجناب والا آب گذارش باید نمود - ونتوره
صاحب در سرکار گردون اقتدار گذارش ساخت که اسباب وردی پلاٹن وغیره تیار نشده

و روز دسهره عنقریب رسیده اگر ارشاد والا صادر شود در لاهور به تهیهٔ اسباب پلاٹن پرداخته شود۔ حسب العرض ونتوره صاحب رخصت از پیشگاه جاه و جلال عطا شده +

تیاری اسباب شلق روز دسهره مبارک و آئین تحصیلی مبالغ محصول بر سرگردگان و ارشاد والا به کنور شیر سنگه جهت فیصله حدودات راجه نابهه واله معرفت لاله کشن چند و عرضی لاله کشن چند و شرف یابی راجه گلاب سنگه و آمدن معتبر راجه بهدور واله و احضار کنور راجه پٹیاله واله و شرف یابی سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و احوال فقیر جالس لفس و شرف یابی سرکار مهاراجه بهادر در دربار صاحب جی و ارشاد به دیوان حاکم رائے و عطائے جاگیر در وجه سکندر خان و رخصت راجگان آن روئے آب ستلج +

بنا بر تیاری بیست و یک هزار کارتوس وغیره اسباب شلق توپ خانه ارشاد والا صواد به گوله اندازان صادر شده۔ راجه کلان گذارش ساختند که مال و اسباب سرگردگان عالی شان بطریق معافی محصول بسیار در لاهور و امرتسر می آید لهذا خساره و نقصان به مستاجران جلوه اعلان می پذیرد بنابران تجویز کرده شد که بنائے محصول همراه سرگردگان مقرر و معین گردد که در سال آئنده ادای کرده دهند و در ایام سابقه این رسم مستمره جاری شود۔ سرکار والا فرمودند که بسیار مناسب است۔ کنور کهڑک سنگه مبلغ یک هزار و پانصد روپیه۔ ایضاً کنور نونهال سنگه۔ کنور شیر سنگه مبلغ چهار هزار روپیه۔ سردار بیج سنگه مبلغ یک هزار و پانصد روپیه۔ سرداران سندهان والیه مبلغ ششصد روپیه۔ سردار دهنا سنگه ملوئی مبلغ پانصد روپیه۔ راجه کلان مبلغ دو هزار و یکصد روپیه۔ سرکار عالی اقتدار فرمودند که تنخواهات جاری باید ساخت۔ پروانه والا انجام کنور شیر سنگه زیب ترقیم پذیرفته که معتبر کلان خود را که بحلیه دانش و فراست محلے باشد بنا بر فیصله مقدمات حدود تا کوٹ کپوره و دونهی راجه نابهه واله نزد لاله کشن چند باید فرستاد که لاله مذکور حسب الارشاد والا فیصله حدودات موافق آئین مستوثقه سرکارین عالیین خواهد ساخت۔ عرضی لاله مذکور مشعر رسیدن یکے سوداگر مع تصویرات صاحبان عالی شان و نقشه هائے قلاع هندوستان و پادشاه لنڈن و فرانسیس و ایران در لودهیانه گذارش شد۔ پروانه در جواب آن صادر گشته که سوداگر مذکور را به حفظ و حراست در سرکار گردون اقتدار باید فرستاد۔ بتاریخ بیستم ماه اسوج راجه گلاب سنگه بابت محصول منڈی نمک مبلغ هشت لک روپیه نقد و مبلغ شش لک روپیه را اٹو بهوے

صرافان و یک صد و بیست و پنج نهار شتران و پنج قبضه شمشیر و چند تهان لونگی هاے ساخت پنڈداد رخان و برچهی هاے وغیره اسباب موافق آئین سال تمام بنظر مبارک گذرانید استفسار خیریت فرمودند- مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت عطا شده- معتبر راجه بهڈور مع یک راس اسپ و یک زنجیر فیل قشقه شادی کنورجی در امرت سرجی حاضر شده- سرکار والا مدار از استماع این معنے مقرون بهجت و سرور شده مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت در ڈیره اش فرستادند از روے اخبارات امرت سرجی کیفیت آمدن کنور راجه پٹیاله واله در سرکار دولت مدار واضح گردید بنابران مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد و پنجاه خوان شیرینی و ڈالی میوه جات در ڈیره کنور مسطور فرستاده استفسار خیر مقدم آن فرمودند- باز چند روز کنورجی حسب الارشاد سرکار عالی پایدار به احراز ملاقات الطاف آیات پرداخته مبلغ پانصد روپیه سروارنه و یازده اشرفی بنظر مبارک گذرانید و یک زنجیر فیل و یک راس اسپ گذرانید- سرکار تلطف آثار چند قدم استقبال به تعظیم و تواضع فرموده و دست بدست مبارک گرفته بر کرسی نشاندند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه سروارنه فرموده استفسار خیریت و قدوم مسرت لزومش ساختند- باز استفسار سیر ملک هندوستان و شرق فرمودند- کنور مذکور گذارش نمود که از درشن کاشی جی معابد هنودان و سیر ملک لکهنو و مقصود آباد و فرخ آباد و شاه جهان آباد و راجواڑه و دکهن و متهرا و بندرابن و گوکل مسرور و بهره مند شده ام- استفسار از اسپان صبا رفتار خوش شکل که در کدام مکان مشاهده ساخته او گذارش نمود که در ملک کاٹهیه و دکهن سواران شایسته میباشند ارشاد والا صادر گردید که بعد از مشاهده هولی رخصت کرده خواهد شد- باز پرسیدند که سابق ازین هولی در کدام مکان مشاهده نموده اید اظهار ساخت که در مکان متهرا و بندرابن هولی معاینه ساخته ام- باز رخصت کنور مذکور از سرکار دولت مدار بجلوه ظهور رسید- بتاریخ بیست و سوم ماه مذکور سردار لهناسنگه مجیٹهیه مع چهار راس اسپ گونٹ و دو راس اسپان دیگر و مبلغ یک لک و ده هزار روپیه نقد و نافه هاے مشک وغیره تحایف ملک کوهستان معزز و مفتخر گردید- استفسار احوال آبادی آن ملک و باریدن بارش باران فرمودند- بتاریخ بیست و پنجم ماه صدر یکے فقیر جالس النفس ظاهر شده موضح شده که چهل روز در صندوقچه نشسته ام و روز چهل و یکم مع الخیر قفل صندوقچه را گشاده معاینه فرمایند که چه طور وجه طرز بحالت سابقه مے باشم یا تفاوت مے باشد فرمودند که تعجب بسیار است- بتاریخ بیست و هشتم ماه روان در دربار صاحب جی مشرف شده جبین سای ساختند و از اشنان آن مکان فیض نشان سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل نموده مبلغ دو صد و پنجاه رو

ارداس کنانیده وهمین قدر در اکال بنگه ومبلغ یکصد وبیست وپنج روپیه در بنگه گهر یالی وجهنده بنگه و دو گهه بهنجنی و بابا اٹل وشهیدان ارداس عبودیت اساس کنانیده مراجعت در باران دری فرمودند - ارشاد واجب الانقیاد به دیوان حاکم راے صادر شده که حالا رخصت شده باید رفت و در ماه نگهر وبوه مع صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگه وکنور نونهال سنگه شرف یاب درجناب کیوان مآب باید بود - جماعه دار خوشحال سنگه گذارش نمود که عالی جاه سکندرخان مردے لایق وسپاهی پیشه است واز قوت لایموت محتاج وسرگردان مے ماند لهذا حسب العرض جاگیر مبلغ سه هزار روپیه درجه گذران او عنایت گردید - سرکار دولتمدار وکیلان آن روے آب ستلج را طلبیده رخصت فرمودند - درجه راجه پٹیاله واله پارچات نفیسه بیست تهان - درجه کنور راجه بهدور واله سیزده پارچه وجه خلعت وکیل هشت پارچه وجوڑی کڑه طلای ومبلغ پانصد روپیه نقد - درجه راے هزارا سنگه وکیل راجه نابهه واله پارچات براے راجه نابهه واله پانزده پارچه - درجه وکیل هفت پارچه مع جوڑی کڑه طلای ومبلغ نقد - درجه وکیل راجه جیند واله هفت پارچه ونقد مبالغ مع پارچات - درجه وکیل بهای اودے سنگه یازده پارچه وخلعت وکیل ونقد مبالغ حواله ساخته بتاریخ سی ام ماه مذکور رخصت فرمودند - ارشاد والا صادر شده که راجگان آن روے آب ستلج مع افواج شایسته برشادی فرحت آمادی کنور جی بملاقات مسرت آیات پردازند که باعث خوشی مزاج وهاج سرکار دولتمدار درین باب متحقق ومترسم است +

اول ماه مبارک کاتک موجودات قواعد دو پلٹن وبازدرشن دیدار سادهان وصدقات وسنکلپ روز سنکرانت وارشاد تقسیم خلعت هاے ایام دسهره وآمدن قاضی حسن وکیل شاه شجاع الملک از لودهیانه ورخصت راے گوبند جس وترخیص کنور راجه پٹیاله واله ورخصت کنور پرتاب سنگه وآمدن نذرات روز دسهره مبارک از دیوان ساون مل ناظم ملتان وسردار ٹیهج سنگه وشرف یابی سرکار دولتمدار در دربار صاحب جی روز دسهره وتماشاے روز دسهره وگرفتن نذرات وتشریف فرمای در بٹاله وگرفتن ضیافت از کنور مسطور

وتشریف فرمای در گهومن وقصبه کلانور وڈیره

بابا نانک جی وسیالکوٹ +

روز اول ماه کاتک صبح بطرف نوشهره ننگلی تشریف فرماے شدند هنگام معاودت موجودات قواعد

و ویلٹن سردار ہری سنگھ مشاہدہ فرمودند۔ باز بہ درشن دیدار شیو گیر سرور شدہ مبلغ یک ہزار روپیہ
نقد و فرغل ہاے و کلاہ در وجہ نذر بابا شیو گیر و دیگر سادہان دادہ داخل رام باغ شدہ صدقات
و خیرات موافق معمول مستمرہ ساختند۔ ارشاد والا بہ بھای صاحبان و راجہ کلان صادر گردیدہ
کہ میان صمد جو مع پوشاک ہاے خلعت روز دسہرہ مبارک شرف یاب نمے شود اولاً شمایان
بہ اتفاق یکدیگر نشستہ مشاہدہ خلعت ہاے سازند باز حسب الارشاد بہ سرکردگان عالی شان و توسلان
حوالہ سازند۔ قاضی حسن وکیل شاہ شجاع الملک از لودھیانہ شرف یاب شدہ مراسلہ
شاہ شجاع الملک در تشید اساس اتحاد و شکر گذاری و مشکوری شاہ معز الیہ از طرف سرکار
دولتمدار در باب رفاقت و استمداد و اجلاس بر تخت سلطنت ولایت بنظر مبارک گذرانید در جواب
آن ارشاد والا صادر شدہ کہ توجہات عنایات سرکار عالی مرتبت بر احوال شاہ معز الیہ مصروف و مبذول
است و بوجہی من الوجوہ تفاوت در باب رفاقت نخواہد گردید۔ رخصت راے گوبند جس از سرکار
عالی حشمت شعشعہ ظہور بخشیدہ خلعت پانزدہ پارچہ مع جوڑی کڑہ طلای و مبلغ پانصد روپیہ نقد در وجہ
رخصتانہ مع شیرینی جہت میٹکاف صاحب حوالہ شدہ و امر جلیل القدر صادر گردیدہ کہ
کدام صاحب لوگ کلان بر شادی کنور جی ہمراہ باید آورد۔ کنور راجہ پٹیالہ والہ را خلعت
یازدہ پارچہ و جیغہ و کلغی و کڑہ ہاے مرصع و طرہ مروارید مع پنج پوشاک دیگر بہ ہمراہیانش دادہ رخصت
فرمودند۔ یک راس اسپ و پنج پارچہ در وجہ رخصتانہ کنور پرتاب سنگھ حوالہ شد و جہت بجا
آوری ضیافت بطرف بٹالہ رخصت گردیدہ دو راس اسپان با زین طلای و تنکی ہاے طلای مرسلہ
دیوان ساون مل و یک راس اسپ و مبالغ نقد و تنکی ہاے طلای فرستادہ سردار تیج سنگھ
از پشاور بنظر اشرف و اقدس گذشتند۔ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ در وجہ معتبران دیوان
ساون مل و مبلغ یک صد و ہفت روپیہ در وجہ خدمتگار سردار تیج سنگھ وجہ انعام عطا شدہ
بتاریخ ششم ماہ کاتک در دربار صاحب مشرف گردیدہ جبین سای فرمودند و مبلغ یک ہزار و
دو صد روپیہ در دربار صاحب و مبلغ یک ہزار روپیہ در اکال بنگہ ارداس نیاز اساس کنانیدہ
داخل باران دری شدند۔ وقت ۳ پہری انتصاص رایات عالیات بعد از پرستش اسپ و شمشیر
و فیل از باران دری فرمودہ در کوٹھہ دسہرہ والہ نزول اجلال آوردند۔ تمامی سرکردگان عالی شان
در باب گذرانیدن نذرات روز دسہرہ مبارک سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل ساختند۔
باز شلق توپ خانہ بکمال داب و صولت جلوہ اعلان یافت و فتح لشکر از قوۃ بطون بمنصۂ شہود رسید

وموجودات افواج سواری وپیاده وپلاٹن به آئین شایسته رونق ظهور بخشید - بتاریخ هفتم ماه مذکور الصدر در
نوشهره وبتاریخ هشتم ماه مسطور در اثنای راه وبتاریخ نهم ماه صدر در بٹاله ورود میمنت آمود فرمودند
وبسواری فیل در تمام شهر زر افشانی کرده داخل خیام فیروزی ارتسام شدند - کنور پرتاب سنگه
مع جوالا سنگه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت معزز شده مبلغ یک هزار و پانصد روپیه نقد و
ظروف شیرینی وغیره لوازمات میوه گل وشیرینی بنظر مبارک گذرانید وهم مبالغ در تمامی ڈیره وجه
ضیافت موافق رتبه واستعداد هر یک رساینده دادند - رائے گوبند جس چند ظروف
شیرینی ومبلغ پانصد روپیه نقد در وجه ضیافت ونذر گذرانید - خبر گلفت اثر سانح ناگزیر حکم ست
یعنی سرگباش شدن سردار فتح سنگه اهلو والیه بسمع مبارک رسیده باعث مزید افسوس
گشت - فرمودند که سردار مسطور سرکرده کلان بود واز ابتدای ریعان بهار خلافت همراه سرکار
والا اقتدار رابطه برادری مستحکم ومستوثق ودستار بدلی فیمابین در فتح آباد رونق ظهور بخشیده مبلغ پانزده لک
روپیه را ملک در تصرف میدارد - مبلغ ده لک روپیه وجه دستار از سردار نهال سنگه پسرش
گرفته شود - بتاریخ یازدهم ماه مذکور از قصبه بٹاله کوچیده وارد موضع گهومن شدند مبلغ سه لک
روپیه در وجه تقسیم گهوڑچڑه های عنایت شده وارشاد والا صادر گردیده که در ڈیره بابا نانک جی
تقسیم باید ساخت - بتاریخ دوازدهم ماه روان در قصبه کلانور دربار آراستند - فقیر عزیز الدین نزد سردار
امیر سنگه اهلو والیه بنابر معذرت از طرف سرکار والا آمده بیان طراز شد که هر کس را همین روز در پیش است
ناچار طریق انیق شکیبای اختیار باید ساخت که دنیا روزے چند عاقبت کار با خدا وند است وسرکار
والا بر احوال شما متوجه است من کل الوجوه خاطر جمع دارند - بتاریخ سیزدهم ماه صدر در ڈیره بابا نانک
صاحب جی شرف شده وجبین سای ساخته مبلغ پانصد روپیه ارداس نیاز اساس کنانیدند ومبلغ
بیست وپنج هزار روپیه بابت راجه لبهو ملی نذرانه مقرر شده وبدستور سابقه عمل ودخل راجه در آن ملک
شش صد ورخشیده - بتاریخ چهاردهم ماه مذکور از روے آب عبور فرموده در قصبه کرتار پور مبلغ
یک صد وبیست وپنج روپیه ارداس کنانیده متصل کنجروڑ نزول فیروزی شمول آوردند - راجه
کلان بجهت تهیه اسباب شادی راجه هیرا سنگه بطرف جمون رخصت گردید - بتاریخ پانزدهم
ماه صدر متصل لونار شب باش شدند - مهر کنهیا وکیل سرداران سندهان والیه بشرف
ملازمت فیض موهبت پرداخته مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت لونار بنظر مبارک گذرانید - راجه جمون
گذارش رخصت جمون بسبب شادی در حضور انور نمود از آنجا که پاس خاطر او شان از همه عزیز تر است لهذا

دو زنجیر فیل مع هودج طلای و مبالغ نقد مرحمت فرموده رخصت ساختند - بتاریخ شانزدهم ماه مذکور علے الصباح از نونار سوار شده وقت شب در قلعه سوبها سنگه رونق بخش شدند - بتاریخ هفتدهم ماه صدر اندرون شهر تشریف برده زرافشانی ساختند - رائے گوبند جس رخصت بطرف شاه جهان آباد گردید - وقت سه پهری از قلعه سوبها سنگه نهضت رایات عالیات ساخته در قصبه پسرور نزول فیروزی شمول آوردند - کارداران سردار شام سنگه اٹاری واله مبلغ پانصد روپیه نقد و لوازمات شیرینی وغیره بنظر مبارک گذرانیدند - بتاریخ هژدهم ماه مذکور در اثنائے راه و بتاریخ نوزدهم ماه روان در موضع ٹڈیانه و بتاریخ بیستم ماه صدر داخل قصبه سیال کوٹ شده شلق توپخانه بمنصه اعلان رسیده +

تشریف آوری سرکار تلطف آثار در قصبه سیال کوٹ و بهره یابی لاله گنهیا لعل وکیل سردار فتح سنگه والیه و رخصت کنور پرتاب سنگه و آمدن شیرینی مرسله جمون و رخصت قاضی حسن وکیل شاه شجاع الملک و رخصت سردار لهنا سنگه مجیٹھیه بطرف امرتسر جی و ارشاد بنام مصر روپ لعل و شرف یابی صاحب زاده کشمیرا سنگه و شرف یابی بهای ماهون سنگه و بهره یابی در بیر بابا نانک صاحب جی و جشن و نشاط و چراغان روز دیوالی و انتهاض رایات بطرف لاهور +

سرکار دولتمدار در سیال کوٹ رونق بخش شدند و در تمام شهر زرافشانی فرمودند - لاله گنهیا لعل وکیل سردار فتح سنگه اهلو والیه بشرف ملازمت عالی درجت پرداخت - فرمودند که از طرف سردار شما کمال افسوس و تاسف پیدا شد - لاله مسطور گذارش نمود که الحال سرکار دولتمدار بجائے سردار صاحب سرگباشی اند و سردار نهال سنگه اهلو والیه بعد فراغت از کریا و کرم بهره یاب بارگاه سلطانی مے شود و گذارش نمود که حسب الارشاد سرکار دولت مدار حاضر میباشم - فرمودند که مبلغ پنج لک روپیه نذرانه باید داد - مشار الیه گذارش نمود که سرکار گردون اقتدار پادشاه عالم اند نظر الطاف اثر فرمایند که سردار مشار الیه هم بدون از جناب والا مآب ملجائے و ماوائے ندارد - رخصت کنور پرتاب سنگه بتاریخ بیست و یکم ماه کاتک رونق ظهور بخشید و جاگیر مبلغ یازده هزار روپیه در ملک دوابه و مبلغ پنج هزار روپیه را زیورات عطا فرمودند - هشتاد و چهار رهبار شتران مرسله کنور جی بنظر مبارک گذشتند و تقسیم در پلاٹن گردیدند

شیرینی مرسلہ راجہ ہیرا سنگھ از جموں بنظر مبارک گذشت - ارشاد والا مواد صادر شدہ کہ در
ڈیرہ سرداران وافواج ظفر امواج تقسیم باید ساخت و مبلغ چہل روپیہ در وجہ حاملان شیرینی عطا
فرمودند وارشاد واجب الانقیاد بہ وکیلان راجہ جیند والہ شرف ظہور بخشید کہ تہیہ اسباب
شادی راجہ ہیرا سنگھ خوب طور باید ساخت - قاضی حسن وکیل شاہ شجاع الملک
مع نبات شادی آمدہ بود رخصت شد و تنخواہ مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ بنام مصر روپ لعل
در وجہ تنبول و مبلغ دو صد روپیہ بہ قاضی مذکور وجہ رخصتانہ حوالہ گردید - سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ
بطرف امرت سر جی رخصت شد وارشاد عالی گردید کہ در حفاظت و حراست سری امرتسر جی
سعی موفور بجلوہ ظہور باید آورد و ہر گاہ سرکار دولتمدار در لاہور رونق بخش شود شرف یاب جناب
والا مآب گردد - بتاریخ بیست و چہارم ماہ مذکور پروانہ والا بنام مصر روپ لعل صادر شد کہ مبلغ یک
لک روپیہ از علاقہ سردار اہلووالیہ تحصیل باید ساخت و دو پلٹن نزدیک قصبہ پھگواڑہ
بطریق حراست و خبرداری باید نشانید و بوجہی من الوجوہات ایزادی در معاملہ نباید نمود - صاحبزادہ
کشمیرا سنگھ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت و یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانید
سرکار والا فرمودند کہ وقت شب والدہ شما در سرکار تلطف آثار گذارش ساخت کہ شما زیورات
فروختہ گذران مے سازد باعث تعجب است التماس نمود کہ غریب نواز من خرچ بسیار و آمدنی جاگیر
قلیل است خسارہ و نقصان بہ فروخت زیورات مے گردد - فرمودند کہ مبلغ دو ہزار روپیہ از جاگیر
در وجہ والدہ خود باید داد باقی بہ اخراجات ضروریہ خود باید آورد - بھائی ماہوں سنگھ بشرف
ملازمت کیمیا خاصیت مشرف شدہ دو راس اسپان و یازدہ قلادہ سگان بنظر مبارک گذرانید
احوال ملک گہار استفسار ساختند - بتاریخ بیست و سوم ماہ مذکور در بیر بابا صاحب
جی مشرف شدہ جبین سائی کردند و مبلغ پانصد روپیہ نقد از داس نیاز اساس کنانیدہ در خدمت
بابا مہان سنگھ مشرف شدند - بتاریخ بیست و ششم ماہ روان بروز مبارک دیوالی تمام
اسباب عیش و نشاط مہیا و فراہم کنانیدہ ہنگام شب چراغان فرحت نشان بکمال صولت و شان رونق
اعلان یافت و روشنی بخش دیدہ نظارگیان و ضیاے بخش چشم بنیدگان شد زمزمہ فرحت و انشراح
و طنطنہ مسرت و ارتیاح گوش جہان و جہانیان را مملو از دُرر غرر بہجت و نشاط ساخت - بتاریخ بیست
و ہفتم ماہ مذکور معاودت با فرحت از سیالکوٹ بطرف دار السلطنت لاہور شرف ظہور بخشید +
صدقات و خیرات روز مبارک سنکرانت ماہ مگھر و شرف یابی وکیلان سندھ

وارشاد سرکار والا بنا بر استقبال سردار نهال سنگه اهلووالیه و پروانه بنام دیوان ساون مل و تشریف آوری در گوجرانواله و اجاره ڈنگه و گهر شنکر به گنهیا لعل و ماموری صاحبزاده کشمیرا سنگه مع سرگردگان نزد سردار نهال سنگه اهلووالیه و شرف یابی حضور پرنور در باغ سمابدواله و جبین سای و زرافشانی در تمام شهر و نهضت رایات عالیات از گوجرانواله و رونق بخشی در لاهور و ماموری سوڈهی کرتار سنگه در لودهیانه و شرف یابی وکیل کپتان صاحب و عرضی و منتوره صاحب و ارشاد واجب الانقیاد به جماعه دارجی و دیوان دینا ناتهه نزد سردار اهلووالیه و احضار معتبر سردار اٹاری واله بروز سنکرانت ماه مبارک گهر سرکار دولتمدار چند راس ماده گاوان و پوشاک هاے و مبلغ دو هزار روپیه نقد و کڑه هاے طلای و یک زنجیر فیل سنکلپ فرموده معرفت بهائی صاحبان بتاریخ دوم ماه صدر وکیلان حیدرآباد و خیرپور بشرف ملازمت سراسر افادت پرداختند- سرکار گردون اقتدار استفسار از معامله روجهان معرفت بهای صاحبان فرمودند- لاله آسانند وکیل گذارش ساخت که بقدر مبلغ چهل و پنج هزار روپیه مهیا شد- سرکار عالی فرمودند که دیوان ساون مل ناظم ملتان مبلغ پنجاه هزار روپیه نوشته است لاله مسطور و چند تحایف در سرکار دولتمدار بدهد و روجهان بگیرد- لاله مذکور گذارش نمود که یک راس اسپ بنظر عالی خواهم گذراینده- سرکار والا شنیده خاموش شدند ارشاد واجب الانقیاد به سردار دهنا سنگه ملوئی جلوه نمایش پذیرفته که درین وقت سردار نهال سنگه اهلووالیه متصل دائره دولت و اقبال رسیده است استقبال بکمال تواضع و تکریم باید ساخت چنانچه سردار مسطور بکمال تواضع و احترام به استقبال سردار مذکور رفته ڈیره اش متصل خیام فیروزی اختشام کنانیده اطلاع این معنے در سرکار دولتمدار رسانید و مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت از پیشگاه جاه و جلال عطاے شده- پروانه بنام دیوان ساون مل زیب صدور یافته که موافق رضی و صلاح صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهڑک سنگه و کنور نونهال سنگه از معتبران سندهه واله مبلغ پنجاه و یک هزار روپیه بابت واپسی روجهان باید گرفت- بتاریخ سوم ماه مذکور در قصبه گوجرانواله ورود میمنت آمود فرمودند و روز مبارک سال گره در آنجا فرمودند- تمام سرگردگان نذرات بنظر مبارک گذراینده- گنهیا لعل کاردار سابقه سایر لاهور را اجاره ڈنگه بمقابله مبلغ شصت و هفت هزار روپیه و گهر شنکر بمقابله مبلغ یک لک روپیه حواله شده-

صاحبزاده کشمیرا سنگه و جماعه دار خوشحال سنگه حسب الارشاد عالی مواد در ڈیره سردار
نهال سنگه اهلووالیه رفته از طرف سرکار دولتمدار عذرخواهی ساختند. چند راس اسپان مرسله سردار
مسطور معرفت لاله کنهیا لعل وکیل بنظر مبارک گذشتند. یک راس اسپ برنگ نقره مطبوع
طبع مشکل پسند گردید. وقت ۳ پهری در باغ سماد سنگه صاحب سرگباشی کلان تشریف
برده مبلغ پانصد روپیه بطریق ارداس نیاز اساس گذراینده جبین سای ساختند و باز در شهر رونق بخش
گردیده زرافشانی فرمودند. بتاریخ پنجم ماه مذکور وقت ۳ پهری از آنجا کوچیده در موضع کهیالی مخیم
سرادقات اقبال فرمودند و بتاریخ ششم ماه صدر در موضع کهوڑی و بتاریخ هفتم ماه روان در لاهور
نزول فیروزی شمول آوردند و شلق توپخانه بکمال داب و صولت رونق بخشید. سردار نهال سنگه
اهلووالیه بشرف ملازمت سراسر افادت پرداخته. سرکار دولتمدار بنهایت دلاساے دل جمعی و اطمینان
خاطرش فرمودند که توجهات بیغایات براحوال شما مصروف و مبذول است. سوڈهی کرتارپوریه به
احراز ملاقات فرحت آیات پرداخت. مبلغ یک هزار روپیه نقد و یک راس اسپ با ساز طلای حواله
شده و تاکید مزید گشته که در خدمت کپتان صاحب رفته مقدمات مرجوعه خود را فیصل باید ساخت
و پروانه بنام مصر روپ لعل زیب صدور یافته که درین وقت سوڈهی کرتار سنگه از جناب فیض مآب
رخصت شده آنچه موضع مشارالیه در تصرف ویدار سنگه و دیوان سنگه میباشد حصه قدیم سوڈهی
مسطور از اوشان موافق معمول قدیم بدهند و آنچه حصه بابت دربار باباگوردته جی مقرر است بدستور
سابقه هر دو طرف بگیرند زیاده طلبی ننمایند و احدے مرتکب بدی و فساد با یکدیگر نشود هر کس را بدستور
سابقه دهانیده باشند ذمه شما است. بتاریخ سیزدهم ماه مذکور وکیل کپتان صاحب بهره
یاب شد و هم معتبر فرستاده برنتن صاحب بابت خرید پانصد بهار شتران معرفت وکیل
مسطور حاضر الخدمت گردید. پروانه تلطف نشانه بنام اهلکاران ملک متصرفه در باب خرید کردن
شتران و عدم مزاحمت محصول زیب تبلیغ پذیرفته. و منتوره صاحب گذارش ساخته که آنکه
ملک متصرفه سردار فتح سنگه اهلووالیه این روے آب میباشد شش پلاٹن از محاصل آن ملک
تیار مے شوند فرمودند که سخن دروغ است ملک مذکور بقدر مبلغ ۳ چهار لک روپیه خواهد بود.
بهای رام سنگه ظاهر ساخت که همین قدر خواهد بود. ارشاد والا به جماعه دار خوشحال سنگه
و دیوان دینا ناته زیب صدور یافته که در خدمت سردار نهال سنگه اهلووالیه رفته از
توجهات بیغایات سرکار دولتمدار مستمال باید ساخت و بناے استقرار نذرانه مستحکم باید نمود.

بتاریخ نوزدهم ماه مذکور نراین سنگه معتبر سردار شام سنگه اٹاری واله باحراز ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - ارشاد والا صادر شد که بقدر بیست و یک راس اسپان صبا رفتار خوش قامت خرید باید ساخت و شش زنجیر فیل اشترا باید نمود و هوده هاے نقره تیار باید کنانید و کوٹهه هاے کلان کلان بنابر رهایش صاحبان عالی شان و باران دری بنابر اقامت سرکار دولت مدار مع گلذار تیار و مرمت باید کنانید و تمام اسباب اکل و شرب فراهم و مجتمع باید کرد - یک زوج دوشاله وجه رخصت عطا شده - پارچاپ تحایف ناظمان حیدرآباد و سندهه مشاهده فرمودند و ارشاد والا به مصر بیلی رام گردیده که رخصت وکیلان بعد از شادی کنور جی شعشعه ظهور خواهد بخشید +

حواله شدن قصبه پهگواڑه به شیخ غلام محی الدین و پروانه بنام صاحب زاده کهڑک سنگه و عرضی لاله کشن چند و پروانه بنام کنور جی و ذکر اذکار سرکار والا و رسیدن اخبار شادی راجه هیرا سنگه از جمون و آمدن اخبار واقع ناگزیر سردار وساوا سنگه و اخبار فتح پنجتار و تجویز آتش بازی و ارشاد بنام سرکردگان عالی شان و افواج جهت بهره یابی باولی صاحب جی +

درین وقت اجاره قصبه پهگواڑه بمقابله مبلغ یک لک و نود و هفت هزار روپیه حواله شیخ غلام محی الدین گردیده و یک زوج دوشاله و مبلغ سه صد روپیه حواله شده و ارشاد بنام مومی الیه صادر گردیده که آنچه جاگیرات راے گوبند جس وغیره بوده باشد ضبط باید ساخت و موافق ارشاد عالی واگذار باید نمود - پروانه والا بنام صاحب زاده بلند اقبال تعلمی شده که نذرانه بابت واگذاری موضع کن از مغزان ناظمان سندهه گرفته عمل و دخل اوشان در موضع مذکور باید کنانید و روجهان حواله دیوان ساون مل باید ساخت - عرضی لاله کشن چند بنظر مبارک گذشت که حسب الارشاد سرکار والا از کپتان صاحب مقدمه شکارپور استفسار کرده بود کپتان صاحب ظاهر ساخت که درین مقدمات مٹکاف صاحب نیکو واقف و مطلع اند و در ضمن چٹهی از مٹکاف صاحب استفسار ساخته جواب باصواب داده خواهد شد - پروانه بنام کنور جی زیب تبلیغ پذیرفته که بجلدی جلد مع اسپان و شتران و ماده گاوان و گاومیشان و نواب ڈیره اسمعیل خان وغیره تحایف نفیسه آن ملک قطع مراحل و طے منازل ساخته شرف یاب بجناب کیوان ماب باید شد - که شادی فرحت آبادی آن نور حدقه سلطنت روبکار است - سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که باوجود موجود بودن افواج کثیر و کنور شیر سنگه و سردار هری سنگه و سردار

تیج سنگه و پلاٹن فتح خان ٹیجنار واله مشغول باشتغال نوایر جدال و قتال بیباشد و تدارک بدکیش از آنها جلوه اعلان و صورت ظهور نے پذیرد- جماعه دار جی گذارش ساخت که کنور جی و سرکردگان منتظر صدور فیض گنجور امر جلیل القدر در باب هنگامه آرای بیباشند- سرکار والاقدار استفسار فرمودند که طرف ثانی بصدد نزاع و فساد بیباشند و کنور جی مع سرکردگان عالی شان با این چنین افواج ظفر امواج بر سر ٹیجنار واله بوده منتظر ارشاد فیض بنیاد باشد باعث تعجب است- رتن چند اخبار شادی فرحت آمادی راجه هیرا سنگه گذارش ساخت سرکار دولتمدار از اصغای اخبار مسرت آثار منفرح الصدر و منشرح القلب شدند و جوڑی کڑه طلای قیمتی بمبلغ چهار صد روپیه عطا فرمودند درین وقت خبر وحشت اثر واقع ناگزیر سردار وساوا سنگه بسامع فیض مجامع رسیده باعث مزید افسوس گشت فرمودند که سردار مسطور متحمل و شجاع و کار آمدنی بود و سردار عطر سنگه اگرچه مردے بهادر و شجاعت آثار است لیکن کار به تعجیل و شتابی مے سازد- اخبار ٹیجنار شعر برقرار فتح خان گذارش گردید- مبلغ چهار صد روپیه وجه انعام به وکیلان کنور شیر سنگه عطا گشت و شلق توپ خانه بکمال صولت و سطوت بمنصه اعلان رسید- سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که آتش بازی بمقابله مبلغ چهل هزار روپیه در سری امرتسر جی و لاهور تیار و مرتب شود و اشکال مختلفه و تصاویر متنوعه از قسم فیلان و اسپان وغیره عجایب و غرایب روزگار که حیرت بخش دیده بینندگان بوده باشد مهیا سازند که سرکار والا انعام معقول در وجه آتش بازان عطا خواهد کرد و تاکید مزید به خلیفه نور الدین گردیده که موافق مصلحت دور بین و خرد صواب آگین خود آتش بازی به اشکال پسندیده تیار بائید کنانید- بتاریخ سی ام ماه مذکور ارشاد واجب الانقیاد به دیوان تاراچند و متصدیان راجه هیرا سنگه و افواج اردلیان متعینه جماعه دار خوشحال سنگه وغیره افواج سواری و کمپوے معلے و پلاٹن فرانسیسیان کورٹ صاحب و ونتوره صاحب وغیره افواج پیاده جلوه صدور پذیرفته که در باولی صاحب مشرف و مستفید گردیده بمبلغ یک روپیه نذر رسانیده بائید داد و هم سرکردگان عالی شان و جماعه دار و سردار دهنا سنگه ملوئی و بهای صاحبان و سردار نهال سنگه اهلووالیه و ونتوره صاحب وغیره در باولی صاحب جی مشرف شده از داس موافق رتبه و استطاعت خود هاے بگذرانند و پروانه بنام بهای نهال سنگه گرنتهی متعینه باولی صاحب جی زیب ارقام پذیرفته که هرگاه سرکردگان عالی شان مشرف شوند خلاع فاخره به هر یک سردار حواله بائید ساخت که باعث خوشنودی مزاج سرکار عالی درین باب متصور است +

صدقات وخیرات روز سنکرانت ماه پوه وشرف یابی در باولی صاحب جی وارشاد بنام مصر بیلی رام وتیاری اسباب شادی وعطاے تعلقه اٹل گهڑه وغیره به راجه سوچیت سنگهه وعرضی مصر روپ لعل واحضار فاکس صاحب وعرضی لاله کشن چند وباموری وزیر سنگهه بنابر استقبال کپتان صاحب وارشاد بنام سواران گهوڑچڑها وغیره وپروانه بنام کنور جی وذکراذکار سرکار والااقتدار وپروانه بنام کنور شیر سنگهه وسردار تیج سنگهه درباب احضار وعرضی ونتوره صاحب وتشریف فرمای در آنار کلی وشرف یابی وکیل نواب بهاول پور وعطاے به ونتوره صاحب واحضار صرافان سری امرت سر جی وارشاد به میان صمد جو وآمدن کپتان صاحب وآمدن نجف خان از اکوڑه وملاقات ڈاکٹر صاحب +

روز سنکرانت ماه مبارک پوه صدقات وخیرات یک زنجیر فیل وچند راس اسپان ومادہ گاوان وپوشاک هاے ومبالغ نقد فرمودند۔ مبلغ دو هزار روپیه بطرف سری ترن تارن زیب ترسیل پذیرفت۔ دیگر مبلغ یک هزار روپیه نقد به ساهدان لاهور عطا ساختند۔ وقت سه پهری در باولی صاحب جی تشریف شریف برده واز درشن دیدار گرنتهه صاحب معزز شده مبلغ پانصد روپیه بطریق ارداس نیاز آساس گذرانیدند۔ بهای نهال سنگهه چند پارچات حواله ساخت۔ باز معاودت باسعادت ورخت فرموده داخل قلعه مبارک شدند۔ ارشاد واجب الانقیاد به مصر بیلی رام شرف صدور بخشیده که پانصد پوشاک از قسم ساٹن وکمخواب مع دوشاله هاے وکهیس هاے ملتانی وکلابتونی وبست ویک قالیچه کلان پشمینی کشمیری ویک هزار وپانصد چادران پشمینه کارچوبی ویک صد تهان کمخواب خاصه بنارسی ودو صد تهان نینون وخاصه وپانصد تهان بافته ویک هزار تهان گهاٹی ودو صد تهان ململ وپانصد دستار وپانصد اوڑنک۔ زیورات مرصع۔ بازوبند وکنٹهه وسرپیچ وکڑه هاے مرصعی۔ مبلغ یک هزار روپیه را آتش بازی ویازده هزار روپیه را تخت روان زنگارنگ به الوان مختلفه واوضاع متنوعه تیار ومرتب باید کنانید۔ تعلقه اٹل گهڑه وکوٹلی درباب رسوم به راجه سوچیت سنگهه عطا شده۔ فرمودند که راجه مسطور بند وبست آنجا ساخته عرض رسان شود وهرگونه غور وپرداخت رعایا مد نظر دارد۔ عرضی مصر روپ لعل گذارش شد که حسب الارشاد تیاری شکست وریخت قلعه فلور

به آئین شایسته وطرز بایسته ساخته - فرمودند بجا شد - فاکس صاحب بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته - استفسار احوالات فرمودند - ظاهر ساخته که عنقریب کپتان صاحب در لاهور مے آید ازروے چٹھی انگریزی بسماعت رسیده - فرمودند که درست است - یک زوج دوشاله عطا گردید - عرضی لاله کشن چند شعر روانگی کپتان صاحب از لودهیانه گذارش شد لهذا بتاریخ چهارم ماه پوه وزیر سنگھ مع چهل سواران بنابر استقبال کپتان صاحب مامور شده وپروانجات بنام تھانه داران ممالک محروسه از سراے فلور وپھگواڑه وسردار نهال سنگھ اهلو والیه وجالندهر وویروال وسری امرتسر جی درباب دادن ضیافت موافق معمول مستمره وحفاظت وحراست روزانه وشبانه زیب صدور فیض گنجور یافتند - ارشاد والا به سواران گھوڑچڑھا وچار یاری وافسران پلاٹن وغیره متوسلان سرکاری پرتو ظهور بخشید که هرگاه راجه هیرا سنگھ فرزند خاص الخاص بعد از شادی در لاهور تشریف بیارد نذرات باید گذرانید وشلق توپ خانه باید ساخت - پروانه فیض نشانه بنام کنور نونهال سنگھ زیب تبلیغ پذیرفته که قطع مراحل سریعه ساخته ویک مقام در پنڈی بھٹیان وشیخوپوره نموده به سرعت وشتابی شرف یاب جناب والا باید شد ونواب ڈیره اسمعیل خان را همراه خود به تواضع وتکریم باید آورد - مبلغ یک صد روپیه یومیه بابت اخراجات داده باشند - فرمودند که هشت کس را جرنیل ساخته آید - سردار رام سنگھ - سردار گوجر سنگھ - ونتوره صاحب - سردار تیج سنگھ اجیت سنگھ - کورٹ صاحب - مصر سوکھ راج - میان اودهم سنگھ - ونتوره صاحب التماس ساخت که نیاز مندان شاه همه بیک باشد ودر القاب برابر است فرمودند که جرنیل اعظم خطاب داده خواهد شد - باز به جماعه دار فرمودند که بشما خطاب داده شود گذارش نمود که بنده ضعیف شده وعمرے در چرن یعنی (پاے) مبارک بسر برده حالا چه القاب گرفتنی است - باز فرمودند که حالا رام سنگھ را از خواندن علم موقوف باید کنانید که بسیار خوانده است - جماعه دار عرض نمود که تا دسهره بخواند یا ز موقوف کرده شود - پروانه فیض نشانه بنام کنور شیر سنگھ وسردار تیج سنگھ زیب ارقام پذیرفت که بمجرد صدور حکم اشرف از ضلع پشاور کوچیده ودر اثناے راه تلفی زراعت نساخته بحفاظت وحراست ملک سرکاری پرداخته شرف یاب جناب کیوان مآب باید شد - بتاریخ هفتم ماه مذکور وقت سه پهری سرکار دولتمدار در آنار کلی تشریف شریف بردند - ونتوره صاحب بشرف ملازمت پرداخته یک راس اسپ ومبلغ پنج هزار روپیه نقد ویک تھان مخمل وچند اشرفی صبیه صاحب مسطور بطریق نذر بنظر مبارک گذرانیده استفسار احوالات اطراف فرمودند وجاگیر مبلغ پنج هزار روپیه در وجه

اخراجات جبیه او عطا گردید - امیر چند لوٹلی و میان الهی بخش داروغه توپ خانه شلق
پنج پنج کارتوس ساختند - مبلغ دو صد روپیه بطریق انعام عطا ساختند - لاله چندر بهان وکیل
نواب رکن الدوله نصرت جنگ محمد بهاول خان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته
و هفتده پارچه کمیس هاے از قسم زری و تهان گلبدن وغیره و یک قلاده سگ بنظر اشرف و اعلے
گذرانیدند - احوال حدودات نواب بهاول پور و دیوان ساون مل مستفسر شدند - مبلغ یک صد
روپیه وجه ضیافت عطا گردیده - بتاریخ نهم ماه مذکور پروانجات بنام افسران و متصدیان پلاٹن و اہل کاران
و دفتریان وغیره زیب ترقیم پذیرفتند که درین وقت میمنت رخت از راه عنایات بیکران و نوازشات
فراوان بموجب خیرخواهی و خیراندیشی و نمک حلالی و نوکری و حاضر باشی و جان فشانی در تقدیم خدمات شایسته
و نیکو بندگیات بالسنه خطاب مطیع الحکم وفادار حق گذار خدمت گذار جرنیل مسٹر سوالیر و منتوره
صاحب عطا شده حسب الاطلاع در تمام ممالک محروسه اشتهار نامه زیب تبلیغ پذیرفت -
صرافان سری امرتسر جی حاضر شده نذرات گذرانیدند ارشاد والا صادر گشته که تهکلی هاے
مبلغ بیست و پنج هزار روپیه و دو هزار درعه دارائی المعروف دریائی و دو هزار درعه گلبدن و پانزده
هزار من شیرینی تیار و مرتب بائید کنانید - امر جلیل القدر به میان صمد جو گردیده که یک هزار پوشاک
و آتش بازی و تخت روان به اندازه پنج هزار روپیه معرفت خود تیار بائید کنانید - بتاریخ دوازدهم
ماه صدر خبر بهجت اثر و راحت آمود کپتان صاحب در سرکار دولت مدار واضح و لائح
گردید فی الفور مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه ضیافت مع لوازمات شیرینی و میوه جات
و شیشه هاے گلاب و بید مشک و شراب و نقلیات و لوزیات و حلویات و مبلغ دو صد روپیه
در وجه ڈاکٹر صاحب و ایضاً ضیافت راے گوبند جس بدست فقیر عزیز الدین
بخدمت کپتان صاحب فرستادند - بتاریخ چهاردهم ماه مسطور فقیر عزیز الدین جهت احضار
کپتان صاحب مامور گردیده و حسب الارشاد کمپنی پلاٹن مع ضرب توپ بنا بر شلق سلامی
بیرون دروازه قلعه ایستاده گردید و لین پلاٹن دو رویه به تسویه صفوف مرتب شد - هرگاه کپتان
صاحب بیرون قلعه ورود مسرت آمود ساخت کمپنی پلاٹن شلق سلامی ساخت و جماعه دار
و راجه سوچیت سنگه بطریق استقبال حسب الارشاد رفتند - باز سرکار والا اقتدار چند قدم
به استقبال متوجه شدند و شلق پنج پنج کارتوس فی ضرب توپ بطریق سلامی لمعه ظهور بخشید -
کپتان صاحب یک راس اسپ و مبلغ پانصد روپیه بطریق نذرات گذرانیدند - سرکار والا

بکمال شیرین زبانی و شگفته پیشانی مستفسر نویدات بهجت آیات صحاح مزاج دوستی امتزاج دوستان صمیم القلب شدند و من بعد ذکر تشیید اساس اتحاد سرکارین عالیین پرتو ظهور بخشید کپتان صاحب که محلی بزیور فراست شامله و محلی بحلیه کیاست کامله می باشد استفسار نویدات طبع سرکار عالی ساخت و اشتیاق ملاقات الطاف آیات و خرق عشاوه مساعدت ظاهری و شوق مشاهده شادی فرحت آمادی کنور صاحب جی گردیدند و باز ذکر از کار ملک هندوستان و عمل و دخل صاحبان عالی شان در ملک ناظمان سندهه وغیره رونق صدور بخشیده و باز رخصت بطرف ڈیره ساختند۔ بتاریخ پانزدهم ماه مذکور الصدر نجف خان از کوٹره مع یک راس اسپ و قلاده سگان حاضر گردیده مستفسر احوال ملک پشاور شدند۔ فرمودند که اجاره ملک خٹک بقدر مبلغ یک لک روپیه باید گرفت و ضامنی خود باید داد مشار الیه التماس ساخت که در طریق خدمت گذاری حاضرم و ضامن بنده درین ملک کسے نمی شود۔ وقت سه پهری فقیر عزیز الدین مع ڈاکٹر صاحب و رائے گوبند جس و منشی شجاعت علی بشرف ملازمت کثیر الافادت سعادت دو جهانی حاصل ساختند۔ ذکر از کار رادو یات فرمودند و باز ذکر تشیید اساس وداد سرکارین عالیین لمعه ظهور بخشید۔ هنگام ارتخاص یک زوج دوشاله به منشی مسطور عنایت ساختند ÷

احضار مانان سنگهه وکیل راجه لاڈوه واله۔ عرضی رائے گوبند جس۔ تقسیم اسباب شادی در افواج۔ ملاقات کپتان صاحب و ذکر از کار عالم اتحاد شرف یابی حبیب الله خان پسر عظیم خان۔ عرضی کنور جی۔ ارشاد به فقیر جی۔ مشتمل مزاج کپتان صاحب و باز احضار در سرکار دولت مدار۔ ماموری بهائی رام سنگهه بطرف راجا ساهنسی ÷

مانان سنگهه وکیل راجه لاڈوه واله مع یک راس اسپ و بیست و یک پارچات تحایف نفیسه بشرف ملازمت سراسر سعادت پرداخت مراسله راجه مسطور مشعر ارتخاص وکیل مع پارچات عالم اتحاد بنظر مبارک گذرانید۔ استفسار نویدات مزاج راجه مذکور فرمودند مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت و مبلغ یک صد روپیه در وجه جلوانه اسپ و تحایف عطا فرمودند و مراسله بنام راجه مسطور مشعر آمدن وکیل مع تحایف عالم اتحاد و رسیدن راجه مذکور بر شادی کنور جی مرقوم قلم الطاف شیم شده۔ عرضی رائے گوبند جس مشعر عطائے پروانه

واگذاری جاگیر در علاقه دوابه بنظر مبارک گذشت - در جواب آن پروانه مشعر معافی جاگیر بنام مصر ویلعل زیب ارقام تلطف ارتسام پذیرفته - درین وقت یک یک پارچه کهیس ملتانی کلابتونی و دو شالہا ہے کلان و یک یک اورنگ و زین پوش و توڑہ ہاے کلابتونی و زری و کوٹی ہاے کمخواب وغیرہ اسباب و کلغی ہاے تقیشی به سواران گهوڑچڑہ ہاے وغیرہ افواج پیادہ تقسیم فرمودند که در روز مبارک شادی زیبایش و آرایش ساخته حاضر شوند - بتاریخ ہفتدہم ماه پوه پروانجات بنام سرداران زیب صدور یافته که امروز روز برخاست است احدے از سرداران وغیرہ حاضر نشوند - باز بهای صاحبان و جمعدار و فقیر عزیز الدین مع کپتان صاحب و راے گوبند جس بشرف ملازمت پرداختند سرکار دولتمدار به تعظیم و تواضع کپتان صاحب را بر کرسی نشانیده استفسار خیریت مزاج فرمودند کپتان صاحب ظاہر ساختند که اگر در خانه راجه پٹیاله و نابهه واله وغیرہ نسبت کنور جی جلوہ اعلان مے بخشید مبالغ بسیارے بحیطه صرف مے در آمدند - سرکار والا از زبان مبارک فرمودند که اسم و رسم از ہمه مقدم و لازم است و در ہر جا و ہر مکان نمودن آن متحتم است باز فرمودند که تا ایام شادی کنور جی منقضی نشوند در حضور لامع النور حاضر بوده از ملاقات بہجت آیات خود مسرور الصدر و منشرح القلب سازند که دیدار دوستان صمیم روشنی بخش دیده محبان است - باز کپتان صاحب ظاہر ساختند که سرکار دولتمدار عوض سه پلاٹن ملک ڈیرہ اسمعیل خان به کنور نونہال سنگه عطا فرموده اند سرکار عالی فرمودند که پلٹن ہاے لغایت حال آراسته و پیراسته نشده بعد از یک سال تیار و آراسته خواہند گردید - باز فرمودند که صاحبزاده بلند اقبال و دیوان ساون مل به اتفاق یکدیگر در قلعه روجهان متصرف شده و بنا بر تسلط و تصرف ملک دیگر عرض مے سازند موافق صلاح و تجویز ایشان عقده کشای این کار در حیز تعویق است - باز احوال ذہاب و ایاب کشتی ہاے در دریاے گهاره و حد و حدود شکارپور و چهاونی فیروزپور رونق اعلان پذیرفت - باز کپتان صاحب مستفسر شدند که کنور جی در کدام روز خواہند آمد که طبیعت اتحاد طویت بنا بر ملاقات بسیار راغب است سرکار والا فرمودند که بعد از پنج شش روز کنور جی در سرکار گردون اقتدار بہره یاب مے شود - باز بهای صاحبان و راے گوبند جس و فقیر جی علیحده نشستند و کپتان صاحب در سرکار دولتمدار گذارش نمود که ہفت تبت در ناحیه کشمیر مے باشند و چہار تبت در تصرف راجه کلان است و در سه تبت دیگر صاحبان عالی شان متصرف اند و مردمان راجه جی بسیار خلش و تکلیف مے رسانند و آنچه چیزہا ہے وغیرہ اسباب خرید کرده صاحبان در آنجا میباشد

مطابق [illegible]

مردمان راجه جی طلبگار محصول مے شوند سرکار گردون اقتدار فرمودند که جواب این معنے فهمیده داده خواهد
شد۔ بتاریخ دهم ماه مذکور فقیر رضا و رائے گوبند جس و بهائی صاحبان حاضر شدند سرکار
عالی ارشاد فرمودند که آنچه کپتان صاحب در سرکار والا التماس ساخته سرکار دولتمدار را بوجهی
من الوجوه منظور و قبول نیست بر حدودات آن روئے آب ستلج موافق عهد و پیمان مستقره قایم و مستحکم
باشند و تخلف از عهده مستمره نسازند۔ بتاریخ نوزدهم ماه صدر کپتان صاحب در خلوت بیان طراز
گردید که جواب معروضات صاحبان باید داد سرکار فیض آثار فرمودند که صاحبان عالی شان
خیال تصرف شکارپورے سازند که برائے سیر و شکار سرکار والا است و دیگر هر جائیکه مرضی بوده باشد در
طریق اینق یکجهتی و اتحاد از سرکار دولت مدار بگیرند۔ کپتان صاحب شنیده خاموش شدند۔۔
حبیب الله خان پسر عظیم خان مع یک راس اسپ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت
استفسار احوال کابل و ولایت فرموده مبلغ دو صد روپیه عطا ساختند۔ عرضی کنور نونهال سنگه
مشعر استفسار ساعت نیک دخول لاهور بنظر مبارک گذشت سرکار دولتمدار فی الحال برهمنان را
طلبیده مستفسر ساعت نیک گردیدند آخر الامر تجویز او شان بتاریخ سوم ماه ماگه ساعت دخول مقرر شده
و پروانه بنام کنور جی زیب صدور تلطف گنجور یافته که بتاریخ سوم ماه ماگه شرف یاب در جناب کیوان مآب
باید شد که ساعت مبارک و سعید است۔ بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور ارشاد واجب الانقیاد به فقیر
عزیز الدین فرمودند که هرگاه کنور شیر سنگه مع الخیر و العافیت در شاهدره ورود راحت آمود
نماید آولاگه در سرکار عالی گذارش سازند که شما و منتوره صاحب را بنابر استقبال مامور خواهد ساخت
بتاریخ بیست و هشتم ماه روان و منتوره صاحب حاضر گردید و سرکار والا مستفسر شدند که چند روز
منقضی شده که کپتان صاحب به ملاقات خود مسرور نساخته۔ صاحب مذکور گذارش نمود که مرض
نزله و زکام بر طبع کپتان صاحب مستولے شده است۔ باز فقیر عزیز الدین بنابر استفسار
مزاج کپتان صاحب مامور گردیده بتاریخ بیست و نهم ماه صدر کپتان صاحب به احراز
ملاقات مسرت آیات سرکار گردون اقتدار پرداخت استفسار فرمودند که از استعمال کدام ادویه
مرض زایل شده و صحت و تندرستی به بدن لاحق گشته کپتان صاحب بیان ساخت که چاء
را نوشیده بودیم از آن هم صحت کلی نگردیده است فرمودند که مرض مبارک سرکار والا نیز استعمال چاء
مے باشد۔ کپتان صاحب گذارش ساخت که در مزاج سرکار والا گرمی است لهذا موافق
با طبع مبارک نیست باز سرکار عالی فرمودند که در تبت بسیار مردمان چار استعمال مے سازند کپتان صاحب

گذارش نمود که آن ملک سردسیر و هوای آنجا سرد و برف باری روبکار است - بھای رام سنگھ مع دو شاله و اسپ بطرف راجا سانسی روانه شده و ارشاد والا صادر شده که سردار اجیت سنگھ را دو شاله و دستار داده مع سردار عطر سنگھ همراه خود در سرکار گردون وقار باید آورد +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه مبارک ماگھ - ماموری چیندا سنگھ بطرف اچپلا نگر - آمدن سردار عطر سنگھ و کنور شیر سنگھ در سرکار دولت مدار - بهره یابی سردار تیج سنگھ - ملاقات کپتان صاحب - درشن باباکرپال پوری - آمدن کنورجی - ملاقات کپتان صاحب و کنور صاحب و ارشاد بنابر ضیافت کپتان صاحب - بهره یابی راجه هیرا سنگھ در خدمت کنورجی - مقرری نذرانه بر قصبه کنجاه و ضامنی کنورجی - عرضی کنورجی بابت سرکردگان همراهی - آمدن میکشن صاحب - اظهار کپتان صاحب بفقیر عزیز الدین بابت سفارش بهرام خان - ترقیم پروانه بنام دیوان ساون مل +

روز مبارک سنکرانت ماه ماگھ سی و یک پوشاک و یا لفصد تنکی طلائی و مبلغ هفت هزار روپیه و یک زنجیر فیل مع هودج نقره و یک راس اسپ و هفت جوڑی کڑه هاے طلای سنکلپ نموده به برهمنان و مستحقان حواله ساختند - ارشاد والا به چیندا سنگھ شرف صدور یافته که مبلغ بیست و پنج هزار روپیه از توشه خانه مبارک بنابر عمارت اچپلا نگرجی گرفته روانه باید شد و قطع مراحل ساخته و در آنجا رسیده تمام نقشه عمارت گذارش باید نمود که مبالغ دیگر عطا خواهد گشت - سردار عطر سنگھ و سردار اجیت سنگھ به اتفاق بھای رام سنگھ بشرف ملازمت پرداختند مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت عطا گشت - وقت سه پهری خبر رسیدن کنور شیر سنگھ در شاهدره خالی رای اشرف و عالی گردیده همان وقت فقیر عزیز الدین و جماعه دار و و نتوره صاحب وغیره برای استقبال مامور شدند و مبلغ یک هزار روپیه نقد و دو صد ظروف شیرینی وجه ضیافت حواله گشت و روز دوم کنور معز الیه بشرف ملازمت سراسر سعادت پرداخته و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه سروارنه ساخته و یک صد تنکی طلای و دو راس اسپ و ڈالی و برنج باڑه وغیره بطریق نذر بنظر مبارک گذرانیده استفسار خیریت و خیر مقدم کنور مسطور فرمودند - باز اتفاق ملاقات کنور شیر سنگھ همراه راجه هیرا سنگھ شعشه ظهور بخشید کنور موصوف مبلغ دو صد و پنجاه روپیه سروارنه راجه مسطور ساخت و راجه مذکور مبلغ یک صد و

بیست و پنج روپیہ سروارنہ کنورجی فرمود باز ذکر اذکار فتح پنجتار وغیرہ رونق ظہور یافت سرکار دولتمدار
اززبان مبارک فرمودند کہ کنور شیر سنگھ را گرسنگی بسیار گردیدہ۔ راجہ کلان و بھائی
صاحبان عرض کردند کہ از درشن دیدار مبارک تمام گرسنگی دور خواہد شد۔ فقیر عزیز الدین زبانی
کنور معز الیہ گذارش ساختند کہ از دل و جان در تقدیم خدمات و نیکو بندگیات سعادت اندوز و بمقابلہ
مبلغ ہفتاد ہزار روپیہ را ملک را دخل سرکار دولت مدار گردیدہ اگر بدستور سابقہ ملک عطا شود مزید
الطاف و اعطاف است در صورت دیگر ارشاد واجب الانقیاد لمعہ صدور بخشد کہ کمی در افواج
کردہ شود فرمودند کہ حالا بطرف قصبہ بٹالہ باید رفت و افواج را رخصت بخانہ ہاے باید نمود۔ باز
جواب تمام عرض ہاے شما صادر خواہد شد۔ بتاریخ سوم ماہ ماگھ فقیر عزیز الدین جہت احضار سردار
تیج سنگھ مامور گردیدہ سردار مسطور بمبلغ پانصد روپیہ سروارنہ ساختند و پنجاہ و یک ٹکی طلای
و یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانیدند و دیگر کمیدانان پلاٹن و جواہر مل داروغہ توپخانہ
وغیرہ نذرات نیاز آیات گذرانیدند۔ سرکار دولتمدار بہ سردار مذکور مستفسر احوال ضلع پشاور شدند۔
وقت سہ پہری بہ اتفاق کپتان صاحب مشاہدہ واڑ پلاٹن سردار مذکور فرمودند و شلق یازدہ
کارتوس فی ضرب توپ شعشہ ظہور بخشید۔ در باغ شاہ بلاول کپتان صاحب و سرکار
والا و راجہ ہیرا سنگھ بر کرسی ہاے نشستہ باز ذکر اذکار صاحبان عالی شان شعشہ ظہور بخشید
کپتان صاحب اززبان اتحاد ترجمان فرمودند کہ کنور شیر سنگھ فتح پنجتار بوجہ احسن کردہ
است و مظفر و منصور در ہر جا میباشد۔ باز کپتان صاحب و نتورہ صاحب نزد کولان
طوائف تشریف بردند۔ زنانہ بسبب عشوہ و کرشمہ خیلے خوشی با چہرہ خود پرداختند و این معنے باعث
انفعال بندگان شد۔ بتاریخ پنجم ماہ مذکور علے الصباح سرکار گردون وقار بہ درشن و دیدار بابا کرپال
پوری مسرور و منفرح شدہ یک صد ٹکی طلای اردا س کنانیدند۔ بتاریخ ششم ماہ صد بھائی رام سنگھ
و جماعہ دار خوشحال سنگھ براے استقبال کنور نونہال سنگھ مامور شدند۔ باز کنور مسطور مع
یازدہ راس اسپان و یک زنجیر فیل و مبلغ پانصد روپیہ نقد لشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند
یک صد ٹکی طلای نذر ساختند۔ سرکار دولتمدار فرمودند کہ کنورجی فتح نصیب است۔ جماعہ دار
خوشحال سنگھ گذارش ساختند کہ فتح و نصرت در رکاب کنور صاحب میباشد مبا زدیوان
حاکم راے یازدہ ٹکی طلای و کشن کور پسر ش پنج ٹکی طلای بنظر مبارک گذرانیدند۔ باز سرکار
گردون اقتدار مشاہدہ رفتار اسپان فرمودند پنج راس اسپان داخل اصطبل خاص و شش راس اسپان

واپس حواله گردیدند - باز حضور اشرف مستفسر تمام آن ملک شدند - کنورجی تمام روئیداد آن ملک بیان کرد
بتاریخ ہشتم ماه مذکور وقت سه پهری در شاه بلاول ملاقات کپتان صاحب وکنور صاحب
بمعه ظهور بخشید - ہر دو طرف مبلغ یالفد یالفد روپیه سروار نه ساختند - باز دیوان حاکم راے دو بغچی
نذر بخدمت کپتان صاحب گذرانیدند - کپتان صاحب بکمال شیرین زبانی و شگفته پیشانی
مستفسر خوبیات صحاح مزاج کنور صاحب شدند وہم تمام احوال مسافت ڈیره غازی خان
وڈیره اسمعیل خان وبنون وٹانک وغیره استفسار ساختند - کنورجی جواب دہی ہر
یک مقدمه قرار واقعی فرمودند بر فراست طبعی وکیاست جبلی کنورجی سرکار عالی وکپتان
صاحب معترف شدند - بتاریخ سیزدہم ماه صدر در باغ سردار خوالا سنگھ جہت تیاری
ضیافت وغیره اسباب کپتان صاحب در شکارگاه بنام پھولا سنگھ سراہه و
زمینداران گکڑان وراٹیان وآدیان ومیانی وغیره ارشاد واجب الانقیاد زیب
صدور یافت - بتاریخ پانزدہم ماه صدر راجه ہیرا سنگھ حسب الارشاد در خدمت کپتان
صاحب شرف یاب شده بیست ویک تھیلی طلای ویک راس اسپ با زین زردوزی
بنظر کپتان صاحب گذرانید و دیگر سواران مبلغ پنج پنج روپیه ومبلغ دو دو روپیه بطریق نذر
دادند وکنورجی یازده پارچه ویک راس اسپ به راجه ہیرا سنگھ حواله ساختند - آنچه مبلغ
بیست وپنج ہزار روپیه بنابر واگذاری کنجاه بر متعلقان دیوان محکم چند مقرر شده بود موافق
عرضی کنورجی مبلغ پنج ہزار روپیه معاف شده وبابت بقایاے مبلغ بیست ہزار روپیه کنور
جی ضامن شده وعمل ودخل وابستگان دیوان مذکور در کنجاه جلوه نمایش پذیرفت - بتاریخ
نوزدہم ماه مذکور کنورجی عرض واگذاری جاگیر جگت سنگھ وکاہن سنگھ بانکا وسردار
فتح سنگھ مان در سرکار گردون اقتدار ساختند - ارشاد والا صادر شده که عنقریب جاگیرات
ہر یک عطا ومرحمت مے شود خاطر جمع باید داشت - بتاریخ بیست ویکم ماه صدر خبر آمدن میکشن
صاحب در کوٹھی آنارکلی حالی راے عالی شد لہذا فقیر عزیز الدین مع مبلغ یالفد روپیه
وجه ضیافت وظروف شیرینی وڈالی میوه جات نزد میکشن صاحب مامور گردید وارشاد
والا به کپتان صاحب رسانید که فردا به اتفاق خود میکشن صاحب را در سرکار دولتمدار
باید آورد - کپتان صاحب به فقیر معزالیه فرمودند که در سرکار دولتمدار عرض باید ساخت که
دیوان ساون مل - بہرام خان را در خانمان خود آباد سازد بوجہی خلش ومزاحمت ہمراه

مشارالیه لشازد و فوج صاحبزاده بلند اقبال درحضور انور حاضر گردد - فقیر عزیز الدین تمام کیفیت
هذا درسرکار دولتمدار عرض نمود - پروانه بنام دیوان ساون مل جهت آباد کنانیدن بهرام خان
درمحل سکونت او و عدم مزاحمت زیب ترقیم یافته +

احضار میکشن صاحب - ارشاد بنام صاحبزاده بلند اقبال کهرک سنگه
تشریف فرمای درکگر ڈغل - ملاقات کپتان صاحب با سرکار والامدار -
بنام کنور جی و اخبار هزیمت پاینده خان بدکیش - نزول اجلال بزراعت
بسبب یوم بسنت - پروانه بنام جماعه دار خوشحال سنگه - بهره یابی زمینداران
دهنی آمدن کنور صاحبان مع بهای صاحبان - مطالع عهدنامه میکناف
صاحب - ارشاد بنا بر تیاری ضیافت لاٹ صاحب +

بتاریخ بیست و دوم ماه ماگهه فقیر عزیز الدین جهت احضار میکشن صاحب و کپتان صاحب
مامور گردید - بعد ازان کپتان صاحب مع صاحب مسطور به احراز ملاقات راحت آیات پرداختند
سرکار عالی اقتدار بکمال تواضع و تکریم برکرسی نشانیدند - میکشن صاحب مبلغ دو صد و پنجاه
روپیه بطریق سروارنه گذرانید و گفتگوی تشیید اساس اتحاد و بنیان وداد رونق ظهور بخشید - باز سرکار والا
از موضع آوان به پیشتر روانه شدند و ارشاد فیض بنیاد بنام مصر بیلی رام شرف صدور پذیرفته که مع
بهای صاحبان و سردار عطر سنگه سندهانوالیه درخدمت کنور صاحب بهره یاب
باید بود - بنام صاحبزاده بلند اقبال خالصه کهرک سنگه پروانه فیض نشانه زیب ترقیم یافته
که شگون شادی کنور نونهال سنگه در لاهور مع سردار عطر سنگه و بهای صاحبان
باید گرفت - آنچه مبالغ نقد و غیره اسباب درکار بوده باشد از توشه خانه مصر لعل سنگه و مصر
بیلی رام گرفته حسب الصلاح بهای صاحبان تقسیم باید ساخت چنانچه صاحبزاده
بلند اقبال شگون شادی کنور جی گرفته مسرور القلب و مبتهج الصدر شدند - بهای
صاحبان یک زوج دوشاله و مبالغ نقد و اشرفی ها از توشه خانه مبارک گرفته حواله لاگیان فرموده
و عرضی مشعر تمام احوال درسرکار دولتمدار زیب تبلیغ پذیرفت - درجواب آن پروانه والاصادر
گردیده که اگر فراغت از شگون شادی شرف ظهور بخشیده پس به اتفاق بهای صاحبان و
کنور نونهال سنگه درحضور انور شرف یاب باید شد - بتاریخ بیست و پنجم ماه صدر در مقام راینان
فقیر عزیز الدین و رای گوبند جس عرض احوال کپتان صاحب درحضور فیض گنجور

کردند - ارشاد والا زیب صدور یافته که فردا کپتان صاحب را در سرکار گردون وقار باید آورد - بتاریخ بیست وششم ماه مذکور فقیر عزیزالدین نزد کپتان صاحب مامور گردیده و بعد کپتان صاحب در مقام بھلووال در سرکار دولتمدار بهره یاب شدند و قبیل و قال شکارپور جلوه اعلان بخشید - کپتان صاحب در سرکار والا گذارش ساختند که نظر بر ارتباط روابط اتحاد سرکار والا و صاحبان عالی شان بدستور سابقه شکارپور را در تصرف ناظمان سندھ بوده باشد و سرکار تلطف آثار متعرض احوال آنها نباشد که باعث رضامندی صاحبان عالی شان در باب عدم مزاحمت سرکار خالصه جی با ناظمان سندھ است - باز سرکار عالی مدار مطالع عهدنامه ٹیکاف صاحب فرمودند یک زوج دوشاله به فقیر سوڑیان عطا شد - بتاریخ بیست وهفتم ماه صدر در مقام سوڑیان کپتان صاحب به احراز مواصلت موفور المسرت سرکار دولتمدار پرداخته گذارش ساختند که سرکار عالی اقتدار فیض بخش جهان و فیاض زمان بادشاه دوران از راه لطف پروری توجه بحال ناظمان سندھ معروف فرمایند و بدستور سابقه ملک شکارپور واگذار بوده باشد - سرکار دولتمدار فرمودند که آنچه رضامندی صاحبان عالی شان مے باشد از همه مقدم و واجب و متحتم است اخبار تری کوٹ مشعر بر فراری پائنده خان بدکیش و هزیمت متوحش و شکست فاحش گذارش شد و باعث ابتهاج موفور و انشراح نامحصور گردید - بتاریخ بیست وهشتم ماه مذکور روز بسنت بزراعت زرد قیام راحت ارتسام فرمودند - ارشاد والا فرمودند که امروز روز مبارک بسنت است باز طوائف رقاصه حاضر شده به سرائیدن سرود و نغمه آغاز کرده انعام عطا گردید - بتاریخ بیست ونهم ماه روان در موضع آدهیان فقیر عزیزالدین در خدمت کپتان صاحب رفته کپتان صاحب را در سرکار دولت مدار آورده سرکار والا آثار به تعظیم و تکریم کپتان صاحب را بر کرسی نشانیده مستفسر نویدات اعتدال مزاج وهاج شدند - باز گفتگوے شکارپور لمعه ظهور بخشیده - سرکار عالی فرمودند که خاطرداری صاحبان عالی شان از همه مقدم است - باز احوال تشریف آوری لاٹ صاحب بر شادی کنور جی از زبانی کپتان صاحب گذارش شد فرمودند که خانه واحدے است و احتیاج بر تکلیفات رسمیه نیست - پروانه بنام جماعه دار خوشحال سنگھ صادر گردیده که مبلغ بیست وهفت هزار روپیه در وجه زمین کرم سنگھ شاہدریه حواله باید ساخت و در قسط فصل خریف بهرت گڑھ مجراے باید گرفت - فتح خان و نور خان و امیر خان زمینداران دهنی مع یک راس اسپ بشرف ملازمت پرداختند و تمام احوال دهنی

گذارش ساختند- وقت سه پهری صاحب زاده بلند اقبال و کنور صاحب به اتفاق بهای صاحبان بشرف ملازمت سراسر افادت پرداختند- سرکار والا اقتدار مبلغ پانصد روپیه سروارنه صاحبزاده و کنور جی فرمودند و ارشاد عالی صادر شد که هردو کنور صاحبان و پرده نشین سرادقات عصمت های نگین وچند کور وغیره سرکارات روانه سری امرت سر جی باشند- باز سرکار والا استفسار شگون شادی و اخراجات از بهای صاحبان فرمودند و باز جواب مراسلات لاٹ صاحب و عهدنامه میٹکاف صاحب به بهای صاحبان مطالع کنانیدند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه در وجه ضیافت به بهای صاحبان عطا شده و ارشاد واجب الانقیاد گردید که تمامی اسباب ضیافت لاٹ صاحب موافق تفصیل در اٹاری تیار و مرتب باید کنانید +

سنکلپ سنکرانت ماه مبارک پهاگن - ماموری صاحب زاده بلند اقبال بطرف سری امرت سر- ترقیم پروانه جات بنام سرداران- ارشاد بنام سردار شام سنگه اٹاری واله- عرضی دیوان ساون مل ناظم ملتان احضار کنور نونهال سنگه و ماموری بطرف امرت سر جی - روانگی بهای رام سنگه- ارشاد بنام کارداران سری امرت سر جی و لاهور جهت تیاری اسباب هولی - مراجعت بطرف لاهور- تشریف آوری در ٹپل - ارقام ساختن آئین فرود ڈیره - عطاے اسباب شادی در افواج - تجویز ضیافت روزمره ڈیره لاٹ صاحب - مشوره و مصلحت بهای رام سنگه و سردار

شام سنگه اٹاری واله درباب دادن اسباب شادی +

روز مبارک سنکرانت ماه پهاگن سرکار دولت مدار یک زنجیر فیل و یک راس اسپ وسی و یک پوشاک و مبلغ هفت هزار روپیه سنکلپ فرموده به برهمنان و مستحقان حواله فرمودند- یک راس اسپ در وجه صاحب زاده بلند اقبال مع زین طلای و رقوم جواهر عطا شده و از زبان مبارک فرمودند که گلزار نزهت آثار در حدایق بیرون شهر رنگ بخش خلد برین است حالا صلاح مبارک بر مراجعت بطرف لاهور مے باشد که در گلزار شگفته جشن هولی کرده شود- صاحبزاده بلند اقبال و کنور نونهال سنگه بطرف امرت سر جی رفته به انصرام اسباب شادی پردازند- سرکار گردون اقتدار عنقریب در امرت سر جی ورود میمنت آمود مے آرد چنانچه صاحبزاده موصوف حسب الارشاد

عالی روانه امرتسر گردیده و ارشاد عالی مواد بنام **لدها سنگه کاردار امرتسر جی** صادر
شده که مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه ضیافت و مبلغ پنجاه و یک روپیه را شیرینی بخدمت
صاحبزاده بلند اقبال رسانیده باید داد و هنگام رونق بخش در شهر شلق توپ خانه بکمال داب و صولت
باید کنانید۔ ایضاً همین مضمون راحت مشحون بنام **فقیر امام الدین** زیب صدور یافت۔
بهای رام سنگه در سرکار عالی گذارش ساخت که مرضی **کنور جی** در باب احضار رکاب فیروزی
انتساب مے باشد شنیده خاموش شدند۔ بتاریخ سوم ماه مذکور چهار هزار تنکی طلای برای انداختن
یعنی پیشکاره به **کنور جی و دیوان حاکم رای** عطا فرمودند و پروانجات تفقد آیات بنام
سردار هری سنگه نلوه و راجه گلاب سنگه واوی تابیل صاحب و مصر
روپ لعل بنا بر احضار بر **شادی کنور جی** زیب صدور و مسرت گنجور پذیرفتند و پروانه بنام
سردار شام سنگه اٹاری واله ترقیم شده که عنقریب **بهای رام سنگه جی** در اٹاری
آمده تمام احوال تیاری اسباب ضیافت **صاحبان عالی شان** و داج و جهیز وغیره مشاهده
ساخته هرچه موافق صلاح صواب دید خود تجویز خواهد نمود همان احسن والنسب تصور باید نمود و پوشاک
هاے نفیسه و عجیبه سرکار والا و صاحب زاده **کهرک سنگه و کنور نونهال سنگه**
و راجه هیرا سنگه و نواب لاٹ صاحب تیار باید کنانید۔ عرضی **دیوان ساون مل**
مشعر یک صد تهان کهیس طلای و یک صد جوڑی کڑه طلای وغیره اسباب بنظر مبارک گذشت
و دیوان مسطور بنا بر قبولیت **منکیره** مبلغ ۳ لک و بیست هزار روپیه ارقام نموده مبلغ یک هزار
و یک صد و هفتاد و یک روپیه در وجه **جماعه داران چهار فراش خانه** بنا بر تیاری اسباب
شادی عطا فرمودند۔ بتاریخ پنجم ماه صدر متصل **راجا ساهنسی کنور نونهال سنگه**
بشرف ملازمت پرداخت۔ سرکار دولت مدار ظاهر ساختند که سرکار تلطف آثار ضرور بالضرور
در **امرتسر جی** رونق بخش خواهند گردید کدام مفسد خدشه در دل سعادت منزل شما انداخته
نصیب او باشد۔ **کنور جی** حسب الارشاد روانه **امرتسر جی** شده۔ **بهای رام سنگه**
بنا بر مشاهده اسباب بطرف **اٹاری** روانه شده۔ پروانجات بنام **سردار لدها سنگه و میان**
صمد جو و خلیفه نور الدین در باب تیاری ۳ صد من پخته الثنة ارشاد والا صادر شده۔ بتاریخ
ششم ماه مذکور مراجعت باسعادت فرموده در زراعت بسنتی مخیم سرادقات فیروزی فرمودند۔
فقیر عزیز الدین رضا بجهت احضار **کپتان صاحب** مامور گردید و **کپتان صاحب**

به اتفاق فقیر جی به ادراک بلاقات بهجت آیات معزز گردید سرکار بلطف آثار بتواضع و احترام بر کرسی نشانیدند احوال تشریف آوری لاٹ صاحب و جشن عیش و نشاط و مشاهده محفل دوستی منزل وغیره رونق ظهور بخشید و باز اشتیاق سرکار والا مدار در باب مشاهده گلزار بیرون حدایق لاهور و جشن فرحت و بهجت بیان طراز شدند و باز رخصت کپتان صاحب بمنصه ظهور رسیده - آئین فرود شدن ڈیره من مقام پل بتاریخ هفتم ماه صدر زبانی مبارک سرکار گردون اقتدار مرقوم مسرت سلک شده بطرف سید محمود توپ خانه - امیر چند توپ خانه - مظهر علی توپ خانه - سلطان محمود توپ خانه - شیو پرشاد توپ خانه - امام شاه - سردار گوجر سنگھ دو پلٹن و ونتوره صاحب چهار پلٹن - کورٹ صاحب یک پلٹن - اوی تابیله صاحب یک پلٹن - سردار تیج سنگھ چهار پلٹن - رام سنگھ دو پلٹن - راجه کلان و راجه سوچیت سنگھ سه پلٹن - توپ خانه امیر سنگھ کرنیل - سه پلٹن گلاب سنگھ کرنیل - مع توپ خانه سه پلٹن مصر سوکھراج چهار پلٹن - توپ خانه میان الهی بخش توپ خانه گلو خان - سردار لهنا سنگھ مع توپ خانه پلٹن سردار اهلو والیه مع توپ خانه - اکال رجمن - رام رجمن - سردار کرم سنگھ شاهدره به دست راست متصل فوج خاص گهوڑ چڑها مع راجه سوچیت سنگھ و زنبورک خانه راجه هیرا سنگھ مع افواج متصل سردار تیج سنگھ جانب چپ متصل اکال رجمن - کنور کهڑک سنگھ و کنور نونهال سنگھ وغیره سرداران عالی شان چهار طرف فوج آئین فوج خاص یک جانب هفت پلاٹن سردار تیج سنگھ سی پلاٹن یک طرف مصر سوکھراج یک جانب - امیر سنگھ و گلاب سنگھ کرنیلان یک طرف - از پل مرقوم شده سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که از روی اخبار معلوم شده که دیوان موتی رام جان بجان آفرین تسلیم نموده باعث تاسف گردیده برای سواران گهوڑ چڑها یک صد و یازده کهیس کلابتولی وغیره اسباب شادی مع شیرینی یک صد و بیست و پنج من عطا شده و ارشاد و احب الاقتضا دگردید که به شان و شوکت بر شادی حاضر باید گردید - تجویز ضیافت روزمره ڈیره لاٹ صاحب موافق صلاح صواب دید بهای رام سنگھ بنام سردار شام سنگھ اٹاری واله زیب ترقیم یافته که آرد خشک عمده سه صد من - دانه دو صد من - بهوس سفید یکهزار من - هیزم مبلغ دو هزار روپیه - مسکه پانزده من - روغن پنجاه من - شکر تری پنجاه من - نبات پانزده من

بیضه مرغ یک صد و پنجاه - گوسپند یک صد و پنجاه - جغرات و شیر آنچه بهای رام سنگه در
اٹاری تجویز کرده بودند در سرکار دولتمدار بقلم آوردند - شیرینی سابقه سه هزار من - دیگر سه هزار و پانصد
من - اولاً صلاح دادن اسپان و شتران و ماده گاوان و گاومیشان پنجاه و یک راس و حالا تجویز
یک صد و یک راس گردیده - دیگر پارچات یک صد و پنجاه - دوشاله هاے پنجاه - دوپٹه بنارسی
پنجاه - الاچه پنجاه - شش پوشاک کلان با دوشاله هاے کلابتونی - زین طلای دو عدد - شمش
زنجیر فیل با هوده - زیور طلای تمام و کمال - زیور زنانه - چورپائین چهار عدد - پونچیان - بازوبند -
والیان یعنی گوشواره زنانه - قشقه - دامنی - بالاے - وغیره زیورات نقره - تفصیل ظروف
هاے طلای - آبخوره - کول - صراحی میناکاری - دیگر بیست و هشت عدد ظروف مع نقره و برنجی
اسباب اجناس - آرد خشک دو کوٹهه - برنج دو کوٹهه - قند سیاه یک کوٹهه - هیمه سوختنی یکهزار
عرابه - بهوس سفید و کاه شش صد عرابه - چارپای پانصد عدد - ظروف گلی بسیار ز حد است +
ارشاد فیض الفتیاد سرکار والا اقتدار به بهای رام سنگه در باب احضار - ماموری
وکیل راجه نابهه واله و ارشاد ضیافت - ماموری چیت سنگه کمیدان
جهت فراهمی کشتی هاے - مشاهده تحایف و رقوم جواهرات لاٹ
صاحب بهادر - ملاقات بهجت آیات کپتان صاحب - رخصت
سردار نهال سنگه اهلو والیه - ماموری و منتوره صاحب و جماعه دار خوشحال سنگه
بطرف امرت سر جی - ماموری سردار ارجن سنگه جهت استقبال
راجه لاڈوه واله - شرف یابی الارڈ صاحب در سرکار دولتمدار - انتهاض
رایات عالیات بطرف امرت سر جی +

مراسله بنام بهای رام سنگه زیب ترقیم یافته که اردواس فرحت اساس در باب مشتمله فراهمی
اجناس ضیافت لاٹ صاحب وغیره بنظر مبارک گذشت - از آنجا که اشتیاق ملاقات
راحت آیات زیاده از حد - شایان مراسم اخلاص آن است که از دریافتن و دیدار فرحت بار خویش
مسرور باید ساخت - بتاریخ دهم ماه پهاگن در باغ چهوٹا رام تحایف نفیسه و ارمغان عجیبه عالم
اتحاد و وداد دلی لاٹ صاحب مشاهده فرمودند و بنابر احضار باقی اسباب ارشاد والا
صادر شد - مصر بیلی رام ظاهر ساخت که کاریگران در تیاری باقی اسباب مشغول اند در عرصه
دو سه روز اسباب باقی مانده تیار و مرتب خواهد شد - چیت سنگه کمیدان بنابر فراهمی

کشتی ہاے دریاے ستلج برگذرہری گھاٹ حسب التجویز کپتان صاحب ماموز شده و فتح سنگھ
و ہزارا سنگھ و کیلان راجہ نابھہ والہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند. سرکار والاامدار
استفسار احوال آمدن راجہ جسونت سنگھ نابھہ والہ فرمودند و کیلان گذارش ساختند کہ راجہ
معز الیہ از نابھہ کوچیده آمده عنقریب در سرکار دولتمدار رسیده آید و از دریافت دیدار عنایت آثار حضور
ساطع النور مسرور الصدر و مبتہج القلب مے شود. ارشاد واجب الانقیاد صادر شده کہ فتح سنگھ وکیل در
حضور اشرف بہره اندوز باشد و راے ہزارا سنگھ وکیل بطرف نابھہ برود و ہمرکاب راجہ مسطور
در سرکار عالی آثار بیاید مبلغ دو صد روپیہ عطا گردیده بابت ضیافت منزل اول آن روے آب ستلج
تنخواه مبلغ یالفصد روپیہ بنام لالہ کشن چند در حساب تعلقہ سا ہنہ وال قلمی شده. وکیل مذکور
عرض ماموری کدام سردار جہت استقبال در جناب والا ساخت. ارشاد والا صادر شده کہ ہرگاه خبر
رسیدن راجہ مسطور آن روے آب ستلج در سرکار عالی واضح خواہد شد. فی الحال سردار عطر سنگھ
سندہانوالیہ جہت استقبال ماموز خواہد گردید. بتاریخ یازدہم ماه مذکور کپتان صاحب حسب
الطلب در باغ چھوٹا رام باحراز ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت. اولاً احوال تشریف
آوری لاٹ صاحب استفسار فرمودند. من بعد رفتن دیوان محکم چند ہمراه وزیر فتح خان
و ہنگامہ جنگ در کشمیر و فتح یاب شدن بیان فرمودند. دیوان محکم چند مرد ہوشیار و کار آمدنی
جنگ آزموده و پیر مرد بود. باز احوال دیوان کرپا رام و بہادری و سپہ سالاری او فرمودند در ضمن
آن ارشاد صادر شد کہ دیوان مسطور در متابعت و انقیاد سرکار والا است کپتان صاحب
گذارش ساخت کہ عدم اطاعت احکام بادشاه کمال بدبختی و سقاوت منشی است. باز احوال
آمدن کاجی امر سنگھ در کانگڑه و ماموری فقیر عزیز الدین بعہده وکالت بیان ساختند
باز سرکار والا ذکر اذکار آمدن لاٹ صاحب فرمودند کہ ڈیره لاٹ صاحب در شالہ باغ
کنانیده آید کپتان صاحب گذارش ساخت کہ از راه موافقت قلبی ڈیره لاٹ صاحب
متصل سرکار دولت مدار باید کنانید. آن روے آب متصل باغ سردار جوالا سنگھ زیر اشجار انبہ خورد و
کلان تیار شود کہ اسپان و سپاہیان را از آب فراغتے بوده باشد و حفاظت و حراست از اکالیہ بسبب
قرب و جوار خواہد شد و شراب براے لاٹ صاحب از کشمیر طلبانیده شود یا خود تیار کرده آید
کپتان صاحب فرمود کہ آنکہ شراب سرکار والا نوش مے فرمایند بسیار خوب و خوش گوار است
باز فرمودند کہ یک روز جشن و محفل در شالہ باغ و شمن برج کرده شود. تمامی صاحبان عالی شان

در اینجا جمع و فراهم شده مسرور و منتهج شوند و چراغان و نغمه و سرود و آتش بازی بکمال رونق جلوه ظهور پذیرد - باز فرمودند که برای ڈیره **لاٹ صاحب** در **امرت سر جی** کدام مکان تجویز باید کرد مکان **کول سر** بسیار خوب و احسن است - **کپتان صاحب** گذارش نمود که آن مکان رهایش سرکار عالی مدار در میان افواج ظفر امواج ڈیره **لاٹ صاحب** جلوه استقرار پذیرد - پروانه بنام **جماعه دار و نتوره صاحب** بنابر تصفیه و تسویه مکان سکونت **لاٹ صاحب** درمیان ڈیره افواج ظفر امواج مرقوم شده - باز **کپتان صاحب** استفسار ساختند که برای قواعد پلاٹن کدام جای تجویز شده - سرکار والا مدار فرمودند که میدان **میان میر** خوب و وسیع است - **کپتان صاحب** عرض نمود که زیر قلعه مبارک مکان پسندیده و مرغوب برای قواعد پلاٹن میباشد - فرمودند هرگاه خبر رسیدن **لاٹ صاحب** در قرب و جوار می رسد **کنور شیر سنگھ** را طلبیده خواهد شد که به اتفاق شما مامور خواهد گردید - باز **کپتان صاحب** گذارش ساخت که فراهمی کشتی های برگذر **ہری کے** گردد تا عبور افواج انگریزی به سهولیت و آسانی گردد - پروانه بنام **چیت سنگھ کمیدان** جهت اجتماع کشتی های برگذر مسطور زیب تسطیر پذیرفته دیگر **کپتان صاحب** ظاهر ساخت که از راه **شاله باغ** آمده بودم بنابر اراده سیر اندرون رفته مشاهده کردم که فرش و فروش گسترده و فواره های جاری و روان است در گرداب **تعجب** فرو رفتم که سرکار والا اقتدار روشن ضمیر است که حکم آرایش باغ و زیبایش فرش و فروش و اجرای نهر داده است - باز رخصت **کپتان صاحب** شعشه ظهور بخشید - **سردار نہال سنگھ اہلو والیه** رخصت شده و خلعت سیزده پارچه و یک راس اسپ و دو رقم جواهر و یک قبضه شمشیر و جیغه رخصتانه سردار مسطور و پنج پارچه به **امر سنگھ** و یک دوشاله و جوڑی کڑه های طلای به **لاله کنهیا لعل وکیل** عطا فرمودند - **جماعه دار خوشحال سنگھ و ونتوره صاحب** حاضر شدند - سرکار دولت مدار فرمودند که در **امرت سر جی** رفته بتمشیت امورات موجوعه **شادی** باید پرداخت و روز و شب در حسن خدمات **کنور جی** سعادت اندوز باید بود - **رتن چند معتبر راجه لاڈوه واله** رخصت گردیده و زبانی ظاهر ساخت که راجه مسطور کوچیده آمده آن روی آب ستلج وارد گشته - لهذا **سردار ارجن سنگھ** حسب الارشاد عالی باستقبال مامور گردید - **الارڈ صاحب** مع اشیای غرایب و اجناس عجایب **ملک سنادر و فرانسیس و انگلستان** بشرف ملازمت پرداخت - سرکار والا استفسار خیریت و خیر مقدم او فرمودند - باز ذکر اذکار **پادشاه انگلستان و فرانسیس** شعشه ظهور بخشید - باز **الارڈ صاحب** عرض **ونتوره صاحب** شعر ضعیفی و اشتیاق ملاقات پدر و روانگی او از پیشگاه جاه و جلال بنظر مبارک گذرانید - فرمودند که بعد انصرام **شادی**

رخصت نموده خواهد شد - بتاریخ هفتدهم ماه پهاگن انخفاض رایات عالیات از لاهور بطرف سری
امرت سرجی جلوه اعلان پذیرفت - بتاریخ نوزدهم ماه مذکور داخل امرت سرجی شدند +

ماموری کنور شیر سنگهه به اتفاق کپتان صاحب جهت استقبال لاٹ صاحب تشریف بردن سرکار والا اقتدار در قلعه بهنگیان و آمدن راجه اجیت سنگهه لاڈوه واله وگذرانیدن تحایف وغیره اسباب نذر سرکار والا اقتدار وصاحبزاده بلند اقبال وکنور جی +

بنگام تشریف آوری سرکار دولتمدار در امرت سرجی کیفیت آمدن لاٹ صاحب در مکان شیرو واضح رای عالی گردید - لهذا کنور شیر سنگهه مع مبلغ دو هزار و یک صد روپیه سروارنه مامور گردیده ارشاد والا اصدار شد که بشرف ملاقات لاٹ صاحب پرداخته بکمال شیرین زبانی سخنان تشید اتحاد و استحکام وداد ظاهر وبیان باید ساخت باز سرکار گردون اقتدار رونق افزای شهر از کول سر سوار شده از راه دروازه لاهوری رونق بخش شدند وزرافشانی بر تمام ساکنان شهر فرموده داخل قلعه بهنگیان شدند و بر مسند زرنگار جلوس میمنت مانوس فرمودند - کنور کهرک سنگهه وکنور نونهال سنگهه وراجه کلان وراجه هیرا سنگهه وجماعه دار خوشحال سنگهه وسردار عطر سنگهه سندهان والیه ومیان اودهم سنگهه وغیره سرکردگان عالی شان حاضر شدند وشادی فرحت آبادی مالیدن وٹنا و تیل روبکار گشت - پرده نشین سرادقات عصمت مای نکین مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه سروارنه سرکار والا وهمین قدر از خالصه کهرک سنگهه کنانیده منبسط ومنفرح گشت - اول سرکار گردون اقتدار مبلغ پانصد روپیه مع چند اشرفی و ٹکی هاے طلای در تیل انداختند و باز تمامی سرکردگان و جوند سنگهه موکل مبلغ یک یک صد روپیه در تیل انداختند - اول سرکار عالی مدار از دست مبارک خود وٹنا بر روے مبارک کنور جی مالیدند - باز جماعه سرکردگان و پرده نشین سرادقات عصمت در باب رسم ورسوم تیل مستعد شدند - باز همشیره مای صاحبه - وٹنا و تیل بر ریش مبارک سرکار عالی مالید باعث خورسندی مزاج وهاج گشت - مبلغ پانصد روپیه عطا فرمودند - مسمات مذکور مبلغ واپس داده واستدعاے جاگیر کرده فی الحال پروانه جاگیر عطا گشت - باز رقص وسرود طوایف سرور بخش مزاج بینندگان شده - باز مبالغ نقد واشرفی هاے در وجه شگون از آثاری در امرت سرجی رسیدند و بطریق شگون به کنور جی حواله فرمودند - باز سرکار عالی معاودت بطرف کول سر فرمودند - بتاریخ بیست و یکم و بیست و دوم ماه مذکور

وقت سه پهری از کول سر سوار شده از راه بازار زرافشانی فرموده در قلعه بهنگیان تشریف برده بمشاهده شگون شادی کنورجی متوجه شدند و بتاریخ بیست و سوم ماه صدر در پلاٹن تشریف شریف ارزانی فرموده بمشاهده و ملاحظه قواعد پلاٹن و شلق توپخانه پرداختند - مراسله کپتان صاحب درباب عدم رسی سُرسات و ضیافت در ڈیره لاٹ صاحب بنظر مبارک گذشت - عتاب و خطاب زیاده از حد به سردار لهنا سنگه مجیٹهیه فرمودند - باز عرابه‌ہائے سُرسات از امرتسر جی بار کرده در ڈیره لاٹ صاحب فرستادند - مراسله بنام کپتان صاحب درباب فرستادن سُرسات و عتاب و خطاب به سردار لهنا سنگه مجیٹهیه درباب عدم رسانیدن آن مرقوم فرمودند - باز اخبار ڈیره لاٹ صاحب مشعر تشریف آوری بر شادی کنورجی و واپس رفتن کلارک صاحب از گذرهری کے بطرف عقب بنابر سرانجام مهام روبکاری گذارش شد - وقت سه پهری از کول سر سوار شده و در اثنای راه بازار زرافشانی فرموده داخل قلعه بهنگیان شدند - راجه سوچیت سنگه که بنابر استقبال راجه اجیت سنگه لاڈوه واله مامور شده بود بشرف ملازمت سرا سرافادت پرداخت - راجه مسطور دو راس اسپ و یک زنجیر فیل و سی و یک پارچه نفیسه و سه رقم جواهر بنظر مبارک گذرانید و مبلغ پانصد روپیه سروارنه ساخت و بیست و یک پارچه و مبلغ دوصد و پنجاه روپیه نقد سروارنه صاحبزاده بلند اقبال و سه رقم جواهر ایضاً بخدمت کنورجی مع یک زنجیر فیل و پانزده پارچه و مبلغ دوصد و پنجاه روپیه سروارنه راجه هیرا سنگه ساخت - سرکار دولتمدار استفسار نویدات خیریت آیات خیر مقدم راجه مذکور شدند و رخصت بطرف ڈیره گردید - مبلغ یک هزار و پانصد روپیه در وجه ضیافت حواله شد +

رسیدن خبر تشریف آوری لاٹ صاحب در چیچه و تیاری شلق هنگام تشریف آوری لاٹ صاحب - آمدن راجه نابهه واله - رونق بخشی در قلعه بهنگیان باز معاودت در شیش محل +

بتاریخ بیست و چهارم ماه پهاگن صبحی از شیش محل سوار شده در افواج پلاٹن تشریف شریف برده بمشاهده موجودات پلاٹن و شلق توپخانه متوجه شدند و باز معاودت فرموده در شیش محل دربار فرحت بار بکمال تجمل و شان آراستند تمام سرکردگان عالی شان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند - عرضی لاله کشن چند وکیل متضمن رسیدن لاٹ صاحب در چیچه چهار کروه از سری امرتسر جی گذارش شد - آمدن راجه گلاب سنگه مع پانصد سوار خوش اسپه مسلح و مکمل حسب الحکم بر ڈیوڑهی

خاص حاضر گردید- ارشاد واجب الانقیاد به فقیر عزیز الدین صادر گردیده که یازده کارتوس فی ضرب توپ پلاٹن و توپ خانه رکابی سرکار رعائی و قلعه گوبندگڑھ بنابر شلق تشریف آوری لاٹ صاحب حواله باید ساخت که هنگام تشریف فرمای لاٹ صاحب شلق به کمال خوبی و زیبای سازند- راجه جسونت سنگھ نابھه واله به احراز مواصلت کثیر البهجت پرداخت و چند پارچات نفیسه بطریق تحایف و ارمغان و چند راس اسپان بنظر مبارک گذرانید و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه سروارنه ساخت- سرکار دولتمدار بتواضع و تکریم استقبال فرموده برکرسی نشانیدند و مستفسر نویدات خیریت آیات صحاح نزاج اتحاد امتزاج شدند باز ذکر اذکار صاحبان عالی شان و کیفیت ملک هندوستان و تسلط و تصرف صاحبان روبکار گردید و رخصت بطرف ڈیره شد و مبلغ دو هزار و یک صد روپیه بطریق ضیافت مع مبلغ دو صد و پنجاه روپیه و یک صد ظروف شیرینی و ڈالی میوه جات حواله گشته- وقت سه پهری سرکار دولتمدار از شیش محل سوار شده و زر افشانی در اثنای راه ساخته در قلعه بھنگیان رونق بخش شدند و باز از معاینه رسوم شادی کنور جی احتظاظ وافی و التذاذ کافی حصول ساختند- پرده نشین سرادقات عصمت والده صاحبه صاحبزاده بلند اقبال حاضر گردید- سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که این روز محمود و مسعود است که بفضل سری اکال پورکھ جی به چشم خود ملاحظه ساختند که به هیچ کس از آبا و اجداد میسر نشده شکر به جناب فیض مآب سری ستگورو جی می باشد- باز مراجعت فرموده داخل شیش محل شدند*

مأموری صاحبزاده بلند اقبال بنابر استقبال لاٹ صاحب- باز آمدن کپتان صاحب مع فقیر عزیز الدین و رای گوبند جس در سرکار دولتمدار و باز رفتن نزد لاٹ صاحب و متوجه شدن سرکار فیض مدار باستقبال و تشریف آوری لاٹ صاحب ؛

بتاریخ بیست و پنجم ماه پھاگن سرکار دولت مدار خیام کلان برپا و منتصب کنانیده صاحبزاده بلند اقبال مع دو هزار سوار شایسته و چند زنجیر فیلان به هودج طلای بنابر استقبال لاٹ صاحب مأمور گردید- سرکار تلطف آثار به انتظار تشریف آوری لاٹ صاحب در بار مسرت آثار آراستند صاحبزاده موصوف مراجعت ساخته کیفیت ملاقات فرحت آیات لاٹ صاحب واضح رای جهان گشای ساخت- باز راجگان آن روی آب ستلج آمده حاضر شدند- بسبب انتظار تشریف آوری لاٹ صاحب قریب دو پهر روی به اقتضای آورده راجگان و بعضی سرکردگان رخصت به ڈیره شدند- باز کپتان صاحب و فقیر عزیز الدین و رای گوبند جس

ولاله کشن چند به احراز ملاقات بهجت آیات پرداخته کیفیت تشریف آوری لاٹ صاحب
تجویز ملاقات فرحت آیات موضح نموده به تفهیم ارشادات عالیات روانه شدند - وسواران خاص و
پلاٹن حسب الحکم به تسویه صفوف قایم و ایستاده شدند و دو ضرب توپ جهت شلق سلامی برڈیوڑهی مبارک
حاضر گردیدند هنگامیکه از نصف النهار آفتاب عالم تاب تجاوز ساخت و انتظار انشراح
آثار تشریف آوری لاٹ صاحب بسیار از بسیار رونق آشکار پذیرفت ناچار سرکار
عالی افتدار مع تمامی سرکردگان عالی شان بسواری فیلان مع صاحبزاده بلند اقبال و راجه
هیرا سنگه و جماعه دار خوشحال سنگه بسواری اسپ پیش پیش سرکار تلطف آثار
بنا بر استقبال لاٹ صاحب تشریف شریف بردند - ازان طرف لاٹ صاحب
بسواری فیلان بمشاهده در آمد تمامی افواج ظفر امواج دو رویه بتسویه صفوف ایستاده گردید و
از هیبت سلطانی احدے را طاقت دم زدن نماند - فیلبانان در اثنای راه حسب الحکم
به استادگی پرداختند اولاً صاحبان عالی شان بطور انگریزی از هودج برخاسته به آدای
سلام پرداختند - باز سرکار گردون اقتدار دست در پنجه انداخته استفسار خیریت فرمودند
باز کنور کهڑک سنگه حسب الحکم سرکار عالی بر فیل خود سوار گردید و لاٹ صاحب
از فیل خود برخاسته در هوده سرکار والا آمده جلوس میمنت مانوس فرمودند گویا قران السعدین
در یک برج شعشه ظهور پذیرفت - ازآنجا آهسته آهسته از راه پلاٹن صف دو رویه در شیش
محل داخل شدند شلق توپخانه حسب الارشاد رونق پذیرفت - بر سی و یک کرسی طلائی
و نقره صاحبان عالی شان آمده نشستند - لاٹ صاحب مبلغ پنج هزار روپیه ازان
سرکار دولتمدار ساختند و باز سرکار دولتمدار بقدر مبلغ صد سر وارنه لاٹ صاحب بوجه
شهود آورد - ارشاد عالی به متوسلان خاص و منشیان با اختصاص در باب گذرانیدن نذرات
بخدمت لاٹ صاحب لمعه ظهور بخشید - باجه نوازان ملازم سرکاری موافق آئین صاحبان
عالی شان در نواختن باجه هاے مشغول شدند و سرکار دولتمدار بکمال شیرین زبانی و رطب
اللسانی مستفسر بودیات مزاج وهاج صاحبان عالی شان شدند و سه تغمه که در گلوے
لاٹ صاحب رونق نمایش مے داشتند - سرکار دولتمدار از کیفیت آن مستفسر شدند
لاٹ صاحب بیان ساختند که مدت سه سال در تقدیم خدمت جان فشانی کردم و
بنحو شایسته صرف اوقات مسرت آیات ساختم یک تغمه آن خدمت است دیگر تغمه عطاے

القاب و تمغه ستومی الفرام عمده جنگ است - باز کپتان صاحب اظهار ساخت که صد
شکر و سپاس واهب العطیات است که بسبب استحکام روابط اتحاد و تشیید ضوابط وداد کارین
غالبین این ملک را مشاهده کرده ام و زهے نصیب مبارک و ہاے قسمت خجسته که در روز
مسعود این شادی از لقاے مسرت انتمائے دوستان چشم روشن شده ام دیگر بسیار سخنان
اتحاد و اختلاط پرتو ظهور پذیرفته - من بعد دو هزار و یک صد تنکه طلای ضیافت لاٹ صاحب
و مبلغ یک هزار روپیه در وجه چهار صاحبان و مبلغ پانصد روپیه در وجه سی
صاحبان سمو المکان و دو راس اسپ با زین مکلف و دو زنجیر فیل خاصه به لاٹ
صاحب داده رخصت ساختند و ضیافت و شیرینی و ڈالی میوه جات و بیست و پنج
چیبر کهٹ و ظروف چینی و میچوبه مع سائیبان چوب نقره وغیره اسباب ضیافت در ڈیره
لاٹ صاحب فرستادند و بهنگام سه پهری فقیر عزیز الدین جهت احضار لاٹ
صاحب بنابر تشریف فرمای در قلعه بهنگیان مامور گردید +

تشریف بردن سرکار فیض مدار مع لاٹ صاحب و راجگان آن روی
آب ستلج در قلعه بهنگیان و گرفتن تنبول شادی کنور نونهال سنگه و عطاے خلعت بسرداران +

وقت سه پهری سرکار دولت مدار مع لاٹ صاحب و راجگان آن روے آب ستلج و
سرداران عالی شان در اثناے بازار زر افشانی فرموده داخل قلعه بهنگیان شدند - بر اغصان
درختان زیر حویلی مبارک که میوه جات مرصع به ورق طلای و نقره که معلق شده بودند صاحبان
عالی شان از مشاهده آن بسیار خورسند شدند - کنور نونهال سنگه مبلغ دو هزار و یک صد
روپیه سروارنه لاٹ صاحب ساخته مستفسر نوید اعتدال مزاج وهاج شدند - باز
لاٹ صاحب هم سروارنه کنور جی فرمودند و سخنان تشیید بنیان اتحاد و وداد بایک دیگر
شعشعه ظهور بخشیدند باز محفل اتحاد منزل تنبول آراسته و پیراسته گردید کوس بهجت و شادمانی
بلند آوازه گشت - صداے عیش و نشاط از هر طرف بگوش هوش سامعان رسیده مسرت
پیراے شد - اگرچه تفصیل تنبول را دفترے جداگانه درکار و مطلوب است لیکن انموذجے
از آن رقمزده کلک راحت سلک شده + سربت گر نتهیان سری دربار صاحب
نامست - بهای پیارا سنگه ما - بهگت سنگه تم - بهای رام سنگه

و بھائی گوبند رام الـ صما ررر - بھائی گورمکھ سنگھ الـ ماب ررر - لاٹ صاحب
سپہ سالار ے ررر - راجہ جسونت سنگھ نابھ والہ ے ررر - راجہ
کرم سنگھ ے ررر - سرکار نکین ے ررر - صاحبزادہ بلند اقبال
ررر - سردار نہال سنگھ اہلووالیہ ررر - راجہ اجیت سنگھ لاڈوہ
والہ ے ررر - گل بیگم صما - ہر چہار سرکار متعینہ تخت لا - سرکار کٹوچین
صما - ہر دیوی صما - میند نو صما - بہوری صما - راج دیوی ما - دیوکی
ما - دوالی ما - گلاب دیوی ما - دولی ما - ہلہ والی لہ - رابیلی ما
سرکارات ما - راجہ گلاب سنگھ لہ ررر - جماعہ دارجی امد ررر
سندہان والیہ ررر - موکل ررر - دھنا سنگھ ملوہی صما - سد سنگھ
بھنریہ الـ ررر - کاہن سنگھ نکی الـ ما ررر - فتح سنگھ مان صما ررر - دیوان
حاکم رائے سما ررر - پسر خزان سنگھ ررر - سردار منگل سنگھ الـ ما ررر
جیت سنگھ الـ ما ررر - بھیہ رام سنگھ الـ ررر - گھوڑ چڑہ خاص ررر
افسران پلاٹن کورٹ صاحب صما ررر - گلاب سنگھ کرنیل الـ ررر - امیر سنگھ
مان الـ ما ررر - گلو خان لا - مہتاب سنگھ صما - دیوان دینا ناتھ الـ ما ررر
دیو بدیال و رام چند الـ ما ررر - کرپا رام صما - حکم چند لہ - مصر لیارام صما -
شیخ غلام محی الدین ما - رام داش ما - شنکر داش پسر دیوان دلوید اسل
لہ - کاہن سنگھ مان ما - میہان سنگھ واہو والیہ ما - بھگت رام
ما - حاکم رائے پسر سوجان رائے ما - امریک رائے ما - روپ چند
لہ - رام چند بیٹی ما - بھیہ ہری سنگھ مینج زین والہ لہ - مصر
بیلی رام سما ررر - مصر روپ لعل لہ ررر - مصر لعل سنگھ الـ ما ررر
مصر رام کشن صما - دیوان ساون مل ررر - بھائی ماہون سنگھ
الـ ما ررر - لدھا سنگھ کاردار سری امرت سرجی الـ لا لہ ررر - میا داس
کاردار سوڑیان الـ صما ررر - فقیر عزیز الدین و فقیر امام الدین و خلیفہ نور الدین
سما ررر - منشی سر دہار ام صما - کاہن چند ما - کرم چند ما -
رتن سنگھ گڈوی سما - کاہن سنگھ گڈوی ما - ہر دیوی سنگھ ما -

پنڈت مدہسودن - رادہا کشن - نیزه ہاے راجا رام - کیسر سنگه
- رتن سنگه ڈیوڈی واله - مائی راج کوران - کلال واله
مائی کرموں - بی بی دیسان - چونی لعل - لاله موہن لعل سوری
وکیل - میاں صمد جو - گنگو بزاز - سردار لہنا سنگه مجیٹھیه
اچل سنگه پسر سردار اربیل سنگه - پسر سردار ہری سنگه - دل سنگه
نہیس - چند اسنگه - پسر دولا سنگه ملوئی - پنجاں گوجراں واله
- رام نگر - الہه یار خان کاله باغ واله - راجا سنگه آنزوے آب
- گنڈے راے لاہور - خط کشمیر یک لک - افغان قصوریه
- گہوڑ چڑه ہاے خاص - از گہوڑ چڑه ہاے حاکم راے
- تحت کنور جی الا - جگت سنگه اٹاری واله -
رام سنگه بلی - نار سنگه - گنڈا سنگه - جیون سنگه
- ارجن سنگه رنگڑ نگلیه - کاہن سنگه مان -
از مصر روپ لعل بابت رسوم جاگیرداران دوابه - سردار تیج سنگه
- سائرات اٹک کوٹ کپوره - کینٹداس
- از سائر لاہور - علاقه تلونڈی - راے
گوبند جس و لاله کشن چند - میہان سنگه کرنیل - راجه
سروپ سنگه جیند واله - دیوان ساون مل - فوج
آئین لک ٭

بعد از فراغت تنبول سرکار دولتمدار چہار خلعت مع دو راس اسپ و یک زنجیر فیل و رقوم جواہر به لاٹ صاحب وغیره صاحبان از کنور جی دہانیدند - براے لاٹ صاحب سی و یک پارچه از قسم دوشاله ہاے و کمخواب و گلبدن و کیس ہاے کلابتونی ملتانی و لونگی ہاے علم زری و پنج رقم جواہر و دو راس اسپ و یک زنجیر فیل با ہودج نقره و بیست و یک پارچات خلعت جمله شصت و پارچه و رقم جواہر سرے خلعت در وجه کپتان صاحب و ہی صاحب و لسپر لاٹ صاحب حواله ساختند و سی و یک خلعت در وجه سرداران عالی شان از طرف کنور جی مرحمت شدند ٭

و نمنوره صاحب خلعت مع ـه رقم - الارد صاحب خلعت مع ـه رقم کورت صاحب ایضاً - اوری تابیل صاحب ایضاً - راجه گلاب ایضاً - راجه هیرا سنگهه ایضاً - میان جواهر سنگهه ایضاً - فقیر عزیزالدین ایضاً - راجه گلاب سنگهه ایضاً - میان اودهم سنگهه ایضاً - میان سوهن سنگهه ایضاً - راجه سوچیت سنگهه ایضاً - جماعه دارجی ایضاً - سردار رام سنگهه ایضاً مع جوند سنگهه موکل ایضاً - قریب شام که روشنی بخش دیده جهان و جهانیان بود سرکار گردون اقتدار معاودت با فرحت و مسرت مع صاحبان عالی شان در شیش محل فرمودند و لاٹ صاحب حسب الحکم به روشنای چراغان در موضع کتھانیان ورود میمنت آمود ساختند +

انهناض رایات عالیات از سری امرت سرجی و تشریف آوری در موضع اٹاری واله +

بتاریخ بیست و ششم ماه پھاگن ارشاد واجب الانقیاد در تمام ڈیره افواج ظفر امواج در باب روانگی اٹاری لمعه ظهور بخشید و افواج بکمال تجمل و شان و شوکت و صولت بے کران بالباس شایسته و افراش بالسته محلے بزیورات عجیبه و مجلے بجلیه غریبه بسمت اٹاری روانه گردیدند و سرکار دولتمدار صبحی در دربار صاحب جی مشرف شده جبین سای به آلاف تخضیع و اضعاف تخضیع ساختند و شکر موهبات عظمی و سپاس عطیات کبری سری اکال پورکھ جی بتقدیم رسانیدند - مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در دربار صاحب جی و موافق معمول قدیم در اکال بنگه و شهید بنگه و جھنڈه بنگه و گھڑیالی بنگه و دو کھ بھنجنی و بابا اٹل ارداس فرحت اساس کنانیده مراجعت در شیش محل ساختند و وقت ۳ پهری با افواج ملبس بلباس لائقه و البسه فائقه مسلح و مکمل و اسپان مکلل به سازهاے طلای و نقره مع کنور صاحب تشریف شریف در موضع لوپے رائے آوردند - بقدرت قادر بیچون بے شبه و نمون از امر کن فیکون آنچنان ژاله و بارش باریدن گرفت که زبان قلم از بیان آن لال است صفحه زمین ابیض بنظر مے آمد و هر کس از سواران و پیاده متفرق و منتشر بطرفے من الاطراف گردید و اسپان سواری ازین سوے به آن سوے دویده مے رفتند و طناب هاے خیام از بس صدمه ریاح عاصفه مے شکستند هر کسے را طاقت ذهاب و ایاب از بس ژاله باریدن در بدن نماند - من بعد از فضل سری اکال پورکھ جی بارش و ژاله باری بالکل موقوف و منعدم گردید و افواج ظفر امواج روے آسودگی و بهبودی بلاحظ

ساخته اوقات در آرام بسر بردند۔ بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور در مقام بوپے راے سرکار عالی
از خواب شیرین برخاسته گرنتهه صاحب سماعت فرموده دربار فرحت آثار آراستند۔
تمامی سرکردگان عالی شان حاضر شدند و احوال شب شعر باریدن ژاله و بارش باران و ریاح عاصفه بیان
ساختند۔ باز سرکردگان عالی شان را ارشاد شد که هر کس تمن افواج خود را جدا جدا آراسته و پیراسته
روانه شود و علیحده علیحده ڈیره سازند اگر کسے از سواران و پیاده مختلط و آمیزش در افواج دیگر خواهد کرد سزای
خواهد یافت۔ باز سرکار دولتمدار یک سرکرده را موجودات مشاهده و ملاحظه فرموده بطرف
اٹاری واله روانه فرمودند و لاٹ صاحب در اثناے راه منتظر تشریف شریف سرکار عالی
بودند۔ هرگاه گرد سواران با تجمل و شان از مسافت بعید معلوم ساخته تصور نمودند که سرکار گردون اقتدار
آمده است۔ باز معلوم شد که ڈیره جماعه دارجی است باز چندین دفعه همین طور بانتظار تشریف
آوری سرکار والا بودند و ڈیره سرکردگان بملاحظه مے آمدند۔ لاٹ صاحب از بس شایستگی
و آراستگی افواج سرکاری مستغرب و متعجب مے گشت و باز حسب الامر سرکار دولت مدار
در اٹاری واله فرود گردید و سرکار عالی مدار از موضع بوپے راے نهضت رایات عالیات فرموده
مع افواج ظفر امواج قریب یک کروه از اٹاری به انتظار تشریف آوری لاٹ صاحب
متوقف شدند و هنگام تشریف آوری لاٹ صاحب بسواری فیلان متوجه اٹاری
گردیدند۔ شانزده زنجیر فیلان سرکردگان در رکاب فیروزی انتساب حاضر بودند مبلغ دو دو
هزار روپیه و پانصد پانصد ٹنکی طلای سرے فیل عطا فرمودند و هرگاه متصل اٹاری رونق بخش شدند شلق
توپ خانه بکمال صولت و شان شعشعه اعلان پذیرفت۔ سردار شام سنگهه پیاده شده به شرف ملازمت
بهجت آیات پرداخت سرکار تلطف آثار از راه رتبه پایه بیش روی در حویلی اش رونق بخش شدند۔
یازده راس اسپان و یک صد و یک ٹنکی طلای بنظر مبارک سرکار گردون اقتدار گذرانید و بیست و
پنج ٹنکی به صاحبزاده بلند اقبال و کنور نونهال سنگهه و کنور شیر سنگهه و راجه کلان
و جماعه دار خوشحال سنگهه وغیره سرکردگان سموالمکان موافق قدر و مرتبه بریک حواله
ساخت۔ سرکار دولت مدار کرسی به سردار مسطور از راه عنایات متوافره و تفقدات متکاثره
حواله فرمودند۔ باز کنور صاحب بنابر شگون اندرون حویلی رونق بخش شدند و سرکار
گردون وقار مراجعت بطرف باران دری فرمودند۔ لاٹ صاحب بطرف
ڈیره حسب الامر روانه شدند +

متوجه شدن سرکار گردون اقتدار بر شادی کنور جی +

وقت سه پهری کاری گران چرب دست به کمال چستی و چالاکی صفوف دو رویه چراغان فرحت نشان تیار و مرتب ساختند از ابتدای باران دری سرکار دولت مدار تا اٹاری تسویه میدان کردند و دو رویه آتش بازی به اشکال متنوعه و هیئت مختلفه برپا و منتصب کنانیدند و آنچنان روشنی و ضیای چراغان رونق ظهور یافت که روز روشن در نظر بینندگان به مشاهده مے آمد۔ باز سرکار گردون اقتدار بسواری فیلان مع سرکردگان عالی شان و صاحبزاده بلند اقبال متوجه بنابر معاینه و مشاهده برات مسرت آیات یعنی (جنیت) شدند به آهستگی و تدریج در هر جا و هر مکان به مشاهده عیش و نشاط چراغان و آتش بازی پرداخته مسرور القلب و مبتهج الصدر شدند۔ بعد از معاینه تماشای آتش بازی و چراغان هنگام چهار و پنج گھڑی شب گذشته مراجعت بطرف عقب جلوه نمائش پذیرفت و صاحبزاده بلند اقبال در حویلی سردار شام سنگھ رونق بخش بوده مشغول به عیش و مسرت و انبساط گردید۔ سرکار تلطف آثار بمجرد ورود در راحت آمود باران دری فقیر عزیز الدین را بنابر احضار لاٹ صاحب مامور ساختند و لاٹ صاحب به اتفاق صاحبان عالی شان و فقیر با تدبیر به احراز مواصلت کثیر المسرت پرداختند۔ محفل اتحاد منزل بکمال انشراح و ارتباح آراسته و پیراسته شد طایفه رقاصه به نغمه هاے داؤدی قلوب مغمومان ابدی را مقرون مسرت و انبساط گردانیدند۔ بساز رنگ عشوه انگیز و شیشه فرحت آمیز نے ریز آهنگ بهجت و انفراح شدند + نظم + جهان پیر شد از مسرت جوان + ز شادی شاهزاده عالی مکان + نشاط و خوشی دمبدم شد فزون + ز شادی شاهزاده ذوفنون + مغنی بچنگ و رباب و طنبور + غم و الم پاک کرد از دهر دور + مے ناب در شیشه سبز رنگ + بیاور د عیش و مسرت بچنگ + ز آواز قلق قلق صراحی مے + شده مست و بے هوش دارا و کے + در صفت چراغان + کاری گران چرب دست در فنون چراغ افروزی تیز دستی به کمال چستی و چالاکی بجلوه نمائش آورده بطرز مرغوب و آئین اسلوب اشکال مختلفه و صور متنوعه مصابیح فرحت مفاتیح را آنچنان نقش و نگار بدیع و عجیب و طراز مانی آثار نادر و غریب برروے روزگار جلوه گر ساختند که نظارگیان به مجرد معاینه در گرداب استغراب و ورطه استعجاب فرو رفتند۔ فانوس و لگن هاے مختلفه از کثرت ضیاے و بهار رشک شب بدر گردیدند۔ مشعل کلاه نور بر سر نهاد و دو چراغ شعله در گنبد

دوار افتاد از نہال شمع گل آفتاب روئید و نور لگن ظلمت و سواد کلفت از صفحۂ شب شوئید شاخ اشتعال شعلۂ آتشین چراغان چون شاخ شجرۂ طور بارور گشت - کار روشنائی فانوس از فلک ماه در گذشت لگن چون ید بیضا انجمن عیش و نشاط و محفل فرحت و انبساط را نورانی ساخت شمع سر از گریبان ها بر آورده از شاخ شعلۂ آتشین مزاج گل لاله دمیده سرخروی در عالم ظاهری حاصل ساخت از صورت دودش معنے روشن واضح شد - شمع جان بخش کاشانۂ فانوس بود و کافورش خمیر مایۂ صبح نورانی مے نمود از کثرت تنویر چراغان زمین مانند سپهر با ماه و کواکب درخشان و تابان و لامع گشت از توفیر تصاویر بوقلمون انگشتر صور گوناگون فانوس هائے مشابه عالم مثال دست بهم داد ماهی از عکس انوار اشتعال شموع تابان و چراغ فروزان در میان تالاب بریان مے گردید صفحۂ ارض از کثرت چراغان مانند آسمان نورانی در شب فروزان بود و از فروغ مشاعل مستشعل در عین ظلمت لیلی حقیقت روز عیان + نظم + فروزان شد نہال شمع در باغ + بہ آئینی کہ کردی لاله را داغ + در تماشائے آتش بازی عجب تماشای کہ باعث احظاظ بینندگان و موجب التذاذ نظارگیان است - انار از هاهائے گلناری بشگفته پیشانی بہ دانه هائے احمری فرحت تخم نشاط و انبساط در عرصۂ گلشن جہان بکارید هوائے در هوائے شوق معاینه این چنین روزگار و مشاهده عجایب امصار بال افشانی در بلند پروازی نموده سر بہ فلک سائید - ستاره هائے آتشین از وفور ضیائے و نور باعث رشک کواکب سپهر برین گردیدند شجرۂ ساون و بهادون از افطار افطار ابتهاج متوافره و انفراح متکاثره سرسبزی ابدی و شادانی سرمدی پذیرفته بارور گشت - هتهه پهول حدیقۂ خاطر یکدر ملول اناث و فحول را از آبیاری جوئبار انفراح تازه و انشراح بے اندازه سیراب و خندان گردانید و در اشتعال و روشنای کار ید بیضا نمایان ساخت - مغل و پٹهان از کثرت مواد مسرت اذیال بر آمد امانی و امال مملو نموده بہ کمال خورسندی بگردش در آمدند - فیلان کوه پیکر بہ تجمل تمام و شان مالا کلام در عرصۂ جہان تماشائے بدیع نمایان ساختند - افراش بکمال چستی و چالاکی رفتارے عجیب نموده اسباب راحت بر دوش گرفتند - چنگ از صدائے بلند خورمی غلغلہ در گنبد دوار افگند و باران دری ابواب شادمانی بر روے روزگار مفتوح گردانید - پهول جهڑی از اشعۂ گل هائے کامرانی و از هار شادمانی دیدۂ روزگار منور ساخت - مهتابی از اشعۂ نورانی خویش آتش غیرت در نهاد مهتاب فلکی رسانیده تجلے جائے طور مشاهده و ملاخطہ کنانید +

تشریف بردن سرکار دولت مدار بنابر سیر و مشاهده مردمان واڑه و ارشاد بنام سواران رجمن و پلاٹن در باب احاطه کردن مردمان واڑه و ماموری جمیع سرکردگان عالی شان بنابر تقسیم و وقت سه پهری مشاهده کهٹ +

علی الصباح بتاریخ بیست و هشتم ماه پهاگن سرکار گردون اقتدار از خواب فرحت مآب بیدار شده و دست و پاے مبارک شستانیده بسواری اسپ متوجه سیر شدند و در عین تفرج و گلگشت مشاهده مردمان واڑه که جم غفیر و گروه کثیر بود فرمودند- ارشاد به سواران رجمن خاص و پیادگان پلاٹن شعشه ظهور پذیرفت که تمام مردمان واڑه را در احاطه سخت باید آورد و حد جامع و مانع بعرصه نمایش باید آورد که احدے از مردمان بیرونی درون احاطه داخل نشود و کسے از اندرون سواے گرفتن مبالغ بیرون نیاید و معنے حد جامع و مانع این است که مانع براے غیر و جامع براے خود بوده باشد بزرگی شعر فارسی در تعریف حد جامع و مانع گفته است مناسب مقام خجسته ارتسام است + **نظم** + برون دیده خود خار بست از مژه گردم + که نے خیال تو بیرون رود نه خواب درآید + سواران خاص و پیادگان باختصاص حسب الحکم عالی تمام اناث و ذکور و صبے و شباب و ضعیف را محیط شدند و آنچنان احاطه گردید که مداخلت هواے هم مشکل بنظر مے آمد- باز سرکردگان عالی شان و صاحبان فراست نشان مع کیسه هاے مبالغ در هر طرفے من الاطراف نشسته به تقسیم نقود پرداختند و سرے آدم یک روپیه مع جانور حسب الحکم حوال ساختند بواسطه کثرت ابواب واڑه بجلدی و شتابی در عرصه دو و نیم پاس تمام خلایق کیسه از حصول مبالغ مالامال ساخته بهر طرفے متفرق و منتشر شدند وقت سه پهری سرکار دولت مدار بفرحت و انبساط موفور و مسرت و نشاط نامحصور متوجه بنابر مشاهده کهٹ گردیدند- پارچه هاے پوشاک تیورو بیوره یازده پوشاک- چهار پوشاک خاصه طلای و شتران و اسپان و ماده گاوان و گاومیشان و بزان یکصد و یک و فیلان شش زنجیر و دو فیل مع هودج و زیورات و ظروف از طلا و نقره وغیره اسباب و نقد بمبلغ یازده هزار روپیه- سرکار عالی بعد از مشاهده اسباب معاودت باسعادت بطرف باران دری فرمودند +

تشریف بردن سرکار گردون اقتدار در اٹاری و باز انتهاض کنور جی مع ڈوله بطرف امرتسر جی و سرکار دولت مدار در سیل مع لاٹ صاحب +

بتاریخ بیست و نهم ماه پهاگن سرکار والا مدار در موضع اٹاری نزد سردار شام سنگهه تشریف برده روشنی بخش کاشانه او شدند مشار الیه شکر خیر مقدم حضور اشرف و اعلی بجناب سری واهگورو جی

بجا آورده به تقدیم خدمات و نیکو بندگیات پرداخت - سرکار عالی موافق آئین و رسوم مستمره شیرینی در خانه اش تناول فرمودند و باز مع ڈوله مبارک از آنجا بطرف امرت سرجی روانه فرمودند و نثار مبالغ از قران السعدین زهره و مشتری فرموده مراجعت با فرحت و سعادت بطرف لاهور فرمودند و سپاس عطیات متوافره و شکر موهبات متکاثره سری اکال پورکهجی به الاف الاف زبان بیان نمودند که این یوم بسے مبارک و خجسته است که به جد و پدرم هم میسّر نشده هزاران هزار شکر و شکر است که زبان از بیان آن قاصر و عاجز است + **نظم** + شکر عنایاتِ خداے جهان + مے کنم از صدق درون با زبان + گر سر هر موے من گردد زبان + شکرهاے تو نیاید در بیان + **لاٹ صاحب** حسب الحکم سرکار تلطف آثار صبحی مع **کنور شیر سنگه** در **سبیل** تشریف آورده بود سرکار گردون اقتدار وقت شام در **سبیل** تشریف شریف آورده روشنای بخش لشکر فیروزی اثر شدند و ارشاد فیض بنیاد به تمامی افواج سواری و پلاٹن و توپ خانه در باب قیام مسرت ارتسام در **میدان میان میر** جلوه اعلان پذیرفته +

تشریف آوری سرکار عالی مدار در باغ شاله باغ و مشاهده کنانیدن محفل به لاٹ صاحب +

سرکار دولتمدار در **شاله باغ** تشریف شریف ارزانی فرموده محفل دوستی منزل آراستند و به **لاٹ صاحب** مشاهده کنانیدند حسب الحکم اشرف واقدس در تعریف باغ و محفل پرداخته شد - خجسته باغے که از خضارت اشجار و نضارت ازهار و ابتسام گلزار و جریان انهار کوثر آثار نظیر خلد دوم متصور است - درختانش از سر بلندی با طوبے دعوے همسری ظاهر کرده ثمره اش از خوشگواری و حلاوت از فواکه بهشتی گوے سبقت از میدان لطافت برده شگوفه هاے چمن و ازهار گلشن به خلاع زنگار رنگ مخلع پیاله لاله از یاقوت بدخشانی بهار ربیعی مرصع بلبل و گل با یک دیگر اسباب عیش و نشاط مهیا ساخته - نافرمان و سنبل با همدیگر داد فرحت و مسرت داده نرگس مست چشم بردید وادید صانع گوناگون و بدایع بوقلمون کن فیکون گشاده - بنفشه از غایت اهتزاز سر به پاے سبزه نهاده - صد برگ صد برگ و ساز مسرت و انشراح مرتب ساخته - هزاره گلزار ابتهاج بهر طرف و کنار نموده - گل سرخ چون عارض محبوبان و رخساره خوبان از غازه انفراح سرخروی ابدی حاصل ساخته - یاسمن به سیمین بدن به حلیه تلون شادمانی آراسته گردیده - لیلاب چون زلف گل رخان پیچ و تاب خورده - گل عباسی از رنگ

احمر خورمی در غایت زیبای - سه برگ چون سبزه نوخطان در نهایت دل ربای - سرو آزاد بر قامت رعنای خود قبای اخضر شادمانی انداخت - نسترن و نارون از تازگی و شگفتگی با یکدیگر در ساخت - ترنج از رنج و کلال حوادث روزگار در گذشت - انار و نیشکر در شیرینی و حلاوت با لب لعل دل ربایان پیوست - موتیا لالی متلالی آبدار در غرر شاهوار در اذیال خوشنودی خصال فراهم ساخته - از رایحه عطریه و نسیم مفوه خود دماغ شادمانی ایاغ جهان و جهانیان معنبر و معطر گردانید - بسنت مانند زر اصفر کام روای و حاجت کشای زمانه و زمانیان شد - سوسن با هزار زبان فصاحت نشان سپاس قدوم میمنت لزوم نسیم عنبر شمیم ایام بهاری ادای ساخت - فضای دل کشایش چون فردوس برین سراسر گل و ریاحین هوای جان فزایش مانند هبوب اهویه فروردی فرح بخش خواطر غمگین جویبارش بکمال آب و تاب در گلزار روان انهار خلد آثارش رونق تمام در صحن چمن به جریان اثمار حلاوت آثارش قوت روح و قوت دل و جان اشجار نزهت آثارش از غایت سرسبزی و خضارت باعث روشنای و تنومندی جسم و روان هوای خورمی انتمایش در هر وقت معتدل بهار کامرانی آشکارش در هر احیان باعث ترویج دل نشیمن صفا منوطنش از غایت رونق و صفای طرب انگیز هوایش به نهایت لطافت و زیبای عنبر آمیز جدارش از وفور صور عجیبه و توفیر اشکال غریبه و نقش و نگار متنوعه انجم سپهر بنیای سقفش از کثرت تصاویر مختلفه و نقوش بدیعه غزیب گلستان دل کشای از اشعه شمسه زرینش صورت روز عیان از بارقه طاقچه سیمنش تاریکی لیل نهان و ایوان غرایب نشان او با ایوان کیوان توامان عرصه دالان و صحنش همتای آسمان درون غرایب مسجونش عشرت آمیز بیرون عجایب مکنونش دلاویز آبشارهای ریزان مانند کف دست پادشاهان گیتی ستان زربار و گوهر ریز - فواره‌های خروشان مانند اوج دون همتان نکبت آثار شور انگیز - حیاض چون اذیال سایلین این در دولت مالامال از حصول امانی و امال - تالاب صفا مایلش در غایت لطافت - روان نهر خورسندی بهرش چون فیض بخششی خدیو گیهان در مزرع قلوب عوام الناس به جریان - طاقچه درخشانی ساون و بهادون از تکثیر اشعهٔ مصباح و توفیر لمعهٔ سراج مانند نشیمن اقبال پادشاه جهان پناه تابان درین چنین مکان فردوس نشان و اشیای متنوعه و مسندهای مختلفه از قسم قالیچه‌های ایرانی که از هار غرایب آثارش تمویه انوار حدایق ارم توان گفت مع دیگر فروش زربفتی و کمخوابی گسترانیدند و شامیانه‌های بیش قیمتی

به چوب هاے طلای منتصب گردانیدند و پرده هاے ابریشمی و سراپرده هاے مخملی در هر بابے از ابواب
انداختند- نوازندگان خوب روے و سازندگان خوش خوے در نواختن پرداختند و طایفهٔ رقاصه
به نغمهٔ راحت انگیز و سرود مسرت آمیز قلوب راحت اسلوب شنوندگان در ورطهٔ استغراب و گرداب
استعجاب انداختند- دیگر لوازم جشن و نشاط از قسم ظروف طلای و مرصع و بلورین و چینی و عجایب
روزگار و غرایب اعصار از هر نوع و اقسام اطعمهٔ لذیذ و اشربهٔ لطیفه مهیا و مرتب شدند- لاٹ صاحب
از معاینهٔ این چنین اسباب فرحت افزاے و جشن غم زداے و معاینهٔ باغ انشراح ایاغ و عمارات
دل کشاے بر زبان فصاحت نشان آوردند که این چنین محفل انشراح شکل و جشن عالم افروز
بعد مدت مدید و عهد بعید به مشاهده در آمده ذات عالی صفات خدیو گیهان به همه صفت موصوف و
در انجاح لوازم مهمان داری و اسعاف مراسم مسافر نوازی و استحکام بنیان اتحاد و تشیید اساس
وداد وحید الدهر و یگانهٔ آفاق و محلے بحلیهٔ خصایل سنیه و مزین بزیور شمایل رضیه و در فیض بخشی و کرم
گستری و سخاوت و شجاعت مستثنی روزگار است خاطر فرحت مآثر صاحبان از ظهور آلاف
الالاف مراتب ترصیص آئینهٔ یکجهتی و یکتای و بروز اصناف اصناف لوازم توثیق بناے
یکرنگی و آشنای بدرجهٔ اتم و مرتبهٔ مالا کلام مشروح و منفرح و گلشن قلوب صفا اسلوب صاحبان
از انفجار جویبار تقدیم هر امرے از امور مایحتاج سرسبز و شاداب و از اهتزاز نسیم عنبر شمیم و
هبوب روایح فوایح پاس حقوق اسلاف و موالفت سرکار دماغ انبساط ایاغ عطر آگین
بفضله آنچه صاحبان سابقهٔ عهد و پیمان مستوثقه و مواثیق مستحکمه بجلوهٔ استحکام آورده اند بیشتر
از پیشتر بر منهج مستقیم مخالصت و مسلک قویم موالفت راسخ دم و ثابت قدم است سرکار
دولت مدار استفسار ساختند که این چنین باغ رشک بهار فروردی به عمارات پسندیده
و مرغوب در کدام مکان دیگر هم ملاحظه و مشاهده فرموده اند- صاحبان عالی شان گذارش
ساختند که در ملک فرانسیسان همین طور باغ رونق بخش عرصهٔ جهان است قریب
مبلغ چند لک روپیه بر و خرچ شده- باز لاٹ صاحب فرمودند که این طور شادی شهر
آبادی کنورجی که سرکار والا فرموده اند و اصناف اصناف خلایق و ذکور آلاف الاف
مواد عشرت و سرور مجتمع و فراهم شده و چندین لک هاے روپیه بصرف رسیده اگر از روے
اخبار احوال خجسته خصال هذا لاٹ صاحب کلان اصغاے خواهند ساخت از راه الفت دلی
و موالفت قلبی افسوس خواهند کرد که مایان چرا شادی ملاحظه نکردیم و چرا شامل نشدیم در تعریف

UMDAT-UT-TAWARIKH

VOLUME III, PART III,

Containing the diary of Maharaja Ranjit Singh, for Sumvat 1893 Vikramaditya (A.D. 1836).

IN PERSIAN,

BY LALA SOHAN LAL SURI, VAKIL AT THE COURT OF THE MAHARAJAS OF THE PUNJAB.

PUBLISHED IN 1888 A.D.

By Lalas Mul Chand and Harbhagwan Das,—Suri, Gumti Bazar, Lahore.

TO BE EDITED IN ENGLISH.

By Captain R. C. Temple, &c., &c., &c.

PRICE PER COPY INCLUDING POSTAGE IN INDIA.

For complete work of 2,000 pages	Rs.	15	0	0
„ Volume No. III Part III	„	1	0	0

500 *Copies.* *1st Edition.*

عمدۃ التواریخ

دفتر سوم - حصہ چہارم

روزنامچہ مہاراجہ رنجیت سنگھ شیر پنجاب

بابت سمت ۹۵ تا ۱۸۹۶ بکرمی مطابق ۳۸ تا ۱۸۳۹ء

مصنفہ

لالہ سوہن لعل صاحب ذات سوری وکیل دربار مہاراجگان پنجاب

حسب فرمائش

عقیدت پیوند لالہ چنڈ ولد لالہ سوہن لعل و نیاز اساس لالہ بھگوان داس ولد لالہ راجی داس بن لالہ سوہن لعل صاحب عرف سوری

۱۸۸۸ء

قیمت تمام کتاب کے واسطے مع محصول ڈاک ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ عہ

قیمت دفتر سوم حصہ چہارم کے واسطے ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ عسہ

منشی گوبند سہائی تاجر کتب لاہور نے اپنی مطبع گنیش پرکاش میں چھاپی

۱۸۹۴

عرضی سردار ہری سنگھ نلوہ - ذکر اذکار ہمراہ بھائی صاحبان - ارشاد بنام سردار شام سنگھ اٹاری والہ - احضار وکیل راجہ منڈی والہ - مشاہدہ قواعد کمپنی لاٹ صاحب - احضار معتبران راجہ نابھہ والہ و ارشاد بابت ڈیرہ در مسجد پادشاہی - تشریف بردن سرکار در ڈیرہ لاٹ صاحب - مشاہدہ توپ خانہ - ماموری فقیر عزیز الدین رضا انصاری جہت احضار ڈاکٹر صاحب ارشاد بہ خلیفہ نور الدین بنا بر انتصاب بنگلہ نقرہ در پریٹ - آمدن کنور نونہال سنگھ از امرتسر جی در لاہور - ارشاد بہ سرکردگان عالی شان بابت مشاہدہ کنانیدن موجودات بہ لاٹ صاحب مع افسران پلاٹن - بلاحظہ قواعد پلاٹن لاٹ صاحب - تشریف آوری در باغ حضوری - ماموری فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس در خدمت لاٹ صاحب بنا بر محفل ✝

عرضی سردار ہری سنگھ نلوہ شعر ورود کلمنت آمود دوست محمد خان در جلال آباد بداعیہ اشتعال نوائر فساد و عناد و ماموری افواج ظفر امواج گذارش شدہ - درجواب آن ارشاد عالی صادر شدہ کہ بعد از رخصت لاٹ صاحب ماموری افواج بطرف شما شعشۂ ظہور مے بخشد و سرکار دولتمدار ہم بنا بر سیر و شکار ضلع رھتاس تشریف شریف مے آرد - درین باب مطمئن الخاطر باید بود کہ عنایات بیغایات براحوال شما مصروف و مبذول است - سرکار گردون وقار ہمراہ بھائی صاحبان فرمودند کہ صاحبزادہ کھڑک سنگھ بسیار آزردہ خاطر مے باشند نصف شتران و اسپان مے طلبند و سرکار عالی از زبان مبارک فرمودہ است کہ بھائی صاحبان اسپان وغیرہ از کنور جی بشما خواہند داد - درجواب ظاہر ساختند کہ بھائی صاحبان طرفدار کنور جی مے باشند بھائی صاحبان برزبان آوردند کہ کنور جی تمام اسباب و شتران و گاو میشان و مادہ گاوان وغیرہ در خدمت والدہ خود فرستادہ اند - پروانہ بنام سردار شام سنگھ اٹاری والہ قلمی شدہ کہ بہ مجرد ورود امر جلیل القدر تمام اسباب ضیافت لاٹ صاحب در مقام قصور بلا قصور تیار و مرتب باید کرد کہ عنقریب دایرہ دولت و اقبال لاٹ صاحب درانجا تشریف شریف مے آرد - دہاری وکیل راجہ منڈی سوم ماہ چیت سمت ۱۸۹۴ مع ہنڈویات و نقد مبلغ سیزدہ ہزار روپیہ و اسپان قسم گوٹ و نافہ مشک بشرف ملازمت پرداختند - حضور لامع النور استفسار احوال

۱۸۹۴

آن ملک فرمودہ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ وجہ ضیافت عطا شد۔ بتاریخ چہارم ماہ مذکور سرکار عالی
متصل ڈیرہ لاٹ صاحب رونق بخش شدند و قواعد کمپنی سپاہیان پلاٹن ملاحظہ ساختند و قواعد
بہ آئین شایان گردید۔ فرمودند کہ خوب قواعد شدہ است وجہ انعام عطا فرمودند۔ معتبران راجہ
پٹیالہ را مبلغ پانصد و پنجاہ روپیہ عطا و مرحمت فرمودند۔ عرضی رسیدن راجہ نابھہ والہ معرفت
بھائی صاحبان بنظر مبارک گذشت در جواب آن ارشاد والا صادر شد کہ در مسجد
پادشاہی ڈیرہ باید ساخت۔ امر جلیل القدر بہ تمام سرکردگان عالی شان و متوسلان خاص
شرف اصدار تلطف آثار یافت کہ امروز روز مبارک وقت ۳ پہری سرکار عالی در ڈیرہ
لاٹ صاحب ورود راحت آمود خواہد ساخت باید کہ شمایان لباس ہائے شایستہ و
زیورات مرصع پوشیدہ حاضر شوند۔ وقت ۳ پہری موافق آئین صدر سرکار گردون اقتدار
در ڈیرہ اش تشریف شریف بردند۔ لاٹ صاحب از آن طرف استقبال مسرت
اشتمال ساختہ۔ سرکار والا دست گرفتہ بر کورسی نشانیدند و مستفسر نویدات صحاح مزاج وہاج گردید و
سخنان مودت نشان تاسیس اساس اتحاد و توثیق مبانی وداد سرکارین عالیین بیان نمود
سرکار دولتمدار استقرار عہد و مواثیق صاحبان عالی شان تا انقراض زمان نسلاً بعد نسلاً
وصلباً بعد صلب بہ کمال شیرین زبانی و شگفتہ پیشانی بیان فرمودند۔ باز لاٹ صاحب
ہفت راس اسپان و یک زنجیر فیل مع رقوم جواہر و بندوق و تفنگچہ و پنجاہ و یک پارچہ در
طریق تحایف بہ سرکار دولتمدار۔ و سی و یک پارچہ بہ صاحبزادہ بلند اقبال۔ و بیست و یک
پارچہ در وجہ کنور نونہال سنگھ۔ ہفدہ پارچہ در وجہ کنور شیر سنگھ۔ ہژدہ پارچہ در وجہ
راجہ ہیرا سنگھ۔ پانزدہ پارچہ در وجہ راجہ کلان۔ ایضاً جماعہ دار خوشحال سنگھ
ایضاً سردار عطر سنگھ۔ ایضاً راجہ گلاب سنگھ۔ ایضاً سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ
ایضاً در وجہ راجہ سوچیت سنگھ۔ یازدہ پارچہ در وجہ سردار جوالا سنگھ۔ و یک یک
راس اسپ حوالہ ساخت۔ باز محفل اتحاد منزل گردید۔ نغمہ و سرود و رقص موافق آئین صاحبان
عالی شان شعشعہ اعلان یافت ابواب مسرت و انبساط مفتوح شد و اسباب عیش و
نشاط مہیا و مرتب گشت۔ باز سرکار دولتمدار وجہ انعام بہر یک حوالہ فرمودند و در خیمہ مبارک
تشریف شریف آوردند۔ بتاریخ پنجم ماہ مذکور صبحی سوار شدہ بمعاینہ و مشاہدہ توپ خانہ
لاٹ صاحب متوجہ شدند و از مشاہدہ تمام اسباب و درستی و استحکامی کارخانجات

بسیار از بسیار مسرور و مبتهج شدند و داخل خیام نصرت ارتسام گردیدند - فقیر عزیز الدین و رای
گوبند جس جهت احضار ڈاکٹر صاحب مامور شدند - باز افسران پلٹن را تاکید مزید
فرمودند که از دروازه روشنای تا باران دری بیرون باغ سن پلٹن به تسویه صفوف درست
سازند که بینندگان از مشاهده تسویه و تصفیه آن مسرور و مبتهج شوند - باز ڈاکٹر صاحب در سرکار
دولتمدار بهره یاب گردید - استفسار ادویات فرمودند هنگام رخصت جوڑی کڑه طلای مع پارچات
نفیسه عطا ساختند - ارشاد واجب الانقیاد به خلیفه نور الدین لمعه ظهور پذیرفت که بنگله نقره در میدان
پریڈ منتصب و برپا باید کنانید که در آنجا مشاهده قواعد پلٹن و افواج سواری نموده خواهد شد بتاریخ
هفتم ماه صدر کنور نونهال سنگهه از امرتسر وارد لاهور ارشاد به داروغه توپ خانه
جهت شلق هنگام تشریف آوری کنور نونهال سنگهه جلوه اعلان یافته - ارشاد والا
به صاحبزاده بلند اقبال و کنور جی و راجه کلان و راجه گلاب سنگهه و راجه سچیت سنگهه
و جماعه دار خوشحال سنگهه و سردار عطر سنگهه سندهانوالیه و سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه
و جوند سنگهه موکل وغیره سرداران پرتو ورود یافته که افواج خود را مکمل و مسلح و آراسته و پیراسته
و ملبس بلباس شایسته گردیده موجودات به لاٹ صاحب مشاهده باید کنانید و افسران
پلٹن را در باب مشاهده کنانیدن قواعد امر واجب الاتباع صادر شده - بتاریخ هشتم ماه صدر
سرکار والااقتدار ملاحظه و اثر قواعد پلٹن به اتفاق لاٹ صاحب فرمودند من بعد تشریف
فرمای باغ حضوری شدند - در وجه گوله اندازان لاٹ صاحب دو زوج دوشاله قیمتی
مبلغ یک هزار روپیه و دو جوڑی کڑه طلای مبلغ چهارصد روپیه و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه نقد
بطریق انعام عطا فرمودند - باز فقیر عزیز الدین و رای گوبند جس در خدمت لاٹ صاحب
بنابر مشاهده محفل از طرف سرکار والااقتدار تشریف بردند و لاٹ صاحب هنگام دو گهڑی
شب گذشته بسواری فیل مع چندلال بیوی هاے از راه دروازه روشنای داخل قلعه
مبارک گردیدند و چراغان فرحت نشان که در تمام قلعه روشنی بخش چشم بینندگان شده بود لاٹ
صاحب از مشاهده آن مسرور و منشرح شدند - باز داخل مثمن برج گردیدند - سرکار عالی مدار
لاٹ صاحب را بکمال تعظیم و تواضع استقبال ساخته بر کرسی نشانیدند و باز تماشای آتش بازی
و رقص و سرود طایفه رقاصه آلاف آلاف انشراح و اصناف اصناف ارتیاح حاصل ساخت
و از ضیف پروری و مهمان نوازی سرکار دولتمدار بدرجه کمال مرهون منت موفور و ممنون

احسان نامحصور گردید **نظم** ✤ شدہ روشن چنان نور چراغان ✤ کہ از نورش خجل شدہ ماہ تابان ✤ مشاعل کرد بر سر طرۂ نور ✤ کہ پنداریش نخل وادی طور ✤ فروغ شمع از مہ شد زیادہ ✤ کز و کشتی تجلے رو کشادہ ✤ چراغ از روشنی بالائے دیوار ✤ چو کوکب در میان ماہ نمودار ✤ ز تنویر چراغان صحن **مثمن** ✤ بسان آسمان در روز روشن ✤ من بعد لاٹ صاحب بطرف ڈیرہ رخصت گردید و سرکار دولتمدار بر بستر استراحت خوابیدند ✤

تجویز موجودات - عرضی اخبار نویس کشمیر - آمدن لال بیوی ہائے در سرکار و عطا فرمودن زیورات - ارشاد بہ خلیفہ نور الدین - رخصت سردار نہال سنگھ اہلو والیہ - پروانہ بنام سردار جگت سنگھ - ملاقات فیمابین لاٹ صاحب و صاحبزادہ بلند اقبال - تیاری فرش و فروش بنابر ہولی - آمدن کپتان صاحب در سرکار والا - عرضی سردار ہری سنگھ نلوہ - رخصت ڈاکٹر صاحب و میکشن صاحب و کرنیل کارن صاحب - ضیافت سلطان محمد خان و پیر محمد خان - مشاہدہ خلاع صاحبان - خلعت برائے نواب شاہ نواز خان ارشاد بہ کنور جی جہت مشاہدہ کنانیدن موجودات بہ لاٹ صاحب - رخصت پسران راجہ لاڈوہ والہ - رخصت صاحبان عالی شان مع رائے گوبند جس و لالہ کشن چند - رخصت معتبران راجہ پٹیالہ - رخصت گوردت سنگھ - ارشاد براجہ نابھہ والہ - عبور آن روئے آب ✤

سرکار گردون اقتدار بسرکردگان عالی شان فرمودند کہ این طور حاضری بہ لاٹ صاحب مشاہدہ باید کنانید - اولاً حاضری مثل داران زنبورک خانہ - باز کنور کھڑک سنگھ - باز راجہ کلان و راجہ گلاب سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ و سرداران سندہانوالیہ و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ و جوند سنگھ موکل و جماعہ دار خوشحال سنگھ و افواج ڈیرہ گھوڑچڑہا ہائے چنانچہ حسب الحکم عالی ہمین طور حاضری جلوہ نمایش پذیرفت و باعث خورسندی مزاج وہاج صاحبان عالی شان گردید - عرضی اخبار نویس مظفر آباد مشعر بر اشتعال نوایر جدال و قتال زبردست خان و نجف خان مظفر آبادیہ بر زمینداران مبداء فساد و عناد - ازین طرف ماموری گلاب سنگھ مع پلٹن از کشمیر و روبکار شدن جنگ و جدل

نیاسین وجان بحق تسلیم نمودن پسر راجه زبردست خان وقرار برقرار دادن طرف ثانی ازمعرکه
کارزار وفتح وفیروزی خالصه جی گذارش شد - از استماع مضمون عرضی انکسار شلق توپخانه لمعه
ظهور پذیرفت وجوڑی کڑه طلای به حامل عریضه انکسار عطا گردید - بتاریخ نهم ماه چیت صاحبان
عالی شان مع چند لال بیوی ها در حضور والا حاضر شدند و سرکار عنایت آثار پرده نشین
سرادقات عصمت والده صاحب زاده بلند اقبال ودیگر سرکارات را نزد لال بیوی ها
فرستاده سخنان علیحده کرده ماندند - بازچند زیورات مرصع زنانه ومبالغ نقد بطریق رخصتانه عطا
فرموده رخصت ساختند - ارشاد والا به خلیفه نورالدین گردیده که آنکه درگاه سنگه نهنگ
به آدمان لاٹ صاحب چیزے چوب دستی زده بود در ڈیره گلو خان محبوس گشته وتاکید
مزید بشما گردیده که کسے اندرون شهر وارد نگردد - در ابواب شهر حکم ناطق باید رساند که اگر
کسے اکالیه در شهر وارد شده خلشے ومزاحمت همراه آدمان صاحبان خواهد ساخت مبلغ
یک هزار روپیه از مواجب شما وضع خواهد شد - بتاریخ دهم ماه مذکور رخصت سردار
نهال سنگه اهلو والیه مع یک راس اسپ خاصه ویازده پارچات ورقوم جواهر از
سرکار دولت مدار شعشه ظهور بخشیده وهم خلعت فاخره در وجه لاله گنهیا لعل وکنیل
عطا فرمودند وپروانه بنام سردار جگت سنگه زیب ترقیم یافته که هرگاه برنس صاحب
ازطرف ڈیره غازی خان بطرف ڈیره اسمعیل خان روانه شود دسته کرده استقبال
بتواضع وتکریم باید نمود واستفسار نویدات مزاج دوستی امتزاج ساخته مبلغ یکصد وبیست
وپنج روپیه نقد ویازده روپیه شیرینی ودیگر لوازمات ضیافت مطلوبه صاحبان سموالمکان
حواله کرده رضانامه صاحب مسطور درباب حسن خدمات شایسته خود نویسانیده در جناب
والا ابلاغ باید نمود - ارشاد واجب الانقیاد به صاحبزاده کهڑک سنگه وسردار
منگل سنگه وچیت سنگه گردیده که وقت سه وچهار گهڑی روز باقی مانده ملبس بلباس
شایسته ومحلے بزیورات مرصع برائے ملاقات لاٹ صاحب حاضر حضور معلے
باید شد - چنانچه صاحبزاده معزالیه هنگام معهود حاضر گردید واز آن طرف لاٹ صاحب
وکپتان صاحب تشریف شریف آوردند - سرکار دولتمدار بتواضع وتکریم استقبال
ساخته به اعزاز واکرام صاحبان عالی شان را برکورسی نشانیدند وملاقات بهجت آیات
به انشراح موفور وارتیاح نامحصور شعشه ظهور پذیرفت وتشید اساس اتحاد واستحکام بنیان وداد

از پیشتر لمعه بروز یافت و باعث خورسندی مزاج وہج سرکار دولتمدار گردید- باز لاٹ صاحب حسب الاظہار سرکار تلطف آثار رخصت بطرف ڈیرہ خود گردید- بتاریخ دوازدہم ماہ مذکور ارشاد واجب الانقیاد به فراشان در باب آرایش و زیبایش فرش سپید برای جشن روز ہولی مبارک جلوہ اعلان یافت سرکار دولتمدار باز فقیر عزیز الدین و رای گوبند جس را در خدمت لاٹ صاحب بنابر تشریف آوری جشن ہولی طلبیدند- ہنگام تشریف آوری لاٹ صاحب جشن ہولی به کمال بہجت و سرور گردید و آنچنان غبار سرخ آمود البته در صفحه ارض نمایان شد که مثل فلک شفقی غرا بنظر می آمد- رای گوبند جس و فقیر عزیز الدین باتفاق کپتان صاحب و میکنش صاحب حاضر گردیدند و به انکشاف مطالب مافی الضمیر در باب تصفیه طرق ذہاب و ایاب کشتی ہای از دریای سنده و انداختن چهاونی در شکارپور و سفارش شجاع الملک پرداختند باز مراسله اتحاد سلسله متضمن تشریف آوری لاٹ صاحب برشادی فرحت آبادی و تشیید اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد در خدمت کپتان صاحب فرستادند و کپتان صاحب مضمون آن را پسند ساخته نزد خود نگاہداشته- عرضی سردار ہری سنگھ مشعر اشتعال نوایر جدال و قتال در ناحیه جمرود و زخمی شدن و بکار آمدن افغانان ڈیرہ حاجی کاکر و سعادت خان و فرار برسر ارادن باقی ماندگان و برلسنز مات غلطیدن چند نفر سنگهان مبارزت نشان گذارش شد در جواب آن ارشاد والا زیب صدور یافته که عنقریب راجه گلاب سنگھ و سردار لهنا سنگھ وغیرہ سرکردگان عالی شان روانه پشاور می شوند و سرکار دولت مدار ہم بنابر داب و صولت سیر و شکار تشریف می آرد- بتاریخ پانزدہم ماہ مذکور ریک صاحب و ڈاکٹر صاحب و میکنش صاحب حسب الارشاد مع کرنیل کارن صاحب بشرف ملازمت پرداختند و سخنان استحکام مبانی موالفت رونق ظهور پذیرفتند- باز سرکار دولت مدار خلعت ہفت پارچه و ترکش و حلقه کمان سرے صاحب لوگ عطا و مرحمت فرموده رخصت ساختند- خبر رسیدن سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان آن روی آب راوی در سرکار عالی اقتدار مبرہن و حالی شد و حسب الارشاد والا نژاد در لاہور آمده ڈیرہ نمودند- مبلغ سه ہزار روپیه وجه ضیافت و یک صد سبوی شیرینی عطا فرمودند- ارشاد والا صادر شده که بعد از رخصت لاٹ صاحب ملاقات فرحت آیات به آئین بہین خواہد شد- بتاریخ شانزدہم ماہ صدر مصر بیلی رام حسب الامر جلیل القدر تفنگ ہای خاصه مجلی باساز طلای

و پارچات و زیورات مرصعی وغیره اسباب دادنی لاٹ صاحب بنظر مبارک گذرانید و تمامی سرکردگان عالی شان به مشاهده اسباب خاصه پرداختند و مطبوع و پسند کرده باز تحویل توشه خانه مبارک فرمودند که هنگام رخصت لاٹ صاحب حاضر باید ساخت - نواب شاه نواز خان ڈیره اسمٰعیل خان واله حاضر الخدمت گردید خلعت چهارده پارچه و کنٹهه مروارید و جیغه وجه رخصتانه حواله ساختند و هفت پارچه و دو رقم جواهر در وجه پسرش مرحمت گشت و بنا بر روانگی از سرکار عالی ارشاد والاصادر شد - امر جلیل القدر به کنور نونهال سنگه گردیده که به آئین بهین و طرز دل گزین افواج ظفر امواج آراسته و اسلحه و افراش و زیورات و زین هاے طلای مرصعی وغیره آراسته و پیراسته کنانیده موجودات به لاٹ صاحب مشاهده باید کنانید و آنچنان طرز بایسته و شایسته بمنصه اعلان آرد که باعث حیرت بینندگان و شنوندگان گردد - ازانجا که کنور معز الیه پرتو آفتاب اقبال و شعشه ظل جاه و جلال عنایات الٰهی بود حسب الارشاد به سواری اسپ نیزه در دست بکمال چستی و چالاکی و چندین اسپان پیش سواری محلی بزین و ساز طلای و مرصعی و زنبورک و افواج سواری و پیادگان اولاً قواعد و باز به مشاهده موجودات پرداختند لاٹ صاحب بسیار از بسیار خورسند و منفرح شده بر زبان آوردند که مهاراجه صاحب مبارک باشند که این نور حدقه خلافت شدنی است و لایق و فایق است مورد توجهات و عنایات باید داشت بتاریخ هژدهم ماه مذکور کنور صاحبان و راجه اجیت سنگه لاڈوه واله زیب ترخیص پذیرفتند - سرکار دولت مدار بسبب لحاظ روابط سابقه کمال الفت دلی در حق او شان فرموده خلعت هفت هفت پارچه و دو دو رقم جواهر در رخصتانه حواله فرموده رخصت ساختند - فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند - سرکار گردون وقار ارشاد واجب الانقیاد فرمودند که موافق صلاح لازم الافلاح کپتان صاحب که خیر خواه با صفا و خیر اندیش بیریا از دل و جان مشفق قدیم و دوست صمیم اند فرد رخصت صاحبان عالی شان اسم به اسم موافق آئین و رتبه مع دادن پارچات نفیسه وغیره نویسانیده حاضر باید ساخت - چنانچه به صلاح و تجویز کپتان صاحب فرد رخصتانه درست گردید - باز موافق ارشاد واجب الانقیاد تمامی صاحبان عالی شان و لاٹ صاحب به احراز ملاقات راحت آیات سرکار عالی وقار پرداختند - سرکار دولت مدار بکمال شیرین زبانی بیان فرمودند که آنچه صاحبان عالی شان از راه استحکام بنیان یکرنگی و یکجهتی بر شادی کنور جی تشریف شریف آوردند سرکار دولت مدار را زیاده از حد رهون عالم اتحاد و ممنون جهان وداد کردند که از تقریر و تحریر خارج است خانه دوستان آباد باشد

لاٹ صاحب برزبان آوردند که ذکر اوصاف حمیده و اخلاق سعیده و آراستگی فوج و آبادی ملک
و شکرگذاری رعایا در لندن بیان خواهم ساخت و آنچه سرکار عالی ضیافت و مهمان داری و تقدیم
بر امورات ما یحتاج و حفظ مراتب دوستی و وفاق فرموده اند صاحبان عالی شان شکر
گذار و رضامند و تا دم حیات فراموش شدنی نیست و نخواهد بود و هر وقت در آئینه ضمایر صفا مظاهر
منطبع و منقش خواهد ماند که سرکار والا اقتدار متصف به اوصاف سنیه و رضیه و موصوف بهمه صفات
سلاطین والا تبار و خواقین بختیار میباشند و در هیچ جزوی از جزویات تفاوتے و تخالفے نمیدارند
در عقل رسا و فکر صایب و ذهن سلیم و طبع حلیم و لطف عمیم و دل رحیم و خلق عظیم و فیض کریم عدیم
المثل بلا نظیر در تمامی اقالیم و ولایت میباشند که صاحبان سیاح روزگار و سیار اعصار اند
و تمامی ربع مسکون را سنجیده اند لیکن مثل وجود بهبود واحدے بنظر نیامده این معنے متحقق و متیقن است
صلباً بعد صلباً و نسلاً بعد نسلاً عهد و پیمان مستوثق و مستحکم خواهد ماند و این شادی و آمدن صاحبان
عالی شان و ضیافت و مهمان داری سرکار دولت مدار و حاصل خلد مشاکل یادگار تمام روے
زمین تا ثبات عصر و قیام دهر خواهد بود - باز صاحبان عالی شان خلاع و تمام اسباب
گرفته رخصت شدند - کنور شیر سنگه همراه صاحبان برسم متابعت رخصت گشت و بتاریخ
نوزدهم ماه صدر روانه بطرف فیروزپور شدند - در وجه راے گوبند حسب خلعت هفت پارچه و
جوڑی کڑه طلای و مبلغ پانصد روپیه نقد - و ایضاً در وجه لاله کشن چند در وجه لاله رامدیال و ستهر مل
اخبار نویس کپتان صاحب وغیره وکیلان همراهی کپتان صاحب دو شاله و جوڑی کڑه
طلای حسب الصلاح کپتان صاحب عطا فرمودند - شیر سنگه وغیره معتبران راجه
پٹیاله واله بحصول خلاع فاخره و وجه رخصتانه نقد مرخص شدند - گورو ساڈهو سنگه موافق معمول
قدیم مع گرنتهه صاحب بطرف کرتارپور روانه گردید - یازده پارچات نفیسه از قسم دو شاله و کمخواب
و گلبدن و دستار وغیره و دو قسم جواهر و کنٹهه مروارید و جیغه و یک راس اسپ با ساز طلای و جه
رخصتانه حواله فرمودند و بنا بر ضیافت گرنتهه صاحب موافق معمول مستمره در امرتسر جی و
ویرووال وغیره تنخواهات صادر شدند - فقیر عزیز الدین نزد راجه جسونت سنگه نابهه واله
آمده زبانی سرکار دولتمدار بیان نموده که سرکار عالی سیر و شکار ساخته در امرتسر جی رونق
بخش بروز مبارک بیساکهی خواهند شد و شما به اتفاق یکدیگر مشاهده نموده و از درشن و دیدار سری
دربار صاحب جی معزز و ممتاز شده باز رخصت بکمال فرحت و انبساط نموده شود تا صدور

پروانه عالی در لاهور قیام پذیر باید بود - وقت سه پهری سرکار دولتمدار بنابر سیر و شکار آن روی آب راوی تشریف شریف بردند +

وقت سه پهری تشریف فرمای در موضع سیکهوان و شیخوپوره - ماموری افواج جانب رام نگر - پروانه بنام (لاله سوهن لعل سوری) مصنف این تاریخ وارشاد بنام صاحبزاده بلند اقبال - شرف یابی زمینداران مزاری و مشاهده هرن مناره - آمدن کنور راجه نابهه واله و راجه لاڈوه واله - مراسله لاٹ صاحب و کپتان صاحب - آمدن وین صاحب فرنگی و ڈاکٹر صاحب و تشریف فرمای در رام نگر - ارشاد بنام راجه نابهه واله - رخصت مصر روپ لعل و کمان افسری توپ خانه - ماموری سردار فتح سنگه مان بطرف ڈیره اسمعیلخان رخصت زمینداران رجهان و رخصت پسران سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان و ماموری افواج جانب رهتاس +

بتاریخ بیست و پنجم ماه چیت در موضع سیکهوان و بتاریخ بیست و هفتم ماه صدر داخل
سمت ۱۸۹۴ شیخوپوره روز مبارک نوراته سمت ۱۸۹۴ شدند - راجه کلان عرض نمود که یرغمالان در قصبه شیخوپوره بسیار و کثیر میباشند و امروز روز مبارک نورانه است و هرم کردن ضرور و واجب است فرمودند که شاید یرغمالان از جهون خلاص سازند و هرم همین است در صورت خود در نصحت و دیگران رانصیحت - عرض شد که یرغمالان مع دو کمپنی از منگیره حاضر اند فرمودند که یرغمالان را در چاد و کمپنی را به دریای اندازند - بازگذارش شد که دایره دولت کدام جای سازند فرمودند که بر زبان مبارک سرکار والا - ارشاد به مصر سوکهراج و رجمن و توپ خانه و ونتوره صاحب و کورٹ صاحب بنابر انتقاض رام نگر زیب صدور یافته - پروانه بنام (لاله سوهن لعل سوری) راقم تاریخ هذا صادر شده که تمام احوال شادی کنور نونهال سنگه و آمدن لاٹ صاحب و راجگان آن روی آب ستلج و اخراجات و از محل اتخاد منزل شاله باغ و شمن برج مفصل و مشروح در تاریخ خود درج ساخته حاضر شوند و تاریخ بنابر سماعت سرکار عالی همراه آرند - ارشاد والا بنام صاحبزاده بلند اقبال زیب تبلیغ پذیرفته که به قطع مراحل و طے منازل پرداخته در رام نگر قیام به استقلال تمام باید نمود - محبت خان و مستان خان وغیره زمینداران

کن ور و جہان و مزاری مع یک راس اسپ حاضر شدند - استفسار احوال آن ملک فرمودند بتاریخ بیست و ہشتم ماه مذکور مشاهده هرن مناره و تعریف تالاب که سلاطین سبقه بسیار مبالغ صرف کرده تعمیر ساخته اند کردند - گذارش شد که پسر راجه نابهه واله در سرکار دولتمدار آمده - سردار لهنا سنگهه مجیتهیه جهت استقبال مامور گردید و کنور مسطور حاضر ساخت - باز راجه لاڈوه واله را به استقبال و تواضع طلبیدند - مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در وجه ضیافت کنور راجه نابهه حواله گردید و مبلغ پانصد روپیه در وجه راجه اجیت سنگهه لاڈوه واله در ڈیره اش فرستادند باز کنور مسطور معرفت سردار مجیتهیه بشرف ملاقات فرحت آیات سرکار عالی معزز گردید و مبلغ پانصد روپیه بطریق سروارنه و یک زنجیر فیل با هوده و یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانید سرکار تلطف آثار استفسار لوبدات مزاج فرمودند و باز ذکر اذکار تشیید اساس اتحاد جلوه نمایش یافت و رخصت بطرف ڈیره فرمودند - مراسله لاٹ صاحب بمطالع فرحت ساطعه در آمد که کنور شیر سنگهه مردے شجاع و دلاور است و بهر کار و بار سلطنت لیاقت و قابلیت من کل الوجوه میدارد عزو پرداخت او مد نظر اتحاد اثر باید داشت - باز مراسله کپتان صاحب بنظر مبارک در آمد که کارداران آن روے آب ستلج علاقه کنور شیر سنگهه در اداے معامله تساهل و توقف میکردند کنور موصوف به صلاح لاٹ صاحب در بندوبست آن ملک مشغول و مصروف است و از خدمت لاٹ صاحب رخصت گرفته و اجازت یافته روانه شده که خانه دوستان است بتاریخ سی و یکم ماه مذکور در موضع چهینه - وین صاحب فرنگی و ڈاکٹر صاحب حاضر شدند سرکار دولتمدار به تعظیم و تکریم بر کورسی نشانیدند - حضور والا سخنان ملک چین و ماچین و دیگر اقالیم و برف باری و سردی که در ملک کابل و خطه کشمیر استفسار ساختند - اول ماه مبارک بیساکهه مبلغ هفت هزار و پانصد روپیه نقد و دو زنجیر فیل و اسپان و پوشاک های سنکلپ نموده داخل موضع اودهو والی و بتاریخ دوم ماه مذکور در قصبه اکال گڑهه - رام چند نبیره دیوان ساون مل مبلغ پانصد روپیه و یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانید - بتاریخ سوم ماه صدر از قصبه اکال گڑهه سوار شده داخل رام نگر شدند - و منتوره صاحب و کورٹ صاحب و الارڈ صاحب شرف حضور فیض گنجور گردیدند - سرکار دولت مدار فرمودند که آنکه رساله رجمن همراه کنور شیر سنگهه رفته است حاضر گردیده است - یا نه عرض کردند که مامور حاضر شده فرمودند که بدون حکم سرکار عالی مدار چرا رساله رجمن همراه کنور شیر سنگهه روانه شده است - پانزده یوم از طلب آنها

وضع باید ساخت - بتاریخ پنجم ماه صدر ارشاد والا بهر رای هزارا سنگه وکیل راجه نابهه واله شعشه ظهور بخشیده که راجه نابهه واله بعد از فراغت اشنان روز مبارک بیساکهی بقطع مراحل و طی منازل پرداخته در سرکار دولتمدار برسد که رخصت کرده شود - فیمابین سردار مجیتهیه و مصر بلیرام مناقشه و مخاصمه بنابر ملک دوابه شعشه ظهور بخشیده بود مصر مذکور سخنان بنوع دیگر و سردار مسطور هم گفتگوی متنازعه بایکدیگر بیساختند لیکن بهای گوبندرام که مردی صاف درون و قایم مزاج است چندین مراتب الفاظ خیرخواهی و خیراندیشی و نمک حلالی و جانفشانی مصر مذکور در تقدیم خدمات و نیکو بندگیات در سرکار عالی حالی و مبرهن ساخت - از آنجا که اظهار بهای مسطور در سرکار دولتمدار نقش بر سنگ است لهذا یک زنجیر فیل مع دوشاله و قبضهٔ شمشیر به مصر روپ لعل عطا شده روانگی بطرف جالندهر لمعه بروز پذیرفت - سلطان محمود داروغه توپخانه کلان که هر وقت مخمور بادهٔ غفلت و بیهوشی می بود لهذا کمان افسری توپ خانه به سردار لهنا سنگه مجیتهیه حواله شده و امر جلیل القدر به تمامی جماعه داران توپ خانه زیب صدور یافته که در متابعت و فرمان برداری سردار مسطور حاضر باید بود و در کوچ و مقام تابع حکم باید ماند - کور نونهال سنگه گذارش ساخت که کدام سرکرده مع افواج شایسته بنابر بند و بست ڈیره اسمعیل خان روانه شود و نیاز مند نسق و نظام پشاور قرار واقعی خواهد ساخت لهذا سردار فتح سنگه مان بعطای خلعت دوشاله و جاگیر مبلغ دوازده هزار روپیه سال تمام در ضلع پشاور بطرف ڈیره اسمعیل خان روانه شده - راجه گلاب سنگه به خلعت دوشاله و دیگر اسپ با زین طلای و شمشیر مامور گشته و ارشاد عالی صادر شده که در هر چهار تعلقه جلال پور و چند نوٹ و پنڈی بهٹیان و جهنگ سیال علاقه دیوان ساون مل عمل و دخل خود باید ساخت - مصر سوکهه راج جهت تحصیل ملک مامور شده و مبلغ یک الف روپیه در وجه اش عطا گشته - بتاریخ نهم ماه مذکور حبیب الله خان و بهرام خان زمینداران روجهان و کن وغیره حاضر شدند - ارشاد والا صادر گردید که در اطاعت و فرمان برداری دیوان مسطور در مال گذاری حاضر باید بود و خلعت فاخره مع جوڑی کڑه طلای به زمینداران مذکور عطا گشته - پسران سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان عز تخصیص یافتند و دوشالهای بیش قیمتی و جوڑی کڑه طلای وجه رخصتانه مع مبلغ یک الف روپیه حواله فرمودند - ارشاد والا بنام مصر سوکهه راج و ونتوره صاحب و الارڈ صاحب و کورٹ صاحب زیب صدور

یافتہ کہ از رام نگر کوچیدہ و عبور از دریاے چناب نمودہ قیام بہ استقلال تمام در رہتاس باید نمود + مقرر شدن اضافہ بر ملک دیوان ساون مل - پروانہ عدم مزاحمت بنام راجہ گلاب سنگھ وارشاد بہ رام چند - اضافہ ملک اکال گڑھ و سیدوالہ وغیرہ پروانہ بنام سردار فتح سنگھ مان - اضافہ ملک دوابہ - ماموری افواج آن روے آب - جنگ و فساد فیما بین آدمان راجہ گلاب سنگھ و دیوان ساون مل - عرضی سردار ہری سنگھ - عطاے تنخواہات مبالغ بہ افواج - تجویز ماموری کنور نونہال سنگھ و عطاے خلاع بہ سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان - رخصت نبیرہ راجہ سنسار چند ماموری کنور جی بطرف پشاور مع سردار تیج سنگھ و توپ خانہ الارڈ صاحب و کورٹ صاحب واوی تابیلہ صاحب و سردار اٹاری والہ و جماعہ دار و راجہ گلاب سنگھ و عطاے خلعت بہ دیوان ساون مل -

انتقاض از رام نگر و رونق بخشی در گجرات +

درین وقت اضافہ ملک دیوان ساون مل بابت چہار تعلقہ بقدر مبلغ یک لک و بیست و پنج ہزار روپیہ رام چند نبیرہ دیوان مسطور نوشتہ دادہ لہذا پروانہ بنام راجہ گلاب سنگھ مشعر عدم مزاحمت ملک دیوان ساون مل زیب صدور یافتہ و ارشاد والا بہ رام چند جلوہ نمایش پذیرفت کہ اضافہ اکال گڑھ و سیدوالہ و کہرل و کوٹ کمالیہ نوشتہ باید داد - در صورت دیگر خبر شرط است - عرض نمود کہ بخدمت دیوان مسطور تمام احوال نوشتہ ام عنقریب جواب باصواب از آن طرف مے آید - پروانہ بنام سردار فتح سنگھ مان زیب ارقام یافتہ کہ در عیسی خیل اقامت بحصانت و زرانت داشتہ قلعہ نو سنگین و متین تیار باید کنانید و از ملکان بنون و مورتھہ و لکی وغیرہ طلبگاری و تحصیلی معاملہ ساختہ طلب پلاٹن ہمراہی حوالہ باید ساخت و عرضی انکسار بجناب والا ارسال والا باید نمود کہ افواج دیگر مامور خواہد شد - چون سرکار دولتمدار رسمی است منتظرہ کہ ہر کارے کہ آغاز مے سازند بہ انجام مے رسانند - ہر چند مصر بیلی رام وغیرہ از دادن اضافہ دوابہ پہلو تہی مے ساختند چون اصرار و استبداد تمام سرکار والا در اخذ اضافہ معاینہ

ساختند ناچار مبلغ پنجاه هزار روپیه اضافه ملک دوابه نوشته دامن خلاصی خود از مزاحمت
حضور والا حاصل نمودند۔ ارشاد والا به افواج سواران گهوڑچڑها خاص و دیولان تار اچیند
وچار یاری واله و سواران متعینه راجه هیرا سنگه عبور آن روی آب پرتو ورود
بخشیده۔ راجه گلاب سنگه متصل رام پور رفته طلبگاری قلعه از سپاهیان دیولان مسطور
نموده۔ مستحقان به اشتغال نوایر جدال و قتال پرداختند۔ چند کس از فریقین زخمی و مجروح
و مذبوح گردیدند۔ عرضی سردار هری سنگه بتاریخ یازدهم ماه بیساکه بنظر مبارک گذشت
که محمد افضل و اکبر و شیرین خان و حیدر و اکرم برادرزاده دوست محمد خان
زیر قلعه جمرود فرود آمده مورچال بندی بجلوه نمایش آورده اند و گوله توپ از اندرون و بیرون جاری است
و بنده به همت مردانه و جرات دلاورانه در بلغ علی مردان خان فرود میباشد و تمام توپ خانه را
به آئین پسندیده و طرز دل گزیده بر کریوه الستاده کنانیده و بعض یعنی کنگره هاے قلعه از صدمه گوله توپ
مسمار مے شوند و خالصه جی از قلاوزی بخت بیدار و رهبری طالع بختیار از زمین و اقبال عدو مال
سری اکال پورکه جی و سرکار والا هر وقت به ترمیم آن مے پردازند و بد نهادان از دره خیبر کوچیده
یک گروه این طرف از قلعه جمرود بطرف پشاور قیام پذیر و ذهاب و ایاب مردمان از قلعه
موقوف و آب در قلعه موجود نیست در رسانیدن آب در قلعه ضرور و لازم و بتاریخ نوزدهم ماه مذکور ساعت
روانگی غلام به آن طرف مقرر و معین اگر مقابله و مجادله در میدان جلوه اعلان یافت فهی مراد و هی
ابتغاء همین است اگر بدکیشان رخ از مقابله تافته منزوی زاویه گلفت شدند پس در قلعه رفته به دلدهی
و دلجمعی و اطمینان خاطر محصوران و مستحقان خواهم پرداخت۔ سرکار دولتمدار فرمودند که سرکردگان
عالی شان وغیره افواج سواری و پیاده همراهی کنور نونهال سنگه بمنازل طولانی به آن طرف
روانه شوند و تنخواه مبلغ شصت و دو هزار روپیه در وجه سواران چار یاری بنام راجه گلاب سنگه
از تحصیلی مبلغ دوازده لک روپیه و تنخواه مبلغ شصت و دو هزار روپیه بنام اوی تابیله صاحب
در وجه چهار پلٹن درجمن خاص و توپخانه میان الهی بخش گوله انداز و تنخواه مبلغ پنجاه و سه
هزار روپیه ایضاً بنام اوی تابیله صاحب در وجه چهار پلٹن مصر سوکهه راج و توپخانه
جان هوم صاحب زیب صدور یافته۔ فرمودند که کنور جی مع افواج به آن طرف دریاے
عبور سازد۔ سلطان محمد خان و پیر محمد خان را خلاع فاخره یازده یازده پارچه و یک زنجیر
فیل با هوده نقره و دو راس اسپان و دو رقم جواهر در وجه پسرانش مع آدمان همراهی ایضاً

خلعت ہاے عطا ساختند فرمودند که به اتفاق کنور نونہال سنگھ در پشاور رفته به تقدیم خدمات
و نیکو بندگیات سعادت اندوز شوند - رندهیر چند نبیره راجه سنسار چند حسب الارشاد
حاضر گردید خلعت یازده پارچه و دو رقم جواهر و یک راس اسپ بطریق رخصتانه حواله فرموده رخصت
ساختند - بتاریخ هفتدهم ماه مذکور صبحی این روے آب چناب بیچو به عالی بطریق پاتراب فرستادند
و ارشاد واجب الانقیاد به سردار تیج سنگھ مع پلاٹن و گلو خان توپ خانه واله و افواج
سواران گھوڑ چڑھ ہاے خاص و سردار شام سنگھ اٹاری واله و سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه و
الاڑد صاحب و ونتوره صاحب و کورٹ صاحب و جماعه داران خوشحال سنگھ
مع سواران و افواج اردلیان و راجه گلاب سنگھ لمعه صدور پذیرفته که به اتفاق کنور نونہال سنگھ
بطرف پشاور بروند و به افواج سواری در باب کوچ ببیست و هشت کروه و افواج پیاده
پانزده کروه و به جماعه داران در عرصه پنج روز ام جلیل القدر پرتو ورود بخشیده و بتاریخ هژدهم ماه
صدر بر لب دریاے چناب یک زنجیر فیل باهوده طلائی و مبلغ دوازده هزار روپیه خرچ بیلله
و پانزده پارچه و پنج رقم جواهر به رخصتانه به کنور جی حواله ساخته به آن روے آب مامور فرمودند
و ارشاد والا صادر گردید که به صلاح و تدبیر سرکردگان عالی شان باید پرداخت و کار به آهستگی
و تحمل باید نمود شتابی و سرعت نسازند ذمه شما است - ارشاد والا مواد به مصر بیلی رام
پرتو ورود بخشید که خلعت پانزده پارچه و سه رقم جواهر و یک زنجیر فیل باهوده بطرف دیوان
ساون مل بدست کدام معتبر شائسته بفرستند و توقف و تساهل نسازند - بتاریخ نوزدهم ماه
مسطور از راهم نگر انتباض رایات عالیات فرموده شب باش در گھڑی اکله و بتاریخ بیستم ماه
صدر عبور از دریاے فرموده و رونق بخش کنجاه گردیده در باغ دیوان کرپا رام آرام فرمودند
نانک چند وغیره نبیره ہاے دیوان موتی رام مبلغ پانصد روپیه بطریق عنایت گذرانیدند
وقت سه پهری از آنجا کوچیده در هاروکے شب باش - بتاریخ بیست و یکم ماه مذکور الصدر داخل
گجرات دربار ان دری رونق بخش شدند و شلک توپخانه شد +

عرضی ونتوره صاحب و پروانه در جواب آن - پروانه بنام سرکردگان
ماموره پشاور - تیاری جسر بر لب آب اٹک - اخبار پشاور عرضی
سردار هری سنگھ - ماموری راجه کلان و راجه سوچیت سنگھ وغیره ارشاد بنام

کنور پرتاب سنگھ بابت حفاظت لاہور و سردار نہال سنگھ اہلو والیہ
بہ جراست امرت سرجی۔ ارشاد بنام صاحب زادہ جہت عبور کنانیدن
راجہ نابھہ والہ۔ عرضی سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان۔ انہاض از
گجرات۔ عبور از دریاے جہلم۔ تشریف فرمائی در رہتاس۔ پروانہ بنام
کنور شیر سنگھ۔ عرضی سردار ہری سنگھ۔ مراسلہ بنام کپتان صاحب
و پروانہ بنام راے گوبند جس۔ احضار صاحبزادہ بلند اقبال۔ ماموری
ہمراہ سردار سلطان محمد خان وغیرہ۔ پروانہ بنام کارداران راولپنڈی
پروانہ بنام راجہ کلان و سردار تیج سنگھ و عرضی راجہ کلان و سردار
لہنا سنگھ سندہانوالیہ۔ پروانہ بنام کنور جی۔ احضار اوی تابیلہ صاحب
عرضی جماعہ دار جی۔ شرف یابی لالہ سوہن لعل راقم تاریخ ہذا۔ ماموری جواہر سنگھ
بطرف پشاور۔ بہرہ یابی ڈاکٹر صاحب +

عرضی الارڈ صاحب و ونتورہ صاحب بنظر مبارک گذشت کہ طلبیدن اسباب
جنگی از لاہور درین جلدی و شتابی مشکل و متعذر است اگر ارشاد والا شود از قلعہ رہتاس و
اٹک اسباب مطلوبہ گرفتہ شود لہذا پروانہ بنام تھانہ داران رہتاس و اٹک زیب تسطیر
پذیرفتہ کہ آنچہ اسباب مطلوبہ صاحبان عالی شان بودہ باشد بجلدی جلد حوالہ سازند موافق
رسید او شان محسوب و مجراے است۔ پروانہ بنام تمام سرداران عالی شان ماموره پشاور
زیب ترقیم یافتہ کہ بسرعت و شتابی در پشاور باید رسید و بنام تھانہ داران اٹک جہت
تیاری جسر بر دریاے مذکور ارشاد عالی صادر شدہ۔ اخبار پشاور محررہ ہژدہم ماہ بیساکھ مع
عرضی سردار ہری سنگھ بنظر مبارک گذشت کہ بدنہادان از صبح تا شام متواتر گولہ ہاے
اخراب توپ بر دیوار قلعہ زدند از صدمات متواترہ یک طرف دیوار قلعہ مسمار شدہ میہان سنگھ
از اندرون در گولہ زدن ہیچ صرفہ نکردہ۔ پانصد نفر افغانان مع چند سرداران بر بستر ممات غلطیدند
ہنگام ظلمت لیل افغانان براے گرفتن لاش متوفی وارد شدند تھانہ دار از اندرون گولہ
ہاے مثل بارش باران زدہ۔ باز آدم تھانہ دار بہ تغیر لباس نزد سردار مسطور آمدہ ظاہر ساخت
کہ فقدان آب در قلعہ بدرجہ اتم و تیاری دیوار سواے موجود بودن آب متعذر الوقوع است

سردار مذکور بر زبان آورده که حالا مقدمه جنگ و جدل سر نوک رسیده است پانصد نفر آب کش را مع مشکیزه‌های آب در جمرود فرستاده شود که تیاری تعمیر دیوار نمایند و بازاہل کاران خود را جابجاے جہت حفاظت پشاور مقرر ساخته و دست بسته برخاسته نزد تمام پنچه سنگهان عرض کرده که حالا وقت جنگ و مجادله است توقف و تاخیر مناسب نیست و سرکار دولتمدار بنده را سنکلپ کرده که به ماموری افواج متوجه نشدند حالا به اتفاق یکدیگر به اشتغال نوایر جدال و قتال پرداخته شود - پنچه خالصه جی اظهار کردند که در جانفشانی حاضر ایم - باز سردار مسطور در عرضی خود نقلم آورد که بطرف سردار لهنا سنگه سندهان والیه جہت ماموری افواج خود نقلم آورده مشار الیه در جواب قلمی ساخته که بسبب شور و فساد آمدن حاجی کاکر ماموری افواج و روانگی خود ازین جا محال و مشکل است - باز اخبار پشاور مشتمل هنگامه و فساد در ناحیه جمرود و زخمی شدن سردار هری سنگه نلوه بنظر مبارک گذشت همان وقت بتاریخ بیست و چهارم ماه بیساکه راجه کلان و راجه سوچیت سنگه و سردار جوند سنگه موکل و اجیت سنگه و سردار دهنا سنگه ملوئی و میان گلو خان بطرف پشاور روانه شدند و پروانه بنام کنور پرتاب سنگه صادر شده که مع جوالا سنگه درمید ان میان میر قیام نموده به محافظت و حراست لاهور باید پرداخت و سردار نهال سنگه اهلووالیه را جہت حفظ و نگاهبانی سری امرت سرجی تاکید مزید گردیده - پروانه بنام صاحبزاده کهرک سنگه زیب تسطیر یافته که راجه نابهه واله را بتواضع و تکریم بسیار از دریاے چناب عبور کنانیده در سرکار دولت مدار باید آورد - عرضی سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان مشعر روانگی پشاور گذارش شد فرمودند که درینجا توقف باید نمود - بتاریخ بیست و چهارم ماه مذکور نهضت رایات عالیات از گجرات فرموده تشریف فرماے خواص پور و بتاریخ بیست و پنجم ماه صدر در سراے اورنگ آباد و بتاریخ بیست و ششم ماه مسطور عبور از دریاے جهلم فرموده وارد رهتاس گردیدند - پروانه بنام کنور شیر سنگه زیب تسطیر یافته که مع پانصد سوار در باغ و منتوره صاحب قیام نموده به حفاظت و نگاهبانی شهر باید پرداخت - اخبار پشاور بنظر مبارک درگذشت که سردار مذکور روز شنبه بتاریخ نوزدهم ماه بیساکه که یوم الیکادشی بود پرساد یعنے طعام به برهمنان خورانیدند و به جنگ روانه گردیدند - از آن طرف بدنهادان مقابل شدند - اکثرے مقتول و مذبوح و برخے زخم کاری برداشتند - توپ خانه وغیره اسباب افغانان در حیطه تصرف درآمد و بدکیشان فرار برقرار

دادند۔ درین ضمن تقریرے مجذوب ملاقی شده ظاهر ساخت که فتح خالصه جی گردیده است
تصرف در کابل باید ساخت۔ باز کدام سنگهه اکالیه سر مجذوب را از تن جدا ساخته و سنگهان
به تاخت و تاراج ڈیره افغانان مشغول شدند و افغانان که در کمین گاه نشسته بودند فی الحال بسرعت
باد و برق شتافتند۔ از تقدیر سری اکال پورکهه جی گوله تفنگ بسردار مذکور رسیده کارش به انجام
رسانید و شکست فاحشه در لشکر افتاد و سردار مذکور در جمرود آمده فرو کش شد و مهان سنگهه
به اخفاے خبر انتقال سردار مشار الیه پرداخت که به احدے از احاد از ڈیره سنگهان و افغانان
خبر شکست شدن او در وضح نگشت۔ سرکار عالی از شنیدن این خبر وحشت اثر کمال تاسف و تفکر
فرموده تمام احوال سردار مذکور را از ابتداے تا انتها و نمک حلالی و جانفشانی در تقدیم خدمات
بیان فرموده چشم پرآب شدند۔ و مراسله بنام کپتان صاحب و پروانه بنام
راے گوبند جس در باب جنگ و جدل جمرود و جان بجان آفرین تفویض ساختن سردار
سرگباشی و مورچال بندی جمرود و فقدان آب در قلعه مرقوم کلک اتحاد سلک گردیده۔ باز
بهای گوبند رام جی تعریف و توصیف مهان سنگهه هزاره واله در باب مخفی داشتن
خبر سردار سرگباشی کرده ماندند که این چنین حالت سخت بر سر بگذرد و به استقامت بوده
باشد چراکه سردار مسطور او را قابل و لایق دانسته در قلعه جمرود گذاشته بود۔ پروانه در باب
احسنت و آفرین قلمی شد۔ بتاریخ بست و هفتم ماه مذکور صاحب زاده بلند اقبال حاضر گردیده چوبه
بسنتی عطا شد و ارشاد به سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان گردیده که در رکاب صاحبزاده
بلند اقبال بطرف پشاور روانه باید گردید و مبلغ یک هزار و پانصد روپیه بجهت اخراجات عطا
گشته و پروانه عالی بنام کارداران راول پنڈی وغیره صادر گردید که سرب و باروت
بر اسپان و قاطران بار کرده در پشاور باید رسانید۔ بنام کارداران راجه گلاب سنگهه
و اوی تابیل صاحب جهت فراهمی کشتی هاے برگذر دریاے چناب جهت جموکمیوے
معلے تاکید مزید گردیده و پروانه والا بنام راجه کلان و جماعه دار جی بنابر اقامت کردن بر لب آب
باره و اجراے راه ذهاب و ایاب پشاور و جمرود رسانیدن رسد و دانه و آب در قلعه ماموری
سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان همراه رکاب صاحبزاده بلند اقبال طرز ترقیم یافته
پروانه بنام سردار تیج سنگهه ارقام شده که به طے مراحل و قطع منازل طولانی پرداخته حاضر در
رهتاس بزودی زود باید شد۔ عرضی راجه کلان شعر شور و غوغا کردن فتح خان پنجتار واله

متصل کیلاس گهڑه گذارش گشته - پروانه درجواب آن قلمی شده که درباب اشتعال لوایر جدال وقتال جلدی وشتابی نباید ساخت ڈیره در نهه کال داشته بصلاح صاحبزاده بلند اقبال وکنور نونهال سنگهه ولشق ونظام مقدمات مرجوعه سازند - عرضی سردار لهنا سنگهه سندهان والیه مشعر فرود بودن بدنهادان بیرون قلعه شب قدر وقیام واستقلال خود وتقسیم رسد پانزده روز در لشکر خود گذارش شد - ودرجواب آن ارشاد والا صادر شده که دربندوبست قلعه کمر همت باید لبست که عنایات بیغایات بر احوال شما مصروف است - باز فرمودند که سرکار دولتمدار سردار مسطور را طفل تصور نموده حالا که کار دانایان ساخته که در قلعه قایم ومستقل نشسته است سردار سر گباشی باوجود این چنین عقل وپیرمردی دلیری وجرات نموده بجان آفرین تسلیم نموده ودر نمک حلالی وجانفشانی تفاوت نساختند وپلاتن جماعه دار وار دلیان داغ بدنامی فرار بر جبین خودهاے منقش نمودند وهزارها مبالغ سرکار دولتمدار خورده نمک حرامی ساختند که بتاخت وتاراج لشکر افغانان پرداخته که شکست فاحشه لاحق شد - باز فرمودند که محمد خان خلیل سردار مسطور را قرابین زده بود - پروانه بنام کنور جی زیب ارقام پذیرفته که از راه فراست کامله وفطانت شامله شور وشعب حکمت شدن سردار سر گباشی در ملک محروسه نباید انداخت از راه دانائی وهوشیاری رسد روانه در جمرود باید رسانید - باز درحق سرداران ماموره پشاور به آواز بلند عتاب وخطاب فرمودند که در حضور والا لاف مردانگی ودلاوری مے نمودند الحال رسد روانه در جمرود نمیرسد - اوی تابیله صاحب حاضر شده پانزده ٹیکی بطریق نذر گذرانیده احوال تمام تعلقه گذارش ساخت بنابر اداے باقیات مبلغ چهار لک وپنجاه هزار روپیه ارشاد والا صادر شده - مشار الیه التماس نمود که مبالغ تنخواهات ونتوره صاحب وغیره تیار کرده بطرف پشاور فرستاده ام فرمودند که خوب گردید - عرضی جماعه دار خوشحال سنگهه مشعر رسیدن در نوشهره ویورش بر قلعه جهانگیره از طرف فتح خان نجیتار واله وشلق گولهاے اضراب اندرون وبیرون گذارش شد - درجواب آن ارشاد صادر گشته که بعد از بندوبست جمرود سزاے فتح خان نجیتار واله کرده خواهد شد - بتاریخ بیست ونهم ماه صدر لاله سوهن لعل سوری راقم تاریخ هذا بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت استفسار فرمودند که این چنین سرداران کلان از تاثیر کدام کدام ستاره پیمانه حیات لبریز ساخته است وبدکیشان از قلعه جمرود کدام روز روانه خواهند گردید راقم تاریخ هذا گذارش نمود که بسبب کسوف کلی درین ماه اتفاق هذا گشته - دیگر مریخ در برج سرطان آمده بود وبتاریخ پنجم ماه جیٹهه در اسد خواهد آمد - ابتداے

تاریخ چهارم سنکرانت ماه جیٹھ در عرصه چهار روز مفسدان قلعه جمرود گذاشته خواهند رفت باز دیگر کسے از مفسدان نخواهد آمد۔ سرکار والا اقتدار بسیار خورسند و منشرح شدند و مبلغ یک صد روپیه عطا فرمودند جواہر سنگھ پسر سردار ہری سنگھ نلوہ بطرف پشاور روانه شده و پروانه در باب غور و پرداخت تن بنام راجه کلان زیب اندراج پذیرفته۔ رخصت کنور راجه نابھه واله شعشه ظهور بخشیده پارچات نفیسه و سه رقم جواهر مع یک راس اسپ با ساز طلای و یک زنجیر فیل و پنج خلعت در وجه لواحقانش داده مرخص فرمودند۔ بتاریخ سی ام ماه بیساکھ ڈاکٹر صاحب حاضر گردید اولا سخنان شتابی و عجلت سردار ہری سنگھ و اتفاق و رزی راجه پنکو و برهما و نیپال و چین و ماچین شعشه ظهور پذیرفته۔ باز رخصت فرمودند +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه جیٹھ۔ ماموری مبالغ بطرف پشاور عرضی جماعه دار وغیره سرداران و پروانه در جواب آن۔ آمدن خبر فتح و فیروزی۔ مراسله بنام کپتان صاحب و پروانه بنام رائے گوبند جس پروانه بنام دیوان ساون مل و ارداس فرحت اساس بنام بھائی رام سنگھ احضار سردار بیج سنگھ۔ عرضی سردار لهنا سنگھ سندهانوالیه مشعر فتح و فیروزی۔ پروانه بنام کنور شیر سنگھ۔ عرضی راجه کلان و در جواب آن۔ رخصت راجه نابھه واله و مراسله کپتان صاحب۔ عرضی کورٹ صاحب۔ تشریف بردن سرکار عالی اقتدار در ڈیره راجه نابھه واله۔ عطائے خلاع به سرداران پشاور۔ عطائے القاب به سردار سندهانوالیه ارشاد بنام راجه کلان ❊

روز مبارک سنکرانت ماه جیٹھ سرکار دولت مدار مبالغ نقد و پوشاک ہائے و انگشتری الماس وغیره سنکلپ فرمودند مبلغ دو لک روپیه بطرف پشاور بنابر تقسیم افواج روانه فرمودند تفریق مبالغ پلٹن بدین آئین نوشته اند۔ در وجه ڈیره جماعه دار جی مبلغ پنجاه هزار روپیه۔ ایضاً راجه سوچیت سنگھ۔ سواران راجه ہیرا سنگھ مبلغ بیست و پنج هزار روپیه۔ ایضاً گھوڑ چڑھہ ہائے ایضاً سردار سندهانوالیه مبلغ پنج هزار روپیه سلطان محمود مبلغ نُه هزار روپیه رام سنگھ جرنیل ایضاً راجه کلان مبلغ بیست و هشت هزار روپیه

عرضی جماعه‌دار وغیره سرگردگان عالی‌شان مشعر قیام در باغ علی مردان خان و تجویز رسانیدن رسد
و دانه در قلعه جمرود هنگام ظلمت سیل گذارش شد. ارشاد والاصادر شده که پایه پخته ساخته تجویز
رسانیدن رسد و دانه باید ساخت جلدی و شتابی لسازند استقامت و استحکام ڈیره در تهه کال
باید ساخت اگر تلمی سازند کمیو ے معلے و اضراب فرستاده شود. اخبار پشاور بنظر مبارک
گذشت که بتاریخ بیست و هشتم ماه مذکور بدنهادان رو بفرار نهاده در علی مسجد رخت ادبار
آوردند و بتاریخ بیست و نهم ماه مذکور در تهه کال ڈیره افواج ظفر امواج گردید و شور و غوغاے
فرار شدن بدنهادان در هر چهار طرف سامع شده رسد و دانه در جمرود رسانیده است همانوقت
شلق اضراب گردید. راجه جسونت سنگهه نابهه والا بنابر بسیار کبادر سرکار دولت مدار
آمده مبلغ دو صد روپیه سروارنه ساخت. مراسله بنام کپتان صاحب مشعر فتح و فیروزی
و فرار بدکیشان بقلم اتحاد رقم آمده و پروانه بهمین مضمون بنام سردار گوبند جس زیب ترقیم پذیرفته
ارشاد واجب الانقیاد بنام دیوان ساون مل طرز تبلیغ پذیرفته که هرگاه برنس صاحب
در ملتان تشریف بیارد بتواضع و تکریم استقبال ساخته وجه ضیافت وغیره لوازمات مطلوبه
ضروریه موفوره به حفاظت تمام به اتفاق آدمان خود در پشاور باید رسانید و رضانامه صاحب مسطور
بجناب والا ارسال باید داشت. اردس فرحت اساس یعنی نامه راحت شمامه بنام بهای
رام سنگهه مرقوم گردیده که از راه الطاف وکرپاے ساہد سنگت واز افضال سری اکال نسیم
فتح و فیروزی وزیده و بدکیشان روے بفرار نهادند. از آنجا که موسم تموز و حرارت آفتاب است
لهذا تسلی شد که بفراغت و آرام در لاهور تشریف فرماے باید بود که عنقریب دایره دولت و
اقبال هم در لاهور رونق بخش خواهد گردید. سردار تیج سنگهه مع افسران پلٹن بتاریخ دوم
ماه جیٹهه بشرف ملازمت پرداخت. ارشاد والاصادر شده که شلق فتح و نصرت بر لب دریاے
جهلم باید ساخت. عرضی سردار لهنا سنگهه سندهانوالیه مشعر فرار شدن بدکیشان از
دوآبه گذارش شد. مبلغ یکصد روپیه و پوشاک درجه آدم سردار مسطور عطا فرمودند. پروانه بنام
کنور شیر سنگهه تلمی گردیده که آنکه دزدان ساکن کوٹ کپورد علاقه شما در ضلع
مبارکپور دزدی کرده اند باید که آنها را گرفتار ساخته در بٹاله رسانیده بدهند. عرضی راجه
گلاب سنگهه گذارش شد که فوج سردار هری سنگهه آراسته و پیراسته و مسلح و مکمل و لپسرش مع
جهان سنگهه لایق کار و بهادر است لهذا خلعت حواله کرده شد. دیوار قلعه جمرود تعمیر کنانیده

در جواب آن ارشاد فیض الضیا شده که در تمام دربار اشتهار سازند که سروپاے یعنی خلعت حکمت شدن سردار مسطور از طرف خود داده ایم چرا که بسبب اخذ سروپاے از طرف سرکار دولتمدار دل اوشان بلند شود و بند و بست نذرانه معقول وغیره خراب شود بلکه نذرانه معقول مشخص ساخته در سرکار عالی اطلاع دهند۔ بتاریخ ششم ماه صدر رخصت راجه نابهه واله شعف صدور بخشیده و خلعت بیست و یک پارچه مع یک راس اسپ و یک زنجیر فیل براجه مسطور و دیگر همراهیانش حواله فرمودند۔ مراسله کپتان صاحب بدست گنگا سنگهه مشعر خرید قاطران از ملک محروسه سرکار گردون اقتدار بنظر مبارک گذشت۔ ارشاد والاهتمام کارداران دهنی پرتو ورود پذیرفته که قاطران به کفایت خرید کنانیده دهند و مزاحم محصول نباشند۔ یک زوج دوشاله در وجه گنگا سنگهه عطا شده عرضی کورٹ صاحب بنظر مبارک درگذشت که متصل دره خیبر افغانان نکبت نشان مقابل گردیدند۔ صاحب مذکور گوله هاے اضراب زده چند نفر آدمان بکار آمدند و برخے زخمی شده روے به فرار نهادند و از علی مسجد به پیشتر روانه شدند۔ بتاریخ هفتم ماه صدر سرکار عالی اقتدار در ڈیره راجه نابهه واله تشریف فرماے شدند راجه به تعظیم و تواضع استقبال ساخت و نوزده پارچه و دو رقم جواهر و یک راس اسپ و یک زنجیر فیل به سرکار دولتمدار و در وجه راجه هیرا سنگهه یازده پارچه و رقم جواهر و یک راس اسپ به بھائی گوبند رام جی نه پارچه و سردار تیج سنگهه هفت پارچه و راجه کلان یازده پارچه۔ فقیر عزیز الدین هفت پارچه۔ لاله سرد هارام ایضاً۔ رام سنگهه جرنیل ایضاً۔ هر دو کرنیل صاحبان چهارده پارچه وغیره گڈویان و متوسلان حواله ساخت۔ سرکار دولت مدار مبلغ دو صد و پنجاه روپیه به آدمانش حواله فرموده در خیام نصرت احتشام تشریف آوردند۔ خلاع فاخره فتح و فیروزی بطرف پشاور زیب تبلیغ پذیرفته سردار لهنا سنگهه سندهانوالیه یازده پارچه و دو رقم جواهر و یک راس اسپ۔ بچتر سنگهه هفت پارچه۔ کرم سنگهه ایضاً۔ جرت سنگهه ایضاً۔ ایشر سنگهه ایضاً۔ میهان سنگهه مناوریه ایضاً۔ معتبر مصر بیلی رام همراه خلاع روانه گردیده و از راه نوازشات متوافره القاب۔ اوجل دیدار نرمل بدھ سردار باوقار سردار لهنا سنگهه هژبر جنگ بموجب حسن خدمات عطا شده و بنام راجه کلان ارشاد والا صادر شده که بیست و یک پوشاک فرستاده شد در وجه سرداران عالی شان باید داد +

عرضی راجه کلان۔ مراسله کپتان صاحب۔ اخبار هزاره۔ عطاے خلعت

پشاور به اوی تابیله صاحب - پروانه بنام راجه گلاب سنگهه - حواله شدن
تهانه داری سیمه گهڑهه به سردار عطر سنگهه و دہرم سنگهه - ارشاد والا به اربابان
پشاور و راجه کلان و کنور صاحبان و ونتوره صاحب و الارڈ صاحب
عرضی راجه کلان پروانه بنام سردار نهال سنگهه اہلووالیه - بنام راجه
گلاب سنگهه - مراسله کپتان صاحب و لاٹ صاحب و کلارک
صاحب - پروانه بنام راجه کلان - ذکر از کار سرکار والامدار بهره یابی
منشی کپتان صاحب عرضی الارڈ صاحب وغیره مراسله میکنشن صاحب
عرضی اخبارنویس امرتسر جی شرف یابی نزد بابا بشن سنگهه - تیاری قلعه
فتح گهڑهه - بنام کنور شیر سنگهه عرضی راجه گلاب سنگهه شرفیابی نزد لچهمی ناتهه +

عرضی راجه کلان گذارش شد که به فضل سری اکال پورکهه جی هنگامه پشاور بالکل موقوف شده
هر کسے را از سرداران عالی شان که مرضی مبارک حضور انور خواهد بود بنا بر بند و بست پشاور گذاشته آید
پروانه در جواب آن صادر شده هرگاه که مقابله و مجادله سردار سرگباشی با بدنهادان گردیده بود کدام سرکرده
مقابله ساخته کدام پاے عقب گذاشته مفصلاً عرض باید داشت - مراسله کپتان صاحب گذارش
شد که از استماع خبر وحشت اثر سردار سرگباشی نهایت تاسف گردیده که این چنین سردار کلان شجاع
و دلاور و دلیر جان بجان آفرین تفویض ساخته - اخبار هزاره واضح راے اشرف گردیده که جوند سنگهه
برادر میهان سنگهه در هزاره وارد شده و شلق اضراب بکمال صولت و سطوت بمنصه اعلان
رسیده ساکنان آن ملک را از خوف پائنده خان بدکیش کمال تسلی و دلجمعی گردیده خلعت
کارداری پشاور یازده پارچه و جوڑی کڑه طلای به اوی تابیله صاحب عطا شده و بنام
اربابان پشاور جهت احضار در خدمت صاحب مذکور و فهمانیدن حساب سال گذشته
و سال حال از روے آبادی رعایاے و سرانجامی باقی و تحصیلی آینده بتاکید مزید صادر شده و بنام
راجه کلان و کنور صاحبان جهت تفویض معامله پشاور به مشارالیه ارشاد عالی صادر
گردیده و بنام ونتوره صاحب و الارڈ صاحب وغیره ارشاد والا مواد اصدار شده
که طلب سپاه رام گول و سیمه گهڑهه و کیلاس گهڑهه و جمرود و دیگر قلعه جات تا اقامت
پشاور از اوی تابیله صاحب گرفته باشند - پروانه عالی بنام راجه گلاب سنگهه

صادر شده که یک هزار و دو صد سواران و بیست و پنج زنبورک و سه پلاٹن و توپ خانه همراه گرفته در السیف زئی قیام به استقلال تمام باید ساخت و سردار عطر سنگه کاله واله و دیسرم سنگه بنابر تهانه داری سمیر گڑهه مقرر و معین شده و یک یک زوج دوشاله به هریک عطا گردیده – سردار تیج سنگه معرفت بهائی گوبند رام درخواست القاب کرده بود – چون خاطرداری بهای معز الیه از همه مقدم و واجب است لهذا القاب او جلیل دیدار نزل بدیه سردار باوقار جرنیل اول صمصام الدوله صفدر جنگ بهادر عطا شده – عرضی راجه کلان مشعر احداث قلعه نو بر تودۀ کلان مسمی به فتح گڑهه متصل جمرود گذارش شده – فرمودند که خوب کرده اند – پروانه بنام سردار نهال سنگهه اهلو والیه ارقام شده که به طے منازل و قطع مراحل پرداخته بزودی زود در حضور سرکار گردون اقتدار حاضر شوند – پروانه بنام راجه گلاب سنگه مشعر بند و بست و نسق و نظام السیف زئی صادر شده – بتاریخ هفدهم ماه مذکور مراسلات لاٹ صاحب و کلارک صاحب مشعر تشید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد و مراسله کپتان صاحب بنابر حسن خدمات و نیکو بندگیات سردار لهنا سنگهه در شب قدر و استقلال او و شکست دادن به مخالفان گذارش گردید – فرمودند که کپتان صاحب خیرخواه با صفا و دوست قدیم و شفیق صمیم مے باشد – پروانه بنام راجه کلان صادر شده که راجه گلاب سنگه و جوند سنگه و سردار دهنا سنگه ملوئی و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و سردار رسندهان والیه پنج ماه تا روز دسهره مبارک در پشاور قیام به استقلال تمام دارند و راجه کلان مع جماعه دار خوشحال سنگه شرف یاب جناب والا شود و راجه سوچیت سنگه بطرف رام نگر روانه باشد و آنکه افواج سواری و اردلیان اضراب توپ آورده باشد و کسانیکه در میدان گذاشته آمده اند اسم به اسم گذارش سازند ڈیره متصل جمرود ساخته شلق توپ خانه سازند که بدکیشان دیگر فرار شوند – سرکار والا فرمودند که لاله سوهن لعل سوری راقم تاریخ هذا خوب مردے قابل است آنچه گفته بود درست شده چراکه مردے غریب و صاحب علم است آنچه دیگران دعوے خلافی کرده بودند کاذب و دروغی شدند که مدسودن پنڈت در جناب والا گفته بود که مریخ در جمرود آمده است قلعه قایم نخواهد ماند سرکار والا فرمودند که لاله سوهن لعل مصنف تاریخ هذا درست میگوید که مفسدان روے بفرار خواهند نهاد – گفته مردے غریب درست و تحقیق گردید – باز فرمودند که روز ایکادشی سردار

سرگیاشی پرشاد یعنے طعام بہ برہمنان خورایندہ سوار شدہ۔ بر زبان آورد کہ امروز روز الیکا دشی است این چنین روزگاہے بدست نمے آید کہ مقابلہ افغانان است وادائے نمک سرکار والا و حقوق سلف ضرور آدائے کردن است واجب ولازم۔ ہرگاہ زخمی شدہ اندرون قلعہ وارد گردید چہار نصایح واندرز ساخت یکے رخصت ساختن ساہدان و برہمنان و فقیران ہمراہی دوم شادی کنانیدن دختر۔ سوم نمک حلالی ساختن میہان سنگھ وغیرہ افواج در جنگ جمرود۔ چہارم مخفی داشتن خبر حلکست شدن سردار مسطور و میہان سنگھ بسیار حوصلہ فراخ و بلند ہمت و شجاع و بہادر است کہ از زبانی سردار سرگیاشی پیغام بہ افواج دادن درباب استقلال واستحکام وثبات در میدان کارزار و معرکہ پیکار ساخت باز برادر جواہر سنگھ فوت شد و بہ این بہانہ لاش سردار مذکور را در آتش سوختند خوب ہمت دلاورانہ کردہ است۔ منشی سلیم اللہ معتبر کپتان صاحب بشرف ملازمت پرداختند۔ مراسلہ کپتان صاحب بنظر مبارک گذرانید۔ استفسار خیر خیریت کپتان صاحب فرمودند و کپتان صاحب درضمن مراسلہ ماموری او بنابر تیاری فرمایشات بطرف کشمیر ارقام ساختہ بودند لہذا پروانہ بنام ناظم کشمیر زیب تسطیر یافتہ کہ درین وقت معتبر کپتان صاحب بنابر تیاری فرمایشات در کشمیر مے رسد غور و پرداخت معتبر مذکور قرار واقعی سازند و معرفت خود تیاری ہمہ فرمایشات کپتان صاحب کنانیدہ دہند کہ خانہ صاحبان عالی شان و سرکار عالی مدار واحد است بوجہی تفاوت و تباعد نیست۔ عرضی الارڈ صاحب و ونتورہ صاحب و کورٹ صاحب بہ مطالع فیض ساطع درآمد کہ یازدہ پلٹن و دو رجمن بنابر بندوبست پشاور کافی و بسیار است بفضل سری اکال پورکھ جی مفسدان گاہے بہ این طرف نخواہند آمد و اشتعال نوایر جدال و قتال نخواہد کرد۔ فرمودند کہ احسن و انسب است۔ مراسلہ میکشن صاحب بنظر مبارک گذشت کہ از استماع اخبار مسرت آثار فتح و فیروزی سرکار گردون اقتدار و فرار بدکیشان نکبت شعار بسیار خورسندی و خورمی حاصل شد۔ در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ خانہ سرکارین عالیین واحد است چگونہ خوشی نگردد۔ از روے اخبار امرتسر جی کیفیت رسیدن معتبران راجہ نیپال والہ مع تحایف لفیسہ گذارش شد۔ فرمودند کہ در لاہور آمدہ دیدہ باید ساخت۔ بنام خلیفہ نور الدین بنابر ضیافت و مہمان داری و حفظ و حراست و نگاہبانی معتبران ارشاد والا صادر

شده - بتاریخ بیست و پنجم ماه مذکور سرکار دولت مدار در خدمت بابا بشن سنگه مشرف شده جبین سائی کردند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه ارداس نیاز اساس کنانیده استفسار خیر خیریت مزاج وهاج بابا مسطور فرموده مراجعت فرمودند - ملک سردار هری سنگه سرگماشتی بر کاغذ نویسانیدند - هزاره - پهکلی - دهتور - خان پور - کولره - کچهی - منون - کلر گهار - نور پور - مٹهه ٹوانه - چلایار - علاقه گوجرانواله - پروانه والا صادر شد که معامله ربیع بطریق امانت نگاه باید داشت - از روی اخبار پشاور واضح شده که تالاب و چاه بر توده کلان قلعه نو احداث معلوم شده مردمان ساکنان آنجا می گویند که درین مکان راجه مان سنگه قلعه سنگین و متین مرتب و تیار کنانیده بود بعد از انقضای ایام کثیر منهدم و مسمار گردید - در جواب آن ارشاد والا صادر شده که قلعه پخته به کمال متانت و حصانت تیار باید کنانید - عرضی کنور شیر سنگه بابت مقدمه نسبت صاحبزاده پرتاب سنگه گذارش شد در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد صادر شده که اگر نسبت در خانه راجه پٹیاله و نابهه واله وغیره امکان آن روی آب ستلج جلوه استقرار پذیرد و این روی آب آمده شادی سازند بسیار احسن و انسب است در صورت دیگر در خانه دیال سنگه موران واله نسبت باید ساخت - عرضی راجه گلاب سنگه بنظر مبارک در آمده که چهار ارکان الیف زئی امید وار عطای انعام می باشند - در جواب آن قلمی شده که موافق صلاح صواب کیش و مصلحت دور اندیش خود مبلغ یک هزار روپیه را جاگیر و کڑه طلائی باید داد - بتاریخ سی و یکم ماه جیٹهه حضور والا در خدمت بابا پهمی ناتهه مشرف شده - بیست و پنج پوشاک سنگلیپ فرموده روبروی خود به آدمان بابا مذکور پوشانیدند و دو فرغل و یک زوج دوشاله و یک راس اسپ مادی و یک موضع به مقابله مبلغ هفت صد روپیه به بابا مسطور حواله ساختند که در اشیر باد از دیاد عمر و دولت و اقبال و دیهه اروگ یعنی صحت و تندرستی سرکار والا مشغول باشد و بر زبان مبارک آوردند که از دعای بابا مسطور ثقل اللسان سرکار والا اقتدار بالکل مندفع و دور شده +

آمدن مراسله کپتان صاحب و مٹکاف صاحب و لاٹ صاحب ملکی - عرضی راجه گلاب سنگه - پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال - اخبار پشاور - صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه هاڑ - اخبار کابل - پروانه بنام

نرشنگداس صراف امرت سرجی - عرضی راجہ جی و راجہ سوچیت سنگھ - پروانہ بنام اوی تابیلہ صاحب - انہتاض رایات عالیات جانب لاہور عبوراز دریاے جہلم و تشریف آوری در سراے اورنگ آباد و کٹھیرہ و گجرات اخبار یورش و فساد اپلٹن کنور نونہال سنگھ - تشریف آوری در وزیرآباد شرف یابی وکیلان سندھ - عرضی وکیلان راجہ پٹیالہ - احوال تعمیر فتح گڑھ رخصت پروہت راجہ پٹیالہ - عرضی دیوان ساون مل بلاقات ساختن سردار نہال سنگھ اہلووالیہ رونق بخشی در گوجرانوالہ و باز در لاہور - عرضی مصر بیلی رام ماموری پلٹن دنگہ والہ تعقب ❊

سہ قطعہ مراسلات یکجہتی آیات لاٹ صاحب ملکی و میٹکاف صاحب و کپتان صاحب شعر تشید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد بمطالع اتحاد مساطع در آمدند و کپتان صاحب کہ دوست صمیم و مشفق قدیم ازدل وجان مے باشند بقلم محبت رقم آوردہ اندکہ آنچہ داغ انتقال سردار سرگباشی برلوح دل یکجہتی منزل منقش و مطبع گردیدہ ہرگز محو شدنی نیست کہ مثل سردار مسطور در شجاعت و مردانگی و دلاوری و فرزانگی احدے بنظر نمے آید لیکن برضاے او تعالی جل شانہ و عز برہانہ احدے را جاے دم زدن نیست - دیگر قلمی بود کہ میکشن صاحب بہ تفویض بعضے پیغامات یکرنگی آیات و انتظام و انتساق امورات مالی و ملکی بطرف کوٹ مٹھن مامور شدہ - در باب مقدمات ناظمان سندھ زبانی صاحبان عالی شان ہرچند ظاہر سازد قرین راستی و صدق باید انگاشت کہ خانہ دوستی واحد است و بوجہی تفاوت و تخالف نیست و نخواہد بود - عرضی راجہ گلاب سنگھ مشعر رسیدن در ملک الیسف زئی و آتش دادن در چند مواضعات و تاختن و تاراج آن ملک و فرار پائندہ خان بدکیش گذارش شد - در جواب آن ارشاد والا اصدار شدہ کہ خوب و بجا کردہ اند کہ سزاے مفسدان ہمین بود - پروانہ بنام صاحبزادہ بلند اقبال کنور نونہال سنگھ صادر شدہ کہ مع راجہ کلان و راجہ گلاب سنگھ و جماعہ دار خوشحال سنگھ و راجہ سوچیت سنگھ و ارجن سنگھ و میان اودہم سنگھ بتاریخ ہژدہم و نوزدہم تا بستم ماہ ہاڑ از پشاور کوچیدہ شرف یاب در جناب والا باید شد - اخبار پشاور بنظر مبارک گذشتہ کہ آنچہ خلعت ۳۰

واسپ بسردار مسطور فرمودند. سردار مشار الیه ظاهر ساخت که خلعت بالمشافه سرکار دولت مدار خود هم
گرفت. و اگر شما خلعت از دست خود مے دهند پس عرض و معروض بایان ایشنوند و جواب بر یک
بدهند باز خلعت خواهم گرفت. باز جمعدار جی بیان نمود که به اتفاق تمامی سرداران عالی شان
خلعت گرفته خواهد شد. در جواب آن ارشاد والا به راجه کلان شرف صدور بخشیده که اسم به اسم
سرداران که عدول حکمی مے سازند و جاگیرات لک هاے روپیه مے خورند در سرکار دولت مدار
بقلم آرند که تدارک آنها کرده شود. راجه هیرا سنگه گذارش نمود که غریب نواز سلامت بر کسے را کان
سرداران احکام هذا در باب تعمت پشاور صادر مے شود گویا رسن در گلو اوشان مے افتد.
روز مبارک سنکرانت ماه هاڑ سرکار دولت مدار بطرف دریاے گهان که از مغرب بسوے مشرق
جاری مے باشد تشریف بردند. مبلغ پنج هزار روپیه نقد و یک زنجیر فیل و یک راس اسپ
و تنگی طلای و سی و یک پوشاک و ماده گاوان و گاو میشان خیرات و سنکلپ فرمودند. اخبار
کابل بنظر مبارک گذشت که کدام صاحب لوگ بسبب عسرت اخراجات یک هزار
اشرفی از ساهوکار کابل بطریق قرض گرفته ٹوٹبوے دستخطی خود نوشته داد که بلا توقف و
بتساهل رسانیده خواهم رسانید. بحسب اتفاق گردش روزگار ناهنجار فرنگی مسطور جان بجان آفرین
تفویض و تسلیم ساخت. و برنس صاحب در کابل رسید ساهوکار مذکور ٹوٹبوے
نوشته صاحب لوگ به برنس صاحب مطالع کنانیده طلبگار مبالغ گردید. برنس
صاحب ٹوٹبوے مبالغ دیده فی الحال مبالغ حواله ساخت و ٹوٹبوے گرفته نزد خود نگاه داشت
و رسید ساهوکار در باب گرفتن مبالغ قلمی کنانید. سرکار دولتمدار بر زبان مبارک آوردند که در اتفاق
ورزی و قیام سخن و ثبات عهد و پیمان صاحبان عالی شان و هیچ تفاوت نیست. و علاوه
بران در درستی معاملات ساهوکاران و داد و ستد طریق صرافان در سود و پیچ عدیم التمثیل و بلا نظیر اند
که صرافان و مهاجنان هندوستان اعتبار اوشان داشته کروڑهاے مبالغ مے دهند و باز بطریق
سود مے گیرند و ماسواے صاحبان عالی شان ساهوکاران اعتبار احدے از سلاطین
بنقد و حال نمے سازند. بنام نرشنگداس صراف امرت سر جی پروانه والا صادر
شده که آنچه مبالغ امانتی سردار هری سنگه سرگباشی نزد شماهاے هر کسے از صرافان بوده
باشند از روے تحقیق قرار واقعی عرض سازند. عرضی راجه جی در باب مستدعی شدن سردار
پیر محمد و سید محمد بابت اجاره دوابه تا حین حیات خودهاے در اطاعت و انقیاد و فرمانبرداری

ومطلوبی بمبلغ یک لک وسی ہزار روپیہ دیگر بابت طلب تقیم بنظر مبارک گذشت در جواب
آن ارشاد والا صادر شده که درباب گرفتن ملک دوابہ سردار مسطور ضامنی اوی تابیلہ
صاحب در حضور انور لف رسید و بابت مبالغ تنخواه بنام لچھمن پرشاد زیب ترقیم پذیرفتہ
که از مشارالیہ گرفتہ تقسیم باید ساخت - عرضی راجہ سوچیت سنگھ بمطالع فیض ساطع
در آمد که از مین اقبال سرکار دولتمدار نسق ونظام پشاور مع ہفت پلٹن و پنج ہزار سوار میسازم
فرمودند که راجہ مذکور مردے شجاع وبہادر راست وارشاد والا زیب تبلیغ پذیرفتہ که اسم پلاٹن عرض
سازند وجاگیر عطاے شود وتوجہات بغایات براحوال شما مصروف است - پروانہ بنام اوی تابیلہ
صاحب صادر گردیده که درین وقت یک راس اسپ بازین طلای مرحمت گشتہ تا تاریخ دوازدہم
ماه ہاڑبند وبست الیف زئی بصلاح راجہ گلاب سنگھ کرده من بعد نزد کنور نونہال سنگھ
در پشاور حاضر باید شد ونسق ونظام پشاور قرار واقعی باید نمود سرکار دولت مدار روز جمعہ پنجم ماه ہاڑ اعتنا عرض
رایات عالیات از رہتاس فرموده برلب دریاے جہلم نزول فیروزی شمول آوردند وروز دوم عبور
فرموده درسراے کہیڑه دربار آراستہ شد - بھائی گوبندرام ظاہر نمود که پادشاہان سلف
درین چنین مکانات سراے و باولی ہاے بعد از صرف مبالغ کثیر تیار و مرتب کنانیده اند وبسبب
گردش روزگار و تقلب اوضاع اعصار حالا آب موجود نیست - فرمودند که سابق ازین مبلغ پانصد
روپیہ حوالہ کاردار بنابر درستی آب وعمارت چاه حوالہ شده بود خورد وبرد ساخت ومبالغ بتقاضاے
شدید وصول شد حالا باز مبالغ حوالہ کارداران سردار مجیٹھیہ گردیده - روز سوم در گجرات
خیر دنگہ کرده آمدن پلٹن کنور جی گذارش شد - فرمودند که پلٹن را خرچ راه داده واپس کنانیده آید درصورت
عدول حکمی سلاح وکوڑی گرفتہ شود ہمان وقت بھائی امیر بخش جہت اطمینان وتسلی خواطر
سپاہیان پلاٹن مامور شد - بتاریخ دہم ماه مذکور در وزیر آباد - وکیلان حیدر آباد وخیرپور
بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند - استفسار احوال آن ملک وتجویز انداختن کوٹھی
صاحبان عالی شان در آن ملک فرمودند - وکیلان راجہ پٹیالہ بشرف ملازمت
پرداختند بابت شامل بودن صاحبزاده بلند اقبال یا کنور جی برشادی التماس ساختند
فرمودند که نور البصران در پشاور اندچہ تجویز کرده شود - بتاریخ یازدہم ماه مذکور در سواری استفسار
از پنجاب سنگھ موده والہ بابت عمارت قلعہ فتح گڑھ فرمودند گذارش ساخت که
امروز کنور جی از دست مبارک خود سنگ برداشتہ نہادند من بعد تمامی سرداران وافواجہاے

در سنگ برداشتن و نهادن آن مستعد شدند - سرداران عالی شان نوبت بنوبت در قلعه فتح گڈھ ۳ روزه اقامت میدارند و قلعه مثل سمیر گڈھ سنگین و متین تیار و مرتب شده و گرد نواحی آن مثل گوبند گڈھ دمدمه هاے تعمیر شده اند و راجه کلان و جماعه دار خوشحال سنگه در خدمت کنور جی حاضر و دربار رحمت و صولت بسیار آراسته نے ساز ندو رعایاے راضی و در اشیرباد یعنی در دعاگوئی مشغول است باز داخل یاران دری شدند - سوهن سنگه و هردت وکیلان راجه پٹیاله رخصت گردیدند و دوازده پارچه و جوڑی کڑه طلای و مبلغ چهار هزار روپیه بابت تنبول عطا فرمودند - رساینده پروهت سرکاری همراه مشار الیه مقرر و معین شده - عرضی دیوان ساون مل مشعر رسیدن برنس صاحب در ملتان و ضیافت و مهمان داری و تواضع و تکریم و استقبال و سیر باغات وغیره مکانات و عزیمت مشار الیه از راه لیه و منکیره و ڈیره اسمٰعیل خان بطرف پشاور گذارش شد - فرمودند که در طریق اینق استحکام روابط وفاق مستحسن و انسب گردید - سردار نهال سنگه اهلو والیه در وزیر آباد به ملاقات فرحت آیات سرکار دولتمدار پرداخت - استفسار خیریت مزاج فرمودند و مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت و شیرینی موافق معمول حواله ساختند - بتاریخ پانزدهم ماه روان در گوجرانواله به جبین سای سمایند بزرگان مستین الجبهه شدند - بتاریخ شانزدهم ماه مذکور در ایمن آباد و بتاریخ هفدهم ماه صدر متصل باولی و بتاریخ هژدهم ماه مذکور داخل دار السلطنت لاهور شدند و شلق توپخانه بکمال فر و صولت گردید - مصر بیلی رام گذارش ساخت که مبلغ ۳ لک و سی و هفت هزار روپیه بابت سردار هری سنگه سر گباشی بنام صرافان امرتسر جی صحیح و ثابت شده - ارشاد واجب الانقیاد صادر شد که مبلغ دو دو روپیه سرے نفر سپاهی پلٹن ڈنگه واله حواله ساخته روانه عقب کرده شود - سردار تیج سنگه گذارش نمود که کدام کمیدان شایسته و لایق در پلٹن سپرد کرده آید - ڈهوکل سنگه خوب و لایق است فرمودند که نصف طلب از سرکار و نصف در آنجا بگیرند و روانه شوند +

احضار وکیلان راجه نیپال واله - اخبار پشاور مشعر روانگی کنور جی - بهره یابی کنور شیر سنگه - شرف یابی منشی سلیم - احضار معتبر کپتان صاحب بهره یابی در خدمت بهای گوبان سنگه - رخصت جان محمد - صدور مراسله برنس صاحب +

بتاریخ بست و یکم ماہ ہاڑ کاجی کانو و کپتان و وکیلان راجہ نیپال والہ بشرف ملازمت کیمیا
خاصیت پرداختہ یک زنجیر فیل و دو راس اسپ گوٹ و تالاے و مشک و تھان کمخواب
و پنج عدد چوغہ سمور و دیگر تھان ہاے نونگی و دو تفنگ و دو قبضہ شمشیر و دستار پنج تھان - تھان
ہاے سیدی بست و پنج بنظر مبارک گذرانیدند - مستفسر احوال جنگ صاحبان عالی
شان و گورکھیہ ہاے گردیدند - وکیلان التماس ساختند کہ یک دفعہ صاحبان عالی
شان شلق توپ کردند چند کسان زخمی و بکار آمدند و باقی ماندگان جرأت دلاورانہ و جسارت مردانہ
کردہ توپ ہاے گرفتہ آوردند - مبلغ نہ صد روپیہ بطریق ضیافت و شیرینی و میوہ جات عطا فرمودند
سردار نہال سنگھ اہلو والیہ زیب ترخیص یافتہ - دو راس اسپ و خلعت یازدہ پارچہ
عطا گردید و ہم خلاع فاخرہ در وجہ لالہ کنہیا لعل وکیل سردار معظم الیہ مرحمت فرمودند - اخبار
پشاور گذارش شد کہ بتاریخ نوزدہم ماہ ہاڑ کنور صاحب کوچیدہ آنج و الارڈ صاحب و
ونتورہ صاحب و کورٹ صاحب در خیرآباد رسیدہ اند - پروانہ بنام کنور جی
قلمی شدہ کہ مبلغ دو دو روپیہ سرے نفر سپاہی پلٹن شما حوالہ کردہ روانہ ڈیرہ اسمعیل خان کردہ
شد - کنور شیر سنگھ حاضر گردیدہ نذر گذرانید و ذکر اذکار پشاور شنفتہ ظہور بخشید کنور سلمہ اللہ
گذارش نمود کہ فرد عرض ہاے گذارش کردنی است ارشاد والا صادر شد کہ فرد عرض ہاے حوالہ
بھائی گوبند رام باید نمود کہ بھائی معز الیہ بہ آئین بہین گذارش خواہند فرمود - منشی سلیم
معتبر کپتان صاحب بشرف ملازمت پرداخت - استفسار نویدات خیریت آیات مزاج
کپتان صاحب فرمودند - باز ذکر تشید اساس اتحاد و توثیق بیان وداد سرکارین عالیین شعشعہ ظہور
بخشید - گنگا سنگھ معتبر کپتان صاحب کہ بنابر خرید قاطران و اسپ مادی ہاے آمدہ بود مستعد
بہ احراز مواصلت کثیر الافادت گردید و درخواست پروانہ راہداری ساخت لہذا پروانہ بنام کارداران
و تھانہ داران و اجارہ داران از لاہور تا لودھیانہ زیب تبلیغ پذیرفتہ کہ درین وقت گنگا سنگھ
معتبر کپتان صاحب مع دو راس اسپ مادی و بست و یک قاطران روانہ شدہ از حدود
خود ہاے بلا مزاحمت و تعرض بہ حفاظت و حراست رسانیدہ باید داد - بتاریخ سی و یکم ماہ صدر
براے درشن دیدار بھائی گوبان سنگھ بہ پژاوہ بدھو تشریف فرماے شدند - مبلغ پانصد
روپیہ ارزانی فرحت اساس کنانیدند - مصر رام کشن گذارش نمود کہ قرض داران تعاقب و درپے
بھائی مذکور مے باشند ارشاد والا صادر شدہ کہ درمیان نشستہ فیصلہ باید داد و سند باید کنانید -

جان محمد معتبر صاحبان عالی شان کہ بنا بر خرید اسپان شرف یاب شدہ بود رخصت گردید۔ مبلغ پانصد روپیہ بابت قیمت یک زنجیر فیل و خلعت ہفت پارچہ عطا شدہ و حسب العرض مشار الیہ پروانہ عدم مزاحمت محصول بنام کارداران لاہور وغیرہ شرف صدور یافتہ۔ مراسلہ اتحاد سلسلہ برلنس صاحب مشعر تواضع و تکریم و استقبال و تعظیم و ضیافت و مہمان داری و رسانیدن اسباب مایحتاج از دیوان ساون مل ناظم ملتان و من بعد از طرف سردار فتح سنگھ مان در طریق تشدید روابط اتحاد و استحکام ضوابط وداد سرکارین عالیین و الواع الواع خاطر داری و اصناف اصناف مہمان داری و تقدیم خدمات شایستہ و حفظ و حراست لا لفقہ بمطالع فیض ساطع در آمد در جواب آن مشعر تاسیس اساس یکجہتی وداد زیب ترقیم پذیرفتہ ✣

خیرات روز سنکرانت ماہ ساون۔ آمدن ڈاکٹر صاحب از لودھیانہ۔ مراسلہ کپتان صاحب۔ ارشاد بنام صاحبزادہ کھڑک سنگھ۔ عرضی کنور جی بنا بر بندوبست ڈیرہ اسمعیل خان۔ ارشاد بنا بر ماموری دیوان حاکم رائے احوال ڈاکٹر صاحب۔ ذکر اذکار الارڈ صاحب۔ جواب مراسلہ الارڈ صاحب و غیرہ گفتگوے آمدن کنور جی در سرکار دولت مدار استفسار احوال الارڈ صاحب۔ ملاقات راجہ ہیرا سنگھ جی با کنور جی مشاہدہ کنانیدن قواعد پلاٹن و رجمن بہ وکیلان راجہ نیپال والہ۔ عرضی عالم خان بجواڑیہ عرضی رائے گوبند جس۔ ذکر اذکار سرکار والا ہمراہ بھائی رام سنگھ و فقیر عزیز الدین۔ پروانہ بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ شرف یابی جواہر سنگھ پسر سردار ہری سنگھ سرگباشی۔ عرضی لالہ کشن چند وکیل و عرضی راجہ سوچیت سنگھ و مسمات جیند والی۔ شرف یابی پسر سردار سلطان محمد خان۔ ارشاد بہ ونتورہ صاحب۔ رفتن وکیلان راجہ نیپال والہ نزد راجہ کلان۔ عرضی بھائی گورمکھ سنگھ۔ ارشاد بہ بھائی رام سنگھ جہت فیصلہ نذرانہ بہ پسر سردار سرگباشی۔ اخبار پشاور رسیدن اسباب مرسلہ برلنس صاحب۔ پروانہ بنام ناظم کشمیر ✣

روز سنکرانت ماہ مبارک ساون یک زنجیر فیل و دو راس اسپان و دو راس مادہ گاوان و یازدہ راس گاو میشان و ظروف نقرہ و مبلغ ہفت ہزار روپیہ نقد سنکلپ فرمودہ بہ برہمنان

دستخطان حواله فرمودند - بتاریخ دوم ماه صدر ڈاکٹر صاحب از لودهیانه مع دو عدد طمانچه و دو دوربین
و چهار عدد کتاب و نقشه باغ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - استفسار خیر خیریت
مزاج وهاج کپتان صاحب فرمودند - باز از کیفیت شرب شراب مستفسر شدند - گذارش
نمود که درین موسم گرما شراب بسیار نافع است باز پرسیدند که درین موسم گرما در ملک شما
چه قسم سردی مے افتد واضح ساخت که گرما مثل سرما است باز اظهار نمودند که لاٹ صاحب
جنگی وغیره صاحبان عالی شان بعد از حصول رخصت سرکار والا در شمله رفته
تمام احوال شادی کنور جی از فراهمی خلق الله و اخراجات مبالغ کثیر و مشاهده محافل خورسندی
مشاکل و چراغان راحت نشان و آتش بازی مسرت طرازی و سخنان تشدید اساس اتحاد و
استحکام مبانی وداد از تواضع و تکریم و استقبال میمنت اشتمال و ضیافت و مهمان داری و
حفاظت و خبرداری و پاس خاطر صاحبان عالی شان حالی و مبرهن ساختند - تمام
صاحبان عالی شان از استماع اوصاف علو همتی و سمو النهمتی و استقرار عهود و مواثیق
ستوده شجاعت و سخاوت و آراستگی افواج و افراش و سلاح و رعایای آباد منشرح الصدر
و مبتهج القلب شدند - باز استفسار از آمد و رفت کشتی هاے سوداگران از بمبی بندر براه
دریاے سندھ فرمودند - ڈاکٹر صاحب گذارش نمود که صاحبان در تیاری روانگی
کشتی هاے پر از اسباب مشغول و مصروف و ساهوکاران را در روانگی مستعد کنانیده اند و
بنابر معافی محصول پروانجات بنام کارداران خود نوشته فرستاده اند - باز امر جلیل القدر فرمودند
که کشتی پر از افیون بطرف بمبی بندر فرستاده آید - ڈاکٹر صاحب گذارش نمود
که درین باب تعطل و توقف فرمائیند - فرمودند که باعث آن گذارش باید نمود - ڈاکٹر
صاحب بیان ساخت که صاحبان عالی شان از افیون نشه مے مراد داشته
اند که خورنده آن مست مے شود و از کار و بار تعطل و تساهل مے ورزد - فرمودند که سرکار والا
اقتدار هشت برج سابقه استعمال مے نمودند و حالا شش برج مقرر و معین مے باشد - من بعد
فرمودند که شما را دستگاه و دریافت تیاری پلٹن چه قسم مے باشد - ڈاکٹر صاحب
بر زبان آورد که تمام علم تیاری پلٹن و قواعد فوج سواری وغیره تمام و کمال مے دانم لیکن در
معالجه و علاج ڈاکٹری دستگاهے خوب وجه مے باشد - باز فرمودند که آنچه نقشه باغ و تصاویر
دل پذیر آورده است از مشاهده آن بسیار انشراح و انفراح حاصل شده آنچنان باغ ابتهاج اباغ

تیار و مرتب باید کنانید کہ باعث سرور خاطر بندگان و ہیور دل نظارگیان گردد - **ڈاکٹر صاحب**
بیان نمود کہ خلاصہ تمنائے دلی بندہ در باب اقامت در سرکار والاقدر دو سال و تعمیر باغ نو احداث
بہ آئین بہین و طرز دلگزین مے باشد لیکن برائے ملاقات **برنس صاحب** ضرور بالضرور
روانہ شدنی است حضور والا بجلدی جلد رخصت فرمایند - فرمودند کہ بتاریخ چہارم پنجم ماہ مذکور
رخصت کردہ خواہد شد - باز سرکار والا فرمودند کہ بہ اتفاق **برنس صاحب تا کابل** خواہد رفت
التماس ساخت کہ ہنگام مراجعت **میکشن صاحب** ہمراہ خواہم آمد - دو پہرہ بنا بر حفاظت و حراست
تا پشاور مامور شوند - فرمودند کہ از **لاہور تا پشاور** در اثنائے راہ بوجہی من الوجوہ اندیشہ و مخاطرہ
از قطاع الطریقان نیست - اثاث ہائے طلا در دست گرفتہ مے روند - سرکار والا استفسار شدند کہ
پادشاہ روس از انگریزان کلان است - ڈاکٹر صاحب عرض نمود کہ **شاہ**
روس بسیار کلان است لیکن آبادی و معموری ملک او قدرے قلیل است چرا کہ بقدر نہ ماہ برف
باری مے شود و سہ ماہ افاقت از برف جلوہ اعلان مے پذیرد - باز از عمر **ڈاکٹر صاحب**
استفسار ساختند - بیان نمود بقدر بیست و نہ سال عمر بندہ مے باشد و تا ہفت دہ سال دیگر در
نوکری خواہم کرد حالا مبلغ یک ہزار روپیہ در ماہہ مقرر و معین مے باشد ہنگام رفتن بطرف خانہ
مبلغ پانصد روپیہ خواہند داد - باز سرکار والا اقتدار فرمودند کہ نزد **پادشاہ لنڈن** درجہ کدام
صاحب لوگ زیادہ مے باشد - گزارش نمود کہ درجہ **لاٹ صاحب** زیادہ از تمامی
صاحبان مے باشد - باز **ڈاکٹر صاحب** چہار عرض معرفت **فقیر عزیز الدین** در حضور
انور نمودہ **یکے سیر قلعہ و مثمن برج و خوابگاہ و تخت** - ارشاد والا بہ **خلیفہ**
نور الدین جہت مشاہدہ کنانیدن قلعہ زیب صدور یافتہ - **دوم** در باب عطائے اسپ
در جواب آن اسپ عطا شدہ - **سوم** ملاحظہ کنانیدن **کوہ نور** و دیگر رقوم جواہری - ارشاد والا
بہ **مصر بیلی رام** زیب صدور یافتہ کہ طبلہ زیورات جواہری حاضر باید ساخت و بہ **ڈاکٹر**
صاحب مشاہدہ باید کنانید - **چہارم** اسپ یابو در سید محمود گم شدہ مبلغ پنجاہ و پنج
روپیہ قیمت اسپ عطا فرمودند - عرضی **کنور جی** گزارش شد کہ کدام سردار شایستہ جہت
بندوبست مامور نمودن است ہر کسے را از سرداران عالی شان کہ ارشاد واجب الانقیاد صادر
شود روانہ **ڈیرہ اسمعیل خان** نمودہ شود - در جواب آن امر عالی قدر زیب تبلیغ یافتہ کہ
دیوان حاکم رائے عاقل و شایستہ است او را بنا بر بندوبست **ڈیرہ اسمعیل خان**

مامور باید ساخت - مراسله کپتان صاحب بمطالع فیض ساطع درآمده که لغایت حال تحفه و تحایف شادی کنورجی از ولایت در لودهیانه نیامده وعنقریب در لودهیانه مے آید وچیٹھی ہائے مرقومه برنس صاحب بنابر روانگی ڈاکٹر صاحب متواتر ومتوالی مے آیند رخصت ڈاکٹر صاحب ازپیشگاه دولت واقبال شعشه ظهور پذیرد ومتعاقب تحایف نفیسه بدست کدام معتبر زیب تبلیغ خواهد یافت - درجواب آن مراسله بنام کپتان صاحب زیب تسطیر یافته که بتاریخ دوم ماه هذا ملاقات راحت آیات ڈاکٹر صاحب درسرکار دولتمدار جلوه اعلان یافته وتحایف انگریزی بنظر مبارک گذرانیده مرضی سرکار والا اقتدار اینست که بقدر دو سال ڈاکٹر صاحب رانزد خود نگاهداشته تعمیر وترمیم باغات موافق تجویز مشارالیه کرده شود لیکن حسب المرقومه آن مشفق قدیم رخصت او بمنصه اعلان خواهد رسید - ارشاد والا بنام صاحبزاده کهڑک سنگهه وغیره سرداران عالی شان لمعه اعلان پذیرفته که هرگاه برنس صاحب از دریائے اٹک عبور ساخته در اکوڑه بیاید سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه رابنابر استقبال تا اکوڑه باید فرستاد وضیافت ومهمان داری بطور شایسته باید نمود ملاقات راحت آیات ساخته بتواضع وتکریم بعنوان موالفت نشان بیان نموده یک زنجیر فیل بنابر سواری ویک زنجیر فیل بنابر بار برداری حواله باید ساخت - بتاریخ چهارم ماه مذکور ڈاکٹر صاحب بشرف ملازمت سرامتیاز برافراخت - طلبیده زیورات جواهر مشاهده کنانیدند کوه نور - بازوبند - سبزه نادر شاه واله مالائے مروارید کلان - چهار عدد لعل کلان شش ونیم توله - سرپیچ قیمت کلان - بازوبند لعل ودیگر جواهرات ڈاکٹر صاحب بسیار خورسند ومنشرح گردیده - وخلعت سیزده پارچه وکنٹهه مروارید وجوڑی کڑه طلای ودیگر اسپ باساز نقره وتنخواه مبلغ پانصد روپیه برسانه وال در وجه ڈاکٹر صاحب عطا فرمودند - بتاریخ ششم ماه مذکور سرکار والا فرمودند که الارڈ صاحب از سرکار دولتمدار رخصت شده روانه ولایت گردید واز آنجا مراسله پادشاه ولایت بنام نامی سرکار والا آورده حالا ونتوره صاحب جواب مراسله از سرکار والا درخواست مے سازد - سرکار دولتمدار ظاهر کرد که موافق صلاح وتجویز کپتان صاحب جواب مراسله زیب ترقیم خواهد یافت وصاحبان مے گویند که جواب مراسله از کپتان صاحب مخفی باید داشت ظهور این معنے چه قسم جلوه نمایش پذیرد که روابط استحکام بنیان اتحاد فیمابین سرکارین عالیین ستوتش ومستحکم درعدم اطلاع این معنے خاردوئی دیدیه یکتائی مے خلد

باز موافق اصرار و استبداد ونتوره صاحب مسوده جواب مراسله از فقیر جی نویسانیده نزد سردبار ام
رانزد ونتوره صاحب مامور ساختند و لاله مذکور زبانی سرکار والاظاهر ساخت که اگر شما جواب مراسله
در عدم اطلاع کپتان صاحب درخواست مے سازند ظهور این معنے متعذر و مشکل است نقل مراسله
نزد کپتان صاحب فرستاده خواهد شد - بتاریخ نهم ماه صدر بهای رام سنگه و سردار
تیج سنگه و اجیت سنگه و الارڈ صاحب بجهت استقبال کنور نونهال سنگه
حسب الارشاد مامور شدند و کنور معز الیه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته دو راس اسپ یکے
با زین طلای و دوم با ساز نقره و پنجاه و یک تنکی طلای وجه نذر منظر فیض اثر گذرانیده و مبلغ یالفصد و بیست
و پنج روپیه سروارنه ساخت - استفسار خیر خیریت فرمودند - باز سخنان ضلع پشاور و قلعه نو
احداث بمنصه اعلان رسیدند - باز از کنور جی بنا بر مشاهده میدان محاربه و منجاد که در آنجا
سردار سر گیا شتی حکمت شده بود مستفسر شدند گذارش ساخت که معاینه نموده آمده ام - باز الارڈ
صاحب حقایق مقاتله و مقابله پرسیدند که اگر سردار هری سنگه مع افواج در آنجا نمیرفت
بدکیشان در قلعه تصرف نے ساختند - الارڈ صاحب گذارش ساخت غریب نوازا درین
معنے چه تفاوت است - راجه هیرا سنگه حسب الارشاد سرکار دولتمدار در خدمت کنور جی
یازده تنکی طلای نذر ساخت و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه سروارنه نمود - باز امیر سنگه و جوند سنگه
کرنیل مبلغ پنج پنج روپیه بطریق نذر گذرانید - کنور جی مستفسر لوندات خیریت مزاج شدند
بتاریخ یازدهم ماه مذکور وکیلان راجه نیپال واله را قواعد پلاتن ونتوره صاحب
ورجمنٹ ها مشاهده کنانیدند و انعام حواله افسران فرمودند - از کاجی کانو وغیره استفسار
بابت قواعد و باڑ فرمودند که چه قسم مشاهده و معاینه نموده اند - وکلاے عرض نمودند که تمام افواج
جنگی ولیس و باڑ قواعد چست و چالاک است اگرچه قواعد و باڑ از صاحبان عالی
شان اخراج ساخته اند لیکن بر باشندگان پنجاب آفرین و احسنت در باب قواعد
مے باشد - باز فرمودند که مبلغ سی هزار روپیه مواجب سال تمام به صاحبان عالی شان
حواله کرده مے شود - وکیلان عرض کردند غریب نوازا درین معنے چه تعجب است که وطن صاحبان
عالی شان بعید مسافت و دور دست و علاوه بر آن از استماع محامد اوصاف فیض بخشی و کرم
گستری و مسافر نوازی و غریب پروری سرکار دولتمدار اهل و عیال را گذاشته و دوری لسبب جذب
منافع از خانمان اختیار کرده در سرکار والا اقتدار نوکری مے سازند بنابران از هزارها فرسنگ اوصاف

شجاعت وسخاوت ونیکنامی چون آفتاب عالم تاب روشن وبرہن مے باشد - باز فرمودند که افواج
آئین خوب است یا افواج سواران مستحسن است - عرض ساختند که ہر دو افواج بجاے خود
در جنگ وجدل کار دلاورانه مے سازند عہده برآری پیاده از سوار وسوار از پیاده مشکل ومتعذر است
عرضی عالم خان بجوریه گذارش شد که بتاریخ پانزدہم ماه ہاڑ آمد آمد دوست محمد خان روبکار
است وبنده در تقدیم خدمات ونیکو بندگیات سعادت اندوز وبر وقت ضروری لبکار خواہد آمد -
لیکن امیدوار امداد افواج مے باشد در جواب آن ارشاد والا صادر شده که معتبر خود را در خدمت صاحبزاده
بلند اقبال باید فرستاد که افواج مسلین جہت رفاقت واستمداد شما مامور خواہند ساخت - عرضی
راے گوبند جس بنظر فیض اثر گذشت که کپتان صاحب از روے اخبار ظاہر فرموده
اند که بتاریخ ہفتم ماه ہاڑ نواب لکھنو واله جہان فانی را پدرود نموده رخت انتقال بطرف
عالم باقی بر بسته رزیڈنٹ لکھنو واله بصلاح وکنکایش خود حشمت خان عموی
نواب را بر مسند ریاست نشانیدند - بیگم نواب مسطور از استماع اخبار ہذا برزبان
آورد که نبیره نواب را پرورش ساخته ام نواب متوفی او را ولی عہد کرده بود او را قایم
مقام نواب بر مسند وزیری باید نشانید وعموی مسطور موقوف ومعزول باید فرمود - رزیڈنٹ
ظاہر ساخت که اجلاس عموی نواب موافق کونسل تجویز مقرر وتشخص شده شما درین معنے
لب به سکوت آشنا سازند لیکن بیگم موافق انا ثانه وسو نشانه اصرار واستبداد زیاده
از حد نموده انگشت قبول بر دہان نہاد صاحب معز الیه که محلے بزیور کیاست شامله وفطانت
کامل مے باشد در دل حیرت منزل فہمید که حالا نسق ونظام قرار واقعی به آئین بہین وطرز دل
گزین باید ساخت تا شیرازه کار ابتر ومنتشر نشود وافواج نواب مسطور را ازین معنے اطلاع
نگردد فی الحال جرنیل جنگی را از کیفیت ہذا مطلع گردانید مشار الیه مثل سرعت باد وبرق شامل
شده وباز به اتفاق یکدیگر محاصره ساخته بیگم مع طفل اسیر پنجه تقدیر گردید ودر تمام قلعه جات
ومکانات عمل ودخل صاحبان عالی شان رونق ظہور یافت - سرکار دولت مدار به
بھای رام سنگه وفقیر عزیز الدین فرمودند که فرنگیان از راه کوٹ مٹھن و
ملتان ومنکیره وڈیره اسمعیل خان وڈیره غازی خان بلاخوف و
اندیشه در پشاور مے آیند وہیچ مخاطره وواہمه در اثناے راه نمیدارند بھای مسطور
وفقیر با تدبیر گذارش ساخت که صاحبان عالی شان نظر بر استحکام روابط اتحاد

وتوثیق ضوابط وداد صاحبان وسرکار دولت مدار داشتہ عنان حوصلہ فراخ ساختہ در ہر دو مکان بلاتحاشا
مے روند وضیافت وخاطرداری ومہمان داری وخبرداری باہوشیاری در ہر مکان وہر جا از طرف کاربران سرکار
عالی بمنصہ اعلان مے رسد فرمودند کہ درست است۔ باز مشار الیہا عرض نمودند کہ در ہنگامہ جمرود صاحبان
دو سخن بر کتاب خود ترقیم مسرت ترقیم کردہ بودند یکے آنکہ بسبب گردش روزگار آب در قلعہ میسر و
موجود نبود از یمن اقبال مدوّمال سرکار دولتمدار بارش باران باریدہ مزارع امانی وآمال محصورین
سرسبز وشاداب ساخت دوم آنکہ خبر شکست شدن سردار سرگباشی مخفی وپوشیدہ ماند
وہنگامہ بدستور سابقہ قایم وثابت ماند وآخر الامر بدبختان قرار برفرار دادند۔ پروانہ بنام سردار
لہنا سنگھ مجیٹھیہ زیب ورود یافتہ کہ قلعہ سمیر گڑھ وفتح گڑھ در طریق انیق تاسیس
یکجہتی بہ برنس صاحب مشاہدہ ومعاینہ باید کنانید کہ خانہ دوستان واحد است۔ تاریخ
چہاردہم جواہر سنگھ پسر سردار سرگباشی بشرف ملازمت سراسر افادت بہرہ
اندوز گردید۔ ارشاد واجب الانقیاد پرتو صدور بخشیدہ کہ تعلقہ خان پور دوناہ در جاگیر
بشما عطا شدہ در آنجا رفتہ بندوبست قرار واقعی باید ساخت۔ عرضی رائے گوبند جس
بمطالع فیض ساطع درآمد کہ آنکہ سرکار والااقتدار تجویز روانگی کشتی ہاے فرمودہ اند کپتان صاحب
از استماع آن بسیار منفرح ومنشرح شدند کہ سرکار دولتمدار از راہ ازدیاد مراتب دوستی واتحاد سرکارین عالیین سخنان
بیہودہ صرافان امرت سرجی بابت نقصان محصول سماعت نفرمودہ اند وتدبیر روانگی کشتی
ہاے جایز ساختہ اند۔ باز عرضی لالہ کشن چند جی مشعر روانگی ونقشہ ونتورہ صاحب بطرف
کوہ نند بنابر دریافت ملاقات راحت آیات کپتان صاحب بنظر مبارک گذارش
شد۔ فرمودند کہ خوب وحسن ساختہ۔ عرضی راجہ سوچیت سنگھ مشعر رسیدن در عیسیٰ خیل
بنظر فیض اثر گذشتہ در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد پرتو صدور یافتہ کہ بندوبست آنجا قرار واقعی
باید ساخت وتحصیلی مبالغ از آن ملک باید نمود۔ عرضی والدہ والیہ راجہ جیند والہ مشعر تعدی
ونزاع وعناد سروپ سنگھ براحوال بندگان بمطالع فیض ساطع درآمدہ۔ در جواب آن
رقوم قلم الطاف رقم شدہ کہ بموجب آئین مستوثقہ صاحبان عالی شان عمل باید ساخت
پسر سردار سلطان محمد خان بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت۔ استفسار احوالات
آن ملک فرمودند۔ مبلغ یکصد روپیہ وجہ ضیافت عطا ومرحمت فرمودند۔ ارشاد والاصدار شدہ
کہ در حویلی کابلی مل سکونت باید ساخت وبعد از چند روز تجویز رخصت پسر سردار مسطور بجلوہ

ظهور رسیده و مراسله بنام سردار مسطور زیب ترقیم یافته که پسر شما را مع خلاع فاخره رخصت کرده شد هرگاه سرکار در راول پنڈی رونق بخش مے شود آن وقت معرفت راجه کلان شرف بجناب کیوان تاب باید شد و یک زوج دوشاله و مبلغ پانصد روپیه وجه رخصتانه بوکیل شما عطا شده - ارشاد والا به ونتوره صاحب لمعه بروز پذیرفته که به ملاقات مسرت آیات لاٹ صاحب و میٹکاف صاحب مسرور و مالوف گردیده سخنان تشید اساس یکرنگی بیان باید ساخت که خانه سرکارین عالیین واحد و بوجهی تفاوت و تباعد نیست - بتاریخ بیست و پنجم وکیلان راجه نیپال واله حسب الارشاد والا برا ے ملاقات مسرت آیات راجه کلان رفته و مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه سروارنه نمودند و یک زنجیر فیل و نافه ها ے مشک و یازده عدد پارچات نفیسه چین و ماچین بطریق نذر حواله ساختند راجه کلان مبلغ دو صد و پنجاه روپیه سروارنه نمود - یک راس اسپ حواله ساخت و مبین سخنان ازدیاد مراتب اتحاد گردید - بهای گورمکه سنگه موافق عرضی سردار لهنا سنگه مجیٹهیه گذارش نمود که دو ضرب توپ شکست گردیده - ارشاد والا صادر شد که تیار و مرتب باید کنانید - دوم آنکه در چهاونی قواعد خوب وجه نمی گردد که میدان وسیع و فراغ بنابر قواعد مطلوب و در کار است - ارشاد والا صادر شد که چهاونی دیگر وسیع و فراغ تیار باید کنانید - بتاریخ بیست و نهم ارشاد والا به بهای رام سنگه گردیده که ایشان مع کنور نونهال سنگه و راجه کلان و جماعه دار خوشحال سنگه و بهای گورمکه سنگه همراه پسران سردار مسر گیانشی بتجویز انفصال نذرانه باید ساخت که توجهات بغایات بر پسران سردار مسطور مصروف و مبذول است که سردار مشار الیه مدت العمر در نمک حلالی و جانفشانی بسر برده است - بهای صاحبان مع کنورجی و راجه در مصلحت و کنگایش انفصال نذرانه پرداختند - بعد از گفتگو ے بسیار وجه مبلغ یک روپیه مقرر گردیده - بتاریخ سی ام اخبار پشاور بنظر فیض اثر گذشته که برنس صاحب برلب دریا ے اٹک وارد شده و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه حسب الارشاد تا اکوڑه استقبال به تواضع و تکریم ساخته ضیافت و مهمان داری خوب وجه بمنصه اعلان آورده و صاحب مسطور شتران بنابر بار برداری طلبیده بود سردار مسطور موافق اظهار صاحب مسطور شتران حواله ساخته - یک راس اسپ ساده مرسله برنس صاحب مع دو صندوقچه بنظر مبارک گذشته - سرکار دولت مدار از مشاهده اسباب مرسله صاحب معزالیه بسیار خورسند و منفرح گردیدند

و مبلغ پنجاہ روپیہ و پوشاک عمدہ بہ آدم صاحب مذکور حوالہ فرمودند +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماہ بھادون تشریف آوری در چھاونی کورٹ صاحب - پروانہ بنام اوی تابیلہ صاحب - مراسلہ صاحبان عالی شان و عرضی رائے گوبند جس - ماموری کنور شیر سنگھ بطرف بٹالہ - نزاع و عناد فیما بین سردار نہال سنگھ اہلووالیہ و سردار امیر سنگھ اہلووالیہ - عرضی اخبار پشاور - عرضی دیوان ساون مل انتہاض رایات از لاہور بطرف ترن تارن و اشنان آن مکان فیض نشان +

روز مبارک سنکرانت ماہ بھادون سرکار دولتمدار ہفندہ پوشاک و یک زنجیر فیل و یک راس اسپ وغیرہ اسباب سنکلپ فرمودند - بتاریخ دوم در چھاونی کورٹ صاحب تشریف شریف ارزانی فرمودند کارخانہ تیاری اضراب توپ و آہنگران و نجاران و مال گداختہ اضراب مشاہدہ و معاینہ فرمودند - باز کمیدان پلٹن سردار ہری سنگھ حاضری شدہ گذارش ساختند کہ تمام میگزین وغیرہ اسباب پلاٹن در پشاور مے باشد - پروانہ والا بنام اوی تابیلہ صاحب ریب ترقیم یافتہ کہ آنچہ میگزین پراٹن وغیرہ اسباب سردار متوفی در پشاور مے باشد در سرکار والا ارسال دارد - مراسلہ صاحبان عالی شان و عرضی رائے گوبند جس بمطالع فیض ساطع رزآندہ اولاً مراتب تشید اساس اتحاد و تاسیس مبانی وداد سرکارین عالیین ثانیاً ہر کدام سپاہی ملازم کمپنی بھادر قریب شانزدہ سال در نوکری حاضر شود و بہ تقدیم خدمات نیکو بندگیات سعادت اندوز گردد و نیک سیرت و نمک حلال و خدمت گذار و خیر خواہ و بہادر و جنگ آزمودہ و در معرکہ کارزار منصور و مظفر بودہ باشد او را رجہ عمدہ و القاب عطاے شود و صاحبان عالی شان از راہ فراست شاملہ و دانش کاملہ دو خطاب مقرر و معین فرمودند یکے خطاب سردار بھادر - دوم خطاب بھادر آنچہ خطاب سردار بہادر است بر تغمہ طلای مینولیند دوم بر تغمہ نقرہ و دیگر سپاہی کہ در معرکہ جنگ و جدل فتح یاب شود یا در بندوبست ملک دانا و ہوشیار بود و لایق تقدیم خدمات نبودہ باشد و افسران پلاٹن احوال حسن خدمات و عقل رسای او را عرض دارند تغمہ بہ او عنایت مے فرمایند - بتاریخ پنجم ارشاد والا صادر گردید

کہ کنور شیر سنگھ بطرف **بٹالہ** رفتہ آرام نمایند چرا کہ مہم **پشاور** روبکار است و موافق رول ماموری
کنور مسطور بہ آن طرف مقرر است - **لالہ گنہیا لعل وکیل سردار نہال سنگھ اہلووالیہ**
بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختہ گذارش نمود کہ امیر سنگھ بہ اغوائے **لکھا وغیرہ**
آدمان در حویلی سردار مسطور رفتہ مستعد در اشتعال نوائر جدال و قتال گردید چند کس بکار آمدند - و
باقی ماندگان زخمی و مجروح شدند آخر الامر سردار مسطور را در محاصرہ سخت کردند - باز افواج سردار
مسطور شفقت و جرات ساختہ **لکھا** مذکور را بالقصاص کردار ناہنجار رسانیدند - سرکار دولت مدار
فرمودند کہ تمام احوال مفصل و مشروح گذارش باید ساخت - اخبار **پشاور** واضح رائے جہان
کشائے گردید کہ ہرگاہ **برنس صاحب** بہ اتفاق **سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ** در **پشاور**
وارد گشت بحکم سرکار دولت مدار شاہزادہ فیض زمان شلق بکمال داب وصولت کنانید - روز دوم صاحب
مسطور مع **میکنش صاحب** برائے ملاقات **کنورجی** تشریف آوردہ دربار
مسرت آثار آراستہ و پیراستہ گشت و **سردار منگل سنگھ** حسب الارشاد بنا بر استقبال
صاحب مسطور مامور گردید و دو ضرب توپ بر ڈیوڑھی بطریق سلامی ایستادہ شد ہرگاہ صاحب
مسطور متصل خیام مسرت ارتسام رسید اولاً شلق سلامی کمپنی شعشعہ ظہور بخشید و ہنگام آمدن لب
فرش شاہزادہ بلند اقبال از کرسی برخاستہ بتواضع و تکریم استقبال نمودہ و دست بدست گرفتہ
بر کورسی نشانیدند و سخنان تاسیس اساس موالفت و ترصیص قوائم مخالصت سرکارین
عالیین لمعہ نمایش بخشیدند و استفسار نویدات عالیات صحاح مزاج دوستی امتزاج فرمودند
صاحب مسطور مبلغ پانصد روپیہ سروارنہ ساختہ یک راس اسپ خاصہ و دیگر تحائف نفیسہ
و ہدایائے عزیزہ **ملک فرنگستان** حوالہ نمودہ بعد تعریف اخلاق رضیہ و توصیف شمائل
سنیہ سرکار دولتمدار در استحکام شیرازہ وفاق و انضباط ضوابط اتفاق حالی و مبرہن ساخت
باز صاحب مسطور رخصت بطرف ڈیرہ خود گشت - مبلغ پانصد روپیہ وجہ ضیافت **برنس صاحب**
و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ بہ **میکنش صاحب** و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ بہ **لالہ**
موہن لعل مع چند سبوئے شیرینی و دیگر لوازمات حوالہ فرمودند - عرضی **دیوان ساون مل**
بسرکار دولتمدار گذارش گردیدہ کہ اقوام **مزاری** در قرب و جوار چنان سر بشورش و فساد و نزاع
و فساد و عناد برداشتہ مشتغل در اشتعال نوائر جدال و قتال مے باشند اگر ارشاد واجب الانقیاد
صادر گردد کہ مع افواج شائستہ در آن ملک رفتہ دمار از مغز فیہ فجار بر آوردہ آید - فرمودند کہ

اولاً افواج شایسته مامور باید ساخت و من بعد موافق ضرورت خود هم شامل باید بود - مبلغ یک هزار روپیه وجه اخراجات به وکیلان راجه نیپال واله عطا فرمودند - باز مستفسر شدند که در اماوس ماه بهادون چند روز باقی مانده اند - گذارش فخر گردید که چهار پنج روز باقی مانده اند فرمودند که انهضاض رایات عالیات از لاهور کرده شود که روز مبارک اماوس نزدیک آمده لهذا بتاریخ چهاردهم از لاهور روانه شده و بتاریخ هژدهم روز اماوس اشنان فرحت نشان در ترن تارن جی ساخته وارد اس مسرت اساس طول بقا و صحت و تندرستی مزاج وهاج کنانیده بتاریخ نوزدهم وارد امرت سر جی شدند و شلق توپخانه در قلعه گوبندگڑھ رونق ظهور بخشید +

بهره یابی در دربار صاحب جی - احضار سردار نهال سنگه اهلوواليه - آمدن کنور پرتاب سنگه - مراسله کپتان صاحب - عرضی سردار لهنا سنگه مجیٹهیه - احضار معتبران راجه جیندواله - ارشاد به سردار نهال سنگه اهلوواليه - آمدن سردار لهنا سنگه سندهانواليه وغیره سرداران عالی شان - عرضی راجه جی - اخبار پشاور - آمدن وکیل شاهزاده از پشاور - سیر قلعه گوبندگڑھ - مراسله کپتان صاحب - مراسله میکلش صاحب - ارشاد بنام دیوان ساون مل +

بتاریخ بیستم ماه بهادون سرکار دولت مدار در دربار جی مشرف شده جبین سائی فرمودند و مبلغ دو هزار و پانصد روپیه ارداس فرحت اساس در دربار جی وغیره مکانات بدستور سابقه کنانیده و درخواست هم ماثوره ساخته وارد شیش محل گردیدند - سردار نهال سنگه اهلوواليه به احراز ملاقات بهجت آیات پرداخت استفسار نویدات صحاح مزاج فرمودند - باز از احوال سرگذشت سابقه مستفسر شدند - مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت و پنجاه و یک خوان شیرینی وجه ضیافت عطا فرموده رخصت بطرف ڈیره نمودند - کنور پرتاب سنگه حاضر گردیده چند ٹکی ها ے بطریق نذر گذرانید و گذارش نمود که راجه سروپ سنگه جیندواله در طریق اینق نیازمندی راسخ دم و ثابت قدم است و داعیه شرف یابی سرکار دولت مدار در تعجیل خیال تخیل مفید بود فرمودند که به صلاح کپتان صاحب طلبیده خواهد شد - مراسله کپتان صاحب بمطالع اتحاد ساطع درآمده اولاً استحکام روابط اتحاد و انضباط شیرازه وداد - ثانیاً امیر سنگه به اغواے فساد پیشگان مرتکب بعضے مقدمات ناشایسته همراه برادر کبیر گردیده سزاوار تنبیه و تادیب است من بعد امیر سنگه

حاضر شد۔ استفسار بے ادبی فرمودند ظاهر نمود که گرسنه میباشم و از وجه گذران حیران و پریشان - ارشاد والا صادر شد که اولاً در سرکار والا اطلاع میساخت باز مرتکب اعمال شنیعه میگردید سزاوار زجر و توبیخ است - عرضی سردار لهنا سنگه مجیتهیه درباب رضانامه برنس صاحب مشعر این معنے که از حسن سعی و رفاقت کنور جی به تعظیم و تواضع و استقبال وجه ضیافت و مهمانداری و حراست و خبرداری از پشاور روانه کابل شده ایم و از حسن رفاقت وغیره لوازمات ممنون در عالم اتحاد گردیده بنظر مبارک گذشت۔ . . .

گلاب سنگه و اربیل سنگه معتبر راجه جیند واله مع یک راس اسپ و بیت و یک تهان نفیسه و غریبه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند و استفسار نویدات صحاح مزاج سرکار والا فرمودند- هزاران هزار شکر بجناب سری اکال پورکهه جی که دولت قدم بوسی سرکار دولتمدار حاصل شده است خلعت پنج پارچه مع مبلغ یک صد روپیه در وجه سائیس اسپ مع مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت عطا فرمودند- سردار نهال سنگه اهلو والیه به احراز مواصلت موفور المسرت پرداخت ارشاد والا پرتو صدور بخشید که برادر صغیر بجاے فرزند مشهور است سرکار دولتمدار شفیع جرم آن مجرم مے شود ذلات و خطیات او را عفو باید نمود- گذاران حسب الارشاد والا مقرر باید ساخت که آینده از مسلک فرمان برداری و منهج عقیدت شعاری راسخ دم و ثابت قدم خواهد ماند- باز مرتکب بعضے اعمال ذمیمه نخواهد گردید سردار معز الیه که بحلیه مراتب کامله و زیور فطانت شامله محلے و مجلے است بر زبان آورد که موافق ارشاد واجب الاتقیاد حاضر مے باشم سرکار دولتمدار بادشاه دوران و عادل زمان عدالت از روے انصاف واجبی فرمایند که عبرت دیگران گردد- باز در هنگام خلوت به بهای صاحبان فرمودند که جاگیر در وجه قوت و گذران از سردار نهال سنگه اهلو والیه به امیر سنگه دهاینده آید لاله کنهیا لعل وکیل سردار معز الیه واضح نمود که باز روے لکهها و اروڑ سنگه حواله شود که بار دیگر بنائره نزاع و عناد مشغول نشود- بتاریخ بیست و سوم سردار لهنا سنگه سندهانوالیه مع یک راس اسپ و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه وجه نذر بشرف ملازمت سراسر افادت پرداخت استفسار هنگامه شب قدر فرمودند و بر حسن دلاوری و شجاعت و بهادری سردار مسطور آفرین هاے ساختند- باز سردار دهنا سنگه ملوئی و جوند سنگه موکل مع یک یک راس اسپ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند- راجه کلان گذارش ساخت که ارکانان دره خیبر در حضور والا اشرف یاب و مستدعی عمل و دخل سرکار والا در علی مسجد میباشند فرمودند که به صلاح و تجویز کپتان صاحب

تھانہ در علی مسجد نشانیدہ خواہد شد۔ باز راجہ جی عرض نمود کہ شمس الدین خان
معہ کہ شورش و فساد میدارد و میان اود ہم سنگھ ولابھ سنگھ بنا بر تدارک بدکیشان
مامور اند۔ پروانہ بنام ناظم کشمیر زیب ترقیم یافت کہ افواج خود را بنا بر رفع ہنگامہ
فساد خان نکبت نشان بطرف پونچھ مامور نمائیند۔ از روے اخبار پشاور جالی راے
بیضا ضیاے گردیدہ کہ مرزا آغا جان حاکم جلال آباد مع یا لفد سوار تواضع و تکریم
استقبال برنس صاحب ساختہ و ہمراہ خود بردہ الوزع ضیافت و مہمان داری ساختہ
است زاہد نامی خدمتگار صاحبزادہ بلند اقبال شرف یاب بجناب کیوان
آب شدہ عسرت اخراجات بیان نمود۔ از راہ نوازشات فراوان تنخواہ مبلغ پنج ہزار روپیہ
در طریق مصارف حوالہ شدہ۔ بتاریخ بیست و نہم بہ اتفاق وکیلان راجہ نیپال والہ سیر
قلعہ گوبند گڑھ فرمودند وکیلان از مشاہدہ دمدمہ ہاے و بروج و متانت و حصانت
دیوار قلعہ و خندق وغیرہ خوشنود و منفرح شدہ برزبان آوردند کہ این چنین مکان در ممالک محروسہ
راجگان عدیم النظیرے باشد۔ بتاریخ سی ویکم مراسلہ کپتان صاحب در باب انضباط
شیرازہ محبت و وفاق بنظر فیض اثر گذشتہ باعث انفراح مزاج وہاج گردیدہ۔ کپتان
صاحب در ضمن مراسلہ مرقوم کلک اتحاد سلک فرمودہ اند کہ نواب مستطاب
لاٹ صاحب و مٹیکاف صاحب را اشتیاق دریافت ملاقات راحت آیات
دوستان قند مے تمناے و منتہی ابتغا است در ہر جا کہ مرضی مبارک سرکار دولتمدار بودہ باشد
بدید وادید یکدگر احتظاظے وافی و لذاذے کافی حاصل کردہ شود۔ فرمودند کہ سرکار والا را زیادہ از
صاحبان عالی شان شوق احراز معانقہ جسمانی است کہ شمہ از آن در قوالب تحریر نمے
گنجد منحصر بر وقت و زمنہ است در ہر جا کہ مرضی آن دوست صمیم و مشفق قدیم بودہ باشد ملاقات
مسرت آیات کردہ شود۔ مراسلہ میکنش صاحب در باب روانگی کشمیر جنت نظیر گذارش
گردید۔ پروانہ بنام ناظم کشمیر در باب ضیافت و مہمان داری و غور و پرداخت صاحب مذکور
زیب ترقیم یافتہ و ہم در باب استقبال بتواضع و تکریم امر عالی صادر شدہ +

روز سنکرانت شرف یابی در دربار صاحب جی مراسلہ وین صاحب
رخصت سردار نہال سنگھ اہلو والیہ۔ انتقال شاہ ایوب۔ احوال
بد بشن سنگھ۔ رخصت وکیلان راجہ نیپال والہ۔ ارشاد بنا بر تقسیم

خلاع روز دسہرہ و مراسلہ بنام کپتان صاحب - مراسلہ برت صاحب عرضی رائے گوبند جس مشعر روانگی از لودھیانہ و شرف یابی در امرت سر جی - مراسلہ کپتان صاحب - احضار برت صاحب - عیش و نشاط

روز دسہرہ مبارک

روز سنکرانت ماہ اسوج سرکار دولت مدار در دربار صاحب جی مشرف شدہ جبین سائی ساختند و مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ ارداس نیاز اساس کنانیدہ باز داخل شیش محل شدند - مراسلہ وین صاحب بنظر مبارک گذشت کہ کارداران ناظم کشمیر در باب ضیافت و مہمان داری و خبرداری و ہوشیاری تساہل و توقف مے سازند در تشید اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد صاحبان عالی شان و سرکار خالصہ جی نظرے دارند - پروانہ بتاکید مزید بنام ناظم کشمیر در باب رضانامہ صاحب لوگ زیب صدور پذیرفتہ کہ موافق آئین سبقہ عمل نمودہ باشد و بنائے جدید مخالف آئین انضباط روابط وداد منصہ شہود نیاید و در جواب آن مراسلہ اتحاد مسلسلہ زیب ترقیم یافتہ کہ سرکار والا اقتدار بر منہج مستقیم یکتائی و مسلک قویم آشنائی راسخ دم و ثابت قدم نحوے مغائرت و تباین فیما بین سرکارین عالیین نیست و نخواہد بود ازین طرف من کل الوجوہ خاطر جمع باید داشت و پروانہ بنام ناظم کشمیر در باب دادن ضیافت و مہمانداری و تحائف نفیسہ کشمیر موافق آئین ستمرہ در طریق انیق ترصیص بنائے موافقت و ارسال رضانامہ صاحب لوگ در سرکار دولتمدار زیب تبلیغ پذیرفتہ - رخصت سردار نہال سنگھ اہلووالیہ از سرکار دولتمدار لمعہ ظہور پذیرفتہ و یک راس اسپ و یازدہ پارچہ نفیسہ و مالائے مروارید وجہ رخصتانہ عطا شدہ و ارشاد واجب الانقیاد زیب صدور پذیرفتہ کہ جاگیر مبلغ سی ہزار روپیہ در وجہ گذران توت لایموت بہ امیر سنگھ حوالہ باید ساخت سردار مسطور ظاہر نمود کہ حسب الارشاد والا حاضرم باشم نحوے از امر عالی تفاوت و تقاعدے سازم - بتاریخ سی ام جمادی الثانی موافق پانزدہم ماہ اسوج خبرے رسید کہ شاہ ایوب پیالہ حیات لبریز ساختہ است باعث مزید تاسف و افسوس گردید - بشن سنگھ کلال کہ مرتکب استہزاد مزاج با سردار رام سنگھ جرنیل بسبب انقلاب طالع و نحوست کشتہ شدہ بود بسزائے کردار ناہنجار واصل گشت معتبران راجہ نیپال والہ حاضر شدند - اولاً ذکر استقرار عہود مواثیق سرکار خالصہ جی و صاحبان عالی شان بیان فرمودند - باز خلعت ہفتدہ پارچہ مع یک راس اسپ و پنج رقم

جواهر به **کاجی کالو** خلعت سیزده پارچه و چهار رقم جواهر و یک راس اسپ به **کپتان گریر سنگهه**
والیفا آ خلاع فاخره مع رقم جواهر و یک راس اسپ به پسر **کاجی و کپتان** و خلعت نه
پارچه به **منشی و وکلا**ے حواله و عطا فرمودند و یک صد و یک پارچه از قسم تحایف نفیسه و
ارمغان غریبه از قسم دوشاله هاے خاصه و جامه وارهاے کلان و کهیس هاے کلابتونی و ریشمی و
لونگی هاے علم زری و تهان هاے کمخواب و گلبدن خاصه و دو راس اسپ با ساز طلای و ترکش
و کمان و تفنگ مع ساز طلای و شمشیر مرصع وغیره در طریق انیق مخالفت و ائتلاف براے **راجه نیپال** حواله
فرمودند و مراسله مشعر تشید اساس اتحاد و ماموری وکیلان مع تحایف غریبه زیب ارقام
مسرت ارتسام یافته و تاکید مزید به معتبران شرف صدور یافته که از راه **لودهیانه** روانه باید شد
و هنگام رسیدن **لودهیانه** به ملاقات بهجت آیات **کپتان صاحب** مسرور و مبتهج گردیده روانه
پیشتر باید گشت که **کپتان صاحب** شفیق صمیم از دل و جان و خیرخواه سرکار دولتمدار میباشند۔
بتاریخ ششم ارشاد واجب الانقیاد به **بهای صاحبان بهای رام سنگهه و بهای**
گوبند رام جلوه نفاذ یافته که خلاع آفتاب شعاع عطایات روز دسهره در توشه خانه مبارک مجتمع و
فراهم میباشند۔ **مصر بیلی رام** را در سرکار والا مع خلاع آفتاب شعاع طلبیده موافق آئین بهین
اولاً به سرکردگان عالی شان و من بعد به دیگر متوسلان درجه بدرجه خلعت هاے روبروے سرکار
دولت مدار حواله باید ساخت ۔ مراسله بنام **کپتان صاحب** زیب تسطیر فرحت تاثیر
پذیرفته اولاً توثیق آئینه موالفت و مخالصت ثانیاً از مضمون مراسله اتحاد سلسله خبر راحت اثر
تشریف آوری **لاٹ صاحب** به این حدود مسعود حالی راے محبت اقتضاے گردیده
الاف الاف ارتیاح و اصناف اصناف انشراح حاصل شده و غنچه خاطر اتحاد ماثر از خیر مقدم
ابتهاج توام دوستان صمیم گل گل شگفته + **فرد** - خوش آن روزے و فرخ روزگارے +
که یارے برخورد از وصل یارے + لهذا در طریق انیق تواحدت قلمی شده که اگر در عرصه
قریب خرق و غشاوه مساعدت صوری گرد دیده مهاجرت دیده از لقاے خورسندی انتماے
منور و روشن شود عین مراد دلی است ۔ پس سرکار دولت مدار بفاصله قریب سیر و گلگشت
ساخته در دار السلطنت **لاهور** رونق افزاے شود و اگر در معانقه دوستان چندے
توقف و تقاعد رونما باشد پس تا **ضلع راول پنڈی** وغیره تفرج و انتباص کرده شود ۔
سرکار دولتمدار منتظر ارقام بهجت ارتسام آن شفیق صمیم میباشد که دام **منشی** از **لودهیانه**

در سرکار دولتمدار حاضر شده مراسله برت صاحب بنظر فیض اثر گذرانید که صاحب لوگ را شوق ملاقات انبساط آیات سرکار دولتمدار زیاده از حد در مرات خاطر پرتو انداز میباشد لیکن فرد

بلبل ز ادب پا نه نهد در صف گلزار + تا گل بطلبگاری او لب نگشاید +

درجواب آن مرقوم کلک موالفت سالک گردیده که بصلاح صواب دید کپتان صاحب از ملاقات خود مسرور و شاد کام باید ساخت - عرضی رائے گوبند جس شعر روانگی از لودهیانه بتاریخ نوزدهم ماه اسوج مع خلعت و تحایف مرسله لاٹ صاحب بابت شادی کنور جی مع منشی شجاعت علی و بوٹه شاه بنظر مبارک گذشت و بتاریخ بیست و چهارم رائے مسطور مع منشی مذکور و شاه مسطور در سرکار دولتمدار مشرف شده پنج تنگی طلای بنظر مبارک اثر گذرانید و مراسله لاٹ صاحب درباب استحکام شیرازه ائتلاف و اموالفت و ارسال تحایف نفیسه در سرکار دولتمدار رسانید و فقیر عزیز الدین تمام مضمون اتحاد مشحون آن را به آئین بهین و طرز دلگزین ادائے ساخت - باز صندوقچه را کشادند مالائے مروارید - هار الماس - بازوبند مرصع سرپیچ و پہونچی و دو جوڑی کڑه مرصع جمله قوم پانزده عدد - پارچات یک صد و پنج عدد از قسم کمخواب و تهان هائے سپید نینو و خاصه و تحمونزی و تهان هائے اطلس و چهیٹ هائے زنگارنگ انگریزی و ساعت فرنگی و جانور کنجشک و دیگر اسباب عجیب و غریب و ظروف بلورین و لعب طفلانه ساخت صنعت گران بنگاله و فرنگ برآمد - سرکار دولتمدار تا یک پاس بمشاهده اشیائے و اجناس مرسله متوجه ماندند - مبلغ پانصد روپیه وجه انعام به حاملان تحایف انعام عطا فرمودند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت به رائے مسطور و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه به منشی شجاعت علی و مبلغ یک صد روپیه به بوٹه شاه مع ظروف شیرینی وغیره لوازمات حواله گردید - مراسله کپتان صاحب مشعر تشید اساس وداد و عبور و ضرب توپ و زنبورک و سواران معتبر کنور شیر سنگه این روئے آب ستلج بمطالع فیض ساطع درآمده - درجواب آن ارشاد والا صادر شده که تاکید نامه به کنور مذکور بنابر واپسی آن زیب صدور یافته و پروانه بنام کنور مسطور زیب ترقیم پذیرفته که آنکه توپ و زنبورک و سواران به آن روئے آب فرستاده است سوائے اطلاع کپتان صاحب خوب نگردید چراکه مقدمه آئین صاحبان عالی شان است و ظهور خلاف آئین مناسب نیست لازم که زود زود اضراب و زنبورک و سواران واپس باید طلبید که رضامندی کپتان صاحب ضرور و واجب است - بتاریخ بیست و چهارم برت صاحب

بشرف ملازمت پرداخت۔ استفسار احوالات آن ملک فرمودند۔ مشار الیہ ظاہر ساخت
که در قواعد پلاٹن و افواج سواری دستگاہے کلی و جزوی میدانم فرمودند که بصلاح صواب دید
کپتان صاحب نوکر نگاہداشتہ خواہد شد۔ مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ وجہ ضیافت مع ظروف
شیرینی عطا شدہ۔ بتاریخ بیست و ششم ارشاد والا بہ فراشان جہت انتصاب خیام فیروزی
احتشام و فرش و فروش عمدہ در کوٹھہ دسہرہ والہ صادر شدہ و صبحی در **دربار صاحب جی**
شرف شدہ مبلغ یک الف و بیست و پنج روپیہ ادراس نیاز اساس کنانیدہ و جبین سای ساختہ
و بدستور سابقہ در **جہنڈہ بنگہ و اکال بنگہ و گہڑیالی بنگہ و دو کھ بھنجنی صاحب**
و بابا اٹل جی وغیرہ اردا س نیاز اساس کنانیدہ در شیش محل رونق بخش شدند تمام سرکردگان
عالی شان حاضر گشتند و دربار آراستند۔ وقت سہ پہری بسواری فیلان آراستہ و پیراستہ
و اسپان محلے بہ زین ہاے طلای و سازہاے در کوٹھہ دسہرہ والہ تشریف شریف بردند۔ تمام
سرگردگان عالی شان و **صاحبان سموالمکان** و متوسلان خاص و افسران پلاٹن و گہوڑ
چڑہ ہاے خاص و افسران فوج سواری و وکیلان **راجہ نیپال والہ و رای گوبند جس**
و شہامت علی و بوٹہ شاہ و برت صاحب سر برہنہ بالاے بنگہ نقرہ وزیر
آن از گذرانیدن نذرات روز دسہرہ سعادت دو جہانی حاصل ساختند و شلق توپ خانہ
بکمال صولت و سطوت جلوہ اعلان پذیرفت۔ باز حاضری تمام افواج ظفر امواج پیادہ و سواری
در صحن مشاہدہ و معاینہ فرمودند۔ پنج راس اسپان مرسلہ **دیوان ساون مل** مع ہا ہنڈویات
مبلغ پنج لک روپیہ مع فرمایش روز دسہرہ مبارک بنظر مبارک اثر در آمدند۔ بعد از فراغت از
جشن و نشاط تمامی سرکردگان وغیرہ افواج را رخصت ساختہ وقت شب در کوٹھہ آرام فرمودند +

انتہاض رایات عالیات بطرف بٹالہ و گرفتن وجہ ضیافت وغیرہ
نزول اجلال در کلانور۔ ماموری سردار تیج سنگھ بطرف ہزارہ و
جواہر مل متعینہ توپ خانہ بطرف گوجرانوالہ۔ عرضی سردار سلطان
محمد خان۔ خفگی و عتاب راجہ کلان بر مصر رام کشن۔ اخبار کابل
و عرضی شہامت علی۔ شرف یابی وکیل راجہ لاڈوہ والہ۔ رخصت
معتبران راجہ جیند والہ۔ عرضی جماعہ دار از قلعہ فتح گڑہ۔ بہرہ یابی در

ڈیرہ جی - مشاہدۂ اضراب مرسلہ صاحبان و عبور آن روے آب استغاثۂ زمینداران - رخصت پسر سردار اہلووالیہ - رونق بخش در موضع دودہ و کنجر و ورود ہوتتل و ظفروال - بہرہ یابی راے گوبند جس مراسلہ بنام کپتان صاحب - عطاے جاگیر در وجہ دختر و ننتورہ صاحب رفتن مصر رام کشن در جموں آمدن راجہ کلان - ورود مراسلہ کپتان صاحب رونق بخش در سیالکوٹ - عطا شدن منجملہ تحفہ مرسلہ لاٹ صاحب بہ کنور جی و حقیقت تعمیرہاے +

بتاریخ بیست و ہفتم ماہ اسوج انتہاض رایات عالیات از کوٹھہ دسہرہ والہ فرمودہ تشریف فرماے موضع سوہیان و بتاریخ بیست و ہشتم در موضع قادیان و بتاریخ بیست و نہم در بٹالہ رونق بخش شدہ زرافشانی ساختند - کنور پرتاب سنگھ در بٹالہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختہ مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ و یک راس اسپ وجہ ضیافت سرکار دولت مدار و مبلغ پانصد روپیہ بہ راجہ جی و مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ بہ راجہ ہیرا سنگھ وغیرہ حوالہ ساخت - استفسار فرمودند کہ کنور شیر سنگھ چرا بہرہ یاب نشدہ - راجہ کلان عرض ساخت کہ بسبب بعضے وجوہات تکدر مزاج اند - بھائی گوبند سنگھ جہت احضار مامور گردید - بتاریخ سی ام در موضع کہیڑا و بتاریخ سی و یکم در کلانور تشریف فرماے شدند - کاردار صاحبزادہ بلند اقبال مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ بطریق ضیافت مع شیرینی و ڈالی میوہ جات بنظر مبارک گذرانید - سردار تیج سنگھ بطرف ہزارہ مامور گردید کہ خلاصی قلاع آنجا ساختہ عمل و دخل خود باید ساخت و جواہر مل بطرف گوجرانوالہ جہت تحصیل مبالغ سردار ہری سنگھ سرگباشی مامور شد - عرضی سردار سلطان محمد خان مشعر ملاقات اربابان درہ خیبر و اجراے کنانیدن آب بارہ زیر قلعہ فتح گڑھ و امیدواری جاگیر و یومیہ بنظر مبارک گذشتہ - در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ اولاً شما ضامنی ہر یک در سرکار دولت مدار ارقام سازند بعد ازان یومیہ و جاگیر ہر یک مقرر خواہد گردید - چیندا سنگھ ڈیوڈھی والہ نزد مصر رام کشن بنا بر عدم احداث چاہ در کدام علاقہ زبانی راجہ جی ظاہر نمود و مصر مذکور در جواب آن گفتگوے سخت بجلوہ ظہور آورد باعث خفگی مزاج وہاج راجہ کلان گردید و احوال ہذا در سرکار گذارش شد - عتاب زیادہ از حد بہ مصر مسطور فرمودند - عرضی اخبار کابل مشعر ملاقات

برنس صاحب با **دوست محمد خان** ذهاب و ایاب اکثر اربابان و افغانان **کابل** نزد صاحب مسطور ترغیب و تحریص بر اخذ ملک ولایت و مانع شدن **دوست محمد خان** از آمد و رفت مردمان نزد صاحب مسطور گذارش شد۔ فرمودند که **صاحبان عالی شان** دانا ے زمان اند۔ **شجاعت علی** گذارش نمود که ترخیص کشتنی ہاے تجارت سرکار دولت مدار و ساہوکاران **سکنہ امرت سر جی** بطرف **بمبئی بندر** شقہ صدور بخشد که باعث حسن خدمت بندہ متصور است۔ **سردول سنگھ** وکیل **راجہ اجیت سنگھ لاڈوہ والہ** مع بیت و یک تہان و یک راس اسپ با ساز طلای بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت۔ استفسار خیریت مزاج راجہ مسطور فرمودند و مبلغ دو صد و پنجاه روپیہ وجہ ضیافت و مبلغ پنجاه روپیہ درباب حاملان تحایف عطا ساختند۔ **گلاب سنگھ و سردول سنگھ** معتبران **راجہ جیند والہ** عز ترخیص یافتند و ہفتده پارچہ در طریق تحایف به **راجہ سروپ سنگھ** و ہفت پارچہ مع جوڑی کڑہ طلای به **گلاب سنگھ** و ده پارچہ و مبلغ دو صد روپیہ به **سردول سنگھ** عطا فرمودند۔ عرضی **جماعہ دار جی** مشعر انداختن ذخیره وغیره اسباب در **قلعہ فتح گڑھ** و آب تالاب و چاه مسدود کردن زمینداران **آب باره** و ماموری افواج بنا بر اجراے آب در **دره خیبر** و جنگ و مجادلہ ہمراه مخالفان نکبت نشان و شکست فاحشہ در طرف ثانی و فتح و فیروزی **خالصہ جی** و اجراے آب دریاے بسیار از بسیار گذارش گردید۔ فرمودند که بسیار خوب و مبارک شده۔ پروانہ درباب احسنت و آفرین صادر شده۔ اول ماه مبارک کاتک در **ڈیره جی صاحب** بہره یاب گردیده و مبلغ پانصد روپیہ و یک زوج دوشالہ نذر ساختند۔ بنا بر پایاب دریاے راوی به افواج ظفر امواج امر جلیل القدر صادر شده و باز بمشاهده چہار ضرب توپ مرسلہ **صاحبان عالی شان** ہمراہی **منشی شجاعت علی** متوجہ موجہ مصروف فرمودند و وقت سہ پہری عبور از دریاے راوی فرموده آن روے آب در ناحیہ **بھگوکی** رونق بخش گردیدند۔ بتاریخ دوم زمینداران بسبب تلفی زراعت وغیره استغاثه در سرکار دولتمدار ساختند۔ ارشاد والا بنا بر ضبطی ایشان و قاطران و شتران لشکری صادر گشت۔ **پسر سردار نہال سنگھ اہلو والیہ** مع خلعت ہفت پارچہ و مالاے مروارید و جوڑی کڑہ طلای مرصع زیب ترخیص یافتہ روانہ **کپور تھلہ** گردید۔ باز سرکار دولتمدار در **موضع دوده** رونق بخش شده از مشاهده دکاکین نو آراستہ

منبسط و منفرح گردیدہ داخل کنجرور - بتاریخ سوم در موضع دہونتل و بتاریخ چہارم در ظفروال نزول فیروزی شمول آوردند - رائے گوبند جس و منشی شجاعت علی و بوڑہ شاہ بشرف ملازمت پرداختند و سخنان آن روے آب شعشہ ظہور بخشیدند سرکار دولت مدار ارشاد فرمودند کہ آنچہ فرمایشات مطلوبہ صاحبان عالی شان بصلاح صوابدید کپتان صاحب بودہ باشد گذارش باید ساخت کہ موافق آن تیار کنانیدہ آید - رائے مذکور گذارش ساخت کہ دو صوبہ کلان و دو عدد قالین منقش بہ گل ہائے و دوشالہ ہائے یکتارہ و جامہ وار ہائے خاصہ وغیرہ اسباب فرمایش نواب گورنر صاحب میباشد فی الحال تاکید مزید بہ مصر بیلی رام جہت تیاری تحائف نفیسہ جلوہ صدور بخشید و رائے مسطور زبانی کپتان صاحب گذارش کردہ کہ لالہ ہر جس رائے خزانچی کپتان صاحب مبالغ از تعلقہ ساہنہ وال از روے واجبی و تحقیق گرفتنی میدارد و مدعی علیہ جواب صاف از راہ سینہ زوری میدہند اگر ارشاد والا صادر شود مبالغ از متمردین دہانیدہ شود - مراسلہ بنام کپتان صاحب زیب تسطیر فرحت تاثیر یافت کہ اولاً ساہوکاران نظر بر انتفاع و منافعت مبالغ بطریق قرض حوالہ مے سازند - ثانیاً درباب تحصیلی آن سفارش ہائے مے کنانند البتہ بپاس خاطر مشفقان صمیم رائے گوبند جس مبالغ خواہند دہانید درین وقت از راہ عنایات متوافرہ و نوازشات متکاثرہ جاگیر مبلغ دو ہزار و پانصد روپیہ در وجہ دختر و منورہ صاحب از راہ عنایات بیکران و نوازشات فراوان در تعلقہ ساہنہ وال عطا و مرحمت ساختہ اند - راجہ کلان حسب الارشاد روانہ جموں گردیدہ بعد از رفتن راجہ کلان حالی رائے اشرف گردید کہ راجہ کلان بسبب آزردگی مصر رام کشن روانہ جموں شدہ اند سرکار دولتمدار فرمودند کہ حسب الارشاد بروانگی جموں پرداختہ اند - باز فرمودند کہ مصر رام کشن در جموں رفتہ بہ استعفاے جرائم و خطیات از راجہ صاحب پردازد و در جناب والا مآب نشود کہ از متابعت و فرمان برداری راجہ جی چرا احتراز و اجتناب ساختہ سراسر مجرم و گنہگار و تقصیروار است چنانچہ مصر مسطور روانہ جموں گردیدہ و بخدمت راجہ صاحب مشرف شدہ درخواست عفو ذلات خود نمود از انجا کہ راجہ کلان مردے صاحب تحمل و نیکو کار و محلے بہ اطلاق پسندیدہ متاہل است عفو تصفیہ مصر مسطور بمنصہ ظہور آورد - علاوہ بر آن خلعت ہفت پارچہ و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ وجہ رخصتانہ حوالہ ساخت - بتاریخ ششم سرکار دولتمدار تشریف فرماے پسرور

شدند و تنخواه مبلغ دو هزار و یک صد روپیه بطریق ضیافت بنام **کارداران سردار شام سنگهه اٹاری واله** زیب صدور یافت و مبلغ نهٔ صد روپیه موافق عرضی **کنور جی** متعاقب و باقی داخل خزانه شد- بتاریخ هفتم در **موضع بڈیانه مصر رام کشن** مع رضانامه **راجه کلان** شرف یاب شد و من بعد **راجه جی** مسرور به ملاقات فرحت آیات گردیدند ازین معنے انواع انواع مسرت و انبساط و اصناف اصناف بهجت و نشاط در مزاج والا حاصل گشت- مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه ضیافت عطا فرمودند و مراسله **کپتان صاحب** درباب مقرر کرده دادن جاگیر مبلغ سی هزار روپیه در وجه **امیر سنگهه** بمطالع بهجت ساطع در آمد- فرمودند که خوب تجویز گردیده موافق آن ارشاد والا سواد به **لاله کنهیا لعل وکیل** جلوه نمایش پذیرفته- بتاریخ هشتم ماه کاتک رونق بخش **سیال کوٹ** گردیدند- مبلغ دو صد و پنجاه روپیه و یک راس اسپ بدست **کشن کور پسر دیوان حاکم راے** وجه ضیافت بنظر مبارک گذشت- پنج رقم جواهر مالاے مروارید و گوشواره و سرپیچ و عطردان منجمله رقوم تحایف **لاٹ صاحب** مع چند پارچه لفیسه ازراه عنایات متواتره و موهبات متکاثره به **کنور جی** عطا و مرحمت فرمودند- بتاریخ نهم سرکار دولت مدار و **کنور نونهال سنگهه و بهاي گوبند رام و فقیر عزیز الدین و راے گوبند جس و منشي شهامت علی** علیحده نشسته سخنان کرده ماندند که **لاٹ صاحب** در سرکار دولت مدار مرقوم کلک فراست سلک ساخته اند که تغمه هاے در سرکار دولت مدار تیار و مرتب باید ساخت- درجه اول به **شاهزاده هاے والا تبار**- درجه دوم به **اقربا و خویش**- درجه سوم به **امیران و کرنیل و کمیدان و سرگردگان** که متصدی خدمات شایسته بوده دیانت دار و امین و معتمد و معتبر باشند موافق بجا آوری خدمات تغمه و القاب هرکس مقرر و معین فرمایند و دو فرد القاب و تغمه یکے نزد صاحب و تغمه دوم نزد **میر منشی** بوده باشد تا تخلف و تغلب در القاب تغمه جلوه نمایش نه پذیرد بلکه بنابر ملاحظه کمی و بیشی نزد **کنور صاحب** موجود بود +

مراسله میٹکاف صاحب- رخصت راے گوبند جس و منشي شهامت علی و بوٹه شاه- تشریف فرماي لب دریاے- اخبار ارتحال شمس الدین خان- سرگباش شدن منشي سردهارام-

مراسلہ میکشن صاحب - بہرہ یابی سردار رام سنگھ و استعفاے تقصیر و سزاے پاداش شنیعہ لکھا بدکیش - مراسلہ کپتان صاحب بنام کنور صاحب و عبور از دریاے چناب و رونق بخش شدن در کوٹلہ و تجویز ماموری افواج بدلی پشاور - پروانہ بنام صاحبزادہ و جماعہ دارجی وغیرہ - مراسلہ نواب لاٹ صاحب - عرضی دیوندیال و رود در کڑیالہ نوالہ - رونق بخش در جلال پور و عیش و نشاط روز دیوالی عرض کردن بھائی نہال سنگھ بابت خلاصی لکھا - ماموری بدلی بطرف پشاور ۞

مراسلہ میٹکاف صاحب مشعر تشیید اساس اتحاد بنظر مبارک گذشت کہ و ننتورہ صاحب از ملاقات فرحت آیات خود مسرور و مبتہج ساختہ و از اطلاع نویدات مسرت آیات صحاح مزاج وہاج دوستان یکرنگ الاف الاف انبساط و اصناف اصناف نشاط حاصل شدہ و گلستان خاطر میمنت مآثر سیراب و شاداب گردید روابط اتحاد و ضوابط وداد روز مزید مستحکم و مستوثق است و بوجہی مغایرت و مباعدت نیست و نخواہد بود - در جواب آن بکمال انشراح و ارتباح مرقوم کلک فراست سلک شدہ - راے گوبند جس و منشی شجاعت علی و بوٹہ شاہ بہ اتفاق فقیر عزیز الدین مشرف شدند خلعت دہ پارچہ و سہ رقم جواہر و کڑہ طلای مرصع و کنٹھہ مروارید و جیغہ و مبلغ پانصد روپیہ از تنخواہ بر ساہنہ وال وجہ رخصتانہ راے مسطور - دہ پارچہ و سہ رقم جواہر مرقومہ الصدر و مبلغ دو صد روپیہ بہ شجاعت علی و ہفت پارچہ و مبلغ یک صد روپیہ بہ بوٹہ شاہ وجہ رخصتانہ حوالہ ساختند و دو شالہ ہاے بیش قیمتی بمبلغ یک ہزار و چہار صد روپیہ و چیر کیہٹ مع چوب ہاے طلای و دو عدد قالین وغیرہ اسباب براے نواب لاٹ صاحب در طریق ارمغان عالم اتحاد حوالہ راے مسطور فرمودہ اند کہ معرفت کپتان صاحب بحفاظت تمام رسانیدہ باید داد - بتاریخ دہم برلب دریاے چناب گذر کلووال نزول فیروزی شمول آوردند - راجہ کلان گذارش ساخت کہ آن کہ شمس الدین خان در ناحیہ پوپنچہ سر بشورش و فساد و نزاع و عناد بر داشتہ بود مع عیال م

و اطفال از مساعی جمیله راجه گلاب سنگه ازین سپنجی سرای فانی پدرود ساخت - باز خبر سرگباشی
شدن لاله سرداهارام منشی درامرت سرجی به مسامع اقدس رسید اولاً تأسف زیاد
از حد فرموده من بعد استفسار جاگیرات مشارالیه فرمودند - مراسله میکشن صاحب
شعر سیر کشمیر جنت نظیر و تبت هاے و معاودت بطرف پشاور بمطالع
ساطع درآمد - در جواب آن مشعر الاف بهجت خاطر عاطر از خبر معاودت بطرف
پشاور زیب ترقیم مسرت ترسیم یافته - سردار رام سنگه موافق سفارش بهای
گوبند رام مع یک راس اسپ با ساز طلای و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه نقد بشرف ملازمت
کیمیا خاصیت پرداخت - بسبب پاس خاطر جماعه دار صاحب تقصیر سردار مشارالیه
معاف مطلق فرمودند - لکها بدکیش که به اغواے و ضلالت امیر سنگه مرتکب بعضے
اعمال شنیعه و افعال ذمیمه گردیده بود بقصاص و سزاے کردار ناهنجار واصل گشت تا
باعث عبرت دیگران گردد - مراسله کپتان صاحب بنام نامی کنور صاحب
پرتو ورود بخشید کنور صاحب مشفق مهربان کرم فرمائے مخلصان سلامت - چند
تحائف نفیسه از طرف نواب مستطاب سپه سالار ممالک هند لاٹ
صاحب مع زیورات زیب تبلیغ پذیرفته بودند یک راس اسپ عربی اینجانب
هم بدست منشی شهامت علی براے آن صاحب روانه نموده معرفت منشی
مذکور بنظر مسرت اثر خواهد گذشت - کنور صاحب مراسله در جواب آن نویسانیده
حواله راقم سطور و منشی مذکور فرمودند - خلعت هفت پارچه مع دو رقم جواهر براے
مسطور و ایضاً خلعت به منشی مذکور از طرف کنورجی عنایت و مرخصت شد - بتاریخ
یازدهم اسباب از دریاے چناب عبور فرموده فرموده متصل کوٹله مغلان رونق بخش
گشته - پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال مشعر احضار در رکاب فیروزی مآب قلمی فرمودند
و بنام جماعه دارجی و سردار عطر سنگه سندهان والیه وغیره سرداران در باب
اقامت پشاور امر جلیل القدر صادر نمودند و تجویز ماموری الارڈ صاحب و کورٹ
صاحب مع هشت پلٹن و سه توپ خانه بمنصه نمایش آوردند - مراسله لاٹ صاحب
جنگی بمطالع فیض ساطع درآمد که از ملاقات بهجت آیات و مشوره صاحب و اطلاع
نویدات صحت مزاج دوستان صمیم و گفتگوے استحکام روابط وداد تشید ضوابط اتحاد و آئنده

بیشتر از پیشتر سرسبزی گلشن همیشه بهار ائتلاف ابتهاج موفور حاصل شده درجواب آن زیب ترقیم
یافته که اشتیاق خاطر سرکار والا در باب معانقهٔ دوستان صمیم بدرجهٔ کمال بیناست و مقدم فرخت
توام درین حدود مسعود باعث انفراح نامحصور و ارتباع موفور است بفضله سببی شود که انخراق
غشاوهٔ مباعدت صوری شود و در کحل الجواهر او به دیدار بهجت آثار دیدهٔ هجر دیدهٔ منور و روشن
شود - عرضی دیوی دیال برادرزادهٔ دیوان ساون مل معرفت بهای گوبند رام
گذارش شد که بسبب هنگامه راجه گلاب سنگهه و دیوان مسطور ملک نحو وسه
سه کار دولتمدار در تلفی و خرابی آمده - ارشاد والامواد به کنور جی جهت تصفیهٔ حدود داشت وسلوک
وصفای فیمابین راجه معزالیه و دیوان مسطور زیب صدور پذیرفته - بتاریخ یازدهم وارد مناور
شدند و کارداران آنجا مبلغ یک هزار روپیه وجه ضیافت سرکار دولتمدار و مبلغ دو صد و پنجاه
روپیه به کنور جی - ایضاً به راجه هیرا سنگهه حسب الارشاد والا حواله ساختند و معزز و
مفتخر شدند - بتاریخ سیزدهم در موضع کڑیان واله بالمشافه خود تفنگ زنی لپشورا سنگهه
و ملتانان سنگهه مشاهده ساختند - به لپشورا سنگهه امر عالی صادر گردید که تصرف
در قلعه از همت بهادرانه و یورش دلاورانه باید ساخت و به ملتانان سنگهه جهت قیام
به استحکام تمام در قلعه ارشاد والا فرمودند - بتاریخ چهاردهم در جلال پور سوبتیان روز
مبارک دیوالی نزدی فیروزی شمول گشت و هنگام شام بسبب روشنای چراغان رشک
افزای نصف النهار شب بدر گردید و روز اماوس مبلغ هفت هزار روپیه نقد و یک صد و
یک پوشاک و یک راس اسپ و یک زنجیر فیل و ظروف طلای و نقره سنکلپ
فرموده به مستحقان و محتاجان حواله ساختند - بهای نهال سنگهه گذارش ساخت که اگر
چوهدری لکها از توجهات بیغایات سرکار دولتمدار از پنجهٔ مزاحمت و تعرض سردار اهلو والیه
خلاصی و نجات حاصل سازد نذرانهٔ کثیر در سرکار دولت مدار معرفت اینجانب ادای خواهد ساخت
موافق التماس بهای مذکور پروانه بنام سردار نهال سنگهه اهلو والیه جهت خلاصی او از محبس
ناکامی زیب ترقیم پذیرفته - باز الارڈ صاحب وغیره بشرف ملازمت پرداختند - مبلغ
دو هزار و یک صد روپیه وجه رخصتانه الارڈ صاحب و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه به کورٹ
صاحب و یک یک زوج دوشاله بیش قیمتی و مبلغ شش هزار و هفت صد روپیه به
افسران افواج در طریق رخصتانه مع سه توپ خانه گلو خان و الهی بخش و امیر چند

عطافرموده رخصت ساختند - ارشاد والا صادر شد که کنور شیر سنگھ متعاقب افواج ظفر امواج پرسد باز فرمودند که سردار ہری سنگھ سرگباشی سرعت و شتابی ساختہ در جنگ مخالفان پیمانۂ عنصری را لبریز ساختہ اگر ہمراه صاحبان مقابلہ و مقاتلہ گردد چه آئین و تدبیر در عین امتداد کارزار و پیکار خواہد ساخت - الارڈ صاحب گذارش نمود که اولاً از ہیبت و سطوت اقبال عدو مال سرکار مصدر امانی و امال احدے را جرات و جسارت مقابلہ نخواہد بود - در صورت دیگر اگر بنحوست طالع مقابل و مجادل شدند اولاً چہار کمپنی را پیش کرده مقابلہ کرده خواہد شد باز بسبقت و پیشدستی در میدان محاربہ آن چنان نمایان خواہم کرد که تمام عالم خواہد شنید - باز فرمودند که در سواران رجمن چه آئین ہمین خواہند نمود - الارڈ صاحب عرض ساخت که چہار چہار رسالہ بنابر مقابلہ فرستاده خواہد شد - باز الارڈ صاحب عرض احوال حکم چند پسر دیوان بھوانیداس بجلوه نمایش آوردند که کدام خدمت شایستہ بہ مشار الیہ تفویض شود فرمودند که غور و پرداخت او حسب العرض شما بجلوه ظہور خواہد رسید - باز الارڈ صاحب بیان نمود که اونی تابیلہ صاحب در تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات سعادت اندوز میباشد - خلعت خاصہ بہ مشار الیہ عطا شود ارشاد واجب الانقیاد صادر گشت که ہنگام رسیدن رہتاس قلمی باید نمود که خلعت عمده عطا خواہد شد - باز الارڈ صاحب بنابر عطاے القاب جرنیلی اظہار ساخت فرمودند که ہرگاه بعد از سرانجام و انصرام خدمات پشاور شرف یاب جناب والا خواہند شد در آن وقت معاودت خطاب جرنیلی عطا خواہد گردید +

بہره یابی حکیم تامس صاحب - تشریف فرمای در دولتانگر شرف یابی لالہ سوہن لعل سوری مصنف تاریخ ہذا در سرکار فیض مدار رخصت اکلو صاحب - ماموری حکم چند بطرف سنگھره - مجادلہ فیما بین کاردار دیوان ساون مل و کاردار راجہ گلاب سنگھ - ترقیم پروانہ بنام ناظم کشمیر - ورود میمنت آمود در ڈنگہ و مونگ - اخبار لودھیانہ نزول فیروزی شمول در میانی - مراسلہ کپتان صاحب - اخبار کابل و مراسلہ بنام کپتان صاحب - احضار راجہ گلاب سنگھ رخصت معتبر راجہ نابھہ والہ - بہره یابی اودہم سنگھ مجیٹھیہ عرضی راجہ جی بابت

ہنگامہ و فساد علاقہ دیوان ساون مل و راجہ گلاب سنگھ - عطاے القاب بہ سردار اجیت سنگھ - عطاے شدن اسباب منجملہ نذرات راجہ گلاب سنگھ بہ کنورجی - رخصت وزیر دہاری منڈی والہ مراسلہ بنام برنس صاحب

حکیم تامس صاحب بروانگی عبور دریاے ستلج از کپتان صاحب بہادر گرفتہ و بقطع مراحل و طے منازل پرداختہ بملاقات بہجت آیات مسرور و شادکام گردید - استفسار از سیاحت ہاے ملک فرمودند گذارش نمود کہ سیر کشمیر جنت نظیر و کابل وغیرہ کردہ آمدہ فرمودند کہ ملازمی در کدام جا چرا نساختہ گذارش ساخت کہ در ہیچ مکان نشانے از جنگ و جدل ندید بشرط ملاحظہ ہنگامہ جدال و قتال نوکری مے ساختم و جوہر حسن خدمات خود را جلاے وافی و منیاے کافی میدادم - وقت سہ پہری از جلال پور کوچیدہ در موضع لاہوریان شکردہ از آنجا بیت فرمودند - بتاریخ شانزدہم وارد دولتا نگر شدند و (لالہ سوہن لعل سوری) مصنف تاریخ ہذا حاضر گشت فرمودند کہ احوال شخص غایب بیان باید نمود - مصنف ہذا گذارش نمود کہ از روے قوانین علم نجوم معلوم مے شود کہ شخص غایب جان بجان آفرین تفویض ساختہ و عنقریب خبر در سرکار دولت مدار مے آید فرمودند کہ درست خواہد بود باز اکلو صاحب کہ براے سیر ملک پنجاب وغیرہ آمدہ بود حاضر گشت خلعت ہفت پارچہ و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ وجہ رخصتانہ بر ساہنہ وال عطا گشت - حکم چند پسر دیوان بھوانی داس مع خلعت کڑہ طلای و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ جہت تحصیلی ملک ستگھرہ مامور شد و ارشاد والاصادر گردید کہ معاملہ از روے آبادی رعایا تحصیل باید ساخت درین وقت واضح راے جہان کشاے گشتہ کہ شعلہ نفاق فیمابین آدمان راجہ گلاب سنگھ و دیوان ساون مل مشتعل گردید چند کس از طرفین زخمی و بکار آمدند - عنایت اللہ خان پسر احمد خان سیال از طرف دیوان مسطور جہان فانی را پدرود ساخت فرمودند کہ جاگیر مبلغ دہ دوازدہ ہزار روپیہ از طرف سرکار دولت مدار جہت قوت لایموت او مقرر بود حالا حوالہ سردار لہنا سنگھ سندہاں والیہ کردہ شود - پروانہ بنام ناظم کشمیر زیب تسطیر یافتہ کہ درین وقت سرکار دولتمدار وارد دولتا نگر گردید لازم کہ مبلغ دوازدہ ہزار روپیہ بابت ضیافت تشریف آوری سرکار دولتمدار در دولتا نگر و مبلغ پنج ہزار روپیہ بابت کنور نونہال سنگھ

ومبلغ دو ہزار و پانصد روپیہ بابت راجہ کلان و راجہ ہیرا سنگھ و مبلغ یک ہزار و دو صد
روپیہ برائے گرنتھ صاحبان در سرکار دولت مدار باید رسانید۔ دیگر مبلغ دہ ہزار
روپیہ را بدرری پشمینہ از سوداگران ایرانی برائے فرمایش لاٹ صاحب
خوش خرید ساختہ ارسال جناب والا باید ساخت۔ بتاریخ ہفتدہم ماہ مذکور وارد
گلمیانہ گردیدند و یک راس اسپ مرسلہ راجہ پٹیالہ بنظر مبارک گذشت مبلغ پنجاہ
روپیہ وجہ جلوانہ اسپ عطا گردیدہ۔ بتاریخ ہژدہم در سرائے ہیڑہ و موضع
دہور یہہ و سنت لور مخیم سرادقات اقبال شد و بتاریخ نوزدہم وارد ڈنگہ گردیدہ
شلوق سلامی کمپوے معلی گرفتند و بتاریخ بیستم در موضع چیلیان و موجیان
و بتاریخ بیست و یکم در مونگ لب دریائے جہلم تشریف فرمائے شدند۔ اخبار
لودھیانہ بنظر فیض اثر گذشتہ کہ کپتان صاحب از سبب واپسی و معاودت افواج
کنور شیر سنگھ از ضلع کوٹ کپورہ بسیار راضی و خورسند است و موتی صاحب
بنا بر نوکری سرکار دولت مدار وارد لودھیانہ بہ ملاقات مسرت آیات کپتان صاحب
مسرور و مبتہج شدہ و اجازت عبور از دریائے ستلج گرفتہ وارد سرائے فلور گردیدہ بنام
تہانہ داران فلور امر عالی شدہ کہ احدے را از صاحبان سوائے چٹھی کپتان صاحب
عبور کردن نباید داد و ذمہ شما است۔ بتاریخ بیست و دوم در باہنی و بتاریخ بیست و سوم
در ملکووال و بتاریخ بیست و چہارم در میانی نزول فیروزی شمول جلوہ نمایش یافتہ مراسلہ
کپتان صاحب بمطالع فیض ساطع در آمدہ کہ قبل ازین بابت مقدمات آن روے
آب ستلج بسبب استحکام روابط دوستی و اتحاد مطلع والحال موقع استغراب و تعجب
کہ دلاور داروغہ سوائے ایمائے و اطلاع دوست صمیم ہمراہ وکیلان راجہ نیپال والہ
در لودھیانہ آمدہ ظہور این معنے منافی آئین اتحاد مستوثقہ است فرمودند کہ داروغہ مسطور
احمق و مجہول و نادان مطلق است کہ اولاً بہ مجرد رسیدن در لودھیانہ اطلاع بہ وکلائے
سرکار والا و کپتان صاحب میداد و باز عابر از دریائے ستلج مے شد بسیار بیجا
کردہ است۔ اخبار کابل گذارش شد کہ برنس صاحب در کابل نظر بند
میباشد و چوکی و پہرہ بر ڈیوڑھی اش قایم و مستقل و ذہاب و ایاب احدے از ساکنان
کابل و افغان متعذر و محال است و از ماموری افواج ظفر امواج خالصہ جی توہم و اندیشہ ناک

ومیکش صاحب در پشاور وارد شده آمد و رفت چٹھی از کابل در پشاور رو بکار است و تونیب مبلغ ہشت لک روپیه ہنڈویات از طرف ناظمان سندھ بنا بر قوت و گذران و تیاری اسباب جنگ و جدل نزد دوست محمد خان رسیده اند و صرافان ہنڈویات صحیح نموده اند بنابران مراسله بنام کپتان صاحب زیب تسطیر یافته که کیفیت ہذا از روے تحقیق و تقرار واقعی بقلم باید آورد - راجه گلاب سنگھ بتاریخ بیست و ششم شرف یاب جناب والا شده یک صد و بیست و پنج تنکی طلای وجه نذر و مبلغ شش لک روپیه نقد و یازده راس اسپان و یک صد و ده قطار شتران و بیست و یک تھان لونگی و پنج قبضه شمشیر و ده نیزه و هفت پیش قبض و یک کهرل و یازده کفش کلابتونی و سی دو بند کلان و سپر و شمشیر وغیره اسباب بنظر مبارک گذرانید - مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت عطا و مرحمت فرمودند - رخصت خوشحال سنگھ معتبر راجه نابھه واله بمنصه ظهور رسیده و یک راس اسپ مع چند پارچه در وجه تحایف و ارمغان راجه نابھه واله و یک زوج دوشاله و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه رخصتانه معتبر مسطور از سرکار دولتمدار حواله شده بتاریخ بیست و نهم کاتک اود هم سنگھ مجیٹھیه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته پنج راس اسپان و شتران و یک زنجیر فیل و مبلغ دو هزار و پانصد روپیه در وجه نذرانه بنظر مبارک گذرانیده - راجه کلان گذارش نمود که فیما بین کارداران و زمینداران ساہیوال علاقه دیوان ساون مل و راجه کلان شعله نفاق مشتعل میباشد فرمودند که فردا سردار تیج سنگھ به آن طرف رفته به انطفاے نوایر جدال و قتال پردازد - بھائی گوبند رام ظاهر ساخت که دیروز سردار اجیت سنگھ یک راس اسپ مع ساز طلای بابت عطاے القاب گذرانید و الحال مہر گھسیٹا مع مبلغ یک هزار روپیه حاضر و بہره یاب است فی الحال مبالغ داخل توشه خانه شدند - بھائی جی بیان نمود که امروز روز مبارک است القاب عطا شود - بجهت پاس خاطر بھائی گوبند رام جی اوجل دیدار نرمل بدھ عالی تبار لایق الالطاف قدوه سرکرده هاے نامدار و زبده سرآمدان روزگار سردار والا اقتدار شجاع الدوله سردار عطر سنگھ سندھانوالیه شمشیر جنگ بهادر سرو توجهات شاهنشاهی بوده مانند عطا شده - یازده لونگی و یک کهرل و پانزده سبزه منجمله اسباب مرسله راجه گلاب سنگھ به کنور نونہال سنگھ عطا و مرحمت فرمودند - بتاریخ سی ام رخصت وزیر دیاری منڈی واله

سعۂ ظہور بخشیدہ و نوزدہ پارچہ در طریق خلعت مع جیغہ و بندوق بہ راجہ ظالم سین و
ہفت پارچہ و مبلغ یک صد روپیہ بہ وزیر مسطور وجہ رخصتانہ عطا و مرحمت شدہ و ارشاد
والا صادر گردید کہ معاملۂ گذشتہ بحال بلا توقف و درنگ رسایندہ بائد داد در صورت تاخیر
کنور نونہال سنگھ بہ آن طرف مامور خواہد گشت و بہ تخریب و تلفی ملک مجرد وہ
خواہد پرداخت۔ مراسلہ بنام برنس صاحب زیب ترقیم یافتہ کہ کیفیت مستعد
بودن سردار دوست محمد خان بر داعیہ جنگ و فساد یا استقرار عہد و پیمان مستوثق
مرقوم باید ساخت کہ موافق آن انتظام و انتساق تمام کار و بار مرجوعہ کردہ شود +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماہ مگھر۔ بہرہ یابی نواب ڈیرہ
اسمعیل خان۔ آمدن کنور شیر سنگھ۔ مراسلہ کپتان صاحب مشعر
واپس گنانیدن اسباب زمینداران۔ ارشاد بہ سردار تیج سنگھ
پروانہ بنام سردار مجیٹھیہ۔ بہرہ یابی ارسلا خان و نور محمد خان
پسر سردار سلطان محمد خان۔ پروانہ بنام جماعہ دار خوشحال سنگھ
مشاہدہ قواعد نیزہ بازی از کنور جی۔ عریضہ دیوان ساون مل۔ مراسلہ
لاٹ صاحب۔ اخبار لودھیانہ۔ ماموری افواج بطرف پشاور
مراسلہ کپتان صاحب۔ عریضہ رائے گوبند جس عبور آن رو
آب جہلم۔ توجہ در شکار۔ عرضی بر آمدن آب چاہ در فتح گڑھ
شلق توپ خانہ۔ تشریف آوری نزد بابا بچھمی ناتھ۔ تشریف
آوری در میانی۔ احوال شاہ شجاع الملک۔ صدور تنخواہات درباب
ضیافت صاحبزادہ بلند اقبال از اٹک تا لاہور۔ رخصت راجہ
کلان بطرف جموں۔ انتقاض از میانی بطرف لاہور۔ تشریف
آوری در قادر آباد لب دریاے چناب۔ اخبار ہزیمت الہ داد خان
عبور پایاب از دریاے۔ رونق بخشش شدن در موضع انبوکے

اخبار ہزیمت زمینداران روہیان۔ عطاے تنخواہات و تشریف آوری در لاہور +

روز سنکرانت ماہ مگہر سرکار دولت مدار صدقات و خیرات فرمودہ تشریف فرماے لب دریاے جہلم رونق بخش شدند و آب آن را نوشیدہ از زبان مبارک فرمودند کہ آب مسطور از کشمیر برآمدہ است - باز مراجعت فرمودہ داخل خیام فیروزی احتشام شدند - سرافراز خان پسر نواب شاہنواز خان ڈیرہ اسمعیل خان والہ باتفاق کنور نونہال سنگھ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت و یک راس اسپ مع مبلغ یک صد و بیست و پنجروپیہ بنظر مبارک گذرانید - استفسار صحاح مزاج نواب مسطور فرمودند مبلغ دو صد روپیہ وجہ ضیافت و مبلغ پنجاہ روپیہ در وجہ جلوانہ اسپ عطا و مرحمت فرمودند - باز کنور شیر سنگھ مع یک راس اسپ وسی و یک عدد تکی طلای بہ ملاقات مسرت آیات مسرور و مبتہج گردید - مستفسر نویدات خیریت سمات شدند - مبلغ پانصد روپیہ و چند ظروف شیرینی حوالہ ساختند و بہ کنور مسطور جہت روانگی پشاور امر عالی صادر گشت کنور معز الیہ لیت و لعل در باب روانگی خود بمنصہ اعلان آوردہ - سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند کہ از روزیکہ سردار سرکیباشی شدہ در آن ملک پیمانہ حیات و زندگانی او لبریز گردیدہ اکثر سرکردگان در باب روانگی پشاور مجتنب و محترز میباشند کنور مسطور گذارش ساخت کہ سابق ازین در پشاور اقامت کردہ آمدہ و الحال حسب الامر پا بر کاب میباشم - مراسلہ کپتان صاحب مشعر قطاع الطریقی و راہزنی و زدان علاقہ این روے آب ستگہرہ و موکل بہ آن روے آب ستلج بمطالع ساطع در آمد - پروانہ و الابنا بر استرداد و واپس کنانیدن مال و مواشی آن روے آب ستلج بنام کارداران ستگہرہ و علاقہ جوند سنگھ موکل زیب صدور یافتہ و ایضاً در ضمن مراسلہ قلمی بود کہ چیلہ الیکل داس سادہ را زمینداران بیرو وال از جان کشتہ اند - تدارک این معنے ضرور و واجب است - پروانہ بنام کاردار آنجا مرقوم گردید کہ قاتل و کشندہ سادہ را نزد کپتان صاحب رسانیدہ باید داد - دیگر کپتان صاحب بقلم محبت رقم آوردہ کہ از اصغاے بہجت انتماے خبر القاب و منشورہ صاحب لاٹ صاحب مسرور و مبتہج زیادہ از حد گردید

که مشارالیه لایق حسن خدمات شایسته و نیکو بندگیات بایسته بیبا شد و در ماه پهاگن عزم بالجزم
لاٹ صاحب برای دریافت ملاقات سرکار والا تحقق جواب مراسلات مشر شید
اساس اتحاد مرقوم کلک محبت سلک گردیده - اخبار هزاره مشعر شورش پاینده خان
و تصرف قلعه چیندو در مخاطره و اندیشه کلی در ملک هزاره درباب غارت و تاراج گذارش
شد - فرمودند که سردار تیج سنگهه مع پلاٹن و توپخانه و رجمن به آن طرف رفته دمار
از بار از مغز سر فجار برآرد - مبلغ شش هزار روپیه در وجه رخصتانه سردار مسطور و مبلغ دو هزار
روپیه به سردار امیر سنگهه مان و مبلغ یک هزار روپیه به الهی بخش خورد توپخانه واله
عطا گردیده و امر عالی بنابر عبور دریای جهلم زیب صدور یافته - پروانه بنام سردار
لهنا سنگهه مجیتهیه زیب صدور یافته که ذخیره سرب و باروت و سرسیات وغیره اسباب
نا یحتاج در قلعه فتح گڑهه باید انداخت و بعد از برآمدن و اجرای آب قلعه فتح گڑهه
شرف یاب جناب والا باید شد - ارسلا خان مع دو راس اسپ وجه نذر بشرف
ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت استفسار احوال ملک الیف زئی فرمودند
مشارالیه گذارش ساخت که دو پلٹن و یک هزار سوار جرار و چهار ضرب توپ مامورۀ سرکار
دولت مدار جهت بندوبست آن ملک کافی است لیکن متصل سلیم گڑهه قلعه
سنگین و متین تیار باید کنانید - در جواب آن ارشاد والا بنابر ترمیم قلعه نو احداث در آنجا
بنام سردار تیج سنگهه زیب صدور یافته - نور محمد خان پسر سردار سلطان
محمد خان بشرف ملازمت پرداخت - استفسار احوال ملک پشاور فرمودند -
گذارش نمود که خواجه محمد و امیر اداروغه مع اسپان وغیره تحالیف از قندهار روانه پشاور
شده اند و عنقریب در سرکار دولت مدار شرف یاب و مستعد می شوند - بتاریخ چهارم
پروانه والا بنام جماعه دار خوشحال سنگهه زیب تسطیر فیض تاثیر پذیرفته که از ضلع
پشاور کوچیده و قطع مراحل و طی منازل ساخته مشرف بجناب عالی باید شد و افواج
خود را از مقام رهتاس رخصت خانمان داده مع پلٹن همراهی در قصبه رام نگر حاضر
باید گردید - بتاریخ پنجم ارشاد والا به کنور نونهال سنگهه جهت مشاهده کنانیدن نوا علم
نیزه بازی شعشه ظهور یافت چنانچه بتاریخ ششم کنور جی نیزه در دست آراسته و پیراسته
صبحی بخدمت بهائی صاحب بهائی گوبند رام جی مشرف شده و درخواست

همه ماثوره ساخته و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه پرشاد حصول مقاصد دلی ارداس
کنانیده در موضع کلیان پور تشریف آوردند و بالمشافه سرکار دولت مدار آنچنان
قواعدات شایسته و سواری اسپ و نهادن لیمون بالاے میخ چوبی و برداشتن آن
بنوک نیزه در عین رفتار اسپ بمعاینه سرکار والا آوردند که باعث حیرت بینندگان و
شنوندگان گردید - سرکار دولتمدار از ملاحظه قواعد الاف الاف شکر و سپاس بجناب سری
اکال پورکهه جی مودی ساختند که این نور حدقه سلطنت شدنی است و لایق دیهیم خلافت
و پادشاهی است سری ستگورجی طول عمر عطا سازد - عرضی دیوان ساون مل مشعر
فراهمی و اجتماع افواج بهرام خان مزاری و مراسله خلیفه احمد شاه مع غازیان آن
شقاوت نشان و افواج میر رستم خان بداعیه جنگ و جدال در موضع ٹدالی بفاصله
قریب از روجهان و اراده محاصره و تاخت و تاراج در آن ملک و روانگی خود به آن طرف
جهت تدارک بدکیشان گذارش شد - در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد زیب ایراد
یافت که جلدی و شتابی در باب عبور آن روے آب دریاے نباید ساخت و در موضع
کوٹ مٹھن قیام با استقلال تمام باید نمود و تمام کیفیت هذا در طریق تشید اساس اتحاد
سرکارین عالیین بطرف کپتان صاحب تملی شده و عنقریب جواب باصواب از آن
طرف پرتو ورود مے بخشد موافق آن بشما امر جلیل القدر صادر خواهد گردید - مراسله لاٹ صاحب
بمطالع لطف ساطع در آمد که از کلکته مع الخیریت روانه شده در کالنشی جی ورود راحت آمود
آورده و اشتیاق ملاقات فرحت آیات دوستان یکرنگ بدرجه کمال وافزون که بفضله بسرعت سریعه
خرق حجاب مباعدت صوری و غشاوه ظاهری گردد و از کحل الجواهر دیدار یکدگر دیده هجر دیده منور و روشن
شود - در جواب آن زیب ارتقام پذیرفت که سرکار والا از زیاده ازین شوق ملاقات مسرت آیات
دوستان باصفا در آئینه ضمیر دوستی تصویر مرتسم و منطبع میباشد - اخبار لودهیانه بنظر فیض اثر در آمده
که لاٹ صاحب از کلکته روانه این طرف گردید و چند صاحبان بنابر رسم متابعت در
طریق تواضع و تکریم چند منزل همراه رکاب لاٹ صاحب راکب جهاز شدند لسبب خلل
کل تجار دود دخانی در دماغ رسیده و لسبب محاذات قلب غش عارض گردید گویا قالب عنصری
تهی ساختند بو تنگه باز افاقت شد - لاٹ صاحب برزبان آورد که از سر نو زندگانی
حاصل شده است - سرکار والا فرمودند که بعد از تحقیق اخبار هذا مراسله در طریق مبارک باد

زیب ترقیم خواهد یافت - جوالا سنگه و گوردت سنگه ملوئی و گنڈا سنگه ملازمان
کنور شیر سنگه بعطاے خلعت فاخره پالفصد سوار و جاگیرداران و سواران مول راجپه و
سردار اهلو والیه مع یک هزار و شش صد سوار جرار بطرف پشاور مامور فرمودند - مراسله
کپتان صاحب بمطالع عنایت ساطع درآمده که سرکار والا اقتدار اخراجات کثیر و مصارف
خطیر در مهم پشاور میفرمایند و هرسال افواج جدید میفرستند و سرکردگان عالی شان درباب روانگی
آن طرف لیت و لعل مے سازند و درباب اقامت آن ملک راضی نمیباشند فی الواقع
نسق و نظام آن ملک به یک صد آدم مے شود این قدر فوج چه ضرورت است منافع اتحاد
و ثمره وداد آن وقت مرقوم خواهد شد که سرکار والا را ازین اخراجات تسلی خواهد گردید معلوم میشود که
صاحبان عالی شان استقرار عهد و پیمان همراه دوست محمد خان نموده اند - دیگر
کپتان صاحب مرقوم ساخته اند که نوائر عناد و فساد فیما بین کهرک سنگه و رنجیت سنگه
سوڈهیان انندپور مشتعل و روشن و بابا بکرم سنگه بنا بر دو رفاقت کهرک سنگه
افواج خود را ازان روے آب فرستاده است باعث تعجب و استغراب که هرچند آئین سرکارین
عالیین بهر یک التماس معلوم و بار دیگر مرتکب اعمال ناشایسته خلاف آئین میشوند که سواے
ایماے سرکارین عالیین بروانگی افواج به این روے آب مے پردازند - فی الحال پروانه بنام بابا مسطور
قلمی شد که بنظر بر آئین سرکارین عالیین داشته فوج خود را ازان طرف باید طلبید - عرایضه راے
گوبند جس مشعر ملاقات کنانیدن کاجی کالو همراه کپتان صاحب و روانگی دلاور
داروغه همراه او گذارش شد - فرمودند که در طریق انیق استحکام وداد همین مناسب و البته بود
بروز جمعه بتاریخ پانزدهم ماه مگهر عابر آزان روے آب جهلم بنا بر سیر و شکار شدند و آنچنان در بیابان
دشوار و بادیه سراسر ناهنجار متواری شدند که لنگر خاص هم حاضر نشد چند عدد کوزه نبات تناول فرمودند
مهان سنگه هزاره واله در وقت شکار حاضر شد - احوال شکار شیر سردار سرگبا شی
پرسیدند - گذارش نمود که در وقت دستار بستن شیر نمودار شد - همان وقت شمشیر گرفته روان
شد و بنده هم بتعاقب بوده - شیر پنجه بر دستار زده در دهان گرفت و بنده شمشیر کشیده دو زخم
کاری در کشمکش زده کارش بانجام رسانیدم - سرکار تلطف آثار شنیده خورسند شدند - عرضی
از فتح گڈه مشعر برآمدن آب از چاه مع دو شیشه مرسله آب بنظر مبارک اثر گذشت - مبلغ
یک صد روپیه وجه انعام عطا فرموده شلق توپ خانه کنانیدند - بتاریخ چهاردهم وقت سه پهری

عبوراین روے آب ساختہ درمکان بھیرہ نزد بابا لچھمی ناتھہ مشرف شدہ مبلغ دوصدوپنجاہ روپیہ بہ بابا مسطور و مبلغ یک صد روپیہ در مٹ جوگیان و مبلغ یک صد روپیہ بہ ٹہل ناتھہ حوالہ ساختند۔ بابا مسطور دستار و دوپٹہ حوالہ ساخت۔ من بعد در شہر بھیرہ رونق بخش شدہ زرافشانی فرمودند۔ باز از آنجا کوچیدہ بفاصلہ ۳ کروہ از میانی ہیبت تجلوہ نمائش آوردند و روز دوم شنبہ تشریف شریف در میانی آوردند۔ شلق توپ خانہ بہ کمال صولت وسطوت جلوہ ظہور پذیرفت۔ از روے اخبار لودھیانہ بسرکار دولت مدار واضح شدہ کہ از طرف صاحبان عالی شان تدغن بلیغ گردیدہ کہ رسل ورسایل بطرف بہاولپور و ناظمان سندھ و شکارپور و مہاراجہ بہادر و دیگر خواقین ولایتی مخفی نہ داشت آنچہ خیال خام بد در رفاقت متنفسے من الانفاس در لوح ضمیر شما پرتو انداز بودہ باشد بکذرنگ یاس محو و منسی گرداند کہ بروقت معہود از طرف صاحبان عالی شان در امداد و استعانت تفاوتے نخواہد شد۔ درصورت دیگر درباب اقامت وروانگی طرفے من الاطراف صاحب اختیار است شاہ معزالیہ در جواب آن ظاہر نمودہ کہ بدون صاحبان عالی شان بہ احدے در ایام مستقبل ہرگز ہرگز نوشت وخواند نخواہم ساخت وقناعت بر مواجب مقرری صاحبان خواہم نمود پرداختہ احضار بنام صاحبزادہ بلند اقبال زیب صدور یافتہ و تنخواہات مبلغ پنج ہزار روپیہ از ابتداے اٹک لغایت لاہور در وجہ ضیافت قلمی سازند۔ راجہ کلان حسب الارشاد رخصت بطرف جمون گردیدہ و حسب الارشاد نزد کنور جی حاضر شدہ کنور معزالیہ خلعت یازدہ پارچہ براجہ مشارالیہ عطا فرمودند۔ بتاریخ ہژدہم انتقاص رایات عالیات از میانی فرمودہ شب باشی در رسالان چہار کروہ و بتاریخ نوزدہم در قادرآباد لب دریاے چناب فرمودند۔ از معروضہ کنور معزالیہ خبر ہزیمت الہ داد خان ٹاک والہ و بکار آمدن چند سپاہی و زخمی شدن عالی جاہ عاشق محمد خان و سردول سنگھ واضح راے اقدس گشت و باعث خوشنودی مزاج وہاج گردید۔ بتاریخ بستم پایاب عبور فرمودہ در موضع کولوتارڑ و بتاریخ بست و یکم در موضع کسوکے و بتاریخ بست و دوم در موضع انبوکی وارد گردیدہ اخبار ہزیمت زمینداران روجھان حالی راے بیضا ضیاے شد و شلق توپ خانہ گردید و بتاریخ بست و سوم متصل کوٹ پنڈی داس و بتاریخ بست و چہارم داخل قلعہ مبارک لاہور شدند و شلق توپخانہ بظفر و فیروزی رونق ظہور پذیرفت و تمام ساکنان لاہور از تشریف آوری سرکار دولت مدار

کہ باران رحمت الٰہی طلا و نقرہ بودند از بال حصول امانی و امال مملو و مالامال فرمودند +

پروانہ بنام ناظم کشمیر - عرضی لالہ کشن چند - بہرہ یابی در مزار حضرت گنج بخش ہجویری وغیرہ و فقیر مستان شاہ و باباکاہن سنگھ - آمدن وکیل میر تہارا - عطائے ضیافت در وجہ سردار اہلووالیہ - استفسار آمدنی پشاور - عرضی مامورین پشاور +

پروانہ بنام ناظم کشمیر زیب صدور یافتہ کہ فرمایشات روز مبارک بسنت و اسپان مع زین ہائے طلائی ارسال جناب والا باید داشت و خبرگیری صاحب لوک نووارد کشمیر جنت نظیر و متصدی کپتان صاحب کہ بنا بر تیاری فرمایشات در آن جا متوقف است نظر بر استحکام روابط اتحاد صاحبان و سرکار دولتمدار ضرور بالضرور باید ساخت بلکہ رضانامہ اوشان ارسال جناب والا باید نمود - عرضی لالہ کشن چند گذارش شد کہ کپتان صاحب اکثر مرتبہ بر زبان مے آرند کہ دلاور خان داروغہ سوائے اطلاع از دریائے ستلج عبور کردہ آمدہ و خلاف آئین ساختند - در جواب آن قلمی شدہ کہ اگر کپتان صاحب قلمی سازند اورا واپس طلبیدہ شود یا ہنگام آمدنش سزائے دادہ شود - بتاریخ بیست و ہشتم سوار شدہ اولاً در مزار حضرت گنج بخش ہجویری مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ و باز در روضہ شاہ ابوالمعالی مبلغ پنجاہ روپیہ و نزد فقیر مستان شاہ مبلغ یک صد روپیہ و من بعد نزد باباکاہن سنگھ بہرہ یاب شدہ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ ارداس نیاز اساس کنانیدہ داخل قلعہ مبارک شدند - دیوان ایشر داس وکیل میر تہارا چند راس اسپان و تحایف بنظر مبارک گذرانید - استفسار احوال آن ملک فرمودند - مبلغ یک ہزار و یک صد روپیہ وجہ ضیافت و جلوانہ اسپان و ششں پوشاک با دوپٹہ ہائے بنارسی در وجہ سائیسان اسپان عطا فرمودند - خبر رسیدن سردار نہال سنگھ اہلووالیہ کہ در سرکار دولتمدار مبرہن گشت لہٰذا مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ در طریق ضیافت بدست دیوی سہائی صافہ والہ عطا گشت - از دیوان دینا ناتھ استفسار بابت آمدنی ملک پشاور فرمودند - مشارالیہ از روے دفتر معلے دیہہ بدیہہ و موضع بموضع مبلغ ہشت لک و سی و پنج ہزار روپیہ بیان نمودہ - فرمودند کہ در ملک پشاور ہشت پلاٹن

تیار مے شوند۔ عرضی الارڈ صاحب و کورٹ صاحب و اوی تابیلہ صاحب بنظر
مبارک گذشت کہ در پشاور بہ تقدیم خدمات شائستہ و نیکو بندگیات بائستہ سعادت اندوز مے
باشیم۔ پروانہ والا صادر شد کہ بیشتر از پیشتر حاضر باشند +

صدقات و خیرات روز سنکرانت ماہ مبارک پوہ۔ بہرہ یابی خلیفہ نور الدین
اخبار و نتورہ صاحب۔ بہرہ یابی لالہ کشن چند و آمدن سردار نہال سنگھ
اہلو والیہ در سرکار دولتمدار۔ عرضی سردار تیج سنگھ۔ رخصت نبیرہ
راجہ سنسار چند۔ ملاقات ساختن نواب سرافراز خان و ذوالفقار خان
و شاہزادگان ولایت۔ عطاے مبالغ در وجہ فاکس صاحب۔ رخصت
خواجہ محمد۔ انقباض بطرف آن روے آب راوی و ملاقات ہمراہ ساہد
و باز معاودت۔ آمدن میکشن صاحب۔ ذکر اذکار سرکار دولتمدار
عریضہ لالہ چونی لعل۔ حوالہ شدن اجارہ گنجاہ بہ نواسہ دیوان موتی رام
رفتن فقیر عزیز الدین نزد میکشن صاحب۔ مشاہدہ قواعد پلٹن نو۔
عطاے پوشاک ہاے روز لوہڑی مبارک بہ صاحبزادہ و
وکنورجی و راجہ ہیرا سنگھ جہت سنکلپ روز ماگھی +

روز سنکرانت ماہ پوہ اولاً درشن بابار و پا فرسودہ باز سری گرنتھ صاحب شنیدہ
ارداس نیاز اساس کنانیدند و پنجاہ و یک پوشاک و یازدہ راس مادہ گاوان و یک راس
اسپ و یک زنجیر فیل وغیرہ اسباب سنکلپ فرمودند۔ خلیفہ نور الدین یک توپ
خورد نو احداث بنظر مبارک اثر گذرانید۔ استفسار فرمودند کہ چند مبالغ بر تیاری خرچ شدہ
اند۔ مشار الیہ گذارش ساخت کہ مبلغ یک ہزار روپیہ بخرچ در آمدہ۔ عرضی دیوان ساون مل
بمطالع فیض ساطع در آمد کہ مع افواج شائستہ در روجہان رسیدہ استرداد مال و مواشی
حق کردہ زمینداران کنانیدہ است و تمام سکنہ این ملک شکرگذار است فرمودند کہ شایان
ریاست ہمین است۔ از روے اخبار حالی راے اقدس گشتہ کہ و نتورہ صاحب
از کلکتہ کوچیدہ و ذکر تشیید اساس اتحاد و استحکام مبنیان وداد سرکار دولت مدار سرکارین
عالیین چنین در یافت ملاقات بہجت آیات صاحبان عالی شان کلکتہ بجلوہ ظہور آوردہ

و اراده عزم شرف یابی سرکار دولتمدار میدارد - فرمودند که عنقریب در سرکار بالا میرسد - بتاریخ سوم لاله
کشن چند حسب الارشاد بهره یاب شده بیست تنکی طلای نذر گذرانید - استفسار خیریت مزاج
دوستی امتزاج کپتان صاحب فرمودند - باز ارشاد والا زیب صدور یافت که کشتی هاے
مال تجارت عنقریب تیار مے شوند بطرف بمبئی بندر همراه کشتی هاے روانه باید شد - التماس ساخت
که موافق امر جلیل القدر در طریقه حسن خدمات و نیکو بندگیات حاضر میباشم - سردار نهال سنگه
اهلو والیه به دریافت ملاقات بهجت آیات پرداخت - استفسار خیریت مزاج فرمودند و امر عالی
صادر شد که سرکار دولت مدار بر احوال شما متوجه میباشد در سرکار دولت مدار یا کپور تهله یا
امرتسر جی حسب الارشاد به تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات باید پرداخت و امیر سنگه
در پشاور رفته به تمشیت امور مفوضه پرداز دو سردار مسطور ظاهر نمود که در انتهاض و اقامت حسب الارشاد
حاضر و سعادت اندوز است - اخبار هزاره گذارش شد که سردار تیج سنگه در خان پور نسق و نظام
قرار واقعی بوجه احسن ساخته و الحال معامله آنجا بقدر مبلغ چهل هزار روپیه مے باشد و بشرط آبادی
مبلغ شصت هزار روپیه آمدنی آنجا بجلوه ظهور خواهد آمد و هفتده راس اسپان در ینجا تحصیل شده
بودند در توپ خانه امیر سنگه تفریق نموده داده است - در جواب آن ارشاد والا شعشه صدور
بخشیده که آنچه مبالغ تحصیلی آن ملک نزد شما جمع بوده باشد تقسیم در پلٹن باید ساخت - زید چند
نبیره راجه سنسار چند که از چندے بهره یاب در حضور والا بود عز ترخیص یافته خلعت سه
پارچه براجه مسطور و دو رقم جواهر و جوڑه دوشاله هاے در وجه وکیلان عطا و مرحمت گشته -
نواب سرافراز خان و نواب ذوالفقار خان و شاهزادگان ولایت حاضر
گردیدند - استفسار خیریت مزاج هر یک فرمودند و براے برآورد طلب هر یک به دیوان
دینا ناتهه ارشاد والا صادر گردیده - بتاریخ ششم فاکس صاحب حاضر گردید استفسار
نویدات صحاح مزاج کپتان صاحب فرمودند - من بعد مبلغ یک هزار و پانصد روپیه در وجه
اخراجات به صاحب مسطور عطا گردید - خواجه محمد پسر سردار سلطان محمد خان
بهره یاب گشت خلعت یازده پارچه جیغه و سرپیچ و کنٹهه وجه رخصتانه عطا فرمودند و از زبان
مبارک امر جلیل القدر صادر گردید که سرکار دولتمدار عنقریب بنابر سیر و شکار تا راول پنڈی
نزول فیروزی شمول مے آرد حسب الارشاد سردار سلطان محمد خان آمده بهره یاب
گردد - باز حسب الارشاد سپاهیان بر گذر هاے دریاے راوی معین و مقرر شدند که احدے را

از لشکریان سرکار دولتمدار عبور کردن نباید داد - باز بتاریخ هفتم حضور لامع النور آن روے آب راوی
تشریف شریف ارزانی فرموده در باغ دل کشاے و مسرت انتماے المعروف تر گرهه
بدرشن ساهد معزز و مفتخر شده مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه نذر گذرانیدند و چند گهڑی به ذکر اذکار
یاد سری اکال پورکهه جی مشغول بوده و باز از آنجا معاودت فرموده داخل دار السلطنت
لاهور شدند - میکنش صاحب به احراز ملاقات راحت آیات پرداخت - استفسار سیاحت
سیر کشمیر جنت نظیر و پشاور فرمودند صاحب مسطور احوال کشمیر جنت نظیر مفصلاً
و شمه و حالی راے اقدس گردانید و هم گذارش نمود که از چٹهی برنس صاحب معلوم مے شود
که دوست محمد خان مستدعی عهد و پیمان مستقره همراه سرکار دولتمدار معرفت صاحبان عالی
شان میباشد لیکن صاحبان عالی شان را بر استقامت سخن و قیام عهد و اطمینان کلی
نیست که این قوم سباع سیرت و بهایم خصلت اند چنانچه علامی فهامی شیخ ابو الفضل در
مراسلات اکبر شاه و عبد الله خان اوزبک بزنگاشته و درست و تحقیق است - باز صاحب
مسطور رخصت گردید - مبلغ پانصد روپیه وجه ضیافت مع چند ظروف شیرینی وغیره لوازمات مطلوبه
عطا گشته و ارشاد والا به خلیفه نور الدین صادر شده که لوازمات مطلوبه صاحبان عالی شان
هر روز باید رسانید که سرکار والا را پاس خاطر صاحبان عالی شان از تمامی امورات مقدم و لازم است
سرکار والا اقتدار از زبان مبارک فرمودند که سه لاٹ صاحب ملاقات فرحت آیات
با سرکار دولتمدار خواهند ساخت - یکے لاٹ صاحب روپڑ واله - دوم جنگی لاٹ
شادی کنور جی واله - سوم لاٹ صاحب ملکی که حالا تشریف خواهد آورد ومداخل
دوستی مشاغل و موجودات پلاٹن رشلق و واڑهاے بوجه احسن ظهور خواهند بخشید - باز فرمودند - که
راجه کلان عرض مے سازد که سرکار دولتمدار در پشاور رونق بخش باشند و مایان در کابل بفضل
سری اکال پورکهه جی تصرف مے سازیم و افواج کوهستانی در دره خیبر به استقلال تمام قیام پذیر
شود و مهان سنگهه را تهانه داری کابل داده شود همین طور سخنان کرده ماندند - عریضه
لاله چونی لعل بنظر مبارک گذشت که اشتعال شعله نزاع و عناد سوڈهیان سکنه آنندپور
بهر روز در زیادتی مے باشد هر چند سوڈهی صاحبان را فهمانیده که مشتغل به اشتعال نوایر جدال
و قتال با یکدیگر بودن هرگز هرگز خوب و مناسب نیست چرا که درین معنے خفگی سرکار دولت مدار
و کپتان صاحب بمنصه اعلان خواهد رسید آنها اظهار کردند که سرکار والا عادل و منصف اند

ہر کسی کہ اولاً زیادتی سازد او را تحقیق و ثابت ساختہ زجر و توبیخ سازند تا عبرت دیگران شود و سوڈھی صاحبان برج و اٹاری ہائے بلند نو احداث ساختہ توپ زنی مے سازند۔ در جواب آن امر عالی صادر شدہ کہ اضراب از ہر یک گرفتہ در سرکار والا رسایندہ باید داد و تاکید مزید باید نمود کہ ہر کس بار دیگر مرتکب ہنگامہ آرای خواہد شد او را تنبیہ و تادیب از سرکار والا خواہد گردید و انہدام و مسماری در برج و اٹاری ہائے بلند بمنصہ اعلان خواہد رسید۔ نانک چند نواسہ دیوان موتی رام مشرف بجناب والا گردیدہ اجارہ تعلقہ کنجاہ بمقابلہ مبلغ چہل و پنج ہزار روپیہ حوالہ مشار الیہ و شیخ غلام محی الدین گردیدہ و جاگیر معقول در وجہ گذران وابستگان و متعلقان دیوان گنباہی از راہ عنایات متوافرہ حوالہ فرمودند۔ فقیر عزیز الدین حسب الارشاد نزد میکشن صاحب رفتہ سخنان تشید مبانی ائتلاف و مخالصت و ترصیص بنا مواحدت و موافقت بیان نمودہ یک منزل کشتی برای باربرداری از طرف سرکار دولتمدار حوالہ ساختہ ظاہر نمود کہ کشتی ہائے مال تجارت تیار اند عنقریب بہ اتفاق شما روانہ نمودہ مے شود۔ سرکار دولتمدار درین معنے متوقف بوجہی من الوجوہ نیست۔ بتاریخ بیست و ہشتم واثر قواعد پلٹن نو با حسن وجوہ تعشہ ظہور بخشید باعث انفراح مزاج وہاج شد و دو شالہ کلان بہ دھوکل سنگھ کمیدان عطا گشت۔ سرکار دولت مدار پوشاک ہائے روز لوہڑی مبارک در وجہ سرداران عالی شان و اہل کاران و منشیان و وکیلان وغیرہ عطا فرمودند۔ وقت سہ پہری طوائف رقاصہ ملبس بلباس بسنتی جامہ کنارہ دار مشرف بجناب والا شدہ در سرود و رقص و نغمہ پرداختند و سرکار دولت مدار وجہ انعام عطا فرمودند و باز پوشاک و مبلغ یک ہزار روپیہ نقد بہ صاحبزادہ بلند اقبال و ایضاً پوشاک ہائے و مبالغ بہ کنور نونہال سنگھ و راجہ ہیرا سنگھ جہت سنکلپ روز مبارک ماگھی حوالہ فرمودند کہ بہ مستحقان و برہمنان حوالہ باید ساخت۔ مصر بیلی رام مع زین طلای حاضر شد۔ فرمودند کہ پنج عدد زین ہائے طلای ہمین قسم تیار کنانیدہ حاضر باید نمود ×

صدقات و خیرات روز مبارک سنکرانت ماہ ماگھ۔ ارشاد بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ۔ عرضی رتن سنگھ گڈوی کمیدان۔ نذرات گرفتن از سرداران عالی شان۔ عرض رائے گوبند جس۔ پروانہ بنام میہان سنگھ کرنیل ناظم کشمیر۔ اخبار دہلی۔ آمدن صاحبزادہ

بلند اقبال از پشاور - بهره یابی درباولی صاحب جی - ملاقات ساختن میکشن صاحب - ضبطی جاگیرات برادران راجه سنسار چند مع زنگهر مانگل عرضی کنور جی - احضار پسر چهار فرنگی - عطا فرمودن کنور نونهال سنگه خلعت خاصه و یک زنجیر فیل با هوده وغیره به راجه سوچیت سنگه - ارشاد بنابر اقامت افواج در معابر بنابر عدم کردن عبور احدے از لشکریان اخبار هزاره - رخصت وکیلان میرنور - مراسله برنس صاحب عطائے مبالغ در وجه نواب ملتان و شاهزادگان ولایت ✠

اول ماه مبارک روزنامچه صبحی از سماعت گرنته صاحب سعادت دارین حاصل فرموده ارداس نیاز اساس کنانیدند - من بعد پوشاک هاے سی و یک عدد و گاگرهاے طلای یازده عدد جهت طلاکاری دربار صاحب پنج عدد در بیر بابا صاحب در وجه مصروبرهمان امرت سر واله یک فقیر نابهه واله یک در وجه برهمان پریوک واله یک ترن تارن صاحب یک و یک زنجیر فیل و ماده گاوان وغیره اسباب بدستور سابق مع مبلغ هفت هزار روپیه نقد سنکلپ فرمودند - مبلغ یک هزار روپیه در وجه اکالیه هاے عطا شد - بنام سردار مجیٹهیه ارشاد والازیب صدور یافته که درین وقت کمان افسری ڈیره توپخانه تعلقه سلطان محمود بشما عطا شده تمام اسباب شکست و ریخت توپخانه ملاحظه ساخته در سرکار والا گذارش سازند - آنچه مبالغ بابت تیاری اسباب مطلوبه بوده باشد در سرکار والا گذارش سازند که حواله کرده شود و هر روز گوله اندازان را در قواعد سرگرم دارند - رتن سنگه کمیدان گڈوئی در حین اکل طعام گذارش نمود که فردا روز میله باولی مبارک میباشد - ارشاد والازیب صدور یافته که تمام سرکردگان عالی شان مع نذرات نیاز آیات و افسران پلٹن و افواج سواری در باولی جی مشرف شده نذرات بگذرانند - راجه کلان و جماعه دار خوشحال سنگه و سردار دهنا سنگه ملوئی و جوند سنگه موکل وغیره سرکردگان نذرات روزنامچه در حضور انور گذرانیده سعادت دوجهانی حاصل ساختند - عرضی راے گوبند جس گذارش شد که کپتان صاحب فرموده اند که آنچه اولاً از جرات و جسارت افواج ظفر امواج شکست فاحشه در لشکر دوست محمد خان جلوه ظهور پذیرفت و باز سنگهان عالی شان دست به تاخت و تاراج ڈیره دوست محمد خان کشادند و شکست یافتند درین باب اگر افسران

به افواج ظفر امواج حکم غارت و تاراج داده ذمه افسران فوج و سراسر تقصیر وار و اگر خود بخود سنگهان بر ڈیره دوست محمد خان دست درازی کرده اند سراسر مجرم و گنهگار اند این معنے را تحقیق قرار واقعی باید ساخت که سزاے این معنے قرار واقعی نوشته آید که بار دیگر احدے مرتکب این چنین اعمال شنیعه و افعال ذمیمه نگردد و دیگران عبرت پذیر ند - پروانه بنام میهان سنگه ناظم کشمیر زیب تسطیر یافته که درین وقت پنڈت گنیش داس المعروف گنجو دو راس اسپ و تکی طلای و مبلغ دو لک روپیه را ماهواره نقد و مبلغ پنجاه و یک هزار روپیه را فرمالیشات و مبلغ پنجاه هزار روپیه را فرمالیشات لاٹ صاحب - مبلغ یک لک روپیه را ظروف آبخوره طلای - چهار عدد آبخوره نقره - ایضاً گول طلای و نقره - ایضاً تهالی هاے - ایضاً کلغی هاے پنجاه عدد در سرکار دولتمدار گذرانیده - اگر شما مبلغ دو لک روپیه نقد سواے فرمایشات در سرکار والا مے رسانید بسیار مستحسن و انسب بود - دفتریان وغیره عوائد دربار معلے اکثرے عرض مے سازند که شما مبالغ بسیار خورد و برد ساخته و مے سازند - میدانند که اخفاے مبالغ کثیر مشکل و محال است آینده مبالغ کثیر ارسال جناب والا باید نمود - یک آبخوره و کلغی به کنور جی و ایضاً راجه هیرا سنگه و یک یک کلغی به سردار اجیت سنگه و گلاب سنگه کرنیل حواله ساختند - باز پنڈت مسطور استفسار بابت آوردن فرد حساب سابقه و حال کشمیر فرمودند مشار الیه ظاهر ساخت که افراد حساب در کشمیر گذاشته آمده ام - بسیار از بسیار خفگی و عتاب فرمودند - باز گذارش ساخت که در عرصه عنقریب تمام افراد حساب از کشمیر طلبیده مے آید - ارشاد والا به مصر بیلی رام جلوه صدور یافته که فرمالیشات لاٹ صاحب به احتیاط تمام علیحده نگاه باید داشت که در اسباب هذا و شاله هاے یکتاره وغیره اسباب انداخته شود - اخبار رسله دهلی گذارش شد که لاٹ صاحب مع دیگر صاحبان عالی شان در کاهن پور تشریف آورده و عزم مجزم دریافت ملاقات راحت آیات سرکار دولت مدار در آئینهٔ ضمیر منیر منقش و پرتو انداز میدارد و شهرت است که سه صد زنجیر فیل وغیره اسباب در ڈیره لاٹ صاحب موجود میباشد فرمودند که هنگام آمدن این ملک مشاهده خواهد شد - بتاریخ سوم صاحبزاده بلند اقبال بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه بطریق نذر گذرانید - باز سردار منگل سنگه و چیت سنگه نذرات گذرانیدند - باز سرکار دولتمدار از راه بازار زر افشانی ساخته

و درباولی صاحب بهره یاب شده ارداس نیاز اساس کنایند و چند گهڑی درباولی صاحب جلوس راحت مانوس ساخته در سماعت گرنتهه صاحب جی سعادت اندوز گردیده و باز سعادت ساخته داخل قلعه مبارک شدند۔ میکشن صاحب مع خلیفه نورالدین مشرف به ملاقات مسرت آیات گردید۔ سخنان تشیید اتحاد و یکتای و توثیق اساس وداد و آشنای سرکارین عالیین فرمودند۔ باز فرمودند که کشتی هاے مال تجارت بطرف بمبئی بندر تیار و عنقریب روانه مے شوند۔ باز فرمودند که لاٹ صاحب درکدام مکان تشریف میدارند عرض کرد که از روے چٹھی اخبار معلوم شده که از کاهن پور روانه شده آمده اند و جاگیرات زنگڑ ننگل بقدر مبلغ سی هزار روپیه و مولک چند و دان چند مبلغ یازده هزار روپیه جمله مبلغ چهل و یک هزار روپیه ضبطی فرموده حواله مصر بیلی رام فرمودند که معامله اینجا فصل بفصل و سال بسال در توشه خانه مبارک جمع باید ساخت و آبادی رعایا و برایا که ذرایع بدایع حضرت صمدیت اند مد نظر باید داشت کنور نونهال سنگهه گذارش ساخت که اشتیاق درشن دیدار سری کانگڑه جی و جوالا موکهی جی زیاده از حد میباشد اگر ارشاد والا صادر شود به درشن استهان فیض نشان سری دیوی جی سعادت ابدی و مفاخرت سرمدی حاصل کرده شود فرمودند که صلاح احسن و مبارک است لیکن هرگاه سرکار دولتمدار انتهاض رایات عالیات بطرف شکار فرمایند سن بعد شماهم روانه شوند و تنخواهات در وجه ضیافت کنور جی قلمی شدند۔ موافق تفصیل ذیل۔ بنام اندور چند یکراس اسپ و نقد مبلغ صما۔ کاهن سنگهه هری پور ایضاً۔ جودهبیر سنگهه ایضاً۔ دان چند ایضاً۔ ظالم سین منڈی واله ایضاً۔ اجیت سنگهه کلووالیه ایضاً۔ گوبند چند سیبه والیه ایضاً۔ جواهر سنگهه ایضاً۔ راجه سوکیت واله ایضاً۔ سردار لهنا سنگهه مجیٹھیه مبلغ الـ صمار رر۔ سردار لدها سنگهه الـ مار رر۔ سردار نهال سنگهه اهلووالیه الـ مار رر۔ مصر روپ لعل الـ مار رر۔ بتاریخ ششم جا کٹ صاحب پسر جمعدار فرنگی حاضر گردید۔ ارشاد والا صادر شد که پلٹن نجیبان را بوجه احسن آراسته و پیراسته کنانیده قواعد ملاحظه باید کنانید که باعث خوشی مزاج وهاج سرکار دولتمدار شود۔ یک دوشاله و مبلغ پانصد روپیه عطا فرمودند۔ بهای رام سنگهه و بهای گوبند رام به کنور نونهال سنگهه ظاهر ساختند که امیران سرکار دولتمدار را مورد انواع انعام و مهبط

واصناف اصناف اکرام باید ساخت که در طریق جانفشانی سعادت اندوز خواهند گردید لهذا کنور معزالیه یک زنجیر فیل باهوده نقره وجیغه وکره وکنٹهه وشمشیر وسپر وخلعت هفت پارچه ازقسم دوشاله وکمخواب وغیره به راجه سوچیت سنگهه عطا فرمودند وراجه مسطور حلقۀ اطاعت وانقیاد کنور جی در رقبۀ جان نیاز نشان انداختند - بتاریخ هفتم ارشاد والازیب صدور یافت که گلاب سنگهه پوهووندیه در تنرگڑهه وپسر چهار فرنگی وپلٹن نجیبان در فیض پور وسردار گوجر سنگهه در گذر لنگری واله ورام سنگهه مع پلٹن در کروال فرو کش شوند واحدے را از مردمان لشکری عابر شدن نه هند وبیوپاریان وغیره غربا را از عبور مانع نشوند - عریضه سردار تیج سنگهه گذارش شد که پائنده خان وفتح خان پنجتار واله مطیع وفرمان بردار سرکار تلطف آثار از دل وجان گردیده اند وداعیه شرف احضار دربار فلک اقتدار منقوش صفحه ضمیر نیاز تصویر میدارند در جواب آن ارشاد والازیب صدور یافت که هیچ اسپان هر دو پسران در سرکار دولتمدار شرف یاب شوند که جاگیر معقول عطا خواهد شد - وکیلان میرپور رخصت شدند - دروجه میر علی مردان خان پارچه چهل ویک عدد بندوق یک مع کمربند وسپر ودو زنجیر فیل باهوده - دروجه وکیلان - ایشر داس ده پارچه مع جوڑی کڑه طلای - دروجه پسرش هفت پارچه رخصتانه مبلغ یک هزار ویک صد روپیه عطا ومرحمت فرمودند - بتاریخ نهم مراسله برنس صاحب مشعر ازدیاد مراتب دوستی واتحاد واستقرار بنای عهد وپیمان گذارش شد که ازین طرف دره خیبر دوست محمد خان وصاحبان وآن طرف پشاور در قبضه سرکار دولتمدار بوده باشد ومن بعد گاهے خلش وفساد از طرفین رونق ظهور نیابد لیکن سرکار دولتمدار را اعتماد بر اقوال وافعال افغانان نیست - درین وقت مبلغ هفت هزار روپیه بابت مواجب نواب سرافراز خان وذوالفقار خان وغیره ومبلغ پنج هزار روپیه دروجه شاهزادگان ولایت عطا ومرحمت ساختند که از قوت وگذران خود هاے محتاج وپریشان نشوند ودر اشیرباد وداعیه ازدیاد مراتب دولت واقبال سرکار دولتمدار اشتغال ومواظبت دارند ✤

آمدن راجه کلان از جموں - مراسله کپتان صاحب - انتقال راجه بهوپ دیو - ماموری مبالغ وپوشاک بطرف اچلانگر جی - اخبار امرتسر جی - اخبار پشاور بابت قحط غله - پروانجات بنام

کارداران این روے آب اٹک - تیاری اسباب ہولی - انتخاص بطرف شکار - روانگی کنور جی بطرف کانگڑہ جی و جوالا مکھی جی - رخصت کنور شیر سنگھ بطرف بٹالہ - تشریف فرمای سرکار در میانی و آدمیان و شب در غازی پور - درشن دیدار بھای گومان سنگھ جی عرضی راے گوبند جس - ذکر اذکار سرکار والا - عرضی مصر رام کشن - عرضی لالہ کشن چند - بہرہ یابی راجہ سوچیت سنگھ - اخبار کابل - عرضی الارڈ صاحب وغیرہ - بہرہ یابی معتبر راجہ لبھر - مراسلہ لاٹ صاحب جنگی - مراسلہ کپتان صاحب - عرضی اخبار ہندوستان - تشریف آوری در شاہ کالو و ہمنان والہ ؞

راجہ کلان از جموں حاضر گردیدہ مبلغ یک ہزار روپیہ سروارنہ ساخت - پنج جرعہ و پنج دست باز بنظر مبارک انثر گذرانید - استفسار نو بدات صحاح مزاج فرمودہ مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ وجہ ضیافت عطا فرمودند - مراسلہ کپتان صاحب بمطالع فیض ساطع در آمد کہ از روے اخبار مسرت آثار آشکار گردید کہ بموسم حرارت آفتاب دست بہ گریبان آوردہ لسبب ظہور گرمی آفتاب عالم تاب لاٹ صاحب در شملہ تشریف ارزانی خواہند فرمود و در ماہ اسوج و کاتک ملاقات بہجت آیات سرکارین عالیین روشنی بخش دیدہ انتظارگیان خواہد شد حالا در حیز تراخی و توقف است - راجہ بھوپ دیوک از چندے اسیر پنجہ تقدیر و بحسب سفارش صاحبزادہ بلند اقبال مخلصی او از محبس ناکامی شدہ بود جان بجان آفرین تفویض و تسلیم ساخت و اہلیہ او ستی گردید یعنے زندہ ہمراہ راجہ مذکور بسوخت) جم غفیر و گروہ کثیر براے تماشاے مجتمع و فراہم شدند - طرفہ رسمے است در ملک کوہستان کہ در حالت زندگانی آیینہ مو و تیل آن تمو لورا ورد زبان داشتہ محترق در آتش مے شوند - چنانچہ امیر خسرو گفتہ است ؞ خسروا در عشق بازی کم ز ہندو زن مباش ؞ کز براے مردہ سوزد زندہ جانِ خویش را ؞ کمال عشق بازی ہمین است کہ زندگانی خود را برباد دہد شاعرے گفتہ است فرد ؞ ہمچو ہندو زن کسے در عاشقی فرزانہ نیست ؞ سوختن بر شمع مردہ کار ہر پروانہ نیست ہذا مقام الاستغراب لا یدخل القیاس والعقل فیہ - از روے اخبار حالی راے اشرف گردید کہ شاکست و ریخت در مکان

عمارت فیض نشان سری اچلا نگر راہ یاب شدہ لہذا ہنڈوی مبلغ بیست وہفت ہزار روپیہ و ہفت عدد پوشاک بہ آن طرف زیب تبلیغ پذیر فتند و مبلغ یک ہزار روپیہ در وجہ ماموره آن طرف وجہ اخراجات عطا شد۔ اخبار امرتسر جی بنظر مبارک گذشت کہ اکالیہ ہاے در آن نواحی مصدر یورش و فساد شدند۔ حسب الارشاد سردار لدہا سنگھ مع یک ضرب توپ و یک صد سوار ماموره شده۔ اکالیہ ہاے را قید کرده آوردند و زجر و توبیخ قرار واقعی نمودند لہذا در امرتسر جی شور و غوغا اقوام نہنگ و اکالیہ درپیش مے باشد فرمودند کہ این اقوام لونڈ و اوباش اندکہ از دانای و فراست بہره ندارند۔ از روے اخبار پشاور حالی راے بیضا ضیاے گردید کہ قحط غلہ در ملک پشاور زیاده از حد است فرمودند کہ محصول از پشاور تا لاہور معاف نموده شود کہ بیوپاریان نظر بر منافع خود ہاے گندم گرفتہ بروند لہذا پروانجات بنام بھای ماہون سنگھ کاردار کھاڑو بھای دل سنگھ کاردار راول پنڈی و بھای سور جن سنگھ وغیره مستاجران زیب صدور یافتہ کہ درین وقت محصول غلہ بیوپاریان معاف نموده شد سر کسے کہ غلہ بار کرده بطرف اٹک و پشاور برود مزاحم محصول نباید گردید کہ رفاہیت و آسودگی رعایا و برایا منظر سرکار دولت مدار است۔ بنا بر تیاری التہ وغیره اسباب بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ یک ہزار و پانصد من التہ۔ بنام میان صمد جو ایضاً۔ بنام خلیفہ نور الدین ایضاً۔ امر عالی صادر گردید کہ التہ زنگار رنگ ملون پسندیده تیار کنانیده ارسال جناب والا دارند۔ بتاریخ ہژدہم سرکار دولتمدار از لاہور نہضت رایات عالیات فرموده رونق بخش باغ سردار جوالا سنگھ بنا بر شکار رفحت آثار شدند و بتاریخ نوزدہم در موضع رانیان نزول فیروزی شمول گردید۔ کنور نونہال سنگھ حسب الارشاد بطرف سری کانگڑه جی و جوالا مکھی جی روانہ گردید من بعد کنور شیر سنگھ مستدعی رخصت بٹالہ شد یک راس اسپ مع ساز طلای وجہ رخصتانہ عطا فرمودند و سرکار لطف آثار بتاریخ بستم در میانی و بتاریخ بیست و یکم در موضع آدہیان در شکار خوکان مع راجہ کلان توجہ موجہ مصروف و مبذول فرمودند و بتاریخ بیست و چہارم در غازی پور اندرون دہرم سالہ بدرشن دیدار بھای گوبان سنگھ سعادت ابدی و مفاخرت سرمدی حاصل ساختند و مبلغ دو صد روپیہ از داس نیاز اساس کنانیده درخواست صحاح مزاج فرمودند۔ عرضی راے گوبند جس بنظر مبارک گذشت

که لاٹ صاحب تمام اسباب همراهی در میرٹهه گذاشته آمده و شاهزاده گان ولایتی را بطرف
کلکته روانه ساخته وجریده طور عزم کوه شمله میدارند در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد صادر گردیده که
نواب لاٹ صاحب چه قدر اسباب گذاشته آمده و همراه چه قدر آورده اند و کدام کدام شاهزاده
ولایتی را روانه کلکته فرموده مفصل و مشروحاً عرض رسان باید شد. سرکار دولت مدار از زبان مبارک
فرمودند که کاغذ تحصیلی سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه تمام و کمال بقدر مبلغ چهارده لک و
بیست و پنجهزار روپیه مے باشد. بابت جویدهیر سنگهه ورود رچند تعلقه محل
موریان و اتارپور و حاجی پور و نورپور و بری پور و شاه پور و پٹهان کوٹ
جسوان و سیبه و کٹهوهه فرمودند آنچه ازروے حساب باقی بوده باشد در وجه جماعه دار
خوشحال سنگهه داده شود. درآن اثنا راجه گلاب سنگهه گذارش نمود که جوالاداس معتبر راجه
بسهر حاضر است ارشاد والا صادر شد که حاضر سازند. حسب الارشاد معتبر مسطور بشرف ملازمت
کیمیا خاصیت پرداخت یک راس اسپ گوٹ و چند نافه مشک و چارو او تهان
چاین و ماچین بنظر مبارک گذرانید. استفسار احوالات ملک بسهر و لداخ و
تصرف صاحبان عالی شان فرمودند. معتبر مسطور گذارش نمود که صاحبان عالی شان
سواے درستی سٹرک هیچ سروکار به آمدنی ملک کوهستان نمیدارند. مراسله لاٹ
صاحب جنگی در باب ترصیص اساس وداد و فرستادن تصویر شبیهه خود و صلاح
عزیمت راجواڑه و در حیز تراخی انداختن بسبب قحط غله و باز مراجعت بطرف کرنال و
روانگی کشتی هاے تجارت بطرف بمبئی از سرکار والا به دیر و توقف گذارش شد. در جواب
آن ارشاد والا صادر گردید که برسیدن شبیه آن مشبه بلا تشبیه انواع انواع راحت حاصل شده
گویا دیدار مسرت آثار دوستان صمیم شده و آنکه توقف در باب روانگی کشتی هاے بجلوه ظهور رسیده
محض بنابر مقدمه نور و نق بروز یافته آینده بجلدی روانگی کشتی هاے بمنصه شهود خواهد رسید.
مراسله کپتان صاحب بمطالع فیض ساطع در آمده که این مشفق صمیم بنا بر دریافت ملازمت
کیمیا خاصیت لاٹ صاحب و امتزاج مزاج وهاج در باب ملاقات انبساط آیات
روانه میرٹهه گردیده و راے گوبند جس را سواے اجازت لاٹ صاحب همراه
نبرده امید قوی است که بخدمت لاٹ صاحب مشرف شده و بمدارج ائتلاف و
موالفت و مراتب اتحاد و مخالصت بوجه احسن گذارش کرده و در لودهیانه آمده جواب باصواب

بقلم محبت رقم مے آرم فرمودند که در طریق اینق دوستی و یکتائی النسب واجبن شده۔ عرضی اخبارنویس
هندوستان گذارش شد که لاٹ صاحب در میرٹھ رسیده اشتهارنامه در ممالک
هند بنا بر مختاری خود در تمامی جواب وسوال ولنسق ونظام مقدمات قلمی ساخته بلکه منادی این معنے
کنانیده و دیگر صاحبان عالی شان وکیلان اطرافی درباب سماعت عرض ومعروض جواب
داده اند که حالا بند و بست هذا التعلق به لاٹ صاحب میدارد مایان را هیچ غرضے و مطلبے
نیست۔ وکیلان راجه پٹیاله وراجه نابھه وغیره درخدمت لاٹ صاحب مشرف
۱۸۹۴ شده احوالات خودراگذارش سازند وجواب باصواب بگیرند۔ بتاریخ سی ام ماه ماگھ سمت ۱۸۹۴
سرکار دولتمدار از شاه کاکو سوار گردیده متصل بھمنان واله نزول فیروزی شمول آوردند واز زبان
مبارک فرمودند که بر زینه پایه رام چند جی متصل کٹھمباله ڈیره فرموده آید۔ پروانه والا بنام
فقیر شاه الدین زیب صدور یافته که مع میکشن صاحب فرنگی مشرف بجناب
کیوان مآب بسرعت سریعه باید شد ✣
صدقات وخیرات روز سنکرانت ماه پھاگن۔ عرضی دیوان ساون مل
بهره یابی میکشن صاحب مع فقیر شاه الدین۔ تشریف آوری در
شنگهوان۔ عرضی لاله کشن چند۔ ارشاد به راجه جی۔ استفسار از دیوان
دینا ناتھه بابت جاگیرات سردار دھنا سنگھه ملوئی۔ اخبار کلکته رونق
بخش شدن در بھادیوی وشکار به اتفاق میکشن صاحب۔ رفتن
فقیر ولاله کشن چند نزد میکشن صاحب وورود فیروزی آمود در شرقپور
اخبار دهلی بهره یابی لاله کشن چند ومیکشن صاحب وسلیمان معتبر کپتان
صاحب۔ عرضی الارڈ صاحب۔ عریضه رائے گوبند جس و
مراسله کپتان صاحب ودر جواب آن۔ تشریف آوری از موضع
فیض پور در موضع ٹھکر بهوچیر۔ پروانجات بنام سرداران۔ اخبار
پشاور۔ اخبار لاٹ صاحب۔ ارشاد به فقیر شاه الدین انعقاد ضیافت
بطرف گھاٹی جنگ ونذرات منجی صاحب۔ آمدن وکیل راجه
منڈی۔ عرض رتن سنگھه گڈوی زبانی راجه کلان ✣

روز سنکرانت اول ماه پهاگن، بدستور سابقه صدقات و خیرات فرموده حواله مستحقان و برهمنان فرمودند. عرضی دیوان ساون مل مشعر جنگ همراه مزاریان و فرار شدن بدکیشان بطرف کوهستان گذارش شد. در جواب آن ارشاد والا صادر شد که تعاقب زمینداران نزد د در حد و حدود خود قایم و مستقل بوده باشد. میکش صاحب در شکار حسب الارشاد بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت سرکار دولتمدار مسرور و مبتهج گردیده ظاهر ساخت که از یاد فرمای سرکار دولتمدار در شکار بسیار خورسند و مسرور گردید. بعد از میکش صاحب استفسار فرمودند که از روی اخبار معلوم شده که لاٹ صاحب بر تمام مقدمات مالی و ملکی هندوستان مختار مطلق شده. عرض ساخت که درست است. باز فرمودند که در شمله و سپاٹو چه قسم سردی و برودت می افتد. گذارش نمود که موسم تابستان مثل موسم زمستان این ملک است. باز پرسیدند که چه قدر فرنگیان همراه لاٹ صاحب میباشند. ظاهر ساخت که شش صاحبان عالی شان در رکاب لاٹ صاحب میباشند. باز استفسار شد که ما بین الارڈ صاحب و منتوره صاحب در مراتب چه تفاوت است. عرض نمود که هر دو مساوی اند لیکن بسبب رفتن الارڈ صاحب در خانه مرتبه او زیاده شده و حالا که و منتوره صاحب در خانه رفته است هر دو برابر خواهند شد. باز مستفسر شدند که آنچه وراثت پدر و منتوره صاحب در ضبطی رسیده باز بدست خواهد آمد. میکش صاحب عرض ساخت که دیده شود. باز بسواری خاصه مع میکش صاحب توجه موجه در شکار مصروف فرمودند و از راه زینه پایه های رام چند جی داخل موضع شیکهوان شدند. مبلغ دو صد روپیه وجه ضیافت مع چند شیشه های شراب انگور و آنار بدست فقیر شاه الدین به میکش صاحب حواله گردیده. عرضی لاله کش چند گذارش شد که میکش صاحب حسب الارشاد در سرکار والامدار بهره یاب و بنابر شرف یابی بنده چه ارشاد است. در جواب آن پروانه والا صادر گردیده که در حضور والا آمده شرف یاب باید گردید. سرکار والا به راجه کلان فرمودند که وقت شب میکش صاحب خوب سخنان کرده رفته. راجه جی گذارش نمود که سرکار دولتمدار بیان فرمائیند. سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که میکش صاحب ظاهر ساخته که فوج آئین بسیار عمده است که عنان او بدست خود است و افواج سواری به اختیار خود نیست. دیگر بسیار جواب و سوال لاٹ صاحب و کپتان صاحب و نشید اساس اتحاد واضح نموده. راجه جی عرض کرد که

وقت شب میکشن صاحب بعد از دریافت ملاقات راحت آیات در ڈیره خود رفته و آدم صاحب مسطور بنا بر طعام ظاهر ساخته صاحب معزالیه بر زبان آورده که اولاً ذکر از کار زبانی سرکار دولتمدار بر کتاب خود مرقوم کرده باز طعام خورده خواهد شد - سرکار والامدار عنان قیل و قال بدست خود دارند از مدت بیست و پنج سال ذهاب و ایاب صاحبان عالی شان درین ملک شعشه ظهور بخشیده والحال در تمام ملک سرایت کرده واقف هر یک شده اند باز از دیوان دینا ناتهه مستفسر جاگیرات متصرفه سردار دهنا سنگهه ملوئی شدند مشارالیه گذارش نمود که تعلقه تله مبلغ شصت و پنج هزار روپیه موڑ و مواضعات ماهیچه وغیره شنیده خاموش گشتند - بتاریخ سوم از موضع شیکهوان سوار شده داخل خان پور شدند - اخبار کلکته عالی رای بیضا ضیاے گردیده که فیما بین راجه برهما و صاحبان عالی شان چندان سلوک و صفای نیست سرداران راجه برهما ظاهر میسازند که لاٹ صاحب از خوف مایان بطرف پنجاب گریخته رفته و در ملک برهما نگاه داشتن جاری شده و تمامی صاحبان عالی شان از ظهور این معنے چین بر جبین میباشند - بتاریخ پنجم وقت سه پهری بسواری فیل کوه تمثیل داخل مهادیوی گردیدند و به اتفاق میکشن صاحب در شکار مشغول شدند - باز طوایف مع چند شیشه هاے نزد صاحب لوک فرستادند - باز فقیر عزیزالدین و لاله کشن چند نزد میکشن صاحب از طرف سرکار والا بیان طراز شدند که کپتان صاحب و برنس صاحب و شما دوستان صمیمی از دل و جان مے باشند - از روے اخبار هزاره واضح راے اشرف شده که پسر پاینده خان بدکیش نزد سردار تیج سنگهه حاضر شده من بعد پاینده خان آدم خود را بطرف سردار مسطور فرستاده که پسر نیازمند را واپس باید فرستاد که این بنده خود بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت سرکار دولت مدار بهره یاب مے شود و سردار مسطور که محلی بزیور فراست مے باشد در جواب آن تعلیم آورده که شما اولاً بهره یاب در سرکار دولتمدار شوند باز پسر شما را خواهم فرستاد و من بعد عهد و پیمان دادلی جاگیر مبلغ ده هزار روپیه در طریق گذران او مقرر و مشخص شده - بتاریخ هفتم سرکار دولتمدار نزول فیروزی شمول در شرق پور آوردند - و مبلغ دو صد و پنجاه روپیه بابت ضیافت شرق پور به میکشن صاحب عطا فرمودند و ارشاد والا صادر شد که صابران وغیره طوایف ملبس بلباس خاصه گردیده و عطریات مالیده و زیورات عمده پوشیده نزد

میکنشن صاحب حاضر شوند۔ اخبار دہلی گذارش شد کہ صاحب لوک در مصر رفتہ بدریافت ملاقات پادشاہ آنجا پرداخت و در مشاہدہ افواج پادشاہ پرداخت۔ من بعد پادشاہ آنجا استفسار ساخت کہ افواج این جانب در مقابلہ صاحبان چہ طور است صاحب لوک ظاہر ساخت کہ افواج شائستہ و لایق و کار آمدنی است لیکن ہنگام اشتعال نوایر جدال و قتال دیدہ باید کہ در میدان کارزار استعد باشند یا روبفرار جہند اعتبار و اعتماد نیست دیگر قلمی بود کہ راجہ کرم سنگھ پٹیالہ والہ در خدمت لاٹ صاحب جنگی مستدعی اخذ ملک سابقہ خود گردیدہ۔ لاٹ صاحب جواب صاف دادہ کہ الحال عنان اختیار بند و بست ملک ہندوستان تعلق لاٹ صاحب ملکی مے باشد من بعد وکیلان راجہ مسطور در خدمت لاٹ صاحب بہرہ یاب بودہ بیان طراز مقدمہ صدر شدند۔ لاٹ صاحب برزبان آوردہ کہ تمام کیفیت ہذا در خدمت صدر بقلم آوردہ فیصل کنانیدہ مے شود۔ بتاریخ نہم میکنشن صاحب ہمراہ فقیر عزیز الدین و لالہ کشن چند و سلیمان معتبر کپتان صاحب بدریافت ملاقات مسرت آیات پرداخت و ارشاد والا صادر شد کہ امروز روز برخاست است اعدے از سرکردگان عالی دغزہ متوسلان حاضر نشود حضور والا استفسار بابت ملاقات لاٹ آکلینڈ صاحب ہمراہ کپتان صاحب فرمودند صاحب معزالیہ گذارش نمود کہ ہنگام دریافت ملاقات راحت آیات کپتان صاحب و لاٹ صاحب اولاً استفسار نویدات صحاح مزاج وہاج حضور سراسر نور فرمودہ رخصت بطرف ڈیرہ فرمودند۔ باز کپتان صاحب تصویر فیض تاثیر سرکار دولت مدار و دیگر سرداران عالی شان بدست آدم معتبر خود بخدمت لاٹ صاحب فرستاد لاٹ صاحب تصاویر واپس فرستادہ ارشاد داد کہ کپتان صاحب بہرہ یاب شدہ اسم بہ اسم سرداران عالی شان گذارش سازد۔ باز کپتان صاحب حاضر گردیدہ اسم بہ اسم سرداران عالی و مبرہن ساخت۔ باز سرکار دولت مدار استفسار ساختند کہ کپتان صاحب چہ نذر بخدمت لاٹ صاحب دادہ بود و لاٹ صاحب چہ ضیافت حوالہ فرمودند صاحب مسطور بہ اظہار پرداخت کہ در آئین صاحبان رسم نذر و ضیافت نیست۔ باز فرمودند کہ لاٹ صاحب جنگی بدریافت ملاقات راحت آیات لاٹ صاحب ملکی خواہد پرداخت۔ صاحب مذکور عرض نمود کہ امید قوی است کہ لاٹ صاحب جنگی بحصول مواصلت لاٹ صاحب ملکی سرور موفور حاصل خواہد کرد۔ باز فرمودند کہ لاٹ

صاحب ملکی ہم در ڈیرہ لاٹ صاحب جنگی خواہد آمد - صاحب مشار الیہ بیان نمود کہ
خواہد آمد و در میز یک جا طعام خواہند خورد - باز پرسیدند کہ حکم لاٹ صاحب ملکی بر لاٹ
صاحب جنگی چہ قسم مے باشد صاحب مومی الیہ بر زبان آورد کہ لاٹ صاحب جنگی
تابع لاٹ صاحب ملکی است - باز مستفسر شدند کہ چہ قدر افواج ہمراہ لاٹ صاحب
ملکی خواہد آمد - صاحب معز الیہ گذارش کرد کہ صد جوان شایستہ ہمراہ خود مے دارند و پلٹن گذاشتہ
آمدہ اند - باز استفسار از عمر لاٹ صاحب فرمودند صاحب مسطور بر زبان آورد کہ پنجاہ
سال عمر لاٹ صاحب ملکی میباشد - باز پرسیدند کہ کپتان صاحب کدام روز در
لودھیانہ تشریف خواہند آورد میکشن صاحب از زبان فراست نشان ظاہر نمود کہ
بتاریخ شانزدہم ماہ پھاگن کپتان صاحب از لودھیانہ خواہد آمد و نواب صاحب
بطرف دہلی خواہد رفت - باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ اگر صاحب لوک متوسل
کسے سردار باشد و در جنگ ہمراہ صاحبان مقابل شود و قبایلان او در ملک صاحبان
بودہ باشند چہ طور صاحبان سلوک ہمراہ متوسلان او مے سازند - مشار الیہ بیان نمود کہ اگر صاحب
لوک وقت جنگ در ڈیرہ خود اقامت دارد بہایت خوب و احسن مے انگارند و اگر در جنگ
مستعد شود او را بر وقت معین سزا مے دہند و قبایل او را ہیچ تکلیف و مزاحمت نمے
رسانند - باز سرکار دولتمدار فرمودند کہ لاٹ صاحب ملکی در کدام قلعہ متحصن بود و فرا سیان
محاصرہ کردہ و یورش دلاورانہ نمودہ قلعہ را متصرف ساختہ لاٹ صاحب را اسیر پنجہ
تقدیر کردہ بردند - فرید صاحب در سرکار عالی گذارش ساختہ عرض نمود کہ راست و درست
است - باز سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند کہ در ایام سابقہ محاصرہ قلعہ میانی علاقہ
رام گڑھیہ ہا ے شدہ بودند دیوان محکم چند پیغام بہ محصورین فرستاد کہ اگر قلعہ را گذاشتہ
بیایید معافی تقصیر شما خواہد شد در صورت دیگر حملہ و یورش نمودہ مے شود محصورین جواب صاف
دادند + نترسد بلاے کہ شب در میان + صبحی سیلاب دریاے آمدہ و مورچال برخاست شد
باز میکشن صاحب گذارش کرد کہ در میان صاحبان عالی شان رسمے است
مستقرہ کہ اگر سپاہیان از اندرون قلعہ مے آیند معافی تقصیر مے سازند در صورت دیگر جملہ مقتول
و مذبوح مے نمایند - باز سرکار والا فرمودند کہ دو گورہ فرنگی در بھرت پور بہ سر دادن گولہ توپ
مشغول بودند صاحبان بعد از فتح بھرت پور آنہا را روبروے توپ کردند مشار الیہ عرض نمود کہ

راست و درست است - بتاریخ دہم متصل نورپور و فیض پور عرضی الارڈ صاحب
گذارش گردید که در دوابه بمشاهده قلعه شب قدر وغیره پرداخته اگرچه قلعه سنگین و متین است
لیکن برج هاے بلند و مرتفع نیست اگر ارشاد والا صادر شود قلعه دیگر نو احداث کرده شود و قحط سالی
در پشاور بسیار است در جواب آن ارشاد والا صادر شده که بنابر معافی محصول گندم ارشاد
عالی صادر شده امید قوی که بیوپاریان نظر بر منافع خودهاے غله کثیر به آن روے آب خواهند برد
عرضی راے گوبند جس مع مراسله کپتان صاحب بمطالع لطف ساطع درآمده بمضمون
صدر و اراده لاٹ صاحب بطرف دهلی و من بعد بطرف شمله و سپاٹو و لودهیانه
و باز ملاقات بهجت آیات سرکار دولت مدار و بعده در امرت سرجی و لاهور و سیر مکانات
ناحیه لاهور و مقبره جهانگیر شاه و شاله باغ وغیره - در جواب مراسله کپتان صاحب
زیب اندراج یافته که آنچه سخنان تشدید اتحاد کرده اند همین امید و توقع است و آنچه احراز ملاقات
انفراح آیات دوستان یک دل بعد از برسات مقرر کرده اند موسم شگوفه گلزار نیست لیکن
گلستان همیشه بهار مواصلت کثیر الافادت محبان سراسر نزهت آثار است - دیگر کپتان
صاحب تلی ساخته که بخدمت لاٹ صاحب گذارش کرده بود که عرصه دید وادید بسیار
بعید است لاٹ صاحب فرمودند که در انتظار ملاقات شوق زیاده مے شود - باز سرکار والا فرمودند
که بطرف کپتان صاحب نوشته شود که هرگاه ورود راحت آمود در لودهیانه بیارند فی الحال
در سرکار ذوالاقتدار مرقوم سازند که موافق صلاح صواب اندیش و مشوره مصلحت کیش آن مهربان صمیم
معتبرے بطرف لاٹ صاحب فرستاده خواهد شد - دیگر استحکام روابط وداد زبانی کپتان
صاحب بدریافت آمده که لاٹ صاحب فرموده که حسب الاجازت صدر براے دریافت
ملاقات سرکار عالی مدار آمده ام استدعاے چنان بود که بعد از انقضاے موسم برشکال و استعداد
حرارت آفتاب عالم تاب در سری امرت سرجی از دریافت معانقه جسمانی احتظاظے کافی و
التذاذے وافی حصول ساخته من بعد دید وادید سرداران عالی شان و مشاهده افواج آئین و سواری
کرده شود و هم قواعد افواج همراهی معاینه نموده آید درین صورت اگر مرضی مبارک سرکار والا مدار و ملاقات
بهجت سمات بسرعت و شتابی بوده باشد پس در طریق انیق تشید مبانی وداد مرقوم کلک محبت
سلک شود که جریده طور به ادراک ملاقات دوستان مسرور شده آید لیکن موسم گرما دست به گریبان
دارد - جواب مراسله مشعر توثیق روابط ائتلاف زیب اندراج یافته - باز مستفسر از میکنش صاحب

شدند که قبیلیان **لاٹ صاحب** همراه آمده اند - باز **میکنش صاحب** اظهار نمود که دو خواهران **لاٹ صاحب** همراه آمده اند - بتاریخ یازدهم سرکار دولتمدار از **فیض پور** انتهاض فرموده در موضع **ٹھکر بهو چهر** نزول فیروزی شمول آوردند - پروانجات بنام سرداران عالی شان و سرگردگان سمو المکان برای تیاری وردی نو بنابر موجودات **لاٹ صاحب** زیب ترقیم پذیرفته اند - باز سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که عرصه شش ماه در ملاقات می باشد وردی بسهولیت و کفایت تیار خواهد گردید - اخبار **پشاور** واضح رای اشرف گردیده که سواران افغانان بسبب انقلاب طبایع از **علی مسجد** بیرون آمدند و ازین طرف سواران **الارڈ صاحب** به اشتعال نوایر جدال و قتال پرداختند - از تائید اقبال سری اکال پورکه جی افغانان قدم بعقب گذاشته رفتند و فتح **خالصه جی** بمنصه اعلان رسیده - سرکار دولت مدار فرمودند که بسیار مبارک و احسن شده - از روی اخبار شرقیه حالی رای بیضا ضیای گردیده که **لاٹ صاحب** بطرف **راجگان هند** قلمی فرموده که **راجگان عالی شان و سرداران سمو المکان هند** در خانه های خود قیام پذیر شوند و کیلان خود را مع جواب و سوال خود های حاضر سازند که حسب المشوره تمام مطالب و مقاصد معروضه هر یک زیب انصرام خواهند یافت - **فقیر عزیز الدین** گذارش نمود که دو آرزوی در آئینه ضمیر منیر آفتاب نظیر **لاٹ صاحب** پرتو انداز می باشد - یکی ملاقات سرکار دولتمدار و سرگردگان کلان کلان - دوم اظهار مطالب مفوضه زبانی خود سرکار دولت مدار فرمودند در حین دل گزین معانقه جسمانی تمام احوال هذا مفصلاً و مشروحاً معلوم خواهد گردید ارشاد والا زبانی **فقیر شاه الدین** به **میکنش صاحب** شعشه ظهور یافته که فردا رایات عالیات در **کهای جاگ** و پس فردا در **مدران** و باز اراده **دار السلطنت لاهور** مرکوز صفحه ضمیر منیر است و بتاریخ دوازدهم انتهاض رایات عالیات بطرف **کهای جاگ** و بتاریخ سیزدهم بدرشن **منجی صاحب** مشرف شده مبلغ ست صد روپیه ارداس نیاز اساس کنانیدند و متصل **موکی و مانگٹ** رونق بخش شدند - **وکیل راجه سوکیت و منڈی** مع یک راس اسپ و یک دست جرعه باز و چند نافه مشک بشرف ملازمت پرداخت مبلغ یک صد روپیه وجه ضیافت عطا گردید - زبانی **رتن سنگه گڈوئی** - **راجه کلان** گذارش ساخت که عزیمت سرکار دولتمدار بر میله **بیساکهی** اگر بطرف **پرمنڈل** لمعه ظهور بخشد احسن و اولی است پس ارشاد والا صادر شود که به تیاری ضیافت و دیگر لوازمات مطلوبه در

جموں پرداختہ آید کہ مراد و مقاصد دلی است کہ یک مرتبہ نزول فیروزی شمول حضور لامع النور در جموں شعشعہ بروز پذیرد فرمودند کہ قریب یک و نیم ماہ در بیساکھی باقی است و اعتبار سرکار دولت مدار بر روز فردا نیست کہ چہ قسم از قوۃ بفعل بمنصہ اعلان خواہد رسید ✢

تشریف آوری در شرق پور - عرضی سلطان محمد - بہرہ یابی وکیل راجہ کہلور عرضی تھانہ دار جلال آباد - اخبار کابل - عرضی محمد زمان خان - عرضی رائے گوبند جس - ارشاد والا بہ صاحبزادہ کھڑک سنگھ - عرضی کنور جی عرضی دیوی سہائے - شکار شیر - رونق بخشی برگذر اٹاری - عرضی اوی تابیلہ صاحب - عرضی راجہ ہیرا سنگھ - ورود میمنت آمود در لاہور ماموری صاحبزادہ بطرف وزیر آباد - بہرہ یابی پسران سلطان محمد خان مشاہدہ کاغذ عہد نامہ شاہ شجاع الملک - پروانہ بنام رائے گوبند جس پروانہ بنام گلاب سنگھ - شرف یابی الھی بخش - عرضی رائے گوبند جس آمدن وکیل راجہ جیند والہ - ورود مراسلہ کپتان صاحب - اخبار پشاور - عطائے مبالغ بابت تیاری وردی ✢

بتاریخ چہاردہم سرکار دولتمدار در شرق پور رونق بخش شدند - عرضی سلطان محمد خان مشعر بہرہ یابی خود مع اسپان عمدہ اعلیٰ گذارش شد - ارشاد والا صادر گردید کہ اسپ مثل پہلوان ہمراہ خود باید آورد - حسب العرض راجہ کلان وکیل راجہ کہلور مع یک راس اسپ و یکدست باز بہرہ یاب گردید و مراسلہ راجہ آنجا در باب اشتیاق دریافت ملازمت کیمیا خاصیت بنظر مبارک گذرانید - در جواب آن امر جلیل القدر زیب ورود پذیرفتہ کہ در امرت سر جی آمدہ شرف یاب جناب والا باید شد - بتاریخ ہفدہم در موضع دہانگی عرضی غفور خان صوبہ دار جلال آباد مشعر ہنگامہ و فساد باذکر خان و شکست فاحشہ خان مسطور و عزم نیاز مند در شرف یابی سرکار والا گذارش شد - در جواب آن پروانہ صادر گشتہ کہ بشرط حاضر باشی و خدمت گذاری جاگیر عطا خواہد گردید - اخبار کابل بمطالع فیض ساطع درآمدہ کہ وکیل روس والہ نزد دوست محمد خان ظاہر کردہ کہ پسر خود را ہمراہ اینجانب کردہ باید داد کہ استحکام شیرازہ اتحاد و استقرار عہد و پیمان شما ہمراہ پادشاہ کنانیدہ خواہم داد دوست محمد خان بر زبان آوردہ کہ استدعائے و تمنائے ارتباط روابط ائتلاف مؤالفت آیات با صاحبان عالی شان بنا بر قرب و جوار حد و حدود

میباشند و ملک روس واله دور دست و بعید است و برنس صاحب از قیل و قال
سرداران ولایتی در تعجب و استغراب که بوقت شب بنوع دیگر و صبحی بطرز علیحده میباشند و سردار
دوست محمد خان بطرف اربابان پنجتار و الیف زئی بنابر هنگامه آرای به افواج سرکار
دولت مدار قلمی ساخته و آنها در جواب آن نوشته اند که از روزیکه راجه گلاب سنگهه درین ملک
وارد شده در وجه تمامی اربابان خلاع فاخره حواله نمود حالا هرگز هرگز هنگامه آرای نمے شود - عرضی محمد زمان
خان بنابر شرف یابی بمطالع فیض ساطع در آمده - در جواب آن ارشاد والا صادر شده که پسر خود را شرف یاب
جناب والا باید ساخت - هرگاه هنگام احضار سرکار دولتمدار با و جاگر عطا گردید پس شما آمده حاضر شوند -
عرضی رائے گوبند جس گذارش شد که بتاریخ سیزدهم ماه پهاگن کپتان صاحب وارد
لودهیانه و بتاریخ چهاردهم نیاز مند بشرف ملازمت کیمیا خاصیت مستسعد شده کپتان صاحب
استفسار نویدات صحاح مزاج وهاج سرکار دولت مدار فرموده مستفسر شدند که سرکار والا در کدام جاے
تشریف میدارند بنده ظاهر نمود که در سیر و شکار مشغول اند - باز کپتان صاحب فرمودند که مراسله
مشعر قیل و قال لاٹ صاحب زیب ترسیل مے پذیرد در سرکار دولتمدار رسانیده و جواب طلب باید
باید داد و هرگاه مراسله مے دهند ارسال جناب والا خواهد نمود - پروانه بنام صاحبزاده والا زیب اندراج
یافته که بتاریخ نوزدهم سرکار دولتمدار در لاهور رونق بخش مے گردد - دیگر یالفه سوار جرار شایسته را
وردی نو بنابر مشاهده لاٹ صاحب تیار باید کنانید - عرضی کنور جی مشعر موجودات افواج
هری پور و نورپور و کانگره و درشن سری جوالاجی و عزم ٹیره و طلب گاری النه بنابر ایام
هولی گذارش شد - تنخواه مبلغ یک هزار روپیه بابت النه بنام سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه قلمی
شده - عرضی دیوی سهاے ماموره کشتی هاے بمبئی گذارش گردید که عبور از دریاے ستلج ساخته
ملاقات با نواب صاحب بهاول پور در خان پور ساخته و مبلغ سه صد روپیه بابت محصول
حواله ساخته - هنگام رخصت نواب مسطور مبلغ یک صد روپیه به بنده و مبلغ سه صد روپیه به صاحب
لوک حواله ساخته - من بعد خبر ورود برادر خلیفه بد نهاد بنابر غصبیدن کشتی هاے در اثناے راه
واضح شده و نواب مسطور پنج هزار سپاهی همراه کرده داده که بحفاظت تمام کشتی هاے از حدود نواب
رسانیده بدهند که در راه تکلیف و خلش نرسد فرمودند که آینده هم عرضی مشعر تمام اخبار نویسان باید بود -
وقت سه پهری بتاریخ نوزدهم مع میکشن صاحب بنابر شکار شیر متوجه شدند و شکار شیر فرموده
مراجعت ساختند - بتاریخ بیستم بر گذر اٹاری نزول فیروزی شمول گردید - عریضه اوی تابیله صاحب

بنظر مبارک گذشتہ کہ غلام را لیاقت و قابلیت کارداری نیست - کمان افسری برافواج جلوہ نمایش پذیر دیا مطلب درسہ کارہ دولتمدار گرد و مشار الیہ تصویر سگ بر مہر عریضہ انکسار خود کردہ بود وجہ این معنے از میکشن صاحب استفسار ساختند گذارش کرد کہ در آئین صاحبان عالی شان رسمے است متحقق باہر کس کہ ملازم و متوسل میشود مثل سگ مے گردد - راجہ ہیرا سنگھ بنابر مداخلت لاہور گذارش ساخت فرمودند کہ بخیریت و عافیت بروید و بنام خلیفہ نور الدین جہت شلق ہنگام رسیدن راجہ مسطور ارشاد والاصادر شدہ - بتاریخ بیست و یکم سرکار دولت مدار رونق بخش لاہور شدند۔ صاحبزادہ بلند اقبال و جماعہ دار خوشحال سنگھ و بھای صاحبان حاضر شدند احوال عریضہ اوی تابیلہ صاحب و تصویر سگ بیان فرمودند - جماعہ دار جی گذارش ساخت کہ در قواعد پلاٹن مثل سگ شدہ ام کہ ہر وقت شور و غوغا کنان عقب پلاٹن میباشم شنیدہ خندہ فرمودند باز بھای صاحبان فرمودند کہ اوی تابیلہ صاحب بنابر عاجزی و فرمان برداری تصویر سگ بر مہر خود ثبت کردہ فرستادہ است - بتاریخ بیست و سوم ارشاد والا بہ صاحبزادہ بلند اقبال گردید کہ در وزیر آباد رفتہ حساب عنایت الہی مع دفتریان و منشیان باید گرفت چنانچہ صاحب زادہ حسب الارشاد روانہ شدہ - من بعد بموافق عرض راجہ کلان پسران سردار سلطان محمد خان شرف یاب شدند - سرکار والا استفسار احوالات دوست محمد خان فرمودند او شان گذارش نمودند کہ دوست محمد خان رخت ناکامی در کابل میدارد و جواب و سوال استقرار عہد و پیمان ہمراہ برنس صاحب میدارد باز میکشن صاحب اظہار ساخت کہ دوست محمد خان استقرار عہد و پیمان حدودات تا اٹک مد نظر میدارد صاحب لوک تا درہ خیبر بزبان فراست نشان مے آرد - باز سرکار والا ارشاد فرمودند کہ عہد نامہ شاہ شجاع الملک حاضر سازند قلمی بود کہ حدودات شکارپور ملک پشاور و ٹانک و بنون و عیسیٰ خیل و مورتھہ و سنگھرولہ و ڈیرہ اسمٰعیل خان و ڈیرہ غازی خان و کالہ باغ و روجہان تا درہ خیبر مقرر شدہ و حصہ سرکار والا مدار بابت عمل و دخل شکارپور و تحایف بابت تصرف جلال آباد و کابل خواہم داد بعد مطالعہ ہذا فقیر عزیز الدین و لالہ کشن چند نزد میکشن صاحب مامور شدہ کہ مطالعہ ہذا باید کنانید پروانہ عالی نشانہ بنام رائے گوبند جس قلمی شدہ کہ تیاری معتبر سرکار والا بطرف لاٹ صاحب درپیش است ہر کس از سرداران عالی شان کہ مرضی مبارک کپتان صاحب بودہ باشد برعہدہ وکالت فرستادہ شود - گلاب سنگھ پوہو وندیہ بطرف وزیر آباد

همراه رکاب صاحبزاده معز الیه بامور شده و مبلغ پنجاه هزار روپیه از تنخواه جهت تقسیم پلٹن بنام عنایت الله قلمی شده - **الهی بخش داروغه توپ خانه** یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانیده مستدعی وراثت جاهان خود گردید - پروانه عطاے وراثت زیب صدور یافته و بطرف بنا میول عز ماموری پذیرفته - عرضی **راے گوبند جس** بنظر مبارک اثر در آمده که **کپتان صاحب** از زبان مبارک فرموده اند که **خسر پوره شاه شجاع الملک بطرف کابل** روانه مے شود - پروانه راهداری زیب ترقیم پذیرد - حسب العرض راے مسطور پروانه راهداری زیب تبلیغ یافته - **معتبران راجه جیند واله** مع یک راس اسپ و بیست و یک پارچات نفیسه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختند - سرکار دولت مدار استفسار شدند که **سروپ سنگه** در کدام جاے اقامت میدارد گذارش شد که در **شاه جهان آباد** بخدمت **لاٹ صاحب** شرف یاب است فرمودند که بسیار مستحسن شد که حالا بند و بست به آئین بهین و طرز دل گزین خواهد شد - مبلغ سه صد روپیه وجه ضیافت و مبلغ یک صد روپیه در وجه جلوانه اسپ و حمایل تحایف عطا فرمودند - مراسله **کپتان صاحب** بمطالع لطف ساطع در آمده که بعد از چند یوم **لاٹ صاحب** در لودهیانه تشریف مے آرند کدام تحفه شایسته بنابر ملاقات دوستان رسانیدن تحایف امور شود سرکار دولتمدار از **فقیر عزیز الدین** استفسار فرمودند که اسم کدام سردار **کپتان صاحب** قلمی ساخته اند - **فقیر جی** ظاهر نمود که **کپتان صاحب** اسم کسے سردار مرقوم نساخته اند فرمودند که بطرف **کپتان صاحب** قلمی نمایند که اسم هر کس از سرداران عالی شان که صلاح بوده باشد نوشته بفرستند که مع تحایف مامور کرده شود - اخبار **پشاور** گذارش گردید که سردار **سلطان محمد خان** و **لارڈ صاحب** بایکدیگر در اکل طعام مشغول شدند - باز صاحب مسطور ظاهر ساخت که والده شما سلاح پوشیده در بار مے سازد - این آئین مستحسن و خوب نیست چراکه عالم عورات را ستر و حجاب کار است چنانچه موافق اظهار صاحب مسطور مشار الیه والده خود را در پرده و ستر نشانیده است - بتاریخ بیست و نهم بنا بر تیاری وردی پلاٹن سپاه حواله شدند که به کفایت و سهولیت وردی نو تیار باید کنانید - **صدقات و خیرات روز سنکرانت ماه چیت سمت ۱۸۹۵ - عیش و نشاط روز هولی مبارک - عرضی راے گوبند جس** مراسله **کپتان صاحب** بماموری **فقیر عزیز الدین** و **لاله کشن چند** نزد **میکشن صاحب** - **ارشاد به بهاے صاحبان** جهت مشاهده **تحایف لاٹ صاحب** - **بهره یابی**

هولک چند ودان چند - رخصت جماعه دار گورمکهه سنگهه بطرف گنگاجی
عرضی راجه هیرا سنگهه - اخبار دهلی - ارشاد به افواج درباب اقامت میان میر
انتهاض رایات عالیات بطرف پرمنڈل - پروانه بنام سردار فتح سنگهه بنام سردار فقیر امام الدین - تشریف فرمای در لونار و تنخواه بنام کارداران بنام متوالیه
پروانه بنام مصر بیلی رام - رونق بخش در ظفروال و پرمنڈل شرف
یابی راجه گلاب سنگهه - بهره یابی در پرمنڈل - صدقات و خیرات
در آنجا - مراسله راجه جیند واله - عرضی کنور نونهال سنگهه رخصت راجه جی بطرف جموں

روز سنکرانت ماه چیت سمت ۱۸۹۵ بدستور سابقه صدقات و خیرات فرموده من بعد در عیش و نشاط ۱۸۹
ایام هولی مشغول شدند آنچنان سحاب احمری شفقی التمه نمودار شد که زمین و آسمان سرخ بنظر
نظارگیان مے آید - بتاریخ دوم و سوم ماه چیت ایضاً مشغول در فرحت و سرور مشابه هولی و نغمه
طوایف رقاصه توجه موجب مصروف فرمودند - بتاریخ سوم عرضی راے گوبند جس بمطالع فیض ساطع
در آمده که یک صاحب لوک از ولایت در لودهیانه وارد شده بدریافت ملاقات راحت
آیات کپتان صاحب مسرور شده برزبان آورده که بداعیه شرف یابی و متوسلی سرکار
دولت مدار به قطع مراحل و طے منازل پرداخته آمده ام - کپتان صاحب ظاهر ساخت
که سرکار دولت مدار مسافر نواز است و بهمه صفت موصوف است البته منسلک در سلک
متوسلان خواهد شد - چراکه سرکار دولت مدار به کپتان صاحب فرموده بودند که مرضی حضور انور این
است که یک یک صاحب لوک در پلٹن بوده باشد - راجه کلان گذارش نمود که سرکار
والا مدار یک مرتبه صاحبان عالی شان را طلب فرمایند روزمره آمدن صاحبان مستحسن نیست
در جواب عرضی انکسار پروانه بنام راے گوبند جس صادر شده که صاحب لوک حسب
الاجازت کپتان صاحب مشرف در حضور والا گردد که بموجب مرضی نوکری شسته ظهور خواهد یافت
باز مراسله کپتان صاحب بمطالع لطف لامع در آمده که لاٹ اکلینڈ صاحب بطرف
برنس صاحب ظلی ساخته اگر دوست محمد خان در تابع داری و فرمان برداری و حاضر
باشی سرکار والا سعادت اندوز است انسب و احرے درین صورت ارتباط ضوابط اتحاد
به صاحبان مستحکم و مستوثق که خانه سرکار خالصه جی و صاحبان واحد است و بوجهی
فیما بین سرکارین عالیین جدای نیست در ظهور استحکام بناے هذا وکلاے روس را

روانه سازد و ربقهٔ اطاعت و انقیاد سرکار بن عالمین در رقبهٔ جان اندازد و آنچه سرکار والا استفسار بنا بر
روانگی معتبرے در آئین مواحدت و موافقت فرموده اند صورت ہذا برایں نمط که در ایام سابقه دیوان
موتی رام و سردار ہری سنگھ مع فقیر عزیز الدین آمده بودند حالا سردار لہنا سنگھ
مجیٹھیه با سردار اجیت سنگھ سندہانوالیه و فقیر را مامور فرمایند من بعد
فقیر با تدبیر و لاله کشن چند نزد میکنش صاحب مامور شدند که مراسله ہذا میکنش
صاحب اطلاع باید کنانید. دیگر عزم بالجزم سرکار دولت مدار بطرف وزیر آباد مصمم که موجود
افواج سواری وارد لیان که از پشاور آمده اند در آنجا ملاحظه کرده شود و ہم نسق و نظام علاقه
اوی تابیله صاحب بعه ظهور پذیرد. فقیر تمام احوال به میکنش صاحب ظاہر
ساخت مشار الیه بر زبان آورد که در کوچ و مقام ہمراه رکاب فیروزی تاب شامل خواہم ماند.
باز بھائی رام سنگھ و بھائی گوبند رام حاضر شدند. سرکار والا فرمودند که در توشه خانه
مصر بیلی رام رفته تحالیف مرسل لاٹ صاحب مہیا و مجتمع باید کنانید و من بعد
تحالیف مذکور در سرکار والا باید آورد. پسران مولک چند و دان چند نذرات گذرانیده
حاضر شدند و بنا بر واگذاری ضبطی جاگیرات خودہا در سرکار دولت مدار گذارش ساختند. پروانه
واگذاری جاگیرات زیب ارتام پذیرفته. جماعه دار خوشحال سنگھ و بھائی گورمکھ سنگھ
پروانگی روانگی سری گنگا جی از سرکار دولت مدار درخواست نمودند ارشاد والا صادر شد
که بزودی زود اشنان ساخته در امرت سر جی حاضر شوند. مراسله بنام کپتان صاحب
مشعر روانگی جماعه دار جی و بھائی گورمکھ سنگھ حسب الارشاد والا زیب ارتام پذیرفته.
من بعد لاله کشن چند و فقیر شاه الدین نزد میکنش صاحب بنا بر ارتام کنانیدن
چٹھی راہداری روانه شدند که درین وقت جماعه دار و بھائی مسطور مع پنج زنجیر فیل و یک
بگھی و بیست راس اسپان و شتران و چہل نفر سواران روانه سری گنگا جی شده اند در
آئین تشیید اساس اتحاد در اثنائے راه احدے مزاحم و متعرض نشود. راجه ہیرا سنگھ
گذارش نمود که سرکار دولتمدار روز مبارک ترودشی ماه چیت خواہش اشنان پر منڈل
فرمایند بسیار احسن و انسب است. اخبار دہلی بنظر فیض اثر گذشته که لاٹ صاحب
قریب ہشت یوم در شاه جہان آباد اقامت با فرحت و مسرت ساخته تمام وکیلان
راجگان دوابه ستلج و جمن و کاردارانش وغیره مع نذرات و تحالیف و اسپان بشرف ملازمت

سعادت اندوز شدند و اسباب کثیر و خطیر آن قدر جمع و فراهم شده که در ایام سابقه این قدر گاہے یک جا نشده و لاٹ صاحب و کیلان و عوائد را خلعت ہفت ہفت پارچه و یک یک راس اسپ عطا ساخته رخصت نمود - پروانجات تفقد آیات بنام افواج سواری گھوڑ چڑھا و چاریاری و جرنیل رام سنگھ وغیره زیب صدور یافته که درین وقت سرکار دولتمدار جریده طور بنا بر اشنان پرمنڈل روانه شده و حسب الارشاد شمایان در میدان میان میر قیام پذیر شوند و موافق صدور امر عالی در امرت سرجی آمده بهره یاب گردند - صبحی روز شنبه بتاریخ ششم از لاہور انقباض رایات عالیات فرموده شب باش در اولیا پور و روز دوم بتاریخ ہفتم در فتح گڑھ یعنی کوٹه پروانه بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیه و فقیر امام الدین بنا بر مرمت شکست و ریخت دیوار شهر پناه امرت سرجی و تصفیه رام باغ و کول سر و شیش محل زیب صدور یافته - بتاریخ ہشتم در تونتار - پروانه بنام کارداران سرداران سندہان والیه مع تنخواه مبلغ ہشت صد روپیه بنا بر ضیافت قلمی گردید و ارشاد والا بنام مصر بیلی رام پرتو صدور بخشید که از لاہور کوچیده اندرون قلعه گوبند گڑھ قیام به استقلال تمام باید ساخت و اسباب تحائف لاٹ صاحب و مبلغ پنج لک روپیه تقسیم واله همراه باید آورد که در امرت سرجی طلب تقسیم خواہد شد - بتاریخ نہم از ظفروال پنج کروه و بتاریخ دہم در پرمنڈل توضع و بتاریخ یازدہم برچاه کملہ راجه گلاب سنگھ مبلغ پانصد روپیه و یک صد و یک ٹینکی و یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانید - بتاریخ دوازدہم بر پرمنڈل شرف یاب شدند - راجه کلان یکصد و یک ظروف شیرینی در سرکار دولتمدار و بیست و یک ظروف در ڈیره میکش صاحب و دیگر سرکردگان عالی شان رسانید - بتاریخ سیزدہم وقت سه پہری بدرشن سدا شیو جی بهره یاب شده و اشنان سری گنگا جل فرموده مبلغ پانصد روپیه ارداس نیاز اساس کنانیدند بتاریخ چہاردہم مبلغ پنج ہزار روپیه نقد و یک زنجیر فیل و دو راس اسپان و پنج گاگر طلائی و پنج تصویر طلائی و پنجاه و یک پوشاک و پنج پنج روپیه سرے خانه برہمنان و مستحقان لله فرمودند مراسله راجه جیند واله مشعر ترخیص ساختن پروہت وران سنگھ گذارش شد در جواب زیب ارقام رفته که رخصت از امرت سرجی لمعه ظهور خواهد بخشید - پروانه بنام کنور نونہال سنگھ قلمی شده که در امرت سرجی اقامت باراحت و مسرت باید ساخت که عنقریب دائره دولت و اقبال در آنجا رونق بخش مے شود - من بعد بسواری خاصه زر افشانی در شہر

پر منڈل ساختہ بلاحظہ دکاکین توجہ موجہ معروف فرمودند - راجہ کلان حسب الارشاد روانہ جموں گردید کہ بہ تیاری ضیافت وغیرہ لوازمات مطلوبہ اسباب ضروریہ پردازد +

انتہاض از پر منڈل - تشریف آوری در بان سرو سرو ٹمن سر رسیدن ضیافت از راجہ سوچیت سنگھ - رونق بخشی در جموں و گرفتن ضیافت وغیرہ از راجہ کلان - احضار میکشن صاحب و گفتگوے عالم اتحاد - شرف یابی جموالان - دیدار فقیر الف شاہ - تشریف فرمای در محل ہاے و درشن ٹھاکران - وقت شب روشنای چراغان +

بتاریخ چہاردہم ماہ چیت از پر منڈل انتہاض رایات عالیات فرمودہ رونق بخش بان سر و بتاریخ پانزدہم در سرو ٹمن سرو بتاریخ شانزدہم کوچ کردہ از جموں معتبران راجہ سوچیت سنگھ شرفیاب مبلغ ہشت ہزار روپیہ وجہ ضیافت رسانیدہ درباب رونق بخش شدن سرکار دولت مدار در رام نگر مکرر آگذارش کردند بزیور قبول محلے نگردید کہ راہ سخت و دشوار گذار است - بتاریخ ہفتدہم در اثناے جموں راجہ کلان وغیرہ جموالان مع نذرات و سروارنہ حاضر شدند - باز در جموں رونق بخش گشتہ زرافشانی بر تمام خلایق فرمودند و ہمراہ میکشن صاحب سخنان تشید اساس اتحاد فرمودہ تعریف کوہستان فرمودند کہ ملک بسیار سرد و ہواے برودت ناک و ہرجاے انہار روان است خوب مکان گلگشت و سرد است - بتاریخ ہژدہم از منڈی سواری فرمودہ در باغ ملکا زمانی دہلی والہ تشریف فرماے و مبلغ پنجاہ روپیہ در وجہ باغبانان عطا فرمودند - باز در باغ پنڈت جہلا و باغ وزیر کسیر سنگھ رونق افروز گردیدہ و انعام بخشیدہ و مراجعت فرمودہ داخل بیچو بہ متصل منڈی شدند و سرداران حاضر شدند - راجہ کلان پارچات نفیسہ و اسپان مع زین طلای و نقرہ و یازدہ با زین طلای و زین نقرہ - ہفت سادہ و دو براے سرکار پنج طلای دو نقرہ دو سادہ یک دو زنجیر فیل با ہودہ طلای یک نقرہ یک نقد مبلغ پنجاہ و یک ہزار روپیہ پارچات نفیسہ وغیرہ یک صد و یک رقومات جواہر پنج عدد مالاے مروارید بازوبند سرپیچ جوڑہ کڑہ طلای انگشتری الماس و دو دست باز سرکار والا اقتدار تمام اسباب بہ میکشن صاحب مشاہدہ و معاینہ کنانیدند باز راجہ کلان بہ تمامی سرداران و عملہ و فعلہ وجہ ضیافت حوالہ ساخت کہ تفصیل آن مناسب است تا بر دانش مندان روزگار مخفی و محتجب نماند - میکشن صاحب نقد مبلغ یالفید روپیہ پارچہ سیزدہ یکراس اسپ بازین نقرہ - رقم پنج ہانہ مروارید سرپیچ - سردار اجیت سنگھ

نقد مبلغ پانصد روپیہ - پارچہ ایضاً - اسپ با زین نقرہ - سردار جوند سنگھ ایضاً - سردار
گوجر سنگھ ایضاً - گلو خان نقد مبلغ سہ صد و بیست و پنج روپیہ پارچات ہفت عدد -
سردار پنجاب سنگھ نقد ایضاً پارچات ایضاً اسپ ایضاً - جہنڈا سنگھ پارچات
ہفت نقد مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ - رتن چند ریش والہ مبلغ یک صد و
بیست و پنج روپیہ جوڑہ چادر پشمینہ و دستار - لالہ کشن چند جوڑہ چادر و دستار - منشی
کاہن چند ایضاً - پروہت راجہ جیند والہ پارچہ پنج نقد مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ
رامدیال وکیل کپتان صاحب پنج - گنہیا لعل برادر ریش چہار - دیوان سنگھ
دوپٹہ بنارسی و دستار - برادر رتن چند دوگل ایضاً - شاہو داروغہ جوڑہ چادر پشمینہ
و دستار و نقد مبلغ پنجاہ و یک روپیہ - عملا سنگھ کھیس و دستار و نقد ایضاً - میرو کہرا ے
کھیس و دستار - مصر گوبند ایضاً - رام جی ایضاً - بابلو پرمی پنج پوشاک ہر دو تلنگ کھیس
و دستار دو دو - لعل سنگھ کمیدان نقد مبلغ پنجاہ و یک روپیہ - کھیس و دستار -
بھان سنگھ ایضاً - پرتاب سنگھ ایضاً - جگت سنگھ کمیدان رجمن
ہیرا سنگھ ایضاً - عوضی خان فیلبان ایضاً - ہر دو چہتری بردار نقد مبلغ دہ
روپیہ دوپٹہ و دستار یک یک بہ ہر دو چہار عدد - جماعہ داران ہر سہ فراش خانہ
نقد مبلغ سی و سہ روپیہ سہ سے نفر مبلغ دہ روپیہ کھیس سہ دستار سہ - دیگر فراشان
سہ سے نفر مبلغ پنج پنج روپیہ - عطر سنگھ چھولی جوڑہ چادر پشمینہ و دستار -
امیر سنگھ ایضاً - رتن سنگھ گڈوئی چادران و دستار و نقد مبلغ پنجاہ و یک روپیہ
کاہن سنگھ ایضاً - جواہر سنگھ کھیس و دستار - جوالا سنگھ ایضاً - چیت سنگھ
لانگری نقد مبلغ بیست و یک روپیہ - کھیس و دستار - امیر سنگھ ایضاً - گلی کھیس
و دستار - ہرنام سنگھ طفل خورد نقد مبلغ بیست و یک روپیہ - کھیس و دستار
ہرکشن ایضاً - وکیل سندھانوالیہ ایضاً - وکیل جماعہ دار جی ایضاً -
وکیل اودی تابیلہ صاحب نقد مبلغ سیزدہ روپیہ - وکیل شاہزادہ جی ایضاً
روپ چند ناظم کشمیر نقد مبلغ بیست و یک روپیہ کھیس و پوشاک -
جواہر سنگھ وکیل سردار مجیٹھیہ دوپٹہ و دستار - مہاراج وکیل سردار
لہنا سنگھ سندھانوالیہ ایضاً - دیوان دینا ناتھہ مبلغ سہ صد و بیست و پنج روپیہ

پارچہ ہفت **فقیر عزیز الدین** پارچہ ایضاً نقد مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیہ - **رام چند**
رپٹی جوڑہ چادر پشمینہ و دستار و کہیس بسنتی - دوپٹہ و دستار - مصر **رام کشن** نقد
مبلغ سہ صد و بیست و پنج روپیہ پارچہ دہ عدد - **ہردت سنگھ** بھڑانیہ نقد مبلغ یکصد
و بیست و پنج روپیہ پارچہ ہفت - اسپ با زین سادہ - **لالہ کشن چند** وکیل نقد مبلغ
یک صد روپیہ - پارچہ ہفت - **فقیر شاہ دین** ایضاً - نقد پارچہ پنج - **دیوی دیال**
نقد مبلغ پنجاہ و یک روپیہ - پارچہ ایضاً - **خدمت گاران** - حجام آئینہ بردار
وغیرہ سہ نفر دوپٹہ و دستار - بعضے را یک یک دوپٹہ و بعضے را یک یک کہیس و
بعضے را مبلغ پنج پنج روپیہ - من بعد سرکار دولت مدار ہمراہ **میکشن صاحب** سخنان
صحبت مزاج وہاج و سیر ملک و خیال رسیدن کشتی ہاے مال تجارت از بندر فرمودند
مشار الیہ ظاہر نمود کہ کشتی ہاے عنقریب از راہ دریاے سندھ مے آیند - باز راجہ
گلاب سنگھ عرض ساختند کہ غریب نواز انگاہ حضور والا بطرف **ملک کوہستان**
نیست اگر ارادہ اخذ نذرانہ یا تصرف **ملک کوہستان** در خاطر مبارک بودہ باشد بہ اقبال
سرکار دولت مدار تا **سند سکندری و ولایت کاشغار** تصرف کردہ مے شود
باز تمامی **جموالان جموں** حاضر شدہ نذرات گذرانیدند فرمودند کہ کسے آدم از وقت راجہ
رنجیت دیو زندہ مے باشد - **راجہ جی** گذارش ساختند کہ کسے نیست لیکن یک برہمن
پیرمرد عمر یک صد و دہ سال میدارد فرمودند کہ حاضر سازند - باز برخاست شد - وقت سہ
پہری آنچہ پرشاد **راجہ جی** فرستادہ بودند تناول فرمودند - باز بدیدار **الف شاہ فقیر**
مسرور شدہ مبلغ دو صد روپیہ ارداس نیاز اساس کنانیدند - باز **راجہ کلان** بنا بر درشن
سری ٹھاکران جی کہ در محل زنانہ ہاے میباشند عرض کردند - حسب الالتماس
تشریف فرمائی در حویلی شدہ بہ درشن دیدار **سری ٹھاکران** مستسعد شدہ مبلغ
پانصد روپیہ نذر کنانیدند و ایضاً مبالغ در وجہ خدمت گاران **راجہ کلان** عطا فرمودند
من بعد بسواری فیلان از راہ بازار **تالال رکھہ** تشریف بردہ شرف یاب دردھرم
سالہ شدہ و درشن **پنج گرنتھ صاحب** فرمودہ پنج پوشاک و مبلغ حوالہ ساختند
باز داخل بیچوبہ گردیدہ وقت شب روشنائی چراغان و آتش بازی ملاحظہ ساختہ
آرام فرحت التیام فرمودند ۞

انقباض رایات عالیات از جموں و توجہ در شکار و نزول اجلال در بھلووال و سوہانجنہ ۔ استفسار احوال کنور شیر سنگھ ۔ تشریف فرمای بر چاہ پورن بھگت و سیال کوٹ ۔ ملاقات میکنٹن صاحب عرضی گلاب سنگھ در مسماری قلعہ بھانڈی والہ ۔ عرضی رائے گوبند جس شرف یابی در سیر بابا جی ۔ احضار پشاورا سنگھ ۔ پروانجات بنام افواج سواری و نکھوڑ چڑہا وغیرہ و پلاٹن ۔ شرف یابی وکیل سردار اٹاری والہ ۔ پروانہ بنام راجہ کلان ۔ عرضی وکیلان راجہ لاڈوہ والہ ۔ نہضت رایات از سیال کوٹ ۔ اخبار شاہجہان آباد تشریف فرمای در قلعہ سوبہا سنگھ و تلونڈی ۔ پروانہ بنام صاحبزادہ بلند اقبال و ورود در دودہ لب آب راوی ۔ اخبار لودھیانہ عبور از دریاے پایاب و ذکر اذکار ہمراہ فقیر عزیز الدین ۔ بہرہ یابی در ردانس ۔ پروانہ بنام کنور نونہال سنگھ بنابر ورود در موضع سوہیان ۔ گفتگوے ہمراہ میکنٹن صاحب ۔ آمدن راجہ کلان از جموں ۔ تشریف آوری در امرتسر جی ۔ احضار کنور جی و تمام سرداران و بھای صاحبان ✤

بتاریخ نوزدہم ماہ چیت از جموں انقباض رایات عالیات فرمودہ و از توی بسواری فیل عبور فرمودہ باتفاق راجہ کلان و راجہ گلاب سنگھ و راجہ ہیرا سنگھ بصید و شکار خوکان توجہ مصروف ساختہ و در بھلووال دربار فرمودہ و در موضع سوہانجنہ رونق بخش گردیدند ۔ بتاریخ بیستم مستفسر احوال کنور شیر سنگھ شدند ۔ گذارش گشت کہ در صید و شکار بسیار مشغول اند ۔ من بعد از راہ چیر اثر بر چاہ پورن بھگت ورود رادت آمود آوردہ در نوشیدن آب متوجہ و وقت شام در سیال کوٹ رونق بخش شدند ۔ بتاریخ بیست و یکم میکنٹن صاحب حاضر گردید استفسار احوالات ولایت فرمودند کہ چہ قدر افواج بندوبست درہ خیبر مے سازد ۔ ظاہر نمودند کہ پنج ہزار آدم جرار تفنگ و نظام درہ خیبر خوب وجہ مے گردد ۔ دو ہزار پیش و سہ ہزار پس ۔ باز فقیر عزیز الدین عرض رسان شد کہ آئین صاحبان عالی شان این است کہ در وقت محاربہ بسپر کسے

صاحب لوک پیاله زندگانی لبریز مے سازد پدرش ستنجد و قایم مے باشد و اگر پدر جهان
فانی را پدرود مے نماید پسر قایم مقام پدر مے گردد - باز گلاب سنگه در باب مسماری قلعه بهاندی
واله گذارش نمود ارشاد والا اصادر در باب مسماری آن زیب صدور یافته و آنکه دو ضرب توپ
و یک غباره در قلعه موجود است در سرکار والا رسانیده باید داد - عرضی راے گوبند جس
بنظر مبارک درآمده که آنچه نقل عهدنامه شاه شجاع الملک و سلطان محمد خان
زیب ترسیل یافته بود بمطالع کپتان صاحب آورده است کپتان صاحب
فرمودند که آنچه وقت سه پهری سخنان تشید اساس اتحاد در موضع سوڑیان کرده بودیم
بر آن سخنان قایم مے باشیم سرکار والا اقتدار هم مستوثق باشند دیگر بخدمت کپتان صاحب
ظاهر گردانید که مرضی حضور انور این است که از امرت سر جی تا گذر هری کے و از لاهور
تا فیروزپور سڑک تیار شود کپتان صاحب بر زبان آورد که سرکار والا روشن ضمیر است
مرضی صاحبان عالی شان هم همین طور مے باشد ضرور بالضرور ظهور این معنے جلوه نمایش
پذیرد لهذا پروانه والا بنام سردار لهنا سنگه مجیٹھیه بنا بر تیاری سڑک از امرت سر
جی تا گذر هری کے و بنام خلیفه نورالدین از لاهور تا فیروزپور زیب ورود یافته
بتاریخ بیست و دوم در بیر بابا صاحب جی بهره یاب شده مبلغ پانصد روپیه ارداس
نیاز آساس گذرانیدند - بهائی مهان سنگه چند پارچات بطریق خلعت به سرکار دولتمدار
و میکشن صاحب حواله ساخته باز سرکار دولتمدار به بهای مذکور فرمودند که بروز بیساکهی
در امرت سر جی ضرور بالضرور درشن دیدار باید داد - باز زیر قلعه نزول فیروزی شمول گردید
پشاورا سنگه گذارش کرد که دیوان حاکم راے بسیار خلش و تکلیف مے رساند -
فرمودند که خاموش باید بود که دیوان مسطور در فکر تصرف کردن سیال کوٹ مے باشد بعد
دیوان کشن کور مبلغ دو صد و پنجاه روپیه بابت ضیافت سیال کوٹ گذرانید - فرمودند
که بهای صاحبان مے فرمایند که دیوان بسیار خورد و برد مے سازد - عرض نمود که کسے
را چه مجال و قدرت است - پروانجات تقعد آیات بنام افسران چار یاری و گهوڑ چڑهے
و پلاٹن رام سنگه جرنیل وغیره بنا بر شرف یابی در امرت سر جی زیب تبلیغ پذیرفتند
وکیل سردار شام سنگه اٹاری واله ستنجد گشت - فرمودند که مبلغ یک هزار و
یک صد روپیه وجه ضیافت سرکار والا و مبلغ پانصد روپیه به میکشن صاحب بابت

ضیافت پسرو ر رسانیده باید داد- پروانه بنام راجه کلان و راجه هیرا سنگه زیب ترسیل یافته که سرکار والا بنا بر اشنان بیساکهی بطرف امرتسرجی روانه شده شمایان در اثنای راه آمده حاضر شوند که به الاتفاق تماشای میله بیساکهی کرده شود- وکیلان راجه لاڈوه واله بهره یاب شدند- عرضی واگذاری جاگیر کشمیر ساختند- پروانه والا بابت واگذاری جاگیر بنام ناظم کشمیر قلمی شده- بتاریخ بیست و سوم از سیال کوٹ نهضت فرموده بر زبان مبارک آوردند که سرداران سندهان والیه و راجه کلان و جماعه دارجی زمینداران را پایمال و خراب در اثنای راه سے سازند- باز اخبار دهلی بنظر فیض اثر گذشته که مٹکاف صاحب رضانامه صاحبان عالی شان نویسانیده در جهاز نشسته روانه ولایت شده و در روز یک لاٹ صاحب ملکی در دهلی رسیده اسباب و مبالغ بسیار جمع و فراهم ساخته از دهلی بطرف کلکته سے فرسیند و تمامی وکیلان اطراف و اکناف بهره یاب شده نذرات رسانیده میدهند- بتاریخ بیست و چهارم در قلعه سوبها سنگه و بتاریخ بیست و پنجم در نلونڈی پروانه بنام صاحبزاده بلند اقبال پرتو صدور بخشیده که سرکار والا بنا بر اشنان روز بیساکهی متوجه باید که ایشان در بندوبست تعلقات و گرفتن حساب و کتاب سرگرم باشند- بتاریخ بیست و ششم برلب دریاے راوی گذر اباد هوڈه تشریف فرماے شدند- اخبار لودهیانه گذارش شد که نواب گورنر صاحب بعد از طے منازل و قطع مراحل در منوماجره رسیده و راجه کرم سنگه پٹیاله متدعی شرف ملازمت گردید- نواب صاحب فرمودند که حالا موسم گرمی و شدت حرارت آفتاب مے باشد در موسم زمستان آمده حاضر شوند و لاٹ صاحب جنگی سفارش راجه مذکور قلمی نموده است بتاریخ بیست و هفتم پایاب از دریاے راوی عبور فرموده ذکر از کار همراه فقیر عزیزالدین فرمودند که سردار اجیت سنگه چه قیل و قال همراه شما مے ساخت- فقیر گذارش کرد که سردار مذکور استفسار ساخته بود که سردار هری سنگه سرگباشی از سرکار دولتمدار چه اسباب همراه گرفته بود و از طرف خود چه همراه برده فقیر ظاهر ساخت که دوشاله هاے رنگارنگ و تیر کش و کمان و تفنگ و چادر هاے پشمینه از طرف خود همراه داشته بود سردار مسطور بر زبان آورد که نذر دهایان از دولت سرکار والا بسیار اسباب صدر موجود است چنانچه فقیر تمام اسباب نویسانیده داده باز فرمودند که راجه ناهن واله ملاقات راحت آیات لاٹ صاحب

ساخته چهار راس اسپان باساز نقره و دو زنجیر فیل و دیگر اسباب نفیسه عجیبه رسانیده داد و آدمان سردار اهلو والیه ضیافت وغیره اسباب بنظر لاٹ صاحب گذرانیده اند. من بعد در دربار عنایت آثار گورنر امداس مستفیض شده مبلغ دو صد و پنجاه روپیه ار داس نیاز اساس کنانیدند. پروانه والا بنام کنور نونهال سنگهه زیب ترقیم یافته که سرکار دولتمدار بتاریخ سی ام بهره یاب درسری امرت سرجی خواهد شد مع یک راس اسپ و مبلغ پانصد روپیه سروارنه در شیش محل شرف یاب شوند. بتاریخ بیست و نهم در موضع سوهیان نزول فیروزی شمول آوردند و همراه میکنش صاحب سخنان تشیید اساس اتحاد فرموده مستفسر احوال برنس صاحب شدند. صاحب مسطور گذارش نمود که دوست محمد خان برنس صاحب را جواب صاف نمیدهد و در لیت و لعل میدارد. باز به میکنش صاحب تحایف لاٹ صاحب مشاهده کنانیدند. کمان هاے و تفنگ هاے و چیر کیٹ دو. شمشیر دو دیگر پارچات نفیسه و آنار و انگور و پسته و بادام وغیره. باز میکنش صاحب عرض کرد که بعهده وکالت کدام کس خواهد رفت فرمودند که فقیر عزیز الدین و سردار اجیت سنگهه و راے گوبند جس شه و چهار صد عمله کمپنی دو. سواران پنجاه و یک. باز میکنش صاحب عرض نمود که چهار آدم راجه لداخ والا را راجه گلاب سنگهه بے جرم و تقصیر مجدوع ساخته و او شان نزد کپتان صاحب مستغاثی اند. تمام کیفیت هذا نوشته اند جواب این معنے چه نوشته شود. فی الحال سواران رجمن جینت جواب دهی هذا نزد راجه کلان مامور شدند. بتاریخ سی ام در عین گرد و غبار داخل شیش محل گردیدند. راجه کلان بهره یاب شده ٹنکی هاے گذرانیدند. وقت سه پهری کنور نونهال سنگهه مع مبلغ پانصد روپیه سروارنه و بیست و پنج ٹنکی بشرف ملازمت پرداختند. باز بهای صاحبان از درشن دیدار خود مسرور و مبتهج ساختند. مبلغ یک هزار و یک صد روپیه و دو گاگران طلای و چند پوشاک وغیره اسباب براے سنکلپ روز بیساکهی بکنورجی حواله فرمودند +

روز سنکرانت ماه بیساکهه. بهره یابی درسری امرت سرجی و باز صدقات و خیرات. آمدن سردار عطر سنگهه سندهان والیه. عرضی فقیر شاه الدین تیاری اسباب ضیافت لاٹ صاحب. ذکر اذکار سرکار دولتمدار

عرضی راے گوبند جس - اخبار شاه جهان آباد - پروانه بنام ناظم کشمیر احضار سید محمد خان - تجویز ماموری افواج جهت تحصیلی معامله بنون وٹاک آن روے آب اٹک - ارقام مراسله بنام لاٹ صاحب وکپتان صاحب - آمدن وکیل راجه سوکیت واله - رسیدن جماعه دار جی - شرف یابی عاشق محمد خان - آمدن میکشن صاحب نولیسایندن آیین ملاقات - پروانه بنام سردار اهلووالیه - مراسله بنام کپتان صاحب والارمی صاحب - استفسار از فقیر با تدبیر - ارشاد به سردار اجیت سنگه - ارشاد به میکشن صاحب - ورود مراسله کپتان صاحب - عرضی معتبر سنگه و در جواب آن - آمدن اسباب و مبالغ از ملتان - پروانه بنام راے گوبند جس - ارشاد به رجبن و پلاٹن جهت روانگی ادینه نگر ارشاد به مصر رام کشن عرضی فقیر شاه الدین ✤

چهارشنبه روز سنگرانت ماه بیساکه در هواے غبار ناک گرد آلود بسواری خاصه در دربار صاحب جی مستعد بوده مبلغ بیست و پنج روپیه در تالاب انداختند باز در هر مندر جی مستفیض شده جبین سائی ساختند و از سماعت فیض اشاعت گرنتهه صاحب جی سعادت دارین و مفاخرت کونین حاصل نموده ارداس نیاز اساس کنانیده باز پرکرمان یعنی (طواف) ساختند و تماشاے انبوه خلایق فرموده سخنان تیاری فرش طلاکاری دربار صاحب فرمودند - مبلغ پنج هزار روپیه نقد و یک زنجیر فیل مع هوده نقره و یک راس اسپ با زین طلای و یازده گاگران طلای سنکلپ فرمودند - باز در دربار صاحب مبلغ یک هزار و یک صد روپیه - اکال بنگه مبلغ پانصد روپیه - ربابیان مبلغ یک صد روپیه - جهنڈا بنگه مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه - دو کهه بهنجنی صاحب مبلغ یک صد روپیه - بابا اٹل صاحب و شهید بنگه ارداس فرحت اساس کنانیده مراجعت بطرف شیش محل فرمودند و شلق پنج و پنج کار توس شعشه ظهور پذیرفت - سردار عطر سنگه سندهان والیه شرف یاب شده مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه بطریق سرواره و پانزده تنکی طلای بنظر مبارک گذرانید - باز شمشیر سنگه مبلغ بیست و یک روپیه و کیهر سنگه ایضاً در طریق نظر رسانیده - استفسار خبر خیریت فرمودند باز فقیر شاه الدین گذارش نمود که آنچه سی شتر شتران در باربرداری میکشن صاحب

میباشند امیدوار کرایه واخراجات روزمره اند ارشاد والاصادر شد که مبلغ پنج روپیه یومیه بطریق تفریق
حواله هریک باید ساخت - باز سرکار والا استفسار شدند که همراه رکاب نواب صاحب چند
زنجیر فیلان و چند قطار شتران خواهند آمد - گذارش شد که قریب دو هزار قطار شتران و یک
صد و پنجاه زنجیر فیلان و پنج هزار آدم خواهند آمد فرمودند که لوازمات مطلوبه صاحبان عالی
شان نصفی در امرت سر سردار لهنا سنگه مجیتهیه و نصفی در لاهور معرفت خلیفه
نورالدین تیار و مرتب سازند - گندم مبلغ یک هزار و یک صد روپیه - چهار صد من پخته روغن زرد
دو صد من وزن پخته نخود - سه صد مالی بهوس و هیزم سوختنی و جغرات و مسکه و بیضه‌هاے وغیره -
پروانجات بنابر تیاری لوازمات بنام سردار مجیتهیه و خلیفه مسطور زیب صدور یافتند
فقیر عزیزالدین گذارش ساخت که کپتان صاحب تلمی ساختند که عنقریب لاٹ
صاحب از راه لودهیانه در فیروزپور تشریف شریف خواهند آورد سڑک از لودهیانه
تا فیروزپور جلوه نمائش پذیرد بنابران پروانه عالی بنام سردار اهلووالیه وغیره کارداران
آن روے آب ستلج درباب تیار کنانیدن سڑک زیب صدور یافتند - باز سرکار عالی از زبان
مبارک فرمودند که از سعی و کوشش اوی تابیله صاحب و الارڈ صاحب تصفیه
مسالک ذهاب و ایاب پشاور رونق ظهور یافته و احجار کلان از اثناے راه بزور شیست
کنانیده اند و سردار تیج سنگه بفاصله یک و نیم کروه از در بند قلعه گمتی بکمال متانت
و حصانت تیار کنانیده و دریاے زیر گمتی به شدت و تیزی روان مے باشد و هنگام تیاری
قلعه ضرب تفنگ از آنجا در آب خواهد رسید - باز فرمودند که راجه برهما در جنگ صاحبان
عالی شان صورت طلسمات کمان در دست و تیر زه کرده تعبیه ساخته بود هر کسے از
صاحبان عالی شان از آن راه مرور مے نمود آن طلسمات خود بخود متحرک شده تیر از
شست رها مے ساخت چندین صاحبان عالی شان از آن صورت منادی
مے شدند - باز صاحبان رفته گوسفندان فراهم ساخته از آن طریق درگذشتند - و آن کمر بر
طلسمات تیرهاے رها کردند هر گاه تیرهاے تمام گشتند صاحبان پیشتر رفته تصرف در ملک
بجلوه استحکام آوردند و عهدنامه حدودات طرز استقرار یافت الحال باز راجه برهما در ملک
صاحبان عالی شان تاخت و تاراج مے سازد و صاحبان به اتفاق یکدیگر تجویز و صلاح
ساخته اند که موسم گرما تعطیل و توقف درین مقدمه بوده باشد در هنگام زمستان تدارک بد انمود

خواهد شد که آب و هوای این ملک در ماه هاڑ و ساون و بهادون بنهایت بد و مضر ابدان صاحبان
عالی شان است چنانچه بسیار صاحبان بسبب تغیر و انتقال آب و هوای جان بجان
آفرین سپرده اند بنابران لاچار اند باز فرمودند که هنگام ملاقات راحت آیات لاٹ صاحب
عجایب و غرایب این ملک مشاهده کنانیده شود - راجه کلان گذارش ساخت که عجوبات این
ملک تفنگ و کمان و شمشیر و اسپان اند فرمودند که درست است و اشیای غرایب صانعان
صاحبان عالی شان اکثری از هندوستان درین ملک می آیند چنانچه لاٹ
صاحب جنگی در وقت ملاقات گفته بودند که از طلسمات دار الضرب بمبلغ یک لک روپیه
ضرب نو دریک ساعت تیاری سازیم - راجه کلان گذارش ساخت که غریب نوازا
صاحبان عالی شان عالم اعجاز انداز فراست و دانای اوشان هیچ تعجب نیست - عرضی
رای گوبند جس بمطالع لطف ساطع در آمده که معتبران سرکار والا برای استفسار خبر خیریت
مزاج وهاج نواب صاحب می آیند سرکار والا معتبران را مع اسپان قوی هیکل و صبا
رفتار و پارچات نفیس ساخت کشمیر جنت نظیر روانه فرمایند که در طریق اینق الضباط روابط
اتحاد و استحکام مبانی وداد این خیرخواه قدیم همراه وکیلان از لودهیانه روانه شده و در خدمت
لاٹ صاحب رفته و تحایف نفیسه گذرانیده و تاسیس اساس موالفت پرداخته
من بعد همراه صاحبان عالی شان در سرکار دولتمدار بهره یاب خواهم شد و بحصول مقاصد
و مرام مفوضه از خدمت سرکار عالی ترخیص یافته باز در خدمت لاٹ صاحب بهره
اندوز خواهم گشت سرکار والا فرمودند که حالا این تجویز ترسیل تحایف مقرر شده تفصیل این است
اسپان به ساز طلای دو راس - چپرکهٹ مع غلاف - و رضای و چوب های طلای مع بالین
و سیج بند کلابتونی و چهار تهی کناره دار کلابتونی - هر دو دستار پشمینه - دو زوج دوشاله - و دو جامه وار -
و دو گلبدن - پشمینه - و دو دوپٹه پشمینه - دو گلوبند ریشمی - و چادران پشمینه - و دو رومال - و دو الوان
پشمی از قسم ابریشم - کیس کلابتونی خاصه - دو سموسه و چهینٹ و دو گلبدن - برنج باڑه
دو من انار و انگور ریسته - دو من میوه سبز دو من - بادام ۴ من - اسباب هذا کپتان
صاحب در شمله بخدمت لاٹ صاحب خواهد رسانید - ایضاً در عرضی
رای مسطور قلمی بود که آنچه در ضمن پروانه واجب التعظیم کیفیت رونق افروزی سرکار والا
در جمون بتاریخ هفتم ماه چیت به اتفاق میکنٹن صاحب و انواع الواع ضیافت و مهمانداری

و مبلغ یک لک و یکهزار روپیه نقد پارچه نفیس و عجیب مع فیلان هوده طلای و نقرئی - پنج راس اسپان با ساز طلای و نقره و هفت رقم جواهر و یک هزار و یک بیبه و اسپ با زین نقره و سیزده پارچه معه رقم جواهر به میکش صاحب و دیگر تمام سرکردگان عالی شان و متوسلان صغیر و کبیر و اطعمه متلون رنگا رنگ در حلویات و ملوحات و نقلیات زیاده از وسع و امکان و انتحاص رایات عالیات بطرف سیال کوٹ و از روی ارشاد گرنتهه صاحب عزم اشنان سری امرت سر جی در روز مبارک سنکرانت ماه بیساکه مرقوم شده بود حرف بحرف در خدمت کپتان صاحب فرمودند که راجه جی سردار کلان سرافراز کرده سرکار دولتمدار از تمامی رئیسان رتبه و درجه بالا میدارند - آنچه ضیافت سرکار و سرداران عالی شان ساخته اند همین سزاوار و انسب و احسن بود موجب خورسندی مزاج دوستی امتزاج صاحبان عالی شان گردیده و تمام حقایق هذا بخط انگریزی در خدمت لاٹ صاحب قلمی ساخته اند و کپتان صاحب فرموده اند که وکیلان از سرکار والا بجلدی روانه فرمایند که این مخلص قدیم بوساطت خود در شمله رفته بتمشیت تمامی امورات معروضه خواهد پرداخت - اخبار شاه جهان آباد گذارش شد که پادشاه دهلی احوال عسرت اخراجات بطرف شاه انگلستان ارقام ساخته بود و مبلغ یک لک روپیه در طریق صرف ضروریات داخل شده و بنا بر باقی مبالغ نوشته اند که در عرصه قریب زیب تبلیغ خواهد پذیرفت که مبالغ موجود نیست و تجویز صاحبان عالی شان در فرستادن مبلغ پنجاه کروڑ روپیه از طرف هندوستان بسمت کلکته در پیش چرا که تمامی مبالغ راندات و گداز نموده ضرب نو تیار خواهند ساخت و از آن جمله مبلغ دو کروڑ و پنجاه لک روپیه در هندوستان خواهد آمد و باقی مبالغ بطرف ولایت خواهد رفت - دیگر در ڈیره لاٹ صاحب و میگ لاٹن صاحب سرقت دزدی در کرنال گردیده و اسباب بسیار بغارت و تلفی رفتند - پروانه بنام ناظم کشمیر زیب تسطیر پذیرفت که عنقریب ملاقات بهجت آیات سرکار دولتمدار همراه لاٹ صاحب از قوة بفعل بمنصه اعلان میرسد دوشاله هاے بیش قیمتی رنگارنگ عجیب و غریب و الوان و جامهوار هاے و دوپٹه هاے یکتاره و گلوبند و تهان هاے گلبدن و رومال وغیره اسباب لایق و خالق پیش از ملاقات مسرت سمات در سرکار دولتمدار رساینده باید داد - بتاریخ سوم سید محمد خان مع مبلغ یک لک روپیه نذر بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخته پنج راس اسپان

[illegible] کپتان صاحب

ودو قبضه شمشیر بنظر مبارک گذرانید سرکار دولت مدار صحاح امزجه سردار سلطان محمد خان و
پیر محمد خان و والده او نیز سوده ندو مبلغ پانصد روپیه مع چند ظروف شیرینی در وجه ضیافت
عطا فرمودند - سردار فتح سنگه مان بشرف ملازمت پرداختند - ارشاد والا زیب صدور یافته
که افواج شایسته همراه رکاب کنور جی بطرف بنون و ٹانک تیار ساخته در سرکار دولتمدار
عرض باید نمود که سرکار والا هم افواج دیگر به آن طرف مامور خواهد ساخت - مراسله بنام لاٹ
صاحب مشعر استحکام روابط اتحاد و روانگی معتبران و تفصیل تحایف نفیسه مع اسپان و زین
هاے طلای و نقره و هم بنام کپتان صاحب متضمن تشیید بنیان یکجهتی و یکتای و روانگی
وکیلان مع هدایاے وارمغان عالم اتحاد و شامل شدن آن مخلص ضمیمی همراه سرداران به اتفاق
یکدیگر و روانگی از لودهیانه و گذرانیدن تحایف در خدمت لاٹ صاحب و گذارش مراتب
دوستی و اتحاد زیب ترقیم پذیرفته - گورمکه سنگه وکیل راجه سوکیت مع یک
راس اسپ گوٹ و چند نافه هاے مشک و یک دست باز حسب العرض راجه کلان تشرفیاب
گردید - استفسار احوالات آن ملک فرمودند - من بعد جماعه دار خوشحال سنگه بعد از
اشنان سری گنگاجی به احراز مواظبت سراسر افادت پرداخته مبلغ یک صد و بیست
و پنج روپیه بطریق سروارنه و بیست و یک ٹکی طلای و نبات و بهنگی گنگاجل و یک زنجیر
فیل بنظر مبارک گذرانید - سرکار والا تمام احوال اشنان سری گنگاجی و ازدحام خلایق
مستفسر شدند - باز فرمودند که بهای گورمکه سنگه سواے حکم سرکار والا روانه پیشتر شده سراسر
بجرم و گنهگار است - باز سواران ماموره سردار سندهان والیه و سردار مجیٹهیه ملاحظه فرموده
از مشاهده و آراستگی لباس و اسپان و ساز طلای وغیره خورسند و منشرح شدند که سواران شایسته
و مسلح و مکمل لایق روانگی هستند باز دو کمپنی آراسته و پیراسته خوش قامت زیبا شکل از پلٹن
سردار رام سنگه جرنیل حاضر شدند - ارشاد والا به راجه کلان شرف صدور یافت
که تمام سپاهیان را بامعان نظر ملاحظه باید نمود هرکسے که قابل روانگی نبوده باشد موقوف نموده
عوض آن دیگر سپاهیان داخل باید نمود - راجه کلان گذارش ساخت که جوانان شایسته و
خوب بهادر و لیس مے باشند - من بعد دو چوبدار عصاے طلای را خلاع نفیسه و مبالغ نقد مع
نشان و کرسی بردار طلای - و مشعلچی بخلع و نقد همراه وکلاے شرقیه مامور فرمودند
که در متابعت و فرمان برداری وکیلان به تقدیم حسن خدمات سعادت اندوز باشند - باز

عاشق محمد خان ساکن ڈیره اسمعیل خان معرفت کنورجی حاضر گردید- مستفسر احوال جهنگ وڈیره شدند- باز فرمودند که معامله نبون چه قدر آمدنی میدارد گذارش نمود که مبلغ پنجاه هزار روپیه نانک شاهی و در صورت آبادی ملک و تحصیلی از راه تعدی مبلغ هفتاد و هشتاد هزار روپیه فرمودند که درست است- بتاریخ پنجم مع میکشن صاحب بطرف قلعه گوبند گڑه تشریف شریف ارزانی فرمودند سردار لهنا سنگه مجیٹهیه حاضر گردید ارشاد والا صادر شد که گوله‌هاے سیل مثل صاحبان عالی شان سرکرده ملاحظه نماید- مشار الیه ضرب توپ لیس کرده گولی زنی نمود گوله‌هاے درجه بدرجه رسیده بشکافتند- سرکار والا اقتدار و میکشن صاحب و دیگر بینندگان خوشنود شدند سرکار والا از میکشن صاحب مستفسر شدند که اگر پلاٹن بر توپ خانه حمله ساخته غالب مے شوند یا نه- گذارش ساخت که بر توپ خانه حمله نمودن کار پلاٹن نیست اگر افواج سواری از هر دو طرف یورش دلاورانه و ریزش بهادرانه نمایند البته غالب خواهند گردید- باز تمام توپ‌هاے به صاحب مسطور مشاهده کنانیدند که این توپ فلان و از مکان فلان بدست آمده- باز در شیش محل رونق بخش شدند و صاحب مسطور به ڈیره خود رفت و سرکار والا اقتدار دربار مسرت آثار آراسته از فقیر عزیز الدین رضا انصاری آئین و کلاے نویسانیدند که هردو سردار مع فقیر جی به اتفاق یکدیگر به قطع مراحل و طے منازل پرداخته و از دریاے ستلج عبور نموده اولاً در لودهیانه به ملاقات فرحت آیات کپتان صاحب سرورے تازه و حبورے بے اندازه حاصل سازند و موافق صلاح صواب اندیش و مشوره مصلحت کیش عمل نمایند و تمام تحایف نفیسه و اسپان خاصه به کپتان صاحب مشاهده کنانیده هر قدر اسباب حسب المرضی کپتان صاحب همراه بردنی باشد ببرند و نوعے از اظهار کپتان صاحب تخلف بوجهی من الوجوه ننمایند و به اتفاق کپتان صاحب بخدمت لاٹ صاحب بهره اندوز شده تمام تحایف و ارمغان مصوحه خودها‌ے حواله سازند و به تشید اساس و بنیان وداد پردازند و هر اسباب و اشیاے که صلاح لازم الافتراح کپتان صاحب بوده باشد بهر کس که ظاهر نمایند- بدهند دنه شما است که کپتان صاحب شیرازه بند کتاب مستطاب یکجهتی و دوستی مے باشد مشفق قدیم و مهربان صمیم و خیر خواه با صفا و خیر اندیش بیریا اند بمشاهده تحایف متوجه شدند- چوغه پشمینه دو- گلو بند دو- دستار دو- الوان دو- اضافه فرمودند- دو ضرب تفنگ- دو حلقه کمان ساز طلای- سه راس اسپان- دو راس اسپ با زین طلای- دو با زین نقره- یک راس اسپ

برائے بیگہ لاٹن صاحب یا دیگرے موافق مرضی کپتان صاحب بدہند - باز
از فقیر با تدبیر مستفسر شدند که وکیلان سابقه با موره مشرق چه قدر اسباب برائے کپتان
صاحب همراه برده بودند فقیر معزالیه گذارش نمود که یازده پارچه از قسم پشمینه نذر ذات دیوان
موتی رام یازده تنکی - فقیر جی ایضا - سردار هری سنگھ حلقه کمان سرور رته از طرف
سرکار والا فرمودند - حال مبلغ یک هزار و یک صد روپیه مع حلقه کمان - سردار اجیت سنگھ
خواهد داد - ورائے گوبند جس و فقیر عزیز الدین و کرم سنگھ مناسب وقت - باز
عهدنامه هائے لیک صاحب و میٹکاف صاحب ولاٹ صاحب
روپڑواله ولاٹ صاحب شادی کنورجی واله سماعت فرموده ونقل ها ے
نویانیده حواله فقیر جی سے فرمودند که بخدمت لاٹ صاحب گذارش سازند و تمام
دفعات عهدنامه هائے و مراسله هائے سابقه یک یک به نواب صاحب بطریق تشریح
بیان نمائیند - فقیر جی عرض نمود که اولاً ملاحظه مراسلات وغیره مناسب نیست لیکن هرگاه نواب
صاحب کاغذ عهدنامه خواهد نوشت در صورت کمی و بیشی الفاظ ملاحظه کنانیدن انسب و احسن
است - آنچه در طریق انیق استحکام مبانی ائتلاف اولے و احرٰے خواهد بود درجه بدرجه موضح و مبین خواهم
شد فرمودند که درست است - باز فرمودند که منزل بمنزل روانه باید شد - منزل اول از جنڈ واله -
منزل دوم ویرووال - منزل سوم کپور تهله - منزل چهارم جالندهر - منزل پنجم پھگواڑه
منزل ششم سرائے فلور - منزل هفتم لودهیانه - پروانه بنام سردار نہال سنگھ اهلوواليه
زیب صدور و رفعت گنجور یافته که هرگاه سردار اجیت سنگھ متصل کپور تهله ورود مسرت
آمود نماید سردار مسطور در طریق انیق روابط مواحدت پیشتر آمده استقبال بتواضع و تکریم نموده
مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه سروارنه نماید و سردار مذکور ایضاً سروارنه سازد و لوازم ضیافت
و مهمان داری بوجه احسن از قوة بفعل آورده از علاقه خود بحفاظت و حراست کوچ بپیشتر کنانیده
بدهد - مراسله بنام کپتان صاحب زیب ارقام بهجت ارتسام یافته اولاً استحکام مبانی
اتحاد ثانیاً بموجب ایمائے راحت اقتضائے آن مشفق ولاٹ صاحب وصلاح لازم
الافتراح آن مشفق صمیم مستحسن و مناسب مراتب یکجهتی و یکرنگی که مثل آفتاب عالمتاب روشنی
افزائے جهان و جهانیان است - سردار اجیت سنگھ و کرم سنگھ پسر سردار
پرتاب سنگھ که سردار کلان در معرکه کارزار خلیفه بدکیش جان بجان آفرین تفویض ساخته

وخیرخواه باصفا **فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس** مع دو دو پارچہ قسم قسم بطریق نمونه و دو راس اسپان باساز طلای و یک قبضه شمشیر ولایتی ساز طلای و دو ضرب تفنگ ساز طلائی و دو حلقه کمان وغیره ارسال داشته بعد از قطع منازل وطے مراحل در **لودهیانه** خواهد رسید۔ باز بموجب صلاح صوابدید خود مع معتبران از **لودهیانه** پیشتر روانه شده و بخدمت **لاٹ صاحب** معتبران را مستفیض کنانیده آنچه مراتب یگانگی و یکتادلی مناسب دوستی و اتحاد بوده باشند به آئین شائسته وطرز بایسته در خدمت **نواب صاحب** گذارش ساخته توثیق مبانی موالفت و ترصیص اساس تواحدت پردازند و یک راس اسپ با زین نقره به **میکه لاٹن صاحب** زیب تبلیغ پذیرفته بموجب مشورت و مصلحت پسندیده خود به صاحب مسطور یا دیگر کسے از **صاحبان عالی شان** که مرضی الشان باشد حواله باید ساخت۔ دیگر حفظ مراتب یکجهتی و یکرنگی و تواضع و تکریم و کیلان هر قدر که شگفته ظهور خواهد بخشید باعث ابتہاج مزاج وہاج سرکار والا متصور و متیقن است اگرچه با وجود موجود بودن آن مشفق صمیم احتیاج ارقام این تقدمات نیست و نخواهد بود لیکن بطریق ارتباط روابط مخالصت قلمی شده و مراسله دیگر بنام نامی **لاٹ صاحب** حواله **فقیر جی** فرمودند اولاً تشیید مبانی یکتادلی من بعد اگرچه صلاح سرکار دولتمدار در روانگی **سردار لهنا سنگه مجیٹهیه** بود لیکن بسبب تیاری سڑک از گذرهری کے تا **امرت سر جی** و تیاری لوازمات مطلوبه ضیافت **نواب صاحب** و بندوبست افواج متعینه او و تیاری وردی و آراستگی اسباب توپ خانه کلان مفوضه او و حراست و نگاهبانی **سری امرت سر جی** روانگی مشار الیه در حیز تراخی افتاد و **سردار اجیت سنگه و کرم سنگه و فقیر باتدبیر و رائے گوبند جس** مع تحالیف عالم اتحاد بخدمت روانه ساخته که مع تحالیف ظرائف بهره یاب شده مظهر و مبین مراتب یکتادلی خواهند شد۔ دیگر هر کدام فرمایش **کشمیر جنت نظیر** یا این ملک که مطلوب و مرغوب طبع **صاحبان عالی شان** بوده باشد بغایة تکلف و بے شائبه تصلف قلمی سازند که زیب تبلیغ و طرز ترسیل خواهد یافت که خانه دوستان باصفا واحد است و بوجهی مغائرت و مباعدت نیست۔ باز سرکار والا اقتدار از فقیر معز الیه استفسار شدند که سابق ازین **سردار هری سنگه** هنگام روانگی **شمله** چه قدر مبالغ همراه برده بود۔ فقیر عرض نمود که سردار مسطور مبلغ ده هزار روپیه همراه گرفته بود مبلغ هفت هزار و چهل روپیه بحیطه اخراجات آمده باقی واپس آورد فرمودند که الحال هم معتبر **مصر بیلی رام** مبلغ ده هزار روپیه همراه برده موافق صلاح

خود خرج باید نمود - باز به سردار اجیت سنگهه ارشاد والا زیب صدور یافته که موافق مصلحت و کنگاش
و آئین نامه بحواله ملاقات کپتان صاحب و لاٹ صاحب باید ساخت هرگز هرگز از مرضی
فقیرجی تخلف و تجاوز نسازند و خلعت فاخره مع کنٹهه مروارید و جوڑی کڑه طلای به سردار مسطور و
فقیرجی و کرم سنگهه عطا شده - بتاریخ ششم راجه کلان دیوی سنگهه منشی خود را در سرکار
دولت مدار حاضر ساختند که این وکیل از طرف مایان همراه فقیر مشار الیه خواهد رفت بعهده وکالت در خدمت
کپتان صاحب حاضر خواهد ماند که بسیار مطالب است این طرف و آن طرف متعلق
کپتان صاحب اکثرے شکوه و شکایت مے نمایند لهذا بروانگی وکیل پرداخته آنچه جواب و سوال علاقه
فیمابین بمنصه شهود خواهد رسید معتبر مسطور بے کم و کاست مرقوم خواهد نمود فرمودند که بسیار احسن و انسب
است - باز مراسله کپتان صاحب درباب مقدمه کشن سنگهه گذارش گردید که مشار الیه برائے
خواندن علم انگریزی قدرے لیاقت و استعداد بهم رسانیده اگر مدت شش ماه دیگر مساعی موفور بجلوه
ظهور آرد دستگاهے کلی در علم انگریزی حاصل مے نماید و حالا که جماعه دار خوشحال سنگهه در بهرت گڑهه
رسیده مشار الیه رخصت یک روز بنا بر حصول ملاقات گرفته نزد جماعه دار معزالیه رفت و جماعه دار
مشار الیه او را همراه خود بطرف گنگاجی برده و از آنجا معاودت ساخته شرف یاب جناب والا
شده این معنے از آئین دوستی و اتحاد بعید است لهذا القلم بجنسه رقم آورده که او را تابع معقول نموده
روانه این صوب فرمایند - در جواب آن مرقوم شده که حضور والا از مشار الیه مستفسر شده که سوائے
ایمای کپتان صاحب چرا برخاسته آمده - مشار الیه گذارش نمود که کپتان صاحب فرموده
بودند که علم انگریزی سوائے تبدیلی مذهب نمے آید و مایان را دهرم خود مطلوب است لهذا از خوف
این معنے برخاسته آمده ام - چنانچه پسر راجه لاڈوه واله از راه بے حوصلگی و هراس برخاسته
رفته همچنان مشار الیه هم از مشاهده حالت و اوضاع آمده است و خانه فیمابین واحد است وجهی تفاوت
و تباعد نیست - باز عرضی معتبر سنگهه بمطالع فیض ساطع در آمده که بجهت تسلی سرکار والا مدار
از راجه نیپال واله رخصت شده در لودهیانه رسیده شرف یاب جناب والا مے شوم
باز راجه کلان تعریف شجاعت او فرمودند - باز کاجی امر سنگهه حسب الارشاد حاضر گردید
استفسار بابت آمدن معتبر سنگهه از نیپال بطریق رخصت یا اخفا فرمودند - مشار الیه گذارش
نمود که دوازده پلاٹن در تابعداری مشار الیه بودند و مبلغ یک لک روپیه واجب السال بسال مے یافت
و در ایام سابق راجه مسطور مبلغ بیست و پنج لک روپیه از مومی الیه بے موجب و ناحق گرفته بود لهذا مکدر شده آمده

در جواب آن قلمی گردیده که بعد از دریافت ملاقات مسرت آیات کپتان صاحب در سرکار فیض آثار باید رسید و اگر مرضی کپتان صاحب در باب ملاقات باشد پس شرف یاب در سرکار والا باید گشت - من بعد معرفت کنور جی چهار راس اسپان مرسلہ دیوان ساون مل مع ہنڈویات و فرمائش بنظر مبارک گذشتند فرمودند که دیوان مسطور دیانت شعار و آباد آثار است - پروانہ بنام رائے گوبند جس زیب ترقیم یافتہ که معتبر سنگھ برائے درشن دیدار سری جوالا مکھی و کانگڑہ جی و دربار سری امرت سر جی و سرکار والا مدار در لودھیانہ آمده و از راه بیسر و سامانی که سابق ازین بکپتان صاحب بکمال شان و شوکت ملاقی شده بود الحال به احراز سواصلت نپرداختہ شما ملاقات او ہمراه کپتان صاحب کنانیده روانہ حضور والا سازند - اگر مرضی کپتان صاحب در باب دید و وادید نباشد تاہم مشار الیہ را در سرکار عالی اقتدار باید فرستاد - بتاریخ ہشتم ارشاد والا مواد بنام ہر چہار رجمن و چہار پلٹن متعینہ رام سنگھ جرنیل زیب صدور یافتند که از امرت سر جی کوچیده در موضع چونڈه فرود باشند و موافق صدور امر عالی روانہ دینہ نگر شوند - ارشاد والا بہ مصر رام کشن لمعہ صدور بخشیده که بیست پوشاک ساٹن مع کیمیس ہائے کلابتونی حوالہ فقیر عزیز الدین باید ساخت که موافق مرضی کپتان صاحب بہر کسے که مناسب خواہد بود حوالہ خواہند کرد - من بعد فقیر شاه الدین گذارش کرد که آنکہ ارشاد والا در باب استفسار احوال فرانسیس نووارد بر توبروز یافتہ بود نزد مشار الیہ رفتہ تمام احوالات او دریافت کرده که از قواعد افواج پیاده و سواری دستگاہے کمی میدارم ہر خدمتے که حضور والا فرمایند بجا آرم فرمودند که مبلغ بیست روپیہ یومیہ مقرر شده در پلٹن اوی تابیلہ صاحب داخل گردیده مساعی موفوره در باب قواعد پلٹن بجلوه ظہور آرد ٭

آمدن وکیل معتبر سنگھ در سرکار والا مدار - عرضی رائے گوبند جس - ارشاد بہ جماعہ دار خوشحال سنگھ و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ - آمدن خلیفہ نور الدین از لاہور در امرت سر - شرف یابی کنور شیر سنگھ - عرضی کنور جی - آمدن میکشن صاحب - ارشاد بہ صمد جو - بہره اندوزی راجہ ہیرا سنگھ - ذکر اذکار سرکار والا - تشریف آوری گرنٹھ صاحب از کرتار پور و ماموری کنور شیر سنگھ بنا بر استقبال - عطائے خلعت در وجہ کنور جی - ورود مراسلہ لاٹ صاحب - شرف اندوزی در دربار صاحب جی -

عرضی فقیر جی و رای گوبند جس - مشرف شدن چوہدری خدا بخش - آمدن دیوان کشن دیال از دہلی - عرضی فقیر شاه الدین +

وکیل معتبر سنگھ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - استفسار خیریت مزاج معتبر سنگھ فرمودند - باز از وکیل مسطور احوال سابقه او پرسیدند - نامبرده گذارش ساخت که راجه نیپال در نشاط و خوشی برای محاربه جنگ شیران امر عالی صادر ساخت هر دو شیر را رها کردند تا یک گهڑی جنگ شیر مشاهده نمودند - من بعد شیران طرف تماشائیان روان شدند و تمام خلایق مخوف و هیبناک گردیدند - معتبر سنگھ با چوب دستی خود به محاربه پرداخته فتح یاب شد و راجه نیپال خطاب جبر جنگ بهادر باو عطا ساخت و تغمه بر چوب دستی شعر کیفیت هذا بنابر حسن خدمتی او نویسانیده حواله نمود - چنانچه چوب دستی نزد مشار الیه موجود است - سرکار والا بر جرأت و دلاوری او تحسین فرمودند - عرضی رای گوبند جس بمطالع فیض ساطع در آمد که آنچه ارشاد والا درباب استفسار سروارنه لاٹ صاحب از کپتان صاحب و روانگی سردار اجیت سنگھ و کرم سنگھ و فقیر عزیز الدین مع قدری نمونه تحایف پرتو صدور یافته بود حرف بحرف بخدمت کپتان صاحب گذارش ساخته فرمودند که سروارنه لاٹ صاحب مبلغ یک هزار و یک صد روپیه مناسب است و از روانگی معتبران بسیار خوشنودی حاصل شده - دیگر از لودهیانه تا شمله نه منزل و هفت روز معتبران در خدمت لاٹ صاحب مانده و بعد از ان رخصت شده در سرکار والا خواهند آمد و از شمله تا روپڑ شش منزل - و از روپڑ تا دینه نگر پنج منزل - و از طرف لاٹ صاحب میگلاٹن صاحب و کپتان صاحب مع صاحبان دیگر بعهده وکالت خواهند آمد و ایضاً در عرضی انکسار مندرج بود که وقت شب کسی بهنس سوار بنده را از خواب بیدار ساخته چٹھی عبور دریای ستلج طلبید - نیازمند ظاهر نمود که صبحی در خدمت کپتان صاحب رفته حسب الایمای اوشان نوشته خواهم داد - باز مشار الیه روا رو بر دریای رفته عبور نمود - هر گاه ملاحان چٹھی عبور طلبیدند مومی الیه جواب صاف داد آنها اطلاع این معنی به تهانه دار فلور ساختند - و تهانه دار مشار الیه را نظر بند ساخته است که بدون دریافت ملاقات کپتان صاحب و اجازت اوشان عابر شده آمده - دیگر مندرج شده بود که دزدان آن روی آب ستلج در علاقه صاحبان عالیشان دزدی ساخته و سرقت باثبات رسیده و تهانه داران سرکاری درباب دادن بازوی

دزدان متغافل و متقاعد اند ارشاد والا صادر شده که تهانه دار سرکار والا بازوی دزدان نزد راے گوبند جس
رسانیده بدبند درین معنے نوعے تخلف و انحراف نسازند - ارشاد والا به جماعه دار خوشحال سنگهه
صادر شده که تاکید مزید بطرف کارداران خود علاقه آن روے آب تلمی سازد که هرگاه کپتان صاحب
مع معتبران سرکار والا در حدود متصرفه سرکار والا فرود شوند ضیافت وغیره لوازمات مطلوبه بخدمت
کپتان صاحب و مامورین سرکار والا رسانیده باید داد و بنام سردار مجیٹهیه ارشاد عالی
سواد زیب ترقیم یافته که تمام اسباب ضیافت و لوازمات مطلوبه صاحبان از قسم کاه و هیزم وغیره
از گذر هری کے تا امرت سرجی براے لاٹ صاحب در هر منزلے از منازل فراهم و
مجتمع باید نمود - خلیفه نور الدین از لاهور در امرت سرجی شرف یاب شده نمونه باروت
انگریزی بنظر مبارک گذرانید بسیار از بسیار مطبوع و پسند فرمودند و بنابر مرمت شکست و ریخت شهر
پناه و خندق و باران دری باغ نواب و شاه بلاول و رکهه واله و سفیدی اندرون و بیرون
مثمن برج و ابواب قلعه شرقی و غربی و روشنای حضوری باغ امر جلیل القدر زیب ورود
یافته - مبلغ هشت هزار روپیه درباب اخراجات عمارات قلعه و آتش بازی حواله شده - کنور
شیر سنگهه یازده تنگی طلای بنظر مبارک گذرانیده گذارش نمود که حدائق ناحیه بٹاله بسیار شگفته
و شاداب اند سرکار والا اقتدار در آنجا تشریف فرماے شده مشاهده فرمائید - فرمودند که عنقریب
انتهاض رایات عالیات به آن طرف روبکار است که فیمابین معتبران لاٹ صاحب
و سرکار تلطف آثار ملاقات در ادینه نگر خواهد شد هم ایشان افواج خود آراسته و پیراسته ساخته
در ادینه نگر حاضر شوند - بتاریخ نهم کنور نونهال سنگهه گذارش نمود که ارشاد والا درباب روانگی
در بنون و ٹانک وغیره زیب صدور یافته و هم جهت گرفتن یک هزار افواج سوار و پیاده از
دیوان ساون مل امر عالی صادر و دیوی دیال عرض مے سازد که در ملتان سپاه
موجود نیست فرمودند که مشار الیه کوتاه اندیش و جاهل است - پروانه والا درباب حواله نمودن افواج
سواری و پیاده بنام دیوان مذکور زیب صدور یافته و حکم فیض شیم به کنور جی درباب قیام
به استحکام تمام در ڈیره اسمعیل خان و ماموری افواج ظفر امواج بطرف عیسی خیل و
بنون و ٹانک و اخذ نذرانه از راه حکمت عملی پرتو صدور یافته - باز همراه میکنٹش صاحب
خلوت فرمودند که نواب صاحب رقوم ساخته اند که کنور صاحبان و تمام سرکردگان
عالی شان و اهل کاران را بموجب حسن خدمات القاب و تغمه با خلعت قبضه شمشیر و زیورات

مرصع حواله سازند- باز ذکر معتبر سنگهه و آمدنش در لودهیانه و عبور دریاے سواے اجازت کپتان صاحب و مخاربه شیر و تغمه برچوب دستنی فرمودند- صاحب مسطور گذارش کرد که درست و راست است که در آئین صاحبان عالی شان رسمے است مستمره که در تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات تغمه حواله مے سازند که فلان خدمت به تقدیم رسانیده و اگر بعد ازین مشار الیه خدمت دیگر باضعاف مے رساند تغمه دیگر حواله مے سازند چنانچه سر هنری فین صاحب بعد از تقدیم نیکو بندگیات باضعاف خدمت لایقه پرداخته بود- صاحبان عالی شان در اداے این معنے پنج تغمه به او عنایت فرمودند- باز صاحب بافراست توضیح نمود که نواب صاحب از روے اخبار دریافت نموده اند که سرکار والا اجیت سنگهه را که از اقرباے مے باشد بعهده وکالت روانه فرموده اند لهذا لاٹ صاحب تجویز باموری یکے از خویشان خود بجلوه ظهور آورده اند- ارشاد واجب الانقیاد سرکار والا مدار به میان محمد جو گردیده که بیست هزار کوڑتی نو تیار کنانیده حاضر سازد و دروردی هر یک پلاٹن نشانی و علامت علیحده علیحده بوده باشد تنخواه مبالغ در وجه اخراجات وردی عطا فرمودند- راجه هیرا سنگهه مبلغ پانصد روپیه سروارنه ساخته یک صد و یک ٹیکی طلاے بنظر مبارک اثر گذرانیده- برکورسی نشانیده استفسار خیر خیریت فرمودند و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه در وجه ضیافت عطا گردید- باز سرکار ردولتمدار به مصر بیلی رام فرمودند که دوشالهاے زنگار رنگ بیش قیمتی و دستارهاے و الوان و جامه وار و گلوبند و تفنگ هاے باساز طلاے و حلقه کمان هاے و ترکش و قبضه شمشیر ایضاً خاصه عمده براے نواب صاحب تیار و مجتمع باید نمود که بر وقت دریافت ملاقات راحت آیات مطلوب و درکاراند- باز فرمودند که کنور کهڑک سنگهه و کنور نونهال سنگهه و کنور شیر سنگهه را القاب بموجب آئین بخشیده شود- مِن بعد به راجه گلاب سنگهه و راجه کلان و راجه سوچیت سنگهه و راجه هیرا سنگهه و جماعه دار خوشحال سنگهه و سردار عطر سنگهه سندهاں والیه و سردار دهنا سنگهه ملوئی و سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه وغیره سرداران عالی شان و دیوان ساون مل و دیوان دینا ناتهه و اوی تابیله صاحب و الارڈ صاحب و کورٹ صاحب و فقیر عزیز الدین و جواهر مل و الهی بخش وغیره داروغه هاے توپ خانه وغیره متوسلان سرکاری بموجب حسن خدمات شایسته تغمه مع خلعت و زیورات عطا نموده شود- بهاے صاحبان فرمودند که بسیار مستحسن است- بتاریخ یازدهم دیوی سهاے

صافه واله گذارش نمود که نهال سنگه از کرتارپور مع گرنتهه صاحب جی روانه شده قرب وجوار امرت سر جی وارد شده - ارشاد والا به کنور شیر سنگه بنابر استقبال سری گرنتهه صاحب جی صادر فرمودند - مبلغ یک صد روپیه برای ارداس راخت اساس حواله ساختند - خلعت یازده پارچه از قسم دوشاله و کمخواب و گلبدان وغیره مع کنتهه مروارید و بازوبند الماس و جیغه و کلغی و سرپیچ حواله کنور نونهال سنگه وجه رخصتانه ٹانک و بنون ساخته رخصت فرمودند - خلعت خاصه مع مبلغ یک هزار و شش صد روپیه نقد در وجه دیوان حاکم رای و فتح سنگه مان وجه رخصتانه عطا گردیده - مراسله لاٹ صاحب مشعر استحکام روابط یکتادلی بنظر مبارک اثر در آمده که آنچه سرکار والا چهار تغمه به لاٹ صاحب جنگی و کپتان صاحب و میکشن صاحب و جی صاحب حواله ساخته بودند صاحبان عدد سوای احکام عالیه لنڈن تغمه های درعنق نه انداختند چرا که سوای ایمای پادشاه مناسب نیست اگر در ایام مستقبله سرکار والا تغمه های عطا کردن بوده باشد بموجب مرضی پادشاه لنڈن حواله سازند - سرکار والا بنابر ترقیم جواب مراسله هذا از بهای صاحبان و میکشن صاحب مستفسر شدند - صاحب مسطور گذارش ساختند که آنکه بتقدیم خدمات پرداخته باشد به او تغمه دادن مناسب است وجواب مراسله مشعر تشیید اساس اتحاد قلمی شده دیگر بابت تغمه مرقوم نموده اند که آینده موافق ایمای لنڈن تغمه های حواله صاحبان کرده خواهد شد بتاریخ دوازدهم در دربار صاحب به اتفاق میکشن صاحب شرف یاب شده مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه از خود و ایضاً از صاحب مسطور از دامن نیاز اساس گذرانیدند و تمام طلاکاری اندرون و بیرون بملاحظه و مشاهده آوردند - صاحب معزالیه بتوصیف و تعریف کار طلای گشاده سرور و مبتهج گردید - باز مراجعت بطرف شیش محل بمنصه نمایش رسید و صاحب مسطور حسب الامر بڈیره خود رفت - عرضی فقیر عزیزالدین و رای گوبند جس بنظر مبارک اثر گذشته که آنچه پروانه واجب التعظیم بنام نیازمندان زیب صدور یافته بود که هرگاه در خدمت نواب صاحب شرف یاب شوند و در آنجا ذکر اذکار پشاور و کابل شعشعه ظهور بخشد شمایان این طور حالی سازند که سابق ازین سردار هری سنگه مع افواج بطرف پشاور مامور شده بود دوست محمد خان بطرف سردار مسطور قلمی نموده بود که حد حدود دره خیبر مقرر سازند و سردار مسطور بسبب تصرف کابل و جلال آباد

اقبال ہذا انساختنت الحال کہ برنس صاحب از راہ استحکام روابط وداد سرکارین
عالیین واستقرار حدود نزد دوست محمد خان قیام پذیر است اگر مرضی نواب صاحب
بر مقرری حد حدود دره خیبر بوده باشد از طرف سرکار والا مختار اند. من بعد عرضی دوم گذارش
گردید کہ بتاریخ دوازدہم ماہ بیساکھ عبور از دریاے ستلج بمنصہ شہود رسیده وکپتان صاحب
بدستور سابقہ یک کروه استقبال بتواضع وتکریم ساختند وسردار مسطور پنج تہلی طلای وجہ نذر بہ کپتان
صاحب حوالہ ساختند ومبلغ دو صد وپنجاه روپیہ از طرف سرکار والا سروار نہ نمود وکپتان صاحب
مبالغ از دست خود گرفتہ حوالہ خزانچی فرموده استفسار خیریت مزاج وہاج سرکار والا مدار ساختہ
سخنان تشیید اساس یکرنگی بیان نمودند. من بعد آنچہ یک راس اسپ سرکار والا حوالہ ساختہ بودند
بہ کپتان صاحب حسب الارشاد رسانیده شد کہ موافق مرضی براے خود نگاہدارند یا بہ
میگناٹن صاحب یا بہ دیگرے مطابق صلاح صوابدید خود حوالہ سازند. کپتان صاحب
بہ مجرد اصغاے ارشاد والا بسواری اسپ متوجہ شده بر زبان آوردند کہ سرکار والا انواع انواع
الطاف خسروانہ فرموده کہ این اسپ براے بنده فرستاده کہ شب وروز در استحکام مبانی
دوستی سرکارین عالیین کمر بستہ میدارم وامورات سرکار والا از راه مواحدت بحسن وخوبی
سرانجام نمودنی است. باز روار واندرون لودھیانہ تشریف بردند. وقت شام
مبلغ پانصد روپیہ نقد وپنجاه ویک ظروف شیرینی در وجہ ضیافت در ڈیره معتبران فرستادند
واظہار نمودند کہ ہرگاه بہ اتفاق معتبران در خدمت لاٹ صاحب خواہم رفت از آنجا
مع دو صاحب لوک ہمراه تحایف نفیسہ رخصت شده در سرکار والا خواہم آمد لیکن
اگر سرکار والا اقتدار در ہوشیارپور تشریف فرماے شوند بسیار صلاح احسن وانسب است
چراکہ مکان مذکور بسیار فراخ ووسیع وتر وتازه وسیراب وشاداب است. دوم مسافت قریب
سوم اخراجات قلیل ومنازل کوتاه. وآنکہ سرکار والا مدار تجویز ادینہ نگر فرموده اند پسند
خاطر صاحبان عالی شان نیست. یکے مکان تنگ. دوم مسافت بعید. سوم
مصارف کثیر. در جواب آن مرقوم شده کہ بر مرات ضمیر منیر دوستان روشن وپرتو انداز است
کہ عزم سرکار والا ہر طرفے از اطراف مطابق امر عالی سری گرنتھ صاحب جی مے
باشد وچٹھی ملاقات ہوشیارپور وادینہ نگر در خدمت گرنتھ صاحب جی
انداختہ بودیم چٹھی ادینہ نگر بر آمده وتمام اسباب مسرات وغیره لوازمات مطلوبہ در آنجا

فراهم و مجتمع است بنابران دید وادید دوستان صمیم در آنجا مقرر شده است - چوہدری خدابخش چهٹه یک راس اسپ برنگ مُگلہ حاضر ساخت اسپ مذکور مطبوع و پسند زیاده از حد آمده و عوض اسپ جاگیر مبلغ پانصدروپیه سال تمام و جوڑی کڑه طلای بمشارالیه عطا شد و یازده تهیلی کارتوس شلق سلامی اسپ رونق ظهور بخشید - دیوان کشن دیال مع هفت مُهنگی طلای بشرف ملازمت پرداخت - مستفسر تمام احوالات سابقه از مختاری نزد نواب دار تحال او و اراده این ملک بسبب عدم موافقت با پسرانش گردیدند - فرمودند که بندوبست خطه کشمیر خواهد ساخت - گذارش نمود که حتی الامکان تفاوت نخواهم نمود - باز فقیر شاه الدین تغمه از فاکس صاحب برای ملاحظه سرکار والا آورد که صاحب مسطور را پادشاه لنڈن بخشیده است سرکار والا از مشاهده آن بسیار خورسند و منبسط شدند +

عرضی راجه کلان درباب مقدمه راجه لداخ واله - رخصت پسران سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان - شرف یابی سردار لهنا سنگه سندهانوالیه - عرضی وکلاے مامورہ مشرق - عرضی کنور شیر سنگه احضار میکشن صاحب - عریضه معتبر سنگه - حکم ست شدن سردار گوجر سنگه - اخبار شاه جهان آباد - عرضی راجه سوچیت سنگه عرضی فقیر شاه الدین - شرف یابی ومین صاحب مراسله بنام کپتان صاحب - عرضی فقیر عزیز الدین در جواب مراسله برنس صاحب - ارشاد بنابر ضیافت کپتان صاحب - پروانه بنام مصر روپ لعل - عرضی کنور کهڑک سنگه - عرضی سردار اجیت سنگه - پروانه بنام افسران و کمیدانان پلاٹن کشمیر واله پروانه بنام اوی تابیله صاحب - عرض فقیر شاه الدین زبانی میکشن صاحب رخصت معتبران راجه جنید واله +

بتاریخ پانزدهم ماه بیساکهه راجه کلان کاغذ عهدنامه راجه لداخ واله بنظر مبارک گذرانید در آن مرقوم بود که هرگاه راجه گلاب سنگه عزیمت لداخ بمنصه شهود آورد راجه لداخ واله از استماع خبر آمدن راجه مسطور استقبال به تعظیم و تواضع ساخت و راجه مشارالیه آن ملک

را در تصرف خود آورده راجه لداخ واله بر مسند ریاست آن ملک نشانیدند - موافق اراده
ازلی راجه مسطور جان بجان آفرین تسلیم ساخت و کنیزک زاده راجه مسطور پسرش را
از ملک خارج ساخته بر مسند ریاست جلوس ساخت الحال راجه مشار الیه کنیزک زاده
را از ملک خارج نمود و پسر الش را قایم مقام پدر نموده حضور والا آن کاغذ را ملاحظه ساخته فرمودند
که نقل هذا در خدمت کپتان صاحب فرستاده شود - سردار سید محمد خان مع
هر دو پسران سلطان محمد خان و پیر محمد خان شرف باب گردید هر دو پسران را
خلعت مع دو زنجیر فیل با هوده نقره و دو کنٹهه مروارید و دو سرپیچ مع تنخواه مبلغ یک هزار روپیه بر پشاور
عطا فرموده رخصت فرمودند و ارشاد والا به سردار سید محمد خان جلوه نمایش یافت که بعد از
رخصت کپتان صاحب ترخیص شما بمنصه شهود خواهد رسید - سردار لچهنا سنگه
سندهانواليه مع یازده تنگی طلای و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه سروارنه ساخته شرفیاب
جناب والا مآب گردید - استفسار خیریت فرموده مبلغ پانصد روپیه در طریق ضیافت عطا
فرمودند - عرضی فقیر باتدبیر بنظر مبارک گذشته که سردار اجیت سنگه بنا بر دریافت ملاقات
راحت آیات کپتان صاحب بطرف کوٹهی روانه گردید و کپتان صاحب استقبال
به تواضع و تکریم ساخته بر کورسی نشانیدند و سردار مسطور یک راس اسپ و یازده پارچه از طرف
سرکار دولت مدار حواله ساخت - کپتان صاحب از مشاهده پارچات و سواری اسپ
نهایت منشرح و منفرح شده بزبان آوردند که مثل این اسپ نزد این دوست صمیم موجود نیست -
باز ذکر تشید اساس اتحاد سرکارین عالیین رونق ظهور بخشید - وقت ۳ پهری کپتان
صاحب بسواری پینس در ڈیره سردار مسطور تشریف آوردند و مظهر مراتب
یکتادلی و یکجهتی شدند سردار مسطور از طرف خود یک راس اسپ و یازده پارچه حواله ساخت
من بعد کپتان صاحب احوال دانای و هوشمندی و شجاعت و دلاوری سردار
بده سنگه بیان فرموده ظاهر نمودند که بتاریخ ۸ انتهاض از لودهیانه بطرف شمله در پیش
است - هر دو پلٹن و چهار ضرب توپ آراسته و پیراسته کرده قواعد انگریزی به آئین شایسته
و طرز بایسته به سردار مسطور ملاحظه کنانیدند و قواعد به وجه احسن گردید و سردار مسطور نهایت
خوشنود و منفرح گشته مبلغ پانصد روپیه نقد حواله جماعه داران پلاٹن ساخت - باز عرضی
رای گوبند جس و فقیر مذکور مشعر انتهاض از لودهیانه و رسیدن در روپڑ و استقبال کردن

بهوپ سنگه روپڑواله و مبلغ ۱۲۵ صد و بیست و پنج روپیه سرواربه سردار مسطور و ضیافت **کپتان صاحب** و معتبران سرکار والا و من بعد در **ناله گڑهه** و احضار راجه آنجا و دادن وجه ضیافت و من بعد از **رام پور** فرستادن شتران باربرداری بطرف **روپڑ** و حواله ساختن **کپتان صاحب** پانصد نفر بیگاری برای باربرداری و باز از **رام گڑهه** در **مقام تهی** بمفاصله شش کروه از **شمله** و حاضر باشی کاردار آنجا در ضیافت و مهمان داری و حواله ساختن **کپتان صاحب** رسد پانصد آدم بیگاری گذارش شد - فرمودند که **کپتان صاحب** دوست قدیم و مشفق صمیم است و شیرازه بند کتاب مستطاب یکجهتی و یکرنگی می باشد - در جواب آن ارشاد والا صادر شده که بصلاح و مشوره **کپتان صاحب** در تمشیت امورات استحکام روابط اتحاد باید پرداخت و بوجهی من الوجوه از صلاح صوابدید **کپتان صاحب** تجاوز نباید نمود و بنابر تیاری لوازمات ضیافت از ابتدای **روپڑ** تا **ادینه نگر** ارشاد والا بهر یک سردار صادر است - من بعد **کنور شیر سنگه** حاضر گردیده گذارش ساخت که درباب تیاری ضیافت **صاحبان عالی شان** در کدام جای ارشاد والا صادر شده است فرمودند که در **طالب پور** و **موکیریان** به تهیه اسباب ضیافت باید پرداخت - بتاریخ بیست و یکم **میکلشن صاحب** بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت فرمودند که از عرضی **رای گوبند جس** و **فقیر عزیز الدین** دریافت شده که همراه **میگه لاٹن صاحب** دو کمپنی و دو ضرب توپ و دو صد و پنجاه سوار و یک هزار مردم عمله مع هشت نفر **صاحبان عالی شان** خواهند آمد سرکار والا تمام لوازمات مطلوبه **صاحبان عالی شان** از قسم برنج باره و روغن زرد و شکرتری و مرغان و بزغاله و بیضه مرغان و مسکه و دو صد من هیزم در هر منزلی از منازل تیار کنانیده است - باز به **دیوان دینا ناتهه** ارشاد والا گردید که آنچه اسباب ضیافت صاحبان در ادینه نگر فراهم و مجتمع شده مفصلاً گذارش باید ساخت مشار الیه تفصیل وار گذارش ساخت که **میکلشن صاحب** ظاهر نمود که اسباب بسیار از بسیار فراهم و مجتمع شده - باز فرمودند که آنکه دو کمپنی همراه **میگه لاٹن صاحب** خواهند آمد از مردم گوره های خواهند بود - **میکلشن صاحب** گذارش نمود که غریب نوازا الحال آمدن کمپنی گوره های موقوف و معطل و در پرده توقف مانده الحال دو کمپنی تلنگه های هندوستانی خواهند آمد و اتفاق آمدن پلٹن گوره های هنگام تشریف فرمای **لاٹ صاحب** همراه **میگه لاٹن صاحب** شگفته ظهور خواهد

بخشید۔ باز سرکار والا اقتدار استفسار فرمودند کہ چہ قدر اسباب و آدمان ہمراہ ڈیرہ **لاٹ صاحب** خواہند آمد۔ مشار الیہ گذارش ساختند کہ ہشت **صاحب لوک** و کمپنی تلنگہ دو و دو ضرب توپ و چند زنجیر فیل و سواران دو صد و پنجاہ۔ تمام عملہ یک ہزار آدم۔ باز استفسار فرمودند کہ میگہ **لاٹن صاحب** قواعد چہ طور میداند مشار الیہ ظاہر ساختند کہ متصف باوصاف حسنہ و واقف در تمام علوم و قواعد بہ آئین بہین میداند لیکن بسبب توغل اشتغال نوشتن و خواندن و اجرای کاروبار و اسعاف امور **لاٹ صاحب** فرصتے او را نمے شود۔ باز سرکار والا اقتدار فرمودند کہ بہ نوہریان وغیرہ بیوپاریان **سری امرت سر جی** بنابر روانگی مال و اسباب تجارت از راہ دریاے بہ آن طرف **بمبئی** ارشاد والا اصدار شدہ لیکن اوشان بسبب اجراے سلک نوول نہاد بر تزوین مال و اسباب نمے باشند۔ باز عرضی **معتبر سنگھ** مشعر بالغ آمدن **کپتان صاحب** از بہرہ یابی سرکار دولتمدار سواے ایماے **لاٹ صاحب** گذارش شد۔ فرمودند کہ بہ **فقیر با تدبیر** ارشاد والا اصدار شود کہ در خدمت **کپتان صاحب** بہ آئین بہین واضح ساختہ و چٹھی روانگی از **کپتان صاحب** نویسانیدہ حوالہ مشار الیہ سازد کہ بجناب والا آمدہ بہرہ یاب شود۔ بتاریخ بیست و یکم **سردار گوجر سنگھ** وقت نصف اللیل در حالت مخموری بسبب استفراغ بہ افتتاح دریچہ پرداختند و از انقلاب طالع بالشش بلغزید و بیہوش بر زمین افتادہ داعی اجل را لبیک گفتند و چند جوڑی کڑہ طلای و مبالغ سنکلپ ساختند و بر نوجوانی و گل ناشگفتہ پژمردن و در عین انقباضی روے انبساط مشاہدہ نمودن والاف الاف افسوس و ہمالی و اصناف اصناف الم و حیرانی عاید حال **سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ** گردید و ہردو اہلیہ اش بسبب دلالت جبلی ستی شدند۔ طرفہ رسمے است عجیب در ملک پنجاب کہ زندہ ہمراہ متوفی ہندوش گردیدہ جان بجان آفرین تفویض مے سازد شاعرے گفتہ است **فرد** ہمچو ہندو زن کسے در عاشقی دیوانہ نیست + سوختن بر شمع مردہ کار ہر پروانہ نیست + تمام سرکردگان عالی شان نزد **سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ** رفتہ برسم تعزیت پرداختند۔ سرکار والا افسوس بسیار فرمودند و پروانہ بنام سردار مسطور زیب ترقیم پذیرفت کہ برضاے و مشیت **سری اکال پورکھ سردار گوجر سنگھ** جان بجان آفرین تفویض ساختہ۔ از آنجا کہ ہر کسے کہ در قالب وجود آمدہ فناے او واجب و لازم است بر طریق اینق صبر و شکیبای استوار بودہ در تقدیم خدمات سرکار والا اقتدار کمر بستہ حاضر باشند و برضاے

سری اکال پورکهی جی شکر گذار باید بود که دنیاے ناپایدار و عاقبت کار باخداوندگار است - اخبار
شاه جهان آباد گذارش شد که راجه بر بهار از سخنان لاطایل و بیهوده گوی احتراز و اجتناب
مے سازد و صاحبان عالی شان کونسل ساخته اند که حالا موسم تابستان در پیش است
در موسم زمستان عزم آن طرف نموده شود و آنکه شاهزادی بر تخت لندن جلوس
میمنت مانوس میدارد صاحبان عالی شان تجویز کتخدائی او مے سازند که آنچه فرزند ارجمند
از بطن او ولادت باسعادت پذیرد او را بر تخت سلطنت نشانیده آید و خلاصه شاهزادی
این است که عمر عزیز خود را در حق رسانی و دادهی فریاد و غور رسی رعایا و برایا و غور و پرداخت
و پرورش ملازمان و بندوبست ملک بنحو شایسته صرف نموده آید که انسان در حالت ازدواج
بسبب غلبه قوت شهوانی و اختلاط نفسانی و التذاذ جسمانی ازین امور باز مے ماند و آنچنان
در گرداب ناپیدا کنار لذت مباشرت مستغرق مے شود که گاهے از تلاطم امواج حظوظ و لذوذ
سر بیرون نمے آرد مطابق این بیت + درین ورطه عالم فرو شد هزار + که ظاهر نشد
هیچ کس بر کنار + سرکار دولتمدار از استماع این اخبار مسرت آثار مسرور و منبسط شده به توصیف
صاحبان عالی شان پرداختند که در عالم اناث این قدر عقل و شعور مے باشد پس تعریف
رجال چه نوع کرده شود - عرضی راجه سوچیت سنگه گذارش شده که غلام در طریق اینق جاانفشانی
جناب کنور صاحب جی راسخ دم و ثابت قدم و حسب الارشاد واجب الانقیاد
پلٹن خود را بطرف ڈیره کنور صاحب جی روانه نموده و خود در عرصه قریب شرف یاب
جناب والا کیوان مآب مے شود - پروانه در جواب آن زیب ترقیم پذیرفته که روانگی پلٹن
بطرف ڈیره کنور جی بسیار مستحسن و انسب گردید بزودی زود در ادینه نگر آمده حاضر شوند -
که بتاریخ یازدهم ماه جیٹھ کپتان صاحب به اتفاق میگلاٹن صاحب درآنجا
تشریف مے آرند - بتاریخ بیست و چهارم فقیر شاه الدین زبانی میکلسن صاحب
گذارش نمود که چٹھی صاحب لوک ماموره بهاول پور آمده که آنچه کشتی هاے نمک
از پنڈ دادن خان روانه شده بودند حالا در حدود نواب بهاول پور رسیده کارداران
نواب متعرض و مزاحم محصول مے باشند و هم ملاحان از خرچ لاچار اند و بسبب طغیانی دریاے
سندھ موسم ذهاب و ایاب کشتی هاے نمانده - صلاح صاحبان آن است که کشتی هاے
در کوٹ مٹھن بوده باشند و نمک را به کفایت قدرے قدرے فروخت سازند - ارشاد والا

براجه کلان گردیده که بطرف معتبران خود که همراه کشتی هاے میباشند تعلمی بسازند که نمک تفویض دیوان
ساون مل سازند و مبلغ یک صد روپیه وجه اخراجات ملاحان از دیوان مسطور در حساب سرکار
بگیرند- بتاریخ بیست و پنجم ماه بیساکه وین صاحب به احراز ملاقات راحت آیات پرداخته گذارش
نمود که سیر ملک کشمیر و تبت و لداخ مرکوز خاطر میدارم به راجه جی فرمودند که مشار الیه چرا
عزیمت کشمیر وغیره مطمح نظر میدارد- راجه کلان بهادر گذارش نمود که در ایام سابقه مشار الیه در
کشمیر رفته بود تا حال شکوه گذار و شکایت آثار است رفتن صاحب مسطور در آنجا چه ضرور است-
وین صاحب ظاهر نمود که عزم بالجزم در پیش است- من بعد تصویر فیض تاثیر حضور والا بنظر مبارک
گذرانید که بطریق تحفه و ارمغان در ملک خود خواهم برد سرکار لطف آثار از مشاهده آن پیکر روحانی
منظر مسرور و منبسط شدند- باز نقشه ملک پنجاب حاضر نمود سرکار دولت مدار بامعان نظر
مشاهده فرمودند من بعد گذارش رخصت ملک صدر ساخت یک چوغه و مبلغ دو صد روپیه وجه رخصتانه
عطا گردید و پروانه بنام ناظم کشمیر درباب تعظیم و تواضع و ضیافت و مهمان داری مشار الیه جلوه
اعلان ارقام یافته- مراسله کپتان صاحب بمطالع اتحاد ساطع در آمده اولاً شکایت
بشن سنگه که از راه کوتاه اندیشی و بے خردی بے رخصت بطرف لاهور روانه شده دیگر
مردمان مقرب بارگاه سلطانی از راه جهالت و حماقت توثیق مبانی اتحاد و وداد سرکارین عالیین
را نمے خواهند- خلاصه این مخلص بر ضمیر منیر اظهر است که در استحکام دوستی سرکارین عالیین روز
و شب مساعی و سرگرم ام- در جواب آن زیب ترقیم پذیرفته که بشن سنگه در حضور ساطع النور
شرف یاب مے باشد و در سرکار دولت مدار گذارش ساخته که جماعه دار صاحب را پدر
حقیقی خود تصور مے سازم همان طور کپتان صاحب را از دل و جان خیال مے نمائیم
هرگاه کپتان صاحب در ادینه نگر تشریف ارزانی خواهند فرمود همان وقت
مع یک راس اسپ با ساز طلای حاضر خواهم گردید معافی تقصیرات سابقه او جلوه نمایش
پذیرد و در ایام مستقبله بهر طوریکه صلاح لازم الافتراح کپتان صاحب خواهد بود مبانات
نشاتین و مفاخرت کونین متصور است- فرمودند که جماعه دار در امرتسر یا لاهور
قیام مسرت ارتسام داشته در آرایش و درستی افواج ظفر امواج مساعی موفوره و کوشش
نامحصوره بجلوه نمایش آرد و جرنیل رام سنگه و بشن سنگه همراه رکاب فیروزی مآب
در ادینه نگر حاضر شوند- عرضی فقیر عزیز الدین بنظر اشرف گذشت که از رام گڑهه کوچیده

درمقام هتی بفاصله شش کروه از شمله فرود گردیده و کارداران آنجا حسب الامر کپتان صاحب
در تقدیم مراسم ضیافت و مهمان داری هیچ تفاوتے و تخالفے نساختند و پانصد بیگاری که
بنابر باربرداری همراه مے باشد. کپتان صاحب رسد از خود حواله بیگاریان نمے فرمایند و هنگام
رسیدن در روپڑ بهوپ سنگهه روپڑیه مبلغ سه صد و بیست و پنج روپیه و از سردار
اجیت سنگهه ساخته و در تقدیم مراسم ضیافت و مهمان داری معتبران سرکار والا و کپتان
صاحب سعادت اندوز مانده و در نالهگڑهه راجه آن مکان نیز در اسعاف مراسم
مهمان داری چیزے تفاوت نساختند و هنگام ورود در رامپور شتران باربرداری معتبران
سرکار والا خود کپتان صاحب وغیره اسباب تعقب فرستاده اند و پانصد بیگاری
همراه رکاب مے باشند و کپتان صاحب در اسعاف لوازم مایحتاج هیچ تساهلی و معطلی نه نموده
مراسله برنس صاحب بنظر مبارک گذشته که سردار دوست محمد خان خیال مفسده
در سر میدارد لهذا برنس صاحب موافق ایماے لاٹ صاحب از کابل روانه
شده و عنقریب به احراز ملاقات راحت آیات مسرور و مبتهج مے شود در جواب آن منشور تشیید مبانی اتحاد
مرقوم گردید. پروانه بنام مصر روپ لعل تلمی شده که ضیافت کپتان صاحب و میگلاٹن
صاحب در کاهنه کهر و گڑهشنکر و کهر ٹباله و هوشیارپور وغیره مکانات علاقه خود
بزودی زود تیار باید کنانید و قریب دو سه کروه استقبال کپتان صاحب باید ساخت و موافق
صلاح و مرضی کپتان صاحب بدریافت ملاقات راحت آیات میگلاٹن صاحب
باید پرداخت و هنگام رسیدن صاحبان عالی شان در هوشیارپور و بجواڑه شلق سیزده
سیزده کارتوس باید کنانید و دقیقه از دقایق ضیافت و مهمان داری کپتان صاحب فروگذاشت
نباید ساخت و رضا نامه حسن خدمتی خود ارسال جناب فیض مآب باید ساخت. ارشاد والا مواد به
کنور شیر سنگهه گردیده که در طالب پور و مکیریان هتیه اسباب ضیافت صاحبان عالی
شان باید نمود. عرضی صاحبزاده بلند اقبال مشعر معانی محصول وزیرآباد بنظر مبارک گذشت
فرمودند که کدام آدم شایسته در سرکار او شان موجود نیست که سواے اطلاع سرکار والا به لعب و لیل
بعضے مقدمات مے پردازند. بتاریخ سی ام عرضی سردار اجیت سنگهه مشعر دریافت ملاقات
راحت آیات میگلاٹن صاحب و تارن صاحب و گفتگوے تشیید اساس اتحاد
سرکارین عالیین و هنگام رخصت یازده پارچه و یک راس اسپ به صاحب اولین و نه پارچه

و تفنگ به دولی گذارش شده فرموده که در طریق اینق مواحدت و مخالصت انسب و احسن شده -
دیگر از عریضه راے گوبند جس حالی راے اشرف شده که کپتان صاحب استفسار فرموده
بود که پوشاک خاصه و عجیبه برای سپه سالار لاٹ صاحب همراه آورده یا نه فقیر با تدبیر
که محلی بحلیه فراست است واضح نمود که آن مشفق درین معنے هیچ اطلاع نداده لهذا معتبران همراه خود
نیاورده کپتان صاحب خاموش گردید - من بعد تجویز و صلاح این معنے همراه سردار با وقار
جلوه شهود یافت سردار مذکور ظاهر نمود که تمام اسباب عجیبه و لطیفه از دولت سرکار والا اقتدار
نزد بنده موجود است بلاتحاشا که هرقدر که اسباب مطلوب بوده باشد باید گرفت مطابق کنگالش
یکدیگر تجویز دادن بیست و یک پارچه گردیده و دیگر کپتان صاحب از فقیر جی معزالیه
مستفسر شده بود که سردار هری سنگھ هنگام ملاقات لاٹ صاحب چه سروارنه
داده بود فقیر جی گذارش ساخت که بسبب انقضاے مدت هشت سال یاد نمانده از روے
مشاهده کواغذ عرض خواهم ساخت و حالا مبلغ پانصد روپیه آورده شد - پروانه والا بنام افسران
و کمیدانان و حواله داران صادر شده که آنچه شما سواے صدور ارشاد والا از راه دنگه و
فساد از کشمیر برخاسته آمده این کار خوب و مستحسن نشده اگر حفظ آبروے خود مطلوب
است بعقب بزوند اگر چیزے طلب گرفتنی است هرگز هرگز اراده پیشتر نباید ساخت -
در صورت عدولی و انحرافی احکام عالی راجه گلاب سنگھ و مصر سوکھراج تمام اسباب
شما را غارت و تاراج خواهند ساخت - پروانه تلطف نشانه بنام اوی تابیله صاحب
عز صدور یافته که هرگاه برنس صاحب در پشاور ورود راحت آمود سازد مبلغ پانصد
روپیه وجه ضیافت مع سی و یک ظروف شیرینی در طریق اینق تشید روابط اتحاد رسانیده باید
داد - دیگر هرکدام اسباب مطلوبه صاحبان از قسم ماکول و مشروب وغیره مایحتاج رسانیده
باید داد که سرکار والا اقتدار را پاس خاطر صاحبان عالی شان از تمامی امورات مقدم
است بلکه فرض عین و عین فرض است - فقیر شاه الدین زبانی میکنش صاحب
گذارش نمود که صاحب مسطور را تمناے مشاهده بازار صباغان ابریشم زیاده از حد مے باشد
پروانه بنام لدها سنگھ مستاجر امرت سر جی زیب صدور یافته که ابریشم رنگان را
طلبیده تاکید بلیغ ساخت که مثل مینا بازار ابریشم رنگا رنگ پیش دکاکین خود ها بر طناب ها
رسن به اندازند که باعث خورسندی مبصران و بینندگان گردد و هرگاه صاحب لوگ

دربازار بیاید ابریشم رنگارنگ بطریق نذر حوالہ باید ساخت - دیگر ہرگونہ خاطرداری صاحب مسطور مطمح خاطر نیاز باثر بایدداشت - معتبران راجہ جیند والہ کہ از چندے در سرکار دولت مدار شرف احضار نے داشتند درین وقت رخصت معتبران از پیشگاہ جاہ و جلال جلوہ اعلان یافتہ و یازدہ پارچہ لفیسہ و یک راس اسپ براجہ مسطور و پنج پارچہ و کڑہ طلای بہ پروہت و ہفت پارچہ و کڑہ طلای بہ کھیون سنگھ عطا شدہ و مراسلہ اتحاد سلسلہ مشعر تزوین وکیل با تحایف عجیبہ و غریبہ زیب تسطیر پذیرفتہ ✣

بہرہ یابی سرکار فیض مدار در دربار صاحب جی - رخصت کنور شیر سنگھ بطرف بٹالہ - عرضی وکلاے ماموره مشرق - ارشاد عالی مواد بنا بر تیاری اسباب ضیافت لاٹ صاحب - ذکر اذکار سرکار والا اقتدار ارشاد بنام راجہ گلاب سنگھ - بہرہ یابی وکیلان راجہ نیپال والہ - احوال آن ملک - عطاے زوج دوشالہ حسب العرض راجہ گلان بہ پنڈتان کشمیر - فرار شدن ہنگان و ماموری افواج - شرف یابی در دربار جی کنانیدن نوشت خواند از لاٹ صاحب - ارشاد بہ پیکش صاحب انتماص رایات عالیات از سری امرتسر جی بطرف بٹالہ - ورود سیمنت آمود در موضع چونٹہ من بعد در موضع (لالہ سوہن لعل سوری مصنف تاریخ ہذا - تناول پرشاد یعنے طعام و شب باشی در موضع رنگیر ننگل - ذکر اذکار برنس صاحب بنا بر درشن سوامی اچل جی و درشن دیدار و من بعد رونق بخشی در باغ و تالاب شمشیر خان و گرفتن ضیافت وغیرہ نذرات از کنور پرتاب سنگھ و من بعد شرف یابی کنور شیر سنگھ مع لوازمات مطلوبہ وغیرہ اسباب ✣

روز مبارک سنکرانت ماہ جیٹھ سرکار دولت مدار ہمعنان فرحت و انبساط و ہمرکاب مسرت و نشاط بہرہ یاب در دربار صاحب جی گردیدہ و جبین سای بہ تضرع و افتقار بسیار نمود مبلغ پانصد و بیست و پنج روپیہ در دربار گردون وقار و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ در اکال بنگہ جی و مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ بطریق ارداس سرکے تنگہ ہاے دو کھہ بہنجنی و گہریالی

والاشان و سنشهید سنگه رسانیده درخواست نمودند هم محصوره ساخته مراجعت با سعادت فرمودند
چبرکهٹ هاے وغیره اسباب مطابق معمول مستمره مع مبالغ دیوشاک حواله مستحقان و محتاجان
نمودند و من بعد بابت اشنان آب سرد با گرم چهٹی آ در خدمت گرنتهه صاحب اند اختند
چهٹی آب سرد برآمد. بازداخل شیش محل شدند. کنور شیر سنگه گذارش ساخت که
آمد آمد صاحبان عالی شان در عرصه اندک روبکار و سر انجام اسباب سرسات صاحبان
عالیشان وغیره اسباب آن روے آب حسب الارشاد والاضرور و واجب است اگر رخصت پٹیاله
شگفته ظهور بخشد عین عنایت است که دایره دولت و اقبال هم در پٹیاله رونق بخش خواهد شد فرمودند
که بسیار خوب و احسن است روانه شوند خلعت خاصه عطا گشت. عرضی فقیر عزیز الدین و جنا
الضاری بنظر مبارک گذشت که بفضل سری اکال پورکهه جی بتاریخ بیست و پنجم و بیست
و ششم از رشحات سحاب افضال ایزد متعال باران رحمت الهی باریده مزرع خواطر مخلوقات
را سرسبز و شاداب ساخته بنا علیه حصول ملاقات راحت آیات دوستان صمیم در عقده تراخی
افتاده من بعد بتاریخ بیست و نهم دوست صمیم کپتان صاحب مع دوکس صاحبان
دیگر بنابر اعزاز و تواضع آمده و نیازمندان را همراه خود نزد لاٹ صاحب مستفیض کنانیده
هنگام رسیدن بر ڈیوڑهی موافق صداے توپ شلق سلامی جلوه ظهور پذیرفته و تمامی صاحبان
عالیشان برخاسته به استقبال پرداختند و تالب فرش لاٹ صاحب هم متوجه
به استقبال شده بکمال تعظیم و اکرام بر کرسی هاے نشانیدند و مستفسر نویدات عالیات صحاح
مزاج وهاج بندگان حضور اشرف گردیدند. باز احقران از زبانی سرکار دولتمدار مظهر مژدات
اخبار صاحبان محبت آثار شده و مراسلہ اتحاد سلسله سرکار دولتمدار گذرانیده سخنان
استحکام مبانی موالفت و تشیید اساس مخالصت موضح شدند و مبلغ دو هزار و پانصد روپیه و
بیست و پنج اشرفی و مبلغ یک هزار روپیه به عمله و فعله همراهی بطریق ضیافت حوالگردیده و
کپتان صاحب آنجنان بطریق شایسته و طرز بایسته متبین روابط اتحاد و وفاق
و ضوابط وداد و اتفاق بوده که اظهار آن به لسان از قلم دو زبان متعذر و محال است و من بعد
صاحبان عالی شان محافل مسرت شامل بکمال ارتیاح و انشراح مع رقص بیویان
که زهره مغنی فلکی را از مشاهده آن زهره بیتاب گردد آنجنان معاینه کنانیده اند که یادگار تمام عمر است
و به کلمات شیرین اتحاد سمات تسخیر قلوب نیاز اسلوب فرموده که در استحکام مبانی یگانگی

وحید الاوان والاعیان اند دباز در طریق اینق مسافرنوازی النظر بر علو نامی وسمو اسمی حضور اشرف داشته دیده
ندویان رونق بخش بوده از ملاحظه ومشاهده قواعد سپاهیان منشرح الصدر ومنفرح القلب بوده فرمودند که
افواج سرکاری مسلح وجوان شایسته است سردار اجیت سنگهه که محلی بحلیه مراتب حسیبا ومجلی
بزیور رزانت جزیلے باشند دقیقه از دقایق تشید اتحاد فروگذاشت نساخته به آئین شایسته مستقر
آئینه ائتلاف وموالفت شده - و یک زنجیر فیل مع هوده نقرئی ویک راس اسپ با زین
طلای مع چند پارچات نفیسه درطریق نذر بنظر مبارک لاٹ صاحب گذرانیده وازلیاقت
جبلی واستعداد اصلی سردار مسطور منبسط ومنفرح شده از فقیر باتدبیر مستفسر شدند که درجه سردار با
وقار در سرکار دولتمدار چه مے باشد فقیر جی مسطور گذارش نمود که از اقربای سرکار دولت مدار
مے باشند واز تمامی سرکردگان عالی شان درجه بالا ورتبه علی میدارند در سفر جرنیل و
کرنیل وغیره در متابعت واطاعت سردار معزالیه مے باشند - ارشاد والا به دیوان
دینا ناتهه وغیره گردیده که تیاری اسباب ضیافت ڈیره لاٹ صاحب باید کنانید و
تنخواهات هیزم وروغن وبهوس جابجاے مرقوم باید ساخت که پیشتر از تشریف آوری دائره
دولت واقبال لاٹ صاحب اسباب ضیافت در امرتسر جی ولاهور
ومکانات مبیت صاحب معظم الیه موجود ومجتمع شوند - سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند
که چهار پلٹن انگریزی مسلح ومکمل تیار کنانیده اید - یکے جان هوم صاحب دوم گشلین
صاحب سوم دلاروس صاحب چهارم لافنٹ صاحب که قواعد
چهار پلاٹن مسطور به آئین همین صاحبان بوده باشد - بنام راجه گلاب سنگهه پروانه
فیض شمامه زیب تسطیر یافته که اگر سپاهیان پلاٹن کشمیر واله روانه عقب شوند تاهم بسیار انسب و
احسن است ورصورت دیگر تفنگ وتوشه دان وکوڑتی هاے غصیبده برطرف سازند
که سزاے کردار ناهنجار او شان همین است - دلاور داروغه وغیره از نیپال بشرف
ملازمت پرداختند - استفسار افواج پلاٹن وسواری راجه نیپال واله فرمودند - داروغه
مسطور گذارش ساخت که چهل پلاٹن ودو چند سوار در نیپال موجود اند - باز احوال معتبر سنگهه
عرض نمود که مشارالیه در سرکار نیپال اختیار کلی وجزوی میداشت از استماع صیت
فیض پروری وکرم گستری سرکار دولت مدار عزم مجزم لاهور درپیش ساخت که درین ضمن
راجه مذکور بصلاح وکنکایش اراکین خویش طلبگاری مبلغ هفت لک روپیه ازو بجلوه اعلان آورد

مشار الیہ فی الحال بمبلغ ہفت لک روپیہ دادہ خلاصی خود کردہ آمدہ۔ ہنگام روانگی اش ہر چند راجہ مسطور ظاہر ساخت کہ مبلغ ہفت لک روپیہ بلکہ سوائے آن از سرکار باید گرفت و ہرگز ہرگز بطرف سرکار مہاراجہ بہادر روانہ نباید شد لیکن مشار الیہ منظور ناختہ روانہ شدہ آمدہ۔ حالا در لودھیانہ اقامت پذیرد۔ مردے شجاع و بہادر و سخاوت شعار است و مے گویند کہ بقدر مبلغ یک ہزار روپیہ ہر روز خیرات مے سازد و از دل و جان مستدعی شرف ملازمت کیمیا خاصیت مے باشد۔ باز مراسلہ راجہ نیپال والہ بنظر مبارک اثر گذرانید خلاصہ مضمون اتحاد مشحون اینکہ کہ آنچہ سرکار دولت مدار از ترسیل تحایف لطیفہ بدست کاجی کالو و کپتان کہ شیرازہ اتحاد قدیم را بہ تجدید مضبوط و مربوط فرمودہ اند باعث سرور موفور گردیدہ آیندہ بیشتر از بیشتر متوجہ شوند۔ اشمبلک صاحب فرنگی حاضر شد سرکار دولتمدار از مشار الیہ قبولیت نامہ نوکری نویسانیدند کہ حتی المقدور در جانفشانی و نوکری دقیقہ از دقایق بندویت شعاری و خدمت گذاری فروگذاشت نخواہم ساخت و ہنگام اشتغال نوایر جدال و قتال بہر قومے کہ اتفاق خواہد شد خطا نخواہم کرد و در بجا آوری خدمات پلاٹن و توپ خانہ سعادت دارین حاصل خواہم نمود۔ باز بہ فقیر شاہ الدین ارشاد والا صادر گردید کہ قبولیت ہذا بمطالع اتحاد مطالع سیکشن صاحب باید آورد۔ حسب العرض راجہ کلان یک زوج دوشالہ کلان و مبلغ پانصد روپیہ و دوشالہ و کڑہ مبلغ ہفت صد روپیہ در وجہ سنت سنگھ پسر ناظم کشمیر و یک زوج دوشالہ در وجہ قاضی وکیل ناظم مذکور عطا و مرحمت فرمودند باز راجہ کلان عرض واگذاری جاگیر ناظم کشمیر نمود۔ سرکار والا فرمودند کہ مبالغ بسیار ذمہ ناظم کشمیر مے باشد جاگیر چہ طور حوالہ کردہ شود۔ راجہ معز الیہ گذارش نمود کہ اگر ناظم مذکور در فرستادن مبالغ متوقف و متساہل شد ذمہ بندہ درگاہ است کہ مبالغ از جاگیرات مشار الیہ تحصیل ساختہ در سرکار دولتمدار رسانیدہ خواہد شد فرمودند کہ سرکار دولتمدار میدانند کہ ناظم کشمیر لطایف الحیل بجلوہ ظہور مے آرد۔ حالی رائے اشرف گردید کہ نہنگان خاک ادبار بر سر انداختہ بداعیہ مفسدہ از امرت سر جی روانہ و خیال فاسد عبور دریائے ستلج مطمح نظر میدارند لہذا تارا چند مع یکہزار و پانصد سوار جرار و افواج ڈیرہ اردلیان و ہشت صد سوار رجمنٹ و بہوپ سنگھ اٹاری والہ مع شش ضرب توپ حسب ارشاد مامور گردید کہ آن مفسدان را در احاطہ سخت کردہ عرضی شعر احوال ہذا در سرکار دولت مدار ارسال داشتند۔ در جواب آن ارشاد والا صادر شد کہ نہنگان را

از عبور دریاے ستلج پالع گردیده جابجاے خودہاے قیام پذیر کنانید و عنقریب وجه اخراجات آنها مرحمت
مے گردد - بتاریخ چهارم در دربار صاحب مشرف شده وجبین سامی ساخته ارداس نیاز
اساس روانگی بطرف ادینه نگر کنانیده مراجعت فرمودند - لافنت صاحب حاضر
گردید و نوشت از صاحب مسطور کنانیدند که در خدمتگذاری دقیقه از دقایق حزم و احتیاط فرو
گذاشت نخواهم ساخت و سال اول مبلغ پانصد روپیه و سال دوم مبلغ هفت صد روپیه مواجب
از سرکار لطف آثار خواهم گرفت و قواعد گوله اندازان راجه هیرا سنگهه آموخت خواهم کنانید
و هنگام مقابله و محاربه بالراس والعین حسن خدمات خواهم نمود - ارشاد والا به پیکشن صاحب
زیب صدور یافته که انتهاض رایات عالیات بطرف ادینه نگر در پیش و شما نیز تا بتاریخ
پنجم در موضع چونڈه فرو کش شوند و سرکار والا اقتدار بفاصله یک و نیم کروه زیر درخت شیشم -
هنگام دو گهڑی روز باقی مانده مخیم سرادقات اقبال فرمودند - بتاریخ پنجم دائره دولت در موضع
چونڈه و بتاریخ ششم از آنجا کوچیده در موضع مانگه جاگیر لاله سوہن لعل سوری راقم
هذا التاریخ ورود میمنت آمود فرمودند و بر اکل پرشاد یعنی خوردن طعام متوجه شدند - فرمودند
که حفاظت قرار واقعی سازد که احدے از سپاهیان خللش به زمینداران نرساند - ارشاد والا صادر
گشت که زمینداران کدام عرض در سرکار والا سازند - گذارش شد که مصر بیلی رام دیوار جدید در
حدود بایان مرتب و تیار کنانیده است - فی الفور پلاٹن سپاهیان به انهدام آن پرداختند -
باز فرمودند که دائره دولت در موضع رنگر ننگل فرود مے گردد کسے در بنجاے ڈیره نسازد
که باعث ویرانی موضع مردے غریب نشود - وقت ۳ پهری در موضع رنگر ننگل رونق
بخش شده زر افشانی فرمودند - بتاریخ هفتم صبحی از موضع رنگر ننگل سوار شده ذکر از کار تشریف
آوری برنس صاحب از کابل در پشاور و تبیل و قال تشیید اساس اتحاد هنگام
ملاقات راحت آیات صاحب موصوف بر زبان مبارک آوردند - راجه کلان گذارش
ساخت که سرکار دولت مدار بفضل سری اکال پورکهجی محک مقدمات تشیید اساس
اتحاد و معیار وجوهات استحکام مبانی وداد مے باشند - من بعد در سواری اجل نزول
راحت شمول آورده ارداس مسرت اساس کنانیده رونق بخش تالاب شمشیر خان
شدند - کنور شیر سنگهه بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت - استفسار خیریت
فرمودند - وقت ۳ پهری کنور معزالیه پنجاه و یک پارچه و مبلغ پنج هزار و یک صد روپیه

و دو زنجیر فیل مع هفت رقم و دو راس اسپ بنظر مبارک اثر گذرانید - فرمودند که هنگام ملاقات لاٹ صاحب بکار خواهد آمد - باز رونق بخش در شهر شده زر افشانی فرمودند و به مشاهده قواعد متوجه گردیدند ✣

ذکر اذکار سرکار دولت مدار بابت احوال وکیلان مشرق - انتهاض رایات عالیات از بٹاله - رونق بخش شدن در ادینه نگر - احضار راجه سوچیت سنگھ - عرضی جماعه دار خوشحال سنگھ - عرضی فقیر باتدبیر - شرف یابی وکیل راجه منڈی - ارشاد بنام مصر بیلی رام بنابر تفنگ هائے تحائف صاحبان عالی شان - استفسار احوال پشاور از معتبر الارڈ صاحب - ذکر اذکار آن ملک - احضار سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه - ارشاد بنام راجه کلان - ملاقات ساختن میکشن صاحب و مشاهده قواعد از رام سنگھ و خوشنودی صاحب مسطور -

سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که نواب مستطاب لاٹ صاحب ملکی خلعت سیزده پارچه و چهار رقم جواهر و یک راس اسپ و یک قبضه شمشیر و یک تفنگ انگریزی و مبلغ یک هزار و یک صد روپیه به سردار اجیت سنگھ وجه رخصتانه و ده پارچه و دو رقم جواهر و یک تفنگ انگریزی و مبلغ نقد به سردار کرم سنگھ و نه پارچه و دو رقم جواهر و نقد به فقیر عزیز الدین رضا انصاری و هفت پارچه و دو رقم جواهر و نقد به رائے گوبند جس ✣ و نواب لاٹ صاحب جنگی دو طپانچه و یک تفنگ به سردار مسطور و جوڑی طپانچه به کرم سنگھ و یک ساعت به فقیر رضا و یک زوج دوشاله به رائے گوبند جس حواله فرمودند - تارن صاحب همشیره زاده لاٹ صاحب و میگ لاٹن صاحب و کپتان صاحب وغیره چند صاحبان دیگر بعهده وکالت روانه شدند - باز فرمودند که لاٹ صاحب از راه تشیید اساس اتحاد سرکارین عالیین در ڈیره سرداران آمده بمشاهده قواعد متوجه گردیدند و سرداران قواعد تفنگ هائے به لاٹ صاحب معاینه کنانیدند - رسیدن تیر بر هدف خوشنودی مزاج صاحبان عالی شان گردیده تمامی وکیلان راجواڑه هائے از مشاهده تواضع و تکریم و اعزاز و تعظیم متعجب گشتند که این سردار را کلان درجه خواهد بود که لاٹ صاحب

که این چنین تواضع مشار الیه بجلوه اعلان آورده - باز فرمودند که هنگام میمنت ارتسام جشن محفل تنا می
بیوی بائے از مشاهده حسن صورت و سیرت و شباهت او منفرح و منشرح بوده و دست بر دست
زده نغمه و سرود گردند - باز فرمودند که سرداران هنگام قواعد گروه برنجی که بطریق هدف داشته
بودند سردار مسطور و گلاب سنگه سوراخ در سوراخ کردند - بتاریخ هشتم ماه جیته صبحی از بٹاله
عزم گهومن فرمودند درین ضمن کنور شیر سنگه آمده التماس ساخت که از یمن قدوم میمنت
لزوم این سواد مسرت بنیاد رشک بهار فروردی گردیده چندے درین جاے رونق بخش
باشند - از زبان مبارک فرمودند که از روے اخبار بهجت آثار حالی رائے اشرف گردیده
که کپتان صاحب مع صاحبان دیگر جهت اشتیاق دریافت مواصلت سراسر افادت
از گذر دریاے راوی عبور کرده آمده الحال توقف درین جاے مستحسن نیست باز در گهومن تشریف
شریف آوردند - کارداران مای صاحبه معظمه مکرمه درباب رسانیدن ضیافت سعادت
دو جهانی حاصل ساخته - بتاریخ نهم در موضع مالن خیم سرادقات اقبال گردید - هشت ضرب توپ
سردار لهنا سنگه مجیٹهیه متصل تکیه فقیران دو کروه از ادینه نگر قیام میداشتند شلق سلامی
ساختند - بتاریخ دهم صبحی رونق بخش ادینه نگر شدند - رتنا پری را ارشاد و الاصدار شد که
که ڈیره هر کدام از متوسلان سرکار دولتمدار که زیر درختان نغزک نارو بوده باشد اسم نویسی
ساخته گذارش نماید - من بعد درباران دری لب آب نهر هنسلی دربار آراستند - راجه سوچیت سنگه
یازده تنگی طلای بنظر فیض اثر گذرانید - استفسار خیر خیریت فرمودند - عرضی جماعه دار گذارش شده که بنده
حسب الارشاد جهت تیاری اسباب اردلیان بنابر ملاقات لاٹ صاحب روانه لاهور
و موافق امر جلیل القدر برخوردار رام سنگه و کشن سنگه مع دو پلٹن و یازده افسر ڈیره اردلیان
مشرف بجناب کیوان مآب میشوند و ڈیره اردلیان در میدان میان میر کنانیده - فرمودند که بسیار
مستحسن و مناسب است - عرضی فقیر با تدبیر گذارش گردیده که آنچه سرکار والا تجویز ضیافت صاحبان
در امکنه متعدده فرموده بودند کپتان صاحب در چهار مکان ضیافت گرفته آمده - اول در کانه گرهه
میگه لاٹن صاحب مبلغ یکهزار و یکصد روپیه - وید صاحب مبلغ پانصد روپیه -
در کهری - میگه لاٹن صاحب مبلغ پانصد روپیه - کپتان صاحب مبلغ دو صد و
پنجاه روپیه - در هوشیار پور - هر دو صاحبان مبلغ یک هزار و شش صد روپیه - در موکریان
همین صلاح مجوز است سرکار دولتمدار استفسار فرمودند که تجویز سرکار والا درباب دادن ضیافت چه قسم

شگفته ظهور بخشیده بود و کپتان صاحب حسب التجویز چه طور بمنصهٔ اعلان آورده - دیوان دینا ناتھ
گزارش نمود که ارشاد واجب الانقیاد سرکار دولتمدار بقدر مبلغ پنج هزار و پانصد روپیه جلوه شهود مے
داشت و کپتان صاحب مبلغ پنج هزار و پانصد و پنجاه روپیه صلاح فرموده اند - فرمودند که در
عقل و رائے صاحبان عالی شان هیچ تفاوت نیست - دیگر فقیر سراسر تدبیر روشن
ضمیر بر زبان آورده که آنچه تحالیف برائے سرکار دولتمدار لاٹ صاحب حواله ساخته اند
تفصیل آن بیان فرمایند که در سرکار والا اقتدار گزارش کردن است کپتان صاحب
فرمود که تفنگ هائے و پارچات عجیبه و غریبه و ظروف نفیسه وغیره اسباب در صندوقچه ها بسته شده
تفصیل آن بیان خواهد شد - وزیر دهاری راجه منڈی مع هنڈوی مبلغ پانزده هزار روپیه
و نافه هائے مشک و دو راس اسپ گوٹ و یک دست باز و چند قلاده سگان شرف یاب
جناب عالی مآب گردیده - استفسار احوال آن ملک فرمودند - باز فرمودند که باقی حساب گزارش
باید ساخت عرض نمود که مبلغ پانزده هزار روپیه در طلب مواجب فخر النساء بیان خواجه حافظ
معتبر الارڈ صاحب نموده شد و مبلغ هفت هزار روپیه باقی در عرصه اندک مے آید -
مصر بیلی رام چند تفنگ هائے بنظر مبارک اثر گذرانید ارشاد والا صادر شد که سه تفنگ هائے عمده
خاصه یکے برائے میگناٹن صاحب دوم برائے کپتان صاحب سوم برائے تارن
صاحب همشیره زاده لاٹ صاحب انتخاب باید ساخت و بوقت معهوده بنظر مبارک
اثر باید گذرانید - مصر مذکور گزارش نمود که غریب نواز خوب و احسن است - من بعد از رحمان خان
معتبر الارڈ صاحب احوال پشاور استفسار فرموده بر زبان مبارک آوردند که اگر دوست محمد
خان از نحوست طالع بیاید صاحب مسطور چه تدبیر فراست تاثیر خواهد ساخت و در کدام جائے
مستعد جنگ و فساد خواهد شد - مشار الیه گزارش ساخت که صاحب معز الیه تدبیرے شائسته ساخته
هنگام ورود بلالت آمود دوست محمد خان در میدان وسیع ڈیره نموده به اشتعال نوائر پیکار مشتغل
خواهد شد - دیگر صاحب مسطور افواج خود را آراسته و پیراسته ساخته قدم پخته به استقلال تمام در آن
ملک نهاده است و به استقامت کلی نشسته است البته مستعد در عرصه کارزار خواهد گشت - سردار
لهنا سنگه مجیٹھیه بدریافت ملازمت کیمیا خاصیت مستعد گردید ارشاد والا صادر شد که
میدان وسیع و فراخ بنا بر سر کردن گوله هائے سیل معین باید نمود که هنگام تشریف آوری صاحبان
عالی شان مشاهده نموده خواهد شد - امر جلیل القدر به راجه کلان صادر شده که تمام افسران و

کمیدانان و جماعه‌داران و سپاهیان پلاٹن و تمام عمله و فعله را تاکید بلیغ باید ساخت که هر یکے مسلح و مکمل در میدان قواعد حاضر بوده قواعد شایسته بجلوه ظهور آرد و دستارهاے زعفرانی و بسنتی تیار بکنانند و هنگام ملاقات صاحبان عالی شان حسب الارشاد آمده موجودات خود بدهد۔ بتاریخ دوازدهم میکشن صاحب حاضر شد استفسار خبر خیریت کپتان صاحب فرمودند۔ باز بسواری اسپ متوجه گردیده بالمشافه صاحب مسطور قواعد سردار رام سنگه جرنیل مشاهده ساختند و مشار الیه اولاً آداب سلامی بجا آورده قواعد شام سوٹه بطرز جنگ و باز قواعد قلعه بندی موافق آئین صاحبان عالی شان بکمال چستی و چالاکی بمعاینه آورد۔ سرکار والا و صاحب بافراست خورسند و منشرح شدند۔ من بعد و ارولب شاه نهر به ملاحظه کوٹهه نو تعمیر متوجه شدند۔ باز به میکشن صاحب فرمودند که سردار لهنا سنگه مجیٹهیه در امرت سر جی به آئین شایان تماشاے گوله سیل مشاهده کنانیده بود۔ دیگر راجه کلان بهادر و سردار مسطور و کورٹ صاحب تدبیر تیاری گوله هاے سیل خوب طور فهمیده اند که مردے هوشیار و قابل و خبردار اند۔ صاحب مسطور گذارش نمود که یکے راز نهان است که سواے صاحبان عالی شان کسے نمے داند۔ فرمودند که آنکه دو ضرب توپ همراه کپتان صاحب خواهند آمد تماشاے گوله سیل مشاهده کرده خواهد شد۔ گذارش نمود که خوب طور از کمپنی هاے خود بمشاهده تماشاے گوله سیل خواهم پرداخت۔ باز از درماهه میگه لاٹن صاحب استفسار فرمودند التماس نمود که از سرکار کمپنی بهادر مبلغ ۳ هزار و پانصد روپیه درماهه صاحب موصوف میباشد و از طرف پادشاه شامل صدر کلکته میباشد در بجاآوری نسق و نظام کاروبار نواب صاحب دقیقه از دقایق حسن خدمات فروگذاشت نمیسازد و آنچه کار مناسب از نواب مسطور بجلوه اعلان مے رسد نواب معز الیه را مانع نمے گردد۔ باز بموجب صلاح و مشورت خویش بتاسیس اساس قوانین سلطنت مے پردازد۔ درهمین قبیل و قال مسافت یک کروه فرموده مراجعت ساختند۔ باز مستفسر شدند که از روے اخبار معلوم شده که برنس صاحب از پشاور روانه شده آمده و در کدام روز درینجا خواهد رسید مشار الیه گذارش نمود که سرکار دولتمدار سلامت باکرامت باشند که این چنین متوجه احوال صاحبان عالی شان بوده مستفسر مے باشند۔ از روے چٹهی اخبار ۳ کس از صاحبان عالی شان همراه برنس صاحب شامل میباشند امید قوی است که هرگاه کپتان صاحب بهره یاب حضور والا خواهد شد امید قوی است که صاحب مسطور بعد از شش روز در سرکار والا اقتدار خواهد رسید۔ باز حضور والا فرمودند که درین وقت دوست محمد خان

بداعیه مفسده همراه شاه ایران استحکام رابطه اتحاد ساخته پسر خود را مع یک هزار سوار و پیاده طرف هرات روانه ساخته اگر بحسب اتفاق تقدیر مفسدان مجتمع و فراهم شده اراده این طرف سازند باز چه قسم تجویز اشتعال نوایر جدال و قتال ساختن است - میکشن صاحب گذارش نمود که بفضل سری اکال پورکهه جی اگر سرکار خالصه شریفه و صاحبان عالی شان از راه شکارپور و پشاور هر دو طرف مشتغل به اشتعال نوایر جدال و قتال بوده به انسداد ابواب ذهاب و ایاب طرق معتضل جبال باشند آنها را هرگز هرگز قدرت آمدن این ملک و طاقت جنگ بوجهی من الوجوه نیست - باز میکشن صاحب رخصت فرموده دربار آراستند و از راجه کلان استفسار فرمودند که امروز میکشن صاحب گفته رفته که در گوله‌های سیل یکی راز نهان است آن راز مخفی را عیان سازند - راجه جی گذارش نمود که از کورٹ صاحب استفسار نموده عرض خواهم ساخت لیکن در گوله‌های سیل دو آئین مقرر است یکی گوله که بطرف آسمان متقاعد شده متحرق می‌گردد - دوم درمیان گوله‌های گولی انداخته مثال چهره ساخته بوقت معین بکار می‌آرند +

عرضی فقیر روشن ضمیر - مشاهده تماشای قواعد تفنگ - عرضی بهای ماهون سنگه ارشاد والا به تمامی سرکردگان عالی شان - عرضی رای گوبند جس بسماعت مراسله لاٹ صاحب ار اسمین صاحب - پروانه بنام دیوان ساون مل امر جلیل القدر به راجه سوچیت سنگه - تاکید مزید به داروغه‌های توپخانه جهت درستی میدان وسیع - باز قواعد گوله سیل - احضار افسران اردلیان عطای تهان‌های کمخواب به متوسلان و افسران و ارشاد بنا بر استاده کنانیدن یک ضرب توپ بنا بر شلق سلامی - ارشاد بنام کنور شیر سنگه و دیگر سرکردگان - عرضی الارڈ صاحب - ارقام اشتهارنامه بنام سرکردگان عالی شان و کاردارن تمامی ممالک محروسه - صلاح و مشوره همراه سرداران عالی شان بنا بر تشریف آوری صاحبان والاشان

وضیافت وغیره +

عرضی فقیر رضا شعر عبور صاحبان عالی شان از گذر روپڑ بتاریخ هشتم ماه جیٹهه احضار مصر روپ لعل مع یازده تهیلی طلای وجه ضیافت حسب العرض کپتان صاحب در

کاهنه کهڑهه دیگر رائے گه بند حسب شعور رود فرحت آمود کپتان صاحب در کهڑی
واخذ ضیافت از مصر روپے نعل وتشریف آوری کپتان صاحب در ڈیره سردار
اجیت سنگهه به کمال تواضع وتکریم استقبال سردار مسطور رواجلاس برکورسی وسخنان
تشیید اساس یکجهتی واستحکام بنیان یکرنگی وباز معاودت بطرف ڈیره وعرضی فقیر جی
مبلغ پانصد وبیست وپنج روپیه به میکه لاٹن صاحب ومبلغ سه صد وبیست وپنج
روپیه به کپتان صاحب حالی رائے اقدس گردیده - دیگر رائے مذکور در عرضی انکسار
نوشته بود که سلیم خان معتبر راجه لداخ واله مع منشی خود همراه صاحبان عالیشان
بنا بر جواب وسوال تبت آمده بود مشار الیه بسبب حرارت آفتاب عالم تاب واپس
بعقب شده وکپتان صاحب چٹهی راهداری از سردار صاحب نویسانیده
داده اند ومنشی او همراه صاحبان عالی شان آمده وکپتان صاحب بصلاح
صواب دید میکه لاٹن صاحب فرموده اند که کنور شیر سنگهه از راه تاسیس
اساس مؤالفت در موضع موکیریان آمده از ملاقات راحت آیات مبتهج ومنشرح سازد
ووجه ضیافت رسانیده بدهد ودیگر پنج سرداران یکے کنور شیر سنگهه وسردار
لهنا سنگهه سندهان والیه وسردار لهنا سنگهه مجیتهیه وراجه سوچیت سنگهه
وسردار شمشیر سنگهه استقبال راحت اشتمال سازند - مراسله بنام نامی کپتان صاحب
مشعر بمأموری کنور پرتاب سنگهه مع سردار ارجن سنگهه بنا بر استقبال تا موکیریان
زیب تبلیغ پذیرفته ودر ضمن مراسله مرقوم کلک راحت سلک شده که پنج سرداران
عالی شان سابقه در طریق استحکام مبانی یکتائی وتشیید اساس آشنائی در پهلوری
فایز به ملاقات مخلصان ضمیم خواهند شد وسرکار دولت مدار را اشتیاق ملاقات بهجت آیات
به اقتضائے غایت است که رفع غشاوه مباعدت صوری بزودی زود گردد - بتاریخ سیزدهم
در میدان وسیع وفراخ اولاً مشاهده قواعد از پلاٹن دهوکل سنگهه نموده باز متوجه به پیشتر شده
به تماشائے تفنگ زنی از راجه کلان وراجه هیرا سنگهه ومیان لابهه سنگهه
ومیان مهتاب سنگهه وغیره سواران گجکاییه وسواران گهوڑچڑها متوجه شدند اولاً از سه
راجگان عالی شان قواعد نیزه بازی بسواری اسپان مع تفنگ اندازی بمعاینه کنانیدند
که باعث حیرت بینندگان وعبرت شنوندگان گردید وسرکار دولتمدار خورسند ومنفرح شدند

من بعد دیگر کسان هم اسپ هاے در میدان پریت آوردند لیکن سرکار والا اقتدار بعقب متوجه گردیده برلب شاه نهر بر کورسی جلوس میمنت مانوس فرمودند۔ عرضی بهائی ماهون سنگه گذارش شد که آنچه ملک تحت بنده میباشد در بعضے مواضعات اضافه و در بعضے خساره میباشد فرمودند که آئین صاحبان عالی شان خوب و مستحسن است که از آئین مقرری اضافه گاهے نمے گیرند که در گرفتن اضافه رعایا ویران مے گردد و در کمی تلفی و نقصان مال سرکار دولتمدار است راجه جی کلان عرض ساختند که غریب نواز این سخن درست و تحقیق است و صاحبان عالی شان خوب طور فرموده اند ارشاد والا صادر شده که موافق آئین سابقه عمل باید ساخت دیگر ارشاد والا صادر شد که کنور شیر سنگه و هر سه راجگان سمو المکان و سرکردگان عالی شان و میان لابهه سنگه و وزیر کیسری سنگه لباس هاے نفیسه و عجیبه و زیورات مرصع روز ملاقات بهجت آیات صاحبان عالی شان پوشیده حاضر باشند۔ عرضی راے گوبند جس گذارش شد که مصر روپ لعل همراه رکاب کپتان صاحب آمده و مبلغ دو لک روپیه همراه کپتان صاحب در سرکار دولتمدار فرستاده و کپتان صاحب از زبان مبارک فرموده اند که صاحبان عالی شان بسبب انضباط شیرازه اتحاد متوثقه مشاهده افواج ظفر امواج خالصه شریفه زیاده از حد مے باشد و آنچه معتبران سرکار دولت مدار در خدمت لاٹ صاحب رفته بودند لاٹ صاحب معتبران را به اعزاز و خوبی خوشنود و منفرح ساخته هر یک را به تواضع و تکریم مع خلعت هاے فاخره روانه نموده است سرکار دولتمدار که در افزایش مواد دوستی و اتحاد و تزاید مقدمات یکرنگی و وداد وحید الدهر و یگانه وفاق است صاحبان عالی شان را به اعزاز و اکرام رخصت فرمایند که موجب تعارج طریق موالفت و تصاعد مسالک مخالصت ازان متصور است سرکار دولت مدار فرمودند۔ از آنجا که کپتان صاحب شیرازه بند کتاب مستطاب یکتادلی است نهایت انسب و احسن فرموده اند بفضل سری اکال پورکهه جی سرکار والا زیاده از صاحبان عالی شان اعزاز و تواضع و تکریم و ضیافت و رخصت بوجه پسندیده و مرغوب خواهند ساخت دیگر قلمی بود که کپتان صاحب فرموده اند که قصوے تمناے و منتهاے ابتغاے دوستان صمیم آن است که هرگاه صاحبان در موکیریان ورود راحت آمود سازند کنور شیر سنگه در پنڈوری مع سرکردگان نامدار از حصول لقاے مسرت انتهاے خویش مسرور و محظوظ گردانند

دیگر کپتان صاحب از روزیکه از شمله طے منازل و قطع مراحل نموده بفاصلهٔ دویست کروه ڈاک هرکاره هاے نشانیده روانه پیشتر مے شوند و رسل و رسایل بخط انگریزی جاری است - باز حضور اشرف فرمودند که هرگاه معتبران سرکاری در شمله رفته بودند - صاحبان عالی شان نرخ اجناس از وزن مقرری اضافه ساخته بودند بنابران ارشاد والا بنام راجه کلان و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه عز صدور یافته که بازار گهوڑ چڑه هاے وڈیره پلاٹن و بازار سرکاری و اندرون شهر بقدر یک صد دوکان متصل کوٹه هاے آباد باید کنانید و تاکید بعرصه شهود باید آورد که اضافه از نرخ مقرری داده باشند - باز اشتن بیگ نو وارد حاضر گردید - استفسار آب و هواے آدینه نگر فرمودند گذارش ساخت که آب و هواے این ملک مثل بنگاله خوب و نیک است - باز مراسله لاٹ صاحب سپه سالار که بخط انگریزی آمده از مشار الیه سماعت فرمودند - اولاً سخنان تشیید مبانی اتحاد ثانیاً بر ذات ضمیر منیر روشن و پرتو انداز است که یک جوڑی طمانچه هنگام احراز ملاقات راحت آیات در سرکار والا اقتدار داده بود امید قوی است که سرکار والا از مشاهده آن اکثرے بنده را یاد فرمایے خواهند بود - دیگر دو جوڑی طمانچه الحال در طریق ارمغان عالم اتحاد بدست کپتان صاحب زیب ترسیل یافته و دیگر تحایف نفیسه و عجیبه از ولایت تبلیغ خواهم نمود و شوق احراز ملاقات بهجت سمات دوستان یکرنگ باقصے غایت است لیکن بسبب لاچارگی از دریافت این چنین دولت عظمی محروم و مقصر مانده ام - یکے انتقال والده ماجده ازین جهان فانی بعالم جاودانی - دیگر ارشاد ملکه زمانی درباب احضار امید قوی است که عنقریب مراجعت ساخته بدریافت مواصلت کثیر الفرحت مسرور مے شوم لیکن اختیار آب خورد است - سرکار دولتمدار از سماعت مضمون مراسله منفرح و منشرح گردیدند - پروانه بنام دیوان ساون مل زیب ترقیم پذیرفته که چندین مرتبه ارشاد والا اصدار شده که بهرام خان مزاری را روانه جناب والا باید ساخت و شما در روانگی مشار الیه توقف هست اگر هنگام ملاقات راحت آیات کپتان صاحب مشار الیه بهره یاب نخواهد گردید باز کدام موقع شرف یابی او خواهد شد - لازم که بسرعت سریعه و زود می زود مشار الیه را در سرکار والا بفرستند که بالمشافه کپتان صاحب بعضے سخنان آن ملک فهمیده آید - ارشاد والا به راجه سوچیت سنگه شرف اصدار یافته که علاقه ندون بقدر مبلغ هشتاد و پنج هزار روپیه مے باشد لازم که پانزده هزار روپیه را جاگیر منجمله معامله در وجه جو هدیر و والده اش داده باقی مبلغ هفتاد هزار روپیه در تصرف خود باید آورد و ایضاً جاگیر در وجه طلب

نرسنگه رجبن بشما عطا مے گردد۔ راجه مسطور گذارش ساخت که حسب الامر در تقدیم هر خدمتے
که ارشاد والا صادر شود در بجا آوری آن بالراس والعین حاضر مے باشم۔ ارشاد واجب الانقیاد به سردار
لهنا سنگه مجیٹهیه و دیگر سرداران عالی شان و توپخانه متعینه سلطان محمود جلوه صدور یافته
که اولاً تصفیه و تسویه میدان وسیع و فراخ بنا بر مشاهده تماشاے گوله هاے سیل بجلوه ظهور باید آورد۔ بار نزدیک
و دیوار هاے چنانچه دیوار هاے اول چهار صد قدم دیوار دوم هفت صد قدم۔ دیوار سوم یکهزار قدم۔
درست باید ساخت که تماشاے گوله سیل کپتان صاحب را مشاهده کنانیدن ضرور است۔
من بعد بفاصله دو کروه پیشتر متوجه شده بر کورسی اجلاس راحت اساس فرمودند۔ ده نفر افسران
ڈیره گهوڑچڑه خاص بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بهره اندوز گردیده نذرات گذرانیدند۔ همچنان سنگه
امیر سنگه و کاہن سنگه مجیٹهیه۔ گوردت سنگه چهیاری واله۔ سرکار دولتمدار
مشاهده تماشاے تفنگ زنی از هر یک فرمودند و نشانه تفنگ بر هدف رسید و خوشی و
خورمی در مزاج اقدس راه یاب شد۔ به دیوان دینا ناتهه ارشاد والا صادر شد که یک یک
تهان کمخواب قیمتی یک یک صد روپیه به افسران گهوڑچڑه هاے وغیره متوسلان حاضر بنا بر تیاری
کوڑتی هاے حواله باید ساخت که بر وقت ملاقات مسرت سمات کپتان صاحب پوشیده
شرف یاب شوند۔ دیگر ارشاد واجب الانقیاد به راجه کلان شرف نفاذ یافته که یک ضرب
توپ از ڈیره سلطان محمود بر وقت ملاقات کپتان صاحب طلبیده بر ڈیوڑهی
معلے ایستاده باید کنانید که هرگاه صاحبان عالی شان ورود میمنت آمود فرمایند شلق سلامی نمایند
باز ارشاد والا به تمامی سرکردگان عالی شان و کنور شیر سنگه زیب صدور و فرحت گنجور یافته که
صاحب لوکان عنقریب در سرکار تلطف آثار تشریف آورده از حصول ملاقات
مباهجت آیات مسرور الصدر مے فرمایند هنگام احراز مواصلت کثیر الفرحت زیورات جواهرات
مرصعی پوشیده حاضر شوند اگر موجود باشند خوب و نیک است در صورت دیگر آنچه زیورات در
بٹاله داده بودند عاریتاً از مصر بیلی رام باید گرفت و باز واپس باید داد۔ عرضی الارڈ صاحب
گذارش شد که بندوبست اقوام فریدی زیاده از حوصله بشری نمود و در حلقه متابعت و انقیاد آمده
اند و تقسیم افواج در پیش است و قواعد روزمره گرفته مے شود و در تقدیم خدمات بجان و دل سعادت
اندوز ام۔ پروانه در جواب هذا اصدار شد که اگر یکے از صاحبان عالی شان بطرفے ماموری شود
خوب طور نسق و نظام آن طرف مے سازد و شما هر سه صاحبان ماموره آن طرف اند در بندوبست

این ملک سعی بلیغ بجلوه ظهور آرند که حاجت ماموری دیگرے بوجهی من الوجوه نیست و همراه اقوام فریدیان
عهد مستوثق مقرر و معین نمایند که علی مسجد را مسمار کرده در تصرف سرکار والا کنانیده دهند که در اداے
این چنین خدمت شایسته خلعت فاخره و جاگیر در وجه گذران عطا کرده خواهد شد و یکے از معتبران
فریدیان در سرکار والا بهره یاب بوده باشد و از برنس صاحب استفسار تصرف علی مسجد
باید ساخت و گذارش نمایند که مشارالیه در باب مداخلت آنجاے چه قسم صلاح مے دهد و آنکه مبلغ
پانزده هزار روپیه را جاگیر آن روے آب ستلج سرکار والا اقتدار در وجه راجه سنگت سنگه عطا
کرده بود صاحبان در طریق تشید اساس اتحاد واپس کرده داده اند اگر مرضی شما بوده باشد در طلب موجب
بشما داده آید و اگر جاگیر در ملک هزاره گرفتن باشند تاهم مفصلاً گذارش سازند و عنقریب کپتان
وید صاحب مع چند صاحبان دیگر بنابر ملاقات فرحت آیات سرکار والا اقتدار در آدینه نگر
مے آید و مواصلت موفور المسرت لاٹ صاحب در ماه کاتک در امرتسر جی
و لاهور مقرر شده بعد از ملاقات استیصال پائینده خان بدکیش مرکوز خاطر سرکار والا
است و آنچه معتبر شما نمونه کورتی هاے رجمن و پلاٹن و زین پوش بنظر مبارک گذرانیده بود
مطبوع خاطر مبارک اثر آمده بجلدی جلد تیار کنانیده ارسال جناب والا باید داشت فقط +
اشتهارنامه بنام راجه گلاب سنگه و راجه سوچیت سنگه و مصر بیلی رام
و مصر روپ لعل و مصر رام کشن و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و میهان سنگه
کرنیل و بهای ماهون سنگه و بهای دل سنگه و بهای سورجن سنگه
و دیوان ساون مل قلمی گردیده که موافق آبادی ملک محروسه و غور پرداخت رعایا معامله
از رعایا تحصیل باید ساخت و در هر باب غور و پرداخت زمینداران مدنظر باید داشت و بر احدے
من الاحاد ظلم و تعدی بجلوه ظهور نباید آورد و خبرگیری رعایا مطمح نظر باید نمود - لاله کشن چند
وکیل وجه نذر گذرانیده بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت و گذارش نمود که فردا
کپتان صاحب در آدینه نگر تشریف خواهند آورد - من بعد سرکار والا اقتدار
و راجه کلان و بهای گوبند رام و مصر بیلی رام و فقیر جی و دیوان دینا ناته
علیحده نشسته سرکار دولتمدار استفسار از وکیل مسطور در باب دادن وجه ضیافت فرمودند مشارالیه
گذارش نمود که مبلغ پانصد روپیه به کپتان صاحب و مبلغ دو هزار و پانصد روپیه در وجه دیگر
صاحبان مع میکناٹن صاحب در باب ضیافت حواله باید نمود - سرکار دولتمدار

از زبان فیض نشان فرمودند که صاحبان عالی شان کبیر و مبالغ قبیل اند بھائی گوبند رام ظاهر نمود که مبلغ پنج ہزار روپیہ داده شود صاحبان خود بخود تقسیم خواہند کرد - باز فرمودند که مبلغ هفت هزار و یک صد روپیہ فرستاده آید - بنابر صلاح و مشورت در باب یوسیه صاحبان فرمودند - باز وکیل مذکور گذارش نمود که مراسله کپتان صاحب در باب ماموری کنور شیر سنگه در موکیریان بنابر دادن ضیافت سابق ازین پرتو ورود بخشیده بود حالا صلاح و مشوره این معنے چه قسم مے باشد راجه کلان گذارش ساخت که در طریق انیق تشئید اساس اتحاد سرکارین عالیین بعید نیست فرمودند که رتبه و مرتبه کنور کهڑک سنگه بلند و بالا است و کنور شیر سنگه بجاے خود - فرمودند که کنور پرتاب سنگه در موکیریان رفته وجه ضیافت رسانیده به احراز ملاقات صاحبان عالی شان پردازد - و بفاصله دو و نیم کروه سرداران عالی شان بنابر استقبال مامور شده صاحبان عالی شان را همراه بیارند - باز دربار برخاست گردید - وقت سه پهری یک جوڑی کڑه طلای مرصعی در وجه دیوان دینا ناتهه عطا فرمودند و جوڑی مروارید به عطر سنگه پسر جواهر سنگه لبتری مرحمت گشت - باز از سماعت باجه نواز انگریزی بسماعت باجه توجه موجه مصروف فرموده مبلغ یک صد روپیه بخشیده متوجه سیر لب آب شاه نهر گردیدند

+ + + + + + + +

عرضی فقیر با تدبیر و رائے گوبند جس - گذارش شدن قبولیت ملک الیسف زئی بابت سردار سید محمد خان - عرض احوال نکبت اشتمال نهنگان - عرضی مصر سوکهراج و در جواب حساب باقیات سوکیت و منڈی - ذکر لوکار بابت سواران میان هاے جموال - ارشاد والا بابت درستی صف گهوڑ چڑه هاے دو رویه بیرون ڈیوڑهی - عرضی سردار اجیت سنگه مشعر ملاقات کنانیدن سردار ارجن سنگه همراه کپتان صاحب و میگه لاٹن صاحب - ارقام سرسانت صاحبان عالی شان - ارشاد براجه کلان - بهره یابی سرداران عالی شان مع پوشاک هاے خاصه و زیورات مرصعی و ارشاد بنام رتن چند جهت اسم نویسی سرداران مع زیورات - احضار چونی لعل - بهره یابی معتبر مصر روپ لعل و ذکر اذکار سردار ارجن سنگه - عطا شدن خلعت به مصر مسطورد

بازروانگی صاحب زاده بلند اقبال +

عرضی فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس بنظر مبارک گذشت که بتاریخ چهار دهم ماه حال صاحبان عالی شان از هوشیارپور روانه گردیده داخل هریانه و مصر روپ لعل درباب رسانیدن لوازم ضیافت وجهی قصور و تفاوت نساخته و صاحبان سمو المکان از تقدیم حسن خدمات مشارالیه خوشنود و منشرح شده و ملک دوابه خوب آباد و معمور بنظر صاحبان عالی شان درآمده و مصر مشارالیه مردے دانا و آبادکار است - ارشاد والا بنام ملاحان گذر نوشهره زیب صدور یافته که بتاریخ هفتدهم صاحبان عالی شان از دریاے عابر خواهند شد در تقدیم حسن خدمات سعادت اندوز باشند - دیوان دینا ناتهه قبولیت سردار سید محمد خان بابت ملک الیف زئی گذارش ساخت - نقد مبلغ چهل هزار روپیه - اسپان پانزده راس قاطران بیست و پنج راس پنج دست باز سرکار دولتمدار از زبان مبارک بعد از سماعت قبولیت هذا فرمودند که فهمیده درین باب ارشاد والا صادر خواهد شد - باز فرمودند که در آئین صدر مبلغ یک هزار و یک صد روپیه و یک راس اسپ و یک راس قاطر بابت راجه هیرا سنگهه قلمی باید ساخت که سال بسال در رسانیدن آن توقف نخواهد شد - عرضی بهوپ سنگهه کمیدان پلٹن اوی تابیله صاحب و دیوان تاراچند و میهان سنگهه معتبر سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه و کرم سنگهه شاهدریه معتبر جماعه دار جی مشعر محاصره کردن نهنگان در کلووالی گذارش شد فرمودند که محاصره نهنگان مناسب نیست بلکه لازم آن بود که آنها را گرفتار ساخته و سلاح هاے کشیده رخصت مے ساختند - باز فرمودند که اگر جماعه دار خوشحال سنگهه درمیان افواج شامل مے بود شیرازه کار ابتر و منتشر نمے شد - سردار عطر سنگهه گذارش نمود که اگر جماعه دار یا سردار مجیٹهیه درمیان افواج مے بودند فی الفور نسق و نظام آن تمردان جلوه نمایش مے یافت و کار به سهولیت و تاخیر نمے کشید - عرضی مصر سوکهراج بنظر مبارک درآمده که اولاً بنده بنا بر بندوبست پلٹن دنگه واله کشمیر در میرپور فرود بود لیکن بنا بر آمدن سپاهیان پلاٹن در بهنبیر بروانگی صدر پرداخته و لچهمن داس مع هر دو پلاٹن محاصره بر پلاٹن انداخته از خروج روزمره وغیره تنگ ساخته - باز سرکار دولتمدار استفسار احوال هذا از راجه کلان فرمودند راجه جی گذارش نمود که راجه گلاب سنگهه براے داب و صولت در مانگری فرود و صلاح چنان در پیش ساخته که اگر سپاهیان اولاً روانه کشمیر شوند بهتر در صورت دیگر

صلاح و وردی غصبیده برهنه کرده آید فرمودند که احسن و انسب است۔ در جواب آن ارشاد صادر شده
که موافق صلاح صوابدید **راجه کلان** نسق و نظام سپاهیان پلاٹن قرار واقعی باید ساخت
من بعد از **دیوان دینا ناتھ** مستفسر حساب نذرانه **سوکیت و منڈی** شدند مشار الیه گذارش
نمود که باقی سابقه مبلغ پانزده هزار روپیه اخراجات سرداران مبلغ دو هزار و هشت صد روپیه بابت
ششخمه مبلغ بیست هزار و هشت صد روپیه سال تمام جمله قریب مبلغ سی و هفت هزار روپیه است
فرمودند که تا روز دسهره مبارک مبالغ در سرکار والا اقتدار رسانیده بدهند۔ باز حساب **منڈی**
التماس ساخت که باقی سابقه سال گذشته مبلغ شش هزار و پانصد روپیه۔ ششخمه سال تمام
مبلغ هشتاد و دو هزار و شش صد و بیست و پنج روپیه میباشد فرمودند که مبلغ پانصد روپیه معاف است
باقی مبلغ هشتاد و هشت هزار روپیه تا ماه مگهر از روے اقساط در سرکار والا اقتدار رسانیده بدهند
باز سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که امروز بتاریخ هشتم **میان هاے جموال** حاضر
شدند لباس سفید و کهنه و خسته حال و ناکاره سرکار والا متعجب شد که سابقاً در سرکار والا اقتدار
ز **صاحبان عالی شان** اوصاف شجاعت اوشان مذکور مے شد سرکار والا مدار را از ایشان
توقع کمال بود که در معرکه جنگ هر کسے مقابله خواهد ساخت دلاوری و جرأت خواهند نمود امروز آن
امید منقطع شد۔ امروز سرکار والا مدار را سخن **سنگھ صاحب سرگباشی** یاد آمد که آئین
سنگھ صاحب چنین بود که در وقت موجودات هر کسے از سواران خسته حال حاضر مے شد
او را چوب دستی مے زدند و زد و کشت قرار واقعی مے کردند تا باعث عبرت دیگران مے شد
در خاطر والا گذشته بود که آئین سابقه **سنگھ صاحب** جاری کرده شود لیکن بسبب تشریف
آوری **صاحبان عالی شان** گذاره کرده شد۔ **راجه کلان** گذارش ساخت که غریب نوازا
درست است اما حضور اشرف از راه الطاف پادشاهانه عفو جرائم سابقه فرمایند و به اقرار
پانزده یوم موافق ضامنی مایان اقرار نامه از وشان نویسانیده بگیرند که پوشاک هاے کمخواب
و لباس عمده پوشیده و زین و کمر نو بر اسپان آراسته و پیراسته کرده موجودات خواهیم داد
و آئینده گاہے این چنین حرکت لغو بجلوه ظهور نخواهیم آورد فرمودند که ذمه ایشان است اقرار نامه
نویسانیده بگیرند۔ بتاریخ هفتدهم دو صد سوار از گهوڑ چڑھا ہاے خاص مسلح و مکمل و ملبس بلباس کمخواب
و زین طلای و نقره و اورتک زربفت ایستاده نمودند۔ حضور والا یک یک را علیحده علیحده
ملاحظه فرمودند۔ ارشاد والا به **راجه کلان** ساختند که بهنگام تشریف آوری **صاحبان عالی شان**

الشان را بیرون ڈیوڑھی خاص دو رویه ایستاده باید کنانید که صاحبان عالی شان از مشاهده رسا
و افراس و سلاح شایسته هر یک منشرح و منفرح شوند - سردار اجیت سنگه و فقیر عزیز الدین
گذارش ساختند که بتاریخ شانزدهم کپتان صاحب و دیگر صاحبان عالی شان در
دسوهه وارد شدند - مصر روپ لعل بشرف ملازمت پرداخته لوازم ضیافت از قسم شیرینی
وغیره رسانیده سرخروی خود حاصل ساخت - سردار ارجن سنگه معرفت نیاز مندان والا تم
در خدمت کپتان صاحب حاضر شده مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیه بطریق نذر گذرانید - مبلغ یک صد و
یک روپیه سروارنه ساخت و احوال شکرگذاری خود از طرف سرکار والا اقتدار گذارش نمود که سرکار
دولتمدار جاگیر بسیر حاصل در وجه قوت لایموت عطا فرموده و افواج سواران بدسته رسالقه در تابع داری
کنانیده اند - باز سردار مسطور به اتفاق کپتان صاحب بدریافت ملاقات بهجت آیات میکه
لائن صاحب پرداخته مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه سروارنه نموده سخنان موالفت نشان از دیاد
مراتب دوستی و اتحاد بجلوه اعلان رسیدند - دیگر اسباب ضیافت صاحبان عالی شان مفصلاً
قلمی ساخته است - آرد خشک و ظروف گلی چهار صد - بزغاله بیست و یک - مرغان یازده - بیضه پنجاه -
هیمه سوختنی یک صد و پنجاه من - جغرات سی و چهار آثار - شیر باد گاؤ ایضاً - چاره فیلان هفتاد و پنج
پشتواره - کاه پانصد و سی و چهار پشتواره - دیگر اسباب شکرتری و روغن زرد و مسکه حسب المطلوب -
همان وقت ارشاد و الانجام مصر بیلی رام صادر شد که همه اسباب شرسات مجتمع و فراهم باید ساخت
مشار الیه گذارش نمود که رسد و دانه وغیره فراهم و موجود نموده ام و هیزم و بهوس سفید و انگشت و بزغاله
و بیضه هائے ذمه سردار لهنا سنگه مجیٹهیه مے باشند فی الحال تاکید مزید بسردار مسطور
جهت فراهمی اسباب بذا ارشاد والا صادر شده حکم فیض شیم بر راجه کلان شرف صدور بخشیده
که آنچه دو کمپنی و یک ضرب توپ بیرون ڈیوڑھی معلے ایستاده کردن است ملاحظه و مشاهده باید
ساخت - تمامی سرداران عالی شان پوشاک هائے نفیسه و زیورات و جواهرات پوشیده بشرف
ملازمت پرداختند حضور معلے از مشاهده آنها منفرح الصدر و منشرح القلب شدند - ارشاد عالی سواد به
رتن چند جلوه صدور یافت که اسم هر یک مع زیورات جواهرات نوشته نگاه باید داشت
که بروقت ملاقات راحت آیات صاحبان زیورات و پوشاک هائے بذا پوشیده حاضر شوند
یا تفاوت مے سازند - چونی لعل حاضر گردیده گذارش ساخت که صاحبان عالی شان
در طالب پور اقامت با صد فرحت و مسرت آورده اند - من بعد استفسار احوال و علم

میگلہ لاٹن صاحب بمنصہ شہود رسید۔ مشار الیہ گذارش نمود کہ مردے دانا و نیک سیرت وبہمہ صفت موصوف در علم فارسی و عربی و انگریزی و شناسنری مستعد و حمید الدہر است۔ باز معتبر مصر روپے بعل مع کاغذ اخراجات ضیافت صاحبان عالی شان حاضر گردید۔ یک زوج دوشالہ و یک تفنگ بنابر مصر مذکور حوالہ معتبرش فرمودند۔ باز ذکر از کار ملاقات سردار ارجن سنگھ ہمراہ کپتان صاحب و دادن یک حلقہ کمان و مبلغ یک صد و بیست و پنج ہدیہ و استفسار صاحب موصوف۔ خبر خیریت او و عذر خواہی سردار سرگباشی و مستفسر شدن از ملک سردار کہ بعد از ضبطی نزد کدام کس مے باشد و عرضی سردار مسطور و سرکار والا مدار از راہ عنایات بیغایات بدستور سابقہ عطا فرمودہ اند بمنصہ شہود رسید۔ عرضی صاحبزادہ بلند اقبال مشعر بند و بست حساب اوی تابیلہ صاحب بخوب وجہ در وزیرآباد گذارش شدہ۔ فرمودند کہ معاملہ وزیرآباد مثل دال درویشان و کھیر نہنگان شدہ است عنقریب کہ دایرہ دولت و اقبال در لاہور رونق بخشی مے پذیرد پنجم ماہ ہاڑ صاحبزادہ بلند اقبال را در لاہور طلبیدہ شود کہ موسم برسات نزدیک رسیدہ +

ماموری کنور شیر سنگھ مع سرداران عالی شان بنابر استقبال صاحبان عالی شان و ملاقات کردن ہمراہ صاحبان و ہمراہ آوردن و شلق توپخانہ حاضر شدن فقیر عزیز الدین رضا انصاری و عرض احوال آن ملک و ذکر از کار میکشن صاحب و مشرف شدن سردار اجیت سنگھ و سردار کرم سنگھ اٹاری والہ و سردار ارجن سنگھ و رائے گوبند جس و فقیر عزیز الدین و انکشاف تمام احوال +

صبح بتاریخ نوزدہم کنور شیر سنگھ مع سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ و سردار لہنا سنگھ سندھانوالیہ و راجہ سوچیت سنگھ و شمشیر سنگھ حسب الارشاد بنابر استقبال صاحبان عالی شان مامور شدند در اثنائے راہ کنور معز الیہ مع سرداران عالی شان بہ احراز ملاقات الطاف آیات صاحبان عالی شان پرداختہ مبلغ یالصد روپیہ سردارنہ میگلہ لاٹن صاحب و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ سردارنہ کپتان صاحب ساختند بہ اتفاق یکدیگر وارد کوٹھہائے گردیدہ اطلاع تشریف آوری صاحبان عالی شان

درسرکار دولت مدار رسانید شلق توپ خانہ بکمال خوبی و رونق شگفتہ ظہور بخشید موافق صلاح لازم الافراح شیران شش صد تنگی طلای و مبلغ پانصد روپیہ و یک صد ظروف شیرینی وجہ ضیافت بہ میگہ لاٹن صاحب و شش صد تنگی طلای و مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ و یک صد ظروف شیرینی بہ کپتان صاحب وجہ ضیافت حوالہ گردید۔ من بعد فقیر عزیز الدین بشرف ملازمت کیمیا خاصیت مستسعد شد سرکار والا اقتدار استفسار از آب و ہوائے کوہ شملہ فرمودند نقیر مسطور گذارش ساخت کہ در آنجا برودت ہوا بشدت کمال مے باشد و صاحبان عالی شان اسپان دوانیدہ در کوٹھی ہاے مے آمدند۔ لاٹ صاحب یک روز بر اسپ تحفہ سرکار والا سوار شدہ بود بسبب سریع سواری اسپ بر زمین افتادہ بفقیر مسطور بیان ساخت کہ براے مشاہدہ تماشاے تماشایان از اسپ بر زمین افتادہ ام۔ من بعد کپتان صاحب از سردار اجیت سنگھ استفسار فرمود کہ رنگ قنات ہاے تحایف سرکار والا چرا سرخ و زرد مے باشد سردار موی الیہ بر زبان آورد کہ سرخی رنگ براے دوستان و محبان است کہ لون خوشی و فرحت است۔ زرد رنگ براے دشمنان کہ اصفر اللون اند۔ باز فقیر مشار الیہ گذارش ساخت کہ کپتان صاحب بنا بر گذارش نمودن در سرکار والا اقتدار بہ فقیر فہمانیدہ اند کہ آنچہ سابقہ حضور دولت ظہور خلاع رخصتانہ و وجہ ضیافت بہ صاحبان و تحایف و ارمغان بہ طرف نواب صاحب از روے نوازش و الطاف حوالہ مے سازند در تمام ملک مشہور و معروف است قبل ازین صاحبان کم و بیش صرف مے نمودند الحال صاحبان تجویز فرمودہ اند کہ خرچ زیادہ از سابق نمودہ شود براے ہمین معتبران حضور لامع النور را زیادہ از سابق وجہ رخصتانہ و ضیافت وغیرہ مراعات ساختہ اند و تحایف و ارمغان عالم یکجہتی بیشتر از پیشتر تبلیغ فرمودہ سرکار والا ہمم بہ اقتضاے علو ہمتی و سمو نہمتی بنحو شایستہ صرف زیادہ فرمایند۔ فرمودند کہ صلاح انسب و احسن است۔ بعد ازان سرکار دولت مدار بتوصیف اوصاف حسنہ میکنشن صاحب متوجہ شدند کہ صاحب مشار الیہ اولاً بہ دریافت ملاقات راحت آیات کپتان صاحب پرداختہ باز بالاتفاق نزد میگہ لاٹن صاحب رفتہ بہ احراز ملاقات مسرت سمات پرداخت و اگر کسے از سرداران خالصہ جی مے بود خود بخود در ڈیرہ میگہ لاٹن صاحب یا کسے دیگر سردار رفتہ ملاقات مے ساخت و حسن خدمتی خود مید انست۔ آئین ہوشمندی صاحبان عالی شان

بسیار احسن والنسب است - سوای آن در علاقه صاحبان رسمی است مستمره که تونگر و منعم تعدی بر غریب و مفلس نمی سازد و چه قدرت است که کسی سوار یا پیاده در میان زراعت قدم نهاده شده تلفی زراعت پردازد یا در قطع اشجار جرأت نماید - راجه کلان گذارش ساخت غریب نوازا درین معنی هیچ تفاوت نیست - باز سردار اجیت سنگهه یک راس اسپ و بیست و یک تنکی و نقره مسطور و پنج تنکی و مبلغ پنج روپیه - و رای گوبند جس هفت اشرفی و مبلغ هفت روپیه و کرم سنگهه اٹاری واله مبلغ بیست و یک روپیه و ارجن سنگهه مبلغ پنج روپیه بنظر مبارک گذرانیدند - فقیر بافراست و تدبیر از طرف نواب صاحب اشتیاق ملاقات راحت سمات سرکار والا و استفسار خبر خیریت مزاج وهاج ساخته - سرکار والا مدار فرمودند که در شمله چند کوٹهی های صاحبان تیار و مرتب میباشند و چند صاحبان در آنجا اقامت میدارند - فقیر جی گذارش ساخت که سه صد کوٹهی صاحبان عالی شان در آنجا تعمیر شده اند صاحبان عالی شان بسیار مجتمع و فراهم اند - دیگر نواب لاٹ صاحب جنگی هنگام مواصلت کثیر الفرحت سخنان دلاویز محبت آمیز مسرت انگیز بیان ساختند که سرکار والا اقتدار از راه الطاف خسروانه قبضه شمشیر و حلقه کمان بخشیده اند هرگاه در ولایت خود خواهم رفت شکرگذاری از طرف سرکار والا اظهار خواهم ساخت - باز سرکار ملطف آثار از اوضاع و حرکات شایسته و دانای و فراست و لیاقت و قابلیت نواب صاحب مستفسر شدند که از نواب سابقه زیاده میباشند یا چیزی تفاوت است - فقیر روشن ضمیر گذارش نمود که هرگاه بدریافت ملاقات بهجت آیات نواب صاحب سابقه پرداخته بودم در دل خود فهمیده بودم که سوای او دیگر دانا و هوشمند در عرصه جهان نخواهد بود و الحال که به احراز معانقه نواب صاحب بهره یاب شده معلوم گردیده که عدیم المثل و بلانظیر در فراست و دانای از دیگر صاحبان سموالمکان میباشند و میگه لاٹن صاحب بسیار صاحب هوش و حوصله وسیع و کمال میدارد و در دانای علوم انگریزی و عربی و فارسی و شاستری مستثنی روزگار و بی بدل اعصار است و از نواب صاحب درجه و رتبه اسفل میدارد و در کونسل و مصلحت امورات کلیات و جزئیات ممالک محروسه شامل به نواب صاحب است باز پرسیدند که همراه کپتان صاحب کدام کدام صاحب لوک آمده اند - فقیر گذارش ساخت که کپتان صاحب و میگه لاٹن صاحب و وین صاحب

وڈاکٹر صاحب وغیرہ نہہ کس صاحبان آمده اند۔ باز حضور والا استفسار فرمودند که عمر
نواب صاحب چند سال میباشد۔ فقیر جی گذارش ساخت که پنجاه ودو سال
عمر نواب صاحب میباشد وشادی کدخدائی خود ساخته اند +

احوال ملاقات صاحبان عالی شان وسرکار دولتمدار +

بتاریخ بیستم صبحی فقیر عزیز الدین ورائے گوبند جس در سرکار دولت مدار شرف یاب
بوده من بعد حسب الارشاد بخدمت کپتان صاحب رفته بیان طراز شدند که سرکار والا
مدار بنابر دریافت ملاقات راحت سمات یاد مے فرمایند۔ باز سردار عطر سنگه سندهانوالیه
وراجه سوچیت سنگه وراجه هیرا سنگه بنابر استقبال مامور شدند۔ صاحبان
از ڈیره خود سوار شده در اثنائے راه که صف سواران گهوڑچڑها ومیان هائے جموال
مکلفانه لباس عمده وسلاح واسپان مه صف یکے اول۔ دوم پس۔ سوم پس آن۔ دو دو
ایستاده بودند مشاهده ساخته وسلام از هریک گرفته وشلق یازده کار توس سرے ڈیوڑهی
کردند واز اندرون سرکار والا اقتدار تا لب فرش بی استقبال وتعظیم وتواضع متوجه شده دست
بدست گرفته برکورسی نشانیدند۔ کپتان صاحب ومیکلاٹن صاحب بکمال
شوق مندی به خوشنودی تمام وفرحت مالاکلام از طرف لاٹ صاحب بنابر
دریافت ملاقات بهجت سمات سرکار والا اقتدار بیان ساختند۔ من بعد یک مالائے
مروارید ونام مرصع الماس که در و تصویر لاٹ صاحب منقش بود بنظر مبارک
گذرانیده ظاهر نمود که صورت دوستان صمیم ومحبان قدیم درگلو انداز ند۔ بلکه درگلوے سرکار والا
انداختند۔ باز جوڑی طمانچه مرصع وشمشیر مرصع الماس ویاقوت وگوشپه هائے مروارید ی
ودو راس اسپ عمده یکے بازین فیروزه رنگ ودیگر بازین خاصه وعمده گذرانید۔ سرکار
دولتمدار از مشاهده اسباب نفیسه وتحایف غریبه عالم اتحاد منفرح شده از زبان مبارک فرمودند
که امروز بسبب ملاقات دوستان یکرنگ شدت حرارت آفتاب عالمتاب معلوم نشده
میکلاٹن صاحب عرض کرد که از ملاقات دوستان آنچنان سردی گردیده که از گرمی هیچ
معلوم نیست۔ باز سرکار والا فرمودند که کدام شعر عربی به بهائی صاحب جی
سماعت باید نمود۔ مشار الیه عرض نمود + شعر + اذا یئس الانسان طال لسانه
کسنور مغلوب یصول علی الکلب + فقیر با تدبیر مضمون شعر هذا را بکمال فصاحت ولطافت

بیان نمود (لاله سوہن لعل سوری) راقم تاریخ ہذا میگوید که در عقل وفراست صاحبان ہیچ
تفاوت نیست لیکن متوقع خواندن این شعر به بنده معلوم نشد بھائی صاحب گوبند رام
در جواب این شعر فرمودند که دوستی واتحاد وداد سرکارین عالیین مثل این شعر می باشد +
شعر + کالتبر مع التبانث اتحلی + کالتبر مع التبانث ازیّن + باز میگه لاٹن صاحب
ظاہر نمود که سردار اجیت سنگھ مردے فراخ حوصله وبلند طبع ودر ہر کار لیاقت تمام میدارد
فقیر جی در فراست وبلاغت وفصاحت یگانه آفاق ودر خوش گفتاری ونیک گوئی واخلاق
حمیده وشمائل سعیده سزاوار صحبت سرداران است - از انجا که روبرو کسے تعریف کردن
بمنزله خوش آمدے باشد لیکن بیان نمودن سخنان راست ودرست واجب ولازم است
راے گوبند جس متکفل ومتوسط تشیید اساس یکرنگی است نمک حلال وخدمتگذار
است - بعد ازان سرکار والا اقتدار از احوال اسمنک صاحب فرنگی استفسار
فرمودند که در قواعد گوله ہاے سیل یگانه آفاق میگویند مشار الیه چه قسم درین معنے لیاقتے واستعداد
میدارد - کپتان صاحب فرمودند که مشار الیه لائق خدمت است ودر قواعد گوله ہاے چند از
است سرکار والا فرمودند که سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه گوله سیل تیار کنانیده ودرین فن مہارتے
حاصل ساخته - من بعد سرکار تلطف آثار از میگه لاٹن صاحب استفسار فرمودند که شمارا
اشتیاق دیدن شکار چه قسم است - عرض نمود که شوق شکار کثیر است لیکن فرصت قلیل
که در تمشیت امورات نسق ونظام مقدمات ملکی ونوشت خواند وبیکاری مشغول ام - باز
حضور والا از سواری اسپ استفسار فرمودند بزبان آورد که ما مردم اہل قلم ایم قسمیکه سوار
ے باشیم سواری نے سازیم وصاحبان عالی شان دیگر در سواری استعدادے
کمال ولیاقت میدارند - باز فقیر عزیز الدین شناسائی ہر یک سرکرده به میگه لاٹن
صاحب کنانید - من بعد حضور اشرف پرسیدند که بوقت شب رُب شراب ترتیب
شده بود شما ب فرموده اند یا نه - میگه لاٹن صاحب ودیگر صاحبان حالی ساختند
که قدرے نوش کرده ایم - باز میگه لاٹن صاحب به انکشاف آورد که در نشئه شراب
محبت ویگانگی آنچنان مست وبیہوش شدیم معلوم نگردید که شراب درمیان گلاس یا گلاس
درمیان شراب است سرکار والا بسیار منفرح وخوشنود شدند - دیگر مراسله لاٹ صاحب
مشعر از دیاد مراتب اتحاد واستحکام مبانی وداد وآمدن فقیر عزیز الدین وسردار اجیت سنگھ

مع تحفه و تحائف وخورسندی خاطر صاحبان عالی شان از رسیدن وکیلان و تحائف لفیسه عالم اتحاد و مشابهٔ قواعد افواج خالصه جی و باز ترخیص وکلاے اجلاے همراه میگه لاٹن صاحب و همشیره زاده خود کپتان صاحب هر دو راس اسپ یکے بازین فیروزه رنگ - دوم بازین ساده - و انفراح خاطر از سخنان محبت آمیز و اتحاد انگیز وکیلان میگه لاٹن صاحب بنظر فیض اثر گذرانید سرکار دولت مدار از اصغاے مضمون آن بسیار بهجت و مسرت حاصل ساختند - باز سرکار والا استفسار فرمودند که گوله هاے سیل از توپ شما بفاصله چند قدم مے رسند - صاحب فراست آثار بر زبان آوردکه یکهزار و چهار صد قدم - باز سرکار والا فرمودند که اگر نزد شما گوله هاے سیل موجود بوده باشند تماشاے ملاحظه کرده شود - عرض نمود که قریب هشت گوله موجود اند - باز سرکار والا مدار مستفسر احوال هرات شدند صاحب معزالیه التماس ساخت که افواج شاه قجر به محاصره هرات مشغول اند حضور والا در جواب آن بر زبان فیض نشان آوردند که هر دو بالاتفاق بیکدیگر روابط استحکام بنیان اتحاد مستوثق نموده اند و از روے اخبار معلوم شده که اراده پنجاب و هندوستان میدارند و صاحبان عالی شان درین معنے چه تجویز و مشورت خواهند کرد - میگه لاٹن صاحب بیان کرد که باوجود انضباط شیرازه دوستی و یکجهتی سرکارین عالیین قدرت احدے نیست که قدم پیشتر گذارد باز حضور والا فرمودند که کپتان صاحب خوب هوشمند و داناے با فراست و فرهنگ متکفل دوستی سرکارین عالیین اند این تمام قیل و قال همراه میگه لاٹن صاحب جلوه ظهور یافته - کپتان صاحب خاموش ماندند - خلاصه ضمیر صاحبان عالی شان این است که شاه شجاع الملک را بر تخت ولایت نشانیده آید و هم تصرف در ملک شکارپور و سندھ کرده شود - بهنگام رخصت سرکار دولت مدار از دست مبارک خویش عطر بر پارچات صاحبان عالی شان مالیدند *

احوال طبع مبارک سرکار دولتمدار بعد از روانگی صاحبان عالی شان *

هرگاه صاحبان عالی شان رخصت شدند سرکار والا را بسبب حرارت آفتاب عالم تاب و پوشیدن لباس زمستانی بخارات از قلب متصاعد شده بطرف دماغ رسیدند و غشی به معاندان سرکار والا مدار عارض شد و بحالت بیهوشی رسیدند کسے را قدرت و مجال ذهاب و ایاب نزد سرکار والا اقتدار نماند - بهائی گوبند رام بر زبان آورد که رتن سنگھ گڈوی

اندرون رفته خبر طبع مبارک سرکار دولتمدار بیارد مشار الیه ظاهر ساخت که درین وقت یارائے وطاقت
رفتن اندرون نیست۔ باز به فقیر عزیز الدین همین طور بهای معز الیه ظاهر نمود فقیر مذکور اجتناب
و احتراز ساخت لاچار بهای صاحب خود اندرون رفته مشاهده ساختند که حضور والا ظهور بر
کورسی نشسته اند و حواس ظاهری و باطنی در اختلال اند و بے خبر و بیهوش اند هر چند بهای صاحب
سرکار دولت مدار به آواز بلند گفتند هیچ اثرے نشد من بعد یاقوتی در بید مشک و گلاب محلول
ساخته و دهان مبارک را طوعاً و کرهاً گشاده انداختند بعد از چندے سرکار والا را الفضل سری
اکال پورکهه جی افاقتے نمودار شد۔ باز بهای صاحب استفسار فرمودند که احوال طبع
مبارک چه قسم است بر زبان مبارک آوردند که اضطراب و اضطرار در قلب مے باشد و
بخارات بطرف دماغ متصاعد اند۔ باز بهای صاحب فرمودند که اگر صلاح مبارک بوده
باشد پارچات را از بدن دور کنانیده شود و در بستر پلنگ استراحت پذیر شوند بسیار صلاح احسن
و انسب است فرمودند که هر چه مرضی شما بوده باشد باید نمود۔ باز بهای صاحب رتن سنگه
گڈوی را طلبیده دیگر عرق بید مشک و گلاب و یاقوتی در آنجا نگاهداشتند و پارچات ملبوسه
را از بدن مبارک دور کرده در بستر آرام کنانیدند و بارش بید مشک و گلاب بر بدن مبارک کنانیدند
که سرکار والا بهوش آمدند۔ باز بهای صاحب مستفسر احوال طبع مبارک شدند فرمودند که
الحال از نسبت سابقه در طبع مبارک آرام است لیکن تاکید مزید گردیده که این خبر کسل مزاج
وهاج به صاحبان عالی شان یا احدے من الاحاد معلوم و مفهوم نشود و مخفی داشتن این
معنے در آئین سلاطین و الانبار و خواقین بختیار واجب و لازم است۔ من بعد سرکار والا مدار
استفسار فرمودند که از دو پهر چند گهڑی زیاده منقضی شده اند۔ عرض شد که دو گهڑی زیاده از دو پهر
به انقضاے آمده فرمودند که گر نهته صاحبان تشریف بیارند که از سماعت فیض
اشاعت آن مباهات کونین و مفاخرت دارین حاصل کرده شود۔ باز سرکار والا متوجه در سوچیته
یعنے دست و پاے و روے شستن شدند و هم در اصغاے سعادت انتماے گرنهته صاحبان
مشغول گردیدند و بهای گوبند رام و فقیر جی مسطور امر عالی صادر شد که اسباب مطلوبه در
ڈیره صاحبان مع میوه جات و شیشه هاے وغیره رسانیده باید داد۔ باز سرکار والا هنگام
چهار گهڑی روز باقی مانده بقدر چند گهڑی زیاده از معمول سابقه بسواری خاصه متوجه به سیر کناره لب
آب شاه نهر شدند بعد از سیر و شکار مراجعت باسعادت و فرحت فرموده هنگام شب بر بستر استراحت

خوابیدند وصبحی بیدار شدند +

گذارش کردن سردار اجیت سنگهه وغیره وکیلان - تمام احوال ملاقات صاحبان عالی شان وغیره در سرکار والاقتدار +

سردار اجیت سنگهه وغیره وکیلان ماموره شرق برزبان آوردند که هرگاه در ساعت سعید بنابر دریافت ملاقات راحت آیات نواب صاحب اتفاق رسیدن نیازمندان گردید نواب صاحب سخنان مولفت نشان استحکام مبانی اتحاد سرکارین عالیین به آئین دلگزین وطرز خوش ترین حالی ساخته ونیازمندان کاغذ عهد نامه صاحبان سبقه بمطالع الطاف ساطع نواب صاحب آوردیم نواب صاحب خوب طور به امعان نظر تمام مضمون ائتلاف مشحون عهد نامه بنظر محبت اثر آورده ولب بسکوت آشنا ساختند که گویا برزبان قفل زده بود باز سرکار والا از مسافت شمله استفسار فرمودند - سردار مسطور گذارش نمود که از زبان مردمان بتحقیق شده که یک صد وپنجاه کروه است در عرصه پانزده یوم از آنجا رسیده ایم - باز سرکار والا پرسیدند که نرخ غله در آنجا چه قدر است ومحتاجان چندین فراهم ومجتمع اند وخیرات روزمره چه مے نمایند عرض شد که نرخ آرد خشکه دوازده آثار پخته ومحتاجان بسیار اند لیکن سوائے نواب صاحب احدے از صاحبان یک دام هم حواله نمے سازد - من بعد از سردار سخنان محفل استفسار فرمودند مشار الیه التماس کرد که قریب یک صد بیوی صاحبان عالی شان در محفل اجتماع داشته مشغول در سرود وسماع گردیده شراب نوشی کردند هر کسے که شوهر دار بود شوهر را در بغل گرفته مشغول به عیش گشت - آنکه پسر لاٹ صاحب جنگی همراه بیوی خود در رقص نهایت مشغوف بود - سرکار والاقتدار فرمودند که از پدر بزرگوار چیزے شرم وحیا نمیداشت سردار مشار الیه عرض کرد که در آئین صاحبان احتیاج شرم وننگ وناموس بوجهی نیست نواب صاحب به نیازمندان ظاهر کرده بود که اگر حضور دولت ظهور درین محفل تشریف فرمائے مے بودند بسیار منشرح الصدر ومنفرح القلب مے بودند - فدویان بجواب پرداختند که هنگام تشریف آوری صاحبان در آنجا محفل کلان رونق ظهور خواهد یافت - راجه جی گذارش نمود که کپتان صاحب دانا وهوش مند است لهذا بموجب رسم وآئین پنجاب از رقص بیوی هائے منفعل مے شوند لیکن گاهے پیروی ولایت خود مے نمایند اما بار دیگر همین مے فرمایند که در ملک پنجاب شرم وحیا خوب است - باز سرکار والا فرمودند که آنکه دو ضرب توپ کپتان صاحب همراه آورده چه قسم لیس و

تیار است - سردار مسطور عرض کرد که آنچنان لیس و تیار اند گویا هنگام روبکار در پریدن مے آیند و شانزده اسپ
اسپان همراه اضراب نمے باشند و اسباب جبنی دو چندان همراه میدارند فرمودند که آئین صاحبان
عالی شان خوب است چرا که اسباب دو چندان همراه اضراب از قسم اسپان و پیٹھی ہاے

گذارش کردن بهای گوبند رام جی مضمون مراسله لاٹ صاحب در سرکار والا مدار و ارشاد والا به فقیر عزیز الدین و راجه سوچیت سنگھ و سردار اجیت سنگھ جهت احضار صاحبان عالی شان در سرکار والا اقتدار و تشریف آوری صاحبان عالی شان و مشاهده کنانیدن سرکار والا قواعد پلاٹن و ملاقات ڈاکٹر صاحب و عطاے انعام به کمیدان پلاٹن از طرف سرکار والا مدار ✽

بهای گوبند رام حسب الارشاد سرکار مضمون مراسله لاٹ صاحب گذارش نمود اولاً تشید اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد بیشتر از پیشتر - ثانیاً مرقوم بود که قبل برین در ڈیره مبانی مراسله اتحاد سلسله زیب تبلیغ پذیرفته که محض مبنی بر بهبود و سود سرکار والا اقتدار بود سرکار دولتمدار در جواب آن از راه مواحدت و موافقت قلمی ساختند که صاحبان عالی شان هر وجه مطمئین الخاطر بوده تسلی دارند لهذا مطالب مکنونه سرکارین عالیین زبانی میکناٹن صاحب و کپتان صاحب فهماینده روانه ساختند امید قوی است که در خلوت باحسن وجوه گذارش خواهند ساخت بدرجه یقین و صدق تصور فرمایند - دیگر رابطه ضوابط دوستی و اتحاد روز بروز در تزاید است - آنچه خوبی و بهبودی حضور والا است منقوش و مرتسم خاطر صاحبان است - سرکار والا فرمودند که مراسله مبانی واله حاضر سازند مصر بیلی رام از توشه خانه مبارک حاضر نمود بهای صاحب و فقیر عزیز الدین مضمون اتحاد مشحون مراسله حرف بحرف گذارش نمودند بسیار از بسیار انضباط شیرازه اتحاد و توثیق مبانی وداد دیگر در آنچه بهبودی و خوبی سرکار والا است صاحبان را در آن و جهی قصور و تفاوت نیست و بفضله تمامی امورات و همگی مقدمات حسب آرزوے و تمناے مخلصان زیب سرانجام خواهند یافت - باز سرکار والا بتاریخ بیست و دوم به راجه سوچیت سنگھ و سردار اجیت سنگھ و راے گوبند جس و فقیر عزیز الدین ارشاد والا صادر فرمودند که در ڈیره صاحبان عالی شان رفته در سرکار دولت مدار بیارند

هرگاه آنجا تشریف آورند سرکار والا هم بسواری فیل کوه تمثیل در میدان پریٹ که هر دو پلاٹن و چهار
ضرب توپ و سپاهیان دو رویه یمین و یسار لین بسته ایستاده بودند رونق بخش شدند - اول از
آداب سلامی بجا آوردند بعد ازان حضور والا و صاحبان صف در صف از طرف راست
ملاحظه سپاهیان ساختند باز از راست طرف چپ آمده فرمودند که سپاهیان خوب لین بسته
اند اولاً قواعد شام سوٹه و باز تماشای باڑ ملاحظه کنانیدند - حضور والا و صاحبان منفرح
شدند - صاحبان مستفسر شدند که سپاهیان متوطن کدام ملک اند حضور والا فرمودند که ساکن
ملک مانجه و از قوم زمینداران اند - میگلاٹن صاحب فرمود که سپاهیان قواعد برجسته
لایق تعریف و توصیف مشاهده کنانیده که باروت و تفنگ های عمده میدارند و جوانان شایسته اند
باز روار و بطرف جنوب در میدانی که برای تماشای گولهای سیل مقرر بود تشریف بردند و
صاحبان مراجعت با سعادت بطرف ڈیره خودها فرمودند - باز ڈاکٹر صاحب یک
حب بنظر گذرانید سرکار والا استفسار از علاج و دوا فرمودند مشار الیه گذارش نمود که کدام مریض
تفویض فرمایند تا جوهر حسن خدمت بنده بر محک امتحان برسد - باز سرکار والا پرسیدند که آنچه
ڈاکٹر صاحب همراه صاحبان عالی شان می باشد مانند شما در علم و عمل میباشد
و یا چیزی تفاوت است عرض نمود که او فرنگی است و من از قوم فرانسیس ام من بعد معالجه
مرض قرحه المثانه یعنی سوزاک مستفسر شدند ڈاکٹر صاحب بر زبان آورد که چندین دفعه
بمعالجه آن پرداخته ام - باز سرکار والا فرمودند که سپاهی فرانسیس خوب دلاور و بهادر است
یا فرنگی - ڈاکٹر صاحب گذارش نمود که سپاهی فرانسیس خوب شایسته است چنانچه
چهار فرنگی را یک فرانسیس کافی است - باز فرمودند که شما را لارڈ صاحب
میدانند گذارش نمود که خوب طور میدانند - باز فرمودند که در ایام سابقه شما متوسل بوده طور خانه گذران
می نمود عرض نمود که در سلک ملازمان پادشاهی منسلک بودم و سند ناطق موجود و مبلغ یکهزار
و دو صد روپیه در ماهه مقرر باز حقیقت گفتگوی مجادله کپتان صاحب و ڈاکٹر
صاحب و ارشاد کپتان صاحب جهت برخاست کنانیدن ڈیره ڈاکٹر صاحب
و باز قیل و قال شدید فیما بین مستفسر شده ڈاکٹر صاحب را رخصت بطرف ڈیره فرمودند
یک راس اسپ با ساز طلای و خلاع فاخره و مالای مروارید در وجه رام سنگه
جرنیل عطا شد +

تشریف آوری صاحبان عالی شان و گفتگوے عالم اتحاد و روز دوم مشاہدۂ تماشاے گولہ ہاے سیل و مراجعت بطرف ڈیرہ

بتاریخ بیست و سوم ارشاد والا بہ سردار اجیت سنگھ و فقیر عزیز الدین و راے گوبند جس جہت بہرہ یابی در خدمت صاحبان و آوردن ہمراہی خویش در سرکار دولتمدار عز صدور یافت صاحبان از راہ پل تشریف آوردند۔ حضور والا راجہ کلان و سردار عطر سنگھ سندہانوالیہ را فرمودند کہ تا دروازہ رفتہ استقبال باید ساخت چون صاحبان برلب فرش آمدند سرکار والا بہ تعظیم و تواضع متوجہ شدہ دست بدست گرفتہ بر کورسی نشانیدند و از ہر دو طرف استفسار خیر خیریت ہاے و اظہار تشیید اساس اتحاد سرکارین عالیین گردید۔ سرکار والا اقتدار فرمودند کہ برنس صاحب را دوست محمد خان بہ اغواے افغانان سباع سیرت از کابل روانہ پشاور ساختہ و آنکہ افواج صاحبان براے امداد و رفاقت شاہزادہ کامران بطرف ہرات آمدہ۔ دوست محمد خان از شنیدن این خبر متاسف و متحیر است و میگوید کہ عقل ما را مردمان ولایتی برہم و منتشر ساختہ کار بے خردانہ و احمقانہ ازبندہ بنا بر رخصت برنس صاحب سر زدہ و بہ اظہار وکیل روس پسر خود را بنا بر بد فتجروالہ روانہ ساختہ کپتان صاحب و میگہ لاٹن صاحب گذارش نمودند کہ دوست محمد خان کار ناشایستہ ساختہ کہ برنس صاحب را روانہ ساختہ خود سزاے خواہد یافت چراکہ ہمراہ سرکارین عالیین نرد دغا باختہ و بہ اظہار برنس صاحب عمل ناساختہ دوستی و سلوک ہمراہ سرکارین عالیین مناسب بود حالا تدارک او باحسن وجوہ بجلوہ ظہور خواہد آمد سزاے اعمال ذمیمہ و افعال شنیعہ خواہد رسید۔ باز اندرون باران دری تشریف آوردند و تمامی سرداران رخصت بطرف ڈیرہ شدند۔ بھائی گوبند رام و فقیر عزیز الدین حسب الارشاد حاضر گردیدند۔ من بعد میگہ لاٹن صاحب مراسلہ نواب صاحب بنظر مبارک گذرانید و فقیر مسطور در فارسی ترجمہ مراسلہ ساختہ تمام مضمون حرف بحرف گذارش ساخت کہ از دیاد مراتب اتحاد و وداد یوماً فیوماً میباشد و مقدمات دوستی و یکجہتی جاری و ساری و سود و بہبود سرکارین عالیین درین معنے محقق است۔ باز کپتان صاحب عہد نامہ شاہ شجاع الملک گذارش نمودہ بر زبان آوردکہ سرکار والا از راہ علو ہمتی و بلند نہمتی تصرف او در کابل کردانیدہ بد تہد و نذرانہ معقول بگیرند فرمودند کہ در طالع پادشاہ پادشاہی نیست حضور والا خود بدولت و اقبال در کابل و جلال آباد تصرف نمودن است۔ باز صاحبان

رخصت بطرف ڈیرہ شدند۔ بتاریخ بیست وچہارم صبحی حسب الارشاد فقیر عزیزالدین و
رائے گوبند جس در ڈیرہ صاحبان عالی شان رفتہ ہمراہ خود در حضور لامع النور
آوردند۔ سرکار والا بسواری خاصہ و صاحبان بسواری فیلان طرف توپ خانہ در میدان وسیع
وفراخ کہ برائے سر کردن گولہ سیل تعقیبہ وتسویہ شدہ بود تشریف آوردند۔ اولاً گولہ اندازان آداب
سلامی بجا آوردہ۔ ثانیاً شلق دو دو کارتوس ساختند۔ من بعد ارشاد والا بسردار لھنا سنگھ
مجیٹھیہ بنابر مشاہدہ کنانیدن تماشائے گولہ سیل پرتو صدور بخشید۔ سردار مشارالیہ درجہ اول
سہ گولہ سرے توپ بمفاصلہ پانصد قدم و درجہ دوم سہ گولہ ہشت صد قدم و درجہ سوم
یک ہزار و دو صد قدم ہر سہ گولہ سر کرد وگولہائے برہدف رسیدہ دریدہ شدند۔ میگہ لاٹن
صاحب و کپتان صاحب بنہایت خورسند شدند تماشائے خوب وجہ بہ آئین
صاحبان عالی شان مشاہدہ گردید و صاحبان بطرف ڈیرہ خودہائے رخصت گشتند
پروانہ والا بنام جماعہ دار جی زیب تبلیغ پذیرفت کہ نہنگان را از امرت سر جی ہمراہ گرفتہ
روانہ لاہور باید شد وڈیرہ در میدان میان میر باید نمود کہ عنقریب سرکار دولت مدار رونق بخش آنجا
مے شوند۔ ارشاد واجب الانقیاد بنام کنور نونہال سنگھ واوی تابیلہ صاحب و
الارڈ صاحب و کورٹ صاحب عز صدور یافت کہ راہ صاف صاف بطرف جلال آباد
تفحص سازند کہ بعد از ملاقات لاٹ صاحب عزیمت فیض طویت بنابر تصرف جلال آباد مصمم
بالجزم است۔ درحین سر کردن گولہائے سیل حضور والا بہ صاحبان فرمودند کہ سردار مجیٹھیہ
موافق آئین صاحبان عالی شان خوب تماشائے مشاہدہ کنانیدہ است۔ میگہ
لاٹن صاحب گذارش نمود کہ گولہ اندازان سرکار والا گولہ سیل بہ آہستگی وتدریج سر میسازند
بندہ قواعد گولہ سیل بسرعت باد وبرق مشاہدہ خواہد کنانید۔ باز سرکار والا مدار فرمودند کہ آنکہ فورڈ
صاحب در سرکار ملازم است مشارالیہ از شما در قواعد زیادہ مے باشد یا ایشان از وفوقیت
میدارند۔ میگہ لاٹن صاحب برزبان آورد کہ اگر سرکار والا را دریافت علم بندہ مرکوز خاطر
مبارک است از کسے صاحب لوک استفسار فرمایند۔ من بعد ارشاد بہ بجھا ی
گوبند رام و فقیر مسطور و رائے مذبور و دیوان دینا ناتھ عز صدور یافت کہ در خلوت
نشستہ کاغذ دفعات صاحبان عالی شان درست ساختہ گذارش سازند۔ درین ضمن
سردار اجیت سنگھ عرض کرد کہ میگہ لاٹن صاحب بسیار دانا و ہوشمند وخوب

تجویز ساختند کہ اگر سرکار والا را دفعات موضعہ صاحبان منظور نباشد پس بر وقت دریافت ملاقات مسرت آیات لاٹ صاحب معطل فرمایند ۔ باز سرکار والا از احوال الارڈ صاحب و ونتورہ صاحب و کورٹ صاحب و اوی تابیلہ صاحب مستفسر شدند مشار الیہ ظاہر ساخت کہ در ایام سابقہ بنا بین حصول لقاے راحت انتہاے نشدہ لیکن زبانی صاحبان آیند و روند بدریافت آمدہ کہ الارڈ صاحب در تدبیر کامل و صاحب عقل و فراست و کورٹ صاحب و اوی تابیلہ صاحب ہوشیار و دانا و بہادر است ۔ باز راجہ کلان گذارش نمود کہ ملان حسن معتبر شاہ شجاع الملک ہمراہ کپتان صاحب بنابر دریافت ملازمت کیمیا خاصیت سرکار والا آمدہ است فی الحال ارشاد والا بہ فقیر عزیز الدین جلوہ اعلان پذیرفت کہ اولاً نزد کپتان صاحب رفتہ بہ صلاح و مصلحت ایشان مشار الیہ را ہمراہ باید آورد ۔ دیگر کپتان صاحب در سرکار والا ظاہر ساختند کہ شاہ معز الیہ را مع افواج شائستہ و چند صاحبان دانا و خبردار از راہ شکارپور در کابل مے آریم و ازین طرف سرکار والا از راہ درہ خیبر در کابل تشریف بیارند ۔ بالاتفاق شاہ مسطور را بر تخت کابل نشانیدہ مے آید و آنچہ نذرانہ نقد و اسپان بابت شکارپور و کابل خواہد بود بوساطت صاحبان عالی شان بگیرند فرمودند کہ سخن ستگوران این است کہ خالصہ جی در کابل تصرف کردن است ❊

عطاے خلعت در وجہ معتبران راجہ منڈی ۔ تجویز رخصت صاحبان در لاہور ۔ ارشاد والا بہ راے گوبند جس و فقیر عزیز الدین جہت شرف یابی در خدمت صاحبان و اظہار بعضے مطالب و باز احضار ناموریں در سرکار والا و گذارش ساختن تمام کیفیت ۔ بہرہ یابی لالہ کشن چند و استفسار فرمودن تمام احوال علاقہ شکارپور وغیرہ ❊

درین وقت سرکار دولتمدار خلعت یازدہ پارچہ مع جوڑی کڑہ طلای و سرپیچ مرصع و کنٹھہ مروارید و پنج پارچہ و جوڑی کڑہ طلای در وجہ وزیر دہاری معتبر راجہ منڈی عطا فرمودہ رخصت ساختند ۔ ارشاد والا عز صدور یافتہ کہ معرفت راجہ ہیرا سنگھ مبالغ موافق اقساط رسانیدہ باید داد نوعے تخلف و تفاوت نباید نمود ۔ سابق ازین تجویز سرکار والا اقتدار در باب رخصت صاحبان عالی شان از آدینہ نگر جلوہ استقرار یافتہ بود لیکن مرقومہ لاٹ صاحب بنام وکیلان بدین مضمون

رسیدہ کہ برنس صاحب از کابل روانہ شدہ واز دریاے اٹک عابر و در خدمت سرکار والا مدار بہرہ یاب گردیدہ بہ انکشاف مطالب مجوعہ این ملک خواہد پرداخت تا رسیدن صاحب معزالیہ در خدمت سرکار شمایان شامل رکاب فیروزی انتساب سرکار والا باشند لہذا سرکار والا مدار بر زبان مبارک آوردہ اند کہ صاحبان را بسواری کشتی بروانہ لاہور کردہ آید و سرکار والا از راہ خشکی روز مبارک سنکرانت ماہ ہاڑ روانہ لاہور گردید۔ بنا بران بر راے گوبند جس و فقیر رضا ارشاد والا اصدار شد کہ در خدمت کپتان صاحب و میگہ لاٹن صاحب رفتہ استفسار باید ساخت کہ در باب روانگی از آدینہ نگر بطرف لاہور بسواری کشتی ہاے چہ قسم صلاح لازم الافتراح است وکدام روز روانہ خواہند شد۔ ماموربن صدر حسب الارشاد در خدمت کپتان صاحب و میگہ لاٹن صاحب رفتہ کاغذ مقدمات شاہ شجاع الملک وغیرہ حرف بحرف گذارش نمودند میگہ لاٹن صاحب ظاہر ساخت کہ اگر سرکار والا مے فرمایند کہ ہنگام ماموری افواج خالصہ شریفہ جی بطرف ولایت ازان طرف فتح والہ شامل ہمراہ سردار دوست محمد خان گردیدہ ارادہ بیجاب خواہند ساخت و صاحبان بہ مسافت دور دست و تمام مقدمہ گلوگیر خالصہ جی است حضور والا درین باب ہرگز ہرگز وسواس نساختہ مطمین الخاطر من کل الوجوہ باشند کہ در باب فراہم نمودن افواج کثیر و اخراجات مبالغ خطیر از سرکار پادشاہ لنڈن والہ اختیار کلی میداریم بقدر دوسہ لک مردم از صدر کلکتہ و مدراس و بمبئی وہر سہ نواب گورنران فراہم و مجتمع خواہیم ساخت وہر قدر کہ اخراجات خواہند شد رونق صدور خواہد یافت۔ کسے را چہ قدرت و مجال است کہ قدم پیشتر نہادہ عازم این ملک گردد۔ من بعد لالہ کشن چند مشرف گردید۔ حضور والا مستفسر شدند کہ ہرگاہ شما ہمراہ ہانپیر صاحب طرف شکارپور رفتہ بودند صاحبزادہ کھڑک سنگھ مع افواج بطرف روجہان تشریف بردہ بودند ناظمان سندھ در خدمت صاحبان ظاہر نمودند کہ سرکار والا مدار مع افواج بطرف شکارپور ماموز کردہ مانع شوند۔ ہانپیر صاحب در جواب انکشاف نمود کہ صاحبان در سرکار مہاراجہ بہادر عہد مستوثق و مستحکم ساختہ اند کہ این روے آب ستلج در تصرف حضور والا و آن روے آب علاقہ صاحبان۔ و شکارپور در دوابہ لاہور واقع ہر چہ مرضی مبارک سرکار والا اقتدار بودہ باشد خواہ نذرانہ بگیرند وخواہ در شکارپور تصرف سازند اختیار کلی میدارند۔ بدین

مضمون عرضی شما و تانپچر صاحب آمده بود بجنسه موجود است - دیگر هنگام دریافت ملاقات لاٹ صاحب در روبکار در باب مقدمه نون و ٹانک و شکارپور سرکار والا استفسار فرموده بود - لاٹ صاحب در جواب فرمودند که یک مراتب عهدنامه مستوثق قلمی نموده داده ایم بار بار استفسار چه ضرور است - علاقه شکارپور در تصرف سرکار والا است خواه متصرف شوند یا نذرانه بگیرند صاحب اختیار امورات کلیات و جزئیات اند این سخن در کتاب صاحبان مسطور است و الحال صاحبان عالی شان میگویند که با شکارپور سرکار والا مدار هیچ غرضے و مطلبے ندارد این سخن چه قسم است - مشارالیه گذارش نمود که این سخن راست است بوجهی درین معنے تفاوتے نیست و نخواهد بود +

+ ملاحظه کنانیدن به صاحبان عالی شان تماشای گوله سیل در سرکار والا اقتدار +

بتاریخ بیست و هفتم ماه جیٹه ارشاد والا بنام سردار اجیت سنگه و رای گوبند جس و فقیر عزیز الدین صادر شد که شما در ڈیره صاحبان عالی شان رفته برای ملاحظه کنانیدن تماشای گوله های سیل بیارند - چون امروز موافق حکم دیروزه افواج گهوڑچڑه های خاص و سردار عطر سنگه سندهانوالیه و سردار لهنا سنگه سندهانوالیه و سردار لهنا سنگه مجیٹهیه مسلح و مکمل و ملبس بلباس شائسته و وردی بائسته بیرون ڈیوڑهی معلی ایستاده بودند هنگام تشریف آوری صاحبان عالی شان سواران آداب سلامی بجا آورده - من بعد حضور والا همراه صاحبان روانه طرف مغرب که در آنجا هر دو ضرب توپ صاحبان برای هدف زلی ایستاده بودند تشریف فرمای گردیدند - گوله اندازان به آئین دل گزین و طرز خوشترین آداب سلامی بجا آورده به آئین شائسته گوله سیل سر کردند - پنج گوله بر هدف رسیده دریده شدند - باز چهار گوله سر کردند خوب طور بر هدف مراد واصل شده دریدند حضور والا خوشنود شده آفرین های فرمودند - بعد ازان سواران نیزه بردار نمودار گردیدند - یکے سوار در سواری اسپ چست و چالاک اسپ را در میدان دلاوری دوانیده قواعد نیزه بازی بر میخ چوبی نمود بحسب اتفاق نیزه بیفتاد و رفت و از سواری بر زمین افتاده جان بجان آفرین تفویض ساخت - باز رساله گوره های همراهی میکله لائن صاحب حاضر شده آداب سلامی بتقدیم رسانیدند حضور والا استفسار شدند که آئین قواعد صاحبان به آواز تورم مے باشد و ایشان دهولسه داشته اند - مشارالیه بیان نمود که اگر در رساله سواران دهولسه یا تورم بوده باشد مضائقه نیست - باز سرکار والا سخنان کابل و هرات فرمودند که افواج قجر بر هرات غالب شده - کپتان صاحب عرض نمود که علاقه صاحبان بمسافت

بعید از هرات واقع شده اگر قرب و جوارے بود البته باستعانت و امداد هرات مثل سرعت باد و برق
مے رسیدند و یک راه کوهستان و دیگر راه شکارپور که در اثناے راه ملک ریگستان
و نشان آب چون عنقا ناپدید است - باز حضور والا استفسار شدند که صاحبان عالی شان بر
چیت سنگه کمیدان بیخ خاطر مے باشند - کپتان صاحب گذارش ساخت که براحدے
من الاحاد و فردے من الافراد اگر سرکار والا متوجه باشند صاحبان بر و خوشنود اند - باز سرکار والا
فرمودند که راے گوبند جس بهتر یا چیت سنگه کمیدان خوب است - کپتان صاحب
برزبان آورد که راے مسطور بجاے خود و کمیدان ایضاً در محل خود - باز حضور والا ظهور فرمودند که الارڈ
صاحب و وننوره صاحب ظاهر مے سازند که در خدمت پادشاه قجر چند روز گذران نموده
بودیم و نظم و نسق او مشاهده کرده - افواج پادشاه لایق خدمت نیست - خسته حال گاهے مجتمع و فراهم و
گاهے منتشر و پراگنده و خرج موجود ندارند و همواره تهیدست مے باشند - کپتان صاحب عرض نمود
که الارڈ صاحب بسیار هوشمند و دانا است درست گذارش کرده - باز سرکار والا فرمودند که برنس
صاحب از پشاور روانه و بتاریخ بیستم عابر از دریاے اٹک گردیده عنقریب در سرکار والادار
مے آید - من بعد سردار جوند سنگه عرض کرد که اگر کپتان صاحب نیازمندان را از راه تشیید
اساس اتحاد سیر ولایت لنڈن کنانیده بدهند هیچ تعجب نیست که آن ولایت را ملاحظه نموده شود که آب
و هواے آن ملک چه قسم است - کپتان صاحب فرمودند که اگر ایشان در آنجا رفته باز معاودت شوند
متعذر الوقوع است - باز صاحبان بطرف ڈیره خود تشریف بردند - و سرکار والا معاودت بطرف باغ
فرمودند - فقیر مومی الیه را نزد صاحبان مامور فرمودند که از صاحبان استفسار باید ساخت که
عزیمت حضور والا بطرف دارالسلطنت لاهور از راه خشکی درپیش اگر اراده صاحبان
از راه دریاے بسواری کشتی هاے بوده باشد تاهم بقدر پنج بنگله یا کم زیاده در کشتی هاے تیار کنانیده آید
دیگر تجویز باید ساخت که موسم حرارت آفتاب عالم تاب درپیش است - ایام برسات و بارش و باران
دست بگریبان انداخته و طغیانی بحار روبکار و سیلاب هاے جاری و نهرهاے کلان کلان در اثناے راه
واقع - درباب رخصت از آدینه نگر تا لاهور هرچه مرضی بوده باشد - بیان فرمایند - صاحبان
عالی شان ظاهر فرمودند که اراده صاحبان عالی شان همراه رکاب ظفر تاب درپیش
است از هر راهے که سرکار والا روانه خواهند شد صاحبان هم در رکاب والا شامل خواهند بود موافق
ارشاد نواب صاحب چند روز در رخصت صاحبان توقف و تراخی درپیش است

فقیر مسطور راز صاحبان رخصت شده تمام احوال در سرکار دولت مدار منکشف ساخت - سرکار والا فرمودند که بسیار خوب و احسن است همراه رکاب فیروزی مآب روانه شوند +

ماموری سردار لهنا سنگه سندهان والیه مع خلعت فاخره بطرف هزاره مطالع فرمودن سرکار والا مدار مراسله سابقه صاحبان عالی شان بابت مقدمه شکارپور و گذارش کردن فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس بابت مقدمه معتبر سنگه در سرکار والا اقتدار - عرض کردن فقیر جی دفعات مرقومه میکشن صاحب در سرکار والا مدار - ارشاد والا به مصر بیلی رام و سردار اجیت سنگه جهت روانگی در رکاب صاحبان عالی شان حسب العرض راجه کلان - عطائے خلعت رخصت در وجه وزیر مہتو - عرضی صاحبزاده کهرک سنگه و ارشاد به فقیر جی و رائے گوبند جس جهت بهره یابی در خدمت صاحبان و انتهاض رایات عالیات بطرف لاهور +

درین وقت سردار لهنا سنگه سندهان والیه بطرف هزاره مامور شده و مبلغ دو هزار روپیه وجه اخراجات و خلعت خاصه و مبلغ پانصد روپیه قیمت یکراس اسپ و مبلغ یک هزار و پانصد روپیه بابت زین طلای عطا فرمودند و تاکید والا صادر شده که معامله هزاره از روے آبادی رعایا تحصیل باید ساخت - پروانه والا انام سردار شام سنگه اٹاری واله عز صدور یافته که همراه سردار سندهان والیه شامل گردیده بطرف هزاره روانه باید شد و بالاتفاق یکدیگر بتحصیل معامله آن ملک باید پرداخت - درین وقت سرکار والا اقتدار آنچه مراسلات سابقه صاحبان عالی شان در ورود راحت آمود آورده بودند از بهای گوبند رام و فقیر عزیز الدین سماعت فرمودند - چون در مراسلات تشید اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد مرقوم بود که صاحبان عالی شان را بابت مقدمه شکارپور وغیره این روے آب هیچ غرضے و مطلبے نیست - ارشاد والا انام فقیر جی زیب صدور یافت که اولاً صاحبان عالی شان بابت مقدمه شکارپور این طور عهد مستوثق نوشته اند و باز این چنین طرز بیان ساختند که سرکار والا مدار با علاقه شکارپور هیچ سروکارے ندارد و وجه این معنے ظاهر سازند - باز سرکار والا به فقیر جی مسطور و رائے مشار الیه فرمودند که بابت مقدمه معتبر سنگه گورکهیه از کپتان صاحب استفسار سازند - ماموران صدر زبانی سرکار والا اقتدار به کپتان صاحب گذارش کردند که چٹهی راجه نیپال واله

بنام **نواب صاحب** درباب سفارش **معتبر سنگه** بدین مضمون آمده بود که **معتبر سنگه** بموجب مرضی مایان برای درشن **سری جوالاجی** و درشن دیدار دربار **سری امرت سرجی** و ملازمت سرکار دولتمدار از راه استحکام روابط دوستی هر دو سرکار این روانه شده چٹھی روانگی نوشته دهند که بحصول ملاقات راحت آیات **سرکار خالصه جی** پرداخته مراجعت کرده خواهد آمد- **نواب صاحب** در جواب آن ظاهر ساختند که **معتبر سنگه** بخفی طور آمده بود این معنے از آئین دل گزین **صاحبان عالی شان** خارج است در ظهور این معنے چه قسم چٹھی عبور داده شود مناسب آن است که حالا واپس برود بعد از انقضاے عرصه قریب بیاید- باز حضور والا **فقیرجی** مشار الیه را فرمودند که آنچه دفعات **میکنش صاحب** نویسانیده بود گذارش سازند **فقیرجی** مسطور عرض نمود که اولاً بابت **شکارپور** بقلم آورده اند که سرکار والا مدار را با **علاقه شکارپور** هیچ غرضے و مطلبے ندارد که **شکارپور** در تحت **سرکار صاحبان** در آمده است دیگر سرکار بلطف آثار افواج ظفر امواج از راه **پشاور** و دره **خیبر** مامور کنانیده **شاه شجاع الملک** را بتخت **کابل** بنشانند که در تمام ملک محروسه نیکنامی و بلند همتی **خالصه جی** خواهد شد که شاه مذکور از مدت مدید محض باراده اخذ ولایت بر دروازه فرحت آماده **صاحبان** اقامت میدارد و هم متوقع چندین استمداد و رفاقت از **سرکار خالصه جی** است- ارشاد والا مواد به **مصر بیلی رام** و **سردار اجیت سنگه** عز صدور یافت که درین وقت انتهاض رایات عالیات بطرف **لاهور** درپیش است ایشان همراه رکاب **صاحبان عالی شان** از راه **ڈیره بابا نانک جی** روانه **لاهور** باشند- منزل اول قرب و جوار شهر **بهرام پور** سازند که **سردار عطر سنگه** نظر بر علاقه خویش داشته به تقدیم خدمات شایسته درباب رسانیدن ضیافت وغیره لوازمات مطلوبه **صاحبان عالی شان** خواهد پرداخت و آینده منزل در جاے هاے مقرر ساخته مسافت قطع و طے منازل باید نمود- **مصر بیلی رام** در اثناے راه وجه ضیافت و لوازمات مطلوبه **صاحبان عالی شان** رسانیده خواهد داد- درین معنے نوعے تفاوت و تخلف نخواهد ساخت- باز حسب العرض **راجه کلان** و **وزیر مهتو** معتبر **راجه چنبه واله** بهره یاب گردید سرکار والا مدار سماعت سخنان سابقه از مشار الیه فرمودند- یک راس اسپ و مبلغ پانصد روپیه نقد و یک زوج دوشاله وجه رخصتانه عطا گردید- عرضی **صاحب زاده کهڑک سنگه** متضمن انفصال حساب زمینداران **علاقه وزیر آباد** و عزم شرف یابی

درسرکار دولت مدار گذارش شد- درجواب آن پروانهٔ واجب التعظیم زیب صدور یافته که انتهاض
رایات عالیات از آدینه نگر بطرف لاهور جلوه نمایش یافته آن نور حدقهٔ خلافت و شهریاری
در لاهور آمده بهره یاب شوند و باز حسب الارشاد فقیر جی و رای گوبند جس بخدمت
کپتان صاحب و میگلاٹن صاحب مامور گردیده زبانی سرکار والا مدار گذارش
ساختند که امروز بتاریخ سی و یکم ماه جیٹھ وقت سه پهری انتهاض الویهٔ فلک فرسای بطرف
لاهور در پیش است صاحبان عالیشان مع مصر بیلی رام و سردار اجیت سنگه
متصل در انگله قیام بفرحت تمام سازند و وجه ضیافت و دیگر لوازمات مطلوبه و اسباب
ضروریه معرفت سردار اجیت سنگه بخدمت صاحبان عالیشان خواهد رسید
بتاریخ الیه هنگام دو سه گهڑی روز باقی مانده نهضت اعلام جهان کشای از آدینه نگر بطرف لاهور
جلوه نمایش یافته متصل موضع بهمنی علاقه بهرام پور بر لب نهر خورد نزول فیروزی شمول
فرمودند- سردار عطر سنگه مبلغ یک هزار و یک صد روپیه وجه ضیافت رسانیده معزز و مفتخر گشت
من بعد سوڈهی کاهن سنگه شیرینی و میوه جات و نبات در وجه ضیافت در سرکار دولت مدار
رسانیده سرکار والا نهایت خورسند و منفرح شدند +

انتهاض از موضع بهمنی بطرف کلانور- بهره یابی سردار اجیت سنگه و فقیر
عزیز الدین و عرض کردن احوال تشریف فرمای صاحبان متصل
در انگله و رسانیدن وجه ضیافت وغیره و ارشاد بنابر واپس تعاقب
و شامل بودن در رکاب صاحبان و رسانیدن وجه ضیافت وغیره
در اثنای راه- رخصت سید محمد خان حسب العرض راجه کلان و
عطای خلعت خاصه و تشریف فرمای در کلانور و باز بسواری خاصه بر
لب دریای راوی. شرف یابی در دربار صاحب ڈیره جی +

روز سنکرانت ماه مبارک چیت از موضع بهمنی سوار شده بطرف کلانور متوجه شدند در اثنای راه
سردار اجیت سنگه حاضر شده گذارش نمود که ڈیره صاحبان عالیشان بر لب دریای
راوی متصل در انگله فرود کنانیده و وجه ضیافت وغیره لوازمات مطلوبه و ضروریه رسانیده داده ارشاد
والا در جواب آن زیب صدور یافته که در خدمت صاحبان در کوچ و مقام بهره یاب باید شد-

و وجه ضیافت بدستور سابقه معرفت مصر ملی رام درخدمت صاحبان عالی شان رسانیده بایدداد و در هر امرے از امور خوشنودی و فرحت طبایع صاحبان مستعد باید شد که سرکار والا را رضامندی صاحبان از همگی امور واجب و مقدم است - باز متصل قلعه هتو سنگهه در تناول پرشاد یعنی طعام مشغول شدند - درین ضمن راجه کلان التماس ساخت که سید محمد خان امیدوار رخصت مے باشد - حسب العرض راجه مشار الیه خلعت یازده پارچه و ۳ رقم جواهر و یک زنجیر فیل ماده و مبلغ سه هزار روپیه وجه خرچ عطا شده ارشاد والا عز صدور یافت که بروز مبارک دسهره مع برادران به آراستگی افواج و پیراستگی سلاح و اسپان شرف یاب جناب والا آب باید شد - من بعد در باغ کلانور فرود شدند - تهانه دار صاحبزاده بلند اقبال مبلغ یکصد روپیه و یک راس اسپ بنظر مبارک گذرانید - باز بسواری خاصه سوار شده تا وقت شام در ڈیره بابا نانک جی ورود راحت آمود فرموده مبیت ساختند - بتاریخ دوم صبحی اندرون دربار جی مشرف شده به ادب تمام هر دو دست بسته و جبین سای نموده مبلغ یکصد روپیه ارداس راحت اساس کنانیدند +

شرف یابی در ریداس و ارداس نیاز آساس و باز متصل درجووال و اجناله تشریف فرمای در سوڑیان و منج و ککران و احضار زمینداران آوان - فریاد بر سردار تیج سنگهه - رونق بخشی در آوان و شاله باغ و ارشاد بنا بر آراستگی باغ و من بعد در باغ چهوٹا رام بتاریخ پنجم - او لا سلامی توپخانه و مشاهده چهاونی اوی تابیله صاحب و کورٹ صاحب و نزول فیروزی شمول بر پڑاوه بدهو - من بعد درشن بابا کاهن سنگهه - ورود میمنت آمود در شهر لاهور از راه دروازه دهلی و باز در قلعه و دربار آراستن در باغ باران دری حضوری باغ و احضار خلیفه نور الدین و استفسار احوالات آمدن برنس صاحب - حواله ساختن ضیافت وغیره +

سرکار دولتمدار بفاصله یک کروه از ریداس به ادب تمام ایستاده شده مستسقی الجبین گردیده مبلغ یکصد و بیست و پنج روپیه ارداس کنانیدند - باز وارد متصل درجووال رونق بخش گشته آرام فرمودند - بعد از سه چهار گهڑی در اجناله رسیده پرشاد یعنی طعام تناول فرموده استراحت فرمودند - بتاریخ سوم ماه هاڑ تاکید اکید به زمینداران اجناله جلوه صدور یافت که عنقریب ڈیره صاحبان عالی شان

درین حدود مسعود تشریف شریف مے آرد وجہ ضیافت ولوازمات مطلوبہ واسباب ضروریہ صاحبان
عالی شان معرفت سردار اجیت سنگھ وفقیر عزیز الدین ورائے گوبند جس
بہم رسانیدہ باید داد۔ درصورت توقف وتاخیر سزائے دادہ خواہد شد۔ من بعد بسواری خاصہ در موضع
سوڑیان نزول اجلال آوردند۔ میاداس کاردار آنجا مبلغ پانصد روپیہ و یک راس اسپ
بنظر مبارک اثر گذرانید۔ باز روار و متصل موضع بہیلووال رونق بخش شدند۔ مبلغ یک صد روپیہ
بابت خسارہ بہ زمینداران عطا گردید۔ باز در موضع منج لکران ورود میمنت آمود گشت۔ بتاریخ
چہارم روز جمعہ از موضع لکران انتہاض رایات عالیات فرمودند۔ در اثنائے راہ زمینداران
مستغاثی شدند کہ زمین متصرفہ لایق کشت کار زمینداران سردار تیج سنگھ متصرف شدہ اند
فرمودند کہ برائے انفصال حد حدود شما کورٹ صاحب را ارشاد والا صادر شدہ بود زمینداران
گذارش کردند کہ کورٹ صاحب ہمراہ زمینداران علاقہ سردار تیج سنگھ متفق اللفظ
والمعنی مے باشد وعدالت از روے راستی نمے سازد۔ سرکار والا فرمودند کہ زمینداران شیطنت
آثار و فساد شعار اند کہ صاحبان عالی شان در انصاف و راستی نظر بر خویش وبیگانہ نمے
دارند۔ باز اندرون شالہ باغ تشریف آوردند۔ بنا بر آراستگی باغ وتصفیہ چمنستان وانہار بنابر
اقامت صاحبان عالی شان تاکید مزید فرمودہ از راہ باغ شاہ بلاول در باغ
پائین قلعہ مبارک ورود میمنت آمود فرمودند۔ بتاریخ پنجم از باغ سوار شدہ اولاً سلامی
توپخانہ جواہر مل مستری و باز مشاہدہ چہاونی اوی تابیلہ صاحب و کورٹ
صاحب فرمودہ بر شہزادہ بدہو اجلاس مسرت اساس فرمودند۔ بہ راجہ کلان بہادر
فرمودند کہ اوی تابیلہ صاحب خوب مکان فرحت نشان تیار کنانیدہ کہ نظر بہ مسافت
بعید مے افتد و در کمال ارتفاع و بلندی است۔ راجہ جی عرض نمود کہ صاحبان عالی شان
را شوق عمارت پسندیدہ بسیار است۔ باز در شہید گنج بدرشن دیدار بہائی کاہن سنگھ
بہرہ یاب شدہ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ ارداس کنانیدہ متصل دروازہ دہلی مشاہدہ
توپ کلان ساختہ از راہ دروازہ دہلی و بازار کشمیری و موتی بازار از راہ دروازہ
شرقی قلعہ داخل شدہ من بعد در تخت گاہ رونق بخش شدہ درباران دری حضوری
باغ دربار فرحت آثار آراستند و بہ راجہ کلان بہادر فرمودند کہ سرکار والا در ایام خوردی و
طفولیت و شباب منازل طویلہ چہل چہل کروہ طے فرمودہ از لاہور در رام نگر و از انجا در

پنڈ دادن خان تشریف شریف مے برد۔ **خلیفه نورالدین** بهره یاب گردید۔ سرکار دولتمدار از دادن ضیافت به **برنس صاحب** و تمام احوال او مستفسر شدند۔ خلیفه مسطور گذارش ساخت که بکمال تواضع و تکریم و اعزاز و تعظیم ڈیره صاحب معزالیه در کوٹھی **اوی تابیله** کنانیده روز اول مبلغ دو صد و پنجاه روپیه وجه ضیافت و مبلغ سی روپیه را شیرینی و بقدر مبلغ شش روپیه را میوه جات وغیره رسانیده داده هر روز خبرگیری لوازمات مطلوبه باحتیاج صاحب مشارالیه کرده میشود +

تشریف آوری صاحبان عالی شان و ماموری سرداران بنابر استقبال ملاقات فیما بین صاحبان و سرکار دولت مدار +

بتاریخ مغتنم ماه ہاڑ روز دوشنبه ارشاد واجب الانقیاد به **سردار اجیت سنگھ** و **فقیر عزیزالدین** عز صدور یافت که برائے استقبال مسرت اشتمال **میکله لاٹن صاحب** و **کپتان صاحب** و **میکش صاحب** رفته بکمال تواضع و تکریم از ڈیره سوار کنانیده همراه خود در باران دری **شاه بلاول** بیاید آورد۔ من بعد سرکار دولتمدار بسواری خاصه در عمل چهار گھڑی روز بر آمده داخل باراندری باغ صدر شدند۔ **صاحبان عالی شان** تشریف آوردند۔ سرکار دولتمدار تا لب فرش متوجه به استقبال شده و دست بوسی فرموده **صاحبان عالی شان** را بر کورسیهای نشانیدند۔ اولاً سرکار والا مبلغ دو صد و پنجاه روپیه سروارنه **برنس صاحب** فرمودند۔ باز مشارالیه مبلغ صد، سروارنه حضور والا نمودند استفسار خیر خیریت نموده۔ باز سرکار دولتمدار از زبان مبارک ارشاد فرمودند که چند روز در **کابل** قیام مسرت ارتسام ساخته و به انصرام کدام امورات مرجوعه مساعی جمیله و کوشش جزیله بر روے کار آورده۔ مشارالیه بر زبان آورد که هرچند به **دوست محمد خان** نصایح لایق و موعظ فایق نمودم که همراه سرکارین عالیین رابطه اتحاد مستحکم و مستوثق باید نمود که باعث خوبی و بهبودی شما در از منه حال و استقبال خواهد شد و در سرداری و ریاست شمایان هیچ خللی و تفاوتے راه یاب نخواهد بود بلکه جاگیر دیگر در وجه قوت و معاش شما معرفت **صاحبان عالی شان** از **سرکار خالصه جی** حواله و مرحمت خواهد گردید۔ از آنجا که مشارالیه را دود نخوت و استکبار در دماغ ادبار آثار پیچیده بود در غرور اندرز را در گوش نیاورده بر زبان آورد که مایان را سرداری و ریاست از مقسوم ازلی است و موافق قسمت خود نمودنی است با دوستی سرکارین عالیین هیچ فایده و منافع نیست۔ سرکار والا آثار فرمودند که اگر **دوست محمد خان** از نکبت ایام و انقلاب طالع بد فرجام خود از اظهار فرحت آثار الیشان اصغائے ننساخته عنقریب نابود و خراب خواهد شد

کہ تمام ملک او پائمال خوافر خیول خواہد گردید کہ بعد از انقضائے موسم برشگال از طرف سرکار ین عالیین تدارک بمشار الیہ بطور شائستہ وطرز بائستہ بجلوہ اعلان خواہد رسید۔ باز سرکار دولتمدار فرمودند کہ از روی اخبار بدریافت آمدہ کہ **قجر والہ** از محاصرہ **ہرات** برخاستہ رفتہ برنس **صاحب** بیان نمود کہ این سخنے از قسطاس قیاس سنجیدہ نمے شود کہ **ہرات** را گذاشتہ برود۔ باز حضور والا پرسیدند کہ افواج **شاہ روس** ہمراہ **قجر والہ** شامل در عرصہ جنگ وجدل مے باشد۔ صاحب مشار الیہ عرض نمود کہ از روے تحقیق و راستی معلوم شدہ کہ ہیچ افواج **روس والہ** ہمراہ نیست لیکن معتبر **روس والہ** از راہ تشید اساس اتحاد متفق مے باشد۔ باز سرکار والا استفسر شدند کہ افواج **قجر والہ** چقدر مے باشد گذارش نمود کہ قریب شصت ہزار سوار و پیادہ خواہد بود۔ باز حضور اشرف استفسار فرمودند کہ ہمراہ **دوست محمد خان** چہ قدر افواج موجود است۔ التماس ساخت کہ دوازدہ ہزار سوار و پیادہ ہمراہ **دوست محمد خان** موجود است لیکن افواج شکستہ حال و بے سامان و لایق عرصہ جنگ نیست ہنگام اشتعال نوایر جدال وقتال استقامت افواج متعذر و محال است۔ باز سرکار والا فرمودند کہ قدرے خزانہ ہم ہمراہ **دوست محمد خان** موجود مے باشد۔ صاحب مشار الیہ گذارش ساخت کہ یک دام در خزانہ موجود نمیدارد لیکن گذارہ ہر روز بر آمد و رفت محصول وغیرہ مے باشد۔ باز سرکار والا پرسیدند کہ مشار الیہ چند ضرب توپ ہمراہ میدارد۔ صاحب مسطور ظاہر ساخت کہ سی و پنج ضرب توپ و چہار غبارہ ہمراہ رکاب او موجود است۔ باز حضور والا علے فرمودند کہ احوال سلطنت اشتمال **کیول و تالن** چہ قسم مے باشد۔ صاحب با فراست گذارش نمود کہ ہر دو از زمرہ نمک حرامان اند ہیچ فائدہ اوشان را حاصل و واصل نخواہد شد خود بخود بہ سزائے اعمال شنیعہ و افعال قبیحہ خود خواہند رسید۔ باز سرکار دولتمدار روئیداد آبادی **ملک پشاور** و نسق و نظام این ملک و شکر گذاری رعایا استفسار ساختند۔ صاحب مسطور التماس ساخت کہ **اوی تابیلہ صاحب** بندوبست **ملک پشاور** خوب وجہ نمودہ است ملک بسیار آباد و رعایا در حق حضور اشیر باد از دیاد عمر و دولت و اقبال نے نمائند و از سلوک شبان روزی ریاست و احکام **اوی تابیلہ صاحب** شکر گذار اند و **الارڈ صاحب** و **کورٹ صاحب** افواج را بہ آئین بہین د طرز دلگزین تیار و لیس و آراستہ و پیراستہ میدارند و روزمرہ قواعد ملاحظہ مے سازند۔ و **قلعہ فتح گڑھ** بنہایت سنگین و متین تیار شدہ کہ ہیچ قلعہ دیگر مانند آن در آن ملک نشان نمے دہند و در نمک حلالی و جان فشانی **اوی تابیلہ صاحب** ہیچ قصورے و تفاوتے نیست۔ باز سرکار دولتمدار فرمودند کہ

آنکه دفتری نزد اوی تابیله صاحب متوسل است در سرکار والا مدار عرضی انکسار او گذارش شده که اوی تابیله صاحب مبالغ بسیار از محاصل پشاور خورد و برد ساخته است - صاحب مشار الیه گذارش نمود که صاحبان را از احوال هذا اطلاعے نیست - باز سرکار والا استفسار نمودند که روئیداد دره خیبر و علی مسجد چه قسم مے باشد - مشار الیه گذارش ساخت که دره خیبر مثل باب قفل زده است و مردمان خیبری طامع و زر دوست اند هر کسے که زر نقد حواله مے سازد فی الحال متفق همراه او شده گذاره و مرور او بسهولیت کنانیده مید مند و کلید آن قفل زر است از دادن زر ذهاب و ایاب این مکان جلوهٔ اعلان مے پذیرد - باز کپتان صاحب و میگه لاٹن صاحب سخنان فقیر سماهد واله ظاهر و بیان ساختند که سماهد سماهد واله نهایت خوب و عمده است و اوصاف او گوناگون شنیده مے شود که سماهد به آئین دل گزین مے سازد - سرکار دولت مدار بر زبان مبارک آوردند که سماهد مسطور سماهد خوب و عمده مے نماید لیکن اکثر اوقات تماشاے اهل طوائف و سماعت و سماع مشغول است - میگه لاٹن صاحب و کپتان صاحب فرمودند که بالمشافه خود مشار الیه را در صندوق نشانیده - باز بر وقت دریافت فرحت آیات نواب صاحب بیرون آورده شود - باز برخاست گردید - صاحبان عالی شان به ڈیره خود هاے تشریف بردند و سرکار والا مدار در باران دری حضوری باغ تشریف آوردند ٭

مطالع فرمودن سرکار والا اقتدار کاغذ دفعات صاحبان عالی شان بابت آدینه نگر وغیره و ارشاد به فقیر عزیز الدین و راے گوبند جس جهت اظهار هذا به برلنس صاحب و من بعد به میگه لاٹن صاحب و کپتان صاحب - مشاهده فرمودن تصویر لاٹ صاحب - من بعد احضار سردار اجیت سنگه و راجه کلان و بهای رام سنگه و بهای گوبند رام و ارشاد به خلیفه نور الدین جهت اظهار مقدمه هذا به برلنس صاحب و شرف یابی خلیفه مسطور در سرکار والا اقتدار و اظهار جواب فصاحت آیات ٭

وقت سه پهری بتاریخ هفتم ماه هاڑ سرکار والا اقتدار و راجه کلان بهادر و راے گوبند جس و فقیر عزیز الدین و بهای رام سنگه و بهای گوبند رام در خلوت اجلاس مسرت

اساس فرمودند که آنچه کواغذ دفعات مسرت آیات صاحبان عالی شان بابت مقدمهٔ
شکارپور و ارادهٔ بهجت آمادهٔ کابل و جلال آباد که در آدینه نگر بمصدر مجالسِ زمانه میگه
لاٹن صاحب و کپتان صاحب به یکسال حال بی مثال موزون فرموده توشیابنده بودند
به اسماع نظر دوربین مطالع مسافات لامع آوردند. من بعد آنچه در جواب آن مشیران والاموافق ارشاد
واجب الانقیاد قلمی و مرقوم ساخته بودند هم مجدد اگوش گذار فرمودند و در بعضی اصلاح حروف فرموده
به فقیر والاتدبیر و رای گوبند جس احکام بهجت ارتسام صادر ساختند که اولاً کاغذ دفعات
انشراح آیات بِه برنس صاحب مطالع کنانیده و مشارالیه را شامل و متفق مصلحت و
کنگاش هذا ساخته از زبانی سرکار دولت مدار بفهمانند که ایشان دوست صمیمی و بانی بنای دوستی
و اتحاد اند متفق اللفظ والمعنی شده به میگه لاٹن صاحب و کپتان صاحب بطور
شایسته و طرز بایسته مبرهن و حالی نمایند. بتاریخ هشتم سرکار دولتمدار دربار مسرت آثار آراستند
و تصویر راحت تاثیر نواب مستطاب که در روز ملاقات ابتهاج آیات داده بود. دوم
تصویر انشراح تاثیر لاٹ صاحب جنگی بقدر یک گهڑی بنظر انفراح اثر در آوردند و فرمودند که
نقش بند عجایب نگار بقلم بدیع آثار تصاویر دل پذیر نگاشته که گویا صاحبان عالی شان
بالمشافه نشسته مکالمه ازدیاد مراسم یکجهتی و یکتادلی می فرمایند که پیکر اولی الابصار مثل نقشه آن
مانی نگار لب بسکوت آشنا ساخته است. بتاریخ هشتم سردار اجیت سنگه و راجه
کلان و بهای صاحبان و بهای گورمکه سنگه شرف یاب شدند. سرکار والااقتدار
امر واجب الاتباع و خلیفه نور الدین فرمودند که ایشان بخدمت برنس صاحب حاضر
گردیده از طرف حضور اشرف عالی سازند که شمایان دوست صمیمی و شفیق قدیمی اند چنان تجویز
از روی قیاس فصاحت اساس خویش فرمایند که در آن سود و بهبود سرکار والااقتدار بوده باشد
بیشتر از پیشتر تاسیس اساس اتحاد و توثیق مبانی وداد جلوه نمایش پذیرد بعد از اظهار این مقدمه
نزد برنس صاحب و میکنش صاحب را هم مطلع ساخته شامل درین قیل و قال
بهجت اشتمال باید نمود. خلیفه مسطور نزد صاحبان موصوف رفته به آئین دل گزین و طرز
خوش ترین انکشاف ارشادات بحوالهٔ خویش بخدمت صاحبان عالی شان نمود. من بعد
در سرکار دولت مدار آمده بهره یاب و مستسعد گردید. سرکار دولت مدار استفسار از احوالات
مرجوعهٔ صاحبان عالی شان فرمودند. خلیفه مذکور التماس ساخت که حسب الحکم فیض تسلیم

ملاقات خورسندی آیات صاحبان عالی شان حاصل ساخته با و‌اگاه مستفسر گردیده که اگر مرضی مبارک بر بنے استقامت آنار کلی بوده باشد بنهایت انسب و احرے باشد که مکانے است روح افزاے و جاے است دل کشاے و مقامے است روان آسا و سراے است غمزدا- درجواب آن صاحب موصوف ظاهر نمود که مکان نزهت نشان شاله باغ خوب و دل کش و بنهایت خوش و در اجراے انهار غیرت ده جنت برین متصور و متیقن است درین شهر مینو بهر سواے این مکان دیگر کدام جاے مرغوب طبایع نیست - من بعد بابت مقدمه شکارپور حالی راے فراست اقتضاے صاحب موصوف نمود مشار الیه بلا تحاشا بالمشافه میکناٹن صاحب و کپتان صاحب اشهب زبان را در میدان اظهار بهذا جولان داد که علاقه شکارپور این روے آب واقع است و در عهد نامه مستقره صاحبان قلمی است که همراه علاقه این روے آب صاحبان را هیچ غرضے و مطلبے نیست و آنکه ملک پشاور است سرکار خالصه شریفه به قلاوزی بخت بیدار و رهبری طالع بختیار با شوکت و سلطنت جهانداری سطوت و خلافت و شهریاری متصرف شده انداحدے را دران باب سروکارے و غرضے نیست مایان بالمشافه میکناٹن صاحب و سرکار والا سخن راست راست و صاف صاف بیغل و غش خواهیم نمود- سرکار والا فرمودند که مشار الیه سخن صادق و راست اظهار نموده است که شایان مراسم یکرنگی و سزاوار مراتب یکدلی همین بود ✣

ماموری فقیر عزیز الدین نزد میکناٹن صاحب بنا بر احضار در سرکار والا و شرف یابی همشیره زاده نواب لاٹ صاحب و کپتان صاحب توپخانه واله در هنگام سواری- گفتگوے میکناٹن صاحب و سرکار دولت مدار- ماموری فقیر جی همراه میکناٹن صاحب بخدمت میکناٹن صاحب و کپتان صاحب و اظهار دفعات فرحت آیات و گذارش کردن در سرکار موجودات اسپان و تقسیم آن و عرضی کنور نونهال سنگه بهادر

بتاریخ نهم ماه هاڑ سرکار دولت مدار بسواری خاصه متوجه بطرف شاه بلاول شدند- ارشاد والا به فقیر عزیز الدین عز صدور یافت که مع رساله دار ڈیره لعل سنگه در خدمت میکناٹن صاحب رفته مشار الیه را همراه خود در شاه بلاول بیارند- هر گاه سرکار والا اقتدار بر خاصه سوار شده

درعین سواری همشیره زاده نواب صاحب وکپتان صاحب توپخانه واله
بسواری اسپان حاضر شدند. سرکار والااقتدار استفسار مسرت آثار فرمودند که ازکدام طرف می آیند
و بطرفی می روند عرض کردند که برای هواخوری بعادت معهود سوار شده ایم. باز حضور والا گنجور همشیره
زاده نواب صاحب را استفسار شدند که آب و هوای این ملک چه قسم است و شاله
باغ چه طرز مرغوب طبایع صاحبان عالی شان است عرض ساختند که شاله باغ
مکان جنت نشان لیکن آب و هوای آنجا موافق امزجه صاحبان نیامده لهذا امروز یا فردا
طرف شمله واپس شده خواهیم رفت. من بعد از کپتان صاحب پرسیدند که مواجب شما چه
قدر است عرض نمود که مبلغ پانصد روپیه درماهه مقرر است. بعد از قیل و قال بسیار صاحبان
رخصت شدند و سرکار والا در شاه بلاول تشریف آوردند. درین اثنا میکنش صاحب
مع فقیر عزیز الدین شرف یاب گردیدند. سرکار والا مشار الیه را به تعظیم و تکریم بر کرسی نشانیدند و آنکه
دفعات شکارپور و پشاور و کابل بابت شاه شجاع الملک بر کاغذ نویسانیده
بودند به میکنش صاحب مطالع کنانیدند. صاحب مسطور که مردی قابل و دانا و خلاصه مزاج
صاحبان عالی شان جذب منافع و جلب فواید خویش می باشد بنابران التماس ساختند که کاغذ
هذا مع دفعات بدست فقیر با تدبیر و رای گوبند جس به شاملیت این بنده بخدمت میگه
لاٹن صاحب فرستاده شود که به آئین بهین و طرز دلگزین بخدمت صاحب مشار الیه تمام مطالب
مرقومه و مندرج مفهومه حالی و مبرهن ساخته جواب باصواب از صاحب موصی الیه فهمیده بجناب والا
حاضر شود. فرمودند که خوب صلاح است. موافق اظهارش فقیرجی و رای مسطور همراه صاحب
معز الیه بخدمت میگه لاٹن صاحب مامور گردیدند. مامورین صدر مع صاحب مسطور به انکشاف
مطالب نزد میگه لاٹن صاحب پرداختند و فقیرجی مسطور در جناب والا مستعد گشته
بیان ساختند که فدوی حسب الارشاد همراه میکنش صاحب بخدمت میگه لاٹن
صاحب و کپتان صاحب بهره یاب شده بدریافت ملاقات میمنت آیات مستعد
بوده بالاتفاق میکنش صاحب کاغذ دفعات گزارش ساخت میگه لاٹن صاحب
و کپتان صاحب دفعات فرحت آیات سماعت فرموده باخوش طبعی سخنان محبت
آمیز و موالفت انگیز و جلادت آمیز و عطر بیز بیان فرمودند که الحال بفضل ایزد متعال هنگام ابتهاج
ارتسام رشحات سحاب مکرمت یزدانی و مرحمت ربانی است وقت ۳ پهری جواب باصواب هذا

نویسانیده خواهد شد۔ باز هرگاه وقت معهود به انقضاے رسید صاحبان عالی شان بالاتفاق یکدیگر جواب باصواب بقلم درآورده در سرکار والا فرستادند که حرف بحرف گذارش سازید۔ باز سرکار والا اقتدار و راجه کلان بهادر و بهای صاحبان و جماعه دار خوشحال سنگهه و سردار اجیت سنگهه و فقیرجی و دیوان دینا ناتهه علیحده نشسته کاغذ دفعات اصغا فرمودند خلاصه مضمونش اینکه صاحبان عالی شان شکارپور را بهر طریق از سرکار مهاراجه بهادر مے خواهند حصول تمناے و منتهاے اشیاے خویش در بعث و نشر شاه شجاع الملک مصروف و مبذول میدارند۔ باز حضور سراسر لطف و سرور کاغذ عهدنامه شاه شجاع الملک دفعات بنا بر تصرف کابل سماعت فرمودند۔ من بعد فقیر باتدبیر عرض ساخت که میکلاٹن صاحب عرض کرده است که آنکه ساهد سماهدواله مے باشد آز روے دلی و تمناے قلبی صاحبان چنان است که باحراز مواصلت کثیر الفرحت او خورسند و شادکام شده آید از راه توحد و مواثیق صمیمی مشار الیه را در ڈیره صاحبان بفرستند فی الفور ارشاد واجب الانقیاد به راجه کلان شعشه صدور یافت که ساهد صدر را در ڈیره صاحبان عالی شان باید فرستاد۔ باز دیوان دینا ناتهه گذارش نمود که حسب الارشاد موجودات اسپان گرفته شد و اسپان سه قسم در طویله خاص مے باشند قسم اول لایق گهوڑچڑه هاے خاص۔ قسم دوم سزاوار توپ خانه گهڑیال۔ قسم سوم ناکاره و لاغر۔ فرمودند که به سواران و توپ خانه وغیره تقسیم کرده شوند۔ درین ضمن بهای گوبندرام ظاهر نمود که اسپان عمده به گهوڑچڑه هاے و در توپ خانه تقسیم نموده شود و سواے آن به فراشان و خدمتگاران و بهبه هاے ڈیوڑهی خاص عطا فرمایند که تمام عمله امیدوار عنایات خسروانه و مترقب نوازشات پادشاهانه مے باشند۔ چنانچه سرکار دولتمدار اسپان را بالمشافه خود طلبیده و خوب طور ملاحظه و مشاهده فرموده سیزده راس در ڈیره اردلیان و سی راس در توپخانه هاے الهی بخش و جواهر مل و ڈیره راجه هیرا سنگهه تقسیم شدند۔ عرضی کنور نونهال سنگهه گذارش شد که فدوی حسب الارشاد لازم الانقیاد در ملک ٹانک قیام باستقلال تمام میدارد به اقبال سرکار دولتمدار عنقریب زمینداران ٹانک حاضر مے شوند افواج همراهی بنده بقدر چهار هزار سوار و پیاده مے باشد بنابران به اشتعال نوایر جدال و قتال نپرداخته۔ همراه زمینداران بنون به حکمت عملی مبلغ شصت هزار روپیه مقرر و معین گردیده چراکه موسم برسات دست به گریبان آورده۔ در جواب آن ارشاد واجب الانقیاد عز صدور یافته که بندوبست ٹانک از همه مقدم و لازم است

و آنکه مبلغ شصت هزار روپیه از **ملک بنون** تحصیل ساخته نهایت خوب و احسن شده بعد از انقضای ایام دسهره باقی مبالغ نذرانه بسهولیت و آسانی وصول خواهد شد و آنکه افواج همراه رکاب شما می باشد تفصیل وار اسم هر یک معروض دارند چرا که در قیاس سرکار والا افواج بقدر مبلغ هفت هشت هزار روپیه در رکاب شما موجود می باشد- دیگر الطاف والا را شامل حال خود دانسته در ایام سابقه نویسان اخبار اخبار خویش مع روئیداد آن ملک باید بود +

بار دیگر ماموری فقیر عزیز الدین نزد میکش صاحب و آمدن او و اظهار مراتب ازدیاد بنیان یکجهتی و تاسیس اساس یکرنگی +

بتاریخ یازدهم ماه مذکور صبحی احکام عالی ارتسام به **فقیر عزیز الدین** زیب صدور یافت که شما در خدمت **میکش صاحب** رفته و همراه گرفته در **باران دری شاه بلاول** حاضر سازند- هرگاه حضور انور در باغ صدر تشریف آوردند من بعد **میکش صاحب** همراه **فقیر** باتدبیر بهره یاب گردید- حضور اشرف به اعزاز و تواضع و تکریم بر کرسی نشانیدند- **میکش صاحب** به کمال فصاحت و فراست بیان ساخت که صلاح لازم الافتراح **صاحبان عالی شان** در آن تحقق و ثبات است که سرکار دولت مدار بدستور از منه سابقه بر حد حدود دره **خیبر** قایم و مستقل می باشند چرا که در عهدنامه مستقره حد حدود دره **خیبر** مرقوم و قلمی شده است و **شاه شجاع الملک** را از راه موافقت و محبت سرکارین عالیین در **کابل** نشانیده شود و آنکه علاقه **شکارپور** است بحسب استرضای **صاحبان عالی شان و سرکار خالصه شریفه** هیچ سروکار نداراند حضور دولت ظهور فرمودند که علاقه **شکارپور** در عهدنامه **سرکار خالصه شریفه** است آینده در طریق اتفاق خانه واحدی و یکتادلی هرچه مرضی **صاحبان عالی شان** بوده باشد در عالم اتحاد منظور و قبول است **میکش صاحب** گذارش ساخت که **سرکار خالصه شریفه** در پاس روابط یکتادلی وحید العصر و یگانه آفاق و مستثنی روزگار و تمامی **صاحبان عالی شان** از حسن اخلاق و الطاف و داد و دهش و تعظیم و تکریم شکرگذار و عذب البیان و رطب اللسان اند- سرکار والا مدار فرمودند که فردا **میگناٹن صاحب و کپتان صاحب** به ملاقات مسرت آیات مسرور و منفرح سازند که سخنان الطاف نشان بالمشافه فهمیده شود- باز **میکش صاحب** رخصت گردید سرکار دولت مدار مراجعت باسعادت از **شاه بلاول** در قلعه فرمودند- وقت سه پهری **بهای رام سنگه و بهای گوبند رام و جماعه دارجی و راجه کلان و فقیر عزیز الدین**

وراے گوبند جس بہرہ یاب شدند۔ حضور والاقبیل وقال کہ ہمراہ میکشن صاحب
بمع صدور بخشیدہ بود بیان ساختند۔ من بعد احوال صاحبان عالی شان برزبان فیض نشان
آوردند کہ صاحبان عالی شان در عقل و دانائی و جذب منافع خویش عدیم النظیر بلا تمثیل اند
میکہ لاٹن صاحب مختار امورات کلیات و جزویات نواب صاحب بے باشد
فقیر رضا عرض نمود کہ مرتبہ میکہ لاٹن صاحب آن است کہ صاحبان عالی شان
علاقہ ہندوستان و دیگر ممالک محروسہ و اہل کاران انگریزی کہ نوشت و خواند بطور چٹھی در
خدمت لاٹ صاحب مے سازند میکہ لاٹن صاحب اولاً تمامی چٹھی ہاے
صاحبان عالی شان کہ بطور احکام عالیہ مرقوم مے شوند اولاً خود ملاحظہ ساختہ و بر آن دستخط
صیحی خود مے اندازد بعد ازان نواب صاحب دستخط خود ثبت مے سازد تا ہر طرفے
از اطراف کہ ترسیل چٹھی ہاے مرکوز و در پیش مے باشد باز بہ آن طرف مے فرستند و آنکہ میکہ
لاٹن صاحب خود چٹھی ہاے مرقوم مے سازد حاجت صیحی نمے باشد۔ باز سرکار والاامدار
از فقیر با تدبیر مستفسر شدند کہ آنکہ لاٹ صاحب جنگی بر شادی کنور جی ملاقی شدہ
بود چہ قدر مرتبہ میدارد۔ فقیر رضا التماس ساخت کہ مشارالیہ را ہمراہ معاملہ ملکی دخلے نیست
و بند و بست افواج انگریزی تعلق مشارالیہ راہست و تابع نواب صاحب ملکی نیست
و حکم نواب صاحب ملکی بر افواج ہیچ نیست چرا کہ اگر نواب صاحب ملکی را
کدام سوار براے اردلی یا پہرہ بنا بر حفاظت درکار مے باشد از لاٹ صاحب جنگی مے
طلبد۔ باز فرمودند کہ عہد ستوثق از میکہ لاٹن صاحب و کپتان صاحب کہ متفق
اللفظ والمعنی با یکدیگر مے باشد نویسانیدہ شود۔ مشیران عرض ساختند کہ بسیار انسب و بہتر است
لہذا نقل کاغذ عہدنامہ از فقیر جی نویسانیدند +

مأموری لالہ رامدیال بطرف آنند پور۔ شرف یابی فقیر سماہد والہ و استفسار
سرکار والاقتدار از قبیل وقال میکہ لاٹن صاحب و کپتان صاحب و
تشریف آوری صاحبان عالی شان در سرکار والاامدار۔ گفتگوے
تصفیہ عالم اتحاد و رخصت بطرف ڈیرہ۔ من بعد آمدن برنس صاحب
وغیرہ و اظہار فرمودن سرکار دولت مدار بابت منظور فرمودن اظہار صاحبان عالی شان +

سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که باوجود قیام چیت سنگه کمیدان در آنندپور شعلهٔ نزاع
و عناد سوڈهی صاحبان منطفی نشده بنابران صلاح مبارک آن است که لاله راندیال
برادر رائے گوبند جس در آنندپور رفته به انطفاے نزاع و عناد سوڈهی صاحبان
مشتغل شود و چیت سنگه کمیدان را از آنجا موقوف کنانیده شود۔ راجه کلان عرض
ساخت که غریب نواز ابهتر و راست است۔ حضور والا یک زوج دوشاله در وجه مشار الیه عطا فرمودند
و پروانه بنام سوڈهی صاحبان مرقوم شده که چیت سنگه کمیدان حسب الارشاد از آنجا
موقوف گردیده و لاله رامدیال بجاے او معین و مقرر گردید۔ لازم که نوایر جدال و قتال فیما بین مشتعل
نسازند و در امر و نهی لاله مسطور تفاوت و تخلف نسازند۔ من بعد مساهد سماهد واله بهره یاب گردید۔ حضور
والا استفسار فرمودند که هنگام ملاقات کپتان صاحب و میگه لاٹن صاحب چه قبیل
و قال شعشه صدور بخشید۔ ساهد نکو ظاهر نمود که میگه لاٹن صاحب ظاهر ساخته که در سماهد
بالمشافه با یاران باید نشست تا تمام احوال به راے العین مشاهده کرده شود۔ فرمودند که آنچه اسباب
و اشیاے مطلوب بوده باشد حسب الارشاد از توشه خانه مبارک باید گرفت۔ من بعد ارشاد
بنام مصر لعل سنگه و مصر رام کشن صادر شد که آنچه پارچات و غیره اسباب مطلوبه بساهد
بموجب اظهار ساهد مسطور بوده باشد رسانیده بدهند۔ در حساب موافق رسیدش مجراے است
وقت سه پهری سرکار دولتمدار از قلعه مبارک سوار شده از راه دروازه ٹکسالی در مزار
حضرت گنج بخش هجویری بهره یاب شده جبین سای ساخته مبلغ یک صد و بیست
و پنج روپیه نذر فرموده باز در چوباره چهجو بهگت جی تستعد و مبلغ صد روپیه پیشکش ساخته به
زیارت فرحت اشاعت مظهر اسرار رحمان مستان شاه تشریف تشریف آوردند
مبلغ یک صد روپیه و یک مالاے بیش قیمتی کهربا حواله نموده در قلعه مبارک معاودت با فرحت و
سعادت ساختند۔ بتاریخ دوازدهم ماه هاڑ صبحی فقیر عزیز الدین حسب الارشاد در ڈیره صاحبان
عالی شان رفته بالاتفاق صاحبان عالی شان شرف یاب در جناب عالی گردید۔ سرکار
والا اقتدار به تعظیم و تکریم صاحبان عالی شان بر کورسی نشانیده موضح سخنان محبت نشان
گردیدند که سرکار دولت مدار از راه تشید اساس اتحاد و استحکام مبانی وداد در آئین بمین محبت
و وفاق و طرز دل گزین تودد و اتفاق پنجه اظهار فرحت آثار صاحبان سمو المکان به حناے
اجابت رنگین و ملون ساخته صاحبان انگریز لاهور بمعیت ممنون منت موفور و مرهون احسان نا محصور گردیده

برزبان مبارک آوردند که سرکار دولت مدار در پاس اتحاد و یکتائی و انضباط ضوابط وداد و آشنائی عدیم النظیر و بلا تمثیل در تمام ممالک و اطراف و همگی اقالیم و اکناف نمے باشد بفضله شجره استحکام روابط آشنائی سرکارین عالیین سرکار والاآثار درازمنه سلف بخوب وجه حالی و مبرهن خواهد گردید که چه قسم مذاق جهان و جهانیان و ذائقه عالم و عالمیان از حلاوت ترصیص آئینه دوستی سرکارین عالیین شیرین و حلاوت آمیز خواهد شد ـ سرکار دولت مدار فرمودند که یک عهدنامه دیگر متوثق و مستحکم به دستخط خود نوشته دهند که حجتے ساطع و دلیلے است لامع صاحبان عالی شان فرمودند هر قسم که سرکار دولتمدار را مرکوز صفحهٔ ضمیر اتحاد تصویر بوده باشد به صلاح و تدبیر شیران و الا اختیار نویسانیده دهند که صاحبان عالی شان موافق آن ارقام مسرت ارتسام خواهند ساخت چنانچه مضمون عهدنامه که بتاریخ دیروزه سرکار دولتمدار به مصلحت و کنگایش راجه کلان و جماعه دارجی و بهائی صاحبان به دستخطی فقیر با تدبیر نویسانیده بودند به مطالع صاحبان عالی شان در آوردند صاحبان سموالمکان از مطالع آن فرمودند که بهر قسم که سرکار دولتمدار را مسوده پسند و مطبوع آمده صاحبان عالی شان را همان طور مرغوب خاطر است خلاصه گفتگوے آنکه صاحبان عالی شان فرمودند بهر طوریکه مرضی سرکار دولتمدار خواهد بود صاحبان والاشان همان طور نوشته خواهند داد ـ باز سرکار دولتمدار فرمودند که راجه کلان بهادر و سردار لهنا سنگه مجیتهیه و کورٹ صاحب گوله هاے سیل تیار کنانیده اند تماشاے گوله هاے سیل بشما ملاحظه و مشاهده کنانیده خواهند داد ـ صاحبان عالی شان برزبان آوردند که خوب صلاح است ـ باز صاحبان عالی شان به ڈیره خود هاے رفتند و سرکار دولت مدار در قلعه مبارک رونق بخش شدند ـ بتاریخ سیزدهم برلنس صاحب و هونت صاحب و ڈاکٹر صاحب حسب الطلب حاضر شدند ـ سرکار والاقتدار هر سه صاحبان را به اعزاز تمام و تعظیم و احترام بر کورسی نشانیده سخنان ازدیاد مراتب اتحاد و افزایش مراسم وداد برزبان مبارک آوردند که آنکه میگه لاٹن صاحب و کپتان صاحب و میکشن صاحب سرکار والا را بابت مقدمه ظاهر کرده بودند سرکار والا به مقتضاے پاس اتحاد و وفاق عروس اظهار صاحبان را به زیور قبول محلّٰے و مجلّٰے ساخته برلنس صاحب وغیره صاحبان سموالمکان برزبان مبارک آوردند که سرکار دولت مدار خوب و احسن نمود که شایان عالم اتحاد و وداد همین بود ـ شجرے را که از دست خویش کاشت نموده مے شود بهر وقت

سرسبزی و شاداب آن مطمح نظر مے باشد هرگاه خوشه از آن بارور شده ثمرات فرحت آیات امید بد
بالاتفاق دوستان تناول کرده مے شود - حلاوت بخش ذائقه اتحاد مے باشد - باز حضور والا استفسار
شدند که تجویز دوست محمد خان چه قسم است و بند و بست او چگونه نمودن است و اگر بر
مشار الیه سبقت و پیش دستی نموده آید چه قدر افواج مطلوب و در کار خواهد شد و قجر واله بامداد
و استعانت دوست محمد خان خواهد رسید یا از رفاقتش پهلو تهی خواهد ساخت صاحب
مسطور بیان کرد که دوست محمد خان شکسته حال و بے سامان است اگر شاه شجاع الملک
با افواج و ملکیه بقدر پنجاه هزار سوار و پیاده حسب استعانت و امداد سرکارین عالیین اراده آن طرف
نمایند البته شفقت و همت بسر انجام کار مے توانند پرداخت - اگر نواب صاحب عزیمت
فیض طویت این طرف سازند تا بقدر بیست پلاٹن سر انجام کار مشار الیه مے شود قجر واله
هرگز هرگز استمداد و رفاقت دوست محمد خان نخواهد ساخت - صاحبان عالی شان
از راه حکمت و فراست تجویز ساخته اند که شاه شجاع الملک را مع افواج ظفر امواج انگریزی
از راه شکارپور طرف قندهار فرستاده شود - افواج خالصه جی متصل قلعه فتح گڑهه مجتمع و
فراهم شده قیام استقامت ارتسام سازد و شاه مذکور همراه قندهاریان باشتغال نوائر جدال و
قتال پرداز دو از قندهاریان سوای رفاقت و استمداد دوست محمد خان مقابله و
مجادله با شاه شجاع الملک متعذر و محال هنگام قیام افواج خالصه شریفه در فتح گڑهه
دوست محمد خان متوهم و متشتت الخاطر خواهد شد استمداد و رفاقت قندهاریان از وجهی
من الوجوه بعرصه نمایش نخواهد رسید - شاه معز الیه از ظهور این معنے کار قندهاریان بسهولیت
و تدریج سر انجام خواهد ساخت - باز انصرام و نسق و نظام قندهار از هر دو طرف ریزش و شورش
بر دوست محمد خان نموده شود - مشار الیه تاب اشعه سیوف مصقول هژبران بیشه وغا
نیاورده خود بخود قرار بر فرار خواهد داد و کار آن بد نهاد سوای جنگ و جدل بآخر خواهد رسید - فتح
نصیب سرکارین عالیین خواهد شد - حضور والا فرمودند که درست و راست است - باز
برنس صاحب احوال هرات بیان نمود که شاهزاده کامران در قلعه هرات
قایم و مستقل است و افواج شاه قجر واله بر حمله و ریزش مستعد شده بود لیکن وزیران و مشیران و
امیران ازین کار ممانعت ساختند لیکن مشار الیه حمله و ریزش بر قلعه هرات ساخت - چهار هزار
مردم سلاح پوش بکار آمدند - افواج قجر واله هزیمت را غنیمت دانسته قرار بر فرار نمود که درین اثناء

وزیر روس والہ شامل گردیدہ اندرز و نصایح دل پسند ساخت کہ حالا وقت فرار نیست تا تعاقب کمک و امداد از شاہ روس مے رسد در میدان جنگ مستقل و مستحکم باید بود - قجر والہ باز بدستور سابقہ بہ آرایش مورچال مستعد گردید و بادشاہ کامران بطرف بند ترنلی (؟) ساختہ کہ سہ ہزار تنکی سرخ حال در وجہ اخراجات زیب تبلیغ سازند و دہ ہزار تنکی ماہ بماہ رسانیدہ باشند تا بدستور سابقہ اندرون مستقل و قایم خواہیم ماند - تمام کیفیت ہذا الطرف نواب صاحب قلمی ساخت - نواب صاحب در جواب مرقوم فرمودند کہ سابق ازین ہمراہ شاہ قجر والہ عہد و پیمان مستوثق شدہ بود کہ سوائے مرضی صاحبان عالی شان ارادہ طرفی من الاطراف نخواہیم ساخت و الحال کہ سوائے مرضی صاحبان مرتکب محاصرہ ہرات شدہ گویا بہ انفساخ رشتۂ عہد و پیمان پرداختہ کہ در عہد نامہ مستوثقہ خویش تفاوتے انداختہ باز صاحبان سمو المکان رخصت بہ ڈیرہ خودہائے شدہ و سرکار دولت مدار در قلعہ مبارک نزول فیروزی شمول آوردند +

تشریف فرمائی بنابر سیر طرف شاہ بلاول و در اثنائے راہ مشاہدہ قواعد پلاٹن راجہ کلان بہادر - من بعد ملاقی شدن صاحبان ہمراہی میگہ لاٹن صاحب - استفسار بعضے احوال - من بعد بہرہ یابی کاپین صاحب و مشاہدہ شکار و تفنگ زنی و باز آمدن کنور شیر سنگھ و مشاہدہ کنانیدن تفنگ زنی - من بعد تشریف آوری اسپرن صاحب و حوالہ شدن وجہ رخصتانہ بصاحب معزالیہ و تشریف فرمائی در قلعہ و حصار - بہرہ یابی فقیر با تدبیر و رائے گوبند جس و عرض احوال صاحبان عالی شان +

سرکار دولت مدار بتاریخ چہاردہم ماہ ہاڑ بطریق سیر از قلعہ سوار میمنت آثار شدند و در میان راہ میدان پریڈ مع چہار پلاٹن و دو ضرب توپ مصر سوکھ راج بیس بہ تسویہ تمام ایستادہ بودند آداب سلامی بجا آوردہ - باز حضور والا بہ پیشتر متوجہ شدند - ہر سہ پلاٹن راجہ کلان بہادر بہ آئین شایستہ و طرز بایستہ آداب سلامی بجا آوردہ قواعد شایستہ ساختند - حضور والا خورسند شدہ - باز یکے صاحب لوک ہمراہی میگہ لاٹن صاحب

در اثناے راه بسواری فیل کلاه از سر جدا نموده آداب سلامی بجا آورد۔ حضور والا استفسار فرمودند که از کدام طرف آمده اند۔ نامبرده عرض کرد که براے سیر شهر جنت بهر رفته بودم حضور والا مستفسر شدند که سیر کدام کدام مکان ساخته است۔ عرض ساخت که یکے مسجد وزیر خان دوم مسجد پادشاهی ملاحظه نموده است۔ باز سرکار والا مدار فرمودند که در شاه جهان آباد هم مثل مسجد مذکوره مے باشد۔ عرض ساخت که البته مسجد جمعه بوده باشد۔ باز سرکار فیض مدار در شاه بلاول تشریف آوردند که درین ضمن کاپین صاحب همراهی کپتان صاحب مسرور به ملاقات بهجت آیات گردید۔ حضور والا استفسار فرمودند که کدام طرف بنابر سیر رفته بودند۔ عرض ساخت که براے سیر و شکار در بیله شاه بلاول رفته بودم دو خوک شکار کرده آمده۔ ملاحظه فرمودند۔ مبلغ ده روپیه در وجه آدمانش عطا گشت۔ باز سرکار والا مدار پرسیدند که تفنگ رانی مے سازند۔ التماس نمود که مدام شکار با گولی تفنگ مے سازم۔ فرمودند که ظروف گروه برنجی بجاے هدف نگاه دارند۔ مشار الیه ۳ مرتبه تفنگ زنی ساخت بمراد نرسید۔ باز کنور شیر سنگه ۳ مرتبه تفنگ زنی ساخت و از تائید اقبال سری اکال هر ۳ مرتبه به هدف رسیدند این معنے باعث انفراح مزاج وهاج حضور انور اشرف شد۔ من بعد اسپیرن صاحب همشیره زاده نواب لاٹ صاحب تشریف آوردند۔ حضور والا به اعزاز و تواضع تمام بر کورسی نشانیده مستفسر نویدات طبایع گردیدند۔ سخنان ازدیاد مراتب اتحاد و وداد بیان فرمودند۔ من بعد حضور والا استفسار فرمودند که کدام اراده مسرت آماده در پیش است مشار الیه بر زبان آورد که از حرارت و گرمی آفتاب عالم تاب آب و هواے این ملک ناموافق است لهذا بجلدی و شتابی از راه لودهیانه بخدمت لاٹ صاحب در شمله خواهم رفت۔ سرکار دولت مدار بر زبان مبارک آوردند که هرگاه به ملاقات مسرت آیات نواب صاحب مسرور و محظوظ خواهند شد در وقت حسنه به آئین شایسته و طرز بایسته از طرف سرکار دولتمدار سخنان استحکام مبانی اتحاد و تشید اساس وداد بیان سازند که حضور والا بموجب عرض صاحبان عالی شان سخن شاه شجاع الملک و علاقه شکارپور و عزم کابل بذراه نوا حد اخلاص و یکجهتی منظور ساخته است مشار الیه بیان نمود که هنگام شرف یابی بخدمت نواب صاحب تمام احوال هذا به آئین بهین و طرز دلگزین گذارش خواهم ساخت که باعث سیرابی گلستان همیشه بهار ائتلاف و اختصاص خواهد شد۔ بعد ازان وجه

رخصتانہ در وجہ امپرن صاحب عطا شد نقد مبلغ پانصد روپیہ۔ یک راس اسپ با زین نقرہ۔ قبضہ شمشیر مع ساز۔ جوڑی کڑہ طلای۔ کنٹھہ مروارید۔ سرپیچ مرصع۔ پارچہ پشمینہ و دوشالہ ہشتہ پارچہ۔ سرکار دولت مدار مشار الیہ را رخصت فرمودہ بسواری خاصہ در قلعہ تشریف شریف آوردند۔ ہنگام یک پاس و پنج گھڑی روز منقضی شدہ بود کہ در بار مسرت آثار آراستند۔ فقیر رضا ظاہر ساخت کہ فدوی و راے گوبند جس حسب الارشاد والا در خدمت میکلائن صاحب و کپتان صاحب رفتہ ملاقات مسرت آیات حاصل ساختہ کاغذ سیزدہ دفعات و یک دفعہ عہدنامہ شاہ شجاع الملک بابت حد حدود شکارپور و پنج ہزار سوار و پیادہ در پشاور بجہت حفاظت آنجا و پشت گرمی شاہ معز الیہ کہ از طرف خالصہ جی اقامت خواہد ساخت گذارش کردیم۔ میکلائن صاحب و کپتان صاحب از اصغاے این معنے ظاہر ساختند کہ اگر شاہ شجاع الملک را پنج ہزار سوار و پیادہ در کابل درکار باشد پس حفاظت ملک پشاور کدام کس خواہد کرد پس در طریق آنیق استحکام روابط صفا قلبی سواے پنج ہزار و پیادہ صد دیگر افواج شائستہ مدام در پشاور بجہت حفاظت و نگہبانی و حراست روزی و شبانی مقرر و معین بودہ باشد چرا کہ ہر گاہ بوقتے من الاوقات شاہ معز الیہ را افواج درکار و مطلوب خواہد شد فوج ہذا شامل شود۔ سرکار والا فرمودند کہ ہمراہ راجہ کلان بہادر صلاح و مشورت کردہ موافق آن جواب باصواب دادہ میشود +

بہرہ یابی وڈ صاحب ہمراہی برنس صاحب۔ رخصت او و ماموری فقیر با تذبیر در خدمت صاحبان عالی شان۔ تشریف آوری صاحبان گفتگوے عالم اتحاد و مشاہدہ تماشاے گولہ غبارہ و سیل +

بتاریخ چہاردہم ماہ ہاڑ وڈ صاحب ہمراہی برنس صاحب در حضور والا شرف یاب گردیدند سرکار دولت مدار بہ تعظیم و تواضع بر کرسی نشانیدہ مستفسر خیر خیریت شدند و روئیداد مشار الیہ پرسیدند کہ در خدمت برنس صاحب بسر انجام کدام خدمت پرداختہ است۔ مشار الیہ گذارش ساخت کہ بندہ داروغہ جہازات و کشتی ہاے میباشد و پیمایش دریاے و پستی و بلندی مکانات خوب وجہ میداند۔ حضور والا ظہور فرمودند کہ درین فن چہ فایدہ است۔ التماس ساخت کہ بپیمایش کامل ساختہ ام معلوم شد کہ از دریاے محیط خطہ کابل شش ہزار دست بالا است

ہمین طور نشیب و بلندی تمام مکانات معلوم مے سازم و فائدہ این علم ہیچ نیست لیکن در عرف
صاحبان این فن بزرگی میدارد کہ دانستن پستی و بلندی ہر مکانات جلوہ نمایش مے پذیرد۔
باز سرکار والا پرسیدند کہ حالا کدام جا خواہند رفت۔ عرض کرد کہ از راہ کالہ باغ بطرف
بمبئی بندر خواہیم رفت۔ باز فرمودند کہ راہ راست چرا روانہ نمے شوند کہ مایان را فہمیدن
پیمایش کالہ باغ و دریاے اٹک مطلوب و مرغوب است۔ دوازدہ روز در انجا
اقامت ساختہ باز بطرف بمبئی خواہیم رفت۔ باز احوال کشتی ہاے بیان طراز گشت کہ
یک کشتی براے نظر حضور انور از بمبئی خواہیم فرستاد۔ من بعد خلعت بہ او عطا شد۔ نقد
مبلغ دو صد و پنجاہ روپیہ۔ جوڑی کڑہ طلائی۔ و چوغہ و پارچہ پشمینہ ہفت عدد و دو شالہ در وجہ
منشی او۔ باز مشار الیہ رخصت بطرف ڈیرہ خود گردید۔ بتاریخ پانزدہم ارشاد والا مواد بنام
فقیر جی و لعل سنگھ کمیدان عز صدور یافت کہ در خدمت میگہ لاٹن صاحب
و کپتان صاحب رفتہ اوشان را ہمراہ خود در سرکار دولت مدار باید آورد۔ من بعد سرکار والا
در شاہ بلاول رونق افروز گشت در انجا چہار پلاٹن مصر سوکھ راج ایستادہ بودند آداب
سلامی بجا آوردند سرے ضرب و پنج ہا پنج تہیلی کارتوس شلق کردند۔ مصر سوکھ راج مع یازدہ
تنکی طلائی شرف یاب گردید۔ باز گلاب سنگھ منہالہ حاضر گردید پرسیدند کہ درمیان پلاٹن
صاحبان و خالصہ جی چہ تفاوت است۔ گذارش ساخت کہ پلاٹن صاحبان در قواعد
و تفنگ زنی بسیار شتابی مے سازند و دیگر در وقت جنگ پاے پختہ بہ استحکام تمام میدارند
و پاے بعقب نمے گذارند۔ باز حضور والا در مکانیکہ میدان وسیع براے گولہ سیل تیار شدہ بود
تشریف آوردند و مکان ہدف را مشاہدہ فرمودند۔ راجہ جی گذارش نمود کہ سہ درجہ
نشانہ مفصلہ ذیل تیار کنانیدہ است درجہ اول پانصد قدم۔ دوم ہفت صد قدم۔
سوم ہشت صد قدم۔ بنام راجہ کلان بہادر ارشاد والا صادر شد کہ مرضی حضور والا درین
بود کہ در تمام توپ خانہ تماشاے گولہ سیل مشاہدہ کردہ شود لیکن ایشان فردا دوازدہ ضرب
توپ درینجا حاضر سازند و تماشاے گولہ سیل مشاہدہ کنانیدہ دہند۔ باز سرکار والا اندرون بارا دری
تشریف آوردہ فرمودند کہ تمام پلاٹن فراہم و مجتمع اند تماشاے قواعد بہ صاحبان مشاہدہ
کنانیدہ شود۔ باز میگہ لاٹن صاحب و کپتان صاحب ہمراہ فقیر عزیز الدین
حاضر شدند سرکار والا بہ تعظیم و تکریم بر کورسی نشانیدند و کاغذ شاہ شجاع الملک گوش گذار

صاحبان فرمودند - آنکه پنج هزار سوار و پیاده برای پشت گرمی **شاه** و حفاظت **پشاور** بر کاغذ مندرج بود **صاحبان عالی شان** فرمودند که پنج هزار سوار و پیاده برای پشت گرمی **شاه** چگونه مقرر فرموده نوشته شده‌اند و پنج هزار سوار و پیاده چگونه از دره **خیبر** گذاره خواهند ساخت اگر **شاه** مذکور را طلب‌گاری فوج خواهد بود کدام کس در **پشاور** حفاظت خواهد ساخت - باز حضور اشرف **فقیر** با تدبیر را فرمودند که کاغذ دیگر نزد شما نوشته است گذارش نمایند - **فقیر جی** التماس ساخت که آنچه پنج هزار سوار و پیاده در **عهدنامه** مرقوم شده که برای حفاظت **پشاور** خواهد ماند عبور افواج از دره **خیبر** سوای بندوبست **خیبریان** مشکل است لهذا اصلاح چنان شده که یک مرتبه یک لکهه سوار و پیاده و یک صد ضرب توپ و یک هزار و پانصد زنبورک سرکار والا از دره **خیبر** عبور نموده بندوبست **کابل** خواهد ساخت و آنکه مبلغ دو لک روپیه بابت نذرانه **جلال آباد و کابل** مرقوم شده اگر تنها پنج هزار سوار و پیاده موقوف کردن باشد مختاراند - **میکناٹن صاحب و کپتان صاحب** در جواب آن عرض کردند که در مبلغ دو لک روپیه نذرانه سرکار والا هیچ فرق نیست و بابت پنج هزار سوار و پیاده به **فقیر جی** سطور فهمانیده خواهد شد - باز **صاحبان** رخصت به ڈیره شدند - سرکار والا اندر تشریف در قلعه آوردند - حضور والا از زبان مبارک فرمودند که **کپتان صاحب** در سرکار دولتمدار حالی ساخته که بموجب واحد خانگی و ازدیاد مراتب دوستی این کفایت دوستی **صاحبان** سرکار والا معلوم خواهد شد که **ملک پشاور و کشمیر** حقوق قدیمی خراسانیان است و اوشان از دست خود نوشته داده که مایان را همراه ملک مذکور هیچ دعوے و غرضے مطلبے نیست - **فقیر جی** گذارش نمود که حالا از طرف مکانات صدر خاطر جمع کلی خواهد شد و چیزے وسواسے و خلش نخواهد ماند - باز فرمودند که **کپتان صاحب** عرض کرده که **قلعه فتح گڑھ** نهایت سنگین و متین تیار و مرتب شده بر کوه بلند واقع است دیگر قلعه جات مسمار کردن شود برای انصرام کدام کار قلاع در کار مے باشند - **راجه جی** گذارش نمود که بعد از بندوبست **کابل** که جاروب کشی خس و خاشاک بدنهادان است هر چه تجویز خواهد شد انسب و احسن است ✢

مامور شدن سردار لهنا سنگهه مجیٹهیه برای احضار صاحبان عالی شان و تشریف آوری صاحبان و مشاهده تماشای گوله سیل و رخصت ڈاکٹر صاحب و ذکر اذکار ساهد سماهد واله و قیل و قال صاحبان عالی شان در سرکار دولتمدار - ازدیاد مراسم یکجهتی و یکرنگی ✢ ✢ ✢

بتاریخ شانزدهم ماه هاڑ صبحی ارشاد والا به سردار لهنا سنگه مجیٹهیه و لعل سنگه رساله‌دار
عز صدور یافته که در خدمت میگه لاٹن سنگه و کپتان صاحب رفته همراه
خود در سرکار والا باید آورد - من بعد سرکار والا ر وارو بر مکان هدف والا رونق بخش گردیدند - راجه
کلان حاضر شد - ارشاد عالی فرمودند که از ضرب توپ خود تماشای گوله سیل به آئین شایان
ملاحظه کنانیده دهند که باعث خوشنودی صاحبان عالی شان گردد - راجه جی گذارش
ساخت که از یمن اقبال عدو مال حضور اشرف به آئین شایسته و طرز بایسته تماشای گوله سیل به
صاحبان عالی شان مشاهده کنانیده خواهد شد - باز صاحبان عالی شان بسواری
فیل حاضر شدند - راجه کلان بهادر - مرتبه اول چهره سر کرد و درجه دوم گوله سیل به آئین
برجسته سر نمود و خوب بر هدف رسیدند - مرتبه سوم نیز گوله‌های سیل برابر رسیدند - صاحبان
عالی شان و حضور والا خورسند شدند - باز سرکار والا صاحبان عالی شان را ضرب
های توپ و همه اسباب ملاحظه کنانیده بر زبان گوهر افشان آوردند که در آئین صاحبان عالی
شان و سرکار خالصه جی چه تفاوت است - صاحبان عالی شان گذارش
ساختند که هیچ تخالف و تفاوت نیست لیکن باروت صاحبان عمده است - باز ڈاکٹر
صاحب همراهی میگه لاٹن صاحب حاضر شد و در باب رخصت خویش معروض
بارگاه جاه و جلال ساخت - ارشاد بنام مصر بیلی رام صادر شد که خلعت مفصل ذیل برای
ڈاکٹر صاحب حاضر باید ساخت - پارچه هفت - جوڑه کڑه طلائی - نقد مبلغ دو صد و پنجاه روپیه
باز سماید سماید واله حاضر شد که حسب الارشاد ملاقات صاحبان عالی شان حاصل
ساخته مقرر نموده که بتاریخ هژدهم در ساعت سعید سماید خواهم ساخت و یازده یوم اندرون خواهم
ماند - فرمودند که آنچه اسباب مطلوب بوده باشد از مصر بیلی رام باید گرفت - کپتان صاحب
به آئین شایسته گذارش ساخت که نواب مستطاب دو ضرب توپ نو آئین از صدر
کلکته بنابر حضور والا طلبانیده اند - هنگام فرخت ارتسام دریافت ملاقات مسرت آیات حواله خواهند
ساخت - دیگر کپتان صاحب گذارش نمود که سرکار والا را الاف مبارک باشد
که امروز روز بهروز فرخت اندوز خاطر جمع کلی صاحبان عالی شان شده که اسباب توپخانه
سرکار والا مثل صاحبان عالی شان مشاهده شده لیکن در باروت تفاوتی میباشد
دیگر کپتان صاحب ظاهر نموده که در ولایت انگلستان بیست هزار ضرب توپ افتاده است

ہرگاہ کہ صاحبان را دو صد چہار صد توپ مامور نمودن باشد بر تخت آراستہ و پیراستہ کردہ روانہ
مے سازند و اگر در جہاز بہ روانگی اضراب مے پردازند و رضاے آن روے آب اضراب در بحر محیط
غرق مے باشند صاحبان عالی شان دیگر اضراب بہ تیاری تخت و اسباب در جاے مطلوب
رسانیدہ مے دہند۔ باز کپتان صاحب گذارش ساختند کہ آنچہ مال و اسباب حضور معلے بطریق
تجارت و سوداگری در بمبئی رفتہ بود چٹھی نواب صاحب نواب گورنر بہادر بمبئی والہ
آمدہ است کہ مال و اسباب از نسبت سابقہ نرخ ارزان میداشت لہذا تمام اسباب بحفاظت
تمام اندرون کوٹھی نگاہداشت نمودہ شد ہر قدر کہ مبالغ سرکار والا مدار بر خرید اسباب و دیگر
اخراجات تا لغایت رسانیدن اسباب در بمبئی صرف شدہ باشد اگر مرضی سرکار والا اقتدار
درباب گرفتن مبالغ قیمت از لودھیانہ یا در نیجا بودہ باشد تاہم ارشاد واجب الانقیاد
صادر گردد کہ موافق آن مبالغ رسانیدہ شود۔ باز کپتان صاحب سخنان کابل ظاہر
کردند کہ دوست محمد خان نہایت حیران و پریشان است ظاہر مے سازد کہ بموجب صلاح
و صوابدید برنس صاحب انضباط روابط اتحاد ہمراہ سرکارین عالیین انسب و احسن بود
و حالا کہ برنس صاحب برخاستہ رفتہ باعث تاسف است۔ باز صاحبان عالی
شان رخصت شدند و سرکار والا مدار در قلعہ تشریف شریف ارزانی فرمود +

تشریف آوری صاحبان عالی شان بنا بر مشاہدہ قواعد پلاٹن و اضراب توپ و سخنان عالم اتحاد و اظہار کپتان صاحب بنا بر تشریف آوری لاٹ صاحب در سرکار والا +

بتاریخ ہفتم ماہ ہاڑ ارشاد والا بہ فقیر عزیز الدین و راے گوبند جس صادر گردید کہ
در خدمت میکلاٹن صاحب و کپتان صاحب رفتہ براے مشاہدہ توپخانہ
و قواعد پلاٹن ہمراہ بیارند۔ من بعد صاحبان تشریف آوردند۔ سرکار والا بالاتفاق صاحبان
عالی شان سوار شدہ مشاہدہ فرمودند کہ از ابتداے باغ ڈیوڑہی والہ تا باغ چھوٹا رام
یک طرف لین پلاٹن و یک طرف لین ضرب گہرنال بستہ است ہنگام تشریف آوری
صاحبان عالی شان سرے توپ شلق پنج پنج کارتوس بطریق سلامی شعشعہ صدور
یافت سرکار عالی وقار ارشاد والا فرمودند کہ یک یک پلاٹن علیحدہ علیحدہ از پیش نظر مبارک
گذارہ نمایند ہمین طور اضراب توپ کپتان صاحب و میکلاٹن صاحب

از زبان مبارک فرمودند کہ سپاہیان پلاٹن جوانان شایستہ از قد و قامت مسلح و مکمل اند و کارخانہ اضراب خوب و برجستہ تیار و موجود است۔ سرکار دولتمدار فرمودند کہ ایشان بپاس خاطر ازدیاد مراسم اتحاد و مراتب وداد سرکارین عالیین تعریف و توصیف مے سازند حسن ظن دوستان صمیم القلب است۔ **کپتان صاحب** فرمودند کہ ہرچند استحکام شیرازہ اتحاد از ہمہ مقدم است لیکن سخن عیان راچہ بیان است۔ ہرچہ مے بینم میگویم۔ باز **لالہ کشن چند** زبانی **کپتان صاحب** گذارش نمود کہ باغ **شالہ باغ** مکان است راحت افزاے وجاے است عمدہ لیکن در بعضے جاے شکست و ریخت شدہ است و **نواب گورنر صاحب** عنقریب بنابر دریافت ملاقات مسرت آیات تشریف خواہند آورد و سیر و تفرج حدیقہ سیاحت انیقہ خواہند فرمود اگر سرکار دولت مدار متوجہ بر تعمیر و ترمیم آن نزہت نشان مبذول فرمایند باعث یادگاری روزگار بسیار و موجب مسرت و فرحت نظارگیان اولی الابصار است۔ سرکار دولت مدار کہ **کپتان صاحب** از دل و جان خیر اندیش باصفا و بے طلب بیریا سرکار دولتمدار مے باشند کہ این چنین مقدمات از راہ رسوخ اخلاص بیان مے سازند فی الواقعہ در پاس حقوق خانہ واحدی عدیم النظیر بلا تمثیل اند۔ لہذا فی الحال بہ **خلیفہ نورالدین** امر عالی صادر شد کہ در **شالہ باغ** رفتہ بہ امعان نظر ملاحظہ شکست و ریخت باغ صدر ساختہ در سرکار والا گذارش باید ساخت۔ من بعد **فقیر رضا** گذارش ساخت کہ **کپتان صاحب** فرمودہ اند کہ مقرب **لاٹ صاحب** از راہ تشیید اساس اتحاد و ترصیص مبانی وداد بنابر دریافت ملاقات الفراح آیات سرکار دولت مدار تشریف مے آرند اگر صلاح لازم الافتراح بودہ باشد مع ڈیرہ جات جریدہ طور ورود راحت آمود فرمایند در آنچہ مرضی سرکار دولتمدار بودہ باشد در طریق انیق مواحدت و موافقت آئین آن نوشتہ بدہند۔ سرکار دولتمدار فرمودند کہ سرکار دولتمدار را اشتیاق بسیار و شوق بیشمار در باب مشاہدہ قواعد پلاٹن و توپخانہ **صاحبان عالی شان** بدرجہ کمال است ڈیرہ موافق ارقام ہذا ہمراہ آرند **پلاٹن** دو۔ **اضراب توپ** یازدہ۔ سواران پانصد۔ **عملہ و فعلہ** پنج ہزار۔ **کپتان صاحب** فرمودند کہ خوب و نیک است۔

توجہ سرکار دولت مدار در چاند ماری و ارشاد بنام داروغہ ہاے توپخانہ و فرستادن فقیر باتدبیر در خدمت صاحبان عالی شان و مراجعت فقیر جی در سرکار دولت مدار۔ تشریف فرمای آن روے آب راوی

واحضار گلاب سنگھ مع پلٹن واضراب و شلق و تشریف آوری کنور کھڑک سنگھ و بهره یابی سرداران حسب الارشاد بخدمت کنور جی - باز مراجعت سرکار والا اقتدار در قلعه و ذکر مذکور کپتان صاحب - بهره یابی فورڈ صاحب و مشاهده کنانیدن نقشه بادشاه انگلستان و تصاویر ممالک ٭

بتاریخ هفتدهم ماه هاڑ ارشاد به راجه کلان بهادر جهت تیاری چادرهاے سفید براے چاند ماری شرف صدور یافت - باز جهت فرود کنانیدن تمام اضراب در میدان جهت مشاهده چاندماری قدغن بلیغ گردید حکم نافذ به **فقیر باتدبیر** شرف صدور یافت که در خدمت **کپتان صاحب و میکه لاٹن صاحب** رفته جهت مشاهده تماشاے چاندماری همراه بیاید آورد - باز سرکار دولت مدار روا روے بر شانه چاندماری رونق بخش شدند - گولندازان آداب سلامی بجا آوردند - حضور والا تا دو ساعت انتظار تشریف آوری **صاحبان عالی شان** فرمودند - باز ارشاد بنا بر مشاهده کنانیدن چاندماری به گولندازان پرتو صدور بخشید - گولندازان به مشاهده کنانیدن تماشاے چاندماری دقیقه از دقایق حزم و احتیاط فروگذاشت نساختند و تماشاے عجیب و غریب به ملاحظه در آوردند که باعث حیرت بینندگان شد - باز سرکار والا اندرون باران دری رونق بخش شدند باز معرفت **راجه جی** ۳ راس اسپ **زمینداران دهنی** بنظر مبارک در آمدند - من بعد سرکار دولت مدار از باغ مراجعت فرموده در قلعه تشریف آوردند - **فقیر عزیز الدین** شرف یاب شده گذارش ساخت که حسب الارشاد در خدمت **میکه لاٹن صاحب و کپتان صاحب** رفته ارشاد والا رسانید که حضور والا بنا بر مشاهده کنانیدن تماشاے چاند ماری طلبیده اند - **کپتان صاحب** سخنان شیرین در اوصاف قواعد پلاٹن و توپخانه اسپی و جنسی بجلوه اعلان آوردند - **من بعد میکه لاٹن صاحب** اشهب خوش خرام زبان را در اظهار هذا بجولان آورد که مایان را وقوف و قابلیت پلاٹن و توپخانه جنگی نیست - لیکن از ملاحظه قواعد پلاٹن و توپخانه سرکار دولت مدار محظوظ و خوشنود شده ایم - **برنس صاحب** درین کار وقوف و استعداد شایسته میدارد - من بعد **برنس صاحب** گفت که تمام کارخانه توپخانه جنگی و پلاٹن سرکار دولتمدار مثل **صاحبان انگریز** است و چندان تفاوتے نیست لیکن یکے فرق و تخالف است که چنانچه حضور والا درین وقت تاکید مزید ساخته قواعد وغیره آموخته کنانیده اند اگر دو سال همین طور متوجه در باب گرفتن باشند قصور تمناے و مبتغاے

اہتمام این طرف این کارخانه مصروف دارند خوب تیار خواهند شد هنوز خام اند در سرکار تدریج و آهستگی شغل خود می دارند و کار **صاحبان** در سرعت و شتابی است - بتاریخ نوزدهم سرکار دولتمدار متوجه این روی آب دریای راوی گردیدند شش ضرب توپ کرنیل **گلاب سنگه** مع پلاٹن متعینه **کنور کهرک سنگه** در ترگڑهه فرود بودند پنج پنج کار توس شلق سلامی بجا آوردند - ارشاد والا به **سردار عطر سنگه** و **سردار اجیت سنگه** و **جماعه دار خوشحال سنگه** شرف صدور یافته که در خدمت **کنور جی** رفته سروارنه و نذرات رسانیده باید داد - چنانچه تمام سرگردگان حسب الارشاد نذرات گذرانیدند - بعد ازان **کنور** معز الیه مع **سردار منگل سنگه** بشرف ملازمت فیض درجت پرداخته نذرات گذرانیدند - حضور والا ظهور استفسار خیریت و اعتدال مزاج فرموده رخصت ساختند و خود مراجعت فرموده داخل قلعه مبارک شدند - سرکار دولتمدار فرمودند که از **کپتان صاحب** روئیداد اندرختن چهاونی استفسار شده بود **کپتان صاحب** فرمودند که آئین **صاحبان عالی شان** این است که اگر صلاح اندرختن چهاونی در کدام مکان در پیش می سازند اولاً آن مکان را از مالکش برضای و رغبت بموجب نرخ بازار اشترا می نمایند اگر مالک زمین منظور نسازد تا آنچه پیداوار و حاصل زمین مذکور بوده باشد سال بسال بموجب نرخ سال پیداوار می دهند یا بموجب رضامندی مالک عوض زمین مذکور چهاونی زمین دیگر حواله می سازند - باز فرمودند که از راه اتحاد صمیمی از **کپتان صاحب** استفسار شده بود که **برنس صاحب دوست محمد خان** را گفته بود که سوای انضباط روابط سرکارین عالیین هیچ کار عزیز نیست اگر شما به استحکام روابط اتحاد در سرکارین عالیین پردازند منتج حسنات و مثمر برکات است او منظور نساخته و **صاحب لوک** واپس آمد - **کپتان صاحب** ظاهر ساختند که **دوست محمد خان** متحیر و سرگردان است و مستدعی و ملتجی است که باز **برنس صاحب** در **کابل** بیاید از فرموده اش گاهے تجاوز و تخالف نخواهم ساخت - سرکار والا اقتدار فرمودند که حالا چه صلاح است **کپتان صاحب** فرمودند که مصلحت و مشوره مقرر و معین شده همان صلاح است دیگر بار بار چه کردن است - باز **فقیر عزیز الدین** گذارش نمود که در خدمت **صاحبان عالی شان** بهره یاب گردیده روئیداد تیاری تمغه های برای **نواب صاحب** گذارش نمایند - **صاحبان سمو المکان** در جواب ظاهر کردند که سه چهار تمغه دیگر هم تیار و مرتب باید کنانید - دیگر بابت مقدمه خون در علاقه سردار اہلو والیه استفسار شده **صاحبان والا شان** فرمودند که علاقه سرکار والا است

هر طورے که مرضی مبارک بوده باشد در باب قصاص اختیار کلی دارند ۔ باز **فورڈ صاحب** حاضر شده نقشه **تصویر بادشاه انگلستان** مع لباس و پوشاک و تصاویر سواران رساله و اردلی و پلاٹن و زین پوش اسپان و ضرب توپ و گوره ہائے و لباس و وردی علیحده علیحده بنظر مبارک اثر گذرانیده ۔ حضور والا بسیار از بسیار پسند و مطبوع فرمودند و احسنت و آفرین ساختند و مستفسر شدند که کارخانه وردی وغیره و پلاٹن سپاہیان شما چه قسم مے باشد ۔ عرض نمود که به اقبال سرکار والا مدار تمام اسباب لیس و تیار است و قواعد روزمره آموختن کنانیده مے آید امید است که بروقت ملاقات **نواب صاحب** قواعد شایسته مشاہده خواهم کنانید لیکن بعضے اسباب در کار و مطلوب است ۔ ارشاد والا صادر شد که بر کاغذ **فقیر جی** نویسانیده دهند که عطا خواهد شد +

ماموری فقیر عزیز الدین در خدمت صاحبان عالی شان و مراجعت فقیر جی در سرکار عالی مدار و اظهار احوال صاحبان و توجه سرکار بطرف شاه بلاول مع کنور کھڑک سنگھ و طلبیدن صاحبان عالی شان بنا بر ملاقات کنور معز الیه و مشاہده قواعد پلاٹن و تشریف آوری صاحبان عالی شان و ملاقات سعدین و ذکر اذکار از دیاد مدارج اتحاد و وداد وغیره مقدمات کپتان صاحب +

سرکار دولت مدار بتاریخ بیست و یکم ہاڑ **فقیر عزیز الدین** را در خدمت **صاحبان عالی شان** مامور فرمودند که صاحبزاده **بلند اقبال کنور کھڑک سنگھ** ورود راحت آمود آورده اند ۔ و ملاقات مسرت آیات ضرور کردنی است ۔ دیگر پلاٹن خوب لیس و تیار ۔ مشاہدهٔ موجودات و قواعد پلاٹن متحتم و واجب است ضرور بالضرور فردا تشریف شریف باید آورد که خوشنودی سرکار والا است **فقیر روشن ضمیر** بخدمت **صاحبان عالی شان** رفته به انکشاف احوال صدر پرداخته باز در حضور والا بہره یاب گردیده گذارش نمود که حسب الارشاد در خدمت **صاحبان سمو المکان** رفته ارشاد والا رسانیده که پلاٹن ہائے لیس و تیار و صفوف بسته ملاحظه کنانیدن ضرور بالضرور درکار است ۔ دیگر **کنور کھڑک سنگھ** تشریف آورده اند حصول ملاقات باعث فرحت مزاج متصور است ۔ **صاحبان والا شان** در جواب فرمودند که از تشریف آوری **کنور جی صاحبان عالی شان** را کمال خورسندی و خورمی حاصل شده و قصوے آرزوے در ملاقات میباشد فردا امید قوی است که بحصول ملاقات یکدیگر مسرور الصدر و منفرج القلب خواهم شد ۔ بتاریخ بیست دوم

ارشاد والا به فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس صادر گردید که در خدمت میکه لاٹن صاحب
و کپتان صاحب رفته ارشاد والا باید رسانید که پلاٹن و ششش ضرب توپ گلاب سنگه
کرنیل لیس و تیار و کنور کهڑک سنگه همراه رکاب فیروزی تاب آمده اند ملاحظه قواعد پلاٹن
و توپ خانه و ملاقات کنور جی نمودن است از ملاقات خود مسرور باید ساخت - هرگاه سرکار والا
تشریف در شاه بلاول بردند - درمیان ۹ هر رسته پلاٹن آداب سلامی بجا آورده کرنیل
گلاب سنگه عرض ساخت که اگر حکم شود شلق سلامی نموده آید - حضور والا فرمودند که هرگاه صاحبان
عالی شان ملاقات کنور جی خواهند فرمود همانوقت پنج پنج کارتوس شلق سلامی نمایند - باز حضور والا
اندرون باران دری تشریف فرمائے شدند - باز صاحبان بسواری فیل حاضر شدند سرکار والا مع
کنور صاحب بنا بر ملاقات صاحبان بسواری فیل متوجه گردیدند - کنور صاحب تواضع و
تکریم ملاقات صاحبان فرموده مبلغ یکهزار روپیه سروارنه میکه لاٹن صاحب و مبلغ دو صد
و پنجاه روپیه سروارنه کپتان صاحب فرمودند - سردار منگل سنگه و سردار جیت سنگه
یک یک حلقه کمان پیش کش کردند - باز صاحبان عالی شان همین قدر سروارنه کنور جی
فرموده استفسار خیریت مزاج و روئیداد وزیر آباد فرمودند - کنور جی هم تمام مراتب به آئین شائسته
ظاهر نمودند - باز حضور والا باتفاق صاحبان متصل باغ سردار جوالا سنگه که در آنجا پلاٹن
و توپ خانه گلاب سنگه کرنیل ایستاده بود تشریف آوردند کرنیل مذکور شلق
پنج پنج کارتوس ساخت - باز مشاهده قواعد کنانیدند - سرکار والا از کپتان صاحب مستفسر شدند
که افواج پلاٹن چنان ملاحظه کرده اند صاحب مذکور عرض ساخت که افواج پلاٹن و سواری
حضور والا خوب لیس و تیار است - باز ارشاد شد که یک یک پلٹن علیحده علیحده از پیش نظر مبارک
گذاره نماید - باز صاحبان عالی شان رخصت بطرف ڈیره گردیدند - سرکار دولت مدار
در قلعه ورود میمنت آمود فرمودند - من بعد رائے گوبند جس گذارش ساخت که کپتان
صاحب عرض نمود که معتبر نواب صاحب برائے خرید نمودن هشت صد بهار
شتران آمده است پروانه راهداری و عدم مزاحمت محصول و حاضرباشی در خدمت معتبر و خرید
کنانیدن شتران بنام کارداران راجه گلاب سنگه و دیوان ساون مل خطاب باید
بر زبان مبارک آوردند که پروانه بنام راجه گلاب سنگه و دیوان ساون مل نوشته
بدهند که معتبران نواب صاحب هر قدر که شتران خرید نمایند شما مزاحم محصول وغیره نباشند

بحفاظت وحراست آنها پردازند - من بعد فقیر رضا گذارش ساخت که بنده درخدمت کپتان صاحب حاضر شده استفسار ساخته بود که بهرام خان در حضور والا عرض کرده که به برنس صاحب و میکنش صاحب ملاقی شدنی است - سرکار والا گفتند فرمودند که از کپتان صاحب پرسیده خواهد شد - کپتان صاحب بزبان آوردند که همراه بهرام خان سابقه ملاقات نیست لیکن فهمیده خواهم گفت - دیگر بهرام خان از خرچ لاچار است فرمودند که مبلغ سی روپیه نانکشاهی هر روز گرفته باشد - هنگام رخصت بندوبست مواجب افواج او خواهد شد - باز فقیر جی کاغذ تفصیل رخصت صاحبان عالی شان که به کپتان صاحب گذارش کرده بودند حاضر ساخت - حضور والا سماعت فرموده ارشاد فیض الفتیاد به مصر بیلی رام فرمودند که بموجب کاغذ فقیر صاحب تمام خلاع تیار و مرتب باید ساخت - باز راجه هیراسنگه گذارش نمود که باڑ پلاٹن مایان تیار است به صاحبان عالی شان ضرور مشاهده کنانیدن است و ارشاد به فقیر جی صادر شد که درخدمت میکناٹن صاحب و کپتان صاحب رفته گذارش باید ساخت که فردا برنس صاحب و میکنش صاحب مع دو صاحبان دیگر بنابر مشاهده باڑ پلاٹن راجه هیراسنگه باید فرستاد - من بعد فقیر جی عرض کرد که میکناٹن صاحب بیان ساخته است که در آئین صاحبان عالی شان چنان می باشد که هرکس در فن کامل یا نوکر قدیمی و کار خدمت لایقه به تقدیم رسانیده باشد او را عزیز تر دانسته عهده کلان عطا می سازند - سرکار خالصه جی هرکس را که در قامت بلند و فربه می بینند او را عهده کلان می دهند - باز فرمودند که صاحبان انگریز ظلم و تعدی نمی سازند و تقصیر احدی معاف نمی نمایند و سزای موافق کتاب خود می دهند - باز فرمودند که کپتان صاحب ظاهر کرده بود که صاحبان انگریز در ایام سابقه نهایت تنگ دل بودند حالا اسراف می سازند برای همین حضور والا را هم مناسب آن است که زیاده از سابق اخراجات نموده باشد +

فرستادن لعل سنگه کمیدان درخدمت صاحبان عالی شان و نزول بارش باران رحمت الهی و موقوفی باڑ و تشریف آوری در قلعه - احضار مصر بیلی رام مع خلاع صاحبان عالی شان و بهره یابی لاله کشن چند و اظهار بعضے مطالب - من بعد شرف یابی فقیر عزیز الدین آمدن اخبار لودهیانه زبانی میکریگر صاحب - ذکر مذکور کپتان صاحب +

بتاریخ بیست و سوم ماہ ہاڑ صبحی لعل سنگھ کمیدان را ارشاد والا صادر شد کہ درخدمت صاحبان عالی شان عرض باید نمود کہ دیروز زبانی فقیر جی ارشاد شدہ بود کہ فردا ملاحظہ تماشای باڑ نمودن است موافق آن بررکس صاحب و میکشن صاحب را الغرض لیند۔ باز ترشح سحاب بکرمت ایزدی گردید لہذا اسوار دیگر بطرف صاحبان مامور شد کہ امروز بسبب ابر مطیر موقوفی باڑ گردیدہ است صاحبان در ڈیرہ خود ہای تشریف دارند۔ باز سرکار دولت مدار رونق بخش در قلعہ شدند۔ مصر بیلی رام تمام خلاع صاحبان عالی شان موافق کاغذ فقیر صاحب بنظر مبارک اثر گذرانیدند۔ سرکار دولت مدار کمال و تمام مشاہدہ فرمودہ تجویز ساز ہائے و قبضہ شمشیر ہائے و زین ہائے نقرہ مع ساز نقرہ و طلائی فرمودند۔ باز لالہ کشن چند آمدہ گذارش ساخت کہ ملاحظہ شکست و ریخت شالہ باغ نمودہ است عمارات بروج و باغ ضرور در کار و مطلوب است۔ ارشاد عالی بہ فقیر نور الدین صادر شد کہ موافق اظہار لالہ کشن چند تیاری و مرمت شکست و ریخت باغ مذکور کنانیدہ دہند و در سرکار والا گذارش سازند۔ دیگر عرض کرد کہ میکہ لاٹن صاحب چند صنادیق بجہت تخم گلہائے و اشجار و نقشہ کشمیر و از ہار و انوار نزد ڈاکٹر صاحب فرستادہ اند پروانہ راہداری صادر شود۔ ارشاد والا بہ رتن چند صادر شد کہ پروانہ راہداری و عدم مزاحمت نویسانیدہ بدہند۔ باز فقیر عزیز الدین گذارش نمود کہ بررکس صاحب و میکشن صاحب حسب الارشاد حضور والا برائے ملاحظہ نمودن باڑ تیار بودند لیکن بسبب باریدن بارش باران متوقف شدند۔ من بعد اخبار لودھیانہ گذارش شد کہ میکگریگر صاحب سخنان اوصاف حسنہ و اخلاق رضیہ و سیرت پسندیدہ و خصائل حمیدہ حضور والا نزد تمامی صاحبان عالی شان ظاہر ساختہ کہ سرکار خالصہ شریفہ کلان ہمہ صفت موصوف و ہوشیار و خبردار و دانائے روزگار است و تمامی سرداران افواج دست بستہ در امر و نہی حاضر اند و احدے از سرداران از اطاعت و انقیاد تخلفے نمے سازد آنچہ نوازشات بیغایات و عنایات لانہایات و غور و پرداخت صاحبان در تقدیم اسباب ضیافت وغیرہ فرمودہ اند و مے فرمایند شمہ از آن در بیان نمے آید و آنچہ در وجہ خلاع خاصہ بہ این بندہ عطا فرمودہ حسن سلوک و مراعات لسانی بجلوہ ظہور آوردہ اند تمامی احوال در تخیلہ خیال و تخییل کہ باز آیا این چنین الطاف از وجود بندہ کدام روز ادائے خواہد شد۔ امید قوی است کہ در خدمت نواب صاحب بہرہ یاب شدہ در ساعت سعید ہنگام دریافت

ملازمت کیمیا خاصیت **نواب صاحب** ابراز و اظهار عطایات و نوازشات حضور به آئین بهین و طرز دل گزین خواهم ساخت - حضور ز والاظهور بنهایت منفرح و منشرح شده مبلغ دو صد روپیه در وجه **اخبار نویس لودهیانه** عطا فرمودند - باز **فقیر عزیز الدین** گذارش نمود که **کپتان صاحب** فرموده اند که آنکه **صاحبان عالی شان** درین مرتبه برائے دریافت ملاقات فرحت آیات سرکار والا آمده اند کدام کدام روز آمدن است حضور لامع النور چنان نوازشات متوافره و عطیات متکاثره در حق **صاحبان** موصوف فرمایند که تا دم حیات مستعار یاد دارند و در هر جائے و مکان که بوده باشند اوقات عزیز در اوصاف موهبات کبری و مراحم عظمی حضور والا بسر برند - دیگر آنچه تغمه برائے **نواب صاحب** تجویز فرموده اند در آن جواهرات نفیس و غریب ترصیع باید کنانید تا از ملاحظه آن انشراح و ارتیاح در دل صفا منزل راه یاب شود - سرکار والا فرمودند که سابقه مرضی سرکار والا اقتدار همین است - دیگر چٹهی **نواب گورنر صاحب بهادر** بدین مضمون آمد است که اشتیاق ملاقات راحت آیات سرکار والا اقتدار لا تعد و لا تحصی و بیشتر از بیشتر است چرا که در عالم اسباب تعلق سه چیز زیاده میگویند **طعام و آب و خواب** و اشتیاق ازین هر سه مافاق بلکه لا یطاق - حضور والا فرمودند که در دل سرکار والا مدار هم همین طور است ✤

فرستادن فقیر عزیز الدین نزد صاحبان سمو المکان و تشریف آوری سرکار دولت مدار در شاه بلاول و من بعد آمدن صاحبان و توجه بنابر مشاهده قواعد و ذکر اذکار همراه صاحبان عالی شان و مراجعت صاحبان به طرف ڈیره - اظهار رائے گوبند جس بابت آن روئے آب ستلج ✤

صبحی بتاریخ بیست و چهارم ماه مذکور **فقیر عزیز الدین** حسب الارشاد والا مواد در خدمت **صاحبان عالی شان** مامور گردید که به اتفاق خود بنابر مشاهده قواعد پلاٹن **راجه کلان** همراه باید آورد - من بعد سرکار والا مدار متوجه طرف **شاه بلاول** شدند - در اثنائے راه هر سه پلاٹن **راجه کلان** مع شش ضرب توپ ایستاده بودند آداب سلامی بجا آوردند - **راجه کلان** حاضر شده گذارش نمود که اگر ارشاد والا اصدار شود شلک کنانیده آید - ارشاد والا اصدار شد که هرگاه **صاحبان عالی شان** تشریف بیارند در آن وقت شلک پنج پنج کارتوس باید ساخت - من بعد تشریف شریف در **شاه بلاول** آوردند - **اسپرن صاحب و کرنیلی صاحب** و یک **صاحب لوک** دیگر به سواری فیلان تشریف شریف آوردند - سرکار والا اقتدار هم بسواری

نیلان بطرف پلاٹن مع صاحبان متوجه شدند و سرے توپ شلق بنہج کارتوس ساختند
و به قواعد شام سوٹه پرداختند. باز قواعد بہوت بہور دسن بعد پشینز شده تماشاے باڑ
مشاہده کنانیدند. و ہمراه تفنگ زنی ضرب توپ سر گرده بازواپس گردیده شامل پلٹن شدند
و تماشاے قلعه بندی به آئین شایسته ملاحظه کنانیدند. مرتبه سوم قلعه گردلبسته باز توپ سر کردند.
حضور والا و صاحبان عالی شان خوشنود شدند. باز صاحبان عالی شان بر زبان
مبارک آوردند که افواج خالصه جی خوب قواعد آموخته ساخته اگر ہمین قسم دو سه سال
عمر عزیز خود را در قواعد به نہج شایسته بسر برند. البته مثل پلاٹن صاحبان عالی شان خواہند
شد. باز صاحبان والاشان رخصت بطرف ڈیره شدند. سرکار والا اقتدار در حضوری
باغ تشریف آوردند. فقیر با تدبیر و راے گوبند جس شرف یاب گردیده گذارش ساختند
که آنکه مقدمات این روے و آن روے آب ستلج مے باشد بالمشافه کپتان
صاحب در شاله باغ انفصال کرده مے شود لیکن بعضے مقدمات در حضور والا عرض کردنی
است ازین موجب روبکاری مقدمات نوشته آورده. ارشاد والا صادر شده که گذارش باید ساخت
راقم سطور در خلوت گذارش نمود که مقدمه اول آنکه در موضع کنک علاقه جماعه دار
جی کارداران آنجا بر زمینداران بسیار زیادتی و تعدی مے سازند و از قرب و جوار مال و مواشی وغیره
غصبیده مے آرند. در جواب آن حکم فیض شیم فرمودند که اگر مرضی صاحبان بوده باشد در آن مکان کمان
افسری مصر روپ لعل کرده شود که احدے را زیادتی و تعدی کردن نخواهد داد. مقدمه دوم آنکه
بیر نہنگان تهانه دار ضلع فیروزپور در زمین وراثت حد و حدود موضع آباد نموده تردد کشت کار
ساخته و اہلکاران سردار شام سنگه اٹاری واله فصل ربیعه در ضبطی آورده. فرمودند
که مقدمه حد و حدود بموجب عہد و عمل سردار نہال سنگه اٹاری واله فیصل باید ساخت. مقدمه
سوم آنکه از ہر جس راے خزانچی کپتان صاحب ظالم سین منڈی واله
مبلغ سه صد و چہارده روپیه بطریق سود و قرض گرفته بود و مبلغ شصت روپیه سود افتاده ادا نمے
سازد. ارشاد والا صادر شد که مبلغ ہذا معرفت مصر بیلی رام از انجا طلبانیده رسانیده خواہد شد
مقدمه چہارم آنکه چترت رام ملازم سردار جوند سنگه موکل پنج شش ماه کارداری
ساخته خیانت بکدام ہم نساخته و سردار مذکور او را محبوس نموده مبلغ دو ہزار روپیه جرمانه نولیانید و
مشار الیه در قلعه فیروزپور اقامت مے دارد. ارشاد والا صادر شد که بصلاح راقم سطور مبلغ

پانصد روپیہ از سردار مذکور معاف کنانیدہ خواہد شد۔ مقدمہ پنجم آنکہ۔ حاکم رائے کاردار جماعہ دار جی در لودھیانہ نشستہ است بمبلغ ہفت ہزار روپیہ راٹونبوئے ناحق و بموجب از مشار الیہ نویسانیدہ اند و وابستگان و اقربائے او را حاضر ضامن گرفتہ و از روئے حساب ذمہ او چیزے نیست ارشاد والا صادر شد کہ حساب مشار الیہ از روئے واجبی و منصفی فیصل کنانیدہ شود۔ من بعد سرکار والا مدار فرمودند کہ بنا بر انفصالی تمام تقدمات در خدمت کپتان صاحب گذارش باید ساخت +

عرض خلیفہ نور الدین زبانی برنس صاحب و عرض راجہ ہیرا سنگھ زبانی کنور کھڑک سنگھ جی۔ تجویز ضیافت و منازل برائے صاحبان عالی شان و بہرہ یابی افسران کمپنی ہمراہی میگھہ لاٹن صاحب وفیل و قال ہمراہ صاحبان والا مکان۔ گذارش کردن فقیر عزیز الدین رضا انصاری زبانی کپتان صاحب و میگھہ لاٹن صاحب بنا بر تشریف آوری ایک صاحب لوک از راہ ولایت و نشانیدن ڈاک در اثنائے راہ زبانی کپتان صاحب +

خلیفہ نور الدین در سرکار دولتمدار بہرہ یاب شدہ زبانی صاحبان عالی شان گذارش نمود کہ برنس صاحب ظاہر ساختہ کہ موازی بیست منزل اعرابہ برائے باربرداری اسباب مطلوب اند بہم رسانیدہ دہند کہ اسباب بار کردہ فرستادہ شود۔ سرکار والا اقتدار فرمودند کہ تفحص و تجسس نمودہ حوالہ نمائند کہ پاس خاطر صاحبان واجب و منحتم است۔ باز راجہ ہیرا سنگھ گذارش نمود کہ کنور کھڑک سنگھ صاحب جی عرض مے سازند کہ باغ شمامد گوجرانوالہ والہ عطا فرمائند کہ غور و پرداخت باغ و مضجع سنگھ صاحب سرگباشی کلان طاب ثراہ و مائی صاحبہ جعل الجنۃ مثواہ بخوب ترین وجہ خواہم ساخت۔ سرکار والا مدار فرمودند کہ انسب و احرے است۔ یک موضع برائے خرچ باغبان و سرگاوان و جاروکشان و چراغ وغیرہ بگیرند و خبرگیری قرار واقعی و کما ینبغی باغ و سماہد نمودہ باشند لیکن باساکنان گوجرانوالہ بوجہی تکلیف و تصدیع و تکلیف نرسانند۔ سرکار والا فرمودند کہ رخصت صاحبان عالی شان عنقریب روبکار است تجویز منازل و ضیافت کردہ شود لہذا بر کاغذ تفصیل منازل نویسانیدند۔ منزل اول ولی کی۔ منزل دوم امرت سر جی ضیافت امرت سر جی

میگنه لاٹن صاحب بمبلغ پانصد روپیه - کپتان صاحب بمبلغ دو صد و پنجاه روپیه -
اسپیرن صاحب بمبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه - برنس صاحب بمبلغ دو صد
روپیه - میکش صاحب بمبلغ یک صد و بیست و پنج روپیه - شیرینی پنجاه و یک -
منزل سیوم ترن تارن - منزل چهارم سر هالی - کشتی هاے بر گذر هری کنگے فراهم بوده
باشند - بتاریخ بیست و هفتم سرکار دولتمدار متوجه بنا بر سیر شدند در اثناے راه ستّه صاحب
لوگ افسران کمپنی همراهی میگنه لاٹن صاحب حاضر گردیدند - سرکار دولت مدار استفسار
فرمودند که از کدام طرف تشریف آورده اند عرض نمودند که بعادت معهوده براے هوا خوری رفته بودیم - سرکار
والا مدار استفسار شدند که آنکه صاحبان سابقه در سرکار والا اقتدار متوسل اند و آنکه حال براے
نوکری آمده اند از وشان عهدنامه مستوثق به قسم اقسام نویسانیده شد که با هر قومے از اقوام بموجب
ارشاد والا جنگ و جدل خواهیم ساخت و هیچ وجه در اشتغال نوایر جدال و قتال تفاوت نخواهیم
ساخت روبداد صاحبان راست راست مفصل گذارش سازند که اگر سرکار والا خالصه
جی را حسب اتفاق از منه و انقلاب اوقات اتفاق مقابله و مجادله با صاحبان جلوه نمایش
پذیرد مصدر هنگامه و عناد خواهند شد یا از میدان محاربه پهلوتهی خواهند ساخت سخن صادق و راست
راست گذارش سازند - صاحبان گذارش ساختند که در حضور پادشاهان راست راست
گفتن لازم است و دروغ گوی و کذب شعاری مناسب نیست که درمیان اقوام فراسیس
و فرنگی بالاتفاق عهد و پیمان مستوثق شده که هر کس از صاحبان عالی شان که بحسب
قسمت و آب خورد در اقلیمی از اقالیم رفته نزد صاحب تخت و افسر متوسل شود و آن صاحب تاج
را همراه صاحبان انگریز مقابله و مقاتله گردد قوم مذکور با فراسیس وغیره همراه انگریزان
بوجهی من الوجوه و سببے من الاسباب مصدر جنگ و محاربه نمے باشند و سواے صاحبان
عالی شان اگر با دیگرے اتفاق پیکار و کارزار گردد از دل و جان صرفه و دریغ در جنگ نمے سازند
حضور والا فرمودند که صاحبان از روے حلف و قسم در سرکار والا مدار نوشته داده اند صاحبان
صدر گذارش کردند که بر نوشت و خواند عهد و پیمان و اقسام این قوم هیچ اعتبارے و اعتمادے نباید
داشت که جذب منافع و جلب فوائد خویش منقوش صفحه ضمیر میدارند - سرکار والا مدار فرمودند که از
مدت مدید الارڈ صاحب و ونتوره صاحب و کورٹ صاحب و اوی
تابیله صاحب و دیگر صاحبان عالی شان عهد مستوثق ساخته اند و مبلغ هزارها

روپیه درماهه مے گیرند البته هنگام ضرورت به تقدیم خدمات شایسته ونیکو بندگیهائے بایسته خواهند
پرداخت صاحبان عرض کردند که خدمت این طایفه رایگان است اعتبار یک سر
موے نباید داشت - سرکار والا فرمودند که این معنے درست وتحقیق است لیکن حضور
والا گنجور را توقع کمال برونمتوره صاحب والارڈ صاحب وکورٹ صاحب
واوی تابیله صاحب میباشد که هنگام ضروری در نمک حلالی وجانفشانی دریغ وصرفه
نخواهند ساخت چراکه اوشان را بهر طرفے از اطراف که مامور کرده مے شود خدمت خاطر
خواه به تقدیم مے رسانند - در ایام سابقه خدمت کمان افسری پشاور به سردار هری سنگه
سرگیاشتی تفویض بود ومدام خلش وکشش از طرف زمینداران مے ماند الحال که صاحبان
مع پلاٹن ورجمن بآن طرف مامور اند خوب نسق ونظام ساخته اند که نشان دزدان و
راهزنان وقطاع الطریقان در آن ملک نمانده ورعایا آباد وشکرگذار است صاحبان
عرض ساختند که سخن راست همان است که بر این قوم اعتبار واعتماد من کل الوجوه نباید
داشت - باز سرکار والا اقتدار تشریف در قلعه آوردند وصاحبان رخصت
پذیره شدند - سرکار دولت مدار همراه راجه کلان بهادر بسیار تاسف وتحسر فرمودند
که هر سه صاحبان سخن راست راست گفته وپاس خاطر احدے من الاحاد نداشته
اند لهذا معلوم مے شود که صاحبان عالی شان راست گفتار وصدق شعار
میباشند - باز فقیر عزیز الدین رضا انصاری گذارش نمود که میگمه لاٹن صاحب
وکپتان صاحب ظاهر مے سازند که کلندر صاحب از طرف پادشاه لنڈن
نزد پادشاه فجروالے باشد ودر هو رحال برات شال وپیشکارش ٹاٹ صاحب
وپادشاه فجروالے همراه صاحب لوک سخنان ازدیاد مراسم اتحاد ساخته موافق آن
ٹاٹ صاحب معتبر خود را نزد نواب گورنر صاحب بهادر مامور ساخته اقرار
نمود که در عرصه چهل روز نزد نواب صاحب باید رسید مشار الیه در عرصه بیست وپنج روز
وارد کابل گردیده جریده طور تبدیلی لباس نموده در عرصه سیزده روز داخل پشاور وازانجا روانه شده
شرف یاب جناب والا خواهد شد وباز در خدمت نواب صاحب بهره یاب خواهد
شد بنابران ملتمس است که از ابتداے لاهور تا رهتاس ڈاک سواری بینس وفیل و
اسپ آنچه موجود باشد نشانیده بدهند که معتبر بجلدی جلد آمده حاضر گردد - ارشاد بنام کارداران

شرف صدور یافتہ کہ ڈاک سواری در مکانات ذیل نشانیدہ باید داد۔ رہتاس۔ جہلم۔
گجرات۔ وزیرآباد۔ گوجرانوالہ۔ من بعد فقیر جی گذارش نمود کہ کپتان صاحب
عرض مے سازند کہ موسم اشتداد حرارت آفتاب عالمتاب است لہذا رجع القہقری بعقب
شعشہ صدور خواہد پذیرفت اولاً در امرتسر جی باز بسواری ڈاک صاحبان عالی
شان خواہند رفت۔ میگمہ لاٹن صاحب و کپتان صاحب و ڈاکٹر
صاحب از منزل اول سری امرتسر جی در ڈاک نشستہ خواہند رفت و
اسبرن صاحب و میکشن صاحب در منزل دوم و برنس صاحب
و دیگر صاحبان عالی شان۔ از منزل سوم و دیگر عملہ و فعلہ و سپاہیان و سواران رسالہ
وغیرہ با اسباب طے منازل خواہد ساخت و پنجاہ نفر کہار برائے ڈاک موجود مے باشند و
شصت نفر دیگر مطلوب اند۔ حضور والا فرمود کہ دیگر نفرہا نیز بہم رسانیدہ دہند۔ دیگر فقیر جی گذارش
نمود کہ کپتان صاحب میفرمایند کہ سلیم الہہ از راہ ڈاک اسپان روا ز نود در عرصہ
سہ روز در لودھیانہ خواہد رسید و یک راس اسپ موجود۔ دیگر اسپان جابجائے در
ڈاک مرحمت فرمایند۔ ارشاد والا مواد بنام سردار اہلووالیہ و سردار مجیٹھیہ شرف
صدور یافتہ کہ ڈاک اسپان در اثنائے راہ نشانیدہ باید داد۔ دیگر فقیر جی گذارش ساخت
کہ کپتان صاحب فرمودہ اند کہ معتبر شاہ شجاع الملک در خدمت صاحبان
میباشد اگر ارشاد فیض انقیاد صادر شود بجناب والا آمدہ حاضر شود و رخصت او جلوہ
نمایش پذیرد۔ فرمودند کہ طلبیدہ مے شود۔ ارشاد والا بہ فقیر مسطور شرف ورود یافتہ کہ
در خدمت میگمہ لاٹن صاحب رفتہ گذارش سازند کہ امروز در سواری سہ کس
صاحبان حاضر شدہ بودند۔ از وشان استفسار شد کہ آنکہ صاحبان در حضور والا متوسل
شدہ اند اگر مقابلہ جنگ با صاحبان انگریز گردد یعنی سرکار والا را اتفاق جنگ با انگریزان شود اوشان
مصدر ہنگامہ خواہند شد یا نہ و صاحبان راست راست گذارش ساختند کہ انگریزان
و فرانسیسان با یکدیگر عہد و پیمان مستوثق ساختہ اند کہ با خودہا ہرگز ہرگز مشتغل بہ اشتغال
نوایر جدال و قتال نخواہم شد۔ من بعد رائے گوبند جس عرض نمود کہ محمد نبی ہمراہی
برنس صاحب بطرف روجہان تیار شدہ پروانہ راہداری عطائے فرمایند۔
ارشاد شد کہ نویسانیدہ بگیرند۔

بہرہ یابی فقیر عزیزالدین۔ منشی شہامت علی و عرض رخصت صاحبان عالی شان و شرف یابی رائے گوبند جس و ملان حسن معتبر شاہ شجاع الملک و ذکر از کار شاہ مسطور۔ ارشاد بنام سردار نہال سنگھ آہلووالیہ و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ۔ تجویز خلعت بنا برائے

گوبند جس و لالہ کشن چند +

بتاریخ بیست و ہفتم ماہ ہاڑ فقیر عزیزالدین و منشی شہامت علی بجناب والا تاب بہرہ یاب شدہ گذارش ساختند کہ میکھہ لائن صاحب و کپتان صاحب عرض نمودہ اند کہ مدت بسیار بہ انقضاے آمدہ کہ صاحبان در خدمت سرکار والا اقتدار شرف یاب اند از راہ عنایت و کرم رخصت فرمایند۔ سرکار دولتمدار فرمودند کہ خاطر فیض ماثر حضور والا نمی خواہد کہ دوستان صمیمی و مخلصان قدیمی را جدا نمودہ شود بلکہ اشتیاق دیدن دیدار روز مرہ در افزایش و زیادتی است آئندہ ہر چہ مرضی مبارک صاحبان عالی شان بودہ باشد مختار اند اسباب خلعت وغیرہ موجود و مرتب است ہر روزے کہ مقرر فرمایند رخصت نمودہ شود۔ باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ روز جمعہ مبارک است خلاع فاخرہ از حضور والا گرفتہ مستعد بروانگی باید شد۔ باز رائے گوبند جس شرف یاب شدہ گذارش نمود کہ آنکہ سواران چیت سنگھ کمیدان آن روے آب ستلج جابجاے بنا بر حفاظت و نگاہبانی قیام میدارند تبدیلی آنہا شعشہ ظہور بخشد۔ سرکار دولت مدار فرمودند کہ الحال اوشان را در خدمت امروہی باید داشت باز بر وقت دیگر تبدیلی خواہد شد رائے مسطور گذارش نمود کہ اگر سواران لایق تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات خواہند بود نگاہداشتہ خواہد شد در صورت دیگر موقوف نمودہ خواہد گردید۔ سرکار والا مدار فرمودند کہ خوب احسن است۔ بعد ازان ملان حسن معتبر شاہ شجاع الملک شرف یاب گردیدہ ہر دو دست بہ ادب تمام لبستہ دعاے خیر در حق سرکار دولتمدار ساخت و بر زبان نیاز نشان آورد کہ شاہ مذکور امیدوار دوستی و اتحاد و حسن رفاقت سرکار دولتمدار مے باشد در ایام مستقبلہ مترقب از دیاد مراتب موالفت و ایتلاف است و ظاہر ساختہ کہ شاہزادہ کامران ہرات والہ برادر زادہ حقیقی شاہ معزالیہ بیباشد و مھصور و قایم در زیر توقت

شاه معزالیه بدین مضمون بطرف او قلمی ساخته که آفرین و احسنت بر حوصله و شجاعت
و بهادری شما است که بآئین همین و طرز دل گزین اندرون قلعه قایم و مستقل مانده چنانچه در ایام
ماضی قیام در قلعه به استحکام تمام در ایام مستقبل هم مستحکم و متحصن بقدر چهار ماه بوده باشد
و پایان بفضله تعالی جل شانه با افواج ظفر امواج و توپ خانه فیروزی نشانه بعد انقضای
عرصه مذکور در آنجا فائز می شویم - حضور والا فرمودند که خوب طور مرقوم ساخته اند مناسب همین
بود - باز سرکار دولت مدار از زبان مبارک فرمودند که اگر مرضی مبارک شاه معز الیه
بوده باشد - سردار سلطان محمد خان و پیر محمد خان و سید محمد خان را
شامل نموده شود - مشار الیه گذارش کرد که غریب نوازا سرداران صدر در متابعت و
انقیاد سرکار دولت مدار اند حسب الارشاد والا متفق و حاضر خواهند شد - باز سرکار
دولت مدار فرمودند که بشرط این معنی که اگر شاه معظم الیه همراه سرداران مرتکب
بدی و فساد و نزاع و عناد و سفک الدماء نشوند تا همراه کرده خواهد شد - ملان مذکور عرض
نمود که غریب نوازا کسی را چه قدرت و مجال است که سرکار والا مدار بازوی فردی
من الافراد تفویض فرمایند و بنوع دیگر همراه او سلوک گردد - باز سرکار والا اقتدار مستفسر
شدند که کابل از پشاور چند مسافت میدارد - ملان مذکور گذارش کرد که بفاصله
یک صد کروه است - سرکار دولت مدار فرمودند که اگر شاه موصوف بموجب مرضی
و استمداد و رفاقت سرکارین عالیین عزیمت آن ملک خواهد ساخت منتج حسنات و
مثمر برکات خواهد شد عمل و دخل شاه معز الیه در آن ملک جلوه نمایش خواهد پذیرفت
ملان مذکور عرض نمود که سرکار دولت مدار درست و راست فرموده اند - بار دیگر معروض
ساخت که در ایام سابقه شاه مذکور شکست فاحشه خورده تجویز ساخته بود که در خدمت
سرکار والا اقتدار بنابر استمداد و اعانت رفته آید لیکن بحسب اتفاق آب و خورد نزد
صاحبان رفته اقامت ورزید - باز سرکار دولت مدار پرسیدند که عمر شاه مسطور
چند سال است - ملان مذکور عرض کرد که هنگام آمدن شاه زمان چهل سال منقضی
شده که شاه مذکور بیست و پنج سال عمر میداشت حالا قریب شصت و پنج ساله
خواهد بود لیکن بسبب شجاعت و مردانگی اراده کلان مرکوز صفحه ضمیر میدارد - باز سرکار
دولت مدار مستفسر شدند که نزد شاه کدام اسپ چست و چالاک است - نامبرده عرض

ساخت کہ اسپ عمدہ موجود است لیکن دو سہ راس اسپان از ولایت طلبایند و بهنگام خوردن شکست فاحشہ زیر سواری اسپے بود کہ سرکار والا اقتدار بہ برنس صاحب بخشیدہ بودند و برنس صاحب بہ پسر بندہ دادہ بود۔ فرمودند کہ در آن وقت چیزے امداد نشدہ حالا امید قوی است کہ از مدد و رفاقت سرکارین عالیین تصرف شاہ مذکور در ولایت خواہد شد۔ من بعد یک زوج دو شالہ بہ بلان مسطور عطا فرمودہ رخصت ساختند ارشاد والا مواد بنام سردار کثیر الوقار سردار نہال سنگھ اہلو والیہ زیب صدور یافتہ کہ از ابتدائے کپور تھلہ لغایت حد و حد و دو پنج پنج سواران بفاصلہ چہار چہار کروہ باید نشانید کہ بہ حفاظت و حراست ڈیرہ صاحبان عالی شان پردازند کہ نقصان اسباب احدے در اثنائے راہ نشود۔ پروانہ بنام سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ زیب صدور یافتہ کہ از ابتدائے لاہور تا کپور تھلہ ڈاک سواران بفاصلہ پنج پنج کروہ باید نشانید کہ آمد و رفت صاحبان عالی شان ازان راہ جلوہ نمایش خواہد پذیرفت احدے دزد و راہزن و قطاع الطریق در اثنائے راہ مصدر خلش و فساد نشود۔ من بعد بہ مصر بیلی رام ارشاد والا اصدار رشد کہ خلعت یازدہ پارچہ مع رقم جواہرات در وجہ رائے گوبند جس حاضر ہمراہ صلاح سابقہ باید ساخت +

باموری فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس در خدمت صاحبان بنابر رخصت و تشریف آوری صاحبان عالی شان و قیل و قال عالم اتحاد و رخصت صاحبان عالی شان مع خلاع و من بعد گذرانیدن میگمہ لاٹن صاحب تحایف در سرکار دولت مدار و کنور کھڑک سنگھ وغیرہ مصاحبان و سرگردگان۔ باموری سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ برسم متابعت در رکاب صاحبان عالی شان +

بتاریخ سی و دوم ماہ ہاڑ صبحی فقیر عزیز الدین و رائے گوبند جس در خدمت صاحبان عالی شان مامور شدند کہ سرکار دولت مدار بنابر رخصت طلبیدہ اند۔ من بعد سرکار والا بنابر سیر بطرف شاہ بلاول روانہ شدند کہ درین ضمن صاحبان عالی شان بسواری فیلان تشریف آوردند سرکار دولت مدار بہ اتفاق صاحبان مراجعت

فرموده اندرون قلعه رونق بخش گردیدند و سرکار دولت مدار صاحبان را به تعظیم و تواضع بر کورسی های نشانیدند- من بعد طوایف کشمیر و لاهور حاضر شده مشغول به سرود و سماع و رقص گردیدند- سرکار دولتمدار و صاحبان در سماعت آن متوجه ماندند- باز سرکار دولتمدار از میکنه لاٹن صاحب مستفسر شدند که بخشی کدام کس را میگویند- صاحب مسطور عرض ساخت- متصدی که طلب تقسیم فوج سازد آن را بخشی میگویند- باز حضور والا فرمودند- که کٹلین صاحب و دلاروس صاحب گذارش ساخته اند که فورڈ صاحب فرانسیس در سرکار صاحبان انگریزان متوسل بعهده منشی گری بود مبالغ بسیار خورد و برد ساخته روپوش شده آمده صاحب مذکور که مردے ساتر العیوب است بر زبان آورد که اطلاع ندارم- باز سرکار دولت مدار فرمود راست راست عرض باید نمود چه وسواس است صاحب با فهم و فراست گذارش نمود که دروغ مصلحت آمیز به از راستی فتنه انگیز- سرکار دولتمدار از فقیر با تدبیر مضمون هذا پرسیدند مفصلاً فقیر جی حالی راے بیضا ضیاے ساخت باز میکنه لاٹن صاحب گذارش ساخت که در سرکار صاحبان انگریز چنان مقرر است هر کس که مجرم و تقصیر دار بوده باشد عفو خطیات او نمے سازند و در مجلس صاحبان عالی شان و بزم شرفا و بزرگان نشستن نمیدهند و همراه او طعام تناول نمے سازند- بعد ازان حضور والا فرمودند که هرگاه در خدمت نواب صاحب بهره یاب خواهد شد- از طرف سرکار والا سبحان موالفت نشان تشید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد با حسن وجه بیان سازند و اشتیاق ملاقات بهجت آیات که زاید التحریر است ظاهر نمایند- میکنه لاٹن صاحب گذارش نمود که بنده از سرکار دولت مدار گوهر رخصت بدست آورده و قطع مراحل ساخته بخدمت نواب صاحب بهره یاب گردیده اشتیاق دریافت ملاقات مسرت آیات و اوصاف گوناگون و اخلاق همایون و شمائل سنیه و خصائل رضیه و عنایات بیغایات و نوازشات بے نهایات که برحال این نیاز اشتمال مصروف فرموده اند من و عن گذارش خواهم ساخت باز سرکار دولت مدار به برنس صاحب فرمودند که ایشان هم مراتب دوستی و یکتائی و انضباط روابط آشنائی و شوق مندی مواصلت کثیر الفرحت که شب و روز در آئینه باطن پرتو انداز است دمبدم در تخیل خیال مے باشد عرض باید ساخت

باز هنگام ملاقات **نواب صاحب** حاضر باید شد چراکه بروقت ملاقات **نواب صاحب**
محافل مسرت مشاکل کلان و ملاقات دوستان بفراغت خاطر و خورسندی و فرحت خواهد شد
مشار الیه گذارش نمود که همراه رکاب **نواب صاحب** بروقت ملاقات آمده حاضر و شامل
خواهد گردید - باز سرکار دولتمدار پرسیدند که فردا صبح ازین جاے روانه خواهند شد میکمه لاٹن
صاحب عرض ساخت که امروز وارد **موضع بهیین** شده و شب باش در آنجاے
شده روا رود در **امرتسر جی** بهره یاب گردیده بدرشن دیدار **دربار صاحب جی**
معزز و مفتخر خواهم شد - باز بارش باران رحمت ایزدی ترشح شد - حضور والا و **صاحبان**
عالی شان منشرح و منفرح گردیدند - باز **کپتان صاحب** گذارش ساخت که غریب لوازم
باران بروقت باریدن گرفت و فال نیک برآمده که حدیقه محبت و اختصاص و دوستی
مودت و اخلاص به آبیاری بارش باران عنایت ایزدی سرسبز و شاداب خواهد شد -
باز سرکار والا اقتدار فرمودند که آنکه عهدنامه **شاه شجاع الملک** است بران موهر **نواب**
صاحب کنانیده در چند روز ارسال خواهند داشت - گذارش شد که **صاحبان** تجویز کرده
اند که اولاً در **لودهیانه** رفته ملاقات **شاه** معزالیه حاصل ساخته و سخنان استحکام مبانی
اتحاد فهمانیده من بعد درخدمت **نواب صاحب** شرف یاب شده و به احراز مواصلت
پرداخته و موهر بر کاغذ عهدنامه ثبت کنانیده بدست معتبرے بزودی زود تبلیغ جناب والا
خواهم ساخت - باز **مصر بیلی رام** حسب الارشاد خلاع **صاحبان عالی شان** حاضر
ساخت - **میکمه لاٹن صاحب** پانزده پارچه - کنٹهه مروارید - بازوبند مرصع - جوڑی کڑه
طلای مرصع - زنجیر فیل با هوده نقره - راس اسپ با زین طلای - قبضه شمشیر مرصع کار -
درو جه **کپتان صاحب** دوازده پارچه - کنٹهه مروارید - کڑه طلای - سرپیچ - بازوبند -
راس اسپ با زین طلای - قبضه شمشیر با ساز طلای - **اسبرن صاحب** چهار رقم
جواهر - راس اسپ - یک قبضه شمشیر - دوازده پارچه - **برلس صاحب** زیور ۳
رقم - راس اسپ مع زین طلای - ده پارچه - **ڈاکٹر صاحب کلان** زیور ۳ رقم
نقد مبلغ پانصد روپیه - راس اسپ مع زین - نه پارچه - درو جه **میکشن صاحب**
زیور ۳ رقم - راس اسپ با زین نقره - قبضه شمشیر - پارچات هشت - **مری**
صاحب زیورات ۳ رقم - پارچه هفت - نقد مبلغ چهار صد روپیه - **لغن صاحب**

جوڑی کڑہ طلای - چوغہ یک - کرنیلی صاحب کڑہ طلای و چوغہ - ڈاکٹر کالا ایک زوج
دوشالہ - نقد مبلغ یک صد روپیہ - بلین صاحب جوڑی کڑہ طلای - گلبدن دو -
رسالہ دار سواران دوشالہ - بابت رسالہ دار دوشالہ دو - صوبہ دار میجر جوڑی کڑہ
طلای - دوشالہ - جماعہ دار پلٹن جوڑہ چادران - ایضاً صوبہ دار خورد یک دوشالہ -
صوبہ دار توپ خانہ جوڑی کڑہ طلای - دوشالہ - بابو میگنہ لاٹن صاحب دوشالہ
وکھیس - منشی شہامت علی ایضاً - بابو کپتان صاحب ایضاً - گنگا رام
جوڑہ چادران وکھیس - ہرسرن داس ایضاً - خزانچی ایضاً - قاضی پسر بلان
حسن ایضاً - جماعہ دار چپراسیان میگنہ لاٹن صاحب مبلغ یک صد روپیہ -
بابو برنس صاحب دوشالہ وکھیس - بابو ڈاکٹر صاحب جوڑہ چادران و
کھیس - عملہ میگنہ لاٹن صاحب مبلغ سہ صد روپیہ - جماعہ دار میکشن
صاحب جوڑہ چادران وکھیس - معتبر اسپرن صاحب دوشالہ و
کھیس - نقد مبلغ یک صد روپیہ - منشی عزیز الدین جوڑہ چادران وکھیس - بابو
میکشن صاحب دوشالہ وکھیس - جماعہ دار چادران وکھیس - بابو ڈاکٹر
صاحب دوشالہ وکھیس - شتر سوار صد و پنجاہ سواران رسالہ سہ
صد سپاہیان ہر دو کمپنی - من بعد میگنہ لاٹن صاحب بہ ادب تمام
برخاستہ تحفہ وارمغان عالم اتحاد بنظر مبارک اشرف سرکار والا گذرانیدہ التماس ساخت
کہ یادگار دوستانہ است - در سرکار والا انگشتری الماس - ضرب تفنگ - سرکار دولتمدار فرمودند
کہ خوب ارمغان عالم اتحاد است - راجہ کلان آن تفنگ را سر کرد مثل توپ کلان آواز
داد - کنور کھڑک سنگھ بیست و یک پارچہ - کنور شیر سنگھ سیزدہ پارچہ - راجہ
کلان ایضاً - راجہ ہیرا سنگھ یازدہ پارچہ - سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ نہ پارچہ -
سردار اجیت سنگھ نہ پارچہ - جماعہ دار جی نہ پارچہ - باز یک صندوقچہ پر از
ظروف چینی طلاکاری حاضر ساخت - سرکار والا فرمودند کہ اسباب ہذا را بحفاظت نگاہدارند
وقت سہ پہری مشاہدہ کردہ خواہد شد - من بعد تھان ہای مفصل ذیل برای حضور والا
حاضر ساخت - اطلس چہار تھان - نینو چہار تھان - ململ چہار تھان - خاصہ سہ تھان - دیگر
تھان ہای نفیسہ و عجیبہ ہشت تھان - باز میگنہ لاٹن صاحب گذارش ساخت کہ

صاحبان حاضر الوقت مستدعی مشاهده کوه نور میباشند - ارشاد به مصر بیلی رام صنا
شد که حاضر باید ساخت - مصر مسطور فی الحال طلبیده بنظر مبارک گذرانید - اولاً صاحبان
عالی شان کوه نور را مشاهده فرموده خورسند شدند - باز سرکار والا چهار دانه لعل کلان
و پکهراج وزن یازده توله مشاهده کنانیدند - صاحبان عالی شان مسرور و بتهیج شدند -
باز حضور والا مستفسر از قیمت گردیدند - عرض ساخت که قیمتش گران و بے بہاست چرا که
سابقه مایان مشاهده نساخته و خلاف گوئی در کار نیست - باز صاحبان رخصت شدند -
سردار لهنا سنگه مجیٹهیه را ارشاد صادر شده که برسم متابعت همراه صاحبان روانه
شده بموجب آئین ضیافت در سری امرت سر جی رسانیده به محافظت و حراست
تمام تا کپور تهله رسانیده باید داد +

ذکر اذکار فقیر عزیز الدین در سرکار دولت مدار و باز رخصت رائے گوبند جس و لاله کشن چند - شرف یابی ٹاٹ صاحب در سرکار دولت مدار و ذکر اذکار احوال آن ملک - سماعت جواب - مراسله نواب صاحب لاٹ جنگی از فقیر عزیز الدین - بهره یابی ٹاٹ صاحب وقت سه پهری در سرکار والا اقتدار +

هرگاه صاحبان عز تخلیص یافتند حضور والا مستفسر شدند که ایشان در خدمت نواب
صاحب رفته بودند در توشه خانه مبارک چه اسباب مشاهده ساختند - فقیر عزیز الدین
عرض نمود که اسباب هیچ ملاحظه نشده لیکن آگاه براخراجات نواب صاحب نموده
شود تا لکهها روپیه خرچ مے سازند لیکن شنیده مے شود که سرکار دولت مدار صاحبان
قرضدار است و سابق ازین در سرکار صاحبان خرچ بود - گورنر صاحب خرچ
موقوف ساخته حالا قدرے مبالغ در خزانه جمع مے سازند و صاحبان عالی شان
اگرچه دولت مند و منعم و توانگر یا مفلس و تهیدست باشند بیوپار دادوستد مثل صرافان
میدارند - باز سرکار والا مدار پرسیدند که اگر اتفاق ملاقات صاحبان و سردار
دوست محمد خان جلوه نمایش پذیرد این قدر خلاع خواهند داد - فقیر جی گذارش
ساخت که سردار دوست محمد خان تهیدست و مفلس و حضور والا پادشاه زمان

وزبانیان اند + مصرع چه نسبت خاک را با عالم پاک + سرکار دولت مدار از ابتدای ریعان شباب وعنفوان بهار سلطنت الاف الاف عنایات واصناف اصناف نوازشات بحال صاحبان عالی شان مبذول ومصروف میفرمایند - باز سرکار دولت مدار فرمودکه برنس صاحب سردار دوست خان را وقت رخصت یک دوربین حواله ساخت مشارالیه چیزی درجه رخصتانه حواله نموده - فقیر صاحب گذارش نمودکه برنس صاحب دوربین بمشارالیه برای همین داده است که دوست محمد خان کوتاه اندیش است می باید که دور اندیش بوده باشد - حضور والا فرمودند که درست وراست است وقت ۳ پهری سرکار والا صندوق تحایف وارمغان داده میگمه لاٹن صاحب مشاهده فرموده بنهایت منفرح ومنشرح شدند که خوب تحفه حواله کرده رفته اند - باز رای گوبند جس ولاله کشن چند بهره یاب شدند - ارشاد والا به مصر بیلی رام صادر شد که خلعتهای حاضر سازند - مصر مذکور حسب الارشاد خلاع حاضر ساخت - رای گوبند جس پانزده پارچه - رقوم کره طلای - مالای - سرپیچ - راس اسپ مع زین نقره - لاله کشن چند نقد مبلغ پانصد روپیه - جوڑی کره طلای - دوشاله یک - باز هردو وکیل رخصت گردیدند - روز مبارک سنکرانت ماه ساون ٹاٹ صاحب فرنگی که از طرف هرات آمده بود بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداخت که بنده بعد از انقضای عرصه پنج ماه و دو یوم از هرات در لاهور آمده - دو روز در قندهار و دو روز در کابل متوقف شده هنگام رسیدن پشاور به ملاقات الارڈ صاحب خورسند وشادکام گردید - از آنجاکه توجهات بیغایات حضور والا بسواری وپهره سوار شده ودر اثنای راه ضیافت گوناگون گرفته که بیان آن خارج از حوصله بشری است - سرکار والا فرمودندکه درکوٹهی کورٹ صاحب یا الارڈ صاحب فرود باید شد وقت ۳ پهری طلبیده قیل وقال ازدیاد مراتب اتحاد نموده خواهد شد - باز سرکار والا در قلعه تشریف شریف آوردند - وقت ۳ پهری بهای رام سنگهه وبهای گوبند رام وراجه کلان وفقیر عزیز الدین شرف یاب گردید - سرکار دولتمدار فرمودندکه مراسله بنام لاٹ صاحب زیب ترقیم پذیرفته گذارش سازند - فقیر جی گذارش ساخت که اولاً استحکام روابط اتحاد وتشید اساس وداد - ثانیاً هرگاه بحسب اتفاق آب خورد بعد از قطع مراحل وطے منازل درولایت انگلستان ورود راحت آمود خواهد فرمود - از سرکار دولتمدار

تشید اساس اتحاد و استحکام بنیان وداد بیان طراز باید شد۔ من بعد خلیفہ نورالدین گذارش ساخت کہ بندہ حسب الارشاد ضیافت در ڈیرہ **ٹاٹ صاحب** رسانیدہ بود مشارالیہ بسیار خورسند و مبتہج گردید و اوصاف گوناگون سرکار دولت مدار در باب مسافر نوازی و کرم گستری و اخلاص پروری بتبیین و موضح ساختہ۔ باز **ٹاٹ صاحب** بہرہ یاب گردید حضور والا بہ اعزاز و تعظیم بر کورسی نشانیدند و از خیر خیریت استفسار فرمودند کہ الشان در حضور لامع النور **شاہ قجر والہ** مدام رفتہ ملاقات مے سازند یا گاہے گاہے۔ مشارالیہ گذارش ساخت کہ روزمرہ در خدمت **پادشاہ** حاضر شدہ جواب و سوال مے ساختم۔ باز سرکار والا فرمودند کہ **شاہ قجر والہ** چند سالہ مے باشد۔ صاحب مسطور گذارش نمود کہ جوان است باز سرکار والا فرمودند کہ مشارالیہ در شجاعت و مردانگی چہ قسم است و افواج پلاٹن و سواری چہ قدر است۔ صاحب مسطور عرض ساخت کہ در شجاعت و دلاوری خوب دلاور است وافواج پلاٹن بقدر بیست پلاٹن و افواج سواری بقدر دہ ہزار مے گویند۔ حضور والا استفسار گردیدند کہ افواج چسان لیس و تیار است۔ گذارش نمود کہ شش پلاٹن تیار و مرتب است و دیگر پلاٹن بسبب عدم وصول مواجب و کمی آن خستہ حال و شکستہ احوال۔ باز سرکار دولتمدار پرسیدند کہ اسپان سواری افواج چہ طور مے باشند۔ صاحب موصوف گذارش نمود کہ اسپان لاغر و ناکارہ اند۔ باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ امداد **شاہ قجر والہ** **شاہ روس** خواہد ساخت۔ صاحب لوک گذارش کرد کہ مسافت دراز و طویل واقع است از کجا امداد نمودن است۔ باز سرکار دولت مدار پرسیدند کہ افواج **شاہ روس** چہ قدر است۔ صاحب لوک عرض ساخت کہ آن طرف نرفتہ ام لیکن از روے سماعت ہفتاد پلاٹن خوب و عمدہ تیار اند۔ باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ صاحب لوک گذارش نمود کہ اختیار خود بوجہی من الوجوہ نیست چرا کہ رفتن بہ ارادت است و باز آمدن بہ اجازت است۔ باز سرکار دولتمدار از روئداد **شاہزادہ کامران** مستفسر شدہ۔ صاحب مسطور عرض نمود کہ شاہزادہ مسطور بہ استقلال اندرون قایم است و ذخیرہ غلات تا شش ماہ موجود است۔ باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ **شاہزادہ کامران** چند سالہ مے باشد صاحب لوک گذارش کرد کہ پیر و ضعیف است لیکن در بہادری جوان است۔ باز سرکار دولت مدار پرسیدند کہ بالمشافہ شما جنگ واقع شدہ۔ عرض نمود کہ یک مرتبہ

وزیر شاہ قیحروالہ حملۂ مردانہ کردہ بود بقدر یک صد آدم بکار آمدہ بعد ازان یک جوڑی کڑہ طلائی و چوغہ در وجہ صاحب مشارالیہ دادہ رخصت فرمودند۔ پروانہ بنام سردار نہال سنگھ اہلووالیہ و سردار لہنا سنگھ مجیٹھیہ جہت سلامت رسانی اش از حدود متصرفہ زیب صدور یافتہ است +

بہرہ یابی مصر بیلی رام مع تغمہ ہائے۔ ارشاد رخصت بہرام خان روجہان والہ سماعت نقل مراسلہ تفویض میگھنہ لاٹن صاحب اخبار امرت سرجی مشعر ورود صاحبان و روانگی از آنجا۔ حوالہ شدن چٹھی ہائے صاحبان بہ لالہ رام دیال +

بتاریخ سوم ماہ ساون مصر بیلی رام مع نقشہ تغمہ ہائے کہ برائے لاٹ صاحب تیار کنانیدہ بودند بہرہ یاب گردید۔ سرکار دولت مدار ملاحظہ فرمودہ خورسند شدند۔ درست تیار کنانیدہ بفرستند۔ من بعد بہ فقیر عزیز الدین ارشاد و الاصاد رشند کہ خلعت رخصت بہرام خان روجہان والہ وغیرہ تیار و مرتب ساختہ حاضر باید ساخت فقیر عزیز الدین حسب الارشاد نقل مراسلہ تحویلی میگھنہ لاٹن صاحب گذارش ساخت اولاً از دیاد مراتب اتحاد و افزایش مراسم وداد و اشتیاق ملاقات جسمانی و مکالمہ ابدانی۔ ثانیاً میگھنہ لاٹن صاحب و کپتان صاحب وغیرہ صاحبان عالی شان از راہ استحکام بنیان یکتائی و تشید اساس آشنائی مع تحائف نفیسہ و ہدایائے عزیبہ عالم اتحاد بجناب والا شرف یاب شدند و بدریافت ملاقات راحت آیات صاحبان گلشن خاطر الطاف مآثر خالصہ جی شگفتہ و سیراب شدہ رشک بخش بہار ربیعی گردید و الاف الاف ابنساط و اصناف اضعاف نشاط حاصل شدہ۔ من بعد صاحبان عالی شان را بہ اعزاز و تکریم و تواضع و تعظیم بخوشنودی خاطر رخصت نمودہ شد۔ امید قوی است کہ از بدرقہ افضال ایزدی بہ ساعت سعید بخدمت الطاف درجت فائض شدہ تمام احوال مسرت اشتمال انصرام امورات و سرانجام مقدمات خویش مفصلاً اظہار مسرت آثار خواہند ساخت بزیور صدق و سداد محلے فرمایند۔ دیگر اشتیاق ملاقات فرحت آیات آن مخلص بدرجۂ اتم و روز افزون است

واز لوامع دوستی واتحاد واشعه یکجهتی ووداد بروقت ملاقات بهجت آیات چون آفتاب عالم
تاب ساحت جهان وجهانیان عنقریب روشن خواهد شد دیگر بهمین طور تمهیدات مرقوم
شده بود که احتیاج تحریر نیست - اخبار امرت سرجی گذارش گردید که کپتان صاحب
هم روزه وارد امرت سرجی واز حصول درشن دیدار دربار صاحب جی تمام
صاحبان معزز وممتاز شده ارداس نیاز اساس کنانیدند - اولاً اسپرن صاحب
وسیکشن صاحب بسواری ڈاک روانه شدند وکپتان صاحب سردار
لهنا سنگه را فرمودند که صاحبان هم روزه در لودهیانه رسیدن است شما
در امرت سرجی متوقف باشند - سردار مشار الیه در باب رسانیدن ضیافت ولوازمات
مطلوبه صاحبان عالی شان بنحوے قصور وتفاوت نساخته ودقیقه از دقائق تعظیم
وتواضع فروگذاشت نساخته - سرکار والا فرمودند که کپتان صاحب عرض ساخته که بروقت
ملاقات لاٹ صاحب پلٹن همراه رکاب خواهد آمد قواعد گوناگون آئین نوک در ایام
سابقه حضور والا را ملاحظه نشده باشد بمشاهده خواهد در آورد - اشٹن بیگ عرض
ساخت که درست است - باز سرکار والا فرمودند که رام دیال وسهر مل وکیلان کپتان
صاحب عرض رسان شده بودند که حضور والا همیشه از راه عنایات متوافره ونوازشات
متکاثره خلاع عطاے فرمایند لیکن بالمشافه صاحبان عالی شان اگر از عطاے
خلاع سرافراز وممتاز مے فرمودند باعث افتخار بین الاقران والامثال مے باشد -
سرکار دولت مدار که در ایام مستقبل همراه صاحبان عالی شان خلاع عطا و
مرحمت خواهد گردید - من بعد مبلغ چهل روپیه نقد وچهٹی هاے صاحبان که از شتر سوار
متصل پل دزدان دزدیده بودند بدست بهینه چهمن بنظر مبارک اشرف در آمدند
سرکار دولت مدار ارشاد لطف سواد فرمودند که مبالغ وچهٹی حواله لاله رام دیال کرده دهند
که معرفت خود بخدمت کپتان صاحب خواهد رسانید - باز سهر مل وکیل گذارش
نمود که آنکه آدمان نواب گورنر صاحب براے خرید شتران رفته بودند شش صد
وچهار شتر را خرید ساخته در لاهور رسیده اند پروانه راهداری عطا فرمایند - ارشاد شد
که راجه کلان پروانه راهداری نویسانیده بدهند +

شرف یابی لاله کنهیا لعل وکیل سردار نهال سنگه اهلووالیه واقع ناگزیر

پردہ نشین سرادقات عفت مائی نکین - ماموری افواج بطرف شیخوپورہ بطریق داب وصولت - بہرہ یابی الہیا چہتری بردار کنور صاحب جی - ارشاد بہ راجہ کلان وعرض راجہ جی در سرکار ماموری مصر بیلی رام نزد کنور جی - عرض وکیل سردار سندہان والیہ عرضی رائے گوبند جس - ذکر اذکار صاحبان - عرض راجہ کلان جہتہ پروانہ راہداری گل ہائے مبارک مائی نکین و پروانہ بنام

رائے گوبند جس

بتاریخ پنجم ماہ ساون لالہ گنہیا لعل وکیل سردار کثیر الاوقار سردار رنجمال سنگھ اہلو والیہ شرف یاب گردیدہ ہنڈوی مبلغ ہفت ہزار و پانصد روپیہ بنظر مبارک گذرانید گذارش نمود کہ تنخواہ مبلغ شش صد و پنجاہ مالی غلہ از طرف حضور والا صادر شدہ بود کہ غلہ ازدوابہ خرید ساختہ در قلعہ گوبند گڑھ بہ کمال حفاظت وحراست رسانیدہ بدہند - غریب نواز اگر غلہ در امرت سر جی خرید کردہ شود بسیار کفایت سرکار والا است - سرکار دولت مدار فرمودند کہ حضور والا را غلہ گرفتنی است بموجب نرخ بازار کمی وبیشی فہمیدہ غلہ رسانیدہ باید داد - وکیل مذکور گذارش نمود کہ دولت سرکار دولت مدار است - فقیر عزیز الدین گذارش ساخت کہ آنکہ مبلغ ہائے حوالہ نے سازند گرفتہ شود چراکہ سعرفت خود غلات خرید ساختہ داخل ذخیرہ کردہ خواہد شد - سرکار دولت مدار فرمودند کہ ہنڈویات حوالہ فقیر جی باید ساخت کہ نزد فقیر امام الدین رسانیدہ خواہد داد - بتاریخ ہفتم وقت سہ پہری مقدمہ ناگہانی واقع ناگزیر مائی صاحبہ پردہ نشین سرادقات عفت وعصمت مائی نکین جلوہ نمایش رسید حضور والا از استماع این معنے افسوس بسیار فرمودند چند دوشالہ ہائے و تہان ہائے کمخواب و مبالغ نقد جہت انداختن فرستادند و صاحب زادہ کھڑک سنگھ کہ در تمام عمر این چنین روز بد در خواب ہم ندیدہ بود بحالت مغمومان وسوگواران متالم و متحسر شدہ در زاویہ کلفت وملالت منزوی گردید بتوزک تمام و تجمل مالا کلام بہ بان عالی شان آن رہگرائے منزل جہان باقی را بر داشتہ مبالغ کثیر و زر خطیر نثار فرمودند و آنچنان ازدہام

عوام وانبوہے انام رونق ظہور بخشید کہ تمام اناث وذکور شہر لاہور وبیرون جات بنابر درشن دیدار آن فرشتہ وملکوت آثار فراہم ومجتمع شدند کہ ہیچ سکانے وجاے خالی از عوام بنظر نمے آمد۔ ہنگام دو سہ گہری روز باقی ماندہ در باغ متصل گنبذ آنار کلی لاش آن خجستہ معاش را احراق فرمودند الاف الاف گرد نکال وغم واصناف اصناف غبار رنج والم پیرامون نواظر گردید۔ عروس زمانہ لباس نیلگون کلفت در بر کرد۔ روز بروشن متوسلان بشام ملالت مبدل شد + رباعی + دردا کہ آن وحید زمان در جہان نماند + رفت آن جہان واین جا نام ونشان نماند + آمد کجا ورفت کجا مرغ روح او + رفتہ بہار عمر وخزان بعد ازان نماند + کنور کہرک سنگھ با دیدہ گریان واشک ریزان پاے پیادہ ہمراہ بہان عالی شان روانہ گردیدہ۔ بعد از احراق معاودت فرمود۔ راجہ کلان وبہای صاحبان وجماعہ دار خوشحال سنگھ از طرف سرکار دولت مدار بسیار بہ اطمینان خاطر مبارکش پرداختند۔ ہرکس کہ در عالم وجود بوجود آمدہ فانی شدن او لازم است طریق انیق شکیبای اختیار سازند۔ ظل ظلیل ابدی التمثیل بندگان عالی متعالی جناب فیض مآب والد بزرگوار بر مفارق اقبال مشارق مخلد ومبسوط تا یوم التناد بودہ باشد۔ لیکن کنور معز الیہ را کہ روز اول سیلاب بخار کلفت بود لہذا مستغرق بحر اوہام وغما گردیدند از آنجا کہ از بدو ایام سلطنت وخلافت آئین سلاطین والاتبار وخواتین بختیار ہنوعد یگر میباشد + مصرع + دخلے نہ درین باب رسد چون وچرا را + تا باعث عبرت دیگران شود مصرع + قرب شاہان آتش سوزان بود + خلاصہ این کلام خجستہ ارتسام تا متوسلان خاص وعام در دل خود ہا تصور سازند کہ ہرگاہ پادشاہزادہ ہاے عالی تبار این چنین سلوک مسلوک گردد پس دیگر اغزہ راچہ مرتبہ وپایہ کہ از روز ازل مشیت ازلی بودہ است فقط مصداق این مقال آنکہ۔ سرکار دولتمدار رو طریق داب وصولت پلٹن فوڑد صاحب واشٹن بیگ را بطرف شیخوپورہ مامور فرمودند۔ کنورجی صبحی الہیا چہتری برادر در خدمت سرکار دولت مدار فرستادند مشار الیہ حاضر گردیدہ گذارش نمود کہ سرکار دولت مدار افواج براے کدام کار بطرف شیخوپورہ فرستادہ اند کدام کس باغی است کنورجی عرض نمود کہ تمام مال وجان وملک تابندہ دولت سرکار والا است پلاٹن وسواران وانپرا فرمایند چرا کہ بطریق اخبار بہر طرف مفہوم خواہد شد کہ والدہ کنورجی جان بجان آفرین تفویض ساختہ وسرکار والا افواج بنابر تصرف ملک وضبطی مال واسباب مامور ساختہ است

باعث بدنامی است تا سیزدہ روز معطل باشند بعد ازان ہرچہ مرضی مبارک بودہ باشد حاضرام۔ سرکار دولت مدار فرمودند کہ ظہور این معنے محض بنا بر حفاظت و حراست میباشد چراکہ ہر دو سردار مبالغ وغیرہ خورد و بُرد نسازند و کنور جی راہیچ اطلاعے نیست۔ باز سرکار دولتمدار مراجعت فرمودہ اندرون قلعہ تشریف شریف آوردند۔ ارشاد بہ راجہ کلان و مصر بیلی رام شرف صدور یافت کہ اگر کنور جی قبولیت مبلغ پنج لک روپیہ نوشتہ بدہند افواج را واپس طلبیدہ خواہد شد۔ راجہ جی گذارش ساخت کہ تمام ملک و مال کنور جی از سرکار والا است والیسی افواج بسیار مستحسن است باز بہ مصر بیلی رام فرمودند کہ شما در خدمت کنور جی رفتہ ارشاد والا باید رسانید کہ اگر تمسک مبلغ پنج لک روپیہ نوشتہ بدہند تاہم والیس افواج بجلوہ ظہور خواہد رسید۔ باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ حالا ملک الموت در خاندان سرکار دست درازی کردہ سری اکال جی بفضل خود فرمایند۔ زبانی مصر رام کشن گذارش شد کہ بہر گھینٹا معتبر سرداران سندہان والیہ گذارش مے سازد کہ در خانہ سردار عطر سنگھ شادی روبکار۔ مبلغ بیست ہزار روپیہ بطریق دست گردان عطا شود کہ بعد از انجام ایام شادی رسانیدہ خواہد شد۔ فرمودند کہ سرداران بقضۂ از مال و اسباب ونقدیات مستغنی اند۔ باز فرمودند کہ بدین طریق باید رسانید۔ وجہ تنبول از سرکار والا مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ۔ از کنور شیر سنگھ مبلغ دو ہزار و یک صد روپیہ۔ از دیگر سرگردگان مبلغ ہشت ہزار روپیہ۔ مصر مذکور گذارش کرد کہ خوب صلاح است۔ باز عرضی رائے گوبند جس گذارش شد کہ برنس صاحب و میکنش صاحب از منزل اول سوار شدہ روانہ لودھیانہ گردیدہ اند۔ و بتاریخ چہارم ڈیرہ صاحبان از امرت سر جی کوچیدہ در جنڈیالہ فرود شدہ و منزل دیگر در ویرووال مقیم شدہ و بتاریخ دہم ماہ ساون از دریائے ستلج عبور خواہد شد۔ باز مصر بیلی رام لغمہ نواب صاحب والہ مرصع بہ الماس و زمرد و مروارید بنظر مبارک گذرانیدند۔ فرمودند کہ خوب و درست است۔ باز سرکار والا فرمودند کہ میگمہ لاٹن صاحب گفتہ بود کہ مبلغ سی و پنج کروڑ روپیہ نقد در خزانہ صدر کلکتہ موجود است۔ جماعہ دار جی گذارش ساخت کہ این قدر مبالغ چیست کہ تمام ملک محروسہ در قبضہ صاحبان مے باشد۔ باز سرکار والا فرمودند کہ شاہ شجاع الملک پنج ہزار سوار و پیادہ نگاہداشت ساختہ و دیگر افواج صاحبان عالی شان شامل خواہد شد۔ باز راجہ کلان گذارش نمود کہ گل ہائے مبارک مائی صاحبہ مع اسپان وغیرہ اسباب بطرف

سری گنگاجی روانہ مے شوند پروانہ راہداری و عدم مزاحمت عطا شود۔ ارشاد والا صادر شد کہ پروانہ بنام راے گوبند جس تو لیاینده دہند کہ بہ تعظیم و تواضع گنگل ہاے مبارک در سری گنگاجی بہ حفاظت و حراست روزانہ و شبانہ رسانیده باید داد +

احوال فیل و مقابل شدن بہ سرکار والا و حفاظت و حراست از تائید افضال سری اکال پورکہ جی۔ ذکر اذکار سابقہ فیلان خونی و مست زبالی سرکار والا مدار و سردار عطر سنگھ سندہان والیہ +

بتاریخ یازدہم ماہ ساون متصل شاہ بلاول بحسب اراده ازلی و مشیت لم یزلی یک زنجیر فیل راجہ ہیراسنگھ فیلبان را درحالت مستی و مخموری درمیان نالہ آب روان انداختہ بحالت مستی و مدہوشی راست راست بطرف سرکار والا مدار آمد راجہ کلان بہ اتفاق وقت بر فیل سوار بود از شجاعت و بہادری جبلی خویش فیل سواری خود را طرف فیل مدہوش روان گردانیدند۔ فیل مست فیل راجہ جی او را زد و کوب قرار واقعی ساختہ ثانیاً واپس گردانید۔ باز سردار عطر سنگھ سندہان والیہ بہ کمال جرات و دلاوری و جسارت و بہادری متصل فیل آمده دو سہ زخم شمشیر خونریز بر خرطوم رسانید لیکن فیل مست بسبب بیہوشی خویش ہیچ تصور و تخیل نساخت و راست راست از نکبت ایام بطرف معاندان حضور والا رسید۔ مہان سنگھ وغیره اردلیان دست و پاے تدبیر گم کرده از خوف جان در مغاک عمیق منہمک گردیدند و مہره ہاے خاصہ واله ہزیمت را غنیمت شمردند و نیزه برداران قرار بر فرار دادند لیکن بہیان جماعہ دار خاصہ از خوف جان درگذشتہ ایستاده ماند و حضور معلے بہ کمال استقلال و ہمت خداداد در خاصہ نشستہ احوال فیل را ملاحظہ نمودند فیل مذکور از ہیبت سلطانی و سطوت خاقانی و بہ یمن اقبال عدو مال این خدیو معدلت اساس و آمال رخ از میدان تافتہ و در شطرنج بلا گرفتار شده فیل پیلہ رو وار رو بطرف دروازه روشنائی روانہ شده دربانان بہ انسداد ابواب پرداختند۔ فیل مسطور ضرب شدید از دندان خویش بر تختہ ہاے باب رسانید بقدر نیم درعہ دندانش بشکست و تختہ بر زمین افتاد و فیلبانان بتعاقب آمده و بر فیل سوار شده و در قابوے خود کرده بطرف ڈیره خود بردند و سرکار دولت مدار معاودت فرموده در قلعہ تشریف آوردند و سخنان فیل کوه تمثیل بیان نمودند کہ راست راست بطرف معاندان سرکار دولتمدار آمده بود۔ باز فرمودند کہ فیل را حاضر سازند

هرگاه فیل حاضر گردید حضور والا از فیلبان مستفسر شدند که فیل چگونه مست شده بود - فیلبان عرض نمود که
غریب نواز افیل مذکور گاهے گاهے مست مے باشد - امروز بنده بر آن سوار بود که در میان ناله
آب افتاده متحرک نشد بنده از خوف جان قرار بر فرار داده - فیل مذکور راست راست بتندخوئی
بطرف معاندان در دولت ابد مدت روان شد - فرمودند که در ایام مستقبل خبردار باید بود که
باز این چنین مقدمه غریبه و عجیبه جلوه نمایش نه پذیرد - راجه کلان و سردار عطر سنگه
سندهان والیه گذارش ساخت که اردلیان خوش تامت و جوانان شجاعت پیشه هوشیار و خبردار
و نیزه برداران مبارزت نشان مدام وقت سواری حاضر رسواری بوده باشند که امروز فیل مست
راست راست بطرف مخاصمان حضور والا آمد - سری اکال پورکه جی امان بخشیده در مهد
آسایش و آرام نگاهداشتند - آرے ✤ مصرع ✤ دشمن اگر قوی است نگهبان قوی تر است ✤
اگر به اتفاق حسنه جوانان شائسته کار آزموده کار آمدنی جنگ جوے نبرد آزما حاضر مے شدند
و سبقت و پیش دستی در مقابله فیل مے ساختند بسیار خوب و احسن بود که بسیار مقدمه نازک
و غریب بود که حفاظت و نگهبانی پادشاه از تمامی عوام الناس واجب و منحتم است که حیات
و ممات جهانی و زندگانی و وفات عالمی بوجود سراسر بهبود این فیه عالیه متعلق و مرتبط است
حفاظت و نگهبانی این فرقه بزرگ از دیگر اغره عزیز تر است - سرکار والا فرمودند که درست
و راست است - باز سردار مسطور که مردے قابل و عالم اهل روزگار و قابلیت دثار است
بر زبان آورد که روزے پادشاه اکبر از بیربر استفسار فرمود که آن سلاح کدام است
که از تمامی اسلحه فوقیت میدارد - عرض ساخت که آنچه در وقت محاربه بکار آید همان بهتر است
چنانچه فیل مست را پادشاه موصوف بطرف وزیر حمله کنانید و از هر سو راه ذهاب و ایاب
مسدود شد و بیربر سلاح نداشت در آن وقت سگ بچه بنظر آمد بدست گرفته بر پیشانی
فیل زد و فیل واپس شد - پادشاه پرسید که کدام سلاح بکار آمد - عرض نمود که آنچه حاضر شده -
باز سرکار والا اقتدار فرمودند که در عین سواری محمد شاه فیل مست روبرو گردید فیلبانان عرض
کردند که فیل نافرمان شده مے آید - پادشاه فرمود که اگر فیل نافرمان است پس پادشاه در
فرمان کدام کس است - فیل بطرف پادشاه جسارت نمود و پادشاه از کمال جرأت دلیرانه
و سبقت بهادرانه از راه خرطوم بر و سوار گردید و فیل را در قابوے خود کرد - باز سرکار والا مدار
فرمودند که شاه جهان پادشاه چهار خلف رشید سعید داشت و در ایام طفولیت فیل مست

بر دروازه قلعه حاضر گردید- فیلبانان عرض کردند که فیل نافرمان است پادشاه به فرزندان گفت که به فیل مست مقابله باید نمود علیحده علیحده هر چهار شاهزادگان حسب الارشاد علیحده به مقابله او مستعد شدند- چون روبروی فیل علیحده علیحده آمدند هر یک را فیلبانان ظاهر می کرد که فیل نافرمان است آنها واپس می شدند- چون نوبت به **اورنگ زیب** آمد به کمال جرات و دلیری روبروی فیل آمد- فیلبان بر زبان آورد که فیل نافرمان است- **اورنگ زیب** گفت اگرچه فیل نافرمان است لیکن شاهزاده از کدام روز در فرمان و اطاعت شده راست در است بالمشافه فیل گردید و ضرب قبضه شمشیر دو سه مرتبه بر سر فیل رسانیده و فیل قرار برقرار داد- پادشاه از سماعت این روئداد بر زبان آورد که **اورنگ زیب** لایق اورنگ خلافت است و زیب اورنگ است- من بعد سرکار دولت مدار دربار نصرت آثار آراستند جماعه دار **خوشحال سنگه** حاضر شدند- سرکار دولت مدار جرات و دلیری و جسارت و سبقت **راجه جی** بیان فرمودند که از دور چشم فیل بدمست ملاحظه کرده و در سرکار والا اقتدار حاضر ساخته فیل سواری خود را دو سه مرتبه بطرف فیل مذکور حمله کنانیدند کار بهادران و دلاوران همین است و سردار **عطر سنگه سندهانوالیه** دو سه ضرب شمشیر بر خرطومش رسانیده اسپ سواری سردار **اجیت سنگه** در مغاک افتاد و سردار مسطور در عین ورود فیل باز به طرف خاصه مبارک آمد- جماعه دار گذارش نمود که اگر مثل راجه کلان و سرداران **سندهانوالیه** و دیگران هم بوده باشند هیچ واهمه و وسواس نیست لیکن حفاظت و حراست سلاطین از جمله ضروریات و مقتضیات است که از تمامی افراد مخلوقات و انفاس موجودات برگزیده اند که رفاهیت و آسودگی اقالیم و اطراف و آسایش و آرام ملک و اکناف و آبادی و معموری ملک و امن و امان رعایا و برایا جم غفیر و فیه کثیر بوجود این برگزیده هاے طوائف انسانی مستوثق و وابسته است +

سرواره فرمودن سرداران عالی شان و عطا فرمودن هودج طلای در وجه کنور شیر سنگه- عرض بهای رام سنگه و بهای گوبندرام بابت وکیل راجه نابهه واله- ذکر اذکار کپتان صاحب ماموری راجه کلان در خدمت کنور جی- عرضی راجه هیرا سنگه عرضی

سردار سلطان محمد خان - ماموری گلاب سنگھ کرنیل بخدمت کنور جی - فرستادن مای صاحبہ سروارنہ در سرکار - عطا شدن موضع خان پور بہ اشٹن بیگ - عرض بھائی گوبند رام زبانی سردار عطر سنگھ سندھان والیہ درباب مقدمہ شادی

تمامی سرداران عالی شان بہرہ یاب بودہ سروارنہ بقدر مراتب خود بنظر مبارک اثر گذرانیدند اکسری مہاراج جی ازین چنین بلاے ناگہانی اسرکار دولت مدار در مہد امن و آمان نگاہداشتہ کنور شیر سنگھ حاضر حضور گشت مبلغ پانزدہ ہزار روپیہ بابت تیاری ہودہ طلای در وجہ کنور مسطور عطا فرمودند و مبلغ پنج ہزار روپیہ بطریق تنخواہ بر پشاور و ہمین قدر در ملک ہزارہ - ایضاً بر خطہ کشمیر عطا فرمودند - بھائی رام سنگھ و بھائی گوبند رام زبانی وکیل راجہ نابھہ والیہ در سرکار دولت مدار گذارش ساختند کہ راجہ مسطور براے انصرام امورات کار خیر شادی در قلعہ زنگھڑ ننگل آمدن است معتبر شالیستہ از حضور انور ہمراہ مایان شامل باشد کہ احدے در اثناے راہ مزاحم نشود - دیگر مراسلہ بنام کپتان صاحب زیب صدور یابد کہ چٹھی روانگی عبور دریاے ستلج نوشتہ بدہند - دیگر بر وقت ملاقات نواب صاحب مایان راہم شامل باید داشت کہ اشتیاق مشاہدہ ملاقات سرکارین عالیین و محافل خورسند مشاکل بدرجہ نہایت روز افزون است - سرکار دولت مدار فرمودند کہ از کپتان صاحب مستفسر شدہ بودیم کہ تعلقہ پھگواڑہ از سردار نہال سنگھ اہلووالیہ چہ قسم گرفتہ شود تجویز فرمایند - کپتان صاحب از راہ عقل و فراست فرمودند کہ نوکری پلاٹن موقوف فرمایند کہ خود بخود تعلقہ مذکور در تصرف سرکار والا خواہد آمد - دیگر سرکار والا فرمودند کہ کپتان صاحب فرمودہ بودند کہ سرکار والا خاطر داری و حسن مراعات راجگان آن روے آب ستلج بفائدہ مے سازند - چراکہ سواے ارشاد صاحبان عالی شان طاقت احدے نیست کہ عبور از دریاے ستلج نمودہ شامل بخدمت سرکار والا گردد - سرکار دولت مدار راجہ کلان را فرمودند کہ در خدمت کنور جی رفتہ بند و بست مقدمہ ہذا باید ساخت - راجہ جی گذارش ساخت کہ کنور جی عرض نمودہ اند کہ پنج شش روز معطل فرمایند - حضور والا امر عالی کردند کہ شما کاغذ بدست خطی خود بطریق ضامنی نوشتہ بدہد -

راجه جی گذارش ساخت که هرگاه مشخصه خواهد گردید همان وقت ضامنی خود نوشته داده خواهد شد
حالا چه درکار است - سرکار والا فرمودند که در خدمت کنور جی رفته دست آویز نویسانیده
حاضر سازند که سوای ارشاد والا نقصان چیزی نخواهد نمود و هیچ کس تغلب در اشیای نخواهد
ساخت - عرضی راجه هیرا سنگه مشعر روانگی از لاهور حسب الارشاد و رسیدن در موضع
سوڑیان و بهره یابی کاردار آنجا مع مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه وجه ضیافت و ظروف
شرینی و من بعد اراده جسروٹه گذارش شد - فرمودند که بعد از سیر و مشاهده جسروٹه وغیره
شرف یاب جناب والا مآب باید شد - عرضی سردار سلطان محمد خان بنظر مبارک اثر
در آمد که بنده امیدوار ارشاد واجب الانقیاد است که مع فوج همراهی خود بر وقت ملاقات
نواب صاحب آمده حاضر شود - پروانه فیض نشانه در جواب آن قلمی شده که پیش از
ایام وسهره مع افواج آمده حاضر باید شد - بتاریخ دوازدهم حسب الارشاد واجب الانقیاد
گلاب سنگه کرنیل بخدمت کنور جی مامور گردید که جاگیرات مائی صاحبه سرگباشی
در تصرف و ضبط خود دارند و نوکری سواران سابقه و یک پلٹن داده باشند و موضع خانپور
در سرکار والا باید داد و زیورات و دیگر اسباب و اشیای در تصرف دارند و مبالغ نقد در سرکار
والا مدار رسانیده بدهند - مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه بطریق سروارنه از طرف مائی
صاحبه چند کور بدست وکیل بنظر مبارک اثر در آمد - مبلغ بیست و پنج روپیه به وکیل
عطا شد - درین وقت سرکار دولت مدار از راه عنایات بیغایات موضع خان پور علاقه
مائی صاحبه در طلب مواجب به اشٹن بیگ عطا فرمودند - بھائی
گوبند رام در سرکار دولت مدار گذارش ساخته که سردار عطر سنگه سندهان والیه
عرض داشته که سرکار دولت مدار فرموده بودند که مبلغ بیست و پنج هزار روپیه بطریق قرض داده
خواهد شد عطا فرمایند - سرکار والا مدار فرمودند که دست گردان چه دادن است هرگاه ماهوار
از کشمیر می آید مبلغ پانزده هزار روپیه در طریق بتنول بدست کنور پرتاب سنگه فرستاده خواهد شد*
بهره یابی صاحب لوک نووارد همراهی برنس صاحب - رخصت
کنور شیر سنگه بطرف بٹاله - عرضی رای گوبند جس - رخصت
بهرام خان مزاری روجهان واله - عرضی سردار تیج سنگه - عرضی لاله

کشن چند - حواله شدن جاگیر به باباکاهن سنگهه - خریداری جواهرات برائ
کنور کهرک سنگهه و گذارش کردن مصر بیلی رام در اشتراے جواهرات
فرنگی همراهی برنس صاحب که بنابر کاروبار ضروری تعاقب در کابل مانده بود حاضر
شد - سرکار دولت مدار استفسار خیر خیریت فرمودند من بعد مستفسر گردیدند که چه قدر افواج نزد
سردار دوست محمد خان موجود مے باشد - گذارش نمود که بقدر دوازده هزار سوار و پیاده
نزد سردار دوست محمد خان مے باشد لیکن سه چهار هزار سوار لیس و تیار است و ملک
غیر آباد و افواج ناکاره و کدام قلعه متحصین و سنگین نیست - باز پرسیدند که ملک پشاور چه
قسم ملاحظه کرده - مشار الیه عرض کرد که ملک خوب آباد و رعایا شکر گذار و افواج خوب شایسته
و در قواعد مشغول است و هر قدر که افواج خالصه جی در پشاور است همراه سردار
دوست محمد خان نیست که مقابله و مجادله در میدان کارزار نماید - باز سرکار والا اقتدار
پرسیدند که از برنس صاحب چرا تعاقب مانده - عرض نمود که براے دریافت نقشه
ملک کوهستان کابل چند روز عقب مانده بود - من بعد مشار الیه نقشه ملک
کوهستان بنظر مبارک اثر گذرانید - سرکار والا مدار دیده خورسند شدند و یک دوشاله و جوڑی
کڑه طلائی وجه رخصتانه بصاحب مسطور عطا فرمودند - باز کنور شیر سنگهه رخصت بطرف بٹاله
گردیده - یک راس اسپ با زین طلائی عطا گردیده - عرضی راے گوبند جس گذارش شد
که بنده بتاریخ دهم ماه ساون در فلور روار و وارد شده و ازمین اقبال عدو مال سرکار
والا اقتدار ضیافت جابجاے به صاحبان حواله شده اند هر گاه عبور از دریاے ستلج کرده
وارد لودهیانه خواهم شد و روئیداد آنجا عرض رسان خواهم گردید و میگهه لاٹن صاحب
و کپتان صاحب از لودهیانه روانه بطرف گورنر صاحب شده اند امید قوی است
که تمام احوال حسن مراعات و تشید اساس اتحاد سرکارین عالیین و سر انجام کار معلومه
بخدمت نواب صاحب به آئین بهین و طرز دل گزین حالی و مبرهن خواهند ساخت
بعد از ان رخصت بهرام خان مزاری روجهان واله شغشه ظهور بخشید - سرکار
دولت مدار در وجه بهرام خان مذکور یک زوج دوشاله و جوڑی کڑه طلائی و پوشاک
بجنس در وجه برادرش یک زوج دوشاله در وجه همراهیانش - چهار زوج دوشاله و بیست و
سه لونگی عطا فرموده رخصت ساختند - و مبلغ پنج روپیه یومیه مقرر شده - تنخواه بنام

دیوان ساون مل ناظم ملتان قلمی شده که ماه بماه میداده باشند - عرضی سردار تیج سنگه
مشعر رسیدن سردار لهنا سنگه سندهان والیه در هزاره و نذرات گذرانیدن زمینداران
آنجا و روانگی بنه حسب الارشاد واجب الانقیاد و گذاشتن یک کمپنی در قلعه هرکشن گڑهه
بطریق تهانه داری گذارش شد - پروانه در جوابش صادر شد که باقیات فصل ربیع را از زمینداران
تحصیل ساخته همراه خود باید آورد و آنکه کمپنی در قلعه بطریق تهانه داری گذاشته اند بسیار خوب
کرده اند - عرضی لالا کشن چند مشعر ملاقات فرحت آیات کپتان صاحب و میگنلاٹن
صاحب همراه شاه شجاع الملک و سخنان تشید اساس اتحاد و عزیمت کابل و
قندهار موافق استمداد و رفاقت سرکارین عالیین از راه شکارپور و باز روانگی بخدمت
نواب صاحب گذارش شد - در جواب آن پروانه والا صادر شد که همواره نویسان اخبار
آن طرف باید بود - باز سردار عطر سنگه سندهان والیه گذارش نمود که مبلغ بیست و پنج هزار
روپیه بطریق دست گردان عنایت فرمایند که بعد از انصرام کار خیر شادی رسانیده خواهد شد - سرکار
والا اقتدار مبلغ ده هزار روپیه بطریق قرض حواله فرمودند و یک راس اسپ مع زین طلای فرستاده
راجه پٹیاله واله در وجه رخصتانه عطا شد - من بعد سردار مسطور عرض نمود که بابا کاهن سنگه
از عسرت اخراجات لاچار است آنچه جاگیر حواله فرمودن است عطا فرمایند در لیت و لعل
چرا داشتن است - حضور والا جاگیر مبلغ چهار هزار روپیه از علاقه دوابه عطا فرمودند و پروانه بنام
مصر روپ لعل زیب صدور یافته که جاگیر به آدمان بابا صاحب مذکور حواله کرده باید داد توقف
و درنگ نباید ساخت - وقت سه پهری معرفت بهای صاحبان و مصر بیلی رام
به خریداری زیورات جواهری متوجه شدند - جوڑی کڑه طلای - کنٹهه مروارید - جیغه - بازوبند مرصع
بمصر بیلی رام ارشاد والا صادر شد که فرد قیمت درست کرده گذارش باید ساخت - مصر مسطور
عرض نمود که کنٹهه مروارید مبلغ دوصد و سی روپیه بازوبند مبلغ یک صد و پنجاه روپیه طره بیست روپیه
کڑه طلای مبلغ دوصد روپیه سرپیچ مبلغ دوصد روپیه - باز ارشاد والا به مصر بیلی رام صادر
شد که پارچات نفیس عمده بقدر پانزده عدد و یک راس اسپ مع زین طلای همراه زیورات شامل
باید داشت که روز سیزدهم به صاحبزاده بلند اقبال عطا و مرحمت خواهد گشت +

**تشریف آوری سرکار دولت مدار در حویلی صاحبزاده بلند اقبال جهت
دادن دستار روز سیزدهم همراه سرداران عالی شان و سرکردگان +**

بتاریخ نوزدهم ماه ساون وقت سه پهری **بھای گوبند رام** در سرکار دولت مدار رفته ظاهر ساخت
که امروز روز سیزدهم **مای صاحبه** مے باشد ضرور بالضرور تشریف در **حویلی مای صاحبه**
ارزانی فرموده از دست مبارک دستار به **کنور جی** حواله باید نمود۔ سرکار والاقدار فرمودند که مناسب
است۔ باز ارشاد والا مواد بنام **کنور جی** شرف صدور یافت که سرکار دولتمدار در حویلی شما
ورود میمنت آمود مے آرد هر قدر که تجویز در باب دادن نذرانه در سرکار دولت مدار ساخته اند
امروز سرکار والا آثار چیزے نخواهد گرفت بلکه ذکر از کار آن در میان نیارند باز فهمیده خواهد شد
باز حضور اشرف اعلیٰ در **حویلی مای صاحبه نکیٖن** تشریف فرمائے گردیدند و دستار از
دست مبارک خود بر سر **کنور جی** بسته بر زبان آوردند که **کنور جی** بسیار لاغر اندام شده اند
بھای گوبند رام گذارش نمود که سیزده یوم شده که بسیار تکلیف و تصدیع کشیده اند که یکوقت
طعام تناول و در زمین آرام مے نمایند۔ تفصیل اسباب سرکار والا اقتدار و دیگر **سرداران عالی
شان** درین جائے ضروری است۔ **سرکار دولت مدار** بیست و یک پارچه۔ یک
راس اسپ باساز طلای۔ و رقم جواهرات پنج۔ **سردار منگل سنگھ** بیست و یک پارچه
یک راس اسپ باساز طلای و زین۔ رقم جواهر ۳۔ نقد مبلغ دو صد روپیه۔ **سردار
جیت سنگھ** پانزده پارچه۔ نقد مبلغ یک هزار و یک صد روپیه۔ و یک راس اسپ
بازین و ساز طلای۔ رقم چهار۔ **سردار اجیت سنگھ** کنته۔ **جنڈا سنگھ** پارچه
یازده۔ یک راس اسپ بازین نقره رقم چهار۔ نقد مبلغ پانصد روپیه۔ **راجه کلان بهادر**
پارچه یازده۔ یک راس اسپ باساز و زین طلای۔ **جماعه دار خوشحال سنگھ و سردار
عطر سنگھ سندهان والیه** ایضاً۔ **مصر بیلی رام** پارچه نه۔ یک راس اسپ با
زین طلای۔ **بھای صاحبان بھای رام سنگھ و گوبند رام** پارچه نه۔ **سردار
جوند سنگھ موکل** پارچه نه۔ یک راس اسپ۔ **سردار کلال والیه** پارچه پانزده۔ یک
راس اسپ۔ رقوم چهار۔ نقد مبلغ دو صد و پنجاه روپیه۔ **سردار دهنا سنگھ ملوئی** دوشاله
و دستار۔ نقد مبلغ دو صد و بیست و پنج روپیه۔ **کاهن سنگھ نکئی** پارچات پنج۔ یک راس
اسپ۔ **نبیره دیوان ساون مل** پارچه یازده۔ یک راس اسپ بازین طلای۔
سردار نهال سنگھ اهلو والیه پارچه بیست و یک۔ رقم چهار۔ یک راس اسپ باساز طلای۔
سردار لهنا سنگھ مجیٹھیه پارچه یازده۔ یک راس اسپ۔ **ناظم کشمیر** پارچات پانزده

یک راس اسپ - مصر لعل سنگھ دوشالہ و دستار - دیوان دینا ناتھ ہفت پارچہ
و یک راس اسپ - دیگر اشیاے بسیار است کہ درین جزو کتاب گنجایش پذیر نیست لہذا
براین اختصار نموده شد +

عطاے شدن ہودج طلای در وجہ میان جواہر سنگھ برادر راجہ ہیرا سنگھ
ذکر اذکار سرکار والا اقتدار - شرف یابی کنور کھڑک سنگھ در سرکار
والا مدار سماعت مراسلہ کپتان صاحب و ارقام جواب آن - ارشاد
عالی بہ فقیر عزیز الدین رضا انصاری و مصر بیلی رام و گلاب سنگھ کرنیل
بہرہ یابی نواب ملتان - اظہار بھای گوبند رام - شرف ملازمت
وکیل صاحبان عالی شان و مراسلہ کپتان صاحب و ترقیم جواب آن
عرضی راے گوبند جس - عرضی دلاروس صاحب و کٹلین صاحب
ارشاد والا مواد بہ سردار دھنا سنگھ ملوئی براے استقبال کپتان
صاحب - بہرہ اندوزی میان صمد جو - ارشاد والا بہ صاحب زاده بلند
اقبال خالصہ کھڑک سنگھ - آمدن ہمنت صاحب پٹیالہ والہ +

بتاریخ بیستم ماه ساون سرکار والا اقتدار از راه عنایات روز افزون و نوازشات گوناگون و تفقدات
بوقلمون یک زنجیر فیل کہ کنور شیر سنگھ در بٹالہ بنظر اشرف گذرانیده بود در وجہ میان
جواہر سنگھ برادر راجہ ہیرا سنگھ عطا و مرحمت فرمودند و ارشاد والا صادر شد کہ ہودج وغیره
اسباب وقت سہ پہری در ڈیره شمار سانیده خواہد شد - سرکار دولت مدار از زبان مبارک
فرمودند کہ نواب گورنر صاحب دو ضرب توپ عمده نو آئین براے حضور والا از صدر
کلکتہ طلبانیده اند - باز فرمودند کہ براے ملاقات راحت آیات نواب گورنر صاحب
مبالغ بسیار بہ تیاری اسباب مطلوبہ توپ خانہ و پلاٹن ہاے و تیاری وردی و پوشاک
افواج آئین خلاع فاخره مع رقوم جواہر در وجہ سرکردگان عالی شان و ضیافت و لوازمات
مطلوبہ و اسباب ضروریہ صاحبان عالی شان و محافل مسرت مشاکل و آتش بازی
و جشن وغیره اشیاے بخرچ خواہد آید - راجہ کلان عرض ساختند کہ غریب نواز درست
است - من بعد کنور کھڑک سنگھ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت بہره یاب گردیده

یازده تنگی طلای و یک زنجیر فیل باهودج نقره و یک راس اسپ مع زین طلائی و یک راس اسپ با زین زردوزی و کره مرصع طلاکار - بازوبند مرصع - کنٹھه مروارید و مالاے و سرپیچ و جیغه مرصع کار - پارچات پنجاه و یک بنظر مبارک اثر گذرانید - بعدازان ارشاد والا مواد بنام **کنورجی** زیب صدور یافته که دست گیری **کاہن سنگھ** که از اقربائے قدیمی است مدنظر فرمایند و تقصیر سابقش را معاف فرمایند - من بعد مراسله **کپتان صاحب** که بدست **وزیر سنگھ ساکن سیال کوٹ** آمده بود گوش گذار فرمودند و در جواب آن مرقوم قلم اتحاد رقم گردید اولاً بسیار مراتب اشتیاق ملاقات راحت آیات و تشیید اساس اتحاد استحکام بنیان وداد و رسید مراسله که مراسله اتحاد سلسله آن مخلص صمیمی و دوست قدیمی در باب تاسیس مبانی یکجهتی و یکرنگی در اسعد ازمنه ورود مسرت آمود آورده موجب انشراح خاطر دوستی مظاہر گردید - **وزیر سنگھ** مذکور برائے ترصیص اساس محبت روانه **لودهیانه** مے باشد در آنجا خواہد رسید نزد خود دارند - **راجه کلان** گذارش نمود که در مراسله ضرور ارقام باید کنانید که مشار الیه از طرف **کنورجی** در خدمت آن مشفق خواهد ماند - ارشاد واجب الانقیاد به **فقیر عزیز الدین رضا انصاری و مصر بیلی رام و گلاب سنگھ کرنیل** عز صدور پذیرفته که بخدمت **کنور جی** رفته دست آویز مبلغ ۳ لک روپیه نویسانیده حاضر باید ساخت - دران وقت **راجه کلان** و جماعه دار **خوشحال سنگھ جی** گذارش نمودند که ہردو طرف خانه واحدی و بوجهی من الوجوه تفاوت و تخالف نیست - ہر قدر که نزد **کنورجی** موجود خواہد بود بنظر مبارک خواہد گذرانید - فرمودند که زیورات و نقدیات سوائے اسباب بسیار است - **کنورجی** تمام اشیائے و نقدی و زیور وغیره نزد خود نگاهدارند - مبلغ ۳ لک روپیه در سرکار دولت مدار رسانیده بدهند - ماموران صدر بخدمت **کنورجی** شرف یاب شده به انکشاف مدارج مفوضه خود پرداختند - **کنورجی** در جواب آن برزبان الطاف نشان آوردند که درین وقت **دہنی کینترک** قدیمی را طلبانیده شد و تمام احوال دریافت قرار واقعی ازو نموده در حضور اشرف مفصلاً گذارش خواهم ساخت - بتاریخ بیست و یکم **نواب ملتان واله** به احراز مواصلت پرداخت - سرکار دولت مدار ازراه پاس خاطر **نواب مسطور** سخنان نوشت و خواند عهدنامه **شاه شجاع الملک** بیان فرمودند که شاه مسطور را **صاحبان انگریز** مع افواج شایسته و اقامت **سرکار خالصه جی** ازراه **شکارپور** بنا بر تصرف ولایت عنقریب روانه مے سازند **نواب معز الیه**

گذارش کرد که باوجود استعانت صاحبان عالی شان و سرکار خالصه جی امید که
شاه مسطور در ولایت قابض و متصرف خواهد شد - در صورت دیگر مشکل و متعذر است - باز
نواب از عسرت اخراجات گذارش نمود - فرمودند که عنقریب سردار تیج سنگهه مبلغ
دو لک روپیه از ملک هزاره تحصیل کرده شرف یاب مے شود - مبلغے وجه خرچ ایشان اعطا
خواهد شد - سابق ازین موازی دو صد مالی غله گندم از ذخیره لاهور گرفته اند حالا موازی یک صد
مالی غله دیگر از ذخیره لاهور باید گرفت - زبانی بهائی گوبند رام از روئے اخبار در سرکار والا
معلوم شده که صاحبان عالی شان در فیروزپور دکاکین مرمت کنانیده اند و بیوپاریان
در آنجا از اطراف ذهاب و ایاب در پیش ساخته اند تمام اسباب و غلات و ضرب و باروت
در آنجا مجتمع و فراهم مے شود - اولاً میکنش صاحب در آنجا آمده بندوبست باحسن وجوه ساخته
باز بطرف بهاولپور خواهد رفت و در منازل کشتی هاے بنگله هاے خوب و لایق تیار و مرتب
مے شود - سرکار والا فرمودند که افواج شاه شجاع الملک و انگریزان بهادر از راه
بهاولپور و شکارپور رو بقندهار خواهند رسید و ازین طرف افواج خالصه جی به داب و
سطوت در دره خیبر مستقل و قایم خواهد بود و پادشاه در قندهار متصرف خواهد شد چرا که بسبب
مدد و اعانت افواج خالصه جی طاقت و قدرت سردار دوست محمد خان نیست که به
استعانت و اعانت قندهاریان در جنگ مشغول گردد در صورت امداد قندهاریان سرکار
خالصه جی بجلدی کابل را در تصرف خواهد آورد - بتاریخ بیست و دوم اخبار نویس کپتان صاحب
مع منشی سلیم الله بابت عذرخواهی والده صاحب زاده بلند اقبال بشرف ملازمت
کیمیا خاصیت پرداخته مراسله کپتان صاحب مشعر انواع انواع افسوس و حسرت رسانید
سرکار والا استفسار از مواجب کپتان صاحب فرمودند - مشار الیه گذارش ساخت
که سابقه مبلغ سه هزار و پانصد روپیه و الحال که همراه رکاب شاه شجاع الملک مامور
شده اند مبلغ پانصد روپیه اضافه گردیده - در جواب مراسله کپتان صاحب مرقوم گردیده
که آن دوست صمیمی بنابر معذرت والده صاحب زاده بلند اقبال تشریف
مے آرند لهذا سردار دهنا سنگهه ملوئی جهت استقبال مامور شده بنابر اطلاع آن مشفق
قدیمی قلمی شده و از روئے اخبار لودهیانه واضح شده که عوض کپتان صاحب کمان
کلارک صاحب در لودهیانه وغیره مقرر شده و کپتان صاحب مع افواج بطرف

ولایت ہمراہ شاہ شجاع الملک تیار است - عرضی رائے گوبند جس بنظر مبارک اثر
درآمده که بتاریخ ہشتم ماه ساون کپتان صاحب بالخیریت وارد لودهیانه گردیده و بنده را
طلبیده فرمودند که بتاریخ بیست و دوم یا بیست و سوم از لودهیانه روانه شده به سبیل ڈاک
بجناب والا مے آیم بر منازل کشتی ہائے بنگلہ تیار کنانیده باید داد و دوراس اسپان برائے سواری
و ہفت قطار شتران برائے باربرداری بر گذرہری کے ایستاده باید کنانید که جریده طور بجناب
فیض مآب حاضر شده معذرت والده صاحب زاده بلند اقبال زبانی لاٹ صاحب
نموده آید و کاغذ عہدنامه مزین به مہر لاٹ صاحب مزین کنانیده آورده بنظر مبارک
گذرانیده باز به سبیل ڈاک بخدمت لاٹ صاحب سعادت اندوز خواہم شد و سرکار
والا مدار برائے ایستاده کنانیدن اسپان و شتران و تیاری بنگلہ ہائے تاکید مزید به سردار
لھنا سنگھ مجیٹھیہ و راجه کلاں فرمودند که بزودی زود به تہیه و تیاری اسباب راه باید
پرداخت - عرضی دلاروس صاحب و کٹلین صاحب گذارش شد که در دوابه
نزد مصر روپ لعل رسیده مقدمه حد حدود سردار مجیٹھیہ و مصر روپ لعل
از روئے حق واجبی انفصال ساخته در حد حدود جھنڈی ہائے منتصب برپا کنانیدند و آدمان
سردار مسطور از راه تعدی و سینه زوری جھنڈی ہائے از آنجا قلع کنانیده اند - سرکار والا
از شنیدن عرضی چین بر جبین شدند - بتاریخ بیست و سوم ارشاد والا به سردار دھنا سنگھ
ملوئی زیب صدور یافته که ده سوار از خود و پانزده سوار از ہردت سنگھ بہرانیه گرفته مع دو
دوراس اسپان و تام جھام و یک زنجیر فیل برائے استقبال کپتان صاحب بطرف
گذرہری کے روانه باید شد - و اسپان و فیل سواران به سبیل ڈاک در جا بجائے ایستاده
باید کنانید - درین باب تاکید مزید است - بتاریخ بیست و پنجم میاں صمد جو مع چند دوپٹہ
ہائے و تہان ہائے خاصه پوربی بشرف ملازمت فیضمند رجعت پرداخته گذارش نمود که بیست
عدد پرده قنات و ہفت بیچوبه عمده و مکلف تیار کنانیده است - سرکار والا استفسار شدند
که شاه شجاع الملک جواہرات فروخت مے سازد - عرض کرد که گذاره شاه موصی الیه
بر ہمین است - فرمودند که کدام جواہر بیش قیمت نزد مشار الیه بوده باشد خرید کرده حاضر باید
ساخت - موصی الیه گذارش نمود که ہر دو لعل گران بہا جوره ہوره و یک کول سبزه نزد شاه
مسطور موجود است - فرمودند که اگر شاه مسطور فروخت سازد اشترا نموده آید - بتاریخ بیست و ہفتم

به صاحب زاده بلند اقبال ارشاد والا زیب صدور یافته که تنخواه رسوم را موافق تفصیل ذیل در سرکار دولت مدار رسانیده باید داد - زین طلای یک هزار و یک صد پنج زین نقره دو صد شتران پنج - اسپان دو راس - روغن زرد یک صد من - جانور سه هزار - صاحبزاده گذارش نمود که موافق ارشاد والا حاضرم - مهنت صاحب پتیاله حاضر شده یک زنجیر فیل و چند پارچه نفیس بنظر مبارک اثر گذرانیده گذارش نمود که یک موضع مبلغ یالفصد روپیه بطریق دهرم ارته واگذار بود حالا ضبط شده برای همین شرف یاب گردیده - ازانجا که پاس خاطر و خاطرداری صاحبان عالی شان مرکوز ضمیر منیر بیضا نظیر است لهذا پروانه واگذاری موضع معرفت بهای گوبند رام عطا و مرحمت گردیده +

عرضی رای گوبند جس - ورود مراسله راجه نابهه واله - آمدن ماهواره از کشمیر عرضی لاله موهن لعل - اشتهار نامه صاحبان عالی شان - شرف یابی لاله گهنیا لعل وکیل سردار اهلو والیه - پروانجات بنام دیوان ساون مل و مصر روپ لعل - عرضی سردار تیج سنگه - ماموری سرکردگان عالی شان جهت استقبال کپتان صاحب - اظهار کردن سرداران زبانی کپتان صاحب در سرکار والا مدار - عزیمت سرکار والا اقتدار بطرف ترن تارن - ذکر ادهکار همراه بهای گوبند رام - ارشاد به فقیر عزیز الدین ذکر اذکار زبانی کپتان صاحب - عرضی اخبار نویس دهلی - رسانیدن ضیافت وغیره لوازمات در خدمت کپتان صاحب بدست خلیفه نور الدین - ماموری فقیر عزیز الدین در خدمت کپتان صاحب و تشریف آوری کپتان صاحب در سرکار دولت مدار و معذرت دالع صاحب زاده بلند اقبال و دیگر

سخنان عالم اتحاد +

عرضی رای گوبند جس گذارش شده که کپتان صاحب شب و روز در بندوبست امورات مرجوعه مشغول اند بنده عرض نمود که خود بدولت متفکر در بندوبست افواج و تیاری پلاٹن و نسق و نظام مقدمات شاه شجاع الملک مشغوف و بنده زاویه نشین است - فرمودند که درست و راست است که پادشاه لنڈن را اطلاع پخته رسیده که ولایت خراسان از وجود

ذی جود پادشاه خالی می باشد بنابران چشم پادشاه مفتوح شده که این چنین ملک بسیر حاصل از موجود بودن خداوند و حاکم ملک بیوه و زال است لهذا ارشاد ناطق شده که شب و روز در تدبیر تصرف ولایت منقضی باید نمود که ولایت مذکور در قبضه اقتدار صاحبان در آید و نواب صاحب و ما یان درین کار سعی موفوره می سازیم و موافق صلاح دو رجمن فوج پلاٹن همراه شاه شجاع الملک مقرر و معین شده - اگر شاه مذکور اخراجات از گره خود خواهد ساخت خوب است - در صورت دیگر صاحبان عالی شان از خزانه کمپنی صاحب صرف خواهند نمود و هژده ضرب توپ از شاه جهان آباد عنقریب در فیروزپور می آیند و کپتان صاحب معتبران نزگاوان را طلبیده کرایه نزگاوان می سازند و شاه شجاع الملک مع افواج خود و صاحبان عالی شان بتاریخ یازدهم ماه بهادون از لودهیانه روانه فیروزپور خواهند گردید - مراسله راجه نابهه واله گذارش شد که بنا بر شادی کدخدای فرزند خود بطرف زنگهڑ ننگل روانه شده ایم از راه مواحدت و خانه واحدی معتبر خود را روانه فرمایند که شامل شادی گردد - سرکار والا ارشاد فرمودند که موافق تجویز و مصلحت معتبر مامور خواهد گشت - دیوان دینا ناتهه تفصیل ماهواره کشمیر گذارش نمود - نقد مبلغ پنجاه هزار روپیه - زین طلای مبلغ ده هزار - تنخواهات مبلغ شانزده هزار روپیه - پشمینه مبلغ پنجاه هزار روپیه - مسند مبلغ یک هزار و شش صد روپیه - دیگر شیشه هائے بید مشک و مربے وغیره - سرکار والا فرمودند که در توشه خانه مصر بیلی رام به محافظت نگاه باید داشت - عرضی لاله موهن لعل مشعر بملاقات میر صاحب شکارپوریه و اظهار کدورت آثار میر صاحب در تصرف روجهان گذارش شد - در جواب آن ارشاد والا صادر شد که راهزنان و قطاع الطریقان از روجهان در علاقه سرکار والا بدی و بدکاری می ساختند ازین قمر به تنبیه و تادیب آن مفسدان کوشش بسیار نموده در تصرف آورده شد از روے اخبار هند حالی راے اشرف گردیده که صاحبان عالی شان در تمام ملک هندوستان و صدر ولایت لنڈن وغیره شهره آفاق کرده اند که افواج جابجاے فراهم سازند که عزیمت ولایت مرکوز خاطر صاحبان عالی شان است - و از شاه انگلستان اجازت به نواب گورنر صاحب گردیده که لاٹ صاحب معتبر هندوستان مختار کل است بطوریکه مرضی لاٹ صاحب بوده باشد به سرانجام این کار تسخیر ولایت به نحو شایسته پردازد -

و آنکہ کار خراسان است تفویض بہ نواب صاحب شدہ۔ خواہ بحکمت عملی خواہ بہ جنگ انصرام سازد اختیار دارد۔ لالہ گنہیا لعل وکیل سردار نہال سنگھ اہلو والیہ بشرف ملازمت کیمیا خاصیت پرداختہ گذارش نمود کہ سردار کبیر الاقتدار قلمی ساختہ اند کہ دیوی سہائے صافہ والہ درینجا تقاضائے شدید میدارد و مبالغ در عرصہ اندک رسانیدہ مے آید۔ سرکار والا مدار فرمودند کہ ہمراہ بھائی رام سنگھ بندوبست آدائے مبالغ ساختہ در سرکار والا مدار گذارش سازند کہ دیوی سہائے را طلبیدہ آید۔ پروانہ بنام دیوان ساون مل صادر شدہ کہ اسباب مفصلہ ذیل ہمراہ گرفتہ ہنگام ملاقات نواب گورنر صاحب در سرکار دولت مدار بہرہ یاب بایدگردید تاکید مزید است۔ اسپان پنج راس۔ زین طلائی سہ۔ نقرہ دو۔ تمغی طلائی یک ہزار و یک صد۔ مادگاوان پنج راس۔ بعد ازان پروانہ ہمین مضمون صدور بنام مصر روپ لعل قلمی شدہ۔ عرضی سردار تیج سنگھ مشعر عبور از دریائے چناب گذر رام نگر مع تمام ڈیرہ پلاٹن وغیرہ گذارش شد۔ در جواب آن ارشاد والا صادر شدہ کہ بزودی زود آمدہ شرف یاب باید شد۔ بتاریخ سی ام بعد از مرور سہ پہر ارشاد والا بہ سردار جوند سنگھ و ہردت سنگھ و فقیر عزیز الدین وغیرہ بنا بر استقبال کپتان صاحب عز صدور یافت کہ در خدمت کپتان صاحب مشرف شدہ نذرات و سروار نہ باید نمود۔ سردار جوند سنگھ مبلغ یک صد و بیست و پنج روپیہ۔ ہردت سنگھ حلقہ کمان۔ فقیر عزیز الدین مبلغ پانصد روپیہ۔ و ڈیرہ کپتان صاحب در کوٹھی اوی تابیلہ صاحب باید کنانید۔ چنانچہ مامورین صدر حسب الارشاد استقبال کپتان صاحب ساختہ و نذرات گذرانیدہ۔ روز دوم بتاریخ سی و یکم درباران دری شاہ بلاول شرف بجناب والا شدند۔ عرض کردند کہ بہ تعظیم و تواضع ڈیرہ کپتان صاحب در کوٹھی اوی تابیلہ صاحب کنانیدہ شد کہ کپتان صاحب اولاً معذرت والدہ صاحب زادہ بلند اقبال ساختہ۔ ثانیاً الاف الاف شکر گذاری و رطب اللسانی و اصناف اصناف عذب البیانی اتخاد شعاری بر زبان آوردند۔ باز سرکار والا از سردار جوند سنگھ مستفسر شدند کہ شما بنا بر مقدمہ نسبت دختر وزیر سنگھ رنگر ننگلیہ و راجہ نابھہ والہ و خود چہ قسم پرسیدہ اند۔ سردار دھنا سنگھ ملوئی عرض کرد کہ کپتان صاحب فرمودہ اند کہ در خانہ ہر کسے کہ اولاً نسبت گردیدہ دعوے او راست و

صادق است دیگرے راچہ دخل است۔ سرکار والا اقتدار کہ محک امتحان ہمگی امورات و معیار
آزمائش تمامی مقدمات مے باشند از زبان مبارک فرمودند کہ **کپتان صاحب** چیزے
غبار نزاع ہمراہ **راجہ نابھہ والہ** میدارند۔ باز سرکار والا فرمودند کہ برائے اشنان **سری**
ترن تارن روانہ شدہ آید۔ **راجہ جی کلان بہادر** گذارش ساخت کہ بسبب بارش باران
در اثنائے راہ گل و لا بسیار است اگر ارشاد والا صادر شود پلٹن را پیشتر روانہ کردہ آید۔ سرکار
والا خاموش ماندند۔ بعد ازان حضور والا از **بھائی گوبند رام** استفسار فرمودند کہ سابقہ آئین
ضیافت **کپتان صاحب** بقدر مبلغ پانصد روپیہ مے باشد۔ حال صلاح دولت آن است
کہ اضافہ دادہ شود۔ **بھائی** مسطور ظاہر نمود کہ بسیار نیک و مناسب است کہ **کپتان صاحب**
دوست باصفا و محب بے ریب و ریا است لہذا بہ **فقیر جی** مسطور ارشاد والا صادر شد کہ مبلغ
یک ہزار و یک صد روپیہ نقد و مبلغ سی و یک روپیہ را شیرینی بخدمت **کپتان صاحب** رسانیدہ
بایدداد و زبانی گذارش سازند کہ **خیبریان** ترکیب بعضے اعمال شنیعہ گردیدہ اند کہ در زبان قلم
راست نمے آید۔ و آنکہ سپاہیان پلاٹن سابقہ نزد **فکس صاحب فرنگی** حاضر بودند
طلب تعلیم حوالہ ساختہ آمدہ تاکید مزید نمایند کہ در خدمت **کپتان صاحب** در چونکی و
پہرہ مستعد باشند و احوال **پشاور و سردار دوست محمد خان** بہ **کپتان صاحب**
ظاہر نمایند۔ **فقیر جی** بہ اظہار پرداخت کہ حین ماموری استقبال در اثنائے راہ اظہار احوال
ولایت بخدمت **کپتان صاحب** شدہ بود۔ **کپتان صاحب** بر زبان آوردکہ آنکہ
مشہور عوام الناس است کہ **شاہ روس والہ** امداد **شاہ قجر والہ** خواہد نمود دروغ است چراکہ
مسافت بعید واقع است۔ باز بہ **خلیفہ نور الدین** ارشاد والا صادر شد کہ لوازمات مطلوبہ
صاحبان عالی شان ہر روزہ رسانیدہ بایدداد در ذمہ شما است۔ بتاریخ سی و دوم ارشاد والا
صادر شد کہ یک ضرب توپ **گلاب سنگھ کرنیل** بنا بر شلق سلامی بیرون **ڈیوڑھی**
معلے ایستادہ سازند۔ و **فقیر عزیز الدین** را امر جلیل القدر صادر شد کہ در ڈیرہ **کپتان صاحب**
رفتہ بہ تعظیم و تکریم در سرکار والا باید آورد۔ من بعد سرکار والا متوجہ سیر شدند۔ ہر گاہ سرکار والا
مراجعت فرمودہ در **رام بلاول** تشریف آوردند۔ درین اثنائے **فقیر جی و کپتان**
صاحب وارد گردیدند۔ اولاً شلق سلامی پنج تہیلی کارتوس بجلوہ نمائش رسید حضور والا
برسم استقبال تا لب فرش تشریف بردہ و دست **کپتان صاحب** از دست مبارک

گرفتہ بر کورسی نشانیدند - اولاً کپتان صاحب مبلغ پانصد روپیہ سروارنہ سرکار والا اقتدار
ساخت - من بعد سرکار والا ہم ہمین قدر سروارنہ کپتان صاحب فرمودہ - باز کپتان
صاحب برسم معذرت از طرف نواب صاحب سخنان دلاویز محبت انگیز
گذارش نمود کہ ہر کس راہمین شاہراہ طے کردنی و قطع نمودنی است - باز حضور والا استفسر
صحت مزاج نواب صاحب بسیار خوش و خورسند اند و مستدعی صحت مزاج وہاج
سرکار والا مے باشند - باز سرکار والا فرمودند کہ در آن ملک بارش باران چہ طور باریدہ است
کپتان صاحب گذارش ساختند کہ بہ سواری کشتی طے مسافت پنجاہ کروہ نمودہ
آمدہ ام - باز حضور والا از احوال میکنش صاحب پرسیدند - کپتان صاحب
اظہار ساخت کہ مشار الیہ بطرف نواب بہاولپور رفتہ کہ از نواب بہاولپور
و معتبران حیدر آباد و سندھ افواج گرفتہ شامل ڈیرہ شاہ شجاع الملک
خواہد شد - باز سرکار دولت مدار پرسیدند کہ اخراجات رولکاری افواج کدام کس خواہد داد -
شاہ مسطور یا صاحبان عالی شان - کپتان صاحب گذارش نمود کہ ہرگاہ شاہ
شجاع الملک بر مہم مامور خواہد شد - خرچ از گرہ خود حوالہ خواہد نمود - باز سرکار والا فرمودند کہ
نزد شاہ مسطور جواہرات بسیار مے باشند - کپتان صاحب فرمودند کہ اگر شاہ مسطور
درین وقت خرچ نخواہد ساخت باز کدام وقت بکار خواہد آمد - باز سرکار والا استفسر احوال
ہرات گردیدند - کپتان صاحب بر زبان آوردند کہ خبر پختہ و منقح نرسیدہ ہرگاہ خبر
تحقیق و قرار واقعی مے رسد گذارش نمودہ خواہد شد - باز سرکار دولت مدار فرمودند کہ سردار
سلطان محمد خان بطرف سردار دوست محمد خان قطعی ساختہ بود کہ افواج صاحبان
عالی شان مع شاہ شجاع الملک بہ استمداد و رفاقت خالصہ شریفہ برائے
تسخیر قندہار و کابل مامور شدہ در طریق اینق دیانت و سرداری مناسب آنکہ پسر خود
را مع تحائف نفیسہ و اسپان عمدہ در حضور والا خالصہ جی حاضر باید ساخت کہ باعث
بہبودی و خوبی خواہد شد - مشار الیہ را کہ روز روشن اقبال بہ شب ظلمت و بال مبدل
شدہ بود ہیچ پذیرا نساخت - کپتان صاحب فرمودند کہ مشار الیہ کوتاہ اندیش
است البتہ خراب خواہد شد لیکن مفلس و گرسنہ و از ملک جرمانہ گرفتہ و تمام رعایا
از بدسلوکی او حیران و پریشان است - باز حضور والا استفسر احوال راجہ برہما شدند -

کپتان صاحب بر زبان آوردند

کپتان صاحب بیان نمود کہ راجہ سابقہ جان بہ حق تسلیم ساختہ بود و الحال کہ بر تخت
ریاست نشستہ است او ہم بد اصل است ہاہند بانقطاع رشتہ عہد و پیمان پرداختہ است۔ باز
سرکار والا پرسیدند کہ ہمراہ راجہ برہما چہ قدر افواج مے باشد۔ کپتان صاحب
گذارش نمود کہ بقدر یک لک سوار و پیادہ موجود است و اضراب توپ بسیار اند لیکن
آراستہ و پیراستہ کم اند۔ باز سرکار والا اقتدار از احوال شاہ چین پرسیدند۔ کپتان
صاحب برزبان آورد کہ شاہ چین بسیار دانا و ہوش مند و خردمند ہرگز ہمراہ کسے
باشتغال نوایر جدال و قتال نمے پردازند۔ باز سرکار والا از احوال راجہ نیپال والہ
پرسیدند۔ کپتان صاحب ظاہر نمود کہ راجہ نیپال والہ باغواے راجہ برہما
از صاحبان عالی شان سرکش شدہ و دوازدہ پلاٹن و دہ ہزار سوار ہمراہ خود میدارد
لیکن صاحب جرأت و جسارت نیست۔ باز سرکار دولت مدار روئداد شاہ قجر والہ
پرسیدند۔ کپتان صاحب برزبان آورد کہ افواج شاہ قجر والہ بسیار لیکن گرسنہ و
بیدل است و نرخ غلہ گران و افواج شاہ کامران ہرات والہ کارآمدنی و خوب
است۔ باز سرکار دولت مدار برزبان مبارک آوردند کہ از روے اخبار معلوم شدہ
کہ صاحبان عالی شان از راجگان آن روے آب پٹیالہ والہ افواج و مبالغ
و شتران براے باربرداری درخواست ساختہ اند و راجگان اقبال این معنے نمے سازند
کپتان صاحب ظاہر کرد کہ محض دروغ است صاحبان سمو المکان بیست و
پنج ہزار نرگاوان فی نرگاؤ مبلغ دو روپیہ و ہشت آنہ در ماہہ مقرر ساختہ نوکر نمودہ اند۔ سرکار
والا فرمودند کہ بہ استماع در آمدہ کہ ہنگام محاربہ و مجادلہ راجہ برہما پنجاہ ہزار نرگاوان
سرسات ہمراہ صاحبان عالی شان موجود بود۔ کپتان صاحب برزبان
آورد کہ در آن وقت شامل نبودم۔ باز حضور والا پرسیدند کہ راہ شکارپور چہ قسم
است۔ کپتان صاحب فرمودند کہ راہ صاف و خوب است لیکن درمیان
راہ بفاصلہ بیست کروہ آبادی نیست و آب میسر نمے شود و دشوارگذار است۔ باز
سرکار والا پرسیدند کہ از روے اخبار بہ سماعت رسیدہ کہ صاحبان عالی شان
نرخ غلہ شانزدہ آثار مقرر فرمودہ اند۔ کپتان صاحب عرض کرد کہ درست است
باز سرکار والا پرسیدند کہ راہ جلال آباد چہ طور مے باشد۔ در آن وقت جماعہ دار

خوشحال سنگھ عرض کرد که راه سخت است و راه ٹانک و نون صاف است - راجه کلان گذارش ساخت که غریب نواز راه پیادگان است سواران و اضراب توپ ازان راه نمی روند لیکن اقبال سرکار دولتمدار کلان است چرا که کوه پیر پنجال صعب المرور و عسر العبور بود و از یمن اقبال عدو مال به تسخیر و تصرف در آمد - باز کپتان صاحب رخصت بطرف ڈیره خود شدند و سرکار دولتمدار در حضوری باغ تشریف شریف آوردند +

روز سنکرانت ماه بھادون مبارک ماموری فقیر عزیز الدین بخدمت کپتان صاحب تشریف آوری در قلعه و صدقات و خیرات - بهره یابی ڈاکٹر فرانسیس - ذکر اذکار کپتان صاحب - بهره یابی فقیر جی در سرکار دولتمدار - دریافت ملاقات کپتان صاحب - ذکر اذکار عالم اتحاد و استفسار بنا بر ملاقات صاحبزاده بلند اقبال برسم معذرت - آمدن نبیره سردار فتح سنگھ و حواله شدن ضیافت - بهره یابی کپتان صاحب در سرکار دولتمدار و ارشاد بنا بر رفتن در خدمت کنور جی و باز ارشاد عالی به بھائی گوبند رام جی جهت شامل شدن همراه کپتان صاحب - تشریف آوری کپتان صاحب بخدمت کنور جی و رسانیدن تحایف وغیره و معذرت +

روز سنکرانت ماه مبارک بھادون سرکار دولتمدار صبحی بسواری اسپ متوجه سیر شدند - باز به فقیر عزیز الدین ارشاد والا صادر شد که بخدمت کپتان صاحب رفته ارشاد والا باید رسانید که عرضی الارطو صاحب و آوی تابیله صاحب گذارش شده که سردار دوست محمد خان به اشتغال نوایر جدال و قتال پرداخته و خیبریان شرارت پیشه را در اختیار خود آورده - دیگر پروانگی معتبر سنگھ باید داد که آمده بهره یاب شود - من بعد تشریف در باغ حضوری آوردند و یک راس اسپ با زین طلای و یک زنجیر فیل و ماده گاوان و مبالغ نقد سنکلپ فرموده به برهمنان و مستحقان حواله ساختند - باز ڈاکٹر فرانسیس حاضر شده گذارش نمود که آنچه مبالغ برای خرید ادویات از لودهیانه عطا شده بودند و تفویض به رای گوبند جس گردید که ادویات از لودهیانه خریده به محافظت تمام در سرکار والا رسانیده باید داد رای مسطور در فرستادن توقف ساخت و ادویات بدست سپاهیان در لاهور رسیده اند اگر در راه نقصان می شد ذمه کدام کس بود - سرکار والا مدار فرمودند که مبالغ از رای گوبند جس گرفته می شد شما را چه غرض و مطلب است - باز سرکار دولتمدار از زبان مبارک فرمودند که نواب گورنر صاحب به لاٹ سپه سالار جنگی فرموده بود که ایشان را طرف ولایت خود بسیار کار درپیش و در سر انجام آن سعی بلیغ نمایان ساختن از جمله ضروریات است و مهم تسخیر قندهار و کابل درپیش است - هرچه

مرضی شما بوده باشد بر آن عمل نموده آید۔ سپه سالار مذکور در جواب آن ظاهر ساخت که اگرچه امورات ولایتی رو بکار اند سرانجام آن بر وقت دیگر منحصر۔ لیکن الحال آنچه اراده مسرت آماده رونما شده به انصرام آن کوشیدن واجب و متحتم است۔ همراه **شاه شجاع الملک** رفته به تقدیم حسن خدمات و نیکو بندگیات پرداخته خواهد شد۔ لهذا **نواب صاحب** پانزده پلاٹن و پنج رجمن و یک توپ خانه جنگی همراه **لاٹ صاحب** مقرر کرده اند۔ دیگر ده پلاٹن و سه رجمن مع توپ خانه از **بمبئی** شامل خواهد شد۔ اگر **ناظمان سندھ** ربقه اطاعت و انقیاد از دل و جان در رقبه جان خواهند انداخت خوب و اگر مرضی اوشان بنوع دیگر خواهد گردید تا افواج **بمبئی واله** بر سرحد **ناظمان سندھ** قیام به استقلال تمام خواهد نمود و پنج پلٹن و دو رجمن مع توپ خانه جنگی لوازم همراه شاه مذکور تعین خواهد گردید۔ دیگر **کپتان صاحب** فرموده اند که بند و بست افواج بسیار شده امید قوی است که داب و دهشت کار سرانجام خواهد گشت و صورت دیگر اولاً از راه **شکارپور** اولاً **قندهار** را در حیطه تصرف آورده باز تسخیر **کابل** رونق ظهور خواهد یافت و ماموری افواج **خالصه جی** در پرده توقف و تاخیر ملتوی ماند۔ چراکه **خالصه جی** دست تطاول بر رعایا دراز مے سازند و ویرانی ملک مے نمایند۔ اگر بسبب لاچار افواج مطلوب خواهد شد بسبب ضرورت سرانجام نمودن است۔ باز **فقیر عزیز الدین** حاضر شد۔ حضور والا استفسار فرمودند که **کپتان صاحب** در کدام کار مشغول اند۔ **فقیر** مسطور گذارش ساخت که در اکل طعام متوجه بودند نیاز مند تمام ارشادات عالیات گذارش کرده که **الارڈ صاحب** دو سه مرتبه عرض نموده اند۔ **کپتان صاحب** بر زبان آورد که **الارڈ صاحب** و **اوی تابیله صاحب** هر دو راست گو اند چراکه تفویض ملک به هر دو از سرکار والا است لیکن هنوز میوه خام است وقت کشیدن نیست چراکه گرفتن میوه خام کار عقل نیست هرگاه میوه پخته و شیرین خواهد شد آن وقت صلاح جنگ مستحسن است۔ الحال نموداری افواج سرکارین عالیین مشکل بنظر مے آید و متعذر الوقوع و آن هر دو خردمند و دانش مند اند و **دوست محمد خان** کوتاه اندیش است و تدارک آن فتنه فاجره ضروری است۔ الحال در طریق انیق ریاست مناسب آن است که حضور والا به هر دو ارشاد صادر فرمایند که حوصله وسیع ساخته عنان اختیار در دست توقف باید داشت و نموداری هنگامه باسرع الان مناسب نیست بر وقت دیگر بصلاح سرکارین عالیین تمام کاروبار باحسن و خوبی سرانجام خواهد شد۔ فرمودند که **کپتان صاحب** دانش مند و خردمند خوب گفته است که الحال فوج **خالصه جی** رخصت بطرف خانه ها گرفته رفته است۔ دیگر **کپتان صاحب** فرمودند که **ناظمان پشاور** عرض و معروض در باب طلب فوج مے سازند که استعمال بدنهادان نموده شود۔ بر آنها احسنت و آفرین استعمالاً تا عرصه یکماه کار

به حکمت عملی سازند. دیگر برای پروانگی معتبر سنگه استفسار شده بود. کپتان صاحب در جواب آن فرمودند که نواب صاحب به معتبر سنگه فرموده بودند که اگر صلاح آن روی آب و درشن دیدار سری جوالاجی و سری امرت سرجی و سرکار والا بوده باشد یک چپراسی صاحبان همراه دارند. مشارالیه اقبال این معنی ناخت و بنده را چه مقدور و مجال است که اجتناب و احتراز از ارشاد نواب صاحب نموده شود. سرکار دولتمدار فرمودند که بخدمت کپتان صاحب بار دیگر رفته ظاهر سازند که سرکار والا را به معتبر سنگه هیچ غرضی و مطلبی نیست لیکن از استماع شجاعت و بهادری او برخاسته آمدن از راجه نیپال واله تمنای سرکار والا آن است که مشاهده جنگ و جدل کرده شود چرا که عزم کابل در پیش است. باز بموجب مرضی سرکارین عالیین نوکر نگاهداشته خواهد شد. باز فقیر معزالیه گذارش ساخت اگر ارشاد والا صادر شود تا هنگام سه پهری برای درشن دیدار کنور جی و معذرت رفته آید. سرکار والا فرمودند که وقت سه پهری نزد کنور جی بیایند و مبلغ دوصد و پنجاه روپیه سروارنه سازند و تکلیف اسپ نباید ساخت چرا که هنگام عذرخواهی است. باز ارشاد بنام کنور جی معزالیه صادر شد که کپتان صاحب برای عذرخواهی نزد شما خواهد رسید از طرف خود مبلغ دوصد و پنجاه روپیه سروارنه سازند. من بعد بهائی گوبند رام ظاهر ساخت که نبیره سردار فتح سنگه اهلووالیه برای عذرخواهی پرده نشین سرادقات عصمت های نکین آمده است. ارشاد والا صادر شد که بخدمت کنور جی رفته عذرخواهی باید ساخت. امر جلیل القدر بنام خلیفه نورالدین زیب صدور یافت که مبلغ دوصد روپیه وجه ضیافت و مبلغ یازده روپیه راشیرینی رسانیده بدهند. بتاریخ دوم صبحی حضور والا متوجه نیاپر شدند. باز فقیر عزیزالدین را ارشاد والا صادر شد که در خدمت کپتان صاحب رفته در رام بلاول باید آورد. من بعد امر عالی صادر گردید که یک زنجیر فیل برای سواری در خدمت کپتان صاحب رسانیده باید داد. هرگاه حضور والا داخل رام بلاول در اکل طعام مشغول شد فقیر عزیزالدین مع کپتان صاحب حاضر گردید. الا سخنان صحت مزاج مستفسر گشته. باز کپتان صاحب گذارش نمود که نواب گورنر صاحب لاٹ جنگی بهادر مع سواران و پلاٹن و توپخانه همراه شاه شجاع الملک مامور ساخته و این نیازمند مع پسر شاه موصوف و افواج خالصه شریفه از راه لاهور طرف پشاور خواهد رفت و اسکندر برنس صاحب همراه شاه معزالیه شامل خواهد ماند و در راه کابل شاه مسطور از فیروزپور روانه بطرف شکارپور خواهد گشت. باز سرکار والا فرمودند که انتهاض رایات عالیات بسمت ترن تارن در پیش است ایشان همراه رکاب شامل باشند. کپتان صاحب ظاهر نمود که بنده بار رکاب شامل است. باز حضور والا فرمودند که ایشان از سرکار دولتمدار رخصت شده در شمله خواهند رفت یا در لودهیانه تشریف خواهند برد. کپتان صاحب ظاهر نمود که در شمله چه کار است. بعد از آن کاغذ عهدنامه حاضر نمودند حضور والا بر کاغذ

سوہر خود زین فرمودند - باز کپتان صاحب فرمودند که یک کاغذ در سرکار والا و یک نزد نواب صاحب والیضا نزد شاہ شجاع الملک خواہد ماند - باز حضور والا فرمودند که وقت سه پهری مع فقیر عزیز الدین برای عذر خواہی نزد کنور جی تشریف باید برد که فردا انتقاض رایات عالیات در پیش است و ایشان ہم شامل باشند باز کپتان صاحب ظاہر نمود که کلارک صاحب کمان افسر لودهیانه شده انصرام کار و بار خود در لودهیانه ضرور نمودن است - باز کپتان صاحب بر زبان آورد که بر ناظمان سنده بارگران افتاده یکی طلبگاری نذرانه مبلغ بیست لک روپیه - دوم استدعای افواج که برای امداد و رفاقت شاہ معز الیه ہمراه کرده دہند - سوم تکلیف مرور و گذاره افواج از آن راه دیده باید که ناظمان در ظهور این چنین مقدمات رضامند یا رنج خاطر خواہند شد - حضور والا فرمودند که ناظمان سنده را چه قدرت و مجال است که از اوامر و نواہی صاحبان عالی شان تخلف خواہند ساخت - باز ارشاد والا به بهای رام سنگه زیب صدور یافت که کپتان صاحب در ڈیره کنور جی برای ادای رسم معذرت تشریف آورند ایشان ہم شامل گردیده ملاقات به آئین بهین کنانیده بدہند - بهای مسطور بیان نمود که موافق ارشاد سرکار والا در خدمت کنور جی سیوم وقت سه پهری کپتان صاحب در خدمت صاحبزاده بلند اقبال رفته عذر خواہی کردند و تحایف مفوضه خود رسانیدند و افسوس از انتقال و ارتحال والده معظمه صاحبزاده بیان ساختند - بعد از آن چند گهری دیگر اذکار تشیید اساس اتحاد و ترصیص بنیان وداد در میان گردید - من بعد کپتان صاحب از خدمت صاحب زاده رخصت شده در محل استقامت فرود آمدند - بعد از چند روز کپتان صاحب حسب المرضی سرکار والا اقتدار بتواضع و تکریم رخصت شده در لودهیانه تشریف بردند - و سرکار دولت مدار بنا بر اشنان ترن تارن روز اماوس ماه بهادون بتاریخ ہفتدہم روانه امرت سر جی شدند

تمام شد دفتر سوم حصه چهارم

نوٹ - دفتر سوم حصه پنجم و دفتر چهارم سابق ازین طبع شده بخدمت خریداران ارسال شده بود

Kun Bhagwan Das sani 12/8/88

بنده بهگوان داس ...

بقلم نرائن داس ساکن سیال کوٹ - ساون سمت ۱۹۴۵ بکرم

UMDAT-UT-TAWARIKH

VOLUME III, PART IV,

Containing the diary of Maharaja Runjit Singh, from Sumvat 1894—95, *Vikramaditya (A.D.* 1837—38*)*.

IN PERSIAN.

BY LALA SOHAN LAL, SURI, VAKIL AT THE COURT OF THE MAHARAJAS OF THE PUNJAB;

PUBLISHED IN 1888 A.D.

By Lalas Mul Chand and Harbhagwan Das,—Suri, Gumti Bazar, Lahore.

TO BE EDITED IN ENGLISH.

By Captain R. C. Temple, &c., &c., &c.

PRICE PER COPY INCLUDING POSTAGE IN INDIA.

For complete work of 2,000 pages	...	...	... Rs.	15	0	0
,, Volume No. III Part IV	...	...	... ,,	2	0	0

500 Copies. *1st Edition.*